JOHANNIS CAPREOLI

THOLOSANI

ORDINIS PRÆDICATORUM, THOMISTARUM PRINCIPIS

DEFENSIONES THEOLOGIÆ

DIVI THOMÆ AQUINATIS

DE NOVO EDITÆ

CURA ET STUDIO

RR. PP. CESLAI PABAN ET THOMÆ PÈGUES

EJUSDEM ORDINIS

OLIM IN CONVENTU T11OLOSANO PROFESSORUM

TOMUS VII

TURONIBUS

SUMPTIBUS ALFRED CATTIER. BIBLIOPOLÆ EDITORIS

SANCTI GREGORII MAGNI EQUITIS

M CM VIII

Minerva GmbH, Frankfurt/Main

L'nvrrandrrtrr Nachdruck 1967

Printed in krmanv

llrrMrllnng: Anton Hein M, MriM-nhnm/ Glen

PIUS PP. X

DILECTO FILIO PAULO ALFREDO CATTIER

Dilecte Fili Salutem et Apostolicam Benedictionem. Praestantes animi dotes quibus a Turonensi Antistite Nobis magnopere commendaris, ulpote qui Religionis studio conspicuus atque huic Romanæ Cathedræ quam maxime devinctus, summa ope nitaris, ut probati optimo judicio libri inter omnium manus facile versentur, Nobis persuadent, ut peculiare tibi benevolentia? Nostra? testimonium deferamus. Quare te a quibusvis ecclesiasticis censuris et poenis, si quas forte incurreris, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, hisce Litteris Equitem Ordinis S. Gregorii Magni classis civilis facimus, constituimus, enuntiamus teque in ornatissimum eumdem Equitum Cœtum ac numerum referimus.

Tibi ideo, Dilecte Fili, concedimus, ut propriam Equitum hujus Ordinis vestem induere, ac proprium item insigne, nempe Crucem auream octogonam, rubra superficie imaginem S. Gregorii Magni in medio referentem, qua? tœnia serica rubra, extremis oris flava?, sinistro pectoris latere ex aliorum Equitum more dependeat, gestare licite queas. Ne quod vero discrimen tam in veste, quam in hujusmodi insigne gestandis contingat ; appositum shema tibi tradi jussimus.

Datum Roma? apud S. Petrum, sub Annulo Piscatoris, die XIV Julii MCMVII1. Pontificatus Nostri Anno Quinto.

R. CARD. MERRY DEL VAL

PIUS X PONT. MAX

A SECRETIS STATUS.

Imprimatur :

✠ Renatus Franciscus,

Archiep. Turon.

Imprimatur :

Fr. Hyacinthus Maria Cormier, O. P.

Magister Generalis.

Romæ. dic decirna-octava Aprilis 1908

TABULA"”

DISTINCTIO XLIII

Quæstio I

UTRUM CORRUPTUM, VEL ANNIH1LATUM, POSSIT PER DEI POTENTIAM IDEM NUMERO REPARARI

(p L>

Conclusio 1· : Nullum corruptum potest per agens naturale idem numero reparari. — Senius, Aureolus.

Conclusio 2 : Per divinam potentiam, res permanens, si fuerit corrupta, vel annihilata , potest eadem numero reparari. — Durandus, Aureolus.

Conclusio 3 : Nulla res successiva corrupta, vel annihilata, potest, quacumque potentia, eadem numero reparari. — Aureolus, Durandus et alti (C), Bernardus, Scotus.

Quæstio II

utrum resurrectio omnium mortuorum erit IN eodem instanti.

(p. 29.)

Conclusio 1· : Resurrectio mortuorum non solum tide tenetur, immo naturali ratione probabiliter convincitur. — Scotus.

Conclusio 2 ; Licet resurrectio sola divina virtute perficiatur, tamen angeli cooperabuntur ad aliquid praambulum resurrectioni. — Aureolus, Henrlcus.

Conclusio 3« : In resurrectione erit aliquid quod flet in instanti, et aliquid quod flet in tempore. — Durandus.

(s) Huc est tabula, quam Thomas a Sancto Germano, in editione anni 1483, quarto volumini pnrmisil

(6) *Et alii.* — *Om.* Pr.

Conclusio 4· : Omnes homines resurgent simul et in eodem instanti. — Durandus.

DISTINCTIO XLIV

Quæstio I

UTRUM IN RESURRECTIONE ANIMA RESUMAT IDEM CORPUS NUMERO QUOD PRIUS HABUIT

(p- 5dJ

Conclusio † : Ad veritatem resurrectionis requiritur quod anima resumat idem corpus numero quod prius habuit.

Conclusio 2 : Ad identitatem resurgentis requiritur quod habeat eamdem materiam numero quam prius habuit.

Conclusio 3« : Si anima Petri informaret corpus vel materiam coq>oris Pauli, non esset idem Petrus (γ) qui prius. — Durandus, Juliannes de Neapoli.

Quæstio II

UTRUM CORPORA SANCTORUM POST RESURRECTIONEM ERUNT IMPASSIBILIA

(p- 01.)

Conclusio 1« : Corpora sanctorum, post resurrectionem, erunt passibilia, passione communiter dicta, prout omnis receptio dicitur passio.

Conclusio 2· : Corpora sanctorum, post resurrectionem, non fcrunt passiblia, passione proprie dicta, ‡ua est motus prater naturam, vel abjectio alicujus disconvenientis.

Conclusio 31 : Talis impassibilius proveniet (β) ex pleno dominio aninne supra corpus. — Scotus, Aureolus, Durandus, Henrlcus.

(γ) *Petrus.* – *Penitus* Pr.

(Ī) *Proveni*cL — *Provenit* Pr.

Quæstio III

LTRUM CORPUS GLORIOSUM PER DOTEM SUBTILITATIS possrr esse in eodem loco simul cum alio corpore.

(p 73.)

Conclusio I» : Corpora beatorum erunt subtilia propter plenum dominium animæ super corpus ut perfecte informat, et per aliquam formam eis inhorrentem, quæ dicitur dos subtilitatis. — Durandus (a).

Conclusio 2® : Corpus gloriosum non habet ratione su» subtilitatis quod possit esse simul cum alio corpore in eodem loco localiter. — Quidam (C).

Conclusio 3· : Divina virtute duo corpora possunt esse simul in eodem loco. — Durandus, Scotus, Quidam nlll.

Quæstio IV

UTRUM ANIMA SEPARATA POSSIT PATI AB IONE CORPOREO

(p. »»)

(Conclusio † : Ignis inferni affliget corpora damnatorum, non tamen alterabit ea a sua naturali qualitate. — Durandus, Scotus, Aureolus, Henricus, Bernardus de Gannato(ï).

Conclusio 2® : Anima separata potest pali et affligi ab igne corporeo (fc). — Durandus, Henricus.

Conclusio 3® : Privatio divine visionis est principalis pœna damnatorum. — Aureolus.

DISTINCTIO XLV

Quæstio I

UTRUM SANCTI QUI SUNT IN PATRIA, COGNOSCANT ORATIONES NOSTRAS

(P tw)

Conclusio 1® Beati vident m Verbo orationes vocales eis directas. — Durandus.

Conclusio 2® : Beati vident in Verbo devotiones mentales eorum qui eis afficiuntur, et cogitationes. — Durandus.

(a) *Quidam* alii. — Kd. Pr.
(β) Quidam. — Om. Pr.
(γ) A verbo *Uurandu·* usque ad *Gannato,* — Om Pr.
(B) *Durandue, Sadiu,* Aureolui, *Henrtcui, litrnarthu. Item.* — Ad. Pr.

DISTINCTIO XLVI
ET DUÆ SEQUENTES

Quæstio I

UTRUM CHRISTUS, IN GENERALI ET ULTIMO JUDICIO, JUDICANS SECUNDUM FORMAM HUMANAM, SIT OSTENSURUS REPROBIS FORMAM DIVINAM.

(P· 122.)

Conclusio P: Christus, in ultimo judicio, judicabit non solum in natura humana, sed etiam secundum naturam humanam. — Scotus.

Conclusio 2® : Christi divinitas, in judicio, a solis bonis videbitur. — Contra dicta in probatione, quod videns Deum necessario gaudeat, vel fruatur, arguunt Scotus, Godofrldus, Bernardus. Durandus.

Conclusio 3 : In ultimo judicio, quilibet poterii legere in sua et aliena conscientia omnia merita et demerita propria et aliena. — Durandus (t·

Conclusio 4® : Probabile est quod illud judicium, quantum ad disceptationem et sententiam, flat mentaliter, et non vocaliter — Durandus.

DISTINCTIO XLIX

Quæstio I

UTRUM ULTIMA BEATITUDO, VEL FELICITAS HUMANA, SIT ALIQUIS ACTUS ÆTERNUS

(p. 4M.)

Conclusio † : Felicitas humana est actus, cl non habitus. — Scotus, Henricus, Aureolus.

Conclusio 2® : Beatitudo, seu felicitas hominis, esi actus aeternitate mensuratus, vel vita alterna·— Scotus.

Quæstio II

UTRUM BEATITUDO ULTIMA HOMINIS CONSISTAT ESSENTIALITER IN ACTU INTELLECTUS

ip. HB.)

Conclusio ‡ : Ultima hominis felicitas, vel beatitudo, non consistit essentialiter in aliquo actu voluntatis. — Scotus. Alll quos redtat Petrus de Palude, ΛIII quos recitat Durandus.

Conclusio 2· : Ultima felicitas hominis consistit essentialiter in actu intellectus. — Scotus.

(t) *Durandu·,* — Om. Pr.

Conclusio 3a : Ultima felicitas hominis non consistit in operatione intellectus practici, sed speculativi. — Petrus de Palude.

Quæstio III

UTRUM OMNES HOMINES APPETANT BEATITUDINBM

(p DW.)

Conclusio 1· : Qmclibet creatura rationalis naturaliter suam beatitudinem appetit. — Scotus.

Conclusio 2·» : Beatitudo et ultimus linis a quolibet appetitur aliquali necessitate, scilicet quoad specificationem actus, non autem necessario quoad ejus exercitium. — Scotus, Alii recitati a Durando, Durandus, Alii ab Aureolo recitati, Aureolus contra rationes Sancti Doctoris.

Quæstio IV

UTRUM INTELLECTOS CREATUS EX SOLIS NATURALIBUS POSSIT PERTINGERE AD VIDENDUM DEUM PER ESSENTIAM

<p. 1X.)

Conclusio 1· : Impossibile est quod aliquis intellectus creatus per sua naturalia sola Dei essentiam videat — Scotus, Durandus.

Conclusio 24 : Intellectus creatus ad videndum Deum indiget adjutorio luminis gloriæ — Scotus, Aureolus, Durandus.

Quæstio V

UTRUM ESSENTIA DIVINA AII INTELLEGI U CREATO PER ALIQUAM SIMILITUDINEM VIDEATUR

(p 218.)

Conclusio 1· : Divina essentia per nullam creatam similitudinem ipsam repnesentantem videri potest. Aureolus.

Conclusio 2 : Ad videndum divinam essentiam requiritur quod ipsa divina essentia uniatur intellectui nostro ut intelligibilis forma.

Quæstio VI

UTRUM VIDENTES DEUM VIDEANT IN EO OMNIA QU< DEUS VIDET, VEL QUÆ POSSUNT IN IPSO VIDERI

(p. 2M.|

Conclusio P : Nullus intellectui creatus, videndo Dei essentiam, videt in ipsa omnia quæ Deus facit vel facere potest. — Godoirldus, Durandus, Aureolus.

Conclusio 24 : Intellectus creatus, videns divinam essentiam. aliquo modo videt in ea omnia, et aliquo modo non. — Aureolus.

DISTINCTIO L

Quæstio I

utrum anima a corpore separata aliquid cognoscat **VEL INTELLIGAT**

(p. 2M,)

Conclusio P Anima separata potest naturaliter aliquid intclligere.

Conclusio 2· : Anima separata nibil intelligit per species acceptas a rebus cognitis, aut abstractas ab eis post suam a corpore separationem, vel in statu talis separationis — Scotus.

Conclusio 3j *t* Anima separata quandoque intelligit per species quas recepit a rebus dum esset in corpore. — Scotus.

Conclusio V : Anima separata quandoque intelligit per species in ipsa sui separatione a corpore sibi divinitus infusas. — Scotus.

Conclusio 5« : Anima separata quandoque intelligit videndo substantias separatas, cl in eis rerum species. — Scotus.

Quæstio II

UTRUM ANIMA HOMINIS SEPARATA POSSIT CORPORA MOVERE LOCALITER

(p. 279.)

Conclusio 1» : Anima separata, sua naturali virtute, non potest movere aliquod corpus. — Scotus, Aureolus.

Conclusio 2· : Anima separata, virtute divinitus et supernaturaliter sibi collata, potest movere corpora localiter.

EXPLICIT TABULA QUARTI LIBRI DEPENSIONUM JOHANNIS CAPREOLI

JOHANNIS CAPREOLI

THOLOSANI, ORDINIS PR/EDICATORUM

THOM ISTARUM PR INCIPIS

DEFENSIONES THEOLOGIZE DIVI THOME AQUINATIS

IN QUARTO SENTENTIARUM

— —

LIBRI QUARTI

DISTINCTIO XLIII.

QUÆSTIO I.

UTRUM CORRUPTUM. VIL ANNIHILATUM. IT.R DEI POTENTIAM IOSSIT IDEM NUMERO REPARARI

ir c a quadragesimam tertiam distinctionem, cl quasdam sequentes, quæritur : Utrum corruptum, vel annihilalum, per Dei potentiam possit idem numero reparari.

Et arguitur quod non. Quin dicit Philosophus in 2. *de Generatione* (t. c. 70), quod ea (piorum substantia corrumpitur, non reiterantur eadem numero. Sed eorum quin in nihilum rediguntur, substantia corrumpitur. El'go eadem numero iterari non possunt.

In oppositum arguitur. Quia dicit Augustinus, 22. *de Civitate Dei* (cap. 20) : Si caro *humana omnibus periissct modis, nec ulla ejus materies in ullis natune latebris remansisset, unde vellet, eam repararet Omnipotens.* Sed,.si nulla materia remanet de re corrupta, quod corrumpitur in nihilum redigitur. Ergo Deus id quod in nihilum est redactum, potest idem numero reparare.

In line questione erunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, recitabuntur objectiones. In tertio, ponentur dilutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod nullum corruptum potcsl per agens naturale Idem numero reparari.

Secunda est quod per divinam potentiam res permanens, si Inerit cnrrupln. vel annihilala, potest eadem numero reparari.

Tertia est quod nulla res successiva corrupta, vel annihilato, potest quacumque potentia eadem numero reparari.

Has tres conclusiones ponit sanctus Thomas, quarto *Quodlibeto,* art. 5, ubi sic dicit : ‹ In his qua? in nihilum redigi possunt, est quædam differentia attendenda. Quædam enim sunt, quorum unitas in sui ratione habet durationis continuitatem; sicut patet iq motu et tempore. Et ideo interruptio talium etiam directe contrai iatur unitati eorum secundum numerum. Ea vero quie contradictionem implicant, non continentur sub numero Deo possibilium ; quia deficiunt a ratione entis. Et ideo, si hujusmodi in nihilum redigantur, Deus ea non jiotesl eadem numero repaiare : hoc enim esset facere contradictoria simul esse vera; puta si motus interruptus esset unus. Alia vero sunt, quorum

unitas non habet in sui ratione Continuitatem durationis, sicut unitas rerum permanentium, nisi per accidens, in quantum esse eorum est subjectum motui; sic enim et mensurantur hujusmodi tempore, et eorum esse est unurn et continuum, secundum unitatem et continuitatem temporis. Et quia naturale agens non potest illa producere sine motu, inde est quod agens naturale non potest hujusmodi reparare eadem secundum numerum, si in nihilum redacta fuerint, vel secundum substantiam corrupta. Sed Deus potest hujusmodi reparare sine motu, quia in ejus potestate est quod producat effectus sine causis mediis; et ideo potest eadem numero reparare, etiamsi in nihilum elapsa fuerint, d — Hœc ille.

Item, ibidem, in solutione tertii, sic dicit : ‹ Per hoc quod aliquid reducitur in nihilum, interrumpitur continuatio essendi, quæ pertinet ad unitatem motus et eorum quæ consequuntur ad motum. › — Hæc ille.

Ex quibus possunt formari rationes pro qualibet trium conclusionum. — Pro prima arguitur sic : Alietas motus et mutationis infert alietatem eorum quæ per motum aut mutationem producuntur. Sed quod bis producitur per agens naturale, duplici motu vel mutatione producitur. Ergo non est idem numero, sed specie. — Pro secunda arguitur sic : Omne non implicans contradictionem est Deo possibile. Sed permanens corruptum, vel annihilatum, idem numero reparari sine motu et mutatione, nullam implicat contradictionem. Ergo, etc. — Pro tertia arguitur sic : Nullum implicans contradictionem est Deo possibile. Sed successivum annihilatum, vel corruptum, idem numero reparari, claudit contradictionem. Ergo, etc.

De secunda conclusione tamen aliter videtur sensisse, 4. *Sentent.,* dist. 44, q. 1, art. 1, qla 2, ubi arguit sic, tertio loco : ‹ Unus homo non est, si est plura animalia. Ergo, si non est idem animal, non est unus homo numero. Sed ubi non est idem sensus, non est idem animal : quia animal diffinitur per sensum primum, qui est tactus, ut patet, 2. *de Anima* (t. c. 17; et 3, t. c. 63). Sensus autem, cum non maneant in anima separata, ut quidam dicunt, non possunt iidem (a) numero resumi. Ergo in resurrectione non erit homo resurgens idem animal numero. Ergo nec idem homo. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum quod ratio illa optime concludit contra illos qui ponunt animam sensibilem et rationalem diversas esse in homine : quia, secundum hoc, anima sensitiva in homine non esset incorruptibjlis, sicut nec in aliis animalibus; unde in resurrectione non esset eadam anima sensitiva, et, per consequens, nec idem animal, nec idem homo. Si autem ponamus quod eadem anima secundum substantiam in homine sit rationalis ct sensibilis, nullas in hoc angustias patiemur. Quia animal diffinitur per sensum qui est anima sensitiva, sicut per formam essentialem ; per sensum autem qui est potentia sensitiva, cognoscitur ejus diffinitio sicut per formam accidentalem, quæ maximam partem confert ad cognoscendum quod quid est, ut in I. *de Anima* (t. c. 11) dicitur. Post mortem ergo manet anima sensibilis, sicut et anima rationalis, eadem secundum substantiam. Sed potentia? sensitiva?, secundum quosdam, non manent. Quæ quidem potentia?, cum sint accidentales proprietates, earum varietates identitatem totius animalis auferre non possunt, nec etiam partium animalis : non enim dicuntur potentiae perfectiones vel actus organorum, nisi sicut principia agendi, ut calor in igne. » — Hœc ille. — Similia dicit, 1. *Contra Gentiles,* cap. 80 et 81. — Ex quibus videtur velle quod accidentia, et formæ substantiales, quarum esse per corruptionem vel annihilationem est interruptum, non possunt eadem numero quacumque virtute reparari.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

RECITANTUR OBJECTIONES

§ 1. — Contra primam conclusionem

I. Argumenta Scoti. — Quantum ad secundum articulum, arguendum est contra conclusiones. Et quidem contra primam arguit Scotus (4. *Sentent.,* disl. 43, q. 3), probando quod per agens naturale aliquid destructum possit idem numero reparari.

Primo per illud 8. *Metaphysicæ* (t. c. 11 et 12) : Si agens idem, et materia eadem, effectus erit idem ; quia non assignat diversitatem effectus possibilem, nisi propter diversitatem efficientis, vel materiæ. Sed (a) possibile est idem esse efficiens, et eamdem materiam, respectu secundo producti. Ergo possibile est secundo productum esse idem cum primo producto. Minor probatur. Quia, etsi frequenter in corruptione fiat dispersio vel divisio materiæ, tamen oppositum est in multis casibus : puta quod includatur ignis intra urinale, et ibi corrumpatur in aerem, deinde ex isto aere generetur ignis per reflexionem radiorum solarium, tunc materia inclusa erit eadem. Consimiliter est si ex solido generetur solidum, ubi precise forma geniti potest sequi formam corrupti (6), sequitur quod qua ratione tota materia prafuit sub forma corrupti, pari ratione eadem tota erit sub forma generandi.

(a) iufem — eadem Pr,

( ) Sed, — *Et* Pr

( ) uôi prattta *forma geniti potat tegui formam corrupti.* — niii pj iecûe *forma corrupti* Pr.

Dicetur forte, quod illud dictum Philosophi debet intelligi cum hac conditione, secundum ipsum, 5. *Physicorum* (t. c. 41), quod non est tantummodo variatio (a) forma? propter alietatem subjecti vel materiæ, sed etiam temporis. — Vel forte aliter dicetur, quod Aristoteles, licet asserat quod si agens sit aliud, et materia alia, effectus est alius (C), non tamen, ex opposito antecedentis, si agens idem, et materia eadem, sequitur quod effectus sit idem; unde, in fine, concludendo, ait : Si *ergo idem contingit ex materia* (γ) *facere, palam quia principium, quod est ut movens, idem; nam et* si *materia altera, et movens, et quod perfectum est.* Supple, *cum movens aliud, quod /actum est erit aliud.*

Sed contra primam responsionem arguitur. Quia, si agens agat nunc in A instanti usque ad instans B, causabit idem. Ergo, si causet in A, et in tempon? intermedio inter A et B destruatur illud causatum, et iterum agat in instanti B, causabit illud idem. Tenet consequentia ex hoc quod continuitas temporis intermedii nihil facit ad identitatem permanentis, quia habet esse idem (o) in illo tempore et in terminis illius temporis (c). Si neres assumptum, quia in B instanti non potest causa secunda a causa universali, puta cœlo, habere eamdem influentiam quam habuit in instanti A. et ideo non |ioterit tunc causare idem; — contra hoc arguitur dupliciter. *Primo.* Quia similis influentia sufficit ad identitatem effectus. Si enim in instanti A esset aliud agens approximatum passo, produceretur idem in numero quod illud agens producit; et tamen influentia non esset eadem numero cum influentia istius, sed tantummodo similis. Nunc autem in alio instanti, puta B, erit influentia similis quæ fuit in instanti A. *Secundo.* Quia ista influentia non est aliquid absolutum receptum in causa inferiori; sed est tantummodo ordo in causando ad causam superiorem, continuo, quantum est de se, coagentem. Ergo non erit alia influentia, sicut nec alius ordo causæ superioris ad inferiorem. Igitur.

Tertio. Quia aut simpliciter est impossibile idem numero bis produci; et tunc sequitur quod Deus hoc non poterit. Aut non simpliciter est impossibile; et tunc sequitur quod in causalitate eorum in quibus fuit prius istud possibile, et nunc erit. Sed prius fuit in causalitate rerum naturalium. Ergo et nunc erit.

Quarto. Quia, si ubi est continua actio agentis naturalis respectu producti, sicut est in sole respectu radii, si pro primo instanti produceret radium, et in tempore habito conservaret, in ultimo instanti, puta B, erit idem radius; cum non dependeat illa identitas radii in secundo instanti ab exsistentia ejus in tempore intermedio; quia sine illa exsistentia posset idem numero esse productum in eodem instanti. Ergo sequitur quod, esse in illo intermedio destructo, posset esse idem in utroque extremo.

Quinto. Quia potentia ad formam semel productam adhuc remansit in materia, destructa illa forma, vel quocumque modo cessante. Ergo, post corruptionem illius formae, iterum potest produci eadem forma in numero per agens naturale. Assumptum probatur : quia, ai Deue reduceret eamdem formam (quod non negatur sibi possibile), illa faceret per se unum cum materia, sicut prius; ergo in materia erat potentia respectu ejus eadem quæ prius. Consequentia vero probatur : quia nihil est in potentia materiæ, quod non possit reduci in actum peragens naturale.

Sexto (x). Quia negatio illa quæ succedit corruptioni rei, est ejusdem rationis cum negatione quæ præcedit rei productionem. Sed illa negatio quæ praecedit generationem rei, non impedit ejus productionem. Ergo nec illa quæ sequitur impedit quin eadern res producatur.

Septimo. Quia, variato posteriori, non oportet variari prius. Sed unitas rei prior est quam ejus permanentia, et permanentia posterior est unitate rei. Ergo variatio in permanentia, seu in continuatione ducationis, quæ est per mediam corruptionem inter generationem rei et ejus reparationem, non impedit ejus unitatem.

Octavo. Arguit quod probatio conclusionis non valeat, quæ consistit in hoc, scilicet quod, si actio vel motus non possit reparari idem numero, quod nec terminus motus vel actionis. Et hoc tripliciter. *Primo,* quia duo motus differentes secundum speciem, ut motus rectus et circularis, possunt esse ad eurndem terminum tel locum numero, ut patet, 7. *Physicorum* (t. c. 21, etc.). *Secundo,* quia Augustinus, 3. «le *Trinitate* (cap. 9), dicit quod generatio univoca et a>quivoca jvossunt ad idem terminari; aliqua enim sunt, quæ possunt generari ex putrefactione, et nihilominus ex propagatione. *Tertio,* quia, in proposito, resurrectio et naturalis propagatio ad idem terminantur numero; et tamen sunt diverae actiones, secundum speciem differentes; et ideo non sequitur, si mutatio vel actio non est una, quod ideo non sit forma una, vel idem terminus.

Nono. Quia auctoritas Philosophi, 2. *de Generatione* (t. c. 70), ad oppositum allegata, non concludit propositum : quia intentio Philosophi est quod ea quorum substantia non deperit, redeunt eadem numero (sicut sol est idem numero in qualibet cir-

( ) variatio. — numeratio Pr.
(β) *effectus est alius* — Om. Pr.
(γ) idem. — Ad. Pr.
( ) quia *habet esse idem.* — *quod habet* Pr.
(t) *illius tempons.* — Om. Pr.

(e) Hoc argumentum, et tna sequentia. Auctor refert juxta formam quam habent apud Petrum de Palude, dist. 43. q. 2.

culatione); sed ea quorum substantia deperiit, non est necesse eadem numero redire; sed non intendit quod non sit ibile. — Hæc Scotiis.

II. Argumentum Aureoli. — Contra eamdem conclusionem arguit Aureolus (dist. 43, q. 1, art. 4), dubitative inquirendo. Quia non apparet ratio quare non possit per agens naturale idem numero redire, nisi propter diversitatem temporis præcedentis et sequentis. Sed hoc non valet. Quia identitas temporis non requiritur ad identitatem effectus. Quia, si sic, sequerentur mulla inconvenientia. *Primum* est, quia capio ignem et stupam ; tunc in illo instanti possum applicare ignem ad stupam. Pono quod non applicem pro illo instanti, sed pro alio. Aut ergo erit idem ignis generatus in stupa, qui fuisset, si in illo instanti applicatus fuisset; aut non. Si sic, ergo varietas temporis nihil facit ad varietatem effectus. Si non, hoc videtur manifeste inconveniens, quod illo ignis nunquam potuisset produci ab aliquo igne, nisi in illo instanti. *Secundum* est, quia pono quod ignis calefaciat aliquod calefaclibilc usque ad certum gradum, et tunc cesset calefacere. Pono quod post modicam horam incipiat iterum calefacere illud idem. Hoc posito, manifeste patet quod eadem numero intensione intendit nunc istum calorem illius calefacti bilis, quo intendisset, si prima calefactio non cessasse!. Ergo identitas temporis nihil facit ad propositum. — ll;ec Aureolus, in forma.

§ 2. — Contra secundam conclusionem

I. Argumenta Durandi. — Contra secundam conclusionem arguit Durandus (dist. 43, q. 3) in hunc modum, dicens quod, salva reverentia polcnlist· divinae, cui Subesi omne possibile, videtur quod nullum permanens corruptum, vel annihilalmn, potest idem numero reparari. Quod potest multipliciter proliari.

Primo sic. Non plus potest Deus nunc agens per voluntatem, quam si ageret ex necessitate nalune. Sed, si Deus ageret ex necessitate natura·, non posset eamdem rem numero corruptam reparare. Ergo nec agens per voluntatem. Major patet : quia posse respicit potentiam; eamdem autem potentiam supponimus in Deo, si ageret ex necessitate nature, quam habet agens per voluntatem; voluntas enim non addit nec auget potentiam, iimno, quidquid latest, per solam potentiam potest (a); sed per voluutatem habet quod potentia secundum formam voluntatis exeat in actum; unde per voluntatem non habet nisi libertatem utendi potentia, quam non haberet, si ageret ex necessitate natum; unde philosophi qui posuerunt Deum agere ex necessitate udone, posuerunt in eo tantam potentiam quantam nos ponimus, scilicet infinitam. Minor declaratur : quia, si Deus ageret ex necessitate natune, licet ageret per potentiam infinitam, ageret tamen modo aliorum agentium (naturalium ; propter quod, licet posset producere perfectiorem effectum quam alia, non posset tamen corruptum reparare sicut nec alia. Confirmatur : quia Pater in divinis generat Filium ex necessitate nalune; et ab omnibus conceditur quod, si divina generatio interrumperetur et iteraretur, quod esset alia generatio, et alius Filius; et si hoc esset in Deo respectu divinorum, fortiori ratione esset in eo respectu creaturarum.

Secunda ratio talis est : Agens naturale non potest reparare idem secundum numerum. Ergo nec Deus. Antecedens supponitur. Probatur consequentia. Quia, si agens naturale non posset reparare idem secundum numerum, et Deus possit, hoc erit vel propter differentiam virtutis agentis, vel propter differentem modum agendi (ex]>arte enim termini non potest esse differentia, cum ponatur idem terminus respectu utriusque agentis et actionis). Non propter differentem modum agendi, utpote quia Deus agit sine motu et mutatione, natura vero non : quia in reparatione rei quoad formam corruptam, a quocumque fiat, est vera mutatio (quia subjectum se habet aliter nunc quam prius, scilicet materia recipiens formam, qua (a) prius fuit sjjoliata); unde, si, lumine corrupto, Deus repararet ipsum, esset vera mutatio, sicut si sol repararet (6) illud. Item, quod aliquid rei remaneat idem numero, magis videtur facere ad hoc (γ) quod illud cujus erat pars possit idem numero redire, quam si nihil remaneret (quia plus est reparare utramque partem quam alleram tantum); sed, in motu et mutatione, aliquid rei corruptæ remanet, scilicet materia,vel subjectum ; in annihilationeautem angeli, nihil remanet ; ergo facilius videtur quod res corrupta reparetur per motum et mutationem, quam res annihilala per creationem vel recreationem ; ergo modus agendi per motum et inhiationem non impedit agens naturale plus quam divinum quin possit idem numero reparare. — Hem, nec propter differentem virtutem agendi, utpote quia Deus agit infiniLa virtute, agens vero naturale finita : quia effectus finitus, qui secundum speciem suam potest produci et producitur a virtute finita, numquam exigit infinitatem virtutis in causa sua, nisi propter modum quo producitur (puta si producatur per creationem, vel alio modo qui creatura? non competit); sed omnis forma naturalis in rebus generalibus et corruptibilibus, excepta anima rationali, est quidam effectus finitus, qui secundum speciem suam potest produci et producitur a virtute (inita; ergo numquam requirit in

s) puleH. — Utn Pr.

(α) 711a. — 7uæ Pr.
(6) rrpararrZ — *reparet* Pr.
(γ) *ad hoc,* — Om. Pr.

producente virtutem infinitam, nisi producatur per creationem, vel tali modo qui creatura non competat; sed ejus productio in secunda productione, etiamsi fiat a Deo, est per veram mutationem, sicut si fieret a creatura, ut stalim dictum est; ergo reparatio rei corrupt® non necessario requirit virtutem infinitam. Differentia ergo virtutis infinite in agente non potest esse causa quare Deus jiosset reparare idem numero, non autem natura. — Quod ergo est in causa quare natura non poseit, absque dubio videtur esse illud quod tangit Philosophus, 2. *ile Gcneratione* (t. c. 56), scilicet quod *idem manens idem, semper natum est facere idem.* Ad hoc autem quod agens faciat idem numero, oportet quod maneat idem in se quoad virtutem, et idem in habitudine ad passum vel productum quoad actionem. Cum autem actio natune interrumpatur, non manet eadem habitudo agentis ad passum vel productum; nec eadem habitudo reparari potest. Et ideo non potest reparari idem productum secundum numerum. Istud etiam invenitur in Deo, per comparationem ad ea quorum substantia deperiit in toto vel in parte : quia actio Dei in creaturam interrumpitur; et ideo non manet eadem habitudo Dei agentis ad creaturam pro prima rei productione et ejus reparatione. Et hæc ratio communis est ad ea quæ sunt successiva et permanentia.

Tcrtlnratio talis est ; Quod idem locus acquiritur pluribus motibus localibus. Sed eadem forma secundum naturam, vel secundun numerum, non acquiritur pluribus actionibus. Et causa est : quia motus non terminatur ad locum ut sit, sed ut mobile sit in loco; et ideo non oportet locum variari naturaliter, sed formam oportet variari, variata (») actione per quam forma acquiritur. Ex hoc potest sic argui : Si eadem forma numero sit in materia pluribus actionibus, oportet quod utraque actio, vel saltem altera, terminetur ad formam, non ut sit simpliciter, sed ut sil in materia vel in subjecto; et, propter hoc, ad eamdem formam terminatur generatio hominis et ejus resurrectio, quia vel utraque actio, vel saltem altera, terminatur ad animam, non ut simpliciter sil, sed ut sit in materia. Sed in his quorum substantia deperiit, utroque actio, scilicet productionis et reparationis, terminatur ad formam ut sil, et non solum ut sit in hoc, scilicet materia vel subjecto. Ergo impossibile est quod ha du® actiones terminentur ad eamdem formam.

Quarta ratio talis est ; Quia, si Deus crearet angelum, et postea annihilaret, et deinde repararet, verum esset dicere quod angelus bis fuit realiter; et non numeratione agentis, puta Dei, qui unus est, nec cujuscumque extrinseci ab angelo, quia, si Deus nihil fecisset nisi angelum quem annihilatuin postea reparasset, adhuc esset verum dicere quod angelus bis fuisset; quod non posset verificari, nisi numerationi angeli, vel durationie ejus, quod idem est.

Quinta rallo Ullis est : Quia eamdem formam, puta lumen, idem numero reparari, aut est possibile simpliciter, aut impassibile simpliciter. Si sit possibile, ergo erit possibile virtute natune. Probatur : Quia qiinndocumque aliquis effectus est simpliciter possibilis, et rausa est œque potens nunc et prius, ex tali rausa potest idem effectus produci nunc ut prius. Si ergo reparatio ejusdem luminis est effectus simpliciter possibilis, ergo causa naturalis, quæ primo facit, et, eo corrupto, manet æque potens ut prius, posset illuni modum essendi secundum numerum reparare. Hoc autem est falsum. Relinquitur ergo quod reparatio ejusdem luminis secundum numerum est simpliciter impossibilis. Talis autem effectue subterfugit omnem causam. Ergo |»er nullam virtutem potest idem lumen secundum numerum reparari.

Sexta ratio » <t : Quia, multiplicato eo a quo per se et totaliter vel essentialiter dependet effectus, multiplicatur effectus. Sed productum illo modo dependet a productione. Ergo impossibile est esse unum productum et duas productiones.

Septimo. Quia hoc ex presse dicit FraterThomas(x), 4. *Sentent.,* dist. 44, q. 1, art. I. q|· 2, in solutione tertii argumenti, quod fuit tale : < Unus homo non est plura animalia, etc. » Ad quoti respondet quod ‹l illa ratio concludit optime, etc., > ut prius recitatum est *(C).* Ex quibus clare patet quod intentio ejus est quod ea quorum substantia in aliquo deperiit, non possunt secundum numerum reparari. Hoc idem dicit in eodem *Quarto,* dist. 12, q. 1, art. 2, q,a 4. in corpore solutionis. Et in ultima parte, q.77, art. 5, idem per omnia dicit. Hæc autem pars fuit ejus opus ultimum et finale, ut patet ex ejus incomplelione. — Hæc Durandus.

II Argumenta Aureoli. — Contra eamdem (γ) arguit Aureolus (dist. 43, q. 1, art. 2), probando quod corruptum redire idem numero, aliquo modo implicet contradictionem.

Primo. Quia illud, quo apprehenso, omnibus aliis stantibus eisdem, intellectus necessario ponit diversitatem numeralem circa illud, impossibile est quod, illo stante, stet numeralis unitas : si enim illud posset stare cum identitate numerali, intellectus concipiens illud, non necessario poneret circa tlllnd diversitatem.numeralem ; ergo, si, apprehenso aliquo, omnibus aliis stantibus eisdem, intellectus necessario ponit diversitatem numeralem, videtur impossibile quod, illo stante, fiet identitas numera-

(a) variata Om. Pr.

ls) ut *dicit.* — Ad. Pr.
(C) Cfr. ari. prœced.
(γ) *Contra eamdem.* — *Octavo* Pr,

lis. Sed, apprehenso hoc quod aliquid fuit corrupium et rediit, omnibus aliis stantibus paribus, intellectus necessario ponit circa illud diversitatem numeralem. Ergo (a), stante hoc quod aliquid sit corruptum et postea redierit, impossibile est quod illud sit idem numero. Major patet : quia, si intellectus cogilur æstimare et ponere diversitatem numeralem, necessario oportet quod hoc sit ex natura terminorum sic occurentium intellectui, qui statim apprehendit talem diversitatem sine discursu. Minor probatur. Accipio enim eumdem motorem numero, idem cœlum mobile, eamdem terram circa quam moveatur. Volo quod omnia ista sint eadem hodie et cras. Postea considero revolutiones coeli ab oriente in occidens, et econtra, quæ sunt hodie; et ulterius considero revolutiones quæ erunt cras. Quæro : utrum istæ ubietates et revolutiones vel circulationes sint eædem hodie et cras, seu hodie et heri, aut non?Si non, habetur propositum. Si vero intellectus considerat istas esse easdem hodie et cras, — Contra. Quia tunc non conciperet plures motus nec hodie et cras; nec duos dies : quia per diversas revolutiones fiunt alii et alii dies; ergo, intellectu apprehendente diem hodiernam et crastinam, essent dies unus. Ergo intellectus non habet unde numeret istas ubietates ex numeratione coeli, vel motoris, vel terra circa quam movetur; quia ista manent hodie et cras eadem numero. Ergo hoc habet ex natura interruptionis : quia, eo ipso quo revolutio et dies concipitur ut interrupta, concipitur ut numerata. — Similiter, sol movetur ab oriente, cl fit aer lucidus; et, occidente (6) sole, cessat aer esse lucidus; et post, sole redeunte, iterum fit lucidus. Patet quod intellectus non apprehendit primam lucem et secundam esse eamdem ; et tamen manet idem sol et idem aer. Unde ergo? Certe nonnisi quia intellectus apprehendit lucem corruptam, et post redeuntem, interruptam; et ex hoc necessario numerat ipsam, omnibus aliis stantibus eisdem. — Similiter idem patet de lumine candelæ pluries absconsæ et discooperte, quod intellectus necessario numerat, hoc solo comprehenso quod lumen interrumpitur et redit.

Secundo. Arguit sic : Quia sicut se habet quantitas permanens ad suum dimensionatum, sic quantitas successiva ad suum quantum (γ). Sed, si interrumpatur quantitas permansiva, necessario numeratur suum quantum, nec manet idem numero : sicut lignum ante divisionem erat unum numero, et post divisionem est plura. Ergo sic erit de quantitate successiva, quod illud quod est quantum successivum, cujus est ipsum durans, si interrumpatur, necessario cedit in alietatem numeralem. Sed

(a) impomM *eit quod.* — Ad. Pr.
(β) occidente — oicendente Pr.
(7) çuanlum. — Om Pr.

esse, vivere, calere, et quæcumque (α) significantur per verba, sunt quædain durabilia et mensurata tempore. Ergo impossibile est quod, si sint interrupta secundum tempus, sint eadem numero.

Confirmatur. Quia sicut se habet motus ad suam durationem, ita quies ad suam permanentiam ; quia tempus mensurat omnia ista. Sed, interrupta (juratione, motus non potest concipi idem qui prius; quia non est idem tempus. Ergo ita est de quiete et permanentia.

Tertio. Arguit sic : Quia, interrupto intellectu alicujus, interrumpitur et ipsum, et, illo non redeunte, non redit; oppositum enim implicat contradictionem. Sed de intellectu uniuscujusque esse et actus est ducatio et tempus; quia talia significata per modum verbi non possunt intelligi sine tempore et ducatione. Sed idem tempus, et eadem duratio, nullo motio potest redire eadem numero, si interrumpatur. Ergo nec esse aut quicumque alius actus talis. Minor probatur. Primo, quod (6) esse, et ea quæ significantur per verba, includunt in suo intellectu ipsum tempus, (γ) patet per Commentatorem, 4. *Physicorum* (com. 97), qui dicit quod formalis ratio motus, inquantum est passio, est quod sil mutatio conjuncta lem]>ori ; et subdit quod verba sunt imposita formis linentibus; fluxus autem intelligi non potest sine tempore. Sed probatur minor quoad aliam pariem, scilicet quod non possit idem tempus aut idem motus redire idem numero : quia impossibile est motum seu tempus corruptum et rediens continuari ; alias tempus rediens non fuisset interruptum, nec corruptum illud quod rediit.

Confirmatur. Quia ratio quare aliqui imaginantur quod corruptum possit idem numero redire, est quia capiunt quod tempus non sil de essentia et intellectu rei ; est tamen de omni intellectu quo res exprimitur per verbum.

Confirmatur. Quia impossibile est quod aliquis bis vivat nisi duplici *vivere.* Sed qui prius fuit mortuus, et postea revixit, bis vixit. Ergo oportet quod sil duplex vivere. Ergo duplex *esse.* Major palet per simile : quia impossibile est aliquid bis moveri uno motu ; ergo impossibile est aliquid bis vivere nisi per duplex vivere.

Quarto arguit. Quia, variata causa, variatur efleclus. Sed causa identitatis in forma corrupta et redeunte est identitas materiæ et agentis secundum actum. Ipsius autem corrupti, licet sil eadem materia, non tamen est idem agens formaliter et in actu : agens enim formaliter et in actu est per actionem et formalem productionem ; sed productio et actio non est eadem quæ redit post interruptionem ; ergo nec

( ) vivere, calere, et *quacumque — temporale, inquantum* Pr.
( ) *quod. — quia* Pr.
(γ) ut. — Ad. Pr.

agens in actu ; quod requiritur ad identitatem numeralem.

Confirmatur. Quia sicut actio specificatur ex termino et forma, sic numeratur ex ipso. Si ergo non possit redire eadem actio, nec eadem forma.

§ 3. — Contra tertiam conclusionem

I. Argumenta Aureoli. — Contra tertiam conclusionem arguit Aureolus (dist. 43, q. 1, art. 5), probando quod omnem rem successivam corruptam, prater tempus, potest Deus eamdem numero reparare, sive illa sit motus, sive actio, sive relatio.

Primo sic. Deus potest facere quidquid facere non est non facere, et quod factum non implicat contradictionem. Sed, si Deus faciat aliquid, quidquid sit, sive permanens, sive successivum, quod fuit sub prioritate, esse sub posterioritate, nulla est contradictio. Quia contradictio est affirmatio et negatio ejusdem de eodem. Sed in proposito non sequitur affirmatio et negatio ejusdem prædicati de eodem subjecto. Si enim dicatur quod subjectum prioritatis et posterioritatisest idem numero, non negatur idem de eodem : quia subjectum prioritatis vel postenoritatis non est ipsa prioritas vel posterioritas. Si enim substratum prioritatis et posterioritatis esset idem quod prioritas et posterioritas, contradictio esset quod Deus repararet aliquid corruptum prius; quia tunc faceret quod prioritas esset posterioritas.

Secundo. Quia Deus potest facere contra repugnantiam intellectuum, ubi non potest inferri contradictio primi modi. Licet ergo repugnet intellectui (a) ligare quod idem numero reparetur (cujus ratio est : quia duratio est de cointellectu rei; ideo, variata duratione (Q, intellectus variat necessario ipsum durans; propter quod communiter dicitur quod res permanens non mensuratur tempore), licet, inquam, hoc repugnet intellectui ligare, quia tamen potest arguere quod ibi non est contradictio (quia pradicatum affirmatum et negatum non dicitur de eodem, quia non est idem res durans et sua duratio, sive res prior et sua prioritas), ergo, etc. — Hæc Aureolus.

II. Alia argumenta. — Contra eamdem conclusionem arguitur ab aliis. Quia nulla ratio adducta pro illa conclusione, sive a sancto Thoma, sive a Godofrido in secundo *Quodlibeto.* q. 2, sive ab Henrico, septimo *Quodlibcto,* q. 16, sive ab ipso Durando, efficaciter concludit propositum (γ). Quod patet discurrendo per singulas rationes eorum.

Godofridus namque arguit sic, *primo loco,* pro illa conclusione : Quia ponere unitatem cum interruptione essendi m illis de quorum unitatis ratione est continuatio, implicat contradictionem : quia ponendo continuationem essendi, negatur interruptio, et ponendo interruptionem, negatur continuatio; et sic, ponendo unitatem in talibus cum interruptione, est implicare contradictionem. Sed omnia successiva, sicut motus et tempus, includunt in ratione suæ unitatis continuitatem essendi : quia eorum unitas est eorum conGnuitas. Ergo ponere unitatem in talibus cum interruptione, tet ponere contradictoria ; quod ponit qui dicit eumdem motum qui fuit reparari, quia discontinuatus est. — *Secunda ratio* ejusdem talis est : Quia qui ponit ea e^se simul, de quorum ratione est non esse simul, contradictionem implicat. Sed de ratione prioris et posterioris in motu et tempore est non esse simul. Ergo qui ponit ea ℮* simul, implicat contradictionem. Sed qui ponit partem motus vel temporis prateπtam eamdem numero reparari, non solum ponit prius et posterius esse simul, sed etiam esse idem : quia praeteritum prius, et postea reparatum; et sic (a) sequitur quod prius et postenus sint idem, et per consequens simul. — *Tertia sua ratio est* ita : Quia ponatur quod mobile moieatur ab A in C per B. Si ergo eadem pars numero motus quæ precessit, potest postea reparari, sequitur quod pars motus quæ fuit ab /V in B sit reparari postea dum mobile moveatur a B in C (6). Sed hoc implicat contradictoria : quia sequeretur quod idem mobile moveretur simul pluribus motibus differentibus solo numero, et quod eodem tempore moveretur ad B et a B. Ergo eamdem partem motus numero, quæ præcessit, posse reparari, implicat contradictionem. — Hæ sunt rationes Godofridi, quæ videntur esse eædem cum probatione sancti Thomæ pro tertia conclusione inducta, et cum probatione Henrici, septimo *Quodlibeto,* q. 16.

Pncdictæ tamen rationes non videntur valere. Non quidem *prima.* Unde ad illam respondet Durandus (dist. 43, q. 3), dicens quod, ‹ quidquid sit de conclusione, ratio tamen prima \idetur solubilis. Cum enim dicitur quod successivum ad sui unitatem numeralem requirit continuitatem, eo quod sua unitas est sua continuitas, — dicendum quod continuitas quæ requiritur ad unitatem motus, non est continuitas ejus cum alio motu, quia sine hac quilibet motus est unus in se; nec est continuitas ejusdem motus ad seipsum, quia idem non continuatur sibiipsi; sed est continuitas partium continentium eumdem motum. Sola ergo interruptio huic continuitati contraria, solvit unitatem motus. Nunc autem ita est. quod interruptio quæ esset inter pn-

(a) *repugnet intellectui — repugnat intellectum* Pr *16) duratione — duratio* Pr.

(γ) In codice operum Godofridi, qui servatur in Bibi. Vatic. (Mt val. 1031), hæc argumrnin reprriuntur *Quodhb,* 6, q. 2.

( ) *et tir* Oni. Pr.

( ) ‹i *H* m C. — *ab* Λ, *1l,* in *C* Pr.

mum motum et ejus reparationem, non solveret illam continuitatem, nec esset ei contraria. Ponimus enim quod sicut prima vice pries motus fuerunt continuatae, ita et in ejus reparatione. Interruptio ergo quæ poneretur, solum argueret quod motus primo exsistens, et postea reparatus, non essent duo motus continuati, constituentes per suam continuationem unum tertium motum; sed non argueret quin esset idem motus primo exsistens, et postea reparatus. — Quod autem plus assumitur, quo·! motus requirit ad sui unitatem continuitatem essendi, — dicendum quod continuitas essendi quam requirit motus, non est quod sil continue et semper (alioquin numquam terminaretur); sed est quod continue duret, quamdiu est. Et (a) hoc potest poni, dato quod motus corruptus idem numero repararetur ; quia, tam prima vice quam secunda, ponitur quod ejus duratio esset continua, successione suarum partium continua. » — Hæc Durandus. — Similiter *secunda ratio* non videtur valere : quia, ut patet j>er dicta Aureoli, contra tertiam conclusionem recitata, nulla contradictio esi quod illud quod fuit subjectum prioritatis, postea sit subjectum posteriorilatis. — *Tertia* denique ratio non videtur valere. Imrno, sicut dicit Durandus (ibid.), < dia ralio clare deficit. Quia, cum dicitur quod, si Deus posset reparare cumdem motum secundum numerum, tunc prima pars motus, (pia transilur ab in B, posset reparari, dum adhuc durat secunda pare, qua transilur a B in C; — dicendum (5)quod hoc non est verum. Quod etiam plet in permanentibus. Si enim ponamus quod Deus possel reparare albedinem corruptam in aliquo, cui successisset nigredo oppo>ila, vel alia albedo numero differens a prima; tamen non diceremus quod Deus posset reparare eamdem albedinem, stante nigredine in eodem subjecto, vel alia allxnline numero differente; non enim possunt opposita esse in eodem simul subjecto, nec duo accidentia solo numero differentia. Similiter, in proposito, prima pars motus non potest reparari, manente secunda. Sed nullum argumentum est : Aon *potest hoc modo reparari; ergo nullo modo,* Immo est fallacia consequentis, procedendo a destructione inferioris ad destructionem superioris : aliquid enim implicat contradictionem uno modo, quod non implicat alio modo, d — Hæc Ðurando — Videtur ergo quod rationes illæ non sufficienter probent conclusionem.

Ulterius videtur quod nec rationes quibus Durandus eamdem probat conclusionem, valeant. Promittit enim Durandus (ibid.) quomodo successiva vel traoMuntia differunt a permanentibus; ex quibus arguit ad propositum. < Prima differentia est, quia res pcniianens, duration»» Mia non interrupta, potest pluries anni secundum se totam et secundum quamlibet partem sui, ut homo, vel lapis; successiva vero, el generaliter transeuntia, non possunt pluries sumi secundum se, nec per aliquid sui, ducatione sua non interrupta. Secunda differentia est, quia res permanentes sunt res proprio et simpliciter, ut homo, lapis, albedo, nigredo, et sic de cæteris; res autem successive non sunt res proprie el simpliciter, sed solum quædam rerum habitudines, vel quidam reales modi essendi. Cujus ralio est : quia illud quod adveniens alicui non reddit ipsum magis compositum quam prius, non est res proprient simpliciter; sed talia sunt omnia transeuntia et successiva, ut motus, tempus et hujusmodi; non enim cadum est magis compositum quam si staret; quia motus ad locum nihil variai circa rem, ul dicitur, 8. *Physicorum* (t. c. 59); el idem est de motu ad formam, quantum est procise de ratione motus, quia nullam compositionem ponit secundum se circa subjectum, prater illam quæ est formæ terminantis motum, el est res permanens. » Ex prima differentia arguit sic : « Minus est rem jam exsistentem conservare, ne corrumpatur, quam corruptam repararo. Sed, in successivis et transeuntibus, Deus non potest rem conservare, ne corrumpatur. Ergo, fortiori ratione, nec potest corruptam reparare. Major videtur manifesta. Sed minor probatur : quia, si aliquod successisum vel transiens posset conservari, dum est, in esse, ne corrumperetur, tunc possel pluries sumi ; el sic esset permanens, et non transiens. — Sed dicet aliquis, quod de ratione transeuntis esi quod non possit pluries sumi côhtinue, et sua duratione non interrupta; quia tunc esset stans, et non transiens. Sed nihil prohibet quin possit pluries sumi, ea interrupta; nec propler hoc erit stans, sed qualibet vice erit fluens el transiens. Propter quod major videtur falsa : quia magis videtur esse contra rationem successivi, vel transeuntis, quod possit permanere, ne corrumpatur, quam possit reparari, postquam corruptum est. — Sed istud non valet. Quia, si idem successivum, puta idem motus numero, polot reparari, verum esset dicere quod mobile subjectum esset bis motum realiter. Illud autem non diceretur ratione numerationis subjecti, quia illud est unum; nec ratione numerationis spatii, quia similiter est unum. Ergo oportet quod sil ratione numerationis motus, vel ducationis ejus, vel mensura extrinsecæ. Si ratione numerationis motus, habetur proposilum : quia omnis realis numerus est plurium rerum; et ila motus procedens et sequens non essent unus motus realiter. sed plures; quod est nostrum propositum. Si detur quod hoc est propter numerationem durationis, in idem redii : quia duratio motus non est aliud quam motus; et ideo, si unum numeratur realiter, et aliud. Nec ratione mensura extrinsecæ, vel cujusli- l l>et alterius exlrinseci : quia Deus posset facere quod

lil a Mrrbo *numquam* usque ad *Et,* υτη. Pr. IC» –- Ad Pr.

esset solum motus primi mobilis, et illum poeset interrumpere, et iterato reparare; et esset verum dicere quod cœlum esset bis motum, non per numerationem nlicujus mensure extrinsecæ (quia nulla esset), nec per numerationem subjecti, vel spatii, aut moventis; ergo per numerationem motus, vel ducationis, quod idem est. — Item, eumdem motum posse reparari, vel est possibile simpliciter, vel impossibile simpliciter. Si sit possibile simpliciter, ergo erit possibile virtute naluræ. Probatio : quia quandocuinque aliquis effectus est simpliciter possibilis, et causa est æque potens nunc el prius, ex causa Udi potest idem effectus produci nunc sicut prius; si ergo reparatio ejusdem motus sit effectus simpliciter possibilis, ergo causa naturalis quæ primo facit, et, eo corrupto, remanet æque potens ut prius, posset illum motum eumdem numero reparare. Hoc autem est falsum. Relinquitur ergo quod reparatio ejusdem motus secundum numerum est effectus simpliciter impossibilis. Talis autem effectus subterfugit omnem causam. Ergo per nullam virtutem potest motus idem numero reparari. — Item, si motus posset idem numero reparari, eodem modo posset et tempus. El sic dies quæ præcessit. possel statim reparari; et non solum semel, sed semper. Et ita lotus decursus temporis, esto quod duraret in infinitum, non esset realiter nisi unus dies; immo una brevissima hora, vel brevissima pars unius horæ (quia idem argumentum potest fieri de hora, et de parte horæ, sicut de tota die). Quæ omnia sunt absurda. Ergo, etc. » — Ex secunda differentia arguit sic : « Licet idem subjectum posset esse successive sub oppositis formis vel habitudinibus, impossibile tamen est, el contradictionem implicat, quod oppositarum formarum vel habitudinum una sit alia, nec simul, nec successive : sicut possibile est quod eadem aqua prius sil calida el postea frigida, vel quod idem homo primo sedeat et postea stet; sed impossibile est quod caliditassil frigiditas, vel quod sedere sil siare. Sed, si idem successivum vel transiens posset reparari, sequitur quod una habitudo sil alia. Ergo impossibile est quod idem successivum vel transiens reparetur. Minor probatur. Quia, sicut dictum est, successiva non sunt proprie res, sed habitudines rerum : sicut motus essentialiter est successio, vel habitudo successionis mobilis in loco. Et. per eamdem rationem, paries motus sunt essentialiter partes successionis. Partes autem successionis sunt prius et posterius, vel potius prioritas et postériorités : ita quod, quando dicitur quod una pars motus est posterior et alia prior, non est pnedicatio denominativa alicujus habitudinis addita» ad partes motus, sed est essentialis ; quia paries motus sunt essentialiter ipsa habitudo priorilatis et poslerioritalis exsistentia» mobilis secundum aliam et aliam pariem in loco, sicut motus est essentialiter successio ejus per lotum locum. Si ergo pars motus quæ præteriit, posset reparari eadem numero, tunc habitudo prioritalis efficeretur habitudo poslerioritatis; quod est impossibile, ut dictum fuit. Palet ergo quod successiva, ut motus el tempus, non possunt eadem numero reparari. » — Hæc Durandus.

Sed quod istæ rationes non sufficienter concludant propositum, immo sint solubiles, ostendit Petrus de Palude (dist. 43, q. 3), dicens quod « ad rationes illas Durandi potest instari. Quia Durandus ad suam primam rationem bene instat; nec solvit ad instantiam, sed contra arguit, adducendo novam rationem ad conclusionem. El potest instantia confirmari sic : Plus enim videtur aliquid de novo producere, quod numquam habuit esse illud, quam illud quod aliquod esse habuit, illo perdito, reparare. Si ergo plus est aliquid corruptum reparare quam exsistens ne corrumpatur conservare, similiter majus est illud quod numquam fuit producere, quam productum conservare. Sed motum qui numquam fuit, potest Deus de novo producere. Ergo magis productum, ne flueret el desineret, conservare. Consequens est falsum. Ergo et antecedens. El sic, si ralio bene concludit quod motus non potest, postquam fuit, reparari; ita concludit quod, antequam fuit, non potuit produci. Propter quod est dicendum quod major est vera ex parte agentis (quia non est minoris virtutis producere et reparare, quam productum conservare); sed non ex parte effectus. Sunt enim aliqui effectus quibus repugnat conservari eodem modo nunc et prius, sicut successiva; non autem produci. Et ideo possunt produci ad essendum, non autem conservari in essendo ». — « Ad secundam rationem, ut dicit, potest instari. Quia ex sola numeratione habitionis vel habitudinis potest dici aliquid esse bis habitum, sine hoc quod habens vel habitum sil multiplicatum; sicut corpus humanum Christi fuit (a) in resurrectione bis animatum vel vivum (6) sine binario corporum et animarum. ex sola habitudine eorum ad invicem multiplicata; ita et in proposito. Item, si ultima sphæra moveretur, nihil esset ibi habens, nisi cœlum, nec habitum, nisi motus, nec ubi, nec aliquis terminus; et tamen diceretur bis motum, si ejus motus interrumperetur, sicut alia corpora quæ moventur ad *ubi* et locum; ergo. — Ad tertiam potest dici quod idem numero reparari est possibile simpliciter. El tamen est impossibile nature : quia, quamvis natura agentis et subjecti sint æque potentia sicut prius, ex quo sequitur quod æque perfectum effectum possunt producere sicul prius, non tamen se habent eodem modo numerahler ad invicem sicut prius, sed solummodo eodem specie; et ideo in eumdem effectum specie possunt, non numen). Licet autem

(a) *Christi fuit.* — *fuerit* Pr
(C) vivum. — unitum Pr.

materia non eodem modo se habeat ad Deum postquam habuit formam, quam prius, quando eam a Deo recipiebat, Deus tamen eodem modo se habet ad omnia; et ulterius etiam Deus ex parte objecti nullam habitudinem requirit; unde, sicut sine subjeclo potest producere effectum, sic, sine hoc quod subjectum habeat eamdem habitudinem, potest eumdem offectum imprimere. › — Ad quartam, dicit quod ‹ bene concludit, nisi quod est ibi petitio principii. Quia, cum continuitas sit tota causa unitatis in rebus successivis motu et tempore, nullus diceret tempus posse reparari, qui negaret de motu. Sed si dicatur quod post diem judicii erit una dies, nihil ad propositum ; quia loquimur de dio qui est motus coeli ; tunc autem non erit. Sed aliquis diceret quod nullum est inconveniens si sit idem dies numero heri et hodie, sicut non est inconveniens si est idem asinus Germani suscitatus et mortuus, et oculus perditus et restitutus. › — Ad quintam, dicit quod ‹ supponit multa falsa in prologo suo. Primo, quod omnes res permanentes sint res proprie et simpliciter dictæ. Quia hoc est contra eum, qui dicit quod relatio est res permanens; quæ tamen est habitudo, et per consequens non est res proprie et simpliciter, secundum eum. Etiam secundum eum, sequentia sex praedicamenta non sunt res, sed habitudines, quorum tamen situs, habitus et *ubi* •x;uni habere esse permanens; quod est contra suam distinctionem. Secundo, quia, cum motus sit actus entis in potentia, et ex actu et potentia proprie dicta sit compositio vera et propria, videtur quod omnis motus cum suo mobili faciat unam compositionem. Nec obstat quod dicit, quod (x) non variat aliquid circa subjectum : quia verum est de motu ad *ubi* in mobili incorruptibili (β), sed falsum est de mobili corruptibili (γ) quod per motum calefit; motus autem ad formam per se variat aliquid circa subjectum quantum ad accidentalia, sed quantum ad substantiam non, nisi per accidens, inquantum generatio et corruptio sunt termini ǎlteration! extrinseci. Tertio, quia continuitas successiva, quæ per essentiam est motus, non est habitudo; sicut nec continuitas manens, ut linea, superficies, corpus : quia simul istæ species quantitatis ponuntur in prædicamentis ; et sicut divisibihtas in ea quæ insunt, est ratio communis quantitatis, ita continuitas omnis quantitatis continua·, tam permanentis quam successiva·; differentia autem divisiva alicujus prædicamenti non videtur esse species alterius, cum prædicamenta sint impermixta; unde, cum continuitas et prioritas sint differentis quantitatis (quia prima dividit contra discretam, secunda coittra permanentem), videtur quod ista non sint essentialiter habitudines qua· sunt de genere relationis i›. — Hæc Petrus. — Ex quibus videtur quod rationes Durandi non sufficienter probant conclusionem istam.

Ulterius, videtur quod neq rationes quorumdam aliorum ad eamdem conclusionem sufficiant. Arguunt enim sic, *primo :* Quia, sicut continuitas est do ratione lineie, sic de ratione temporis. Sed Deus non potest facere quod linea discontinua sit una : quia, cum numerus causetur ex divisione continui, contradictio est quod sit continuum actu divisum, et non sit ibi numerus; et sic esset unum et non unum, sed multa. Ergo similiter (x), ex quo motus est interruptus, non est unus. — *Secundo* arguunt : Quia Deus non potest facere speciem generis alicujus simul cum oppositis differentiis; sicut non posset facere aliquod animal quod simul esset rationale et irrationale. Sed præsens, praeteritum et futurum sunt differentiae per se essentiales in motu et tempore. Ergo non potest facere de præterito præsens, ut scilicet quod est praeteritum, idem numero sil præsens. — *Tertio* arguunt : Quia contradictio est quod idem sibiipsi succedat. Cum autem posterius succedat priori, facere de motu præterito præsentem est facere quod unum et idem, et secundum idem, sil prius et posterius, et sibiipsi succedat; imnio quod sit et non sil, quia quod præterierat non est, el quod esi non præteriit. — llæ sunt rationes eorum.

Sed istæ non videntur valere ad propositum concludendum, ut dicit Pelrus (ibid.) : α Nam contra *primam* est instantia. Quia sicut Deus non potest facere quod duæ lineie simul exsistentes, in actu divise, sint una; sic etiam non potest facere quod duo motus simul exsistentes discontinuât!, sint unus. Nec de hoc est quæstio. Sed sicut potest facere quod linea annihilato, eadem numero reparetur, et habebit eamdem numero continuitatem quam prius, non obstante discontinuitate temporis, quæ fuit media; sic et motum qui fuit,cum sua continuitate reparabit, non obstante quod sua continuitas fuerit interrupta,sicut elconlinuitas lineæ fuit annihilata.› — Similiter, ut dicit (6), *secunda ratio* videtur non valere, si motus est alia res a tempore. Quia, licet non possit fieri de præterito præsens, sicut nec de albedine nigredo (si tamen hoc est verum); tamen, sicut subjectum quod est album, fit nigrum, sic videtur quod motus qui erat subjectum temporis praleriti, fiat subjectum temporis praesentis vel futuri (γ). Immo plus videtur quod de uno contrario liat aliud formaliter : quia non est major incom possibilitas inter contraria proprie dicta, puta

'a) *quod* — *quia* Pr
(I) *incorruptibili* — *incorporali* Pr
(γ) *corruptibili.* — *corporali* Pr.

(e) eit — Ad. Pr.
(6) dicit. — *dicitur Pr.*
(γ) *fiat tubjectum temporii prricntu vel futuri* — *vel futuri, fiat subjectum tempori» pnrientu* Pr.

alliedinem et nigredinem, quam inter formas substantiales distinctas per differentias oppositas, puta animatum et inanimatum; sed Deus posset subito facere de trunco vitulum, et de (a) non vivo vivum, et econtra; ergo do albedine nigredinem. Sed ibi est subjectum commune, quod remanet; et forma cedit form®, non una fit alia. Ideo, etc. › — Denique *tertia ratio* non videtur valere, ut dicit Petrus. ‹ Quia diceretur quod Deus non posset facere quin prateritum sit pneterilum; sed idipsum quod est praeteritum, potest resumere ut et fuerit prateritum, et nihilominus sit præsens et futurum. Si enim Deus cadum, dum movetur, annihilaret, et postea repararet, nihil prohibet, ut videtur, quod cum eadem latione qua prius movebatur, ipsum repararet; et ideo, etc. u

III. Argumenta Bernardi de Gannato. — Ulterius Bernardus de Gannato, in impugnationibus Henrici, *Quodlibeto I,* q. 16, arguit quod Deus posset eumdem motum numero reparare. Quia sicut interruptio in esse aliorum non impedii, propter identitatem ordinis ad potentiam divinam; sic nec in motu. Ergo, etc. Ubi sciendum quod Bernardus, ibidem, inducit aliquas rationes generales, ad probandum quod Deus *esse* corruptum, vel annihilatum, potest idem numero reparare, dicens: Corrupta aliqua forma, certum est quod materia manet eadem numero; et etiam potentia ad formam, secundum quod materia est sua potentia. Sed secundum quod in (6) materia distinguimus istam potentiam per respectus diversos ad formas diversas, non manet eadem potentia. Potentia autem hoc secundo modo dicta, dicit ordinem ad talem vel talem formam. Sed in materia non manet amplius ordo ad formam corruptam eamdem numero reparandam : quia materia non est per se in potentia ad formam quæ per agens naturale non potest in ea introduci, quia potentia passiva non extendit se ultra activam quæ sibi corresponde! ; nullum autem agens naturale potest eamdem formam numero reparare, cum non possit eamdem transmutationem numero repetere; ergo in materia non remanet potentia ad eamdem numero formam, quæ corrupta est, reparandam, sed ad eamdem in specie solum. Identitas autem talis potenti® nihil facit ad hoc quod idem numero resurgat. Bene tamen manet materia in potentia ad eamdem formam. Sed hæc potentia non est naturalis, sed obedientialis : quia solum respectu Dei, qui potest in materia facere quidquid non implicat contradictionem; quod non est, si eadem forma numero reparetur. In materia autem, prater potentiam naturalem, est potentia obedientialis, sicut et in cæteris creaturis. Et quia nulla corruptio vel annihilatio diminuit de divina potentia aliquid, sicut Deus potuit hanc formam producere antequam produceretur, ita potest postquam corrupta est vel etiam annihilais. Unde, si materia prima annihilaretur, Deus posset eamdem numero reparare, cum ejus annihilatio nihil subtrahat divin® potenti®. — Item, divina potentia, eo quod potentia, habet quemdam ordinem ad omnia per ipsam possibilia, saltem rationis, quia entis ad non ens non est nisi relatio rationis. Iste autem ordo non tollitur ex parte divin® potenti® per annihilationem cujuscumque : quia ita potest Dei potentia circa nihil, sicut circa aliquid; unde ®que potest producere lapidem de materia et de nihilo; ergo annihilatio rei non impedit quin Deus possit eam reparare. Ex quo etiam patet quod interruptio in esse non impedit quin Deus eamdem rem numero possit reparare : quia eumdem ordinem quem habet potentia Dei ad illud *esse,* semper habet; ita quod, licet fiat interruptio in ipso *esse,* numquam tamen in illo ordine, quin semper illud *esse* dependeat a potentia Dei; licet quando illud *esse* est in actu, potentia Dei influat, quando autem non est, non influit; et ideo infinities potest idem numero, quantumcumque corruptum vel annihilatum fuerit, reparare. Et hoc est proprium Deo, et nulli alteri agenti, cujus potentia non habet eumdem ordinem ad rem quæ est et ad illam quæ non est; cum potentia creata non respiciat nihil, quasi potens aliquid de nihilo producere, sicut potentia Dei. — Item, quod producitur per eamdem actionem numero, potest esse idem numero, etiam in naturalibus. Sed Deus eadem actione numero producit hoc productum, cum primo producitur, et cum secundo. Quia ex parte Dei non diversificatur actio. Nec ex parte ejus in quo recipitur : quia hoc non diversificat necessario actionem, quod non requiritur ad eam; receptio autem in subjecto non requiritur in actione divina, quæ nullum subjectum necessario requirit. Nec terminus diversi(icat : quia, sicut Deus concepit hoc productum producere, quando primo producit, ita etiam quando annihilatum est, potest idem concipere quod iterum infinities producatur; unde, sicut conceptus divinus semper fertur super hoc productum, quantumcumque annihiletur, ita potest et potentia qua agitur semper per eamdem actionem. Quod patet in simili. Ædificator enim potest concipere eamdem domum numero quam prius fecit, quæ modo corrupta est, et producere eamdem specie,· non numero : quia alia et alia actione agit nunc et prius; alia autem et alia actio requirit alium et alium torminum. Sed quia Deus eadem actione semper agit, idem frequenter potest esse terminus su® actionis. Non ergo identitati potenti® materiae, vel cujuscumque creatura, imponendum est quod possit idem numero resurgere, sed divin® potenti®, qu® potest quidquid non

( ) *de.* — Om. Pr.
( ) in. — Otn. Pr.

r*- i

implicat contradictionem; hic autem nulla contradictio est; cum interruptio in *esse,* respectu divinm potentia·) non faciat aliquam diversitatem in esse. — Hire ille. — Et postea subdit, sicut siipradicturn est, quod ista argumenta ita concludunt de successivis sicut de permanentibus; quare, etc.

§ 4.— Argumenta contra qu edam dicta SANCTI TIlOMÆ

I. Argumenta Scoti. — Ultimo arguitur contra ea quæ dicit sanctus Thomas, in *Quarto* (dist. 44, q. 1, art. I), et supra recitata sunt (a). Arguit siquidem Scotus (dist. 43, q. 1), quod aliquid totaliter annihilatum possit per Dei potentiam idem numero reparari.

Primo. Quia ad hoc est auctoritas Augustini, 22. *de Civitate Dei,* cap. 20, ubi, loqueris de carne hominum reddenda in resurrectione : *Etsi,* inquit, *omnibus periisset modis, nec ulla ejus materia in ullis nalurx latebris remansisset, unde vellet, eam repararet Omnipotens.* Ergo totaliter corruptum et destructum in totali *esse* potest idem numero reparari.

Secundo. Quia, si destructum esset annihilatum, illud *nihil* sequens annihilationem esset ejusdem rationis cum nihilo quod esset terminus *a quo* creationis. Patet : quia ista; mutationes oppositæ haberent idem pro termino, una pro termino *a quo,* alia pro termino *ad quem.* Sed nihilum précédons creationem non repugnabat quin illud cui opponitur posset creari. Ergo et post annihilationem poterit recreari idem numero.

Confirmatur ratio. Quia planum est quod ex parte cause manet eadem potestas. Ex parte autem lapidis, esto quod lapis sil annihilatus, tanta est possibilitas simpliciter ad *esse* post annihilationem, quanta ante creationem : quia non magis includit contradictionem; nec illud *nihil* in quo cessit lapis, magis privat possibilitatem; quia non privat nisi tamquam oppositum; sed eidem et æqualiter (δ) opponebatur ante creationem; ergo, etc.

Tertio. Quia in homine est aliqua entitas positiva, quæ neque est pars materialis, nec formalis, nec partes, sicut probatum est in *Tertio* (γ). Et arguitur sic : Quia aliquid est ibi causatum a causis intrinsecis. Sed nec causa materialis, nec causa formalis, est causata a causis intrinsecis, nec ambo simul. Est ergo ibi aliqua alia entitas a causis divisim acceptis. Et illa destruitur; alioquin homo non ehset vere mortuus, quia non esset corruptio totalis entitatis hominis. Et tamen illa entitas reparabitur eadem numero; alioquin non esset idem homo. Ergo.

Quarto. Quia, si Deus in hoc instanti, et in toto tempore medio usque ad B, et in instanti B conservaret istud *esse,* concedendum esset quod esset omnino idem numero. Ergo, si in A conservat, et idem in B instanti, et in tempore intermedio (a) non conservet , erit idem ; et tamen erit interruptum in tempore intermedio. Probatur consequentia : quia identitas istius *esse* ut est in Bad seipsum ut est in A, non dependet essentialiter ex conservatione pro illo tempore medio; quia neque ut a causa formali, neque ut a causa materiali, ner ut a quacumque causa essentiali. Hoc etiam probatur aliter : quia alioquin non posset Deus idem *esse* creare (6) in aliquo instanti posteriori, quod in instanti priori; quia, si in instanti priori creat (γ), et in tempore sequenti conservat, illud *esse,* ut conservatum in tempore, essentialiter requireretur ad identitatem illius ewe(ô) in instanti B; et si tunc non esset conservatum in illo tempore, sed primo creatum (ε) in B, non posset creari idem.

Quinto. Quia diversitas posteriorum non arguit diversitatem priorum essentialiter. Sed illa instantia ad ipsum *esse* permanens sunt essentialiter posteriora. Unde et idem *esse* manet in quibuscumque instantibus succedentibus. Eigo, sive fiat continuatio inter illa instantia, sive non, non minus ipsum *esse* poterit idem esse. — Vel sic : Si idem *esse* esset in A, et in tempore sequenti in B, esset idem in A et in B. Ergo, si destruatur posterius, eo quod est durare in tempore intermedio, adhuc non necessario sequeretur ex hoc diversitas ejus in A et in B.

Sexto. Quia ex illa radice, quod *esse* simpliciter interruptum vel destructum non potest redire idem, sequuntur multa inconvenientia. *Primum* est quod Deus non posset resuscitare brutum idem numero. Cujus oppositum nonnumquam legitur factum miraculose a sanctis; ut palet de tauro quem suscitavit sanctus Sylvester, ut habetur in legenda ejus. Et hoc negare Deo esso possibile, videtur esse magna? infidelitatis. Et tamen anima ejus sensitiva interrupta est et destructa. *Secundum* est, quod (ζ) omnia accidentia quæ corrumpuntur in corruptione hominis, vel ante resurrectionem, non possent eadem numero redire. Et tunc homo resuscitalus non haberet camdem propriam passionem numero quam prius : quia ista propria passio non mansit post mortem; quia erat totius ut lotius, et non tantum anima?· Sed consequens est impossibile, quod •'ll idem sub specie, et non habeat eamdem propriam passionem. *Tertium* est, quod (η) jiotentiiP

(a) Cfr. art. prrccd,, in line.
(β) *n/ualitcr — ruenlmliter* Pr
(γ) CTr Scotum, 3. Sentent , disl. 2, q 2
(aj intermedio. — Om. Pr.
(6) *creare. — cautore* Pr.
(γ) *creat.* — causal Pr.
($) rssr. — ⁋ausa Pr.
(t) crccUuni. — rauiafum Pr.
(ζ) *quod. — quia* Pr.
(rj *quod. — quia* Pr.

anunæ sensitivæ, quæ, secundum te, sunt accidentia, cum non sint accidentia solius anima;, sed totius compositi, *de Sensu,* cap. 1, et *de Somno,* cap. I, non possent redire eaedem; et ita homo resuscilatus non haberet camdem potentiam vimvam vel auditivam. *Quartum* esi, quod non haberet camdem quantitatem numero : quia illa non manet, nec in materia sola manente, nec in anima intellectiva; igitur, etc.

Septimo. Positio tua deficit, qua (x) totum esu· hominis potest manere non interruptum. *Primo.* Quia, ut probatum est, entitas totalis interrumpitur. — *Secundo.* Quia meanimæ intellectivae non est totale esse hominis, ut tu accipis : quia omne ens habet aliquod *esse ;* sed homo, ut homo, est aliquod ens, et non lauturn anima; ergo halæt aliquod *esse* proprium, et non tantum *esse* animæ. — *Tertio.* Quia contradicis tibi : quia alibi dicis quod status animæ in corpore est perfectior quam status ejus extra corpus, quia est pars compositi, et omnis ßai materialis est respectu totius. Contra hoc arguitur. Quia quod habet totaliter idem *esse,* non est imperfectius ex hoc solo quod non communicat alteri idem *esse.* Sed, per te, anima separata habet totaliter idem *esse* quod conjuncta, immo *esse* quod est totale esse hominis, quod communicatur corpori. Ergo ipsa in nullo est imperfectior, pro eo quod non communicat idem *esse corpori.* Major apparet : quia perfectio naturaliter præsupponitur ei quod est communicare perfectionem; ergo non est major vel minor per hoc quod communicat vel non communicat; et hoc maxime, si per talem communicationem nullum aliud e>t esse totius quam istud idem. — *Quarto.* Quia in homine est aliqua forma substantialis alia ab anima intellectiva; et, per consequens, cum cujuslibet forinæ sit dare esse, anima intellectiva non est totale *esse* compositi. Ergo, etc.

Octavo. Quia tunc, cum in morte Christi relatio maternilatis quæ erat in Virgine ad Christum, fuit interrupta in passione Christi, sequitur quod |»ost passionem non est eadem mater numero quæ prius. — Hæc Scotus, in forma.

II. Argumenta Aureoli. — Contra camdem conclusionem argôit Aureolus (disl. 43, q. 1, art. 1).

Et primo probat quod dicere quod nulla rcalitas, quæ in morte fuit corrupta, redeat eadem numero in resurrectione, est derogare veritati resurrectionis, immo negare resurrectionem. Tum quia resurrectio est ejus quod cecidit, iterum surrectio; nisi autem aliquid corruptum et perdens *esse,* iterum redeat, non stat ventas diffinitionis resurrectionis; ergo nec veritas diffiniti, quia ille casus non est localis, sed secundum entitatem in non *esse.* — Turn secundo, quia, Socrate corrupto, corrumpitur ejus humanitas, quæ est tertia entitas distincta a materia et forma; et illa eadem numero redibit in resurrectione. — Tum tertio, quia, dato opposito, sequuntur innumerabilia inconvenientia ; utputa quod sanguis Christi, quem resumpsit, in passione non fuit idem numero et ante passionem, quia ille fuit corruptus, nec ejus forma substantialis mansit, cum non sit animatus anima Christi. Similiter, quod capilli sanctorum, quorum constat formam sulistentialem in morte corrumpi, non resurgent idem numero, contra illud Evangelii (Lucæ 21, v. 18) : *Capillus de capite vestro non peribit.* Similiter sequitur quod non redibit eadem propria passio individui : quia illa, per te, est accidens, et corrumpitur in morte. Sequitur etiam quod non redibit eadem masculinités et feinineitas. Similiter nec eadem filiatio. Similiter sequitur quoi non redibit eadem caro nurnero: quia caro humana non dicit solam materiam et formam, sed dicit etiam materiam accidentibus affectam, ex 2. *de Anima* (l. c. IÛ7, etc.), ubi habetur quod caro est medium calidi et frigidi et humidi et sicci. Item, quod sensus tactus non redibit idem numero, ac per hoc nec idem animal. Similiter nec idem oculus. Quæornnia sunt contra Sacram Scripturam.

Secundo probat quod dicere quod nullum corruptum possit idem numero redire diving virtute, derogat divinæ ŏmnipotentia Tum quia Augustinus, 22. *dc Civitate Dei,* cap. 20, ubi qusrens quomodo caro comesta a vermibus, incinerata et dispersa, resurget et redibit eadem, dicit hoc non esse difficile apud illum qui novit omnes partes. Et, dato, secundum eum, quod non remaneret, sed *omnibus perisset modisf ut nulla ejus materia in ullis natura· latebris remansisset, unde (λ) vellet, repararet eam Altissimus Omnipotens.* — Tum quia, in line præcedentis capituli (6), quærens de cicatricibus martyftfm, si remanebunt et redibunt, dicit quod apud Omnipotentem possibile est quod redeant. Et hoc oportet concedere de Christo, secundum textum Evangelii, cum apparens Apostolis post resurrectionem, dixit (Lucæ 24, v. 39) : *Videte manus meas et pedes meos, quia ego ipse sum* Ergo redierunt e.edem cicatrices; aliter non fuisset efficax argumentum Christi ad probandum resurrectionem; diceretur enim sibi quod non sunt ista» cicatrices, sed aliii·..— Tum quia Damascenus, quærens possibilitatem resurrectionis, non vadit ad aliud quam ad resurrectionem Christi. Unde *{dc Fid. Ort.),* lib. i» cap. ull., dicit . *Nonne (γ) factum et effluxum reparare poterit idem iterum Omnipo-*

(a) *qua* — *quia* Pr.

( ) fi. — Ad. Pr.
( ) *fine procedenti» capituli* — principio *capituli* Pr.
(γ) JVcmne. — xVon en· Pr.

tensf— Tum quia textus canonis *(Exodi* 4) hoc idem ostendit : ut patet de virga virtute divina conversa in serpentem, et iterum redeunto eadem numero; et de manu Moysi, quæ prius fuit facta leprosa, quæ postea rediit ad priorem statum. — Tum quia miracula sanctorum hoc testantur : ut patet de tauro quem sanctus Sylvester suscitavit. — Haec ille.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III.

PONUNTUR SOLUTIONES

§ 1. — AD ARGUMENTA CONTRA PRIMAM CONCLUSIONEM

L Ad argumenta Scoti. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus I supradictis. Et ideo

Ad primum Scoti contra primam conclusionem, dicitur quod auctoritas Philosophi quæ adducitur de 8. *Metaphysics* (t. c. 11 et 12), non est ad propositum usquequaque : quia Philosophus non loquitur ibidem de identitate vel distinctione numerali, sed solum de specifica. Quod patet per expositionem sancti Thomæ super eodem loco (lect. 4), ubi sic dicit : ‹ Quia Philosophus superius dixerat quod una erat materia omnium, posset aliquis dubitare quomodo ex una materia diversitas rerum procederet. Antiqui enim naturales attribuebant hoc casui, tollentes causam agentem, ponentes per raritatem et densitatem ex una materia rerum diversitatem produci. Hoc ergo removet Philosophus, et dicit primo, quod *contingit, una materia exsistente, fieri diversa, propter causam moventem :* aut quia est alia et alia causa movens; aut quia eadem causa movens se habet ad operandum diversa diversimode. Videmus enim ex ligno fieri arcam et lectum nb uno artifice, secundum diversas formas artis quas apud se habet. Quia vero, licet materia prima sil communis omnibus, tamen rnateriæ propria vel proximæ sunt diversæ diversorum, ne quis totam diversitatem iterum attribuat moventi, et nullo modo materiali principio, subjungit quod *in quibusdam diversorum ex necessitate est diversa materia,* propria scilicet (x). Non enim quodlibet natum est fieri ex materia qualibet; sicut serra non fit ex ligno. Nec etiam est in potestate moventis ut hoc fiat : non (6) enim potest facere serram ex lana vel ligno, quæ, propter suam mollitiem, non sunt apta ad opus serne, quod est secare. Patet igitur quod diversitas rerum est ex movente et materia. Si ergo contingat aliquod idem secundum speciem fieri ex alia et alia materia, ut phialam ex argento et auro, manifestum est quod principium movens erit idem, scilicet ars (x). Si enim materia esset diversa, et movens diversum', necesse esset quod etiam factum esset diversum, a— Ihec ille. — Ex quibus, et multis aliis dictis Philosophi, eodem capitulo, palet quod ipse non intendit quod ad identitatem numeralem agentis et rnateriæ sequatur identitas numeralis effectus, sed solum specifica; et ad diversitatem specificam illorum sequitur diversitas specifica effectus. Utrum autem ille idem effectus numero, qui producitur ab uno agente, posset produci ab alio agente ejusdem speciei de eadem materia vel subjecto, visum fuit in Secundo (6) quod non; licet arguens oppositum dicat in 2. *Sentent.* (disl. 20, q. 2); in quo plane contradicit sibiipsi., quia nunc dicit quod si agens sit alius numero, effectus erit alius numero.

Huic solutioni concordat Durandus (disl. 43, q. 2), respondens ad hoc argumentum in hac forma : α Dicendum, inquit, quod, agente et materia seu subjecto manentibus eisdem secundum numerum, non oportet esse eumdem effectum secundum numerum : quia, si unitas agentis et rnateriæ seu subjecti sufficit ad unitatem effectus, tunc sequeretur quod eadem numero circulatio cœli quæ fuit heri, esset hodie et cras, el sic semper; quia idem numero cœlum manet, et eadem numero intelligentia movens; hoc autem est absurdum. Ipsi etiam sibiipsis contradicunt : qui alibi dicunt quod, si in aliquo instanti appropinquaret ignis ligno, generaret hunc ignem, et, si in alio instanti appropinquaret alius ignis eidem ligno, generasset eumdern ignem numero; ergo, secundum eos, diversitas agentium secundum numerum non causât diversitatem numeralem effectus; quare nec identitas identitatem; ergo, supposito eodem subjecto et eodem agente secundum numerum, non est necesse effectum esse eumdern secundum numerum. Quod autem dicit Philosophus, 8. *Mctaphysicie* (t. c. 11), quod diversitas effectus est ex diversitate agentis vel materia!, intelligendum est de diversitate specifica, sicut Philosophus exemplifical de arca et lecto quæ fiunt ex ligno, propter aliam et aliam formam exsistentem in mente artificis, quæ movet ad utrumque. Unde pluralitas numeralis effectuum non cadit sub illa regula. » — Hæc Durandus.

Sed hanc responsionem quoad aliqua conatur Petrus labefactare, dicens (disl. 43, q. 2) quod « solutio illa, quoad illud quod dicit de diversitate et identitate agentis et patientis, non videtur valere. Quia, si diversa agentia producunt unum effectum,

(3) tcilirrL — Om, Pr.
(4) non. — nee Pr.

(3) scilicet an. — *fecundum artem* Pr.
(C) Cfr. 2 *Sentent.,* dist. 20, q. 1, art. 3, § 2. (Vol. 4, pag. 178 «tteq)

non propter hoc sequitur e converso (a) quod unum plura vel diversa : quia in divinis Pater et Filius spirant unum, sed non propter hoc Filius duos; nec in creaturis videmus necesse, cum ad unum effectum concurrant quatuor causae, quod quaelibet earum faciat plures effectus, immo necesse est contrarium. — Solutio autem alia, licet sit bene ad mentem Philosophi, tamen a simili potest argui quod, sicut diversitas specifica effectus numquam est nisi ex diversitate agentis vel patientis specifica, sic nec numeralis nisi ex numerali Propter quod potest dici quod idem manens idem, et eodem modo se habens specie, idem facit specie, sive illud esse specificum sit secundum substantiam, vel secundum accidens absolutum, vel relativum, quod tunc concurrit necessario ad agendum, sicut idem approximatum agit, non approxiinatum vero non agit, cum agere et non agere differant plus quam genere. Inter agens autem et patiens non est differentia in his nisi in habitudine propinquitatis et distantis. Et similiter, quia approximare (6) nunc et prius non est idem numero, sicut nec motus localis cujus est terminus, ita nec effectus ejus nunc et prius est idem numero. Secus autem in Deo, ubi nulla est variatio per hoc quod (γ) nunc causât et prius ». — Hæc Petrus. Et addit quod α non sequitur : *Est idem numero agens et materia; ergo idem est effectus.* Quia, si idem homo per eamdem viam vadat, et redeat, non propter hoc est eadem itio, nec ambulatio; quia in prima volet habere novam mercedem et juste, non sic in secunda. Similiter, si dicatur quod ambulatio non est res permanens, sed successiva; — dicendum quod motus ita est effectus sicut res permanens; unde, si ad unitatem agentis et rnateriæ sequitur unicus effectus, ita tenebit in motu sicut in re permanente. Rursus, quia, si quis eadem penna in eadem tabula rescribat litteram deletam, vel in eadem cera numero, non propter hoc est eadem littera, nec figura numero, quæ prius. Rursus, idem agens, scilicet sol, generavit, non coagente agente particulari, nisi forte continente (δ), puta vermes in terra ; nec propter hocresuscitavileumdem vermem numero. Similiter, si uxor nutriretur solis carnibus filiorum suorum, cognita a patro (c) eorum regeneraret eosdem (ζ) numero, si ratio illa valeret ; quia idem numero agens qui prius, Deus, homo, sol, idem patiens, eadem materia, menstruum (η); quod est falsum. Ideo, etc. — Hæc Petrus, et liene, nisi quoad illa in quibus impugnat solutionem Durandi.

(a) *e converto.* — Om. Pr.
(C) *approximare* — *approximans* Pr.
(γ) *quod.* — *quia* Pr.
(δ) *continente.* — *continuitate Pr.*
(c) a *patre.* — Om. Pr
(ζ) *eoidem.* — *idem* Pr.
(η) in viro. — Ad. Pr.

Cum enim dicit quod diversa agentia producunt eumdern effectum, etc., si intelligat quod quodlibet illorum producat illum effectum, puta *(a.)* tamquam causa efficiens totalis et sufficiens, non tamquam pars causæ totalis et per se sufficientis, et quodlibet illorum producat effectum in eodem gradu et ordine causalitatis, puta tamquam immediata, propria et proxima, et non quod unurn sit causa universalis, aliud causa proxima, nec unum tamquam efficiens mediatum, et aliud immediatum, sed quod quodli-l»et sine alio sufficeret producere, — tunc falsum supponit, quia casus ille numquam contingit. Ille enim calor qui producitur a duobus calidis, non posset idem numero produci ab unico illorum, ut visum fuit, 2. *Sentent.* (diet. 20, q. 1). Si autem intelligat quod duo agentia alio modo possint concurrere ad productionem ejusdem effectus in numero quam sil dictum, non est ad propositum. Nec valet quod dicit de Patre et Filio producentibus unicum Spiritum Sanctum : quia Pater et Filius in tali productione non sunt duo principia Spiritus Sancti, sed unum; nec agunt duabus actionibus, sed una; nec sunt plura agentia substantive, licet sint plures agentes adjective. Quod autem ulterius dicit de quatuor causis specifice distinctis concurrentibus in creaturis ad eumdern effectum in creaturis, — non valet ad propositum : quia solum loquimur de pluralitate causarum efficientium. Dicitur ergo quod impossibile est eumdern effectum numero a diversis efficientibus totalibus per se sufficientibus simul vel successive produci, et quod, diversificato efficiente per se sufficiente, diversifleatur effectus. Nec tamen oportet quod ad identitatem solius efficientis, vel solius rnateriæ aut subjecti, vel amborum, sequatur idem effectus numero. Nec hoc vult Philosophus. Tamen, secundum dicta Scoti, sicut identitas causarum infert identitatem effectus, ita diversitas diversitatem effectus, sicut patet ex recitatis in secundo articulo. — Cum autem ulterius dicit Petrus, quod videtur posse argui quod, sicut diversitas specifica effectuum semper requirit aliquam diversitatem specificam in causa efficiente, ita diversitas numeralis effectuum requirit diversitatem numeralem in causa, etc. ; — dicitur quod non valet consequentia : quia plura requiruntur ad distinctionem specificam quam nd numeralem. Conceditur tamen quod in causis et effectibus creatis distinctio numeralis effectuum necessario requirit aliquam distinctionem in causis efficientibus, vel materialibus. Sed non oportet quod talis distinctio sit secundum rcalem diversitatem substantiæ ipsius efficientis, vel rnateriæ; sed sufficit aliqua distinctio accidentalis : puta quia alia actione, vel motu aut mutatione, agit nunc quam prius; ad diversitatem autem motus, vel actionis, sufficit interruptio temporis. Cætera dicta Petri stare possunt.

(a) a. — Ad. Pr.

Ad secundum, quod est replica contra primam responsionem ibidem recitatam, — dicitur primo, quod illa responsio bona est, si intelligalur modo statim expresso, scilicet quod diversitas numeralis effectus potest contingere ex sola alietate actionis, quæ contingit ex interruptione temporis. — Dicitur secundo, quod prima replica contra illam responsionem non valet; quia consequentia principalis non valet, nec ejus probatio. Quia, licet continuitas temporis intermedii nihil faciat ad identitatem rei permanentis, ut permanens est; facit tamen ad ejus unitatem et identitatem, ut subest motui vel mutationi,et a qua dependet ut a per se causa, et ut a principio *quo* vel *quod.* Sic autem est de omni producto ab agente naturali. Cum ergo nullum agens naturale possit actionem prætenlam resumere, consequenter nec potest terminum illius actionis iterum producere : quia numquam dua· actiones ejusdem ordinis possunt terminari ad eumdem effectum in numero, per quarum quamlibet realiter de non esse in esse producatur realiter, et per aliam non produceretur, sed, prius exsistens, alicui ℞materia communicaretur vel uniretur; sicut patebit ex post dicendis. — Illa autem quæ arguens adducit de influentia, nihil valent. Tum quia, cum dicit *primo (a),* quod similis influentia cum alio agente sufficit ad identitatem effectus qui producitur ab isto agente, in se falsum est; et, ut prius dictum est, contradicit dictis in primo argumento, ubi vult quod causa et effectus se consequuntur in identitate et diversitate. Tum secundo, quia falsum assumit in *secunda forma,* scilicet quod influentia cœli non sil aliquid absolutum, sed pura relatio : hujus enim falsilas patet; quia talis influentia est principium agendi realiter; quod non competit puro respectui. Et propter multa alia illud secundum argumentum non valet.

Concordat huic responsioni Durandus. Inquit enim sic (disl. 43, q. 2) : « Unitas et entilas effectus exsistentis in Iribus signis temporis, dependet per se a causa sua conservante, et ab actione per quarn conservatur. Quæ actio interrumpitur, si effectus sil in secundo signo et non in primo, vel econtra. Actio autem interrupta, et maxime naturalis, non potest per naturam eadem numero redire. Quare nec terminus actionis. › — Ihec ille.

Sed ista solutio non placet Petro. Ideo aliter respondet, dicens (dist. 43, q. 2) quod ‹ exsistentia hodierna, ut sil eadem cum antehesterna, dependet ab hesterna, non simpliciter, nec respectu Dei, sed secundum quid, et respectu creaturae.Quæcreatum conservando anteheri, el cessando conservare heri, si hodie reincipiat conservare, non eodem modo se habet nunc sicut ℞rius quia est mutata de otio in actum , quia omne agens creatum refertur realiter ad passivum; quod Deo non convenit. Ideo créatura agit aliud nunc quam prius necessario : quU habet se aliter nunc quam prius, et non eodem modo. El, per oppositum, semper se habens nunc ut prius, si de necessitate ℞atura ageret, semper ageret eumdem effectum quem prius; nisi effectui repugnaret stare, sicut motui. Vel, quia agit ut vult, facit hoc (piando vult, et non quando non vult a. — Hoec Petrus.

Mihi tamen videtur quod responsio Durandi, dum tamen non extendatur ad Deum, est bona, et secundum mentem sancti Thomæ, ut patet in primo articulo.

Ad tertium principale dicitur quod idem numero permanens, bis produci, non est simpliciter impossibile, sed simpliciter possibile respectu Dei; non autem respectu creatura. Ideo consequentia secunda ibidem facta non valet, qua dicitur : *Hoc non est simpliciter impossibile, ergo est in causalilate omnium eorum in quibus fuit;* sed est fallacia consequentis.

Concordat huic solutioni Petrus, solvendo quintum Durandi contra secundam conclusionem, quod est huic simile. Dicit enim sic (dist. 43, q. 3) : « Idem numero reparari, est possibile simpliciter. Et tamen est impossibile naturæ : quia, quamvis natura agentis el subjecti sint æque potentia sicut prius (ex quo sequitur quod æque perfectum effectum possunt sicut prius), non tamen se habent eodem modo numeraliler ad invicem sicut prius, sed solum eodem modo specie; et ideo in eumdem effectum specie possunt, non numero. Licet autem materia non eodem modo se habeat ad Deum, postquam habuit formam, ut prius, quando eam a Deo recipiebat, Deus tamen eodem modo se habet ad omnia. Et ulterius, etiam Deus ex parte subjecti (a) nullam habitudinem requirit; unde, sicut sine subjecto potest producere effectum, sic, sine hoc quod subjectum habeat eamdem habitudinem, potest eumdem effectum imprimere, ℞ —Hæc Petrus.

Ad hoc etiam faciunt liene dicta Bernardi de Gannato contra Hernicum, recitata contra tertiam conclusionem : scilicet qualiter forma corrupta, vel destructa, non amplius remanet in potentia naturali maleriæ, in ordine ad actum naturalem, licet remaneat in potentia obedientiali materiæ, in ordine ad Deum. Et de hoc amplius postea dicetur.

Ad quartum dicendum est sicut ad secundum respondet Durandus. Quia scilicet, in casu argumenti, si radius produceretur continue a sole in primo et ultimo instanti et tempôre intermedio, tunc continue maneret eadem actio cl mutatio ; ideoque nil mirum si continue permaneret idem numero effectus. Secus autem est ubi radius non producitur nec conservatur tempore intermedio : quia tunc interrumpitur prima actio, a cujus iden-

is) pnmo. — Utn. Pr.

(i) sutyecti. — *objecti* Pr.

litate numerali dependet identitas numeralis radii; ideoque radius in ultimo instanti productus, non est idem numero qui prius, sed idem specie, sicut et productio ultima cum prima. Sive ergo identitas radii in ultimo instanti dependeat ab exsistentia ejus in tempore intermedio, sive non, tamen constat quod dependet a prima productione; quæ, quia non potest resumi, nec consequenter identitas radii, sed est alius et alius. Potest etiam responderi ad hoc sicut respondet Petrus ad secundum in forma; ideo, sicut dicit ad secundum, dicatur ad quartum.

Ad quintum patet responsio ex dictis Bernardi superius recitatis (a). Si enim loquamur de potentia materiæ quoad suum absolutum, antecedens est verum, sed consequentia non valet. Si vero loquamur de potentia materiæ quoad absolutum, et quoad ordinem quem dicit ad formam, tunc consequentia bona est, sed antecedens est falsum. Nec ejus probatio in hoc sensu procedit, sed duntaxat in primo. Vide ergo per longum dicta Bernardi, quia optime faciunt pro hac solutione; et similiter ea quæ dicta sunt in solutione tertii (6) argumenti de potentia naturali et obedientiali.

Ad sextum respondet Durandus (dist. 43, q. 2), dicens quod α negatio præcedens productionem rei, et sequens, sunt ejusdem rationis, quantum est de natura negationis. Et, secundum hoc, neutra impedit productionem rei. Sed sequens negatio, non quatenus negatio solum, sed quatenus interrumpens entitatem rei praeexsistentis, facit quod productio sequens non est eadem cum praecedente ; propter quod nec res producta potest esse eadem. Hoc autem non facit negatio praecedens b. — Hæc Durandus.

Sed ista solutio non placet Petro. Dicit enim (dist. 43, q. 2) quod α ista solutio non valet; quia concluderet quod nec Deus potest idem numero reparare. Et contra solutionem suam est : quia negatio præcedens tollit omnem entitatem rei ; non autem est plus entitatem rei interrumpere ad tempus aliquod præcedens, et ad tempus supponere, quam ipsam ad omne tempus præcedens negare; quanto enim aliquid plus distat ab entitate, tanto minus potest fieri ens; unde, si, non obstante quod res nunquam habuit esse, eadem numero potest produci, multo magis si semel habuit esse, dum tamen hoc ei non repugnet, nec agenti. Ergo quando est talis quod non potest pluries sumi, sed tantum semel, tunc similiter res illa potest fieri tantum semel, non pluries, ut motus : fieri enim terminatur ad esse; el cui repugnat pluries esse, el fieri. Idem est quando repugnat agenti, ut creatune : nam sicut alicui creature repugnat pluries agere unum effectum in specie, ut corporali, quæ fatigatur, et tandem deficit, sicut animalia cessant generare; sic repugnat toti creatura eumdem effectum numero sæpius agere; quia omnis creatura aliter se habet postquam egit quam ante, unde non potest agere sicut ante in ornnibus et per omnia, etiamsi alias non sit ex parte effectus repugnantia. Nec est dicendum quod non sit defectus ex parte effectus nec agentis, sed ipsius actionis : quia ubi est actio simplex, sine motu et mutatione, nihil ei repugnat, nisi quod repugnat principio vel termino; motui autem el mutationi aliquod repugnat ex se, quod neutri extremo repugnat, ut simultas, vel aliquid hujusmodi >. — Hæc Petrus.

Mihi tamen apparet quod responsio Durandi, intellecta præcise de actione creatura, est ad mentem beati Thomæ. Talis enim actio est cum mutatione, el, cessante termino, productio cessat, nec potest eadem numero resumi; ideoque nec ejus terminus potest actione creatura resumi, vel idem numero reparan. Secus est de actione Dei, quæ numquam cessat aut interrumpitur propter quamcumque cessationem effectus per eam producti; et ideo quicumque effectus peream productus, quantumcumque destruatur, potest per eam reproduci. Et sic patet quod non est idem nec simile de utraque actione. — Quod autem dicit Petrus de interruptione entitatis ad tempus, et de negatione ejus quantum ad omne tempus præcedens, etc., — non valet contra illud quod dictum est : quia non dicimus quod sola interruptio entitatis prius exsistentis sit totalis causa im ibilitatis reparationis annihilati vel corrupti; sed quod interruptio entitatis et actionis creature praexsistentis est causa impossibilitatis reparationis rei corrupta? vel annihilate? per agens creatum, el per actionem creatam, cui repugnat pluries sumi eamdem numero cum interruptione. —Cum autem Petrus assignat totalem rationem hujus imibilitetis exsistentis variationis ipsius agentis creati, quia aliter se habet postquam egit quam se haberet antequam ageret, — non videtur sufficere : quia ubi agens non aliter se habet nunc quam prius secundum aliquod absolutivum vel relativum, quod sit principium actionis vel termini vel effectus ejus, quantumcumque varietur secundum alia impertinentia ad actionem vel terminum vel effectum, non videtur quod ex sola tali alteritate impossibililetur ad aliquid quod prius erat sibi possibile; sed sic est de illa alteritate quam ponit Petnis ; ergo illa sola non est causa quare agens creatum non potest reprodlicere corruptum, quod prius produxerat. Oportet ergo assignare aliam causam facientem ad propositum. Nec apparet alia nisi illa quæ dicta est, ubi presertim manet idem agens et materia quoad omnia principia actionis et termini vel effectus. Et quod sic responsio Durandi, bene intellecta, sit ad mentem sancti Thomæ, patet. Nam ipse (a), *Quodli-*

(a) Cfr. art. prae., § 3, ni.
(β) *tertii.* — *itcundi* Pr

(a) *ubi rupra.* — Ad. Pr.

beto 4, art. 5, arguit sic, tertio loco : ‹ Differentia est causa numeri. Sed nihilum non facit aliquam differentiam ; quia non entis non sunt species neque differentiae, secundum Philosophum. Ergo quod redactum est in nihilum, potest reparari. › Ecce argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum quod nihilum non est differentia alicujus entis; sed per hoc quod aliquid reducitur in nihilum, interrumpitur continuatio essendi, quae pertinet ad unitatem motus et eorum quæ consequuntur ad motum. › — Hæc ille. — Ex quibus patet quod dictum est, etc.

Ad septimum respondet Petrus (dist. 43, q. 2), dicens quod, ‹ licet virtute divina possit prius permanere, variato posteriore; tamen, secundum naturam, semper (a) necesse est, variato posteriori, variari prius; sicut mutatio accidentium magis facta abjicit a substantia. Et sic naturaliter, variata rei permanentia, licet posteriore, variatur unitas; licet respectu Dei non semper sit necesse. › — Hæc Petrus, et liene. — Cui potest addi quod argumentum procedit secundum non causam ut causam. Quia unitas rei permanentis secundum numerum in secunda productione post corruptionem, non impeditur propter solam variationem in permanentia et continuatione essendi, sed propter variationem alicujus priorum pnecedentis unitatem et entitatem rei product®, scilicet ipsius productionis, quæ est cum mutatione, loquendo de agente creato. Et ideo, variato priori, necesse est variari posterius. Omne enim productum ab agente creato posterius est mutatione, et prosupponit eam ut causam sui, ut palet ex dictis in secundo articulo, et amplius patebit in isto tertio; ideo, variata mutatione, variatur productum a creatura.

Ad octavum dicitur quod probatio conclusionis bene intellecta sufficienter concludit; nec fundatur in falso. Ubi sciendum quod, sicut dicit Durandus (dist. 43, q. 2), ‹ quando aliquid dependet ab alio per se et de necessitate, multiplicato eo, necessario ipsum oportet multiplicari. Sed forma producta per se et ex necessitate dependet a sua productione; irnmo est idem, secundum aliquos (quo dato, magis haberetur propositum). Ergo, plurificata actione, necesse est formam productam multiplicari. Constat autem quod alia actio est secundum numerum illa per quam res producitur primo, et illa per quam secundo ſepantur Ergo et forma quæ est terminus prims productionis, est alia secundum numerum ab illa quæ est terminus ſecunda Quod autem illæ actiones sint duæ, et non una, patet : quia quælibet earum est motus, vel mutatio sequens motum; sed motus qui sunt in diversis temporibus, et mutationes sequentes tales motus, sunt ex necessitate di versi motus et mutationes, quantum est de cursu natura; et communis doctrina Philosophi hoc habet, quod unitas temporis sequitur ad unitatem motus et actionis; quare, etc. Sequitur ergo conclusio principalis, quod natura non potest eamdem formam numero reparare. —Quod autem dicit arguens, quod duo motus differentes secundum speciem, etc.; — dicendum quod non est simile de actionibus quarum quælibet producit terminum actionis ut sit, et de actionibus quarum neutra, vel saltem alia, non producit terminum actionis ut sit, sed ut sit (a) hoc vel aliud in ipso. Pluralitas enim primarum actionum necessario ponit pluralitatem terminorum ; non autem pluralitas secundarum, quales sunt duo motus locales, et similiter generatio et resurrectio. Ex quibus patet ad *primam* et *tertiam* instantias adductas. — *Ad secundam* vero dicitur quod non fuit intentio Augustini, quod productum per propagationem. et postea corruptum, possit idem numero reparari per putrefactionem, vel econtra, nec quod propagatio et putrefactio possint concurrere ad idem numero (6) producendum, ita quod per quamhbet actionem producatur totum; quia illa sunt impossibilia. Sed voluit dicere quod aliqua sunt, quæ secundum suam speciem possunt produci per propagationem vel putrefactionem. Sed hoc non est contra propositum nostrum, d — Hæc Durandus.

Petrus vero (dist. 43, q. 2) dicit quod responsio ad dictum Augustini non sufficit, « Quia sicut duæ generationes æquivoeæ non necessario terminantur ad effectum æquivocum, sed univocum : ut mus per putrefactionem genitus, seminando, alium generat, utique suæ speciei, ex femella simili modo per putrefactionem generata. Quando autem masculus et femina sunt unius speciei, et genitum est eis univocum, quamvis æquivoce cum eis generatum ; sicut Adam et Eva similiter producti genuerunt filios ejusdem rationis, licet non similiter productos. Quod autem ab equo et asina generetur burdo, vel mulus, est quia coeunt cum femella alterius speciei. Unde aliter dicendum, quod contingit duas generationes terminari ad idem productum, quando terminus per primam productus est, et per secundam non est productus, sed communicatus : sicut nutritio et generatio terminantur ad idem. Quando vero per utramque terminus producitur per naturain, sunt duo producta, sicut et duæ productiones. Sed respectu Dei non oportet, qui potest multiplicare media ad unum extremum. Nec obstat de generatione univoca : quia diceret aliquis quod illæ generationes sunt univoca» intrinsece considerata?, quia recipiunt speciem a termino *ad quem;* sed extrinsece (prout dicitur univoca quæ est ab agente unius rationis, et aequivoca quæ est ab alio), sunt æquivoeæ. Sic enim omnis generatio in qua concur-

(s) lemp^r. — wrpe Pr.

(a) in. — Ad. Pr.
(β) numero.— *jtu* Pr.

runt agens universale et particulare ejusdem (x) rationis, habet rationem univocæ et æquivoeæ : quia æquivoeæ cxtrinsece, sed univocæ intrinsece. » — Hæc Petrus.

Mihi videtur quod impossibile est, quacumque virtute, idem productum, bis produci duplici actione creata, quæ sit per se rausa ipsius producti. Sed non est inconveniens idem produci primo productione creata, tamquam per se causa; et, si corrumpitur postea, ve! annihilatur, iterato produci productione increata, tamquam per se causa. Quod si concurrat productio creata cum increata, illa secunda productio creata non erit per se causa, sed per accidens, illius producti; sed solum productio increata.

Ad nonum respondet Petrus (dist. 43, q. 2), quod α responsio quam dat Scotus ad dictum Aristotelis (2. *de Generatione,* t. c. 70), non valet Quia aut ipse intelligit quod est possibile |>er naturam, sed numquam vel raro contingit ;aiit ipse intelligit quod frequenter vel semper contingit. Si secundo malo, manifeste est contra intentionem Philosophi : quia, si illud contingit semper (scilicet idem numero reparari), ergo est necesse, et non solum possibile; quia sempiterna sunt necessaria. Si autem contingit frequenter, et raro oppositum, tunc Philosophus debuit dicere magis quod redeunt quam quod non redeunt : quia id quod est raro et per accidens, non cadit sub arte; sed id quod est frequenter, est ponendum a physico. Si autem intelligit primp modo, quod est possibile, sed raro vel numquam contingit, falsum est : quia virtutes naturales agunt frequenter, vel ut semper. Si ergo virtus nature est ad idem numero reparandum, ergo vel frequenter vel semper idem numero reparat. Et sic, cum natura agit de necessitate nature illud quod potest, quantum et quando potest, per consequens natura coelestis, quæ in superioribus agit ut semper, quandocuinquein superioribus ageret, semper idem numero ageret (6); et sic eadem erit numero circulatio quæ fuit hodie et heri, etiamsi fuisset interrupta (quod omnes dicunt etiam Deo esse impossibile); et eadem eclipsis numero semper rediret, et illuminatio aeris et stellarum semper eadem numero redibit, ex quo natura illuminantis et illuminabitis hoc potest. › — Hæc Petrus, et bene.

II. Ad argumenta Aureoli. — Ad argumenta Aureoli contra eamdem conclusionem, dicitur quod peccant secundum non causam ut causam : quia causa quare per agens naturale non jwtest corruptum idem numero redire, non est diversitas teni-[M>ris præcedentis et sequentis, ut arguens putat, sed diversitas primæ mutationis cum secunda. — Dicitur secundo, quod, in *primo catu* inidem recitato, ille ignis qui productus fuisset ex stupa in A instanti, si activum fuisset applicatum passo, in (x) alio instanti produci potuit, ubi omnes causæ naturales, tam superiores quam inferiores, universales et particulares, agentes et materiales, quæ concurrebant in A instanti, concurrissent et eodem modo se habuissent quælibet in se et in ordine ad alias in alio instanti, sicut concurrebant et ee habebant in A instanti, et eadem actione egissent in alio instanti qua egissent in A instanti; aliter non. Non tamen sequitur, si tunc fuisset productus idem ignis in alio instanti, qui erat producendus in A, quod similiter idem ignis, post sui corruptionem, fuisset reparatus in alio instanti : quia aliud est loqui de effectu numquam producto, et de effectu corrupto; quia effectus producibilis naturaliter, si nondum est f€) productus, est in potentia naturali activa ℮fficienti ol pas>iva naturali subjecti vel materi·»; secus est de potentia effectu corrupto, ut patuit superius, ex dictis Bernardi de Gannato (γ). — Dicitur tertio, quod, in *secundo casu* ibidem recitato, falsum sine quacumque probatione assumitur, scilicet quod intensio caloris interrupta, sit eadem numero cum intensione non interrupta, ut patuit ex dictis, et patebit inferius ex dicendis, etc.

§ 2—Ad argumenta contra secundam conclusionem

I. Ad argumenta Durandi. — Ad argumenta Durandi contra secundam conclusionem nunc dicendum est. Et quidem

Ad primum respondet Petrus (dist. 43, q. 3), dicens quod ‹ major est vera, scilicet Deum non plus posse propter hoc quod agit libere, quam si ageret necessario (quamvis aliqui dicant quod minus : quia, si ageret necessario, produxisset mundum ab æterno, si tamen esset producibus; irnmo, nisi ab æterno produxisset, numquam produxisset, quia idem manens idem, etc.; sed, si libere, non potuit, ut dicunt). Sed minor est falsa. Et ad probationem, dicendum quod, licet Deus ageret tunc sicut creatura quoad modum, non tamen quoad virtutem; quin posset producere angelum et cœlurn, quod nulla natura potest, etiam si de necessitate ageret; ita, etsi de hecessitale ageret, non sequitur quod non posset idem numero reparare, per hoc quod creatura hoc non potest. — Ad id de Filio, dicendum est |mt inlerremptionem. Quia, si, per impossibile, divina generatio interrumperetur et

(i) *ejusdem.* — Om. Pr.

(β) ηα/ura *agit de necessitate naturae illud quod potest, quantum et quando potest, per consequens natura codestis, qiur* in *nuperioribus agit ut semper, quandocumque* in *superioribus ageret, semper idem numero ageret. — naturaliter agat, agit ut semper, quandocumque aget* Pr.

( ) *nullo.* — Ad. Pr.

( ) *est.* — Om. Pr.

(γ) Cfr. art. præc.. §3, ill.

rediret, esset eadem numero, et idem filius. Quia unumquodque agitur sicut natum est agi; unde illud quod non est natum esse nisi numero idem, non potest multiplicari. Propter quod, si non maneret prior generatio, vel spiratio, rediret eadem; quia hujusmodi non sunt nata multiplicari. Sic enim Deus generat (i) Deum, sicut persona personam; quod autem genitum (C) debet distingui a genitore, facit ibi numerum personæ generatae et generantis, non autem Dei generati et gignentis; sed sunt unus Deus genitus et gignens, non autem una persona; quia personalitas nata est multiplicari, non autom divinitas. › — Haec Petrus.

Sed videtur in aliquibus deficere. Primo, in hoc quod concedit majorem Durandi. Illa enim videtur falsa. Nam, si Deus ageret mere naturaliter, non posset in tot opposita sicut nunc potest, puta in contradictoria, ut est producere mundum et non producere, annihilare et non annihilare. Talia enim potest nunc, et tunc non posset; quia natura determinata est ad unum. Sicut patet quod, quia Deus natura producit ad intra Filium et Spiritum Sanctum, ideo non potest non producere illos. Nec philosophi concederent Deum posse cessare a productione mundi, vel posse mundum a se productum annihilare, sicut fides concedit. Ideo, etc.

Ad secundum respondet Petrus (ibid.); et dicit quod ‹ prima pars processus concedenda est. Sed ad secundam, dicendum est quod sicut asinus producible virtute finita non potest creari nisi virtute infinita, quia iste modus repugnat virtuti finite; sic dico quod producere eumdem effectum specie cum priori non repugnat, sed producere eumdem numero cum corrupto repugnat virtuti creatae. Unde ad illud quod tertio dicitur, concedendum est quod diversa habitudo hoc facit. Quia, quamvis habitudo, etiam realis, non sit per se principium actionis, tamen illa est causa *sine qua non* actionis: quia agens approximalum agit. elongalum non agit, curn tamen *esse prope* et *longe* sint habitudines. Unde, quia omne agens creatum reale refertur ad suum passum, quia potentia passiva refertur ad acinam sibi coordinatam, inde est quod aliter se habet quod agit vel egit, quam antequam egisset; propter quod alium effectum producit quam prius. Deus autem semper eodem modo se habet realiter, et solum se habet diversimode secundum rationem; quod nihil variat; alias, si diversitas habitudinis impediret effectum esse unum, cum anima in resurrectione habeat aliam habitudinem quam prius, quia corrupto corpore conservabatur per se a Deo, nunc autem in corpore, e$set alia anima, et per consequens non fieret idem homo. Et, licet in hoc sit dissimile, quia ibi est effectus formalis, et hic effectivus, tamen illa propositio, *Idem manens idem,* ita tenet in causa formali sicut in agento, et plus; quia varietas et unitas ℭausa formalis multo magis variat vel unit effectum quam illa quæ est cause agentis. Quod ergo iste asinus non generat asinum eumdem numero quem ille, etiamsi esset eadem materia numero, potest reduci in diversitatem numeralem generantium. Quod autem asinus secundo generans, etiamsi esset eadem materia numero, non generat eumdem quem prius, est quia non habet eamdem habitudinem ad materiam nunc quam prius: quia illa quam prius habuit, corrupta est, hæc autem nova est; sicut ergo approximatus agit, non approximatus non agit, sic approximatus una vice generat unum, approximatus alia vice generat alium. In Deo autem non est differens approximate, nisi pura ratione. Unde non est simile. » — Hæc Petrus.

Et videtur mihi quod male quoad multa. Primo quidem, in hoc quod concedit primam partem processus argumenti : puta quod differens modus agendi non sit causa cur Deus potest corruptum vel annihilnlum idem numero reparare, non autem agens creatum; puta quia agens naturale agit cum motu vel mutatione, non autem Deus. Ille siquidem processus non concludit contra hunc dicendi modum, qui est sancti Thomæ. Nam, cum dicit Durandus, et Scolus post Durandum, quod in tali reparatione est vera mutatio, a quocumque fiat, etc. ; — dicitur quod falsum est, in casu quo angelus vel materia prima post annihilationem reparentur; quia, sicut in talium creatione nulla est mutatio, ita nec in corumdem reparatione. Et similiter, si totum compositum esset annihilalum cum omnibus partibus suis, el lotum simul in instanti recrearetur, ibi nulla esset mutatio. Item, in casu quo forma esset corrupta, materia remanente, quando postea forma reparatur et unitur priori materiæ virtute divina, licet ibi sit vera mutatio, tamen illa mutatio non est in opere divino per se causa nec reparationis formœ in identitate numerali, nec unionis ejus ad materiam : quia Deus sine quacumque mutatione posset formam reparare et materiæ unire, creando totum compositum el quamlibet ejus partem et omnia ejus accidentia in instanti ; ubi constat quod nulla esset vera et proprie dicta mutatio. Secus est de agente creato, quod non potest agere nisi transmutando materiam aut subjectum de potentia ad actum, et consequenter nisi cum mutatione quæ de per se est causa sui termini et effectus sequentis. Patet ergo quod similitudo non valet : quia quandocumque Deus aliquem effectum producit interveniente motu vel mutatione, illa mutatio de per accidens se habet ad effectum a Deo productum, quia sine illa posset æque illum producere. Item, cum secundo loco dicit Durandus, quod facilius videretur producere aliquid cum motu quam sine illo, etc. ; — dicitur quod faci-

ta) Sk enim Deui *generat.* — *Sicut est de generare* Pr, (‹) ℓ — Ad Pr.

lius est producere cum motu vel mutatione aliquid quod potest esse terminus motus et creationis de per se, quam sine motu, per solam creationem; sed illud quod corruptum est, non potest ulterius esse terminus motus vel mutationis de perse, quia nec praecedentis nec sequentis de per se; sed bene potest esse terminus creationis; ideo facilius potest reproduci per creationem quam per mutationem de per se; et sic potest reparari per Deum, qui potest creare, et non per creaturam, quæ non potest nisi per mutationem agere vel producere.

Secundo videtur Petrus deficere in hoc quod totam impossibilitatem reparationis corrupti respectu virtutis creatæ reducit ad diversitatem habitudinis impertinentis ad actionem, ut supra dictum est. Ex hoc enim sequitur, ut deducit Aureolus (dist. 43, q. 1, art. 4), quod ignis illum calorem quem potuit hodie producere in aliqua materia sed non produxit, nunquam in futurum poterit, nec unquam prius potuit producere, nisi dumtaxat hodie : quia nunquam eodem modo se habuit aut habebit muneraliter in se et in ordine ad passum sicut hodie, licet potuerit aut possit se habere eodem modo secundum speciem. Videtur ergo dicendum quod sola diversa habitudo agentis naturalis ad suum passum quoad identitatem vel diversitatem actionis et mutationis unius ab alio, sit in causa, et non quæcunique alia habitudo, quæ nec est actio, nec est principium ejus de per se, nec termini aut effectus actionis. Cum autem dicit Durandus, quod actio Dei interrumpitur, qua primo producit, et postea corruptum reparat, — falsum est: quia actio Dei qua effectus per se ab eo producitur, non est quodcumque accidens absolutum vel relatum, sed est divina intellectio et volitio, ut dictum est, 2. Sentent. (dist. 1, q. 2). Utrum autem interrumpatur aliquis respectus rationis Dei ad creaturam, non multum est ad propositum : quia Bernardus de Gannato dicit quod non, ut supra visum fuit; el, dato quod sic, non impossibilitaret Deum ad sua possibilia.

A(i tertium respondet Petrus (ibid.). Et dicit quod a immo diversæ actiones productive· possunt esse ad eumdem terminum realem. Et non solum, secundum eum, intensio et remissio, et diversæ intensiones et remissiones, possunt esse ad unum terminum realem (a), quæ sunt ad hoc non quod terminus sit, sed quod magis vel minus sit; immo actiones, quæ sunt ad hoc quod terminus sil. Quia quod actio et motus differant a termino, patet : quia actio est in praedicamento actionis, et motus in praedicamento quantitatis; termini autem eorum extra. Immo, quando est augmentum vel decrementum continuum, ibi est duplex quantitas differens specie, scilicet manens et fluens, vel manens et fluxus. Aliter non possent esse diversi motus reales intensio et remissio, nisi terminus differret re ; quia quæcumque uni et eidem sunt eadem, inter se sunt eadem. Ergo motus intensionis et remissionis augmenti et decrementi, possunt esse diversi sine diversitate termini, ex diversitate temporum; quia differunt ab ipsis terminis. Non est autem ratio quare motus vel actio productiva magis sit idem cum suo termino quam de actione alterative. Ergo non oportet productixa esse distincta propter distinctionem productionum. Unde aliquis diceret quod quando plura agentia concurrunt ad unum effectum producendum, sunt ibi plures productiones, sive actio sit in agente, sive in patiente, si actio est esse ab hoc; quia tunc actiones sunt ab his. Et si dicatur quod non est simile : quia ibi, si essent plures actiones, esset tamen una passio; sed quando bis producitur res, rei est duplex produci; — non valet; quia in generatione et resurrectione est duplex pati el recipere, quia materia bis passa est, et bis recipit formam. Potest ergo aliquid pluries dari, etiam non corruptum. Sed bene verum est quod non potest bis produci, nisi sit corruptum. Sed, si semel est corruptum, poterit iterum produci. Nec oportebit distingui productum primum a secundo producto, propter distinctionem productionum ; quia productio differt re, vel saltem i^ali habitudine, a producto. » — Hæc Petrus.

Mihi videtur quod idem productum numero non potest dependere per se a duabus productionibus creatis realiter distinctis : quia productio, et generaliter omnis actio creata transiens, quoad suum materiale est eadem realiter cum termino suo, sicut motus el mutatio, licet differat a termino quoad suum formale, ut visum fuit, 2 *Sententiarum* (dist. 1, q. 2) (a). Cum autem dicit Petrus, quod actio est in praedicamento actionis, etc.; — dicendum quod, secundum Aristotelem, 3. *Physicorum* (t. c. 22), actio et passio et motus quoad suum materiale sunt in eodem praedicamento cum suis terminis, licet quoad formalia sua, scilicet habitudines quas important, ad alia praedicamenta pertineant. — Cumque ulterius dicit Petrus, de intensione et remissione, el augmento et decremento, quod, nisi realiter differant a termino, non possent esse diversi motus, etc.; — negatur consequentia. Quia terminus *ad quem* ipsius intensionis realiter differt a termino *ad quem* ipsius remissionis : terminus enim (6) intensionis caloris non est ipse calor absolute et simpliciter et sine plurali, sed calor sub *esse* perfecto; talia vero *esse* ejusdem caloris differunt realiter, licet calor maneat idem secundum essentiam, ut visum fuit in I. *Sententiarum* (dist.

(a) a vcrhii *El non totum* usquo ad *realem,* om. Pr

( ) Cfr. pnrsenim ari. 3. $ 2. lll
( ) enim. — rCiam Pr.

17. q. 2). Et idem dico dc motu augmenti et decrementi, quod differunt realiter, non solum propter diversas habitudines, immo propter diversas terminos absolutos ad quas sunt; licet aliquid absolutum idem maneat in utroque terminorum augmenti et decrementi, sicut etiam eadem qualitas secundum essentiam est pars termini intensionis et remissionis. — Ulterius, cum dicit Petrus, quod quando plura agentia concurrunt (a), ibi suntpluresactiones, etc.; — dico (6) quod, sicut in illo casu omnia illa agentia concurrunt, et quasi unum perfectum agens, ita omnes illa particulares actiones sunt una completa actio, cui correspondei una passio. Et similiter, omnes illa» actiones identiflcantur quoad suum materiale et absolutum, quod est forma producta; licet diversificentur quoad habitudines ad diversa agentia. — Ex quibus omnibus infero quod impossibile est plurificari secundum essentiam productiones areatas, per quarum quamlibet terminus de non eae in *esse* producitur, quin (γ) plurificetur productum; cum productio creata, quoad ejus materiale, sil eadem cum termino realiter.

Dico ergo aliter ad argumentum, quod scilicet idem productum potest produci duplici actione productiva : una creata,qua» identificatur suo termino; et alia increata, qua? essentialiter differt ab illo termino, nec ullo modo sibi identificatur. Quod autem producatur duplici productione creata de non *esse*

tudo vero quam ponit arguens, de motu locali et de motu ad formam, quod scilicet (o) idem locus potest acquiri pluribus motibus, non autem eadem forma, etc., — non est sufficiens. Sed ratio et causa illius dicti est quia locus est terminus extrinsecus motus localis, nam terminus ejus intrinsecus est ipsum *ubi;* et ideo diversi motus possunt terminari ad eumdem locum, non autem ad idem *ubi* secundum numerum. Forma vero est terminus intrinsecus molui per quem acquiritar, et similiter productioni creata» qua producitur. Ideo impossibile est eamdem formam secundum numerum produci duplici productione creata; quia tunc esset duplex productio, et non duplex, sed una. Secus autem est de productione increata, quæ nullo modo est eadem cum aliqua forma creata aut alia creatura. Et ideo non est impossibile idem productum duplici productione produci, quarum una sil creata, et alia increata.

Ad quartum respondet Petrus (ibid.), dicent quod, ‹ in illo casu, angelus esset bis creatus, nor numero croati vel creantis, sed numero creationis sicut intensum et remissum esset bis motum, ĕtiam in mundo ruliil aliud esset, numero motus, et bi passum, numero passionis, et non alterius, n — llæc Petrus, et bene; dum tamen loquatur (a) de creatione passiva, quia illa tunc numeraretur; non autem creatio activa, quæ est ipsa divina essentia et volitio, quia illa non numeraretur in illo casu.

Sed forte dicet aliquis : Ita identificatur passio suo termino, vel plus, quam actio creata. Sed, propter talem identitatem actionis creata» cum suo termino, tu negas duas actiones creatas terminatas ad eumdem terminum. Ergo similiter debes negare duas passiones terminari ad eumdem terminum. Sed modo concessisti duas creationes passivas posse terminari ad eumdem angelum. Ergo, etc. — Dicitur quod creatio passiva non est proprie passio, licet significetur modo passionis; nec est proprie mutatio; ut ostendit sanctus Thomas, I p., q. 45, art. 2 (ad2“‘). Passio enim proprie dicta implicat mutationem, quæ non est in creatione. Sed α talis creatio importat habitudinem crealune ad Creatorem, cum quadam novitate, sive inceptione », ut palet, ibidem, art. 3, in solutione tertii. Et ideo creatio passiva non est eadem cum suo termino; nec includit illum intrinsece, sicut passio proprie dicta includit suum terminum.

Ad quintum responsum est solvendo tertium Scoti contra primam conclusionem. Ideo de hoc nihil plus.

Ad sextum dicit Petrus (ibid.), quod ‹i minor est falsa simpliciter : quia effectus dependet ex actione et agente, quæ sunt duo distincta supposita, et ex agente et patiente, quæ similiter sunt distincta, et ex agente universali et particulari, et ex masculo et fœmina fœtus; et tamen non oportet multiplicari effectum. Si dicatur quod instanliæ curruni de illis quorum quodlibet per se non est causa sufficiens, et quæ sunt mediate; sed productio producti est illud a quo dependet productum immediate, et a quo solo perfecte, quia, posita productione, ponitur productum, omni alio circumscripto; — dicendum quod verum est. Sed, propter hoc, positis duabus productionibus successive, per quarum primam productum fuit corruptum ante secundam, non oportet secundam ad aliud productum terminari. Cum enim productio possit terminari ad omne possibile produci, et istud corruptum sit possibile produci sicut prius (quia non est magis elongatum ab entitate per annihilationem quam ante creationem); ergo, si ante erat possibile produci, et nunc est possibile. Sed quamdiu durat productum, non est possibile produci distincta productione : non quia distet ab entitate; sed quia habet entitatem produclam, et quod producitur de novo, non est antequam producatur. » — Uæc Petrus.

Mihi videtur quod nullus effectus crealus dependet, in genere causa» efficientis, necessario, nec

( ) *etc.* — Ad Pr.
( ) etc.; — dico. — Om Pr
,y) *quin.* — *quando* Pr,
(I) ideo — Ad Pr.

(a) *loquatur.* — *loquitur* Pr.

essentialiter, a quacumque actione aut productione creature : quia sine quacumque productione creatura quilibet effectus creatus posset a solo Deo produci, et sine ejus actione nullus effectus potest produci. Sola ergo ergo divina actio et productio est a qua effectus creatus necessario vel essentialiter dependet quoad suum fieri et quoad suum esse. Divina vero actio non est multiplicabilis; sed, in se una manens, potest omnem effectum creatum producere, et productum annihilare, et annihilatum reproducer, nisi ejus unitati interruptio temporia repugnet. Et ideo minor argumenti neganda est propter falsam implicationem, sive loquatur de actione creata, sivede increata. Etsi enim aliquando dictum sit superius, quod aliquis effectus dependet de per se ex actione creata, hoc intelligendum est (a) ex sup|K)sitione et conditione, scilicet si producatur ab agente creato; non autem simpliciter et absolute. Unde in tali perseitate et necessitate multum admiscetur de peraccidentalitate et contingentia.

Ad septimum dicitur quod sanctus Thomas istam quaestionem, scilicet utrum annihilatum per Dei potentiam possit idem numero reparari, non legitur a proposito pertractasse, nisi in quaestione de *Quodlibeto* supra allegata (*Quodlib.* 4, art. 5); et ibi explicavit mentem suam, tenendo quod sic. In *Scripto* vero, et *Summa,* ubi non discutiebat principaliter hanc quæstionem, sed de illa incidentaliter loquebatur, locutus est ut plures sui temporis loquebantur doctores; et visus est dicere quod non. Nec tamen ex dictis ejus |>otest plene inferri quod hoc sit impossibile divinæ potentiae, sed quod hoc contingit de potentia Dei ordinata. Et forte, quadragesimaquarta distinctione hujus, et 4. *Contra Gentiles,* ubi tractat de identitate resurgentium, non aliud intendebat nisi quod, jiosito et concesso illo principio Aristotelis, 2. *de Generatione* (t. c. 70), *Quorum substantia corrumpitur,* etc., non propter hoc impediretur identitas hominis resurgentis : quia nulla pars essentialis hominis per mortem cedit penitus in nihilum, tenendo quod in homine non sit alia forma substantialis nisi anima rationalis. Sed ponentes in homine aliquam formam substantialem corporalem distinctam ab intellectiva, concesso illo dicto Aristotelis, non possunt salvare ita faciliter contra philosophos Gentiles veram resurrectionem corporum, nec identitatem resurgentis et mortui. Utrum autem illud dictum Aristotelis sit verum, vel non, videtur ibidem sanctus Thomas dicere quod verum est ad mentem Aristotelis, sed non ad propositam. Ipse namque, dist. 44, q. I, art. 1, q.a 2, primo loco, arguit sic : « Philosophus dicit, 2. *de Generatione* (t. c. 70) : *Quxcumijuc habent substantiam corruptibilem* (C), *mota, non iterantur eadem numero.* Sed talis est substantia hominis secundum praesentem statum. Ergo post mutationem mortis non potest reiterari idem numero. > — Ecce argumentum. Sequitur responsio : < Dicendum, inquit, quod Philosophus loquitur de reiteratione quæ fit per motum vel mutationem naturalem. Ostendit enim differentiam circulationis quæ est in generatione et corruptione, ad circulationem quæ est in motu cœli. Quia cœlum per motum localem redit idem numero ad principium motus, quia habet substantiam incorruptibilem motam. Sed generabilia et corruptibilia redeunt per generationem ad idem specie, non ad idem numero : quia ex homine generatur semen, ex quo sanguis, et sic deinceps, quousque perveniatur ad hominem, non eumdem numero, sed specie; et ex igne generatur aqua, et ex aqua terra, ex qua ignis, non idem numero, sed specie. Unde patet quod ratio inducta secundum intentionem Philosophi non est ad propositum. » — Uæc ille. — Ex quo palet quod mens ejus est, quod, licet corruptum non possit redire idem numero per mutationem naturalem, potest tamen redire idem per actionem supernaturalem. Similiter, cum (x), 3 p., q. 77, art. 5, dicit quod « illud quod in nihilum decidit, non redit idem numero », intelligit quod hoc non potest contingere sine novo miraculo, ut patet ex verbis ejus in line articuli. Et eodem modo intelligenda sunt verba similia quæ ponit in eadem materia, duodecima distinctione, q. 1, art. 2, qu 4.

II. Ad argumenta Aureoli. — Ad argumenta Aureoli respondetur. Et nd primum dicitur quod illud et omnia argumenta ejus sequentia, si quid probant, solum probant quod successivum corruptum reparari idem numero implicat contradictionem; et similiter de permanentibus, quantum ad esse subjectum motui et successioni. Non autem probant de entitate permanente, ut abstrahit a motu et a mutatione, quin per Dei potentiam possit eadem numero reparari, quantumcumque fuerit corrupta vel annihilate. Unde ad istud primum, negatur minor, loquendo de entibus permanentibus; licet sit vora de successivis, de quibus procedit probatio, puta de circulationibus cœli et de illuminationibus aeris interruptis, quæ fiunt cum mutatione. Si enim illuminatio aeris fieret a sole sine successione et mutatione, sicut fiet post diem judicii, tunc radius a sole procedens sine mutatione et successione, dato quod interrumperetur, pos>ct a Deo idem numero reparari. Nec intellectus infallibilis exsistens necessario intelliget numerum vel distinctionem inter radium primo productum et secundo reparatum. Si autem intellectus sequens phantasiae fallacias ponat

( ) *est.* — Om. Pr.
( ) *corruptibilem.* — *corporalem* Pr

(a) *cum.* — lamen Pr.

inter illa numerum vel differentiam, nihil ad propositum, quia intellectus talis sæpe fallitur. Et per idem patet ad illud quod dicit de lumine candelae.

Ad secundum conceditur conclusio illata de entitate successiva essentialiter vel denominative, inquantum hujusmodi; et de entilate permanente, prout dependet a tempore vel motu vel mutatione, tamquam effectus vel terminus. Sed de entitate permanente, inquantum permanens est, nihil concludit, ut dictum fuit.

Ad confirmationem ibi factam, dicitur quod motus et quies tempore mensurantur. Sed permanentia, inquantum hujusmodi, abstrahunt (x) a motu et quiete, et consequenter a tempore. Ideo non oportet quod interruptio permanentia? impediat unitatem rei permanentis in ordine ad divinam potentiam, sicut interruptio motus et quietis repugnat eorum unitati.

Ad tertium, negatur minor. Nam tempus non est de intellectu *esse* permanentis, nec de per se cointellectu exsistentiae ipsius intelligibilis. Si autem tempuscointelligatur ipsi *esse* permanenti, hoc est de per accidens, propter imperfectionem nostri intellectus, qui pro isto statu non intelligit sine phantasmate, et admiscetur continuum et tempus. De hoc sanctus Thomas, 1 p., q. 85, art. 5, ubi aqruit sic, secundo loco : α Omni compositioni adjungitur tempus praesens, vel praeteritum, vel futurum. Sed intellectus abstrahit a tempore, sicut ratatæ non necessario cointelligunt tempus cum *esse,* nec cum aliis actibus qui tempore non mensurantur sed instanti vel œvo aut æternitate. — Dicitur secundo, quod dictum Commentatoris allegatum intelligitur de verbis adjectivis, cujusmodi sunt, *curro, ambulo,* non autem de verbis substantivis, cujusmodi est hoc verbum *est;* alias ista esset falsa, *Deus est;* immo ly *est* non posset vere affirmari de aliqua substantia, nec de aliqua re permanente, sed solum de successivis, quia significaret solum formam fluentem et *esse* fluens. — Dicitur tertio, quod, dato quod tempus esset de cointellectu ipsius *esse* quoad omnem intelligentem, tamen ista consequentia nullam habet apparentiam : Tempus cointelligitur ipsi *esse;* ergo ubi est vel cointelligitur aliud tempus, est vel cointelligitur aliud *esse.* Quia, si valeret, tunc nullus homo posset intelligere idem esse permanens diversis temporibus, nec intelligere quod aliquod *esse* permanens idem numero duret, vel duraverit per duas horas, si ad variationem temporis variatur *esse.* — Dicitur quarto, quod interruptio temporis praeteriti et futuri, sine aliquo continuante illa, potest intelligi cum identitate numerali ejusdem esse permanentis : puta si coelum staret, et postea iterum moveretur; et idem homo viveret cum primo et cum secundo motu cœli et Itermino, quiete intermedia, sicut forte accidit tempore Josue, cum sol stetit. Unde patet quod variatio temporis nullo modo infert non identitatem *esse* permanentis.

Ad primam confirmationem, dicitur, negando minorem. Nam anima separata potest concipere Deum esse, non cointelligendo tempus. Quod evidenter patebit post diem judicii, quando non erit tempus continuum, de quo arguens loquitur.

Ad secundam confirmationem, dicitur, negando antecedens. Nec valet probatio per simile de motu et moveri cum *esse* et *vivere;* quia fit comparatio de actu successivo et fluente ad actum stantem et permanentem. Primus enim essentialiter est in tempore, secundus vero per accidens; ideo binarius actus (luentis est semper secundum essentiam numerus; sed res permanens potest numerari per accidens, penes aliquid extrinsecum, sicut dicitur, 4. *Physicorum,* de *nunc,* quod est idem secundum substantiam, sed multiplex secundum *esse.* De hoc in simili sanctus Thomas, 4. *Sentent.,* dist. 49, q. 3, art. 1, in solutione tertias quaestiunculae, sic dicit : ‹ Aliquid dicitur esse in tempore dupliciter : uno modo per se; alio modo per accidens. Quia autem de ratione temporis est prius et posterius, et illud per se inest alicui quod convenit ei secundum rationem suæ speciei; ideo illa per se sunt in tempore, in quibus requiritur ad complementum suæ speciei aliquid quod in futurum expectatur. Et hoc modo motus est in tempore; non enim completur species motus immediate, nisi perveniatur ad ter-

‹ Enuntiatio non potest fieri de aliquo nisi secundum quod cadit in cognitionem. Omne autem cognoscens cognoscit secundum modum suum, ut dicit Boetius in libro *de Consolatione.* Et ideo, quia ratio nostra connaturale (γ) habet, secundum statum vue, accipere cum tempore, propter hoc quod (3) ejus cognitio oritur a sensibilibus, quæ in tempore sunt, ideo non potest formare enuntiationem nisi per verba temporalia; unde et cogitur, de Deo enuntians, verbis temporalibus uti, quamvis intelligat eum supra tempus e»se. › — llæc ille. — Ex quibus patet quod tempus non est de cointellectu *esse* rei permanentis de per se,sed per accidens. Et ideo substantia? sepa·

(a) *abttrahunt. — ab/trahant* Pr.
β) *particularity condilxombvt. — partibui condivi·dentibvi* Pr.
(γ) norira *connatural^. — videtur connaturalii* Pr.
(4) *quod — quia* Pr

minum. Et similiter quies est in tempore, eo quod quiescere est eodem modo sc habere nunc et postea; et sic de ratione quietis est ut aliquid in futurum expectetur. Per accidens vero aliquid dicitur esse in tempore, ad cujus speciei complementum nihil requiritur, quod in futurum expectetur, sicut esse hominem, quod in uno instanti completur; sed est conjunctum motui, qui perse est in tempore, prout esse hominis dicitur esse variabile. * — Hæc ille.

Ad quartum dicitur quod argumentum illud concludit quod corruptum non potest reparari idem numero per agens creatum, nec per actionem creatam; quia dua? actiones creatæ numero differentes non possunt terminari ad eumdem terminum, qui per quamlibet illarum producatur simpliciter de *non esse* ad *esse*. Secus est de divina actione, a qua sola omne productum essentialiter vel necessario dependet, et quæ nunquam interrumpitur, nec essentialiter minuitur (x) aut multiplicatur. — Et per idem patet ad confirmationem ibidem factam.

§ 3. — An ARGUMENTA CONTRA TERTIAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Aureoli. — Ad primum Aureoli contra tertiam conclusionem, negatur minor. Et ad probationem ejus, dicitur quod, licet ex reparatione alicujus motus corrupti in identitate numerali non sequatur contradictio de qua loquitur argumentum, sequuntur tamen aliæ contradictiones : puta quod talis motus est unus cum priori et non est unus cum priori, ut deducit sanctus Thomas et Godofridus. — Dicitur ulterius, quod ex tali reparatione sequitur quod jdem subjectum simul et semel est subjectum prioritatis et posterioritatis, et non solum successive, et hoc respectu unius et ejusdem; et quod contraria simul insunt eidem subjecto, et quodlibet per se et essentialiter. Quod palet. Nam accipio motum localem qui factus fuit super lineam rectam ABC. Constat quod prima pars motus qui est de A in B, est essentialiter prior illa parte motus qui est de B in C. Nam priorités et posterioritas est essentialiter de ratione motus in communi; et talis priorités et posterioritas in singulari est de ratione hujus motus in singulari. Nam da oppositum, quod illa pars motus quæ est de B in C, sit prior ea quæ est de A in B, non posset esse idem motus qui prius secundum numerum; immo nec secundum speciem, quia primus motus orat rectus, iste autem reflexus, et termini unius differunt secundum speciem a terminis alterius, ut habetur, 8. *Physicorum* (t. c. 64, etc.). Tunc pone quod ille motus post sui corruptionem reparetur. Constat quod paries habebunt eumdem ordinem quem prius, cum sit illis essentialis; et cum hoc habebunt ordinem oppositum, quia prima pars motus erit posterior secunda, quia erit reproducta et reparata post illam et post ejus corruptionem ; et sic simul et semel erit prior et posterior illa, et hoc tam per se et essentialiter, sicut tempus reproductionisest posterius tempore primæ productionis.— Item, secundum omnes, impossibile est tempus corruptum idem numero reparari. Sed hoc sequitur, si motus idem numero reparetur. Quod probatur. Quia, licet non sil nisi unum primum et principale tempus subjective exsistens in motu primi mobilis, tamen, sicut ostensum fuit in 2. Sentent. (dist 6, q. 1), quilibet motus, praesertim localis, uniformiter habet suum proprium tempus sibi subjective inhærens, quod non est aliud quam numerus prioritalis et posterioritatis abstractive, vel prioris et posterioris temporis partis motus concretive. Cum ergo, reparalo motu, reparetur eadem prioritas et posterioritas, et idem numerus prioritatis et posterioritalis in motu, sequitur quod reparetur idem tempus numero. Ex alia parte sequitur quod non est idem, sed aliud tempus. Ergo contradictoria.

Ad secundum ejusdem patet responsio per praedicta; quia includit mulla falsa. Primum est, quod duratio sit de intellectu cujuslibet exsistentis, potissime duratio quæ est tempus. Secundum est, quod repugnet cuilibet intellectui ligare quod permanens corruptum idem numero reparetur, vel quod hoc repugnet humano intellectui. Tertium est, quod intellectus non semper variata duralione variet ipsum durans necessario. Quartum est, quod nulla proprie dicta contradictio sequatur, si motus corruptus ponatur idem numero reparari, ut palet ex dictis.

II. Ad alia argumenta. — Ad arguments secundo loco adducta contra tertiam conclusionem, dicitur quod rationes Durandi, et aliorum, quæ post illas positæ sunt, patiuntur multas instantias et probabiles solutiones, sicut ex dictis Petri superius est ostensum. Rationes autem Godofridi, quæ in idem redeunt cum rationibus sancti Thomæ, insuftlcienter solvit et calumniatur Durandus, sicut ostendit Petrus (dist. 43, q. 3), dicens quod ‹ instantia ad *primam rationem* non valet. Quia ille motus non est unus, cujus partes non copulantur ad aliquem unum terminum communem, cum ista sit diffinitio continui. Sed motus secundum naturam interrupti, propter hoc solum partes non copulantur ad unum, quia est interruptus; nec est alia ratio. Ergo, si motus qui fuit anteheri, et non heri, reparetur hodie, propter interruptionem diei hesterna', nulla pars hodierni (e) cum parte ante-

(z) *minuitur*. — minuatur Pr

(a) Aodirmi. — *hodierna* Pr.

hesterni *(i)* copulabitur ad terminum communem. Ergo impossibile est quod isti duo motus sint unum, quorum omnes partes sunt ad invicem discontinuais». › — Hæc Petrus. — Potest etiam dici quod continuitas quæ requiritur ad identitatem motus numeralem, non est continuius ejus cum alio motu, nec cum seipso; sed quod totum tempus solum mensurans sil continuum. Hoc autem esse non potest, si motus post corruptionem reparetur : quia generatio et corruptio ejusdem motus non possunt esse continuae, sed oportet esse tempus medium, ut habetur, 8. *Physicorum* (t. c. 62).

Ad instantiam contra *secundam rationem,* patet responsio ex his quæ dicta sunt ad argumenta Aureoli contra tertiam conclusionem.

Ad instantiam contra *tertiam rationem,* dicitur quod sufficienter evacuat apgumentum. Non enim sequitur, si Deus potest reparare primam partem motus, quod in quolibet tempore possit eam reparare; nec quod durante tertia parte motus hoc fieri possit; nisi forte sicut ex impossibili sequitur quodlibet. Quia in tali reparatione contingunt aliqua æque impossibilia sicut illud, ut ostensum est solvendo ad argumenta Aureoli contra eamdem conclusionem . puta quod opposita simul insint eidem; et quod aliquid excedat in durando durationem sibi adaequatam; et quod idem tempus numero reparetur, et tamen non sit idem tempus; et mulla alia.

III, Ad argumenta Bernardi de Gannato. — Ad argumenta Bernardi de Gannato contra eamdem conclusionem, dicitur quod non est simile de permanentibus et de successivis. Quia res permanens, post sui corruptionem, non perdit rationem producibilis; et ideo manet idem ordo divinæ potenti» ad eam quæ prius. Res autem successiva, post sui corruptionem, perdit rationem producibilis et possibilis Deo per accidens. Unde nulla |»otentia creata, nec increata. habet ulterius ordinem ad illam; quia ad impossibile nulla ordinatur potentia. De hoc, in simili proposito, dicit beatus Thomas, 1 p., q. 25, art. 4, ubi arguit sic, secundo loco : « Quidquid Deus potuit facere, potest, cum ejus potentia non minuatur. Sed Deus potuit facere, antequam Socrates curreret, quod non curreret. Ergo, postquam cucurrit, potest Deus facere quod non cucurrerit (C). › Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod sicut Deus, quantum pertinet ad perfectionem divins potentiæ, omnia potest, sed tamen quædam non subjacent ejus potentiæ, quia deficiunt a ratione possibilium; ita, si attendatur immutabilitas divinæ potentiæ, quidquid Deus potuit r potest. Aliqua Limen olim habuerunt rationem possibilium, dum erant fienda, quæ jam deficiunt a ratione possibilium, dum facta sunt; et sic dicitur ea non posse, quia ea non possunt fieri. »— Hæc ille. — Et similia dicit, 1. *Sententt.,* dist, 42, q. 2, art. 2.

(›) *anteheitrmi.* — *ăntehettern* Pr.
(6) *polctt Deui fatere quod* non cururrrrtt. — Om. Pr

§ 4. — Ad argumenta contra quædam DICTA SANCTI THOMÆ

I. Ad argumenta Scoti. — Ad argumenta Scoti ultimo loco posita, dicitur quod probant secundam (a) conclusionem; et improbant illud quod sanctus Thomas visus est tenuisse, 4. *Sentent.,* dist. 44, q. 1, art. 1. Sed in *Quodlibetis* expressit mentem suam. Ideo ad prædicta argumenta non oportet dicere, quia pro nobis faciunt; excepto septimo, in quo vult probare contra sanctum Thomam, quod non totum *esse* hominis remaneat in anima separata. Cujus oppositum dicit sanctus Thomas in mullis locis, ut puta, 4. *Sentent.,* dist. 44, q. 1, ari. I, qu 2, in solutione primi, ubi sic dicit : α Aliorum generabilium et corruptibilium forma non est per se subsistens, ut post compositi corruptionem remanere valeat, sicut est de anima rationali, quæ *esse,* quod sibi in corpore acquiritur, etiam post corruptionem retinet; et in participationem illius *esse* corpus per resurrectionem adducitur, cum non sil aliud *esse* corporis et aliud *esse* anirnæ in homine, alias esset conjunctio animæ et curporis accidentalis. Et sic nulla interruptio facta est in *esse* substantiali hominis, ut non possit idem numero redire propter interruptionem essendi, sicut accidit in aliis rebus corruptis, quarum esse omnino interrumpitur, forma non remanente, d — Hæc ille. — Item, 4. *Contra Gentiles,* cap. 81, sic dicit: ‹ Quod, inquit, tertio objicitur, quod *esse* non est unum, quia non est continuum, — falso innititur fundamento. Manifestum est enim quod materiæ et fonnæ unum e>t *esse;* non enim materia habet *esse* in actu (C) uisi per formam. Differt tamen quantum ad hoc anima rationalis ab aliis formis : nam *esse* aliarum formarum non est nisi in concretione (γ) ad materiam; non sic est de anima rationali; habet enim aliquam operationem absque participatione corporalis organi, scilicet intelligere; unde etiam *esse* suum non est solum in concretione (o) ad materiam. *Esse* ergo ejus, quod erat compositi, manet, ipso corpore (t) dissoluto; et, reparato corpore in resurrectione, in (ζ) idem esse reducitur, quod remansit in anima. » — Hæc ille. — Idem

( ) *teeundam.* — Pr
( ) non enim materia *habet eue* in *acta.* — in *artu, quad nt non tue* Pr.
(γ) *concretione.* — *comparatione* Pr.
(i) conrrrrione. — *concreatione* Pr.
(t) *ipw corpore.* — m *pia corruptione* Pr.
(C) — Om. Pr.

ponit in *de Spiritualibus creaturis,* q. 2, in solutione tertii, ubi sic dicit : « Anima habet *esse* subsistens, inquantum *esse* suum non dependet a corpore, utpote supra materiam corporalem elevatum. Et tamen ad hujus *esse* communionem recipit (a) corpus, ut sic sit unum *esse* anirnæ et corporis, quod est *esse* hominis. Si autem secundum aliud *esse* uniretur sibi corpus, sequitur quod esset unio accidentalis. » — Hæc ille. — Item, in quaestionibus *de Anima,* q. I, in solutione primi, sic dicit: « Licet anima habeat *esse* completum, non tamen sequitur quod corpus ei accidentaiiter uniatur. Tum quia illud idem *esse,* quod est anirnæ, communicatur corpori, ut unum *esse* sit totius compositi. Tum etiam quia, etsi anima possit per se subsistere, non tamen habet completam speciem; sed corpus advenit ei ad complementum vel completionem speciei. » —Hæc ille.

Tunc *ad primam improbationem* hujus, quam adducit Scotus, dicitur quod, licet humanitas, quæ dicitur entitas totalis, corrumpatur in morte hominis, tamen illa non est *esse* totale hominis, loquendo de *esse* exsistentiæ, quo totus homo actu substantialiter exsistit. *Esse* enim exsistentiæ hominis differt realiter a qualibet parte hominis, et ab humanitate, et ab homine, et ab hoc homine. Posset tamen humanitas dici totale *esse* hominis, loquendo de *esse* essentiæ; sed de hoc non loquimur nunc, sed de *esse* exsistentiæ. Qualiter autem ista humanitas eadem numero in resurrectione reparetur, ostendit sanctus Thomas, 4. *Contra Gentiles,* cap. 81, dicens : « De humanitate non est intelligendum quod sit quædam forma consurgens ex conjunctione formæ ad materiam, quasi realiter(€) sil alia ab utroque : quia, cum per formam materia fiat hoc aliquid actu, ut dicitur, 2. *de Anima* (t. c. 2), illa tertia forma consequens non esset substantialis, sed accidentalis. Dicunt autem quidam quod forma partis eadem est et forma totius, sed dicitur forma partis secundum quod facit materiam esse in actu, forma vero totius dicitur secundum quod complet speciei rationem; et, secundum hoc, humanitas non est aliud (γ) realiter quam anima rationalis; unde patet quod, corrupto corpore, non cedit in nihilum. Sed quia humanitas est essentia hominis, essentia autem rei est quam Significat (8) diffinitio, diffinitio autem rei naturalis non significat (<) tantum formam, sed formam et materiam, necessarium est quod humanitas significet aliquid compositum ex forma et materia, sicut homo, differenter tamen. Nam humanitas significat principia essentialia speciei, tam formalia quam materialia, cum præcisione principiorum individuantium : dicitur enim humanitas secundum quam aliquis est homo; homo autem non est aliquis ex hoc quod habet principia individualia, sed ex hoc quod habet principia essentialia speciei; et ita humanitas significat sola principia speciei; unde significatur per modum partis. Homo autem significat (a) principia essentialia speciei,sed non excludit principia individualia a sui (6) significatione : nam homo dicitur qui habet humanitatem, ex quo non excluditur quin alia habere possit. Et propter hoc homo significatur per modum lotius : significat (γ) enim principia essentialia speciei in actu, individuantia vero in potentia. Socrates vero significat (8) utrumque in actu, sicut et differentiam genus habet poleslate, species vero actu (c). Unde palet quod et homo in resurrectione redit, et eadem humanitas numero, propter anirnæ rationalis permanentiam et materiæ unitatem. » — Hæc ille. — Similia ponit, 4. *Sentent.,* dist. 44, q. 1, art. !, qla 2, in solutione secundi.

Ad secundam improbatiorem, dicitur quod, secundum pradicta, totale esae exsistentiæ substantialis hominis non est aliud quam *esse* exsistentiæ substantialis anirnæ, sive conjuncte, sive separat®; licet *esse* totale hominis, prout includit esse substantiale et *esse* accidentale, et similiter absolutum ct respectivum, sit aliud ab *esse* aniînæ; et similiter, ut prius dictum est, *esse* quidditalivum hominis, quod dicitur *esse* essentiæ, sit aliud quam *esse* essentiæ et quidditatis anima?, illo modo quo anima habet quidditatem et naturam specificam improprie. Et ad hujusmodi improbationem, dicilur quod, licet totum, puta totus homo, habeat aliud *esse* enti® quam anima, non tamen oportet quod habeat aliud *esse* exsistentiæ ; præsertim quia anima humana, cum sit subsistens, secum fert semper *esse* exsistentiæ et subsistenti®, quod non compatitur secum in eodem toto vel supposito vel composito aliud *esse* actualis subsistentia?, ut patet per prædicta. Secus est in supposito Christi, ut dictum fuit, 3. *Sentent.* (dist. 6).

Ad tertiam improbationem, dicilur quod in dictis sancti Thomæ bene intellectis, in hac materia, nulla est vera et exsistens contradictio, etsi minus bene illum capientibus sit apparens. Ista enim sine contradictione stant simùl, quod idem est esae anirnæ conjunct® et anirnæ separate, el tamen quod anima conjuncta perfectiorem statum vel perfectius *esse* naturale habet quam separata;

(i) *recipit.* — *receperit* Pr.
(6) *realiter.* — *totaliter* Pr.
(γ) *aliud.* — *aliquid* Pr.
(5) *tignificat.* — *tignat* Pr.
(c) *significat.* — *signat* Pr.

(a) *tignificat.* — *servat* Pr.
(C) *a tui.* — anni Pr.
(r) *significat.* — *servat* Pr
(ê) rigni/lcal. — *servat* Pr.
(c) » verbo *ttcui* usque ad *actu,* om. Pr.

quia ille excessus non attenditur quantum ad aliquid intrinsecum vel essentiale ipsi ease substantiali animæ, sed quantum ad aliquid extrinsecum vel accidentale, utputa quia aliquos effectus habet corpori conjuncta, quos non potest habere a corpore separata. De hoc sanctus Thomas, in *de Spiritualibus creaturis*, q. 2, ubi arguit sic, quinto loco : ‹ Forma non est propter materiam, sed materia propter formam. Unde anima non unitur corpori ut perficiatur corpus; sed magis corpus, si anima est forma ejus, unitur ei propter animæ perfectionem. Sed anima ad sui perfectionem non indiget corpore, cum sine corpore possit esse et intelligere. Ergo anima non unitur ei ut forma, j» Ecce argumentum. Sequitur responsio : c Dicendum, inquit, quod nulla pars habet perfectionem nature separata a toto. Unde, cum anima sit pars human® nature, non habet perfectionem nature suæ nisi in unione ad corpus. Quod patet ex hoc quod in virtute ipsius anirnæ est quod fluant ab ea quædam potenti®, quæ non sunt actus organorum corporalium, secundum quod excedit corporis proportionem ; el iterum (i), quod fluant ab ea potenti®, quæ sunt actus organorum, inquantum potest contingi a materia corporali. Non autem est aliquid (S) perfectum in sua natura, nisi aclu explicari possit quod in eo virtute continetur. Unde anima, licet possit esse el intelligere a corpore separata, tamen non habet perfectionem suæ naluræ cum est separala a corpore, ut Augustinus dicit, 12. *Super Genesim ad litteram* (cap. 35). » — Hæc ille. — Ex quibus patet quantum ad quid anima conjuncta, est perfectior naturali perfectione quam separata.

Nec valet objectio in oppositum facta; quia major illa argumenti est falsa. El ad probationem illius, dicitur quod, licet aliqua perfectio præsupponalur ei quod est agere vel communicare perfectionem (quia aliquis actus prius, et aliquod esse), tamen omnis causa officiens creata perfectior est dum actu causal quam dum non causât nisi in potentia, et dum est sub operatione quam dum est sub solo habitu, et dum communicat quam dum non communicat perfectionem. Unde sanctus Thomas, *de Potentia Dei,* q. 7, art. 10, sic dicit : * Oportet, inquit, illud quod habet semper rationem patientis et moti sive causati, habere ordinem ad agens sive movens, cum semper effectus a causa perficiatur el ab ea dependeat; unde ordinatur ad ipsum sicut ad suum perfectivum. Agentia autem sive moventia vel caus® aliquando habent ordinem ad patientia vel mota vel causata, inquantuu scilicet in ipso effectu vel passione vel motu attenditur quoddam Ionum et perfectio moventis vel agentis : sicut maxime patet in agentibus univocis, quæ per actionem suæ speciei similitudinem inducunt, et per consequens *esse* perpeluum suæ speciei, secundum quod est possibile, conservant. Patet etiam hoc idem in omnibus aliis quæ mota movent vel agunt; et similiter in omnibus in quibus quodeumque bonum provenit causæ ex effectu. » — Hæc ille. — Item, 4. *Sentent.,* dist. 49, q. i, art. 2, in solutione secundæ quæstiunculæ, sic dicit : a Cum res magis sit in actu secundum quod est operans quam secundum quod est potens operari, erit ultima perfectio uniuscujusque rei sua operatio perfecta; unde res dicitur esse propter suam operationem, d — Hæc ille. — Simile dicit, 1· 2®, q. 3, ari. 2. Et, I p., q. 6, art. 3 : α Perfectio, inquit, rei triplex est. Prima quidem, secundum quod in suo *esse* constituitur. Secundavero, prout aliqua accidentia ei superadduntur necessaria ad suam perfectam operationem. Tertia vero perfectio alicujus est per hoc quod ad aliquid aliud attingit sicut ad finem. » — Hæc ille. — Item, 4. *Sentent.,* ubi slalim dictum fuit (dist. 49, q. 1, art. 2, qle2), sic dicit : « Ultimus finis rei in ipsa acceptus, est illud per quod conjungitur suo fini exteriori, qui est principium perfectionis suæ. Deo autem, qui est ultimus finis rerum, res dupliciter conjungi possunt. Uno modo, per modum assimilationis; et sic illa dicuntur esse Deo conjunctissima, quæ sunt Deo similia. Et, secundum hoc, oportet illud in unoquoque esse ultimum finem ejus, secundum quod maxime Deo assimilatur. Unumquodque autem secundum hoc ad Dei similitudinem accedit, secundum quod est actu; recedit vero, secundum quod est in potentia. Et ideo illud per quod res maxime est in aclu, est ultimus finis ejus. » — Hæc ille. — Item, 3. *Contra Gentiles,* cap. 20 : ‹ Quælibet res lendit in divin® bonitatis similitudinem sicut in finem. Divinæ autem bonitati assimilatur aliquid quantum ad omnia quæ ad propriam perlinent bonitatem. Bonitas autem rei non solum in suo *esse* consistit, sed in omnibus aliis quæ ad suam perfectionem requiruntur. Manifestum est ergo quod res ordinatur in Deum sicut in finem, non solum secundum *esse* substantiale, sed etiam secundum ea quæ ei accidunt perlinentia ad perfectionem, et etiam secundum propriam operationem, quæ etiam pertinet ad perfectionem rei. » — Hæc ille. — Et in sequenti capitulo sic dicit : α Ex his autem apparet quod res tendunt in divinam similitudinem etiam in hocquod sunt causæ aliorum. Tendit enim in divinam similitudinem res creata per suam operationem. Per suam autem operationem una res fit causa alterius. Ergo in hoc etiam res (x) intendunt assi milari in divinam similitudinem ut sint aliorum causa». › — Hæc ille. — El, multis subjunctis,concludit sic: α Prius est unumquodque in se perfectum, quam possit alterum causare. Hæc

(i) *iterum.* — *intellectum* Pr.
(C) *aliquid* — *ad* Pr.

I *(«) etiam res intendunt.* — intendunt etiam Pr.

ergo perfectio ultimo accidit rei, ut aliorurn causa exsistat. Cum ergo per multa res creata in divinam similitudinem tendat, hoc ultimum ei restat, ut divinam similitudinem quœrat per hoc quod sit aliorum causa. › — Hæc ille. — Et in principio capituli 22 sic dicit ; α Ex præmissis autem manifestum esse potest quod ultimum per quod res unaquæque ordinatur ad finem, est ejus operatio. » — Hæc ille. — Ex quibus patet quod, cum anima unita vel conjuncta corpori sit magis in aclu quam separata, el plurium effectuum causa, tam in genere causæ formalis quam efficientis, quod ipsa conjuncta perfectior est secundum naturam suam quam separata; ad quod facit, quia perfectius attingit finem suum proximum el naturalem, scilicet constituere naturam quamdam specificam integram, scilicet humanitatem et personam humanam. De hoc beatus Thomas, *de Anima,* q. i, in solutione septimi, sic dicit ; α Anima unitur corpori propter bonum substantiale, quod est substantialis perfectio, ut scilicet compleatur species humana; el propter bonum quod est perfectio accidentalis, ut scilicet perficiatur in cognitione intellectiva, quam anima acquirit ex sensibus (a). j› — Hæc ille. — Item, in solutione duodecimi, sic dicit : ‹ Anima habet aliquam dependentiam ad corpus, inquantum sine corpore non pertingit ad complementum speciei. Nec tamen sic dependet a corj>ore,quin (6) sine corpore possit esse, a — Item, in solutione decimisexti, sic dicit : α Principia essentialia alicujus speciei ordinantur non tantum ad *esse,* sed ad *esse* speciei. Licet ergo anima possit esse per se, non tamen potest esse in complementum suæ speciei sine corpore. › — Hæc ille.

Cum autem dicit arguens, quod, secundum opinionem sancti Thomse, nullum novum esse acquiritur per hoc quod anima communicat suum *esse* toti composito, etc.; — dicitur quod, licet non acquiratur aliud esse substantiale exsistentia·, acquiritur tamen nova natura specifica, novum suppositum el persona, large loquendo de novitate, ut accipiatur pro inceptione vel reparatione. Ex quibus palet quod argumenta non procedunt.

Ad quartam improbationem, negatur antecedens. Et ad ejus probationem, patuit, 2. *Sentent.* (dist. 45, q. 1), quid dicendum sil.

II. Ad argumenta Aureoli. — Ad argumenta Aureoli ultimo inducta, patet responsio ex prædictis : quippe omnia illa probant secundam conclusionem nostram. Licet Durandus ad omnia talia probabiliter responderet, tarncn teneo cum sancto Thoma, in *Quodlibeto,* unde sumpte sunt conclusiones. Qualitercumque enim sensit in *Scriptis,* vel visus fuerit sensisse in *Tertia Parte,* determinatio *Quodlibeti* videtur mihi rationabilior : quia ibi solum tractavit istam materiam a proposito et in formam ; in aliis vero locis incidente" solum, et cum suppositione, el respondendo magis ad hominem quam ad rem.

Ad argumentum contra quaestionem (3) patet responsio per prædicta.

El hæc de quæstione sufficiant. De qua benedictus Deus. Amen.

( ) irmiôuf. — ɨrnfiMHta Pr.
( ) çuin. — *quando* Pr.

QUÆSTIO II.

UTRUM RESURRECTIO OMNIUM MORTUORUM ERIT IN EOUEM INSTANTI

Iterum, circa quadragesimamtertiam di- ; stinctionem, quæritur : Utrum resurre- i ctio omnium mortuorum erit in eodem , nstanli.

El arguitur quod non. Quia nullus resurget in instanti; ergo, etc. Consequentia patet. Antecedens probatur : quia nullus motus localis potest esse in instanti, nec subito, ut habetur in *de Sensu et sensato* (cap. 7); sed ad resurrectionem exigitur aliquis motus localis in collectione cinerum ; ergo non fiet in instanti, nec subito.

In oppositum arguitur. Quia, 1. *Corinth.* 15 (v. 51 et 52), dicitur : *Omnes quidem resurgemus* in *momento, in ictu oculi.* Ergo resurrectio omnium erit subito.

In hac quæstione erunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, recitabuntur objectiones. In tertio, ponentur solutiones.

ARTICULUS 1.

PONUNTUH CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod resurrectio mortuorum non solum ilde tenetur, Immo naturali ratione probabiliter convincitur.

Hanc ponit sanctus Thomas, 4. *Contra Gentiles,* cap. 79, ubi sic dicit : ‹ Ad ostendendum resurrectionem camis futuram evidens ratio suffragatur,

(3) *qurstionem.* — *conclusionem* IV.

suppositis his quæ in superioribus ostensa sunt. Ostensum est enim in secundo (Cont. *Cient,,* lib. 2, cap. 70) animas hominum esse immortales. Remanent ergo post corpora a corporibus absolutae. Manifestum est etiam ex his quæ in secundo dicta sunt ibid.,cap.83),quod anima corpori naturaliter unitur; est enim secundum essentiam suam forma corporis. Est ergo contra naturam animæ absque corpore esse. Nihil autem quod est contra naturam, potest esse perpetuum. Non ergo perpetuo anima erit absque corporo. Cum ergo perpetuo maneat, oportet eam cnrpon iterato conjungi ; quod est resurgere. Immortalitas ergo animarum exigere videtur resurrectionem corporum esse futuram. — Adhuc : Ostensum est supra, in tertio *(Cont, Gent,,* lib. 3, cap. 24), naturale hominis desiderium ad felicitatem tendere. Felicitas autem ultima est felicis perfectio. Cuicumque ergo deest aliquid ad perfectionem, nondum habet felicitatem perfectam, quia nondum ejus desiderium totaliter quietatur: omne enim imperfectum perfectionem consequi naturaliter concupiscit. Anima autem a corpore separata, est aliquo modo imperfecta, sicut omnis pars extra totum suum exsistens: anima enim naturaliter est pars humante natura. Non ergo potest homo ultimam felicitatem consequi, nisi anima iterato corpori conjungatur, pnesertim cum ostensum sit in hac vita hominem ad ultimam felicitatem non posse pervenire. — Iterum : Sicut in tertio (ibid., cap. Î4O) ostensum est, ex divina providentia peccantibus pœna delætur, et bene agentibus premium· In hac autem vita homines, ex anima et corpore constituti, peccant vel recte agunt. Debetur ergo hominibus, et secundum animam, et secundum corpus, premium vel pœna. Manifestum est autem quod in hac vita premium ŭltimo felicitatis consequi non possunt, ex his quæ in tertio (ibid., cap. 26 et scq.) ostensa sunt. Multolies etiam peccata in hac vita non puniuntur; quinimmo, ut videtur, Job. 21 (v. 7), hic impii vivunt, *confirmati sunt sublitnatiqus divitiis,* Necessarium est ergo ponere iteratam conjunctionem, ut homo in corpore et in anima pramiari et puniri possit, d — Hæc ille.

Quod autem anima humana sit incorruptibilis et immortalis, ut supponitur in pradictis, ostendit sanctus Thomas in mullis locis, ut in l p., q. 75, art 6, uhi sic dicit : ‹ Necesse est dicere animam humanam, quam dicimus intellectivum principium, esse incorruptibilem. Dupliciter enim aliquid corrumpitur ; uno modo, per se; alio modo, per accidens. Impossibile est autem aliquid subsistens generan aut corrumpi per accidens, id est, aliquo generato vel corrupto. Sic enim alicui competit generan et corrumpi, sicut el esse, quod per generationem acquinlur, et |>er corruptionem amittitur. Unde quod per se habet esse, non potest corrumpi vel generan nisi per se; quæ vero non subsistunt, ut accidentia et formæ materiales, dicuntur fieri et corrumpi per generationem et corruptionem compositorum. Ostensum est autem (a) supra (ead. quæst., art. 2 et 3), quod animæ brutorum non sunt subsistentes, sed sola anima humana. Unde animæ brutoni in corrumpuntur, corruptis corporibus; anima autem humana non posset corrumpi, nisi per se corrumperetur. Quod quidem omnino est impossibile non solum de ipsa, sed de quolibet subsistente quod est forma tantum. Manifestum est enim quod illud quod secundum se convenit alicui, inseparabile est ab eo. Esse autem per se convenit formæ, quæ est actus. Unde materia secundum hoc acquirit esse in actu, quod acquirit formam; secundum hoc autem accidit in ea corruptio, quod separatur ab ea forma. Impossibile est autem quod forma separetur a seipsa. Unde impossibile est quod forma subsistens desinat esse. — Dato etiam quod anima esset ex materia et forma composita, ut quidam dicunt, adhuc oporteret ponere eam incorruptibilem. Non enim invenitur corruptio nisi ubi invenitur contrarielas : generationes enim et corruptiones ex contrariis et in contraria sunt; unde corpora ccnlestia, quia non habent materiam conlrarietati subjectam, incorruptibilia sunt. In anima autem intellectiva non potest esse aliqua contrarielas. Recipit enim secundum modum sui *esse;* ea vero quæ in ipsa recipiuntur, sunt absque contrarietate; quia etiam rationes contrariorum in ipso intellectu non sunt contrariæ, sed est una scientia contrariorum. Impossibile est ergo quod anima intellectiva sit corruptibilis. — Polest etiam hujus rei accipi signum ex hoc quod unumquodque naturaliter suo modo esse desiderat. Desiderium autem in rebus cognoscibilibus sequitur cognitionem. Sensus autem non cognoscit esse, nisi sub hic et nunc; sed intellectus apprehendit esse absolute, et secundum omne tempus. Unde omne habens intellectum desiderat naturaliter esse semper. Naturale autem desiderium non potest osse inane. Omnis ergo intelligibilis substantia est incorruptibilis. › — Hæc ille.

Similes et plures rationes ponit, 2. *Contra Gentiles,* cap. 79, dicens : ‹ Manifeste ostendi potest animam humanam non corrumpi, corrupto corpore. Ostensum est enim supra (cap. 55) omnem substantiam intellectualem esse incorruptibilem. Anima autem esi quædam substantia intellectualis, ut ostensum est (cap. 65). Oportet ergo animam humanam incorruptibilem esse. — Adhuc : Nulla res corrumpitur ex eo in quo consistit sua perfectio; hæ enim mutationes sunt contrariæ, scilicet ad corruptionem et ad perfectionem. Perfectio autem animæ humanæ consistit in abstractione quadam a corpore : perficitur enim anima scientia et virtute;

(›) aute/n. — emm Pr.

secundum scientiam autem, tanto magis perficitur, quanto immaterialia considerat; virtutis autem perfectio consistit in hoc quod homo passiones corporis non sequatur (a), sed eas secundum rationem temperet et refneoét. Non ergo corruptio animæ consistit in hoc quod a corpore separatur. Si autem dicatur quod perfectio animæ consistit in separatione ejus a corpore secundum operationem, corruptio autem in separatione ejus secundum esse, — non convenienter obviatur. Operatio enim rei demonstrat substantiam et *esse* ipsius; quia unumquodque operatur secundum quod est ens, et propria operatio rei sequitur ejus naturam. Non potest epgo perfici operatio alicujusrei, nisi secundum tfOod perficitur ipsius substantia. Si ergo operatio animæ perficitur in relinquendo corpus et corporea, substantia sua in *esse* suo non deficiet per hoc quod a corpore separatur. — Item : Proprium perfectivum hominis secundum animam est aliquid incorruptibile : propria enim (C) operatio hominis, inquantum hujusmodi, est intelligere (per hanc enim diiïert a brutis et a plantis et inanimatis); intelligere autem universalium est et incorruptibilium, inquantum hujusmodi. Perfectiones autem (γ) oportet esse perfectibilibus proportionates. Ergo anima humana est incorruptibilis. — Amplius : Impossibile est appetitum naturalem esse frustra. Sed homo naturaliter appetit perpetuo manere. Quod patet ex hoc quod esse est quod ab omnibus appetitur; homo autem per intellectum apprehendit esse, non solum ut bruta animalia, sed simpliciter Consequitur ergo homo perpetuitatem secundum animam, qua esse simpliciter et secundum omne tempus apprehendit. — Item : Unumquodque quod recipitur in aliquo, recipitur in eo secundum modum ejus in quo est. Formæ autem rerum accipiuntur in intellectu possibili prout sunt intelligibiles actu. Sunt autem intclligibiles actu (o) prout sunt immateriales ot universales, et per consequens incorruptibiles. Ergo intellectus possibilis est incorruptibilis. Sed, sicut probatum est supra (cap. 59, 61 et 62), intellectus possibilis est aliquid animæ humanæ. Esi ergo anima humana incorruptibilis» — Adhuc : *Esse* intelligibile est permanentius quam *esse* sensibile. Sed id quod se habet in rebus sensibilibuspermodum primi recipientis, est incorruptibile, scilicet materia prima. Multo ergo fortius intellectus possibilis, qui est receptivus formarum intelligibilium. Ergo anima humana, cujus intellectus jiossibilis est pars, est incorruptibilis. — Amplius : Faciens est honorabilius facto, ut etiam Aristoteles(3. *de Anima,* t. c. 19) dicit. Sed intellectus agens facit actu intelligibilia. ut ex pfaemissis patet. Cum ergo intelligibilia actu, inquantum hujusmodi, sint incorruptibilia, multo fortius intellectus agens erit incorruptibilis. Ergo et anima humana, cujus est lumen intellectus agens, ut ex præmissis patet. — Item : Nulla forma corrumpitur nisi vel actione contrarii, vel per corruptionem sui subjecti, vel per defectum suæ causae : per actionem quidem contrarii, sicut calor destruitur per actionem frigidi; per corruptionem autem sui subjecti, sicut, destructo oculo, destruitur vis visiva; per defectum autem causa?, sicut lumen aeris deficit, deficiente solis prasentia, quæ erat ipsius causa. Sed anima humana non potest corrumpi per actionem contrarii : non est enim aliquid animae contrarium, cum per intellectum possibilem ipsa sit cognoscitiva et receptiva omnium contrariorum. Similiter autem neque per corruptionem sui subjecti : ostensum est enim supra (cap. 68), quod anima humana est forma non dependens a corpore secundum suum *esse.* Similiter autem neque per deficientiam suæ causæ : quia non potest habere aliquam causam nisi aeternam. Nullo modo ergo anima humana potest corrumpi. » — Hæc ille, cum multis aliis.

Item, cap. 55, probat tredecim rationibus quod omnis substantia intellectualis est incorruptibilis. Et easdem rationes in virtute ponit in quæstionibus *de Anima,* q. 44.

Secunda conclusio est quod, licet resurrectio soin divina virtute perficiatur, tamen angeli cooperabuntur ad aliquid præambuluin resurrectioni.

Primam partem hujus conclusionis ponit sanctus Thomas, 4. *Sentent.* (a), dist. <3, q. 1, art. i, in solutione tertiæ quæstiunculæ, ubi sic dicit : a Motus, sive actio aliqua, tripliciter se habet ad naturam. Est enim aliquis motus, sive actio, cujus natura nec est principium nec terminus; et talis motus quandoque est a principio supra naturam, ut patet de glorificatione corporis; quandoque autem a principio alio quocumque, sicut patet de motu violento lapidis sursum, qui terminatur ad quietem violentam. Est etiam aliquis motus, cujus principium ot terminus est natura, ut patet in motu Iapidis deorsum. Est etiam aliquis motus, cujus terminus est natura, sed non principium; sed quandoque aliquid supra naturam, sicut patet in illuminatione aeci, quia visus naturalis est, sed illuminationis principium est supra naturam; quandoque autem aliquid aliud, ut patet de acceleratione florum vel fructuum per artificium facta. Quod autem principium sit natura, et non terminus, esse non potest : quia principia naturalia sunt ad effectus determina-

(a) *sequatur. — tequitur* Pr
(C) mini. — *autem* Pr.
(y) autem. — mini Pr.
(&) a verbo *Sunt* ęque ad *actu,* om Pr.

te) 4. *Sentent.,* — Om. Pr

tos diffinita, ultra quos sc extendere non possunt. Operatio ergo vel motus primo modo se habens ad naturam, nullo rnodo potest dici naturalis; sed est vel miraculosa, si sit a principio supra naturam; vel violenta, si sit ab alio quocumque principio. Operatio autem vel motus secundo modo se habens ad naturam, est simpliciter naturalis. Sed operatio quæ tertio modo se habet ad naturam, non potest dici simpliciter naturalis, sed secundum quid, inquantum scilicet perducit ad illud quod est secundum naturam; sed vel dicitur miraculosa, vel artificialis, aut violenta. Naturale enim proprie dicitur quod secundum naturam est; secundum autem naturam dicitur esse habens naturam et quæ consequuntur naturam, ut patet, 2. *Physicorum* (t. c. 4 et 5); unde motus, simpliciter loquendo, non potest dici naturalis, nisi ejus principium sit natura. Resurrectionis autem principium natura esse non potest, quamvis ad vitam natur® resurrectio terminetur. Natura enim est principium motus in eo in quo est \el activum, ut patet in motu gravium et levium,et in alterationibus naturalibus animalium; vel passivum, ut patet in generatione simplicium corporum. Passivum autem principium naturalis generationis est potentia passiva naturalis, quæ semper habet aliquam potentiam activam sibi correspondentem in natura, ut dicitur, 9. *Metaphysicie* (t. c. 2 et 13). Nec quantum ad hoc differt, sive respondeat passivo activum principium in natura respectu ultimæ perfectionis, scilicet form®; sive respectu dispositionis quæ est necessitas ad formam ultimam, sicut est in generatione hominis, secundum positionem fidei, vel etiam de omnibus aliis, secundum opinionem Platonis et Avicennæ. Nullum autem activum principium resurrectionis est in natura, neque respectu conjunctionis animæ ad corpus, neque respectu dispositionis quæ est necessitas ad talem conjunctionem; quia talis dispositio non potest a natura induci nisi determinato modo, per viam generationis ex semine. Unde, etsi ponatur esse aliqua potentia passiva ex parte corporis, seu etiam inclinatio quæcumque animæ ad conjunctionem, non est talis quod sufficiat ad rationem motus naturalis. Unde resurrectio, simpliciter loquendo, est miraculosa, et non naturalis, nisi secundum quid. › — Haec ille.

Ex quibus potest argui pro prima parte conclusionis : Quia nullum principium activum creatum potest animam separatam corpori conjungere.

Secundam vero partem conclusionis ponit idem ibidem, art. 2, in solutione tertiæ quæstiunculæ, ubi sic dicit (a) : ‹ Augustinus dicit, 3. *de Trinifate* (cap. 4 , quod sicut *corpora crassiora et inferiora per subtiliora et potentiora quodam ordine reguntur, ita omnia corpora a Deo reguntur per spiritum vitæ rationalem.* Et hoc etiam Gregorius, 4. *Dialogorum,* tangit. Unde in omnibus quæ corporaliter a Deo fiunt, utitur Deus ministerio angelorum. In resurrectione autem est aliquid ad transmutationem corporum perlinens, scilicet collectio cinerum, et eorum præparatio ad reparationem humani corporis. Unde, quantum ad hoc, utetur Deus ministerio angelorum. Sed anima, sicut a Deo immediate creata est, ita immediate a Deo corpori unietur iterato sine aliqua operatione angelorum. Similiter etiam gloriam corporis ipse faciet sine ministerio angelorum, sicut et animam immediate glorificat. Et istud ministerium angelorum vox dicitur (x), secundum unam expositionem quæ tangitur in littera. » — Hæc ille.

Item, arguendo (ibid., arg. Sed contra), recitat illud 4. *Thessalon.* 4 (v. 15), ubi dicitur quod « *Dominus in voce archangeli descendet de cælo, et mortui resurgent.* Ergo resurrectio mortuorum ministerio angelorum complebitur, a

Ex quibus patet ratio pro secunda parte conclusionis : Quia, in omni corporali transmutatione divinitus fada, Deus utitur angelico ministerio. Sed resurrectio mortuorum est hujusmodi. Igitur, etc.

Tertia conclusio est quod In resurrectione erit aliquid quod fiet In instanti, et aliquid quod fiet in lempore.

Hanc ponit ibidem (4. *Sentent.,* dist. 43, q. 1), art. 3, in solutione terliæ quæstiunculæ, ubi sic dicit : ‹ In resurrectione aliquid fiet ministerio angelorum, et aliquid virtute divina immediate, ut dictum est. Illud ergo quod ministerio angelorum fiet, non erit in instanti, si instans dicat indivisibile temporis; erit tamen in instanti, si instans.accipiatur pro tempore imperceptibili. Illud autem quod fret virtute divina immediate, fiet subito, scilicet in termino temporis quo angelorum opus complebitur : quia virtus superior inferiorem ad perfectionem adducit. » — Hæc ille.

Hem, arguendo pro ista conclusione, sic dicit (ibid., arg. Sed contra) : α Virtus infinita subito operatur. Sed, sicut dicit Damascenus *(de Fid. Ort.,* lib. 4, cap. 27), *crede resurrectionem futuram divina virtute;* de qua constat quod infinita est. Ergo resurrectio fiet subito. » — Hæc ille.

Ex quibus potest argui pro utraque parte conclusionis insimul sic : Omnis motus fit in tempore, simplex vero mutatio in instanti. Sed, in resurrectione, angeli operabuntur per motum localem, Deus vero per simplicem mutationem vel productionem. Ergo opus angelorum erit in tempore, operatio vero divina erit in instanti.

(›) ticui. — Ad. Pr.

(a) dicitur. — *De*\ Pr.

Quarta conclusio est quod omnes homlncn resurgent slrniil et In eodem Instanti.

Istam conclusionem ponit Apostolus,!. *Corinth.* 15 (v. 52), dicens : *In momento, in ictu oculi,* etc. Per quæ verba communiter doctores concludunt quod omnium resurrectio erit in eodem instanti.

Eamdem conclusionem ponit virtualiter sanctus Thomas, 4. *Sentent.,* disk 43, q. **I**, art. 3, q|· 3. Nam, ut recitatum est statim, ibidem dicit quod u illud quod fiet virtute divina in tali generali resurrectione, fiet in instanti ».

Item, ibidem, in solutione primi, sic dicit : α Ezechiel (a) loquebatur populo rudi, sicut et Moyses. Unde, sicut Moyses distinxit (6) opera sex dierum per dies, ut rudis populus capere posset, quamvis omnia simul sint facta, secundum Augustinum *(de Genes, ad lilt.,* lib. 4, c. 33 et 34, cl lib. 5, c. 23), illa Ezechiclis diversa, quæ in resurrectione futura sunt, expressit distincte, quamvis omnia simul sint lutura in instanti, 0

Item, ibidem, arguit sic (arg. 3) « Omnis sonus tempore mensuratur. Sed sonus lubæ causa erit resurrectionis. Ergo resurrectio fiet in tempore, et non subito. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : α Dicendum, inquit, quod idem videtur esse de sono illo et de formis sacramentorum, scilicet quod in ultimo instanti prolationis effectum suum habebit. » — Hæc ille.

Item, in solutione primi quartæ quæstiunculæ, sic dicit : α Quando resurrectio erit, non erit tempus, sed terminus temporis; quia in eodem instanti in quo cessabit motus, erit resurrectio mortuorum, etc. b — Hæc ille.

Ex quibus potest argui pro conclusione sic Omnium resurrectio erit in ultimo instanti sonitus lubæ angelicæ, et in ultimo instanti motus cœli. Sed illud non erit nisi unum, et non multa Ergo omnium resurrectio erit in eodem instanti·

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS 11.

RECITANTUR OBJECTIONES

§ 1. — Contra primam conclusionem

Argumenta Scoti — Quantum ad secundum articulum, arguendum est contra conclusiones. Et quidem contra primam arguit Scotus (dist. 43, q. 2) dupliciter. Primo, contra fundamentum conclu-$ioni scilicet quod rationes probantes immortalitatem animæ non sunt efficaces. Secundo, quod, concesso illo fundamento, rationes probantes resurrectionem non convincunt. Contra primutn arguit sic.

Primo (z). Quia prima ratio nostra, quæ fundatur in hac propositions, quod naturale desiderium non est frustra, etc., — illa, inquit, probatio non valet. Quia aut arguitur de naturali desiderio proprie dicto; et illud non est aliquis actus elicitus, sed solum inclinatio naturæad aliquid; et tunc planum est quod non potest prolwri desiderium naturale ad aliquid, nisi primo probetur possibilitas in natura ad illud; et, per consequens, e converso arguendo est petitio principii. Aut arguitur de desiderio naturali minus proprie dicto, quod scilicet e?t aliquis actus elicitus, sed concorditer inclinationi naturali; et tunc certum est quod non potest prolari quod aliquod desiderium elicitum sit naturale illo modo, nisi prius probetur quod ad illud idem sit naturale desiderium primo modo. Et si arguas: Illud naturaliter desideratur, quod apprehensum (€) statim actu elicito desideratur(γ), quia ista pronitas non videtur esse nisi ex inclinatione naturali,— hoc uno modo negaretur, primo : quia vitiosus statim inclinatur ad desiderandum secundum suum habitum illud quod ei offertur; sed quia natura non statim ex se est vitiosa, nec in omnibus, et quilibet statim appetit illud apprehensum, sequitur quod illud desiderium non est vitiosum. Ergo ista responsio non est generalis. Ideo potent dici quod oportet ostendere illam apprehensionem esse secundum rectam rationem, et non erroneam; alioquin, si ad apprehensionem erroneam statim omnes appetant actu elicito, non sequitur illud esse consonum inclinationi naturali ‡iatura immo magis oppositum Non est autem manifestum |»er rationem naturalem, quod ratio ostendens hominem semper esse, tamquam appetibile, sit recta et non erronea; quia prius oportet ostendere quod istud jw^sel competere homini. Breviter ergo : omne medium ex desiderio naturali videtur esse inefficax, quia ad efficaciam ejus oportet ostendere vel potentiam naturalem esse in natura ad illud, vel quod apprehensio ad quam statim sequitur desiderium illud, si est actus elicitus, sit apprehensio certa et non erronea; et horum primum est idem cum conclusione, quæ concluditur ex desiderio naturali; secundum autem est difficilius vel minus notum conclusione ista. Et si dicatui quod desiderium naturale hominis ad immortalitatem ‡robature hoc quod naturaliter fugit mortem, non valet : quia æqualiter concluderet de bruto.

( ) Verba Eiechiolis quæ 1). Thomas interpretatur, sunt sequentia ; A.7 *accesserunt* ossa *ad assa . Et vidi, et ecce super ea nervi et carnes ascenderunt; et extenta est* tn eu *cutis desuper, et spiritum non habebant,* (cap. 37, v. 7 ct 8.)

( ) a verbo *Unde* usque ad *distinxit,* om. Pr

(>) Primo. — Otn. Pr.
(β) *apprehensum. — apprehensu* Pr.
(γ) *desideratur. — desideretur* Pr.

Secundo principaliter arguit ad idem, quod illa ratio quæ adducitur ad idem ostendendum ex immateriahtate ipsius animæ, quæ inferi animam non habere potentiam ad non esse, non valet. Quia, licet materia sit illud quo res potest esse et non esse, non tamen est sic inlelligendum, quod materia est qua res, cujus ïp est pars, potest esse et non esse; sed sic, quod materia est qua res, cujus ipsa est pars, vol quæ recipitur in ipsa, potest esse et non esse; alioquin forma ignis non jjosset non esse, quia materia non est pars fonnæ ignis.

Tertio arguit quod illa ratio quæ sumitur ex identitate esse ipsius animæ in corpore et extra corpus, non valeat. Quia, si intelligilur animam perse habere esse idem in toto et extra totum, prout per se esse distinguitur contra inesse accidentis, hoc modo forma ignis, si esset sine materia, haberet per se esse; et tunc posset concludi quod forma ignis esset incorruptibilis. Si autem intelligilur de esse per se quod competit composito vel supposito in genere substantial, falsum est quod anima sine corpore habeat per se esse : quia tunc esse ejus non esselcommunicabilealteri;quia, in divinis (x), etiam per se esse isto modo receptum est incommunicabile Tamen, quolibet (G) modo intelligalur, ratio deficit, *Anima habet per se esse sine corpore, ergo non indiget corpore* : quia, in secundo intellectu, antecedens est falsum, in primo, consequentia non valet, nisi addatur ibi (γ) quod naturaliter, sive (5) sine miraculo, habet per se esse primo modo. Sed hæc propositio est credita, et non per naturalem rationem ostensa.

Quarto (c) principaliter arguit. Quia illa ratio quæ fundatur in hoc quod anima non est separabilis a seipsa, etc., non concludit. Quia non omnis corruptio est |>er separationem alicujus ab alio. Accipiendo enim esse angeli, si illud ponatur aliud ab essentia, non est separabile ah ipso; est tamen destructibile (ζ) per successionem oppositi ad ipsum esse. — Hæc ille.

Secundo loco arguit quod rationes probantes animam non posse perpetuo remanere extra corpus sint inefficaces.

Primo quidem : Quia prima ratio, quæ fundatur in hac propositione, *Nulla para extra lotum est perfecta,* etc., non procedit. Quia illa maxima non est vera nisi de parte quæ recipit aliquam perfectionem in toto. Anima rationalis autem non recipit, sed communicat. Unde ratio potest formari ad oppositum : Quia non repugnat alicui æque perfecto in se manere, licet alteri non communicet suam perfeclionem. Hoc autem apparet ex causa efficiente, cui non repugnat quantumcumque manere sine suo effectu. Sed anima manet æque perfecta in esse suo proprio, sive conjuncta, sive separata, tantum in hoc habens differentiam, quod separata non communicat suum esse alteri.

Secundo. Quin secunda ratio fundata super hoc quod separatio animæ a corpore est violenta, etc., non procedit. Quia dicetur quod duplex est inclinatio naturalis : una ad actum prirnum, et imperfecti ad perfectum, et concomitatur potentiam essentialem; alia ad actum secundum, et concomitatur potentiam accidentalem. De prima verum est quod oppositum ejus est violentum, et non perpetuum : quia ponit imperfectionem perpetuam, quam Philosophus habuit pro inconvenienti; quia ponit in universo causas aliquando ablativas cujuscumque imperfectionis. Sed secunda inclinatio, etsi perpetuo suspendatur, nullum violentum proprio dicitur; quia nec imperfectio. Nunc autem (x) inclinatio animæ ad corpus e>t tantum secundo modo. — Vel diceretur, secundum Avicennam, quod appetitus animæ satiatus est per hoc quod perfecit corpus : quia illa conjunctio est ad hoc ut anima, mediante corpore, acquirat suam perfectionem per sensus, quam non posset acquirere sine sensibus (6), et per consequens nec sine corpore; semel autem conjuncta, acquisivit quantum ipsa (γ) simpliciter appetiit acquirere illo modo.

Tertio principaliter. Quia tertia ratio fundata super justitia Dei retribuentis non valet. Quia non apparet per rationem naturalem quod sit unus rector hominum secundum leges jusliliæ retributivæ et punitivæ. Et, esto quod sic, diceretur quod unicuique in bono actu suo fit retributio sufficienter, sicut dicit Augustinus (I. *Confess.,* cap. 12) : *Jussisli Domine, el ita est, ut sit sibi poena omnis peccator;* ita quod ipsum peccatum est prima poena peccati. — Hæc Scotus.

§2.— Contra secundam conclusionem

I. Argumenta Aureoli. — Contra secundam conclusionem arguit Aureolus, probando primo (o) quod opinio nostra habet ponere quod anima beata potest virtute propria se unire corpori organico et disposito, et ita quod resurrectio non solum fiat divina virtute quoad unionem animæ et corporis. Quæro, inquit, quid intelligis per talem unionem, quam tu ponis esse relationem inter animam et corpus? Aut intelligis intimam præsentialitatem animæ ad corpus; aut, ultra istam intimam præsentialilatem,

la) m dit mu. — mdiriduu Pr
quolibet — quo licet Pr.
(γ) nui *addatur* ibi — *quia* nui *addat* in Pr
(i) rw — Om. Pr.
(t) *quia* — Ad. Pr.
‹X› *dnlructibiif* — *dittmclibdr* Pr.
(3) Nunc *autem* — *ïatur aut* Pr.
(C) a verbis *per leniui* usque ad *leruibut,* om. Pr.
(γ) *ipta.* — iptnm Pr.
U) pnmo. — Om. Pr.

dicit aliquod agere fluens ah anima in corpus. Modo anima potest in istos duos respectus, in ordine ad corpus perfecte dispositum : quoniam (a) potest se facere intime praesentem corpori perfecte disposito; et potest propria virtute corpus perfecte dispositum animare. Ergo, etc. De præsentialitate enim probo assumptum : quoniam sicut anima post resurrectionem exsistens in cœlo, potest se et corpus proprium facere intime præsens alicui corpori in terra; sic separata corpori disposito. Confirmatur : quia sicut angelus potest propria virtute se transmutare de una præsentialitate ad aliam qua caret, et de non présente facere pnesentem se alicui; ita videtur quod anima separata possit facere se pnesentem intime suo corpori. Secundum similiter probo, scilicet de animare : quia omne agens respectu illius quod dicitur ab eo profluere, habet potentiam; modo animare et vivificare dicitur profluere ab anima; ergo, etc.

Secundo loco arguit quod unio animæ cum materia non importet conjunctionem, seu copulationem, quæ sit habitudo mere positiva; sed magis aliquid privativum, scilicet indivisionem. Non enim anima et corpus sunt proprie copulata vel unita in aliquo medio, sed potius sunt unum indivisum in actu. Et hoc probatur duplici ratione. *Prima* est : Quia non est major unitas duarum partium ligni ejusdem continui sub quantitate, quam sit compositi ex materia et forma. Sed unitas partium ligni sub quantitate non est unitas quæ sit copulatio, aut quædam habitudo positiva; sed est unitas omnirnodæ indivisionis, eo quod pars est omnino indivisa in actu ab alia parte, alias non esset unitas continuationis. *Secunda ratio* est : Quia, secundum quod omnes dicunt, tres sunt substantiæ, scilicet materia, et forma, et compositum ex his, quod non est res superaddita, sed resultans ex duabus. Tunc sic : Compositum non est altera partium; necambæ ut junctæ sunt, quia non conjunguntur proprie, sed individuntur (6) ab invicem in actu, et hoc modo dicendum est quod sunt una res indivisa in quoddam tertium resultans. Probatur ergo quod sit dare talem tertiam rem, et per consequens quod materia et forma sunt idem in actu, et per consequens indivisa in illa re : quia entitas compositi est una res; res autem et unum convertuntur, et unum et indistinctum sunt idem. Quæro : quid est subjectum illius indivisionis et indistinctionis? Aut illud est materia et forma, sic quod quodlibet eorum secundum suam entitatem sit divisum (γ) ab alio; aut illud est res tertia, quæ sit addita; aut illud est utrumque, scilicet materia et forma, ut sunt indivisa. Non primo modo : quia indivisio non |>otest fundari in rebus divisis. Nec secundo modo : quia tunc compositum esset res tertia composita, et esset divisa ab aliis. Oportet ergo dare tertium : scilicet quod illam indivisionem fundat utrumque, scilicet materia et forma; et hoc modo resultalive constituant unum indivisum. *Confirmatur* per dictum Philosophi (1. *Physicorum,* t. c. 20) approbantis dictum Lycophronis, qui dicit quod non debet concedi ista, *Homo est albus,* sed, *Homo albet,* quia in prima propositione notatur divisio inter subjectum et pnedicatum, quod non notatur in secunda; et Aristoteles (a) quidem dicit, quod subjectum et forma sunt duo in potentia, sed non in actu.— Hæc Aureolus (dist. 43, q. 1, art. 6).

II. Argumenta Henrici — Contra eamdem conclusionem tendunt in virtute argumenta Henrici, *Quodlibeto* 11, q. 14, ubi quaerit : Utrum anima separata non impedita possit reuniri virtute propria corpori disposito. Dicit enim sic: Anima, cum sit forma quæ non educitur de potentia materiae, sed creatur, et per naturam vel essentiam sit præsens suo perfectibili, ut proprium activum cum proprio passivo, actionem quæ est *esse,* anima ex seipsa agit naturaliter in proprium corpus, cum est ei approximata; sicut calidum approximatum calefactibili perficit ipsum in *esse* calido. Proprium eniin activum approximatum suo passo, impossibile est non agere propriam actionem. Et ideo anima unita corpori communicat ei vires suas, ut forma maleriæ. Et ideo, cum unita fuerit corpori suo disposito, ut se habeat ad ipsum sicut naturalis perfectio, agit in ipsum perfectionem quæ est *esse :* ita tamen quod, licet anima non impedita, voluntate transferat se in corpus suum, et ei intimetur, per hoc tamen non unitur ei (sic enim (6) tam anima quam angelus potest se transferre in lapidem); sed sic intimata corpori suo disposito, ut naturale activum proprio passivo, naturaliter, non voluntarie, nisi voluntate concomitante, unitur corpori et dat ei esse substantiale; sicut si sub speciebus sacramenti, virtute divina, reiteretur substantia panis, illie species illi substantia» darent esse accidentale, sicut prius; et sicut grave non impeditum facit se deorsum, et unit se ei ut terminetur appetitus ejus. Sed hoc aliter est in gravi, aliter in anima : quia grave per pondus gravitatis, anima per pondus amoris voluntarii fertur ad suum corpus, et ei intimatur; tamen per pondus amoris naturalis unitur ei, et quiescit naturalis appetitus. Et sic propria virtute potest se transferre ad suum corpus, non impedita. — Hæc ille.

(a) *quoniam — tum quia* Pr.
(S} *individuntur. — dividuntur* Pr.
(γ) difuurn. — tndivüum Pr,

(») Cfr. Commenta!., 7. *Metaphysics,* comm. 31, ubi dicit : < Si illud quod generat subjectum forme?, esset aliud a generante formam, tunc subjectum et sua forma essent duo in actu; quod est impossibile. ·
(β) *enim.* — noni Pr.

§ 3. — Contra tertiam conclusionem

Argumente Durandi. — Contra tertiam conclusionem arguit Durandus (dist. 43, q. 4), probando quod resurrectio mortuorum, quantum ad organizalioncm corporum, non fit in instanti.

Primo. Quia impossibile est motum localem lien in instanti. Sed, si organizatio corporum in resurrectione subito fieret, motus localis fieret in instanti. Ergo ista organizatio non fiet subito. Major supponitur. Sed minor probatur. Quia pulveres ex quibus formabitur corpus, vel erunt majoris quantitatis, aut minoris quam corpus formandum, aut sequalis. Si majoris quantitatis, et corpus formetur ex eis subito, sequitur quod aliquid de loco pulverum remanebit vacuum, aut ad illum movebitur alia pars aeris circumstantis in instanti ; vacuum autem non potest esse; ergo iste motus erit in instanti. Si autem sint minoris quantitatis quam corpus formandum, idem sequitur : quia corpus formatum subito occupabit majorem locum ; sed hoc non poterit esse nisi subito cedat ei aliqua pars aeris circumstantis; cessio autem illa non poterit fieri subito, nisi quia pars illa aeris, quæ dicitur cedere, subito movetur de loco; et sic idem quod prius. Si autem aequalis, idem sequitur : quia organizalum aliter figurabitur quam pulveres ex quibus formabitur; sed in figuratione nova necesseest esse novum ordinem et novam positionem partium subjecti secundum dextrum et sinistrum, ante et retro; si ergo corpus formabitur subito, nova positio partium fiet (a) subito; sed talis non potest fieri nisi cum locali cessione corporis circumstantis; ergo motus localis esset in instanti.

Forte dicetur ad hanc rationem, quod motus localis potest divina virtute fieri in instanti, licet hoc non possit fieri virtute natura. Illa autem cessio, qua localiter cedet |>ars aeris corpori resurgenti, fiet virtute divina : nam sicut corpus motum ab aliquo expellit aliud de loco suo, el cogit ipsum moveri, et tamen corpus expulsum proprie non movetur a corpore expellente, sed a motore ejus; ita, in proposito, Deus formans corpus majus quam sint pulveres ex quibus formabitur, formando tale corpus, expellet partes aeris circumstantis de locis suis in instanti. — Sed ista responsio non videtur valere. Quia quod dicitur, quod motus localis virtute divina potest fieri in instanti, non est verum. Quia simile est de alteralione per quam forma educitur de esse imperfecto ad esse perfectum per medios gradus, el de motu locali per quem mobile, quacumque virtute moveatur, pertransit de extremo in extremum per medium. Sed talis alleratio non potest fieri in instanti, sed necessario fit in tempore. Ergo et omnis motus localis. Major patet. Quia magis videtur quod talis alteratio possit fieri in instanti, quam aliquis motus localis. Videmus enim in genere allerationum, quod aliqua potest fieri in instanti, etiam per naturam, ut illuminatio aeris; sed nullum motum localem videmus fieri in instanti; ergo, quantum est ex genere eorum, magis repugnat motui locali fieri in instanti, quam allerationi. In speciali autem ponitur similis causa utrobique; quia ponitur quod non fit processus ab extremo in extremum nisi per medium; quare (a) si non est possibile talem alterationcin esse in instanti, impossibile est aliquem motum localem fieri in instanti. Minor probatur. Quia sequeretur quod subjectum alterationis simul esset magis perfectum et minus perfectum secundum eamdem formam vel speciem ; quia in eodem instanti esset sub forma secundum gradum medium et secundum gradum perfectum. Illud autem est impossibile : quia tunc idem posset simul esse magis et minus calidum, et magis el minus album; quod est impossibile; quia *magis* et *minus* habent oppositionem et incompossibilitalem, cum |>ossintesse termini motus seu mutationis. — liem, si motus localis posset fieri in instanti, sequeretur quod mobile simul esset in medio et in termino : si enim prius esset in medio quam in termino, jam non esset motus in instanti, sed in tempore; quia prius et posterius ducatione necessario requirunt tempus. Sed idem corpus esse simul in diversis locis localiter, est impossibile quacumque virtute. Ergo impossibile est quod mobile simul sil in medio et in termino; et, per consequens, quod motus localis fiat in instanti.

Secundo principaliter arguit contra conclusionem, probando quod animatio el organizatio non fiant in eodem instanti. Quia animatio esi quædam mutatio. Sed termini mutationis, qui sunt habitus et privatio, secundum *Philosophum,* 2. el 5. *Physicorum,* non potest esse simul tempore in eodem subjecto. Ergo animationem praecessit tempore, in corpore organizato quod subjicitur animae, privatio actualis ĕxsistentia ipsius ănima ; et sic animatio corporis el ejus organizatio non erunt (6) simul.

Forte dicetur ad hanc rationem, quod illa animatio non erit mutatio; quia omnis inductio formæ in passum, quam non pracessil ipsum passum tempore, non est mutatio; sed est passio de genere passionis. Quod non sit mutatio, palet (γ) : quia omnis mutatio est inter terminos oppositos, qui non compatiuntur se invicem in eodem subjecto pro eodem instanti; ergo ubi est vera mutatio, oportet terminum *a quo* praexsislere in subjecto ante introductionem termini *ad quem,* et |>er consequens oportet subjectum praexsislere termino *ad quem* (o); si

(e) *fici. — fieret* Pr.

( ) *quare. — quia* Pr.
( ) erunt — *fuerunt* Pr.
(γ) *palet. — videlicet* Pr.
(6) a verbis *et per ĕontequen* uaque ad *queni,* om, Pr.

ergo subjectum pneexsislit, non erit mutatio. Erit tamen passio, quia omnis receptio passio quædam est. — Sed ista responsio non valet. Licet enim posit esse aliqua passio, seu receptio, quæ non sit vera mutatio; tamen animatio quæ erit in resurrectione, erit vera mutatio; quia subjectum se habebit aliter tunc quam prius Materia enim in (a)qua recipietur anima, fuit prius immediate sub forma pulverum. Non enim, ut isti imaginantur, præcedet formatio corporis naturaliter animationem; irnrno animatio praecedet naturaliter formationem. Si enim formatio coqioris praecederet animationem, praecederet eam ut dispositio materiæ in fieri solum, vel ut dispositio materiæ in esse. Non potest dici quod præcedat in fieri solum (5) : quia illa non manet cum forma; sed talis formatio, ut isti dicunt, in eodem instanti est cum anima; ergo simul esset et non esset. Item, Deus in agendo non indiget dispositione in (γ) fieri : quia potest quamlibet formam introducere in materiam immediate post quamcumquealiam; non enim est limitatus ad agendum per determinata media, sicut agentia naturalia. Cum ergo animatio fiat virtute divina, patet quod non requirit aliquam dispositionem in fieri praecedentem. Nec potest dici quod formatio corporis sit dispositio in esse, el quod præcedat animationem : quia omnis dispositio in esse sequitur formam substantialem, quæ immediate perficit materiam, et prius ordine naturæ quàm quæcumque alia perfectio.

§ 4. — Contra quartam conclusionem

Argumenta Durandi. — Contra quartam conclusionem arguit Durandus (dist 43, q. i). Dicit enim quod non omnes resurgent in eodem instanti; sed prius resurgent illi qui fuerunt mortui, quam illi qui in adventu Christi invenientur vivi, et nihilominus morientur ut resurgant. Et dici quod hoc oportet ponere, maxime propter auctoritatem Scripture. Dicit enim Apostolus, t. *Thessalon.* 4(v. 15 et 16), quod *mortui, qui* in *Christo sunt, resûrgent primi; deinde nos, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera.* Ex quo patet quod «piando mortui jam resuscitat! obviabunt Christo in aera, tunc simul rapientur illi qui vivi invenientur. Sed illi in ipso raptu morientur, el deinde resuscitabuntur. Ergo posterius resuscitabuntur quam primi; quia cum primis resuscitatis adhuc vixerunt vita mortali. Hoc etiam cogunt verba auctoritatis. Dicitur enim quod illi qui prius mortui sunt, resurgent primi. Him: autem non potest intelligi de primitate dignitatis apud Deum : quia multi qui in adventu Christi invenien-

te) in. — Om. Pr.
(6) a verbis *rei ut* usque ad *solum,* om. Pr.
(γ) *dispositione* in — dUpoiitiorumi Pr

tur (x) vivi, erunt (6) majoris meriti et majoris dignitatis apud Deum quarn aliqui eorum qui prius (γ) fuerunt mortui. Nec videtur intelligi de prioritnte naturæ : quia inter individua ejusdem speciei non est ordo naturæ. Oportet ergo quod intelligatur de prioritate temporis, quod, jam aliis resuscitatis, illi qui in adventu Christi vivi reperienlur, cum illis rapientur adhuc viventes vita mortali, ac deinde morientur, et postea resuscitabuntur. — Hæc ille.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III.

PONUNTUR SOLUTIONES

§ 1. — Ad argumenta contra primam CONCLUSIONEM

Ad argumenta Scoti. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supradictis. El quidem

Ad primum eorum quæ Scotus primo loco arguit contra primam conclusionem, dicitur primo, quod naturale desiderium proprie diclum, in cognoscentibus per sensum aut intellectum, est aclus elicitus, el non sola inclinatio naturæ ad aliquid ; sicut ostendit sanctus Thomas, 1 p., q. 82, art. 1 et 2, ubi ostendit quod voluntas aliquid appetit naturaliter et ex necessitate. Idem ponit, q. GO, art. 1, dicens a Semper prius salvatur in posteriori. Natura autem est prior quam intellectus : quia natura cujuscumque rei est ejus essentia. Unde id quod est naturæ, oportet salvari etiam in habentibus intellectum. Est autem hoc commune omni naturæ, ut habeat aliquam inclinationem, quæ est appetitus naturalis vel amor. Quæ tamen inclinatio diversimode invenitur in diversis naturis, in unaquaque secundum modum ejus. Unde m natura intellectuali invenitur naturalis inclinatio secundum voluntatem ; in natura vero sensitiva,secundum appetitum sensitivum ; in natura vero carente cognitione, secundum solum ordinem nature in aliquid. · — Hæc ille. — Ex quibus concludit quod in angelis est aliqua dilectio naturalis, quæ non est solus ordo natura in aliquid, immo aclus elicitus. — Simile ponit, 1· 2 q. 10, art. 1. ubi concludit quod voluntas movetur ad aliquid naturaliter, et quoti talis motus naturalis volitionis est principium omnium aliarum volitionum el motuum voluntatis. Nec tamen oportet quod talis naturalis volitionis motus semper insit voluntati, sed tantum dum est in aliqua dispositione determi-

(x) a verbis runt, *resurgent* usque xd ėnienlur, om. Pr.
(6) *erunt.* — *«rant* Pr.
(t) pHur. — portai Pr

nata, ut patet in solutione secundi argumenti. Item, *de Veritate,* q. 22, art. 5; et 4. *Sentent.,* dist. 49, q. 1, art. 3; et mullis aliis locis.

Dicitur secundo, quod per rationem naturalem sufficienter probatur quod in natura animæ rationalis, vel intellectus humani, est potentia naturalis ad perpetuitatem et semper esse, ut patet ex dictis Philosophi, 3. *de Anima.* Sanctus Thomas etiam, 2. *Centra Gentiles,* cap. 55, ostendit multipliciter ratione naturali, quod substantia? intellectuales sunt incorruptibiles, ct quod non habent potentiam ad non esse. Arguit enim sic, secundo loco : ‹ Quod per se alicui competit, de necessitate et semper et (a) inseparabiliter eidem inest : sicut rotundum per se quidem inest circulo, per accidens autem aeri; unde œs quidem lien non rotundum est possibile, circulum autem non esse rotundum est impossibile. *Esse* autem per se consequitur ad formam : per se enim dicimus quod est secundum ipsum; unumquodque autem habet esse secundum formam.Substantial igitur ipsæ qua? non sunt formæ, possunt privariessesecundumquodamittunt formam; sicutæsprivatur rotunditate, secundum quod desinit esse circulare (6). Substantia vero quæ sunt ipsæ formæ, numquam possunt privari *esse* : sicut, si aliqua substantia esset ipse circulus, numquam poscet fieri non rotunda. Ostensum est autem supra (cap. 50), quod substantial intellectuales sunt ipsæ formæ subsistentes. Impossibile est ergo quod esse desinant. Ergo sunt incorruptibiles. » Hem, tertio loco, arguit sic ; « In corrupto, remoto actu, manet potentia : non enim corrumpitur aliquid in omnino non eas, sicut nec generatur ex omnino non ente. In substantiis autem intellectualibus, ut ostensum est (cap. 53), actus est ipsum *esse;* ipsa autem substantia est sicut potentia. Si ergo substantia intellectualis corrumpatur, remanebit post suam corruptionem ; quod e>t omnino impossibile. Omnis ergo substantia intellectualis est incorruptibilis. » Item, quarto loco, arguit sic : ‹ In omni quod corrumpitur, oportet quod sit potentia ad non esse. Si quid ergo est in quo non est potentia ad non esse, hoc non potest esse corruptibile. In substantia autem intellectuali non est potentia ad non esse. Manifestum esi enim ex dictis (cap. 54), quod substantia completa est proprium susceptivum ipsius *esse.* Propnum autem susceptivum alicujus actus ita comparator ut potentia ad actum illum, quod nuilo modo est in potentia ad oppositum : sicut ignis ita comparatur ad calorem ut potentia ad actum, quod nullo modo est in potentia ad frigiditatem Unde nec in ipsis substantiis corruptibilibus est potentia ad non esse, in ipsa substantia completa, nisi ratione materis. In substantiis autem intellectualibus non est materia; sed sunt substantial compléta? simplices. Ergo in eis non est potentia ad non esse. Sunt ergo incorruptibiles. » Item, quinto loco, arguit sic: ‹ In quibuscumque est compositio potentiae et actus, id (a) quod tenet locum prima? potentia», seu subjecti primi, est incorruptibile; unde etiam in substantiis corporalibus materia prima est incorruptibilis. Sed, in substantiis intellectualibus, id quod tenet locum primal potentiæ et subjecti, est ipsa eorum substantia completa. Ergo substantia ipsa est incorruptibilis. Nihil autem est corruptibile nisi per hoc quod sua substantia corrumpitur. Ergo omnes ñatura intellectuales sunt incorruptibiles, d Item, septimo loco, aiyuit sic : α Corruptio mutatio quæclam est, quam oportet esse terminum motus, ut probatum est in *Physicis* (lib. 5, t. c. 7). Unde oportet quod omne quoti corrumpitur, moveatur. Ostensum est autem in naturalibus (6. *Physic.,* t. c. 32)quod omne quod movetur, est corpus. Oportet ergo omne quoti corrumpitur esse corpus, si perse corrumpatur; vel esse aliquam formam seu virtutem corporis a corpore dependentem, si corrumpatur per accidens. Substantis autem intellectuales n‹m sunt corpora, neque virtutes seu formæ a corpore dependentes. Ergo neque per se neque per accidens corrumpuntur. Sunt ergo omnino incorruptibiles. » Item, decimotertio et ultimo loco, arguit aie : ‹ Quæcumque incipiunt esse et desinunt, per eamdem potentiam habent Utrumque : eadem enim est potentia ad esse et ad non esse. Sed substantia» intellectuales non potuerunt incipere esse nisi per potentiam primi agentis ; non enim sunt ex materia quæ præfuerit. Ergo nec est aliqua potentia ad non esse ipsarum nisi in primo agente, secundum quod potest non influere eis esse. Sed ex hac sola potentia nihil potest dici corruptibile. Tum quia res dicuntur necessariæ et contingentes secundum potentiam quæ in eis est, et non secundum potentiam Dei. Tum etiam quia Deus, qui est institutor naturæ, non subtrahit rebus id quod est proprium naturis earum; ostensum est autem quod proprium est naturis intellectualibus quod sint perpetuae; unde hoc eis a Deo non subtrahetur. Sunt ergo substantiae intellectuales ex omni parte incorruptibiles. › — Hæc ille, cum mullis aliis rationibus ad idem propositum facientibus.

Dicitur tertio, quod apprehensio qua anima rationalis apprehendit incorruptibilitatem vel immortalitatem esse sib» possibilem et appetibilem, ratione naturali convincitur esse recta et non erronea. Quod patet, tum ex Philosopho, 3. *de Anima,* tum ex rationibus procedentibus, tum ex aliquibus sequentibus. Sanctus Thomas enim, ubi supra (2. *Cont. Gent.,* c. 55), arguit sic : · Sicut sensibile est objectum sensus, ita intelligibile est objectum intelle-

(*) «r. — Otn. Pr
(‹) pnvaXwr este circulare. — Ad. Pr.

(‹x) id. — Om. Pr.

cius. Sensua autem propria corruptione non corrumpitur nisi propter excellentiam sui objecti, sicut visus a valde fulgidis, et auditus a fortibus sonis, et sic de aliis. Dico autem *propria corruptione :* quia sensus etiam corrumpitur per accidens, propter corruptionem subjecti. Qui tamen modus corruptionis non potest accidere in intellectu, cum non sit actus corporis alicujus, quasi a corpore dependens, ut supra ostensum est (cap. 49). Patet autem quod nec corrumpitur per excellentiam sui objecti : quia qui (a) intelligit valde intelligibile, non minus, nnmo magis intelligit minus intelligibilia. Ergo intellectus nullo modo est corruptibilis. — Amplius : Intelligibile est propria perfectio intellectus; unde intellectus in actu, et intellectum in actu, sunt unum. Quod ergo convenit intelligibili, inquantum est intelligibile, oportet convenire intellectui, inquantum hujusmodi ; quia perfectio et perfectibile sunt unius generis. Intelligibile autem, inquantum hujusmodi, est necessarium et incorruptibile : necessaria enim perfecte sunt intellectu intelligibilia; contingentia vero, inquantum hujusmodi, deficienter solum, nec habetur de eis scientia, sed opinio; unde et corruptibilium scientiam habet, secundum quod sunt incorruptibilia, inquantum scilicet sunt universalia. Oportet ergo intellectum esse incorruptibilem. — Adhuc : Unumquodque perficitur secundum modum suæ substantial. Ex modo ergo perfectionis alicujus rei potest accipi modus substantiae ipsius. Intellectus autem non perficitur per motum (C), sed per hoc quod est extra motum (γ) exsistens : perficitur enim secundum intellectum anima scientia et prudentia, sedatis permutationibus corporis et animæ passionibus (5), ut patet per Philosophum, 7. *Physicorum* (t. c. 20). Modus ergo substantial intelligentis est quod *esse* suum sit supra motum (c) et per consequens supra tempus. *Esse* autem cujuslibet rei corporalis subjacet tempon et molui. Impossibile est ergo substantiam intelligibilem esse corruptibilem. — Praterea (ζ) : Impossibile ot naturale desiderium esse inane : natura enim nihil facit frustra. Sed quodlibet intelligens naturaliter desiderat *esse* perpetuum, non solum ut perpetuetur in *esse* secundum speciem, sed secundum individuum. Quod sic patet. Naturalis enim appetitus quibusdam inest ex apprehensione ; sicut lupus naturaliter desiderat occisionem animalium de quibus pascitur, et homo naturaliter desiderat felicitatem. Quibusdam vero absque apprehensione, ex sola inclinatione naturalium principiorum; qui naturalis (x) appetitus in quibusdam dicitur; sicut grave appetit esse deorsum. Utroque autem modo est in rebus naturale desiderium essendi. Cujus signum est : quia et ea quæ cognitione carent, resistunt corrumpentibus secundum virtutem suorum naturalium principiorum; et ea quæ cognitionem habent, resistunt eisdem secundum modum suæ cognitionis. Illa ergo cognitione carentia, quorum principiis inest virtus ad conservandum *esse* perpetuum, ita quod (6) remaneant semper eadem secundum numerum (γ), appetunt naturaliter *esse* perpetuum, etiam secundum (8) idem numero; quorum vero principia non habent ad hoc virtutem, sed solum ad conservandum *esse* perpetuum secundum (<) idem specie, etiam sic naturaliter appetunt perpetuitatem. Hanc ergo differentiam oportet in his inveniri quibus desiderium essendi inest cum cognitione : ut scilicet illa quæ non cognoscunt esse nisi ut nunc, desiderent esse ut nunc, non autem semper, quia *esse* sempiternum non appetunt; desiderant tamen *esse* speciei perpetuum absque cognitione, quia virtus generativa, quæ ad hoc deservit, præambula est, et non subjacet cognitioni; illa autem (ζ) quæ *esse* perpetuum cognoscunt et apprehendunt, desiderant ipsum naturali desiderio. Hoc autem convenit omnibus substantiis intellectualibus. Omnes ergo substantis intelligentes naturali desiderio appetunt *esse* perpetuum. Ergo impossibile est quod esse deficiant, n — Hæc ille. — Ex quibus patet quod arguens mulla falsa assumit. Primum est, quod nullum desiderium naturale, nec appetitus naturalis proprie dictus, sit actus elicitus; sed omnis talis sil sola inclinatio vel ordo natura ad aliquid. Hujus enim falsilas manifeste palet in brutis, quorum appelilus sunt naturales, et nullo modo liberi, de quibus constat quod sunt actus secundi, et actus eliciti. Secundum est, quod nulla ratione naturali convincatur immortalitatem, vel perpetuitatem, esse homini naturaliter desideratam, vel possibilem naturaliter.

Dicitur quarto, quod sanctus Thomas non intendit concludere immortalitatem animæ ex naturali desiderio perpetuitatis quasi demonstrative, sed solum probabiliter; vel, si demonstrative, non tamen demonstratione *propter quid* et a priori, sed demonstratione *quia* el a posteriori, et quasi per signum quoddam. Quod patet : nam, in quaestionibus *de Anima*, q. 14, ubi tractat hanc materiam, cum probasset istam conclusionem per alia media, subdit :

( ) *qui.* — Orn. Pr.
( ) *motum.* — modum Pr.
(γ) nioium. — *modum* Pr
(Ô) *ptutionibu* — *pcutwnum* Pr.
(i) morum. — *modum* Pr.
(ζ) Pr/rferra. — *puta* Pr.
(s) *naturalis.* — *naturaliter* Pr.
(6) *quod.* — Om. Pr.
(γ) *eadem meandum numerum.* — *fecundum unum* Pr.
($) secundum. — fi Pr.
(c) Mcundum. — srd Pr.
C) *autem.* — *ergo* Pr.
(η) igitur. — ÎFv/uit Pr.

incorruptibilem. Signum autem hujusmodi ex duobus accipi potest. *Primo* quidem ex parte intellectus. Quia ea quaesunt in seipsiscorruptibilia, secundum quod intellectu percipiuntur, incorruptibilia sunt Est enim intellectus apprehensivus rerum in universali, secundum quem modum non accidit eis corruptio. Secundo ex naturali appetitu, qui in nulla rc frustrari potest. Videmus enim in hominibus appetitum esse perpetuilatis; et hoc rationabiliter quia, cum ipsum *esse* secundum se sit appetibile, oportet quod ab intellectu, qui apprehendit esse simpliciter, et non hic et nunc, appetatur naturaliter esx? simpliciter, el secundum omne tempus. Unde videtur quod iste appetitus non sil inanis, sed quod homo secundum animam intellectivam sit incorruptibilis. » — Hæc ille. — Et eodem modo loquendi utitur in I p. (q. 75, art. 6), ut patuit in probatione conclusionis. Ex quibus patet quod talem probationem vocat probationem per signum Et ista sufficiant ad exsufflandum instantiam Scoti contra illam rationem sancti Thomæ.

Ad secundum dicitur prirno, quod ratio sancti Thomæ contra quam instatur, non fundatur super illa propositione, scilicet quod *omne corruptibile habet materiam exqua, vel materiam quæ sit pars* ejus, sed super hac propositione, *Omne corruptibile habet materiam ex qua, vel materiam in qua, a qua dependet secundum suum esse naturaliter;* quæ quidem evidens esi, vel demonstrabilis ratione naturali. Anima autem rationalis neutro modo habet materiam, ut ostendit sanctus Thomas in mullis locis, |>olissime in quaestionibus *de Anima,* q. 1, ubi sic dicit : ‹ *Hoc aliquid* proprie dicitur individuum in genere substantia». Dicit enim Philosophus in *Prædicamcïdii* (cap. de Substantia), quod prim© substanti© indubitanter *hoc aliquid* significant; secund© vero substanti©, etsi videantur *hoc aliquid* significare, magis tamen significant *quale quid.* Individuum autem in genere substantia.· non solum habet ut possit per se subsistere, sed etiam quod sit aliquid completum in aliqua specie. Unde Philosophus, in *Prædicamentis* (ibid.), manum, pedes et hujusmodi nominat paries substantiarum, ₥agi· quam substantias primas vel secundas : quia, licet non sint in aliquo sicut in subjecto (quod proprium substanti© est), non tamen participant complete naturam alicujus speciei; unde non sunt in aliqua specie, nec in aliquo genere, nisi per reductionem. Duobus ergo exsistentibus de ratione ejus quod est *huc aliquid*, quidam utcumque animæ human© abstulerunt,dicantes animam esse harmoniam, ut Empedocles, aut complexionem, ut Gale₥u aut aliquid hujusmodi : sic enim anima neque per subsisteret, neque esset aliquid completum in aliqua specie vel m aliquo genere substanti©; ₰d esset forma tantum, similis aliis materialibus formis. Sed hæc positio stare non potest, nec quantum ad animam vegetabilem, cujus operationes oportet habere aliquod principium supergrediens qualitates materiales activas et passivas, quæ in nutriendo el augmentando se habent instrumentaliter tantum, ut probatur, 2. *de Anima* (l. c. 49 et 50); complexio autem et harmonia qualitates dementares non transcendunt. Similiter autem nec potest stare quantum ad animam sensitivam, cujus operationes sunt in recipiendo species sine materia, ut probatur, 2, *de Anima* (t. c. 121); cum tamen qualitates activæ el passivæ ultra materiam non se extendant, utpote materiæ dispositiones exsistentes. Multo autem minus potest stare quantum ad animam rationalem, cujus operationes sunt in abstrahendo species non solum a materia, sed etiam a conditionibus materialibus individuanlibus omnibus; quod requiritur ad cognitionem universalis. Sed adhuc aliquid amplius proprie in anima rationali considerari oportet : quia non solum absque materia et conditionibus materi© spedes intelligibiles accipit, sed etiam nec in propria ejus operatione passibile est communicare aliquod organum corporale, ut sit aliquod corporeum organum inlelligendi, sicut oculus est organum videndi, ut probatur in 3. *de Anima* (t. c. 6). Elsie oportet quod anima intellectiva per se agat, utpote propriam operationem habens absque corporis communione. Et quia unumquodque agit secundum quod est actu, oportet quod anima intellectiva Imbeat *esse* perse absolutum, non dependens a corpore. Form© enim quæ habent *esse* dependens a subjecto, non habent per se operationem : non enim calor agit, sed calidum. Et, propter hoc, posteriores philosophi judicaverunt partem animæ intellectivam esse aliquid subsistens per se. Dicit enim Aristoteles, 3. *de Anima* (l. c. 19 el 20), quod intellectus videtur esse substantia quædam, et non corruptibilis. El in idem redit dictum Platonis, ponentis animam immortalem et per se subsistentem, eo quod movet seipsam. Large enim accipit motum pro omni operatione, ut sic intelligatur quod intellectus movet soipsum, quia a (a) seipso operatur. Sed ulterius posuit Plato, quod anima non solum per se subsisteret, sed etiam quod haberet in seipsa completam naturam speciei. Ponebat enim tutam naturam speciei humana? in anima esse, diffiniens hominem non esse aliquid compositum ex anima et corpore, sed animam corpore utentem, ut sit comparatio animae ad corpus sicut nautæ ad navem, vel sicut induti ad vestem. Sed hæc positio stare non potest. Manifestum est enim illud quo vivit corpus, animam esse : vivere autem est viventium *esse* Anima ergo est id quo corpus humanum habet *esse* actu. Hujusmodi autem est forma. Est ergo anima corporis humani forma. Item, si anima

(3) a. — Om. Pr.

est in corporo sicut nauta in navi, non dant speciem corpori, nec partibus ejus; cujus contrarium apparet ex hoc quod, recedente anima, singulæ partes corporis non retinent nomen pristinum nisi æquivoce; dicitur enim æquivoce oculus mortui, sicut oculus pictus aut lapideus; el simile est do aliis partibus. Prêterai (α), si anima esset in corpore sicut nauta in navi, sequeretur quod unio animæ et corporis esset accidentalis; mors ergo, quæ inducit (6) eorum separationem, non esset corruptio substantialis; quod patet esse falsum. Relinquitur ergo quod anima est *hoc aliquid,* ut per se potens subsistere; non quasi habens completam speciem, sed quasi perficiens speciem humanam, ut est forma corporis. Unde simul est forma et *hoc aliquid.* Quod quidem ex online formarum naturalium considerari potest. Invenitur enim inter formas inferiorum corporum tanto aliqua altior, quanto superioribus principiis magis assimilatur et appropinquat. Quod quidem ex operationibus propriis perpendi potest. Formae enim elementorum, quæ sunt infimae, et materiæ propinquissimae, non habent aliquam operationem excedentem qualitates activas el passivas, ut rarum et densum et ali® hujusmodi, quæ videntur esse materiæ dispositiones. Super has autem sunt form® mixtorum corporum, qu®, prater prodictas, habent aliquam operationem consequentem speciem, quam sortiuntur ex corporibus coelestibus: sicut quod adamas attrahit ferrum, non propter calorem aut frigus aut hujusmodi, sed ex quadam participatione virtutis cœlestis. Super has autem formas sunt iterum animæ plantarum, quæ habent similitudinem non solum ad ipsa coelestia corpora, sed ad motores ipsorum, inquantum sunt principia cujusdam motus quibusdam seipsa moventibus. Super has autem sunt ulterius anima' brutorum, quæ similitudinem jam habent ad substantiam moventem cœleslia corpora, non solum in operatione qua movent corpora, sed etiam in hoc quod etiam in seipsis cognoscitivæ sunt; licet brutorum cognitio sil tantummodo materialium, el materialiter; unde organis corporeis indigent. Super has autem ultimo (γ) sunt anima» human®, quæ similitudinem habent ad superiores substantias in genere cognitionis, quia immaterialia cognoscere possunt intelligendo. In hoc tamen ab eis differunt, quod cognitionem immaterialem intellectus ex cognitione quæ est per sensum materialium, anima» human® naturam acquirendi habent. Sic eigo ex operatione anima» human®, modus *esse* ipsius cognosci (o) potest. Inquantum enim habet operationem materiam transcedentem, *esse* suum est supra corpus elevatum, non dependens ex ipso; inquantuin immaterialem cognitionem ex materiali nata est acquirere, manifestum est quod complementum su® speciei esse non potest absque corporis unione; non enim aliquid completum est in specie, nisi habeat ea quæ requiruntur ad propriam operationem speciei. Sic ergo anima humana, inquantum unitur corpori ut forma, et habet *esse* elevatum supra corpus, non dependens ab eo, manifestum est quod ipsa est in confinio corporalium et separatarum substantiarum constituta. » — Hæc ille. — Eamdern ponit sententiam, I p., q. 75. art. 2 Hem, 2. *Conica Gentiles,* cap. 5!, ubi arguit sic « Form® secundum se a materia dependentes non ipsæ proprie habent *esse,* sed composita per i|>sas. Si ergo natura intellectuales essent hujusmodi form®, sequeretur quod haberent esse materiale, sicut cl si essent ex materia el forma composita — Adhuc : Forma» quæ per se non subsistunt, non possunt per se agere; agunt autem composita per eas. Si ergo natura intellectuales essent hujusmodi form®, sequeretur quod ipsæ non mlelligerent, sed composita ex eis et ex materia; et sic intellectus esset compositus ex materia et forma; quod est impossibile, ul ostensum est, scilicet in procedenti capitulo. — Amplius : Si intellectus osH forma in materia, et non subsistens perse, sequeretur quod illud quod recipitur in intellectu, reciperetur in materia. Hujusmodi enim form®, quæ habent esse in materia obligatum (x), non recipiunt aliquid quod in materia non recipiatur. Cum ergo receptio formarum in intellectu non sit receptio formarum in materia, impossibile est quod intellectussil forma materialis. — Praterva : Dicere quod intellectus sit forma non subsistens, sed materia» immersi, idem est secundum rem ac si dicatur quod intellectus sit compositus ex materia el forma; differt (C) autem solum secundum nomen ; nam primo modo dicetur intellectus forma ipsa compositi, secundo modo vero dicetur intellectus esse ipsum compositum ex materia et forma. Si ergo falsum est intellectum esse compositum ex materia el forma, falsum erit quod sit forma non subsistens, sed materialis » — Hæc ille. — Eundem sententiam in speciali probat de anima intellectuali (γ), cap. 62, ubi reprobat positionem Alexandri; et cap. 63, ubi reprobat opinionem Galeni; et mullis aliis locis.

Dicitur secundo, quod instantia quam adducit arguens, de forma ignis, non habet apparentiam : quia, licet forma ignis non habeat materiam rxt/ita, habet tamen materiam in *qua,* a qua, secundum suum esse, dependet naturaliter; non sic est de anima rationali El de hoc satis supra dictum est.

( ) *Praeterea — puta* Pr.
( ) *inducit — servat* Pr.
(y) *ultimo. — ultimer* Pr.
(6) ipritu *cognosci — ipsi cognoscenti* Pr.

(3) *obligatum. — organizalum* Pr
(6) *differt. — differunt* Pr.
(γ) *intellectuali. — tntelhgibih* Pr.

Ad tertium dicitur primo, quod diffinitio quam facit arguens, est insufficiens. Quia anima non hahet *per se esse* solum prout *per se esse* distinguitur contra *inesse* accidentis; nec habet illud *per se esse* quod convenit supposito dc genere substantia?; sed medio modo, quia scilicet per se subsistit; sed non est aliquid completum in aliqua specie, in genere substantia»; undo ipsa est *hoc aliquid,* sed non suppositum, nec persona, ut dictum est in solutione secundi. De hoc sanctus Thomas, *de Anima,* q. 1, ubi arguit sic, primo loco : e Si anima humana est *hoc aliquid,* ipsa est subsistens, et habens *per se esse* completum. Quod autem advenit alicui post ejus *esse* completum, advenit ei accidentaliter, ut albedo homini. Corpus igitur unitum animæ advenit ei accidentaliter. Si ergo anima est *hoc aliquid,* non est forma substantialis corporis. › Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod, licet anima habeat *esse* completum, non tamen sequitur quod corpus ei accidentaliter uniatur : tum quia illud idem esse quod est animæ, communicatur corpori, ut unum *esse* sit totius compositi; tum etiam quia (a), etsi possit per se subsistere, non tamen habet speciem completam, sed corpus advenit ei ad completionem speciei, a — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione noni, sic dicit : ‹ Esse in alio sicut accidens in subjecto, tollit rationem ejusquod est *hoc aliquid;* esse autem in alio sicut partem (quo modo anima est in (G) homine), non omnino excludit quin illud quod est in alio, possit *hoc aliquid* dici. » Item, in solutione decimiseplimi, sic dicit : ‹ Licet *esse* sit formalissimum inter omnia, tamen est etiam (γ) maxime communicabile (ℓ, licet non eodem modo ab inferioribus et superioribus communicetur. Sic ergo anima et corpus esse participant, sed non ita nobiliter (c) corpus sicut anima, b Hem, in solutione decimioctavi, sic dicit : « Quamvis esse animæ sit etiam quodammodo corporis, non tamen corpus attingit ad esse animæ participandum secundum lotam suam nobilitatem et virtutem; et ideo est aliqua operatio animæ, in qua non communicat corpus. › — Hæc ille.— Item, t p., q. 75, art. 2, in solutione primi, sic dicit : ‹ *Hoq aliquid* potest accipi dupliciter ; uno modo, pro quocumque subsistente; alio modo, pro subsistente completo in natura alicujus speciei. Primo modo excludit inhærenliain accidentis, et formæ materialis; secundo modo etiam partis imperfectionem. Unde manus posset dici *hoc aliquid* primo, sal non secundo modo. Sic ergo, cum anima humana sit pars ℏumana speciei, potest dicit *hoc aliquid* primo modo, quasi subsistens; sed non secundo modo; sic enim compositum ex anima et corpore dicitur *hoc aliquid.* › — Hæc ille.

Dicitur secundo, quod *per se esse* divini suppositi non est communicabile multis, eo modo quo universale communicatur pluribus individuis, nec illo modo quo forma communicatur materia' vel subjecto; nec similiter est communicabile alicui supposito creato; sed tamen communicabile est alicui natum? creata», non sic quod natura per illud *per se esse* per se subsistat, sed sic quod natura creata trahatur ad participationem illius esse. De hoc sanctus Thomas, 3 p., q. 2, art. 0, in solutione secundi, sic dicit : ‹ Illud quod advenit alicui post ejus *esse* completum, accidentaliter advenit, nisi trahatur in communionem illius *esse* completi : sicut in resurrectione corpus adveniet animæ præexsistenli; non tamen accidentaliter, quia ad idem *esse* assumetur, ut scilicet corpus habeat esse vitale per animam; non sic est de albedine, quia aliud est *esse* albi, et aliud est *esse* hominis, cui advenit albedo. Verbum autem Dei ab æterno *esse* completum habuit secundum hypostasim sive personam ; ex tempore autem advenit ei natura humana, non quasi assumpta ad unum *esse* prout est naturæ, sicut corpus assumitur ad esseanimæ, sed ad unum *esse* prout est hypostasis vel persons (α). Et ideo humana natura non unitur accidentaliter Filio Dei. 0 — Hæc ille. — Idem ponit, 3. *Sentent.,* dist. G, quæst. ult., art. ult.

Dicitur tertio, quod evidenti ratione potest probari animam humanam habere *per se esse* et subsistere, et esse *hoc aliquid.* Et licet de hoc satis supradicturn fuerit, tamen ex abundanti dicetur amplius in sequenti solutione.

Ad quartum dicitur primo, quod aliquid est destructibile a Deo, vel annibilabile, sine separatione duorum ab invicem, quorum unum alio destructo maneat ; sed illud quod est sic (6) destructibile, non dicitur proprie corruptibile. De hoc sanctus Thomas, l p., q. 75, art. G, sic dicit, in solutione secundi argumenti : « Sicut posse creari dicitur aliquid non per potentiam passivam, sed solum propter potentiam activam creantis, quæ ex nihilo potest producere; ita, cum dicitur aliquid vertibile in nihil, non importatur in creatura potentia ad *non esse,* sed in Creatore potentia ad hoc quod *esse* non influat. Dicitur autem aliquid corruptibile per hoc quod inest ei potentia ad *non esse.* B — Hæc ille. — Item, *de Potentia Dei,* q. 5, ari. 3, sic dicit : ‹ In rebus a Deo factis, dicitur aliquid esse possibile dupliciter. Uno modo, per potentiam facientis tantum : sicut, antequam mundus fieret, possibile fuit mundum fore, non per polen-

( ) rtiam *quia.* — guia *etiam* Pr.
( ) »n. — Om. Pr.
(γ) ttuxm. — Om, Pr.
(i) *etiam.* — Ad. Pr.
(t) *nobiliter.* — *mobiliter* Pr.

ta) *pertonat.* — *per te* Pr.
(6) *est tie.* — tiC Pr.

tiam creatura», quæ nulla erat, sed solum per potentiam Dei, qui mundum in *esse* producere poterat. Alio modo, per potentiam quæ est in rebus factis : sicut possibile est corpus compositum corrumpi. Si ergo loquamur de possibilitate ad non ense ex parte (a) rerum factarum, dupliciter circa hoc aliqui opinati sunt. Avicenna namque posuit (lib. 8. *Metaph.,* cap. 6) quod quælibet res, praeter Deum, habebat in se possibilitatem ad esse et ad *non esse:* cum enim esse lit prater essentiam cujuslibet rei create, ipsa natura rei create per se considerata, possibilis est ad esse et ad non *esse;* necessitatem vero essendi non habet nisi ab illo cujus natura est suum *esse,* et per consequens est perse neccsse esse; et hoc est Deus. Commentator vero, in 12. *Metaphysics* (com. 41), et in libro *dc Substantia orbis,* contrarium ponit, scilicet quod quaedam res creatæ sunt, in quarum natura non est possibilitas ad *non esse;* quia quod in sua natura habet possibilitatem ad *non esse,* non potest ab extrinseco acquirere sempiternitatem, ut scilicet per naturam sit sempiternum. Et hæc quidem positio videtur rationabilior. Potentia enim ad *esse* et ad *noix esse* non convenit alicui nisi ratione materiæ, quæ est pura potentia. Materia etiam, cum non possit esse sine forma, non potest esse in potentia ad *non esse* nisi quatenus exsistens sub forma una, est in potentia ad aliam formam. Dupliciter autem potest contingere quod in natura alicujus rei non sit possibilitas ad *non esse.* Uno modo, per hoc quod res illa sit forma tantum subsistens in suo *esse :* sicut substantia» incorporeae, quæ sunt penitus immateriales. Si enim forma, ex hoc quod inest materia», est principium essendi in rebus materialibus, potentia ad *non esse* in rebus non poterit esse nisi per separationem forma?; et ubi ipsa forma in suo *esse* subsistit (6), nullo modo esse poterii; sicut nec potest aliquid a seipso separari. Alio modo, per hoc quod in materia non sit potentia ad aliam formam, sed tota materiæ possibilitas ad unam formam terminetur; sicut est in corporibus coelestibus, in quibus non est formarum contrariétés. Illa? ergo solæ res in sua natura habent possibilitatem ad *non esse,* in quibus est materia contrarietati subjecta. Aliis vero rebus secundum suam naturam competit necessitas essendi, possibilitate non essendi ab earum natura sublata. Nec tamen per hoc removetur quin necessitas essendi sit eis a Deo : quia unum necessarium potest esse causa alterius, ut dicitur, 5. *Metaphysical (L* c.G); ipsius enim naturæ creata» cui competit sempiternitas, causa est Deus. In illis etiam rebus in quibus est possibilitas ad *esse et* ad *non esse,* rnateria permanet; forma» vero; sicut ex potentia ꝑateria educuntur in actum in rerum generatione, ita in corruptione de actu reducuntur in hoc quod sint in potentia. Unde relinquitur quod in tota natura creata (7) non e-4 aliqua potentia, per quam sit possibile aliquid tendere (δ) in nihilum. — Si autern recurramus ad potentiam Dei facientis, mc considerandum est quod dupliciter dicitur Deo aliquid impossibile esse. Uno modo, quia est secundum m♯ impossibile, quia non est natum alicui potentia» subjici; sicut sunt illa quæ contradictionem implicant. Alio modo, ex eo quod est necessitas ad oppositum Quod quidem dupliciter contingit in aliquo agente. Uno modo, ex parte (γ) potentiæ activa» naturalis, quæ terminatur ad unum tantum; sicut potentia calidi est ad calefaciendum ; et hoc modo Deus Pater generat Filium, el non potest non generare. Alio modo, ex parte (0) finis ultimi, in quem quælil>et res de necessitate tendit : sicut et homo de necessitate \ult beatitudinem, et impossibile ot cum velle miseriam; et similiter Deus de necessitate vult suam bonitatem, et impossibile est eum velle illa cum quibus sua bonitas esse non potest; sicut dicimus quod impossibile est Deum mentiri, aut velle mentiri. Creaturas autem simpliciter non esse, non est in se impossibile, quasi contradictionem implicans (alias ab æterno fuissent; et hoc ideo est, quia non sunt suum *esse) :* ut sic, cum dicitur, *Creatura (<) non est,* opfKxsitum praedicati includatur in diffinitione sbbjecti, ut si dicatur, *Homo non est animal rationate* (hujusmodi enim contradictionem implicant, et sunt secundum se impossibilia). SimiliterDeus non producit creaturas ex necessitate naturae, ut sic jMitontia Dei determinetur ad *esse* creaturae. Similiter etiam nec bonitas Dei a creaturis dependet, ut sine creaturis esse nonr__ it; quia per creaturas nihil divinae bonitati adjungitur. Relinquitur ergo quod non est impossibile Deum res ad *non esse* deducere; cum non sit necessarium eum rebus *esse* pnebere, nisi ex suppositione sua» ordinationis et præscienliæ, «pua sic ordinavit et praescivit ut res in perpetuum esse teneret. › — Hæc ille. — Simile ponit, 2. *Contra Gentiles,* cap. 55, ut recitatum est superius (ad primum), scilicet quod res non dicitur corruptibilis ex sola potentia agentis ad destruendum, nisi in resit potentia passiva ad *non esse.* Idem ponit, cap. 60 (ζ). Item, *de Anima,* q. 14, in solutione deciminoni, sic dicit : « Illud quod est ex nihilo, vertibile est in nihil, nisi manu

(a) λγ *parte.* — *tuetutente* Pr.
(C) *lubtutit.* — *coruutit Pr.*
(3) *creata.* — Om. Pr.
(6) *tendere* — *cadere* Pr.
(γ) *rjr parte.* — *exiutente* Pr.
(i) ex *parte.* — *emittente* Pr
(i) *quod.* — Ad. Pr
(ζ) In hoc capitulo dicit S. Thomas ; « Combuslibile est potens comburi non solum quia esi aliquid potens comburere ipsum, sed etiam quia in se habet potentiam ut comburatur. ·

gubernatoris conservetur. Sed ex hoc. non dicitur aliquid corruptibile, sed ex eo quod habeat in se aliquod principium corruptionis; corruptibile enim et incorruptibile sunt praedicata essentialia. » — Hæc ille. — Item, in solutione quinti, dicit : c Corruptibile et incorruptibile sunt predicate essentialia, quia consequuntur essentiam sicut principium formate vel materiale, non autem sicut principium activum; sed principium activum perpetuitatis aliquorum est extrinsecum. »

Dicitur secundo, quod nihil est corruptibile tamquam habens in se principium activum intrinsecum vel passivum ad non c.ue, nisi per separationem forma· ab ipso, et amissionem propri® forma?; et hoc, loquendo de corruptibili |»er se. De hoc sanctus Thomas, *de Anima,* q. l 4, sic dicit ; ‹ Necesse ‹wt animam humanam omnino incorruptibilem esse. Ad cujus evidentiam considerandum est quod illud quod per se consequitur ad aliquid, non potest removeri ab eo : sicut ab homine non removetur quod sil animal; neque a numero quod sit pai vel impar. Manifestum est autem quod *esse* per se sequitur formam : unumquodque enim habet *esse* secundum propriam formam. Unde *esse* a forma nullo modo potest separari· Corrumpuntur ergo composita ex materia el forma per hoc quod amittunt formam, ad quam consequitur *esse.* Ipsa autem forma per se non potest corrumpi; sed per accidens, corrupto composito, corrumpitur, inquantum deficit *esse* compositi, quod est per formam, si forma sit telis qua· non sit habens *esse,* sed sit solum quo compositum est. Si ergo sit aliqua forma ᵭua sit (a) habens ᵭe, neceaseesl illam formam incorruptibilem esse. Non enim separatur eue ab aliquo habente *esse,* nisi per hoc quod separatur forma ab eo; unde si id quod habet esse sit ipsa forma, impossibile est quod separetur ab eo. Manifestum est autem quod principium quo homo intelligit, est forma habens esse, et non solum ens, sicut quo aliquid est. Intel· ligcre enim, ut Philosophus probat, 3. *de Anima* (t. c. 6), non est actus expletus per organum corporale. Non enim posset inveniri aliquod corporale organum, quod esset receptivum omnium naturarum sensibilium; praesertim quia recipiens debet denudatum a natura recepti (sicut pupilla caret colore), omne autem organum corporale habet aliquam naturam sensibilem; intellectus vero in quo intelligimus, est cognoscitivus omnium naturarum sensibilium ; unde impossibile est quod ejus operatio, qua· est intelligent, exerceatur per aliquod organum corporale Unde apparet quod intellectus habet operationem per se, in qua non communicat corpus. Unumquodque autem operatur secundum quod est : qu i· enim per se hubent *esse,* per se operantur ; qu® vero non habent *esse* per se, non habent per se operationem; non enim calor calefacit, sed calidum. Sic epgo (a) patet quoti principium intellectivum, quo homo intelligit, habet *esse* elevatum supra corpus, non dependens a corpore. Manifestum est etiam quod hujusmodi principium intellectivum non est aliquid ex materia et forma com|>ositum : quia species recipiuntur in ipso immaterialiter; quod declaratur ex hoc quod intellectus est universalium, quæ considerantur ex abstractione a materia et materialibus conditionibus. Relinquitur ergo quod intellectivum principium, quo homo intelligit, sit forma habens *esse;* unde necasse est quod sit incorruptibilis. Et hoc est quod dicit Philosophus (3. *de Anima,* t. c. 20), quod intellectus est quoddam divinum et perpetuum. Ostensum est etiam in superioribus quaestionibus, quod principium intellectivum, quo homo intelligit, non est aliqua substantia separata; sed est aliquid formaliter inhaerens homini, quod est anima, ve) pars animæ. Unde relinquitur ex prædictis quod anima humana sit incorruptibilis. » — Hæc ille.

Dicitur tertio, quod instantia quam affert arguens de *esse* angeli, non valet. Tum quia *esse* angeli non est corruptibile nec destructibile per potentiam intrinsecam, sed solum per potentiam agentis; ideo estsimplicilcr incorruptibile. Tum quia non solum in angelo *esse* est incorruptibile, et similiter in anima, verum etiam in asino *esse* non est corruptibile per se, sed solum per accidens, ut ostendit sanctus Thomas *de Anima,* q. 1» in solutione decimiquarti, ubi sic dicit : ɑ Illud (6) quod proprie corrumpitur, non est (γ) forma, neque materia, neque ipsum *esse,* sed compositum. Dicitur autem *esse* corporis corruptibile, inquantum corpus per corruptionem deficit ab illo *esse* quod eral corpori et anima· commune, quod remanet in anima subsistente, etc. 6 — Hæc ille. — Tum quia instantia est ad propositum nostrum plus quam ad oppositum : quia, cum solæ creature sint corruptibiles vel destructibiles, in omni autem creatura sit compositio esse et entis, quam compositionem oportet tolli in corruptione vel destructione cujus!ibet entis, qualecurnque sit illud, compositio autem non tollatur nisi per separationem compositorum, apparet manifeste quod nulla corruptio potest cogitari nisi per separationem alicujus ab aliquo. Et ideo patet quod instanti® illatae contra proliationem conclusionis sunt indisciplinat® et protervæ.

Ad primum eorum quæ idem Scotus secundo loco inducit contra primam conclusionem, dicitur quod responsio ibidem assignata, et ratio in oppositum formata, non valet. Quia utrumque fundatur in hac falsa propositione : scilicet quod anima maneat

ᵭ ·« — nc Pr.

(x) *ergo.* — enim Pr.
(C) uM «c *dicit : « Illud. — dut.* 5 Pr,
(γ) *neque.* — Ad. Pr.

æque perfecta extra suum totum» et a corpore separata, sicut conjuncta; et quod nullam perfectionem acquirat ex conjunctione ejus ad corpus. Hujus autem falsitas ostensa est in praecedenti quaestione, solvendo ad argumenta Scoti ultimo loco contra tertiam conclusionem, ubi ostensum est quomodo anima conjuncta perfectior est naturali perfectione quam sil durn est separata : quia scilicet in aliquos effectus potest conjuncta, in quos non)X)test dum est separata. Tum secundo, quia separata non habet integram naturam speciei, nec finem ad quem naturaliter ordinatur. Tum tertio, quia, ut recitatum est in hac quæstione, superius, in solutione secundi, inquantum anima humana operationem habet materialia transcendentem, *esse* suum est supra corpus elevatum, non dependens ex ipso; inquantum vero materialem cognitionem ex materiali nata est acquirere, manifestum est quod complementum suæ speciei non habet absque corporis unione ; non enim aliquid completum est in specie, nisi halæat ea quæ requiruntur ad propriam operationem speciei. Et mulla alia superius contra istam proterviam dicta sunt.

Ad secundum dicitur primo, quod inclinatio naturalis animæ ad corpus non est solum secundo modo, sed etiam primo modo ibidem dicto, scilicet sicut imperfecti ad perfectum, et polentis essentialis ad actum primum. Quod palet ex procedentibus : quia anima rationalis inclinatur ad corpus, tum ad constituendum naturam compositam et integram suæ speciei, tum ad acquirendum potentias organicas quas non potest habere a corpore separata, tum ad acquirendum suum naturalem finem substantialem, ut patuit tam in hac quæstione quam in praecedenti. — Dicitur secundo, quod dictum Avicenna parum valet in hac materia . quia, posito quod appetitus animalis vel intellectualis animæ humana esset satiatus, ex quo acquisivit semel in corpore perfectionem secundam, puta habitus scientiarum et virtutum ; tamen appetitus naturalis quo appetit perfectionem primam, quæ est integritas nature specificæ, et complementum potentiarum ab essentia animæ fluentium,nullo modo essetsatiatus,quamdiu est anima separata a corpore. Ideo neutra responsio valet.

Ad tertium dicitur primo, quod per rationem naturalem apparet quod Deus est hominum rector secundum leges justitiæ retributive et punitivæ. Hoc enim ostendit sanctus Thomas, 3. *Contra Gentiles,* per multa capitula. Nam sexagesimo quarto capitulo, probat decem rationibus quod Deus sua provi- dentia res gubernat; el, cap. 75, probat novem vol decein rationibus quod divina providentia pertingit usque ad singularia generabilia et corruptibilia; et, cap. 90, probat quod electiones humana voluntatis subduntur divinæ providentia Item, capitulis 111, 112, 113, ostendit quod creatura rationales speciali quadam ratione divinæ providentia subduntur. Item, cap. 114, et octo capitulis sequentibus, probat quod leges dantur divinitus hominibus. Item, cap. 140, probat quod actus hominum punitmtur et praemiantur a Deo, dicens : « Ex prandssis autem manifestum est quod actus hominum puniuntur et pr.emiantur a Deo. Ejus enim esi punire vel prarniare, cujus est legem imponere ; legis enim latores jær premia et poenas legis observantiam inducunt. Sed ad divinam providentiam pertinet ut leges hominibus imponeret, ut ex euprodictis (cap. 114) patet. Ergo ad eum pertinet punire vel præmians — Proterea : Ubicumque est aliquis debitus ordo ad finem, oportet quod ordo ille servatus ad tinem ducat, recessus autem ab ordine tinem excludat : ea enim quæ sunt ad finem, necessitatem sortiuntur ex fine, scilicet ut ea neccsse sit esse, si finis debeat sequi, et, eis absque impedimento exsistentibus, finis consequatur. Deus autem im|>osuit actibus hominum ordinem aliquem in respectu ad finem boni, ut ex prodictis (cap. 115 et Seq.) patet. Oportet ergo quod, si ille ordo recte posttus est, quod incedentes (a) per illum ordinem finem boni consequantur, quod est pnemiari; tedentes autem ab illo ordine per peccatum a fine boni excludi, quod est puniri. — Adhuc : Sicut res naturales ordini divinæ providentiæ subduntur, ita et actus humani, ut ex praedictis (cap. 90) patet. Utrubique autem contingit debitum ordinem servari, vel etiam praeterrnitli. Hoc tamen interest : quod observatio vel transgressio debiti ordinis est in potestate humanæ voluntatis constituta; non autem in potestate naturalium rarum est quoti a debito ordine per se deficiant, vel ipsum sequantur. Oportet autem effectus causis per convenientiam respondere. Sicut ergo res naturales, cum in eis debitus ordo naturalium principiorum et actionum servatur, sequitur ex necessitate natura conservatio et bonum in ipsis, corruptio autem et malum, cum a debito et naturali ordine receditur; ita etiam in rebus humanis oportet quod, cum homo voluntarie servat ordinem legis divinitus imposita», consequatur bonum, non valut ex necessitate, sed ex di$|>ensatione gubernantis, quod est pnemiari, et econlrario malum, cum ordo legis fuerit praetermissus, el hoc est puniri. — Amplius : Ad perfectam Dei bonitatem pertinet quod nihil in rebus inordinatum relinquat; unde in rebus naturalibus videmus contingere quod omne rnalum sub ordine alicujus boni concluditur, sicut corruptio aeris est generatio ignis, et occisio ovis est pastus lupi. Cum ergo actus humani divinæ providentiæ subdantur, sicut et ras naturales, oportet malum quod accidit in humanis actibus, sub online alicujus boni concludi. Hoc autem convenientissime fit per hoc quod peccata puniuntur : sic enim sub ordine

(a) *incedente. — intendente* Pr.

juslitiæ, quæ ad æqualitalem reducit, comprehenduntur oa quæ debitam quantitatem excedunt : excedit autem homo debitum suæ quantitatis gradum, dum voluntatem suam divina? voluntati præfert, satisfaciendo ei (a) contra ordinationem Dei; quæ quidem inæqualitas tollitur, dum contra voluntatem suam homo aliquid pati cogitur secundum ordinationem divinam. Oportet ergo quod peccata humana divinitus puniantur; et, eadem ratione, bona facta remunerationem accipiant. — Item : Divina providentia non solum disponit rerum ordinem, sed etiam movet omnia ad ordinis ab eo dispositi executionem, ut supra (cap. 77) ostensum est. Voluntas autem a suo objecto movetur, quod est bonum vel malum. Ad divinam ergo providentiam pertinet quod hominibus bona proponat in praemium, ut voluntas ad recte procedendum moveatur, et mala proponat in poenam, ad hoc quod inordinationem vitet. — Præterea : Divina providentia hoc modo res ordinavit, quod una alteri prosit. Convenientissime autem homo proficit ad finem tam ex bono quam ex malo alterius, durn excitatur (6) ab bene agendum per hoc quod videt bene agentem præmiari, et dum revocatur a male agendo per hoc quod videt male agentes puniri. Ad divinam ergo providentiam pertinet quod mali puniantur, et boni pnemiantur. *t* — Hæc ille. — Ex quibus patet quam derisibilis sit illa protervia quam ponit arguens primo loco, et contraria evidenti rationi naturali.

Dicitur secundo, quod secunda protervia æque derisibilis est. Nam sanctus Thomas, ubi supra (3. Cont. *Gent.),* cap. 145, proKat naturali ratione manifesta (γ) vel evidenti, quod Deus punit peccata per experientiam alicujus nocivi, dicens : ‹ Non solum autem qui contra Deum peccant puniendi sunt per hoc quod a fine perpetuo excluduntur. mmI etiam per experientiam alicujus nocivi. Pœna enim debet proportionabiliter respondere culpa?, ut supra (cap. 142) ostensum est. In culpa autem non solum avertitur mens ab ultimo fine, sed etiam indebite convertitur in alia quasi in fines. Non solum epgo puniendus est qui sic peccat per hoc quod excludatur (o) a fine, sed etiam per hoc quod ex aliis rebus sentiat nocumentum. — Amplius : Pœnæ inferuntur pro culpis, ut timore poenarum homines a peccatis retrahantur, ut supra (cap. 140) dictum est. Nullus autem timet amittere illud quod non desiderat adipisci. Qui ergo habent voluntatem aversam ab ultimo fine, non timent excludi ab illo. Non ergo per solam exclusionem ab ultimo fine a peccando revocarentur. Oportet ergo peccantibus aliam pœnam adhiberi, quam timeant peccantes. — Item : Si quis eo quod est ad finem inordinate ulatur, non solum(*) fine privatur, sed etiam aliud nocumentum incurrit : ut patet in cibo inordinato sumpto, qui non solum sanitatem non confert, sed etiam ægritudinem inducit. Qui autem in rebus creatis finem constituit, eis non utitur secundum quod debet, referendo scilicet ad ultimum finem. Non ergo solum debet puniri per hoc quod beatitudino careat, sed etiam per hoc quod aliquod nocumentum ab ipsis experiatur. » — Hæc ille, cum quibusdam aliis, ex quibus in fine concludit : « Per hoc, inquit, excluditur opinio Algazelis, qui posuit quod peccatoribus hæc sola pœna reddetur, quod affligentur pro amissione ultimi finis. ›

Ex prædiclis omnibus apparet quod rationes naturales sancti Thomæ probantes futuram hominum resurrectionem, mullum probabiles sunt, etsi forte non demonstrent, cum sit articulus fidei ; instantiæ vero contra eas adductæ, sunt multum improbabiles et proterva?.

§ 2. — Ad argumenta contra secundam CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Aureoli. — Ad argumenta Aureoli contra secundam conclusionem inducta, dicitur primo, quod unio animæ ad corpus, quam dicimus animam propria virtute non posse facere, tria potest importare. Primoquidem, actionem vel passionem qua anima unitur corpori, vel qua ex anima et corpore fit unum. Secundo, potest importare unitatem et indivisionem animæ ad corpus in quadam natura vel persona ex eis resultante, et in quodam *esse* communi animæ et corpori; quæquidem unitas est terminus prædictæ actionis. Tertio, potest dicere et importare relationem anima? ad corpus, consequentem praedictam actionem. Et quod tot modis potest accipi, patet ex dictis beati Thomæ in mullis locis, præsertim 3. Sentent., dist. 5, q. 1,arl. 1, in solutibne prima? quæstiunculæ, ubi sic dicit : ‹x Unio relatio quædam est. Omnis autem relatio, secundum Philosophum, 5. *Metaphyùcæ* (t. c. 20), fundatur vel supra quantitatem, aut aliquid quod reducitur ad genus quantitatis, aut super actionem et passionem. Unum autem reducitur ad genus quantitatis, quasi principium quantitatis discretæ: et super ipsum fundatur identitas, secundum quod est unum in substantia; et ©qualitas, secundum quod est unum in quantitate; etsimililudo, secundum quod est unum in qualitate. Unitio autem est quædam actio vel passio, qua ex inultis efficitur aliquo modo unum ; et hanc actionem sequitur ista relatio quæ est unio. » — Hæc ille. — Item, in eodem *Tertio,* dist. 2, q. 2, art. 2, in solutione tertia· quæstiunculæ, sic dicit : « Natura relationis est ut in aliis rerum generibus causam habeat, quia minimum habet de natura entis, ut dicit Commentator, in 12. *Mctaphysicce* (com. 19)·

(*) et. — mim Pr
(6) *ezcxtalur.* — ejvrcitatur Pr.
(γ) *maniftita.* — *manifeilt* Pr
(B) exc/udalur. — excluditur Pr

Unde, quamvis relatio per sc non terminet (a) motum, quia in *ad aliquid* non est motus, ut probatur, 5. *Physicorum* (t. c. 10), tamen, ex hoc quod motus terminatur per se ad aliquod ens, de necessitate consequitur relatio aliqua : sicut ex hoc quod motus alterationi8 terminatur ad albedinern, consequitur relatio similitudinis ad omnia alba ; similiter etiam ex hoc quod motus generationis terminetur ad formam, consequitur hæc relatio secundum quam materia dicitur esse sub forma » — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione primi, sic dicit : α Nihil prohibet accidens esse medium in conjunctione substantiali, sicut conjunctionem consequens; impossibile est tamen ut sit medium conjunctionem causans. » — Item, dist. 1, q 1, art. i, sic dicit : « Unio aliquorum duorum vel trium potest esse tripliciter. Uno modo, secundum quod aliqua non uniuntur ad invicem nisi per conjunctionem eorum in aliquo uno. Quædam vero e converso uniuntur per conjunctionem eorum ad invicem, et in aliquo unô, quod ex eorum conjunctione constituitur. Quædam vero per conjunctionem eorum ad invicem, sed non in aliquo uno, quia ex eorum conjunctione nihil resultat. Primum horum contingit quatuor modis : quia vel illud unum in quo conjunguntur, est idem numero, sicut duo brachia conjunguntur in pectore», vel duo rami qui se non tangunt nisi in uno trunco; vel unum secundum speciem, sicut Socrates et Plato in homine; vel unum genere, sicut homo et asinus in animali; vel unum in analogia seu proportione, sicut substantia et qualitas in ente; quia, sicut se habet substantia ad me sibi debitum, ita et qualitas ad *esse* suo geoeri conveniens. Quædam vero conjunguntur ad invicem, et, ultra hoc, in aliquo uno ex eorum conjunctione constituto, sicut materia et forma; quia forma conjungitur materiæ ut perfectio ejus, et ambo conjunguntur in natura communi; et simile est de partibus quantitatis continuatis ad invicem, ita quod ex eis provenit aliquod totum, in quo duæ partes communicant. Ea vero quæ uniuntur ad invicem et non in aliquo uno, sunt sicut accidens et subjectum, ex quibus non efficitur unum per se, cujus accidens et subjectum partes dici possint, ut probatur in 8. *Metaphysics* (t. c. 15 et 16). » — Hæc illo. — Ex quibus patet propositum.

Dicitur secundo, quod relatio unionis animæ ad corpus non solum dicit intimam præsentialitatem animæ ad corpus per identitatem situs aut loci, aut præsentiain motoris ad mobile; sed dicit relationem consequentem actionem, aut illam actionem, aut terminum per se illius actionis; quorum nullum anima potest efficere propria virtute.

Dicitur tertio, quod animare et vivificaro non profluit ab anima tamquam a principio effectivo, quia illud est Deus; sed tamquam a principio formali, quod præsupponil actionem efficientis reducentis materiam de potentia ad actum et facientis unurn ex materia et forma, et conjungentis unum alteri. Ex hoc sanctus Thomas, 2. *Contra Gentiles,* cap. 68 : « Ad hoc, inquit, quod aliquid sit forma substantialis alterius, duo requiruntur. Quorum unum est ut forma sit principium essendi substantialiter ei cujus est forma. Principium autem dico non effectivum, sed formale, quo aliquid est et denominatur ens. Secundum est quod forma et materia conveniant in uno *este*. Quod non contingit de principio effectivo cum eo cui dat esae. Et hoc *esse* (a) est in quo subsistit substantia composita, quæ est una secundum esse, ex matena et forma constans. » — Hæc ille. — Item, cap. 71, sic dicit : ‹ Anima unitur corpori ut forma ejus. Forma autem unitur materiæ absque omni medio. Per se enim competit formœ quod sit actus corporis, et non per aliquid aliud. Unde nec est aliquid unum faciens ex matena et forma, nisi agens quod potentiam reducit ad actum, ut probat Aristoteles (8. *Metaphysicae,* t. c. 16), nam matena et forma habent se ut potentia et actus. › — Hæc ille.

Dicitur quarto, quod arguens imaginatur falsum, scilicet quod perfecta dispositio corpons ad receptionem animæ rationalis possit esse vel fieri sine unione animæ ad corpus. Hoc enim falsum est : quia prius natura anima unitur materiæ et informat eam et dat ei *esse* corporeitatis, quam materia recipiat aliquod accidens vel dispositionem quamcumque; licet simul duratione anima det ultimam perfectionem substantialem materiæ, et perfectam dispositionem accidentalem. Hoc autem qualiter jiossit fieri, ostendit sanctus Thomas, *de Anima,* q. 9, ubi sic dicit: ‹ Cum forma? rerum naturalium sint sicut numeri, in quibus est diversitas speciei, addita vel subtracta unitate, ut dicitur in 8. *Meta· physicx* (t. c. 10), oportet intelligere diversitatem formarum naturalium, secundum quas constituitur materia in diversis speciebus, ex hoc quod una addit perfectionem super aliam : ut puta quod una forma constituit in *esse* corporali tantum (hunc enim oportet esse infimum (6) gradum formarum naturalium, eo quod materia non est in potentia nisi ad formas corporales; quæ enim incorporea sunt, immaterialia sunt, ut in præcedentibus ostensum est); alia autem perfectior forma constituit materiam in esse corporali, et ultenus dat ei *esse* vitale; et ulterius forma animalis dat ei et *esse* corporale, et esse vitale, et (γ)super hoc addit *esse* sensitivum; et sic est in aliis. Oportet ergo intelligere quod forma perfectior, secundum quod constituit

(a) *terminet,* — iirnei Pr.

(«) ***eut*** — Om. Pr.
(6) in/imum. — in/imfum IV.
(γ) *et.* — Om. Pr.

materiam in perfectione inferioris gradus, quæ cum materia compositum constituit, intdligatur ut materiale respectu ulterioris perfectionis, et sic ulterius procedendo ; utpote(a) materia prima, secundum quod constituta est in esse corporeo, est plentia respectu ulterioris perfectionis, quæ est vita. Et exinde e>l quod corpus est genus corporis viventis, et animatum, sive vivens, est differentia; nam genussumitiir a materia, et differentia a forma. Et sic quodammodo eadem forma secundum quod constituit materiam in actu inferioris gradus, est media inter materiam et seipsam secundum quod constituit eam in actu superioris gradus. Materia autem, prout intelligitur constituta in ease substantiali secundum perfectionem inferioris gradus, jær consequens inlt lligi jiotest ut accidentibus subjecta : nam substantia secundum illum inferiorem gradum perfectionis, necesse est quod habeat aliqua accidentia propria, quæ necesse est ei inesse; sicut ex materia constituta in *essr* corporeo per formas, slalirn consequitur ut sint in ea dimensiones, per quas intelligitur materia divisibilis per diversas partes, ut sic secundum diversas partes sui jiossil ease susceptiva diversarum formarum. Et ulterius, ex quo materia jam intelligitur constituta in esse quodam substantiali, intelligi potest susceptive accidentium quibus disponitur ad ulteriorem perfectionem, secundum quam materia sil propria ad altiorem perfectionem suscipiendam. Hujusmodi autem dispositiones pneintelliguntur ut inducte ab agente in materiam, licet sint quædam accidentia ita propria formæ, quod non nisi ex ipsa forma l causantur in materia; unde non præinlelliguntur (ζ) in materia formæ quasi dispositiones, sed magis forma pneinlelligetur eis, sicut causa effectui. Sic igitur, cum anima sit forma substantialis, quia constituit hominem in determinata specie substantia?, non est aliqua alia forma substantialis media inter animam et materiam primam; sed homo ab anima ipsa perficitur secundum diversos gradus lærfeclionis, ut sit scilicet corpus, et animatum corpus, et animal, et animal rationale. Sed oportet quod materia secundum quod intelligitur ut recipiens ab ipsa anima rationali perfectiones inferioris gradus, puta quod sit corpus, et animatum corpus, et animal, intelhgatur solum cum dispositionibus convenientibus, quod sil materia propria ad animam rationalem secundum quod dat ultimam perfectionem. Sic ergo anima secundum quod est forma dans este, non habet aliquid aliud medium inter se et materiam primam, d — Hæc ille. — Item, 4 Sentent., dist. 17, q. I, ari. 4, in solutione Mxund.r qua'stiunculæ, sic dicit : < In generatione naturali, quæ est terminus alterationis, in eodem instanti terminatur aIteratio ad dispositionem quæ est necessitas, et generatio ad formam· Et tamen secundum ordinem natune utrumque est prius altero aliquo rnodo : quia dispositio quæ est necessitas, procedit formam secundum ordinem causa? materialis; sed forma est prior secundum ordinem causa» formalis. Et secundum hunc modum illa qualitas consummata est etiam formalis effectus forma» substantialis, secundum quod forma substantialis est causa formæ accidentalis, etc. » Et, jiost pauca, subdit : α Qualitates quæ introducuntur simul cum forma substantiali, quodammodo formantur per formam substantialem. Et sic qualitas prodicta ante sui consummationem et forma? introductionem non erat formata, sed informis, d — Hæc ille.

Ad secundum principale dicitur primo, quod anima et corpus sunt unita in aliquo medio, et, cum hoc, inter se, ut prius dictum fuit. Nec proprie sunt unum indivisum in actu, eo modo (pio fingit arguens. Sed, proprie loquendo, constituunt unum tertium, scilicet naturam, vel suppositum quod ex eis resultat, ut diffuse visum fuit, 3. *Sentent,* (dist. 2, q. 1). Improprie tamen dicuntur unum actu, inquantum uniuntur in uno *esse,* et in uno tertio medio ex eis resultante. Et sic intelligenda sunt dicta doctorum dicentium quod materia et forma, artus et potentia, sunt unum.— Dicilur secundo, quod prima *ratio* adducta ad probandum assumptum jam negatum, non valet : quia licet concludat quod inter animam et corpus, vel formam et suam materiam, sit unitas negativa vel privativa, et indivisio quoad *esse* et naturam et suppositum; non tarnen concludit quin (a) cum tali unitate stet essentialis distinctio formæ a materia, et econtra, nec quin (n) unum referatur ad aliud relatione unionis. — Dicitur tertio,quod *secunda ratio* ad idem propositum adducta non valet. Quia dicitur quod compositum est tertia res distincta a qualibet partium et ambabus simul sumptis, sicut effectus distinguitur a suis causis, modo alias exposito (γ). Item, quod materia et forma non proprie dicuntur unum, nec idem in illa tertia re, sed unita in illa tertia entitate, ut dictum est. Item, quod unitas et indivisio compositi et illius tertia» entitatis non fundatur in materia, nec in forma, nec in utraque, sed in illa entitate tertia, qu® dicitur humanitas, vel horno. — *Ad confirmationem* dicitur quod non est mens Philosophi quod subjectum et forma sint unum in actu, sic quod subjectum sil forma, vel econtra, quia hoc implicat contradictionem ; nec sic quod aliquid idem numero sit forma, et illud idem sit subjectum, ita quod pnedicetur de utroque scor-

(·) m — Ad. Pr
C) *pncintelhguntur.* — *uUrUtguntur* Pr.

ti) guin. — *quando* Pr.
(C) çuin. — *quando* Pr.
(γ) Cfr. 3. *Sentent.,* dint 2. q. I. ari. 3, § 2 (vol. 5, pag. 21 et ieq.).

sum sumpto; nec sic quod illud tertium prædicetur de ambobus copulatim sumptis, puta dicendo, *maleria et forma* sunt *compositum*. Sed mens ejus et aliorum authenticorum fuit, quod actus et potentia, materia et forma, constituunt unum tertium; ve! sunt indivisa in uno msc vel supposito vel natura, quia non hâtent distincta cw, nec distincta supposita. Nec tamen sequitur : *Sunt tie indivisa, ergo sunt unum, proprie loquendo ;* sed quod *sunt in uno, et constituunt unum;* vel quod *sunt unita ad invicem, et in tertio.* Quod si quæritur ulterius : Quid fundat indi visionem materiæ ad formam, et econtra?— dicitur quod divisio arguentis est insufficiens: quia talis indi visio non fundnturin eis aliquo trium modorum quos ponit, sed quarto modo, scilicet quod fundatur in utroque ut constituunt tertium quod resultat ex eis, vel ut aclualiter per idem *esse* commune utrique.

IL Ad argumenta Henrici. Ad objecta Ilenrici contra eamdem conclusionem, respondet Bernardus de Gannato in impugnationibus profati *Quodlibcti,* dicens quod α quaestio sup|»onit impossibile. Est possibile (a) scilicet quod corpus sit dispositum dispositione totali ad animam : sive generatione naturali, quæ inducit dispositionem necessilantern ad animam rationalem, non quæ proexstitit, sed quæ creatur cum infunditur; sive (6), sicut ipse diceret, per dispositionem supematuralem, quia illam formam quæ nécessitât materiam ad animam rationalem, posset Deus inducere, quod si fieret, tunc anima proexsislens in corpore sic disposito uniri posset ei ut forma, et hoc propria virtute. Sed quod aliter suppoimlur aliquo modo corpus suum esse dispositum, quamdiu est in eo (γ) alia forma, non potest esse. Supposita tamen omnimoda dispositione quæ requiritur ad materiam quam anima debet informare, credo verum esso quoti dicit, quod anima non impedita, si unitur ei, potest se ei conjungere sicut forma materia·. Sed quia materia non potest disponi ad hoc nisi per agens supernaturale, vel naturale , per generationem, ideo dicilur magis quod hoc fiat non propria virtute quam virtute propria. Tamen, supposita dispositione, propria virtute potest se unire : ut si in instanti in quo dispositio est (o) summe ad animam rationalem creandam, si tunc anima rationalis creata jam, et qua? fuit in alio corporo, uniret se illi materia?, posset idem facere quod anima quæ de novo creatur; quia, sicut illa quæ nunc creatur, habet virtutem informandi materiam, sic et illa quæ creata est; immo hæc est materia sua, cujus aptiludo ei auferri non |>otest. Constat autem quod anima ita se posset propria virtute unire materia· ; sic disposite, sicut unit se abi corpori, ut aeri, vp! lapidi (et ista unio est motoris ad mobile): quia, cum supponitur omnimoda dispositio quæ requiritur ad eam, ideo non solum tali corpori sic disposito unitur ut molor, immo etiam ut forma. Unde, sicut una aqua unita cum alia facit unum supposilum, et tamen prius erant duo supposita, sic anima unita suæ materiæ disposita? facit unum supposi-tum, et unitur ci ut forma materia· >. — Hæc Bernardus; el male. Quantumcumque enim materia disponatur ad animam rationalem, sive per agens supernaturale, sive per agens naturale, nullo modo anima rationalis propria \irtute potest effective se unire materiæ ut forma. Sed illam unionem effective facit agens, causans dispositionem perfectam et ulli matam : Deus quidem, ut agens principale; agens vero creatum, instmmentaliter. — Quod intern anima rationalis non possit hoc facere, optime probat Scolus (4. *Sentent.,* di-t. 43, q. 3). Quia, ut dicit, ‹ causa aequivoca simpliciter nobilior est suo effectu; ut dicit Augustinus in libro *Octoginta trium Questionum.* q. 2, et *super Genes. ad litteram,* lib. 12 (c. 16); et Avicenna, 6 suæ *Metaphysicw.Sed* homo perfectius ens est quam anima; quia totum est perfectius sua parte. Ergo anima non potest esse causa effectiva hominis. Esset autem, si ista esset causa effectiva istius unionis. Quare,etc. — Item, 2. *Physicorum* (l. c. 70), dicit Philosophus quod forma et efficiens non coincidunt in idem secundum numerum. Sed anima est forma hominis. Ergo non potest esse causa efficiens illius. › — Hæc Scolus. — Nec valent motiva Henrici : quia anima rationalis non est principium effectivum essendi suo corpori, sed solum formale, ut supra dictum est; nec habet inclinationem naturalem ad corpus animandum effective, sed solum formaliter; ideo non valet.

§3. — Ad argumenta contra tertiam CONCLUSIONEM

Ad argumenta Durandi. — Ad primum Durandi contra tertiam conclusionem, respondet ipsemet (dist. 43, q. 4), dicens quod ‹ non oportet ponere motum localem fieri in instanti, dato quod organizatio fiat in instanti. Quia, cum collectio pulveYum fiat prius tempore, ministerio angelorum, ℘ot» Deus facere quod puberes ex quibus corpora formabuntur, sint ejusdem quantitatis et figuro cum corporibus formandis; et tunc argumentum non habebit locum; quia corpus formatum occupabit precise illum locum quem pulveres occupabant. Vel, dato quod corpus formandum sit majoris quantitatis quam pulveres, potest dici quod Deus potest annihilare pariem aeris circumstantis, quantum

( ) *Eit posxibilr.* — Om· Pr
( ) liro. — *sed* Pr.
(r) *eo.* — *ea* Pr.
(è) *cit.* – Om. Pr.

sufficit pro occupatione corporis formandi. El istud est convenientius dicere quam ponere motum localem fieri in instanti : quia illud est possibile, secundum omnes; motum nutem localem fleri in instanti, est simpliciter impossibile· Similiter, si corpus formandum sit minoris quantitatis, melius esset et possibilius dicere («) quod locus ad modicum tempus remaneret vacuus, quam quod partes aeris vicini (6) illuc moverentur (γ) in instanti : Deus enim potest facere vacuum (a), prout vacuum dicit ultimum continentis non habentis actu aliquod corpus contentum, sicut |>ossel omnia annihilare quæ sunt infra cœlum, cœlo manente in sua figura. Posset etiam dici, secundum aliquos, quod rnrefactio et condensatio, cum sint allerationes, possunt fieri in instanti : ad rarefactionem enim (1) sequitur major quantitas, quæ, secundum istos, de novo generatur, et per condensationem sequitur minor, quæ similiter de novo generatur; et sic per subitam condensationem (ζ) potest aer occupare minorem locum, et per rarefactionem majorem locum, et sic cedere alteri, vel implere locum alterius, cl non per motum localem 0.

Ad secundam rationem dicit quod α patet responsio : quin non ponitur quod organizalio praecedat tempore vel natura animationem; sedecontra, animatio ordine nature pnecedit organizationem ; et subjectum ejus est sola materia, quæ prius fuit sub forma pulveris, et postea efficitur sub alia; et sic est ibi vera mutatio».— Hire Durandus, in forma.

Sed istas responsiones refutat Petrus de Palude (dist. 43, q. i), dicens quod ‹ confitendum est cum aliis quod resurrectio fiat in instanti quoad organizationem et animationem, non autem quoad pulverum collectionem, sed illa fiel tempore imperceplibili. — Et nd instantiam de organizalione, dicendum quod (η), quando corpus formandum est majus, non oportet ponere annihilalionem; nec quando est minus, ponere vacuum; quia ista sunt monstra in natura. Nec per rarefactionem, ut Durandus dicit quod illa potest fieri in instanti : cum Philosophus (4. *Physicorum*, t. c. 79, etc.) videatur velle quod illa semper est cum motu locali, vel sui subjecti, vel continentis. Et iterum est contra : quia (0), secundum istum (t), alteratio per quam subjectum fit magis et minus tale, non potest fieri in iiutanti ; sed hujusmodi est condensatio el rarefaclio, quia quando de raro iit densum , hoc est quia ill minus rarum, et e converso do-denso fit rarum per hoc quod lit minus densum, quod est per intensionem et remissionem; non est ergo in natura rarefectionis el condensationis quod fiant subito, plus quam quæcumquo alia alteratio; quamvis Deus subito possit de denso facere rarissimum, sicut ile albissimo nigerrimum. Potest ergo poni quod illud fiat per generationem et corruptionem. Quia, si corpus formandum est majus corpore cinerum, tunc corrumpentur cineres, et tantum de aere, quantum debet occupari; el omnia illa convertentur in materiam humani corporis, in quo, anima infusa, generabitur organizalio el quantitas subito. Si autem corpus sit futurum minus, tunc de cineribus tantum convertetur in corpus humanum, quantum erit necessarium ; superfluum autem in aerem convertetur; et utrumque per generationem et corruptionem. Si vero corpus formandum sil futurum æquale, nihilominus tamen angulariter, propter positionem, alicubi erit majus, et alicubi minus lateraliter; et ibi fiet partialiter, sicut si fieret totaliter, si ex omni parte esset majus vel minus. Ubi autem æquale, ibi æqualiter convertentur cineres; el conversio et generatio el corruptio sic fient, quod (a) corrumpendum resolvetur usque ad primam materiam, et forma substantialis sibi unietur, si est anima, vel communicabitur, si est aeris; formæ vero accidentales in composito generantur, de potentia compositi eductu». — Ad secundam instantiam, quando dicunt organizationem sequi animationem non solum in esse, sed in fieri, — videtur contra Philosophum, qui dicit quod actus activorum sunt in patiente et disposito. Et quod dicit, illam quæ est in fieri, non manere; — dicendum quod etiam illa dispositio quæ est cum anima infunditur, el manet, illa in esse sequitur formam, et (6) in fieri ex parte agentis; sed ex parte maleriæ est e converso. Nihilominus et ipsa(y) potest sustentari : quia, cum materia sil indifferens ad omnem formam, ex parte ejus nulla dispositio requiritur respectu cujuscumque formæ, sed solum quod sit nudata omni forma; quia per essentiam est disposita ad omnem formam quam agens potest inducere; unde lota indigentia est ex parte agentis ». — Hæc Petrus.

Mihi videtur quod responsio Durandi, quoad illud quod ponit deannihilatione et de ⁂acuo inconveniens est; et, quoad hoc, bene dicit Petrus. Sed quoad illud quod dicit de rarefaclione et condensatione factibilibue in instanti, bene dicit, et melius quam Petrus : quia, secundum viam Petri, in resurrectione anima non reservaret (0) unquam illud

(3) c/irere. — Otn. Pr.
|C) vicini. — unUi Pr.
(γ) nunrrr/Hur. — *moveantur* Pr.
(8) 3 verbo Deu» usque ad *vacuum,* om. Pr.
(t) enim. — *autem* Pr.
(Q a verbo sequitur usque ad *condensationem,* om. Pr.
(rj *dicendum quod.* — Om. Pr.
O' *quia.* — Om. Pr.
(») *quia* — Ad. Pr,
ac *lient, quod* — *flent, quia* Pr.
(6) *et.* — Otn. Pr.
(γ) ψια. — ipie Pr.
(d) reservaret. — *reservet* Pr.

idem corpus numero quod habuit; quia temporalia materia sibi «adderetur, vel aliquid de antiqua sibi subtraheretur; nisi in casu raro contingente, scilicet ubi corpus cinerum esset similis et æqualis quantitatis et figure. Utrum autem illud quod dicit Durandus de rarefactione et condensatione, contradicat aliis dictis ejusdem, — non est curandum ad presens. Item, cum dicit Petrus, quod in materia cinerum conversorum in aerem communicabitur forma antiqua residui aeris, et non generabitur nova, — non valet, et fundatur in quodam falso, quod quælibel forma substantialis sit tota in toto, et tota in qualibet parte, eadem numero secundum essentiam : hoc enim verum est de sola anima rationali. Item, quod dicit Philosophum sensisse, quod actus non (a) recipitur nisi in jiotentia disposita, etc., — parum valet : inter materiam enim el suam formam substantialem, secundum quod dat primam perfectionem el intimam, nihil est medium, ut supra dictum fuit. Item, cum dicit quod materia per sui essentiam est disposita ad omnem formam quam agens potest inducere, — falsum est uno modo; licet alio modo possit concedi, ut dictum fuit in solutione primi argumenti Aureoli contra secundam conclusionem diffuse.

§ 4. — Ad ARGUMENTA CONTRA QUARTAM CONCLUSIONEM

Ad argumentum Durandi. — Ad objecta Durandi contra quartam conclusionem, respondet Petrus de Palude (dist. 43, q. 4) : « Probabilius videtur quod omnes simul in ictu oculi in novissima tuba resurgent. Et ideo ad primum dicendum est quod illi qui reperientur vivi, morientur in raptu quia rapti (6), et parum in morte detenti, et prope illum raptthn; quod autem prope est, nihil differre videtur, 2. *Physicorum* (t. c. 56). Et ad argumentum, dicendum quod mortui qui in Christo sunt, id est, in fide Christi formata mortui sunt, resurgent primi primitate dignitatis, quia in resurrectionem vitæ, respectu malorum, qui resurgent in resurrectionem judicii ; unde dicit : *Mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi; deinde nos simul rapiemur,* etc. i — Hæc Petrus.

Nicolaus vero de Lyra, in sua *Postilla,* exponens illam auctoritatem Apostoli, sic dicit : « Ista prioriIas et posterioritas non potest referri ad actum resurgendi, ita quod aliqui resurgant prius aliis prioritate temporis : nam omnes resurgent in eodem instanti, secundum quod dicitur, I. *Corinth.* 15(v.51), *Omnes quidem resurgemus;* et subditur (v. 52), *In momento, in ictu oculi,* etc. Nec potest hic accipi prioritas dignitatis : quia Patres veteris testamenti in resurrectione non erunt digniores Λ[xwtolis, qui erunt assessores judicis, Matth. 10 (v. 28), *Sedebitis super sedes duodecim,* etc.; de quibus dicit hic Apostolus (1. *Thessai.* 4, v. 16), *Deinde nos,* etc. Propter quod, salvo meliori judicio, videtur mihi quod ista prioritas et posterion tas sit referenda ad quietem in Christo perbonam mortem, sic jungendo litteram : *Et mortui qui in Christo sunt,* id est (a), requiescunt, in ejus fide mortui, *primi,* respectu nostri qui adhuc vivimus, *resurgent* cum posteris; *deinde no» qui vivimus* (supple : quiescemus in Christo, in ejus fide moriendo), *et simul rapiemur cum illis,* jam resuscilati cum ipsis, obviam *Christo* venienti ad judicium *in aera,* etc. › — Hæc ille.

Nicolaus vero de Lyra (C), exponens illum locum, sic dicit : ‹ Super hoc est duplex opinio. Quidam dicunt quod primitivi sancti, jam mortui, resurgent prius tempore quam ultimi, qui tunc invenientur vivi. Ad illud Apostoli, respondent quod resurrectio singulorum erit in momento, non tamen omnium simul. Alii dicunt quod primitivi sancti resurgent prius dignitate quam ultimi. Et ad objectum, dicunt quod Apostolus loquitur hic in persona eorum qui in fine vivi invenientur, non in persona sua; sed numquam aliquis sanctorum ultimorum dignior erit aliquo primitivorum. › — Hæc ille.

Ad argumentum contra quæstionem, respondet sanctus Thomas, dist. 43, q. 1, art. 3, qll 3, in solutione quarti, dicens quod ‹ congregatio cinerum, quæ sine motu locali esse non potest, fiet ministerio angelorum; et ideo erit in tempore, sed imperceptibili, propter facilitatem operandi quæ competit angelis &. — Hæc ille.

Et hæc de quaestione dicta sufficiant. De qua benedictus Deus. Arnen.

DISTINCTIO XLIV.

QÜÆSTI0 1.

UTRUM IN RESURRECTIONE ANIMA RESUMAT IDEM CORPUS NUMERO QUOD PRIUS HABUIT

hc^^çiRCA quadragesimamquartam distinctionem, primo queritur : Utrum in resurrectione anima resumat idem corpus numero, quod prius habuit

Et arguitur quod non. Quia corpus humanum per

(a) non. — Om. Pr.
(C) *rapti.* — *raptim* Pr.

( ) *id est.* — Oiu. Pr.
( ) Expositio textus S. Pauli immediate procedens utique u Nicolao de Lyra datur, hæc vero secunda falso ei attribui videtur. Iu IWilli ejus non repentur.

corruptionem (a) usque ad elementa resolvitur. Sed ills partes elementorum, in quas corpus humanum resolutum est, non conveniunt cum corpore humano, quod in eas resolutum est, nisi in materia prima; quo modo quælibet alia» partes elementorum cum prædicto corpore conveniunt. Si autem ex aliis partibus elementorum corpus formaretur, non «liceretur idem numero. Ergo nec si ex illis partibus corpus reperietur, erit idem numero.

In oppositum arguitur. Quia, sicut dicit Damascenus *(de Fid. Ort.),* lib. 4 (cap. 27) : *Resurrectio est ejus quod cecidit secunda surrectio* (5). Sed hoc corpus quod nunc gerimus, per mortem cecidit. Ergo idem numero resurget.

In hac quaestione sunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod ad veritatem resurrectionis requiritur quod anima resumat Idem corpus numero, quod prius habuit.

Hanc ponit sanctus Thomas, 4. *Sentent.,* dist. 44, q. **I**, art. 1, in solutione prima» quæstiunculæ, ubi, recitatis diversis erroribus, finaliter sic concludit : ‹ Pnedicti errores hæretieorum destrui possunt ex hoc quod veritati resurrectionis pnejudicant, quam Sacra Scriptura profitetur. Non enim resurrectio dici potest, nisi anima ad idem corpus redeat : quia resurrectio est iterata surrectio; ejusdem autem est surgere et cadere; unde resurrectio magis respicit corpus, quod post mortem cadit, quam animam, quæ post mortem vivit; et ita, si non est idem corpus quod anima resumit, non dicitur resurrectio, sed magis novi corporis assumptio. » — Hæc ille.

Item (ibid., arg. Sed contra) : ‹ Job 19 (v. 26), dicitur : *in carne mea videbo Deum Salvatorem meum.* Loquitur autem de visione post resurrectionem; quod patet ex hoc quod pnecedit (v. 25): *In novissimo dic de terra surrecturus sum.* Ergo idem numero corpus resurget, b

Secunda conclusio est quod nd identitatem rcNurqcntls requiritur quod habeat enmdeni materiam numero quam prius habuit.

Hanc ponit sanctus Thomas, ubi supra (dist. 44, q. 1), art. 1, in solutione tertiæ quæstiunculæ, qua quærit : Utrum oporteat (α) pulveres humani corporis ad eamdem partent corporis quæ in eis (C) dissoluta est, redire. Ubi sic dicit : ‹t Iri hac quæslione debet considerari quid fieri possit sine identitatis pnrjudicio, et quid fiet, ut congruentia servetur.Quantum ergo ad primum, sciendum est quod in homine possunt accipi diversæ parles totius dupliciter : uno modo, diversæ partes homogenei, sicut diversæ (γ) partes carnis, vel diversæ partes ossis; alio modo, diversæ partes diversarum specierum totius helcrogenei,scilicet os et caro (δ). Si ergo dicatur quod pars rnateriæ redibit ad aliam partem ejusdem speciei, hoc non faciet varietatem nisi in situ partium. Situs autem partium variatus non variat speciem in totis homogeneis. Et sic, si materia unius partis redeat ad aliam, nullum præjudicium generabitur identitati totius. Et ita est etiam in exemplo quod ponitur in littera, quod statua non redit eadem numero secundum formam, sed secundum materiam; sic autem statua est homogenea, quamvis non secundum formam accidentalem. Si autem dicatur quod materia unius partis redit ad aliam partem alterius speciei, sic de necessitate non solum variatur situs partium, sed etiam identitas ipsarum : ita tamen, si tota materia, aut aliquid quod erat de veritate ‼umana natura» in una, in aliam transferatur; non autem si aliquid quod erat in una parte superfluum, transferatur in aliam. Ablata autem identitate partium, auferetur identitas totius, si loquamur de partibus essentialibus; non autem si loquamur de partibus accidentalibus, sicut sunt capilli et ungues, de quibus videtur loqui Augustinus *(Enchirid.,* cap. 89). Et sic patet qualiter translatio rnateriæ de parte in partem tollit identitatem totius, et qualiter non. Sed, loquendo secundum congruentiam, magis probabile est quod etiam situs partium idem reservabitur in resurrectione, præcipue quantum ad partes essentiales et organicas, quamvis forte non quantum ad partes accidentales, sicut sunt ungues et capilli, b — Hæc ille.

Simile dicit in solutione ad tertium prirnæ quæstiunculæ.

Tertia conclusio est quod, sl nnlmn Petri Informaret corpus vel materiam corporis Pauli, non esset Idem Petrus qui prius.

Hæc conclusio potest haberi ex dictis sancti Thoma», undecimo *Quodlibeto,* q. 6, ubi sic dicit : ‹ Ad hoc quod aliquid sil idem numero, requiritur identitas principiorum essentialium. Unde, quodCUmque principiorum essentialium in ipso individuo varietur, necesse est identitatem numeralem ipsius individui variari. Cujuslibet autem rei essentialia

(ia) *corrupt*lonrm. — *incarruptionem* Pr
(6) *turrectio. — returrreito* Pr.

(i) *oporteat. — organisai* Pr.
(6) rt·. — r‹u Pr.
(γ) a vôrbo *pariet* usque ad *diverte* orn. Pr.
(i) caro. — *carnem* Pr.

surit materia et forma. Unde, si accidentia varientur et mutentur, remanentibus principiis essentialibus individui, ipsum individuum remanet idem. Cum eqjo principia essentialia hominis sint anima et corpus, et hæc remaneant, quia (a) resurget eadem anima et idem corpus, dicendum est quod cor|X>ra hominum resurgent eadem numero. » — Ha‹ ille.

Item, 2. *Contra (ientiles,* cap. 83, sic dicit : ‹ Quod autem impossibile sit unam animam diversis corporibus uniri, sic patet. Animæ enim humana» non differunt specie ad invicem, sed solo numero; alioquin et homines specie differrent (C). Differentia autem secundum numerum est secundum principia materialia. Oportet ergo diversitatem animarum humanarum secundum aliquid materiale sumi ; non autem ita quod ipsius animæ sit materia pars; ostensum est enim supra (cap. 50) quod substantia intellectualis nullam materiam habet. Relinquitur ergo quod, secundum ordinationem ad diversas materias quibus animæ uniuntur, diversitas et pluritas animarum sumitur, eo modo quo supra dictum est. Si ergo sunt diversa corpora, necesse est quod habeant diversas animas sibi unitas. Non ergo una pluribus unitur. — Adhuc ; Ostensum est supra (cap. 57) animam uniri corpori sicut formam. Formas autem oportet esse propriis materiis pnqiortionatas; cum se habeant ad invicem sicut |>oteiilia et actus; proprius nutein artus propria? jiotentiæ corresponde!. Non ergo una anima pluribus corporibus unitur, a — Hæc ille.

Ex quibus (Xitel multiplex probatio conclusionis,
Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

CONTRA TERTIAM CONCLUSIONEM

I. Argumenta Durandi. — Quantum ad secundum articulum, arguitur contra conclusiones, potissime contra tertiam. Contra quam arguit Durandus (dist. 44, q. 1), dicens quod cuicumque rnateriæ anima uniatur in resurrectione, ex quo est eadem forma secundum numerum, per consequens erit idem Petrus secundum numerum. Quod probatur

Primo sic, ex natura rnateriæ. Secundum Philosophum, 7. *Metaphysics* (l. c. 8), materia, secundum se, nec est quid, neque quantum, neque quale, nec aliud praedicamentorum; nec tamen est nihil, nec negatio, nec privatio; sed est tantum pura potentia, suscepliva formarum corporalium et privationum. Et ideo dicit beatus Augustinus, 42. Con-/eutonum (cap. 3 et 6), quod materia nec est corpus, nec forma, nec aliquid de se formatum ; et sic est prope nihil; et tamen non est nihil; sed est aliquid informe, receptivum omnium formarum. Et Commentator, *dc Substantia orbis* (cap. i), dicit quod materia substantiatür per posse. Ex quo patet quod ad intrinsecam naturam rnateriæ nulla actualitas omnino |>ertinet, sed pura potentialités ad recipiendum quamcumque actualitatem in materia possibilem recipi. Ex hoc arguitur sic : Quando aliquid nullam diversitatem ex se, sed omnem («) quam halet. vel habere potest, trahit ex alio, non solum effective, ‹ed etiam formaliter, tale debet judicari idem vel diversum ex alio. Sed materia prima, in so et ex se nullam diversitatem habet ad aliam materiam ; sed omnem quam habet, vel habere potest, trahit ex alio (6), scilicet ex forma sibi indita, et ex dante formam, ex uno formaliter, et ex alio effective. Ergo materia debet judicari eadem vel diversa solum ex forma sibi indita. Exsistente ergo eadem forma, omnis materia sibi unita nunc et prius debet judicari eadem ; si autem hæc (γ), et compositum. Major de se manifesta est. Minor probalur ex natura rnateriæ, quæ est quod materia sit pura potentia, ul statim dictum est. Quia, ex quo materia est pura |H»lenlia. de x· non habet aliquod esse, ‹ed solum posse esse; sed lotum suum *esse* est a forma; et, per consequens, identitas et diversitas, cum ab eodem habeat quodlibet *esse,* et esse unum in se, et diversum ab alio. Materia ergo, cum de se nullam habeat enlitatem (0), sed solum potentiam ad enlilatem. ex se non habet aliquam diversitatem, sed solum potentiam ad diversitatem. Et hoc est quod dicit Commentator, superi. *Mctaphysiae,* quod in fundamento natura nihil est distinctum. \ocat autem fundamentum natura materiam primam. Et sic (c) patet minor. Sequitur ergo conclusio.

Secundo sic. Nisi tota unitas rnateriæ et compositi esset a forma, tunc animal quod nutritur, post conversionem alimenti non esset simpliciter idem quod prius, etiam (ζ) quoad essentiam. Consequens est falsum. Ergo et antecedens. Falsitas consequentis palet per Damascenum *(de Fid. Orth.),* lib. 4, cap. 13, ubi dicit quod panis el vinum el aqua in corpus el sanguinem comedentis transmutantur. nec tamen fit aliud corpus quam primo. Et idem videtur senlire Aristoteles (η), primo de *generatione.* Est etiam ad hoc ratio: quia, si animal

(i) 7111α. — lA/uiho· qiux/ Pr.
(6) *differrent.* — *differunt* Pr.
(3) *omnem.* — *Of^ortct quod* Pr.
(S) a verbis *non totum effective* usque ad rx *alio* om. Pr.
(γ) *hvc.* — *hoc* Pr.
($) *rntitatcni.* — *idmtitateni* Pr.
(t) fie, — Om. Pr.
(ζ| *etiam.* — *et* Pr.
(η) *Avutolelet.* — *arguens* Pr.

esset aliud essentialiter post nutrimentum quam ante, aut esset aliud secundum se (a) lotum, aut secundum partem solurn. Non secundum se totum, ut de se patet : tunc enim in omni nutritione esset nova generatio; quod est falsum. Nec secundum partem : quia, aut secundum formam, aut secundum materiam. Non secundum formam : quia, ut dicitur in 1. *de Generatione* (t. c. 39 et seq.), in hoc differt nutritio a generatione, quod in nutritione non accipit materia novam formam quæ prius non fuit, sed fit solum sub forma quæ prius exstitit; in generatione autem accipit materia novam formam, quæ omnino non fuit. Nec secundum materiam : quia, aut secundum lotum, aut secundum partem. Non secundum totum : quia materia animalis præexsistens non simul lota abjicitur, et alia totaliter nova inducitur, ut de se patet. Nec secundum partem : quia materia non babet de se partem et partem in essentia sua, circumscripta partialitate quantitative, de qua non loquimur; ergo idem animal penitus quoad substantiam in toto et in parte est ante nutritionern, et post. Et sic patet falsitas consequentis. Probatio consequentia· : quia per nutritionern forma animalis iit de novo in materia alimenti, quæ, si de se haberet aliquam unitatem pneter illam quam habet a forma, tunc materia |>ost nutritionern differret a materia ante nutritionern, sicut differt totum a parte, et, per consequens, esset aliud animal, saltem in parte. Palet ergo quod materia de se nullam habet identitatem aut diversitatem, nisi quam habet a forma; et sic, manente eadem forma, erit eadem materia, undecumque veniat; et, per consequens, idem compositum.

Tertio (6) arguit. Quia rationes partis oppositæ non procedunt. Arguunt enim sic quidam, dicentes quod, si anima Petri uniretur materis, non quam hic habuit, sed illi quam Paulus habuit, non esset homo idem numero simpliciter. Quia, variato uno de illis quæ sunt de necessitate ad unitatem compositi, variatur compositum. Sed sic est hic. Ergo, etc. Major ab omnibus conceditur. Probatio minoris, quoad illam pariem, quod scilicet unitas compositi dependet non solum ex forma, sed ex forma simul et materia : Quia ab illo habet aliquid unitatem, a quo entitatem. Sed compositum habet entitatem essentialem non solum a forma, sed a forma et materia simul; alias tota entitas et essentia hominis ceeet in anima separata. Ergo et unitatem essentialem. — Item, probatio quod materia non sit una, unitate suæ essentiæ, quæ est potentia, a forma : Quia unum convertitur cum ente; unde, sicut in matena est triplex enlilas, sic et triplex unitas. Est enim in materia primo (γ) potentia quædarn, a solo Deo effective, et a nullo alio, quomodocumque ; secundo, participat a forma *esse* actuale; tertio a quantitate *esse* extensum. Primo debetur unitas substantialis potentialis ; secundo unitas substantialis actualis; tertio unitas accidentalis, quæ est principium numeri. Modo ista ultima numeratur numero quantitatis, cujus est effectus formalis : ita quod illi qui dicunt quod in augmento tota quantitas præexsistens corrumpitur, et nova generatur, non possunt salvare quod sit idem quantum puer et senex, licet sit idem homo; et similiter, si in corpore Christi vivo et mortuo resuscitato non esset eadem quantitas numero, non esset idem quantum numero. Sed, quoad secundum, est unitas actualis substantialis a forma substantiali ; unde ista est tota a forma substantiali et sola, sicut prima a forma accidentali. Tertia est unitas potentialis, quam habet a se, non ab alio, formaliter, sicut nec entitatem : verbi gratia, in generato et corrupto est una materia numero numerositate essentiali potential!, non actuali, nec accidentali.

Hanc rationem alii deducunt aliter, dicentes sic : Ab eodem habet aliquid entitatem et unitatem (a) in se, et distinctionem ab alio. Sed materia habet entitatem essentialem non a forma, nec per formam, licet non sine forma. Ergo habet unitatem in se, et distinctionem ab alio, non a forma, nec per formam. Non ergo habet materia lotam unitatem et distinctionem a forma, sicut supponunt priores rationes. Probatur minor tripliciter. Primo : quia materia est ingenerabitis et incorruptibilis, ut dicitur, 1. *Physicorum* (t. c. 82); sed nulla entitasquæ sit in materia per formam, vel a forma, est ingenerabitis et incorruptibilis, cum per generationem acquiratur, et per corruptionem amittatur; ergo, etc. Item, secundo : realis compositio est ad minus duorum realiter differentium ; sed materia et forma faciunt compositionem essentialem, vel realem ; ergo sunt duo realiter distincta; quod non esset, nisi materia secundum se haberet aliquam realem unitatem prælcr illam quam habet a forma. Item, tertio : subjectum manet idem sub utroque termino transmutationis; sed materia est subjectum transmutationis quæ est a forma in formam ; ergo eadem est materia sub diversis formis; quod non posset esse, si materia haberet totam unitatem suam a forma.

Sed quod istæ rationes non concludant, patet. Quia, cum materia de se sit in pura potentia ad *esse,* ex tali entitate competit ei duplex distinctio : una, qua distinguitur a puro non ente, per hoc quod ipsa est aliquo modo ens; alia, qua distinguitur ab actu, per hoc quod ipsa est potentia. Et de hac duplici distinctione procedit ratio quæ probat quod materia habet aliquam entitatem et unitatem

(a) M. — Om. Pr.

(β) Hoc irgumentum Auctor refert prout repentur apud Petrum de Palude, diti. U. q. 1.

(7) pnnw —*pnma* Pr.

(a) *entitatem et unitatem* — uniMton et entitatem Pr.

in se, per quam est ingenerata, et incorruptibilis, et alia a forma realiter, <4 subjectum transmutationis quæ est a forma in formam. Et ad hoc sufficit enlitas potentialis solum, et unitas proportionabiliter ei correspondons. Sed de hac non loquimur; sed solum quærimus de distinctione materiæ a materia, et ejus unitate. Talem autem distinctionem impossibile est invenire in materia secundum se : cum omnis materia sit pura |>otentia tantum, et per hoc una non potest distingui ab alia secundum communem rationem potentia», cum in hac conveniant; nec secundum numeralem distinctionem potentia» a potentia, quia numerus eorum quæ sunt unius rationis, supponit actuahtatem eorum, seu entilatoin actualem eorum, qua numerantur, si sunt actu plura; si autem solum possunt esse, et nondum sunt, possunt quidem plura esse secundum numerum, sed nondum sunt. Cum ergo materia non habeat aliquam entitatem actualem secundum so, sed omnem quam habet, habeat per formam et a forma, consequens est quod secundum se non potest habere aliquem numerum, quo distinguatur actu [ab alia materia.

Si autem aliquis diceret quod tota distinctio numeralis est quidem per formam vel a forma, sed solum quantum ad fieri, non autem quantum ad conservari, ac per hoc materia quæ est facta per formam diversa numero a quacumque alia materia, semper remanet alia, nec recipit aliam unitatem numeralem sub quacumque forma fiat de novo, sed semper retinet præexsistontein, et sic non oportet quod materia quæ fit sub alia forma, sil eadem numero cum omni materia quæ prius fuit sub eadem ; — dicendum quod non valet. Quia, licet in causis efficientibus aliquid possit esse causa in fieri, et non in conservari, non tamen in causis formalibus; nihil enim potest esse album sino albedine. Cum ergo forma sit causa entitatis et unitatis materia», per quam una distinguitur ab alia, non efficiens, sed formalis, impossibile «st talem distinctionem Heri vel conservari sine forma. Patet ergo quod, remanente eadem forma secundum numerum, qua»-cumque materia adveniat, et undecumque, est idem homo secundum numerum, propter hoc quod tota unitas actualis cujuscuinque rei est a forma.

Quarto arguit. Quia, secundum hanc viam, evaduntur multæ difficultates quæ sunt circa materiam resurrectionis : sicut est illa de costa Ad®, de qua formatum est corpus mulieris, ut diditur, *Genes.* 2 (v. 21 et 22); et ita illa qua quæritur : si aliquis homo nutriatur (a) ex carnibus alterius hominis, et de superfluo alimenti generatur alius homo, in quo illorum talia resurgent? Secundum enim ea quæ dicta sunt prius, non differt (6) quantum ad unitatem numeralem resurgentis, in quo talis materia resurgat; cum ipsa de se nullam habeat unitatem aut pluralitatem, sed omnia ista competunt ei per formam, quæ si est eadem, totum compositum erit idem. — Hæc Durandus.

II. Argumenta Johannia de Neapoli. — Contra eamdem conclusionem arguit Johannes de Neapoli, secundo *Quodlibeto,* q. 6, ubi sic dicit : Si anima Petri uniretur materi© Pauli, vel lapidis, esset idem Petrus numero qui fuit. Quod potest sic probari : Exsistente eadem forma numero, et eadem materia, est idem compositum numero. Sed sic est in proposito. Ergo, etc. Major patet de se : quia, sicut entitas retiis compositi dependet intrinsece et essentialiter ex sola entitate materiæ et formæ, sic et unitas numeralis ex unitate numerali. Minor etiam, quantum ad unam partem, supponitur, scilicet quod sil eadem forma. Sed quantum ad aliam, declaratur. Ad cujus eridentiam, sciendum esi quod duplex unitas attribuitur materiae. Una (a) intrinseca el essentialis; et illa (6) esi potentia quaedam, de genere substantia»; el, quantum ad talem unitatem, dicitur esse una materia omnium generabilium el corruptibilium, seu invicem transmutabiliurn, ut palet in 1. *de Generatione.* Et alia est superveniens, scilicet unitas actualis. Et hæc est etiam duplex : quia quædarn est substantialis, quam scilicet habet a forma substantiali, ratione cujus dicitur esse una materia in uno composito; et quædam est actualis accidentalis, quam habet a quantitate dimensiva, secundum quam dicilur esse una materia generati et corrupti, quia formæ earum succedunt bibi in eadem parte materiæ, materia autem partialilalem habet a quantitate dimensiva. Sed constat quod, si anima Petri uniretur materiæ lapidis, vel Pauli, esset eadem materia quæ prius exsistit sub forma Petri (γ), primo modo identitatis, el secundo. Ad unitatem autem numeralem compositi istæduæ unitates materiæ sufficiunt ; nec requiritur tertia. Quod probatur dupliciter. Primo, quia plures partes materiæ quantitative distinct© possunt concurrere et de facto concurrunt ad unum numero : ut patet do diversis partibus materiæ elementorum concurrentibus ad generationem mixti, quod est unum numero; et de materia cibi el cibati, quæ, post nutritionern, sunt in nutrito, quod est unum numero. Secundo : quia, si aliqua mulier de carnibus humanis nutriretur, sic quod materia fœtus fuisset sub forma substantiali alterius hominis, et tandem proles continuo de humanis carnibus vesceretur, constat quod in resurrectione finali materia talis prolis esset sub formis illorum hominum quo-

ta) nulrta/ur. — *nutritur* Pi
(S) *differt.* — *differunt* Pr.

(e) *Una.* — *scilicet* Pr.
(6) *et illa.* — *sed prima* Pr.
(γ) *cum pnrexiutentc.* — Ad. Pr.

rum carnibus talis proles nutrita fuisset, et mater ejus pasta; et, per consequens, sub forma talis prolis esset alia materia isto modo ab ea quæ prius fuit sub eadem forma ; et tamen talis esset idem homo in numero qui prius fuit, propter unitatem numeralem formæ substantialis, et propter unitatem materiæ numeralem primam et secundam de Iribus pnedictis. quamvis deesset tertia. Ergo prædiclæ duæ sufficiunt ad unitatem numeralem compositi ; nec requiritur tertia. Per quod etiam patet conclusio principiis, quod, si anima alicujus hominis desineret esse in tota sua materia, et de novo uniretur toti alicui alteri materiæ, esset idem homo numero qui fuit.

Secundo principaliter. Quia hanc secundam conclusionem, cum prædicta secunda ratione, expresse ponit Augustinus, 22. *de Civitate Dei,* cap. 20, ubi agens de resurrectione finali, quœrit de illis qui vescuntur carnibus humanis, sub qua forma resurgent; et respondet quod sub forma illorum quorum fuerunt ilhe carnes, et materiam in tali homine Deus aliunde supplebit, et nihilominus erit idem homo numero qui fuit. Unde dicit sic : Qme*ritur, cum caro hominis mortui etiam sil vivenli caro, cui potius eorum in resurrectione reddatur ? utpote quispiam confectus fame, atque compulsus, vescatur cadaveribus hominum.* Et subdit responsionem, paucis interpositis : *Heddctur caro illi homini, cujus caro humana primitus esse cœpit.Sua vero illi(z)qucm fames exinanivit, ab eo qui potest etiam exhalata revocare, reddetur.* El subdit (quod est ad propositum) : *Quamvis* etsi *omnibus periisset modis, nec ulla ejus materies* in *ullis naturæ latebris remansisset, unde vellet, eam repararet Omnipotens.*

Tertio. Quia hæc videtur esse sententia Johannis Baptista, Mitth. 3 (v. 9) : *Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abralue.* Ex quo ridetur quod animæ filiorum Abrahæ, qui jam mortui erant, possent uniri materiæ lapidis; el essent nihilominus iidem filii Abrahæ, qui fuerant. Unde dicit Thomas, super Malthæum, prædicta verba exponens ‹ In quo Dei indicat potentiam, ut qui de nihilo cuncta fecerat, possit et saxis de durissimis populum procreare. Prima enim sunt rudimenta fidei, credere Deum posse quidquid velit (€). u — Hæc Johannes.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

(a) vero *illi. — illi ruro* Pr.

(6l Hec non reperiuntur m Commento S. Thomæ in Matthorn, bene vero in Catena aurea. Prima verba, *In quo M,* etc , dceucnuntur ex Ihrrunymo (sup. Maith.)', ultima vero, *Prima* enim *runt,* etc., ex Glossa atteruntur.

ARTICULUS III.

PONUNTUR SOLUTIONES

Ai) ARGUMENTA CONTRA TERTIAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Durandi. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supradiclis. Et quidem

Ad primum Durandi, dicitur primo, quod utique verum est quod materia prima, in sui puni essentia considerata, non includit intrinsece actualitalem alicujus decem prædicamentorum, sed potentiam substantialem, et essentiam potenlialem ad recipiendum quamlibet talem, secundum tamen certum ordinem. — Dicitur secundo, quod materia prima, priusquam sil subjecta diversis formis, et considerata pro illo priori ut præcedit unionem sui ad formam, nullam habet partitionem, nec distinctionem actualem in se ; nec una materia, aut pars materiæ ad aliam. Habet tamen ordinem ad diversas formas quibus potest subjici, etconsequenler potentiam ad actualem distinctionem, et ad sui participationem, secundum numerum; ita quod, secundum diversas sui paries, subjiciatur diversis formis unius rationis, el diversarum rationum. — Dicitur tertio, quod diversae pries materiæ, postquam fuerunt sub diversis formis unius vel diversarum rationum, perpetuo retinent aliquem ordinem, vel inclinationem, vel proportionem, aut respectum, vel aliquam habitudinem ad formas sub quibus fuerunt, quem vel quam non habent ad formas quibus numquam informata fuerunt : sicut materia quæ fuit sub forma Ad©, habet aliquem respectum ad animam Adæ, quem non habet ad animam Christi, vel alterius, cujus numquam fuit pars. — Dicitur quarto, quod, licet una pars materiæ non habeat actualem distinctionem ab alia parte materiæ, nec actualem unitatem aut identitatem substantialem aut accidentalem ad seipsam, vel ad aliam, effective aut formaliter ex seipsa, sed ex efficiente et ex forma substantiali aut accidentali, tamen talis distinctio et unitas materia· ad materiam non solum dependet ex efficiente effective, et a forma formaliter, verum etiam subjective el fundamentaliter ex ipsa materia, sicut cæteræ relationes dependent ex fundamento et subjecto el termino. Et ideo ad identitatem talis respectus non sufficit unitas (a) forma», nisi cum hoc sit unitas subjecti et materiæ. Non ergo sequitur quod, stante unitate form© substantialis, omnis materia sibi subjecta sil eadem, nec quod omnes materiæ unita animæ Petri simul vel successive sint eadem materia. — Dicitur quinto, quod illa prima ratio

(x) unita/. — *tentai* Pr.

seipsam destruit. Quia, si ex identitate formæ sequitur identitas materiæ, ergo, per oppositum, ex diversitate formarum sequitur diversitas materie· ruin eis subjectarum. Cum ergo materia primo subjecta animai Pelii, el materia secundo subjecta eidem, maneant sub distinctis formis substantialibus et accidentalibus (quia materia quæ desiit esse sub anima Petri, non est annihilata, sed informatur aliqua alia forma substantiali distincta ab anima Petri), ergo illæ materiæ sunt actualiter distincts?; et, ex alia parte, secundum te, suntactualiter indistincta?; ergo simul sunt actualiter distincte et indistincta?; quod est contradictio.

De prodictis Petrus de Palude (dist. 44, q. 1) sic dicit : * Potest dici quod materia quæ est sub una forma, distinguitur essentialiter ab ilia quæ est sub alia. Ex quo autem semel distincta est. ,mr quascumque formas transeat, distincta remanet (a), si redeat ad eamdem formam. Unde, si anima Petri uniatur materia? Pauli, quæ remansit in ossibus vel reliquiis Pauli, propter unitatem formae, bene materia quæ nunc est Petri, habet eamdem actualitatem numero quam materia olim Petri habuit. Sed, loquendo de essentia materiæ in se, non est idipsum quod illa est, nec quod illa fuit. Quia materia quæ fuit Petri, secundum entitatem suam potentialem. aut corrupta est, aut remansit. Non potest dici quod sit corrupta : quia est incorruptibilis; et præterea, si esset corrupta, materia succedens non esset illa, quia ens non est non ens. Si autem non est corrupta, sed sub forma ossis vel reliquiarum ejus, non potest dici quod materia succedens sit idipsum quod materia præcedens, cum distinguantur formis; nec quod sit aliquid quod illa fuit, quia ipsa est id ipsum quod fuit, quia numquam corrupta fuit. Propter quod restat quod ista materia est materia Petri. Illa autem non est materia Petri, sed fuit; quia non informatur nunc anima Petri, sed prius. Propter quod Petrus non est ille qui fuit; quia non habet partem essentialem quam prius habuit, sed habet aliquam (piam numquam habuit. — Si quis ergo velit sustinere communem opinionem, potest dicere ad primam rationem Durandi, quod materia habet diversitatem a forma, modo quo dictum est. Quia sicut quantitas, si migraret de subjecto in subjectum, daret idem *esse* quantum diversis, quæ tamen haberent diversa esae substantialia; econtra autem, si unum subjectum transiret de quantitate in quantitatem, haberet diversa esse quanta, et unum *esse* substantiale, quod convertitur cum ente. Sed quæ simul habent unam quantitatem, sunt una substantia perfecta; quæ simul duas, diverse. Sic est de materia respectu formæ : quia, transiens de forma in formam, retinet unitatem essentialem potentialem, recipiens diversas actuales. Unde sunt duæ unitates in composito, quamvis non sit nisi una forma. Et hoc est signum quod hanc unitatem non habet materia a composito, alias non esset nisi una unitas materiæ et formæ, sicut unitas numeralis in uno quanto non est nisi una omnium una quantitate affectorum (a). — Ulterius, si forma migraret de materia in materiam, daret idem *esse* accidentale materiebus habentibus diversam essentiam. Sed quando actu duæ formæ informant materiam, faciunt (6) ipsarn distinctam; et quando una forma multas materias, facit omnes unam actu. — Quod autem materia non sit *quid,* vel *quale* (γ), vel *quantum,* etc., — verum est actu. Sed potentia, sic est *quid,* quod non est aliud : quia est in genere substantial; et inde est quod primo actuatur per *quid,* et non per *quale* vel *quantum,* etc. › — Hæc Petrus, et læne.

Ad secundum dicit Petrus (ibid.), quod ‹ nutritum mutatur substantialiter : quia nutritio est mutatio substantialis, non accidentalis; unde alimentum nutrit inquantuin *quid:* quia ex non substantiis non fit substantia, nec ex non quantis quantum. Ergo, cum nutritio sit propter restaurationem deperditi, subetantia deperditur, et restauratur : non autem tota, nec pars ‹piæ est forma, nec pars quæ est materia; sed pars partis. Aliter tamen deperditur, et aliter restauratur. Nam, cum ex resolutione nutriti contingat animalia generari (quod non est sine materia), potest dici quod illa materia quæ per deperditionem el consumptionem humidi a calido consumitur, est alia materia actualiter ab illa quæ remanet; quia distinguitur per formam ejus quod generatur inde. Materia vero quæ additur, cum sit sub eadem forma, non distinguitur ab illa cui additur. Et sic in additione fit mutatio secundum partem essentialem materialem, non actualem, sed potentialem; quia, facta additione, est potentia facta in toto ad majorem quantitatem per augmentum, quæ prius non erat. Quando autem dicitur quod, si materia haberet de se unitatem, retineret eam; — licendum quod materia unitatem essentialem habet de se, et a se. Sed omnis distinctio est per actum. Unde non distinguitur una materia ab alia, nisi (piando est sub alia forma. Propter quod illa quæ additur sub eadem forma, nullo modo distinguitur; sed illa quæ sepratur, distinguitur, quia fit sub alia forma, sive separetur quanta (quod magis videtur), sive non quanta, per hoc quod est sub quantitate, quando actio primo eam attingit ›. — Hæc Petrus, et concorditer dictis sancti Thomæ.

(a) *remanet. — remaneat* Pr.

( ) nui una *unitas materies et formes, sicut unitae numeralis in uno quanto non est nisi una oninium una quantitate affectorum. — sicut unitas numeralis in una quanto unitas tecundum formam non est* nui una omnium *una quantitate affectorum* Pr.

( ) *faciunt. — faciant* Pr.

(γ) *quale. — quare* Pr.

Unde sanctus Thomas sententialiter solvit illud argumentum in mullis locis. Nafn, I p., q. 119, art I, arguit sic, quinto loco : « Si alimentum in veritatem (a) human® naturae transiret, nihil est in homine quod non posset recedere et reparari ; quia id quod in homine generatur ex alimento, et recedere et reparari potest. Si ergo diu viveret, sequeretur quod nihil quod in eo materialiter fuit in principio sue generationis, linaliter remaneret in ipso; et sic non esset idem homo per totam vitam, cum ad hoc quod aliquid sit idem numero, requiratur identitas materia Hoc autem est inconveniens. Non erg0 alimentum transit in veritatem (6) human® natura. » Ecco argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod, sicut Philosophus dicit in 1. *dc Generatione (t.* c. 39), (piando aliqua materia per se convertitur in ignem, dicitur ignis generari; quando autem convertitur in ignem præexsistentem, dicitur ignis nutriri. Unde, si tota materia simul amittat speciem ignis, et alia materia convertatur in ignem, erit alius ignis numero. Si vero, paulntim combusto uno ligno, aliud substituatur, et sic deinceps, quousque omnino prima ligna consumantur, semper remanet idem ignis numero; quia semper illud quod additur, transit in praeexsistens. Et similiter est intelligendum in corporibus viventibus, in quibus ex nutrimento restauratur id quod per calorem naturalem consumitur (γ). » — Hæc ille.

Simile ponit, 2. *Sentent.,* dist. 30, q. 2, art. 1, in solutione quarti argumenti, dicens : α Cum illud quod advenit cx alimento aggencratum (o), sil permixtum ei quod prius erat, et simpliciter unum effectum ex ambobus sit (t), semper fit deperditio in utroque proportionabiliter. Unde oportet quod de utroque remaneat proportionabiliter. Et ideo numquam contingit quod(Q totum illud quod prius erat, abscedat, ita quod nihil prioris materiæ remaneat ; sed semper manet aliquid ; et illud quod advenit, est unum cum eo quod præerat, effectum. Et ideo eadem materia et idem individuum manet per totum vitam. Sicut patet etiam in igne, qui nutritur lignis : semper enim manet idem numero ignis, quamvis quibusdam lignis appositis alia consumantur; quia illud quod advenit, semper efficitur unum cum eo quod præerat. Et magis esset simile, si fleret commixtio secundum totum, sicut est in nutrimento. Secus autem esset, si ex materia adveniente generaretur ignis vel caro seorsum : tunc enim, propter omnimodam diversitatem materi®, esset diversitas «ccundum numerum. >— Hæc ille.

Simile dicit, octavo *Quodlibeto,* art. 5, in solutione secundi. « Veritas, inquit, human® natura, et cujuslibet alterius rei, est a specie. Et ideo, cum illud quod est in homine maneat secundum speciem, quamvis non maneat secundum materiam, nihilominus veritas humanas natliræ dicitur. Nec desinit homo idem esse numero, propter mutationem quæ est secundum materiam; quia non tota materia simul a forma abstrahitur, ut alia tota simul formam accipiat (hoc enim esset generatio et corruptio; sicut si totus unus ignis ex Ungueretur, et alius totus accenderetur); sed aliqua pars materi® consumitur, et aliqua in locum ejus subrogatur, quæ efficitur una materia cum praecedenti vel praeexsistenti, per hoc quod ei adjungitur ad suscipiendum eamdem formam humani (a) corporis; sicut si unum lignum ignis consumat (6), et aliud loco ejus apponatur, erit idem ignis numero, d — Hæc ille.

Ex quibus patet, primo, quod nullo modo est simile de alietate materiæ quæ advenit nutrito, et de alietate materiæ quæ adveniret animæ Petri in casu nostro : nam, in primo casu, semper remanet una materia secundum numerum, aliquali unitate et identitate, non autem in secundo casu; et ideo in secundo casu non esset idem individuum numero sicut in primo. Si autem quaeratur utrum in primo casu sit unum et idem individuum numero simpliciter,— dicendum, mihi videtur, quod est idem simpliciter quoad formam; non autem est idem omnino simpliciter quantum ad materiam; potissime, cum Philosophus dicat, 1. *dc Generatione* (t. c. 33 ct seq.) quod nutriti quælibet pars manet eadem secundum speciem, non autem manet eadem secundum materiam. Quis enim nesciat quod materia animalis nutrimento utentis, per calorem naturalem aliquid deperdentis, et per virtutem nutritivam aliquid restaurantis, non habet tantam unitatem vel identitatem a principio usque ad finem, quantam habet materia corporum coelestium, nec quantam habebit materia corporum glorificatoruin? Et ideo non oportet quaerere tantam unitatem aut identitatem secundum numerum in generabilibus et corruptibilibus, in quibus est continua deperditio et acquisitio materiæ, quanta est in corporibus coelestibus aut in substantiis separatis.

Ad tcriluin dicitur primo, quod rationes oppo- site.· partis sunt probabiliores. Variato enim aliquo principiorum essentialium speciei vel individui intrinsecorum, necesse est speciem vel individuum intrinsece variari, nec esse omnino idem quod prius.

De hoc sanctus Thomas, I p., q. 119, art. 1, sic dicit : « Secundum Philosophum, 2. *Metaphysicæ* (t. c. 4), *hoc modo se habet unumquodque ad* I *veritatem, sicut se habet ad esse.* Illud ergo perti-

(3) veritatem. — *virtutem* Pr
(‹) *veritatem.* — virtutem Pr.
(γ) rofwumüur. — amnimelur Pr.
($) *aggencratum.* — *ad generatum* Pr.
(t) nt — *fit* Pr.
(Q *quod.* — *secundum* Pr

(») /lunia/ii. — *humanam* Pr.
I (M) *consumat.* — *consumatur* Pr.

net ad veritatem natura alicujus, quod est de constitutiono natune ipsius. Sed natura potest considerari dupliciter : uno modo, in communi, secundum rationem speciei; alio modo, secundum quod est in hoc individuo. Ad veritatem ergo natura? alicujus in communi consideratae, pertinet forma et materia in communi accepta; ad veritatem autem natune in hoc particulari consideratu?, perlinet materia individuals signata (a), et forma per hujusmodi materiam individuata. Sicut de veritate natura human® in communi, est anima et corpus; sed de veritate natura human® in Petro, vel Martino, est hæc anima et hoc corpus. » — Hæc ille.

Dicitur secundo quod improbatio illarum rationum non sufficit, quia fundatur in hac falsa consequentia, scilicet : distinctio actualis numeralis unius materiæ ab alia materia non est sine forma, sed per formam; ergo ex unitate formæ sequitur unitas materiæ. Ista autem consequentia nullius est valons. Tum quia unitas actualis materiæ ad materiam, licet quoad actualiiatem sil a (6) forma, et in genero cause formalis, tamen talis unitas, quoad suum materiale, et in genere causæ materialis, est ab ipsa materia; et ideo sola unitas formæ non infert unitatem materiæ ad materiam, nisi simul cum hoc *esse* hujus sit illius. Tum quia, etsi omnes materiæ quæ simul actuantur eadem forma substantiali, constituant unam materiam numero ex illis resultantem, non tamen oportet quod illa quæ noviter advenit, sil idipsum quod illa quæ pnefuil, nec quod materia digiti sit materia pedis. Tum quia, si instantes materiæ successive fuerunt sub eadem forma, et postea sunt sub diversis formis substantialibus, improbabile est dicere quod illaquæ ultimo est sub anima rationali, sil una et eadem secundum numerum cum aliis tribus quæ sunt sub aliis formis, cum distinctio formarum necessario arguat distinctionem materiarum eis subjectarum. Et propter multa alia prædicta consequentia non valet. Unde ad distinctionem materiarum sufficit distinctio formarum quibus simul aclualiler informantur; sed ad actualem unitatem materiarum non sufficit unitas formæ substantialis, qua ili® materia? successive informatae fuerunt. Conceditur tamen quod, sicut materiæ simul subject® distinctis formis sunt (γ) actualiter distincta?, ita materi® simul subjectae eidem formæ sunt una materia, vel constituunt unam materiam.

Ad quartum dicitur quod illæ difficultates, licet evaderentur per illam viam, non tamen sine mullo inconvenienti; et, dum evaderent unam, inciderent in multas alias difficiliores. Opinio aulem communis sancti Thomæ evadit illas difficultates sine quocumque inconvenienti, ut diffuse patet per ipsum, dial. 44, q. 1, art. 2, in solutione quart® quæsliunculæ. Et ad hoc forte aliquid inferius dicetur.

II. Ad argumenta Johannis de Neapoli.— Ad argumenta Johannis de Neapoli contra eamdem conclusionem, patei responsio per prædicta. Sed, ex «abundanti, dicitur ad primum, negando minorem principalem. Quia, in illo casu, non esset eadem materia secundum numerum sub forma Petri, quæ prius erat sub eadem. Nec valet probatio ejus. Quia, in illo casu, materia secundo adveniens non haberet «aliquam trium unitatum quas arguens ponit, in ordine ad materiam quæ praefuit sub forma Petri. Non quidem primam. Quia, licet omnium generabilium et corruptibilium sit una matena unitate essentiali potential! secundum rationem, non tamen secundum numerum. Aliud est enim loqui de materia prima absolute, aliud de materia prima hujus individui; secundum quod ostendit sanctus Thomas, 2. *Sentent.,* dis!. 30, q. 2, art. 1 (a), contra quosdam dicentes quod materia æqualiter se habet ad recipiendum omnes quantitates, sicut ad recipiendum omnes formas, et quod quantumcumque parum sit de materia prima in quovis pano corpore, potest recipere quanlamlibet quantitatem, adeo quod ex grano milii posset fieri totus mundus, etc. Contra istos, inquam, inter alia, sic dicit : « Quando loquimur de materia exsistente in hac re, jam dimittimus considerationem materiæ absolute. Non oniin potest accipi illud materiæ quod est in hac re, nisi secundum quod est divisum ab illa parte materiæ qu® est in alia re. Divisio autem non accidit materiæ, nisi secundum quod consideratur sub dimensionibus saltem interminatis : quia, remota quantitate, ut 1. *Physicorum* (t. c. 15) dicitur, substantia erit indivisibilis. Undo consideratio materiæ hujus rei est consideratio materiæ non absolute, sed materiæ sub dimensione exsistentis. Unde non oportet ut quod convenit materiæ inquantum est absoluta et prima, conveniat materiæ exsistenti in hac re, prout accipitur in hac re exsistens : quia ex hoc receditur a consideratione primæ materiæ. Unde materia quæ est in hac re exsistens, non est in potentia ad totam quantitatem mundi, sed usque ad determinatum *quid,* quantum potest per rarefactionein consequi, etc. » — Hæc ille.

Dicitur secundo (6), quod, in illo casu, materia secundo adveniens' formæ Petri non haberet secundam unitatem cum materia quæ primo subfuit eidem formæ, scilicet unitatem substantialem actualem : quia talis unitas non solum dependet a forma, irnmo a materia, ut sæpe dictum est; et ideo,

(a) *individualts signata.* — ‹ndividuaru *significata* Pr.
(C) a. — Om. Pr.
(γ) *sunt.* — »ive Pr.
ta) ΐiM. — Ad. Pr.
(6) *secundo.* *quarto* Pr.

variata materia, variatur talis unitas· Impossibile namque est illas materias esse idem vel unum essentialiter actualiter, quæ sunt actu sub distinctis formis, et de quibus velificantur innumerabilia contradictoria. Sic autem est de materia primo subjecta formæ Petri, et de materia secundo adveniente, ut de se patet.

Ad secundum prlclpnllter dicitur quod Augustinus non est illius opinionis quod possit esse idem homo secundum numerum, habens successive duas materias totaliter ab invicem distinctas, et in nullo communicantes; nec quod materia quæ est sub una forma, sil eadem numero unitate essentiali, substantiali aut accidentali, potentia!) vel actuali, cum materia quæ est sub alia forma; nec quod duo homines simul habeant eamdem materiam; sicut habet dicere iste qui arguit. Sed vult quod idem homo secundum numerum potest habere duas materias successive secundum aliquam sui partem distinctas. De hoc sanctus Thomas, 4. *Sentent.* (x\ dist. 44, q. 1, art. 2, qu 4, ubi, tertio loco, arguit sic : • Non potest esse quod idem in diversis hominibus resurgat. Sed potest esse quod aliquid fuerit (6) de veritate nature humanæ in diversis hominibus : sicut si aliquis carnibus humanis vescatur (γ), quæ in substantiam ejus transeant (3). Ergo non resurget in aliquo quidquid fuit de veritate humanæ nature in ipso. — (Arg. 4) Si dicatur quod non quidquid est in carnibus comestis, est de veritate humanæ untune; et ita aliquid eorum poterit resurgere in primo, et aliquid in secundo; — Contra : De veritate humanæ natura» maxime videtur esse illud quod a parentibus trahitur. Sed, si aliquis non comedens nisi carnes humanas filium generaret, oportet quod illud quod filius a parentibus trahit, fuerit de carnibus aliorum hominum quas pater suus comedit; quia semen est de superfluo alimenti, ut probat Philosophus in libro <te *Animalibus (i. de Gener, animal.,* cap. 18). Ergo illud quod est de veritate humanæ nature in isto puero, fuit etiam de veritate humanæ naturæ in aliis hominibus, quorum carnes pater comedit. — (Arg. 5). Si dicatur quod illud quod erat de veritate humanæ naturæ in carnibus hominum comestorum, non transit in semen, sed illud quod erat ibi de veritate humanæ naturæ non exsistens; — Contra. Ponatur quod aliquis cibetur solis embryis, in quibus nihil esse videtur quod non sit de veritate humanæ nature, quia totum quod est in eis, a parentibus trahitur. Si ergo superfluitas cibi convertitur in semen, oportet quod illud quod fuit de veritate humanæ naturæ in embryis, qui etiam ad resurrectionem pertinent, postquam animam rationalem perceperunt, sit (a) etiam de veritate humanæ naturæ in puero qui ex tali semine generatur; et sic, cum non possit idem resurgere in duobus, non poterit resurgere in quolibet quidquid fuit de veritate humanæ naturæ in ipso. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : < Dicendum, inquit, quod, secundum primam opinionem, facile est ad hoc respondere : quia carnes comestæ, secundum illam opinionem, numquam sunt de veritate humanæ natura» in comedente; fuerunt autem de veritate humanæ naturæ in eo cujus carnes comeduntur; et ita resurgent in primo, et non in secundo. Sed, secundum secundam opinionem et tertiam, unusquisque in illo resurget, in quo magis accessit ad perfectam participationem virtutis speciei. Et, si æqualiter in utroque accesserit, resurget in illo in quo primo fuit; quia in eo primo habuit ordinem ad resurrectionem ex conjunctione ad animam rationalem illius hominis. Et ideo, si in carnibus comestis (δ) fuit aliqua superfluitas quæ non pertineret ad veritatem humanæ natune in primo, resurgere poterit in secundo; alias illud quod pertinebat ad veritatem humanæ natura· in primo, resurget in eo, et non in secundo; sed in secundo, loco ejus, sumetur vel aliquid de eo quod ex aliis cibis in carnem secundi conversum est,vel, si nullo cibo umquam pastus fuisset nisi(y) carnibus humanis, divina virtus aliunde suppleret, quantum indigetur ad perfectionem quahtitatis, sicut supplet in illis qui ante perfectam ætatem decedunt. Nec per hoc pnejudicatur identitati in numero, sicut nec pnejudicatur per hoc quod partes secundum materiam fluunt et refluunt. — Ad quartum, dicendum quod, secundum primam opinionem, facile est solvere : quia (3) ponit quod semen non est ex superfluo alimenti; unde carnes comestxe non transeunt in semen ex quo puer generatur. Sed, secundum alias duas opiniones, dicendum est quod non est possibile quod totum quod fuit in carnibus comestis (t), convertatur in semen; quia post multam depurationem (ζ) cibi pervenitur (η) ad decoctionem seminis, quod est superfluitas ultimi cibi. Illud autem quod de carnibus comestis in semen convertitur, magis pertinet ad veritatem humanæ naturæ in eo qui ex semine generatur, quam in illo ex cujus carnibus semen est generatum. Et ideo, secundum rationem prius datam, hoc quod in semen conversum est, resurget in eo qui ex semine nascitur, et residuum naturæ resurget in illo ex cujus carnibus comestis semen est

(a) 4. *Sentent.* — Om. Pr.
(β) *fuerit.* — *fuit* Pr.
(γ) roratur — voretur Pr.
(B) *trururant.* — tranarunt Pr.

(«1 iit. — itr Pr.
(6) *comeitu.* — comefti Pr.
(γ) in. — Ad. Pr.
(g) *quia.* — *quod* Pr.
(c) corneatü. — comeeti Pr.
(ζ) *depurationem.* — *defectionem* Pr.
(η) *pervenitur.* — *perveniatur* Pr.

generatum.— Ad quintum, dicendum quod embryo non perlinet ad resurrectionem ante animationem per animam rationalem, in quo statu puero mullum advenit supra substantiam seminis de substantia nutriti, quia puer in utero matris nutritur. Et ideo, si aliquis embryis vescatur, et ex superfluo illius cibi generetur aliquis, illud quod erat in substantia seminis, resurget in eo qui ex semine generatur; nisi in illo contineretur aliquid quod fuisset de substantia seminis in illis ex quorum carnibus comestis semen generatum est, quia hoc resurget in primo, et non in secundo; residuum autem carnium comestarum, quod non est conversum in semen, constat quod resurget in primo; utrique divina potentia supplente quod deest. › — Hæc ille. — Ex quibus patet quod in nullo casu anima resurgentis unietur maleriæ totaliter novæ, quin in corpore sumpto aliquid procedentis materia? remaneat. Illud autem quod divina virtute supplebitur, faciet unum cum priori materia; et sic erit idem corpus quod prius, aliquali unitate, etsi non omnimoda.

Ad tertium dicitur quod, in illo dicto Jobannis Baptista), ly *suscitare* non sumitur pro resuscitare eo modo quo loquimur, scilicet de resurrectione mortuorum, sed pro creare vel generare : ut sit sensus, quod Deus potest ex lapidibus creare novum populum, qui pertineat ad Olios Abrahæ spirituales; vel etiam carnales, puta si lapides converteret in panes, ex quibus comestis a Judæis generaretur semen, quo Judæus gigneret (a) filios; tunc enim ad litteram ex lapidibus generarentur novi liln Abrahæ. Non autem loquitur de resuscitatione filiorum Abrahæ pnemorluorum. Ideo argumentum non est ad propositum. Quod etiam (?) jvatet per expositionem Hieronymi in arguendo adductam, in qua dicitur quod qui de nihilo cuncta fecerat, posset do saxis durissimis (γ) popblum procreare. Unde arguens videtur paralogizare (o) sophismate «equivocation».

A‹l argumentum contra quæstionem (e), respondet sanctus Thomas, distinctione prosenti, q. I, art. I, q'· 1, in solutione tertii, dicens: ‹ Illud quod intelligilur in materia ante formam, remanet in materia post corruptionem : quia, remoto posteriori, adhuc potest remanere prius. Oportet autem, ut Commentator dicit, in 1. *Physicorum* (com. 63), et in libro *dc Substantia orbis* (rap. I), in materia generabilium ante formam substantialem intelligere dimensiones non terminatas, secundgin quas attenditur materne divisio, ut diversas formas in diversis partibus recipere possit; et, post separationem forma substantialis a materia, adhuc illæ dimensiones manonI eædem. El sic materia sub illis dimensionibus exsistens, quameumque formam accipiat, habet majorem identitatem ad id quod ex ea generatum fuerat, quam alia pars matenæ sub quacumque forma exsistens. Et «ic eadem materia ad corpus humanum reparandum reducetur, qua? prius ejus materia fuit. · — Hæc ille. — Verumlamen positionem (a) illam de dimensionibus interminatis procedentibus formam in materia, et remanentibus in materia post recessum formæ substantialis, in suis ultimis determinationibus reprobavit. Ideo aliter dicendum est : quod scilicet materia quæ semel fuit sub forma Petri, et fuit pars Petri, aliquam habitudinem habet ad Petrum, et ad animam (i) Petri, quam non habet ad alias formas sub quibus numquam fuit, et ad alia composita quorum numquam fuit pars.

Et hæc de quaestione sufficiant. De qua benedictus Deus. Arnen.

QUÆSTIO IL

UTRUM CORPORA SANCTORUM POST RESURRECTIONEM ERUNT IMPASSIBILIA

7fcHSJrF.RUM, circa quadragesimamquartam rïc distinctionem, quæritur : Utrum cor- «Srj l›ora auctorum post resurrectionem erunt impassibilia.

Et arguitur quod non. Omne enim mortale, est passibile. Sed homo, post resurrectionem, erit animal rationale mortale: hæc enim est diffinitio hominis, quæ numquam ab eo separabitur. Ergo corpus erit passibile.

In oppositum arguitur. Quia omne passibile est corruptibile; quia *passio magis* (γ) *facta abjicit a substantia* (6. *Topicorum,* cap. 2). Sed corpora sanctorum, jmjsI resurrectionem, erunt incorruptibilia, ut dicitur, I. *Corint.* 15 (v. 42) : *Seminatur in corruptione, suryet in incorruptionem.* Ergo erunt impassibilia.

In hac quaestione erunt 1res articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tortio, ❀olutiones.

(i) *gigneret.* — *gignet* Pr.
(C) *Quod* Hinni. — rf *quod* Pr.
(γ) durüsinitj. — ı/îrtoimîj Pr.
(Î) *paratog»:‹nr.* — *paralogûantem Pr.*
(c) *quartfinnetn.* — *ronrlarioncm* Pr

(a) poiifiuncni. — Pr.
rt. — Ad. Pr.
(γ) *Hiaqif.* — agmfii Pr.

ARTICULUS 1.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sil

Prima conclusio : Quod corpora sanctorum, post resurrectionem· erunt passibilia passione communiter dicta, prout omnis receptio dicitur ponto.

Secunda conclusio est quod corpora sanctorum, post resurrectionem, non erunt passibilia passione proprie dicta, quæ est motus prater naturam, vel abjectio nlicujua convenientis, aut receptio alicuius disconvenientis.

Tertia conclusio est quod (alis Impossibilitas proveniet ex pleno dominio anlinæ supra corpus.

Has Ire-s conclusiones jvonit sanctus Thomas, praesenti distinctione, q. 2, art. I, in solutione prima; quæstiunculæ, ubi sic dicit : ‹ Passio dicitur dupliciter. Uno modo, communiter; et sic omnis receptio jiasbio dicitur, sive illud quod recipitur, sit conveniens recipienti et perfectivum illius, sive contrarium. Et ab hujusmodi passionis remotione corpora g«oriosa impassibilia non dicuntur, cum nihil quod est perfectionis» eis sit auferendum. Alio modo dicitur proprie, quam sic diffinit Damascenus (dc *Fui. Ort.),* lib. 2 (cap. 22), sic dicens: *Passio est motus pricter naturam.* Unde immoderatus motus coniis passio ejus dicitur; sed moderatus dicitur ejus operatio. Cujus ratio est : quia omne quod patitur· trahitur ad fines agentis; quia agens assimilât sibi patiens; et ideo patiens, inquantum hujusmodi, trahitur extra terminos proprios in quibus erat. Sic (a) ergo, proprie accipiendo passionem, non erit in corporibus sanctorum resurgentium potentialitas ad pas>ionem; et ideo impassibilia dicuntur. Hujusmodi autem impossibilitatis ratio a diverts diversimode assignatur. Quidam enim attribuunt eam conditioni elementorum, quæ aliter se habebunt tunc in corpore humano quam modo se habent. Dicunt enim quod elementa remanebunt ibi secundum substantiam, sed qualitates ❛ctiva et passivue ab elementis auferentur. Sed hoc non videtur verum. Quia ❡ualitate· activæ et ❡assivo sunt de perfectione elementorum; unde, si sine eis reparanmtui ζ) elementa incorpore resurgentis, essent minofi' perfectionis quam modo Mint (γ). Et ρπνtensa, cum qualitates illae sint propria accidentia elementorum, ex forma et materia illorum causata, videtur valde absurdum quod causa maneat ot effectus tollatur. Et ideo dicunt nili, quod manebunt qualitates, sed non habebunt proprias actiones, divina virtute illud faciente ad conservationem humani corporis. Sed hoc etiam non Videtur posse stare. Quia ad mixtionem requiritur actio activa·rum et passivarum qualitatum, et, secundum pradominium unius vel alterius, mixta (a) efficiuntur ❡diversa complexionis; quod oportet ponere in cor·pore resurgentis, quia erunt ibi carnes, et ossa, at hujusmodi partes, quibus non competit una omnibus complexio. Et praterea, secundum hoc, Inijmssibilitas non posset poni dos in beatis: quia non poneret aliquam dispositionem in substantia impassibili, sed solum prohibitionem passionis ab exteriori, scilicet divina virtute, quæ etiam posset idem facere de corpore hominis in statu hujus vitæ. Et ideo alii dicunt quod in ipso corpore erit aliquid prohibens passionem corporum gloriosorum, scilicet natura quinti corporis, quam ponunt venire in compositionem corporis humani, ad conciliandum elementa in quadam harmonia, per quam possint esse debita materia animæ rationalis; sed tamen, in statu hujus vitæ, propter dominium natura dementaris, corpus humanum patitur, ad similitudinem aliorum elementorum; sed, in resurrectione, dominabitur natura quinli corporis; et ideo corpus humanum reddetur impassibile, ad similitudinem corporis coelestis. Sed hoc non potest stare. Quia corpus quintum non venit materialiter ad compositionem corporis humani, ut in secundo libro (dist. 17, q. 3, art. 1) est ostensum. Et praterea : impossibile est dicere quod aliqua virtus naturalis, qualis est virtus corporis coelestis, transferat corpus humanum ad proprietatem gloriæ, qualis est impassibilitaS corporis gloriosi : cum immutationem corporis humani /Xpostolus attribuat virtuti Christi; quia *qualis coelestis, tales* (6) *et cælcsles,* 1. *Corinth A5* (v. 48); et, *Philipp.* 3 (v. 2i), *Reformabit corpus humilitatis nostrx,* etc. Et praterea : non potest natura corporis coelestis ita dominari in corpore humano, quin natura dementaris remaneat, cui ex suis essentialibus principiis possibilitas inest. Et ideo aliter dicendum est, quod omnis passio fit per victoriam agentis super patiens; alias non traheret ipsum ad suos terminos. Impossibile est autem quod aliquid dominetur supra patiens, nisi inquantum debilitatur dominium propriæ forrnæ supra materiam patientis, loquendo de passione quæ est contra naturam, de qua nunc loquimur : non enim potest materia subjici uni contrariorum sine hoc quod tollatur dominium alterius super illam, vel saltem diminuatur. Corpus autem humanum, et quidquid

(«) *Sir.* — *Si* Pr
rrparuir»iiu». — reperumtur Pr.
(γ) *eunt* — *uni* Pr.
(i) *mi.rla.* — mixti Pr.
(6) *Iulei.* — *lulu* Pr.

lh Ipso est, erit (a) perfreto subjectum anime· ratio nail, sicut et Ipsa erit perfecte subjecta Deo. Et ideo Iu corpore glorioso non poterit esse aliqua mutatio contra dispositionem illam qua perficitur nb anima. Et ita Corpora Illa erunt impassibilia. a — Hæc ille.

Ex quibus possunt formari rationes pro qualibet trium conclusionum. — Pro prima, arguitur sic : Omne receptivum formæ convenientis est aliqualiter passivum. Sed corpora sanctorum, post resurrectionem, erunt hujusmodi. Ergo erunt passiva passione communiter dicta. Mitior probatur : quia sensus beatorum sentient objecta sibi convenientia; sed quaelibet sensatio fit cum receptione speciei sensibilis in organo corporeo ; ergo. — Pio secunda conclusione, arguitur (6) sic : Nihil importans violentiam aut inordinationem naturæ, ponendum est in corporibus gloriosis beatorum. Sed hujusmodi est passio stricte sumpta. Ergo, etc. — Pro tertia conclusione, arguitur sic : Forma substantialis perfecte dominans suæ materiæ, excludit ab ea passionem cujuslibet agentis ad privationem talis formæ, et inducentis oppositam. Sed, post resurrectionem, anima perfecte dominabitur suæ materiæ. Ergo, etc. Major patet per exemplum formæ cœlestium corporum

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

Contha tertiam conclusionem

I. Argumenta Scoti. — Quantum ad secundum articulum, arguendum est contra conclusiones, singulariter contra tertiam. Contra quam Scotus arguit (dist. 49, q. 13), probando quod impossibilitas corporis gloriosi non proveniat ex pleno dominio animæ super corpus, nec ex cessatione motus coeli.

Non quidem propter primum. Quia arguitur sic : Quia anima non repugnat qualitatibus elementaribus quæ sunt in corpore suo, etiam inquantum contrariæ, et (γ) non reductæ ad medium in quo sunt activæ. Palet : quia supponit eas in suo susceptivo; et nihil repugnat ei quod exigit in suo susceplivo. Nec etiam repugnat effectibus illarum qualitatum : quia, si agunt mutuo, non agunt nisi actione univoca. Saltem effectus illi non repugnant animæ usque ad magnam intensionem ; quia cum hoc stant cum anima, licet intendantur usquo ad magnum gradum; ergo tunc non repugnabunt (δ) animæ ut est forma informans. Si ergo anima prohibet actionem illarum qualitatum non propter repugnantiam sui ad actionem illarum, sed propter imperium sui, per actum voluntatis, quasi ex pleno dominio super corpus, — hoc non videtur probabile : quia supremus angelus per solum imperium suæ voluntatis non potest impedire actionem alicujus cause naturalis; causæ enim naturales non obediunt angelis ad nutum, quantum ad actionem et alterationem earum.

Dicetur forte quoti imperium voluntatis non prohibet qualitates illas ad invicem agere, sed ex anima plenarie beata redundat in corpus quaedam qualitas prohibens hujusmodi passionem corruptivam, sicut durities est quædam impossibilitas, scilicet prohibens hanc passionem quæ est faciliter incidi. —Sed contra hoc. Quia illa qualitas non est qualitas coelestis : tum quia nec perspicuitas, nec lux, nec lumen ; tum quia corpus humanum, cum sit mixtum, non est receptivum qualitatis cœlestis. Vel ergo erit qualitas elementaris, vel propria mixti. Sed. sive sic, sive sic, non impedit omnem actionem vel passionem. Patet hoc etiam in exemplo : quia, licet durities prohibeat incisionem, non tamen combustionem, vel aliam passionem destructivum. Hoc etiam probatur per rationem : quia omnes formæ ejusdem susceptivi (ei) proximi sunt ejusdem generis physici, ex 5(t. c. 33) et 10. *Metaphysics* (t. c. 22); sed omnes tales sunt contrariæ vel mediæ, ut habetur in eodem 10. *Meta· physica:* (ibid.); omnes autem hujusmodi non prohibent actionem mutuam, immo sunt principia actionis mulus; ergo ista qualitas, si (?) est elementarts, vel mixti, et per consequens ejusdem susceplivi. non prohibebit omnem passionem corruptivam, sed magis erit principium agendi et patiendi. Item : illa qualitas, aut repugnat aliis qualitatibus, et tunc non prohibet omnem actionem, quia est ejusdem rationis; aut non repugnat, et tunc non prohibet actionem alicujus illarum in altam, quia istæ aliæ sunt inter se repugnantes, et ita principia mutuo agendi, et ita nulli earum actioni repugnat.

Quod autem cessatio motus coeli non sit causa hujus impossibilitatis, probatur. Tum quia contra hoc est articulus : *Stante coelo, approximato igne stuppa', quod ignis non corrumpat stuppam, — Error.* Tum quia, secundum Philosophum, 2. *dc Generatione* (t. c. 55), motus cœli pro tanto est causa generationis, quia adducit generans; ergo tantummodo facit ad pnesentiam vel approximationem generantis respectu materiæ; ergo, si sine motu liabetur eadem præsenlia, vel approximate, æqtie foret generatio. Exemplum hujus : si subito, per divinam potentiam, sol fieret pnesens aeri, sicut

( ) tfrii. — *erit, eiC* Pr.
( ) *arguitur.* — *arguit* Pr.
(γ> *et.* — Orn. Pr.
(I) repugnabunt. — *repugnabit* Pr.

(a) tuiceplivi. — *tuscepti* Pr.
(0) ii. — Om. Pr.

nunc fit per motum, eodem modo illuminaret el calefaceret subi supposita, sicut nunc calefacit; immo tunc quidem non cessaret agere quousque totaliter corrupisset sibi suppositum, si posset corrumpere se; nunc autem, quia non immoratur super passum suppositum, minus agit efficaciter in ipsum.

II. Argumenta Aureoli. — Contra eamdem conclusionem arguit Aureolus idist. 44, q. I,arl.3), probando quod ista impassibilitas non proveniat ex aliqua forma passiva.

Primo (z). Quia impassibilitas corporum non solum consistit in non posse pati abjectionem form© convenientis, sed etiam translationem violentam de loco ad locum. Sed banc secundam impossibilitatem non videtur habere jiosse corpus per aliquam qualitatem, Quia sic oporteret quod per illam fieret fortius et universalius in resistendo, quam sit quæcumque potentia motiva creata. Probatur consequentia per Aristotelem, in *de Motu animalium,* qui dicit quod oportet]M)tentiam resistentis fortiorem quidem esse potentia movente. Sed non est dare, ut videtur, aliquam potentiam in corpore glorioso excedentem vim motixam omnium angelorum, vel aliorum moventium. Ergo, etc.

Secundo. Quia illa virtus tolleret passibilitaloin abjectivain, impediendo agens no ageret. Aut ergo hoc erit subtrahendo actionem agenti, aut passionem materiæ. Sed nulla \irtus creata potest suspendere virtutem activam ab agere, nec materiam a pati : eo quod nulla virtus creata |©test separare subjectum a sua propria passione; agere autem videtur prima passio esse virtutis activa.·, sicut calefacere caloris, el hoc, passivo praesente; similiter passio materiæ est pati, 1. *de Generatione* (t. c. 55) (G).

Tertio. Quia nulla virtus creata potest auferre illud quod convenit alicui in secundo molo dicendi |µ*γ se. Sed compexito ex elementis convenit per se in (γ) secundo modo pali et corrumpi ; quia, I. *Cadi ct mundi* (in fine), dicitur quod |>er se est quod omne corruptibile corrumpatur, et omne passibile patiatur.

Quarto. Nuinquam abjectiva passio potest ab aliqua forma impediri, nisi propter manutenentiam formic contrariée. Sed qtiscumque forma rnanulcneattir in corpore glorioso, non est tanta activitatis quod possit resistere omni agenti contrario. Ergo nulla talis forrna in corpore glorioso potest sic manuteneri, ut per hoc excludatur omnis passio objectiva. — Dices quod illa qualitas est ligans formam cnrn materia, vel unam formam cum alia, et reddent impossibilem separari ab alia; et ideo, licet forma non habeat de se quod possit inanuleneri in subjecto per resistentiam ejus contra omne corruptivum, tamen hoc (©test habere mediante illa qualitate. — Contra. Quia tunc oporteret quod qualitas ilh fundaret formalem contrnrietatern ad activa (a) qua» apta nata sunt agere in corpus, ex quo esset corpori ratio resistendi omni agenti. Quo posito, sequitur quod illa qualitas posset compati omne contrarium · quia, si posset diminui, posset corrumpi ; et ita non redderet corpus incorruptibile. — Hæc ille Aureolus.

III. Argumenta Durandi. — Contre eamdem conclusionem arguit Durandus (dist. 44, q. 4), proiKindo quod impassibilitas corporum gloriosorum non erit per aliquam formam inhaerentem, sed solum per divinam virtutem assistentem beatis, et prohibentem actionem cujuslibet extrinseci inferentis passionem. Quod probat

Primo sic. Quia sicut statui (6) beatorum repugnat passio contra naturam, sic et motus localis contra voluntatem : utrumque enim horum importat violentiam et displicentiam (γ) in cognoscentibus. 8* quod corpora beata non possint moveri contra voluntatem, non convenit eis per aliquam virtutem inhærenlem, sed solum per divinam virtutem eis assistentem. Ergo idem sentiendum de passione quæ est contra naturam. Probatio minoris : si enim esset in corporibus beatis per aliquam virtutem intrinsecam quod non possent ab alio moveri contra voluntatem, oporteret (o) quod in quolibet beato esset tanta virtus in resistendo, quanta esset in quocumque alio in (t) impellendo. Istud autem non est verum : quia, secundum hoc, oporteret (ζ) in minimo beato, ad hoc quod non posset moveri contra voluntatem, esse tantam virtutem quanta est in quocumque homine vel angelo, alioquin, si non esset tanta, posset moveri ab alio contra voluntatem ; ponere autem in minimo beato aequalem virtutem cum omnibus aliis, tam hominibus quam angelis, inconveniens est, cum secundum naturam angeli excedant homines, et secundum gloriam sint gradus tam in hominibus quam in angelis. Ergo, etc.

Secunda rallo talis est : Quia possibilitas propric dicta et corruptibilitas sibi correspondent. Ergo et impossibilitas et incorruptibilitas. Sed incorruptibi-

(») Pnnto — Om. Pr.

(<) l *de Generatione (l.* c. 55). — *secundum Commonlatorrni.* 2 Cœ/4 *et mundi* Pr.

(γ) in. — Om Pr.

(a) *ad activa. — ab artivu* Pr.

(t) statui. — statim Pr.

(γ) *utcumque enim hnmm importat violentiam et dupli·* iviitiiini. — *Innaturalitas autem importat violentiam et disciplinam* Pr.

(c) *oporteret. — oportet* Pr.

(c) in. — Om. Pr,

(Q *oporteret — oportet* Pr

litas beatorum non erit per aliquam virtutem inhaerentem, ut probabitur. Ergo nec impassibilitas. Probatur minor : quift effectus communis requirit causam communem ; sed incorruptibilitas post resurrectionem erit communis bonis et malis; ergo in eis erit per aliquam causam communem ; sed in malis incorruptibilitas non erit per aliquam formam inhærentein; ergo nec in bonis» Quod autem in malis non sit incorruptibilitas per aliquam formam inhaerentem, protatur ex dictis aliorum qui tenent oppositam opinionem ; hoc enim expresse concedunt. Et probatur per rationem : quia, cum passio proprie dicta sit via ad corruptionem (ut dicitur, 2. (te Generatione), si aliqua forma prohiberet corruptionem in damnatis, prohiberet et passionem; quia ad utrumque se extenderet virtus ejus, nec ageret libere, ut unum prohiberet, aliud vero permitteret; cum ergo in damnatorum cor|>oribus non proliilæatur passio proprie dicta, patet quod non prohibebitur corruptibilitas per aliquam formam inhærentem

Tertia ratio talis est : Quia (a) Augustinus in Epistola ad Consenlium (ep. 205, al. 146), sic dicit : Sicut ab igne fornacis Chaldaeorum abstulit Deus virtutem comburendi quantum ad aliquid, quia scilicet corpora puerorum illæsa servata sunt, sed mansit quantum ad aliquid, quia illo igne comburebantur ligna; ita auferet ab omnibus corruptionem, et dimittet eis naturam modo prædicto, scilicet impediendo excessum actionis. Et sic impassibilitas erit in corporibus beatorum per hoc quod virtus divina, beatis assistens, prohibebit actionem cujuslitet cxtrinseci inferentis corruptionem.

Quarta ratio est : Quia effectus privativus non requirit nisi causam privativam. Sed esse impassibile est quidam effectus privativus. Ergo non requirit nisi causam privativam. Non ergo oportet quod corpora gloriosa sint impassibilia per aliquam formam inhaerentem. — Ha?c Durandus.

IV. Argumenta Henrici. — Contra eamdem conclusionem arguit llenricus, 9. *Quodlibeto,* q. 16, ubi sic dicit : Oportet quod illud per quod corpus beatum est impassibile, sit tale quod praeservet ipsum ne ab aliquo interiori vel exteriori pali possit, nisi a solo Deo. Nec hoc poni |>olest virtus dementaris, ut dictum (6) est; nec coelestis, quia coelum non venit in compositionem cujuscumque corporis. Oportet ergo quod sit aliquid positivum, supernaturale, per quod corpus beatum omnino sit impassibile. Dicunt autem aliqui, quod hæc virtus non erit aliud quam gloria animæ, per quam corpus suum erit plenarie subjectum sibi; propter quod in cor|>ore non poterii esse aliqua passio contra ejus dispositionem, quia passio non fit ab aliquo agente in pa/uium, nisi quia dominium forma debilitatur supra patiens. Sed hoc non sufficit. Quia, quanturncuinque corpus sit subjectum animæ, non erit impassibile (a), si nihil receptum (C) sit in corpore, per quod in se vel a se sit impassibile : quia, quod non patiatur, hoc habet ex illa subjectione, ut dicunt; ex hoc ergo tene habebit quod nunquam patietur, sed non quod, quantum est de se, sit impassibile. Nos autem quærimus causam impassibilitatis, qua nec pati postit. Si enim dominium animæ super corpus non potest debilitari, posset tamen debilitari dominium alicujus qualitatis, etsi nunquam debilitaretur; et sic |>osset fleri passio a qualitate vincente. Nos autem quaerimus corpus impassibile, quod ex se necesse ot non pati. Unde ex ista ratione non]>otest poni corpus impassibile propter gloriam animæ, nisi ponendo quod anima in homine det esse corporeum, ut homo non sil compositus nisi ex anima et materia prima; ubi non video aliquam mixtionem, nec formam elementi, nec illam quæ est ex elementis, nec aliam corruptionem quam separationem animæ a materia. Nunc autem nos ponimus separationem animæ a corpore quod habet esse corporeum per formam quæ resultat ex elementis ex quibus componitur, quæ, |>er suam præsentiam, continet forma illa quæ est anima quantum potest, ut dicitur in fine t. *de Anima* (γ). Quia, si sola anima sit forma in homine, non video causam corruptionis, sive anima sil glorificato, sive non. Quare (3), si corpus humanum ex >e passivum est secundum aliam formam quam sit anima, oportet quod sil impassibile ex dispositione positiva, secundum se, pra ter animam, et quod immutet corpus immediate, cum de passibili til impassibile, et similiter humo <le mortali factus immortalis, non novam vitam assumendo, sed quemdam modum vite, ito quod, si (c), per impossibile, anima non gloriosa corpori exsistenti cum tali dispositione conjungeretur, immortalis esset homo. Si autem homo esset compositus ex anima et sola materia pruna, cum materia prima ex se sit incorruptibilis, sicut corpus cum illa dote, non potest poni ista via quod sil ex se corruptibilis. — Hæc Henricus.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

( ) Quia. — *Quoti* Pr.
( ) dirtum. — arj/unirntum Pr.>

(λ) *non* rni *itnpcusibilf.* — Om. Pr.
(6) receptum. — receptivum Pr.
(γ) *forma illa* çtur eH anima *quantum polctl, ut* dicitur iri *fine* t. dr Anima» — animam Pr.
(i) *Quare.* — Quia Pr.
(c) ti. — Om. Pr.

AivricuLUS in.

PONUNTUR SOLUTIONES

AD ARGUMENTA CONTRA TERTIAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Scoti. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supradictis. Et quidem ad argumenta Scoti primo loco inducta contra conclusiones, scilicet de dominio animæ beato» super corpus gloriosum, — dicitur primo, quod anima beata non prohibet actionem qualitatum elementarium ad invicem in corpore glorioso propter repugnantiam sui ad toles qualitates, vel ad carum effectus, nec solum propter solum imperium voluntatis; sed tertio modo, quia scilicet (a) ex anima plenarie beata redundat quædam qualitas in corpus, prohibens hujusmodi passionem corruptivam, sicut in argumento recitatur. Unde, licet impassibilitos secundum rationem nominis videatur importare solam privationem, tamen causa ejus erit in corporibus gloriosis aliqua forma passiva. De hoc sanctus Thomas, præsenli distinctione, q. 2, art, 1, in solutione secundæ quæstiunculæ, sic dicit : c Impossibilitas potest dupliciter considerari : vel secundum se, vel secundum causam suam. Si secundum se consideretur, quia solam negationem vel privationem im|>ortot, non suscipit magis et minus, sed erit aequalis in omnibus beatis. Si autem consideretur secundum causam suam, sic erit in uno major quam in alio. Causa autem ejus est dominium animæ super corpus. Quod quidem dominium causatur (6) ex hoc quod fruilur Deo inviolabiliter. Unde in illo qui perfectius fruitur est inajor impassibilités. b — Hæc ille. — Item, ibidem, prima quaestiuncula, in solutione secundi, sic dicit : « Forma ligat potentiam materiæ, determinando ipsam ad unum, secundum quod dominatur super eam. Et quia in rebus corporalibus non lærfecte dominatur fôrma supra materiam, non potest perfecte ligare ipsam, quin recipiat interdum per aliquam passiuncin dispositionem contrariam formæ. Sed in sanctis, post resurrectionem, anima dominabitur supra corpus; nec illud dominium aliquo modo poterit auferri, quia ipsa erit immutabiliter Deo subjecto (quod non fuit (γ) in statu innocentia;). Et ideo in corporibus illis manet eadem potentia ad formam aliam quæ nunc est, quantum ad substontiam potentia»; sed erit ligata, propter victoriam animæ supra corpus, ut nunquam in actum passionis exire possit, d — Hæc ille. —Item, ari. 3, in solutione primai quæstiuncuke, sic dicit : < Corpus gloriosum erit omnino subjectum animæ gloriflcalæ, non solum ut nihil in eo sit quod resistat voluntati spiritus (quia hoc fuit etiam in corpore Ada»), sed etiam ut sit in eo aliqua perfectio effluens ab anima glorificato in corpus, per quam habile reddatur ad prædictam subjectionem. Quæ quidem perfectio dos glorificari corporis dicitur. Anima autem conjungitur corpori non solum (%) ut forma, sed ut molor; et utroque modo oportet quod corpus gloriosum animæ glorificatæ sit summe subjectum, etc. » liem, dist. 49, q. 4, art. 5, in solutione terliæ quæstiunculæ, sic dicit : « Anima est forma corporis, et molor. Unde, cum doles corporis ad hoc ordinentur ut corpus perfecte subjiciatur animæ, hoc erit ut subjiciatur ei perfecte, et sicut formæ, et sicut motori. A forma autein in materia tria causantur : scilicet esse substantiale; vires et formæ secundaria», scilicet accidentales; et amborum conservatio. Corpus ergo gloriosum, inquantum perfecte subditur animæ quantum ad esse substantiale quod ab ea habet, sic est dos *subtilitatis :* ex hoc enim coipus gloriosum subtile dicitur, quod [>erfecte ab anima informatur. Inquantum vero perfecte subditur ei ut formæ, secundum formas accidentales quæ sunt in corpore ab anima, sic est dos *claritatis.* Inquantum vero corpus gloriosum perfecte ab anima conservatur, sic est dos *impassibili·(alis,* ex hoc enim impassibile dicitur, quod ex vi animæ conservatur immune ab omni læsione. Sed inquantum corpus perfecte subditur animæ ut motori, sic est dos *agilitatis :* corpus enim secundum hoc dicilm agile, quod ad omnes actus animæ est expeditum et paratum (C). » — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione secundæ quæstiunculæ, sic dicit ; « Bealiludo, vel gloria, principaliter est in mente; sed, |>cr quamdam redundantiam, derivatur etiam ad corpus, ut læatiludo hominis secundum corpus dicatur secundum quod imperium animæ Deo conjunctos perfecte exequatur. Unde, sicut dispositiones quæ sunt in anima beata ad perfectam operationem qua Deo conjungitur, dicuntur animæ dotes; ito dispositiones quæ sunt in corpore glorioso, ex quibus corpus efficitur perfecte animæ subjectum, dicuntur corporis dotes, υ — Hæc ille. — Ex quibus apparet quod, secundum mentem ejus, quælibet dos corporis gloriosi est aliquid positivum, subjective exsistens in corpore glorioso. Tum quia hoc lequirit perfecta subjectio corporis gloriosi ad animam. Tum quia hoc requirit nobilitas impassibilitatis regiminis,excedens impossibilitatem primi status Adæ. Tum quia hoc requirit impossibilitas patria», excedens impossibilitatem viæ, quæ posset

(0) *fuiUt* — ii Pr
(C) caujtifur. — ereufur Pr.
(1) *ft·* — /'< Pr.

(a) lolu/n,— Om· Pr.
(C) *pat alunt* — *pm-paratum* Pr.

prædari alicui per solam virtutis divina? assistentiarn, ut in probatione conclusionis dictum fuit.

Pro hac pai l·· arguit Peirus de Palude (dist. 44, q. 2), dicens quod « probabile videtur quod impassibilibus sit per aliquid |K>sitivum ex parte anima?, quo ipsa ita plene (st) dominelur coi|K>ri, ut a Mia subjectione non possit eripi, nec auferri sibi. Sicut enim in originali justitia anima erat subjecta Deo, et corpus animæ; ita mullo magis in gloria. Propter quod, sicut habitus habet, quibus perfecte Deo subditur,sic probabile est quod habeat habitus, quibus convenientius pnesit corpori; non quibus corpori alligetur, ne corrumpatur sicut aliæ formæ, quia ipsa est incorruptibilis. Nec iste habitus est ut ipsa (6) conjungatur corpori, quia nihil cadit medium; sed magis consequitur unionem illam; sive sil in esse anima· respectu corporis, sicut gratia respectu Dei; sive in jiotentia intellectus, aut voluntatis, ut contra voluntatem nihil in corpore patiatur, quod esset pœna; sive ille habitus sit una d< dotibus animæ, sive gratia magis perfecta, sive aliquid aliud. — Item, in corpore hoc etiam poni potest, ut sicut per sanitatem naturalem est magis subjectum animæ, sic et per talem habitum, qui sanitas et vigor dicitur : quia unumquodque agitur sicut natum est agi; unde, cum corpus sit natum retineri ab anima certa periodo, mediantibus quibusdam qualitatibus, non est inconveniens superinfundere qualitates quibus perpetuo ibi teneatur. Et si dicatur quod illæ qualitates sunt propter interiorem consumptionem in mixtis, — non est verum. Immd etiam in simplicibus (γ), quæ non possunt corrumpi ah intra, sed tantum ab extra, sunt qualitates quibus defendunt se a corruptione violenta. Ne ergo perfectio corporum inferiorum, qua? non solum divina protectione sed a se defenduntur, illis desit, sic et hic : sicut beati, licet divina protectione possint a peccato praeservari, quod lædil animam, tamen etiam intro se habent aliquid quo possunt se pneservare; sic, et quamvis divina virtus æque sine forma inhærente possit pneservare corpus a contrario, tamen ad nobilitatem eorum pertinet non subjici alii cor]X)ri, a quo non solum non patiantur, sed nec possint pati; unde tunc non poterunt nec a luce cmlesli alterari, nec a calore vel frigore; et hoc propter se. — Item : Aliter fuit corpus Christi incorruptibile in triduo, et aliter post resurrectionem. Sed in triduo erat incorruptibile per virtutem assistentem solum. Ergo post resurrectionem per virtutem inhærenlem. — Item : Quando Christus assumpsit similitudines dotum, ambulando super Kptas, et hujusmodi, non propter hoc habuit dotes; sed tunc habuit virtutem assistentem. Ergo dotes dicunt aliquid intrinsecum in eis positivum. Unde Λρo-tnlu" /licit (1. Corinth. 15, v. 53) quod *oportet corruptibile induere incorntptiouem* (a);et (ibid., v. 52) quod *immutabimur* (6); et multa alia, quæ nutant qualitates informantes. » — Hac Petrus, et bene.

Dicitur secundo, quod prima improbatio hujus responsionis non valet; quia procedit ex insufficienti divisione. Dicitur enim quod inqiassibilitas, et qmdibet alia dotum corporis gloriosi, non est qualitas coelestis, nec qualitas dementaris, nec qualitas corporis mixti; sed qualitas supernatandis, non dependens effective ex actione alicujus corporis, nec ex quacumque actione vel passione seu mixtione corporum resultans. Potest tarnen dici qualitas mixti subjective; quia subjectum ejus erit mixtum, scilicet corpus humanurn. Et ideo, cum sit sujH'rnnturolis, potest prohibere omnem actionem corporis intrinsecam, vel extrinsecam, subjecti proprii corruptivam. De hoc sanctus Thomas, dist. 43, q. 1, art. 1, in solutione tertia? quæstiunculæ. sic dicit : « Est aliquis motu?, sive actio, cujus natura non est principium, nec terminus. Et alius (γ) motus quandoque est a principio supra naturam, ut patet de glorificatione corpori?, etc. > Item, dist. 44, q. 2. ait. 1, qu i, in solutione tertii, sic dicit : < Qualitates dementares sunt instrumenta animæ, ut patet, 2. *de Anima* (t. c. 40 et 50), ubi dicitur quod calor ignis in corpore animalis regulatur inactu nutriendi |>er virtutem animæ. Quando autem agens est perfectum, et ita non est aliquis defectus in instrumento, nulla actio procedit ab instrumento nisi secundum dispositionem principalis agentis. Et ideo in corporibus sanctorum, post resurrectionem, nulla actio vel |>assio pnterit provenire a qualitatibus dementaribus, quæ sil contra dispositionem animæ. quæ intendit conservare corpus. » — H.iv ille.

Dicitur tertio, quoi secunda improbatio responsionis non valet. Cum enim dicitur quod omnes forma· ejusdem susceplivi proximi, sunt ejustlem generis physici, etc., — hoc solum habet verum in Gninis naturaliter educi bilibus de plentia subjecti, d ad quas subjectum est in potentia passiva naturali; non autem de illis ad quas se habet solum in potentia obedientiali; cujusmodi sunt qualitates cor|»oris gloriosi. De hoc sanctus Thomas. dist. 48, q. 2, art. I. in solutione tertii, sic dicit: < Pro tanto dicitur Deus, die septimo a novis creaturis condendis cessasse, quia nihil postea factum est, quod prius non pnucesseril in aliqua similitudine secundum genus vel speciem, vd ad minus sicut in principio seminali, vel etiam sicul in potentia

(a) *plene, — per hoc* Pr.
<6) *ale habitu» cit ut* ipsa. — *ut* ot Pr.
(γ) *itmplicibut. — Ainiilibua* Pr.

(a) *incorruptioncm. — incorruptibilem* Pr
(€) *immutabimur. — immutabuntur* Pr.
(γ) o /'Iμ . — *ŧali* Pr.

obedientiali. Diet) ergo quod novitas mundi futura processif quidem in operibus sox dierum in quadam remota similitudine, scilicet in gloria vol gratia angelorum; processit etiam in potentia obedienliip, quæ creaturae tunc est indita ad talem novitatem suscipiendam a Deo agente. i» — Hæc ille.—Simile dicit, I p., q. 73, art. I, in solutione tertii argumenti.

Dicitur quarto, quod tertia improbatio suprodicte conclusionis non valet. Tum quia supponit illud quod stetim negatum est, scilicet quod qualitas quæ dicitur impossibilitas, sit ejusdem generis cum qualitatibuselementeribus. Tum quia supponit quod forma alteri non repugnans non prohibet actionem illius. Dicitur enim quod impassihilitas non repugnat qualitatibus eleinentanbus, sal compatitur eas; nec prohibet omnem actionem vel passionem illarum, sed solum actionem vel passionem qua· sit contra dispositionem animæ, et ejus naturalem intentionem et inclinationem, quæ intendit conservare corpus, ut dictum est.

Dicitur quinto, quod a principio diri potuit, quod, licet anima, inquantum est forma informans, non repugnet qualitatibus clemcnlarihus activis <4 passivis, nec omnibus elledibus illarum, aut actionibus et passionibus; tamen. inquantum ipsa est forma perfecte dominans suæ materia», et perfecte eam sibi subjiciens, et ligans ejus potentiam, et determinans ejus confusionem ad unum actum, ipsa, ut sic, repugnat inordinatis actionibus et passionibus qualitatum sui susceptivi, per quas |K>sset ab ejus dominio et subjectione eripi, et ad aliam dispositionem disponi. Isto modo enim forma cœli dominatur suæ materne, secundum mullos, qui ponunt in cado materiam ejusdem rationis cum materia corporum generabilium et corruptibilium. Et ideo anima sic dominans suo eor|)ori prohibet omnem passionem abjectivam, tam ab intrinseco quam ab extrinseco. Et tale dominium est prima causa formalis impossibilitatis; licet rausa proxima dici possit aliqua qualitas effluens ab anima in corpus sic sibi subjectum. Et sic ȷ̈tet quod argumenta Scoti primo loco contra conclusionem inducta non procedunt.

Ad ea vero quæ secundo loco contra eamdem conclusionem inducit, dicitur primo, quod cessatio motus cœli est aliqualis causa incorruptibilitatis cor|>orum tam beatorum quam damnatorum, licet divina justitia sit causa principalis talis incorruptibilitatis. De hoc sanctus Thomas, dist. 44, q. 3, art. 1, in solutione secundæ qnæstiunculæ, si< dicit : a Cum in omni .motu o|k»i teal esse aliquod principium motus, dupliciter aliquis motus vel mutatio a mobili removetur : uno modo, per hoc quoi deest principium motus; alio modo, per hoc quod principium impeditur. Corruptio autem mutatio quædam est. Unde dupliciter potest contingere ut corpus, quod ex conditione suorum principiorum corruptibilitatem habet, incorruptibile reddatur. Uno modo, i»x hoc quod principium ad corruptionem movens totaliter tollitur. Et hoc modo corpora damnatorum incorruptibilia erunt. Cum enim cœluin sit principium alterans per motum suum localem, et omnia alia agentia secunda in virtute ipsius agant, vl quasi ab ipso mota, oportet quod, cessante motu cœli, nihil sit agens quod possit per alterationem aliquam corpus transmutare a sua naturali proprietate. Et ideo, post resurrectionem, motu cœli cessante, nulla qualitas erit sufficiens ut corpus humanum alterare possit a sua naturali qualitate. Corruptio autem est terminus alleralio nis, sicut et generatio. Unde corpora damnatorum corrumpi non poterunt. Et hoc deservit divinæ justitia·, ut perpetuo viventes, perpetuo puniantur; quod divina justitia requirit; sicut etiam nunc corruptibilitas corporum deservit divinæ providentiæ, per quam ex aliquibus corruptis alia generantur. Alio modo contingit ex hoc quod principium corruptionis impe<litur. Et hoc modo corpus Adæ incorruptibile fuit : qüia contraria? qualitates in corpore (a) hominis exsistentes, continebantur per gratiam innocentiae (ὐ), ne ad dissolutionem corporis agere possent. Et mullo plus continebuntur in corporibus gloriosis, quæerunt omnino subjecta spiritui. Et sic in corporibus beatorum, |x>sl communem resurrectionem, conjungentur duo prodicti modi incorruptibilitatis. » — Hæc ille. — Hem, ibidem, in solutione tertiæ quæsliunculæ, sic dicit : a Principalis causa quare corpora damnatorum ab igne non consumentur, erit divina justitia, qua eorum corpora ad pœnam perpetuam sunt addicta. Sed divinæ justiliæ servit etiam naturalis dispositio ex |>arle corporis patientis, et ex parte agentium. Quia, cum pati sit racipere quoddam, dupliciter est modus passionis, secundum quod aliquid in alio recipi jiolesl dupliciter. Potest enim aliqua forma recipi in aliquo subjecto secundum esse naturale materialiter, sicut calor recipitur ah igne in aere. Et secundum hunc modum receptionis, est unus ukmIus passionis, qui dicitur passio naturo. Alio modo aliquid recipitur in allero spiritualiler, |>er modum cujusdam intentionis, sicut similitudo albedinis recipitur in aere cl in pupilla. El hæc receptio assimilatur illi receptioni qua anima recipit similitudines rerum. Et, secundum hunc modum receptionis, est alius modus passionis, qui vocatur passio animæ. Quia ergo, post resurrectionem, motu cœli cessante, non poterit corpus aliquod alterari a sua naturali (pialilate, ut dictum est, nullum corpus pali poterit passione natura». Unde, quantum ad hunc modum passionis, corpora damnatorum im-

x) cowpore. — *comiphonr* Pr
(C) tiuiuf*entia* — *in ȷ̈oniin* pr.

passibilia erunt, sicut et incorruptibilia. Sed, motu cœli cessante, adhuc remanebit passio quæ est per modum animæ : quia aer sole illuminabitur, et colorum differentias deferet (a). Unde, secundum hunc modum passionis, corpora damnatorum passibilia erunt. Et quia tali passione sensus perficitur, ideo in corporibus damnatorum sensus non erit sine mutatione naturalis dispositionis. Corpora vero gloriosa, etsi recipiant aliquid, et quodammodo patiantur in sentiendo, non tamen passibilia erunt : quia nihil recipient per modum afflictivi et læsivi, sicut recipient corpora damnatorum, quæ ob hoc passibilia dicuntur. — Uæc ille.

Dicitur secundo, quod prima improbatio hujus responsionis, quæ fundatur in articulo Parisiens!, non valet. Tum quia articuli Parisienses indigent bona correctione, ut dicit Godofridus,8. quodlib.,q.5 (C); potissime ubi tangunt doctrinam sanrti Thoma». Tum quia articuli illi tam per Ecclesiam quam per universitatem Parisiensem revocati sunt, ubi tangunt didam doctrinam. Tum quia articulus recipit glossam, sicut dicta Christi et sanctorum et Canonis, quæ sunt majoris auctoritatis. Potest enim sic glossari, quod erroneum est asserere quoi, stante eœlo, ignis approximabis stuppæ, non posset stuppam corrumpere, per quamcumque potentiam, creatam vel increatam; quia hoc esset derogare divinæ ornnipotentiæ. Non autem est erroneum, si intelligalur quod hoc non potest fieri per causas naturales, nec sine miraculo. Et multis aliis modis potest articulus glossari.

Dicitur tertio, (|uo<i secunda improbatio non valet. Non enim motus cadi est causa generationis et corruptionis tantummodo quia adducit et abducit generans et corrumpens, nec solum quia facit ad pr.csentiam aut absentiam solis vel alterius cœlestis corporis; verum etiam quia omnes alii motus corporales naturales et alterativi corporum dependent ab illo sicut a primo sui genens, et sicut ab actione cause superioris, scilicet substantia' separata». De hoc beatus Thomas, *de Potentia Dei,* q.5, ari. 8, sic dicit : « Sicut habetur in libro *de Causis,* quando prima causa retrahit actionem suam a causato, oportet (y)quod causa secunda retrahat actionem suam ab eodem, eo quod causa secunda habet hoc ipsum quod agit per actionem causa» prima», in cujus virtute agit. Cum autem omne agens agat secundum quod est in actu, oportet secundum hoc accipere ordinem causarum agentium, secundum quod est ordo earum in actuahtale. Corpora autem inferiora minus halwmt de aclualitate quam corpora coelestia : nam in corporibus inferioribus non est tota potentia lita completa per actum, eo quod materia substans uni forma remanet in potentia ad aliam formam; quod non est in corporibus coelestibus; nam materia cœlcstis cnr|«ris non est in potentia ad nliam formam; unde sua potentialitas tota e terminata fier formam quam habet. Substantne vera separata» sunt perfectiore?· in artualitate <piam etiam corpora cœlestia : quia non sunt cnmpositæ ex materia et fnrma; sed sunt quædam form® subsistente-; quæ tamen deficiunt ab actualitate Dei, quæ est suum e-ee: quod de aliis formis separatis non contingit. Sicut etiam videmus quod elementa etiam se superant invicem secundum gradum artualitatis, eo quod aqua plus habet de specie quam terra, et aer quam aqua, et ignis quam aer; ita est etiam in corporibus cœlestibus, et in substantiis separatis. Elementa ergo agunt in virtute corporum cœkstium, et corpora cœlestia agunt in virtute substantiarum separatarum (x). Unde, cessante actione -ubstantiæ separate, oportet quod cesset actio corpori·· coelestis; et. ea cessante, oportet quod cesset artio corporis dementaris (6). Sei sciendum quod corpus habet duplicem actionem. Unam quidem secundum proprietatem corporis, ut scilicet agat per motum : lioc enim est proprium coqwris, ut motum moveat et agat. Aliam autem actionem habet, secundum quod attingit ad ordinem substantiarum separatarum. et aliquid participat de modo ipsarum : sicut natune inferiores consue-\erunt aliquid paiticipan» de proprietate naturae su|m?iiorum, ut apparet in quibusdam animalibus, quæ participant aliquam similitudinem prudentia quæ est propria hominum. Hæc autem est actio corporis, quæ non est ad transmutationem materiae, sed ad quamdam diffusionem similitudinis forma m medio, secundum similitudinem spiritualis intentionis quæ recipitur de re in sensu \ol intellectu. Et hoc modo sol illuminat aerem, et color speciem suam multiplicat in medio. Uterque autem modus actionis in istis inferioribus causatur cx corporibus coelestibus : nam ignis calore suo transmutat materiam, ex virtute corporis cœlestis; et corpora visibilia multiplicant suas specio in medio, virtute luminis, cujus fons est in cœlesti corpore. Unde, si actio utraque corporis cœlestis cessaret, nulla actio in i^tis inferioribus remaneret. Sed. cessante motu cœli, remanebit prima actio, et non secunda. Et ideo, cessante motu cœli. erit quædam actio in istis interim ibus illuminationis et immutationis medii a sensibilibus (γ); non autem erit actio per quam transmutatur materia, quam sequitur generatio et corruptio, — ll;rc ille. — Ex quibus |utet quod

(3) *deferet, — differet* Pr.
(ô) In codice Vaticano (hl. vat. 1031) hoc repentur Quod-*W* 12, q. 5
(γ) *oportet. — eo* Pr.

(3) cirfrxhii *agunt* in *virtute iubitanbarum teparatarum, — ^ubitantuu um neparataruni agunt* m *vivtutr* Pr.
(6) *rlnumtam, — elenientonmi* Pr
(γ) smrihilibuf. — trnjidui Pr

«ctio materialis ipsius ignis dependet ab actione ctrli, et actio coeli ab actione substanti® separatae; quæ quidem actio est motus localis cœli. Unde sanctus Thomas, ubi supra *(de Potentia Dei),* q. 6, art. 3, sic dicit : ‹ Cum idem, manens idem, semper natum sit idem facere; quod autem generatur vel corrumpitur, aut alteratur, vel augetur vel diminuitur, non semper eodem modo se habet; oportet quod illud quod est generans et movens ad hujusmodi, non sit semper eodem modo se habens, sed aliter et aliter. Hoc autem non potest esse substantia separata : quia omnis talis substantia est immobilis; omne enim quod movetur, est corpus, ut 6. *Physicorum* (t. c. 32, 80, etc.) probatur. Unde illud quod est immediata causa reducens formam de potentia in actum per generationem et alterationem, est corpus, aliter et aliter se habens, secundum quod accedit et recedit per motum localem. Et inde est quod substantia separata suo imperio in corpore causât immediate motum localem; et, eo mediante, causât alios motus, quibus mobile acquirit aliquam formam. Et hoc rationabiliter accidit : nam motus localis est primus ct perfectissimus rnotuuin, utpote qui non variat rem quantum ad rei intnnseca, sed solurn quantum ad exteriorem locum; et ideo per primum motum localem corporalis natura a spirituali movetur, etc. » — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione secundi, sic dicit : ‹ Formæ rerum naturalium in mente angelica exsistentes sunt magis actuales quam formæ quæ sunt in materia; et, propter hoc, sunt immediatum principium perfectionis quæ est intelligere. Operationis vero quæ est actio materiam transmutans, non sunt immediatum principium, sed mediante voluntate, et voluntas mediante virtute, et virtus immediate movet motum localem, quo mediante, est causa aliorum motuum, et est causa inductionis form® in materia. › — Hæc ille.—Similia dicit, I p.,q.1IO, art. 2, in solutione secundi, dicens : α Illud quod potest virtus inferior, potest virtus superior; non lampn eodem modo, sed excellentiori modo; sicut intellectus cognoscit sensibilia excellentiori modo quatr sensus. Et sic angelus excellentiori modo transmutat materiam corporalem quam agentia corporalia, scilicet movendo ipsa agentia coqioralia, Unquam causa superior. › — Hæc ille. — Et, in primo articulo illius quaestionis, allegat (in arg. Sed contra)dictum Augustini, 3. *de Trinitate* (cap. 4), dicens quod *omnia corpora reguntur per spiritum vit rationalem;* et dictum Gregorii, 4. *Dialogor.* (cap. 6), dicentis quod in *hoc mundo visibili nihil* niti *per creaturam invisibilem disponi potest.* — Ex quibus patet quod, cessante motu cadi, ignis non posset sine miraculo stuppam corrumpere. Verumtamen de hoc adhuc erit sermo, cum de pœna tractabitur damnatorum. Sed haec pro nunc sufficiunt ad argumenta Scoti pro articulo Parisiensi.

Dicitur quarto, quod auctoritas Philosophi, 2. *de Generatione* (t. c. 55), inepte allegatur ad propositum. Quia Philosophus ibi non loquitur de motu primi mobilis, quem nos dicimus causam omnium aliorum motuum, et ad cujus cessationem dicimus omnes alios cessaturos; sed loquitur do motu Zodiaci, vel obliqui circuli. Quod patet, quia, post dicta verba, subdit (t. c. 56): *Quoniam autem continua est in rebus generatio ct corruptio, dicimus autem causam esse allationem generationis; manifestum quod una certa allatione non contingit fieri ambo, quia contraria sunt. Idem enim et similiter se* (a) *habens, semper idem natum est facere. Quocirca generatio semper erit, aut corruptio. Oportet autem multos esse motus, et contrarios, aut allatione, aut inæqualitate : contrariorum enim contraria causa. Ideoque non prima allatio causa est generationis et corruptionis, sed quæ circa obliquum circulum. In hac enim ct continuum inest, ct moveri secundum* (6) *duos motus. Neccssc enim, si erit semper continua generatio et corruptio, semper aliquid moveri, ut non deficiant transmutationes; duo autem, ut non alterum contingat solum. Continuitatis quidem* (γ) *ergo totius allatio causa; præsentiæ vero ct absentee, inclinatio. Contingit enim quandoque longe fieri, quandoque prope. Inæquali vero distantia, inæqualis erit motus. Quocirca, si in adveniendo ct prope esse generat, et in recedendo et* (5) *longe fieri idipsum corrumpit.*— Hæc ille, in forma. Et vorat *allationem totius* primum motum localem, vel motum primi mobilis, quem sequuntur omnia corpora coelestia; *inclinationem* vero vocat motum Zodiaci et obliqui circuli. Cum autem dicit quod prima allatio non est causa generationis et corruptionis, intelligit quod non est causa proxima el immediata talis varietatis, scilicet quod modo sit generatio, modo corruptio; sed causa immediata illius est motus obliqui circuli. Quod enim motus primi mobilis sit causa omnium aliorum, prima (c) vel remota, testatur ipse, 8. *Physicorum,* in mullis locis, praesertim cap. 8, quod incipit : .4! *vero aliud facientibus principium,* etc. Ibi enim ostendit quod moins localis est prior aliis causalitate et tempore. Dicit enim sic (t. c. 56) : *Amplius hinc considerantibus erit manifestum quod loci mutatio prima. Primum enim, sicut in aliis, sic ct in motu dicetur utique primum multifarie. Dicitur autem prius, quo* non *exsistente, non erunt alia, illud vero sine reliquis; ct quod secundum substantiam; et quod tempore. Quare* (ζ), *quoniam*

(a) fe. — Om. Pr.
(C) *secundum.* — Om. Pr.
(γ) *quidem.* — *qutrdam* Pr.
(ε) *et.* — Om. Pr.
(t) primn. — *proxima* Pr.
(ζ) *Quare.* — *qutrriiur* Pr.

motum *quidem neccstsc ℓ esse continue, erit utique continuo, aut (ct) qui continuus, aut qui consequenter. Magia autem qui continuus, et dignius est continuum quam consequenter esse. Ihgnius autem semper accipimus in natura, si possibile est. Possibile est autem continuum esse. Manifestabitur autem posterius, nunc autem hoc supponatur, ct hunc neque unum alium possibile* esse nisi *(Z)loci mutationem. Nccesseest igitur* (γ) *lationem esse primam. Neque enim una necessitas est augmentari neque alterari quod fertur, neque fieri, aut corrumpi. Horum autem neque continget aliquem fieri, nisi continuus sit, quem movet primum movens.* — Hæc illo· — Simile dicit Commentator, commento 56, ubi sic : ‹ Priii secundum naturam est illud quod, cum non fuerit, non erit secundum; et, cum fuerit, nondum accessi» prit secundum. Verbi gratia : unum et duo, quando unum non fuerit, non erunt duo; el, si unum fuerit, non est nocesse ut duo sint. Et talis ∂ dipositio motus localis ad ceteros motus : quia, cum alii motus fuerint, erit motus localis; et, cum motus localis fuerit, non sequitur ut alii motus sint, etc. n Sequitur : « Motus localis e-l prior caderis secundum naturam, et secundum causam, etc. › El, commento 76, dicit quoi ille motus localis qui est prior aliis, est motus circularis primi mobilis.

Ex prædiclis patet ad argumenta Scoti secundo loco inducta contra conclusionem.

II Ad argumenta Aureoli. — Ad primum Aureoli contre eamdem (quod est idem in substantia cum primo argumento Durandi), respondet Petrus de Palude (dist. 44, <|. 2), dicens quod « non est simile de motu locali, (pii est a fortiori virtute, el non est per se ad corruptionem (unde dos impossibilitatis non per se ab illa passione préservai) ct de alia passione, quæ ⁋mmediati iit a solo corporo, cui absurdum est corpus gloriosum osso subjectum. Nec videtur incredibile vel imposdbilo ponere in corpore humano glorioso nobiliorem et fortiorem virtutem omni alia quæ sit in quocumque alio corpore, sicut nobiliorem et perfectiorem claritatem quam in sole. Propter quod, si esi in eo qualitas per quam possit resistere intonsissimo calori et frigori et incisioni, sirul el per duritiem adamas ferro el calibi resistit, nullum impossibile est etiam de motu locali, si est in eo qualitas per quam a nullo corpore possit impelli. Nec propteï hoc eril ⁋mmoderata ⁋irtuti si transcendit virtutem alterius ℭorpori ignobilioris. Sed respectu angeli non oportet : quia nec corpus natum est esse virtuomus angelo, nec eliam anima. Ergo, ne patiatur a spiritu, ot per divinam protectionem; sed ne a corpore, est per propriam qualitatem. Dicunt etiam aliqui, quod adversus spiritum etiam resisti posset per qualitatem, el adversus omnem per («) virtutem in corporo vel in anima : quia multo major virtus requiritur ad agendum quam ad resistendum; quia natura agendo se multiplicat, el «oservat in simili tantum; ℭo resistendo conservat se in «eip-a, ad quod natura (6) habet majorem inclinationem, ut quibusdam videtur. Unde, quamvis imperfectissimus calor sit perfectior maximo frigore, quia secundum totam speciem excedit, nihilominus tamen magnum frigus resistit pano calori; el quamvis minimus angelus balieat nobiliorem virtutem gravitate terra, non tamen propter hoc poeset movere totam terram; ita, et si virtus iu rorjiOre glorio-o vel in anima esset ad resistendum molui angeli, non propter hoc esset nobilior simpliciter virtute angeli. Non tamen oportet ponere virtutem per quam resisteret omnibus angelis simul, sicut nec per quam resisteret Deo : hoc enim eM impossibile, nec est necesse. In illis ergo in quibus illa virtus non sufficit, divina virtus subvenit; in quibus autem illa potest sufficere, dignitatem ℭorpori et anima' decet eam habere. › — II.rc Petrus, ct bene.

Ad secundum, negatur minor. Nec valet ejus probatio. Quia agere in qnodeumque subjectum non est propria passio virtutis activa·, sed solurn agere in pasMim dhqtositum el actionis ejus susceptivum. Similiter nec pali a quocumque activo est propria passio ⁋nateria sed |>os$e pati a ⁋γ) determinato agente. Unde, si isla ralio aliquid valeret, æque concluderet quod in cado, aul in quocumque alio corpore, non est aliqua qualitas prohibens actionem ignis in illud.

Ai! tertium similiter negatur minor : quia pati et corrumpi non ⁋t propria passio compositi ex elementis; sed habere potentiam ad |Kili el corrumpi. El illa remanet in coqiore humano glorioso. Sed illa potentia non poterit exire in actum, propter supervenions im|»ednnculuin, ut supra dictum est. Unde hoc argumentum solvit sanctus Thomas, distinliono prasonti, q. 2, art. I, qu I, in solutione secundi, ubi sic dicit : < Duplex est potentia : ligata, ol libera. El hoc non solum est verum de potentia activa, sed etiam passiva. Forma enim ligat potentiam iqaleriæ, etc., › ut supra recitatum fuit, in principio hujus articuli.

Ad qunrhiin patet responsio ex solutione primi. Et ulterius, responsio quam recitat arguens, sufficienter exacuat argumentum, ut jwitet ex dictis sta-

ti) *continue, eril utique continue, aut — continue autem* Pr.
(Λ) nili. — irrtirir/ion *nutem* Pr.
(ï) ⁑9t *igitur.* — Om. Pr.

( ) pre — Om Pr.
( ) fioturn. — >mu Pr.
⁋γI α. Om. Pr.

tim ad tertium. — Et ad ejus improbationem, dicitur quod corpus gloriosum per illam qualitatem resistere poterit omni corruptivo, ligando potentiam materiæ, et determinando eam ad unum, ne possit recipere aliquid contrarium vel repugnans dispositioni qua perficitur ab anima, vel perfecto dominio anirnæ super corpus; non autem qua perficitor fundando novam contrarietatem, vel auferendo antiquam ad activa (a) quæ nata sunt agere in corpus; sicut qualitas cœli, ipsum praeservans a corruptione vel passione objectiva, non halwt contrarium ; licet non sit per omnia simile, quia materia crnli secundum se nullo modo est in potentia ad corruptionem, nec ad peregrinas impressiones, secundum ponentes in cado materiam alterius rationis a materia corporum inferiorum. Sed sufficit ista similitudo, quod non oportet qualitatem corporis gloriosi esse formaliter contrariam qualitatibus activis et passivis, quamvis sit ratio resistendi eorum actioni.

III. Ad argumenta Durandi. — Ad primum Durandi patet responsio; quia idem est cum primo argumento Aureoli.

Ad secundum respondet Petrus (dist. 44, q. 2), dicens quod « non est simile in corpore damnatorum et beatorum, cum ibi nihil supernatumle pertinens ad gratiam et dignitatem poni debeat, sicut hic. Et præterea, cum ibi sit possibilitas sine corruptione, hic vero neutrum, non ojærtet quod sit eadem causa, ubi est tam differens effectus ». — Hæc Petrus, et bene. — Verumtamen de hoc multa sunt superius dicta, dum ad argumenta Scoti respondetur : quia aliunde provenit impossibilitas et incorruptibilitas beatorum quam damnatorum, prima ex duplici causa, secunda ex una illarum tantum.

Ad tertium respondet Petrus (ibid.), dicens quod ‹ divina virtus assistens non excludit a corporibus gloriosis formam intrinsecam inhærentem ». — Hæc ille, et bene; nam ex dictis Augustini haberi potest quod impossibilitas corporis gloriosi est quid positivum exsistens in corpore, ab anima gloriosa derivatum. Ait enim in Epistola ad Dioscorum (epist. 118, al. 56, cap. 3) : *Tam potenti natura Deus fecit animam, ut er ejus plenissima beatitudinc redundet in corpus plenitudo sanitatis et incorruptionis vigor.* — Hæc Augustinus. — Et recitatur a sancto Thoma, 3 p., q. 14, art. 1;et q. 54, art. 3 (ad !""), et multis aliis locis (6).

Ad quartum respondet (γ) Petrus (ibid.) dicens quod « effectus privativus non requirit causam positivam formalem; nullam enim talem habet causam. Sed iioce&e est quod habent causam positivam tam efficientem quam fundamentalem : nunquam enim aliquid habet rationem causa·, nisi sit positivum. Sed causa positiva influit in effectum positivum; et sic causât ipsum. Sed effectum privativum non causât influendo directe, sed per subtractionem propria» influentiae, ut esset de Deo, si res annihilaret, et de nauta, si inter pericula maris navem non regeret; vel impediendo influentiam alterius, sicut obstaculum positum in fenestra causal tenebram impediendo illuminationem solis, et eodem modo terra inteqtosite inter solem et lunam causât eclipsim. Similiter impossibilitas non potest alicui convenire, nisi per naturam ad quam sequitur privatio principiorum, mediantibus quibus inest alicui possibilitas; ve) per naturam impedientem passionem quæ ah aliquo posset fleri. Et utroque modo impossibilitas est a causa positiva, vel inhærente, vel assistente». — Hæc Petrus, et bene. — Concordat enim dictis sancti Thomæ in principio tertii articuli recitatis.

IV. Ad argumenta Henrici. — Ad objecta Henrici respondet (a) Bernardus de Gannato, in impugnatione illius qu.estionis, dicens : ‹ Cum dicit Henricus, quod quantumcumque corpus sit subjectum anirnæ, si nihil sit receptivum in corpore, etc., ex hoc habebitur quod sit impassibile quia non patietur, sed tamen de se erit passibile; — dicendum quod dos ista est aliquid positivum in corpore, ut sit perfecte subjectum quodammodo, vel realiter, vel secundum intellectum. Nec est inconveniens, si corpus compositum ex contrariis, suæ natura relictum, sit sic passibile. Nec hic quierimus quod sil impassibile, nisi inquantum est gloriosum. — Quod autem dicit, quod posset debilitari dominium qualitatis in corpore, — contradictio est : quia, si non potest debilitari dominium anirnæ super totum corpus, impossibile est quod debilitetur aliqua qualitas, vel disponatur aliquo modo contrario isti dominio.

Quoti autem aliquod corpus ex se sit nccesse non pati, de enrnposito ex contrariis impossibile est, nisi per aliquod additum, hoc poni, nisi ponendo quod anima dat *esse* corporeum (C) ; — dicendum quod anima dat totum *esse* substantiale quod est in homine, cum ipsa includat virtutes omnium formarum ordine essentiali pracedentium. Nec homo est compositus nisi ex anima et materia appropriate animas, quæ habet conditiones convenientes operationibus anirnæ, ut sunt organa, quibus omnibus anima dat *esse* substantiale, absque alia forma substantiali. Et ita vera mixtio est (γ) in homine, sicut in aliis; quia anima dat illud *esse* quod daret forma substantialis mixti. Prater hoc autem est in homine

( ) *ad activa.* — *ab* ärtiri Pr.
( ) Cfr. t·· 2·, q. 4, art. f»
(γ; *respondet.* — *respondit* Pr.
(*) retpondet. — *respondit.* Pr.
(β) corporeum. — inrorporrum Pr.
lj) mixtio *rtt.* — *mixtione* Pr.

forma mixti accidentalis, quæ resultat ex proportione primarum qualitatum, et diverse ex diversa proportione, sicut est durities ossis, et mollities carnis, et sic de aliis. Formæ etiam elementorum sunt in virtute in Immine, sicut in aliis mixtis, et eodem modo ac si poneretur (a) in Immine alia forma substantialis pneter animam. Et eodem modo sunt actiones et passiones qualitatum in Immine, ac si illa forma poneretur, quæ non prius faceret actionem vel passionem qualitatum quam faciebat anima. Finalis autem corruptio hominis nulla est nisi separatio anirnæ a corpore, ad quam disponunt actiones et passiones qualitatum. Unde figmentum est ponere illam aliam formam. — Quod autem dicit, quod materia est incorruptibilis, sicut corpus cum doto, — dicendum quod essentia materiæ incorruptibilis est; sed dispositiones quæ requiruntur in ea ut sit materia propria anirnæ, sunt corruptibiles, quantum est de se, sicut in aliis mixtis. › — Hæc Bernardus, et bene.

Ad argumentum contra quæstionem (δ) respondet (γ) sanctus Thomas, dist. 44, q. 2, art. 1, qu 1, in solutione primi argumenti. ubi sic dicit : α Secundum Anselrnum (Cur *Deus homo,* lib. 2, cap. II), *mortale* ponitur in diffinitione hominis a philosophis, qui non crediderunt hominem totum aliquando posse esse immortalem, quia non viderunt homines nisi secundum hujus mortalitatis statum. Vel potest dici quod, secundum Philosopham, in 8. *Metaphysicorum* (t. c. 5), quia differentia? essentiales sunt nobis ignotæ, utimur quandoque differentiis accidentalibus ad significandum essentiales differentias, quæ sunt accidentalium causæ. Unde *mortale* non ponitur in diffinitione hominis quasi ipsa mortalitas ad essentiam hominis pertineat, sed quia illud quod nunc est causa possibilitatis et mortalitatis secundum præsentein sintum, scilicet compositio ex contrariis, est de essentia hominis; sed tunc non erit causa ejus, propter victoriam anirnæ super corpus. › — Hæc ille.

Et hæc de qumstione sufficiant. Do qua benedictus Deus in æternum. Amen.

(α) *poneretur.* — *proponeretur* Pr.
(6) *qutritionem.* — *conclusionem* Pr.
(γ) *respondet.* — *respondit* Pr.

QUÆSTI0 III.

UTRUM CORPUS GLORIOSUM PER DOTEM SUBTILITATIS POSSIT ESSE IN EODEM LOCO SIMUL CUM ALIO CORPORE

Hlteiuus, circa quadragesimamquartam distinctionem, quaeritur : Utrum corpus mi gloriosum per dotem subtilitatis possit esse in eodem loco simul cum alio corpore.

Et arguitur quod sic. Quia, ut dicitur, *Philipp.* 3, (v. 21) : *Reformabit corpus humilitatis nostrae, configuratum corpori claritatis tuse.* Sed corpus Christi potuit simul esse cum alio corpore in eodem loco, ut patet per hoc quod poet resurrectionem intravit ad discipulos januis clausis, ut dicitur, Johan. 20 (v. 26). Ergo etiam corpora gloriosa ratione subtilitatis poterunt esse cum aliis corporibus non gloriosis simul in eodem loco.

In oppositum arguitur. Quia dicit Boetius, in libro *de Trinitate* (circ. princip.) : *In numero differentiam varietas accidentium facit. Nam tres homines neque genere, neque specie, sed ruis accidentibus distant. Nam* si *vel omnino cuncta ab his accidentia separamus, tamen locus est cunctis diversus, quern unum fingere nullo modo possumus.* Ergo, si ponantur duo corpora in eodem loco, erunt unum corpus numero.

In hac quæstione erunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod corpora beatorum erunt subtiblla propter plenum dominium anInue super corpus ut perfecte Informat, et per aliquam formam eis Inhærentem, quæ dicitur dos subtilitatis·

Primam partem hujus conclusionis ponit sanctus Thomas, dist. 44. q. 2, art. 2, in solutione prime quæstiunculæ, ubi sic dicit : ‹ Nomen subtilitatis a virtute penetrandi est assumptum. Unde, 2. *de Generatione* (t. c. 10), dicitur quod *subtile est rcpletivum partibus, et partium partibus.* Quod autem aliquod corpus sit penetrativum, contingit ex duobus. Primo, ex parvitate quantitatis, præcipue secundum profunditatem et latitudinem; non autem l secundum longitudinem; quia penetratio fit in pro-

fundnm; unde longitudo penetrationi non obstat. Secundo ex paucitate materiæ; unde rara *subtilia* dicimus Et quia in corporibus raris forma predominatur materiæ magis, ideo translatum est nomon subtilitatis ad illa coq>ora quæ optimo substant formæ, el perficiuntur ab ea modo completissimo : sicut dicimus subtilitatem nature esse in solo, et luna, el hujusmodi aliis; sicut etiam aurum, vel aliquid hujusmodi, potest dici subtile, quando perfectissime completur in <\K.ve el virtute suæ speciei. Et quia res incorporeæquantitate carent el materia, nomon subtilitatis etiam ad eas transfertur, non solum ratione suæ substantia», sed ratione suæ virtutis. Sicut enim subtile dicitur penetrativum, quia pertingit usque ad intima rei; ita etiam dicitur aliquis intellectu» subtilis, ex hoc quod per tingit ad inspicienda intrinseca principia, et proprietates naturales rei latentes. Et similiter dicitur aliquis habere visum subtilem, quia aliquod minimum potest visu pertingere. El similiter est de aliis sensibus. Et. secundum hoc, diversi diversimode subtilitatem corporibus gloriosis attribuerunt. Quidam enim hæretici, ut Augustinus narrat (13. *de Civitate Dei,* cap. 20), attribuerunt eis subtilitatem secundum medum quo spirituales sukstantiæ subtiles dicuntur, dicentes quod in resurrectione corpus vertetur in spiritum, et, ratione hujus, corpora resurgentium Apostolus *spiritualia* nominat, 1. *Corinth.* 15 (v. 41). Sed hoc non potest store. Primo, quia corpus in spiritum transire non potest, cum non commicent in materia, ut Boetius ostendit in libro *De duabus naturis.* Secundo, quia, si hoc esset possibile, tunc, corpore in spiritum converso, non resurgeret homo, qui ex anima et corpore naturaliter constat. Tertio, quia, si Apostolus sic inlelligendo nominaret corpora spiritualia, pari ratione nominaret corpora animalia, quin in animam sunt conversa ; quod patet esse falsum Unde quidam alii haeretici dixerunt quod corpus in resurrectione remanebit, sed habebit subtilitatem secundum modum («) rnrefactionis, ita qmxl corpora humana in resurrectione erunt similia aeri vel vento, ut Gregorius narrat in II. *Moralium* (cap. 5fi, vol. 31, rec. 29). Sed hoc non potest stare. Quin Dominus, post resurrectionem, corpus palpabile habuit, ut patet, Lucæ ultimo (v. 39); quod precipue subtile credendum est. Et preterea, corpus humanum cum carnibus et ossibus resurget, sicut et corpus Domini, ut dicitur, Lucæ ultimo (v. 39), *Spiritui carnem rt ăi non habet, ĭcu(mr videtis habere; el, Joh.* 19 (v. 20), dicitur : *In carne mea videbo Deum,* etc. Natura autem carnis el ossis pr.ediclnm raritntein non patitur. Et ideo est assignàndus corporibus gloriosis alius subtilitatis modus, ut dicantur subtilia propter completam coq>oris perfectionem. Sed hanc completionem quidam eis attribuunt ratione qu in lœ essentiæ, quæ in eis tunc maxime dominabitur. Quod non potest esse. Primo, quia nihil de quinta essentia potest venire in compositionem corporis humani. Secundo, quia, dato quod veniret in compositionem cor|M»ris humani, non posset inlelligi quod dominaretur magis quam nunc supra naturam dementarem ; nisi ita esset quod tunc esset in corporibus humanis plus secundum quantitatem de natura coelecti, et sic corpora humana non essent ejusdem natune vel stature; nisi forte minueretur in homine elemeutaris natura, quod repugnat integritati resurgentium; vel ita quod natura elementarie indueret proprietates nature cœleslis ex ejus dominio in corpore, et sic naturalis virtus esset causa proprietatis gloriosæ; quod videtur absurdum. Et ideo alii dicunt quod dicta completio, ex qua corpora humana gloriosa subtilia dicentur, erit ex dominio animæ glorificatæ, quæ est forma corporis, super ipsum, ratione cujus corpus gloriosum *spirituale* dicitur, quasi omnino subjectum spiritui. Prima nutem subjectio, qua corpus animæ subjicitur, est ad percipiendum *esse* specificum, prout subjicitur sibi ut materia formæ; et deinde subjicitur sibi ad alia opera animæ, prout est motor. Et ideo prima ratio spiritualitatis in corpore est ex subtilitate, deinde ex agilitate, et aliis proprietatibus corporis gloriosi. Et, propter hoc, Apostolus in spiritunlitate tetigit dotem subtilitatis, ut Magistri exponunt. Unde Gregorius dicit, 14. *Moralium* (cap. 5G, vel. 31, ree. 29), quod *corpus gloriosum dicifur subtile per effectum spiritualis potentia:. »* — Hæc ille.

Ex quibus potest formari talis ratio pro prima parte conclusionis : Corpus non potest dici vel imaginari subtile esse, ni>i ex parvitate materiæ, vel quantitatis, atlt ex completissima sui perfectione per formam. Sed corpora gloriosa non eruni subtilia primis duobus modis. Ergo tertio modo. Ille autem tertius modus potest dupliciter inlelligi : scilicet ex natura q̆uinto essentia», aut ex completo dominio animæ beatæ super corpus. Primus modus non est probabilis. Restat ergo secundus.

Secundani vero partem conclusionis ponit, dist. 44, q. 2. art. 3, in solutione prima» quaestiuncula?, ubi sie dicit . « Corpus gloriosum erit omnino subjectum animæ glorifient»», non solum ut nihil sit in eo qüod resistat voluntati spiritus, quia hoc fuit etiam in corpore Adoe; sed etiam ut sit in eo aliqua perfectio effluens ab anima glorificat» in corpus, P«Γ 'V'am hal)>le redditur n«l pni-dictam subjectionem quæ quidem perfectio dicitur dos corporis gloriflcati. Anima autem conjungitur corpori non solum ut forma, sed ut motor. El utroque modo oportet quod corpus gloriosum animæ g̈lorificato sil summe subjectum. Unde per dotem subtilitatis subjicitur ei totaliter, inquantum est forma corporis,

(*) modum. — motum Pr.

dans esse specificum; ot per dotem agilitatis subjicitur ei inquantum est motor, ut scilicet sit expeditum et habile ad obediendum spiritui in omnibus actionibus et motibus animæ, » — Hæc illo.

Similiter dicit, dist. 49, q, 4, art. 5, in solutione secundæ quæstiunculæ, ubi sic dicit : ‹ Secundum hoc homo est particeps bealitudinis, quod ad imaginem Dei exsistit. Imago autem Dei primo et principaliter in mente consistit ; sed, per quamdam derivationem, etiam in corpore hominis quædarn repreſsontalio imaginis invenitur, secundum quod oportet corpus animæ esse proportionatum. Unde bcatitudo, vel gloria, primo et principaliter est in mento ; sed, ſM quamdam redundantiam, derivatur etiam ad corpus, ut beatitudo hominis secundum corpus dicatur esse secundum hoc quod imperium ǎnima Deo conjunct® perfecte exequatur. Unde sicut dispositiones quæ sunt in anima beata ad perfectam operationem, qua Deo conjungitur, dicuntur animæ dotes; ita dispositiones quæsunt in corpore glorioso, ex quibus corpus efficitur perfecte subjectum animæ, dicuntur corporis dotes. d — Hæc ille.

Ex quibus potest argui pro secunda parte conclusionis sic : Beatitudo corporis gloriosi, et ejus dotes, proportionantur beatiludini animæ glorioeæ. et ejus dotibus. Sed beatitudo animæ, et ejus dotes, sunt quædarn formæ positivæ inhaerentes animæ beatæ. Ergo simile est de beatitudine corporis glorificat», et ejus dotibus, quarum una dicitur dos subtilitatis. — Item, hoc idem apparet ex diffinitione dotis, quam ponunt communiter Doctores, ut recitat sanctus Thomas, dist. 49, q. 4, art. I ; quæ talis est *Dos est perpetuus ornatus nniinse el corporis, vitæ sufficiens, in œtema beatitudine jugiter perseverans.* Ergo, etc.

Secunda conclusio est quod corpus gloriosum non habet ratione ſua subtilitatis quod possit esse simul cum alio corporo In eodem loco localiter.

Hanc ponit sanctus Thomas, dist. 44, q. 2, art. 2, in solutione secundæ quæstiunculæ, ubi sic dicit ‹ Non potest, inquit, dici quod corpus gloriosum ratione suæ subtilitatis habeat quod possit esse cum alio corpore in eodem loco, nisi per subtilitatem auferatur ab eo illud quo prohibetur nunc esse simul cum alio corpore in eodem loco. Dicunt autem quidam, quod prohibetur ab hoc in isto statu ratione ȩorpulentia per quam habet quod repleat locum ; quæ quidem corpulentia ab eo per dotem subtilitatis tolletur. Sed hoc non potest stare, propter duo. *Primo,* quia corpulentia, quam dos subtilitatis aufert, est ad defectam pertinens; puta aliqua inordinatio materiæ non perfecte substantis suæ formæ. Totum enim quod ad integritatem corporis pertinet, m corpore resurget, tam ex parte ſorma quam ex parte materiæ. Quod autem (?) aliquod corpus ait repletivurn loci, hoc habet per illud quod est de integritate nature ejus, et non ex aliquo defectu natura, Cum enim plenum opponatur vacuo, illud solum non replet locum, quo posito in loco, locus nihilominus remanet vacuus. Vacuum autem diffinitur» in 4. *Physicorum* (t. c. 58), quod est *locus non plenus corpore smtibili.* Dicitur autem aliquod corpus esse sensibile ex materia, et forma, et naturalibus accidentibus; quæ omnia ad integritatem natura pertinent. Constat etiam quod corpus gloriosum erit sensibile etiam secundum tadum, ut patet in corpore Domini, Lucæ ultimo; nec ei deerit materia, aut forma, nui naturalia accidentia, scilicet calidum, et frigidum, et hujusmodi. Unde patet quod corpus gloriosum, non obstante dote subtilitatis, replebit locum : insania enim videretur dicere quod locus ubi esset corpus gloriosum, esset vacuus. *Secundo,* ratio pradictæ positionis non valet. Quia impedire exsistentiam cnrpons cum alio corpore in eodem loco, est in plus quam replere locum. Si autem ponamus dimensiones esse separatas sine materia, illæ dimensiones non replent locum. Unde(€) quidam ponentes vacuum, dixerunt vacuum esse locum in quo sunt hujusmodi dimensiones sine aliquo corporc sensibili; et tamen iste dimensiones prohibentur no sint simul cum alio corporo in eodem loco, ut patet per Philosophum, 4. *Physicorum* (t. c. 8), et in 3. *Metaphysics* (t. c. 17), ubi habet pro inconvenienti quod corpus mathematicum, quod nihil aliud est quam dimensiones separat®, sit (γ) simul cum corpore naturali sensibili. Unde, dato quod subtilitas corporis gloriosi auferret ah eo hoc quod est replero locum. non tamen sequeretur quod propter hoc posset esse cum alio cor|wro in eodem loco; quia, remoto eo quod est in minus, non propter hoc removetur quod in plus est. Dicendum ergo videtur quod illud quod nunc impedit corpus nostrum ne sit simul cum alio corporo in eodem loco, nullo modo poterit ab eo removeri per dotem subtilitatis. Nihil enim potest prohibere corpus aliquod ne sit simul silualum cum alio corpore in eodem loco, nisi quod in eo requirit diversum silum : nihil enim est impedimentum identitatis, nisi quod esi causa diversitatis. Hanc autem distinctionem silus non requirit aliqua corporis qualitas : quia corpori non debetur silus ratione suæ qualitatis; unde, remoto a corpore sensibili quod sit calidum aut frigidum, grave aut leve, nihilominus in eo manet necessitas pradictæ distinctionis, ut patet per Philosophum, 4. *Physicorum* (1. c. 76), el etiam |>or se planum est. Similiter materia etiam non potest inducere necessitatem pradictæ distinctionis : quia materiæ non advenit silus, nisi me-

(λ) *Quod* autmt. — *Quia quod* Pr.
(15) cum. — Ad. Pr.
(γ) tir — lirtf Pr.

diante quantitate dimensiva. Similiter etiam nec forma situm habet, nisi(a) ex materia situm habento· Restat ergo quod necessitas distinctionis duorum corporum in eodem situ causatur a natura quantitatis dinwnsivæ, cui per se convenit silus. Cadit enim in diffinitione ejus; quia quantitas dimonsiva est quantitas habens situm. Et inde est quod, remotis omnibus aliis qua' sunt in re, talis distinctionis necessitas invenitur in sola quantitate dimensiva. Si enim accipiatur linea separata, oportet quod, si sint dua· lineæ, vel duæ partes unius lineæ, quod sint distincta! in situ; alias linea addita lineæ non ediceret majus, quod est contra communem animi conceptionem. Et similiter est de suporficiebus et corporibus (6) mathematicis. Et quia materiæ debetur situs, inqiiantum substat dimensioni, exinde prædicta necessitas derivatur ad materiam situatarn : ut, sicut non est possibile esse duas lineas, vel duas pries lineæ, nisi sint distincte secundum situm, ita impossibile est esse duas materias, vel duas partes materiæ, nisi sil distinctio situs. Et quia distinctio materiæ est principium distinctionis individuorum, inde est quod Doetius dicit, in libro *de Trinitate* (cire, princip.), quod duobus *corporibus unum lorum fingere nullo modo possumus;* ut hanc saltem accidentium varietatem distinctio individuorum requirat. Subtilitas autem a corpore glorioso dimensionem non aufert; unde nullo modo auferet sibi pnedictam necessitatem distinctionis situs ab alio corpore. Et ila corpus gloriosum non habebit ratione suæ subtilitatis quod possit esse cum alio corpore; sed poterit esse simul cum alio corpore, operatione virtutis divins. Sicut etiam corpus Petri non habuit ex aliqua proprietate indita quod ad adventum ejus sanarentur infirmi, sed hoc fiebat virtute divina, ad ædificationem fidei; ila faciet virtus divina, ut corpus gloriosum possit esse simul cum alio corpore, ad perfectionem gloriæ. n — Hæc ille.

Ex quibus potest argui pro conclusione sic · Causa manente, manet effectus. Sed cum dote subtilitatis manet causa incompossibilitatis duorum corporum ad simul exsistendum in eodem loco. Ergo cum illa dote manet effectus.

Tertia conclusio eat quod divina virtute duo corpora possunt simul esse in eodem loco.

Hanc ponit sanctus Thomas,dist. 44, q. 2, art. 2, in solutione tertiæ quæstiunculæ, ubi sic dicit : « Propter hoc necesse est duo corpora in duobus locis esse, quia diversitas materiæ requirit in situ distinctionem. Et ideo videmus quod quando conveniunt duo corpora in unum, destruitur *esse* distinctum utrique, et acquiritur utrique simul unum *esse* indistinctum (a), ut patet in mixtionibus. Non potest ergo esse quod duo corpora remaneant duo, et tamen sint simul, nisi ulrique conservetur *esse* distinctum quod prius habebat, secundum quod utrumque erat ens indivisum in se, et divisum ab aliis. Hoc autem *esse* distinctum dependet a principiis essentialibus rei sicut a causis proximis, sed a Deo sicut n causa prima; sicut supra dictum est (dist. 12, q. **I**, art. 1), quod *esse* accidentis dependet a subjecto sicut a causa proxima, sed a Deo sicut a causa prima. Et quia causa prima potest conservare rem in *esse,* cessantibus causis secundis, ut palet per primam propositionem libri *de Causis,* ideo divina virtute, et ea sola, potest fieri ut accidens sil sine subjecto, ul palet in Sacramento Allans. Et similiter divina virtute, et ea sola, fieri potest quod corpori remaneat *esse* distinctum ab alio corpore, quamvis ejus materia non sit distincta in situ ab alterius corjxjris materia. Et sic miraculose fieri potest quod duo corpora sint in eodem loco. — Item, beata Virgo miraculose filium suum peperil. Sed in illo (o) partu oportuit duo corpora simul esse in eodem loco, quia corpus pueri exiens claustra pudoris non fregit. Ergo potest fieri miraculose quod duo corpora sint in eodem loco. — Item, hoc idem potet ostendi per hoc quod Dominus intravit ad discipulos januis clausis, Johann. 20. d — Hæc ille.

Ex quibus potest formari multiplex ratio pro conclusione.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

§ 1. — Contra primam conclusionem

Argumenta Durandi. — Quantum ad secundum articulum, arguendum est contra conclusiones. Et quidem contra primam arguit Durandus (dist. 44, q. 5), probando quod dos subtilitatis non est qualitas inhærens corpori glorioso. Perfecta, inquit, subjectio corporis ad animam, quoad operationes cognitivas et appetilivas, videtur pertinere ad dotem sul>-tilitatis. Et hæc subjectio potest intelligi vel quantum nil operationes sensitivas pnccise, ut nihil sit in corpore, «pio puritas talium operationum impediatur, sicut nunc Iit in nobis frequenter propter grossitiem et impuritatem Spirituum deservientium operationibus sensitivis; omnis enim talis impuritas

(a) nui. — nec Pr.
(6 *tuperfiriebu» et corporibus. — tmsibihbus et corruptibihbui* Pr.
(i) inrfUfinetum. — *distinctum* Pr
(6) tn *illo.* — *nullo* Pr.

segregabitur a corporibus gloriosis. Vel potest intel· ligi talis subjectio propter perfectam obedientiam quam tunc habebunt vires ❡ensitiva ❡ppetilivx ad rationem; quæ obedientia non est modo, quando caro concupiscit adversus spiritum; et ob hoc corpus nunc dicilut animale ab anitnalitale, quia motus animales magis sunt in nobis secundum impedimentum sensualitatis quam secundum dictamen rationis; sed tunc dicetur corpus spirituale, quia omnes tales motus erunt plenarie subjecti spiritui. Quocumque autem dictorum (a) modorum accipiatur subtilitas (6), non videtur necessarium quod dicat aliquam qualitatem supomaturalem inhærentem corporibus gloriosis. Quia subtilitas primo modo accepta, scilicet pro puritate operationum sensitivarum, potest esse persolam puritatem humorum (γ), et spirituum deservientium operationibus sensitivis. Secundo modo autem accepta, potest esse per divinam providentiam assistentem. Nec apparet bene quomodo per aliquam qualitatem inhærentem hoc esse possit : quia actus cujuscumque qualitatis, sive naturalis, sive supernaturalis, non est liber, sed necessarius, et ideo ad idem semper inclinat; sed obedientia virium sensitivarum ad rationem vel intellectum non potest esse secundum inclinationem ad idem, quia quandoque secundum rectam rationem aliquid est appetendum, quandoque vero ejus oppositum; ideo, etc. Et quamvis secundum hanc viam subtilitas non sit aliqua forma habitualis, sicut nec impossibilitas, potest tamen dici dos : quia dos sponsæ (ex qua istud nomen tractum est) consistit non solum in illis quæ sponsam (δ) ornant et circumstant quasi intrinsece, sed etiam in his quæ assistunt extrinsece, ut si ad tuitionem ejus daretur (t) ei certa custodia militum. — Hæc Durandus.

§ 2. — CONTRA SECUNDAM CONCLUSIONEM

Argumenta quorumdam. — Contra secundam conclusionem arguitur ab aliis, probando quod |M»r dotem subtilitatis corpus gloriosum possit esse cum alio corpore.

Primo. Quia cujuslibet dotis corporis gloriosi est aliquid proprius effectus. Sed dotis subtilitatis non videtur esse aliquis effectus nisi ❡enelrau aliud corpus, et facere se simul cum eo. Sed hæc est forma creata, cl datur corporibus gloriosis. Ergo possunt se facere simul cum alio corpore non subtili, penetrando ipsum.

Secundo. Quod illud possit esse per virtutem creatam, probatur : Quia Cliri-Iık, inqiiantum Deus, poscet facere quod corpus gloriosum esset curri glorioso. Nec. tamen sequitur quod corpus gloriosum ❡ |»oss/d ee facere simul cnm (6) glorioso; N ‹l liene conceditur quod pmset se facere cum non glorioso (γ). Igitur non ed tantum per divinam potentiam, sed per aliquid quod est in eo. Sed hoc non videtur aliud quam dos subtilitatis. Ergo, etc.

Tertio. Si subtilitas non esset ratio essendi cum alio corpore, tunc corpus post resurrectionem esset in onus animæ. Anima enim, quantum est ex se, |X)test esse cum quocumque corfKire; et si corpus non posset esse cum alio corpore, jam cssel sibi in onus, quia non po&et cum illo illud quod posset sine ipso; quod est contra Augustinum, 22. *de Civitate Dei* (cap. ΓΙ).

Quarto. Sicut Deus posset facere unum corpus pro nunc cum alio cor]>ore. ila potest ipsum conservare per aliquod tempus, et perpetuo. Igitur, a simili, poterit sibi dare aliquam formam perquam sit cum alio corpore, et perquam perpetuo congenial sibi esse cum alio pro libita voluntatis ❡ua

Quinto. Magis videtur de corporibus gloriosis quod per subtilitatem suam possint se facere simul cum alio corpore, quam de aliis non gloriosis. Sed aliqua alia corpora inveniuntur, ❡ua possunt se facere simul cum alio corpre : ut ignis cum ferro, et vinum cum pane. Ignis enim in ferro oportet quod vere sit: quia ferrum ignitum habet propriam operationem ignis et ferri, seu actionem; unde, si est acutum, comburit et scindit. Nec potest dici quod sit ibi in aliena materia, quia duæ formæ substantiales speciGcæ non pos&unt jierficere simul eamdem jiartem materiæ. Quod etiam vinum sit ubique in pane, patet: quia vini humiditas est in pane; sed humiditas non potest separari a proprio subjecto, ut patet per Philosophum, 2. *de Anima* (t. c. 113), de humido aquæ et aeris, licet minus sil sensibile; unde qunndocumque imprimuntur digiti in aere, vel in aqua, secundum eum, intercipitur aqua inter digitos; quod patet, quia manet humiditas, quæ non separatur ab eis. Ergo inulto magis hoc possunt corpora gloriosa.

Ikec argumenta recital Scolus (4. *Sentent.*, dist. 49, q. 16) tanquam aliéna.

§ 3. — CONTHA TEHTIAM CONCLUSIONEM

I. Argumenta Durandi. — Contra tertiam conclusionem nrguitDurandus (dist. ii. q. 6). probando quod per nullam potentiam possit fieri quod duo corpora sint simul in eodem loco proprio, sive

(1) dictorum. Orn. Pr.
(6) *eubtilitai.* — *spirilucditas* Pr.
(γ) Almiorum. — /lurmmorum Pr.
(Ô) iponium. — iporuum Pr
(c) *daretur.* — *darem* Pr.

( ) a>»7>u> *glonuiutu.* — Om. Pr.
( ) non. — Ad. Pr.
(γ) a verbi» *»ed bene* uque ad *ijlunuia.* oin. Pr,

quod sint indistincta secundum situm. Quia corpus non impeditur esse simul cum alio corpore, nisi ratione quantitatis. Quia nihil potest prohibere quin corpus possit esse simul cum alio corpore in eodem loco, nisi illud per quod unum corpus requirit distinctum situm ah alio : nihil enim est impediti vum identitatis, nisi quod est causa diversitatis. Sed sola quantitas est illud per quod unum corpus requirit distinctum silum ab alio. Ergo sola quantitas secundum naturam impedit simultatem plurium corporum in eodem loco. Hoc supposito, probatur quod duo corpora, ex hoc quod habent distinctas quantitates, non |K>ssint esse simul in eodem loco

Primo sic. Non minus nccesse est «luo corpora distingui ab invicem situ et positione, quam duas jiartes ejusdem corporis. Sed partes ❡quantitative ejusdem corporis sic necessario distinguuntur situ seu positione, quod impossibile est eas simul esse, simultate opposita huic distinctioni. Ergo similiter duo corpora adeo distinguuntur situ et positione, quod non possunt esse simul, simultate illi distinctioni opposita. Utraque promissarum probatur. Et primo major sic : quia actualis divisio partium quantitatis non tribuit partibus divisis quod possint esse plus simul quam ante divisionem; sed una quantitas efficitur duæ sola divisione; ergo simultas quæ repugnat partibus ejusdem quantitatis, repugnat quibuscumque duabus quantitatibus. El iterum : duæ quantitates inter se divisæ jiossunt uniri el fieri partes ejusdem quantitatis, sicut e converso partes unite dividi possunt, et fieri quantitates dislinche; propter quod omnino videtur idem esse judicium de quantitatibus divisis et de partibus ejusdem quantitatis, praecipue quia quælibet pars quantitatis est quantitas. Et sic patet rnajur, scilicet quod quam impossibilitatem habent partes ejusdem quantitatis ut sint simul, eamdem habent quæcunique corpora. Minor probatur, scilicet quod partes ejusdem quantitatis sic distinguuntur situ vel positione, quod nullo modo possunt simul esse, simultate opposita tali distinctioni : quia de intrinseca et essentiali ratione quantitatis (s), sine qua non esi possibile quantitatem esse vel inlelligi, est quod habeat pariem extra partem, seu juxta; quod vocatur ad praesens, distingui positione, vel situ, qui est ordo partium in toto; quæ diffinitio vel distinctio secundum politionem, et ordo, repugnat simultati partis in parte, vel partis cum parte; unde contra rationem quantitatis est quod partes ejus sint simul, sed semper una est extra aliam, et non in alia, vel cum aha, alioquin duæ non essent aliquid majus una, nec totum majus parte; quod est impassibile. Et mi palet ininor. Sequitur ergo conclusio prim ipahs, scilicet quod duo corpora, vel duæ quantitates, necessario distinguuntur situ, seu positione, sic quod impossibile est ea esse simul, sod necessario unum est extra aliud, el non in alio, nec cum alio, positione vel situ indiflerens.

Secundo probatur sic idem (el esi eadem virtus rationis cum procedente) : Quia, si duo corpora possunt esse simul, ita quod quanlitates eorum sint indistinct® secundum silum vel positionem, inudo quo expositum ot, per eamdem rationem partes ejusdem quantitatis possunt super se replicari, ita ut sint indistincta? positione, nec una sit extra aliam; et tantum poterunt replicari, ut tola replicatio fiat super unam minimam pariem, ita quod extra eam non sint alia», sed in ea vel cum ea simul. Hoc autem videtur impossibile : quia tunc maximum corpus posset contineri localiter a minimo loco, scilicet a solo loco illius partis super quam facta esset replicatio; el sic totus unus mons maximus posset intrare per foramen acus, el totum cœlum contineri in minima bursa, salvata quantitate utriusque, scilicet montis et coeli; quod non videtur possibile. Quare, etc.

Tertio sic. Sicut paries quantitatis successivæ, ut sunt tempus et motus, habent inter se ordinem durationis;sicpartesquantitatis permanentis habent inter se ordinem positionis. Sed nulla virtute potest fieri quod partes quantitatis successivæ, ut sunt partes temporis el motus, sint simul duratione; cum de ratione earum sit prius el posterius secundum durationem. Ergo similiter nulla virtute fieri potest quod partes quantitatis permanentis sint simul positione; et, per eamdem rationem, nec duæ quantitates diversorum corporum; cum idem judicium sil utrobique, pro eo quod quælibet pars quantitatis est quantitas, ut dictum fuit. Quare, etc.

Quarto. Quia sicut se habent duo accidentia ejusdem speciei ad idem subjectum, sic duo corpora ad locum. Sed duo accidentia ejusdem speciei non possunt simul esse in eodem subjecto. Ergo nec (luo corpora in eodem loco. Minor probatur. Quia duo accidentia ejusdem speciei, vel sunt .equulis gradus, vel inæqualis, puta quia unum est intensius alio. Si sint inæqualis gradus, impossibile est quoti sint simul in eodem subjecto; alioquin idem subjectum esset magis album el minusalbum; quod videtur implicare contradictionem. El iterum: termini motus vel mutationis sunt incompossibiles; sed hujusmodi accidentia possunt esse termini motus vel mutationis secundum aIterationem intensionis et remissionis; quare, etc. Si vero sunt ejusdem gradus, idem sequitur : nam subjectum non est in potentia ad aliquam formam nisi medianto mutatione; sed subjectum habens aliquam formam non potest mutari ad consimilem (a) ejusdem gradus, priore manente; quia idem non |»otesl simul esse

(s) '/uunlHuJu. — *ijuantitalunt* Pr.

(a) (Oiuimdeui. — *timililudinem* Pr.

hic formnliler in actu, el talo in potentia; sed illud sequeretur si subjectum habens aliquam formam posset mutari ad consimilem (a); ergo» etc.

Quinto. Quin rationes quæ fiunt pro parte opposita, sunt solubiles. Quod patet discurrendo per singulas.

Primo quidam arguunt quod duo corpora non possunt esse simul in eodem loco : quia Christus natus est clauso Matris utero (remansit enim virgo post partum); sed istud non potuit esse, nisi corpus Christi nascendo simul esset cum corpore matris; quare, etc. — Sed ista ratio non valet. Dicitur enim quod verissimum est beatam Mariam virginem permansisse in partu, et post parium, sicut ante : fuit enim virgo non solum ex carentia experientia.-delectationis venereæ, per quam experientiam virginitas proprie amittitur; sed etiam propter integritatem membri corporalis. Nec tamen propter hoc in nativitate Christi fuerunt duo corpora simul, scilicet corpus Christi cum corpore Matris : quia est alius modus possibilis, scilicet quod virtute divina fdit facta dilatatio membrorum (C) et meatuum naturalium, non ruptio aliqua, vel fractio aliqua, sicut, secundum Augustinum, 14. *de Civitate Dei* (cap. 26), factum fuisset in omnibus mulieribus, si status innocentiae durasset, quia tunc peperissent sine dolore, qui nunc est pœna peccati, secundum sententiam Domini, *Gen.* 3 (v. 16); unde ꝑrole nata fuisset per dilatationem membrorum naturalium, et non per fractionem vel divisionem, quæ non potest esse in sentientibus sine dolore. Et hunc modum videntur tenere Gregorius NySSenus *[de Occursu* Damini), et Ambrosius, super illo verbo Lucæ2 (v. 23), *Omne masculinum,* etc. Ibi enim dicit Gregorius Nyssenus sic : *Hoc autem legis decretum in solo incarnato Deo singulariter ct ab aliis differenter impleri videtur. Ipse namque solus ineffabiliter conceptus, ac incomprehensibiliter editus, virginalem uterum aperuit, non ante, connubio reseratum, servans post partum mirabilem inviolabiliter signaculum castitatis.* Et Ambrosius (γ) dicit ibidem Non enim *virilis (£) coitus vulvte virginalis secreta reseravit, sed immaculatum semen inviolabili («) utero Spiritus Sanctus infudit.* Et subdit quod est ad projiositum, dicens : *Qui ergo vulvam sanctificavit alienam, ut nasceretur Propheta, hicest qui aperuit matris sux vulvam, ut immaculatus exiret.*

Secundo arguunt quidam, dicentes quod Christus ponitur surrexisse clauso tumulo; quod non potuit esse, nisi simul esset coipus Christi cum lapidibus sepulchri. — Sed hæc ratio non valet : quia ex nullo textu Sacra Scripture habetur quod Christus resurrexit clauso sepulchre; et ideo assertio contraria non praejudicat fidei, neque Scriptura. Quod ei ex dictis aliquorum sanctorum haberetur quod Christus resurrexit clauso sepulchre, accipiendum est pro opinione; et, si hoc dictum esset approbatum per Ecclesiam, tunc respondendum esset sicut in solutione tertii argumenti stati m dicetur.

Tertio arguunt quidam, quod Christus post resurrectionem intravit ad discipulos januis ¢lausi ut habetur, Johan. 20 (v. 26;. — Sed hoc non enn· eludit. Quia hoc est absolute verum, scilicet quod, cum fores essent clausae, venit ꝋs; sed non dicitur quod intravit («; per januae clausas. Cum enirn corpus gloriosum possit moveri per aerem sicut per terram, et Christus divina virtute potuit corpus suum ostendere et occultare prout voluit, potuit intrare ad discipulos per fenestras, vel per aliquem alium locum, et tunc primo ostendere quando fuit coram discipulis; et sic vere venit clausis januis (C), sed non per januas clausas. Et si j»er januas clausas intravit, potuerunt subito aperiri, el subito claudi, ita ut apertio et clausio lateret discipulos. Et quia res dicitur fieri quando innotescit, ideo dicuntur fuisse clause, quia apertio earum nulli apparuit. Et hoc modo posset dici stirrexisse clauso sepulchre, si illud alicubi legeretur. — Vel posset did quod Christus, ratione qua Deus, habuit in sua potestate corpus et figuram corporis sui, ita quod potuit figuram corporis sui mutare in figuram angustam, et sic intrare per quarneumque rimam januarum, eis remanentibus clausis. Et quamvis aliqui dicant hoc non fuisse conveniens, nullus tamen dicit quin fuerit possibile Christo, inquantum Deus est (γ). Convenientius autem videtur jionere modum qui ab omnibus cmlitur esse possibilis, quam ponere illum qui a pluribus impossibilis reputatur Beatus etiam Augustinus videtur hunc modum tenere.

Potest etiam aliter responderi ad pradictas tres instantias, dicendo quod, si Deus potest facere el facit quod idem corpus Christi sit simul in cœlo et in sacramento, absque hoc quoti sit in medio, multo fortius potest facere quod idem corpus sit successive in locis distantibus, et non in medio. Et sic potuit Deus facere quod corpus Christi fuisset primo in utere matris, el postea extra, absque hoc quod fuisset in medio simul cum corpore matris. Et idem latest dici de egressu Christi ex sepulchre clauso, et <le ingressu ad discipulos januis clausis. Et si istud est possibile Deo (quod prima facie apparet]K)ssibilius quam illud quod fide tenemus de simultate exsistentiae realis corporis Christi in cœlo et in

(s) roiuioii/rm. — «imiliiudionu Pr.
(6) *membrorum.* - *nrnwum* Pr.
(γ) Cfr. Ainbrus., *EapoJit. m Lucam,* hb 2.
(g) virilu. — rurjtu Pr.
(<) oHuofabi/i — *Inviolabiliter* Pr.

(«) miravit. — mDtirerif Pr.
(C) α verbis *cl ne* u»que ad *januw,* om Pr.
(γ) cii. — uin. Pr,

sacramento, et de simultate ejusdem in pluribus sacramentis), tunc praedictae instantia sumptæ ex dictis Scripture sunt clare solulæ, et omnes auctoritates sanctorum doctorum prædicta loca .Scripture exponentium.

Quarte arguunt quidam : Quia corpus cœleste non potest dividi, saltem quantum ad substantiam sphærarum; unde dicitur, Job. 37 (v. 18), quod *cadi relut solidissimi, quasi arc fusi* (a) *sunt.* Si ergo corpus gloriosum non ⊧0.ss< simul esse cum alio corpore, nunquam corpus Christi ascendisset ad cœlum empyreum, nec corpora sanctorum post resurrectionem illuc ascenderent; quod est erroneum. — Sed dicendum quod, sive ponatur cœlum divisibile per naturam, sive virtute divina, non oportet ponere corpus Christi in ascensu ad endos simul fuisse cum corporibus sphærarum; sed cessit corpus corpori (fi). Et si dicatur quod omne divisibile est corruptibile; — dicendum quod non oportet. Quia divisio non arguit corruptibilitatem in illis in quibus est, sed addit facilitatem, quia (γ) corruptibile divisum in plures partes, facilius corrumpitur quam si esset integrum; quia singula· partes non possunt tantum resistere corrumpenti, quantum totum integrum. Divisio tamen non dat eis corruptibilitatem; sod supponit. Quod palet : quia, si esset quantum mathematicum, quantumcurnque divideretur, non corrumperetur. Non enim corrumperetur a contrario, quia quantitas non habet contrarium; nec corruptione subjecti, quia subjectum non habet, ut ponitur; nec divisione ad minima, quia tale quantum secundum se divisibile est in infinitum, nec est possibile pervenire ad minimum, nec conjunctum toti, neque separatum a loto. Patet ergo quod divisio non arguit corruptibilitatem, saltem illa quæ tieret virtute divina. Nec cadi dicuntur solidissimi, quin possint divina virtute dividi, et præbere transitum corporibus gloriosis ad cœlum empyreum; sed dicuntur solidissimi, quia naturaliter sunt incorruptibiles. Videtur etiam quod rationabiliter oporteat hoc ponere : quia, nisi cœlum sit secundum aliquid divisibile, ita ut cedat corpori glorioso, necessarium est quod corpora gloriosa nunquam possint esse in cœlo, nisi semper sint simul cum alio corpore; quod forte reputarent aliqui satis absurdum.

Quinto arguunt quidam : Quia corpus non impeditur esse cum alio corpore, nisi ratione quantitatis. Sed virtute divina fit quod in Sacramento Altaris est corpus Christi simul cum quantitate panis. Ergo eadem virtute fiosset fieri quo<l simul esset cum substantia panis. Ergo duo corpora essent simul. — Sti dicendum quod corpus Christi, prout s|>eclat ad genus substantial, est vere in Sacramento Altaris. Nec illud est contra dicta, nisi ponatur quod in eodem sacramento sit quantitas corporis Christi; quia sola quantitas impedit coexsislentiam plurium corporum in eodem loco. Sicut autem ostensum fuit prius (disl. 10, q. 2), non est verum quod quantitas Christi sit in hoc sacramento, nec ex vi conversionis, ut omnes concedunt, nec ex aliqua concomitantia, quamvis unum ab altero non separetur, ut plenius fuit supra (ibid.) declaratum. Item, secundum omnes, corpus Christi non est in Sacramento Altaris quantitative; sed sub qualibet parte hostia», quantumcumque minima, est totum corpus Christi; unde non potest ibi videri, neca seipso, nec ab alio, ut fuit declaratum in praecedentibus (disl. 10, q. 4). Nec ut sic competebat corpori Christi aliquis motus, vel actio, seu passio. Quando autem quærimus utrum viriute divina unum corpus possit esse cum alio, inlelligimus hoc de exsistentia quantitativa utriusque corporis. Et ideo non est simile hinc et inde.

Sexto principaliter arguit. Quia tenentium partem oppositam, probabilior modus ponendi est illorum qui dicunt quod modus quo est possibile duo corpora esse in eodem loco, talis est : Quantitas enim, per quam corpus comparatur ad locum, habet duo facere, scilicet reddere corpus quantum, et occupare locum. Primum est actus ejus formalis, secundum est actus ejus quasi cause efficientis. Ex quo potest tripliciter argui.

Primo sic. Sicut se habet calor ad calefaciendum, sic quantitas ad occupandum locum. Sed, virtute divina, potest fieri quod ealor praesens calcfaclibili non calefaciat ipsum, ut factum fuit in fornace Babylonis respectu trium puerorum. Ergo eadem virtute fieri potest quod quantitas praesens loco non occupet locum ; et sic alia quantitas poterii esse simul cum Ipsa.

Secundo sic. Virtute divina potest fieri quod prius maneat, amoto |K>steriori ; cum hoc non implicat aliquam contradictionem, seu repugnantiam intellectuum. Sed dare *esse* quantum subjecto |>er prius competit quantitati quam occupare locum : quin ille est actus formalis, qui simul est cum forma in subjecto; alius autem est actus ejus ut efficientis respectu alienus, qui frequenter est tempore posterior. Ergo viriute divina potest fieri quod corpus maneat quantum, et non occupet locum. Et sic idem quod prius.

Tertio sic. Non videtur quod duo corpora impediantur simul e^se in eodem loco, nisi quia non apparet |>er quid distinguerentur. Sed illud non impedit : quia corpora suis quantitatibus distinguuntur non ρ<τ loca, quamvis per distinctionem lucorum appareat vel manifestetur distinctio corporum. Dato etiam quod distinguerentur per loca. Deus tamen jiolest facere per se quod potest facere

(e) fuiu — *firmati* Pr.
{€) *corpus corpori.* — *corpori Chruli* Pr.
(γ) *foeditatem,* </uiu. — *facientem quod* Pr.

mediantibus causis secundis; et ita potest distinguère <luo corpora, el distinctionem eorum conservare, absque distinctione locorum. Quare, etc.

Iste, inquam, modus inter cæteros probabilior est. Sed tamen non valet, nec concludit. Dicitur enim nd *primum*, quod non est simile de calefactione respectu caloris (a), et de occupatione loci respectu quantitatis. Quia per calefactionem fit aliqua natura in calefacto, scilicet calor, qui virtute divina potest impediri ne. liat, conservando qualitatem oppositam; propter quod, calidum praesens calefactibili potest virtute divina impediri ne calcfacial. Sed ad occupare locum non sequitur aliqua natura absoluta ex pnnsentia locali ad locum, vel econlra ; sed ex hoc solum occupatur locus a locato, quia locatum habet infra locum distensionem suarum partium. Cum ergo hoc sil essentiale locato, prout est quantum, impossibile est quod locatum sil in loco, et quod non occupet ipsum, ac, per consequens, quin sil incomjiossibile alteri sic occupanti.

Similiter *secunda ratio* non valet. Dicitur enim quod Deus potest facere quod corpus "it quantum, et quod non occupet locum : quia potest facere corpus sine loco. Sed, supposito quod corpus sil in loco, non potest fieri quod non occupet locum : quia non est prius, immo nec aliud realitcr est quantum esse in loco quam occupare locum; quia occupare locum est in loco habere partes positione distinclas el distantes ab (6) invicem et ab omni alia quantitate, et istud non est aliud quam esse quantum. Nec in proposito facil difficultatem corpus continens aliud, in quo contentum dicitur esse sicut in loco : quia, si duo corpora ponerentur esse in eodem loco continente, el postea corpus continens (γ) totaliter annihilaretur, non propter hoc pnecedcnlia corpore desinerent simul esse; et, quamvis ista simultas non esset secundum locum, esset tamen secundum positionem partium, quæ semper est incompassibilis quantitati, cum distantia partium quantitatis sil essentialiter intrinseca quantitati·

Similiter *tertium* non concludit. Dicitur enim quod Deus (5) potest conservare distinctionem corporum sine distinctione locorum ; quia potest facere phira corpore, quorum neutrum sit in loco. Non tamen potest facere quod duo quanta sint distincta, el partes eorum sint insitione indistincta^ cum hoc sil contra intrinsecam rationem quantitatis. Et quia hoc sequitur, si ponerentur plure corpora in eodem loco, ideo illud non est possibile. Ad formam ergo rationis, dicendum quod non prohibentur plure corpore esse in eodem loco quia lorus sil causa distinctioni corporum, >cd quia distinctio corporum requirit distinctam positionem eorum, quam non compatitur unitas loci. Sic ergo videtur quod duo corpora quantitative sumpta nulla virtute possunl simul esse in eodem loco. Si autem alterum eorum non compararetur ad aliud quantitative, sicut est de corpore Christi in sacramento, vel alio modo Deo possibili, licet nobis ignoto, tunc unum corpus posset esae simul cum alio in eodem loco ; sed alterum non esset ibi localiter, nec quantitative. — Hæc Durandus.

II. Argumenta Scoti. — Contra eamdem conclusionem arguit Scotus (dist. 49, q. 16), improbando modum ponendi, quo dicitur solum Deum posse facere duo corpora simul in eodem situ.

Primo. Quia, vel manent principia essentialia istorum corporum ut sunt in uno loco distincta, vel non. Si sic, ergo solus Deus non conservat, quia cum causis secundis manentibus et concurrentibus conservat; cujus contrarium dicitur in positione. Si non, sequitur quod Deus conservat et non conservat unum et idem simul : quia conservai, secundum te, illud *esse* distinctum eis (a); non conservat, quia non conservat (6) nisi quod est, sed matena illius est materia istius, et forma illius est forma istius, ergo non suntdistincta, ergo nec conservat ut distincta; el sic ponis contradictoria. Et si dicas quod Deus potest conservare illa corpora distincta sine distinctione principiorum intrinsecorum illorum, — hoc non valet : quia Deus nunquam conservai nec potest conservare rem sine suis principiis essentialibus. ut hominem sine anima et corpore humano; ergo nec distinctas res potest conservare sine distinctis principiis essentialibus; talia autem sunt materia el forma ; ergo, etc.

Secundo sic Aut silus est formale distinctuum et essentiale quantitatis, aut accidentale el casuale. Si formale el essentiale, ergo Deus de potentia absoluta non potest conservare quantitatem distinctam al» alia sine situ, sicut Deus nunquam potest facere effectum ĉausa formalis sine ipsa, ut hominem sine anima, album sine albedine, quia est contradictio. Si autem silus sit accidentalis aut casualis ratio distinctionis quantitatis, ergo ante illud habuit causam essentialem formalem distinctionis propriam ; et tunc Deus conservai illa distincta secundum suas causas priores, sine illo quod est accidentalis ratio; vel. si ot casualjs, tunc conservat causam sine effectu ; quod est possibile.

Terito. Quia in causis ejusdem ordinis non est circulus. Sed distincta quantitas est causa distinctionis situs effectiva, ut tu accipis in una ratione.

(3) *caloris.* — *catorum* Pr.
(C) aft. — *ad* Pr.
(γ) *poilca corpus continens.* — *prius corpus* Pr.
(i) *non.* — Ad. Pr.

(x) h i. — Om. Pr.
(C) *non conservat, quia non conservat.* — non coruervat mini Pr.

contra aliam opinionem. Etp> e converso silus non potest esse causa effectiva distinctionis quantitatis.

Quarto. Quia inter quantitatem et quantitatem non est repugnantia formalis, nec inter silum et silum, nec inter *ubi* el *ubi.* Quod prolialur : quia quocumque formæ, quantnmcumque sint contrario, si sini in diversis, nihil sibi repugnant; sed duo *ubi* sUDt in diversis; ergo non repugnant. Unde, dato quod in hoc corpore sil hoc *ubi,* et in alio aliud *ubi,* ista <luo non repugnant fonnnliter, quia ejusdem speciei >unl ; nec repugnant (x) respectu corporis sibi subjecti, quia hoc *ubi* esi in uno corpore, et aliud est in alio. Si ergo est impossibilitas quod ista duo *ubi* sint in diversis, hoc non est propter repugnantiam quam habent inter se alisolule, nec etiam ut comparantur ad subjectum. Oportet ergo quod sil propter comparationem ad eumdern terminum, respectu cujus accipiuntur. Sed nec sic est incompossibilitas : quia duos respectus exlrinsecos om· in diversis non ad diversos terminos, non est impossibile; quia nec est impossibile de respectibus intrinsecus (i) advenientibus, ut duos respectus similitudinis in diversis ad unum simile. Hoc etiam |>atet : quia incompossibilitas «pianti ad quantum coexsistendi in eodem loco est sicut incornpossibilitas cause essendi sine suo effectu naturali; sed, cum causa sit prior suo effectu, et omne prius naturaliter Deus possit conservare sine posteriori, non est impossibile quantum esse simul cum «pianto, et quantum esse sine suo effectu, qui est esse in loco distincto.

III. Argumenta aliorum. — Contra eamdem conclusionem arguunt alii, ut recitat Scotus (dist. 49, q. 10), quod per nullam potentiam duo corpora possint esse simul.

Primo. Quia, secundum Boetium, 1. *de Trinitate* (circ. prine.), in *numero differentiam accidentium varietas facit.* Et sequitui : *Locus semper est diversus; corporum duorum locum unum nulla modo fingere possumus.* Ex hoc sic arguitur : Si varietas loci in numero differentiam facit, contradictio est quod duo corpora sint in eodem loco.

Secundo. Quia dimensio est formalis ratio repugnandi duo corpora esse in eodem loco : quia, secundum Philosophum, 4. *Physicorum* (t. c. 76), sola· dimensiones faciunt per se distere, non per |»as>ionem, ñn per aliquid aliud. Tunc sic : Si formalis ratio repugnandi duo cmrpora esse simul, est divisio distincta, tunc, manente dimensione, qu.e e>t formalin ratio hujus repugnantiæ, iiii|»o?ailiite e>t duo cur|>oni w>e hinnii.

Confirmatur >ic : Sic se videntur halmre duæ dimensiones ad essendum in eodem loco, sicut duo accidentia contraria a«l idem subjectum. Sed duo accidentia contraria non possunt esso simul in eodem subjecto. Ergo nec duo corpora habentia distinctas dimensiones possunt esse simul in eodem loco. Major probatur. Quin quidquid inducit unum contrariorum, expellit reliquum; ergo qui movet unum corpus ad lorum, expellit reliquum. Sed hoc non fieret, si possent esse simul in eodem loco. Eigo. — Quo«l autem duo accidentia contraria non possint esse simul in eodem subjecto per aliquam potentiam, patet, 4. *Afetaplujsicæ* (t. c. 9 el 27), uhi «licit Philosophus, quod, si contraria sunt in eodèm, pari ratione et contradictoria.

Tertio sic. In corpore naturali non sunt nisi ista : scilicet materia, el forma, et qualitates, et quantitates. Sed formalis ratio repugnandi duo corpora esse in eodem loco, non est materia, nec forma substantialis, nec qualitates : quia corpus aliquod potest rarefieri el condensari, manente eadem materia, et forma, et qualitatibus, sola quantitate mutata. Sed tamen corpus condensatum et rarefactum occuluit alium et alium locum.

Quarto. Nam duo indivisibilia non possunt esse immediata : quia tunc non essent duo, ex 6. *Physicorum* (1. c. 2, etc.). Ergo a simili potest argui : Si duo corpora sunt simul immediata, non remanent duo; eadem enim ratio quæ est de uno, esi de alio.

Quinto. Quia a puncto ad punctum non potest trahi nisi una linea recta. Sed, si duo corpora essent simul, possent trahi duæ lineæ rectas ab uno puncto corporis continentis ad alium punctum ejusdem corporis contenti (a), quia (6) in duobus corporibus. Ergo, etc.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III.

PONUNTUK SOLUTIONES

§ i. — At) AÎIGUMENTA 00NTΠΛ PRIMAM CONCLUSIONEM

Ad argumenta Durandi. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supradictis. El quidem ad objecta Durandi contra primam conclusionem, respondet Petrus «le Palude (dist. 44, q. 3), dicens : « Quidquid isti dicant, videtur prulubilius quod subtilitas sit aliquid positivum, exsistens in potentiis per modum habitus. Quia gratia perficit naturam >irul ipsa nata est jku - li<i. l'otenîiæ autem anim.e inferiores ñata sunt |Mci ad suas operationes, et ad olæitiendum rationi,

(3) ʎ rlo *fonmitiirr* .·«! *reptujtuuil,* uni l'r.
(v) *uih* inurui. — infringi «· Pr.

(a) .· verbe» *ab uno* usque ad *contenti,* om. Pn
(ὐ) — *fpnui* Pr.

per habitus naturaliter ncquisibiles. Ergo nd hoc ut ista liant perfectius, convenions est infundi habitus supcrnalurales ; qui (x), sive sint unus, wive plures, unius dolis nomine (6) designantur, propter unitatem linis in generali. Et quidem ile appetitu sensitivo et memoraliva, est probabile; in quibus ex frequentia actuum solent habitus generari naturaliter. Sed de potentiis apprehensivis sensuum exteriorum, et aliquorum interiorum, in quibus nulli habitus naturaliter acquiruntur, non concludit ratio, sed potius oppositum; nisi dicamus quod ideo in eis naturales habitus non ponuntur, quia non experimur ex frequentia actuum eas perfici phis quam ex primo actu; quod si possent, pari ratione haberent habitus sicut alia·. Quia eigo non est dubitandum quod per gloriam perficientur-earum operationes, et delectationes perfectiores sequentur (γ), probabile est quod hoc liat per habitus; quia ic) etiam faciunt operationes connaturatiores, et per consequens promptiores, faciliores et delectabiliores. El ideo argumenta in oppositum non concludunt. — Ad primum ergo, dicitur quod non concludit de appetitivis, in quibus, quanto natura est perfectior, tanto plus concupiscunt adversus spiritum. Tamen nec in aliis concludit : quia sicut intellectus, quantumcumque depuratis phantasmatibus el potentiis subservientibus, indiget habitu ad perfectius operandum, et voluntas ad obediendum, quamvis organa, vel ob grossiliem sui, vel spirituum, non patiantur (quia intellectus organum non habet, nec |>er consequens spiritu utitur, et objectum ejus est spirituale); ita est in proposito. Si dicatur quod hoc est quia intellectus non potest intendi, cum sit aeviternus, ideo aliter habet perfici, scilicet extrinscce, quia non potest intrinsece, — non valet : quia hoc esset imperfectionis in intellectu, posse perfici solum extrinsece; cum perfectio tanto sit nobilior el perfectior, (pianto interior. Si ergo potentia· organic® possint (t) intendi, et verisimile sil eas (ζ) intendi (maxime in statu illo perfectissimo, innuo eliam in damnatis, ut majorem poenam sentiant), nihilominus potenti® sensitiva· cum lota sui intensione non habent majorem perfectionem in suo genere (η) quam intellectus per naturam in ultimo sui exsistens; propter quod, si illi non intensionali necessarius est habitus ad ultimatam perfectionem respectu sua· operationis, pari ratione et potentiis sensitivis, quarum operatio tunc est summe perficienda. — Ad secundum, dicitur quod illa ratio prolmt non posse esso aliquem habitum in ap]>etitu sensitivo; quod est contra communem opinionem. Propter quod, dicendum quod determinaret ad unum non materialiter, sed formaliter. Redderet enim (a) potentiam bene mobilem a ratione, ul obedir<4 rationi in appetendo et refutando cum lah et tali modo : sic enim habitus virtuosus inclinat, non ad aliquid appetendum vel fugiendum, quia non est ad operari absolute, sed ad sic appetendum, id esi, prout recta ratio dictabit. Quia appetitus superior movet inferiorem sicut sphæra superior movet inferiorem, ut dicitur, 3. de Anima (t. c. 57). Unde, sicut inferior sphaera nata e>t obedire superiori ad omnem motum illius, puta primi mobilis el secundi, et non ad unum tantum, sed ad omnem motum quo illa movetur, sic habitus perficit appetitum sensitivum ad omne imperium rationis; sicut ct sanitas disponit corpus totum ut sit bene obediens animæ, non ad hanc vel ad illam, sed ad ornnem operationem. Et nihilominus hujusmodi sunt quaedam qualitate naturales, et non potenti® rationales, quæ sunt ad utcumque. Ideoque, etc. » — Hæc Petrus, et liene quoad multa.

Sunt tamen in dictis ejus aliqua dubia, vel falsi, sicut et in dictis Durandi. Primum est, quia dos subtilitatis non est habitus unus, aut multi, ordinatus ad perficiendum j>otentias partis sensitivo apprehensivas, vel appetitivas; hoc enim pertinet ad dolem agilitatis. Sed ordinatur ad hoc quod corpus sit subjectum perfecte animæ, ut participet actum primum, qui est esse substantiale. De hoc sanctus Thomas, dist. 49, q. 4, art. 5, in solutione tertia· quæstiunculæ, sic dicit : « Anima est forma corporis, et motor. I nde, cum dotes corporis ad hoc ordinentur ut corpus perfecte subjiciatur animæ. hoc erit ut subjiciatur ei perfecte, et sicut formæ, el sicut molon. Λ forma autem in materia tria causantur : scilicet esse substantiale, vires el formæ secundaria· (C), scilicet accidentales, el amborum conservatio. Corpus ergo gloriosum, inquantum perfecte animæ subditur quantum ad esse substantiale quod habet ab ea, sic est dus subtilitatis : ex hoc enim corpus gloriosum subtile dicitur, quod perfecte ab anima informatur, etc., » ul supra (γ) recitatum fuil Hem, ibidem, in solutione secundi argumenti, sic dicit « Agilitas non solum pertinet ad motum, sed eliam ad sensum, et ad omnes alias ujierationes anima· : ul secundum hoc dicatur corpus gloriosum esse agile, quod est perfecte habilitatum ad omnes operatione quæ per corpus exercentur. » — H;ec ille. — Hem. dist. 4i. q. 2, ari. 3, q,a I, arguit sic, tertio loco : « Inter o|>crationes animalis, sensus est nobilior et prior quam motus. Sed non assignatur corporibus gloriosis aliqua pro-

ia) eliam. — Ad. Pr.
(C) nomine. — *naturis* Pr
(γ) Mguenlur. — *frequenter* Pr.
(δ) r/uta. — *quod* Pr.
(«) *organi™ po»xint — organùatæ ponunt Pr.*
(ζ) λ μ . — ù iiik u Pr.
(η) *genere.* — On». Pr.

fs) *IMdrrtt eiiim.* — ei *rrdderrt* Pr. *wundamr.* — *»cd alu·* ₱.
(γ) Cfr. qti.r5t. pnoced., art. 3, i.

prictas quæ perficiat ea ad sentiendum. Ergo non debet eis attribui agilitas, per quam perficiantur ad motum. › Ecce argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum, inquit, quod per dotem agilitatis corpus gloriosum reddetur habile non solum ad motum localem, sed ad sensum, et ad omnes alias operationes animæ per corpus exequendas. » — Hæc ille. — *Secundum* est, quia non videtur verum quod aliqua naturalis potentia animæsit intensibilis aut remissibilis, ut dicit Petrus. — *Tertium* est quod habitus virtutis non determinet ad unum materialiter, sed tantum formaliter, scilicet ad modum. Hoc enim falsum est : quia habitus temperantia· determinat per modum inclinationis ad objectum temperanliæ, puta ad medium in delectationibus tactus, et non solum ad modum operandi; et similiter justitia, et aliæ virtutes morales. De hoc sanctus Thomas, 3. *Sentent.,* dist. 23, q. 1, art. 4, ql· 2, in solutione quarti, sic dicit : ‹ Medium determinatur per virtutem intellectualem, scilicet prudentiam, et moralem ; sed diversimode : quia prudentia determinat medium per modum dirigentis et ostendentis; sed virtus moralis per modum exequentis et inclinantis in medium; unde dicit Tullius (lib. 2, *de Inventione),* quod operatur per modum naturæ. ⁿ — Hæc ille. — Item, I p., q. I, art. 6, in solutione tertii argumenti, sic dicit : « Dupliciter contingit aliquem judicare. Uno inodo, per modum inclinationis : sicut qui habet habitum virtutis, recte judicat de his quæ sunt secundum virtutem agenda, inquantum ad illa inclinatur; unde et in *Ethicis (v)* (lib. 3, cap. 4; et lib. 10, cap. 5) dicitur quod virtuosos est mensura et regula humanorum actuum. Alio modo, per modum cognitionis : sicut aliquis instructus in scientia morali posset judicare de actibus virtutis, etiamsi habitum non haberet. » — Hæc ille. — Quomodo autem idem habitus possit inclinare nunc ad hunc actum, nunc ad oppositum, vel ad diversa objecta, ostendit sanctus Thomas, † 2 q. 5›, art. 2 et 4. Vide ibi. Alia dicta Petri stare possunt, bene intellecta.

§ 2. — A1) ARGUMENTA CONTRA SECUNDAM CONCLUSIONEM

Ad argumenta quorumdam. — Ad primum contra secundam conclusionem, dicitur, negando minorem : quia dos subtilitatis halæt alium eflecturn quam penetrare aliud corpus, et facere quod duo corpora sint simul, ut patet per prædicta.

Ad accundum dicitur quod per divinam |›olentiam corpus gloriosum aeque potest esse simul cum alio corpore glorioso, immo potius. De hoc sanctus Thomas, dist. 44, q. 2, art. 2. in solutione quartœ quæstiunculæ (G), sic dicit : « Corpus gloriosum ratione suæ proprietatis non habet quod possit esse cum alio corpore glorioso in eodem loco, sicut nec(a) ut sit cum corpore non glorioso. Divina autem virtute posset fieri ut duo corpora gloriosa essent simul, vel duo non gloriosa, sicut gloriosum et non gloriosum. Sed (6) tamen non est conveniens quod corpus gloriosum sit simul cum alio corpore glorioso : tum quia (γ) in eis servabitur debitus ordo, qui distinctionem requirit; tum quia unurn corpus gloriosum non se opponet alteri. Et sic nunquarn duo corjiora gloriosa erunt simul. » Item, in solutione quintæ quæstiunculæ (o), sic dicit : « Corpus gloriosum non habebit quod sit cum alio corpore simul ratione subtilitatis; et, si hoc haberet ut esset cum alio corjwre, non tamen cum corpore glorioso. »

Ad tertium dicitur quod anima beata, resumpto corpore glorioso, potent esse simul cum quocumque alio corpore esse voluerit; non tamen propria virtute, sed divino miraculo. De hoc sanctus Thomas, ubi supra (dist. 44, q. 2, ari. 2), in solutione sextæ quæstiunculæ (c), sic dicit : « Corpori glorioso secundum naturam suam competit ut resistat cuilibet alteri transeunti, ita quod non possit simul esse cum eo in eodem loco. Sed miraculose hoc potest divina virtute contingere, ad nutum ipsius, quod sil cum alio in eodem loco; et sic non resistet ei transeunti. » — Hæc ille.

Ad quartum, negatur consequentia : quia per nullam formam creatam aufertur a corpore glorioso illud quod est principium incompossibilitatiscoefeistendi alteri corpori, ut patet in probatione conclusionis.

Ad quintum, negatur minor. Et ad ejus probationem, patet responsio per dicta sancti Thomæ in Scripto super Boetium, *de Trinitate,* in illa quæ·slione qua quærit : Utrum duo corpora possint intelligi esse in eodem loco. Ibidem enim, in solutione quinti argumenti, sic dicit : z In ferro ignito non sunt duo corpora, sed unum corpus, Italiens quidem speciem ferri, sed aliquas qualitates ignis. › — Ihec ille. —Completius tamen respondet Petrus de Palude (dist. 44, q. 3), dicens : « In ferro ignito non sunt simul ignis et ferrum. Cujus ratio est : quia forma ignis non compatitur in materia «piam perficit, tantam densitatem quantam habet materia ferri; nec forma ferri compatitur tantam raritatem, quantam requirit forma ignis. Dicendum ergo quod, cum ferrum ignitur, utique ignitio ferri non est nisi vehemens alteratio a qualitatibus ignis, ratione cujus |›otest aliud ignire; et sic, ubi ferrum est, non est ignis, sed ardor, vel cauma. Si quæ tamen(i)

(e) *Elhtcu. — Metaphyiicu* Pr.
(‹) *ǩuaihuncul — qun»l\on\i* Pr
( ) *nec.* — Om. Pr.
( ) Serf. — *quia* Pr.
(γ) n verbis *non at convenient* usque ad iuni *quia,* om. Pi
(i) *qiuritiunrubr. — qujrjfiomt* Pr
(t) *quirttiunculæ. — qiuritionu* Pr.

sunt poroeitales in ferro, nihil prohibet quin ibi sil ignis verus, generatus vel in natura aeris prius ibi exsistentis, vel in subtilioribus partibus quæ resolvuntur a ferro. Dc pane autem intincto vel imbibito in vino vel aqua, dicendum est quod ubi est porositas, ibi solum est vinum, vel sola aqua; ubi autem est panis solidus, nihilominus humectatus, ibi est solus panis, alteratus tamen a qualitatibus aquse vel vini, quorum substantia corrupta est. Et sic nunquam est simul ferrum et ignis, nec panis et vinum, d — Hæc Petrus, et bene.

§ 3. — An ARGUMENTA CONTRA TERTIAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Durandi.— Ad primum Durandi contra tertiam conclusionem, respondet Petrus de Palude (dist. 44, q. 4), dicens quod « major est vera, et minor falsa. Ad probationem, posset negari major. Sed, secundum veritatem, minor est falsa (a) : quia non est de formali ratione quantitatis quod partes ejus situ distinguantur. Quod proluatur dupliciter. *Primo* sic : Quia quantitas non includit in sua essentia, nec in suo esse, formaliter et essentialiter situm, nec, per consequens, distinctionem situs, seu positionis, qua· est posterior : quia coordinationes prodicamentorum sunt impermixte; unde, cum situs, seu insitio, sit aliud pnedicamentum distinctum a quantitate, sive differant ut res et res, sive ut modus a re, saltem ratione formali differunt, et quidditative; et sic non est de ratione suæ ɇssentia nec per consequens sui *esse,* cum nihil cadat medium inter essentiam et *esse,* nec *esse* uniusprædicamenti deserit suam essentiam ut transeat ad aliam. Ergo Deus potest facere quantitatem sine hoc quod partes ejus sint distincte situ; quod solum impedit simultatem corporum in loco. *Secundo :* Quia illud non est de ratione alicujus, quod est extra completam ejus diffinitionem; cl potest res esse, posita sua diffinitione, omni alio circumscripto. Sed completa diffinitio quantitatis est quod quantum est divisibile in ea quæ insunt. Propter quod esse parlibile, et habere partes, est compléta ratio quantitatis; quod autem illæ partes sint distinctio situ, vel loco, hoc accidit. Ponatur ergo, per possibile vel impossibile, quod aliquid habeat partes, et illæ non distinguantur situ, quæru: utrum est quantitas, vel non? Si dicas quod non; ergo habeo diffinitionem et non difiinitum. Si autem dicas quod sic; ergo partem extra partem non est essentia quantitatis. Si autem dicatur quod species abundat a genere, et quantitas continua, ut est quantitas, non includit nisi solum partibilitalein, sed, ut eat continua, determinat modum partibilitatis cum situ; — potest dici quod, etsi determinaret sibi situm, non hmen propter hoc distinctionem situs : nam punctum esi unitas polita, et tamen duo puncta qua sunt in extremitatibus duarum linearum contiguarum, habent unurnmet silum, et nihilominus sunt vere puncta, et vere posita, et situata; et ita etiam omnes partes quantitatis quæ essent in eodem loco, essent situate seu posite, sed non situ seu positione distincte. Hoc tamen non est verum : quia unum pnedicamentum nunquam est differentia alterius specifica, licet species relationum innotescant aliquando per species aliorum, 5. *Metaphysics.* Sed aptitude ad hoc bene potest dici essentialia, et sjiecificans quantitatem continuam permanentem. Permanentia autem videtur esse differentia quantitatis continua? respectu successivæ, et non situs. St autem dicatur quod continuum est cujus partes copulantur ad aliquem unum terminum communem ; quod supponit distantiam partium extremarum a media, — dicendum quod non esi verum. Magis enim copularentur termino communi, si ab illo non distarent, nec per consequens ab invicem, quam per hoc quod distant; sjcut prius dicebatur quod, si (a) esset partibile, partibus non distantibus, esset vera quantitas. Et quia nihil est in genere, quod non sit in aliqua specie ejus, oportet quoti esset in aliqua specie. Si autem non esset in specie quantitatis continua? et permanentis, in nulla alia esse posset : non enim in discreta, quæ supponit continuam; nec in successiva, cum successio simultatem excludat. Esset ergo in specie quantitatis ɕontinua permanentis; et sic ei accidit, quoad essentiam. habere in partibus distinctionem silus. › — Hæc Petrus.

El in idem redit solutio quam dat Johannes de Neapuli ad prodictam rationem, in suo secundo *Quodlibeto,* q. i. Dicit enim quod ‹ de intrinseca et formali ratione quantitatis ɕontinua est quod habeat partem extra partem, id est, distinctam a parle realiter, non autem situaliter. Immo situs, quantum ad totum ejus ambitum, est extra intrinsecam et formalem rationem quantitatis, cum sit aliud pnedicamentum a quantitate. Unum enim praedicamentum est extra intrinsecam et formalem rationem alterius, mere et accidentaliter se habens (6) ad ipsum. Philosophus autem, in *Praedicamentis* (cap. *dc Quanto),* dicit quod *habere positionem* est differentia quantitatis : non intendens quod prodicamenlum silus, seu positionis, sit differentia spe-

(a) Argumentum, de quo dicit Petrus majorem ɕe verum, et minorem Cibum, non est **primum argumentum** Durandi, art. pnoc., § 3, 1, positum; sed istud : Duo *corpora non ponunt* «Me simul in *eodem loco»* nui *partes sint ɒndistinct secundum positionem; sed hoc est impos·sibile; ergo est impossibile quod duo corpora possint esse simul* in *eodem loco.* **Primum** Durandi est isti probatio, ad quam dicit Petrus : « ɒɒ negari major, sed, secundum veritatem, minor est faba. ·

(3) »i — Om. Pr.
(6) *habens,* — *habet* Pr.

afica speciei quantitatis, propter rationem jam didam ; sod circumloqucns differentiam quantitatis continua» permanentis, dicit quod tale pradicamentum est praedicamento quantitatis quasi accidentale; sicut et differentias specificas frequenter circumloquimur per accidentia. Vel |>er *habere potitionem* Philosophus non intelhgit habere situm quemcumque, sed solum habere pariem permanentem, realiter distinctam ab alia parte, et ei continuatam. Unde consuevit dici quod *habere politionem,* ut est differentia quantitatis, prædicta duo includit, scilicet permanentiam et continuitatem; sed, prout ℓ speciale prædicamentum, importat habere partes in diversis partibus loci ordinatas. Et hoc est quod alii dicunt, quod positio, ut est speciale prædicamentum, dicit ordinem partium alicujus totius in loco; ut autem dicitur differentia quantitatis, dicit ordinem partium in toto, non autem in loco. Et similiter dicendum est quod de intrinseca et formali ratione quantitatis est habere partem juxta pariem, id est, a parte non separatam; non autem juxta partem in ordine ad locum, id est, pariem distantem lorn ab alia parte. Vel dicendum quod de intrinseca el formali ratione quantitatis est habere partem extra partem vel juxta partem situ vel positione, non actu, sed aptitudine; sicut el de intrinseca ratione accidentis est inesse subjecto, non actu, sed aptitudine, quo modo etiam accidentis *ette* est inesse. & — Hæc Johannes, et bene.

Uterque enim concordat in hoc dictis sancti Thomæ, dist. 44, q. 2, ari. 1, qt» **I**, in solutione primi, ubi sic dicit : « Secundum Philosophum, in 8. *Metaphysiae* (1. c. 5 el (>), quia differentia» essentiales sunt nobis incognite, utimur quandoque differentiis accidentalibus ad significandum differentias essentiales, quæ sunl accidentium causæ. Unde *mortale* non ponitur in diffinitione hominis quasi ipsa mortalitas ad essentiam hominis pertineat, sed quia illud quod (x) est causa mortalitatis secundum præsentem statum, scilicet compositio ex contrariis, est de essentia hominis, etc. h Item, dist. 10, q. 1, art. 2, q|· 4, in solutione tertii, sic dicit : < Situs quantitatem præsupponit. Et quia quantitas Christi nullam habitudinem habet ad dimensiones panis, ideo etiam nec situs partium corporis Christi. Et ideo, quamvis corpus Christi, prout est sub sacramento, habeat partes distinctas et situatas situ naturali, non tamen est assignare in partibus dimensionis panis ubi singulæ partes corpori»· Christi jaceant. Nec tamen sequitur quod dicatur corpus Christi confusum, quia secundum ordinem illum non comparatur ad dimensiones exteriores. » – Hæc ille.— item, art. 3, qb 3, in solutione secundi, sic dicit : < Confusio opponitur ordini partium, qui perlinet (a) nd rationem silus. Et quia corpus Christi non est situaliter sub sacramento, ideo non sequitur ibi aliqua confusio partium ex hoc quod in quolibet signato hostile est lotum corpus, el quælibet pars. Quamvis enim non sit accipere ordinem partium secundum comparationem ad partes hostiæ, tamen est accipere ordinem ipsarum partium (6) ad invicem in corpore Christi secundum quantitatem propriam, » — Hæc ille. — Ex quibus patet quomodo est duplex situs; el quod silus qui dicit ordinem partium in loco, non est de intrinseca ratione partium quantitatis dimensivæ, sed accidit ei.

Ad secundum respondet Petrus (dist. 44, q. 3), primo, negando majorem. ‹i Quia non sequitur, si partes quantitatum diversarum possunt esse indistincte, quod propter hoc partes ejusdem quantitatis : quia etiam naturaliter partes superficiei continentis, et conlentæ, sunt situ conjunctæ et immediata·, non distantes (quia locus et locatum sunt simul); el tamen partes superficiei alterius inter se sunt situ distinctio. Et sic falso assumebatur in primo argumento, quod major distinctio requiritur in partibus quantitatis divisio quam indivisæ. Et ratio hujus posset dari. Quia contradictio est quod aliqua sint distincta et plura inter se, el lartien careanl ornm causa distinctionis. Quantitas autem, inquantum accidens, habet indi visibiliter distingui subjecto; sed, prater hoc, inquantum tale accidens, distinguitur situ, quod ei competit etiamsi non haberet subjectum. Quando autem quantitates sunl diversorum corporum, si sint indistincta? situ, adhuc remanent distincte simpliciter subjectis; et ad effectum sufficit altera causarum, quarum quaelibet est sufficiens. Sed in eadem Quantitate indivisa, confusa distinctione silus, non remanet distinctio subjecti ; quia est idem subjectum. Nec potest dici quod distinguantur distinctis partibus ; ibjecti, cum magis e converso hæc distinctio insit subjecto ab ipsa quantitate. Unde Deus, qui potfest facere dup,corpora e>se in eodem loco, quando sunt physica, non posset ibi duo corpora mathematica, quia non distinguuntur subjecto; quod est verum; nisi faceret secundum miraculum; quod est sibi possibile; quia illam distinctionem quam habent accidentia a subjectis, |>otest eis dare el conservare sine subjectis, sicut duas albedines separatas posset facere. Propter quod aliquibus videtur quod posset facere duo accidentia solo numero differentia in eadem parte subjecti, quantum ad hoc saltern quod defectus distinctionis non impediret, sed aliud forte impediret. Sed ista solutio non est bona, ut videbitur postea. Unde standum est in solutione primi argumenti, concedendo quod idem sil de replica-

(«) non. — Ad Pr.

rjut prrtinef. — çujb *perlinent* Pr.
(6) ipiartRu *parttum.* — *partium noitranim.* Pr.

liono ejusdem quantitatis supra seipsam, clc Nec sequitur impossibile : quia Sancti dicunt quod Deus posset facere camelum per foramen acus transire; quod forte non esset per compressionem in minimam figuram, salva ejus vita, qua? non pateretur ossium fractionem; sed per hoc quod ꝑarte se invicem subintrarent, ut ita dixerim, sublata ab eis distinctione situs, prader minimam et minorem foramine acus, ut posset transire. Si enim duo corpora distincta et integra et incorrupta unire potest in uno loco, multo magis diversas partes ejusdem corjjoris, puta manus et pedes. » — ll.ee Petrus.

Concordat Johannes de Neapoli, ubi supra, dicens quod tf virtute divina magnum corpus jmselessc in loco parvo, et minimo, æquali uni parti ejus, ut corpus Christi totum est in minima parte Sacramenti. Et hoc forte innuit Salvator Matth. 19 (v. 24), ubi dicit quod *facilius est camelum per foramen acus exire, quam divitem intrare* tn *regnum cadorum;* et subdit, paucis interpositis (v. 26) : *Apud homines hoc est impossibile, apud Deum autem omnia sunt possibilia,* n — Hæc Johannes, et bene.

Concordat enim utrique in hoc sanctus Thomas, dist. 44, q. 2, art. 2, in solutione quinta· qmestiunculæ, ubi quæril, Utrum corpus gloriosum possit esse in loco minori se; ubi, licet dicat quod nunquam hoc fiet etiam per miraculum in corpore glorioso, non tamen negat quin posset fieri in corpore non glorioso.

Ad tertium respondet Petrus (dist. 44, q. 3), dicens quod α dici potest, ut bis replicatum est, quod diversæ partes diversorum motuum possunt esse simul tempore, et ipsi toti motus, sive in eodem subjecto differentes specie, ut idem homo simul currit et calefit, sive in diversis, ut duo simul currunt; sed non diversæ partes ejusdem motus. Et similiter, diversorum corporum quantitates simul esse possunt, sed non ejusdem quantitatis diversæ etiam partes, propter rationem tactam in secundo argumento. Sed istud non valet, propter rationem ipsorum, quæ bene probat, in primo argumento, quod quantitas divisa non minus requirit distinctionem quam indivisa. Dicendum est ergo ad exempla do diversis superficicbus et molibus, quæ aunt simul plus quam diversæ partes ejusdem, quod hoc non est propter diversitatem subjectorum, ut dicebatur in solutione secundi argumenti, sed propter hoc quod comparantur nd invicem non ut quanta, sed ut indivisibilia et termini quantitatis. Quia superficies est indivisibilis secundum profunditatem; unde superficies continens concava, et contenta convexa, sunl simul secundum profunditatem, secundum quam non sunt partes, sed termini diversarum quantitatum. Sed superficies convexa continentis, et similiter convexa contenti, non sunl magis simul quam si essent ejusdem quantitatis; immo tantum, nec plus, nec minus distant ad invicem. Et similiter de motibus concurrentibus: quia concurrunt ad invicem sicut duæ lineæ conjunguntur secundum latitudinem, si una poneretur juxta aliam. Per idem enim esset ac si duo puncta |M>nerenlur simul, quæ non faciunt aliquid majus. Motus enim (i) habet partes, quæ sunt prius el posterius, et non unum juxta aliud. Si autem ponerentur duo motus diversi, quorum unus esset prior, el alius posterior, sic non possent esse magis simul ducatione quam partes ejusdem motus. Dicentium est ergo quod, sicut impossibile est duas quantitates dhersas es>e indistinctas situ, sic impossibile est de diversis partibus ejusdem quantitatis. — Et ad rationem quæ tacta est contra hoc in solutione secundi argumenti, dicendum est quod, posita causa formali in (C) habentibus materiam, Deus potest supplere omnem aliam causalitalem. Licet ergo dicatur quod partes quantitatis differant subjecto el situ, utraque tamen est differentia intrinseca, el non essentialis : quia tam subjectum quam situs sunl extra essentiam quantitatis; cum una pars quantitatis differat ab alia formaliter intrinsece seipsa, cum sit forma; actus enim formaliter seipso distinguitur a quibuscumque distinguitur. Propter quod, si jiartes ejusdem quantitatis habentis subjectum suum, vel numerum, super se replicatæ, fiant situ indistincta?, sublata distinctione effectiva vel materiali subjecti, et sublata distinctione accidentali et extrinseca situs, Deo conservante effective, remanet eis (γ) formalis el essentialis el intrinseca distinctio quam habent ex seipsis formaliter : sicut, sublatis quantitatibus duorum hominum, sublata esset distinctio numeralis accidentalis exterior, qua erant duo quanta; sed remaneret alia, qua (oï essent duo homines, et mulli, multitudine substantiali, ab uno quod convertitur cum ente. Propter quod dicendum est ad argumentum, quod minor est vera, sed major falsa. Quia non sic se habent parti» quantitatis permanentis ad positionem, sicut partes quantitatis successivæ ad successionem. Quia successio est differentia specifica el essentialis motus el temporis; unde non potest fieri motus sine successione, plus quam homo sine ratione. Sed politio non est differentia quantitatis, cum sil aliud prædicamentum ; sed bene esi propria passio ejus, a qua Deus potest separare subjectum, sicut prius a posteriori. Sed habere partes ejusdem rationis, est propria quidditas quantitatis, et nihil plus; non autem habere partes absolute, cum hoc habeat substantia composita. Eigo quantitas manens per essentiam suam est apta nata habere situm; et per <r primo modo habet aptitudinem ad distinclio-

(α) e/nni. — Whuii Pr.
(ft) non. — Ad. Pr.
(γ) ew. — Pr.
(è) *ίμια.* — *quit* Pr.

nem situs, quia, cum propria passio fluat immediate a principiis essentialibus subjecti, potest dici quod per essentiam est aptum natum ad illa ; sed actualis inhærentia pertinet ad secundum modum perseitatis. › — Hæc Petrus.

Et in idem redit solutio Johannis de Nenpoli dicentis quod ‹ major argumenti est neganda. Quod prolutur ex dictis Durandi. Quia, secundum eum, ejuMlem rationis est distinctas quantitates esse simul positione, et distinctas partes ejusdem quantitatis. Et, pari ratione, secundum eum, sequitur quod ejusdem rationis sit distinctos motus esse simul duratione, et distinctas paries ejusdem motus, si motus et partes ejus sic se habent ad durationem sicut quantitas permanens ad positionem. Et tamen per nullam potentiam duæ partes motus possunt esse simul duratione, etiam secundum eum; duo autem motus distincti possunt esse simul duratione, etiam naturaliter. Ratio autem predicts interemptionis et differentia? est : Quia successio jiarlis post partem, seu habere prius et posterius in partibus suis, est essentiale tempori, quod nihil aliud est quam quantitas motus successiva, si\e prius et posterius numerata in motu, ut patet, 4. *Physicorum* (t. c. 90, et seq.);et etiam motui. Quod patet dupliciter. Primo: quia moveri est aliter se haliere nunc et prius essentialiter, ut patet, 6. *Physicorum* (t. c. 32); ergo de intrinseca et formali ratione motus est habere prius et posterius in prtibus suis. Secundo : quia motus est actus entis exsistentis in putentia, ut patet, 3. *Physicorum* (t. c. 0, 16 et 23); nihil autem est in potentia ad id quod habet, sed solum ad id quod habiturum est postea ; ergo motus essentialiter habet duo in se, unum prius, ratione cujus dicitur esse actus, et aliud posterius, ad quod mobile exsistit in potentia. Habere autem positionem seu situm in partibus suis, vel distinctionem situaient quantum ad partes suas, non est essentiale quantitati permanenti. ut per prædicta jam patet. — Dicendum ergo ad majorem pnedicta? rationis, qua dicitur quod, sicut quantitas successiva se habet ad durationem seu successionem secundum durationem, sic quantitas permanens se habet ad positionem, etc., quod nulla est similitudo, ut jam declaratum est, sed ad pennanentiam, seu simultatem secundum durationem. Et, per consequens, sicut impossible est plures partes quantitatis successiva». ut motus et temporis, esse simul duratione; sic impossibile est plure» partes quantitatis permanentis, supposita ejus |x»rmanentia. non ℮se simul duratione. Non autem sequitur quod non possint esse simul positione. » — Hæc Johannes.

Ad quantum respondet Petrus (dist. 44, q. 3), dicens quod ‹ non est simile'de duobus accidentibus respectu unius subjecti, cl de duobus corporibus respectu unius loci : quia accidentia ‹e habent informative »d subjectum, corpora autem se habent ad locum e.xtrinsece. Item, forte: quamvis duo accidentia absoluta non possint esse in eodem subjecto, ut duæ albedines; tamen ab aliquibus ponitur quod duo accidentia respectiva possunt esso in uno subjecto, sicut in uno patre duæ paternitates respectu duorum liliorum. Nec est dubium quin in duobus subjectis sint duo accidentia respectiva per comparationem ad unum, sicut in duobus liliis sunt duæ filiationes per comparationem ad unum patrem. Et istud, ut videtur, potest sufficere ad propositum : quia ubi, vel esse in loco, dicit respectum corporis ad locum; propter quod nihil prohibet (x) quin duo corpora simul habeant duo *ubi* respectu ejusdem loci ›. — Hæc Petrus.

Ad quintum dicitur quod solutiones dalæ ad dicta sanctorum et auctoritates Sacra Scriptura non valent. De hoc Petrus (dist. 44, q. 3) : u Possunt, inquit, impediri solutiones ad auctoritates. Primo, de nativitate Christi, non valet dilatatio illa : quia non est de mente sanctorum, qui dicunt hortum conclusum semper fuisse beatum uterum. Quod autem aliqui dicunt, eum aperuisse, exponendum est sicut dicitur infernum aperuisse, */labet* enim *elavem David, yui aperit, et nemo claudit,* etc. *(Apocalyp.,* 3, v. 7). Quia enim nemo exit de domo clausa nisi sibi aperiatur ostium, et de inferno nullus exire poterat, Christus autem inde exivit, et alios extraxit et exire inde fecit, propter hoc dicitur quod infernum aperuit, non quia ejus ingressum fregerit, nec dilataverit. Ita Christus, quia de matre exivit, dicitur uterum aperuisse (quia sine apertione nullus filius exiit); et sic ad modum aperientis exeundo se habuit, non quod dilataverit; quia Labs apertio etiam sine fractione opponitur clausioni, et non solum fractioni; .sancti autem dicunt non solum clausum pudoris signaculum, sed etiam ipsum uterum et *portam in domo Domini clausam,* et quod *porta illa clausa erit principi, et non aperietur, et Dominus intrat et exit per cam* (Ezechiel. 44, v. 2), et mulla hujusmodi. — *Ad aliam* de sepulchro, dicendum per interemptionem. Unde (6) refert Comestor vocem auditam sic : *potuit Christus clauso prodire sepulchro.* Et, licet non sit articulus lidei, tamen, si recipitur auctoritas, non est ad mentem eorum exponere quod subito apertum sit, et subito clausum; iinrno intelligunt quod ante omnem apertionem exivit. — *De* (γ) *januis clausis,* certum est quod per fenestras potuit ingredi; sed non sic intelligunt sancti. Et, licet non sit impossibile Deo corpus etiam immortale in minimam figuram redigere, tamen non convenit corpori immortali, quod sine fractione ossium videtur non posse fieri. Et multo magis illud dicere

(e) *prohibet. — prohibemus* Pr.

(g *per interemptionem. Unde. — quod per. interceptionem bene* Pr.

(γ) *Dr,* — Om. Pr.

debuerunt in Christi nativitate : nam quantitas for· micas sufiic.it ad magnitudinem corporis animati primo anima rationali; unde, cum, silva virginitate, eruor menstruus et urina exeant, potuit sic corpus Christi ab ipso comprimi, ut sine fractione et dilatatione exiret, et vivus homo remaneret — /M *quarto,* scilicet ‹le cœlo, verum dicunt : quia, sicut cedit aer avibus volantibus, sic illud sanctorum corporibus innumerabilibus, vel immortalibus, huc atque illuc discurrentibus; quia *sicut scintilla in arundineto discurrent (Sapient.* 3, v. 7). — *De quinto* autem dicendum quod, licet quantitas Christi sil in altari, tamen non est ibi localiter; ideo non est inultum ad propositum, d — Hæc Petrus.

Johannes autem de Neapoli magis extense dicit de praedictis. « Istæ, inquit, responsiones non valent; sed videntur erroneæ et periculo&e, utpoto contra communem doctrinam Ecclesia? et auctoritates sanctorum, et etiam aliqua? contra auctoritates Sacrae Scripturae. Et arguo primo contra omnes simul. Quia Augustinus, in Johannis Evangelium, tractatu 21 (a), exponens illud Johannis (v. 20), c(*fores essent ĕlausu* (G), dicit sic : *Moli autem corporis ubi divinitas erat, ostia clausa non obstiterunt. Ille quippe non eis apertis intrare potuit, quo nascente virginitas matris inviolata permansit.* Sed constat quod moli corporis non plus obstare poterat uterus virginalis, aut sepulchrum, aut cœlum, quam ostia. Et quodlibet istorum obstat moli alterius corporis per solam quantitatem, ut omnes concedunt. Obstitisset autem quodlibet istorum moli corporis Christi, si (γ) non potuit esse simul cum (5) utero virginali in partu, vel cum sepulchro in resurrectione, aut cum coelo in ascensione. Sed, secundum intentionem Augustini (c), corpus Christi cum quolibet illorum esse potuit.

« Praeterea arguitur specialiter contra illud quod *primo* (ζ) dicitur, de partu virginis. Quia, si in ejus partu fuit facta tanta dilatatio meatuum et rimarum naturalium quanta sufficit ad egressum pueri de utero, cum talis dilatatio sit quædam apertio, secundum illos de opposita opinione, ut patet perGregoriiim Nyssenum et Ambrosium, quos inducunt, sequeretur quod Christus fuisset natus de utero virginali non clauso, sed aperto, etsi non per divisionem aut fractionem, saltem per pnixlictam dilatationem, tantam quanta ponitur ad egressum pueri de utero; quod est contra Gregorium, in Homilia super illud Johannis 20, *Una sabbatorum, cum fores essent clausx,* etc., ubi ait sic : *Illud corpus Domini intravit ad discipulos januis clausis, quod videlicet ad humanos oculos per nativitatem suam clauso exivit Virginis utero. Quid ergo mirum,* ni *januis clausis post resurrectionem* tn *leternum jam victurus intravit, qui, moriturus veniens, non aperto utero Virginis* exivit? Et Beda, in homilia super illud Matthæi ultimo (v. 2), *Et accedens revolvit lapidem,* etc. dicit (a) : Qui *mortalis clauso utero Virginis potuit mundum ingredi, ipse victurus immortalis clauso sepulchro potuit resurgendo exire.* Hæc autem omnia, secundum praedicta, falsa essent, sicut et falso diceretur contentum in aliquo, ut bladurn in sacco, exire de eo clauso, et non aperto, si exiret per orificium dilatatum, dato quod non esset facta aliqua fractio vel scissio in eo (clausum enim et apertum opponuntur ut habitus et privatio); sicut et falso diceretur quiescens, quod qualitercumque moveretur. — Falsum autem est quod dicitur, quod, secundum Augustinum, 14.de Civitate *Dei* (cap. 26), in statu innocentis fuisset facta talis dilatatio in partu omnis mulieris, absque ruptione et fractione quacumque : quia ex verbis Augustini nihil tale habetur, sed solum quod mulier concepisset sine corruptione, et peperisset sine dolore. Dicit enim sic : *Nulla corruptione integritatis infunderetur gremio maritus uxoris; quia ita tunc potuit utero conjugis, salva integritate feminei genitalis,* viri *semen immitti, sicut nunc potest, eadem integritate salva, ex utero virginis fluxus menstrui cruoris emitti.* Et infra : *Ad pariendum non dolorum gemitus, sed maturitatis impulsus feminea viscera relaxaret.* Et quamvis in sensibilibus fractionem vel divisionem dolor naturaliter consequatur, tamen a tali dolore mulier fuisset præservata, virtute Dei, qui potest omnem causam absolvere ab omni effectu eam naturaliter consequente, sicut est dolor respectu talis fractionis vel ruptionis. — Auctoritatem autem Ambrosii quæ allegatur, introducit sanctus Thomas in 3 p. *Summx,* q. 28, art. 2. in primo argumento, ad probandum quod mater Christi fuerit virgo in partu. Et exponit eam sic, dicendo quod ‹ Ambrosius dicit hoc, exponens illud quud Evangelista, scilicet Lucas, de lege inducit : *Omne masculinum adaperiens vulvam,* etc. *Quod quidem* (6), ut Beda (Exposit. in Luc. Evang., lib. 1) dicit, *consuete nativitatis more loquitur, non quod Dominus sacri ventris hospitium, quod ingressus sanctificaverat, egressus devirginasse credendus sit.* Unde illa adapertio non significat (γ) reserationom claustri pudoris virginei, sed solum exitum prolis de utero matris ›. Omnia sunt verba

( ) ni *Johannis Evangelium, tractatu* 91, — *Homilia* 119 *super Johannrm* IT.

( ) *et fores essent clause!. — venit Jesu· januis clausis* Pr

(γ) ii. — *sed Pr.*

(Î) cum. — Om. Pr.

(c) Cfr. etiam sermonem 947 Augustini

;ζ) *primo.* — Om. Pr.

( ) *dicit. — dicitur* Pr.

( ) *guident — guidant* Pr.

(r) *significat. — servat* Pr.

Fratns Thomae. Unde incongrue pradicla auctoritas introducitur, sed trahitur ad alium sensum, ut scilicet adapertio illa denotet dilatationem pradiclam, rt non solum exitum prolis de utero; quod falsura est. Quædam autem glossa marginalis dicit, super Lucam, cap. (e) 2, quod illud de Ambrosio a falsariis est appositum ; cl postea subdit pnedictam expo·titionem Fratris Thomæ. Et simile est de auctoritate Gregorii Nysseni, quam una cum pradicla auctoritate Ambrosii introducit Frater Thomas (£), super illud Lucæ 2, quod est jam allegatum : *Omne masculinum,* etc.

‹ Responsiones etiam quas dat *ad secundum, scilicet* (y)ad illud de resurrectione Christi clausosepulchro, non valent. Non prima. Quia ex dictis Sacra Scriptura habetur aliqualiter quod Christus resurrexerit clauso sepulchro. Quia, Marc. IG v. 3), dicilur quod mulieres visitantes sepulchrum dicelmnt ad invicem: Qui *revolvet nobis lapidem,* etc.? De angelo etiam legitur, Mattii, ultimo (v. 2), quod *accedens revolvit lapidem.* Et constat quod Christus jam resurrexerat, ut omnes concedunt. Aut ergo Christus surrexit aperto sepulchro, quod postrno·dum clausum est; aut clauso sepulchro. Primum dici non potest : quia talis clausura, quantum est de natura sua, generassel fidem seu opinionem quod ChristUb eurrexisset clauso sepulchro, sicut Ecclesia nunc tenet, propter pradicla verba Evaogelistarum ; et sic Christus resurgens fuisset actor falsæ fidei, seu opinionis, de se et de sua resurrectione; quod falsum est. Et praterea ($) talis clausura fuisset facta omnino frustra : quia non ad tenendum sepulchrom mundum, cum, non obstante causa illa, angelus movebat lapidem, nec etiam ad astruendum resurrectionem, quia corpus Christi non esse in sepulchro, sed resurrexisse, magis apparere poterat sepulchro aperto quam clauso. Ergo relinquitur aliud membrum, scilicet quod Christus resurrexit clauso sepulchro. Et hoc est quod dicit Chrysostomus, super illud Lucæ 24 (v. 2), *Et invenerunt revolutum lapidem a monumento. .Amotus est,* inquit, *lapis post resurrectionem, propter mulieres, ut credant resurrejcisse Dominum, videntes monumentum vacuum corpore.* Et Reda, in homilia super illud Matth. ultimo (v.2), *Et accedens revolvit lapidem,* etc.., dicit sic : *Non ut egressuro Domino januam pandat, sed ut egressus ejus jam fac.t\ hominibus prostet indicium.* Et subdit illud quod allegatum fuit . *Ipse enim factu» immortalis, clauso sepulchro potuit txire, resurgendo,* etc. Nec illud quod dicunt sancti, exponendo Evangelia conformiter textui Evangelii, accipiendium est pro opinione, ut iste dicit; sed magis accipiendum est pro veritate ab Ecclesia approbata. — Nec valet alia responsio quam dat, scilicet quod sepulchrum fuerit subito apertum et subito clausum; et dicatur resurrexisse clauso sepulchro, quia res dicitur fieri quando innotescit, et talis clausio et apertio nulli apparuit. Quia, quamvis res dicatur fieri quando innotescit, nulla tamen res dicitur fieri quando fit ejus oppositum : falso enim diceretur homo fieri albus, (piando fit vel est niger. Clausio autem et apertio sunt opposita. Ergo falso diceretur Christum resurrexisse clauso sepulchro, si secundum veritatem (a) surrexit sepulchre aperto, quantumcumque talis clausio et apertio latuisset.

« Responsiones autem quas dat *ad tertium,* scilicet (6) ad illud de ingressu Christi ad discipulos januis clausis, non valent. Non enim valet prima. Quia est contra Augustinum, in quodam sermone pascali (Serm. 247), ubi sic dicit ad litteram contra pnvdictum errorem : *Nonnulli de hac re ita moventur, ut pene periclitantur, asserentes contra divina miracula judicium ratiocinationum suarum. Sic enim disputant : Si corpus erat, quomodo per ostia clausa intrare potuit? Si comprehendunt modum, non est miraculum. Ubi deficit ratio, ibi est fidei ædificatio.* Et infra : *Quæris a me, et dicis : Si per ostia clausa, ubi est corporis motus? Et ego respondeo : Si per mare ambulavit, ubi est corporis pondus? Sed fecit illud Dominus, tanquam Dominus* (γ). Sic ergo, secundum Augustinum, non solum intravit januis clausis, sed etiam per ostia clausa. Nec valet si dicatur quod Augustinus non dicit hoc ex persona sua, sed alterius ab eo quærentis. Quia Augustinus talem quæstionem repulisset tanquam falsum supponentem, si Christus per ostia clausa non intrasset, sed per fenestram, cum ostia essent clausa ; et non ostendisset modum quomodo per ostia clausa intravit in simili, quia scilicet per mare ambulavit. —Secunda etiam responsio non valet. Quia expresse contradicit Scriptura, Johan, penultimo, quæ dicit : Ingressus est ad discipulos, cum *fores essent clausæ,* et *clausis januis;* quod totum falsum esset, si ingressus fuissset januis apertis, quantumcumque fuissent subito aperta» vel subito claude, ut palet per pradfcta de resurrectione, quæ fada est clauso sepulchro. — Nec valet etiam tertia responsio, propter duo. Primo, quia aut simpliciter, aut saltem non minus est impossibile corpus hominis, manente natura humana, in figuram talem mutari, quarn duo corpora esse m eodem loco. Anima enim est actus corporis organici, ut dicitur, 2. *de Anima* (t. c. 6); unde requirit figuram determinatam in

---

(·) *cap.* — Om. Pr.
(4) Cfr CaXrfuim aurram, in Lucae Evangelium, cap. 2.
(f) ·ecuruiumr licet — Om. Pr.
(‹) *prwUrca* ·— *pnma* Pr.

(a) veritatem. — virtutem Pr.
(4) *ali terhum, scilicet.* — Om Pr.
(γ) tam/uam Domina — Om. Pr.

corpore cujus est actus. Et præterea : inconveniens est dicere de corpore Christi, quod erat impassibile post resurrectionem, quod fuerit tninsmutatuni do figura propria naturali in figuram tam extraneam et innaluralem. *Secundo,* quia, secundum hanc responsionem, Christus non intrasse! per ostia clausa, sed iungis per rimam ostiorum, ut etiam ipse exprimit; et sic clausa ostia Christi corpori obstitissent. Et utrumque est contra sanctorum auctoritates, ut patet per pnedicta.

« Responsio etiam quam dat *ad quartum,* scilicet (x) ad illud de ascensu Christi ad endos, non valet. Quia, secundum eam, corpus coeleste moli corporis Christi obstitisset, si simul cum eo stare non posset; contra auctoritatem Augustini jam allegatam. Et præterea : apud Philosophum non minus reputaretur impossibile cœlum posse scindi, ut patet in 2. *Cadi et mundi,* quam duo corpora esse in eodem loco. Cum ergo oporteat (6) ponere quod duo corpora fuerint in eodem loco, in nativitate, et resurrectione, et ingressu Christi ad discipulos, ut patet per pnedicta, convenientius est ponere quod etiam in ascensione sic fuerit, quam quod cœlum fuerit scissum ; quia quod potest fieri per pauciora, frustra fit per plura. » — Hæc Johannes de Neapoli.

Concordat sancio Thomæ, dist. 44, q. 2, art. 2, qll 2, in solutione tertii argumenti, dicenti « Corpus gloriosum transibit sphæras coelorum sine eorum divisione, non ex vi subtilitatis, sed ex divina virtute, quæ eis ad nutum in omnibus subveniet. » Hæc illo.

Ad sextum principale dicitur quod motiva Scoti ibidem pro conclusione recitata, probabilia sunt, et convenienter conclusionem declarant. Nec responsiones datæ ad illa valent.

Responsio siquidem *ad primum* non valet. Primo : Quia, licet ex hoc quod corpus dicitur occupare locum, non semper causetur aliqua forma absoluta in loco vel locato, tamen, ex hoc quod corpus incipit occupare locum, sequitur expulsio alterius corporis ab eodem loco, et aliquis motus localis, vel rarefaclio, aut condensatio, naturaliter loquendo, qui est alius effectus a distensione partium et commensuratione loci et locati. Et hunc effectum Deus potest suspendere, conservando præsentiam locati ad locum. Et sic duo corpora pterunt simul esse in eodem loco; quia secundum locatum ex suo adventu non expellet primum locatum ab eodem loco. Secundo ; Quia illa responsio aliud falsum assumit, scilicet quod idem sit formaliter et essentialiter occupare locum quod habere distensionem suarum partium infra locum. Hoc enim falsum est : quia occupare locum importat aliud quam distensionem partium in loco habere, ut dictum est, scilicet expulsionem praecedentium dimensionum ab illo loco ex adventu sequentium, et incompatibilitatem aliarum dimensionum in eodem loco. Sed liene verum est quod idem est habere distensionem partium dimensionis in loco, et esse in loco localiter. Et licet ista duo naturaliter sint inseparabilia, scilicet esse in loco localiter et occupare locum, tamen quia sunt essentialiter distincta, Deus potest unum ab alio separare, et facere quod corpus sil localiter, et tamen non occupet locum, nec expellat per suam locationem passivam alterius corporis locationem passivam in eodem loco, sed coexsistentiarn cl simultatem alterius in eodem loco patiatur.

Similiter responsio *ad secundum* non valet : quia fundatur in quodam falso, ct statim negato, scilicet quod idem sit formaliter habere distensionem partium in loco et occupare locum. Hujus enim falsilas patet : quia occupatio et distensio dicuntur in ordine ad diversos terminos; distensio enim dicit habitudinem partium locati inlerse, et in ordine ad locum; sed occupatio dicit habitudinem ad aliud corpus locabile in eodem loco, et incompatibilitatem unius cum alio respectu ejusdem loci; et sic sunt habitudines diversæ, et prius natura est esse in loco quam occupare locum.

Similiter responsio *ad tertium* non (x) valet: quia imaginatur quoddam falsum, scilicet quod distinctio duorum corporum formaliter proveniat ex distinctione silus, aut positionis extrinsecæ, qui est ordo partium in loco, vel in aliqua extrinseca dimensione. Hoc enim falsum est : quia talis extrinseca positio nec |»er sui identitatem idenlificat locata, nec per sui diversitatem diversifient ea; sicut manifeste palet, cum idem corpus transeat de loco ad locum, et duo corpora in eodem loco sibi succedant. Sed bene verum est quod positio intrinseca, quæ est ordo partium in toto, per sui identitatem vel diversitatem idenlificat et diversifient corpora. Modo, posito quod duo corpora essent in eodem loco, adhuc positio unius illorum intrinseca essentialiter differret ab intrinseca |>ositione alterius : quia illa.' duæ habitudines essent in diversis sul>jeclis; et, cum hoc, haberent diversa fundamenta, et diversos terminos, quia distinclæ partes distinctorum totorum. Ideo illa imaginatio vana est, et consequenter omnia fundata supra illam. Verumtamen conceditur quod sine divino miraculo una illarum positionum non potest esse sine alia, puta positio intrinseca sine positione extrinseca, et ad diversitatem intrinseca' sequitur variatio positionis extrinsecæ. Et ad hunc sensum intelligenda sunt verba beati Thomæ. ubi loquitur de ista materia, utputa, primo *Quodlibcto,* art. 21, ubi sic dicit : c Distinctio secundum silum primo et per se con-

( ) *ad quartum, ecdicet.* — Om. Pr.
( ) *oporteat* — *oportebat* Pr.

te) riou. — Om. Pr.

venit quantitati dimensivæ, quæ diffinitur esse quantitas positionem habens. Unde et partes in subjecto, ex hoc ipso distinctionem habent secundum situm, quia sunt subjecta dimensioni. Et sicut est distributio diversarum partium corporis unius secundum diversas partes unius loci ær dimensiones, ita propter dimensiones diversi corpora distinguuntur (x) secundum diversa loca. Duo enim corpora facit actualis divisio materiæ corporalis; duas autem partes unius corporis divisibilités potentials. › — Hæc ille. — Item, pnesenti distinctione, q. 2, art. 2, qu 3, in solutione secundi argumenti, sic didi : ‹ Posito quod in eodem loco sint duo corpora per miraculum, non sequitur aliquid contra communes animi conceptiones, neque contra diffinitionem linearum, neque contra conclusionem geometriæ. Quantitas enim dimensiva in hoc differt ab omnibus aliis accidentibus, quia habet specialem rationem individuationis et distinctionis, scilicet ex situ partium, pneter rationem individuationis et distinctionis quæ sibi et aliis accidentibus communis est, scilicet ex materia subjecta. Sic ergo una linea potest intrlligi diversa ab aha, vel quia est in alio subjecto (quæ consideratio non est nisi de linea naturali), vel quia distat situ ab alio (quæ consideratio est delinea mathematica etiam, quæ intelligitur præter materiam). Si ergo removeatur materia, non potest esse distinctio linearum nisi secundum diversum situm; el similiter nec punctorum, nec superficiorum, aut quarumcumque dimensionum; et sic geometra non jiolest ponere quod una linea addatur alteri tanquam distincta ab ea, nisi sit diversa in situ ab ea. Sed, supposita distinctione subjecti, sine distinctione situs, et divino miraculo, intelligentur diverse lineæ qua.· non distant situ, propter diversitatem subjecti; et similiter diversa punch, etc. › — Hæc ille. — Simile dicit in Scripto super Boetium, de Trinitate (q. 4, art. 3); el primo *Quodlibeto,* art. 22, in solutione secundi, ubi sic dicit : ‹t Duas lineas rectas mathematicas infra duo puncta, est impossibile esse; quia in eis nulla alia ratio distinctionis jvotesl intelhgi nisi ex situ. Sed duas lineas naturales esse infra duo puncta, est impossibile quidem per naturam, sed possibile per miraculum ; quia remanet alia ralio distinctionis in duabus lineis naturalibus ex diversitate eul›-jectorum corporum, quæ conservatur virtute divina, etiam remota diversitate situs. * — Hæc ille.

Et hæc sufficiant ad dicta Durandi.

II Ad argumenta Scoti. — Ad primum Scoti contra eamdem conclusionem, dicitur quod, in casu quo per divinum miraculum duo corpora sunt in eodem loco, et conservantur a Deo in sua distinctione in eodem loco, manent principia essentialia intrinseca distinctionis illorum corporum quoad suam entitatem : scilicet du© materiæ, dure formæ substantiales, el dum dimensiones. Sed non manent quantum ad sufficientem virtutem causandi natu· ralilerdislinclionem illorum corporum, licet habeant aliqualem virtutem ilistinctivam, cui superadditur villulis divina? miraculum. Cujus ralio est : quia dua.· distincte materia·, vel dimensiones, non sunt naturaliter nata? distinguere duo corpora, nisi prout sunt in diversis silibus et locis; in tali autem casu deficit diversitas situs exterioris et loci; ideo non sufficiunt naturaliter ad causandum numeralem distinctionem corporum. Cum enim non competit illis naturaliter talis modus essendi, consequenter non competit eis naturaliter talis modus causandi vel agendi sub tali modo. —Cum autem contra hoc objicitur, quod tunc non solus Deus conservat illam distinctionem, sed cum causis secundis, etc.; — dicitur quod, licet causæ illæ concurrant, tamen illæ soke non sufficerent sub tali modo essendi, nisi specialiter Deo concurrente contra solitum cursum naluræ. Ideoque Deus solus dicitur hoc facere, quia principaliter et insolite hoc facil, el praestat dimensionibus talem modum essendi, et sub tali modo causandi distinctionem corporum; et ulterius, quia tollit a quantitate dimensiva suurn solitum et naturalem effectum, quod nulla causa secunda facere potest, scilicet expellere (a) aliam dimensionem ab eodem situ.

De praedictis sanctus Thomas, primo *Quodlibeto,* ari. 21, sic dicit : α Philosophus dicit, in 4. *Physicorum* (t. c. 70), quod sicut subintrante cubo ligneo in aquam vel aerem (6), oportet quod cedat tantum de aqua vel aere; ita oportet quod cederent dimensiones separato», si vacuum poneretur. Cum ergo gloria non tollat dimensiones (γ) corporis, dieu quod corpus gloriosum non potest naturaliter esse in eodem loco cum alio corpore, propter aliquam proprietatem inditam, n — Hæc ille. — Item, articulo sequenti, sic dicit : « Duo coiqiora esse in eodem kjco prohibentur propter «limensiones : quia materia corporal is secundum dimensiones dividitur; dimensiones etiam secundum situm distinguuntur. Deus autem, qui est omnium causa prima, potest conservari· effectum in esse sine causis proximis. Unde, sicut conservat in sacramento Altaris accidentia sine subjecto, ita potest conservare distinctionem U) materiæ corporalis et dimensionum in ea absque diversitate silus. Miraculose ergo potest fieri quod duo corpora sint in eodem loco, etc. d — Hæc ille. — Item, super Boetium, *dr Trinitate* (q. 4, ari. 3): « In his, inquit, quæ apud nos sunt,

(i) duhn^uuniur. — duCinyuanlur Pr.

(x) *repellere.* — *extendere* Pr.
(Ç) *vel aerem* — Om. Pr
(γ) dinicruionej. — dwtaones Pr.
0) «liitinctioneni. — dûtnbutionetn Pr.

quæ omnes esse corpora confitentur, ad sensum videmus quod, adveniente uno corpore fld aliquem locum, aliud corpus ab illo expellitur. Unde experimento patet talia duo corpora in eodem loco esse non posse. — Quidam autem dicunt quod non prohibentur duo horum corpora nd hoc quod sint simul propter corporeitatom, vel propter aliquid quod sit de ratione corporis inquantum corpus; sic enim sequeretur omnia duo corpora prohiberi ab hoc quod est esse simul; sed dicunt quod prohibentur ab hoc propter corpulentiam ipsorum Sed, quidquid sit illud quod corpulentiam nominant, sive densitas, sive impuritas vel corruptibilitas aliquorum corporum, vel etiam aliqua natum specialis, nature generali corporeitatis superaddita, non potest esse causa hujus prohibitionis. Invenitur enim duplex comparatio corporum ad locum. Una. secundum quam ponitur in illo vel in illo determinato loco; et hæc comparatio sequitur naturam specialem hujus vel illius corporis; sicut quod gravia ex natura gravitatis sunt deorsum, levia autem sursum. Alia vero comparatio est, secundum quam dicitur esse simpliciter in loco; et hæc comparatio sequitur corpus ex ipsa natum corporeitatis, non propter aliud additum. Secundum hoc enim corpus est in ſ loco, quod loco se commetitur. Hoc autem est secundum quod est dimensionalum dimensionibus æqualibus (6) et similibus dimensionibus loci. Dimensiones autem insunt cuilibet corpori ex ipsa corporeitale. Esse autem plura corpora in eodem loco, vel non esse, non respicit locum determinate, sed locum absolute. Unde oportet quod causa hujus impedimenti referatur ad naturam corporeitatis, ex qua convenit omni corpori, in quantum est corpus, quod natum (γ) sit esse in loco. Et si ultima sphæra non sit in loco, hoc non est nisi quia nihil potest esse extra ipsam, non autem propter defectum pnedictæ aptitudinis. — El ideo alii concedunt simpliciter quod nulla duo corpora possunt esse in eodem loco; et rationem hujus referunt ad principia mathematica, quæ oportet salvari in omnibus naturalibus, ut dicitur, 3. Ccr/i (1. c. 6). Sed hoc non videtur conveniens : quia mathematica non contingit esse in loco nisi improprie el similitudinarie, ut dicitur, I. *de Generatione* (1. c. H); el ideo ratio prodicti impedimenti non est sumenda ex principiis mathematicis, sed ex principiis naturalibus, quibus proprie locus debetur. Pnrterea, rationes mathematica· non sufficienter concludunt in materia ista. Etsi enim mathematica salventur in naturalibus, tamen naturalia addunt aliquid super mathematica, scilicet materiam sensibilem; el ex hoc addito potest assignari ratio alicujus in naturalibus, cujus ratio in mathematicis non poterit assignari. In mathematicis enim non potest assignari ratio diversitatis harum duarum linearum, nisi propter situm. Unde, remota diversitate silus, non remanet pluralitas linearum mathematicarum ; et similiter nec sii perficientm, aut corporum. El propter hoc non potest esse ut corpora mathematica sint plura, et sint simul; el (a) similiter de lineis et superficiebus. Sed in corporibus naturalibus posset assignari ab adver^rio aha ratio diversitatis, scilicet ex materia sensibili, eliam remota diversitate situs. Et ideo ralio illa quæ prnlmt duo corpora mathematica non esso simul, non ol sufficiens ad probandum duo corpora naturalia non esse simul. — Et ideo accipienda est via Avicenna.·, qua utitur in *Sufficientia* sua, in Tractatu de Ijoco(X), per (piam (γ) assignat causam prohibitionis prædictæ ex ipsa natura corporeitatis per principia naturalia. Dicit enim quod non potest esse causa hujus prohibitionis, nisi illud cui primo et per se convenit esse in loco. Hoc est enim quod natum est replere locum. Formæ autem non convenit esse in loco, nisi per accidens; quamvis äliqua formæ sint principium quo corpus inclinatur ad hunc vel illum locum. Similiter nec materia per se considerata : quia sic intelligitur prater omnia alia genera, ut dicitur, 7. *Metaphysicx* (t. c. 8). Unde oportet quod materia, secundum quod subest ei quod habet primam comparationem ad locum, hoc prohibeat. Comparatur autem ad locum sub dimensionibus. Et ideo ex natura materiæ ŝubjecta dimensionibus prohibentur plura corpora esse in eodem loco. Oportet enim esse plura corpora, in quibus natura corporeitatis invenitur esse divisa; quæ quidem non dividitur nisi divisione materiæ; cujus divisio, cum sit solum secundum dimensiones, respectu quarum est situs, impossibile est hanc materiam esse distinctam ab illa nisi quando est distincta secundum situm; quod non est quando duo corpora ponuntur in eodem loco; unde sequitur illa duo corpora esse unum corpus; quod est impossibile. Cum ergo materia dimensionibus subjecta inveniatur in quibuscumque corporibus, oportet quælibet duo coqiora prohiberi ex ipsa natura corporeitatis ne sint in eodem loco. › — Hæc ille. — Et subdit, in solutione primi argumenti : « Sicut duobus corporibus in eodem loco positis potest aliqua naturalis causa inveniri diversitatis, sic divina virtus potest ea, quamvis sint unita in situ, in sua distinctione conservare; et sic miraculose duo corpora esse in eodem loco fieri potest. › — Hæc illo.·

Ex quibus sequuntur sex. Primum est, quod naturalis effectus corporeitatis el corporis physici

(a) in. — Om Pr.
(fi) tcqualibua, — ettenlialilnu Pr.
(γ) ηαiιιπι. — *nullum* Pr.

(3) *el.* — Om. Pr.
(fi) de Loco. — Om. Pr.
(γ) Çttam. — *quem* Pr.

est expellere aliud corpus de suo proprio loco, ex suo adventu ad locum illum. Secundum est, quod distinctio corporum physicorum causatur ex distinclione dimensionum, vel ex distinctione materiæ per dimensiones (i) distincte. Tertium est, quod naturaliter distinctio dimensionum (6) simul causât distinctionem corporum, et distributionem eorum per diversa loca et silus exteriores. Quartum est, quod divina virtute dimensiones (γ) possunt suspendi a secundo effectu, licet non suspendantur a primo. Quintum est, quod, in casu nostro, dimensiones (o) distinguunt duo corpora formaliter, non tanquam causa sufficiens, aut principalis, aut modo naturali; sed principalis causa efficiens distinctiva, non quidem formalis, nec materialis, sed supplens insufficientiam principiorum formalium et materialium, et conferens eis novum modum essendi et causandi, e>t divina virtus. Sextum est, quod Deus potest conservare effectum secundarium causæ formalis, quando causa proxima formalis non sufficit ad ejus conservationem, licet non posset conservare primarium ejus effectum, sine sufficientia causae formalis: ut patet in proposito, de duplici effectu dimensionum, quorum quilibet potest dici formalis, licet secundus non ita proprie sit formalis sicut primus, sed possit dici effectus quasi causæ effi :ientiB.

Ad secundum dicitur quod situs qui est differentia quantitatis, vel illam circumloquitur, est formale et essentiale distincti vum quantitatis dimensivæ; nec per quamcumque potentiam partes (c) unius quantitatis possunt ab invicem distingui sine diversitate talis silus, nec una quantitas ab alia. Sed situs qui nominat speciale praedicamentum, non est formale principium distinctivum quantitatum; sed consequitur formale principium distinctivum, sicut effectus causam; a qua tamen non potest naturaliter separari; sicut in simili dicit Boetius de loco. Unde sanctus Thomas, super Boetium, *de Trinitate*, in questione qua quærit, Utrum loci varietis aliquid faciat ad diversitatem secundum numerum (ζ), sic dicit ; ‹ Diversitas secundum numerum causatur ex divisione materiæ sub dimensionibus exsistentis. Ipsa etiam materia, secundum quod sub dimensionibus exsistit, prohibet duo corpora esse in eodem loco, inquantum oportet duorum corporum distinctas esse materias secundum situm. Et sic jKilet quod ex eodem causatur (η) diversitas secundum numerum, ex quo causatur diversitas locorum in diversis corporibus. Et ideo ipsa diversitas locorum in se considerata, est diversitatis secundum numerum, sicut est dc aliis accidentibus, praeter dimensiones (a) primas interminatas. Sed si diversitas loci consideretur secundum causam suam, sic planum est quod diversitas loci est causa diversitatis secundum numerum. Et ideo Boetius ait quod varietas accidentium facit diversitatem secundum numerum. Quia, omnibus aliis remotis, in locorum diversitate hoc inevitabiliter verifleari constituit : quii scilicet nullum aliud accidentium quæ exterius apparent in re completa, est ita propinquum ad causam diversitatis secundum numerum sicut diversitas locorum. » — Hæc ille. — Et sicut ipse dicit de loco, dicendum est de situ qui est ordo partium in loco. Talis enim silus non est formale distinctivum quantitatis, nisi quantum ad suam causam, quæ est silus quæ est differentia quantitatis. Ex illo enim situ intrinseco causatur silus exterior. Et ideo non omnino accidentaliter aut casualiter se habet ad distinctionem quantitatum . nam ejus unitas, vel distinctio, est naturale signum unitatis vel distinctionis quantitatis, ratione prædicta. Potest tamen solus Deus conservare distinctos situs interiores, et distinctas quantitates, sine distinctione situs exterioris, vel loci; quia potest suspendere causam a suo effectu, ut dictum fuit. Et ideo simultas silus exterioris cum pluralitate interioris, miraculosa est; quia silus interior non est natus distinguere quantitates ad invicem, nisi simul distinguat eas secundum silum exteriorem. De hoc sanctus Thomas, primo *Quod-HbetOf* ari. 21, sic dicit : « Sicut est distinctio (G) diversarum partium unius corporis secundum diversas partes unius loci per dimensiones (γ), ita propter «limensiones (o) diversa corpora distinguuntur secundum diversa loca, › etc., ut prius allegatum est in responsionibus ad Durandum.

Ad tertium palet solutio jær prædicta. Concludit enim quod situs exterioi non est causa effectiva nec formalis distinctionis, si secundum se accipiatur. Sed, si accipiatur secundum primam causam suam et radicem, sic distinguit quantitates.

Ad quartum dicitur quod diversa *ubi* exsistentia in diversis corporibus subjective, respectu ejusdem termini, scilicet loci, naturaliter repugnant, et incompoasibilitatem habent, ralione incompossibilitatis suarum causarum, quarum una aliam excludit, scilicet dimensio dimensionem. Et cum dicit arguens, quod duo respectus extrinsecus advenientes suntcompossibiles respectu unius termini, etc.; — dicitur quod hoc est verum quando neuter illorum totaliteradæquat terminum, ut patet in exemplis per cum adductis. Secus est quando alter illorum adæ-

(a) rfimeruiofiM» — dirüionee Pr.
(4) dinifiuionuni. — ilivtiionuni Pr.
(y) dtmrniionn — divtiionei Pr.
(4) — diruumei Pr.
(c) part«. — *partu* Pr.
(Uq 4» art. 4
( ) ratoarer. — *catu* Pr.
(αv *arridentibut, prater dimcniinnrx*. — *artibuf, prirter* </tvùu/vi4U. Pr.
(6) *dulinetin*. — *dutributio* Pr.
(y) dinirruionri — divtiiono Pr.
(4) — ₫ivuione Pr.

quai et comprehendit suum terminum, sicut est in proposito; quia corpus locatum naturaliter adæquat suum proprium locum, et econtra; ot ideo naturaliter impossibile esi duo corpora simul esse in eodem loco, vel duo ubi esse simul respectu ejusdem termini, scilicet loci. — Illud autem quod dicit de incompossibilitate quanti ad quantum exsistendi in eodem loco, etc., — conceditur similitudo, ut patet multipliciter per prædicta : quia in tali miraculo quantitas dimensiva (u) pnvatursuo proprio effectu, qui est excludere aliam dimensionem (6), et, cum hoc, novum rnodum causandi distinctionem quanti a quanto, scilicet sine distinctione situs exterioris.

III. Ad argumenta aliorum — Ad argumenta ultimo inducta contra conclusionem, plet responsio per prædicta. Unde ad primum, quod sumitur ex dictis Boetii, *da Trinitate,* satis ostensum est quomodo unitas vel varietas locorum se habeat ad unitatem vel distinctionem corporum.

Ad secundum dicitur quod incompossibilitasduorum corporum ad simul exsistendum in eodem loco, non est effectus formalis quantitatis, sed effectus quasi causæ efficientis; vel, si sit effectus formalis, non tamen primarius, sed secundarius, ut dictum est. Tales autem effectus potest Deus suspendere a suis causis, vel tales causas a talibus effectibus, cum possit suspendere albedinem ab actu albandi subjectum suum principale, ut patet in Eucharistia, quod est majus.

Ad confirmationem, negatur similitudo ibidem posila. Quia alterius modi est repugnantia duorum corporum ad simul exsistendum in eodem loco, et duorum contrariorum ad simul informandum idem subjectum; quia prima esi quasi duarum causarum efficientium, secunda est quasi duarum causarum formalium. Deus autem potest suspendere effectum causæ efficientis, non autem causæ formalis, potissime effectum primarium, et mere formalem, quem causal in proprio subjecto; quod non est in proposito.

Ad tertium respondetur sicut ad secundum quia duo corpora asse in e<xlem loco, non est repugnantia mero formalis, sed causæ efficientis.

Ad quartum dicitur quod duo indi visibilia in continuo non possunt esse immediata, ut habetur, 6. *Physicarum* (t. c. 1); possunt tamen esse simul, sicut patet, 4. *Physicorum* (t. c. 42), de superficie locantis et locati. Et ulterius, similitudo illa non est ad propositum; quia indivisibilia non sunt proprie in loco, sicut sunt corpora.

Ad quintum respdndet beatus Thomas, diet, 41, q. 2, art. 2, qꞵ 3, in solutione secundi, ubi sic dicit : « Sup|H>sita distinctione subjecti sine distinctione silus, ex (γ) divino miraculo, inleliigentur divenue lineæ, quæ non distant situ, propter uiversitatem subjecti; et similiter diversa puncta. Et sic duæ line» designate in duobus corporibus quæ sunt in eodem loco, trahuntur a diversis punctis ad diver a puncta, ut non accipiamus punctum signatum in loco, sed in ipso corpore locato, quia linea non trahitur nisi a puncte quod est terminus eius, etc. » — Hæc ille.

Ad argumentum pro quæstione iα), respondet sanctus Thomas (4. *Sentent.,* diet. 44, q. 2, art. 2, qll 2, ad Ie·), dicens quod < corpus Christi non habuit ex dote subtilitatis quod possit esse cum alio corpore in eodem loco; sed hoc factum e>t virtute divinitatis post resurrectionem, sicut in nativitate. Unde Gregorius, in homilia (26 in Evang.), dicit quod *illud corpus Domini intravit ad discipulos januis clausis, quod ad humanos oculos per nativitalem suam clauso exiit utero Virginis.* Unde non o|K>rtet quod ratione subtilitatis hoc conveniat corporibus gloriosis ». — Hæc ille.

Et hæc de quæstione sufficiant. De qua benedictus Deus. Amen.

QUÆSTIO IV.

UTRUM ANIMA SEPARATA POSSIT PATI AD IGNE CORPOREO

yJjLTEiuus, arca distinctionem quadragesimamquarlam . qu · ritur Utrum anima separata p< ->it pali ab igne corporeo.

Et arguitur quod non. Quia omne quod patitur, recipit aliquid ab agente. Si ergo anima patiatur ab igne corporeo, oportet quod aliquid al» «mj recipiat. Sed omne quod recipitur in aliquo, est in eo per modum recipientis. Ergo quod recipitur ab igne m anima, non est in ea (6) materialiter, sed spiritualités Sed forma· rerum in anima spiritualiter exsistentes, sunt perfectiones illius. Ergo, si ponatur quod anima patiatur ab igne corporeo, boc non erit in ejus pœnam, sed magis in ejus perfectionem.

In oppositum arguitur. Quia eadem ralio est de aniinabus separatis et de omnibus quod ab igne pati pofwint. Sed omnes ah igne corporeo patiuntur, cum puniantur ab illo igno a quo corpora damnatorum |>ost resurrectionem patientur, quem oportet esse corporeum. Ergo animæ separalæ ab igne corporeo pali possunt.

(a) ilimtwive. — i/ivihu Pr.
(Λ) (/mumritmeni. — divuio/irm Pr.
(γ) λ γ. — *et* Pr.

(a) *ipurstivnc.* — *conclusione* Pr.
(C) *ra.* — *tv* Pr.

In hac quæstione erunt tres articuli. In primo («nentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio Quod innl» Inferni nffllgel corpora damnatorum, non tamen alterabit ea n sua naturali qualitate.

Hanc ponit sanctus Thomas, presenti distinctione, q. 3, ari 1, in solutione terliæ quæstiunculæ, ubi sic dicit : ‹ Principalis causa quare corpora damnatorum ab igne non consumentur, erit divina justitia, qua eorum corpora ad poenam perpetuam sunt addicta. Sed divinæ justitiæ servit etiam naturalis dispositio ex prie corporis patientis, et ex parte agentium, etc., › prout allegatum fuit in quæstione de impassibilitate beatorum (dist. praes., q. 2), respondendo ad argumenta Scoti secundo loco inducta. Require ibi.

Item, ibidem, m solutione tertii argumenti, sic dicit : ‹ Nec tamen oportet quod, quia corpora damnatorum ab igne inferni per aliquam corruptionem non lædunlur, quod propter hoc ab igne non affligantur : quia sensibile non solum est natum delectare vel affligere sensum, secundum quod agit actione nature, confortando vel corrumpendo organa, sed etiam secundum quoti agit actione spirituali ; quia quando sensibile est in debita proprtione ad sentientem, delectat; e contrario nutem quando se baliet in su|>erabundantia vel defectu ; unde etiam colores medii delectant, et voces inconsonantes offendunt auditum. >— Hæc ille.

Item, i. *Contra Gentiles,* cap. 89, sic dicit : « Forte autem alicui potest impossibile videri quod malorum corpora smt passibilia, non tamen corruptibilia, cum omnis passio magis facta abjiciat a substantia : videmus enim quod, si corpus diu in igne permaneat, finali ler consumetur; dolor etiam, si sit nimis intensus, animam a corpore separat. Sed hoc totum accidit, supposita Iransmutabilitate materne de forma in formam. Corpus autem humanum, poet resurrectionem, non erit transmutabile de forma in formam, neque in bonis, neque in malis : quia in utrisque totaliter perficietur ab mima quantum ad esse natune, ita ut jam non sit pûsaibtle hanc formam a tali corpore removeri, neque aliam introduci, dhina virtute corpus animi· totaliter (e) subjiciente; unde el potentia quæ est in materia prima ad omnem formam, in corpore humano remanebit quodammodo ligata per virtutem animæ, ne possit in actum alterius formæ reduci. Sed quia corpora damnatorum, quantum ad aliquas conditiones, non erunt animæ totaliter subjecta, affligentur secundum sensum a contrarietate sensibilium ; affligentur enim ab igne corporeo, inquantuin qualitas ignis, propter sui excellentiam, contradatur æqualitali complexionis et harmoniæ quæ est sensui connaturalis, licet eam solvere non possit; non tamen talis afflictio animam a corpore poterit separare, cum corpus sub eadem forma semper necesse sit remanere. » — Hæc ille.

Ex quibus potest formari ratio pro utraque parte conclusionis. — Pro prima siquidem, scilicet quod ignis affliget corpora damnatorum, arguitur sic : Tangibile improporlionaliini harmoniæ tactus, approximatif sensui et corpori non omnino subjecto dominio animæ, natum est affligere sensum. Sed ignis inferni taliter se habebit ad corpora damnatorum et tactum illorum. Ergo affliget ea. — Pro secunda parte arguitur sic : Cessante primo motu, cessabit omnis motus corporum allerativus a sua naturali dispositione. Sed, post resurrectionem, cessabit primus motus, scilicet qui est primi mobilis. Igitur, etc.

Secunda conclusio est quod anima separata potest pati el affligi ab Igne corporeo.

Hanc conclusionem probat sanctus Thomas, pratenti distinctione, q. 3, art. 3, in solutione terliæ quæstiunculæ. Dicit enim sic : u Supposito quod ignis inferni sil verus ignis corporeus, oportet dicere quoti anima ab igne corporeo poenas patiatur, cum Dominus illum ignem dialndo et angelis ejus paratum esse dicat, Malth. 25 (v. 41). qui incorporei sunt, sicut et anima. Sed quomodo pati possit, multipliciter assignatur. — Quidam enim dixerunt quod hoc ipsum quod est ignem videre, sit animæ ab igne pali ; unde Gregorius, in 4. *Dialogorum* (cap. 29), dicit : *Ignem co ipso patitur anima, guo videt.* Sed istud non videtur sufficere : quia quotilibet visum, ex hoc quod videtur, est perfectio videntis; unde non potest in ejus pccnam cedere, inquantum visum est. Sed quandoque est punitivum vel contristans (a) per accidens, inquantum scilicet apprehenditur ut nocivum ; untie oportet quod, prater hoc quod anima illum ignem videt, sit aliqua comparatio animæ ad ignem, secundum (quam ignis anima· noceat. — Unde alii dixerunt l quod, quamvis ignis corporeus non possit animam exurere, tamen anima apprehendit ipsum ut noci- l vum sibi, et ad talem apprehensionem afficitur

(a) *lotaiiler — talk* Pr.

(x) eil punilivuni *vd contentant — inquantum eit* l punitivum, *te! contrutani, vel* Pr.

timore cl dolore, ut in cis impicatur quod dicitur (Psam 13, v. 5), *Trepidaverunt timore, ubi non enti timor;* undo Gregorius, 4. *Dialogorum* (ibid.), dicit quod *anima, quia cremari se conspicit, cruciatur.* Sed hoc iterum non videtur sufficere. Quia, secundum hoc, passio anima· non esset secundum rei veritatem, sed tantum secundum apparentiam : quamvis enim possit esse vora passio tristiliæ, vel dolorum, ex aliqua falsa imaginatione, ut Augustimis dicit, 12. super *Genesim ad litteram;* tamen non potest dici quod secundum illam passionem vere patiatur a re, sed a similitudine rei quam concipit. El iterum, iste modus passionis magis recederet a reali passione, quam ille qui ponitur jmit imaginarias visiones : cum ille dicatur esse per veras imaginationes rerum, quas anima secum defert (a), iste autem per falsas conceptiones, quas anima errans fingit. Et iterum, non est probabile quod ănima separatæ, vel (hemones, qui (6) subtilitate ingenii pollent, putarent ignem corporeum]x)ssesibi nocere, si ab eo nullatenus gravarentur. — Unde alii dicunt quod oportet ponere animam etiam realiter ab igne corporeo pati; unde etiam Gregorius, in 4. *Dialogorum* (ibid.), dicit : *Colligere ex dictis euangelicis possumus, quia incendium anima, non solum videndo, sed edam experiendo, patiatur.* Sed hæc tali modo fieri possunt. Dicunt enim quod ignis ille corporeus considerari potest dupliciter. Uno modo, secundum quod est res quædarn corporea; et hoc modo non habet quod in animam |>ossit agere. Alio modo, secundum quod est instrumentum divins justitiæ vindicantis : hoc enim divinæ justitiæ onio exigit, ut anima quæ peccando rebus corporalibus se subdit, eis etiam in pœna subdatur. Instrumentum autem non solum agit in virtute propriæ natune, sed etiam in virtute principalis agentis; et ita non est inconveniens, si ille ignis, cum agat in vi principalis agentis, in spiritum agat hominis, vel dæmonis, per modum etiam (pio de sacramentis dictum est, quod animam sanctificant. — Sed istud etiam non videtur sufficere. Quia omne instrumentum in illud circa quod instrumentaliter operatur, habet propriam actionem sibi connaluralem, el non solum illam actionem secundum quam agit in virtute principalis agentis; imino, exercendo propriam actionem, oportet quod efficiat hanc secundam (γ); sicut aqua lavando corpus in baptismo sanctificat animam, et serra secando lignum perducit ad formam domus. Unde oportet dare igni aliquam actionem in animam, quæ sit connaturalis, ad hoc quod sil instrumentum divinæ justitiæ peccata vindicantis. — Et ideo dicendum est quod corpus in spiritum naturaliter agere non potest, nec ei aliquo modo obesae, vel ipsum gravare, nisi secundum quod aliquo modo unitur corpori : sic enim invenimus quod *corpus quod corrumpitur, aggravat animam,* Sopienti®, cap. 9 (v. 15). Spiritus autem unitur corpori dupliciter. Uno modo, ut forma ïmateria ut ex ipsis fiat unum simpliciter; el sic spiritu» unitur corpori, el vivificat corpus, et a corpore aliqualiter aggravatur; sic autem spiritus hominis vol dæmonis igni corporeo non unitur. Alio modo, sicut movens rnobili, vel sicut locatum loco, eo modo quo incorporalia (x)sunt in loco; el, secundum hoc, spiritus incorporei creali loco diffiniuntur, ita exsistentes in uno loco, quod non in alio. Quamvis autem res corporea ex sua natura habeat quod spiritum incorporeum loco diffiniat, non tamen habet ex natura sua quod spiritum incorporeum loco diifinituin detineat, ut ita alligetur illi loco, quod ad alia divertere non possit; cum spiritus non sit in loco naturaliter, ita quod loco subdatur. Sed super hoc additur igni corporeo, inquantum est instrumentum divinæ justitiæ vindicantis, quod sic detineat spiritum ; et ita efficitur ei pœnalis, retardans eum ab exeeutione propriæ voluntatis, ne scilicet possit operari ubi vult, et secundum quod vult. El hunc modum |>onit Gregorius, 4. *Dialogorum* (cap. 29). Exponens enim quomodo anima incendium experiendo patiatur, sic dicit : *Dum Veritas peccatorem divitem cruciari perhibet, quis sapiens animas reproborum teneri in ignibus neget* ? El hoc etiam Julianus *(Prognost.,* hb. 2, cap. 17) dixit, ul in littera Magister dicit : Si *viventis hominis spiritus incorporeus tenetur in corpore, cur non etiam post mortem corporeo igne teneatur* ? Augustinus, 21. *de Civitate Dei* (cap. 10) dicil quod, sicut anima in hominis conditione conjungitur corpori, ut dans ei vitam,quamvis illud sit spirituale, et hoc coq>orale, et ex illa conjunctione concipit vehementem amorem ad corpus; sic ligatur igni, ut accipiens ab eo pœnam, et ex illa conjunctione concipit horrorem. Oportet ergo omnes praxiiclos modos colligere in unum, ul perfecte videatur quomodo anima ab igne corporeo patiatur : ut scilicet dicamus quod ignis secundum naturam suam habet quod spiritus incorporeus ei conjungi possit, ut loco locatum ; sed inquantum est instrumentum ďivina justitiæ, habet ul ipsum quodammodo teneat alligatum ; et in hoc veraciter ignis ille est spiritui noxius; et sic anima ignem ut nocivum sibi videns, ab igne cruciatur. Unde Gregorius, in 4. *Dialogorum,* omnia per ordinem tangit, ul ex præmissis ejus anciori talibus palet. » — Hæc ille.

Similia dicit, *Quodlibeto* 2. ari. 13. « Pati, inquit, multipliciter dicitur. Uno modo, pati communiter dictum idem est quod recipere, secundum quod sentire et intelligere est quoddam pati. Et hoc

( ) *defert.* — *differt* Pr.
( ) *qui,* — *qua* Pr.
(γ) *tecundani,* — *regulam* Pr.

(a) *quo incorporalia,* — *incorruptibilia* Pr.

modo anima conjuncta corpori patitur a rebus corporeis, sentiendo et intelligendo. Sed an separata a corpore posait hoc modo a rebus corporeis pati, alterius quæstionis est, propter quosdam qui dicunt quod anima separata a corpore, et etiam angelus, potest accipere cognitionem a rebus sensibilibus. Sed, si etiam hæc opinio esset vera, tamen pali sentiendo, vel intelligendo, est perfici, non puniri; nisi forte per accidens, inquantum illud quod sentitur, vel intelligilur, repugnat voluntati ; sed ipsum sentire, secundum se consideratum, poenale non est. Alio modo dicitur pali proprie loquendo, secundum contrnrietatem agentis ad patiens, prout scilicet pati dicimur, cum aliquid nobis adveniat, quod est contrarium natune vel voluntati nostræ (a). Et, secundum hoc, infirmitas et tristitia passiones dicuntur. El hæc quidem passio dupliciter esse potest. Uno modo, per receptionem formæ contraria? : sicut aqua patitur ab igne, inquantum calelil ; et, per consequens, diminuitur ejus qualitas naturalis. Et hoc modo anima separata non potest pati ab igne corporeo : quia nec calefieri potest, nec desiccari, nec secundum formam aut qualitatem quamcumque ignis corporei immutari. Alio modo dicitur pati omne illud quod quocumque modo impeditur a suo proprio impetu, vel inclinatione : sicut si dicamus Lapideni descendentem pati, cum impeditur ne deorsum perveniat; et sicut dicimus hominem pati, cum detinetur, vel ligatur, ne vadat quo vult. Et ila per modum alligationis cujusdam anima patitur ab igne corporeo, ut Augustinus dicit, 21. *dc Civitate Dei* (cap, 10). Non enim hoc est contra naturam spiritus corpori alligari, cum videamus animam naturaliter alligari corpori ad vivificandum ipsum. Dttmones etiam per necromantiam potestate superiorum daemonum alligantur aliquibus imaginibus, vel aliquibus aliis rebus. Unde mullo magis possunt spiritus alligari divina virtule igni corporeo, non *ut dent* vitam, sed ut *accipiant pamam*ϕ ut Augustinus (ibid.) dicit. Sed quia quod est minoris virtutis, non potest sua viriuto ligare illud quod est majoris virtutis, inde est quod nullum corpus potest ligare spiritum, qui est majoris virtutis, nisi aliqua superiori virtute. Et, propter hoc, dicitur quod ignis corporeus agit in animam separatam non propria virtute, sed inquantum est instrumentum divina· justitiæ vindicantis. » — Hæc ille.

Simile dicit, tertio *Quodlibeto,* art 23; et i. *Contra Gentiles,* cap. 90.

Ex quibus potest formari talis ratio pro conclusione Quidquid impeditur a suo proprio motu vel inclinatione ab aliquo, patitur ab illo. Sed anima separata impeditur per ignem corporeum a sua propria inclinatione. Ergo,' etc.

Tertia conclusio est quod privatio divin» visionis est principalis pœna damnatorum.

Hanc ponit sanctus Thomas, in inultis locis. Nam, in quaestionibus *de Anima,* q. 21, sic dicit : « .Maxima ergo afflictio damnatorum erit ex eo quod separabuntur a Deo; secunda vero ex hex; quod rebus corporalibus subdentur, et in infimo et abjectissimo loco includentur. » — Hæc ille.

Item, 3. *Contra Gentiles,* cap. 141 : « De ratione pœnæ, inquit, est quod sit malum contrarium voluntati. Malum nutem est privatio boni. Unde oportet quod secundum differentiam et ordinem bonorum sit etiam differentia et ordo poenarum. Est autem summum bonum hominis felicitas, quæ est ultimus finis ejus. Quanto ergo aliquid est huic fini propinquius, tanto praeeminet magis (a) hominis bonum. Huic autem propinquissimum est virtus, et si quid aliud quod ad bonam operationem hominem perficiat, qua pervenitur ad beatitudinem ; consequitur autem et debita dispositio rationis et virium subjectarum; post hoc autem, corporis incolumitas, quæ necessaria est ad expeditam operationem; demum autem, ea quæ exterius sunt, quibus quasi adminiculantibus utimur ad virtutem. Erit ergo maxima pOBna hominem a beatitudine excludi; post hanc autem, virtute privari, et perfectione quacumque naturalium virtutum animæad bene agendum; dehinc autem, naturalium potentiarum animæ deordinatio; post hoc autem, corporis nocumentum; demum autem, exteriorum bonorum sublatio.» — Hæc ille.

Et similia dicit in multis aliis locis.

Ex quibus potest formari talis ratio pro conclusione : Illa poena est maxima pœna damnati, per quam privatur ultimo fine summe desiderato. Sed privari divina visione et fruitione, est hujusmodi. Ergo, etc.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

§ 1. — Contra primam conclusionem

I. Argumenta Durandi.— Quantum ad secundum articulum, arguendum est contra conclusiones. Et quidem contra primam arguit Durandus (dist. 44, q. 10). Et primo contra conclusionem in se. Et arguit

Primo sic : Illud quod nihil reale abjicit, sed

(■I — *innt,* Pr.

(a) *inagu.* — Om. Pr.

solum ponit illud quod est ñatura conveniens, non affligit, nec inducit veram passionem, quæ sit vere afflictiva Sed per spiritualem immutationem nihil reale abjicitur, sed solum ponitur illud quod est naturæ conveniens; quia talis receptio est perfectio sensuum. Ergo per talem immutationem nihil affligitur, nec talis receptio est passio vere afflictiva. Utraque praemissarum de so patet.

Secundo sic : Per illud quod est commune beatis et damnatis, non potest poni afflictio damnatorum. Sed spiritualis immutatio sensuum a sensibilibus, est communis beatis et damnatis. Ergo per illam non |M>test poni afflictio damnatorum. Major patet: quia, posita causa communi, ponitur effectus communis; et ideo, si causa afflictionis esset iu beatis et damnatis, sequitur quod afflictio similiter esset eis communis; quod non est verum. Minor similiter patet de se : quin sensus lieatorum immutabuntur simpliciter a sensibilibus, sicut sensus damnatorum, alioquin non cognoscerent sensibilia, quæ damnati cognoscunt. — Si *autem* dicatur quod beati apprehendunt ignem, seu immutabuntursicut damnati ab illo, non tamen apprehendunt ipsum ut nocivum vel læsivum, quo modo damnati ipsum apprehendent; — Contra. Quia : aut ille ignis erit in corporibus damnatorum læsivus; aut non. Si non, et tu dicis quod apprehendent eum ut læsivum, ista apprehensio erit falsa; et sic non affligentur secundum veritatem ab igne, sed solum ex sua falsa apprehensione seu æstimatione; quod est inconveniens. Et iterum : unde inerit damnatis illa falsa æstimatio, quod judicent illum ignem ut eis nocivum, si in veritate non sit eis nocivus? Non potest dici quod a Deo : quia Deus nulli immittit falsum judicium sicut nec perversum appetitum. Nec ex seipsis : quia damnati post resurrectionem erunt æque perfecti, seu perfectiores, sicut nunc (a) sunt; et ideo, sicut nunc possunt recte judicare de igne, utrum sit eis nocivus vel non, ita tunc poterunt, ut videtur.— *Et iterum* : Quidquid sit de aliis sensilnhbusaliorum sensuum, et maxime visus, quod possint (6) immutare sensum intentionaliter, sine rcali et naturali immutatione (quod tamen non omnes concedunt); sensibilia tamen tactus, et maxime calor (γ), non videtur immutare sensum tactus nisi naturali immutatione (o), vel saltem non sine ea. Calor enim non videtur in medio vel organo causare nisi calorem; vel, si causet aliquid aliud, non tamen sine calore. Propter quod non bene apparet quomodo calor ignis possit sensum tactus immutare spiritualiler, et non naturaliter. — Si vero ille ignis sit eis vere læsivus, habetur propositum, scilicet quod damnati affligentur vera passione naturali ab igne illate. Quod patet sic : Objectum tempore ve) natura præccdil actum potenti®. Sed ignis, ut vere læsivus, immo ut actu lædens, est objectumaclualKapprehensionis,vclactualisafflictionis sequentis in damnatis. Ergo prius tempore, vel saltem natura, ignis laedit corpora damnatorum, quam apprehendatur, et quam sequatur dolor in eis. Sed illa læsio, ex quo praced it omnem immutationem spiritualem, non potest esse nisi per mutationem realem et naturalem. Quare, etc. Sic ergo patet quod dolor sensibilis, qualis ponitur in damnatis, non potest causari per solam immutationem spiritualem seu intentionalern. — *Et,* quod dicitur, quod sensibilia proportionata delectant, improportionata vero offendunt, dato quod non immutent immutatione naturali, ut colores et soni, — non valet. Quia, quamvis tristitia possit causari ex omnibus illis quæ nobis nolentibus accidunt, ut ostendit Augustinus. 14. *de Civitate Dei* (cap. 6 et 15), dolor tamen sensibilis, secundum eumdem, non est nisi ex læsione carnis proveniens. Prædicta ergo sensibilia, quantumcumque improportionate, causare possent tristitiam seu displicentiam; sed dolorem sensibilem nihil potest causare, nisi quod corpus immutat realiter.

Secundo principaliter arguit contra probationem conclusionis, qua dicitur quod, quia cœlum per motum suum est primum alterans, ideo, cessante motu cœli, cessabit omnis alteratio.

Primo (x). Illud enim non potest teneri, saltem Parisiis, cum sit articulus condemnatus. Dicit enim articulus, quod, *Dicere quod, cessante motu cœli, si ignis esset juxta stuppam, non combureret illam, — Error.*

Item, illa ralio videtur repugnare positioni : quia primum alterans est causa omnis alterationis, et non cujusdam tantum; si ergo per cessationem motuscœli, tanquam primi alterantis, cessent alia? alterationcs, oportet dicere quod omnes cessent, et non quædam sic, et quædam (6) non; quod est contra eos qui dicunt quod cessabit actio naturalis, non autem intentionalis.

Item. Quia ista distinctio alterationurn seu passionum est satis dubia. Quia omnis alteratio quam facit sensibile in medium (γ) vel in sensum, videtur esse naturalis, et realis : naturalis quidam, quia est ex principiis naturalibus naturaliter agentibus; realis vero, quia per eam iit vera et realis forma in susceptivo, qme haliet totum suum *esse* circumscripta omni operatione animæ. Verum est quod immutatio talium sensibilium non corrumpit aliquid per se, sed solum illa quæ sunt a sensibilibus tactus : quia consistentia corpons per se

(a) *nunc.* — *ut* Pr.
(β) POMUIL — *poetunt* Pr.
(γ) *calor.* — *color* Pr.
(ὰ) *immutatione.* — *mutatione Pr.*

(i) Primo. — Orn Pr.
(β) *quaedam etc, et quadam.* — *quidam sic, et quidam* Pr
(γ) mcdtimi. — *motum Pr.*

dependet ex qualitatibus tangibilibus, et non ex aliis sensibilibus; ideo immutationes qualitatum tangibilium possunt per se pertinere ad corruptionem corporis, non autem ill® quæ sunt ab aliis. Propter hoc tamen non debet dici quod immutatio quæ fit a qualitatibus tangibilibus, sit realis et naturalis, illa vero quæ fit ab aliis sensibilibus, non sit realis el naturalis, sed solum intentionalis : omnes enim sunt reales el naturales, el aequaliter dependent a primo alterante; et ideo, si immutatio aliorum sensibilium, puta colorum et soni potest (a) esse cessante motu coeli, eadem ratione poterit essi immutatio naturalis secundum qualitates tangibiles.

Item. Nullo modo videtur quod cœlum, ratione sui motus localis, sit causa nlicujus alterationis, nec illius quæ est ab illo immediate, nec cujuscumque alterius. *Primo* : Quia principium quo alterans alterat naturaliter, est aliqua qualitas alterantis, sive univoca cum termino alterationis, sive æquivoca. Sed motus localis, non est aliqua qualitas corporis cœlestis, nec aliqua forma absoluta. Ergo non potest esse principium seu ralio alicujus alterationis. Major patet : quia sola forma potest esse principium quo aliquid agit; illa autem, respectu alterationis, non potest esse forma substantialis, ut patet per Aristotelem, *de Sensu et sensato;* nec quantitas, quia illa nullius actionis est principium, innuo abstrahit ab omni actione et passione; nec relatio, ut patet, 5. *Physicorum* (t. c. 10); relinquitur ergo quod sit aliqua qualitas. El sic patet major. Minor de se manifesta est;et nihilominus habetur, 8. *Physicorum* (L c. 59), ubi dicitur quod motus localis nihil variat in cœlo, et ideo solus ille mutus ei attribuitur.

Secundo, Quia impossibile est quod aliquid habens principium agendi æquo perfectum ut prius, et passum æque dispositum ut prius, non possit agere sicut prius· Sed, cessante motu coeli, ignis remanebit ita calidus sicut prius, et stupp æque disposita ut calefiat sicut prius. Ergo, eis approximatis, necessario ignis comburet stuppam sicut prius. Et, eodem modo, cum corpora damnatorum sint vere passibilia (carent enim dote impassibilitatis, quam habent coqxira beatorum), poterunt vere calefieri el immutari ab igne, sicut nunc immutantur. Cessatio ergo motus cadi non impedii veram et naturalem alterationem corporum : quia motus ejus ad illam non requiritur, quamvis requiratur ad alteralionem generationis el corruptionis elaliarum mutationum, pr hoc quod adducit alterans, scilicet solem et alia astra, respectu diversarum partium terræ, quæ sui praesentia agunt ubi prius non agebant, et propter sui absentiam non agunt ubi prius agebant. — Hæc ille.

(a) *point — pwunt* Pr.

II. Argumentum Scoti. — Contra eamdem conclusionem arguit Scotiis (disl. 48, q. 2), probando quod, cessanto motu cadi, agentia inferiora possent agere. Quia non est ratio agendi ex parte cause particularis, nisi quia habet formam sufficienter activam, el passum sufficienter approximalutn. Et si dicas quod cum lux? requiritur aliud agens universale, scilicet cœlum, — volo, non inquantum motum localiter : quia motus localis non est sibi ratio agendi in suo ordine; nihil enim facit motus localis, secundum Philosophum, 2. *de Generatione* (t. c. 55), nisi quod est adducens generans, hoc est, per ipsum fit approximatio agentis habentis virtutem activam propriam ad ipsum passum. Sed hæc omnia, scilicet particulare agens, habens virtutem activam propriam (a), et approximatio ad passum, et (C) habitudo sive aspectus ad corpus cœleste habens determinatam rationem causæ superioris, possunt tunc poni : quia corpus cœleste quiescens habeteamdem virtutem causæ superioris (γ) respectu causæ inferioris suppositae, quam haberet etiamsi non (o) quiesceret. Ergo requisita ad actionem essent tunc quæ nunc. — Hæc ille.

III. Argumenta Aureoli. — Contra eamdem conclusionem arguit Aureolus (dist. 44, q. 1, art. 4), probando quod organa sensuum damnatorum, puta laetus, calefient realiter.

Primo. Quia apprehensio excellentis calidi est quaedam calefactio, trahens medium harmoniæ laetus ad extremum. Sed ita erit in damnatis. Ergo, etc.

Secundo sic. Nam Scriptura dicit quod damnati mittentur in ignem, el anlebunt (Johan. 15, v. 6).

Tertio. Quia auctoritates Sanctorum, puta Augustini et Gregorii, idem sonant; nec distinguunt passionem intenlionalem a reali.

IV. Alia argumenta Aureoli. — Secundo loco (ibid.) vult probare quod non possit esse in sensu passio intentionalis sine reali, quoniam passio intcntionalis necessario (c) est realis.

Primo. Nam, secundum Aristotelem, 2. *de Anima* (t. c. 123), excellens sensibile corrumpit sensum. Et hoc patet per experientiam, in visu, respectu intensissimi coloris; et in auditu, respectu excellentis soni. Sed impossibile est quod aliqua actio çornirnpal sensum, nisi sit actio realis, ut cum apprehensione concurrat realis transmutatio.

( ) a verbis *ad* ipsum *pauum* usque ad *propriam,* om. Pr.

( ) *el.* — est Pr.

(γ) a verbis *pouunl tunc poni* usque ad superioris, om. Pr.

(i) *tuppotdx, quam haberet diam ti non — superposilr, que: omnia haberet etiam* si Pr.

(t) necessario. — *actio* Pr.

Secundo. Nain, 3. *de Anima* (t. c. 7), Philosophus <lat differentiam inter sensum el intellectum : quia intellectual post excellens inlelligibile, fortius intelligit; ccontrario autem est de sensu; nam auditus, post maximum sonum, minus audit; quod non esset nisi potentia auditiva transmutaretur realiter.

Tertio. Quia ad experientiam patet quod, post visionem intensam coloris viridis, remanet potentia visiva alleratn adeo ut alia videantur sibi viridia; similiter, post maximum lumen, apparent omnia luminosa; quod non esset nisi apprehensio sensuum esset cum reali transmutatione. Similiter idem patet : quia a<l sensationem odorum fiunt (a) in sensu reales transmutationes; nam provocant el curant reuma. Non ergo operatio sensus est abstracta, sicut operatio intellectus.

Quarto. Quia dicit Philosophus, 2. *de Anima* (t. c. 140), quod visio est quædam coloratio; similiter auditio est quaxlam sonatio. Et ratio est : quia objectum sensibile actual et quodammodo transmutat sensum ad sui similitudinem realern.

Quinto. Quia organa sensuum exsistunt in quadam spoliatione a forma apprehendenda, in quodam medio inter extrema : visus enim est spoliatus ab excellenti colore el lumine, ideo ejus organum consistit in quadam diaphaneitale; el similiter tactus consistit in medietate qualitatum tangibilium recedente ab extremis. Tale autem medium extremorum in quolibet organo sensuum vocat Aristoteles harmoniam. Tunc sic : Comprehensiones sensuum non sunt nisi mutationes mediorum. Sed hujusmodi immutationes mediorum sunt reales transmutationes. Ergo immutationes sensuum sunt passiones transmulativæ. El hinc est quod magis factæ abjiciunt a sensu, pro tanto quia sensibilia agentia secundum suas extremitates corrumpunt proportionem sensus, pro tanto quia trahunt cama medio ad extremum. Nec Aristoteles intendit quod hujusmodi transmutationes sensuum sint generaliter salus et perfectio, nisi de mutatione sensus usque ad gradus qui proportionantur harmonise organi, a qua, cum exeunt, trahunt medium ad extrema. Ideo comprehensio summe calidi in sensu tactus non est aliud quam calefactio. Similiter comprehensio excellentis coloris in visu est quædam coloralio, trahens medium ad extrema; et ideo abjicit a sulkstantia. — Hæc ille.

V. Argumenta Henrici – Contra eamdem conclusionem arguit Henricus, *Quodlibeto* 11, q. 8, dicens: Dicunt quidam, quod sola apprehensio sine immutatione reali potest causare dolorem, et majorem quam si esset ibi realis immutatio; sicut erit in corporibus damnatorum, quia ignis non immutabit corpora eorum comburendo, sed per speciem intentionalem calorum immutabit excessive, ad quam sequitur maximus dolor. Sed quomodo hoc possit fieri naturaliter, non video. Quia, si in tali immutatione nulla sit abjectio, nihil recipitur nisi sensibile, secundum quod sensibile; hoc (x) autem non causal dolorem, sed delectationem; unde non affligeret ea, nisi supernaluraliter sensus perfectissimos. Si ergo oportet ponere corpora damnatorum vere affligi, nec sit ibi immutatio corruptiva· nec Deus immittat dolorem (quia tunc pro nihilo esset ibi ignis), tunc, si perciperetur corruptiva immutatio, ubi non est, deceptio esset, sicut est in doctoribus qui somniant se comburi. — Hæc ille.

VI. Argumenta Bernardi de Gannato. — Item Bernardus, ibidem, sic dicit.

Primo. Positio illa quæ ponit corpora damnatorum affligi per inlentionalem immutationem, non naturalem vel realern, non est multum rationabilis: quia, licet apprehenderent illam immutationem inlentionalem, tamen cum hoc scirent quod in nullo potest eis nocere; et ideo non apprehenderent dolorem.

Item. Illa immutatio intcntionalis non fit ab igne nisi per immutationem naturalem : aliter non plus affligeret eos calor ignis praesentis quam absentis; quia ex quo non immutat realiter, sufficeret quod calor esset imaginatus (ea enim quæ imaginamur, frequenter plus mo\ent quam ea quæ in picturis videmus). Ille igitur (6) ignis non plus faceret in eis quam ignis pictus, qui reduceret eis ad memoriam verum ignem, absque hoc quod aliquam realem immutationem faceret in eis, sicut aliqui dicunt quod ignis verus nullam realern immutationem facit in eis. Hoc autem est idem dicere ac si negaretur illa afflictio fieri per verum ignem.

Item. Apprehendere (γ) nocumentum quod nullo modo nocere potest, est deceptio; et sic deciperentur damnati. Et ideo hæc positio non est multum tenenda. — Hæc illo.

§ 2. — Contra secundam conclusionem

I. Argumenta Durandi. — Contra secundam conclusionem arguit Durandus (disl. 44, q. 11), dicens quod hæc opinio probabilis est, ponendo quod anima separata, vel angelus, sit in loco per essentiam suam : quia tunc potest virtute divina detineri in loco, he movealur ad alium ad quem vellet. Non tamen bene apparet quomodo virtus detentiva sit in igne. Hoc tamen non obstante, posset dici quod dicitur detineri ab igne, quia delinetur in igne, et sic ab eo patitur, eo modo qu

(a) *fiunt.* — lumit Pr.

( ) *hoc.* — *ti* Pr.
( ) igilur. — *autem* Pr.
(γ) *Apprehendere.* — *apprehenderent* Pr.

desiderans mortem, et fastidiens vitam, dicit quod anima patitur n suo corpore in quo detinetur. — Et nihilominus gravo videtur aliquibus quod iste sit totus modus quo anima vel dromones patiuntur. Quia, secundum hunc modum, aequaliter pateretur anima, vel dromon, si detineretur in pulcherrima camera et optime ornata, sicut patitur ab igne : quia non ponitur pati, nisi quatenus detinetur. Hoc autem non reputatur adeo pœnale communiter, seu grave, sicut praedicamus esse gravem pœnam damnatorum hominum vel dæmonum. — Et confirmatur : Quia, sicut animæ damnatorum detinentur in inferno, sic anima· puerorum decedentium in solo originali in limbo. Si ergo sola detentio est afflictio, sequitur quod anima· decedentium in originali, tantum affliguntur quantum dromones et animæ damnatorum ; quod non videtur conveniens.

Si vero spiritus ponatur esse in loco per operationem, tunc non bene apparet qualiter patiatur a loco per detentionem. Quia operationum quaedam manent in agente, ut inlelligere el velle; el per istas non potest spiritus esse magis in loco quam per essentiam. — Alia· vero sunt, qua· transeunt in materiam exteriorem, el per has solas |K)te>l competere spiritum esse in loco, quatenus movet vel facit aliquid circa locum (a), vel circa corpus exsistens in loco. Hæc autem ojieratio, licet possit convenire angelis, non tamen potest convenire animabus separatis : quia anima separata nec movet ad formam (quod est commune sibi et angelis); nec potest movere aliquod corpus ad locum; quia, cum habeat determinatum mobile, scilicet corpus, cui unitur ut forma, mediante quo movet quidquid movet, separata ab eo nihil aliud potest movere. Si ergo spiritus non sit in loco nisi per operationem, et nullam talem potest habere anima separata, sequitur quod i|ksa non sit in loco, et per consequens quod ibi non delineatur, nec per detentionem affligatur.

Item, probatur de anima el angelis simul, esto quod utrique conveniat operari circa locum, quod non affligantur per detentionem in loco. Quia, si esse in loco est operari in loco, esse seu detineri violenter in loco est operari in loco violenter, vel contra voluntatem. Sed illud non potest competere animæ separate, vel angelo. Ergo, etc. Major de se patet. Minor probatur. Quia magis |>otesl homo cogi ad operandum quam angelus, vel anima separata. Sed homo non potest cogi coactione simpliciter dicta ad operandum ea quæ dependent ex Iibero arbitrio, quamvis jKmsit impediri ne faciat quod vellet facere : nam, ei |>er violentiam manus alicujus hominis applicetur ad percutiendum alium, talis non percutiet active, quia principium activum operationis non est in illo, sed mere passivum. Et inulto magis videtur quod anima separata, vel angelus, non possit cogi ad aliquam actionem dependentem a libero arbitrio. Talis autem est omnis actio quam habet vel habere potest anima separata, vel angelus, circa locum. Quare, ei esse in loco est operari in loco, el detineri in loco est operari in loco violenter, palet quod nec angelus nec anima separata possunt violenter detineri iu loco, nec per consequens affligi per violentam detentionem.

Si vero dicatur quod non sunt in loco, nec delinentur in loco per actionem suam in locum, sed potius |>er actionem quam recipiunt a loco, — Contra. Detineri a loco supponit esse in loco. Si ergo spiritus in loco est per detentionem in loco, sequitur quod passio in loco supponit esso in loco. Sed posterius pnesupponens suum prius, non est causa ejus. Eigo pati (x) a loco non est ratio animæ, vel angelo, quod sil in loco. — Hæc ille, in forma.

II. Argumenta Henrici. — Contra eamdem arguit Honricus, 8. *Quodlibeto,* q. 4, dicens : Quidam dicunt quod spiritus alligatur igni, et non potest separari, et impeditur ab agendo quæ agere cupit, el in hoc summe affligitur. Sed hoc modo non pateretur (6) ab igne inferente passionem, nisi (ccasionaliter; sed ipse in se hujusmodi dolorem excitaret (γ), sicut cor hominis excitaret passionem iracundia» ad praesentiam repugnantis. — Secundo, dicunt alii, quod patitur ab igne, non ut est natura infiictiva, sed ut est instrumentum divina· justiliæ. Sed sic non plus pateretur ab igne, inquantum est calidus, quam ab aere. Ideo dicendum est quod ignis affligit spiritum, inquantum calidus, et eodem genere affliclivum quo affligit sensum.

§ 3. — Contra tertiam conclusionem

Argumenta Aureoli. — Contra tertiam conclusionem arguit Aureolus (dist. 46, q. 1, art. i), probando quod miseria damnatorum principalius, formalius et essentialius consistat in displicentia de Deo rotema, quam in carentia divinae visionis, vel m afflictione pœnali.

Primo sic. In illo actu consistit infelicitas damnatorum, qui est summum malum illorum. Palet : quoniam, sicut felicitas est summum lionum formale beatorum, sic infelicitas damnatorum est summum malum formale illorum ; el, sicut felicitas beatorum consistit in summo bono essentialiter, sic infelicitas damnatorum in summo eorum malo. Sed malignari in divinitate, sive displicere de divinitate (quod idem est), est summe malum formale damnatorum; et majus quam non videre divinitatem. Probatur : quia non videre divinitatem, ut sic, non habet

ta) focum. — tonum Pr.

(a) pati. — *palet quod.* Pr.
(M) *pateretur.* — *patitur* Pr.
(γ) *excitaret.* — *exettan* Pr.

rationem detestabilis et culpæ. Et formatur (a) sic ratio : Illud quod habet majorem rationem detentabitis et fugibilia, haliet majorem rationem mali ad potentiam cui Ineat. Sed displicere de divinitate habet rationem detestabilis et fugibilis plus incomparabiliter quam non videre Deum : quia non videre Deum est tantummodo malum non videnti; sed displicere et odium illud sunt actus, qui, quantum est do se, privarent divinitatem, si possent; omnis enim qui odit alium, quantum est de se, vellet illum non esse ; et ideo odire divinitatem est velle non esse divinitatem.

Confirmatur hoc ex diffinitione felicitatis, quam ponit Aristoteles, 1. *Ethicorum* (cap. 7 et 8), dicens quod est operatio hominis secundum maximum bonum ejus in vita perfecta. Ergo, per oppositum, infelicitas est operatio secundum maximum malum hominis in vita imperfectissima. Sed nulla est operatio quæ consistat in tanta detestabilitate et habituali malo, quam illa quæ est abominatio el displicentia divinitatis. Ergo, etc.

Secundo sic : Beati ludo et infelicitas opponuntur. Tunc sic : Major est oppositio inter actus contrarios positive, quam inter acturn et privationem ejus. El ideo majus malum est illud quod opponitur bono contrarie, quam illud quod opponitur privative tantummodo. Patet enim quod pejus (6) est injuste agere, quam solum non agere juste privative. Sic ergo, cum infelicitas consistit in malo maxime opposito beatitudini, oportet quod consistat in actu opposito contrarie, non in (γ) actu opposito privative. Sed beatitudo consistit in actu visionis, secundum aliquos; vel, secundum alios, et melius, in ultimata complacentia divinitatis, quæ est delectatio quædam ultimata de Deo viso. Oppositum autem visionis nullum est nisi oppositum privative, puta non videre ; oppositum autem complacentiae contrarie, est ipsa displicentia. Ergo in illa maxime consistit infelicitas.

Tertio sic : Beatitudo consistit in quietationo ultimi finis. Ergo, per oppositum, infelicitas consistit in inquietatione ultimi finis. Sed inquietatio in divinitate non est aliud quum displicentia de illa. Probatur : quia, per oppositum, quietatio est sumina complacentia in illa. Ergo infelicitas damnatorum consistit in quadam displicentia ultimi linis, el per consequens divinitatis. Ista autem displicentia non est aliud quam odire Deum, et displicere in eo. — Hæc Aureolus.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

(a) *Et formatur, — ut formetur* Pr.
(15) *prjtu.* — prtui Pr.
(γ) in. — Om. Pr.

ARTICULUS III.

PONUNTUR SOLUTIONES

§ 1. — Ad ARGUMENTA CONTRA PRIMAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Durandi. — Quantum ad tertium articulum, respondendum e>t objectionibus supradictis. Et quidem

Ad primum eorurn quæ Durandus primo loco objicit contra primam conclusionem, dicitur, negando minorem. Quia non omnis spirituals vel intentionalis immutatio sensuum est conveniens nalune animalis, nec ipsi sensui; immo aliqua est disconveniens tam sensui exteriori quam interiori, ut patet de visione extremorum colorum in excessu, el de auditione disproportionatorum sonorum. Unde Petrus de Palude (dist. 44, q. 6), ad dicta Durandi respondens, sic dicit ; < Si quis \ult sustinere primam opinionem, .potest sic arguere contra secundam, quæ ponit corpora affligenda per passionem naturæ, non animæ, Deo corruptionem (x) impediente Quia calor immissus, aut differt specie a calore naturali, aut non. Si differt specie, non sentitur a sensu ejusdem rationis; sicut a visu non perciperetur gloriosa claritas, si differret (δ) a luce communi. Si autem sensus illum calorem non perciperet, nec appetitus doleret (γ). Si autem sit ejusdem speciei cum calore communi, per consequens est ejusdem speciei cum calore mixti et naturalis coq>oris humani . nam sicut gravitas quam trahit corpus humanum, est ejusdem speciei cum gravitate elementorum gravium, a quorum prædomiuio secundum quantitatem eam trahit ; sic el calor quem trahit ab elementis levibus prædominantibus secundum virtutem, est ejusdem speciei cum ipsis. Duo autem accidentia ejusdem speciei non sunt in eodem subjecto : ut calor febrilis non est alius numero cum calore naturali, cum sil idem sjæcie, quia eodem sensu percipitur, et est in eodem subjecto; undo febrilis calor non est aliud quam calor naturalis innaturaliter et immoderate (J) el iinproportionabiliter intensus. Similiter, quando hærelicus comburitur, non est alius calor quam corporis intensus, cum qualilæt jmrs mixti sit mixta, el per consoquens calida. Sicut, si tepidum calefiat, uou est caloris immissio, sed intensio, supposito quod lepidilas sil ejusdem speciei cum calore. Hoc autem est inconveniens ponere in corpore damnati, scilicet quod habeat febrem continuam ; et quod naturalis calor eorum ponatur extra naturam suam, in qui-

ta) corruptionem. — ordmnvi Pr.
(6) di/frrrrf — *dʎflrrt* IT
(γ) *dotent, — dttrrtt* Pr.
(Ô) *immoderate* — immrdmU Pr

bus naturalia debent manere integra, et sicut membra, ita et quatuor humores in debita proportione perpetuo conservari. Tenendo autem istam opinionem, potest responderi ad quinque rationes factas contra conclusionem. — *Ad primam,* qua dicitur quod passio quæ non abjicit, sed perficit, non affligit, etc., — Solutio : Verum est per se, vel de se; sed ratione suæ causse, sic. Quia, posita causa immediata, ponitur effectus, etiam sublata causa remota : sicut, manente luce in luna, annihilato sole, ipsa illuminaret aerem. Ignis autem, mediante calore impresso, causal sensationem; et illa immediate causât dolorem, quando est calor immoderatus. Supposito ergo quod calor impressus desit, si tamen adsit illa sensatio quam solet causare calor immoderatus, sequitur idem effectus : sicut sol solet illuminando calefacere, et calefaciendo generat ; sicut ergo profundum terne non illuminat, quia opacum non est illuminabile, illud tamen calefacit, et calefaciendo generat mineralia in visceribus terræ; ita calor ignis, qui calefaciendo solet sensum immutare, et per hoc appetitum contristare, si non calefaciat, sed immediate sensationem faciat, tcqualiter affliget. Quod autem afflictio immediate cause» tur a sensatione, et non calefactione, apparet : quia appetitus animalis a nullo movetur, nisi mediante apprehensione. Et quod Deus potest facere sensationem sine calefactione, probabitur in solutione quinti argumenti. Sed quod ignis hoc possit virtute divina, apparet: quia utmmque est in virtute ignis, licet ordine quodam; unde, sicut, sublata dispositione subjecti procedente per lucem solis, sol facit secundum effectum et tertium sine primo squalem, generando mineralia in visceribus terræ, pari modo, divina virtute vel ordinatione impediente primum effectum ignis, qui est calefacere, nihilominus habebit secundum, qui est sensum immutare, et tergum, qui est dolor appetitus, d — Hæc Petrus, et bene, prater hoc quod videtur tenere cum Durando, quod omnis sensatio perficit sensum, qualiscumque sit; quod sanctus Thomas negat Ubi sciendum quod species rei sensibilis, vel ipsa sensatio, potest comparari ad sensum dupliciter, secundum duo quæ sunt in sensu, scilicet ipsa potentia sensitiva, et organum ejus. Quoad primum, omnis sensatio j»erficit sensum , non autem quoad secundum, quia organurn sensus per sensationem objectorum disconvenientium non perficitur, sed imperficitur et affligitur.

Ad tecundum respondet Petrus (ibid.), quod, ‹ cum dicilur quod commune damnatis et lieatis non est causa afflictionis damnatis, — verum est; nisi |»er aliquid adjunctum vel amotum ex altera parte. Potest enim effectus alicujus causas impediri dupliciter : uno modo, propter agens contrarium; al>o modo, propter dispositionem contrariam. Unde ignis qui combussit Chaldæos, non combussit puoros, sed eorum vincula ; et contristavit Cbaldtcos, et laetificavit pueros. Hoc autem non fuit (a) quia non esset calor ejusdem rationis, vel quia non fuerit perceptio caloris hinc et inde; sed quia natura ignis, quæ est comburere (6), fuit impedita in pueris a Deo, non autem in ministris regis propter eorum saevitiam, in illis propter eorum innocentiam. Ita et hic, corpus beati positum in igne non minus sentiret calorem ignis tactui immoderatum quam corpus damnati; sed tamen non sequeretur afflictio in justo, Deo impediente, propter ejus innocentiam, quæ sequeretur in altero propter suam naturam, Deo non impediente, sed permittente, propter culpam. Secundo modo, per contrariam dis|>ositioiiem, sicut ad calefactionem cera sequitur rarefactio, quia natura calefactionis est rarefacere subjectum non contrario motio dispositum ;sed in ovo non sequitur rarefactio, sed condensatio, propter contrariam dispositionem. Ita et in damnatis, sensationem immoderati caloris sequitur naturaliter afflictio, quia non est ibi dos impassibilitalis, quæ impediat formaliter; sed non sic in beatis, propter dotem iinjiedientem. d — Hæc ille, et bene, et conformiler dictis sancti Thomæ, i. *Contra Gentiles,* cap. 89, ubi sic dicit : α Quia damnatorum corpora quantum ad aliquas conditiones non erunt animæ totaliter subjecta, affligentur secundum sensum a contrarietate sensibilium, n ut supra(γ) allegatum est. Item, cap. 86 : « Corpus perfectum per animam fruentem Deo, immune erit ab omni malo, et quantum ad actum, et quantum ad]>otentiam. Quantum ad actum quidem, quia nulla in eis erit corruptio, nulla deformitas, nullus defectus. Quantum ad potentiam vero, quia non poterunt pati aliquid quod sit eis molestum, et propter hoc impassibilia erunt. Quæ tamen iinpassibilitas non excludit ab eis passionem quæ est de ratione sensus : utentur enim sensibus ad delectationem, secundum illa quæ statui incorruplionis non repugnant. » — Hæc ille. — Ex quibus palet quod, licet immutatio spiritualis sensus tactus sit communis lieatis et damnatis, tamen beatos non affligit, quia corpora eorum perfecte erunt subjecta animæ; affliget autem damnatos, ratione opposita.

Ad tertium respondet Petrus (ibid.), quod, « cum dicitur quod apprehendent vere vel false, etc.. — hoc potest solvi dupliciter. Primo, quod non propter diversimode apprehendere, sed propter diversimode recipere : nam corpus beati recipit sensationem non ut læsivain, sed ut lætificativam, Deo impediente, vel dispositione sibi inluerente; corpus vero damnati ut læsivam, Deo non impediente, nec dote qua caret, ita quod prius est afflictio et kesio,

(a) *fuit* — /ii Pr
(β) 7U« *comburere.* — *comburere, qun* Pr
ij) CCr art t, conci. 1.

quam apprehendatur. Vel jxitesl dici secundo, quod beatus, si poneret manum in igne, judicaret ignem Icesivum aptitudine, non autem lædentem in actu; et sic nec timet, nec dolet; scit enim quod non lædil, nec liedet, propter alteram de dictis causis, vel utramque. Tactus autem damnati percipit calorem ignis conjunctum, non sibi impressum; ot judicat quod laxlit et lædet ipsum semper in futurum ; et ideo semper horret et limet respectu futuri. Item, ad istam sensationem sequitur posterius natum, sed simul tempore, afllictio vel dolor. Tertio, apprehenditur ut lædens actu, vel laesionem illam veram. Et sic non est falsum judicium. Nec objectum est |>ost actum, sed ante : sicut etiam prine dolet homo quam percipiat se dolere; non tamen prius dolet quam percipiat naturaliter illud quod est causa doloris; in quo tamen non oportet quod judicet ipsum esse causam doloris, quousque experiatur. — Hæc ille.

Sed ista solutio et pracedentes non videntur assignare modum quo ignis ille sit realiter læsivus, vel actu lædens corpus damnati plus quam corpus beati, si tangeret illum ignem. Quæritur enim, quæ sil ista læsio corporalis? Aut est sensus ignis, aut sensatio ab illa causata, aut dolor sensationem consequens, aul aliquid consequens dolorem, et aliquid pracedens. Non potest dici quod sil sensus ignis, aul sensatio : quia illa duo recipi possunt in sensu beatorum, in quibus tamen Icesio recipi non potest. Nec potest dici quod illa laesio sit dolor : quia objectum doloris sensibilis non est idem quod dolor; læsio autem est objectum doloris sensibilis, ut ostendit sanctus Thomas, 1' ❡ q. 35, art. I ; et 3 p., q. 15, ari. 5; et multis aliis locis. Similiter nec potest dici quod sit aliquid consequens dolorem : quia objectum pnecedit actum natura, vel tempore. Si autem dicatur quod sit aliquid pnecedens dolorem, iste non assignat quod sit in corpore damnati. Ideo dicendum videtur quod læsio corporis, quæ est objectum et causa doloris sensibilis ipsius damnati, est aliquid prius natura, pnecedens illum dolorem, quod sic est proprium damnati, quod non convenit beato, nec convenire potest. Hoc autem videtur esso coacta detentio ab illo igne, et coacta sensatio illius, impediens libertatem sentiendi alia delectabilia, et essendi quo vellet, et coacta conjunctio cum objecto tam disconvenienti organo tactus, violentons virtutes apprehensivas et appetitivas et motivas ipsius damnati, sicut postea latius exprimetur. Hanc enim comparationem habet ille ignis ad corpus damnati, quam non potest habere ad corpus beati»

Ad quartum respondet Petrus (ibid.), dicens : « Cum dicitur quod tactus non est sine naturali mutatione, etc.; — dicendum quod ista ratio est contra arguentem, quia tunc sensus corporis glorifient! non perciperet ignem, a quo non potest calefieri. Unde dicendum quod omnis sensatio fit per immutationem inlentionalem per se el formaliter, etiam in sensu tactus : quia manifestum est, quidquid sil de specie caloris, quod sentire calorem non est calefieri. Sed quidam sensus cum immutatione spirituali habent etiam naturalem et substantialem : vel praecedentem, sicut olfactus, quia odor non defertur ad organum nisi cum quadam fumali evaporatione; vel sequentem, sicut gustabile per nutritivam corrumpitur, sed prius (a) gustatur. Auditus vero cum motu locali immutatur a sono, quem tamen aliquando deserit, et ubi cessat motus localis, species soni ultra transit, sicut species odoris ultra evaporationem, ut Commentator dicit (2. *de Anima,* t. c. 97) fetorem cadaverum vultures ultra mare sensisse, usque ad quem locum non potuit quæcumque resolutio se extendere. Similiter multi dicunt corpora sanctorum sine resolutione odoranda, per solam (6) spiritualem immutationem. Ita etiam hic : quamvis per naturam calor non immutet tactum sine calefactione sensibili; supernatural!ter autem sic; immo quandoque naturaliter (γ). Sicut enim, cessante]>osteriore, quandoque durat prius, sic quandoque durat posterius in actionibus et effectibus, priore sublato : sicut cursus natura est, primo nutriri, secundo augeri, tertio generare; naturale autem est quod, cessantibus duobus ultimis, manet primum; sicut animalia semper nutriuntur, non autem semper augentur; sed quandoque, postquam deficit augmentum (quod est secundum) potest esse generatio. Sic et hic : calor potest ad sentiendum immutare, quando non potest aliquid calefacere. › — Hæc Petrus, et bene, et concorditer sancio Thomæ, præsenti distinctione, q. 2, art. 1, in solutione tertiæ quæstiunculæ, ubi sic dicit : ‹ Organa sentiendi immutantur a rebus quæ sunt extra animam, dupliciter. Uno modo, immutatione naturali, quando scilicet organum disponitur eadem qualitate naturali qua disponitur res quæ agit in ipsum : sicut cum manus fit calida et adusta ex tactu rei calida», vel odonfera ex tactu rei odorifera. Alio modo, immutatione spirituali, quando recipitur qualitas sensibilis in instrumento secundum esse spirituale, id est species sive ipsa intentio qualitatis, et non ipsa qualitas; sicut pupilla recipit speciem albedinis, et tamen ipsa non efficitur allia. Prima ergo receptio non causal sensationem, perse loquendo : quia sensus est susceptivus specieruin sine materia, vel prater materiam, id est, prater ❡ materiale quod habebat extra animam, ut dicitur, 2. *de Anima* (t. c. 121). Et hæc receptio immutat naturam patientis, quia recipitur qualitas hoc modo secundum esse materiale. Unde ista receptio non erit in corporibus gloriosis; sed secunda, quæ per se facit sensum in

( ) corrumpitur, *pntu. — corpon, et poitea* Pr.
( ) rotam. — rolum Pr.
(γ) *eupcrnaturaliter autem aie;* immo *quandoque naturallier.* — irrui at *hic per divinam potentiam* Pr.

actu, et non immutat naturam recipientis. » — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione secundi, sic dicit : ‹ Passivum recipit actionem agentis secundum modum suum. Si ergo aliquid sit, qucxl natum st immutari ab activo, naturali et spirituali iinmutalione, immutatio naturalis præcedel immutationem spiritualem, sicut awe naturale praced it esse inteotionale. Si autem natum sit immutari tantum spiritualiter, non oportet quod immutetur naturaliter : sicut patet de aere, qui non est receptivus coloris secundum *esse* naturale, sed solum secundum ewe spirituale; et ideo hoc solum modo trnrnutalur; sicut e converso corpora inanimata immutantur per qualitates sensibiles solum materialiter, et non spiritualiter. In corporibus autem gloriosis non poterit esse aliqua immutatio naturalis. Et ideo erit ibi spiritualis immutatio lanium. » — Hæc ille. — liem, qu4, in solutione primi, sic dicit : « Quali- Lites quas tactus percipit, sunt illæ ex quibus constituitur corpus animalis. Per qualitates autem tangibiles corpus animalis, secundum statum présentent, natum es' immutari immutatione naturali el spirituali ab objecto tactus. Et ideo tactus dicitur maxime materialis inter alios sensus, quia plus habet de materiali immutatione adjunctum. Non tamen materialis immutatio se habet ad actum sentiendi qui perficitur immutatione spirituali, nisi per accidens. Et ideo in corporibus gloriosis, a quibus impossibilitas excludit naturalem immutationem, erit immutatio a qualitatibus tangibilibus spiritualis tantum» sicut el in corpore Adæ fuit, quod nec ignis urere» nec gladius scindere potuisset, el tamen horum sensum habuisset. ⁞ — Hæc ille. — Similia dicit de corporibus damnatorum, prasenti distinctione, q. 3. art. 1, q,a 3, per totum.

Ad quintum respoâdel Petrus (ibid.), dicens quod, ‹ cum dicitur quod dolor sensibilis non est nisi (x) ex hesione carnis proveniens,— verum est, secundum cursum natura. Sed Deus potat aliter facere. Quia læsio carnis, qu® est calefactio, non e&t causa formalis doloris sensibilis : cum dolor sensibilis non possit esse nisi in appetitu, calor autem est in elemento el mixto el inanimato; ergo dolor non est efleclus formalis ejus, qui nunquam potat subtrahi a sua causa : ubicumque enim est calor, ibi est calere, licet non ubicumque est sit calefacere, vel hujusmodi, quæ sunt effectus differenta el non formata, liem, non est causa materialis, quasi appetita non sit natus informari dolore, nisi disponatur per calefacere. Quia propnum susceptible non recipitur mediante extraneo ct communi, unde,cum proprium susceptivum visionis (L) sit potentia visita, commune autem (γ) specta quæ est in aere sicut in oculo, male dicitur quod species disponat oculum passive et receptivo ad visionem, sicut lux disponit ad speciem et passive el receptive, secundum quosdam, quamvis alii hoc negent (x). Et similiter, si (6) in organo tactus recipiatur calor, non est dis[>ositio passiva ad recipiendum dolorem, maxime cum cognitio cadat inedia» el quia ille calor non e>l novaqualitas(Y) addita, sed naturalis intensa. Deus autem potest facere effectum sine causa non formali nec materiali. Ideo virtute Dei potest esse dolor sensibilis sine alia læsione carnis. » — Hæc Petrus; et bene; prater hoc quod ponit ignem inferni in nullo hedere corpus damnati, vel, si ponat læsionem, non assignat quæ sit illa. Verum est (o) enim quod ille ignis non calefacit corpus damnati, nec aliquam ejus formam substantialem aut accidentalem corrumpit aut intendit aut remittit, nec aliquam novam qualitatem habentem esse naturale imprimit; sed alio modo potest ei nocere, et illud lœderc, modo supnidicto. Oportet enim dicere quod aliquid vel alio modo ageret in sensum damnati, quod vel quo modo non ageret in sensum beati; et hoc, sive in virtute propria, sive ut est instrumentum divinæ justiliæ vindicantis.

Sciendum est quod, cum dicit Durandus, quod sensatio excellentissimorum (e) sensibilium, si sil sine corporali læsione, non causal dolorem sensibilem, sed tristitiam interiorem, etc.; —ad hoc dici potest, primo, quod ignis inferni, dato quod in virtute propria non posset immediate causare talem dolorem, nisi prius natura noceret corpori, vel læderet illud aliquo modo, tamen, per virtutem sibi a Deo influxam, posset immediate talem dolorem causare, non prius causando aliquam laesionem in corpore, sed solam sensationem sui, ut dicit Petrus, et bene. — Dicitur secundo, quod ille ignis, etsi virtute propria non posset causare in damnato dolorem sensibilem immediate sine corporali læsione proprie dicta, posset tamen mediate talem dolorem causare, prasupposita violenta detentione spiritus in illo : ut sit talis ordo in pennis, quod ille ignis primocausat damnato coactam sensationem et detentionem; secundo, ex hac sensatione, simul cum aliqua interiori perceptione hujus nocumenti, sequitur tristitia interior; tertio, ex hac interiori tristitia redundat in sensualitate dolor sensibilis, per modum quo in alio proposito ostendit sanctus Thomas, 4. Sentent., dist. 17, q. 2, art. 3, in solutione prim® quæstiunculæ, ubi sic dicit : ‹ In contritione est duplex dolor. Unus in ipsa voluntate, qui

(«) r u i. — m ĸ Pr.
(‹) ruwnu — *voluntatis* Pr.
(y) commué eulem. — communit igitur Pr.

(«) ad viiioncm, tini! lux i/upon i/ *ad* speciem et ρα·-nw *ft receptive, secundum quosdam, quamvis alit hoc negent.* — lerundum *quotdatu , quanivu alii hoc negent, /*n imii e *ad* vùtavumi, *sicut lux disponit ad spectem* Pr.
(i) ii. — Om Pr
(γ) *quahtai — caliditai* Pr.
(I) et. — Om. Pr.
(i) excelkntinimonmi. exceltenliitimum Pr.

est essentialiter ipsa contritio, quæ nihil aliud est (piam displicentia peccati pneteriti. Alius dolor est in parte sensitiva, qui causatur ex primo dolore, vel ex necessitate naturæ, secundum quod vires inferiores sequuntur motum superioris; vel ex electione, secùùdum quod homo pœniténs in seipso hunc dolorem excitat, ut de peccatis doleal. Et neutro modo oportet quod dolor iste secundus sit maximus: quia vires inferiores vehementius movenlur ah objectis propriis quam ex redundantia superiorum virium; et ideo major dolor est in sensitiva parte ex læsione sensibili, quam sil ille qui in ipsa redundat ex ratione, etc. » — Hæc ille. — Item, 4. *Sentent.,* dist. 50, q. 2, art. 3, q|· 2, in solutione primi, sic dicit : « Potest dici quod per vermem spiritualem caro affligitur, secundum quod passiones anima· redundant in corpus, ethic, et in futuro. » — Hæc ille. — Ex quibus patet quod ex tristitia interiori quandoque redundat dolor sensibilis in parte sensitiva sine læsione corporali. Et hoc manifeste experitur quilibet in seipeo : quia ex interiori tristitia vehementi quilibet interdum non solum sensibiliter dolet, immo flet, et quandoque moritur. — Dicitur tertio, quod ille ignis lædit aliquo modo corpora damnatorum. Læsio enim corporalis dupliciter sumi potest. Uno modo, pro solutione continuitatis, vel corruptione, vel aileratione aliqua naturali, vel passione abjecti va alicujus convenientis; et hoc modo ille ignis non lædet corjiora, nec sensus corporeos damnatorum, ut sæpe dictum est. Alio modo, pro immissione alicujus qualitatis, aut formæ, vel sensationis, vel alterius quocumque modo disconvenientis corpori aut organis sensuum. Et hoc modo ignis inferni lædet corpora damnatorum : cum ejus dispositio sit improportionate el disconveniens organo visus et olfactus et tactus, auditus et gustus; unde istæ sensationes statim lædont corpora damnatorum, modo prædicto. Et ideo non est inconveniens si statim et immediate, concurrente tamen aliqua sensatione interiori, qua judicatur malus et disconveniens corpori, causal dolorem sensibilem exteriorem et interiorem in damnato. Dolor enim , cum sit passio appetitus sensitivi, presupponilæstimationem mali. Talem autem aestimationem non habet sensus exterior, nisi concurrente sensu interiori; nisi poneremus aliquam delectationem naturalem et dolorem naturalem in sensibus (»), non præsupponenlem æstirnationem boni vel mali in eodem supposito, sed inlelligentiain (6) quæ movet naturam, sicut dicunt aliqui philosophi et medici, ponentes sensum quemdam, qui dicitur sensus naturæ. Verumtamen talis amor naturalis, vel appetitus, aut delectatio, aut dolor naturalis, in sensibus subjective exsistens, non videtur osse actus elicitus, sed quaedam habitudo sensus ad objectum conveniens vel disconveniens. Et de tali dolore non loquimur in proposito; sed de dolore qui est passio, et motus absolutus, distinctus a sensatione. Et talis dolor est in appetitu sensitivo, vel intellectivo. Sufficit autem in proposito, quod ignis inferni lædit corpora damnatorum multipliciter : utputa improportionabiliter, disconvenienter movendo, et detinendo, et impediendo potentias apprehensivas et appetilivas et motivas organicas et corpori affixas; et hoc sufficit ad causandum immediate dolorem sensibilem exteriorem.

Ad argumenta Durandi secundo loco inducta contra eamdem conclusionem, respondet Petrus (dist. 44, q. 6).

Et *ad primum,* quod fundatur in articulo Pansiensi, dicit sic : ‹ Ad articulum, dici potest quod error est dicere quod, cessante motu corii, ignis non combureret stuppam, etiam virtute divina; quasi ignis aliquid possit in virtute motus corii, quod non possit in virtute Dei. Et sic intendebant illi qui, contra articulum de igne inferni, probaliant quod, cessante motu cœli, ignis nullo modo posset affligere damnatos. Sed dicere quod ignis non jiossil hoc per naturam suam, non est erroneum, sicut nec dicere virginem non jxjsse parere per naturam suam; dum tamen non dicatur (a), *nec eliam per virtutem divinam;* quia etiam non judicatur erroneum quod aliqui dicunt, nullam creaturam posse aliquem effectum producere, sed Deum omnia agere, et creaturam esse solum causam sine qua non vult Deus agere, et non causam agentem vel dantem esse, sed solum transmutantem, ul Avicenna, ponens omnes formas ab exlrinseco. » — Hæc Petrus; et bene; quia etiam opinio Hugonis de Sancto Victore, primo libro *de Sacramentis,* part. 6. cap. nil., non reputalur error, qui ponit sex opera, quorum quatuor dicit esse soli Deo possibilia, et duo (6) sunt possibilia creaturae¸scilicet conjuncte disjungere, vel separata conjungere; ubi etiam dicit, omne opus creature nihil esse. Ideoque ille articulus sane intelligendus est.

Ad secundum respondet Petrus (ibid·), dicens quod, α cum dicitur quod, cessante prima causa omnis allerationis, cessat omnis alteratio, sicut, cessante actione Dei, cessaret omnis actio, etc.; — Solutio : Cadum est primum agens respectu omnis actionis corporee; sed differenter (γ). Quia actionis quæ est motus, ut alteratio proprie dicta, et quæ per se est terminus motus, corium est causa |>er suum motum. Unde, quia motus localis cadi per se est primus motus, et primum est causa aliorum, inde est quod, illo motu cessante, cessaret omnis

(a) *sentibus.* — BcrMi6ili6u« Pr.
(β) *intelhgcntiam.* — *inttUigentia Pr.*

(a) *dicatur.* — *ducatur* Pr.
(Λ) «tvt *plura.* — Ad. Pr.
(γ) *differenter.* — *differunt* Pr.

motus naturalis; non autem motus violentus, vel progressivus, vel quo angelus movet corpus» qui non sic habet ordinem ad illum. Sed illarum actionum qua» non sunt motus, nec per se sed («) per accidens termini motus, cœlum est causa per simplicem influxum sua· lucis, sive magis alterius virtutis. Talis autem est immutatio spiritualis. Unde, durante illuminatione, poterit esse visio, quæ nullam aliam immutationem requirit. Hanc autem non requirunt alii sensus; alias non haberent operationes suas in tenebris; quod falsum est. Sed sicut visibile, non in virtute sua, sed in virtute cœli, a quo est omne lumen, immutat visum; sic el aliqua virtus, in cujus virtute alia sensibilia immutant intentionaliter, est in cœlo. Quæ virtus agit non per motum, sicut nec lumen. Nam quod influxus lume sit causa fluxus et refluxus maris, non est j>er lumen suum, secundum quosdam; quia etiam in defectu (€) lucis habet hunc effectum; et non erit post diem judicii, quando erit lux lunæ sicut lux solis. Licet posset dici quod illud erit propter aliam dispositionem maris, quod (γ) ambiet ex omni parte terram; unde tunc erit tanta profunditas aqua», ut radius non pertingat usque ad profundum (propter quod in profundissimo mari non est salsedo, radio solis non potente penetrare usque ad profundum, ad elevandum vaporem terne, cujus admixtio est causa salsedinis) : nam quod dispositio diversa sit in causa, patet, quia propter hoc mare Mediterraneum non habet fluxum et refluxum. Nec valet illa solutio : quia aqua ita limpida et (o) perspicua erit, quando superficiem terra illuminabunt sol el luna. Sed verum est quod ex superficie terra solidata» nullus vapor resolvetur, quæ sit causa salsedinis, vel fluxus, sicut nunc. Tamen, quidquid sit de hoc, luna non est causa omnium (t) |>cr lucem, sed, cum hex:, per aliam virtutem : quia, cum nulla substantia destituatur propria operatione, corpora cœlestia, quæ aliquando destituuntur lumine, habent aliam virtutem a lumine. Et sicut illuminatio non dependet a motu cadi, sic nec influentia aliarum virtutum quæ respiciunt actiones, qua? non sunt motus, sed simplices mutationes, el qua? sunt salus et perfectio (ζ). — Sed tunc videtur quod, cessante motu cœli, non possit esse aliqua sensatio alia a visu, cum omnes alir sint cum motu naturali, quæ est corruptio, vel allcratio, vel motus localis; sicut etiam cessabit generatio, cl corruptio, quæ non sunl motus, sed per ee termini motus. — Et dicendum quod non est simile. Quia generationi et corruptioni per se debetur motus, non solum propter agens, sed propter hoc quod oportet contrarias dispositiones expellere et proprias inducere. Omnis autem sensus est immediate dispositus ad sensationem, quæ non habet contrarium in sensu. El ideo sensationi accidit quod ipsa sil terminus motus, ex defectu agentis, vel alia causa. Propter quod tunc sine motu erunt istae immutationes, n — Hæc Petrus, el bene.

Verum, in quæslione de impossibilitatebeatorum, allegata sunl dicta sancti Thomæ, *de Potentia Dei,* q. 5, art. 8, quibus assignat aliam rationem quare immutationes naturales cessabunt cessante molu cœli, non autem immutationes intentionales vel spirituales. Quære ibi (x). Hem, *de Potentia Dei,* q. 5, ari. 10, arguit sic, octavo loco : Omnis motus naturalis cujusciimque corporis a motu cœli dependet. Sed motus coniis, sine quo non potest esse humani corporis vita, est rnotus naturalis. Ergo, cessante motu cœli, remanere non poterit; et per consequens nec humani corporis vita. » Ecce argumentum. Sequitur responsio: α Dicendum, inquit, quod motus cordis in homine causabitur ex natura animæ rationalis, quæ a molu cœli non dependet. Et ideo motus ille non cessabit, motu cœli cessante. » — Hæc ille. — Per oppositum autem, de molu cordis in aliis animalibus ab homine, sic dicit, eadem quaestione, art. 9 : a Esse plantarum, el animalium, vivere quoddam est; quod in rebus corporalibus sine motu non exsistit. Unde animalia deficiunt, cessante molu cordis; et plantae, cessante nutrimento. In his autem rebus non est aliquod rnotus principium non dependens a primo mobili; quia ipsæ anima» animalium el plantarum totaliter subjiciuntur impressionibus ℭoelestium corporum. Unde, motu cœli cessante, non poterit in eis motus remanere, nec vita. El sic patet quod in illa mundi innovatione res prædictæ non poterunt remanere. » — Hæc ille. — Item, *de Malo,* q. 16, art. 10, in solutione quinti, sic dicit : ‹ Motus naturales inferiorum corporum dependent ex molibus cœleslium corporum, el causantur ab eis. Possunt tamen aliqui motus fieri in corporibus inferioribus ex aliquibus aliis causis, puta ab ipsa hominis voluntate; el, eadem ratione, a dæmone vel angelo; quamvis dispositio corporum secundum quam sunl susceptiva talis motus, aliqualiter a corpore coelesti dependeat. & — Hæc ille.

Ad tertium respondet Petrus (ibid.), dicens quod, « cum dicitur quod distinctio est nulla, quia omnis immutatio est naturalis, etc.; — dicendum quod, considerando de quibus arguit, potest dici quod immutatio intentionalis est immutatio naturalis vera et realis, sicut alia; immo magis naturalis, quia perficit naturam, illa destruit; el magis

(i) serf. — nec Pr.
(8) *drfretu.* — defectum luminû Pr.
guod. — ℊu Pr.
(Î) ei. — Om. Pr.
(‹) omnium. — omni /lumini Pr.
(ζ) perfectio. — *profectio* Pr.

I (i) Cfr. ℘r® distinet , q. 2, art. 3, I.

realis, quia nobilior res est sensatio qualitatis quam ipsa qualitas. Sed distinguitur passio animæ a [Missione natura, eo modo quo, 2. *de Anima,* forma quæ eslanima, distinguitur a forma quæ est natura, quæ est determinata ad unum, illa autem non. Undo vocatur passio natura, quæ est rei, non inquantum est animata, sed inquantum habet aliquam conditionem etiam competentem inanimatis; jussio vero anima», quæ est propria animatorum : sicut calefieri est commune animatis ot inanimati', sed sentire calorem est proprie animatorum; propier quod illa est passio natur.»·, hæc nutem animæ. Dicitur nutem jmssio hæc naturalis, illa autem animalis : vel propler hoc quod natura est principium motus el quietis; unde illa qua· est per motum, vocatur naturalis, qua· autem per simplicem et instanlaneam mutationem, animalis; vel quia illa est destructiva natura, ista autem salvativn ǎnima Sed dicitur intentionalis, non realis, quia non est res illa quæ sentitur, sed ejus similitudo; quia lapis non est in anima, sed sjæcies Iapidis; quæ tamen sjiecies est vera res, sive differat ab actu, sive non. › — Hæc Petrus, et bene.

Verumlamen sanctus Thomas aliter intelligit illam distinctionem de duplici immutatione vel passione, quam Petrus, sicut dictum est in solutione quarti (a). Item, dist. 44, q. 3, art. I, in solutione tertia? quæstiunculæ, sic dicit : u Cum pati sit quoddam (6) recipere, duplex est motus passionis, secundum quod aliquid in aliquo dupliciter recipi potest. Potest enim aliqua forma recipi in aliquo subjecto secundum *esse* naturale materialiter, sicut calor recipitur ab igne in acre. Et secundum hunc modum receptionis est unus modus passionis, qui dicitur passio natura. Alio modo aliquid recipitur in alio spirilualiter, per modum cujusdarn intentionis, sicut similitudo albedinis recipitur in aere el in pupilla; et hæc receptio assiinilatiir illi receptioni qua anima recipit rerum similitudines. Et secundum hunc modum receptionis est alius modus passionis, qui vocatur passio anima?, etc. n — Hæc ille. - Hem, I p., q. 78, ari. 3, sic dicit : α Est autem duplex immutatio : una naturalis, el alia Spiritualis. Naturalis quidem, secundum quod forma immutantis (γ) recipitur in immutato secundum esae naturale; sicut calor in calefacto. Spiritualis autem, secundum quod forma immutantis (5) recipitur in immutato secundum *esse* spirituale; ut forma coloris in pupilla, quæ non Iit per hoc colorata. » — lla»c ille. — Item, *de Potentia Dei,* q, 5, ari. 8, sic dicit : « Corpus habet duplicem actionem. Unam quidem secundum proprietatem corporis, ut scilicet agat per motum; hoc enim est proprium corporis, ut motum moveat ‹?t agat Aliam autem actionem habet, secundum quod attingit ad ordinem substantiarum separatarum, ei participat aliquid de medio illarum; rient natura inferiores consueverunt aliquid participare de proprietate natura superioris, ut apparet in quibusdam animalibus, qu® partidpant aliquam similitudinem ṗrudentia quæ est propria hominis, Hæc autem est actio corporis, qua? non est ad Iranbmulalionein materiæ, sed ad quamdam diffusionem similitudinis forma? in m«?dio, secundum similitudinem spiritualis intentionis, qua? recipitur de re in sensu vel intellectu. El hoc modo illuminat aerem, et color speciem suam multiplicat in medio, a— Hæc ille.— Ex quibus patet quod improbatio ḑistinctioni non valet; nec est ad mentem sancti Thomæ. quia, ut apparet, secundum eum, non omnis immutatio, passio, vel actio, dicitur naturalis, cujus principium est corpus naturale.

Ad quartum respondet Petrus (ibid.), quod, α sicut quantitas non est principium nec ratio calefaciendi, est tamen causa tine *qua non;* unde calor separatus a quantitate non est natus calefacere. Sic: licet motus localis non sit virtus cadi qua agit, nec etiam per ipsum acquiratur virtus aelo, sicut aliquid motu lucali calefacit (a), et sic potest calefacere; est tamen causa sine *qua non* cœlo respectu alterationis et motuum proprie dictorum inferius, el illorum qui per se sunt termini horum motuum; ita quod, sicut cor non vivificaret nisi moveretur, et, cessante motu coniis, cessaret ejus vivificatio, quamvis non per motum vivificet, ita in cœlo. Et quidem non oportet dicere quod,si ignis non motus calefaciat, quod similiter cœlum faceret : quia, cum sil corpus quintæ essentia?, potest in agendo diversifican, sicut el in essendo; ut sicut habel aliam naturam ad essendum, sic aliam naturam ad motum; ul scilicet non possit movere nisi motum, et non solum ad diversitatem actionis ejus requiratur (6) motus, sed etiam propler substantiam actionis. Quod palet manifeste in molu primi mobilis. Constat enim quod ille motus non est frustra. Aut ergo motus ille est propter actionem illius mobilis, aut alterius. Quia, cum non sit propler esse vel conservari, oportet quod sit propler operari ipsiusmet cœli crystallini, vel alterius: quia non potest dici quod hoc sit propter hoc quod aliquando elongetur a terra, vel appropinquet (γ), sicut est de planetis (q), quorum sphteræ vel circuli sunt (t) excentrici, quia illa spbæra est concentrica; nec

(a)Cfr. ad *quartum* eorum qua' primo loeu a Durando objecta mint.

(45) quoddam. — gtatdam Pr.
(γ) *immutantis. — immutabilitatis Pr.*
(t) immutantis. – immutabilitatis Pr.
( ) *calefacit, — calefit* Pr.
( ) *requiratur, — requiritur* Pr.
(γ) *appropinquet. — appropinquat* Pr.
(B) *planctu. — planiu* Pr.
(‹) *sunt,* — Om. Pr.

propter aliquam suarum partium elongandam vel approximandam, quia omnes sunt uniformes, unde tantum valet pars dextera sicut sinistra. Unde, cum non requiratur propter diversitatem operationis, ergo propler substantiam. Si dicatur quod motus ejus est propter diversitatem operationum, non ejus, sed cœlorum stellatorum, utputa ad hunc finem quod suppositum habeat duos motus, quia angelus qui movet immediate cœlum crystallinum, et, mediante eo, firmamentum, motu raptus, mullo magis posset movere firmamentum motu illo immediate, et nihilominus moveretur motu alio ab alio motore aient nunc; — ergo motus ille est non solum propter differenter agere, sed propler agere. » — Hæc ille, et bene quoad aliqua.

Videtur Limen esse de mente sancti Thomæ quod motus coeli sit ei ratio agendi, et non solum causa sine qua non, inquantum scilicet ille motus est actio substantiae separata». Ut etiam recitatum fuit in quaestione de impassibilitate beatorum, ipse, in *de Potentia Dei,* q. 5, art. 8, sic dicit : « Sicut hal»elur in libro *de Causis,* quando causa prima retrahit actionem suam a causato, oportet quod etiam secunda causa retrahat actionem suam ab eodem, eo quod causa secunda habet hoc ipsum quod agit, per actionem causa» prim®, in cujus virtute agit. Cum autem omne agens agat secundum quod est actu, oportet secundum hoc accipere ordinem causarum agentium, secundum quod est ordo earum in actualitate, etc., d ut supra (x) recitatum fuit. Item, 4. *Sentent.,* dist. 1, q. 1, art. 4, qll 2, in solutione quarti argumenti, sic dicit : « In re corj>orali non potest esse virtus spiritualis secundum ewe completum. Potest tamen ibi esse per modum intentionis : sicut in instrumentis motis ab artifice est virtus artis; et *sermo audibilis exi·stens rausa disciplinæ,* ut dicitur in libro *de Sensu et Sensato* (cap. I), continet intentiones animæ quodam modo; et in (C) motu cœli est virtus substanti® separatæ moventis, secundum philosophos, etc. › Hem, t p., q. 110, art. 2, in solutione secundi, sic dicit : ‹ Angelus excellentiori modo transmutat materiam corporalem quam agentia cor|>oralia, scilicet movendo ipsa agentia corporalia lanquam causa superior »— Hæc ille.— Similiter dicit, *de Potentia Dei,* q. 6, art. 3, in solutione primi : ‹ Licet, inquit, naturalis potestas angeli, vel dæmonis, sit major quam naturalis potestas corporis; non tamen est ad hoc quod immediate formam in matena inducat, sed mediante corpore. Unde (γ) hoc facit nobilius quam corpus; quia primum movens principalius est in agendo quam secundum. › — Hæc ille. — Simile dicit latius, *de Malo,* q. 16, art. 9 et 10.

Cum autem dicit Durandus, quod omne principium quo alterans vel movens movet, est aliqua qualitas in ipso; —dicendum est quod hoc, etsi concedatur do agente principali, quod agit per propriam formam, tamen generaliter falsum est de omni agente instrumentait, quod movet ut motum. In tali enim agente principium movendi potest esse motio ab extrinseco motore, ut dicit sanctus Thomas in multis locis. Cœlum autem respectu substantias separat® se habet ut instrumentum. Et ideo molio substanti® separatæ potest cœlo esse ratio agendi; |K»tissime attento quod in illa motione est virtus substanti® separatæ per modum intentionis, quæ est quædam qualitas, ut dictum fuit.

Ad *quintum* respondet Petrus (ibid.), dicens quod, a sicut elementa et mixta quoad *esse* dependent ab *esse* cœli, et extra ejus continentiam non sunt nata conservari, sicut nec generari; sic et eorum operatio dependet ab operatione cœli. Unde, cum operatio cœli, quæ est ad motum, supponat motum, nullum agens inferius est bene dispositum ad movere, nec patiens ad moveri, nisi supposito motu cœli, sine quo non est actio illa cœli, a qua dependent inferiora, d — Hæc Petrus. — Et concordat dictis sancti Thomæ, *de Potentia Dei,* q. 5, art. 8, in solutione quarti et quinti (x). Arguit enim sic : ‹ Illud quod est de perfectione elementi, non aufertur ei. Hoc autem est de perfectione cujuslibet entis, quod agat sibi simile : diffusio enim ipsius *esse* derivatur a primo bono in omnia entia. Ergo videtur quod elementa, in illa consummatione, agent sibi simile; et sic erit in eis actio. — Item : sicut proprium est ignis esse calidum (C), ita etiam proprium ejus est calefacere : sicut enim calor derivatur a principiis essentialibus ignis, ita calefactio derivatur a calore. Si ergo, in illa rerum consummatione, ignis et ejus calor remanebit, videtur quod etiam calefactio remanebit, d Ecce argumenta. Sequitur responsio : α Ad quartum, inquit, dicendum quod inferiora nunquam attingunt ad gradum perfectionis superiorum. Hoc autem est de ratione perfectionis supremi agentis, quod sua perfectio sibi sufficiat ad agendum, omni alio agente remoto. Unde hoc inferioribus agentibus attribui non potest. — Ad quintum, dicendum quod ignis proprium est calefacere, supposito quod habeat aliquam actionem ; sed ejus actio dependet ab alio, ut dictum est. n — Hæc ille.

II. Ad argumentum Scoti. —- Ad argumentum (γ) Scoti contra eamdem conclusionem, patet responsio, tam per stati in dicta, quam supra dicta, in quæstione de impossibilitate beatorum.

(b) Cfr. pnes. dist., q 3. art. 3, i.
(6) in. — Om. Pr.
(γ) L'nJr. — *liene* Pr.

ɣ et *quinti.* — Om. Pr.
Uj calidum. — *calidi* Pr.
(γ) *argumentum.— argumenta* Pr.

III. Ad argumenta Aureoli. — Ad argumenta Aureoli primo loco contra eamdem conclusionem inducta, dicitur. EI

Ad primum, negatur antecedens: quia sensatio excellenter calidi non est calefactio proprie dicta; liret sil receptio speciei caloris, vel cum tali receplione. De hoc Commentator, 2. *de Animu,* com. 138, sic dicit (x) : « Possumus concedere visionem esse coloratam, et quod etiam videns est coloratum. Videmus enim quod quando comprehendit colorem, efficitur quasi coloratum quoquo modo. Et causa in hoc est, quia sentiens recipit sensibile, et assimilatur ei. Visus enim recipit colorem, quem recipit corpus extra animam. Et differunt in hoc, quod receptio sensibilitatis est spiritualis, et receptio corporis extra animam est materialis. Sentiens enim recipit sensibile non materialiter. Et quia sensus recipit sensibilia quoquo modo, dicuntur etiam de sensu quoquo modo. Et quia sensus recipiunt sensibilia extra materiam, ideo sensibilia quando fuerint abstracta a materia, efficiuntur in sensibus. Sensus enim et imaginationes non sunt colores sensibiles, neque sapores, nec aliæ qualitates sensibilium quas sunt extra animam in materia. Sed actio sensibilis extra animam in materia in moxendo sentiens (6), et actio sensus quæest in sentiente, est eadem actio; licet modus esse sensibilis extra animam differat a modo sui esse in sentiente (γ). » — Hæc ille. Ex quibus, et aliis postea dicendis, apparet quod organa sensuum, ad hoc quod fiat sensatio, non necessario nec de per se requirunt aliquam receptionem, nisi spiritualem; et si alia concurrat, illa de per accidens se habet ad sensationem.

Ad secundum dicitur quod corpora damnatorum veraciter ardebunt; quia ab igne ardente torquebuntur, et ardorem et calorem in seipsis recipient, modo prædicto.

Ad tertium dicitur quod argumentum ab auctoritate negative non valet. El preterea, ipsi sancti dubitative in multis locis locuti sunt, utrum ille ignis sit materialis, aut cor|>oralis, an mero spiritualis. De hoc sanctus Thomas, present! distinctione, q. 3, art. 2, qla 1, in solutione primi, sic dicit : α Damascenus *(de Fid. Ori.,* lib. 4, cap. ult.) non negat illum ignem esse materialem simpliciter, sed quod non est materialis talis qualisapud nos est, eo quod quibusdam proprietatibus ab hoc igne distinguitur. Vel dicendum quod, quia ignis iste non materialiter alterat corpora, sed quadam spirituali actione agit in ea ad punitionem, ideo dicitur non materialis esso, non quantum ad substantiam, sed quantum ad punitionis effectum in corporibus, et inulto amplius etiam in animalius. * — Hæc ille.

( ) *tie dicit.* — Om Pr.
( ) *tenlient.* — lenn'Me Pr.
(γ) *tentienle.* — *teiMibilitate* Pr.

IV. Ad alia argumenta Aureoli. — Ad argumenta ejusdem secundo loco inducta contra eamdem conclusionem, de facili patet responsio per prædicta. Sed ex abundanti dicitur

A<l primum, quod aliqua passio potest dici realis dupliciter,quantum ad propositum pertinet. Primo, prout res distinguitur contra nihil. Et sic conceditur quod omnis passio sensus, vel intellectus, est realis. Secundo, quia non solum distinguitur a non ente, sed quia per eam (a) pansum assimilatur agenti, quantum ad formam, quæ est principium agendi, quoad modum essendi; et peream realiter transmutatur, cum abjectione alicujus sibi convenientis. Et hoc modo passio, vel immutatio corporum damnatorum non dicitur realis, licet primo modo realis dici possit. Tunc, ad hujusmodi impro-Imlionem, dicitur quod excellens sensibile non corrumpit sensum propter immutationem sensibilis, inquantum est sensibile; >ed propter aliquid sibi de per accidens adjunctum, scilicet transmutationem naturalem concurrentem cum mtentionali. Ilie autem concursus non erit in sensatione beatorum, nec damnatorum. Unde illud argumentum nimis se extendit: æque enim probaret quod corpora beatonun immutarentur a sua naturali dispositione realiter, sicut corpora damnatorum. Et de hujusmodi concursus nullitate patet multipliciter per praedicta·

Ad secundum dicitur quod potentia sensitiva, huditiva, vel visiva, vel alia quacumque, post maximum sensibile debilitatur in sentiendo minus, propter aliquam naturalem transmutationem et debilitationem sui organi ab objecto suo, non inquantum movet inlentionaliler sed naturaliter. De hoc sanctus Thomas, 1· 2 q. 22, art. 2, in solutione tertii, sic dicit : < Dupliciter organum potest transmutari. Uno modo, transmutatione spirituali, secundum quod recipit intentionem rei. Et hoc per se invenitur in actu apprehensixæ virtutis sensitiva sicut oculus immutatur a visibili, non ita quod coloretur, sed ita quod recipiat intentionem colons. Est autem alia transmutatio naturalis organi, prout organum transmutatur quantum ad suam naturalem dispositionem : puta quod calefit, aut infrigidatur, vel alio modo consimili transmutatur. Et hujusmodi transmutatio per accidens se habet ad actum apprehensive virtutis sensitiva» : puta cum oculus fatigatur ex forti intuitu, vel dissolvitur ex vehementia visibilis. › — Hæc ille.

Ad tertium dicitur eodem modo: quia ex illis experientiis solum habetur quod aliquando concurrunt prædictæ duæ transmutationes; non autem quod utraque sit perse causa sensationis, aut necessaria ad sensationem. De hoc sanctus Thomas, 1 p., <|. 78, art. 3, sic dicit : « Ad operationem sensus

(a) eam. — *tum* Pr.

requiritur immutatio spiritualis, perquam intentio spiritualis forma sensibilis fiat in organo sensus; alioquin. si sola immutatio naturalis sufficeret ad sentiendum, omnia corpora naturalia sentirent, dum alterantur. Sed in quibusdam sensibus invenitur immutatio spiritualis tantum, sicut in visu. In quibusdam autem, cum immutatione spirituali est naturalis, vel ex prie objecti tantum, vel etiam ex parte organi. Ex parte objecti autem, invenitur transmutatio naturalis secundum locum in sono, qui est objectum auditus; nam sonus cx penussione causatur, et aeris commotione. Secundum vero alIrrationem, in odore, qui est objectum olfactus; oportet enim per calidum alterari quoquo modo corpus, ad hoc quod spiret odorem. Ex pi le autem organi est immutatio naturalis in Lictu cl gustu : nam et manus tangens calida calefit, et lingua hiimectatur pr bumiditalem saprum. Organum vero olfactus, aut auditus, nulla naturali immutatione immutatur in sentiendo, nisi pr accidens. Visus autem, qui est absque immutatione naturali et organi et objecti, est maximo spiritualis, et prfactior inter omnes sensus, et communior; et, post hoc, auditus, et deinde olfactus, qui habent immutationem naturalem ex prte objecti. Motus enim localis est perfectior, et universalior, et prior «piam motus alterationis, ut probatur in 8. *Physicorum* (l. c. 55). Tactus autem et gustus sunt maxime materiales. Et inde est quod alii tres sensus non fiunt pr medium conjunctum, ne aliqua naturalis transmutatio prtingal ad organum, ut accidit in his duobus sensibus, n — Ihec ille. — Ex quibus plet : Primo, quod pst intensam visionem coloris, aut luminis, ptesl remanere in oculo species coloris, aut luminis; non autem reabs color, aut reale lumen. Secundo, quod pst auditionem magni soni ptesl aliquandiu remanere in organo auditus spdes soni, vel aliquæ ejus reliquia Tertio, quod odoris species recipitur in organo odoratus, non autem odor; licet odor rcalis pssil pertingere ad cerebrum, et ad alias pries corpus. Et, dato quod aliqua qualitas sensibilis recapretur in aliquo organo sensus secundum esse reale, illa receptio nullam faceret sensationem.

Ad quartum dicilur quod dictum Aristotelis false et contra ejus opinionem expnitur. Quod patet. Nam, in 2. *de Anima* (t. c. 116), et mullis locis, dicit quod generaliter verum est de omni sensu, quod sensibile positum supra sensum nullam facit sensationem. Tum etiam quin, ibidem, prte 121. -secundum translationem Commentatoris, sic dicit : *Dicendum est universaliter de omni sensuf quod tentui est recipiens formas sensibilium* sim? *materia,* etc. Ubi Commentator, com. 121, sic dicit < Receptio formarum sensibilium ab unoquoque sensu est receptio abstracta a materia. Si enim recipret eas cum materia, tunc idem *esse* haberent in anima et extra animam. Et ideo in anima sunt intentiones et comprehensiones; et extra animam non sunt intentiones nec comprehensiones, sed res materiales (a) non comprehensæ omnino. Et ista acceptio, quæ est in sensibus, abstracta a materia, similis est receptioni coræ ad figuram annuli : recipit enim eam sine annuli materia; cum eodem modo recipit eam, sive fuerit auri, sive ferri, sive cupri. Et secundum hunc modum patitur unusquisque sensuum (6) ab eis quibus naturaliter sunt innati pati, sive (γ) coloro, sive sono. Sed non patitur ab eo secundum quod est color, vel sonus : quoniam, si ita esset, contingeret quod, cum recipret ipsum, esset color aut sonus, non intentio; intentio enim coloris alia est a colore. Et dicit (o) : *Secundum quod est in hac dispositione et intentione;* quod dicit, observando se ab intentionibus quas recipit intellectus; ilke enim sunt universales, islæ autem (ε) sunt tantum istie. d — Hæc Commentator. — Item, com. 137, sic dicit : « Si necesse est ut omne comprehensibile a visu sil coloratum, et visus comprehendit comprehensionem coloris, ergo continget ex hoc ut ipsa comprehensio sit colorata; quod est inopinabile. » — Hæc ille. — Et pr multa alia dicta philosophi et Commentatoris palet quod sensus, inquantum hujusmodi, non recipit formam sui objecti univoce, sed tantummodo ejus speciem, vel intentionem. Ad dictum ergo Philosophi, dicilur quod non intendit aliud nisi quod visio sit actio coloris, et auditio est actio soni, ut plet pr expsilionem Commentatoris cl aliorum doctorum.

Ad quintum dicilur quod, licet sensus organum teneat medium inter extrema suorum sensibilium, et comprehensio sensus sit quædam mutatio medii, quæ aliquo modo potest dici realis; tamen fallacia consequentis est ex hoc concludere quod terminus talium mutationum sit qualitas distincta contra intentionem. Nec sequitur, si sensus per talem receptionem quandoque lædalur, quod forma recepta sit forma naturalis distincta contra intentionem : quia tales intentiones possunt contristare, ut patet in somniantibus et fortiter imaginantibus. Unde Commentator, ubi supra (2. *de Anima*), com. 123, sic dicit « Ex hoc quod diximus, quod sensus est intentio, declarabitur causa propter quam sensibilia intensa corrumpunt instrumenta sensuum. Quoniam, quando motus factus a sensibili fuerit fortior quam sentiens poterit tolerare, dissolvetur ista intentio, per quam sentiens est sentiens, et remanebit corpus sine subjecta intentione, quæ est sensus; sicut dissolvitur consonantia cordarum, et(i)

(i) *materials.* — *naturalei* Pr.
(C) *tentuum.* — «erutu Pr.
(γ) rive. — iinz* Pr.
(ἰ) *Et dicit.* — Om. Pr.
(e) auieni. — enim Pr.

nemnata, quæ sunt intentio exsistens in eis, cum fortiter tanguntur, et moventur motu fortiori quam possint tolerare. » — Hæc ille. — De praedictis sanctus Thomas, 3. *Sentent.,* dist· 15, q. 2, art. 1, in solutionesecundæ quæstiunculæ, sic dicit : c Quia (a) [Mtentiæ apprehensivæ ℠ensitiva sunt tantum passivæ in recipiendo speciem (quæ quidem non recipitur in sensu per modum rei, sed per modum intentionis), ideo in operatione harum virium est quidem aliquo modo pati, quantum ad hoc quod sunt vires materiales, et quantum ad hoc quod aliquid recipitur; et propter hoc dicitur, 2. *de Anima* (t. c. 51), quod sentire est quoddam pati. Sed quia sensus non movetur a sensibili secundum conditionem moventis, cum forma sensibilis non recipiatui in sensu secundum *esse* naturale, prout est in sensibili, sed secundum *esse* spirituale, quod est proprium sensui ; ideo non habet contrarictatem ad sensum secundum quod est perfectio ejus, nisi secundum quod excedit proportionem sensus. Meo non proprie dicitur anima pati secundum has vires, nisi secundum quod excellentia sensibilium corrumpit sensum, aut debilitat. » — Hæc ille. — Ex quibus patet quod opinio Aureoli est contra Philosophum, et contra veritatem; potissime quia, secundum illam viam, non solum probaretur quod sensus exterior coloraretur, irnmo sensus interiores, et etiam intellectus possibilis; et multa alia falsa.

V. Ad argumenta Henrici. — Ad objecta Henrici contra eamdem conclusionem, patet responsio per pradicla. Quia ignis inferni, in virtute propria, per solam immutationem intentionalem. potest causare interiorem tristitiam, et per illam potest causare dolorem sensibilem, modo praexposilo. Deus etiam potest conferre di< lo igni virtutem causandi immediate dolorem sensibilem, talem et tantum, qualem et quantum causaret mediante reali immutatione objectiva. Dictum est etiam supra, quod ille ignis, prater illam spiritualem immutationem, alia incommoda infert corporibus damnatorum. — De prodictis sanctus Thomas, † 2 (|. 35, ari. 2, in solutione tertii argumenti, sic elicit : α Sensibilia tactus sunt dolorosa, non solum inquantum improportionala(C) virtuti apprehensi\♯ sed etiam inquantum contrahantur natura. Aliquorum vero sensuum sensibilia possunt esse improportionata virtuti apprehensivæ, non tamen contrahantur natura, nisi in online ad sensibilia tactus. Unde solus homo, qui est animal perfectum in cognitione, delectatur in sensibilibus aliorum sensuum secundum seipsa. Alia vero animalia non delectantur in eis, nisi secundum quod referuntur ad sensibilia tactus. Et ideo de sensibilibus aliorum sensuum non dicitur esse dolor, secundum quod contrahatur delectationi naturali, sed magis tristitia, quæ contrahatur gaudio animali. › — Hæc ille. — Item, art. 7, sic dicit : ‹ Dolor interior et exterior in uno conveniunt, et duobus differunt. Conveniunt quidem in hoc quod uterque est motus appetitiv;e virtutis. Differunt autem secundum illa duo quæ ad tristitiam et delectationem requiruntur : scilicet secundum causam, quæest bonum vel malum conjunctum; et secundum apprehensionem. Causa enim doloris interioris est malum conjunctum,quod repugnat appetitui ; cauta autem doloris exterior» est malum conjunctum, quod repugnat corpori. Dolor etiam exterior sequitur apprehensionem sensus, et specialiter tactus ; dolor autem interior sequitur apprehensionem interiorem, imaginationis scilicet, vel etiam rationis, etc. › — Hæc ille. — Ex quibus apparet quod ad sensationem exteriorem tactus, quæ est de malo conjuncto repugnanti corpori, sequitur dolor exterior; et similiter, quomodo sensibilia tactus, ex hoc quod sunt improporlionata virtuti apprehensivæ, sunt dolorosa. Ideoque ignis inferni, licet non immutet naturali immutatione abjectiva corpora damnatorum, tamen sola sensatio causabit dolorem exteriorem. De hoc sanctus Thomas, octavo *Quodlibeto,* art. !8, sic dicit : ‹ Ignis, et aqua, et hujusmodi, non agunt in corpora damnatorum actione natura, ita quod relinquant suas qualitates in corporibus damnatorum secundum *esse* nature, sicut ignis relinquit calorem in lignis quæ facit es›e calida; alioquin, cum contraria non possint esse simul in eodem, oporteret corpora damnatorum suas qualitates perdere; et sic, transmutata natum organorum, fieret pœna minus sensibilis. Sed agunt in corpora damnatorum actione spirituali, imprimendo scilicet suas qualitate?» in corporibus damnatorum secundum *esse* spirituale, per modum quo species coloris sunt in aere et pupilla, non ita quod fiant colorata. Undo corpora damnatorum sentient afflictionem ignis, sine hoc quod convertantur in naturam ignis. Et ideo varietas poenarum non faciet eis aliquod refrigerium. Nunc enim refrigerium ex alternatione pcenarum proveniens causatur ex transmutatione natura, inquantum per frigus aqua» superfluitas calefactionis remittitur, et sic ad medium venit, quod est delectabile. » — Hæc ille. — Simile ponit, septimo *Quodlibcto,* art. il.

VI, Ad argumenta Bernardi de Gannato. — Ad prlmum Bernardi contra eamdem conclusionem, dicitur quod ista positio est rationabilior quam opposita. Nec valet quod dicilur, quod, secundum hanc viam, damnati sciunt vel possunt scire quod ignis inferni in nullo potest eis nocere. Hoc siquidem falsum est : quia ille ignis veraciter nocet eis, immittendo mediate vel immediate, in virtute propria vel aliena, dolorem exteriorem et tristitiam interiorem,

(λ) *Quia.* — *Quod* Pr.
(C) *ιτηproportionate.* — *proportionate* Pr.

quæ duo sunt mullum nociva eis; et, præter illam actionem induxivam, habet aliam actionem impeditivam et delenlivam, ut supra patuit; idcoque dolorem non solum interiorem, sed exteriorem causare potest.

Ad secundum dicitur quod ignis imaginatus, vel pictus, non conjungitur tactui, sicut ignis inferni conjungetur corpori el tactui damnatorum. Ideoque imaginatio non causât dolorem exteriorem immediate, sicut exterior sensatio tactus nata est causare. El ulterius, imaginatio illius ignis sola non potest esse ita disconveniens, nec tam multipliciter nociva corporibus damnatorum, sicut ignis realiter sensatus et conjunctus illis, ut patet ex didis. Et ulterius, non congruit ordini divin® providenti® quod |ær solam imaginationem ignis, sine quacumque pernitentia illius, corpora damnatorum crucientur. Unde sanctus Thomas, present! distinctione, q. 3, ait. 2, q|* 1, sic dicit : « Quidquid dicatur de igne qui animas separatas cruciat, de igne tamen quo cruciabuntur corpora damnatorum post resurrectionem, oportet dicere quod sil corporeus; quia corpori non potest convenienter aptari nisi poma corporea. Unde Gregorius, 4. *Dialogorum* (cap. 28 et 29), ex hôc ipso probat ignem inferni esse corporeum, quia reprobi ƒ)st resurrectionem in eum detrudentur. » — Hæc ille.

Ad tertium patet per praedicta. Damnati enim non decipiuntur, judicando illum ignem esso nocivum. Est enim veraciter eis nocivus. Tum quia causal meorum tactu sui similitudinem intensam, quæ est multum disconveniens ei. Tum quia excludit omnem sensationem convenientem. Tum quia detinet virtutes apprehensivas interiores in consideratione sui, quod est vilissimum objectum. Tum quia causal dolorem et tristitiam in virtutibus appetilivis. Tum quia delinet corpora damnatorum per modum carceris, et impedit libertatem arbitrii divertendi. Et multa alia nocumenta infert omnibus sensibus exterioribus el interioribus, el virtutibus apprehensivis et appetitivis el motivis, ul sæpe tadum fuit.

§ 2. — Ad argumenta contra secundam CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Durandi. — Ad argumenta Durandi contra secundam conclusionem, respondet Petrus (dist. 44, q. 7). Et quidem ad primum sic dicit : « Si dicatur quod spiritus sit in loco per essentiam, videntur sequi tria inconvenientia. Primum est, quod, cum omnes spiritus damnati æqualiter detineantur, sequatur quod omnes æqualiter affligantur. Sed hoc non valet, quia dicetur quod superbior plus affligitur. Et si instetur contra hoc, quia aliquando minus superbus est gravior peccator, puta luxuriosus humilis; — dicendum est quod verum est de superbia prout est speciale peccatum; sed, quanto aliquis est gravior peccator in inferno, tanto plus odit Deum (quod est maxima superbia), et tanto plus displicet ei justitia Dei, et per consequens plus affligitur de alligatione illa, quæ, quanto est eis magis nociva, tanto magis poenosa. — Secundum inconveniens est : quia damnatus in camera pulchra ita affligeretur sicut in igne. Et ad illud dicendum primo, quod, cum alligari cuicumque loco sit pœnosum spiritui, quia involuntarium (a) (utpoto contra libertatem et dignitatem suam), alligari tamen vilissimo loco est eis magis pœnosum, immo pomosissimum ; hujusmodi autem est centrum terne, maxime distans a coelo dignissimo corporum· Sed ulterius, ibi alligari igni quo debent affligi vilissima corpora damnatorum, adhuc est eis magis pœnosum. Licet contra istud ultimum sit illud Matthæi 25 (v. 41), *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo ct angelis ejus,* quasi ille prius sit propter dæmones quam propter homines. — Tertia instantia est de pueris et patribus in limbo detentis. Sed hoc facile solvitur : quia voluntas eorum, cum sit justa, vult illum carcerem; et sic non affligebat patres, nec pueros affligit; quia nihil volitum, est pœnosum. Quod si de animabus purgatorii instetur, — dicendum quod ille career est eis pœnosus : quia, licet voluntarius, tamen est eis propter peccatum proprium ; qui continue est contra voluntatem illorum, quia de peccatis continue dolent, et per consequens de poena consequente. Secus autem est de peccato originali, cui non debetur contritio. — Sed sciendum, in ista prima parte deductionis,quod nunquam dicendum est quod spiritus sic sit in loco per essentiam, quasi essentia sit sibi ralio essendi in loco, sic scilicet quod indigeat loco ad sui conservationem, sicut grave vel leve, vel quod circumscribatur (6) loco, sicut quantum; sed sic quod ejus essentia vere est in loco diflinitive, quia sic est hic, quod non alibi, licet possit esse nusquam.

« Si autem angelus est in loco per operationem, sic quod, sicut quantitas est substantiae ratio essendi in loco, sic et spiritui operatio, — potest responderi ad instantias, etiam dato quod essentia angeli esset nusquam, vel ubique. Unde, ad illud quod dicitur de operatione manente, potest dici quod, dato (γ) quod ejus intelligere et velle secundum situalionem el diffinitionem abstraherent (g) a loco, sicut essentia, si tamen necessario haberet cogitare contra voluntatem de inferno et igne ejus, propter quod impediretur considerare alia quæ magis vellet considerare (quia enim non intelligit omnia simul, impeditur

(a) *quia* involuntarium, — ei innocivum Pr.
(S) circunucrtoatur. — *certum tcnbatur* Pr
(γ) dato. — data Pr.
(I) abttraherent. — abitracta habeant Pr.

ab intellectione unius |>er intellectionem alterius). Et constat quod magis est spiritui desiderabile el delectabile contemplari ollissimas causas quam corporalia. Unde pœnosum est valde spiritui, si contra voluntatem cogitat de inferno et («) ejus igne continue, et quod de eo semper habebit cogitare : sicut etiam homini bono pœnosum est quando occurrunt sibi turpes cogitationes, vel quæcumque contra voluntatem suam, potissime de re odio habita, et de qua numquam vellet recolere. Hoc autem est possibile : quia, sicut spiritus separatus semper aclu inlelligit se propter actualem praesentiam suæ essentiae, sic potest Deus facere quod sempei mlelligat aliquid aliud, vel per speciem quæ semper sit in aclu, vel aliter; et per hoc, vel non cogitat alia, vel non delectatur in eis, sicut faceret, si nihil contra suam voluntatem cogitaret. Et (δ) sic diceretur iliabolus semper securn ferre ignem suum, per continuam ejus cogitationem, per quam ipse, secundum intellectum apprehendentem et voluntatem renitentem, esset semper alligatus, etiam ante diem judicii, et ubique. — Secunda instantia ert de operatione transeunto, si per eam sil angelus in loco, ut sic (γ) detentus affligatur ut canis, vel equus, cum est alligatus ad movendum rotam qua aqua trahitur de puteo, vel damnatus ad fodienda metalla : quia hoc non potest convenire animæ, quæ non est nata movere corpus nisi mediante suo corpore. El dicendum quod, si ita esset, quamvis nesciamus quæ esset illa operatio (nam non esset ignis successio, quia ille ignis successione non indiget; nec esset motio ejus circularis, sicut in sphæra sua movetur, quia ad hoc sufficeret unus dæmon), tamen, quæcumque sit illa motio, si convenit angelis naturaliter, possel convenire animæ supernaturali 1er. Si enim Deus dedit adamanti et magneti virtutem movendi ferrum sine contactu, quam alia corjiora non habent, nullum incredibile est, si miraculose det eamdem virtutem alteri corpori. Et similiter, si spiritus angelicus a natura habet movere corpus, nullum inconveniens vel impossibile videtur quod hanc virtutem supernaturaliter det Deus anima? : vel ad bonum suum, sicut cum (o) apparet in corporibus assumptis, pro petendis suffragiis; vel ad malum suum, ut in damnatis.

‹ Tertia instantia est communis utrique, scilicet quod non possit spiritus separatus violentari ad operationem, sicut nec homo ad illam quæ est liberi arbitrii. Ubi dicendum est, primo, quod, si in spiritu esset virtus naturaliter motiva alia ab intellectu et voluntate, cessaret instantia. Sed, supposito quod moveat, dicendum quod non potest esse in libero arbitrio aliqua volitio ab ipso elicita contra voluntatem : esset enim contradictio quod vellet aliquid elidtive (a), et ipsammet volitionem nollet. Sed non «4 impossibile quod Deus possit imprimere in libero arbitrio actum intelligendi el volendi, respectu cujus liberum arbitrium se habet pure passive; sicut est forte in patria. In patiendo autem nihil est liberum, Quod autem non est lil>erum (6), ut sic, cogi potest. Unde videtur non impossibile contra voluntatem imprimere necessario volitionem movendi aliquid, ad quam volitionem necessariam sequitur ita rnotio, sicut ad liberam ; et sic spiritus erit alligatus ad operandum. — Si dicatur quod immo esset contradictio, quod esset actus voluntarius et involuntarius;— dicendum quod esset voluntarius, quia a voluntate; sed contra, quia ab alio. Vel, si (γ) Deus non potest sibi imprimere actum secundum nisi (8) placitum, poscet tamen sibi imprimere aliquam aliam qualitatem, ad quam ita necessario sequeretur motus, sicut ad suum velle liberum.

α Ad quartam instantiam, de passione, dicendum quod, cum dicitur spiritus esse in loco per passionem, non intelligilur quod hoc sit per receptionem aliquam formæ naturalis a loco; sed dicitur esse in loco per passionem, id est, per diffinitionem, sicut locatum patitur a loco a quo circumscnbitur; licet diffiniri loco non ita ponat aliquid in diffinito, sicut circumscribi ponit ubi in circumscripto vel locato. Ulterius autem, quando sic loco diffinitur, quod etiam invitus detinetur, tunc dicitur pati pœnam ; quia contra voluntatem el libertatem ejus est. Et sicut ad gloriam beatorum est quod sunt pralati nobilissimo corpori, sic, e converso, ad tristitiam malorum est quod sunt alligati vilissimo corpori. Prout ergo passio dicit afflictionem, sic non sunt ipsi in loco per passionem ; sed, e converso, patiuntur et affliguntur per hoc quod sunt in loco contra voluntatem. Sed prout fissio dicit quamcumque habitudinem passivam ad locum, sic ipsi sunt in loco per passionem, id est, per diffinitionem suæ essentiæ; quod est commune bonis el malis; qua supposita, nec est sibi liberum alium (c) locum petere. El sicut beato spiritui locus qui debetur nobilissimo corpori, sibi concessus, quamvis illo non egeat, est sibi ad gaudium, ratione dominii (et sic animabas est gaudium esse in cœlo empyreo, quem sciunt locum esse nobilissimum suis corporibus deputandum ; el per hoc etiam est gaudium angelis, quod sibi etiam est deputatum); sic est (ζ)

(a) *inferno et.* — inferiori Pr.
(β) *Et.* — *Ut* Pr.
(γ *decenter vel.* —Ad. Pr.
(4 cimi. — *tamen* Pr.

(a) *et elective.* — Ad. Pr.
(β) *Quoti autem non M liberum.* — Om. Pr.
(γ) I *cl,* ti. — *Item* Pr.
(4) ftcumfitm niti. — *et non* Pr
(‹) alium. — aràitnum Pr.
(ζ) *ett.* — Om. Pr.

e converso do loco damnatorum corporum, quibus spiritus alligantur sic, quod non possunt petere locum nobilissimorum corporum, quem prius habebant vel habituri erant; quod est eis valde tristabile. Nec videtur impossibile corpori dari virtutem delinendi spiritum, supposita diffinitione essentia?, el limitatione virtutis. Ex quibus videtur quoi fortior angelus posset sistere minus fortem. Virtus ergo creata sistendi angelum videtur etiam communicabitis corpori ; vel, si illa virtus non esset in corpore, ex quo tamen virtute aliqua detineretur (x) infra corpus, diceretur a corpore detineri, et per consequens affligi, quia inde oritur sibi materia tristandi, b — Hæc Peirus; ct bene quoad multa.

Videtur tamen non ire ad mentem sancti Thornæ, quoad modum ponendi animam separatam, vel angelum, aut dæmonem, esse in loco. Nam ipse non ponit quod sola essentia s|>iritus separati sit ei ratio e&endi in loco, nec sola actio in locum, nec sola passio a loco; sed contactus virtutis. Unde, in quaestionibus *dc Anima,* q. 21, quærens quomodo anima separata ab igne corporeo patiatur, arguit sic, decimoquinto loco : α Si dicatur quod ignis agit in animam, inquantum detinet eam ut sibi alligatam; — Contra. Si anima alligatur igni, el ab eo detinetur, oportet quod aliquo modo ei uniatur. Non autem unitur ei ut forma, quia sic anima vivificaret ignem. Nec unitur ei ut motor, quia sic magis pateretur ignis ab anima quam e converso. Non esi autem alius modus quo substantia incorporea corpori uniri possit. Ergo anima separata non potest alligari corpori, neque ab eo detineri. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum, inquit, quod anima non unitur igni penitus ut forma, quia non dat ei vitam, ut Augustinus dicit *(dc Civitate Dei,* lib. 21, cap. 10). Sed unitur ei eo modo (5) quo spiritus uniuntur (γ) locis corporeis, scilicet per contactum virtutis, quamvis etiam non sint (o) eorum motores. › — Hæc ille. — Item, primo *Quodlibcto,* art. 4, sic dicit : α Qualiter angelus sit in loco coqioreo, considerari |»otcst ex modo quo corpus est in loco. Est enim corpus in loco per contactum loci. Contactus autem corporis est per quantitatem dimensivam; quæ in angelo non invenitur, cum sil incorporeus; sed loco ejus est in eo quantitas virlualis. Sicut ergo corpus est in loco per contactum quantitatis dunensivæ, ita angelus est in loco per contactum virtutis. Si quis autem velit contactum virtutis operationem vocari, propter hoc quod operari est proprius effectus virtutis, dicatur quod angelus est in loco per operationem; ita tamen quod per operationem non inlelligatur sola motio, sed'quacumque unitio, qua sua virtute se unit corpori, praesidendo, vel continuando, vel quocumque alio modo. » — Hæc ille. — Ex quibus palet quod spiritus potest esse in loco corporali, non solum per actionem immanentem vel transeuntem, sed per qualemcumquo unitionem ejus n<I Jocum, faciam virtute propria, et multo fortius virtute divina.

Item, quoad illud quod objicit Durandus de actione immanente, arguit sic sanctus Thomas, in vigesimaprima quaestione, *de Anima,* decimoseptimo loco : α Quod alligatur alicui et detinetur ab eo, impeditur per ipsum a propria operatione. Sed propria operatio animæ est inlelligere, a qua impediri non potest per alligationem ad aliquid corporeum; quia inlelligibilia sua in se habet, ut dicitur, 3. *de Anima* (t. 37 et 38); unde non oportet quod extra se quærat. Ergo anima separata non punitur per alligationem ad ignem corporeum. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : α Dicendum, inquit, quod, licet anima ex hujusmodi alligatione non impediatur ab intellectuali operatione, impeditur tamen a quadam naturali libertate, qua est absoluta ab omni alligatione ad locum corporalem, n — Hæc ille.

Item, contra illud quoti objicit Durandus de alligatione ad pulchram cameram, arguit sic, ibidem, sanctus Thomas, loco decimooctavo : u Sicut ignis per modum istum potest detinere animam, ita el alia corporalia, et magis inquantum sunt grossiora et graviora. Si ergo anima non punitur nisi per detentionem el alligationem, ejus pœna non debet soli igni attribui, sed magis aliis corporibus. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum quod, quid pœna gehennæ non solum est animarum, sed etiam corporum, propter hoc ponitur ignis maxime pœna gehennalis, quia ignis est maxime corporum afflicti vus. Nihilominus tamen alia erunt afiliciiva (a), secundum illud (Psalm. 10, v. 7) : *lynis, sulphur, spiritus procellarum,* etc. (loinpetit etiam amori inordinato, quod est principium peccandi, ut sicut cœlum empyreum respondet igni charilatis, ita ignis inferni respondeat inordinata? concupiscenti® vel cupiditati. j)

De hoc autem quod dicit Petrus, quod Deus posset immittere spiritui separato intellectionem, vel volitionem, ad quam spiritus se haberet mere passive, et nullo modo active, — videtur mihi quoti implicat contradictionem : quia omnis actio immanens, vel est ipsum agens, sicut in Deo, vel est ab agente lanquam ab hoc, ut dicitur, 3. *Physicorum* (t. c. 20), et 11. *Metaphysicæ* (cap. *dc Motu);* unde, si aliqua qualitas imprimeretur intellectui, vel voluntati, ad quam nullo modo se haberet active, illa non esset eorum actio, sed mere passio, vel terminus passionis. Verumtamen sanctus Thomas ali-

(*) *detineretur.* — *detinentur* Pr.
U) ro *modo.* — corpui Pr
(γ) uniuntur. — uniunt Pr.
(Sj fini. — «uni Pr.

(a) aha *erunt afflictiva* — ǎnima *erant afflicta'* Pr.

quando visus est acquiescere illi opinioni, pnesertim quoad visionem divin® essentiæ, ut patet, *de Veri·tate,* q. 10, ari. 11, ubi sic dicit : ‹ Aliqua actio potest alicui convenire dupliciter. Uno modo, sic quod illius actionis principium sit in operante; sicut in omnibus naturaliter operantibus videmus. Alio modo, sic quod principium illius operationis, vel motus, sit a principio exlrinseco; sicut est in motibus voluntatis (a), et sicut est in operationibus miraculosis, quæ non fiunt nisi virtute divina, etc. » Sed de hoc forte alias latior erit sermo.

II. Ad argumenta Henrici. — Ad objecta Henrici contra eamdem conclusionem, patet respon-sio per pncdicla. Ad illud enim quod primo dicit, quod, secundum hanc viam, ignis non inferret pas-sionem, etc.,— negatur consequentia. Nam in spiritu alligato corpori est duplex passio. Prima est, qua detinetur; et ista est ab igne immediate. Secunda vero est dolor exsistens in appetitu; el ista non cau-satur immediate ab igne, sed mediante prima pas sione, et intellectione illius, illo modo quo objectum movet voluntatem vel intellectum angeli, vel alte-rius spiritus separati. De quo est alia quæstio.

Curn autem dicit quod isto modo non pateretur ab igne plus quam ab aero, etc. ; — responsum e>t supra.

De istis sanctus Thomas, vigesimaprima quae-stione *de Anima,* sic dicit : α Ad investigandum quomodo ignis corporeus animæ, vel dæmoni, possit esse nocivus, considerandum est quod nocumentum alicui non infertur secundum quod recipit illud quo perficitur, sed secundum quod a contrario suo impeditur. Unde passio animæ ab igne non est secundum receptionem tantum, sicut patitur intel-lectus ab inlelligibili, et sensus a sensibili; sed secundum quod aliquid fuititur ab allero secundum viam contra rictatis el obstaculi. Hoc autem contin-git dupliciter. Impeditur enim aliquid a suo con-trario, uno modo, quantum ad suum *esse* quod habet ex aliqua forma inhaerento; et sic patitur ali-quid a suo contrario per alterati0nem el corruptio-nem, sicut lignum ab igne comburitur. Alio modo impeditur aliquid ab aliquo obstante, vel contra-riante, quantum ad suam inclinationem : sicut naturalis inclinatio lapidis est ut feratur deorsum ; impeditur autem ab aliquo obstante, et viin infe-rente, ut per violentiam quiescat, vel per violen-tiam moveatur. Neuter autem modus passionis poenalis est in re carente cognitione. Nam ubi non potest esse dolor et tristitia, non competit ratio afflictionis et pœnæ. Sed in habento cognitionem, ex utroque modo passionis consequitur afflictio et pœna; sed diversimode. Nam passio quæ (a) est secundum alterationem a contrario, infert afflictio-nem et poenam sensibilem, el dolorem; sicut sensi-bile excellens corrumpit harmoniam sensus. Et ideo excellentiae sensibilium, et maxime tangibilium (6); dolorem sensibilem conferunt; contemperationes autem eorum delectant, propter convenientiam ad sensum. Secunda autem passio non infert dolorem sensibilem, sed interiorem tristitiam, quæ oritur in homine vel in (γ) animali ex hoc quod aliquid aliqua vi interiori apprehenditur ut repugnans voluntati vel cuicumque appetitui. Unde ea quæ sunt contraria voluntati vel appetitui, affligunt, ct rnagis interdum quam ea quæ sunt dolorosa secun-dum sensum; pr.eeligerel enim aliquis verberari, et sensum graviter affligi, quam viluperia susci-pere, vel alia hujusmodi, quæ voluntati repugnant. Secundum ergo primum modum passionis, anima non potest pati poenam ab igne corporeo : nam impossibile est quod ab eo alteretur, vel corrumpa-tur; el ideo non eo modo ab igne affligitur, ut ah eo dolorem sensibilem patiatur. Potest autem pali anima ab igne corporeo, secundo modo passionis, inquantum per hujusmodi ignem impeditur a sua inclinatione, vel voluntate. Quod sic patet. Anima enim, et quadibet incorporea substantia, quantum est de sui natura, non obligatur alicui loco; sed transcendit totum ordinem corporalium. Quod ergo alligetur alicui, et determinetur ad aliquem locum per necessitatem, est contra ejus naturam, el con-trarium appetitui naturali. (Et hoc dico, non inquantum conjungitur corpori, cujus est forma naturalis, in quo aliquam perfectionem consequi-tur.) Quod autem aliqua spiritualis substantia ali-cui corpori obligetur, non est ex virtute corporis polentis substantiam incorpoream detinere, sed est ex virtute alicujus superioris substanti®, alligantis talem spiritualem substantiam tali corpori; sicut etiam arte magica, permissione divina, virtute super-iorum dæmonum, aliqui spiritus rebus aliquibus alligantur, ut annulis(o), vel imaginibus, vel hujus-modi rebus. Et per hunc modum animæ et daemo-nes alligantur virtute divina, in sui poenam, corpo-reo igni. Unde Augustinus dicit, 21. *de Civitate Dei* (cap. 10) : *Cur* (‹) non *dicamus, quamvis miris, tamen veris modis, etiam spiritus incor-poreos posse pœna corporalis ignis affligi,* si *spiritus hominum, etiam ipsi profecto* (ζ) incor-porei, *et nunc potuerunt* (η) *includi corporalibus*

(«} In varii· editionibus operum sancti Thomie, loco *voluntati»* ponitur *violenti».* Et tunc non potest deduci ei hoc textu D. Thornam acquiescere opinioni quatn sustinet Petrus de Palude.

(a) (/tor. — Om. Pr
(l5} (nngi6i/iur>i. — *tangibile* Pr.
(γ) in Aomin* *vel* in. — *ab homine vel ab* Pr
(fc) *annuli».* — *angeli»* Pr.
(t) *Cur.* — Cui Pr.
(0 *profecto.* — Om. Pr
(η) *et* nunc }X)tuerunt. — *tunc poterunt* Pr.

membris, et tunc poterunt corporum suorum vinculis insolubilibus alligari? Adhnrebunt ergo spiritus et dsemones, licet (a) incorporei, corporeis ignibus cruciandi, accipientes ex ignibus pernam, non dantes ignibus citam,.Et sic verum «t quod ignis ille, inquantum divina virtute detinet animam alligatam, agit in animam ut instrumentum divinæ justitiæ. Et inquantum anima apprehendit illum ignem ut sic sibi nocivum, interiori tristitia affligitur. Quæ quidem magna est, cum considerat se infimis rebus subdi, quæ nata fuit Deo per fruitionem uniri. Maxima ergo afflictio damnatorum erit ex eo quod a Deo separabuntur; secunda vero ex hoc quod rebus corporalibus subdentur, et in infimo el abjectissimo loco detrudentur. › — Hæc ille.

§ 3. — An ARGUMENTA CONTRA TERTIAM CONCLUSIONEM

Ad argumenta Aureoli — Ad objecta Aureoli contra tertiam conclusionem, dicitur generaliter, primo, quod, quidquid sit de probationibus, tamen rondusio non procedit contra conclusionem nostram. Conceditur enim quod maxima miseria damnatorum, et eorum maximum malum, non consistit in tristitia, nec in quacumque privatione divinæ visionis, aut qualicumque dolore; sed in eorum perversa operatione el culpa. Dicitur tamen quod eorum pœna non consistit in tali miseria, sed in privatione, vel dolore, aut tristitia.

Pm prima parte hujus solutionis, beatus Thomas, 4 Sentent., dist. 50, q. 2, art. 1, in solutione sexte quæstiunculæ, sic dicit : ‹ Post diem judicii erit ultima consummatio bonorum et malorum, ita quod nihil erit ulterius addendum de bono vel malo. Unde bona voluntas in beatis non erit meritum, ~~sed~~ premium; et mala voluntas in damnatis non erit demeritum, sed pœna tantum. Operationes enim virtutis sunt praecipue in felicitate, oleorum contrariæ sunt praecipue in miseria, ut dicitur, 1. *Ethicorum* (cap. 8, 10 el 13). » — Hæc ille — Item, 1’ 2·, q 39« art. 4, probat quod tristitia non est summum hominis malum : ‹ Omnis enim tristitia, seu dolor, aut est de hoc quod est vere malum, aut est de aliquo apprenti malo, quod est vere bonum. Dolor autem, seu tristitia, quæ est de vere rnalo, non potest esM» summum malum : est emm aliquid eo pejus, scilicet vel non judicare esse malum illud quod est vere malum, vel etiam non refutare illud. Tristitia autem, vel dolor, qui est de apprenti malo, quod est vere bonum, non potest esse summum malum; quia pejus esset omnino alien&n a vero bono. Unde impossibile est quod aliqua tristitia, vel dolor, sit summum hominis malum. » — *Hæc* ille. — Item, l p., q. 48, art. 6, sic dicit : « Culpa babet plus de ratione mali quam pœna; non solum quam pœna sensibilis, vel quæ consistit in privatione bonorum corporalium, cujusmodi (a) poenas plures attendunt; sed etiam universaliter accipiendo pœnam, secundum quod (S) privatio gratiæ, vel gloriæ, pœnæ quædarn (γ) sunt. Cujus duplex est ratio, etc. p Simile ponit, *de Malo,* q 1, ari. 5; et multis aliis locis. — Ex quibus palet prima pars solutionis, scilicet quod malum et miseria damnatorum consistit (o) in eorum perversa electione, vel operatione, et non in aliqua tristitia, vel dolore, aut privatione alicujus boni.

Sed pro secunda parte conclusionis solutionis, scilicet quod in tali culpa non consistat principaliter eorum pœna, patet : quia nulla culpa, inquantum hujusmodi, est pœna. De hoc sanctus Thomas, *de Malo,* q. 1, art. 4, in solutione primi, sic dicit : « Cum de ratione culpæ sit quod sit voluntaria, de ratione autem pœnæ quod sit contra voluntatem, impossibile est quod idem secundum idem sit pœna el culpa : quia idem secundum idem non potest esse voluntarium et contra voluntatem. Sed secundum diversa nihil hoc prohibet. Ei enim quod volumus, potest esse aliquid conjunctum, quod naturaliter voluntati repugnat; et quærendo quod volumus, incurrimus in illud quod nollemus. Et hoc in peccantibus accidit : dum enim inordinate afficiuntur ad aliquod bonum creatum, incurrunt separationem a bono increato, et alia hujusmodi, quæ non vellent. Et sic idem secundum diversa potest esse culpa et pœna,sed non secundum idem.® — Hæc ille. — Vide totum articulum. Simileponitj 1a2w, q. 87, art. 2; et multis aliis locis (e), ubi summarie ponit quod pœna et culpa tripliciter differunt. Primo quidem, quia culpa est malum actionis, poma autem est malum ipsius agentis. Secundo, quia culpa est voluntaria, sed pœna est contra voluntatem. Tertio, quia culpa est in agendo, pœna vero in patiendo. — Ex quibus pâtet falsitas (ζ) opinionis cujusdam moderni dicentis quod quilibet damnatus pius punitur a seipso quam a Deo. Opinabatur enim quod culpa, inquantum hujusmodi, esset pœna, el quod summum malurn esset summa pœna, sicut Aureolus.

Ad argumentum principale contra quaestionem (η), respondet sanctus Thomas, dist. 44, q. 3, ari. 3, q»· 3, in solutione quarti : « Dicendum, inquit, quod ignis agit in animam, non per modum influentis,

(·) teal. — Om. Pr.

(a) *cujutmodi. — eujui* Pr
{&) eft. — Ad. Pr.
(γ) *qujrdam.— quidem* Pr
(4) covuuht. — punitur, eum iit Pr.
(l) Cfr 2», q. 85, art. 2, ad *Sentent* , diet. 4G, q. t, art. 2, ad 4«; 2. Sentant, diet. 36, q. 1, art. 3.
(ζ) *faltiltu. — voluntTM* Pr.
(η) *qwutionem. — concluiionem* Pr.

sed per modum delinentis, ul ex dictis patet. Et ideo ratio non est ad propositum. j› — Hæc illo.

Et hæc de quæstione sufficiant. De qua benedictus Deus in æternum. Arnen.

QUÆSTIO 1.

UTRUM SANCTI QUI SUNT IN PATRIA, COGNOSCANT ORATIONES NOSTRAS

iRCA quadragesimamquintam distinctionem quæritur Utrum sancti qui Mint Patria, cognoscant orationes nostras.

Et arguitur quod non. Quia, sicut sancti post mortem vident Verbum, ita el angeli, de quibus dicitur, Mattii. 18 (v. 10): *Angeli eorum semper vident faciem Patris.* Sed angeli Verbum videntes non propter hoc omnia cognoscunt, cum a nescientia minores a superioribus purgentur, ut patet per Dionysium, septimo capite, *Cœlestis Hiérarchie.* Ergo nec sancti, quamvis videant Verbum, in eo orationes nostras cognoscunt, nec alia quæ circa nos aguntur.

In oppositum arguitur. Quia super illud Job 14 (v. 21), *Sive nobiles fuerint filii ejus, sive ignobiles, non intelliget,* dicit beatus Gregorius in libro *Moralium* (lib. 12, cap. 21, vel. 13, rec. 14) : *Hoc de animabas sanctis sentiendum non est; quia qui intus Omnipotentis Dei claritatem vident, nullo modo credendum est quod sit foris aliquid quod ignorent.* Ergo sancti orationes sibi facias cognoscunt.

In bac quæstione erunt 1res articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS 1.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sil

Prima conclusio : Quod beati vident In Verbo orationes vocales eis directas.

Secunda csl quod bcntl vident In Verbo devotiones mentales eorum qui eis afficiuntur, et cooltatlones.

Has duas conclusiones ponit sanctus Thomas, præsenti distinctione, q. 3, art. 1, ubi sic dicit: ‹ Divina essentia est sufficiens medium cognoscendi omnia. Quod palet ex hoc quod Deus, videndo essentiam suam, omnia intuetur. Non tamen sequitur quod quicumque essentiam Dei videt, omnia cognoscat, sed solum qui essentiam comprehendit; sicut nec, aliquo principio cognito, consequens est omnia cognosci quæ ex principio cognoscuntur, nisi tota virtus principii comprehendatur. Unde, cum animæ sanctorum divinam essentiam non comprehendant, non est conveniens ut omnia cognoscant quæ per divinam essentiam cognosci possunt. Unde etiam de quibusdam inferiores angeli a superioribus edocentur, quamvis omnes divinam essentiam videant. Sed unusquisque beatus tantum de aliis rebus necesse est ut in divina essentia videat, quantum perfectio beatitudinis requirit. Hoc autem ad perfectionem beatitudinis requiritur, ut homo habeat quidquid recte velit. Hoc autem recta voluntate quilibet vult, ut ea quæ ad ipsum pertinent, cognoscat. Unde, cum nulla rectitudo desit sanctis, volunt cognoscere ea quæ ad ipsos pertinent. Et ideo oportet quod illa in Verbo cognoscant. Hoc autem ad eorum gloriam pertinet, quod auxilium indigentibus præbeant ad salutem; sic enim Dei cooperatores efficiuntur, quo nihil est divinius, ut dicit Dionysius, 3 cap. *Ecclesiastics: Hierarchise.* Unde patet quod sineti cognitionem habent eorum quæ ad hoc requiruntur. Et sic manifestum est quod in Verbo cognoscunt vota, et orationes, et devotiones hominum qui ad eorum auxilium confugiunt. › — Hæc ille.

'Ex quibus potest formari ratio pro utraque conclusione simul : Quilibet beatus omnia illa videt in divina essentia, quæ perlinent ad suæ beatitudinis perfectionem. Sed cognoscere cogitationes, affectiones et voces beatis directas, pertinet ad perfectionem suæ beatitudinis. Ergo beati talia cognoscunt.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

Argumenta Durandi. — Quantum ad secundum articulum, arguitur contra conclusiones. El quidem Durandus (dist. 45, q. 4), contra ambas arguit, in hunc modum dicens : In beatis hominibus, et angelis, ponitur triplex (a) cognitio : scilicet naturalis, beatifica (6), et quædarn media, quæ est revelatoria. Si quœratur de prima cognitione, an per eam beati cognoscant orationes nostras, dicendum est quod non, saltem animæ separalæ. Et hoc palet dupliciter. *Primo :* Quia naturalis cognitio animæ

(a) *triplex.* — *duplex* Pr.

(t) scilicet naturali», beatifica. — *prima scilicet naturali» ct beata* Pr.

separata· non est perfectior quam naturalis cognitio (e) ejusdem animæ conjunct;?; alioquin fugiendum esset animam (C) uniri corpori, si ex ejus unione ipsa officeretur imperfectior. Sed anima conjuncta corpori non cognoscit naturali cognitione cogitationes cordium, nec exteriora facta absentium. Ergo similiter nnima separata non potest cognoscere cognitione naturali orationes nostras mentales, nec vocales vivorum absentium. *Secundo* : Quia naturalis cognitio animæ separate communis est lionis et malis. Sed mali non cognoscunt nec cogitationes nec facta viventium, sicut dicit beatus Gregorius (12. *Moral.,* cap. 21, rec. 14, vet. 13), sumens argumentum de anima divitis epulonis, qui ignorabat statum et facta suorum fratrum (γ). Ergo nec animæ beate cognoscunt naturali cognitione facta vel cogitata viventium.

Si autem quaeratur an beati cognitione beata cognoscant orationes nostras mentales, vel vocales, dicendum est quod non. Quia illa quæ quandoque cognoscuntur, et quandoque non, non pertinent ad cognitionem beatam. Sed cognitio, si quam habent beati de orationibus nostris mentalibus, vel vocalibus, non semper est in eis : quia, si cognitio talium semper esset in eis, eadem ratione et cognitio omnium aliorum particularium contingentium; et sic non indigerent quod eis aliquid revelaretur; quod falsum est, cum angeli, qui non sunt aninia-businferiores, per revelationem purgentur a nescientia mullarum rerum, ut patet per Dionysium *(de Cœlesti Hierarchia,* cap. 7). Ergo talis cognitio non ert beata. Minor jam palet. Sed major probatur. Quia cognitio beata, est una cognitio semper manens, respectu unius principalis objecti eodem modo semper se habentis; et ideo impossibile est quod per earn aliquid de novo cognoscatur, nisi sil aliqua rnutatio in objecto repraesentante, vel in (4) ipsa operatione, vel utroque modo. Constat autem quod in objecto non potest esse aliqua mutatio. Nec in actione, quin sit alia secundum numerum; nisi forte secundum intensionem mutaretur; in simplicibus enim formis non invenitur aliud genus mutationis. Mutatio autem secundum intensionem non est in beatitudine; alioquin beatiludo essentialiter augeretur; quod nullus ponit. Et (t) si esset, non sufficeret ad hoc quod aliquid ‹ie novo cognosceretur, sed solum ri‹l hoc ‹piocl prius cognitum intensius cognosceretur. Restat ergo quod in cognitione beata non est mutatio, nisi sit alia secundum numerum; et sic non esset eadem beatiludo, qua semper aliquis est beatus; quod est inconveniens. Relinquitur ergo quod ea quæ non semper cognoscuntur a beatis, non cognoscantur cognitione beata. Et hæc fuit major. Minor probata est. Ideo sequitur conclusio.

Si autem loquamur de cognitione revelationis, sic dicendum est, quod omnes beati cognoscunt orationes nostras, sive mentales, sive vocales, quæ ad eos diriguntur. Quia, secundum beatum Augustinum (13. de *Trinitate,* cap. 5; et habetur in littera, dist. 49), ad bealitudinem requiritur quod unusquisque habeat quidquid vult, nec velit aliquid inordinate. Sed quilibet recta voluntate vult cognoscere ea quæ ad ipsum pertinent. Et ideo beati, quibus nulla rectitudo deest, volunt cognoscere ea quæ ad ipsos pertinent, et cognoscunt. Sed orationes quas ad eos dirigimus, ad eos perlinent, tanquam ad mediatores inter nos et Deum. Ergo beati illas orationes cognoscunt. Et cum hoc non sit (») cognitione naturali, vel beata, ut probatum est, relinquitur quod sit cognitione (6) revelatoria, quæ pertinet ad beatitudinem accidentalem. — Hæc Durandus, in forma.

Contra easdem conclusiones possent adduci multa argumenta anglicorum doctorum, quæ recitata fuerunt, 3. *Sentent.,* dum de scientia animæ Christi tractaretur (dist. 14, q. 2). Sed non oportet hic recitare.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS 111.

PONUNTUR SOLUTIONES

Ad argumenta Durandi. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est ad objecta Durandi. Ad quæ Petrus (dist. 45, q, 2) in hune modum sic dicit : « Posset, inquit, sustineri quod sancti etiam visione beatifica viderent orationes nostras : quia illa visione non solum vident divinam essentiam, sed etiam quidquid ad eos pertinet, ut arguens dicit; sed ad ipsos perlinent orationes ad eus directa», ut ipse arguens concedit; ergo illas vident visione beata. Nec obstat quod illa visio non variatur : quia possibile est quod beatus, a princi-

( ) a verbi· animo· *s̈eparat* usque ad *cognitio,* om. Pr.
( ) (Mimam. — aninur Pr.

(γ) In hoc loco libri *Moralium* dicit utique Gregorius. mortuo· qui non sunt beati, ignorare *qualiter disponatur iiiam came viventium;* non tamen.licui asserit Durandus, sumit argumentum de anirna divitis epulonis. In aliis vero locis, sive Mora/tum, sive. *Dialogorum,* sive *Uotniharum,* etc., ubi dc dicto divitr loquitur, hanc ignorantiam non affirmat. Hoc potius reperies apud Alulfurn. in *Expositione Veteris et* AWi *Testamenti,* ex dictis et sententiis Grvgorii confecta *(Expos super Evang. tec. Lucani,* cap. 68).

(5) m. — Om. Pr.
(t) *Et»* — *Etiam* Pr.

(a) cum *hoc non* iit. — *tamen non fit* Pr.
(β) *cognitione.* — *cognitio* Pr.

pio sum visionis et beatitudinis, videat in Deo omnes orationes ad se dirigendas in perpetuum; et sic postea propter hoc illa visio non mutatur. Nec obstat si dicatur quod quanto aliquis limpidius videt Deum, tanto plura in ipso videt; contingit autem plus orari sanctum minus videntem Deum; ideo, etc. Dicendum enim quod prima propositio est vera de visis per se perficientibus intellectum, sicut sunt quidditates credibiles; non nutem de singularibus. Vel potest dici quod de novo ea cognoscit, cognitione non intensa, sed extensa ad plura objecta : sicut aliquis obscurius videns speculum, plura videt in ipso quandoque quam aliquis videns clarius; sicut si obscurius videns, in facie sua habeat plures maculas, vel res alias, quæ omnia videt in speculo viso, et non alius clarioris visus, qui pauciora habet in facie sua. Et, per eamdem rationem, si videnti speculum superveniat macula in facie sua, vel claritas quæ prius non erat, videbit illam de novo in speculo: non utique visione interrupta, nec intensa, quia nec potentia (a) nec species ejus nec objectum nec lumen sunt intensa, quæ sunt tota causa ejus; sed visione extensa. Ita et in proposito potest imaginari : quia, licet in hoc sit dissimile, quod divina essentia, quantum est in se, omnia repræsentat, et non relucent in ea ex parte sua aliqua de novo, sicut in speculo; tamen in alio est simile, scilicet quod, secundum quod videns Deum est di versi rndde dispositus, non solum per lumen gloriæ, sed etiam per dispositionem naturalem concurrentem, diversa ei divina essentia repraesental ; et si de novo disponatur aliter, etiam lumine non mutato, plura repraesentabit ; sicut etiam aliqui dicunt, quod, post resurrectionem, anima Deum clarius videbit,etiam lumine non intenso. — Quod autem dicit arguens de cognitione revelatoria, non videtur valere : quia revelatio non est de illis quæ specialiter ad unumquemque pertinent, sed de illis quæ generaliter ad statum Ecclesiæ pertinent, de quibus in via est revelatio ꝑprophetia quæ tamen, postquam revelata sunt a Deo immediato, vel mediante angelo superiore, statim cognoscuntur visione beatifica, secundum quosdam. » — Hæc Petrus, et bene quantum ad ea quæ dicit in prima solutione. Concordat enim sanctus Thomas, I p., q. 12, art. 10, ubi quæril : Utrum videntes Deum per essentiam, simul videant omnia quæ in ipso vident. Et resj>ondel sic : a Ea quæ videntur in Verbo, non successive, sed simul videntur. Ad cujus evidentiam videndum est quod nos non possumus simul multa intelligere, quia multa per diversas species intelligiinus. Λ diversis autem speciebus non potest unus intellectus simul actu informari ad intellfgendum per eas; sicut nec unum corpus potest simul diversis figuris figurari. Unde contingit quod quando aliqua multa una specie intelligi possunt, simul intelliguntur : «icut diverse partes alicujus totius, si singulæ propriis speciebus intelligantur, successive intelliguntur, et non simul (a); si autem intelligantur omnes una specie totius, simul intelliguntur. Ostensum est autem (ead. qnæst., art. 9) quod ea quæ videntur in Deo, non videntur singula per suas similitudines, <ed omnia per unam essentiam Dei. Unde simul et non successive videntur d — Hæc ille. — Item, ibidem (in arg. Sed contra), allegat dictum Augustini, ultimo *de Trinitate* (cap. 16), ad propositum sic dicentis : « *Non erunt volubiles cogitationes nostrx, ab aliis in alia euntes atque redeuntes; sed omnem scientiam nostram simul uno conspectu videbimus,* d — Hæc ille. — Ex quibus patet quod anima beata tot et eadem videt in Veri>o per visionem beatificam in primo instanti sum bealitudinis, quot et quæ post (β) ibidem visura est in aeternum.

Ex prædictis similiter patet quod alia quæ postea subdit Petrus, non sunt probabilia : puta quod eadem visione beatifica non intensa, sed extensa, beatus nunc videat plura, nunc pauciora; vel quod de novo videat aliqua, nulla facta mutatione in visione beatifica. — Quod autem inducit de videntibus speculum, quorum unus liabet plures maculas in facie, etc.. — non valet, propter multa. Primo : quia illi taliter videntes facies suas in speculo, vident l>or diversas species alterius rationis, et non per unicam speciem numero, nec ratione; ideo nil mirum si diversa videant, et qui plura ibi viderit, remissius videat speculum. Secundo : quin ille qui de novo aliquam faciei sum noviter emergentem maculam videt, per aliam speciem quam prius videt; secus est de videntibus divinam essentiam. Tertio : quia, ut alias dicetur (dist, 49), visio rerum in divina essentia non per omnia assimilatur visioni rerum in speculo. Et propter multa alia, similitudo non valet. — Ulterius, illa quæ dicit Petrus, de revelatoria cognitione, parum valent : quia revelatio potest esse de pertinentibus ad aliquem beaturn in particulari.

Ad argumentum contra quaestionem (γ), respondet sanctus Thomas, pnesenti distinctione, q 3, art. 1, in solutione quarti, sic dicens : < Quamvis videntes Verbum non sit necessarium omnia in Verbo videre, vident tamen ea quæ ad perfectionem beatiludinis eorum pertinent. » — Hæc ille.

Et hæc de qumstione sufficiant. De qua benedictus Deus. Arnen.

(a) potentia. — poritio Pr.

(a) fimuL— *icniet* Pr.
(C) *pent.* — *prius* Pr.
(t) — *conclusionem* Pr.

DISTINCTIONES XLVI, XLVII, XLVIII.

QUÆSTIO I.

UTRUM CHRISTUS IN GENERALI ET ULTIMO JUDICIO JUDICANS SECUNDUM FORMAM HUMANAM. SIT OSTENSURUS REPROBIS FORMAM DIVINAM.

!rca quadragesimamsextarn distinetionem(a),quadrage8imamseptimametqua-'IragesimamoclaMitn, quaeritur: Utrum Christus in generali el ultimo judicio judicans secundum formam humanam, sit ostensurus reprobis formam divinam.

Et arguitur quod sic. Quia, si non, hoc potissime videretur quia divinitas sine gaudio videri non potest. Sed hoc non valet. Quia ea quæ sunt in affectu, non de necessitate sequuntur ad ea quæ sunt in intellectu; unde Augustinus (in Psalm. 118, serm. 8) dicit : *Prxcedit intellectus, et sequitur tardus aut nullus affectus.* Sed visio ad intellectum pertinet, gaudium autem ad affectum. Ergo potest esse visio divinitatis sine gaudio.

In oppositum arguitur» Quia dicitur, Joan. 17 (v. 3) : *Hæc est vita aeterna, ut cognoscant te, solum verum Deum* (6). Ex quo patet quod essentia bcatiludinis in Dei visione consistit. Sed ‹le ratione beatitudinis est gaudium. Ergo divinitas sine gaudio videri non potest ; et. per consequens, non videbitur in judicio a damnatis.

In hac questione erunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS 1.

PONUNTUR conclusiones

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : **Quod Christus In ultimo Judicio Judicabit non solum in natura humana, sed etiam secundum naturam** humanam.

Hanc ponit sanctus Thomas, 4. *Sentent.,* dist. 48, q. 1,art. i. ubi sic dicit: « Judicium aliquod dominium in judicando requirit; unde, *Hom.* 14 (v. i) : *Tu quis es, qui judicas alienum servum?* Et ideo secundum hoc Christo competit judicare, secundum quod habet dominium super homines, de quibus agel finale judicium. Ipse autem est noster (a) Dominus, non solum ratione creationis, quia *Dominus ipse est Deus, ipse fecit nos, et non ipsi nos* (Psalm. 99, v. 3), sed etiam ratione redemptionis, quod ei competit secundum naturam humanam; unde, Rom. 14 (v. 9) : *In hoc Christus mortuus est et resurrexit, ut vivorum et mortuorum dominetur.* Ad premium autem vite œternæ (6) nobis bona creationis non sufficerent, nisi redemptionis beneficium adderetur, propter impedimentum quod nature humanæ create supervenit ex peccato primi parentis. Unde, cum illud (γ) finale judicium ad hoc ordinetur ut aliqui admittantur ad Regnum, et aliqui excludantur a Regno, conveniens est ut ipse Christussecundum naturam humanam, cujus redemptionis beneficio homines ad Regnum admittuntur, illi judicio president. Et hoc est quod dicitur, *Act.* I0 (v. 42), quod ipse *constitutus est a Deo judex vivorum et mortuorum.* Et quia per redemptionem generis humani non solum homines reparavit, sed universaliter totam creaturam, secundum quod tota creatura reparato homine melioratur, ut habetur, *Coloss.* 1 (v. 20), *Pacificans per sanguinem crucis ejus, sive qux in terris, sive qux in cadis sunt;* ideo non solum super homines, sed super universam creaturam Christus per suam passionem dominium promeruit (o), et judiciariam potestatem, Matth. ult. (v. 18) : *Data est mihi omnis potestas in cado et in terra.* » — Hæc ille.

Item, 3 p., q. 59, art. 2, ubi quærit, Utrum judiciaria potestas conveniat Christo secundum quod homo, sic dicit : « Chrysostomus (super Johan, hom. 39, alit. 38, n° 3) (t) videtur sentire quod judiciaria jioteslas non conveniat Christo,secundum quod homo, sed secundum quoti est Deus. Unde auctoritatem Johan. 5 (v. 27), qua dicitur, *Potestatem dedit ei judicium facere, quia Filius hominis est,* etc., sic exponit : *Potestatem dedit ei judicium facere. Quia Filius Hominis est, nolite mirari hoc. Non enim propterea suscepit judicium quoniam homo est; sed quia ineffabilis Dei Filius est, propterea judex est. Quia vero ea quæ dicebantur, erant majora quam secundum hominem, ideo hanc opinionem solvens, dixit* (ζ) ; *Ne miremini, quia Filius hominis est; etenim ipse etiam* (η) *Filius Dei est.* Quod quidem probat per resurrectionis effectum; unde subdit : *Quia venit hora,* in *qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei.* Sciendum tamen quod, quamvis apud Deum remaneat primaeva aucto-

(«) *dutinetionem* — Om. Pr.
(‹) iolum verum *Deum* — *Deum Christum* Pr.

(a) *noitcr* — non Pr.w
if») /rtrm«. — *æternaliter* Pr.
(γ *illud.* — *est* Pr.
(A *promeruit.* — *promeruerit* Pr.
(c *inquit.* — Ad. Pr.
(ζ) *dixit.* — *dieit* IV.
(η) etiam. — Om Pr.

ritas judicandi, hominibus tamen committitur a Deo judiciaria potestas respectu eonim qui eorum jurisdictioni subduntur, ut dicitur, *Deuteron.* 1 (v. 46): Quod *justum eat judicate,* postea subditur (v. 17) : *Quia Dei est judicium,* cujus scilicet auctoritate vos judicatis. Dictum est autem supra (q. 8, art. 1, 4; q. 20, ari. 1, ad 3e") quod Christus, etiam in natura humana, est caput totius Ecclesia», et quod *sub pedibus ejus Deus omnia subjecit* (Psalm. 8, v. 8; *ad Hcbr.,* cap. 2, v. 8). Unde et ad eum pertinet, etiam secundum naturam humanam, habere judiciariam potestatem. Propter quod videtur (a) prædictain auctoritatem Evangelii sic esse (ζ) intelligendam : *Potestatem dedit eijudicium facere, quia Filius Hominis est :* non quidem propter conditionem naturæ, quia sic omnes homines hujus potestatem haberent, ut Chrysostomus (loc. cit.) objicit; sed hoc pertinet ad gratiam capitis, quam Christus in natura humana accepit. Competit autem Christo hoc modo secundum naturam humanam judiciaria potestas, propter tria. Primo quidem, propterconvenientiam et affinitatem ipsius ad homines ; sicut enim Deus per causas medias, tanquam propinquiores effectibus, operatur, ita judicat per hominem Christum, ut sit suavius judicium hominibus; unde Apostolus dicit, *Hebræor. i* (v. 15 et 16): *Non enim habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum per omnia pro similitudine* (γ), *absque peccato; adeamus ergo cum fiducia ante thronum gratiæ ejus.* Secundo, quia in finali (5) judicio, ut dicit Augustinus, super Johannem (tract. 19 et 23) erit resurrectio corporum mortuorum, quæ suscitat Deus per Filium hominis ; sicut per eumdem suscitat animas, inquantum est Filius Dei. Tertio, quia, ut dicit Augustinus in libro *de Verbis Domini* (Serm. 127, cap. 7), *rectum erat* (c) *ut judicandi viderent judicem. Judicandi enim erant boni et mali. Hestat ut in judicio forma servi bonis et malis ostenderetur, forma Dei solum bonis servaretur,* i — Hæc ille.

Ex quibus potest sic formari ratio pro conclusione : Judicare homines Christo competit aliqualiter secundum illam naturam secundum quam habet dominium super homines, et potestatem introducendi homines ad Regnum vel excludendi, et secundum quam est caput Ecclesiæ. Sed omnia hæc comjætunt Christo, non solum secundum naturam divinam, sed etiam secundum humanam. Ergo Christo competit judicare non solum secundum naturam divinam, sed etiam secundum humanam.

(a) *videtur. — Augustinus* Pr.
(0) *dicit.* \d. Pr.
(γ) *pro similitudine. — per similitudinem* Pr.
(4) *finali. — filiali* Pr.
(t) *rectum erat. — et ante erant* Pr.

Secunda conclusio *eM* quod Christi divinitas In (udlclo a solla boni» videbitur.

Hanc ponit sanctus Thomas, dist. 48, q. 1, art. 3, ubi sic dicit : ‹ In quolibet appetibili sive delectabili duo possunt considerari : scilicet illud quod appetitur vel esf delectabile, et id quod est ratio appetibilitatis vel delectabilitatis in ip^o. Sicut autem, secundum Boetium, in libro *de Hebdomadibus, id quod est, habere aliquid potest præterquam quod ipsum* (a) *est, ipsum vero eue nihil aliud printer se habet admixtum ;* ita illud quod est appetibile vel delectabile, potest habere aliud admixtum, unde non sit delectabile vel appetibile. Sed illud quod est ratio delectabilitatis, nihil admixtum habet, vel habere potest, propter quod non delectabile sit vel appetibile (6). Res ergo quæ sunt delectabiles per participationem bonitatis, quæ est ratio appetibililatis et delectabilitatis, possunt apprehense (γ) non delectare; sed illud quod per essentiam suam est bonitas, impossibile est quod essentia ejus apprehensa non delectet. Unde, cum Deus essentialiter sil ipsa bonitas, non potest divinitas sine gaudio videri. › — Hæc ille.

Item, ibidem, m solutione quarti, sic dicit : « Tristitia non nominat dispositionem, sed passionem. Omnis autem passio a causa contraria fortiori superveniente tollitur, et non eam tollit. Et ita tristitia damnatorum tolleretur, si Deum per essentiam viderent. ›

Item, ibidem, in solutione primi, sic dicit : « Impii manifeste cognoscent Christum esse Deum, non per hoc quod divinitatem ejus videant, sed per manifestissima divinitatis indicia. » — Hæc ille, cum inultis aliis ibidem ad propositum facientibus.

Ex quibus potest sic argui pro conclusione : Damnandi, in judicio, videndo Christum, non gaudebunt, sed tristabuntur. Sed, si viderent ejus divinitatem, gauderent, et non tristarentur. Ergo non videbunt Christi divinitatem.

Tertia conclusio est quod, in ultimo pidlcio, quilibet poterit Icflere In sua et aliena conscientia omnia merita et demerita propria et aliena.

Hanc ponit sanctus Thomas, dist. 43, q. 1, art. 5, in solutione quaestiuncula» secunde, ubi sic dicit : ‹ In ultimo et communi judicio, oportet quod divina justitia omnibus evidenter appareat, quæ nunc in plerisque latet. Sententia autem condemnans, vel praminns, justa esse non potest, nisi secundum merita vel demerita proferatur. Et ideo, sicut oportet quod judex et assessor judicis merita causæ

(λ) *quod ipsum. —ipsum quod* Pr.
(6) *delectabile sit vel appetibile. — delectabilis sit rei appetibilis* Pr.
(γ) *apprehensu. — apprehensa* Pr.

cognoscant. ad hoc quod justam sententiam proferant; ita oportet, ad hoc quod sententia justa appareat, quod omnibus sententiam cognoscentibus merita innotescant. I nde, quia, sicut cuilibet nota erit sua pnemiatio, vel damnatio, ita et omnibus aliis innotescet, oportet quod, sicut quilibet sua merita vel demerita reducet ad memoriam, ita etiam aliena ejus cognitioni subjaceant. Et hæc est probabilior el communior opinio, quamvis Magister in littera contrarium dicat, scilicet quod peccata quæ Mini per pernitendam deleta, in judicio aliis non patefient Sed ex hoc sequitur quod etiam nec pœnitenlia de peccatis illis perfecta cognoscetur (i); in quo multurn detraheretur sanctorum gloriæ, el laudi divina·, quæ lam misericorditer sanctos suos liberavit. › — Hæc ille.

Ex quibus potest in forma sic argui pro conclusione : Quicumque manifeste el evidenter cognoscit aliquam sententiam esse justam, cognoscit menta sententiali Sed quilibet, in finali judicio, cognoscet manifeste el evidenter sententiam sui el aliorum esse justam. Ergo cognoscet manifeste sua et aliena merita vel demerita, etc.

Quarta conclusio est quod probabile est quod illud Judicium, quantum ad disceptationem et sententiam, fiat mentallter, et non vocalitcr.

Hanc ponit sanctus Thomas, dist. 47, art. 1, in solutione sccundæ quæstiunculæ, dicens : ‹ Quid citra hanc conclusionem sit verum, pro certo diffiniri non potest. Tamen probabilius aestimatur quod totum illud judicium, el quoad discussionem, et quoad accusationem malorum et commendationem bonorum, el quoad sententiam de utrisque (6), mentaliter perficietur (γ). Si enim vocaliter singulorum facta narrarentur, imestimabilis magnitudo temporis ad hoc exigeretur; sicut etiam Augustinus dicit, 20. *de Civitate Dei* (cap. 14), quod, si *liber,* ex cujus scriptura omnes judicabuntur, ut dicitur, *Apocal.* 20 (v. 12), *carnalitcr cogitetur, quis ejus magnitudinem aut longitudinem valeat .Tslimare? aut quanto tempore legi poterit, in quo scripta· Mint* vi(.r unitrrioruni ? Non autem minus tempus requiritur ad narrandum ordonna singulorum facia, quam ad legendum, si essent in libro materiali scripta. I nde prulxibile est quod illa qua· dicuntur, Matth. 25 (v. 34 et seq.). non vocaliter, sed mentaliter, intelligenda sint (o) esse perficienda. › — llæc ille.

Ex quibus potest formari ratio pro conclusione : Ad ultimum judicium non requiritur imnstimabilis (a) magnitudo temporis. Sed, si illud fieret vocaliter, illa exigeretur. Ergo, etc.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

1‘ O N U NTU R OBJECTI 0 N E S

§ 1. — Contra primam conclusionem

Argumenta Scoti. — Quantum ad secundum articulum, arguitur contra conclusiones. Et quidem, contra primam arguit Scotiis (dist. 48, q. 1).

Primo. Quia aliud est dicere, *Christus in forma humana judicabit,* el aliud, *Christus secundum formam humanam judicabit.* Vera enim est isla, quod *Christus in forma humana errat animas;* sed non ista. *Secundum humanitatem creat.* Imino, quidquid fecit Verbum, ex quo naturam humanam assumpsit, quia faciens, naturam humanam non deposuit, hoc fecit in natura humana; nisi stringas (X) hoc quod est *in natura humana* ad intellectum ejus quod dicitur *secundum naturam,* ubi notatur non tantum concomitantia ad actum, sed causalitas naturæ humanæ respectu actus. Si primo modo intelligas quod in natura humana judicabit, non est quiestio nisi (γ) eadem isti : /In, *quando (o) judicabit, deponet naturam humanam?* Ergo oportet, ad hoc quod sit alia quæstio, quod habeatur alius intellectus, qui magis proprie exprimitur sic : *Secundum naturam humanam judicabit.* Sed hoc est falsum, loquendo de judicare principaliter. Quod probatur. Quia judicium principale est perfecta el propria determinatio ejus quod reddendum est alicui secundum merita. Ista autem determinatio perfecta includit perfectum diclamen intellectus, quod hoc sit reddendum; et perfectam determinationem voluntatis per velle efficax, sufficiens ex se ad exeeutionem illius determinati. Sed Christus secundum naturam humanam non potest habere tale velle respectu præmii, reddendo illud judicato : quia non potest habere imjærium principaliter efficax conjungendi animam aliquam objecto beatifico; quia, secundum Augustinum, *Dc videndo Deo* (c)(Epist. 147, alias 112, ad Paulinam, cap. 6 et 7), in ejus potestate est videri (ζ); si vult enim, videtur, et si non vult, non videtur.

Secundo. Quia ratio conclusionis non valet, loquendo de principaliter judicare. Quia Christus

(a) *rngnoicrtur»* — non *cognotcaiur* Pr,
(5) ₫/ *utruque.* — *uterque* Pr.
(γ) *perficietur.* — *perficiatur* Pr.
(4) nn/, — *9unt* Pr.
(3) *in/Tttirnabilie.* — inifrumcnta/u Pr.
(6) *stringat.* — (/tiRnguaf Pr.
(γ) non *eit qutntw* nui. — *vera nt, ergo ubi* Pr.
(é) An, *quando.* — *aliquando* Pr.
(‹) *Deo.* — *Deum* Pr.
(ζ) *videri.* — *videre* Pr.

peractum redemptionis non meruit principale dominium respectu hominis. Probatur : Nam, inquantum redemptor, habuit rationem cauma meritoriæ pro nobis. Causa autem qua· tantum est meritoria, non potest esse principalis : non enim causal nisi quia ah alia causa principaliori acceptatur, quæ propter istud acceptum principaliter causât. Ergo, esto quod Trinitati teneamur tanquam Domino supremo propter redemptionem, quasi novo jure ultra jus dominii quod habet ex creatione (quod verum (a) esset, si tantum bonum esset nobis redemptio, ut accepta a Trinitate, quantum creatio), adhuc non sequitur quod Christo (6) secundum naturam humanam ratione redemptionis obligemur ut supremo Domino.

Tertio. Quia alia ratio non valet. Quia Christus non introducit, inquantum redemptor, ut principiis introducens, sed tantummodo ut causa meritoria. — Hæc Scotus, in forma.

§ 2. — Contra secundam conclusionem

I. Argumenta Scoti. — Contra secundam conclusionem arguit idem dupliciter (dist. 48, q. 1). Primo, probando quod divina essentia potest videri sine hoc quod videns eam gaudeat.

Primo. Quia omne absolutum prius alio, potest sine contradictione esse sine eo. Sed visio divinæ essentia est absolutum aliquid, saltem ab omni respectu ad gaudium; et est prius naturaliter alio; non enim objectum delectat, nisi prius apprehensum. Ergo sine contradictione posset visio illius essentiæ esse in aliquo sine delectatione. Nec istud negaret Philosophus, nisi quia poneret connexionem causarum simpliciter necessariam : ita quod, secundum eum, necessarium est simpliciter causæ prim© coagere secundis, secundum quod potest coagere eis; coagendo autem naturæ rationali jam videnti divinam essentiam, quantum fiolest coagere. sequitur delectatio; quia causa proxima illius delectationis, quantum est ex se, necessitatur ad illum effectum. Sed theologi negant illam propositionem, *Ad quodeumque necessitatur causa secunda, quantum est ex se, necessitatur causa prima;* quia negant primam causam necessario coagere causa secunda quantum |>otest.

Secundo. Quia ratio tua non valet. Non enim probat nisi quod illa ratio deleclabilitatis, quæ est divina bonitas, non possit esse non delectabilis. Sed non sequitur, *Ergo non potest non delectare* ; quia delectabile dicit aliquid in se, vel, si dicit respectum, non nisi apliludinnlem, qui necessario consequitur fundamentum; sed delectare (γ) dicit effedum posteriorem contingenter cantabilem, maxime ex contingenti determinatione voluntatis ad coagenduin ipei delectabili

Tertio. Quia illa auctoritas Johannr 17 *(v.* 3), //.rr *ent vita sterna,* etc., non juvat. Quia, secundum Philosophum, 12. *Metaphysics* (t. c. 39i, actus intellectus est vita ; ergo actu- intellectu æternus, est vite iclerna (a), si actu, ai tu, m apliludine, apliludine. Nunc (6) autem visio divina· essentia?, si concederetur damnatis, licet non es>sel atema actu, tamen apliludine, quantum esset ex parte aclus, vel |iotenliæ, apta esset ut esset aeterna; ergo vila æterna (γ). Sed, si ex hoc inferas. *Ergo beatiludo,* non sequitur. Immo, ai tu dicas Christum dicere quod *hxc est beatitudo, ul cognoscant te,* etc., tu non accipis textum Evangelii, sed (5) quamdam glossam specialiorem intellectus litera Si ergo vis præcise ponderare verbum, sine omni glossa, solvo libi quod est vita ælema.Si autem per alias glossas vis arguere quod loqiiiturde bealitudine, ergo licet mihi addere glossam non distrahentem : *ut cognoscant tc, amando et fruendo.* — Hæc Scotus.

II Alia argumenta Scoti. — Secundo loo, contra eamdem conclusionem arguit idem Scotus (dist. 49, q. (5), probando quod beatus non necessario frualur Deo, et quod clara Dei visio non inferat necessario in voluntate appetitum ve! dilectionem sui.

Primo. Quia habitus non potest esse causa prior o]»eralionis quam potentia, sed semper secunda : quia illud est potentia, quo simpliciter possumus; unde habitus non utitur potentia, sed (lotentia habitu, sicut causa secunda el instrumento. Causa autem prior non determinatur ad agendum, nec per consequens nece&dtalur j»er causam secundam. sed econtra. Ergo nullus habitus, aut lumen gloriæ, nécessitai voluntatem ad fruendum Deo.

Secundo. Quia Beata Virgo habuit in via majorem charilatem chantate alicujus beati inferioris gradus ; el tamen ista chantas non ncccssitabat (<) eam ad fruendum Deo, etiam quando contemplabatur Deum.

Tertio. Quia, esto quod lumen gloriæ necessitel intellectum ad videndum omne objectum pnesens, tamen, si voluntas sit causa imperans diam visionem, potest non imperare. Contingenter enim conjungit intelligentjam memoria illius objecti, quod contingenter amat. Videturautein quod ibi (ζ) habeat

ta) *guod verum. — tenemur homini Chntto, yuod Christus* Pr.
(β) *yuod Christo. — prapotitum* Pr.
(γ) *delectare. — delectabile* Pr.

( ) *tvlernus, est vita* «terna. — rtem» «f *cita xlemiPr*
( ) *Nunc. — Videtur* Pr.
(γ)*potenti», apta met ut met seterna; ergo* vita *setema.* — *possibilis, vel apta nata ut esset «terna Pr.*
(ê) ied.— lecunduni Pr.
(i) *necessitabat. — necessitabit* Pr.
(ζ) i6i. — *illi* Pr.

sic conjungere : quia per Augustinum, *de Trinitate,* io multis locis, in gignilione Verbi perfecti concurnt voluntas sic copulans; illa autem visio est Verbum perfectum, secundum eum, 15. *de Trinitate.* Ergo nullus habitus nécessitât in patria voluntatem ad fruendum Deo.

Quarto. Quia voluntas beata, est eadem potentia quæ fuit non beata. Ergo habens earn, potest, quantum est ex parte potential, in quemcumque actum in quem prius poterat, quia nihil eam necessario impedit, nec deficit necessario aliquid requisitum; licet forte non possit, possibilitate propinqua, peccare : quia impedita est, vel suspensa, vel proventa per actionem cause superioris provenientis et continuo agentis ad oppositum, scilicet ad actum beatificum ; et sicut causa superior potest, potentia absoluta, agere ad oppositum, non Limen potentia ordinata, sic simpliciter possibile est impedimentum cessire et voluntatem peccare (a), sed non est possibile, potentia ordinata, impediens cessare, nec etiam est in propinqua potestate voluntatis peccare, quia non c‡ in potestate ejus quod impediens cesset, sicut non est in potestate causæ secundæ actio primae.

Quinto. Quia contra libertatem voluntatis est quod determinetur ad liene velle per quemcumque habitum inhærentem sibi : quia ipsa non esset voluntas, nisi esset causa prior respectu sui habitus, et ita nata uti habitu, et determinare ipsum ad agendam, et non determinari ab ipso, sic quod oppositum non sit in sua potestate; quia sic ipsa I0L1I1ter, quantum ad illud, subjaceret habitui.

Sexto Quia, si voluntas beata necessario frueretur (δ) Deo, hoc videretur pro tanto quod visio beatifica, cum includat perfectionem cujuslibet alterius finis intrinseci, non relinquit voluntatem in potentia respectu alterius, et tollit omnem privationem, sicut forma cœli, a sua materia. Sed illud motivum nullum est. Quod patet. Quia nulla forma potest auferre privationem a susceptivo quod nutum est recipere aliam formam, nisi eminenter contineat formam ipsam (γ), quia, manente in aliquo (o) aptitudine ad recipiendum, non potest tolli carentia, nisi ponatur illud; nec aliter tollitur, nisi sicut illud tollitur Forma ergo cœli, cum non includat in se formas inferiorum simpliciter, nec eminenter, eo modo quo ens infinitum includit omnia alia, equitur quod non tollit a sua materia privationem ictarum formarum, si (t) tamen materia est capax istarum. Undo ista via videtur irrationabilis, ponendi cadum incorruptibile : quia per istam viam non tollitur corruptibilitas, inquantum est ex principiis intrinsecis; licet salvetur quod non possit corrumpi ab agente naturali, quia ista forma ita continet alias, quod per aliquod agens naturale non potest expelli. Exemplum hujus patet in anima intellectiva, quæ est forma perfectior forma cœli, non tamen tollit aliquam privationem aliarum formarum; immo nec constituit corpus incorruptibile respectu agentis naturalis, pro quanto aliquam formam concomitantem requirit ad sui *esse* (a), ad quam potest naturale agens attingere corrumpendo. Sola ergo forma infinita, si posset materiam perficere, posset per viam istam, auferendo scilicet privationem, constituere compositum incorruptibile. Tamen adhuc esset dubium : an susceptivum esset in potentia ad alias formas, sub propriis rationibus quas habet in illa forma una infinita. — Hæc Scotus.

III. Argumenta Godofridi. — Contra earndem arguit Godofridus, secundo *Quodlibelo,* q. i (6), probando quod Deus potest suspendere actum voluntatis, manente aperta visione. Quia, sicut Deus potest subtrahere influentiam suam rebus quantum ad suum *esse* substantiale, et redigere eas in nihilum, ita potest subtrahere influentiam suam quantum ad perfectiones secundas, scilicet quantum ad operationes : ita quod potest subtrahere rebus operationes suas, sicut subtraxit ah igne in camino puerorum; et potest, manente una actione, aliam subtrahere, nisi sit de ratione ejus, sicut de ratione amandi est habere objectum cognitum; et ideo, licet non possit ipsum diligere sine (γ) cognoscere, potest tamen causare cognitiones boni sine ejus amore, quia non ita dependet aequaliter cognitio ab amore sicut econtra.

Secundo. Quia ratio inducta pro conclusione, quod visio Dei est beatitudo, quæ non potest esse sine dilectione et delectatione, non valet. Diceretur enim quod videns Deum, et non amans, est beatus quoad quid, inquantum haberet principalem actum beatitudinis; non tamen esset beatus simpliciter, quia ad esse beatum simpliciter, concurrit actus utriusque potentiæ. — Hæc ille.

IV. Argumentum Bernardi de Gannato.—Ad idem arguit, ibidem, Bernardus de Gannato, dicens quod contrarium conclusionis est probabilius. Quia voluntas in nihil fertur, nisi supposita divina influentia, sive moveatur a se, sive ah objecto. Hanc autem influentiam Deus potest subtrahere a volunLite. Et ideo, sicut instrumentum non movetur, subtracta influentia principalis agentis, sic nec voluntas diligendi Deum fertur in eum, nisi Deus actum volilionis influat; quem tamen potest non influere, cum

(«) *ptcxare.* — *preutare* Pr.
(<) /ruzrefvr. — urvaretur Pr.
(y) a teri» nui usque <! ipsam, om. Pr.
P) *aiujuo.* – Pr
(·) λ — *H* Pr.

( ) *ad* tui *eue.* — Om. Pr.
( ) In codice Vaticano (LaL vat. 1031) hæc argumenta reperiuntur in *qvodlibeto* G, q. 1.
(γ) «ne. — five Pr.

sit essentialiter posterior quam actus intellectus. — Hæc ille. — Et idem argumentum facit contra Henricum, 12. *Quodlibeto,* q. 5.

V. Argumentum Durandi. — Contra camdem arguit Durandus, dist. 48, q. 2, dicens : Cum quærilur an divinitas possit viderit sine gaudio vel delectatione, aut quæritur de potestate Dei, aut de natura rei. Si quæritur de potestate Dei, sic dicendum est, quod de potentia absoluta posset facere quod intellectus creatus videret ipsum nude et aperte, et tamen non delectaretur neque gauderet. Cujus ratio est : quia quando duo actus sunt sul>ordinati in ratione prioris et posterioris (a), prior actus potest esse sine posteriore absque aliqua contradictione; sed visio divinae essentiæ, et quæcumque cognitio, se habet ad gaudium seu ad delectationem voluntatis ut prior, quia voluntas non potest gaudere vel delectari in aliquo nisi præcognito; ergo non implicat contradictionem ponere visionem sine gaudio vel delectatione ; sed Deus potest facere quidquid non implicat contradictionem; quare, etc. Si autem quæratur de natura rei, sic dicendum est, quod ad visionem divinæ essentiæ nudam et apertam necessario sequitur gaudium vel delectatio. Cujus ratio est : quia summum bonum præsens et cognitum, et nihil habens admixtum de ratione mali, necessario delectat, loquendo de necessitate rei, sive ordinis naturalis in rebus creatis (unde et diffinitur delectatio per causam suam, quod est *conjunctio convenientis cum convenienti, cum ejus perceptione)]* sed Deus visus, est summum bonum, nihil habens de admixitione mali, cum ipse in essentia sua sit bonitas, et ejus visio sit summa et convenientissima hominis perfectio; ergo ipse sic cognitus necessario causal delectationem in cognoscente. Et ad hanc intentionem procedit argumentum factum in contrarium, scilicet quod visio Dei est beatitudo, ad quam necessario sequitur gaudium vel delectatio. — Hæc Durandus.

Contra camdem conclusionem possent adduci mulla argumenta quæ recitat Adam, 1. *Sentent.,* dist. 1, q. 10; sed in *Secundo* (6) recitata sunt, et soluta, et ideo hic non oportet ea replicare iterum.

§ 3. — Contra tf.rtiam conclusionem

Argumenta Durandi — Contra tertiam conclusionem arguit Durandus (dist. 47, q. 2), dicens quod non oportet, ad hoc ut sententia judicis appareat justa, quod quilibet cognoscat sigillatim omnia merite vel demerita aliorum ; sed sufficit quod cognoscat illos qui erunt a dextris, <!Sse bonos et justos, quibus dicetur (Matth. 26, v. 34) : *Venite benedic cti,* etc.; illos autem qui erunt a sinistris, cognoscat esse malos et injustos, quibus dicetur (ibid., v. 41) : /te *maledicti,* etc.

Secundo. Quia non occurrit aliqua auctoritas Sacræ Scriptune, quæ expresse dicat quod peccata alicujus in speciali fiant aliis nota; quamvis sit expressa auctoritas beati Augustini, quod quilibet in speciali sua peccate cognoscet. Dicit enim, 20. *de Civitate Dei* (cap. 14), quod omnia unico mentis intuitu enumerabuntur; quod autem cognoscitur solum in genere, non enumeratur.

§ 4. — CONTRA QUARTAM CONCLUSIONEM

Argumenta Durandi. — Contra quartam conclusionem arguit Durandus (dist. 47, q. 1), dicens quod, licet discussio meritorum et demeritorum fiat tantum mentaliter, tamen sententia proferetur vocaliter. Quod probatur. Quia Christus judicabit ut Deus, et ut homo. Ergo judicium ejus fiet non solum divino modo, sed etiam humano. Fiet autem divino modo, per hoc quod merita et demerita uniuscujusque ad memoriam imperceplibiliter revocabuntur; et sic discussio eorum erit mentalis. Modo autem humano fiet, si sententia sit vocalis. Ergo utroque modo fiet judicium, scilicet mentaliter et vocaliter.

Secundo. Quia sententia debet coaptari his contra quos fertur. Ergo sicut in judicio particulari fertur sententia menLaliter, vel spiritualiler, conira aliimas exutas corporibus, quæ sunt mere spiritus; ita, in judicio generali, debet ferri sententia contra animas, resumptis corporibus, partim spiritualiter, et partim corporaliter. Fiet discussio mentaliter, quoniam, si fieret vocaliter, requireretur longissimum tempus; prolatio vero sententia; fiet vocaliter, quia poterit ferri modico tempore. — Hæc ille.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III.

PONUNTUR SOLUTIONES

§ 1. — Ad argumenta contra primam CONCLUSIONEM

Ad argumenta Scoti. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supra dictis. Et quidem f ad objecta Scoti contra primam conclusionem, dicitur quod non procedunt contra intellectum conclusionis. Non enim intendit sanctus Thomas, quod Christus, secundum quod homo, habeat principaliter judicare, illo modo quem arguens improbat; sed tantummodo quod ipse Christus, secundum quod homo, judicabit auctoritate secundaria, sub primaria auctoritate, quæ residet apud

( ) *priori» el potterions.* — *priori et posteriori* Pr.

( ) Cfr. 2. *Sentent.,* dist. 7, q. I, art. S, § 1 (vol. 3, p.<g. 420, etc.).

Trinitatem ; sicut palet per dicta ejus, in probatione conclusionis allegata, de 3 p., q. 59, art. 2. Item, dist, 48, q, I, art 1, arguit sic, primo loco : ‹ Judicium auctoritatem requirit in judicante. Sed auctoritas super vivos et mortuos est in Christo, secundum quoi! Deus. Sic enim est Dominus el Creatur omnium. Ergo in forma divinitatis judicabit, ո Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod in Christo, secundum divinam naturam, est auctoritas dominii respectu universalis creatura ex jure creationis; sed in ipso, secundum naturam humanam, est auctoritas dominii quam promeruit per passionem ; et est quasi auctoritas secundaria, scilicet acquisita, sed prima est naturalis et ælema. › — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione quarti, sic dicit : ‹ In illa visione Danie- !is(«) manifeste exprimitur ordo judiciaria pleslatis Quæ (6) quidem, sicut in prima origine, est in ipso Deo; et specialius in Patre, qui est fons totius divinitatis. El ideo primo promittitur quod antiquus *dierum sedit.* Sed a Patre judiciaria potestas traducta est in Filium ; non solum ab æterno,secundum divinam naturam ; sed etiam in tempore, secundum humanam, in qua eam meruit. Et ideo subjungitur in visione prodicta : *Ecce* in nubibus *cadi quasi filius hominis veniebat, ct* usque *ad antiquum dierum pervenit ; et dedit ei potestatem et honorem ct regimen* (γ). » — Hæc die. — Item, 3 p., q 59, art. 3, sic dicit : ‹ Nihil prohibet unum ct idem deberi alicui ex diversis causis; sicut gloria corporis resurgentis debita fuit Christo, non solum propter convenientiam divinitatis et congruentiam, et propter gloriam animæ, sed ex merito humilitatis ct passionis. Similiter, dicendum est quod judiciaria potestas homini Christo competit, et propter divinam personam, et propter capitis dignitatem, el propter plenitudinem gratiæ habitualis. Et tamen etiam ex merito eam obtinuit : ut scilicet, secundum Dei justitiam, judex esset, qui pro Dei justitia pugnavit, el vicit, et injuste judicatus est. Unde sic dicit, *Apocalyps.* (3, v. 21) ; *Et ego vici, et sedi in throno Patris mei.* in throno autem intelligilur judiciaria potestas, secundum illud Psalmista (9, v. 5): *Sedet super thronum, ct judicat justitiam.* » — Hæc ille, cum multis aliis bene facientibus ad propositum.

Cum autem dicit arguens, in primo argumento, quod judicium principale requirit perfectum dictamen (o) intellectus, et perfectam determinationem voluntatis, etc.; — dicitur quod, licet Christus, secundum quod homo, non habeat perfectissimum actum mtelligendi, volendi, aut operandi, habet tamen actus sufficientes, quantum pertinet ad secundariam auctoritatem judicandi. Unde sanctus Thomas, dist. 48, q. 1, art. I, secundo loco, arguit sic : α In judice requiritur |>oteslas invincibilis; unde, *Eccli.* 7 (v. 6) : *Noli quærere fieri judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates.* Sed virtus invincibilis convenit Christo secundum quod Deus est. Ergo in forma divinitatis judicabit. ի Ecceaigumentum. Sequitur responsio : « Dicendum quod, quamvis Christus, secundum quod homo, non habeat a se invincibilem potestatem ex naturali virtute humanæ speciei; tamen, ex dono divinitatis, eliam in natura humana habet invincibilem potestatem, secundum quod omnia sunt subjecta pedibus ejus, I. *Corinth.* 15 (v. 26), et *Hebræor.* 2(v. 8). Et ideo judicabit in natura humana quidem, sed ex virtute divinitatis. » — Hæc ille. — Item, 3 p., f|. 59, art. 2, arguit sic (arg. 2) : u Ad judiciariam potestatem pertinet pneibiare liene agentes, sicut el punire malos. Sed proni iuin bonorum operum est beatiludo æterna, quæ non datur nisi a solo Deo. Dicit enim Augustinus, super Johannern (tract. 23), quod *participatione Dei fit anima beata, non autem participatione animæ sanclæ.* Ergo videtur quod judiciaria potestas non conveniat Christo, secundum quod homo est, sed secundum quod est Deus. › Ecce argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum quod solius Dei est sui participatione animas beatas facere; sed adducere homines ad beatitudinem, inquantum est caput et auctor salutis eorum, Christi est, secundum illud *Hebræor.* 2 (v. 10) : *Qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummari.* p — Hiec ille. — Item, ibidem, in solutione tertii, sic dicit : α Cognoscere occulta cordium. et dijudicare, perse quidem pertinet ad solum Deum; sed ex influentia divinitatis ad animam Christi, convenit eliam ei (x) cognoscere et dijudicare occulta cordiuin. » — Hæc ille.

Ad secundum dicitur quod deficit in duobus. Primo, quia supponit quod sanctus Thomas opinetur quod Christus, secundum humanitatem, principaliter judicet, principalitate et auctoritate primaria; quod falsum est, ut patet ex dictis. Secundo, quia supponit quod Christus, secundum quod homo, non habeat aliam rationem causalitatis respectu salutis humanæ, quoad gratiam el gloriam, nisi duntaxat per modum meriti. Illius falsitatem ostendit sanctus Thomas in multis locis, potissime, 3 p., q. 48, ari. 6, ubi sic dicit : α Duplex est efficiens, principale, et instrumentale. Efficiens quidem principale humanæ salutis Deus est. Quia vero Christi humanitas est divinitatis instrumentum, ex consequenti omnes actiones et passiones Christi instrumentaliter operantur in virtute divinitatis ad salu-

(›) Daniel. 7, a. 9 : Aipicifban» *donec throni ponti iunl, et antiguui dierum sedit*

(€) *Qu* — Qui Pr.

(y) Daniel. 7, v. 13 et U.

(4) *dictamen* — durium Pr.

ta) ei. —. Om, Pr.

tcm humanam. Et, secundum hoc, passio Christi efficaciter causal salutem humanam. » — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione tertii, sic dicit : « Pas sio Christi, secundum quod comparatur ad divinitatem ut instrumentum ejus, agit salutem nostram per modum ĕfficientia («). Inquantum vero comparatur ad voluntatem animæ Christi, agit per modum meriti. Secundum vero quod consideratur in ipsa carne Christi, agit per modum satisfactionis, inquantum per eam liberamur a realu pœnæ; per modum redemptionis vero, inquantum (6) per eam liberamur a servitute ¢ulpa per modum autem sacrificii, inquantum per eam liberamur el reconciliamur Deo. b — Hæc ille. — Item, 3 p., q. 59, art.3, ubi quærit, Utrum Christus ex ineritis sil adeptus judiciariam potestatem, arguit sic, secundo loco : ‹ Judiciaria potestas compotit Christo inquantum est caput nostrum. Sed gratia capitis non competit Christo ex meritis, sed consequitur personalem unionem (γ) divinie et humanæ nature, secundum illud (Johan. I , v. 44 et 16) : Vidimus *gloriam ejus, quasi Unigeniti a Patre, plenum gratia: ct veritatis; et de plenitudine ejus omnes accepimus ;* quod pertinet ad rationem capitis. Ergo videtur quod Christus non habuit ex meritis judiciariam potestatem. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : u Dicendum, inquit, quod ratio illa procedit ex parte grati» capitis, etc. n

Ad tertium patet solutio per pnedicta : quia Christus, secundum quod homo, non solum introducit in gloriam ut causa meritoria, sed etiam ut causa efficiens inslrumentalis, ul palet ex dictis.

Ad omnia ista argumenta suflicientersolv it Durandus (dist. 48, q. 1), el Petrus de Palude (ibid.), post eum, per unam distinctionem quam faciunt. Vide illos (o).

§ 2.— Ad argumenta contra secundam conclusionem

I. Ad argumenta Scoti. — Ad argumenta Scoti primo loco contra secundam conclusionem inducta, sufficienter solvit Durandus (dist. 48, q. 2). Unde argumenta Durandi contra secundam conclusionem inducta, sunt solutiones argumentorum Scoti. Nec oportet addere. Puto enim quod sanctus Thomas ita intelligehat sicut Durandus explicat. Conceditur enim pro primo argumento, quod, de potentia Dei absoluta, visio divin» essen-

( ) *efficientur.* — *efficiens* Pr.
( ) *inquantum.* — *quantum* Pr.
(γ) unionem. — ririonem Pr.

(I) Dicit Durandus: ‹ Si quæraturan ChriMus debeat judicaro secundum humanam naturam, dicendum est quod ly *tecuniium* potest designare auctoritatem primariam respectu judicii, aut secundariam rl quasi delegatam. » El concludit quod Christo non competit judicare secundum humanam naturam primo modo, bono vero secundo modo

liæ posset esse in intellectu humano, nullo actu delectationis vel dilectionis Dei exsistente in voluntate. Sed hoc non est possibile de potentia Dei ordinata, nec secundum naturalem ordinem «actuum intellectus el voluntatis.

Ad secundum dicitur quod medium rationis bene ponderatum non solum concludit quod Deus clare visus non potest esse indelectabilis, immo quod taliter visus necessario delectat, ct necessario diligitur, loquendo do necessitate præexposita, sicut bene probat Durandus, ut supra (a) recitatum est. Item, sanctus Thomas, l p., q. 62, art. 8, et q. 82, art. 1 et 2; el, *de Veritate,* q. 24, art. 8; et multis aliis locis. El ad hoc bene facit ratio Ad», 1. *Sentent.,* dist. 4, q. 10, ubi sic arguit, in sententia : ‹ Non minus, immo plus natum est summum bonum clara apprehensum delectare voluntatem, et eam ad sui amorem attrahere, quam summa miseria damnatorum experta et evidenter apprehensa nata sit voluntatem contristare, el (C)eam ad sui odium movere. Sed talis miseria experta, necessario causal odium et tristitiam consequentem. Ergo visio Dei necessario causal sui dilectionem el delectationem consequentem. ›

Ad tertium bene respondet Durandus (dist. 48, q. 2), dicens : α Quidam dicunt quod per illud verbum Johannis 47 (v. 3), *Hæc est vita æterna.* non inlelligitur quod visio Dei sit beatiludo, vel perlinens ad beatitudinem ; sed. sicut dicunt, actio intellectus est quædam vita, ut dicitur, 42. *Metaphysica?* (t. c. 39), el, per consequens, actio intellectus, si sit æterna, est vita æterna; sed non oportet quod sit beatitudo, quia nomine ¥ita æternæ solum designatur ibi operatio vitalis æterna. — Sed illud non solum est absurdum, sed valde periculosum. Si enim nomine vita æternæ non designatur nisi actio vitalis æterna, et non beatitudo ipsa, tunc potest dici quod damnati habebunt vitam æternam,quia habebunt aliquam actionem vitalem ælemam, puta dolorem vel tristitiam mentalem de amissione beatitudinis, et dolorem sensibilem de afflictione corporis per ignem; quod nullus dicit. Scriptura etiam contradicit, qua' vitam ælemam promittit solis beatis, Mattii. 25 (v. 46) : *Ibunt hi,* scilicet mali, *in supplicium xtemum, justi vero in vitam ivternam.* In locoeliam pneallegato,scilicet Johannis47, vita æterna promittitur justis in premium; unde ante verba pnedicta praemittitur (v. 2) : *Dedisti ei potestatem omnis camis, ut omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam ;* et statim subjungitur (v. 3) : *Hæc est autem vita æterna.* Constat autem quod præmium bonorum (γ) est beatiludo. Ergo visio Dei vel est beatitudo, vel pertinens ad beatiludinem. › — Hæc Durandus, el bene. — Concordat

(i) Cfr. »rt. præc· ‹! . ❙ 2, V.
(β) *ait.* — Ad. Pr.
(γ) ôonoruni, — *beatorum* Pr.

sanctus Thomas, 4. *Sentent.,* dist. 49, q. I, art. 2. qu 3, in solutione quarti, ubi sic dicit : α Vita sterna quæ a sanctis habebitur, dicitur secundum participationem ælernitatis, non solum quantum ad defectum tinis (per quem modum etiam damnatorum poena ætema dicitur), sed ulterius quantum ad remotionem omnis mutationis, non solum in actu (qunm etiam aevum excludit), sed etiam in potentia : quia sancti, ex hoc ipso quod Deo adhaerebunt, stabilitatem (e) ex divino munere consequuntur, ut scilicet transmutari non possint; quod Deus habet ex natura, ratione cujus æternus est. › — Iknc ille, cum mullis aliis ibidem ad propositum facientibus.

II. Ad alia argumenta Scoti. — Ad primum eorum quæ secundo loco contra eamdem conclusionem inducit Scotiis, dicitur quod habitus qui dicitur lumen gloriæ, potest dupliciter considerari : primo modo, ut est quædarn qualitas habitualis inhærvns pûtentiæ intellectus; secundo modo, ut est lumen offerens voluntati suum perfectissimum objectum sub omni ratione boni et appetibilis, secundum omnem considerationem, et excludens omnem falsam æstimationern praelicam de volendo vel nolendo. Secundo modo nécessitât voluntatem, liret non primo modo necessitate!. — Dicitur ulterius, quod ille habitus, cum sit subjective in intellectu, qui est potentia prior et altior voluntate, habet quodammodo rationem causæ prim® respectu voluntatis, tum ex parte subjecti, tum ex parte objecti, quod facit esse pnesens tam intellectui quam voluntati ; objectum enim prius est potentia vel actu potenti®. El ulterius, ut(C) perfecta qualitas, ligat mentes beatorum cum Deo, ut sint unus spiritus cum illo. — De pnedictis sanctus Thomas, 3. *Contra Gentiles,* cap. 62, sic arguit : « Impossibile est quod aliquis a bono quo fruitur velit discedere, nisi propter aliquod malum quod in (γ) fruitione illius boni æstimal, saltem propter hoc quod æstimntur impedimentum majoris boni (o); nihil enim fugitur, nisi sub ratione mali. Sed in fruitione illius visionis non potest esse aliquod malum, cum sil optimum ad quod creatum intellectualis potest pervenire; neque etiam potest esse quod ab eo qui illa visione fruitur, æsliinetur esse in ea aliquod malum, vel aliquid eo melius, cum illa visio Illius summte veritatis omnem falsam æstimationem excludat. Impossibile est ergo quod substantia intellectualis quæ Deum videt, illius visione carere velit. » - Hæc ille.

Ad secundum dicitur quod similitudo non xalet : quia Beata Virgo non halabat in via lumen ğloria in intellectu, quamvis haberet perfectam charitatem in voluntate. De hoc sanctus Thomas, I p., q. 82, art. 2, sic dicit : ‹ Voluntas non ex necessitate vult quotcumque vult. Ad cujus evidentiam, considerandum est quod, sicut intellectus naturaliter et ex necessitate inbæret primis principiis, ita voluntas ultimo lini. Sunt autem quædarn inlelligibilin, quæ non habent necessariam connexionem ad prima principia, sicut contingentes propositiones, ad quarum remotionem non sequitur remotio primorum principiorum; et talibus non ex necessitate intellectus assentit. Quædarn (x) autem sunl propositiones necessariæ, quæ habent necessariam connexionem cum primis principiis, sicut conclusiones demonstrabiles, ad quarum remotionem sequitur remotio primorum principiorum; el his (6) intellectus assenti!, cognita necessaria connexione conclusionum ad principia per demonstrationis deductionem; non autem ex necessitate assenti!, antequam hujusmodi necessitatem connexionis per demonstrationem cognoscat. Similiter etiam ex parte voluntatis. Sunt enim quædarn particularia bona, quæ non habent necessariam connexionem ad bealitudinem, quia sine his potest aliquis esse beatus; et hujusmodi bonis (γ) voluntas non de necessitate inbæret. Sunl autem quædarn habentia necessariam connexionem ad bcatiludinem, quibus scilicet homo Deo adhærel, in quo solo vera beatitudo consistit. Sed tamen, antequam per certitudinem divina? visionis necessitas hujus connexionis demonstretur, voluntas non ex necessitate Deo inbæret, nec his quæ Dei sunt. Sed voluntas videntis Deum per essentiam, ex necessitate inhærel Deo, sicut nunc ex necessitate volumus esse læati. ï — Hæc ille. — Item, *de Veritate,* q. 24, art. 8, sic dicil : « Divinam essentiam videntes, cognoscent ipsum Deum esse finem maxime amandum; cognoscent etiam omnia quæ ei uniunt, vel qüæ ab eo (ğ) disjungunt, in particulari, cognoscentes Deum non solum in se, sed prout est ratio alionim ; et ex hac cognitionis claritate ita mens roborabitur, quod in inferioribus viribus nullus motus insurgere poterit nisi secundum regulam rationis. Unde, sicut nunc immutabiliter bonum in generali appetimus, ita immutabiliter in [mrticulari bonum debitum appetunt mentes beatorum (t). Super naturalem autem inclinationem voluntatis erit in eis chantas perfecta, totaliter ligans eos cum Deo. Unde nullo modo peccatum in eis esse poterit; et sic erunt per gratiam confirmati. » — Hæc ille.

Ad tertium dicitur quod, sive voluntas imperet visionem beatificam, sive non, quocumque modo sit, ipsa non potest illam contingent· ! imperare

(a) *Quadam.* — *Quod* Pr
( ) *etabdilalcni* — *calamitatem* Pr.
( ) ut. — Om. Pr.
(γ) çuxxt in. — quum Pr.
(i) feoni. — Om. Pr.
Ii) *ht»,* — *hujiumiodi* Pr.
(7) /xmii. — Om. Pr.
(ft) en. — ea Pr,
(t) *beatorum.* *bonorum* Pr.

quia voluntas nihil imperat nisi praeostendatur sibi per intellectum sub aliqua ratione boni ; respuere autem Dei visionem, aut fruitionem, aut suspendere intellectum a tali visione, vel voluntatem n tali fruitione, non potest apparere bonum alicui beato, nec alicui non beato videnti Deum ; quia, ut dictum fuit (ad primum), visio illius ❋umma veritatis omnem falsam aestimationem excludit, tam speculativam quam praclicam, tom in universali quam in particulari, ct potissime in hisquæ sunl circa Deum. Do hoc, in simili, sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 24, art. 8, ubi arguit sic, secundo loco : ‹ In potestate liberi arbitrii est uti gratia, vel non uti; nam liberum arbitrium a gratia cogi non potest. Sed, si liberum arbitrium gratia infusa non utatur, decidit in malum. Ergo nulla gratia superveniens potest liberum arbitrium in bono confirmaro. — (Arg. 3) Praeterea (x) : Liberum arbitrium habet dominium sui actus. Sed uti gratia est quidam actus liberi arbitrii. Ergo in jiotestate liberi arbitrii hoc (6) est, uti gratia, vel non uti. › Ecce argumenta. Sequitur responsio : « Dicendum quod in potestate liberi arbitrii est non uti habitu, cum hoc ipsum quod est non uti habitu, sibi proponitur sub specie boni; quod de gratia in beatis accidere non potest. — Et per hoc |>atet solutio ad tertium. * — Hæc ille.

Ad quartum, negatur consequentia. Nec valet probatio : quia aliqua deficiunt voluntati ❋eata ad eliciendum aliquem actum, quæ non deficiebant sibi ante beatiludinem, scilicet falsum judicium rationis, quo aliquid non bonum ostenditur sub specie boni. De hoc sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 24, ari. 8, sic dicit ; α Liberum arbitrium per gratiam confirmari potest in bono. Quod quidem ex hoc apparet. Propler hoc enim naturaliter liberum arbitrium creaturae in bono confirmari non potest, quia in natura sua non habet perfecti et absoluti boni rationem, sed cujusdam l>oni particularis. Huic autem bono perfecto et absoluto, scilicet Deo, liberum arbitrium per gratiam unietur. Unde, si fiet perfecta unio, ut ipse Deus sil libero arbitrio tota causa et ratio agendi, in malum flecti non poterit. Quod quidem in beatis contingit. Quod sic patet. Voluntas enim naturaliter tendit in bonum sicut in suum objectum. Quod autem aliquando in malum tendat, hoc non contingit nisi quia malum sibi sub specie boni proponitur : malum enim est involuntarium. ut dicit Dionysius, i cap. *de Divinis Nominibus;* unde non potest esse peccatum in motu voluntatis, scilicet quod malum appetat, nisi in apprehensi va virtute defectus praeexsistat, per quem sibi malum ut bonum pro|>onitur. Hic autem defectus in ratione potest dupliciter accidere : uno modo, ex ipsa ratione; alio modo, ex aliquo extrinseco. Ex ipsa quidem ratione : quia inest ei naturaliter et immutabiliter sine errore cognitio boni in universali, tam boni quod est finis, quam boni quod est ad finem (a); non autem in particulari; sed circa hoc errare potest, ut sestimet aliquid esse finem quod non est linis, vel esse utile quod non est utile. Et propter hoc etiam voluntas naturaliter appetit bonum quod est finis, scilicet felicitatem in generali, el similiter Itonum quod est ad finem (unusquisque enim appetii utilitatem suam); sesti in hoc vel in illo fine appetendo, aut (6) in hoc vel in illo utili eligendo, incidit peccatum voluntatis. Sed ex aliquo extrinseco ratio deficit, cum, propter vires inferiores, quæ intende moventur in aliquid, intercipitur actus rationis, ut nnn limpide et firmiter (γ) suum judicium de bono voluntati proponat; sicut aliquis Italiens rectam æstimationem de castitate servanda, per concupiscentiam delectabilis appetiti;) contrarium castitati, propter hoc quod judicium rationis aliqualiter a concupiscentia ligatur, ut dicit Philosophus, 7. *Ethicorum* (cap. 3). Uterque autem istorum defectuum totaliter (t) a beatis tolletur ex conjunctione ipsorum ad Deum : nam divinam essentiam videntes, cognoscent ipeum Deum esse finem maxime amandum, etc., › ut dictum fuit in solutione secundi. — Item, eadem quæstione, art. 2. sic dicit : ‹ Tota ratio libertatis ex ipsa cognitione dependet. Appetitus enim cognitionem sequitur, cum appetitus non sil nisi boni quod sibi per vim cognitivam proponitur. Et quod quandoque appetitus videatur (ζ) cognitionem non sequi, hoc est (η) ideo quia non circa idem accipitur appetitus et cognitionis (0) judicium. Est enim appetitus de particulari operabili ; judicium vero rationis quandoque est de aliquo universali, quod est quandoque contrarium appetitui. Sed judicium de hoc particulari operabHi, ut nunc, nunquam potest esse contrarium appetitui. Qui enim vult fornicari, quamvis sciat in universali fornicationem malum esse, tamen judicat sibi, ut nunc (t), bonum esse hunc fornicationis actum; et sub specie boni ipsum eligit. Nullus enim intendens ad (x) malum operatur, ut Dionysius dicit *{de Divin. Nom.,* cap. 4). Et ideo, si judicium cognitivas non sil in potestate alicujus, sed sil ei aliunde determinatum (λ), nec appetitus erit in potestate ejus. elc. › — Hæc ille.

( ) *Prirtcrea — puta* Pr
( ) *hoc. — non* Pr.

(a) *finem. — tvmmum* Pr.
aut. — autem Pr.
(γ) *firmiter. — formaliter* Pr.
(Î) *appetit. — appeteret* Pr
(t) *totaliter. — rationabiliter* Pr
(ζ) vûteatur. — *videat* Pr.
) «it. – Oui. Pr.
(Ô) *et cognitionis. —* ut *ĕugnoscen* Pr.
(i) *nunc. — tunc* Pr.
(x) *ad. — aliquid* Pr.
λ) *determinatum. — determinate* Pr

Ad quintum, negatur antecedens. .Nec valet probatio: quia, licet voluntas sit prior habitu sibi inhænante, est tamen posterior intellectu et suis habitibus, et, ultra hoc, est posterior Deo, qui perhabitum voluntati impressum determinat eam necessrario vel contingenter ad aliquid. De hoc sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 22, art. 8, ubi quærit, Utrum Deus possit cogere voluntatem, sic dicit : ‹ Deus potest mutare voluntatem de necessitate; non tamen potest eam cogere. Quantumcumque enim voluntas immutetur in aliquid, non dicitur cogi in illud. Cujus ratio est : quia ipsum velle aliquid, est inclinari in illud; coactio autem, vel violenlia, est contraria inclinationi illius rei quæ cogitur. Cum ergo Deus voluntatem immutat, facit ut præcedenti inclinationi succedat (α) alia inclinatio, et ita quod prima aufertur (C), et secunda manet. Unde illud ad quod inducit voluntatem, non est contrarium inclinationi jam (γ) exsistenti, sed iuclinationi quæ prius inerat; unde non est violentia, nec coactio. Sicut lapidi, ratione suæ gravitatis, inesl inclinatio ad locum deorsum; hac autem indinatione manente, si sursuin projiciatur, erit violentia. Si autem Deus auferat a lapide inclinationem gravitatis, et det ei inclinationem levitatis, tunc ferri sursum non erit ei violentum. Et ita etiam mutatio motus voluntatis potest esse sine violentia, Et per hunc modum inlelligendum est quod Deus voluntatem immutat, sine hoc quod voluntatem cogat. Potest autem Deus voluntatem immutare ex hoc quod ipse in voluntate operatur sicut etiam in natura (8). Unde, sicut omnis actio naturalis est a Deo, ita omnis actio voluntatis, inquantum est actio, non solum est a voluntate ut ab immediato agente, sed etiam a Deo ut a primo agente, qui vehementius imprimit. Unde, sicut voluntas |>otest immutare actum suum m aliud, ita etiam et mullo amplius Deus. Immutat autem voluntatem dupliciter. Uno modo, movendo tantum : quando scilicet voluntatem (t) movet ad aliquid volendum,sine hoc quod aliquam formam imprimat voluntati; sicut sine appositione habitus alicujus facit (ζ) ut homo velit quod prius non volebat. /\lio vero modo, imprimendo aliquam formam in ipsam voluntatem: sicut enim ex ipsa natura quam Deus volenti dedit, inclinatur voluntas in aliquid volendum; ita ex aliquo superaddito, quod est gratia, vel virtus, inclinatur ulterius ad aliquod volendum anima, ad quod prius non erat determinata naturali inclinatione. Sed hæc quidem inclinatio quandoque est perfecta, quandoque imperfecta. Quando quidem est perfecta, ita facit necessariam inclinationem in id ad quod determinat, sicut per naturam de necessitate inclinatur voluntas iri appetendo finem; sicut contingit in beatis, in quibus charitas perfecta inclinat suffi-cientor in bonum, non solum quantum ad finem ultimum (a), sed etiam quantum ad ea quæ sunt ad finem. Aliquando vero forma superraddita non est usquequaque perfecta, sicut in viatoribus; et tunc ex forma superaddita voluntas inclinatur quidem, sed non ‹le necessitate, v — Hæc ille. — Similia dicit, I p., q. 105, art. 4. Ex quibus omnibus palet quod omnia ista argumenta fundantur in debili et falso fundamento, scilicet quod lumen gloriæ, aut charitas, vel gratia patriæ, se habeant ad intollectumet voluntatem beati utquædam causæsecundæ. Hoc enim falsum est. Sed potius se habent ad intellectum et voluntatem ut quædam impressiones cause primae, perfecte moventes ad finem a prima causa intentum.

Cum autem dicit arguens, quod voluntas non est nata (?) determinari ab habitu ad agendum, sed econtra, etc.;— dicitur quod illud verum est de habitu qui quandoque dormit et quandoque vigilat; sed de habitu qui de natura sua semper vigilat, falsum est. Et de hoc in sequenti solutione dicetur,

Ad sextum dicitur primo, quod sanctus Thomas non assignat illam rationem in proposito, cur scilicet voluntas beata necessario fruatur Deo, quam tangit arguens, sed illam quæ superitis recitata est : quia scilicet clare videnti Deum, evidenter apparet Deum esse summum bonum, summe conveniens videnti, et ejus ultimatam perfectionem, et summe diligendum a vidente, nihil habens odibile (γ) vel tristabile; nec potest eidem apparere sub ratione boni, quod tale bonum odiat, vel quod ab ejus dilectione cesset, nec quod ejus dilectionem suspendat propler quemcumque alium finem intrinsecum vel exlrinsectim ; et ulterius, quia habitus gratiæ et charitatis patriæ necessario inclinat voluntatem ad diligendum et fruendum. — Dicitur secundo, quod sanctus Thomas in *Summa* non assignat causam incorruptibilitatis cœli de qua fit sermo, quod scilicet cœlum ideo sit incorruptibile, quia materia ejus, licet de se sit in potentia ad aliam formam, tamen forma quam habet, includit omnes alias formas, et per illum modum replet totam potentialitatem suæ materiæ, et tollit omnem privationem ab illa. Quod patet manifeste, I p., q. 66, art. 2, ubi improbat illam opinionem, dicens : α Supposito quod nulla forma quæ sit in corpore corruptibili, maneat, ut substrata generationi et corruptioni, sequitur ex necessitate quod non sit eadem materia corruptibilium et incorruptibilium. Materia enim,

---

(i) *tuccedai.* — *luccrdit* Pr.
(‹) *aufertur,* — *auferetur* Pr.
Il) Jank — non Pr.
‹ß) natura. — naturam Pr
(t) votafitatrm. — *voluntai* Pr
(Q *facti.* — Om. Pr

(a) ŭltimum. — ultimi Pr.
(tynata. — natt Pr.
(v) *odibile.* — *adhibite* Pr.

secundum illud quod est, est (z) in |>otontin ad foimam. Ergo oportet quod materia, secundum se considerata, sil in potentia ad formas omnium illorum (piorum est materia communis. Per unam autem formam non Iit in actu, nisi quantum ad illam formam. Romanet ergo in |K>tentia quantum ad omnes alias formas. Nec hoc excluditur, si una illarum formarum sit perfectior et continens in se virtute alias formas : quia potentia, quantum (C) est de se, se habet ad perfectum et imperfectum; unde, sicut quando est sub forma imperfecta, est in potentia ad formam perfectam, ita e converso. Sic ergo materia, secundum quod est sub forma corporis incorruptibilis, erit adhuc in potentia ad formam corporis corruptibilis; et cum non halæat eam in actu, erit simul sub forma et privatione; quia carentia forma? in eo quod est potentia ad formam, est privatio. Haec autem est dispositio corj>oris corruptibilis. Impossibile est ergo quod corporis corruptibilis et incorruptibilis per naturam sit una materia. » — Hæc ille.

Dicitur tertio, quod in alio proposito sanctus Thomas utitur illa similitudine, scilicet quod forma cœli ideo inest inamissibiliter suæ materiæ, quia replet totam ejus potentialilatem, nec est in potentia ad aliam formam. De hoc sanctus Thomas, 2· 2e, q. 24. art. II, ubi quærit, Utrum charitas semel habita possit amitti, dicit sic : ‹i Tertio modo potest considerari charitas ex parte subjecti, quod est vertibile secundum arbitrii libertatem. Potest autem attendi comparatio charitatis ad hoc subjectum et secundum universalem rationem, quo modo comparatur forma ad materiam, et secundum specialem rationem, quo modo comparatur habitus ad fidentiam. Est autem de ratione formæ quod sit in subjecto amissibiliter, quando non replet totam potentialitatem materiæ : sicut patet in formis generabilium, quia materia eorum sic recipit unam formam, quod remanet in ea plentia ad aliam formam, quasi non repleta lota potentiniilate materia? per unam formam; et ideo una forma potest amitti per acceptionem alterius. Sed forma corporis cœlestis, quia replet totam potentialilatem materiæ, ita quod non remanet potentia in en ad aliam formam, inamissibiliter inest. Sic ergo charitas patriæ, quia replet lotam potentialilatem mentis rationalis, inquantum scilicet omnis actualis motus ejus fertur in Deum, inamissibiliter habetur. Charitas autem vi» non sic replet potentialilatem sui subjecti : quia non semper actu fertur in Deum; unde quando actu non fertur in Deum, potest aliquid occurrere pr quod charitas amittatur. Habitui vero proprium est ut inclinet potentiam ad agendum, quod convenit habitui, inquantum facit illud videri bonum quod ei convenit, malum autem quod ei repugnat. Sicut enim gustus dijudicat sapores (z) secundum suarn dispositionem, ita mens hominis dijudicat de aliquo faciendo secundum suam habitualem dispositionem. Unde Philosophus dicit, 3. *Ethicorum* (cap. 5), quod *qualis unusquisque est, talis finis videtur* ei. Ibi igitur charitas inamissibiliter habetur, ubi illud quod convenit charitati, non potest videri nisi bonum, scilicet in patria, ubi Deus videtur(6) per essentiam, quæ est ipsa essentia bonitatis. Et ideo charitas patriæ amitti non potest. Charitas autem viæ, in cujus statu non videtur Dei essentia esse ipsa essentia bonitatis, potest amitti. › — Haec ille. — Similia ponit in *de Virtutibus,* q. 25 (de *Charitate,* art. 12). Ex quibus patet quod ipse non ponit quod (γ) cœli materia sit ex natura sua nata recipere aliam formam ab illa quam habet; sed quod tota sua potentialilas repletur per illam formam. Et hoc sufficit ad propositum ostendendum, ut patet.

(i) *at.* — Om. Pr.
(6) *ad.* — Ad. Pr.

Ill, IV et V. Ad argumenta Godofridi, Bernardi et Durandi. — Ad argumenta Godofridi et Durandi et Bernardi, patet solutio per praedicta (o): quia verum concludunt, sed non contra intellectum conclusionis.

§ 3. — Ad argumenta contra tertiam CONCLUSIONEM

Ad argumenta Durandi. — Ad objecta Durandi contra tertiam conclusionem, dicitur

Ad primum, quod illa generalis et confusa cognitio, qua judicandorum aliqui videbuntur esse a dextris Christi, et alii a sinistris; non sufficeret ad perfecte cognoscendum divinam justitiam, ut dictum est.

Ad secundum dicitur quod multe auctoritates Scriptura? et dicta Sanctorum testantur quod dicta et facta unius erunt aliis noti. Quoti patet. Nam, super illud *I.Corinth.* 4(v.5),*Illuminabit abscondita tenebrarum,* dicit Glossa: *Gesta et cogitata bona et mala tunc aperta et nota erunt omnibus.* Item, Johannes Chrysostomus (Horn. 31 in Episl. *ad Hcb.;* et recitatur, 4. *Sentent.,* dist. 17, cap. *Cum ergo,* etc.) sic dicit : *Nunc autem, si recorderis peccatorum tuorum, et frequenter ea in conspectu Dei pronunties, et pro eis depreceris, illa delebuntur. Si vero oblivisceris, (une eorum recordaberis, nolens, quando publicabuntur, et in conspectu proferentur omnium amicorum et inimicorum sanctorumque angelorum.* — Hsec ille. — Et Ansclmus in libro *de Similitudinibus* (c. 60) similia dicit; et multi alii sancti.

( ) *sapores.* — loporw Pr.
( ) ve/. — Ad. Pr.
(γ) *gratia.* — Ad. Pr.
(Ô) Cfr. præsertim ea qua? dicta sunt ad primum ef ad secundum eorum quæ primo loco arguit Scotus.

‹ 4. — Ad argumenta contra quartam CONCLUSIONEM

Ad argumenta Durandi. — Ad primum Durandi contra quartam conclusionem, dicitur quod similitudo ibi addita non valet. Unde sanctus Thomas, dist. 47» art. !, qu 2, arguit sic (arg. 3) : ‹ Christus secundum formam hominis judicabit, in qua corporaliter ab omnibus possit videri. Ergo videtur eadem ratione quod corporali voce loquatur. ut ab omnibus audiatur. » Ecce aipimentum. Sequilur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod Christus corporaliter apparebit, ut ab omnibus judex corporaliter cognoscatur; quod quidem subito fieri poleril. Sed locutio, quæ tempore mensuratur, requireret temporis prolixitatem, si vocali locutione judicium perficeretur. › — Hæc ille. — Ubi sciendum quod in judicio illo erit duplex sententia. Quædam particularis cujuslibel, qua adjudicabitur tali et tanlæ ponæ, vel tali et tanto præmio; et ista fiet mentalis, sicut et discussio meritorum. Alia vero erit sententia generalis, una pro beatis, alia pro damnatis; et de ista generali probabile est quod fiat vocaliter, quia non requirit temporis prolixitatem, sicut prima requireret. Et de illa prima inlelligil sanctus Thomas, ut credo. Unde, ubi supra (dist. 47, q. i, ait. 1, qu 2), arguit sic (arg. Sed contra): ‹ Sententia debet proportionabiliter respondere testimonio et accusationi et excusationi (a). Sed testimonium, et etiam accusatio, vel excusatio (Ç), mentalis erit. Unde, Horn. 2 (x. 15et 16): *Testimonium illis reddente conscientia ipsorum, et inter se invicem cogitationum Recusantium, aut etiam* defendentium, in die, cum *judicabit Dominus occulta hominum.* Ergo videtur quod illa sententia inentaliter compleatur, x — Hæc ille.

Ad secundum dicitur quod concludit de sententia generali, non autem de particulari, ut plet per prodicta. Et iterum, palet quod sententia plus debet coaptari accusationi vel excusationi quam ipsum judicandum; constat autem quod illa discussio erit tantum mentalis.

Ad argumentum pro questione (γ), respondet sanctus Thomas, dist. 18, q. 1, art. 3, in solutione tertii, dicens : ‹ Verbum Augustini est intclligendum quando id quod apprehenditur per intellectum procedentem, est bonum per participationem, et non per essentiam, sicut sunt omnes creaturo. Unde potest in eis esse aliquid quare affectus non moveatur.Similiter etiam mxia Deuscognoscitiir(o) per effectus, et intellectus non attingit ad ipsam essentiam bonitatis ejus. Unde non oportet quod intellectum affectus sequatur» sicut sequeretur» si essentiam ejus qui est ipsa bonitas, videret. » — Hæc ille.

Et hæc de quæstione(a) sufficiant. De qua lænedictus Deus in aeternum. Arnen.

(λ wruuationi — «xeniiioni Pr.
(‹) excuiatw. — rxtoHu» Pr.
(γ) çujpitwn/ — ronrlurtcme Pr.
(t) roçReenfvr — rognoirrfur Pr

DISTINCTIO XLIX.

QUÆSTIO I.

UTRUM ULTIMA BEATITUDO . VEL FELICITAS HUMANA. SIT ALIQUIS ACTUS ÆTERNUS

incA quadragesimamnonam distinctionem, quærilur : Utrum ultima beatitudo, vel **lllmana› S*l* nliquis actus æternus.

Et arguitur quod non. Quia beatitudo est homini communicabitis. Sed ælemitas non potest ei communicari : quia quod in tempore facium est, non potest esse aeternum, Ergo ultima beatitudo humana non est aliquis actus æternus.

In oppositum arguitur. Quia ultima hominis beatiludo in Dei visione consistit. Sed in hoc consistit vita aeterna, ut palet, Johan. 17 (v. 3) : *Hæc est vita ælerna, ut cognoscant te.* Ergo beatitudo humana est aliquis actus æternus.

In hac quaestione erunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod félicita» humana, est actus, et non habitus.

Hanc ponit sanctus Thomas, dist. 49, q. 1, art. 2, in responsione secundæ quæstiunculæ, ubi sic dicit : ‹ Ultimus finis rei in ipsa acceptus, est id per quod res conjungitur suo fini exteriori, qui est principium perfectionis suæ. Deo autem, qui est ultimus finis rerum, res dupliciter conjungi possunt. Uno modo, per modum assimilationis; et sic dicitur illa res esse Deo conjunctissima (C), quæ est

(») *questione.* — *quarto modo* Pr.
(A) *conjunctusinui,* — eeiyunctira Pr.

Deo simillima. Et, secundum hoc, oportet illud in unaquaque re esse ultimum finem ejus, secundum quod maxime Deoassimilatur. Unumquodque autem ad Dei similitudinem accedit secundum quod est actu; recedit vero secundum quod est in potentia. Ideo illud per quod res maxime est in actu, est ultimus linis ejus. Alio modo, pertingendo ad ipsum Deum. Quæ quidem conjunctio soli creatura» rationali possibilis est, quæ potest ipsi Deo conjungi per cognitionem et per amorem, eo quod Deus est objectum operationis ejus, non autem operationis alicujus alterius creatura». Quocttmque autem modo consideretur ultima perfectio hominis, quæ est ultimus tinis ejus, oportet eam ponere in genere actus. Si enim consideremus modum conjunctionis ad Deum quæ est communis omnibus creaturis, cum res magis sit in actu secundum quod est operans, quam secundum quod est potens operari, erit ultima perfectio uniuscujusque rei sua operatio perfecta; unde res dicitur esse propter suam operationem. Similiter, si consideremus conjunctionem quæ est appropriata rationali creaturse, ultima perfectio hominis in operatione consistit : habitus enim non conjungitur objecto nisi mediante actu; et ideo oportet quod beatitudo ponatur in genere actus. Tamen hæc secunda consideratio propinquius inducit in considerationem læatitudinis quam prima, quia beatitudo non est nisi rationalis creatura». t — Hæc ille.

Item, ibidem (arg. Sccl contra), arguit sic « Philosophus dicit, I. *Ethicorum* (cap. 8), quod felicitas est operatio secundum perfectam virtutem. — Præterea : Illud propter quod est res. est ultimus finis rei. Sed omnis res est propter suam operationem, ut dicilur, 2. *Casii et Mundi* (t. c. 17). Ergo propria operatio hominis est ultimus linis ejus; et ita beatitudo est actus quidam. — Præterea : Homo secundum hoc est beatus, quod maxime pertingit ad Deum. Sed secundum lioc quod actu agit, maxime Deo assimilatiir; quia sic est maxime in actu remotus a potcntialilate· Eigo beatitudo hominis consistit in ejus operatione. d — Hæc ille.

Ex quibus apparet multiplex ratio in forma pro conclusione.

Secunda conclusio est quod beatitudo· sm felt· citas hominis, est actus icternitate mensuratus, vel vita leterna.

Hanc conclusionem ponit sanctus Thomas, ubi supra (dist. 49, q. I, ari. 2), in solutione tertia» quæstiunculæ, ubi sic dicit : ‹(Vita dupliciter dicilur. Primo modo, ipsum esse viventis: quia, ut dicitur in 2. *de Anima* (1. c. 37), *vivere viventis est esse.* Ex hoc autem aliquid dicitur vivens, quod potest seipsum movere secundum aliquam actionem : unde et piante dicuntur vivere, ex hoc quod movent se secundum augmentum; et animalia ullerius, inquantum movent se secundum locum, et inquantum movent se ad sentiendum; in homine autem ulterius, inquantum potest se movere ad volendum et inlelhgendum. Cujuslibet autem potentia· perfectio est suus actus. Unde secundo translatum est nomen vite ad significandum operationem ad quam aliquis seipsum movet; sicut sentire dicitur vita animalis, et intelligere vita hominis. Et, secundum hunc modum, unusquisque illam operationem suam vitam iα) reputat, cni maxime intendit, quasi ad hoc sil totum suum esse arctatum; secundum quem modum loquendi, dicitur, *Iste ducit talem vel talem vitam.* Et sic Epicurei posuerunt Lentitudinem esse vitam voluptuosam. Operatio autem non mensuratur tempore, nisi secundum quod est motui adjuncta. Unde et operationes quæ non adjunguntur motui, sed termino motus, non mensurantur tempore, sed instanti, ut patet de illuminatione. Et ideo, si est aliqua operatio omnino transcendens motum, talis operatio non mensurabitur tempore, sed mensura quæ est supra tempus, Visio autem Dei, quæ ponitur esse læatitudo hominis, non latest esse âctio tempora mensurata secundum seipsam, cum non sil successiva; nec ex parte videntis aut visi, cum utnimque sit extra motum. Unde, sicut nec tempora, ita nec instanti, quod est terminus teiiqxnis, potest mensurari. Similiter nec a»vo : quia ævum, secundum quod ab aeternitate distinguitur, pertinet ad creaturas immutabiles; hæc autem visio excedit naturalem potentiam creatura», eum nulla creatura ex suis naturalibus ad eam possit pertingere. I nde propria mensura ejus est æternitas. Et ideo visio Dei, quæ est ipsa latitudo, est ipsa vita ælerna. » — Hæc ille.

Eamdem conclusionem ponit, I p , q. 10, nrl. 3, ubi sic dicit : ‹ .Elernilas vere et proprie in solo Deo est : quia ælemitas immutabilitatem consequitur; solus autem Deus est omnino immutabilis. Secundum tamen quod alia ab ipso immutabilitatem |H»rcipiunt, secundum hoc aliqua (6) ejus æternitatem |mrticipnl. Qmedam ergo ælerna dicuntur, quantum ad hoc quod immutabilitatem sortiuntur a Deo, qu‹xl nunquam esse desinunt (γ); et, secundum hoc. dicitur, *Eccles,* i (v. 4), de terra, quod *in ivtemam stat,* Qu.edam etiam ælerna in Scripturis dicuntur, propter diuturnitatem durationis, liret corruptibilia sint : sicut in Psalmo (75, v. 5) dicuntur *montes ivterni;* et. *Deuter.* 33 (v. 15) : *de pomis collium :rternorum.* Quædam autem amplius participant de ratione aeternitatis, inquantum habent inlransmutabilitalom, vel secundum esso, vel ulterius secundum operationem; sicut

(3) vitam. — *vita* Pr.
(C) *aliqua,* — *aliquam* Pr.
(γ) *df»tnunt* — *detuterant* Pr.

angeli et beati, qui Verbo fniuntur; quia, quantum ad illam visionem Verbi, non sunt in sanctis *volubiles cogitationes,* ut dicit Augustinus, 15. *de Trinitate* (cap. 16). Unde (a) et videntes Deum dicuntur habere vitam ælernam, secundum illud Johannis 17 (v. 3) : *Hxc est vita xtema, ut cognoscant te,* etc. › — Hæc ille.

Similia dicit, 3. *Contra Gentiles,* cap. 61, ubi probat quadruplici ratione quod per visionem Dei aliquis fit particeps vilæ æternæ.

Ex quibus potest formari ratio pro conclusione, sic : Omnis operatio creata transcendens motum et terminum motus et omnem mutabilitatem, tam in actu quam in potentia, mensuratur aternitate participative. Sed actus qui est humana ultima beatitudo, est hujusmodi. Igitur.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

§i. — Contra primam conclusionem

I. Argumenta Scoti.—Quantum ad secundum articulum, arguendum est contra conclusiones. Et quidem contra primam arguit Scolus (dist. 49, q. 1 et 2), probando quoti beatitudo non consistat in operatione.

Primo (6). Quia nullum agens est perfectius ex hoc quod per actionem suam aliquid producit. Sed operans est aliquo modo causa suæ o|>eralionis. Ergo non est simpliciter perfectior per suam operationem. Beatus vero est simpliciter perfectior per suam beatiludinem. Ergo, etc. Major probatur : quia effectus non est simpliciter perfectio agentis; cum agens vel sil æque perfectum, puta si est univocum, vel est illo perfectius, puta si sit æquivocum.

Confirmatur. Quia, si simpliciter fit de imperfectiori perfectius, ergo simpliciter mutatur. Inconveniens autem est agens, in eo quod agens, mutari, secundum Philosophum, 3. *Physicorum* (t. c. 9 et inde); quia tunc in eo quod esset in aclu, esset in potentia.

Confirmatur etiam. Quia beatus non est causa effectiva suæ beatiludinis; quia tunc beatificaret se. Est autem causa effectiva suæ operationis. Ergo, etc.

Dicetur forte, quod in aclu sunt duo, scilicet substantia actus, el forma a qua habet perfectionem; el. secundum primum, principium ejus est potentia naturalis; quantum ad secundum, principium ejus est habitus. Si ergo ille sit acquisitus, etc., sicut tu ponis. — *Contra* hoc arguitur. Prius essentialiter non potest dependere ab aliqua causa, a qua non dependeat posterius essentialiter. Sed actus est prior essentialiter sua forma; alioquin non necessario illa forma præexigeret actum ad sui esse. Ergo, si intellectus creatus est causa substantiae actus, tunc illa forma dependebit ab intellectu creato; et nonnisi in aliquo genere causæ, quia nihil videtur essentialiter dependere ab aliquo, quod non est causa ejus, loquendo de actu primo (a) quocumque. — *liem :* Illa forma non est nisi aliqua conditio ipsius actus. Potentia autem quæ'dicit actum, non elicit illum nudum, sed cum tali vel tali conditione seu circumstantia· Ergo potentia non tantum est causa substantia! actus, sed etiam illius formæ actus. — *Item,* quod habitus sit causa distincta a potentia, et alicujus distincti, non (6) videtur probabile. Tum quia non est nisi causa secunda respectu potentiae; causa autem secunda el prima non habent distinctos effectus sibi proprios; quia tunc (γ) respectu neutrius esset hæc prima, et illa secunda. Tum (o) quia ille effectus proprius habitui esset necessario forma absoluta, quia relatio non est per se terminus actionis vel agentis; non est autem probabile actionem attingentem objectum beatificum, includere duo absoluta.

Secundo principaliter arguitur sic : Quia habitus est perfectio simpliciter nobilior actu. Sed beatitudo est perfectio nobilissima. Ergo magis consistit in habitu quam inactu. Probatur major. *Tum quia,* secundum Philosophum, 3. *Topicorum* (cap. 1), bonum diuturnius (t), est melius; sed habitus est bonum diuturnius (ζ) seu permanentius quam actus, quia habitus est de difficili mobilis, actus autem slalim transit. *Tum quia* habitus est aliqua causa actus (alioquin (η) non facilius nec perfectius ageret habens habitum quam non habens); non autem est causa nisi effectiva (quod palet discurrendo per causas); et non effectiva univoca, ut patet; ergo æquivoca, ac per hoc nobilior.

Terito. Quia absolutum sine contradictione potest manere absque respectu fundato in eo; quia est prius naturaliter tali respectu. Sed respectus ad objectum fundatur in operatione. Ergo operatio potest esse et manere sine respectu ad objectum. Sed sine eo non est beatitudo; alioquin esset beatitudo, et non in objecto beatifico.

Quarto. Quia nulla operatio immediate perficit essentiam, sed solum potentiam. Sed beatitudo

(b) *Unde,* — *licali* Pr
C) Primo. — Om. Pr.
( ) primo — *puro* Pr.
( ) *non.* — omnino Pr.
(γ) quia lunc. — *tunc quia* Pr.
(ė) Tum.— Om. Pr.
(t) (ihdumiuj. — dtumiuf Pr.
(ζ) diuhimiiu. — Jiumiuj Pr.
(η) alioquin — *aliquando* Pr.

immediate perficit essentiam animæ. Ergo beatitudo non consistit in operatione. Minor probatur quintupliciter.

Primo, Quia nobiliori perfectioni corresponde! nobilius perfectibile. Sed beatitudo est nobilissima perfectio; essentia autem est nobilius perfectibile quam potentia, secundum rem, si differant realiter, et saltem ratione, si differant ratione; quia qualis est ordo aliquorum distinctorum realiter, talis est ordo eorumdem secundum rationem, quando sola ratione distinguuntur. Prima propositio, licet habeat instantiam de perfectionibus alterius rationis secundum genus, puta de substantiali et accidentali (siquidem perfectio substantialis, quia dat esse simpliciter, requirit perfectibile secundum quid, ens scilicet in potentia; perfectio autem accidentalis, quia dat esse secundum quid, requirit perfectibile simpliciter, ens in aclu); tamen de perfectionibus accidentalibus comparatis inter se, videtur esse veni, comparandoad perfeclibiha receptiva accidentium (a); quia, si imperfectius est capax alicujus accidentis quod maxime perficiat illud accidenlaliter, superius non potest summe perfici accidenlaliter illa |>erfe·ctione, nec alia, nisi excellentiori (6).

Secundo probatur eadem minor. Quia quidquid est immediatum susceptivum alicujus accidentis(7), si possit per se esse, posset per se recipere illud, el non aliud, nisi mediante illo. Ergo, si potentia animæ posset esse separata ab essentia, posset recipere boatitudinem, et per consequens esset beata; essentia autem non sine illa;et ita natura non intellectualis posset esse beata, quia accidens, el natura intellectualis manens in se non posset <»sse beata, quia carens immediato susceplivo læatitudinis.

Tertio ad idem. Quia natura intellectualis non esset beata nisi per accidens, sicut lignum calefacit quia calidum. Consequens est inconveniens : quia perfectio per accidens, non est essentialiter jærfectio illius cujus est per accidens. Consequentia probatur: Quia ita inesset naluræ beatificabili beatitudo per accidens medium, sicut calefacere inest ligno mediante calore.

Quarto ad idem. Gloria est gratia (0) consummata. Sed gratia est principaliter in essentia animæ, el redundat in potentia sub ratione habitus et virtutis. Ergo, etc.

Quinto, Quia beatitudo est par quemdam illapsum vel circumincessionem (c) objecti beatifici respectu beatificabitis. Et iste illapsus, vel circumincessio ((), potius est in essentia quam in potentia. Nam ex illapsu in essentiam, redundat vel derivatur in potentias; non autem e converso, quia a priori fit redundantia vel derivatio in posterius, ct non econtra ; illud enim est principalius tale, a quo aliud est tale, et non econtra. Assumptum probatur. Quia beatitudo principalius consistit tn objecto increalo, inquantum est bonum voluntatis creatæ. Ipsa nutem anima, vel natum angelica, mediante voluntate transformatur, ut convertatur in illud, prout est possibile, vi amoris, secundum quod dicit Dionysius *(de Cad. Hierarch.,* cap. 4 ct 7), quia fu) amor est vis transformativa et conxersiva amantis in amatum. El Hugo, super illud (CœL *Hierarch.,* cap. 7), *calidum, acutum, el temper fervidum (€) : Amor unum facere vult dilectum cum ipso, scilicet amante.* Et |>os.l : *Dileclivus* (γ) *ingerit se, ut, si fieri possit, hoc ipse sit quod ipse, scilicet quem\3) amat; ct sic miro quodam modo incipiat expelli et exire a se.* Ex his arguitur sic : Ut natura amans exeat ex se ct incipiat esse quod amat, non potest(t) fieri nisi per circumincessionem (ζ), non autem animæ aut naturæ creatæ illabentis divinitati (η), sed potius econtra, ut in natura tali nihil appareat nisi surnmæ vel divina? dispositiones, immo ut non appareat aliud esse quam Deus; sicut ferrum candens igne lucet et ardet ut ignis, quasi non sit nec appareat esse aliud quam ignis— Hæc Scolus.

II. Argumenta Hennci. — Contra eamdem conclusionem arguit Henricus. 13. *Quodlibeto,* q. 12, ubi quaerit : Utrum beatitudo principalius perficiat essentiam animæ vel potentiam El respondet sic : Dicendum, inquit, quod, secundum Avicennain et alios philosophos, bonum quod est lieatitudo hominis, non respicit essentiam anima·, sed solum potentiam, mediante operatione. Sed isti non viderunt veram (0) boatitudinem, quæ consistit non solum in actu intellectus et voluntatis, in quibus non est nisi beatitudo creata, sed principalius consistit lll objecto, quod est beatitudo increata. quæ Deus est, inquantum est bonum voluntatis, quæ se transformai in illud quantum possibile est secundum naturam, et hoc vi amoris, secundum quem elicitur ut habitu voluntatis volilio vera. Undo Hugo, super septimum capitulum *Cadestis Hierarchic,* dicit : Si enim tn (t) *dilectum non vadis, adhuc foris amas.* Et sequitur : *Amor enim te facere vult unum cum illo : quoniam dilectio supereminet scicntix, et major est intelligentia; plus enim diligitur quam mtelligitur; ct intrat*

( ) *accidentium.* — *actuum* Pr.
( ) *excellcntwri,* — *excellente* Pr.
(γ) *alicujui accidentis.* — *accidentalitatis* Pr.
(i̇) *Gloria ctt gratia,* — *Gratia atf gloria* Pr.
(t) rirrtiminrrtwiuncm. — *circumintellectionem,* Pr.
(ζ) cimmiinccsfio. — *cirvumintellcctio* Pr.

(3) *qum,* — *quod* Pr.
(-;) aculam, *ct temper frreicîum.* — *fuperfervidum* Pr.
(γ) *Ddevhvut.* — *Dilectui* Pr.
(Λ) *quein.* —*qui* Pr.
(≺) *i-sic.* — Ad. Pr.
(ζ) rircumùictttttûmem. — *circumintellectionem* Pr.
(η) *dlabentu divinitati.* — *illabaretur divinttas* Pr,
(^) trram. — unam Pr.
(l) Si enim tn. — *neuf* Pr.

dilectio et appropinquat, ubi scientia foris stat. Quod iit non per hoc quod homo illabatur divinitati, sed divinitas animæ; sicut ferrum candescit ex hoc quod ignis profundat se in ft?rro, et non per hoc quod ferrum profundat se in igne. Illapsus autem magis Iit in essentia animæ quam in potentiis : sicut gratia, el gloria. <piæ est gratia consummata, principaliter est in essentia, et ex redundantia in potentiis, sub ratione habitus el virtutis. Per talem enim illapsum anima inflammatur et illuminatur ardore charitalis, el, prout est possibile, Dei formalilalem habet, ut quasi non sit nec appareat aliud esse quam Druis: sidit fen um candens in igne lucet etardrt, ul quasi non appareat esso aliud quam ignis, nec distinctum quid abeo. Deinde per derivationem divinitas illabitur potentiis, idest, ❦ub stantiæ prout haliet rationem ❦lentia Unde est unus illapsus; nec potest fieri illapsus in essentia, quin redundet in ptentiis. Dico ergo quod beatitudo principalius perficit essentiam quam potentias : quia in illa principalius habetur Deus, qui est beatitudo; et perficit illam quodammodo pr suam eesentiam, potentias autem animæ nonnisi pr illas operationes terminatas ad essentiam sub ratione veri et boni; licet perceptio hujus perfectionis non conveniat animæ nisi per ptenlias. — Hæc ille.

III. Argumenta Aureoli. — Contra eamdem conclusionem arguit Aureohis(disL 49, q. 1, art. 1), probando quod beatitudo non consistat in operatione secundum suam rationem absolutam, prout est quædarn qualitas absoluta, sed potius prout est exhibitiva objecti in esse præsentiali.

Primo sic. Opratio nostra sub illa ratione est beatificativa, sub qua eslsatiativa (a) : quia beatitudo est summa satietas, juxta illud Augustini, Beatus *est qui habet quidquid vult.* Sed operatio non est satiativa, ut est talis qualitas, sed ut exhibitiva objecti beatifici in esse præsentiali. Ergo, etc. Major nota est, et proliatn pr Augustinum, 13. *de Trinitate* (cap. 5). Minor plet. Quia solum finis habet satiaro, non autem illud quod est ad finem, ut sic; opratio autem, in ratione qua est qualitas, pnrcisa exhibitione objecti, est ens ad finem, et non ip«e linis. Similiter, ut sic, est bonum finitum et limitatum; nullum autem tale bonum saliat. Item, ul sic, distinguitur a Deo; nullum autem bonum saliat nisi Deus, ex 1. *Confessionum* (cap. 1). Item, ul sic, relinquit potentiam ad aliam operationem, puta aliam visionem; non ergo, ul sic, continet omnem formam, el, pr consequens, ut sic, non saliat. Ergo, pr oppositum, ipsa saliat inquantum est finis; el hoc habet inquantum est exhibitiva finis; et, ul sic, est infinita, el summum bonum, et virtualiter continens omne bonum. Ista tamen non competunt operationi formaliter, sed oxtrinsecc, inquantum est exhibitiva summi boni et infiniti. Ex quo palet quod, ut sic, non relinquit potentiam ad aliud; quia omne bonum continetur eminenter (a) in eo quod ex hi liet.

Secundo sic: Philosophus, *Ethicorum* (cap. 6), distinguit do bono (6); et dicit quod bonum accipitur j)i o utili; qualis est omnis boni las ordinabilis in finem. Ulterius, objectum beatificum, est ultimus finis; actus vero est finis sub fine. Ilis suppositis, arguo sic: In omni ordinabili in finem, el in omni eo quod est firns sub fine, ratio ejus quod est ordinabile in finem, non accipitur penes absolutum, sed in connexione ad finem; quæ connexio consistit in exhibitione ipsius finis. Hæc propositio apprêt in exemplo. Si enim appeto potionem exhibentem sanitatem, non eam applo propter absolutum, sed précise ut ordinatur et coiinectitiir sanitati; si enim appeteretur ratione absoluti, jam non appeteretur propter aliud, sed propter se. Sed bonitas actus beatifici est bonitas ordinabilis in finem; nec appetitur propter se, sed propter aliud; nec beatificat propter se, sed propter objectum quod exhibet pnesens. Ergo non beatificat, nec ratio ejus, inquantum est beatitudo, sumi debet penes ejus absolutum, sed penes exhibitionem finis.

Confirmatur. Quia quando aliquid non competit *alicui perse et primo, sed per aliud, non competit sibi per rationem sui absoluti, sed ex connexione ad illud. Sed beatificare non competit operationi perse et primo, sed ex ratione objecti. Ergo, etc. Unde, si Deus faceret absolutum operationis sine exhibitione objecti, non beatificaret. Si autem, per impossibile, faceret exhibitionem objecti remoto absoluto ipsius actus, beatificaret. Unde ex hoc potest sic argui: Illud essentialiter consistit in eo quo posito, el remoto omni alio, ponitur, el quo remoto, omni alio posito, removetur. Sed sic est de exhibitione objecti. Ergo, etc.

Confirmatur. Quia, secundum Augustinum (13. *de Trinitate, cop.* 5), *beatus est qui habet quidquid vult, et nihil male vult,* id est, qui habet quidquid recte vult. Ista autem habitio non consistit in absoluto opcralìànis, quia, illo volito, non ex hoc habe» turvolilum omne (γ) bonum; sed consistit in exhibitione objecti, qua exhibitione habetur pnescntialiter omne bonum in quadam ratione eminenti. — Hæc Aureolus.

§ 2. — Contra secundam conclusionem

Argumenta Scoti. — Contra secundam conclusionem arguit Scotiis (dist. 49, q. 6), prolmndo quod visio beatifica non mensuretur ælemitate.

mtialiva — ininfinfite Pr.

(») *eminenter — civilUer* Pr.
(β) I ElAicorum *(cap* 6), *distinguit de bono. — dicit,* l *Ethicorum, de bono* Pr.
(ὐ) omne. — *este* Pr.

Primo. Quia, secundum te, principium actus, quantum ad substantiam, est potentia; sed, secundum formam suam, principium ejus est habitus; et, si habitus sit infusus, perfectio actionis erit a causa exteriore, quæ causal habitum. Ex hoc arguitur flic : Impossibile est actum, inquantum informatum, secundum quam rationem tu dicis actum beatificum (a), magis permanentem vel immutabiliorem esse quam secundum substantiam ; quia impossibile est illud quod inest alicui (6) per accidens, esse immutabilius eo cui inest. Ergo, si actus secundum substantiam mensuratur ®vo, quia *esse* ejus, secundum te, mensuratur ævo, sequitur quod actus inquantum informatus, vel habiluatus, haberet majorem immutabilitatem quam ævi.

Item. Quia apparet manifeste falsum quod aliquocl creatum mensuretur ælernilate, ul distinguitur contra ævum. Quia, si ævum includat successionem sive potentialilatem ad deficiendum (γ), hoc videtur competere cuililæt creato, quod non est proprie temporale. /Eternum enim, sicut est totum simul actu, ita caret potentia non essendi.

Tertio. Quia tua probatio non valet. Non enim sequitur : *Creatura intellectualis non potest ex suis naturalibus in beatitudinem ; ergo beatitudo in sua natura est* (δ) *eminentioris permanently quam creatura intellectualis.* Quia est accidens ejus; el, licet (e) tale accidens quod non consequitur principia subjecti nec subesi causalilali hujus subjecti, est tamen in se quoddam minus nobile et minus permanens.

Quarto. Quia non aliter visio quam tristitia damnatorum est æterna. Patel : quia, Maith, cap. 25 (v. 41), dicitur, *Ite maledicti in ignem yternum;* et multa talia ponuntur in Scripturis. Constat autem quod illa pœna non est æterna, aliqua æternitale distincta ab ævo vel tempore perpetuo. Ergo consimiliter perpetuitas beatitudinis non est proprie æternilatis, nec necessarii (ζ) esse, sed ævi, possibilis esse et non esse, tamen perpetuo conservati. — Hæc ille.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III.

PONUNTUR SOLUTIONES

§ 1. — Ad ARGUMENTA CONTRA PRIMAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Scoti. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supra dictis. Et quidem

Ad primum Scoti contra primam conclusionem, dicitur primo, quod, sive loquamur de actione transeunte, sive immanente, major est falsa. Quod patet : quin corpus naturale agens actione transeunte, aliquam perfectionem el bonum consequitur ex actione sua, ut ostendit sanctus Thomas, *de Potentia Dei,* q. 7, art. 10, ubi sic dicit : ‹ In relationibus quæ consequuntur actionem et passionem, sive virtutem activam et passivam, est semper mutuus ordo ex utraque parte in creaturis. Oportet namque semper illud quod habet rationem patientis el moti, sive causati, ordinem habere ad agens vel movens, cum semper effectus a causa perficiatur, et ab ea dependeat ; unde ordinatur ad ipsum sicut ad suum perfectivum (a). Agentia autem, sive moventia, vel etiam causæ, habent aliquem ordinem ad patientia vel mola vel causata, inquantum in ipso effectu vel passione vel motione inductis attenditur quoddam bonum el |M.»rfectio moventis vel agentis : sicut maxime patet in agentibus univocis, quæ, per actionem, suæ speciei similitudinem inducunt; et, per consequens, esse perpetuum propriæ speciei, secundum quod est possibile, conservant. Patel hoc etiam idem in omnibus aliis quæ mota movent vel agunt, quæ, ex natura sua, ex ipso suo motu ordinantur ad aliquos effectus producendos; el similiter in omnibus in quibus quodeumque bonum causæ provenit ex effectu. d — Haec ille. — Et de hoc amplius dicetur in sequentibus.

Dicitur secundo, quod, quidquid sit de actione transeunte, tamen actio immanens perficit formaliter ipsum agens, el facit ipsum de imperfectiori perfectius. De hoc sanctus Thomas, 1· 2®, q. 3, art. 2, in solutione tertii, sic dicit : ‹ Sicut dicitur in 9. *Metaphysicx* (t. c. 16), duplex est actio. Una quæ procedit ab operante in exteriorem materiam : sicut urere, el secare. El talis operatio non potest esse beatitudo; nam talis actio non est perfectio agentis, sed magis patientis, ut ibidem dicitur. Alia est actio manens in ipso agente : ut sentire, inlelligere, velle. Et hujusmodi actio est actus et perfectio agentis. Et talis operatio potest esse beatitudo. a Hæc ille. — Item, ibidem, in principali responsione, sic dicit : ‹ Secundum quod beatitudo hominis est aliquid creatum in ipso exsistens, necesse est dicere quod beatitudo hominis sit operatio. Est enim lieatitudo ultima hominis perfectio. Unumquodque autem in tantum perfectum est, inquantum est in actu; nam potentia sine actu imperfecta est. Oportet ergo læatitudinem in ultimo actu consistere. Manifestum est autem quod operatio est ultimus actus operantis ; unde el actus secundus a Philosopho nominatur in 2. *de Anima* (t. c. 2); nam habens formam potest

(i) *beatificum. — beatification cih'* Pr.
(6) *quod inest alicui.* — cui incif *aliquid* Pr.
(γ) *deficiendum. — diffiniendum* Pr.
(δ) *ett.* — Om. Pr.
(i) *licet.* — Om. Pr.
(ζ) *irtemitatif,nec necessarii, — srtrrnitas, nec neceuePr.*

(e) prrp»rfit*um. — *perfectiuimum* Pr.

esse in potentia operans, sicut sciens est in potentia considerans; et idem est in aliis rebus, quarum unaquaeque dicitur esse propter operationem, ut dicitur in 2. *Cadi* (t. c. 17). Necesse est ergo beatitudinem hominis operationem esse. › — llæc ille. — Similia dicit, L *Sentent.,* ut patet in probatione conclusionis. Item, 3. *Contra Gentiles,* cap. 25, sic dicit : « Cum autem omnes creatura, etiam intellectu carentes, in Deum ordinentur sicut in ultimum iinom, ad hunc autem finem pertingant (a) omnia, inquantum de similitudine ejus aliquid participant, intellectuales creatura aliquo speciali modo ad ipsum pertingunt (6), scilicet per propriam operationem intelligendo ipsum; unde oportet (jucxl intelligerc Deum sit ŭltimo linis intellectualis creatura. Ultimus enim finis cujuslibel rei Deus est. Intendit ergo unumquodque Deo conjungi sicut ultimo fini, quantum est magis sibi possibile. Vicinius nutem conjungitur Deo aliquid ƒx hoc quod ad ipsam substantiam ejus aliquo modo pertingit, quod fit dum aliquid cognoscit de divina substantia, quam dum consequitur aliquam ejus similitudinem. Substantia ergo intellectualis tendit in divinam cognitionem sicut in ultimum finem. — Item, Propria operatio cujuslibet rei est finis ejus : est enim secunda perfectio ejus; unde quod ad propriam operationem bene se habet, dicitur bonum et virtuoso ni. Intelligerc autem est propria operatio substanti» intellectualis. Ipsa ergo est finis ejus. Quod ergo est perfectissimum in hac operatione, hoc est ultimus finis; et pracipue in operationibus quæ non ordinantur ad aliqua operata, sicut est intelligent et sentire. › Vide ibi. Et nola, ibidem, cap. 22, quomodo omne agens, vel producens, vel movens, qualicumque actione vel motu, in hoc quod agit, aliquam perfectionem consequitur, quia scilicet per hocassimilatur Deo, qui non solum est bonus in se, sed est causa bonitatis in aliis. Unde, in principio capituli, sic dicit : « Ex promissis manifestum esse potest quod ultimum per quod unaquæque res ordinatur ad finem, est ejus operatio; diversimode tamen, secundum diversitatem operationis. Nam quædam operatio rei est ut (γ) aliud moventis, sicut calefacere et secare· Quædam vero est operatio rei ut ab alio mots, sicut calefieri et secari. Quædam vero operatio est perfectio operantis actu exsistentis, in aliud transmutandum non tendens. Hujusmodi autem operatio est sicut intelligere, sentire et velle, etc. › Lege totum capitulum.

Dicitur tertio, quod prima probatio majoris non valet : quia agens producens elfeclum univocum, vel aequivocum, per talem productionem perficitur in hoc quod, sic producendo, attingit suum ultimum finem, qui est perfectior omni tali agente et actione et effectu» Unde sanctus Thomas, 3. *Contra Gentiles,* cap. 22, ad propositum optime sic dicit : ‹i Corporum coelestium, inquantum mola movent, finis motus eorum est consequi divinam similitudinem in hoc quod sint aliorum causa. Sunt autem causæ aliorum per hoc quod causant generationem et corruptionem et alios motus in istis inferioribus. Motus ergo corporum coelestium, inquantum movent, ordinantur ad generationem et corruptionem in istis inferioribus. Non est autem inconveniens quod corpora cœlestia moveant ad generationem horum inferiorum, quamvis hæc inferiora corpora sint coelestibus corporibus indigniora, cum tamen finem o|x)rteat esse putiorem eo quod est ad finem. Generans enim (i) agit ad formam generati, cum tamen generatum non sit dignius generante, licet in agentibus univocis sit ejusdem speciei cum ipso. Intendit enim generans formam generati, quæ est finis generationis, non quasi ultimum finem, sed similitudinem esse divini in perpeluatione speciei et in diffusione bonitatis suæ, per hoc quod aliis formam suæ speciei tradit, et aliorum fit (C) causa. Similiter autem corpora cœlestia, licet sint digniora inferioribus corporibus, non tamen intendunt generationem eorum et (γ) formas generatorum in actum educere per suos motus, quasi ultimum finem, sed per hoc ad divinam similitudinem intendentes quasi ad ultimum finem, in hoc quod causæ aliorum exsistant. ï» — llæc ille. — De hoc vide amplius, *de Potentia Dei,* q. 5, art. 5, per totum.

Dicitur quarto, quod secunda confirmatio adducta ad probationem diclæ majoris, non valet. Tum quia Philosophus, 7. *Physicorum* (t. c. 18 etseq.), negat consequentiam ibidem faciam : *Hoc perficitur, ergo alteratur vel mutatur;* sicut probat ibidem de acquisitione scientiarum, virtutum, vitiorum, et universaliter qualitatum de prima et quarta specie. Tum quia non est inconveniens dicere, omne agens creatum, cum de otio exit in operationem, aliquo modo mulari ; sicut dicit Philosophus, ibidem. Unde sanctus Thomas, 1. *Sentent.,* disl. 8, q. 3, art. I, in solutione quarti, sic dicit : α In omnibus in quibu- operatio differt a substantia, oportet esse aliquem modum motus ex hoc quod exit de novo in operationem ; quia acquiritur in ipso operatio, qua» prius non erat, etc. » — Hæc ille. — Cum autem dicit arguens, quod inconveniens est agens, in eo quod agens, mulari, etc»; — dicitur quod etiam ipse Deus, inquantum intelligit et vult, dicitur se movere, motu qui est actus perfecti, licet non motu qui est actus imperfecti. De hoc vide sanctum Thomam, 1 p., q. 18, art. 3 (ad 1ttU1).

Dicitur quinto, quod alia confirmatio non valet;

(e) *pertingant.* — *pertingunt* Pr.
(‹) *pertingunt* — *pertinent* Pr,
(γ) *ett* — Ad. Pr.

( ) *enim.* — autem Pr.
( ) fit. — ut Pr.
(γ) *el* — in Pr.

quia responsio ibidem recitata sufficiens est. Beatus Thomas enim ponit eam, pncsenli distinctione, q. 1, art. 2, qu 2, in solutione secundi, ubi sic dicit : « In actu duo consideranda sunt : scilicet actus substantia, et forma ipsius, a qua perfectionem habet. Actus ergo secundum suam substantiam principium est naturalis potentia; sed secundum suam formam principium est ejus habitus. Si ergo habitus ille sit acquisitus, totaliter nostri actus causa erimus; si vero fuerit infusus, ejus perfectio erit a causa exteriori, quæ habitum causal. Actus autem noster non ponitur esse beatitudo, nisi ratione suæ perfectionis, ex qua habet quod fini exteriori nobilissime conjungat. Et ideo nostne beatitudinis non sumus nos rausa, sed Deus, » — Hæc ille.

Tunc *ad primam improbationem* hujus responsionis, dicitur quod non est imaginandum quod in actu beatifico, seu visione beata, sint intrinsece duo absoluta realiter distincta, quorum unius principium sit intellectus, et alterius principium sit lumen gloriie, aut alius habitus, vel species creata, aut divina essentia .supplens vicem speciei; sed sic quod illa visio læalifica habet in se duo distincta secundum rationem. Primum est, quod ille actus in generali est intellectio, cognitio, visio, et hujusmodi; et, secundum hanc considerationem, principium ejus est intellectus, quia actus vitalis est a principio intrinseco, et actio immanens idem habet pro subjecto et pro agente. Secundum est, quod talis actus est intellectio, vel cognitio, vel visio talis objecti in Spéciali; et hoc habet non quidem a potentia intellectiva, sed ab habitu, vel specie, vel aliquo supplente vicem speciei, quod determinat actum ipsius potentia? ad tale objectum; sicut patet in simili de intellectione lapidis, vel specie ejus intelligibili, quæ a potentia intellectiva habet quod immaterialis sit et intellectualis, sed a phantasmate habet quod sit species talis objecti determinate; sicut ostendit sanctus Thomas diffuso, 2. *Contra Gentiles,* cap. 76, per totum. Item, in præsenti distinctione, q. 2, ari. 1, in solutione decimiquinti argumenti, sic dicit : « Medium in visione corporali et intellectuali invenitur duplex. Primum est medium *sub quo* videtur; et hoc est quod perficit visum ad videndum in generali, non determinans visum ad aliquod speciale objectum ; sicut se habet lumen corporate ad visum corporalem, et lumen intellectus agentis ad intellectum possibilem (a). Secundum est medium *quo* videtur; et hoc est forma visibilis, qua determinatur uterque visus ad speciale objectum; sicut per formam lapidis ad cognoscendum lapidem, etc. » Dicitur ergo ad argumentum, quod totus actus visionis bcatificæ, secundum quodlibet sui absolutum, est ab utroque, scilicet a potentia intellectiva, et ab habitu gloria· el ab eo quod supplet vicem spacici, scilicet divina essentia; sed a potentia habet quod sit cogitatio vel intellectio in generali, ab habitu autem vel specie quod sit visio determinate talis objecti, ita quod secundum diversas rationes est ab eisdem. El quia M-cunda consideratio est formalior ⁑ delerrninatinr, ideo sanctus Thomas dicit quod actus ille secundum sulistantiam suam est a potentia naturali, et secundum suam formam est ab habitu. Unde patet quod arguens non capit in hoc casu sanctum Thomam.

Ad secundam improbationem patet per idem : quia forma de qua sanctus Thomas loquitur, non est aliquid absolutum distinctum a substantia ipsius actus; »ed ipsemet actus secundum unain considerationem est formalis ad seipsum, et secundum aliam materialis, sicut patet de anima humana.

Ad tertiam patet per idem. Dicitur enim quod habitus, vel species intellectualis, non est causa alicujus absoluti realiter distincti ab eo cujus principium est naturalis potentia; sed liene est causa alicujus absoluti |»er se secundum unam rationem considerati, cujus principium non est naturalis potentia per se quantum ad illam rationem. Et quia relatio beatificativi per se consequitur actum visionis prout terminatur ad objectum beatificum, et non perse ut respicit subjectum et ut est talis cognitio in speciali ideo et (x) cognitio in generali, nec ut egreditur a potentia intellectiva; habitus vero el forma intellectualis quibus elicitur visio læatifîca, sunt causa illius actus prout terminatur ad tale objectum; ideo relatio beatiflealivi non consequitur illum actum ul esi a potentia sola, sed ut est simul a potentia et ab habitu gloriae et a forma intellectuali qua elicitur visio. Et ita non sequitur quod intellectus beatificet se, licet communicet actum beatificum.

Λ<l secundum principale, neganda est simpliciter major. De hoc sanctus Thomas, 1· 2", q. 71, ari. 3, sic dicit : « Habitus medio modo se habet inter potentiam et actum· Manifestum est autem quod actus el in bono el in malo præeminet potential, ut dicitur, 9. *Metaphysics* (t. c. 19) : melius est enim bene agere, quam posse bene agere; et similiter vituperabilius est male agere, quam posse male agere. Unde etiam sequitur quod habitus in bonitate el malitia medium gradum obtineat inter potentiam et actum : ut scilicet, sicut habitus hominis bonus vel malus præeminet in bonitate vel malitia ⁑potentia ita etiam subdatur actui. Quod etiam ex hoc apparet, quod habitus non dicitur bonus vel malus nisi ex hoc quod inclinat ad actum lionum vel malum. Unde propter bonitatem (6) vel malitiam actus dicitur habitus bonus vel malus. Et sic polior est actus in lionitate vel malitia quam habitus. » — llæc ille.

te) *possibilem.* — *potentialem* Pr.

(a) *ideo et.* — *respondeo nihil est* Pr. — Posteriores editiones ponunt *ideo est*

(6j bonitatem. — *voluntatem* Pr.

Tunc *ad primam probationem* majoris, dicitur quod non probat nisi quoi habitus secundum quid est polior actu. Unde sanctus Thomas, ubi supra (t· 2·, q. 71, art. 3, ad ȳ; sic respondet ad illud argumentum : < Dicendum, inquit, quod nihil prohibet aliquid esse allero simpliciter potius, quod tamen secundum quid ab eo delicii. Simpliciter enim potius judicatur quod præeminet quantum ad illud quod per se consideratur in utroque; secundum quid autem, quod præeminet quantum ad id quod per accidens se habet ad utnimque. Ostensum est autem, secundum ipsam rationem actus et habitus, quod actus est potior in Ixmitate vel malitia quam habitus. Quod autem habitus sit diuturnior quam actus, accidit ex eo quod utrumque invenitur in tali natura, quæ non potest semper agere, et cujus actio in motu transeunto. Unde simpliciter actus polior est tam in bonitate quam in malitia; sed habitus est potior secundum quid, a —* Hæc ille.

Ad secundam probationem ejusdem majoris, respondet ibidem, in solutione tertii, dicens quod < habitus est causa actus in genere causæ efficientis; sed actus est causa habitus in genere causas finalis, secundum quam consequitur ratio boni et mali. Et ideo in bonitate et malitia actus præeminet habitui. » — Hæc ille. — Cum autem dicit arguens, quod causa efficiens æquivoca, est nobilior suo effectu ; — dicitur quod hoc est verum de causa efficiente totali et principali, non autem de causa partiali et instrumental!. Habitus autem non est causa totalis actus, nec principalis, nec primaria. Posset etiam dici quod habitus non est causa actus univoca, nec æquivoca, proprie loquendo : quia illa divisio datur de causa principali, et non de causa instrumental!. sicut in simili dicit sanctus Thomas de virtute sacramentorum, dist. 1. *Quarti,* q. 1, art. 4, qh 1, in solutione quarti argumenti.

Λ·I tertium principale dicitur quod respectus operationis ad objectum necessario innascitur vel manet, posito (a) vel manente suo subjecto, fundamento et termino, potissime in ratione objecti. Et quia operatio beatifica nullo modo potest manere in suo proprio cl principali subjecto, non manente objecte suo et présente ipsi intellectui in ratione objecti, cum essentia divina sit formale elicitivum illius operationis unita potentiæ intellectiva? per modum speciei intellectualis, ideo implicat contradictionem quod talis operatio in suo proprio et principali subjecto maneat sine respectu ad objectum.

Ad quartum, negatur minor. Et *ad primam probationem* ejus, dicitur quod, licet essentia animæ secundum unam considerationem sil |>erfectior quam sur potentiæ, prout scilicet essentia est substantia et subsistit, potentiæ vero sunt accidentia non subsistentia sed inhterentia; tamen, secundum aliam considerationem, potentiæ animæ, præsertirn intellectus et voluntas, sunt perfectiores et nobiliores ipsa essentia animæ, inquantum scilicet comparantur ad eam ut actus ad potentiam Et, quocumque modo sit de hoc, verumtarnen essentia animæ considerata ut acluala potentiis suis, est quid perfectius quam considerata ut in se nuda; et ideo ipsa ut sub potentiis, est perfectius susceptibile et perfectibile et majorum perfectionum quam considerata in se, ut præcedit potentias. Ideoquo illa probatio non valet : quia falsa imaginatur, quod operatio beatifica recipiatur in potentia animæ, et non in essentia; perfectius enim, licet non immediatius, recipitur in essentia quam in potentia, ut post dicetur. Et de hoc alias (a) sæpe dictum est, quomodo potentia animæ sil subjectum alicujus accidentis. Super hoc vide sanctum Thomain, *de Virtutibus,* q. 3, ubi quærit, Utrum potentia animæ possit esse subjectum virtutis; et, 1a 2 q. 50, art. 2.

Ad secundam probationem ejusdem minoris, dicitur quod, cum potentiæ animæ sint naturales proprietates et propriæ passiones animæ, non videtur quod sint separabiles ab ipsa essentia animæ; cl sic imaginatio illa non valet. Hem, posito, sed non concesso, qpod potentiæ animæ essent separabiles ab anima, non tamen sequitur quod potentia animæ taliter separata posset beatificari : quia ipsa non est principale nec substantiale susceptivum, nec elicitivum bealitudinis; nec operatio beatifica, cum sil actio immanens et vitalis, posset in tali accidente separato recipi. Hem, dato qpod posset recipi in tali subjecto, sub ratione qua est visio aut volitio, ila quod illud accidens per eam videret aut vellet aut vitaliter operaretur, non tamen sub ratione qua est beatitudo, sed forte sub alia ratione : sicut etiam nunc, licet intellectus beati Petri sit immediatum susceptivum visionis beatificæ, non tamen intellectus proprie dicitur beatus, sed anima; quia non videt ut quod, sed ut *quo* anima videt. Et multas alias imperfectiones haberet tale accidens sic separatum, propter quas non posset dici beatum. Item, dato quod aliquo modo posset dici beatum, non tamen proprie nec simpliciter, sed improprie et secundum quid.

Ad tertium probationem dictæ minoris, negatur prima consequentia ibidem facta : quia potentia animæ, licet se habeat ad essentiam animæ ut accidens ad subjectum, tamen est ejus naturalis proprietas, consequens eam inseparabiliter; et est ei per se ratio agendi, et ratio recipiendi actus primos

secundum unam considerationem sil |>erfectior quam sur potentiæ, prout scilicet essentia est substantia et subsistit, potentiæ vero sunt accidentia

(«) *potitu — polentut* Pr

(a) Cfr. I. *Sentent.,* dist. 3, q. 3, ari. 2, C, § 1,1, ad 2« et IU, ad irg. Occam ; il· m. 3. *Sentent.*. dht 5, q 9, art. 3. ad ad quintam probationem ; item, 1 *Sentent.,* (list. 1, q. 1, art. 3, J3, III. nd in lino; item, 4. *Sentent.,* dut. 4, q. 1, art. 3. $ I, I. od i··; item, 4. *Sentent* , dist. 12. q. t. art. 3, § t, 11, ad

et secundos supervenientes, ila ut natum intellectualis sit principale agens et recipiens, et potentia non est *quod* agit, nec *quod* recipit, sed *quo* agitur et recipitur. Similitudo autem quam adducit arguens, ile ligno calido, non est ad propositum, propter mulla : tum quia calor non inest ligno nisi violenter et de per accidens, et nullo modo per se; tum quia calor non potest esse principium actionis immanentis; et ideo non valet similitudo.

Ad quartam probationem dicitur quod, acciendo gloriam pro bcatitudine, gratia consummata (a) potest dici gloria, ut sil praedicatio per causam, non per essentiam : quia scilicet habitus gratiae consummate est principium actuum (δ) beatificorum, sicut nunc est principium actuum (γ) meritoriorum. Et ideo non sequitur quod actus beatificus sil subjective immediate in eodem subjecto in quo est gratia, quæ immediate perficit essentiam animæ, ut ostendit sanctus Thomas, † 2 q. 110, art. 4. Verumtarnen, proprie loquendo, non omnis gloria est beatiludo, sed solum gloria quæ consistit in actu secundo immediate attingente divinam essentiam; sicut in simili dicit sanctus Thomas, pnesenti distinctione, q. 4, art. 2, in solutione tertii, ubi sic : α Visio, inquit, dupliciter potest accipi. Uno modo actualiter, id est, pro ipso actu visionis; et sic visio non est dos, sed ipsa beatiludo. Alio modo potest accipi habitualiter, et pro habitu quo talis operatio elicitur, id est, pro ipsa gloriæ claritate, qua anima divinitus illustratur ad Deum videndum; et sic dos est et (o) principium bealitudinis, non autem est ipsa beatiludo. n — Hæc ille.

Ad quintam dicetur respondendo ad dicta Henrici.

II. Ad argumenta Henrici. — Ad objecta Henrici, respondet Bernardus de Gannato, impugnando prædictum *Quodlibet.* Sic dicit : « Non videtur quod beatiludo principalius perficiat essentiam animæ quam potentias, modo quo ilenricus dicit : quia certum est quod anima non beatificatur nisi secundum quod attingit Deum aliter quando est beata quam antequam esset beata; sed, antequam esset beata, attingetat Deum per illapsum, quia ita perfecte Deus illabilur anima· ante beatitudinem sicut post; ergo in illa attingentia oportet quod consistat beatiludo; et hoc non est nisi per operationem, quæ immediatius respicit |>otenlias quam essentiam; et ideo immediatius beatificantur potentiæ. Nihilominus tamen adhuc principalius beatificatur (c) essentia quam potentia (ζ), sed non secundum modum prædictum,sed secundum alium: quia, licet anima per potentias immediate attingat Deum, tamen ipsæ potentiæ non sunt operantes principaliter, sed vehit (x) instru mentaliter, ut ratio agendi ex parte agentis; operatio autem princinaliiis aptatur agenti quam rationi agendi, sicut calefactio igni magis quam calori; et ideo principalius beatificatur essentia quam potentia. — Si dicatur quod aliter illabilur Deus animæ boate quam ante, quia ante non illabilur per modum objecti, sed beate illabilur per modum objecti,— non mutat propositum : quia, esto quod illatatur per modum objecti quando est beata, nihilominus anima non attingit ipsum ut objectum nisi per potentias; et sic adhuc immediatius beatificabuntur potentiæ, licet anima principalius. Tamen non concederetur quod Deus illatalur animæ per modum objecti. Unde ratio illapsus est eadem in anima beata et non beata, et etiam in omni creatura, quæ est infinitas dhinæ simplicitatis. — Quod ergo dicit, quod philosophi qui posuerunt beatitudinem in operatione consistere, non noverunt veram beatitudinem; — dicendum quod, licet non noverint (6) quod in clara Dei visione beatiludo consistit, tamen, sicut ipsi fuerunt beatitudinem formaliter consistere in operatione, el objective in Deo, sic et nos in clara Dei visione ponimus formalem beatitudinem et essentialem, licet objectivam in Deo, quæ non est nostra beatitudo increata, nisi secundum quod attingitur a nobis per operationem potentiarum. Quod patet : quia certum est quod modus ħostra bealitudinis debet accipi secundum modum bealitudinis divinæ, quæ est prima et naturalis beatitudo; sel Deus non dicitur esse beatus eo quod est in se, sed eo quod cognoscit se et fruitur se; ergo nos non dicemur beati ex eo quod Deus est in nobis absolute, se<l eo quod clare videamus eum et fruimur eo. — Praeterea : communissimus modus quo Densest in creaturis, non potest esse specialis ratio per quam homo est beatus; sed illapsus est communissimus modus quo Deus est in creaturis; ergo non potest esse ratio qua essentia animæ sil beata. Unde iste illapsus aliud operatur quam beatitudinem, scilicet conservationem rei et operari. — Quod dicit de ferro candente, — dicendum quod mullo simplicius illabitur Deus animæ quam ignis femo, si tamen ignis sil, et non magis excessus caloris. Sed hoc simile nihil valet ad beatitudinem, cum beatiludo non fiat per illapsum, ut ostensum est. — Quod autem dicitur, quod prius illabilur animæ quam potentiis, — verum est; sed nihil facit ad beatitudinem, quæ non est |ær illapsum. — Quod autem dicit de gratia et gloria, non valet ad propositum : quia gratia et gloria (quæ non est aliud quam gratia consummata)

( ) *comummata* — corirumma/i Pr.
( ) *artuum, — activum* Pr.
(γ) *actuum. — activum. Pr.*
et — Om. Pr.
(<) *beatificatur. — beatificetur* Pr.
(O *potentia. — potential* Pr.

(a) *vetui.* — vr/ Pr
(Λ) *noverint* — *moverant* Pi

non sunt operationes, sed quidam habitus animam elevantes et acceptam Deo reddentes; beatitudo autem vera, de qua loquimur, in operatione, non in habitu consistit; et ideo, licet gratia et gloria (quæ est gratia consummata) sint prius in essentia animæ, tamen beatitudo per prius est in potentiis, etc. » — Hæc Bernardus, et bene.

III. Ad argumenta Aureoli. — Ad argumenta Aureoli contra eamdern conclusionem, dicitur quod proprie non militant contra conclusioneni, sed exponunt et declarant intellectum ejus. Ubi notandum quod in operatione beatifica quatuor attendi possunt. Primum estsuaquidditas(x) et entitle absoluta; secundum est esse suum, per modum inhærentiæ; tertium est respectus ad subjectum, vel potius ejus proprium subjectum, quid et quale sil; quartum est respectus ad objectum beatificum. Secundum primam considerationem, habet quod sit beatificaliva in potentia nature intellectualis formaliter, tanquam potissima |»erfectio receptibilis in eadem formaliter, et sibi convenienlissima. Sed ex hoc, sine pluri, non habet quod actu beatificet : sicut.nec albedo ex sua absoluta essentia habet, praeciso omni alio, quod actu dealbet, quia, si non informaret subjectum, non dealbaret; et, a simili, visio Dei, si, per possibile vel impossibile, separaretur ah omni subjecto, non beatificaret actu; esset tamen beatificaliva in potentia, puta si informaret subjectum proportionali)m. Quantum ad secundam considerationem, scilicet quoad suum esse, patet per prædicta. Quia, si habet me subsistens et separatum ab omni subjecto, nihil beatificat formaliter in actu : sicut quantitas subsistens nihil quantifient, sed, si inhærel, quantifient formaliler; et (6) similiter allædo. Si autem talis visio creata inhæreat, et habeat (γ) *esse* suæ nature debitum, tunc beatificat formaliter : ita quod natura rationalis, sine tali essentia, et sine tali esse, non potest esse formaliter beata. Quantum ad tertiam considerationem, scilicet quoad respectum ad subjectum, dicitur quod talis visio non est nata beatificare indifferenter quodlibet subjectum, sed solum subjectum sibi proportionetum, quod est forma, vel natura sulistanlialis, vivens ($), intellectualis, ad imaginem Dei facta; unde, si, per impossibile, poneretur in aliquo accidente separato, vel in aliqua substantia non intellectuali, nec facta ad imaginem Dei, puta in lapide, non ex hoc beatificaret tale subjectum. Quantum ad quartam considerationem, scilicet quoad respectum ad objectum, dicitur quod talis respectus consideratus quoad habitudinem mediam inter suum fundamentum et terminum, nullo modo beatificat; sed consideratus ex parte sui fundamenti, quod est visio, et ex parta sui termini, quod est objectum, habet quod sit completivum bealitudinis formalis, inquantum scilicet est conjunctio perfectissima nature intellectualis cum suo perfedissiiqo objecto peractum perfectissimum, et est exhibitio bealiludinis objeclivæ : non tamen qualicumque presentia, ut dictum est contra Henricum, sed tali presentia qua est terminus et objectum visionis et fruitionis; quia nulla alia presentia sufficit ad beatitudinem.

De omnibus istis sanctus Thomas, present: distinctione, q. 1, art. 2, q|* I, in solutione quinti, sic dicit : « Quamvis omne accidens, inquantum hujusmodi, sit substantia ignobilius; tamen aliquod accidens, quantum ad aliquid, potest esse substantia dignius. Accidens enim potest considerari dupliciter. Uno modo, secundum quod inllæret subjecto, ex quo habet rationem accidentis; et sic omne accidens est indignius substantia. Alio modo potest considerari in ordine ad aliquid extra; et sic aliquod accidens potest esse substantia nobilius, inquantum per ipsum aliqua substantia conjungitur nobiliori se. Et hoc modo beatitudo creata, et gratia, et hujusmodi, sunt aliquid nobilius nature animæ cui inhærent. Est etiam alia consideratio, secundum quam omne accidens substantia nobilius est, inquantum scilicet substantia comparatur ad accidens sibi inliærens ut potentia ad actum, d — Hæc ille. — Et similia dicit in inultis locis. Ex quibus patet quod operatio creata, quam dicimus esse formalem beatitudinem, ex hoc completive formaliler beatific vat, quia conjungit Deo tanquam objecto. Et sic prædicta quatuor requiruntur ad formalem beatitudinem natura.» create; nec alterum illorum sufficit sine reliquis Iribus.

§2. — Ai) ARGUMENTA CONTRA SECUNDAM CONCLUSIONEM

Ad argumenta Scoti. — A<l primum Scoti contra secundam conclusionem, dicitur quod fuftdaturin falso. Supponit enim quod sanctus Thomas opinetur quod operatio beatifica quantum ad substantiam mensuretur ævo, et quantum ad suam perfectionem vel formam mensuretur œternitate; hoc autem sanctus Thomas nunquam somniavit. Et ideo argumentum non procedit. Verumlamen sanctus Thomas ponit quod *esse* angeli vel animæ rationalis mensuratur ævo, et eorum essentia vel substantia mensuratur ipso nunc ævi; operatio nutem beatifica mensuratur aeternitate, non quasi mensura adæquata, sed per quamdam participationem. Unde, si contra hoc intendat arguens concludere, dicitur ad argumentum, negando antecedens, tanquam ! ŏmnino falsum : quia nullum accidens est proprie

(i) *quuldiUu.* — *qualitas* Pr.
(5) ei, — ner Pr.
(γ) *habeat.* — *habet* Pr.
(?) viceni, — ummi Pr.

loquendo mutabile, et tamen subjectum ejus est mutabile. Potissime in proj>osito : substantia angeli multipliciter mutabilis est, utpote subjectum diversarum mutationum exsistens secundum cogitationes et (a) vo!itiones; sed operatio beatifica dicitur immutabilis tripliciter : tum quia, cum sit actus secundus, et nihil habens de potentia passiva, non potest esse subjectum motus aut mutationis; tum secundo, quia per nullius creatura solam vel principalem potentiam potest incipere aut desinere augeri vel minui, intendi aut remitti, aut quomodolihet variari ; tum tertio, quia est operatio deiformis (6) quidem et supernaturalis, et participatio divinæ operationis et divinæ immutabilitatis et divinæ simultatis. Et ad hoc faciunt verba sancti Thomæ, presenti distinctione, q. 1, ari. 2, qu 3, in solutione tertii, ubi sic dicit : a Æternitas non est communicabitis homini ita quod sit ejus mensura adæquala, vel alicujus quod in ipso est. Potest tamen homini communicari secundum quamdam participationem : ut, sicut homo fit (γ) particeps divinæ operationis in videndo Deum, ita fiat (o) particeps æternitatis, qua divina operatio mensuratur. Et sic ipsa ejus operatio dicitur vita ælerna. » — Hau: ille.

Ad secundum palet per prædicta : quia procedit de aeterno per essentiam, et non de æierno per participationem. Ad hoc enim quod aliquid possit dici ælernum per participationem, non requiritur carentia omnimoda potenliæ non essendi, sed sufficit immutabilitas supradicta.

Ad tertium dicitur quod probatio conclusionis bene intellecta valet : quia non solum stat in hoc quod est aliquid improducibile a creatura; sed, ultra hoc, quia est quædam jiarlicipatio divinæ vita;, divinæbeatitudinis, divinæ operationis el immutabilitatis.

Ad quartum dicitur quod major est manifeste falsa et erronea. Unde sanctus Thomas, ubi supra (dist. 49, q. I, art. 2, qu 3), in solutione quarti argumenti, sic dicit : c Vita ælerna quæ a sanctis habebitur, dicitur secundum |>articipationem wternitatis, non solum quantum ad defectum linis (per quem modum etiam damnatorum poena dicitur ælerna), sed ulterius quantum ad remotionem oinnis mutationis, non solum in actu (quam etiam ævum includit), sed etiam in potentia : quia sancti, ex hoc quod Deo adhærebunt, .stabilitatem ex divino munere consequuntur, ut scilicet transmutari non possint; quod Deus habet ex natura, ratione cujus dicitur ælernus. d — Hæc ille. — Et ad probationem majoris, respondet sanctus Thomas, l p.,q. 10, art. 3, in solutione secundi, ubi sic dicit : α Ignis inferni dicitur ælernus propter interminnbilitatem tantum. Est tamen in poenis eorum transmutatio, secundum illud Job. 24 (v. 19) : ‹ *Ad nimium calorem transibunt ab aquis nivium.* Unde in inferno non est vera æternitas, sed magis tempus, secundum (ct) illud Psalm. (80, v. 16): *Erit tempus eorum in swcula.* › — Hæc illa.

Ad argumentum contra quæstionem (6), patet solutio per prædicta.

Et hæc de quaestione sufficiant. De qua benedictus Deus. Arnen.

(a) *cogitationes et. — cogitationi»* Pr.
(C) *deiformis. — diffonni»* Pr.
(T) fi – pr
(3) */iat. — fit* Pr

QUÆSTIO IL

UTRUM BEATITUDO ULTIMA HOMINIS CONSISTAT ESSENTIALITER LN ACTU INTELLECTUS

^gLTEiuus, circa eamdern distinctionem. 'K quæritur : Utrum beatitudo ultima hominis consistat essentialiter in actu intellectus.

W

Et arguitur quod non. Quia beatitudo ultima hominis consistit in perfecta conjunctione hominis ad Deum. Sed perfectius homo Deo conjungitur per voluntatem quam per intellectum. Unde dicit Hugo de sancio Victore in aliquo (γ) capitulo (cap. 7), *Coelestis Hierarchic,* (super illud, *Mobile el acutum,* etc.): *Dilectio supereminet scientiae, et major est intelligentia. Plus enim Deus diligitur quam intelligatur; intrat dilectio ubi scientia foris stat.* Ergo beatitudo magis consistit in dilectione quam in cognitione, et in voluntate quam in intellectu.

In oppositum arguitur. Quia, Johan. 17 (v. 3), dicitur: *Hivc est vita ætema, ut cognoscant te verum Deum, et quem misisti Jesum Christum.* Sed vita ælerna est beatitudo. Ipsa ergo beatitudo in cognitione consistit.

In hac questione erunt 1res articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod ultima hominis felicitas, vel beatitudo, non consistit essentialiter In allquo actu voluntatis.

Hanc ponit sanctus Thomas, presenti distinctione, q. i, art. i, in solutione secundæ quæstiun-

(3) *secundum.— unde* Pr.
(C) *questionem. — concursionem* Pr.
(γ) *aliquo, — alio !¥.*

culæ, ubi sic dicit : c Benlitudinem esse in voluntate, potest intelligi dupliciter. Udo modo, ita quoti sit voluntatis objectum; et sic beatitudo, cum sit ultimus linis, et ex line est ratio boni, quod est voluntatis objectum, oportet ponere bualitudinem esse in voluntate. Alio modo, ita quod sil aliquis aclus voluntatis; el sic beatitudo in voluntate esse, non potest. Beatitudo enim ultimum finem hominis importat. Finis autem ultimus hominis dupliciter potest accipi : unus in ipso, el alius extra ipsum. In ipso, sicul operatio rei dicitur esse finis ejus, cum omnis res sil propter suam operationem. Finis vero extra ipsum est illud ad quod per suam operationem pertingit. Non autem quælibel operatio potest dici finis, sed illa quæ fini exteriori primo conjungit. Et hoc dico (piando res finem extra se halxîl. Tunc enim oportet quod linis exterior sit quasi ultimus, el (inis interior qui est operatio, sit ad illum ordinatus : sicut videmus quod res naturales per operationes quas habent, pertingunt secundum assiroilationem quamdam ad divinam bonitatem, quæ est earum exterior linis. Non est autem possibile ut ipse voluntatis aclus sit ultimus finis alicujus. Quia, cum objectum voluntatis sit finis, hoc ipsum quod esi velle, el quilibet alius actus voluntatis, nihil aliud est quam ordinare (i) aliquid ad aliud; unde præsupponit alium finem. Et ideo, si ipsum velle dicatur esse vulitum, oportet prrcsupponere ante hoc aliquid esso solitum. Non enim potest ibi intelligi in aliqua potentia reflexio super actum suum, nisi actu suo, in quem lit reflexio, prius terminato per objectum proprium, quod sil aliud ab ipso actu potentiæ; alias aclus illius potential oporteret in infinitum procedere. Si enim intellectus intelligil se inlelligere, oportel quod intelligal se inlelligere aliquid; et, si dicas quod intelligit se intelligcre hoc quod est se inlelligere, adhuc oportebit aliud ponere, el sic in infinitum Palet ergo quod ipsum inlelligere potest esse primum objectum intellectus; el, eadem ratione, nec ipsum velle potest esse primum objectum voluntatis. Cum ergo primum objectum voluntatis sit finis ultimus, impossibile est quod aliquis actus voluntatis sit ultimus finis voluntatis. Nec etiam potest dici quod assecutio finis exterioris sit per actum voluntatis immediate. Intelligitur enim actus voluntatis ante assecutionem finis, ut motus quidam in finem; jiost assecutionem vero, ut quielalio quosdam in line. Non potest autem esse quod voluntas nunc quieletur in fine, in quem prius tendebat, nisi quia volens aho modo se habet ad finem quam prius, vel econtra. Illud erço quod facit voluntatem hoc modo se habere ad finem ut voluntas quieletur in ipso, est ultimus finis interior, qui primo conjungit exteriori fini : sicut si alicujus finis exterior sil pecunia, finis interior erit possessio pecuniæ, per quarn homo sic se habet ad pecuniam, ut voluntas in ea quieletur. Cum ergo ultimus finis quasi exterior humana· voluntatis sit Deus, non potest esse quod aliquis aclus voluntatis sil interior finis; sed ille aclus erit ultimus finis interior, quo primo hoc modo se habebit homo ad Deum, ut voluntas quieletur in ipso. Hoc autem est visio Dei secundum intellectum : quia per hanc fit quasi quidam contactus Dei ad intellectum, cum omne cognitum sil in cognoscente secundum quod cognoscitur; sicut etiam corporalis tactus ad delectabile corporeum inducit quietationem atteins. Et ideo ultimus finis hominis est in actu intellectus. Et ita beatitudo, quæ (α) est ultimus finis hominis, in intellectu consistit. Tamen illud quod est ex parte voluntatis, scilicet quielalio ipsius in fine, quod potest dici delectatio, est quasi formali-1er complens rationem Lentitudinis, sicut superveniens visioni, in qua substantia Lentitudinis consistit : ut sic voluntati attribuatur prima habitudo ad finem, secundum quod assecutionem finis appetit, et ultima, secundum quod in fine jam assecuto quictalur. » — Hæc ille.

Eamdem conclusionem cum simili probatione ponit, I4 2", q. 3, ari. 4, dicens : « Ad bealitudinem duo requiruntur: unum, quod est essentia beatiludinis; aliud, qupd est quasi per se accidens ejus, “cilicel delectatio ei adjuncta. Dico ergo quod, quantum ad illud quod est essentialiter beatitudo ipsa, impossibile est quod consistat in actu voluntatis. Manifestum est enim quod beatitudo est consecutio finis ultimi. Consecutio autem finis non consistit in ipso actu voluntatis. Voluntas enim fertur in finem el absentem, cum ipsum desiderat, et pnesentern, cum in ipso requiescens delectatur. Manifestum est autem quod ipsum desiderium finis non est consecutio finis, sed est motus ad finem. Delectatio autem advenit voluntati ex hoc quod finis est pnesens; non nutem e converso, ex hoc aliquid fit pnesens, quod voluntas delectatur in ipso. Oportel ergo aliquid aliud esse quam actum voluntatis, |»cr quod ipse finis sil præsens voluntati. Et hoc manifeste apparet circa tines sensibiles. Si enim consequi pecuniam esset peractum voluntatis, statini a principio cupidus consecutus esset pecuniam, (piando(C) vult eam habere; sed a principio quidem est absens ei; consequitur autem ipsam per hoc quod manu eam apprehendit, vel aliquo hujusmodi; et tunc jam delectatur in pecunia habita. Sic ergo el circa intclligibilem finem contingit. Nam a principio volumus consequi finem intellectualem; conseipiimur autem ipsum per hoc quod fil præsens nobis per actum intellectus; el tunc voluntas delectata conquiescit in fine jam adepto. Sic ergo essentia

(i) *ordinary.* — *orJinan* Pr.

(x) *qiut.* — *qui* Pr
(f,) quando. — *qui* Pr.

beatiludinis in actu intellectus consistit. Sed ad voluntatem pertinet delectatio læatiludinem consequens, secundum quod «licii Augustinus, 10. Gon-/cMonuni (cap. 23), quod *beatitudo est ffaudium de veritate,* quin scilicet ipsum gaudium esi consummatio beatiludinis. › — Hæc ille.

Item, 3. *Contra Gentiles,* cap. 20, probat novem rationibus quod nullus actus voluntatis est essentialiter ipsa beatitudo. Et, intercaleras, arguit sic, quinto loco : a Si aliquis actus voluntatis esset ipsa felicitas, hic aclus esset aut desiderare, au» amare, aut delectari. Impossibile est autem quod desideraro sil ultimus linis : est enim desiderium secundum quod voluntas tendit in id quod nondum halwd; hoc autem contrariât ur rationi ultimi linis. Amare etiam non potest esse ultimus finis: amatur enim bonum non solum quando habetur, sed etiam quando non habetur; ex amore enim est qudd non habitum desiderio qu.eralur, el, si amor jam habiti |n?rfeclior sil, hoc causatur ex hoc quod bonum amatum habetur; aliud ergo est halære Ixmum, quod est finis, quam amare. Similiter autem nec delectatio est finis : ipsum enim habere bonum est rausa delectationis, vel dum bonum nunc habitum sentimus, vel dum prius habitum memoramur, vel dum in futuro habendum speramus; non est ergo dtleclalio ultimus finis. Nullus ergo aclus voluntatis potest esse substantialiter ipsa felicitas. › — Hæc ille.

Ex quibus omnibus patet multiplex ratio in forma pro conclusione.

Secunda conclusio est quod ultima felicitas homini· consistit essentialiter In aehi Intellectus,

Hæc conclusio patet per supradicla. Et ulterius probatur ex dictis sancti Thomæ, 3. *Contra Gentiles,* ubi supra (cap. 26). Arguit enim sic : u Cum beatitudo sit proprium bonum intellectualis naturæ, oportel quod secundum id intellectuali natura· conveniat, quod est sibi proprium. Appetitus autem non est proprium intellectualis natura·, sed omnibus rebus inesl, licet sit diversimode in diversis. Qu® tamen diversitas procedit ex hoc quod res diversimode se habent ad cognitionem : quæ enim omnino cognitione carent, habent appetitum naturalem tantum; qua» vero habent cognitionem sensitivam, et appetitum proporlionabilem cognitioni habent, scilicet sensualitatem ; quæ vero halænt cognitionem intellectivam, habent appetitum qui dicitur voluntas. Voluntas ergo, secundum quod est appetitus, non est proprium intellectualis naturæ, sed solum secundum quod ab intellectu dependet; intellectus autem secundum se proprius est intellectuali naturæ· Beatitudo ergo, vel felicitas, in actu intellectus consistit substantialiter el principaliter, magis quam in actu voluntatis. Hem, si alicujus rei sit aliqua res exterior finis, illa ejus operatio dicetur etiam finis ultimus, per quam primo consequitur rern illam; sicut his quibus pecunia est finis, dicitur etiam posddere jæcuniam finis, non autem amare, nec concupiscere. Fini·' autem ultimus substantial intellectualis Deus est. Illa ergo operatio hominis est substantialiter beatitudo, vel felicitas, perquam primo attingit a«l Deum. Hujusmodi autem est intelligere, nam velle non possumus quod non inlriliguius. Est ergo ultima felicitas homini in cognoscendo Deum per intellectum suletantialiter, non in actu voluntatis. › — Hæc ille.

Ex quibus palet multiplex ratio in forma pro conclusione.

Tertia conclusio est quod ultima felicitas hominis non consistit In operatione intellectus practice, sed speculativi.

Hanc ponit sanctus Thomas, ɨ ⁋ q. 3, art. 5, ubi sic dicit : ɑ Beatitudo magis consulit in operatione intellectus speculati\i quam practici. Quod patet ex tribus. — Primo quidem ex hoc quod, si beatitudo est hominis operatio, oportel quod sit optima operatio hominis. Optima autem operatio hominis est illa quæ est optima· polenliæ respectu optimi objecti. Optima autem potentia est intellectus, cujus objectum optimum est bonum divinum; quod quidem non est objectum intellectus practici, sed Speculativi. Cude in tali operatione, scilicet contemplatione divinorum, maxime consistit beatitudo. El quia *unusquisque videtur esse illud quod est optimum in eo,* ut dicitur, 0. *Ethic.* (cap. 4 el 8), el 10 (cap. 7), ideo talis operatio est maxime propria homini, et maxime delectabilis. — Secundo apparet idem ex hoc quod contemplatio maxime quæritur propter scipsam. Aclus autem intellectus practici non quæritur propter seipsum, sed propter actionem. Ipse etiam actiones ordinantur ad aliquem finem. Unde manifestum est quod ultimus finis non potest consistere in vita activa, quæ pertinet ad intellectum practicum. Tertio idem apparet ex hoc quod in vita contemplativa homo communicat cum superioribus, scilicet cum Deo el angelis, quibus per beetitudinem assimilatur; sed in his quæ pertinent ad vitam activam, etiam alia animalia cum homine aliqualiter communicant, licet imperfecte. El ideo ultima el perfecta beatitudo, quæ expectatur in vita futura, tota consistit in contemplatione. Beatitudo autem impel fecla, qualis hic haberi potest, primo quidem el principaliter consistit in contemplatione; secundario vero in operatione intellectus practici ordinantis actiones et passiones humanas; ut dicitur in 10. *Ethic,* (cap. 7 el 8). >— Hæc ille.

Eamdem conclusionem |>onit cum similibus probationibus, præsenli distinctione, q. 1, art. 1, in solutione terti® quæstiunculæ.

Ex quibus patet multiplex ratio in forma pro conclusione.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS IL

PONUNTUR OBJECTIONES

§ 1. —Contra primam conclusionem

I. Argumenta Scoti. — Quantum ml secundum articulum, arguendum est contra conclusiones. Et quidem contra primam arguit Scotiis (dist. 49, q. 4), probando quod beatitudo principaliter consistit in actu voluntatis, plus quam in actu intellectus.

Primo (a). Quia finis extra est simpliciter optimum et somme volendum; ergo inter ea quæ sunt ad ipsum, quod est sibi immediatius, et magis immediate tendit in ipsum ut in finem ultimum, est principalius in beatitudine formali, et magis finis intra. Sed actus voluntatis immediatius tendit in Deum ut in finem ultimum, cum tinis ultimus, inquantum hujusmodi, sit proprium objectum voluntatis et ipsius velle. Ergo, etc. Major probatur: illud enim est magis volendum voluntate libera, quod appetitui naturali est magis appetendum naturaliter; sed hujusmodi est quod est propinquius ultimo fini, qui simpliciter maxime appetitur naturaliter.

Secundo. Quia voluntas potest velle suum actum, sicut intellectus intelligere suum actum. Aut ergo vult suum actum propter intelligere, aut econtra, aut neutrum propter alterum (et loquor de velle ordinato). Non primum : quia, secundum Anselmum, 2. *Cur Deus homo,* cap. 1, ordo perversus est velle amare ut intelligercl. Nec tertium : quia in ordinatis per se ad eumdem finem est aliquis ordo inier se, Unquam ad finem sub fine. Ergo secundum. Et hoc vult Anselmus (ibid.).

Tertio. Si beatitudo sit summe volenda, ergo illud est maxime beatitudo intra, quod inter intrinseca est summe volendum. Sed hujusmodi est aliquod velle : plus enim appetit voluntas perfectionem sui in fine ultimo, quam perfectionem intellectus; et hoc recte loquendo dc appetere liliero (6); sicut naturaliter plus appetit appetitu naturali.

Quarto. Quia perfectissimus habitus voluntatis in via perficit eam secundum capacitatem quam habet pro tunc. Ergo, si ille est nobilior quocumque habitu intellectus, capacitas voluntatis pro via est major, \el aliquid majus, quam capacitas intelle-

( ) Primo. — Om. Pr.
( ) libero. — liberiori Pr

dus. Ergo et pro patria. Quia vel est eadem capacitas hic et ibi, loquendo de capacitate remota, quæ est secundum gradum naturæ capacis (a); vel illa corresjjondet ibi proportionabiliter isti hic, loquendo de capacitate propinqua; quia prima capacitas non potest satiari nisi per aliquid proportionabiliter perficiens eam; ergo nonnisi per nobilius, si illa est aliquid nobilius.

Quinto (ibid., q. 7). Quia, si nullus actus voluntatis esset essentialiter beatitudo, vel de essentia beatitudinis, ei^go Deus posset separare omne gaudium et delectationem a beatitudine; et sic aliquis posset esse beatus, et non gauderet nec complaceret sibi in illa; quod videtur absurdum.

Confirmatur. Quia perfortius est aliquid, si de essentia ejus sit aliqua perfectio, sive quando includit essentialiter aliquam perfectionem, quam si non esset nisi concomitans. Sed de ratione beatitudinis est quod sit perfectio maxima. Magis autem esset perfecta, si de ratione ejus esset delectatio.

Sexto. Quia poma essentialiter est tristitia. Ergo praunium erit essentialiter gaudium. Antecedens patet : Quia omnem actum voluntatis voluntas elicit voluntarie cl delectabiliter; et nihil tale potest ei esse poenale; quia omnis actus, præter tristitiam, est voluntarius et delectabilis, reflectendo se super actum (sicut enim volens volo me velle, ila nolens volo me nolle); sed nullum voluntarium videtur esse pœnale. Ergo beatitudo essentialiter et formaliter non videtur esse nisi gaudium et delectatio, sive actus delectabilis.

Confirmatur. Quia malum quod est inhonestum, pertinet ad pœnam perse. Ergo omne bonum honestum, per se pertinet ad premium. Et malum pœnœ per se pertinet ad tristitiam, sicut bonum commodi ad gaudium : hoc enim est voluntarium et delectabile, sicut aliud est involuntarium et tri-Stabile. Ergo premium essentialiter includit gaudium et delectationem. — Hæc Scotus, in forma.

II. Argumenta aliorum. — Contra eamdem conclusionem arguunt alii, ut recitat Petrus do Palude (dist. 49, q. 3).

Primo sic. Illa potentia quæ essentialiter perlinet ad imaginem, habet actum qui est de essentia beatitudinis : quia hæc beatitudo est Dei immediata habitio; ideo autem anima ad imaginem (C) Dei est, quod (γ) ejus capax est (δ), et particeps beatitudinis ‹s>e potest. Sed voluntas est essentialiter pare imaginis. Ergo, etc. — Si dicatur quod major habet instantiam in intellectu agente, qui est pars imaginis, nec tamen habet actum in lentitudine; — dicendum quôd major propositio intelligitur de

(x) *capaci».* — *capacitati»* Pr.
(β) ʎ verbi· *habet artum* utque ad itnayintm, om. Pr.
(i) çqod. — que Pr.
(t) esi. — Om. Pr.

potentia passiva, cum læatificcri sit pati et recipere.

Secundo sic. Omnis actus per quoin immediate el perfecte attingitur objectum beatificum, sub ratione qua est beatificum, est essentialiter beatificus. Sed artus voluntatis est hujusmodi. Ergo, etc. Major patet dupliciter. *Primo,* quia (inis *quo* essentialiter est actus quo immediate habetur finis *gratia cujus.* Dico autem *immediate :* quia propter lux: in actu reflexo non potest esse beatitudo, quia non attingit objectum beatificum immediate, sed mediante actu recto. *Secundo* probatur eadem major : (plia, sicut omnis actus qui immediate attingit visibile objectum inquantum est visibile, est essentialiter el formaliter visio, sic omnis actus qui attingit immediate objectum beatificum ut est beatificum objective, est essentialiter et formaliter beatitudo subjective. — Et si dicatur ad hanc majorem, quod vera est quando attingit objectum nondum habitum; sed hic est jam habitum per actum intellectus; ideo, etc.;— dicendum quod non est habitum omni modo quo haberi potest immediate; quod requiritur ad veram beatitudinein. Nec oportet addere *primo :* quia, si visio interrumperetur. et postea videretur (sicut fuit in Paulo), ita esset beatifica secunda visio sicut prima; unde visio non habet rationem beatitudinis quin prima (alias cognitio vi<e esset beatifica), sed quia immediata. — Et si dicatur quod illa primilas et posterioritas quæ fuit in Paulo, accidit (x), — accipiatur secundum illos qui dicunt quod beatitudo augetur intensive in resurrectione, et quod intensio sil per generationem el corruptionem : tunc enim per se visio post resurrectionem pnesupponit visionem ante: nec tamen est minus beatifica, secundum eosdem. — Minor palet, scilicet quod actus voluntatis in patria immediate fertur in Deum sub ratione qua objectum beatificum : quia Deus est objectum beatificum sub ratione qua est omnis boni bonum, et summum bonum; voluntas autem in patria est perfectissima; non est autem potentia perfectissima nisi quando immediate in objecto suo invenit rationem omnis sui boni; cum autem ejus objectum sit bonum in communi, non est perfecta nisi attingat suminum bonum in ratione omnis boni. Item : actus intellectus nihil ponit circa objectum; ergo, sicut invenit objectum beatificum, sic simplex et immediatum repraesentat ipsum voluntati.

Tertio sic. Potentia quæ habet actum essentialem in (δ) merito, habet actum essentialem in pr.emio. Sed voluntas est hujusmodi. Ergo, etc. Major palet. Quia, si album, inquantum album est (γ), per se disgregat, hoc est per albedinem, qua est album. Sed merens, inquantum merens, vel saltem |w»r se, pnemiatur ratione menti : quia convenit omni et per se. licet non soli, cum aliqui sint beati sine merito; sicut etiam ignis per se est calidus, quamvis aliquis non ignis sit calidus, vel per ee, ut aer, vel per accidens, ut aqua. Ergo merens debet pnrrniari secundum illud et per illud per quod et secundum quod meruit. Et, pari ratione, potentia quæ habuit essentialiter artum in merito, habere debet actum essentialem in pnemio Dico autem *potentia;* quia secus est de habitu. Est enim aliquis habitus qui habuit essentialiter actum in merito, sicut fides (quia sine fide impossibile est placere Deo), qui tamen non habet actum in patria, quia non manet; sed potentia ibi manet. Dico autern *quo· («) habuit formaliter et subjective,* non *qux (C)* in *alio efficit*, sicut intellectus agens; quia repugnat beatitudini essentiali quod efficiatur a potentia creata, sed debet recipi in ea. — Minor petet : quia diligere Deum est per essentiam actus meritorius. Nec concludit ratio quin aliæ |>olentiæ possint beatificari, vel accidentaliter, ut organica·, vel essentialiter, ut intellectus, quia credere vel judicare est de essentia meriti, sicut eligere.

Quarto. Quia potentia essentialiter libera, est essentialiter beatificabilis. Sed voluntas est hujusmodi. Ergo, etc. Major palet. Quia opposita nata sunt fieri circa idem, non per accidens, sed perse. Unde, cum salus beatitudinis et damnatio miseriæ sint opposita, el nihil est per se damnabile damnatione perfecta, scilicet quoad pœnam damni et sensus, nisi Italiens usum liberi arbitrii; ergo nihil est por se beatificabile, nisi habens usum liberi arbitrii. Quod autem parvuli beatificantur, est per accidens(Y). Potentia ergo ojpcressentiam libera, per essentiam est beatificabitis. Sed voluntas est hujusmodi, secundum omnes. Ergo, etc.— Si dicatur quod intellectus agens est liber, quia immaterialis, el tamen non est beatificabitis; — dicendum quod non omne immateriale est liberum, nec omnis potentia immaterialis est libera essentialiter; sed illa quæ est subjectum actus liberi; non propter hoc quod ipsum patitur, sed per hoc quod actus suus elicitus, vel imperatus, est in potestate sua; quod est verum (e) de intellectu possibili et voluntate, non de intellectu (ζ) agente, qui penitus agit de necessitate natum·. Tamen, cum etiam potentiæ organicæ et pure activæ et vegetativæ (η) beatificentur in patria, saltem accidentaliter, toto corpore beatificato, non est negandum quin intellectus agens beatificetur per accidens, quia (0) el actum naturalem in (t)

(a) accidit — *accidentaliter* Pr.
(fi) fri. — Orn. Pr.
(γ) *eit.* — *cl* Pr.

(e) çt«. — ‹Jt‹· Pr.
(fi) qusc — *quod* Pr.
(γ) *accidens.* — *auctoritatem* Pr.
(fi) ergo. — *autem* Pr.
(t) verum. — Om» Pr.
(C) *intellectu.* — Orn. Pr.
(η) *et vcgetatine.* — ut *vegrtativa* Pr.
(6) *quia* — *quod* Pr.
(d tn — *cl* Pr.

intellectu possibili multo nobilius eliget quam in vil. — Hæc Petrus. — Et subdit quod istae rationes bene concludunt quod actus voluntatis essentialiter est de essentia bentitudinis activae, quæ est in patria, consistens in dilectione Dei et proximi, quæ (a) est civitas civium supernorum ct regnum Dei, non carens felicitate politica.

III. Argumenta aliorum. — Contra eamdem conclusionem arguunt alii, ut recitat Durandus (dist. 49, q. 4).

Primo. Quia beatitudo consistit in actu nobilissimo. Sed actus voluntatis est nobilior actu intellectus. Ergo, etc. Major patet ex 1. *Ethicorum* (cap. 8), et 10 (cap. 6 el 7). Minor probatur : quia ille actus est nobilior, in quo et secundum quem sumus liberi, quam ille secundum quem non habemus libertatem; sed secundum actum voluntatis sumus liberi, non autem secundum actum intellectus, qui necessilalur ab objecto; ergo, etc.

Secundo. Quia beatitudo consistit in operatione quæ elicitur a potentia perfecta per nobilissimum habituin. Sed voluntas perficitur nobiliori habitu quam intellectus. Ergo in operatione voluntatis ꝑnagi. consistit beatitudo quam in operatione intellectus. Major palet ubi supra (ex. I el 10 *Ethic.),* Minor probatur : quia nobilior habitus esi charilas quam quicumque alius, ut palet per Apostolum, 1. Corinthior. 13; charilas autem perficit voluntatem; quare, etc.

Tertio. In operatione illius potentiæ consistit beatitudo principalis, quæ magis respicit objectum sub ratione quaesi beatificum. Sed talis est voluntas, magis quam (C) intellectus. Quare, etc. Major videtur manifesta ; quin operationes rationem sumunt ex objectis. Minor probatur : quin ratio objecti beatifici est quod sil summum bonum et perfectum; sed sub hac ratione voluntas potissime respicit suum objectum, cum ratio boni sit ratio objecti voluntatis.

Quarto. In illo actu consistit principaliter beatitudo, per quem perfectius el intimius unimur (γ) Deo. Sed talis est actus voluntatis, magis quam intellectus. Ergo, etc. Major patet : quia beatitudo no>tra consistit in unione ad summum bonum. Minor probatur. Quia unio animæ cum Deo inchoatur in visione, sed consummatur in delectatione, quæ pertinet ad voluntatem. Et iterum, dicit Hugo de Sancto Victore, super sept. cap. *Ccelestis Ilie· rarchxx,* quod *dilectio* supereminet «cientia?, ct major est *intelligentia : plus enim diligitur Deu» quam intelligatur; et intrat dilectio ubi scientia font* itat. Item, quod est posterius generatione, e>l prius perfectione; sed actus voluntatis est posterior actu intellectus; ergo est perfectior. Sed in perfectiori actu principalius consistit beatitudo. Ergo, etc.

Quinto. In optimo actu consistit beatitudo, sive felicitas. Sed actus voluntatis est melior actu intellectus. Ergo, etc. Major nota est. Sed mirior probatur. Quia ille actus est melior, quo efficimur meliores; sed per actum voluntatis dicimur boni, simpliciter loquendo, el unus melior allero; secundum autem actum intellectus, nullus dicitur bonus, nec unus melior alio, loquendo simpliciter, sed solum cum determinatione, utpote bonus clericus, vel hujusmodi; quare, etc. Secundo, quia ille actus est melior, cujus oppositum est pejus; sed dilectioni Dei opponitur odium Dei, quod est pejus ignorantia vel infidelitate, quæ opponitur cognitioni Dei; ergo diligere Deum est melius quam cognoscere ipsum. Et sic palet minor. Sequitur ergo conclusio.

Sexto. Præmium respondet merito. Sed meritum magis consistit in actu voluntatis quam in actu intellectus. Ergo et præmium. Sed beatitudo nominat finale præmium (a). Ergo, etc.

Septimo. Si in actu voluntatis non consisteret beatiludo, tunc videns Deum, el non delectatus in ipso, esset beatus. Hoc autem est falsum, etc. Antecedens patet. Sed probatur falsilas consequentis: quia, si videns Deum non delectaretur, posset tristari, quia visio Dei non excludit tristitiam nisi inferat delectationem; qui autem tristatur, miser est, nam tristitia est quaedam miseria; et sic idem simul esset beatus el miser; quod est impossibile.

Hæc argumenta recitat Durandus; et sunt pro majori parte sumpta ex dictis llenrici in suis *Quod· libetis,*

§ 2. — Contra secundam conclusionem

Argumenta Scoti. — Contra secundam conclusionem el pnecedentem arguit Scotus (dist. 49, q. 3), probando quod beatitudo non consistat formaliter nec essentialiter in unica operatione.

Primo. Quia beatiludo consistit simul in actu intellectus el voluntatis. Quod palet. Quia beatiludo consistit in perfecta unione beatificabitis cum Deo. Hæc autem includit unionem (6) secundum omnem potentiam secundum quam natura illa est unibilis (γ) Deo. Sed hujusmodi est tam intellectus quam voluntas : quia, sicut Deus sub ratione qua est summum verum, est immediatum objectum intellectus; ita sub ratione qua est summum bonum, est immediatum objectum voluntatis. Ergo, etc.

Secundo. Per quam virtutem aliquid movetur ad terminum, per eamdem quiescit in termino.

(·) gwr — qut Pr.
(<) *quam.* — Om Pr.
ri inftmttu unimur — *intellectus unitur* Pr.

(a) t verbo *Sed* u»que nd *praemium,* om. Pr.
(β) *includit unionem. — concludit visionem* Pr.
(γ) natura *illa est unibilit. — nulla illa est universalis* I Pr.

Sed tain per intellectum qunm per voluntatem natura intellectualis movetur in Deum. Ergo per utreinque potentiam in ipso quiescit. Sed beatiludo est perfecta quies nature intellectualis in Deo. Ergo, etc.

Tertio. Quando ad perfectionem alicuius in actu primo plura requiruntur, ad perfectionem ejusdem ui actu secundo plura requiruntur, illis primis pro·portionabilin. Sed ad perfectionem naturæ intellectualis in actu primo requiruntur plura (a), scilicet intellectus el voluntas : quia, si (ὐ) esset sine alterutra (γ). non esset perfecta in actu primo. Ergo ad perfectionem ejus in actu secundo requiruntur mulli actus secundi, istis primis corresponde!)tes. Ergo beatitudo, quæ est completissima perfectio naturæ intellectualis in actu secundo, requirit istos duos actus secundos. Major probatur. Quia natura non potest esse perfecte quieta, nisi quodlibet per se pertinens ad ejus naturalem perfectionem quietetur. Da enim quod aliquod tale non quietetur; ergo nature non secundum quodlibet sui intrinsecum quietetur; ergo non perfecte; perfectio enim quietaliva lotius naturæ includit per se quielationern cujuslibel actus primi per >e pertinentis ad ipsam naturam.

Quarto. Quia Augustinus dicit, 13. de *Trinitate,* cap. 5, quod *beatus ebt qui habet quidquid vult.* Sed non tantum recte vult homo unam operationem, sed plures. Quia, si recte vult fruitionem, recte vult visionem, sine qua non est fruitio. Si eliam recte vult visionem, recte vult fruitionem quia, secundum Ansclmum, 2. *Cur Deus homo* (cap. 1), natura intellectualis ad hoc accepit intellectum, ad discernendum bonum a malo, ul per voluntatem bonum diligat, et malum odiat. — Item, ex eadem auctoritate. Si per unam operationem polest habere quidquid vult : aut ergo per operationem voluntatis;et tunc sequiturquoddescriptio Augustini (è) æquivalet isti, *Beatus est qui vult quidquid vult;* quia habere est velle, cum omnis operatio voluntatis sit velle; sed viator vult quidquid vult; ergo ipse est hic beatus. Si autem illud habere sit pernetum intellectus, tunc sequitur quod beatus est qui intelligit quidquid vult; et tunc sequitur, ut prius, quod vel viator est beatus, quia intelligit quidquid vult; vel oportet dicere quod istud habere non consistit in solo actu voluntatis, nec solius intellectus, nec in quacumque unica operatione.

Quinto. Quia beatitudo consistit in quocumque(t) per quod beatus distinguitur a non beato per se. Sed beatus per se distinguitur a non lieato per actum intellectus;quia beatus videt objectum beatificum, non autem non beatus. Distinguitur etiam per actum voluntatis : quia, si causæ sint distincta·, ct effectus; sed actus intellectus e»t causa actus voluntatis; quia, eo posito (a), ponitur ille actus, et illo non posito (i), non ponitur, et remoto (γ), removetur. — Hæc Scotus, in forma.

§ 3. — Contra tertiam conclusionem

Argumenta Petri de Palude. — Contra tertiam conclusionem arguit Petrus de Palude (dist. 49, ‹(. 3), dicens : In patria, sicut in via, est duplex felicitas, scilicet speculativa, ct praclica; cum quidquid perfectionis est in via, eminentius sit in patria. Loquendo ergo de felicitate contemplativa, illa consistit in actu intellectus, non solum principaliter (ô) aut essentialiter, immo totaliter Ad quam quicumque actus voluntatis, sive sit dilectio, sive delectatio aut fruitio, non >o habet essentialiter; immo nec consequenter, nec accidentaliter; quia non potest aliquis actus voluntatis sequi intellectum pure speculativum. Ille enim speculativus qui non dicit de prosequibili aut fugibili, nunquam movet, 3. *de Anima* (t. c. 46); el inde est quod habitibus speculativis in intellectu nullus habitus correspondel in voluntate, sed solum habitibus intellectus practici, sicut partibus prudentiae correspondent habitus morales in appetitu.

Secundo. Possumus loqui de bcatiludine supernatural! activa. Et illa consistit in actu intellectus practici antecedentcr (sicut el omnis actus voluntatis), el in actu voluntatis essentialiter, et in actu delectationis consequent··! , vel secundum rem. si differunt re, vel secundum rationem, si differunt ratione lanium. Civitas enim civium supernorum, el emum felicitas, consistit in dilectione Dei et sui el proximi ordinata. qualem requirit illa. Et sic l>Olest dici beatitudo pax ct regnum Dei. Sed principalitas est penes voluntatem : quia omnis cognitio praclica ordinatur ad voluntatem sicut ad finem; (piia finis ꝑractical. est opus, 2. *Metaphysica·* (1. c.

Tertio. Si loquamur de beatitudine prout dicit statum aggregatum ex illa duplici felicitate, sic considii quidem in aclu u Iriusque essentialiter, sed in actu intellectus principaliter. Quia illud quod est melius (‹) in toto aggregato, est principalius. Hujusmodi autem est felicitas contemplativa, non activa, cum isla sil proptpr illam, ‹ccundum Philosophum (10. *Ethic,,* c. 8.). Unde, cum beatitudo sit finis, et non ad operationem ordinetur (ζ) sicut ad finem,

(») η verbis *illw primi** usque ad *plura,* om. Pr.
(β) *ἡ.* — Om. Pr.
(y) *alterutra.* — *altera* Pr.
(£) *Aurputini.* — *anyrli* Pr.
(c) *quocumque.* — *operatione quacumque* Pr.
(i) eo fXMifo. — rn *potita* Pr.
(C) *illo* non *ponto,* — *illa noo ponta* Pr.
(γ) *remoto.* — *remota* Pr.
(δ) *principaliter.* — *puro Pr.*
(t) rnrliuj. — mtauj Pr
(ζ) *ordinetur.* — Om. Pr.

hæc wt differentia : quod (e) beatitudo ℭontempla tiva. est omnium actionum finis sui generis et aliorum, unde est simpliciter finis quo, licet non sit finis *gratia cujus*, quia hoc est ipsum objectum; sed beatitudo activa, est finis actionum praclicarum, sed non omnium simpliciter, immo ipsa ordinatur ad contemplationem, quæ sine illa posset turbari. Dilectio ergo Dei in patria, licet non ordinet Deum in aliud, tamen ipeamet ordinatur in visionem, sicut minus bonum ejusdem subjecti ad aliud majus bonum ejus. — Sed in hac deductione dubium est, quod beatitudo summa non habet fruitionem annexam, sed beatitudo minor, scilicet activa, cum tamen dicat Philosophus, 10. *Ethicorum,* cap. 7, quod (6) *consideratio sapientur habet mirabiles delectationes, et purissimas, et fortes.* Sed illud non est nisi mediante actu practice, qui dictat Deum esse summum bonum, vel summe amandum, et hujusmodi. › — Hæc Petrus. — Et subdit quod quatuor rationes secundo loco posita» contra primam conclusionem, probant illud quod dictum est de beatitudine practica.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III.

PONUNTUR SOLUTIONES

§ 1. — AD ARGUMENTA CONTRA PRIMAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Scoti. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supradictis. Et quidem

Ad primum Scoti contra primam conclusionem, negatur (γ) minor. Nam actus voluntatis non immediatius tendit in ultimum finem extra, scilicet Deum, quam actus intellectus; sed econtra. Quia prima conjunctio beati ad Deum est per actum intellectus : ita quod illa conjunctio est prior ordine nature, quasi præsupposita ab omnibus aliis; et est prior causalitate, quia visio illa est causa omnium aliarum conjunctionum; et est mensura aliarum, quia qui intensius videt, intensius diligit et fruitur Deo. De hoc plura dicta sunt in probatione primas conclusionis. Item, sanctus Thomas, Quodlibeto8, art. 19, sic dicit: ‹ Felicitas, sive beatitudo, consistit in operatione, et non in habitu, ut Philosophus probat, 1. *Ethicorum* (cap. 7). Unde beatitudo hominis potest comparari ad aliquam potentiam animæ dupliciter. Uno modo, sicut objectum potenti». Et sic beatitudo praecise comparatur ad voluntatem : nominat enim beatitudo ultimum finem hominis, et summum bonum ipsius; finis autem et bonum sunt objectum voluntatis. Alio modo, sicut actus ad potentiam. Et sic beatitudo originaliter et substantialiter consistit in actu intellectus; formaliter autem et completive in actu voluntatis. Quia impossibile est ipsum actum voluntatis esse ultimum finem hominis. Ultimus enim finis hominis est illud quod est primo desideratum. Non autem potest esse quod primo volitum, sit actus voluntatis. Prius enim est potentiam ad aliquod objectum ferri, quam feratur super actum suum : prius enim intelligitur actus alicujus potenti», quam reflexio ejus super actum illum; actus autem terminatur ad objectum; et ita quælibet potentia prius fertur ad objectum quam ad actum suum; sicut visus prius videt colorem quam homo videat se videre colorem. Et ita etiam voluntas prius vult aliquod bonum, quam velit se velle. Et sic actus voluntatis non potest esse primo volitum, et per consequens nec ultimus finis. Sed quotiescumque aliquod bonum exterius desideratum est ultimus finis, ille actus videtur esse nobis quasi finis interior, quo primo perfecte attingimus ad ipsum : sicut dicimus quod comestio est finis et beatitudo ejus qui ponit finem suum cibum, et possessio ejus qui (a) ponit finem suum pecuniam. Finis autem nostri desiderii Deus est. Unde ille actus quo primo conjungimur ei, est originaliter et substantialiter nostra beatitudo. Sed quia illa operatio perfectissima est, et objectum convenientissimum, ideo sequitur maxima delectatio; quæ quidem decorat ipsam operationem, et perficit eam, sicut pulchritudo juventutem (6), ut dicit Philosophus, 10. *Ethicorum* (cap. 4). Unde illa delectatio, quæ voluntatis est, formaliter complet beatitudinem. Et ita beatitudinis ultimos origo est in visione, complementum vero in fruitione. » — Hæc ille.

Si vero dicatur quod actus intellectus non tendit in Deum sub ratione finis ultimi et beatitudinis, sed sub ratione veri; actus autem voluntatis tendit in Deum sub ratione ultimi finis et beatitudinis et summi boni; ergo, etc.;— dicitur quod hoc non obstat. Ex istis enim bene concluditur quod ultimus finis et beatitudo et summum bonum, inquantum hujusmodi, sunt objectum voluntatis potiusquam intellectus ; quod conceditur. Sed non sçquitur quod sint ejus actus, sed potius intellectus: quia inter bona formaliter inhaerentia creatura», visio dicitur esse summum bonum et ultimus finis interior et formalis beatitudo; ex hoc enim quod actus voluntatis tendit in beatitudinem et ultimum finem et

(t) Aer *fit differentia quod* — *hoc ctl differenter, quia* Pr
(β *quod.* — Om. Pr.
(f) *negatur* — *negetur* Pr.
(s) *qui.* — qi‹r Pr.
(C) *juventutem.* — tuauttafeni Pr.

summum bonum, arguitur, ut patet ex praedictis, quod nullus actus voluntatis est ultimus finis nec beatitudo nec summum bonum.

Sciendum tamen est, pro intellectu ampliori prodictorum, quod, cum dicitur quod intellectus vel actus ejus non fertur in Deum sub ratione boni vel finis, vel inquantum est objectum beatificum, sed solum sub ratione veri, vel inquantum est primum verum (a) vel prima veritas, et hujusmodi, tales locutiones |>ossunt dupliciter intelligi, et duplicem habere sensum. Si enim per tales locutiones intelligalurquod ratio boni vel finis aut beatitudinis non se habeat ad actum intellectus ut terminans, nec ut movens, falsum est: quia intellectus prius natura et causalitate attingit in Deo rationem boni et finis et objecti beatifici, quam voluntas; immq voluntas per actum suum talia non attingeret, nisi quia prius attincta sunt per intellectum, et ostensa voluntati. Si autem intelligatur quod tales rationes se habent ad actum intellectus ut terminantes, sed non ut moventes, verum est; quia formalis ratio et motiva ad actum intellectus, est ratio veri. Sed qùœlibet alia ratio objecti potest esse materialis et terminativa actus intellectus. Et sic bonum est objectum materiale intellectus, sed verum formale; et, per oppositum, de actu voluntatis, ad quem verum se potest habere in ratione terminantis et objecti materialis, licet bonum sit objectum voluntatis motivum et formale. Sic ergo palet quod intellectus prius et immediatius fertur in objectum beatificum sub quacumque ratione consideratum, quam voluntas; licet voluntas feratur in ipsum formalius. Sed hoc non concludit aliquid contra prodicta.

Ulterius sciendum quod, licet ratio summi boni et ultimi finis sit communis ratio objecti beatifici, ut beatificum est, et isto modo formalius respiciat voluntatem; tamen ratio primi veri et prim® veritatis est specialis ratio objecti beatifici ut beatificum est; et isto modo formalius respicit intellectum. Unde Augustinus, in 10. *Confessionum* (cap. 23), dicit : *Beatitudo est gaudium de veritate, quæ Deus est.* Ex quibus patet quod objectum principalius et immediatius et prius multiplici prioritate respicit intellectum quam voluntatem.

Ad secundum dicitur quod, licet voluntas beati vel viatoris ordinata velit aliquos actus intellectus propter dilectionem Dei, non tamen illum actum intellectus qui est visio Dei; immo omnes actus proprios et aliorum potentiarum ordinat in visionem Dei sicut in finem, inquantum ornnes alii sunt dispositivi aut inductivi aut conservativi aut perfectivi illius visionis. Do hoc sanctus Thomas, 3. *Contra Gentiles,* cap. 26. sic dicit : α Non oportet quod omne illud quo res quocumque modo (C) perficitur, sit finis illius rei. Est enim aliquid perfectio alicujus dupliciter : uno rnodo, ut habentis jam speciem ; alio modo, ut ad speciem habendam. Sicut perfectio domus, secundum quod jam habet speciem, est illud ad quod species domus ordinatur, scilicet habitatio : non enim domus fieret (a), nisi propter hoc; unde et in diffinitione domus oportet hoc poni, si debeat diffinitio esse perfecta. Perfectio vero ad speciem domus est tam illud quod ordinatur ad speciem constituendam, sicut principia substantialia illius, quam illud quod ordinatur ad speciei conservationem, sicut appodiacula quæ fiunt ad sustentationem domus, quam etiam illa quæ faciunt ad hoc quod usus domus sit convenientior, sicut pulchritudo domus. Illud ergo quod est perfectio rei secundum quod jam habet speciem, est finis ipsius, ut finis domus est habitatio. Et similiter, propria operatio rei cujuslibet, quæ est quasi usus ejus, est finis ipsius. Perfectiones autem quæ sunt rei ad speciem, non sunt finis rei, immo res est finis ipsarum. Materia enim cl forma sunt propter speciem : licet enim forma sit finis generationis, non tamen est finis generati et speciem habentis; immo ad hoc quæritur forma, ut species sit completa. Similiter, conservantia rem in sua specie, ut sanitas et vis nutriliva, licet perficiant animal, non tamen sunt ejus finis, sed magis e converso. Ea etiam quibus aptatur res ad proprias operationes speciei perficiendas et ad debitum finem congruentius consequendum, non sunt finis rei, sed magis e converso; sicut pulchritudo hominis, et robur corporis, et alia hujusmodi, de quibus dicit Philosophus, 1. *Ethicorum* (cap. 9), quoti organice (6)deserviunt felicitati. Delectatio autem est perfectio operationis, non ita quod ad ipsam ordinetur operatio secundum suam speciem, sed ordinatur ad alios fines, sicut comestio ordinatur secundum suam speciem ad conservationem individui; sed est similis perfectioni quæ ordinatur ad speciem rei; nam propter delectationem attentius et decentius operationi insistimus, in qua delectamur. Unde Philosophus dicit, 10. *Ethicorum* (cap. 4), quod delectatio perficit operationem sicut decor juventutem; qui (γ) quidem est propter eum cui inest juventus, et non econtra. › — Hæc ille. — Item, ibidem, arguit sic : ‹ Delectatio nihil aliud esse sidetur quam quietatio voluntatis in aliquo bono convenienti, sicut desiderium est inclinatio voluntatis in aliquod bonum consequendum. Sicut autem homo per voluntatem inclinatur in finem et quietatur in illo ita corpora naturalia habent inclinationes naturales in fines proprios; quæ quidem quietanlur, fine jam adepto. Ridiculum autem est dicere quod finis motus corporis gravis non sit esse in loco proprio, sed quietatio incli-

( ) verum. -tomi Pr.
( ) *quocumque modo.* — *cum tertio* Pr.

ta) *fieret.* — *fiet* Pr.
(6) *organice.* — *organise* Pr.
(t) Vm·· ‘‘ 9u‹r f r·

nationis qua in hoc tendebat. Si enim hoc principaliter natura intenderet ut inclinatio quietoretur, non daret eam; dat autem eam, ut per hoc in locum proprium tendat; quo consecuto, quasi line, sequitur inclinationis quietalio; talis vero non est linis, sed concomitans finem. Nec ergo delectatio est finis ultimus, sed concomitans illum. Mullo ergo magis nec aliquis actus voluntatis alius est felicitas. » — H.rc ille. — El sicut dicit de delectatione, quod ordinetur ut in finem in visionem Dei, quia facit ad hoc ut attentius videatur; ita dico tie dilectione. Nisi enim Deus diligeretur, ejus visio non quereretur, nec placeret, nec ei insisteretur perfecte.

Ex eadem radice probat Durandus (dist. 49, q. 4) quod operatio voluntatis nunquam est propter se finaliter, sed propteropemtionem intellectus, «licens : ‹ Sicut se habet appetitus naturalis ad formam naturalem, sic appetitus sensitivus ad potentiam sensitivam, el voluntas, seu appetitus intellectivus, ad potentiam intellectivam. Sed appetitus naturalis sic se hal>ct ad formam naturalem, quod nec appetitus naturalis, nec aliquis actus ejus est propter se, seul ordinatur finahler ad aliquam perfectionem rei naturalis. Ergo similiter videtur do appetitu sensitivo el intellectivo, quod neuter eorum, nec actus eorum est propter se, sed propter aliquam aliam perfectionem appetentis. Major do se patet. Sed minor probatur. Quia appetitus rei naturalis, puta gravis ad esse deorsum, et actus ejus, scilicet (a) motus ad locum non habitum, et quies in loco habito, non sunt (G) propter se. Hoc clarum est quantum ad actum appetitus naturalis, qui est moveri ad locum non habitum : nunquam enim motus est propter se, sed propler terminum; cum motus habeat rationem vi©, et non finis. Idem similiter patet de quiete in loco : quia propter eamdem causam movetur ad locum et quiescit in loco; et hax causa est (γ) conservatio rei in loco naturali, quia ree naturales perfectius conservantur in locis suis,et virtuosius operantur. Hoc etiam videtur salis clarum in appetitu sensitivo : quia ad hoc videtur esse datus animalibus, ut prosequantur convenientia naturæ, el fugiant nociva, ita quod appetitus sensitivus nunquam est propter actum suum, sed propter aliam perfectionem in appetente : appetunt enim animalia cibum non habitum, propter conservationem nature, et delectantur in habito, propter eamdem causam; propler quod natura adhibuit delectationes talibus operationibus, ut animalia in his persistant. Consequens ergo est quod ita sit in voluntate, scilicet quod nulla ejus operatio queratur propter se, sed propter aliquid melius. Nulla autem est in nobis perfectio melior actu voluntatis pneter actum intellectus. Ergo actus voluntatis est propler actum intellectus. » — Hæc Durandus.

Eamdem rationem prolixius et perfectius deducit Godofridus, secundo *Quodlibeto,* q. 10(i). Vide ibi, quia mullum bene arguit pro ista solutione.

Item, sanctus Thomas, 4. *Sentent.,* dist. 40,q. 1, art. 2, q!* 2, in solutione primi : « In quolibet, inquit, ordine, omnia quæ sunl ad finem, cooperantur ad ultimum finem. Unde, cum perfecta operatio hominis sit ultimus finis ejus, sicut et Uniuscujusque, omne bonum hominis cooperatur ad perfectam ipsius operationem : sicut ad perfectam operationem hominis in hac vita cooperantur habitus, quibus actus informantur (&); et alia bona naturalio, sicut principia activa; el bona exteriora, sicut instrinnenlaliter necessaria ad perfectam operationem. Ita ergo omnium bonorum aggregatio ponitur esse beatiludo, inquantum omnia bona congregata coadjuvant ad operationem perfectissimam hominis, quæ est essentialiter ipsa læaliludo, etc. »

Item, ipsa dilectio Dei speciali modo ordinatur ad visionem Dei, inquantum facit rectitudinem voluntatis. Unde sanctus Thomas, !· 2æ, q. 4, ai t. 4, sic dicit : *d* Rectitudo voluntatis requiritur ad beatiludinem antecedentur el concomitanter (γ). Antecedentur quidem : quia rectitudo voluntatis est per debitum ordinem ad finem; finis autem comparator ad illud quod ordinatur a‹l finem, sicut forma ad materiam; unde, sicut materia non potest consequi formam nisi sit debito modo disposita ad ipsam;, ita nihil consequitur finem nisi sil debito modo ordinatum ad ipsum; et ideo nullus potest ad ipsam pervenire, nisi habeat rectitudinem voluntatis. Concomitanter autem : quia beatiludo ultima consistit in visione divinæ essentiæ, qua? est ipsa essentia bonitatis; el ita voluntas videntis Dei essentiam ex necessitate amat quidquid amat sub ordine (o) ad Deum, sicut voluntas non videntis Dei essentiam ex necessitate atnal quidquid amat sub communi ratione lioni; el hoc est quod facit voluntatem reclam ; unde manifestum est quod beatiludo non potest esse sine recta voluntate. › — Hæc ille.

Ex quibus palet quod voluntas beata non ordinat visionem Dei in dilectionem Dei, sed erontra; præeertim quia dilectio Dei præcetlens vel concomitans beatitudinem reddit beatum dignum divina visione (quia alias indignus esset), et sic se habet ut disposilio ad visionem, et ut medium ad finem. — Conceditur tamen quod præter illam visionem concurrunt multi actus intellectus praclici, quos voluntas ordinat in dilectionem Dei sicut in finem. Et ita intellexit Anselmus ; quia, si de intellectione con-

(i) c /µ ». eeiWcef. — vrt Pr.
C) *9unt* — Pr.
y) Are cauta *etf* — *hujiu eit cama* Pr.

ti) In codice Godofridi qui servatur in Bibliotheca Vnticana (tat. vat. liCH) ha*c rrpcriunlur *Quodhb.* 6. q. 10.
(C) *informantur.* — infenmtur Pr.
(y) *ronrnnMtantrr.* — *rnnifi]iirnter* Pr.
(?4 *ordine.* — *aubordmal* Pr.

letnplaliva pure loqueretur, falsum diceret. Ix>quebaturenim de intellectionibus viæ, non patrite; vel side intellectionibus patrice, intelligendurn est de practicis, non de speculativis·

Λ<l tertium dicitur quod voluntas plus et principalius vult actum intellectus, qui est visio Dei, quam quemcumque actum proprium : quia visio Dei est ejus principale objectum post Deum; plus autem diligit quadibet potentia principale objectum suum quam actum suurn, quia actus non habet bonitatem nec appetibilitatein nec perfeclivitatem nisi ex objecto, loquendo de objecto principali voluntatis, quod est ultimus finis. Nec valet ratio in oppositum : quia voluntas, cum non sil proprie volens, sed ut quo anima vult, ipsa plus et naturalius appetit illud quod est major perfectio animæ vel hominis, et plus et naturalius appetit illud quod est magis bonum toti composito, quam quod est bonum sibi formaliler; el quia visio Dei est potissima perfectio animæ formalis, dato quod non sit potissima perfectio formalis ipsius voluntatis, sed objectatis tantum, ideo (a) anima per voluntatem plus appetit actum intellectus quam actum voluntatis.

Ad quartum dicitur quod capacitas intellectus est major incomparabiliter quam capacitas voluntatis : quia intellectus est capax divinæ essentiæ per modum forinæ inlelligibilis supplentis vicem speciei el actus primi vitaliter immutantis ad actum secundum; est etiam capax luminis gloriæ, a quo dependet tota perfectio actuum beatificorum; non sic voluntas. Nec valet ratio in oppositum : quia capacitas intellectus est in recipiendo, capacitas autem voluntatis in movendo; primum respicit premium, secundum respicit meritum; ideo capacitas intellectus minus impletur in via quam capacitas voluntatis. Secus est in patria. Unde de ista comparatione habituum et actuum voluntatis in via et in patria loquitur sanctus Thomas, in diversis locis. Nam, prementi distinctione, q. 1, art. 1, qu2, in solutione tertii, sic dicit : e Cbaritas pro tanto dicitur esso allior virtus caderis quæ sunt in via, quia ipsa ordinat omnes alias in Deum. Ipsa est etiam cujus erit in patria ultima quietalio in Deo. Hoc tamen non dat ei quod actus ejus sit substantia bea·liludinis, sed vel inclinatio quædarn in læatitudinem, sicut in statu viæ, vel quietalio in ipsa, sicut in statu patriæ. *t* — Hæc ille. — Item, 1· 2 q. 3, art. 4, arguit sic, quarto loco : α Si beatiludo est aliqua operatio, oportet quod sit nobilissima operatio hominis. Sed nobilior operatio est dilectio Dei, quæ est actus voluntatis, quam cognitio, quæ est operatio intellectus, ut palet per Apostolum, L Corinf/i. 13. Ergo videtur quod beatiludo consistat in actu voluntatis. * Ecce argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum, inquit, quod dilectio Dei preeminet cognitioni in movendo (a); -ed cognitio est pravia dilectioni in attingendo. Non enim diligitur nisi cognitum, ut dicit Augustinus, 10. *de Trinitate* (cap. l et 2). Et ideo ictelligibilem finem prirno attingemus per actionem intellectus, et finem sensibilem primo attingimus per actionem sensus. » — Hæc ille. — liem, octavo *Quodlibeto,* art. 19, arguit sic : < Premium respondet merito. Scsi meritum precipue consistit in voluntate. Ergo el beatiludo, quæ est premium. > Ecce argumentum. Sequitur responsio : < Dicendum, inquit, quod meritum consistit in agendo, premium vero in recipiendo. Actio vero primo pertinet ad voluntatem, eo quod ipsa movet alias vires; sed receptio prius pertinet ad intellectum quam ad voluntatem. Unde premium per prius attribuitur intellectui, meritum autem voluntati. > — Hæc ille.

Ad quintum dicitur primo, quod multi negarent quod Deus posset separare omnem actum voluntatis, potissime delectationem vel dilectionem Dei, ab actu visionis Dei; quia inter talem visionem et delectationem est naturalis consequentia. Unde Henricus, 12. *Quodlibeto,* q. 5, arguit sic : < Videre et diligere sunt diversa secundum rem. Talia autem potest Deus ab invicem separare. Ergo, etc. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : < Dicendum, inquit, quod aliqua sic sunl diversa re, quod unum eorum potest potentia saltem obedienliæ esse sine altero, sicut substantia el quantitas dimensiva. Ita el horum Deus potest unum facere sine altero. Alia sunt, quæ, licet sint diversa, habent tamen connexionem ad invicem sic quod unum corum ex online nature suæ non potest esse sine altero. Unde voluntas et intellectus sic connectuntur in objecto circa Deum, quod unum eoruni sine altero esse non potest. Si autem intellectus speculative possit Deum inlelligere, el voluntas non diligere, alia quaestio est. p — Hæc ille, etc. — Consimile dicit Godofridus, *Quodlibeto* 2, q. 1 (δ).

Dicitur secundo, quod, < dato quod actus visionis divinæ essentiae posset separari ab actu dilectionis divinæ el fruitione, in tali casu videns Deum el non amans esset beatus quoad aliquid (γ), inquantum haberet principalem actum beatiludinis; non tamen ossei beatus simpliciter, quin ad esse beatum simpliciter concurrit actus ulriusque potentia». > — Hæc sunt verba Godofridi, ubi supra.

Dicitur lerlio, quod argumentum illud, si aliquid concludat, non plus potest concludere quam quod actus voluntatis est uno motio dc essentia visionis, non autem alio modo. De hoc Durandus (dist. 49, q. I), in responsione septimi argumenti tertio loco

(e) *tantum, idea.* — /amrn Pr.

( ) *movendo.* — *molu* Pr.

( ) In codicc Vaticano Godofridi (Lat. V1L 1031) Lt c reponuntur *Quodlib.* 6, q. 1.

(γ) *aliquid.* — *quid* Pr.

centra conclusionem recitati, sic dicit : « Beatitudo, proul includit omnem perfectionem hominis, nata est totaliter appetitum humanum quietare. Sed sic non loquimur de beatiludine, sed solum ut includii (e) unicum bonum inter aha perfectissimum. Et illud bonum natum est quietare appetitum humanum non totaliter ratione sui precise (6), sed intissime comparatione cujuscuinqjie alterius boni singularis, quia ad ipsum sequitur delectatio major quacumque alia. Si ergo, virtute divina, fleret quod intellectus clare videret Deum, et non delectaretur in ipso, hoc non esset quia visio intellectus non esset de se sufficiens quantum est de 80 maxime quietare voluntatem, sed quia prohiberetur (γ) divina virtute consecutio talis quietationis; et tunc homo beatus esset in habendo id quod inter omnia bona humana est potissimum, sed non in habendo quidquid natum est consequi ad ipsum. » — Hæc ille. — Unde, pro intellectu hujus responsionis, sciendum quod Durandus, in principio quaestionis, ponit talem distinctionem de beatiludine, dicens : ‹ Beatitudo formalis potest accipi dupliciter. Uno modo, proul includit omne illud quod pertinet ad perfectionem hominis, sive secundum corpus, sive secundum animam. Et sic sumitur ah Augustino, 13. *dc Trinitate (cap.* 5), quod *beatus est qui habet quidquid vult, ct nihil male(S) vult.* Constat enim quod quilibet recte vult non tantum perfectionem unam, vel unum bonum, sed omne illud quo (c) indiget et quod (ζ) pertinet ad perfectionem ejus. Elsie etiam loquitur de beatiludine Boetius, 3. *dc Consolatione,* dicens quod *beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus.* Et sic ad beatitudinem hominis pertinet quidquid pertinet ad perfectionem hominis, sive secundum animam, sive secundum corpus. Et hoc modo non intendimus quærere de beatiludine, utrum principaliter consistat in visione divinae essentiæ : quia jam soluta esset quœstio; immo nulla esset quœstio, quia beatitudo hoc modo complectitur omnem perfectionem intellectus et voluntatis et corporis, nec tota consistit in aliqua dictarum perfectionum, et per consequens nec tota principaliter in aliquo actu eorum. Alio modo dicilur beatitudo illud quod est optimum inter omnia bona et omnes perfectiones humanas. Et de ista procedit quaestio, in quo actu, vel in qua perfectione consistat principalius, etc. › — Hæc ille; el bene per omnia; et declarat intellectum sancti Thomæ in prima et secunda conclusione.

Ad confirmationem, patet responsio per pradicla. Concludit enim quod actus voluntatis est intrinsece de essentia beatiludinis primo modo sumptæ, non autem secundo modo; quia beatitudo secundo modo sumpta non includit omnem perfectionem beati intrinsece, nec essentialiter, nec formaliter, sed virtualitcr et causaliter, ut dictum est prius, etc.

Ad sextum dicilur primo, quod sicut beatitudo secundo modo sumpta non consistit essentialiter in gaudio, sed in objecto gaudii, quod Deus est et Dei visio; sic proportionabiliter pœna damnatorum secundo modosumpta,conformiter precedent! distinctioni data? de beatiludine, non consistit in tristitia, sed in objecto tristitiae, quod esi privatio divinæ visionis; et hoc principaliter; licet tristitia, et odium Dei, et hujusmodi actus voluntatis detestabiles, pertineant intrinsece ad pœnnin et miseriam vel saltem ad malum eorum damnatorum primo modo sumpta.

Dicilur secundo, quod nullus actus voluntatis, quoad suum absolutum, est essentialiter malum, et per consequens nec pœna; sed solum ratione alienjus privationis adjunclæ. Et de hoc bene dicit Gregorius de Arimino, 2. *Sentent.,* dist. 34 (q. 1). Ibi enim ponit quatuor conciusiones. Quarum prima est : quod malitia, seu malum, unde primo aliquid denominatur malum, quod vocari potest malum per se, vel malum simpliciter, non est aliqua entitas, sed pura privatio, seu defectus boni debiti. Secunda conclusio esi : quod malum denominative sumptum, quod, juxta Anselmurn (a), non simpliciter dicilur malum, sed malum alicui, vel ad aliquid, est aliqua entitas. Deinde arguit contra primam conclusionem. Et, in *secundo loco,* arguit sic : c Quia, secundum Anselmum, in *de Conceptu virginali,* cap. 5, *quamvis malum quod est injustitia, semper sit* (6) *nihil; incommoditas (amen, quæ malum est (unde incommoda dicuntur mala), aliquando nihil est, ut excitas et surditas, et aliquando videtur esse aliquid, ut tristitia et dolor.* Ergo aliquod malum est entitas. Nec potest dici quod tristitia et dolor sint mala tantummodo denominative, ut videlicet eo precise dicantur mala, quia privant eum in quo sunt aliquo bono sibi debito; quoniam ubi omnino nulla absentia alicujus boni sequeretur ex ipsis, adhuc ipsamet secundum seipsa essent quædam mala habentis, et illi per ipsa malum esset, quoniam doleret et tristaretur. — Confirmatur. Quia poena, inquantum est pœna, est quoddam malum; unde malum dividitur in malum culpæ et poena Tristitia autem secundum se est pœna. Ergo secundum se est quoddam malum. — *Tertio.* Si tristitia non esset secundum se malum, sed precise quia aliquo bono privat tristem, sequeretur quod, si quis privaretur illo bono, nec tamen haberet tristitiam (sicut possibile est, saltem per divinam potentiam), tantum malum ille pateretur, et tam

(■) *includit.*— *includat* Pr.
(β) prrmt. — *principaliter* Pr.
(γ) *prohiberetur.* — *prohibetur* Pr.
(B| male — *nudi pr.*
(t) *quo.* — *quod* Pr.
(Q *quod* — Om Pr

(a) ‹aiu *diaboli,* cap. 20.
(β) iit. — tic Pr.

male illi esset, quantum ĕs si cum hoc quod privaretur illo bono etiam aclualitcr magnam haberet tristitiam; quod videtur absurdum concedere. — *Quarto.* Quia, secundum hoc, omnis pœna esset pœna damni, et nulla esset pœnn senius; quod est contra communem distinctionem doctorum. » Ecce argumentai ejus·

Sequitur responsio ejus ad pnedicta: « *Ati secundum,* inquit, dicilur quod dolor et tristitia, et quæcurnque aliæ entitatesquæ dicuntur incommoditates vel incommoda, ac per hoc mala, non sunt malitiæ, seu mala, primo (a) modo accipiendo malum, sed secundo (6) modo tantum, scilicet denominative, ex aliqua boni privatione quæ est secundum se malum. Et hoc palet: quia nihil dicitur commodum vel incommodum nisi ad aliud (unde quod est uni commodum, alteri est incommodum); quidquid autem alicui est incommodum, ideo est incommodum quia nocet, et ideo nocet quia aliquo bono privat, ut deducitur ex sententia Augustini, *de Moribus Manichæorum* (cap. 3). Et cum arguitur contra hoc, primo, quia ubi nulla omnino privatio boni sequeretur, adhuc dolor et tristitia essent secundum se quædam mala habentis, et per illa esset sibi male; — negatur (γ). Quinimmo dicitur quod, si nullo suo bono per illa privaretur, non minus bene esset ei cum illis quam sine illis. Quod patet : quia nequaquam sibi nocerent illa. Ideo vere(3) est illi male quia nocent, privando scilicet eum aliquo bono suo, saltem delectatione illa naturaliter animam consequente, aut aliquo gradu ejus, qua in se quiescit et delectatur, dum nihil sentit adversi. El hæc est illa delectatio ex qua provenit ut *quis naturaliter etiam inexperta devitat adversa,* secundum sententiam Augustini, 8. *Super Genesim ad litteram,* cap. 16 (t). Et si dicatur contra hoc, quod mulla patiuntur dolorem et tristiliam, quæ non delectantur sic inseipsis, utpote animalia irrationalia, quia talium ănima non sunt cognoscitivæ sui, ac per hoc nec in seipsis seu de seipsis possunt delectari; — dicendum quod assumptum falsum est, scilicet quod non sunt cognoscitiva sui; et expresse est contra determinationem Augustini, ibidem, *Super Genesim,* ubi evidenter ostendit oppositum,et similiter, *de Libero Arbitrio,* cap. 3 et seq. — Ad confirmationem, dicilur quod, cum dicitur quod *ptrna inquantum pœna, est malum,* si accipiatur contracte ad primum (ζ) modum tantum, propositio est falsa. Si vero accipiatur communiter ad primum et secundum modum, esto quod esset veni, et similiter minor sumpta sub ea, non concluditur contra propositum ; quia non sequitur : *Qualibet pœna est malum ; ergo quælibet est mala, primo (a) modo accipiendo malum.* — *Ad tertium,* concedo quod, si quis privaretur illo bono, et non haberet tristitiam, non minus malum haberet, nec minus male eseet sibi quam si simul cum illa privatione magnam tristitiam haberet, dummodo per illam tristitiam nullo alio bono privaretur, nec gradu boni. Et hoc ideo, quia ipsa nihil amplius sibi noceret, ac per hoc nec deteriorem faceret. — *Ad quartum,* dicendum quod ista locutio, *Pœna damni,* potest esse intransitiva, ut Sit sensus : *Poma qu:r est damnum.* Et sic loquuntur doctores, cum distinguunt de pœna damni et pœna sensu» : per poenam damni intelligentes damnum ipsum, seu privationem alicujus boni; per pcenam vero sensus, aliquod sensibile nocumentum. Alio modo ista locutio potest esse transitiva, ut dicatur pœna damni *pœna causons damnum,* vel *inferens damnum,* seu *quam consequitur damnum.* Potest ergo consequens illud intelligi tripliciter : uno modo, sumendo (6) poenam damni determinate primo modo tantum; alio rnodo, ut sumatur pœna damni determinate secundo modo tantum; tertio modo, ut sumatur communiter ad primum et secundum modum. Si sumatur primo modo, neganda est consequentia ; et similiter si secundo modo sumatur. Si vero tertio modo sumatur, supposito quod omnis pœna sit malum, concedendum est consequens, quantum ad illam partem, *omnis pœna est pœna damni;* sed pro alia parte, qua dicitur quod *nulla est ptrna sensus,* neganda est consequentia; nam pœna sensus etiam pœna damni est, id est, quam consequitur vel concomitalur damnum (γ). >— Hæc sunt verba Gregoni, in forma; perquæ patet responsio ad sextom Scoti.

Ad confirmationem ibidem factam, dicitur quod operationes virtutis cujuscumquc possunt pertinere ad beatitudinem primo modo dictam, sed non ad beatitudinem secundo modo dictam (o). Unde sanctus Thomas, 4. *Sentent.,* dist. 50, q. 2. art. I, in solutione ѕexta quæstiuncuhn, sic dicit : < Bona voluntas in beatis non erit meritum, sed pnemium; et mala voluntas in damnatis non erit meritum, sed pœna tantum. Operationes enim virtutis sunt praecipue in felicitate, et earum contraria! sunt pnrcipue in miseria, ut dicitur, 1. *Ethicorum* (cap. 10). >— Hæc ille.

IL Ad argumenta aliorum. — Ad primum eorum quæ adducit Petrus (<) contra eamdem con-

( ) *primo.* — *iccundo* Pr.
( ) *trcuudo.* — *primo* Pr.
(t) *negatur.* — *negetur* Pr.
(6) *vere.* — *vero* Pr.
(<) *cap.* 16. — *cap.* 25. *de parvis* Pr.
(ζ) primum. — *secundum* Pr.

(a) *primo.* — *tecvndo* Pr.
(C) *tumendo.* — *supponendo* Pr.
(γ) (/aninurn. — niaïum Pr.
(d) Gfr. «upra, ad quintum, distinctionem datiin a Durando de U*jtitudine.
(<) eorum ɑuĸ *adducit Petrus.* — *Petri* Pr.

clusionem, dicitur, negando majorem, si intelligatur quod actus cujuslibet potential pertinentis ad imaginem sil vel esse possit beatificus per essentiam, vel lieatitudo secundo modo sumpta in distinctione Durandi. Sufficit enim quod pertineat ad lentitudinem aliquo modo, puta antccedenler, vel concnmilanler, vel consequenter, aut completive, modo quo superius est expressum. — Instantia etiam adducta in argumento, de intellectu agente, male solvitur : nam beatitudo non solum consistit in pti, immo in agere; vel, si consistit in sola receptione, time argumentum impedit seipsum, quia voluntas ⁂t potentia activa, ct consequenter ipsa nihil ageret ad beatitudinem.

Ad secundum, negatur ⁂ major : quia ille solus actus est beatificus proprie loquendo, quo primo attingitur objectum beatificum, el per quem fit præsons ipsi lieato, et per quem habetur objectum, et qui (ζ) continet virtualiter omnes sequentes, et est mensura illorum. Talis autem est solus actus intellectus, et non aliquis actus voluntatis, praesertim dilectio. Unde in hoc bene dicit Durandus (dist. 49, q. I) : « Beatitudo, inquit, non potest consistere in aliquo aclu qui non requirit Deum visum et pnesentem. Sed amor lænevolenliæ, quantumcumque(y) perfectus, ex ratione sua non requirit Deum ut visum et pnesentem. Ergo in tali amore non consistit beatitudo. Major de se patet. Sed minor probatur. Quia amor benovolentiæ ⁂ole aequaliter perfectus esse ad absentem sicut ad pnesentem : aquali enim affectu, et æquale bonum volo amico alxenti sicut præscnii; et, si volo ejus præsentiam, hoc non pertinet ad amorem amiciliæ vel benevolentioB, sed concupiscentia, quia per hoc non volo amico aliquod bonum, sed mihi, inquantum ejus præsenlia est mihi delectabilis. › — Hæc ille, el liene. — Ex prædictis patet quid sit dicendum ad *prunam probationem* illius majoris jam ⁂egata Quia supponit quod pr quemlibet actum immediate attingentem finem habeatur finis. Hoc enim falsum est . quia nunquam per actum voluntatis habetur finis, nec per illum fit pnesens alicui, ut superius (in resp. ad objecta Scoti) multipliciter est ostensum. — Similiter nec valet *secunda probatio :* quia visio requirit visibile ut pratens; non sic est de quolibet aclu attingente objectum beatificum. Et rnullæ aliae dissimilitudines possunt assignari.— Cum ulterius dicit arguens,· quod objectum beatificum non habetur per actum intellectus omni modo quo natum est haberi, etc.; — dicitur quod objectum beatificum non habetur nec lit præsens nUi per actum intellectus, quo fit quidam contactus inter intellectum el intelligibile, ul supra dictum fuit (a). — Quod autem dicit de interruptione visionis, non valet ad propositum : quia actus intellectus pnccedil actum voluntatis non solum prirnitate temporis, sed naluræ el perfectionis; talis autem priniitas non est inter duas visiones de quibus loquitur argumentum. Et, præler (6) hoc, falsum opinatur, quod visio animæ heatæ interrumpatur in resui rectione. — Cum autem dicit quod Deus est objectum beatificum sub ratione qua est summum bonum, etc.; — oportet addere quod Deus sub tali ratione est objectum beatificum crealuræ quasi in habitu; sed non est beatificum in actu completo nisi ul est præsons el habitus; hic autem habet creatura per actum intellectus. — Cum autem dicit quod intellectus nihil ponit circa objectum beatificum, etc.; — dicitur quod per actum intellectus Deus habetur a beato, et fil ei præsens. Ipse etiam actus intellectus est quoddam objectum beatificum, summe post Deum desideratum, ut ostendit sanctus Thomas, dist. 49, q. **I**, art. 2, qu 1, ad 3um (γ). Item, si argumentum illud valet, utique probaret quod quilibet actus charitalis quo diligitur Deus in via, esset beatificus. Probatur consequentia : quia quilibet talis attingit Deum sub ratione qua est objectum beatificum; quia per illum homo Deo vult summam beatitudinem et summum bonum; ul ostendit sanctus Thomas, ⁂ 2', q. 109, art. 3, in solutione primi; et 2· ⁂" q. 23; et multis aliis locis. Unde palet argumentum non valere.

Λ<l tertium dicitur, negando majorem, ul supra patuit, ex dictis sancti Thoma» in octavo *Quodlibeto* (ari. 19), cum respondebatur ad quartum Scoti : quia premium consistit in recipiendo, et meritum in agendo; ideo premium attribuitur intellectui, qui est receptivus, meritum vero voluntati, quæ est principaliter motiva. Tunc ad probationem, dicitur quod merens, inquantum merens, tendit ad finem; sed prcmialus, inquantum premialus, habet finem. Unde, sicut non oportet finem et ea quæ sunt ad finem esse unius rationis, sic nec meritum cum præmio; sed sufficit quod idem suppositum sit quod meruit el quod premiatur, el quod voluntas quæ meruit habeat Deum pro præmio. Non tamen habet eum per actum proprium, sed per actum intellectus. Nec oportet quod premium sil actus voluntatis, sed objectum. El patet in simili : cursor enim meruit pedibus; non tamen pneiniatur in peilibus, sed in manu, vel alia parte corporis.

Ad quartum dicitur quod, nmi libertas consistat in movendo vel agendo, et non in patiendo, meri tum autem consistat in agendo, et premium in patiendo, potentia, ex eo qubd est essentialiter ct principaliter libera, non habet quod sit præmiabilis

(a) *negatur. — negetur* Pr.
(C) *qui. — quee* Pr.
γ/ çwaîiium<-iini(fwf. — çurm *debet habere* Pr.

(α) Cfr. pnrsertim *ad primum* et *ad quartum* Scoti
(€) *prêter. — propter* Pr.
(γ) qu 1, ad 3—. — in *toluiione argumentorum* ⁂*rim quirttiunculac* Pr.

subjective, sed objective; habet tamen ex libertate (x) <|Uîmlbit principalis in merendo, ul sæpe dictum est. El ila palet quod nullus actus voluntatis est essentialiter vel substantialiter ultima et polissinta hominis læatiludo. Non tamen negatur (C) quin aliquis actus voluntatis pertineat ad ultimam beatitudinem jær modum formalis perfectionis, ul supra dicebatur (γ). Non negatur (o) etiam quin actus voluntatis in patria possit perlinere ad lieatitudinem piaclicam; quæ tamen non erit potissima hominis beatitudo. El de hoc |»oslea dicetur.

III. Ad argumenta aliorum. — Ad argumenta tertio loro recitata contra conclusionem respondet Durandus(dist. 49, q. 4).

Et ad primum sic dicit : a Dicendum est per interemptionem minoris : quia actus voluntatis non est nobilior aclu intellectus, immo econtra. Et cum dicitur <|uod immo, quia actus voluntatis est liber, non autem actus intellectus; — dicendum quod libertas potest sumi dupliciter. Uno modo, prout opponitur coactioni. Et sic intellectus est liber in intelligendo, sicut voluntas in volendo. Quod patet ; quia illud solum est coactum, quod est contra inclinationem rei; sed nullum intelligere est contra inclinationem intellectus, immo est secundum inclinationem ejus; similiter enim intellectus inclinatur ad intelligendum, sicut voluntas ad volendum, cum intelligere sit sua perfectio; ergo impossibile est quod intellectus inlelligendo cogatur, sicut nec voluntas in volendo. Immo, breviter, nulla potentia, nec cognitiva, nec appetitiva, respectu proprii actus potest cogi : quia nec hoc invenitur in potentiis naturalibus; non enim cogitur ignis ad calefaciendum, nec grave ad descendendum, nec visus ad videndum; semper enim coactio est contra naturam. Verum, quia potest contingere quod intellectus assential alicui, cujus oppositum voluntas magis acceptasse!, ideo voluntas hic cogitur in aclu imperato, non tamen elicito (t), quatenus hoc Iit contra ejus inclinationem; non tamen intellectus, cujus inclinatio esi ad omnia inlelligendum. Alio modo sumitur libel las, prout opponitur necessitati. Et sic non opoilet quod actus sil nobilior, qui est liberior: alioquin nobilius esset in Deo velle alia a se quain seipsum; et in nobis nobilior esset voluntas eurum quæ sunt ad finem, quæ libere volumus, quam voluntas linis, quum necessario volumus; quæ omnia sunt falsa. El iterum: si. propter libertatem, |M)iieivlur felicitas in actu voluntatis, deberet poni in aclu libero, el non in aclu necessario; sed actus voluntatia in palna respectu Dei erit necessarius, et non liber, sive in diligendo Deum amore amiciliæ vel ℍvolentiæ, rive fruendo Deo amore concupiscentiæ; ergo in nullo artu voluntatis in patria consistit beatitudo. Item, nec illud verum est, quod intellectus non sit liber sicut voluntas : licet enim intellectus neccssiletur quoad prima principia, quæ de ae claram continent veritatem, nihilominus tamen non necesritatur respectu conclurionum quæ deducuntur ex primis principiis, sed quibusdam libere assenlil, exceptis hia quæ hnlienl connexionem et necessariam deductionem ex ipsis; similiter voluntas necessitatur respectu finis, licet liliertatcm habeat respectu eorum quæ sunt ad finem, nisi sint talia quæ habeant necessariam (x) colligantiarn cum fine; ergo tot modis liber est el necessarius intellectus, tam practicing quam speculativus, in judicando, quot modis voluntas ℍla eri in eligendo Quod autem consuevit dici, quod voluntas im|>erat intellectui ul superius suo inferiori, — negandum est. Immo potius, voluntas est inclinatio data intellectui ad prosecutionem sua· perfectionis, sicut appetitus rerum naturalium est datus eis ad assecutionem suæ perfectionis naturalis. Unde, sicut ibi appetitus non impurat formæ naturali, sed est inclinatio consequens, propter consequendam et conservandam ejus perfectionem, nec propter hoc dici possit quod sit aliquid nubilius forma rei vel ejus operatione; sic voluntas inclinatio est data intellectui. a<l prosequendum perfectionem quam intellectus judicat sibi convenientem, nec potest diri quod ipsa sit nobilior intellectu, aut quod imperet intellectui sicut superius inferiori, sed solum quod est inclinatio data mmli (C) ad prosecutionem ejus quod per intellectum dictatum est. » — Hæc Durandus; el liene, quantum ad argumenti solutionem perlinet; licet aliqua dubia interserat, potissime de libertate intellectus et voluntatis, et de iiiqieno voluntatis ad intellectum; quæ requirunt aliam perscrutationem prolixiorem.

Ad secundum dicit (ibid.) quod < non |>ote>t proprie comparatio fieri inter charitatem et cætcros habitus hujus vita·, quis eorum sit nobilior. Quia non sunt hujus vil.r habitus sic disparati, quod unus possit esse sine alio, el e converso; quia chalila.s in via non potest esse sine fide et s|>e, fides autem et spes possunt esse sine charitate, quamvis non sufficiant ad meritum. Et sic loquitur Apostolus, I. *(joruith,* 13, ul patet ex textu, circa principium illius capituli. Et si comparemus has duas habitudines, palet quod fides ul spes plus pnocellunt charitatem. quam chantas fidem et spem : quia fidius et sjhjs sinocharitate aliquid sunt, licet non sufficiant ad meritum; charilas autem sine fide ct

(a) *libertah·, — libcrahtate* Pr.
(l5) *negatur.* — nef/r/to* Pr.
(γ) Cfr. *ad eecumium* Scoti.
(i) *negatur. — negetur* Pr,
(c) *hic cogitur* mi *aclu imperato, nan tamen elicita. — huic actui imperato, non tamen elicito cogitur* Pr.

(«) nrmferiani. — activam Pr.
(Ô/4 verbis neu/ iu;wnuf usque »d men/i, oru Pr.

spe omnino nihil est, nec in se, nec quoad mentum. Et ad hoc potest dici quod chantas inter habitus viæ nobilior est, non tamen inter omnes habitus simpliciter quia lumen ǧloria , secundum ponentes ipsum « est nobilior habitus charilate. Necoportel quod habitus qui est principium respectu meriti, sit principale principium respectu præmii : cum mentum ct premium quasi contrarias conditiones habeant; quia meritum consistit in exhibitione nostra, premium autem magis in receptione, u — Hæc ille; et bene quoad ultimam pariem solutionis, conformem prodictis (a); licet prima pars falsa sit, vel dubia.

Ad Irrtliiin dicit (ibid.) quod ‹t voluntas minus respicit objectum suum ul beatificum, quam intellectus : quin voluntas non potest ferri nisi in cognitum; propter quod omne quod offertur voluntati, et sub omni ratione sub qua offertur, quæcumque sil illa, sive ratio beatificantis, sive quæcumque alia, o|iorlel quod prius sit oblatum (o) intellectui, et ab co apprehensum. El quod dicitur, quod objectum habet rationem beatificantis inquantum est bonum perfectum, bonum autem est objectum voluntatis; — dicendum quod bonum cadit per se el prius, sub objecto intellectus quam voluntatis; sed quia bonum est objectum adaequatum voluntati, non autem intellectui, qui considerat aliquid magis commune, ideo rnagis consuevit dici quod bonum sit objectum voluntatis quam intellectus. Posseinus autem e converso arguere : quia potentia quæ fertur in objectum prius ct nugis commune, vel secundum rationem communiorem, nobilior est; sed intellectus respectu voluntatis est hujusmodi; ergo intellectus est nobilior voluntate; el sic in actu voluntatis minus debet consistere beatitudo. a — Hæc Durandus; ct bene quoad hominem; licet quoad rem aliqua dubia assumat, quæ sanum requirunt intellectum, puta quod intellectus prius fertur in bonum quam voluntas; hoc enim verum est materialiter, sed non formaliter.

A<l quartum dicit (ibid.) quod « actus voluntatis ǂ '.|uens actum visionis, aut est amor ƀenevolentia aut ȼoncupiscentia Si sil amor benevolentiæ, per ipsum non unimur Deo intimius quam per solum intellectum, eo quod amor benevolentiæ est ad absentem sicut ad præsentem, et ideo, si sil ad pnesentem, hoc est ratione visionis totaliter. Si autem sil amor concupiscentia», idem sequitur : quia amor concupiscentia» non habet Deum pro immediato objecto, sed (γ) aliquem actum |>er quem unimur Deo el Deus nobis; propter quod per amorem concupiscentis nullo modo unimur Deo immediate, sicut per visionem unimur Deo. — El cum dicitur quod unio animæ ad Deum inchoatur in visione, et consummatur in delectatione; — dicendum est quod verum est consummatione accidentali. Propter hoc enim delectationes adjunctae sunt operationibus, ut permaneatur in eisdem ; et sic redundat in ipsam operationem diuturnitas. Ipsa etiam delectatio est quædarn accidentalis perfectio præcedenlis operationis. Essentialiter autem et immediate unimur Deo tantum sola visione, quantum visione simul et delectatione : quia delectatio non est immediate de Deo, sed de visione Dei. Sed, esto quod anima plus uniatur Deo fruitione quam visione, hoc erit pro tanto quod unio secundum fruitionem includit seu supponit eam quæ est secundum visionem, et non econtra; major autem est unio secundum duo quam secundum unum. Ex quo bene sequitur quod perfectius consistit beatitudo in visione simul et delectatione, quam in sola visione. Quod utique verum est : quia in visione et delectatione simul continetur illud quod perlinet ad beatitudinem essentialem el accidentalem, in sola autem visione continetur illud quod pertinet ad beatitudinem essentialiter; minimum autem bonorum adjunctum bealiludini reddit ipsarneligibiliorem, ut dicitur. I. /<f/iicorum(cap.7). Ex hoc tamen non sequitur quod per solam delectationem plus uniamur Deo quam per solam visionem, iinmo oppositum. — Dictum etiam Hugonis de Sancio Victore, quod dilectio pnceminel scientiie, etc., — intelligendum est pro statu viæ, et quoad rationem meriti, quemadmodum dictum est prius de charitate respectu fidei et spei (a). Et, pro eodem statu, verum est quod plus diligitur Deus quarn cognoscatur, quoad intensionem actus, non autem quoad conditionem objecti : quia nihil potest diligi nisi cognitum, nec sic intrat amor, nisi ubi prius intrat cognitio; sed bene potest aliquid intensius diligi quam cognosci, quia intensio dilectionis est secundum bonitatem objecti; quod enim apprehenditur sub ratione majoris boni, magis diligitur quam illud quod apprehenditur sub ratione minoris boni; potest autem esse quod majus Ixmum minus cognoscitur, et minus bonum magis, et tunc voluntas majoris boni est intensior quam cognitio, el voluntas minoris boni est remissior quam cognitio; et sic est de cognitione Dei in via respectu dilectionis ejus, quia cognitio viæ, licet sit de summo bono, non tamen est summa. Sed in patria, quando cognitio erit in suo summo, sine quocumque ænigmale, non erit major dilectio (6) cognitione.— Et quod additur, quod illud quod est posterius generatione, etc.; — dicendum quod illud quod est prius in generation»?, el se habet in ratione materiæ vel subjecti respectu alterius, est imperfectius; sicut esi de materia respectu forma?. Sed inter perfectiones

(») Cfr *ad quartuni* Scoti
(C) *oblatum, — ablatum* Pr.
(t) — lecondum Pr.

(i) Cfr. *ad iccundum.*
(G) *major.* — nnrwr Pr

terminantes generationem (α), prior est perfectior: sicut forma substantialis est perfectior qualibet | accidentali ipsam consequente online natune; (plia | illa» ordinantur finaliter ad conservandum formam in materia, sicut qualitates præcedenles ordinantur ad ipsam acquirendam. Nunc e>! ita, quod visio et delectatio consequens non se habent ut materia et forma, sed ut <lu:c perfectiones, quarum secunda ordinatur ad primam : ut enim desiderium ordina· turfinaliter ad aliquid acquirendum, sic delectatio ad permanendum in eo, quando e>l acquisitum ; et perfectior est visio praecedens, quam delectatio sequens.— Si dicatur iterum, quod, secundum Dionysium, amor transformat amantem in amatum, non autem cognitio, et ita per amorem intimius unimur Deo quam per cognitionem; — dicendum quod transformatio ista non est conversio animæ vel alicujus pertinentis ad animam in Deum vel quam· cumque rem amatam (hoc enim est absurdum); sed est conformités amantis ad amatum, si sit amor amicitia?, quatenus amicus est alter ipse, et amicorum est conformiter vivere; vel est inclinatio ad consequendum rem amatam, si sit amor concupiscentia?. — Quocumque autem modo (5) accipiatur transformatio, aliquid dicitur transformare dupliciter : scilicet inclinando; vel formaliter. Si inclinando, sic est amor : ex amore enim inclinatur aliquis ad vivendum conformiter cum amico, et ad consequendum rem amatam. Si formaliter, sic non est amor, sed aliquid aliud ab amore : sicut conformitas amicorum est vel in simili habitu quoad corpus, vel in simili actu, puta studio, venatione, vel quocumque alio; similiter consecutio rei ǎmata amore concupiscentia? non est formaliter per actum amoris, sed per alium actum. Perfectius autem transformat illud quod transformat formaliter, (piam illud quod transformat inclinative. Tunc ad propositum : Amor transformat in Deum per modum inclinantis; inclinat enim ad hoc ut Deus halieatur, et ut ei similes simus aliqualiter. Sed ipsa transformatio formalis consistit in habere Deuri) (γ), el assi· milari Deo; quod fit per visionem; *cum enim* apparuerit, *similes ci erimus, quia videbimus eum sicuti est,* ut dicitur, I. Johan. 3 (v. 2). Et quia secundum est perfectius (piam primum, ideo perfectius transformatur in Deum per intellectum, in quo est talis transformatio formaliter, quam per voluntatem, quæ solum inclinat ad talem transformationem. » Haac Durandus; et liene |wromnia; nisi pre quanto dicit Deum non e<sc immediatum objectum delectationis, nec amoris concupiscentia?.

( ) *terminantes generationem.* — *differentes generatione* Pr.

( ) *Quocumque autem modo.* — *Quomodocumque autem* Pr.

(γ) *Deum* — Orn. Pr.

Hoc enim dubium est apud mullos. Sed de hoc alias (a).

Ad hoc tamen argumentum brevius solvit sanctus Thomas, in praesenti distinctione, q. 1, art. 1, ǫ̈' 2, in solutione quinti, dicens: ‹ Per affectum perfectius homo Deo conjungitur quam per intellectum, inquantum conjunctio quæ <sd per affectum, supervenit p̈erfecta conjunctioni quæ est per intellectum, perficiens el decorans eam. Sed tamen oportet quod prima conjunctio semper sit per intellectum. Dilectio tamen prius inclinat in perfectam conjunctionem ap|ietendam, quam intellectus perfecte conjungatur, quamvis non priusquam intellectus quoquornodo cognoscat, eo quod appetitus non potest esse incogniti omnino. Et ideo dicit Hugo (sup. cap. 7, *Caelestis Hierarchise)* quod *scientia foris manet, ubi dilectio intus est.* › — Hæc ille.

Ad quintum respondet Durandus (ibid.), quod « actus voluntatis non est melior actu intellectus, immo deterior. El cum probatur quod immo, quia ille actus est melior, quo efficimur meliores; — conceditur. Et tunc ad minorem dicitur per interemptionem. Potest enim aliquis dici bonus vel simpliciter et absolute, quia est in se perfectus; el talem bonitatem magis habet homo per intellectum quam per voluntatem; unde scienlix» sunt simpliciter meliores habilibus perficientibus voluntatem. Alio modo |>otest aliquis dici bonus bonitate relata et ordinata ad aliquid acquirendum; et sic magis lioiuo dicitur bonus per voluntatem el per habitus perficientes appetitum, quam per intellectum. Sed quia hæc bonitas habet rationem meriti, ideo respicit meritum. Prima autem magis respicit premium. Ideo simpliciter et absolute meliores sunt actus et habitus intellectus quam voluntatis. — Ad secundam probationem ejusdem minoris, cum dicitur quoti illud est magis bonum, cui opponitur majus malum; — dicendum quod ibi est duplex defectus. Primus, quia illa est intelligenda in bonis disparatis, quorum unum non supponit aliud : ul si dicalur quod justitia est melior liberalitate, et injustitia pejor illilæralitate. Sed inter bona quorum unum supponit alterum, non habet locum : sicut non sequitur : ιὺι ἰχ cat *majus bonum quam sanitas, ergo* χαχι ἰχ *est majus malum quam ;cgntudo:* quia «ὺιξἰχ includit sanitatem, et non econtra, ut apparet ex 2. *Topic,* (cap. *de locis ab oppositorum consecutione).* Sic in proposito : diligere includit cognoscere, et non econtra; el ideo non oportet, si odire Deum est majus malum quam ignorare, quod diligere ipsum sil majus bonum quam cognoscere. Secundus defectus est, quia oppositio non est ulrobique uniformiter: odium enim opponitur dilectioni contrarie; ignorantia veru non opponitur cognilioni contrarie, sed privative >. — Ha?c Durandus.

(a) Cfr 3 *Sentent* , di*t. 27. art 2, § 4. et art. 3, § 4.

Prima pars hujus solutionis, scilicet ad primam probationem minoris, aliqualiter concordat el (z) in aliquibus discordat sancto Thomæ. Ipse namque, p 2·, q. 66, art. 3, quæril : Utrum virtutes morales preemincant intellectualibus? El, in principali responsione, sic dicit : « Aliquid potest dici majus vel minus alio dupliciter : uno modo simpliciter; alio modo secundum quid. Nihil autem prohibet aliquid esse melius simpliciter, ut philosophari (piarn ditari, quod tamen non est melius secundum (pil'd, id est, necessitatem patienti. Simpliciter autem consideratur unumquodque quando considerатur secundum propriam rationem suæ speciei. Habet autem virtus speciem ex objecto. Unde, simpliciter loquendo, illa virtus est nobilior, quæ habet nobilius objectum. Manifestum est autem quod objectum rationis est nobilius quam objectum appetitus : ratio enim apprehendit aliquid in universali; sed appetitus tendit in res quæ habent *esse* parlicuhre. Unde, simpliciter loquendo, virtutes intellectuale, quæ perficiunt rationem, sunt nobiliores quam morales, quæ perficiunt appetitum. Sed, si consideretur virtus in ordine ad actum, sic virtus moralis, quæ perficit appetitum, cujus est movere alias potentias ad actum, nobilior est (€). Et quia virtus dicitur ex hoc quod est principium alicujus actus, cum sit perfectio potentiæ, sequitur etiam quod ratio virtutis magis competat virtutibus moralibus quam virtutibus intellectualibus; quamvis virtutes intellectuales sint nobiliores habitus simpliciter. » — llæc ille. — Item, ibidem, in solutione primi, sic dicit; « Virtutes morales sunt magis permanentes quam intellectuales, propter exercitium earum in his quæ perlinent ad vitam communem. Sed manifestum est quod objecta disciplinarum, qu.e sunt necessaria el semper eodem modo m» habentia, sunt permanenliomquam objecta virtutum moralium, quæ sunt quædam particularia agibtlia. Quod autem virtutes morales »iηI(γ) magis necessariæ ad vitam humanam, non ostendit eas esse nobiliores simpliciter, sed quoad hoc. Quinimmo virtutes intellectuales speculative, ex hoc ipso quod non ordinantur ad aliud, sicut utile ordinatur ad finem, sunt digniores. Hoc enim contingit, quia, secundum eas, quodammodo inchoatur in nobis beatitudo, quæ consistit in cognitione veritatis. » — Hæc ille. — Hem, ibidem, in solutione secundit sic dicit; ‹ Secundum virtutes morales dicitur homo bonus simpliciter, el non secundum intellectuales, en ratione, quia appetitus movet alias potentias ad suum actum. Unde per hoc non probatur quod virtus moralis sit melior nisi secundum quid. » — llæc ille. — Ex quibus habetur quod habitus et actus intellectuales sunt simpliciter nobiliores habitibus moralibus; et in hoc verum dicit Durandus. Secundo, quod (a) per habitus el adus morales (β) dicitur homo bonus simpliciter, potiusquam per habitus intellectuales viie, et in via; et in hoc maledicit Durandus. Tertio, quod per habitu^ intellectuales patriæ homo potius dicetur bonus simpliciter quam per habitus perficientes appetitum; quia perfectio viæet perfectio patriæ se habent sicut meritum et premium, sicut finis et ea quæ sunt ad finem, sicut agere el recipere; et in hoc uterque concordat.

Ad sextum dicit Durandus (ibid.), quod « premium respondet merito secundum quantitatem, sic quod majus premium debetur majori *(γ)* merito. Sed non oportet quod in eo premietur in quo meruit: miles enim, vincendo duellum, meretur coronam ; vincit autem brachiis, pugnando; et tamen non coronatur in brachiis, sed in capite. Et ratio hujus est : quia per meritum acquiritur perfectio deficiens merenti, cui non solum potest deficere perfectio potentiæ quæ est elicitiva meriti, sed etiam perfectio cujuscuinque alterius potentiæ. El sic suprema perfectio non j^olesl pertinere ad potentiam in qua est meritum, cum illa secundum omnem actum suum ad aliquid perfectius ordinetur a. — Hæc ille, el bene.

Ad septimum dicit sic (ibid.): ‹ Beatitudo, prout includit omnem perfectionem hominis, etc., ᵕ prout supra recitatum est, in solutione ad quintum Scoti. Postea subdit : « Quod autem additur, quod, si videns Deum posset non delectari, sequitur quod posset tristari, et sic esset miser, etc. ; — dicendum quod non sequitur. Quia (o) tristitia non potest esse nisi de aliquo apprehenso sub ratione mali el nolili; Deus autem, vel visio ejus, si ponatur sola, non potest habere rationem mali et nolili ;et ideo, quamvis posset, virtute divina, suspendi actus delectationi- ne sequeretur ad visionem, non posset tamen in videnle Deum causari tristitia, neque de Deo, neque de ejus visione. Si autem de aliquo alio objecto posset inesse tristitia, sequeretur quod idem simul esset beatus et miser secundum aliud el aliud, hoc est (t), habens optimam perfectionem, quæ est essentia beatitudinis, ratione cujus esset beatus, et tristitiam de alio, ratione cujus esset miser; el ista non repugnant. » — Hæc Durandus, et bene.

De ista materia invenies inulta in impugnationibus Bernardi de Gannato contra Hernicum, potissime *Quodidcto* 1, q. 14, qua quæril: Utrum voluntas sit altior potentia quam intellectus. Item, *Quodlibcto* 10, q. 14, ubi quæril : Utrum operatio

(·)« — rfiam Pr.
nobilior est. — *nnbJiorem* Pr.
V — «unf Pr.

(») quod. — *quia* Pr.
(6) non. — Ad. Pr.
(γ) *majori.* — minori Pr.
(i) *Quia.* — *quod* Pr.
(ι) «ii. — tuel Pr.

voluntatis sit propter operationem intellectus; et q. 15, tibi quierit : Utrum intellectus magis uniatur intellecto quam voluntas volito. Item, 12. *Quod· libeto*ϕ q. 5, ubi quæril : Utrum Deus |>ossit facere quod intellectus intelligat Deum, et voluntas non diligat. Hem, 13. *Quodlibclo,* q. I, ubi quierit : Utrum Deus possit videri a beato sub ratione veri, absque hoc quod videatur sub ratione boni; et q. 2, ubi quæril : Utrum Deus possit plus diligi quam cognosci ; et mullis aliis locis. Hem, nola dicta Godoiridi, 2. *Quodlibcto,* q. 10 (a), ubi quæril : Utrum actus voluntatis sit nobilior quam actus intellectu^; quin valde faciunt ad declarationem prodictorum, et ad solutionem pnedictorum argumentorum.

§ 2. — Ad argumenta contra secundam CONCLUSIONEM

Ad argumenta Scoti. — Ad argumenta Scoti contra secundam conclusionem, dicitur primo, in generali, quod beatitudo, prout includit omnem perfectionem beati, non consistit in unica operatione, sed in pluribus; prout autem nominal perfectissimam operationem beati, sic consistit in unica operatione. Et hæc sunt dicta secundum distinctionem Durandi. Item, secundum modum loquendi Petri, beatitudo contemplativa consistit in unica operatione; sed practica consistit in multis, el similiter beatitudo aggregata ex contemplativa et ex practica. Item, secundum modum loquendi sancti Thomæ, beatitudo substantialiter et essentialiter in unico actu consistit (6); sed sumpta quoad omnia ad eam pertinentia, vel substantialiter, vel formaliter, sic includit plures actus, scilicet intellectus et voluntatis. Et ideo, si Scolus intendat contra prædictam positionem arguere, falsum concludit. Si vero concordat prædictis, conceduntur argumenta sua, pro quanto non sunt contra intellectum conclusionis.

Ad primum ergo dicitur quod perfecta unio cum Deo potest dupliciter intelligi. Primo modo, per modum intensionis; et sic non iw|uiril unionem secundum omnem potentiam animæ cum Deo, sed solum unionem per actum perfectissimum: el talis est solus artus intellectus. Secundo modo potest intelligi el dici perfecta unio per modum extensionis; el ista requirit unionem secundum omnem potentiam unibilem Deo, etc. Beatitudo autem sumpta quoad suum substantiale, non consistit in perfecta unione secundo modo dicta, sed in perfecta unione primo modo dicta. Conceditur tamen quod beatitudo sumpta prout includit omnem perfectionem beati, vel beatitudinem contemplativam et practicam, vel substantiale beatitudinis el accidentale, sic requirit (a) perfectam unionem secundo modo dictam, scilicet per modum extensionis.

Ad secundum dicitur quod beatitudo quoad suum substantiale non importat quietem in Deo, sed solum quoad suum accidentale; et hoc competit voluntati. De hoc sanctus Thomas, præsenli distinctione, q. 1, art. 2, in solutione quartæ quæstiunciihe, sic dicit : « Ad beatitudinem requiritur pax, non quæ sit ipsa essentia beatitudinis, sed sicul remotio eorum quæ possunt beatitudinem impedire. ⅆ — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione quarti argumenti, sic dicit : « Ultimus finis rei non est quies, sed operatio rei, cujus perfectio non potest esse nisi re perfecta exsistente (C). Motus autem est actus imperfecti. El, secundum hoc, quies ad quam terminatur motus, est fini propinquior quam ipse motus. Et sic motus ordinatur in quietem sicut in finem. » — Hæc ille. — Item, art. 1, in solutione socundæ quæstiunculæ, sic dicit : « Beatitudo, quæ est ultimus finis hominis, in intellectu consistit. Tamen illud quod est ex parte voluntatis,scilicet (γ) quietatio ipsius in fine, quod potest dici delectatio, est quasi formaliter complens rationem beatitudinis, etc., » sicut supra, in probatione primæ conclusionis, recitatum est. Item, t· 2·, q. 3, art. 4, in solutione primi, sic dicit : « Pax pertinet ad ultimum finem hominis, non quasi essentialiter sit ip>a beatitudo, sed quia anlecedenter el consequenter se habet ad ipsam : antecedenler quidem, inquantum jam remota sunt omnia perturbantia et impedientia ab ultimo fine; consequenter vero, inquantum jam homo, adepto ultimo fine, remanet pacatus, suo desiderio quietato. · Item, 1l ⅔ q. 4, art. 2, sic dicit : α Oportet ex necessitate quod operatio intellectus, quæ est visio, sil polior delectatione. Delectatio enim consistit in quadam quiclatione voluntatis. Quod autem voluntas in aliquo quietetur, non est nisi propter bonitatem ejus in quo quietalur. Si ergo voluntas quietatur in aliqua operatione, ex bonitate operationis procedit quietatio voluntatis. Nec voluntas quæril bonum propter quietationem : sic enim ipse actus voluntatis esset finis; quod est contra pnemissa. Sed ideo quæril (i) quod in operatione quietetur, quia operatio est bonum ejus. Unde manifestum est quod principalius bonum est ipsa operatio, in qua quietatui voluntas, quam quietatio voluntatis in ipso. » — Hæc ille, cum multis aliis facientibus ad propositum. — Dicitur ulterius, quod, posito, sed non concesso, quod duplex quies pertineret essentialiter ad beatitudinem aliquo modo sumptam; non tamen ad beatitudinem de qua loquitur sanctus Thomas, vel Durandus, aut Petrus,

(a) In codice Vaticano Godofridi (Lat. vat. tü3!) hoc reperitur *Quodlib.* 0. q. 10.
(«) *conrietit.* — Om. Pr.

(a) reçuirü. — ro/uiniur *ad* Pr.
(aj *ex/utente.* — *ex parle* Pr.
(γ) tedicei. — Utn. Pr
(i) ideo *quierit.* — *non contingit* Pr

in suis distinctionibus, in sensu quo negant actum voluntatis esse de essentia bealitudinis.

Ad tertium dicitur quod non plus concludit nisi quod beatiludo uno modo sumpta includit duos actus; quod conceditur. Cum quo stat quod unus illorum actuum est perfectior alio, ei substantialior ‹ t essentialior beatitudini , scilicet actus intellectus, qui, in se sumptus, est substantia bealitudinis aliomodo sumptae. Actus autem voluntatis nunquam in se sumptus potest esse ultimus finis, sed aliquid ultimi finis, ut post dicetur.

Ad quartum dicitur quod, licet homo recte velit plures operationes, non tamen ut finem ultimum; et ideo non sequitur quod quælibet operatio ab eo recte volita, sit de substantia bealitudinis; sicut, licet homo recte velit bonum sui corporis, non tamen sequitur quod bonum corporis pertineat essentialiter vel ad substantiam bealitudinis. Ideo argumentum parum valet. Sicut enim dictum est superius. sola illa operatio est substantia vel de substanlia bealitudinis, per quam habetur Deus, el per quam fil præsens homini objective, ad quam caetera? operationes ordinantor, el a qua dependent et mensurantur; hæc autem est sola visio intellectualis divin® essentiæ.

Ad confirmationem faciam ex eadem auctoritate, dicitur quod per unam operationem habet beatus quidquid vult, formaliter vel causaliter, scilicet per operationem intellectus. Et nd hujus improbationem, dicitur quod consequentia non valet. Quia, licet per aliquam intellectionem divinæ essentiæ beatus habeat quidquid vult, non sequitur quod arguens inferi : Ergo istæ duæ propositiones «equipollent, scilicet *Beatus est qui habet quidquid cull,* el *Beatus est qui intclligit quidquid vult.* Sed est fallacia consequentis, arguendo affirmative a particulari ad universale. Diffinitio enim æquipollel propositioni universali. Unde, licet aliqua intellectio sit essentialiter beatiludo, cl per eam homo habeat quidquid vult, non Limen quælibet intellectio est hujusmodi, sed sola illa qua divina essentia intellectualiter videtur liem, ad hoc quod ilia consequentia valeret, oportet addere hoc, scilicet quod hal>ere et inlelligere essent idem convertibiliter in beatitudine, sic quod omne habere esset intelhgere, et omne inlelligere esset habere; quod esi falsum, nec ullo modo sequitur ex dictis sancti Thoms.

De prodictis sanctus Thomas, 3. *Contra Gentiles,* cap. 63, sic dicit : ‹ In illa felicitate qù® progenit ex divina visione, omne desiderium humanum impletur, secundum illud Psalm. (402, v. 5), Qui *replet* tn *bonis desiderium tuum;* et omne humanum studium ibi suam consummationem accipit. Quod quidem patet discurrenti per singula. Est enim quoddam desiderium hominis, inquantum intellectualis est, de cognitione veritatis; quod quidem homines consequuntur per studium vita» contemplativæ. Et hoc manifeste in illa visione consammabilur, quando, per visionem prim® veritatis, omnia quæ intellectus naturaliter scire desiderat, ei innotescent. — Est etiam quoddnm hominis desiderium, secundum quod habet rationem, qua inferiora disponere potest; quod quidem consequuntur (j) homines per studium vitæ civilis et activa». Quod desiderium principaliter est ad hoc ut lota hominis vita secundum rationem disponatur; quod est vivere secundum virtutem; cujuslibel enim virtuosi finis in operando est propria» virtutis bonum, sicut fortis ut fortiter agat. Hotem desiderium tunc omnino complebitur; quia ratio in summo vigore erit, divino lumine illustrata, ne a recto deficere possit. Consequuntur etiam civilem vitam quædam (C) bona quibus homo indiget ad civiles operationes, sicut honoris sublimitas, quam homines inordinate appetentes superbi et ambitiosi fiunt. Ad summam autem altitudinem per illam visionem Dei homines sublimantur, inquantum Deo quodammodo uniuntur; et, propter hoc, sicut ipse Deus rex sæculorum est, ila et beati ei conjuncti reges dicuntur, *Apocal.* 20 (v. 6), *Regnabunt* cum *Christo.* Consequitur etiam civilem vitam aliud appetibile, quod esi farnæ celebritas, per cujus inordinatum appetitum homines inanis glori® cupidi dicuntur. Beati autem per illam visionem redduntur celebres, non secundum hominum. qui decipere et decipi possunt, opinionem, sed secundum verissimam Dei et beatorum omnium cognitionem; et ideo illa beatiludo in Sacra Scriptura frequentissime gloria nominatur, sicut in Psalm. (149, v. 5) dicitur : *Exsultabunt sancti in gloria.* Est etir.m aliud in civili vita appetibile, scilicet divitia», per cujus inordinatum appetitum et amorem homines ili ilærales et injusti fiunt. In illa vero beatitudine est omnium bonorum sufficientia, inquantum beati perfruunlur illo quod comprehendit l>onorum omnium perfectionem; propter quod dicitur, *Sapient.* ~ (v. **II**): *Venerunt* (γ) *mihi omnia bona pariter cum illa;* el in Psalm. (411, v. 3)dicitur: *Gloria et divititein domo ejus.* — Est etiam tertium desiderium hominis, quod est sibi et aliis animalibus cornmune, ut delectationibus fruantur; quod homines maxime consequuntur (i) secundum vitam voluptuosam, et per ejus immoderantiam intemporali et incontinentes fiunt. In illa vere felicitate esi delectatio perfectissima, tanto quidem perfectior ea quæ est secundum sensum, qua etiam animalia bruta perimuntur, quanto intellectus est altior sensu; et tanto (r) illud bonum

(x) eoniff/uuntur. — *prosequuntur* Pr.
(6) *quaedam.* — Om. Pr.
(γ) Venerunt.— Veniunt Pr.
(6) eonieçuuntur. — proier/uuniur Pr.
(i) *tanto.* — *quanto* Pr.

id quo delectabimur (a), majus est omni sensibili bono, el magis intimum, et magis continue delectans, quanto etiam illa delectatio est purior ab omni permixtione contristantis aut alicujus sollicitudinis molestantis; de qua dicitur in Psalm. (35, v. 9) : *Inebriabuntur ab ubertate domus lute,* etc. — Est etiam naturale desiderium omnibus rebus commune, per quod conservationem sui desiderant, secundum quod possibile est; per cujus immoderantiam homines timidi redduntur, et nimis a laboribus sibi parcentes (C). Quod quidem desiderium tunc complebitur, quando beati perfectam sempiternitatem consequentur (γ), ab omni nocumento securi, secundum illud Isaiæ(49, v. 10) et Apocalyps. (7, V. 16) : *Non esurient, neque sitient amplius,* etc. Sic ergo palet quod per divinam visionem consequuntur substantia» intellectuales veram felicitatem, in qua omne desiderium quietatur, et in qua est plena sufficientia omnium bonorum, quæ, secundum Aristotelem (10. *Ethic.)*, ad felicitatem requiruntur. Unde et Boetius dicit *(de Consol.,* lib. 3, pr. 2) quod beatiludo est *status omnium bonorum aggregatione perfectus. »* — Hæc ille.

Item, pio hac solutione facit illud quod dicit sanctus Thomas, 1· 𝔓 q 3, art. 4, ubi arguit sic, quinto loco : « Augustinus dicit, 13. *de Trinitate* (cap. 5), quod *beatus est qui habet omnia qu;v vult, et nihil male vult.* Et, post pauca (cap. 6), subdit : *Propinquat beato, qui bene vult qiuvcumque vult, bona enim beatum faciunt: quorum bonorum jam habet aliquid, ipsam scilicet voluntatem.* Ergo beatiludo consistit in actu voluntatis. › Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod ille qui habet omnia qmv vult, ex hoc est beatus quod habet ea qua» vult; quod quidem est per aliud quam per actum voluntatis. Sed nihil male velle requiritur ad beatitudinem, sicut quædam debita dispositio ad ipsam. Voluntas autem ponitur in numero lionorum quæ teatum faciunt, prout est inclinatio quædam ad ipsa; sicut motus reducitur ad genus sui termini, ut alteratio ad qualitatem. a — Hæc ille.

Ad quintum, negatur major. Quia homo distinguitur ab asino, et per se, non solum per sua essentialia, imino etiam per propriam passionem. Sic nutem est in proposito : quia, licet fruitio vel delectatio beati non sil de substantia bealitudinis, est tamen ejus accidens per se. Et ideo beatus per se distinguitur a non teato, non solum per actum intellectus, quinimmo per actum voluntatis; quia, licet actus voluntatis non sit optimum, est tamen aliquid optimi. De hoc sanctus Thomas, *[.Sentent.,* dist. 49. q. 3, ari. 4, in solutione terliæ quæsliuncute, sic dicit : ‹ De delectatione fuit tnplex opinio. Una fuit Epicureorum, qui ponebant delectationem, inquantum hujusmodi, ease optimum, volentes j>er hoc etiam omnem delectationem «k m* tenam. Aha fuit opinio Stoicorum et Platonicorum, qui ponebant omnem delectationem ĕŝ malam. Tertia fuit opinio Aristotelis et Peripateticorum, qui posuerunt quasdarn delectationes esse bonas, et quasdam malas; et quod nihil probitet aliquam delectationem esae optimum in genere humanorum bonorum. Delectatio enim (x) operationem consequitur; unde, cum aliqua operatio sit optimum in genere humanorum bonorum, consequens est quod felicitas, et delectatio ipsam consequens, optimum erit. Nec ista duo sunt consideranda quasi duo bona, sed quasi unum bonum. Sicut enim ex perfectione et perfertibili fit una res perfecta, ila ex delectatione et operatione fit una perfecta o|>eratio, quæ est félicite-. Cum ergo delectatio sil operationis perfectio, ut dicitur, 10. *Ethicorum* (cap. 4), quid autem horum sil propier alterum eligendum, utrum scilicet delectatio propter opeiationem, vel e converso(6), Philosophus ibi (γ) insolutum relinquit. Sed tamen -5), secundum rei xeritatem, dicendum videtur quod delectatio ad operationem ordinetur sicut ad finem, sicut et omnes perfectiones secunda? non propter u) aliud sunt nisi propter sua perfeciibilia perficienda; delectatio autem est sicut quædam perfection^rationi superveniens, ut decor juventuti (Q; unde delectatio ad operationem ordinatur. Sic ergo, proprie loquendo, aliqua delectatio non est optimum, sed est aliquid optimi, scilicet felicitatis. Felicitas enim delectationem includit, ut patet per Philosophum, 10. *Ethicorum* (cap. 7). » — Hæc ille. — Idem dicit, 1· 𝔓 T, q. 4. art 2,ubi qu.vntur. Utrum principalius in beatitudine sit delectatio quam visio. Item, q.34, ari. 3, ubi quærit : Utrum aliqua delectatio sit optimum. Item, 1· 𝔓 q 2, art 6, sic dicit : « In unaquaque re aliud est quod |>ertinet ad ejus essentiam, aliud est proprium accidens illius : sicut in homine aliud est animal rationale mortale, aliud quod est risibile. Est ergo considerandum quod omnis delectatio est quoddam proprium accidens, quod consequitur latitudinem, vel aliquam bealitudinis partem. Ex hoc enim aliquis· delectatur quod habet aliquod bonum sibi conveniens, in re, \cl in spe, vel saltem in memoria. Bonum autem conveniens, si sit perfectum, est ipsa hominis beatiludo; si autem sil imperfectum, est quædam bealitudinis participatio, vel propinqua.

(a) *delectabimur. — delerttmtur* Pr.
(β) riimU ‹i tatoribut ·*ibi parcentei. — men» π laboribus tibi parcenti»* Pr
(γ) *cunicqucntur,* — conir<;tHin/ur Pr.

(3) enim. — aulrm Pr
(6) a verbi» utrum «ci/icri us»que ad e converto, om. Pr
(γ) ιΛι. — in Pr.
(δ) *relinquit Sert tamen. — nrtmquat* Pr.
(‹) *propter. — temper Pr*
(ζ)juventuti. —/utiicanti Pr.

vel remoto, vel saltem apparens. Unde manifestum est quod nec ipsa delectatio quæconsequitur bonum perfectum, est ipsa essentia beatitudinis, sed quoddam consequens ad ipsam, sicut per se accidens. » — Hæc ille. — Similia dicit ibidem, .q. 3, ari. 4, ut recitatum fuit in probatione prirnæ conclusionis.

§ 3. — Ad argumenta contra tertiam CONCLUSIONEM

Ad argumenta Petri de Palude. — Ad argumento Petri contra tertiam conclusionem, dicitur, in communi, quod, si ipse intendat ponere quod ad Dei visionem contemplativam et speculativam nullus sequatur actus voluntatis, qui sit dilectio aut delectatio, sed prater illam visionem requiratur alius actus realiter differens a divina visione, qui dicatur actus intellectus practici, ad quem sequatur actus voluntatis, — falsum dicit. Quia,sicut beatus eodem actu simplici quo videt Deum, videt (x) creaturas in Deo, prout ostendit sanctus Thomas, 1 p., q. 1'2, art. 8, 9 et 10, et 4. *Sentent.,* dist. 49, q. 2, art. 5; ito multo fortius quilibet beatus eodem actu quo videt divinam essentiam, videt eam sub ratione entis et veri et boni et summe diligibilis; et ad talem cognitionem sequitur dilectio Dei, et delectatio in Deo viso. Nec requiritur alius actus intellectus distinctus a clara divinæ essentiae visione, nec aliqua compositio, aut divisio, nec syllogizatio : quia dicto visio virtualiter omnia talia continet. — Dicitur secundo, quod clara visio Dei est simpliciter cognitio speculativa ratione principalis objecti, scilicet Dei, quod non est operabile a vidente; sed, cum hoc, est cognitio secundum quid practice, inquantum est regula omnium intelligendonim et volendorum et agendorum a beato vidente Deum, ut ostendit sanctus Thomas, 1 p., q. 62, art. 8. et 1· 2·, q. 4, art. 4. Et (6) simile est de habitu theologi» in via, qui est principaliter speculativus, et secundum quid practicus, ut ostendit sanctus Thomas, 1 p., q. 1, art. 4; et de cognitione Dei, qua cognoscit se et alia, ut ostendit, ibidem, q. 14, art. 16, et in *de Veritate,* q. 3, art. 3, et multis aliis locis. Alia dicto Petri stare possunt, bene intellecto.

Ad principale argumentum contra quæstionem(Y), patet responsio per superius dicta (o).

Et hæc de quæstione sufficiant. De qua benedictus Deus in æternum. Arnen.

(a) rufrf — *rideret* Pr.
(β) Aujuj. — Ad. Pr.
(γ) *qurttionrm.* — eonrlutioneni Pr.
(I) Cfr. art. 3, § t, Hl, ad ℵ

QUÆSTIO III.

ÜTRÜM OMNES HOMINES APPETANT BEATITUDINEM

i.TERius, circa eamdern distinctionem, quaeritur: Utrum omnes homines appetant beatitudinem.

Et arguitur quod non. Nullus enim vult illud quod ignorat, ut patet per Augustinum in libro 10. *de Trinitate* (cap. 2), et per Philosophum, (pii dicit, 3. *de Anima* (t. c. 50, etc.), quod objectum voluntatis est appetibile apprehensum. Sed non omnes cognoscunt beatitudinem, cum mulli circa beatitudinem erraverint. Ergo non omnes appetunt beatitudinem.

In oppositum apguilur. Quia Boetius, 3. *de Conflatione* (pr. 2), probat quod mentibus omnium hominum veri boni cupiditas est inserta. Verum autem bonum dicit beatitudinem. Ergo beatitudo ab omnibus appetitur.

In hac quæstione erunt tres articuli. In primo portentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio: Quod quællbet creatura rationalis naturaliter suam beatitudinem appetit.

Hanc ponit sanctus Thomas, praesenti distinctione, q. I, art. 3, in solutione, prirnæ quantiunculæ, ubi sic dicit ; a In omni online mobilium et motorum oportet secundos motores ordinari in finem primi motoris per dispositionem (x) impressam eis a primo motore : sicut patet cum anima movet manum, et manus Ixiculum, et bacultis perculit (quod est finis intentus ab anima), Ijaculus et manus tendunt ad finem ab anima intentum, per hoc quod anima eis imprimit mediate vel immediate. Sed hoc distat in motibus naturalibus et violentis : quia, in motibus violentis, impressio relicto a primo motore in secundis motoribus est prater eorum naturam, et ideo operatio consequens ex tali impressione est eis difficilis et laboriosa; sed, in motibus naturalibus, impressio relicto a primo motore in secundis motoribus est eis connaturalis, et ideo oporatio hanc

(*) a werbo *oportet* usque ad *dupotihunem,* om. Pr.

impressionem consequens est conveniens et suavis. Et ideo dicitur. *Sapient* 8 (v. 1) : *Deus omnia suaviter disponit;* quia unnquæquü res, ex natura sibi divinitus indita, tendit in id ad quod per divinam providentiam ordinatur, secundum exigentiam impressionis receptæ. Et quia omnia procedunt a Deo inquantum est bonus, ut dicit Augustinus;(de *Doctr. christ.,* I. 1, c. 32) et Dionysius *(de Div. Norn.,* cap. 4) ideo omnia (x) creata secundum impressionem a Creatore receptam inclinantur (6) in Itonum appetendum secundum suum modum ; ut sic in rebus quædam circulatio inveniatur, dum, a Itono egredienda, in bonum tendunt. Hæ« auletn circulatio in quibusdam creaturis tendit et perficitur, in quibusdam autem remanet imperfecta. Illæ enim creature qua· non ordinantur ut pertingant ad illud primum bonum a quo processerunt, sed solummodo ad consequendam ejus similitudinem qiialemcumque, non perfecte hanc circulationem habent; sed solum ilke creature quæ ad ipsum primum principium aliquo modo pertingere possunt; quod solum est rationalium creaturarum, quæ Deum ipsum assequi possunt per cognitionem et amorem; in qua assecutione beatitudo earum consistit, ut patet ex dictis. Ideo, sicut quælibet alia res naturaliter appetit suum bonum, ita quælibet creatura rationalis naturaliter suam beatitudinem appetit. » — Hæc ille.

Item, 𝔦 𝔔 q. 5, ari. 8, sic dicit: ‹ Beatitudo potest dupliciter considerari. Uno modo, secundum communem rationem beatitudinis. Et sic necesse est quod omnis homo beatitudinem velit. Ratio autem communis beatitudinis est ut sit bonum perfectum. Cum autem bonum sit objectum voluntatis, perfectum bonum alicujus est quini totaliter ejus voluntati satisfacit. Unde appetere beatitudinem nihil aliud est quam appetere ut (γ) voluntas satietur; quod quilibet vult. Alio modo possumus loqui de Ilentitudine secundum specialem rationem, quantum ad illud in quo beatitudo consistit. Et sic non omnes cognoscunt beatitudinem, quin nesciunt cui rei ratio beatitudinis conveniat; et, per consequens, quantum ad hoc, non omne> eam volunt ›› — Hæc ille.

Ex quibus potest formari nd io multiplex pro conclusione. Primo sic : Qualis est inclinatio in rebus naturalibus ad appelendym suum bonum, talis est inclinatio rationalium vel intellectualium ad appetendum læatitudinem. Sed prima est naturalis. Ergo, etc. — Item, secundo, sic : Quililiet naturaliter appetit bonum perfectum, quod totaliter ejus voluntati satisfaciat. Sed hoc est appetere læutitudinem. Ergo, etc.

Item, 𝔦 𝔔 q. 10, art. 1, sic dicit : ‹ Sicut dicit Boetius, in libro *de duabus naturis,* et Philosophus, 5. *Metaphysicæ* (t. c. 5), natura dicitur multipliciter. Quandoque enim dicitur principium intrinsecum in rebus mobilibus; et talis natura est vel materia vel forma, ut patet ex 2. *Physicorum* (t. c. 4 et 12). Alio modo dicitur natura quælibet substantia, vel quodeumque ens; et,secundum hoc, illud dicitur naturale rei esse, quod convenit ei secundum suam substantiam ; et hoc est quod per se inest rei. In omnibus autem ea quæ non perse insunt, reducuntur in aliquid quod perse inest, sicut in principium. Et ideo necesse est quod, hoc modo accipiendo naturam, semper principium in his quæ conveniunt rei, sit naturale. Et hoc manifeste apparet in intellectu : nam principia intellectualis cognitionis sunt naturaliter nota. Similiter etiam principium motuum voluntariorum oportet esse aliquid naturaliter volitum. Hoc autem est bonum in communi, in qUod voluntas naturaliter tendit, sicut et quælibet potentia in suum objectum; et etiam ipse finis uliimns, qui hoc modo se habet in appetibilibus, sicut prima principia demonstrationum in intelligibilibus; et universaliter omnia illa quæ conveniunt volenti secundum suam naturam. Non enim |>er voluntatem solum appetimus ea quæ pertinent ad potentiam voluntatis, sed etiam quæ pertinent ad singulas potentias, et ad totum hominem Unde naturaliter homo vult non solum objectum voluntatis, sed etiam alia quæ conveniunt abis potentiis ; ut cognitionem veri, quæ convenit intellectui; et esse, et vivere, et alia hujusmodi, quæ respiciunt consistendam naturalem; quæ omnia apprehenduntur sub objecto voluntatis, sicut quædarn particularia bona, a — Hæc ille.

Item, ibidem, arguit sic, primo loco : ‹ Agens naturale dividitur contra voluntarium, ut palet in principio 2 *Physicorum.* Non ergo voluntas ad aliquid naturaliter movetur. › Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod voluntas distinguitur contra naturam sicut una causa contra aliam : quædam enim fiunt naturaliter, et quædam voluntarie. EM autem alius modus causandi proprius voluntati, quæ est domina sui actus, preter modum qui ronvenit nature, quæ est determinata nd unum. Sevi quia voluntas in aliqua natura fundatur, necessc est quod proprius modus nature quantum ad aliquid participetur in voluntate, sicut quod est prioris causæ, |iarticipatur in posteriori. Est enim prius ℌn unaquaque re ipsum esse, quod est per naturam, quam velle, quod est per voluntatem; et inde est quod voluntas aliquid naturaliter vult. » — Hæc illo.

Ex quibus potest argui pro conclusione : Omnis natura inclinatur ad aliquid naturaliter, et pei se, secundum suum m‹»dum. Sed voluntas est quædam natura. Ergo, etc. Hoc autem non potest esse nisi

(α) omma. — anima Pr.
(ſ,} inr/inanfur. — inelinatar Pr
(γ) nL — uM Pr.

proprium et per se objectum ejus, sicut bonum sub communi ratione boni; et illud in quo perfecte invenitur ratio sui objecti, sicut est ultimus linis, et omnia sibi necessario annexa.

Secunda conclusio est quod beatitudo et ultimus finis a quolibet appetitur allquall necessitate, scilicet quoad specificationem actus, non autem necessario quoad ejus exercitium.

Hanc ponit sanctus Thomas, 1· 2 q. 10, ari. 2, ubi sic dicit : « Voluntas movetur dupliciter : uno modo, quantum ad exercitium actus; alio modo, quantum ad specificationem, quæ est ex objecto. Primo modo ergo voluntas a nullo objecto ex necessitate movetur : potest enim aliquis de quocumque objecto non cogitare; el, per consequens, nec actu velle illud. Sed quantum ad secundum modum motionis, voluntas ab aliquo objecto ex necessitate movetur, ab aliquo autem non. In motu enim cujuslibet potenliæ a suo objecto, consideranda est ratio per quam movet potentiam. Visibile enim movet visum sub ratione coloris actu visibilis; unde, si color proponatur (a) visui, ex necessitate movet visum, nisi aliquis visum avertat; quod perlinet ad exercitium actus. Si autem proponeretur aliquid visui, quod non omnibus modis esset coloratum in actu, sed secundum aliquid esset talo, secundum autem aliquid non tale, non ex necessitate visus videret tale objectum : posset enim intendere ad ipsum ex ipsa parte qua non esset coloratum ; el sic visus ipsum non videret. Sicut autem coloratum in actu est objectum visus, ita bonum est objectum voluntatis. Unde, si proponatur aliquod objectum voluntati, quod sit universaliter bonum, el secundum omnem considerationem, ex necessitate voluntas in illud tendet, si aliquid velit; non enim poterit velle oppositum. Si autem proponatur sibi aliquod objectum, quod non secundum quamlibet considerationem sit bonum, non ex necessitate voluntas fertur in illud. Et quia defectus cujuscumque boni habet rationem non boni, ideo illud solum bonum quod est perfectum, et cui nihil deficit, est tale bonum quod voluntas non potest non velle; quod est beatitudo, Alia autem quaelibet particularia bona, inquantum deficiunt ab aliquo bono, possunt accipi ut non bona; el, secundum banc considerationem, possunt repudiari vel approbari a voluntate, qute(£) potest in idem ferri secundum diversas considerationes. › — Hæc ille.

Similia dicit, 1 p., q. 82, art. 1 et 2; item, *de Veritate,* q. 22, art. 5 el 6.

Item, et multo latius, deducit istam conclusionem, *de* .Vulo,‘q. 6, art. 1 , ubi, mullis præmissis tinca hoc, sic infert: ‹ Palet ergo quod si considere-tur motus voluntatis ex parte exercitii actus, non movetur ex necessitate. Si autmn consideretur motus voluntatis ex parte objecti determinantis actum voluntatis ad hoc aul illud, considerandum est quod objectum movens voluntatem est bonum conveniens apprehensum; unde, si aliquod bonum proponatur, quod apprehendatur in ratione boni, non autem in ratione convenientis, non movebit voluntatem. Cum autem consilia et electiones sint circa particularia, quorum est actus, requiritur quod illud quod apprehenditur ut bonum el conveniens, apprehendatur ut bonum et conveniens in particulari, el non in universali tantum. Si ergo apprehendatur aliquid ut bonum el conveniens secundum omnia particularia quæ considerari possunt, ex necessitate movebit voluntatem; el, propter hoc, homo ex necessitate appetit beatitudinern. quæ, secundum Boetium (3. *de Consol.,* pr. 2), est status omnium lionorum congregatione perfectus. Dico autem ex necessitate, quantum ad determinationem actus, quia non potest velle oppositum; non autem quantum ad exercitium actus, quia potest aliquis non velle tunc cogitare de beatitudine, quia etiam ipsi actus (x) intellectus et voluntatis particulares sunt. Si autem sil tale bonum quod non inveniatur esse bonum secundum omnia particularia quæ considerari possunt, non ex necessitate movebit, etiam quantum ad determinationem actus: poterit enim aliquis velle ejus oppositum, etiam de Deo cogitans; quia forte est bonum vel conveniens secundum aliud particttlare consideratum; sicut quod e>l bonum sanitati, non est bonum delectationi; et sic de aliis. » — Hæc ille, cum multis prtecedenlibus et sequentibus, facientibus ad declarationem conclusionis.

Ex quibus potest formari ratio pro uiraque parte conclusionis. Pro secunda quidem arguitur sic : Nullum non necessario apprehensum, est necessario actu volilum. Sed omne objectum voluntatis, pro statu viæ, est contingenter et non necessario apprehensum. Ergo, etc. — Pro prima parte arguitur sic : Objectum voluntatis quod secundum omnem sui considerationem habet rationem boni, et nullam rationem mali, necessario appetitur a volente, quoad specificationem actus. Sed beatitudo, el ultimus finis, est hujusmodi. Ergo, etc.

El in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

Contra primam et secundam conclusiones

Argumenta Scoti. — Quantum ad secundum articulum, arguendum est contra conclusiones. Et

(i) *proponatur* — *proponeretur* Pr.
(β) gujr. — *et* Pr.

(a) actui. — Om. Pr.

quidem contra nmbas arguit sic Scolus (dist. 49, q. 10), probando quod implicat contradictionem quod omnes apjwtanl (a) lentitudinem in universali apprehensam, non autem in particulari.

I»rlm<>(6). Quin beatitudo in universali apprehensa appetitur necessario propter hoc quod in ea esi omnis ratio boni, ct nulla ratio mali, nec defectus boni; cum autem in beatitudine in particulari apprehensa, plenius inveniatur ratio omnis Ixmi quam in beatitudine universali, sequitur quod tunc finem seu beatitudinern in particulari apprehensam omnes necessario appeterent.

Secundo. Quin universale non includit majorem perfectionem quam particulare; immo magis videtur particulare addere perfectionem super universale. Ergo beatitudo in universali non dicit majorem perfectionem quam in particulari. Si ergo impossibile sil non appetere beatitudinern in universali apprehensam, quia in ea non est aliqua ralio mali, mullo minus poterii finis apprehensus in particulari non appeti.

Tertio. Si voluntas necessario appeteret beatiludinem in universali, ita necessitas debet poni in voluntate propter naturalem inclinationem voluntatis in beatitudinern. Sed inclinatio naturalis, est ad particulare, et non ad aliquid universale. Ergo mullo magis ponetur necessitas in voluntate in appetendo finem ultimum in particulari.

Quarto. Quomodo stanl simul quod voluntas necessario appetat beatitudinern in universali conceptam, et intellectus non dictet (γ), sed dictet (3) quod beatitudo non sit nisi in isto ℁im particulari; el tamen quod voluntas non necessario velit finem illum in particulari? Hoc non est aliud dicere nisi quod voluntas idem appetit necessario et non necessario.

Quinto. Quin necessitas in causa inferiori non potest determinare modum agendi causa» superiori, sicut nec ipsam potest determinare ad agendum. Ergo, si causa superior (c) necessario agat, hoc habebit per intrinsecum potentiià suæ, vel (ζ) ex natura illius causa». Si ergo voluntas habeat necessitatem ad volendum aliquid, illa necessitas convenit ei ex ratione sui, et non ex aliqua causa inferiori. Et tunc ulterius arguo : Causa superior, si necessario agit, eadem necessitate movet causas inferiores ad agendum, quarum actiones necessario requiruntur ad actionem sui. Cum ergo in aliqua voluntatis actione, in volendo, requiratur apprehensio in intellectu, sequitur quod, si voluntas neccssariô velit beatitudinern, quod necessario determinet intellectum ad semper considerandum de)>eatitudine, quod est falsum.

Sexto. Quia illa propositio, in qua fundatur tue |M)silio (a), falsa est, scilicet hæc : Illud in quo non est aliqua ratio mali, nec defectus boni, necessario est volitum a voluntate. Falsifas nutem hujus patet : quia voluntas respectu cujuscumque actus volendi vel nolendi lihera est, et a nullo objecto nécessita lur. Non tamen voluntas potest nolle vel odire beatitudinem, nec velle miseriam. Unde deberet sic argui : Quin voluntas non potest resilire ab objecto in quo nulla est ratio mali, nec ἀefectu· boni; ergo voluntas non potest odire aut detestari beatitudinem. El hoc verum est. Sed ex hoc non sequitur quod necessario velit beatitudinern. — Haec Scotus, in forma.

§ 2. — Contra secundam conclusionem

I. Argumenta aliquorum. — Contra eamdem conclusionem arguunt alii, ut recitat Durandus (dist. 49, q. 8). Et primo promittunt quamdam distinctionem; secundo arguunt. Dicunt enim quod duplex est appetitus : scilicet naturalis, et electivus; accipiendo appetitum electivum non solum pro appetitu consequente cognitionem eorum quæ sunt ad finem, sed pro omni appetitu consequente cognitionem intellectivam quæsola fertur in beatitudinern. El differunt isti duo appetitus quantum ad actus suos : quia actus appetitus naturalis non est aliquis actus elicitus, sed est aliqua naturalis inclinatio ad illud quod appetitur; actus autem appetitus electivi, ut nunc loquimur, non est sola naturalis inclinatio, sed est quidam actus elicitus, qui dicitur velle. — Quod autem actus appetitus naturalis non sit aliquis actus elicitus, probatur sic : quia actus appetitus naturalis, semper esi, stante natura cujus est ἀppetitus sed nos non experimur quod aliquis actus elicitu-, sil semper in nobis, maxime in intellectu el voluntate, do quorum appetitu respectu beatitudinis agitur; ergo talis actus non est elicitus. — Confirmatur per illud quod dicit Philosophus, 2. *Posteriorum* (cap. 11), contra Platonem, quod inconveniens esi in nobis esse nobilissimos habitus, el quod lateant nos; et, fortiori ratione, inconveniens est nos habere nobilissimos actus, qui lateant nos. — El iterum : appetitus naturalis communis est omnibus cognoscentibus, el non solum actui, sed potentia», puta materiæ; sel constat quod appetitus naturalis in non cognoscentibus non est aliquis actus, sed est sola inclinatio naturalis rei (sicut appetitus materiæ est ejus inclinatio ad formam, sicut dicit Philosophus. 1. *Physicorum,* t. c. 81, quoti materia appetit formam; et actus appetitus

fa) appetant. — *appetent* Pr.
(6) Primo. — Om. Pr
(γ) *dictet.* — *dictat* IT.
(6) *dictet.* — *dictat* IT.
(t) *Ergo, fi caiua tupenor.* — *couia tupenor; ergo, ii* Pr.
(ζ) *vel.* — *ut* IT.

(a) *pontio.* — *proponito* IT.

gravis, est inclinari deorsum; moveri enim deorsum, est actus generantis, et non ipsius gravis, ut determinat Philosophus, 8. *Physicorum,* l. c. 33); ergo similiter actus appetitus naturalis in quacumque re non est aliquid elicitum, sed est pura inclinatio rei naturalis ad suam perfectionem.

Hoc supposito, dicitur ad quæstionem (α), quod, si loquamur de appetitu naturali, sic omnes homines de necessitate et summe appetunt beatitudinem. Et quod de necessitate appelant, probatur sic : Qu.vhbel res imperfecta, nata perfici per aliam, naturali appetitu appetit illam per quam perficitur formaliter. Et hoc statim patet : quia naturali appetitu quodliliet imperfectum appetit suam perfectionem, cum talis appetitus non sit aliud quam naturalis inclinatio imperfecti ad suam perfectionem. Est etiam hæc inclinatio necessaria, cum non .-equator cognitionem, sine qua non est libertas. Sed natura humana, quantum est de se, est imperfecta. Summa autem perfectio appetibilis, est beatitudo. Ergo omnes homines de necessitate appetunt beatitudinem — Quod autem summe appetant eam tali appetitu, scilicet naturali, probatur sic ; llhid in cujus potestate non est agere, in ejus potestate non est remisse agere; sed, sicut necessario agit, sic agit necessario toto conatu (Ç). Sed natura humana, et quæcumque alia, quantum ad appetitum naturalem, non habet in potestate sua appetere vel non appetere; sed necessario appetit quidquid appetit. Ergo non est in ejus (intestate remisse appetere; sed necessario appetit loto conatu. Hoc autem est summo appetere. Ergo, etc. Iste autem appetitus non est appetitus voluntatis, sed intellectus : quia beatitudo est actus et perfectio intellectus; appetitu autem naturali unumquodque appetit suam perfectionem, et non aliud; et ideo appetitu naturali intellectus appetit Iwatiludinem, et non voluntas. — Hæc Durandus, de proprio.

Postea subdit : utrum autem omnes homines ex necessitate appetant beatitudinem actu elicito, qui est velle, sequens cognitionem, duplex est modus dicendi. Unus esi, quod voluntas non vult ex necessitate beatitudinem sibi prepositam in universali, sive in particulari, sed libere. Et istud probatur primo sic : Nulla necessitas potest esse in actione cause superioris a necessitate actionis potentiæ inferioris quia hoc includit contradictionem; quod enim necessitalur ab alio, est inferius, ut sic; et ideo, si superior potentia necessitarelur per inferiorem, jam non esset superior, sed inferior. Sed voluntas inter omnes potentias est superior. Ergo non potest necessitan in actione sua ex actione cujuscumque alterius potantiie. Si ergo in ea sit nerpssitas, oportet quod illam habeat ex se. Tunc arguitur sic Potentia superior qua» habet nécessitatem respectu suæ actionis, eadem necessitate movet potentias sibi subjectas. Sed voluntas potest movere omnes alias potentias. Ergo, si ipsa nec&sitaturad aliquid volendum, oportet quod necessario moveat omnes alias potentias ad ostendendum sibi suum volitum. Huc autem est falsum : quia, ri potenti® inferiores nécessitarentur ad ostendendum voluntati suum objectum, respectu cujus ipsa necessil.ilur ad volendum, sequeretur (a) quod illud objectum semper esset ostensum, et semper volitem; quod est manifeste falsum.

Secundo. Quia nullus habitus acquisitus, quantumcumque sit intensus, potest tantum inclinare voluntatem quantum appetitus naturalis. Sed, si voluntas necessitarelur ad volendum, tunc tantum inclinaretur in objectum suum per aliquem habitum acquisitum, quantum inclinatur per appetitum naturalem; quia utroque modo inclinaretur ex necessitate. Ergo voluntas nulloactuelicito, etiam(6) concurrente quocumque habitu acquisito, quantumcumque intenso, necessitatur ad aliquid volendum; sed libere vult quidquid vult, etiam beatitudinem, tam in universali quam in particulari.

Tertio. Confirmatur hoc per auctoritatem læati Augustini, in *Enchirid.,* cap. 105, ubi sic dicit: Aeque enim *culpanda est voluntas (γ), aut voluntas non erit, aut libera dicenda non est, qua beati* esse sic *volumus, ut esse miseri non solum nolumus, sed nequaquam prorsus velle possumus.* Ecce quod liberam dicit voluntatem in volendo beatitudinem. Unde, si voluntas habeat aliquem actum, respectu beatitudinis ille actus erit velle, et respectu miseri® erit nolle. Sed non est necessarium quod voluntas habeat aliquem actum positivum; quia, proposito sibi quolibet objecto bono, vel malo, potest suspendere omnem acturn voluntatis.

Quarto. Quia, si aliquid moveret ad oppositum, potissime hoc videretur esse auctoritas Augustini, 13. *de Trinitate,* cap. 8, dicentis quod *omnes beatitudinem appetunt, ut veritas clamat.* Et idem dicit Anselmus, *de Casu Diaboli,* cap. 4. Sed illud quod appetitur ab omnibus, videtur necessario appeti; nam contingentia insunt uni, et non alteri. Ergo beatitudo necessario appetitur.— Item, Augustinus, in *Enchirid.* (c. 105), dicit quod miseri esse non solum nolumus, sed nunquam velle possumus. Ergo, ex opposito, sic volumus esse beati, quod necessario hoc volumus. Et probatur consequentia : quia, sicut ge liabet nolle ad miseriam, sic velle ad lentitudinem ; et iterum, omne nolle causatur ex aliquo velle, nec est aliquod velle ex quo sequatur nolle esse miserum, nisi velle esse beatum.

Sed ista non debent movere. Quia auctoritas beati Augustini, 13. *de Trinitate,* H Anselmi, *dc*

---

ta) 'lUjrawH"" — Pr.
k, agit ne-rweno *toto conatu — toto conatu agit* Pr.

( ) *icquerrtur — utquitur* Pr.
( ) *citant — ct* Pr.
(γ) *culpanda at colunto».* — tunc Pr.

Casu Diaboli, irttelliguntur de appetitu naturali, quo quælibet creatura rationalis necessario appetit beatitudinem; non autem de actu elicito. — Illud autem Augustini, in *Enchirid.,* non facit ad propositum. Quia verum est quod non possumus velle miseriam; sed non sequitur, *Ergo de necessitate nolumus miseriam; quia* possum circa utrumque suspendere omnem actionem, tam nolendi quam volendi. Et ideo neuter est necessarius simpliciter et absolute, sed sub conditione, scilicet si habeam aliquem actum positivum circa aliquod eorum; quia respectu beatitudinis non possum habere nisi illum qui est velle, nec respectu miseriae nisi illum qui est nolle.

II. Argumenta Durandi. — Contra eamdem conclusionem arguit Durandus (dist. 49, q.8)ex propriis, probando quod voluntas non necessario appetit beatitudinem secundum communem rationem beatitudinis. Ubi dicit quod duplex est actus appetitus. Quidam (a) est efficax : qui est de re habita, ut delectatio; vel est motus ad rem habendam, ut (δ) desiderium efficaciter inclinans ad perfruitionem rei. Et tali appetitu non necessario volumus beatitudinem propositam solum secundum communem rationem beatitudinis : quia tam delectatio quam desiderium efficax sunt respectu boni propositi in particulari, de quo delectamur, si sil habitum, et in quod (γ) tendimus, si sil non habitum; habitio enim rei, vel prosecutio ad eam, respicit singularia. Est autem alius actus appetitus, seu voluntatis, qui non est velle efficax, sed velle conditionaturn, seu quædam velleitas, qua dicimur velle etiam ea quæ quandoque sunt impossibilia nobis. Et hoc modo omnes volunt beatitudinem secundum communem rationem. Proposito enim cuicumque quod bonum est (o) bene habere et malo carere, nullus est qui quadam velleitate non tendat in hoc. Sed quia non est efficax, ideo non evidenter experimur; quin potius videtur esso velle habituale magis quam actuale. El hæc videtur esse intentio beati Augustini, 13. *de Trinitate,* cap. 8, qui probat qiiod sicut omnes homines volunt esse beati, ita volunt esse immortales. Constat autem quod illud velle non est efficax, sed solum quædam velleitas : quia sicut nullus vellet liono carere, sed potius semper bonum habere; ita vellet semper esse, quia sine esse non posset bene habere.

Confirmatur. Quia nullus appetit quod reputat sibi impossibile. Sed damnati sciunt beatitudinem esse sibi impossibilem. Ergo eam non appetunt efficaciter.

III. Argumenta aliorum. — Contra eamdem conclusionem arguunt alii, ut recitat Aureolus, 1. *Sentent.,* dist. I (q. 3).

Primo. Quia dicit Augustinus, 1. *Retractationum,* cap. 9 : *Nihil est tam in potestate voluntatis quam ipsa voluntas.* Ex quo colligitur quod, si actus voluntatis sit in potestate volentis mediate (a), mullo magis immediate. Sed in potestate volentis est velle finem et non velle, mediante intellectu : jjotest enim avertere intellectum a consideratione finis; quo facto, non volet. Ergo stante consideratione (6) poterit non velle.

Secundo. Quia agens quod necessitatur ad agendum, eadem necessitate removet prohibens actionem, si potest. Quod patet de gravi, quod de necessitate movetur deorsum, ideo de necessitate removet omne prohibens motum, si potest. Sed voluntas non removet prohibens et impediens illarn a volitions finis, scilicet non considerationem intellectus; et tamen posset, figendo intellectum, et manutenendo ipsum in consideratione finis. Ergo, cum non faciat, volitionem finis non necessario elicielmt.

Tertio. Quia impossibile est extremum alicujus coordinationis respicere extremum alterius coordinationis sub quacumque necessitate, quin tanta necessitate respiciet quodeumque medium necessario requisitum inter extrema. Sed volilio finis est quasi unum extremum coordinationis omnium volitionum aliarum, finis autem est aliud extremum omnium vohbilium (γ); medium autem inter ista duo exirema, volitionem (c) scilicet et finem, est consideratio ipsius finis. Hæc autem consideratio non est necessaria, immo potest eam suspendere voluntas Ergo nec appetitus aut connexio voluntatis cum fine erit de necessitate.

Quarto. Quidquid necessario quiescit in aliquo sibi præsente, necessario manutenet illud præsens sibi, si potest : sicut patet de gravi, quod manutenet se in ceniro, in quo de necessitate quiescit; et similiter appelivus sensitivus tenet sensum in illo sensibili in quo necessario delectatur et quiescit, si tamer potest illud præsens habere. Cujus ratio est : quii quod aliquid quiescat necessario in aliquo sibi præsente, hot' est propler convenientiam perfectam; et, propler eamdem, vult (c) necessario sibi conjungi; et ita, quantum potest, facit (ζ) quod conjunctio sit præsens et in actu. Sed voluntas non necessario tenet finem sibi pnesenlem per considerationem; et tamen |>otest. Ergo non videtur necessario quiescere in fine apprehenso.

Quinto. Omne agens de necessitate, necessario

( ) *Quidam.* — *quidem* Pr
( ) fi ftl. — Ad. Pr.
(γ) *quod.* — *quo* Pr.
(B) eiL — *ct* Pr.

(3) *mediate.* — Om. Pr.
(β) *ttante consideratione.* — *statim considerare* Pr.
(y) eohôi/iunu — loliiionum Pr.
(B) *volitionem.* — *vohtionum* Pr.
(t) *vult* — vini Pr.
(ζ) *facit.* — *facere* Pr.

agit usque ad ultimum potenliæ suae : ut patet de gravi, quod toto impetu iqovetur inferius. Et ratio hujus M : quia, sicut in poteflatesua non est aclus, ita nec intensio actus. Sed voluntas non fertur de necessitate in finem apprehensum secundum ultimum potenliæ suæ : non enim experimur nos intensissime et secundum conatum ardenlissiiniim diligere Lentitudinem apprehensam. Eigô nec dilectio finis fit in voluntate de necessitate.

Sexto. Quia potentia libera per participationem non magis libere tendit in objectum quam illa quæ est libera per essentiam. Sed intellectus, in considerando de fine ultimo, non necessitatur a voluntate. Ergo nec voluntas nvcessitabilur ad tendendum in objectum.

Septimo. Quando agentia sunt ordinata, si necessitas est in superiori, et in omnibus aliis erit. Sed voluntas est superior in loto regno animæ, et movet intellectum ad considerandum de fine. Ergo, si ipsa necessitatur respectu finis, et intellectus necessitabilur ad considerandum de fine; cujus oppositum experimur.

IV, Argumenta Aureoli. — Contra eamdem arguit Aureolus (I. Sentent.. dist. 1, q. 3, art. 3), prolmndo quod, ultimo fine qualitercumque citra inluilivam notitiam apprehensu, voluntas non necessario elicit actum complacentiæ aut desiderii respectu illius.

Primo. Quia illud non necessario voluntas diligit aut desiderat, in quo defectum ceperit boni, et rationem alicujus muli. Lata enim super illam rationem mali, aut defectum Ixuii, apparet quod non necessario complacebit. Sed Itonum summum apprehensum in universali, haliet, ut sic. apprehensum, defectum lioni et rationem alicujus mali : universale enim est in potentia; el idcirco in universali bonum apprehensum (i) consideratur sub quadam imperfectione; unde in esse cognito est imperfectum, puta potential?, obscurum, non satians, non quietans; quæ omnia includunt defectum alicujus l>oni, el rationem mali. Ergo non apparet quod sic conceptum necvssitaret voluntatem ad complacendum in se, et delectandum, vel quietandum. — Nec valet si dicatur quod saltem necessitabit ad desiderandum. Nullum namque desiderium habet necessitatem, nisi quatenus complacentia ex qua oritur, est necessaria. Cum ergo voluntas non necessario complaceat in fine sic apprehenso, neque necessario illum desiderabit; alioquin necessarium dependeret a contingenti ; quod est impossibile. — Nec obviat si dicatur quod in summo bono sic apprehenso non invenitur aliquis defectus, sed in modo apprehendendi. Hoc quidem non obstat . quia modus apprehendendi summe facit ad hoc quod objectum moveat, cum bonum apprehensum moveat voluntatem, ut patet, 3. *Ethicorum* (cap. 4), et in sexto (cap. 2) dicitur quod mens *practice movet* Unde clare apprehensum aliter movet quam confuse el diminute : hoc enim modo non quintal, ut patet.

Secundo. Sub illo actu non est voluntas de necessitate, qui potest impediri et casualiter el delilierate. Sed, stante apprehensione summi l>oni, |>ossibilc est ut illud horno non appetat, nec voluntas sit sub actu desiderii. Possibile, inquam,esi ex inadvertentia el inattention?, ut patet : quia disputantes de summo bono, vel studentes circa materiam ultimi linis, non sunt in continuo appetitu; alias seqneretur quod legens primum *Ethicorum* et decimum esset in continuo appetitu ultimi linis; quod nullus experitur. Possibile est etiam ex deliberatione : quia |>olest concipi desidêrium Unis sub ratione iffipedilivi majoris boni, puta inquisitionis veritatis cirra ultimum llnem,quia non bene vident allectati (x) verum. Mullis etiam aliis causis potest homo se figere el munire, ne, dum considerat ultimum finem, illum desideret : puta quin illud est vanum, et inutile; et mulla talia. Ergo voluntas non necessario desiderat finem sic apprehensum.

Tertio. Quia, quamvis hæc disputatio sil de una experientia (quilibet enim rediens ad seipsum videre potest quod experitur), nihilominus tamen conandum est declarari. Nullus enim actus de necessitate exsistens in intellectu vel voluntate videtur posse latere nos. Unde quilibet experitur quando dubitative aliquid cognoscit, vel (piando certitudinaliter. Et, pari modo, debet èXperiri (piando complacet immobiliter, aut contingenter : ut ostendit quilibet laicus, facta sibi interrogatione de summo bono, utrurn vellet ipsum habere, responderet utique quod vellet; et, si nitra interrogaretur, an posset non velle, responderet utique quod velle illud non rausaret, immo plus vellet pro statu isto aliquid aliud. Ergo patet quod illud non volebat de necessitate.

Quarto. Quia nullus aclus voluntatis est necessarius, nisi actus reflexus super illum sit necessarius, dum voluntas reflectitur super illum. Verbi gratia : voluntas non complacet necessario in aliquo, nisi placeat sibi necessario (G) complacentia, dum reflectitur super eam; alioquin, si non necessario complacet in complacentia, potest sibi displicentia complacere; et sic complacebit tristabiliter el violenter; quod est impossibile, cum omnis motus complacentiæ sit spontaneus. Sed clarum est quod actus voluntatis quo reflectitur super complacenliam finis ultimi, non est necessarius; immo multi nollent quod illa complacentia sit necessaria, ut ipsi qui istam partem tenent. Et iterum complacentia non habet in se unde necessario complaceat, cum

(i) *bonum apprehemum. — fine apprehendo* Pr.

(a) *a|ferta|i — affectant* Pr.

(β) *nectuarw, —* Om. Pr.

non sil magnum bonum hominem in tali complacentia occupari. Ergo nec complacentia ultimi finis erit necessario in voluntate.

Quinto. Quia in nullo immobilitatur voluntas, nisi quieletur in illo. Sed in complacentia ultimi finis sic apprehensi voluntas non experitur quietem, aut sui quictationem. Ergo nec ibi immobilitatur. Videtur enim esso repugnantia quod complaceat immobiliter in aliquo, el tamen non quieletur, sed piius non quiescat in eo.

Sexto. Quia nullus nrnor concupiscentiæ est in voluntate necessario, nisi amor nmiciliæ sil necessarius, ex quo amor concupiscentia? procedit; alias effectus esset necessarius, et causa contingens;quod est impossibile. Sed complacere in ultimo fine sic universaliter apprehenso non est nisi amor concupiscentia?; nec etiam (a) desiderare eum est nisi concupiscere; non enim.concipitur ut quoddam subsistens, quod possit complacere amore amicitiæ, mhl piius ut quædam perfectio et bonum appetentis. Nunc autem omnis talis concupiscentia oritur ex amore sui ipsius. Sed constat quod amor amicitiæ quo quis se amat, non est necessarius, sed contingens, et in nostra potestate; alioquin non possemus nos plus vel minus amare, nec caderet virtus et vilium circa istum amorem, cum virtus sit habitus electivus, et cum de eis quæ necessario sunt non vituperemur. Ergo, si contingit circa istum amorem recte (C) agere el errare, immo et seipsum contemnere (γ) propter Deum, necesse est qinxl nullius boni concupiscentia respectu sui insit immobiliter el necessario voluntati. — Hæc ille.

V. Alia argumenta Aureoli — Ulterius arguit (ibid., art. 2), probando quod fundamenta sancti Thomæ pro hac conclusione non valeant. Et colligit ex dictis sancti Thomæ, in diversis locis, decem rationes.

Prima est h;ec. Dicit enim Philbsophus, in 2. PAy·sirorum (l. c. 89; el, 7. EV/itr., cap. 8), quod sicut S0 habet principium (3) in speculabilibus, sic se habet finis in agibilihus. Sed intellectus de necessitate adhæret principiis in speculabilibus, quamvis conclusionibus adhæreat contingenter. Ergo voluntas ultimo fini necessario adhæret, quamvis contingenter adhæreat (t) bis quæ sont ad finem. — Contra istam rationem sic dicit Aureolus : Dicendum quod ista ratio evidenter est deducibilis ad oppositum, sic arguendo Sicut se habet principium in speculabilibus, sic linis in agibilihus. Sed sic se IhiIm'l principium in speculabilibus respectu intellectus, quod non solum universalissimum principium de quolibet esse vel non esse, etc., nécessitât intellectum; immo etiam quodlibet principium particulare per se notum, sicut patet in ₱mathematici Ergo sic se habebit finis respectu voluntatis, quod non solum finis universalissimum el ultimus neces^itabil voluntatem; immo etiam quilibet linis particularis. Honor autem et voluptas et scientia sunt jier se appetibilia bona, el quidam lines, ut patet 1. *Ethicorum* (rap. β). Ergo, apprehenso honore, aut voluptate, voluntas necessario complacebit et desiderabit, si ratio tua sit bona.— Et confirmatur. Quia Philosophus, 2. *Physicorum* (t. c. 89) non loquitur de principiis universalissimis, nec de fine ultimo, sed de quolibet principio, el de quuliliet fine; de quo manifeste patet quod non movet necessario voluntatem, alias humilis non contemneret honores, nec temperatus voluptates. — Præterea. Quandocumque ex una similitudine reperta inter aliqua arguitur omnis similitudo, est fallacia consequentis. Sed Philosophus el Commentator assimilant principium lini, 2. *Physicorum* (1. c 89), in online ad conclusiones (a) et ea quæ sunt ad finem, dicendo quod,quemadmodum si principia sunt,conclusiones sunt, eodem modo, si fines sunt, ea quæ sunt ad finem sunt ; volens ex hoc concludere quod non est in eis necessitas simpliciter, sed conditionata, ut patet ibidem. Ergo concludens ex hoc necessitatem simpliciter in voluntate respectu finis, facit fallaciam consequentis.

Secunda ratio est hæc : Omnis motus reducitur ad immobile, sicut patet de motu animalium; animal enim non moveretur, nisi alicui immobili inniteretur, ut palet. Sed voluntas movetur ad diversa objecta, et se habet ad ea mobiliter et contingenter. Ergo npcesse est quod in aliquo objecto immobiliter ligatur. Illud autem non potest esse nisi ultimus linis. Ergo finem ultimum vult de necessitate. — Contra istam rationem dicit quod est deducibilis ad oppositum, sic aiguendo : Omnis motus reducitur ad aliquid immobile. Sed voluntas desiderans per se sanitatem, moveturad potionem. Ergo in illa motione oportel aliquid immobile reperiri. Sed hoc est falsum : quia nw immobilitatur voluntas in desiderio sanitatis, nec in desiderio (lotionis. Ergo non est verum quod omnis motus voluntatis reducatur ad aliquid, in quo voluntas immobiliter quieletur. ₦m valet si dicatur quod in appetitu potionis propter sanitatem non oportet poni aliquid immobile, quia appetitus sanitatis est propter felicitatem. Non valet, inquam : quia dicit Philosophus, 1. *Metaphysics* (cap. 1 el 2), quod scire appetitur propter se, esto quod nullum aliud bonum debeat evenire; manifestat autem hoc sensuum dilectio (6). Ergo in isto motu pneciso, quo quis appetit aliud propter scire, nul propter videre, non occurrit aliquod obje-

(il *chain.* — enim Pr.
(6) *recte.* — Om. Pr.
(γ) conltnincrr. — *condemnare* Pr
(i) principium. — *intellectus* Pr.
(<) *adhaereat.* — *adhstrel* Pr.

(i) renduiionri. — *consequens* Pr
(Λ) *dilectio.* — *delectatio* Pr.

dum cui voluntas inhæreat immobiliter eide necessitate. — Pnelerea. Ideo animalia non moventur nisi alicui immobili innitantur· quia moventur propier impulsionem; pars autem expellens animalia necesse est ul ligatur. Sed voluntas non movet se per expul-ioncm, sed per propriam lilærtalcm. Eigo non indiget aliquo immobili.

Tertia rallo est hæc : Voluntas necessario vult illud cujus ɨrticip.ilione vult quidquid vult. Sed participatione Lentitudinis vult quidquid vult. Ergo liooiitudinem necessario vult. —Contra istam rationem instat, diems quod potest deduci evidenter ad oppositum. Primo sic : Voluntas non necessario vult illud sine cujus participatione aliquid vult. Sed voluntas appetit intellectum el notitiam veritatis, esto quod nihil aliud debent evenire, immo pnescindendo omne (i) bonum pneter ipsum scire. Ergo voluntas non necessario vult linem ultimum, quo proviso adhuc potest appetere aliquid propter se. — Pnelerea. Voluntas non necessario vult illud cujus participatione vult quidquid vult, cum non determinetur circa ea do necessitate quæ vult. Sed voluntas, quantumcumque velit aliquid participatione ultimi finis, non tamen accessitatur ad illud volendum. Ergo nec de necessitate volet linem. — Pnelerea. Voluntas vult illud cujus participatione vult quidquid vult, secundum eos. Sed ultimans Deum esse summum lionum, æstimat participatione cjiïs volendum quidquid vult. Ergo, manente illa æstimatione, de necessitate vult Deum. Hæc autem «estimalio manet in quolibet fideli. Eɪγo fidelis de necessitate vult Deum; cujus oppositum ipsi dicunt. — Pnelerea. Voluntas potest velle omne quod participat rationem ultimi finis. Sed libertas el experientia ɨilærlalis est magna jiars ultimi finis el summi boni. Ergo, présenté summo bono, voluntas potest uti sua libertate in non volendo finem. Aut ergo voluntas ulelur sua libertate, et sic non necessario volet; aut non ulelur (δ), el tamen void (v)uti. **d** sic cogetur in volendo (8) finem; quod est inconveniens manifestum.

Quarta ratio est : Quia moins secundi motoris per impressionem primi moventis lendit in euindem finem quo tendit primum movens; si enim in alium, jam non movetur per impressionem primi moventis in ipsum. Sed voluntas movetur in omnia quæ vult, ex desiderio ultimi finis. Ergo nihil vult in quo non includatur desiderium ultimi finis; nec etiam resilit ab aliquo, nisi ex desiderio ultimi finis. Sequitur ergo quoti non potest resilire a line; ct, per consequens, vult finem de necessitate in universali ostensum. —Contra hanc rationem instat, dicens quod ista ratio potest deduci ad oppositum sic : Agens enim secundum, non agens secundum impressionem primi, non necessario tendit in ipsum, per oppositum propositionis eorum. Sed voluntas potest appetere aliquo? fines secundarios (a) prnpler se, el pnecise, al»<|iie impressione primi finis : appetit enim eos, esto quod nullum bonum debeat evenire, secundum Philosophum, **I**. *Metaphysics* (cap. ɨ et2), et 1. *Ethicorum* (cap 5 el 6). Ergo non necessario movetur in ultimum finem. — Pnelerea. Voluntas appetit suam libertatem, el usum libertatis sme, propter impressionem ultimi finis. Sed, volendo suam libertatem, suspendet actum suum circa ultimum finem. Ergo ex impressione ultimi linis potest (δ) suspendere actum circa ipsum.

Quinta ratio est : Illud quod naturaliter elicitur, necessario elicitur. Sed desiderium finis naturaliter (γ) elicitur a voluntate, ipso ostenso : omnis enim natura vult et appetit naturaliter sibi bonum, juxta illud 1. *Ethicorum* (cap. I), *Omnia bonum appetunt,* el illud 1. *Metaphysics* (cap. 1), Owiiw *homines natura scire desiderant*, el illud Boetii (3. *de Consol.,* pr. 2), *Inserta est nobis naturaliter boni verique cupiditas.* Ergo voluntas de necessitate appetit ultimum finem sibi ostensum per intellectum. — Contra hanc rationem instat, dicens quod ista ratio ad oppositum reducitur manifeste, hoc modo : Illud <juo«i naturaliter elicitur, necessario elicitur. Sed voluntas necessario elicit desiderium respectu mullorum, secundum eos: poliunt enim quod voluntas vult naturaliter intellectui (8) verum, et supposito esse el vivere et multa alia. Ergo voluntas de necessitate desiderabit es>e et scire el multa alia apprehensa, et non solum ultimum finem. Hoc autem est contra experientiam : quia multi desiderant non esse el non vivere; unde el fortia non sperans aliam vitam exponit se morti, ul palet, 3. *Ethicorum* (cap. (Jet seq.).

Sexta rallo talis est : Quod est idem apud omnes, tale est immobile, ul palet, 5. *Ethicorum* (cap, 7). Sed velle bealiludinein corn mime est apud omnes, secundum Augustinum. 13 *de Trinitate,* cap. 8, dicentem : *Omnes beati esse volunt.* El infra : *Illa vera est ct perspecta* (t) *ct examinata et eliquata ac certa sententia, beatos esse omnes homines velle.* Et infra : *Hoc veritas clamat, et natura compellit, cui summe bonus et immutabiliter beatus indidit.* Et Philosophus. 9. *Ethicorum* (cap. I), dicit quod volumus quidem omnes Ixma, eligimus autem nequaquam. Et mulla alia dicit de ista materia Augustinus, 13. *de Trinitate.* Ɛo videtur quod voluntas necessario appetit beatitudinem per intellectum apprehensam.— Contra istam rationem

(i) oniru. — ew Pr.
(<) a verbi· er he usque sd *ulelur,* om. Pr.
) voUL — no/ef Pr.
(i) rotendi». — nuUndo Pr

(a) *lecuiidartoi. — tccundum uhus* Pr.
(fc) *poteit.— ponit* Pr.
(γ) *naturaliter. — necettano* Pr.
(Î) *inlellrctui. — intellectum.* Pr.
(i) *penpecta. — prospecta* Pr.

instat, dicens quod ratio potest reduci in oppositum in hunc modum : Illud est necessarium, quod est idem apud omnes. Sed omnes volunt vile emere et rare vendere, ut ibidem (13 *de Trinity* cap. 3) de mimo recitat Augustinus, qui dixit omnibus exsistentibiiH in Toro. Et multa alia sunt quæ omnes volunt communiter, quia ad illa naturaliter inclinamur Ergo ista et mulla alia de necessitate vellemus; cujus oppositum experimur.

Septima ratio est : Sicut se habet verum (») malum, vel apparens, respectu prosecutionis vel desiderii; sic verum (S) bonum, vel apparens, respectu fug® et resilitionis. Sed malum verum (γ), vel apparens, non potest a voluntate desiderari vel prosequi. Igitur verum (o) bonum, vel apparens, nullo modo potest respui. Tale autem est beatitudo, vel finis ultimus. Ergo ab illa ostensa per intellectum voluntas non potest resilire. — Contra hanc rationem instat, dicens quod ratio potest deduci in oppositum sic : Voluntas potest prosequi quidquid intellectus potest judicare sub ratione l>orii. Sed suspensio volitionis finis ultimi potest apprehendi sub ratione boni, inquantum in illa suspensione est magna libertas, et inquantum illa volitio includit quamdam inutilem occupationem, occupari videlicet in continua musitatione respectu finis. Ergo non apparet cur voluntas non possit prosequi illam suspensionem.

Octava rado est : Quia, si illud quod minus videtur inesse, inest, et id quod magis. Sed minus videtur quod beatitudo, in universali cognita et confuse, trahat immutabiliter voluntatem, quam de objecto beatifico clare viso. Ergo, cum illa de (<) necessitate fruatur, multo fortius Deo clare viso. — Contra hanc rationem instat, reducendo rationem in oppositum, sic : Si illud quod minus videtur inesse, inest, et illud quod magis. Sed minus videtur quod beatitudo, apprehensa ut summum bonum confusum et universale traheret immutabiliter voluntatem, quam de Deo apprehenso ut summum bonum, et sic certitudinaliter æslimato : quoniam particularia magis movent quam universalia, in moralibus præsertim (ζ). Ergo, si summum bonum universale et confusum trahat, dum apprehenditur, immutabiliter voluntatem, mullo fortius Deus,cum aestimabitur suminum bonum, trahet ad se immutabiliter voluntatem ad se diligendum ; cujus oppositum ipsi dicunt. Nec valet si dicatur quod hoc solum tenetur per fidem. Non valet, inquam. Tum quia hoc tenetur per rationem, quod Deus est summum bonum, et illud quo majus excogitari non potest, secundum Anselmum, *Proiolog.* (cap. 3). Tum quia, licet teneatur per fidem et per firmam æstimationem, aeque efficaciter movebit ac si teneretur per.scientiam, sicut dicit Philosophus, 7. *Ethicorum* (cap. 3), contra volentem evadere sermonem Socratis, dicentis quod impossibile est agere contra scientiam, ut patet ibidem.

Nona ratio est : Quia ab illo non potest voluntas resilire, ubi nullam rationem invenit mali, -ed ceperit rationem omnis boni. Sed in Deo clare viso nullam mali reperit rationem, immo plenitudinem omnis boni. Ergo a dilectione illius resilire non potest. El confirmatur : quia voluntas movetur ex aliquo cur, secundum Anselmurn. — Contra hanc rationem instat, reducens eam in oppositum, sic : Si ab illo resilire non potest voluntas, ubi nullam rationem mali invenit, sed potius omnis boni;ergo, cum in Deo concepto a viatore sub ratione omnis boni, viator nihil tale reperiat, stante ista aestimatione, non poterit resilire; et sic nullus poterii peccare, nisi fiat prius hærelicus. El nd confirmationem, dicendum quod voluntas in resiliendo habebit aliquod cur, scilicet experientiam propriæ libertatis.

Decima ratio est : Objectum quod replet totam capacitatem potenti®, immo excedit eam, sic implet et movet illam, quod non potest resilire ab illo, maximesi movetur secundum inclinationem natura. Sed Deus est objectum implens totam capacitatem voluntatis, et in ipsum diligendum voluntas naturaliter inclinatur. Ergo, ipso pnnsente, impossibile est quod resiliat ab eodem, — Contra hanc rationem instat, sic : Objectum quod non replet totam capacitatem potentiae, non attrahit immobiliter voluntatem. Sed tale est Deus. Quod patet dupliciter. Primo quidem, quia non replet nisi mediante actu dilectionis; dilectio vero illa non replet lotam potentiam voluntatis, cum voluntas sit in potentia ad multas alias dilectiones. Secundo vero, quia illud non saliat, quod relinquit desiderium possibile respectu alterius objecti; nunc autem, Deo prasente, adhuc potest voluntas in multis aliis complacere, et forsitan in experientia proprie libertatis; ergo non attrahit immobiliter voluntatem.

Sic ergo, quidquid sit de conclusione, rationes non sunt mullum stabiles. El illud est maxime irrationabile (s), quoi summum bonum universaliter consideratum etapprehensum trahat immobiliter voluntatem, quin (6), stante firma æslimalione quod hoc summum bonum sit solus Deus, i»se Deus sic apprehensus immobiliter moveat voluntatem. Hoc autem videtur necessarium. Quia, sumpta majore per intellectum, et ei adhærente per voluntatem, si sit firma opinio de minori, alisque hoc quod non sil scientia, statim conclusio esi volita, ut patet.

(a) verum. — *verbum* Pr.
(ȯ) verum. — verbum Pr.
(γ) verum. — verbum Pr.
(&) verum. — verbum Pr.
(<) *cie.* — Om. Pr.
(ζ) *prrirrhm.* — e< Pr.

( ) *irrationabile.* — *rationabile* Pr.
( ) *quin.* — uonicim l*r.

7. *Ethicorum* (cap. 3). Unde, si volo omne dulce, et, lacte demonstrato, dico (x), *hoc est dulce,* elatinl conclusio est volita, scilicet *hoc lac.* Pari ratione, si de necessitate volo summum bonum, cognito quod Deussit tale summum bonum (6), statim ergo sequitur quod Deus est volilus do necessitate. Tum quia, stante connexione formalis objecti, super quod transit potentia, cum materiali objecto, simul transit super utrumque potentia; si ergo summum bonum est volitum necessario, el illud applicat firma opinio ipsi Deo, omnino sequitur quod Deus conceptus ut summum bonum necessario appetitur. Idcirco opinio ilia videtur valde irrationabilis (γ).— ll.·.« ille.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III.

PONUNTUR SOLUTIONES

§ L — An ARGUMENTA CONTRA PRIMAM ET SECUNDAM CONCLUSIONES

Ad argumenta Scoti. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supra dictis. Et ad (2) argumenta Scoti, dicitur primo, quod in dictis sancti Thomæ bene intellectis non est aliqua contradictio; licet ipsum non liene intelligentes oppositum opinentur; de quorum numero fuit Scotus, sicut ex sequentibus apparebit. Unde ad primum aryumentuin suum dicitur, negando majorem. Non enim ideo solum voluntas necessario appetit beatitudinem in universali apprehensam, quia in ea est ratio omnis boni, el defectus omnis mali, secundum rem; sed quia illud importat per (e) propriam rationem, ex qua habet quod sil per se objectum voluntatis. Nullum autem particulare bonum ex propria ratione hoc importat; nec quæciimque beatitudo in particulari apprehensa, el secundum propriam rationem, prout pnescindit a communi ratione læatitudinis. Ideo nullum tale est per se objectum voluntatis, sed quasi per accidens; nec necessario movet voluntatem apprehensum (ζ) sub propria ralione, ut accidit communi rationi latitudinis. De hoc beatus Thomas, dist. 49, q. 1, ari 3, ℚ· 1,in solutione primi, sic dicit : «Sicut visibile C'd duplex,scilicet per se,ut color,et per accidens, ut homo; ita etiam appetibile, quod est objectum voluntatis, dupliciter potest accipi, scilicet per se, et per accidens. Per se objectum voluntatis est bonum; sed per accidens hoc vel illud bonum. Et sicut bonum, communiter loquendo, est per «e objectum voluntatis; ita et summum bonum |>olest dici ultimus finis voluntatis, per $‹· loquendo. Sed hoc vel illud bonum ponitur ut ultimus finis voluntatis, el principale ejus objectum, quasi per accidens. Beatiludo autem, quantum ad illud quod in ipsa est per se voluntatis principale objectum, est omnibus nota; sed quantum ad illud quod accidit perse objecto, non est nota omnibus. Omnes enim cognoscunt perfectum bonum, et huc appetunt, dum beatitudinem appetunt; sed hoc perfectum bonum esse voluptatem (a), vel divitias, vel virtutem, vel quidquid hujusmodi, est per accidens; el ideo circa hoc non est inconveniens esse mullos errores. » — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione secundi, sic dicit : « Quamvis divina visio sit ipsa beatiludo, non tamen sequitur quod quicumque appetit Lentitudinem, appetat divinam visionem : quia beatitudo, inquantum hujusmodi, importat per se objectum voluntatis, non autem ipsa divina visio; sicut aliquis appetit dulce, qui non appetit mei. d — Hæc ille.

Ad secundum jialel per idem. Quamvis enim beatiludo in communi non includat, secundum rem, majorem perfectionem quam divina visio aut quævis beatiludo particularis, includit tamen majorem perfectionem secundum rationem; quia ex sua ralione dicit bonum perfectum el summum. Nec ralio valet (S), ut palet per prædicla. Non autem divina visio, aut quodcuinque bonum in particulari consideratum; et ideo non est ita perse objectum voluntatis, nec natum movere voluntatem, sicut beatiludo in communi considerata.

Ad tertium dicitur quod, licet naturalis inclinatio voluntatis sit ad aliquid particulare, non tamen sub ralione particulari, sed sub ralione communi. De hoc sanctus Thomas, 1· ℚ q. 5, ari. 8, in solutione secundi, sic dicit : « Cum voluntas sequatur apprehensionem lationis, sicut contingit quod aliquid est idem secundum rem, quod tamen est diversum secundum rationis (γ) considerationem, ita contingit quod aliquid est idem secundum rem, et Limen uno modo appetitur, alio modo non appetitur. Beatiludo ergo potest considerari sub ralione finalis boni et perfecti, qua· est communis ralio bealiludinis; el sic naturaliter et ex necessitate voluntas in illud tendit, ut dictum est (in corp. ari.). Potest etiam considerari secundum alias raliones speciales, vel ex parle illius operationis, vel ex parte potentiæ operativæ, vel ex parte objecti; et sic non ex necessitate voluntas tendit in ipsam. d — Hæc ille. — liem, pnesenli distinctione, q. i, art. 3, in solutione lerliæ quæsliunculæ, sic dicit : « Objectum voluntatis est

(i) *dico — dicendo* Pr.
(r *a verbo *cognito* ℚuc ad *bonum,* um. Pr.
(r) *irrationabili». — rationabili»* Pr
(i) ad — Om. Pr.
It) *per. — hic* Pr.
(ζ) *apprc/irntum. — apprthentam* IV,
( ) *voluptatem. — voluntatem* Pr.
( ) rnlto *valet. — rationali»* Pr.
(γ) *rationi — (hn. Pr.

in rebus, ut dicit Philosophus, G. *Metaphynicte* (l. c. 8). Et ideo ojiortet quod rnotus voluntatis terminetur nd rem extra animam exsistentem. Quamvis autem res, prout est in anima, possit considerari secundum rationem communem, praetermissa particulari ratione; res tamen extra animam non potest esse secundum rationem communem, nisi cum additione propriæ rationis. Et ideo oportet quod quandocumque voluntas fertur in bonum, quod feratur in aliquod bonum determinatum; et similiter, quandocumque fertur in summum bonum, oportet quod feratur in summum bonum illius vel illius rationis. Quamvis autem ex naturali inclinatione voluntas habeat ut in beatitudinem feratur, quod tamen feratur in talem beatitudinem, hoc non est ex inclinatione nature, sed per discretionem rationis, quæ adinvenit in hoc vel in illo bono summum bonum hominis constare. El ideo quandocumque aliquis beatitudinem appetit aclualiter, conjungitur ibi naturalis appetitus et appetitus rationalis; elex parte appetitus naturalis, semper est ibi rectitudo; sed non semper ex parte appetitus (x) rationalis, scilicet quando appetitur ibi beatitudo ubi vere non est. a — Hæc ille. — Similia dicit, *de Veritate,* q. 22, art. 7 : α Sciendum est, inquit, quod differenter est aliquid provisum homini et cæteris animalibus, tam secundum corpus, quam secundum animam. Aliis enim animalibus, secundum corpus, provisa sunt specialia legumenta (sicut corium durum, plumæ, et hujusmodi), specialia etiam munimenta (ut sunl cornua, et ungues, el hujusmodi); el hoc quia habent paucas vias operandi, ad quas possunt determinata instrumenta ordinari. Sed homini ista sunl provisa in generali, inquantum sunl ei data manus a natura, quibus sibi valeat varia tegumenta el munimenta praeparare; et hoc ideo, quia ralio hominis est ita multiplex, el ad diversa se extendens, quod non possint determinata instrumenta ei sufficientia praeparari. Similiter est etiam ex parte apprehensionis : quia aliis animalibus sunt indita secundum naturalem æslimalionem (6)quædarn substantialesconcepliones eis necessariae, sicut ovi, quod (γ) lupus sil ei inimicus, et alia hujusmodi; sed, loco horum, homini sunt indita universalia principia naturaliter intellecta, per quæ in omnia quæ sunt ei necessaria, procedere potest. El similiter est etiam ex parte appetitus. Aliis enim rebus inditus est naturalis appetitus alicujus rei determinata : sicut gravi, quod sil deorsum; et unicuique animali illud quod est sibi conveniens secundum suam naturam. Sed homini inditus est appetitus ultimi finis sui in communi, scilicet ut appetat naturaliter se esse completum in bonitate. Sed in quo ha completio consistat, utrum in virtutibus, vel scientiis (ζ, vel delectationibus, vel hujusmodi, non est ei determinatum a natura, etc. » — Hæc ille.

A<l quartum dicitur primo, quod voluntas non appetit naturaliter nec necessario aliquod universale prout abstrahit a singularibus, sed naturaliter el necessario appetit rem particularem, puta Dei visionem, sub ratione communi et universali. De hoc latius dicetur, respondendo ad argumenta Durandi, utrum scilicet odium possit esse ad aliquid in universali. — Dicitur secundo, quod intellectus non dictat naturaliter aut necessario beatitudinetn consistere in hoc vel illo particulari, sed in aliquo particulari, cui competat ratio communis beatiludinis. Sed taledictamen est per gratiam, aut per inventionem rationis. — Dicitur tertio, quod non est inconveniens, immo verum, quod aliquod bonum particulare secundum unam rationem necessario appetitur, el secundum aliam non appetitur necessario, sed mere contingenter, ut supra dictum fuit.

Ad quintum dicitur quod arguens ibi deceptus fuit, non intelligent distinctionem sancti Thomæ, quomodo scilicet voluntas necessario vult beatitudinem sub ralione communi conceptam, quoad determinationem actus, non quoad exercitium. Concediditur enim quod voluntas non necessario agit in via, npc necessario elicit volilionem respectu beatitudinis qualitercumque apprehensa»; sed necessitalur quoad specificationem actus, sic quod, fine apprehenso, si aliquem actum volendi circa illum eliciat, ille erit prosecutio, non fuga, vel velle, non nolle. El, licet de hoc plura dicta sint in primo articulo, adhuc deducam dicta sancti Thomæ, *de Veritate,* q. 22, art. G, ubi sic dicit : < Ex hoc aliquid dicitur esse necessarium, quod est immutabiliter determinatum ad unum. Unde, cum voluntas indeterminate se habeat respectu multorum, non habet respectu omnium necessitatem, sed respectu eorum tantum ad quæ naturali inclinatione determinatur. Et quia omne mobile reducitur ad immobile, el indeterminatum ad determinatum, ideo oportet quod illud ad quod voluntas est determinata, sit principium appetendi ea ad quæ non est determinata; et hoc est finis ultimus, ut dictum est (art. 5). Invenitur autem indeterminatio voluntatis respectu trium : scilicet respectu objecti, respectu actus, el respectu ordinis in finem (6). Respectu objecti quidem (γ) est indeterminata voluntas quantum ad ea quæ sunl ad finem, inquantum ad ipsum finem mullis viis perveniri potest, el diversis diversæ viæ competunt perveniendi in ipsum. El ideo non potuit

(e) *appetitu»,* — *habitui* Pr.
(β) wi. — Ad Pr
(γ) *quod.* — *ut* Pr.

( ) trimfin. — *el factu* Pr.
( ) /litam. — *fine* Pr.
(y) *quidem.* — *qiurdani* Pr.

esse appetitus voluntatis determinatus in ea quæ sunt ad finem, sicut est in rebus naturalibus, quæ ad certum finem et determinatum non habent nisi certas et determinatas vias. Et sic patet quod sicut res naturales de necessitate appetunt finem, ita et ea quæ sunt ad finem, ut nihil sit in eis accipere, quod possint appetere et non appetere. Sed voluntas de necessitate appetii finem ultimum, ut non possit ipsum non appetere; sed non de necessitate appetit aliquid eorum quæ sunt ad finem. Undo respectu hujusmodi est in potestate ejus appetere hoc vel illud. —Secundoesl voluntas indeterminata respectu actus ; quia etiam circa objectum determinatum potest uti actu suo cum voluerit, vel non uti; potest enim exire in actum volendi respectu çujuslibet, et non exire. Quod in rebus naturalibus non contingit; grave enim semper descendit deorsum in actu, nisi aliquid prohibeat. Quod exinde contingit, quia res inanimata» non sunt mota? a seipsis, sed ab alio; unde in eis non est moveri et non moveri ; res autem animata? moventur a seipsis; et inde est quod voluntas potest velle vel non velle. — Tertio indelerminatio voluntatis est respectu ordinis in finem, inquantum voluntas potest appetere illud quod secundum veritatem in finem debitum ordinatur, vel etiam secundum apparentiam tantum. El hæc indeterminalio ex duobus contingit : scilicet ex indeterminatione circa objectum in his quæ sunt ad finem ; et iterum (a) ex ȳndétermination apprehensionis, quæ potest esse recta et non recta, etc. ƀ Et post multa subdit : ‹ Cum autem voluntas dicatur libera inquantum necessitatem non habet, libertas voluntatis in tribus considerabitur : scilicet quantum ad actum, inquantum potest velle et non velle; et quantum ad objectum, inquantum potest velle hoc vel illud, et ejus oppositum; et quantum ad ordinem finis, inquantum potest velle bonum et malum Sed, quantum ad primum horum, inest libcrkts voluntati in quolibet statu natura·, respectu cujuslibet objecti. Secundum vero est respectu quorumdam objectorum, scilicet respectu eorum quæ sunt ml finem, et non ipsius finis; et etiam secundum quemlibet statum natura». Tertium vero non est respectu omnium illorum, sed quorumdam eorum, scilicet quæ sunt ad finem; nec respectu cujuslibel status, sed illius tantum in quo natura deficere potest; nam ubi non est defectus in apprehendendo et conferendo, non potest esse voluntas mali etiam in his quæ sunt ad finem, sicut patet in beatis. »— Hæc ille. — Item, *de Malo,* q. 6, articulo unico, in solutione septimi, sic dicit : ‹ Activum non movet nisi quando superat virtutem passivi. Cum autem voluntas se habeat in potentia respectu boni universalis, nullum bonum superat virtutem voluntatis, quasi ex necessitate ipsam movens, nisi id quod est secundum omnem considerationem bonum. Et hoc est solum bonum perfectum, quod est beatitudo. Quod Limen voluntas jiotesl non velle actu : quia jiotesl avertere cogitationem (a) bealiludinis, inquantum movet intellectum ad suum actum. Et, quantum ad hoc, nec ipsam beatitudinem ex necessitate vult; sicut etiam aliquis non ex necessitate calefieret, si posset calidum a se repellere cum vellet. › — Hæc ille. — Ex quibus palet quod, secundum mentem ejus, voluntas non necessitatur ad volendum actu beatitudinem, quoad exercitium actus; sed solum quoad specificationem ejus.

Ad sextum dicilur quod propositio ibidem recitata, vera est, si liene intelligatur, ut palet per pnedicla. Unde istud argumentum, sicut pnecedens, procedit ex falso intellectu dictorum sancti Thomæ, ul præallegata demonstrant.

Sciendum tamen est, pro intellectu conclusionum et solutionum ad objecta contra conclusiones, quod cum sanctus Thomas dicit quod voluntas non necessario sed contingenter vult aut appetit ultimum finem sub ratione communi ultimi linis apprehensum, quoad exercitium actus, et quod respectu cujuslibet objecti potest elicere velle vel suspendero actum volitionis, vel similia verba, hoc non est sic inlelligendum quod, stante apprehensione practica ultimi finis, voluntas possit omnem actum volendi circa illum suspendere, vel nullum actum elicere. Hoc enim repugnat dictis ejus; potissime quia æquiparat voluntatem respectu ultimi finis et intellectum respectu primi principii; constat autem quod impossibile est intellectui proponi primum principium, quin stalim habeat actualem assensum res|)ectu illius; pariformiler ergo habet dicere quod, proposito ultime fine voluntati, praesertim practica» Utputa, utrum sit appetendus vel non, stalim voluntas elicit actum volendi finem ultimum. Dicendum ergo quod voluntas non necessario elicit actum volendi circa ultimum finem absolute, pro tanto quia potest apprehensionem praeficam finis suspendere; et sic, mediante tali suspensione apprehensionum, potest suspendere actum proprium volendi finem. Cum hoc tamen constat quod voluntas necessario elicit actum volendi circa finem ultimum, necessitate suppositionis, scilicet Stante practica apprehensione ultimi finis. Et istud bene facit ad intellectum praedictorum et sequentium. Quia voluntas non potest suspendere actum {volitionis ultimi finis, nisi prius suspendat apprehensionem praeficam ejus; et sic mediale potest proprium actum suspendere, non autem immediate. Et ulterius, nec proprium actum nec alterius potest directe imperare, nec suspendere, nisi quantum tale imperium, vel suspensio, proponitur sibi per intellectum sub ratione boni, et, cum hoc, practice.

(a) iterum. — *intellectum* Pr.

(a) cogitationem. — cognitionem Pr.

— Ad ARGUMENTA CONTHA SECUNDAM CONCLUSIONEM

1. Ad argumenta aliquorum. — Ad argumenta secundo loco inducta contra conclusionem, cl per Durandum recitata, dicitur primo, quod naturalis appetitus voluntatis, quo voluntas naturaliter vult finem, est actus elicitus, ut ostendit sanctus Thomas, 1 p., q. 00, art. 1, ubi sic dicit : a Semper prius salvatur in posteriori. Natum autem est prior quam intellectus, quia natura uniuscujusque rei est essentia ejus. Unde illud quod est nature, oportet salvari etiam in habentibus intellectum. Est autem hoc commune omni nature, ut habeat aliquam inclinationem, quæ est appetitus naturalis, vel amor; quæ tamen diversimode reperitur in diversis naturis, in unaquaque secundum modum ejus. I nde in natura intelligibili invenitur inclinatio naturalis Secundum voluntatem; in natura vero sensitiva, secundum appetitum sensitivum; in natura vero carente cognitione (a), secundum solum ordinem naturae in aliquid › — Ilœc ille. - Ex quibus apprêt quod appetitus naturalis in voluntate non est solus ordo ejus in aliquid. — Similia dicit, *de Veritate,* q. 22, art. 5; et 1· 2·, q. 10, art. 1 : α Sicut, inquit, dicit Boetius in libro *De duabus naturis,* et Philosophus, 5. *Metaphysicx* (t. c. 5), natura dicitur multipliciter. Quandoque enim dicilur principium intrinsecum rebus mobilibus; et talis natura est materia, vel forma, ut patet ex 2. *Physicorum* (t. c. 4 et 12). Alio modo dicitur natura quaelibet substantia, vel quodlibel ens; et, secundum hoc, illud dicitur esse naturale rei, quod convenit ei secundum suam substantiam ; et hoc est idem quod per se inesl rei. In omnibus autem ea quæ non per se insunt, reducuntur ad aliquid quod per se inest, sicut in principium. Et ideo necessc est quod, hoc modo accipiendo naturam, semper principium in eis quæ conveniunt rei, sil naturale. Et hoc manifeste apparet in intellectu : nam principia intellectualis cognitionis sunt naturaliter nola. Similiter etiam principium motuum voluntariorum oportet esse aliquid naturaliter votitum. Hoc autem est bonum in communi, in quod voluntas naturaliter tendit, sicut et quælibet potentia in suum objectum; et etiam ipse tinis ultimus, qui hoc modo se habet in appetibilibus,sicut prima principia demonstrationis in intelligibilibus; et universaliter omnia quæ conveniunt volenti secundum suam naturam. Non enim per voluntatem appetimus solum ea qua· pertinent solum ad potentiam voluntatis, sed etiam ea quæ pertinent ad singulas potentias et ad lotum hominem. Unde naturaliter homo vult non solum objectum voluntatis; sed etiam alia quæ conveniunt aliis potentiis, ut cognitionem veri, quæ convenit intellectui; et esse, et vivere, et hujusmodi alia, quæ respiciunt consistentiam naturalem; quæ omnia apprehenduntur sub objecto voluntatis, sicut quædam particularia bona. › — Hæc ille. — Tunc ad primam probationem illius assumpti, dicilur quod ad hoc respondet in forma mancius Thomas, 1· 2 ubi supra (q. 10, art. 1). Arguit enim sic (secundo loco) : ‹ Illud quod est alicui naturale, inest ei semper, sicut igni esse calidum. Sed nullus motus inesl voluntati semper. Ergo nullus motus est naturalis voluntati. › Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod, in rebus naturalibus, id quod est naturale quasi consequens formam Unium, semper inest, sicut calidum igni; quod autem est naturale sicut consequens matenam, non semper actu inesl, sed quandoque secundum potentiam tantum; nam forma est actus, materia vero potentia; motus autem est actus exsistentis in potentia; et ideo quæ pertinent ad motum, vel quæ consequuntur motum, in rebus naturalibus, non semper insunt; sicut ignis non movetur sempei sursum, sed quando est extra locum suum. Et similiter non oportet quod voluntas, quæ de potentia in actum reducitur, dum aliquid vult, semper actu velit, sed solum quando est in aliqua dispositione determinata. Voluntas autem Dei, quæ est actus purus, semper est in actu volendi. › — Hæc ille. — Ex quibus patet quod non oportet quemlibet appetitum naturalem semper actu esse, stante natura cujus est. — Per idem patet ad continuationem ibi adductam. — Ad aliam improbationem, dicilur quod appetitus naturalis, sicut prius dictum est, diversimode est in diversis; ideo non oportet, si in aliquibus non sit aliud quam sola inclinatio, puta in non cognoscentibus, quod ita sit in sensibilibus vel intelligibilibus. Unde illa argumenta parum habent eflicaciæ.

Ad argumenta autem quæ ibidem recitantur, scilicet quod non omnes appetant beatitudinem appetitu qui sit actus elicitus (quæ etiam sunt Scoti), respondet Durandus (dist. 49, q. 8), dicens quod, ‹ quidquid sit de conclusione, tamen argumenta non valent. Quod patet discurrendo per singula. Cum enim primo dicitur quod nulla potentia superior necrssitatur ab inferiori, — potest dici quod immo, etsi non causaliter, tamen consecutive;sicut intellectus necessario apprehendit quod primo sibi offertur a viribus sensitivis, et tamen intellectus est altior potentia quam sensus. Item, falsum est quod postea assumitur, scilicet quod voluntas est superior intellectu. Hoc enim non est verum; immo potius contrarium. Nam oportet quod voluntas feratur in quodeumque fertur, secundum formam et dictamen intellectus, cum ipsa non possit ferri nisi in cognitum. Ex quo sequitur quod propositio quam assumunt, non est vera, h®c scilicet : Voluntas ex necessitate movet potentias, qua necessitate movetur in suum objectum. Hoc enim non apparet; sed

(λ) *cognitione, — ratione* Pr.

movet eas solum eo modo quo intellectus judicat esse movendas. Et ideo, quantumcumque voluntas ferretur necessario in suum objectum, non oportet quod voluntas moveat (e) necessario alias potentias ad semper ostendendum sibi suum objectum, nisi intellectus judicaret quod tale objectum est sibi semper necessario ostendendum; quod non oportet. » — Hæc Durandus, et bene.

Ad secundum dicit (ibid.) quod, ‹ cum dicitur, Nullus habitus acquisitus potest tantum inclinare voluntatem ad volendum, quantum appetitus naturalis; — dicendum quod non est ad propositum. Quia non loquimur de inclinatione voluntatis in suum objectum per aliquem habitum acquisitum, se‹l per ipsammet naturam potentiæ, quæ habet necessariam habitudinem ad aliquod objectum, ut in ipsum feratur actu elicito; et illa inclinatio potest esse ita efficax, supposita praesentia talis objecti, sicut inclinatio appetitus naturalis. Et iterum, si intellectus qui dicitur habitus principiorum, est aliquid acquisitum, constat quod inclinat aeque efficaciter potentiam intellectivam ad assentiendum necessario primis principiis sibi propositis, sicut appetitus naturalis ipsius intellectus inclinat ip›um ad intelligere. Et eodem modo (G) potest esse in voluntate, si habeat aliquem talem habitum. » — llæc Durandus, et bene.

Ad tertium dicit (ibid.) quod « ad auctoritatem Beati Augustini |›otest dici quod loquitur de libertate a coactione, quæ coactio nunquam est in voluntate; non autem de libertates necessitate immutabilitatis, quæ est in voluntate respectu multorum, vel saltem aliquorum ». — Hæc ille, el conformi1er dictis sancti Thomæ, l p., q. 82, art. I, ubi sic dicit : ‹ Naturalis necessitas non repugnat voluntati; quinimmo necesse est quod, sicut intellectus ex necessitate inhæret primis principiis, ita voluntas ex necessitate inhæreat ultimo fini, qui (γ) e»l beatitudo. Finis enim se habet in operatives sicut principium in speculativis, ut dicitur, 2. *Physicorum* (t. c. 89). Oportet enim quod illud quod inesl naturaliter alicui, et immobiliter, sit fundamentum et principium ornnium aliorum : quia natura rei eat primum in unoquoque, et omnis motus (o) procedit ab aliquo immobili. » — Hæc ille. — Simile dicit, *de Veritate,* q. 22, art. 5 ; « Sicut, inquit, potest accipi ex verbis Augustini in 5. *de Civitate Dei* (cap. 10), duplexes! necessitas : scilicet coactionis, et hæc in voluntatem nullo modo cadere potest ; el necessitas naturalis inclinationis, el tali necessitate voluntas aliquid vult, etc. »

Ad quartum dictum respondet Durandus (ibid.), dicens quod ‹r responsiones ad argumenta ibidem datæ, non valent. Cum enim dicitur primo, quod auctoritates Augustini et Anselmi intelligunlur de appetitu naturali, et non de actu elicito, — patet expresse quod non est verum. Dicit enim Augustinus (a), 13. *de Trinitate,* cap. 3, in fine, quod si ille mimus qui promisit se dicturum quid omnes vellent, el dixit, α *Vili vultis cinere, et care vendere, » si,* inquam, dixisset, a *Omnes beati esse vultis, miseri esse non vultis, » dixisset aliquid quod nullus in sua non agnosceret voluntate. Quidquid enim aliud quisquam latenter velit, ab hac voluntate quæ omnibus et in omnibus satis nota est, nunquam recedit.* Et constat quod loquitur de voluntate, seu actu voluntatis elicito, de quo mimus dixerat, α *Vili vultis emere, et care vendere;* » el non loquitur solum de appetitu naturali voluntatis. Item, 4 cap. ejusdem libri, inquirit, cum omnes velint beatitudinem, an omnes eam noverint (C); constat autem quod *velle* sequens notitiam, est actus elicitus. Item, 5. cap., dicit quod *omnes homines beati esse volunt, idque unum ardenlissimo amore appetunt;* et subjungit quod *nullus potest amare quod nescit* (γ); et ita loquitur de amore sequente cognitionem. Anselmus etiam, *de Casu Diaboli,* cap. 12, circa finem, dicit : *Omnes quippe volunt esse beati.* Et loquitur de beatitudine absolute, quæ includit commodum, de qua loquitur, dicens: *Justitiam non omnes volunt; commodum vero non solum omnis natura rationalis, sed omne quod sentire potest, vult; nam nullus vult nisi quod aliquo modo putat sibi commodum.* Et sic loquitur de *velle* quod sequitur cognitionem, quod *velle* est actus elicitus. Et sic expositio qua exponunt dicta Augustini et Anselmi, non est vera, ut patet clarissime inluenti dicta eorum in pncdictis locis ». — llæc Durandus, et bene.

II Ad argumenta Durandi. — Ad primum Durandi contra eamdem conclusionem, dicitur quod appetitus vel volitio beatitudinis secundum communem rationem, non est solum habitualis, immo actualis; nec est solum velleitas vel appetitus condilionalis, immo velle absolutum; cum sit principium et causa omnium aliorum actuum voluntatis; causa autem non est debilior suo effectu. Tunc ad hujus improbationem, dicitur quod illa probatio non valet, propter mulla. Priino, quia falsum assumit, scilicet quod voluntas nihil (o) absolute el efficaciter velit, nisi proponatur (t) sibi sub ratione l particulari, vel propter rationem particularem, el

(»1 nioveal. — morerei Pr.
(C) rodrm *modo.* — *eodem* Pr.
(γ) *qui.* — gu› Pr.
(Ì) *motus.* — *modus* Pr.
(s) Auguilinu· —Om. Pr
(Q *novenni.* — *noverunt* Pr.
(γ) neadi. — n^icitur Pr.
(Ì) ηιλiI. — aliud Pr.
{») *proponatur* — *proportionatin'* Pr.

non universalem. Hujus ialsitas patet : quia voluntas efficaciter, id est, absolute, potest odire, fugero et detestari aliquid in universali, ut ostendit sanctus Thomas, 1· ❡ <|. 29, ari. 6, ubi quæril : Utrum odium possit esse alicujus in universali? Et in responsione principali sic dicit : « Do universali contingit loqui dupliciter : uno modo, secundum quod subest intentioni universalitatis; alio modo, de natura cui talis intentio attribuitur. Alia est enim consideratio hominis universalis, et alia hominis in eo quod homo. Si ergo universale accipiatur primo modo, sic nulla potentia sensitive partis, nec apprehensive, neque appetiti va, potest tendere in universale : quia universale Iit per aIntractionem a materia individual!, in qua radicatur omnis virtus sensitiva. Potest tamen aliqua potentia sensitiva, et apprehensi va, el appetiti va, ferri in aliquid universaliter; sicut dicimus quod objectum visus est color secundum genus, non quia visus cognoscat colorem universalem, sed quia quod color sil cognoscibilis a visu, non convenit colori inquantum est hic color, sed inquantum est color simpliciter. Sic et odium sensitivæ partis potest respicere aliquid in universali : quia ex natura communi aliquid adversatur animali, el non solum ex eo quod esi particularis; sicut lupus ovi ; unde ovis (a) odit lupum generaliter. Sed ira semper causatur ex aliquo particulari quia ex actu lædenlis; actus autem)>artien larium sunt. El, propter hoc, dicit Philosophus (2. /f/irlor., cap. 4), quod *ira semper est ad aliquid particulare, odium vero potest esse ad aliquid in genere.* Sed odium quod est in parte intellectiva, cum sequatur universalem apprehensionem intellectus, potest utroque modo esse respectu uttiversalis. n — Hæc ille. — Ex quibus patet quod velle et nolle, amor, odium voluntatis possunt esse absolute et efficaciter objecti propositi in universali. Secundo, illa improbatio delicii, quia male applicat distinctionem de voluntate efficaci et inefficaci. Illam enim distinctionem mutuavit a sancto Thoma, I p.,q. 19, art G, ubi quærit : Utrum voluntas Dei semper impleatur? Et distinguit, ibidem (ad 1um), de voluntate antecedente ct consequente. Et illud quod sanctus Thomas vocat voluntatem antecedentem, isto appellat voluntatem inefficacem ; et illud quod sanctus Thomas vocat voluntatem consequentem , iste appellat voluntatem efficacem. Sed applicatio non valet in pro|K>sito. Quia voluntas consequens et efficax proprie est «pia aliquid volumus, consideratis omnibus circumstantiis particularibus; voluntas autem antecedens et inefficax, est qua aliquid volumus, secundum primam sui considerationem, non Limen consideratis particularibus circumstantiis. Constat autem quod ista distinctio in proposito nullum prorsus habet locum : quia beatitudo secundum communem rationem considerata nullam habet rationem non eligibilitatis, sed secundum omnem considerationem eligibilis apparet. — Tertio, probatio, vel improliatio illa, non valet : quia, sicut in superioribus responsionibus dictum est, beatitudinis appetitus in universali semper est cum (a) appetitu alicujus l>eali-tudinis particularis.

Dicitur ulterius, quod arguens male exponit dicta Beati Augustini : quia, sicut ipsernet probavit, contra argumenta Scoti, quod appetitus beatitudinis est actus elicitus, ita haliet consequenter ponere quod ille appetitus est absolutus, et voluntas non solum antecedens, sed consequens; cum Augustinus dicat illum amorem beatitudinis esse ardentissimurn ; el, 19. *de Civitate Dei* (cap. 1), dicit quod *illud est finis boni nostri, propter quod amantur extera, illud autem propter seipsum.* — Quod autem dicit arguens, de immortalitate, vel appetitu illius, — dicitur quod non est simile : quia immortalitas non ita nominat per se objectum voluntatis, sicut beatitudo. Secundo, dicitur quod immortalitas naturaliter appetitur voluntate consequente, et actu elicito implicite, scilicet in appetitu beatitudinis, licet forte non explicite; et ita intelligenda sunt dicta sancti Thomæ, tl 2·, q. 10, art. 1, quæ superius recitata sunt.

Ad confirmationem, dicitur quod nullus naturaliter appetit quod est sibi impossibile per se et ex conditione natum. Nihil tamen prohibet illud quod aliquid naturaliter appetit, esse sibi impossibile per accidens, ex aliqua conditione individui. Sic autem est in proposito «le damnatis respectu appetitus beatitudinis; «pii naturaliter appetunt beatitudinem, licet sil eis impossibilis per accidens. Voluntas enim el appetitus naturalis in eis manet, ut ostendit sanctus Thomas, dist. 50, q. 2, art. I. q|· 1. Ipsemet etiam Durandus (disl. 49, q. 8) respondet ad hoc argumentum, videns ejus inefficaciam. Dicit: α Cum in damnatis natura remaneat integra, ipsi appetunt ap]H'tilu naturali beatitudinem. Et si dicatur quod appetitus naturalis non potest esse frustra ; — dicendum quod verum est in tota specie; nihil tamen prohibet quod in aliquibus individuis speciei frustretur. De appetitu nutem qui est actus elicitus, dicendum quod damnati non appetunt beatitudinem in speciali, appetitu efficaci, laborando vel conando ad aliquam beatitudinem ; cum sciant hoc sibi impossibile. Sed appetitu conditional·) appetunt eam, inquantum habet rationem commodi: vellent enim, si esset eis possibile, eam habere, quatenus est quoddam commodum. El similiter appetunt beatitudinem in generali, scilicet bene habere. › — Hæc Durandus; et bene; hoc addito, quod non solum

(a) om. — Om. Pr

(a) cum, — Om. Pr.

conditional! appetitu, sed appetitu absoluto appetunt beatitudinem ; quia ille appetitus non est in potestate horum, cum insit eis a Deo et a natura.

III. Ad argumenta aliorum. — A<1 primum eorum quæ recitat Aureolus, dicitur'primo, quod auctoritas Augustini ibidem adducta, intelligenda est de voluntate electiva, quia illa plenissime est in potestate volilivæ polentiæ; non autem de voluntate naturali, quia illa non est totaliter in polotale voluntatis. Pro hac solutione, et praecedenti, facit dictum sancti Thomæ, 4. Sentent., dist. 50, q. 2, art. 1, in solutione primæ quæstiunculæ, ubi sic dicit : < In damnatis potest duplex voluntas considerari : scilicet voluntas deliberativa, et voluntas naturalis. Et naturalis quidem non est cis ex ipsis, sed ex auctore natune, qui in natura posuit hanc inclinationem, quæ dicitur naturalis voluntas. Sed voluntas deliberativa est eis ex seipsis, secundum quod in polestale eorum est inclinari per affectum ad hoc vel illud, etc. > Simile dicit do dæmonibus, 1 p., q. 64, art. 2, in solulione quinti argumenti. Item, pro ista solutione facit illud quod dicit, *de Veritate,* q. 22, ari. 5. Ibi enim arguit in op|>ositum quæstionis, septimo loco, sic : « Ex eo quod aliquid voluntarium est, dicitur esse in nobis, ita quod nos sumus domini illius. Sed illud quod est in nobis, el cujus domini sumus, possumus velle et non velle. Ergo omne quoti voluntas vult, potest velle et non velle; et non de necessitate aliquid vult. » Ecce argumentum. Sequitur responsio: < Dicendum, inquit, quod illa ratio procedit de voluntate secundum quod voluntas est. Hoc enim est proprium voluntati,inquantum est voluntas, quod sit domina suorum actuum. > — Hæc ille. — Pro cujus intellectu, sciendum quod in principali solutione illius articuli sic dicit : < Natura et voluntas hoc modo ordinata sunt, ut eliarn ipsa voluntas quædarn natura sit : quia omne quod in rebus invenitur, natura quidem dicitur. Et ideo in voluntate oportet invenin non solum illud quod voluntatis est, sed etiam quod est naturale. Hoc autem est cujuslihet natune creatæ, ut a Deo sit ordinata in bonum, naturaliter appetens illud. Unde et voluntati ipsi inesl quidam naturalis appetitus boni sibi convenientis. Et, praeter hoc, habet appetere aliquid secundum propriam determinationem, non ex necessitate; quod ei convenit inquantum est voluntas. Sicut autem est ordo natune ad voluntatem, ita se habet ordo eorum quæ naturaliter vult voluntas,ad ea respectu quorum non determinatur ex natura, etc. » Vide lotum articulum. Item, ibidem, in solutione quinti ad oppositum, sic «licit : < Voluntas, inquantum est rationalis, ad opposita se habet; hoc enim est considerare ipsam secundum hoc quod est ei propnum Sed. prout est quædarn natura, nihil prohibet eam determinari ad unum. » — Hæc ille. — Et similia dicit in multis locis (a).

Ad secundum dicitur quod major est vera, si intelligatur de agente ex necessitate, quod necessitalur quantum ad exercitium actus; sicut patet in similitudine ibidem adducta, de gravi. Voluntas autem non sic necessitatur ad agendum, ut supra dictum est (6). Non enim necessario agit, nec actum elicit, nisi cum est in certa dispositione, scilicet cum offertur sibi objectum quod est linis. Stante enim tali ostensione, necessario vult, necessitate consequentia», non autem consequentis, et ex suppositione, non autem simpliciter.

Ad tertium palet solutio per praecedentia. Concludit enim quod voluntas non necessario vult finem, quoad exercitium actus. Cum quo stat quod necessario vult finem, quoad specificationem actus. Quia enim voluntas non vult finem quoad exercitium, nisi sibi ostendatur per intellectum; illa autem ostensio est contingens ; ideo consequenter exercitium volendi finem est contingens; nec habet in via quamcumque necessitatem, nisi ex suppositione, el condilionalam, non absolutam; puta si offeratur sibi per intellectum, ul dictum est.

Ad quartum patet per idem. Cum enim quies voluntatis in ultimo fine non sil nisi per aliquem actum dilectionis, vel desiderii, vel delectationis, sicut voluntas non necessario exercitat tales actus nisi sub conditione, ita nec necessario quiescit in fine, quoad exercitium actus, nisi ex suppositione; sed solum quantum ad specificationem actus (γ). Ideo similitudo de quiete gravis in centro non est ad propositum : quia ibi non est exercitium actus contingentis, sed privatio motus, cum praesentia finis. Et sic iterum est ibi necessitas ex suppositione, non simpliciter, nec absoluta; et sic est in proposito. Similiter ncc valet similitudo de appetitu sensitivo : quia ille necessitatur quoad exercitium sui actus; non sic autem voluntas.

Ad quintum palet per idem. Quia major est vera de agente quod (o) agit nec rio, quoad exercitium actus; ut palet in similitudine ibidem adducta, de gravi. Non autem est vera de agente quod non necessilatur ad exercitium sui actus, sed solum quoad ejus specificationem. Ideo non oportet quod voluntas intensissime velit ultimum finem aclunliter, el quoad intensionem actus vel exercitii. Sciendum tamen quod, licet voluntas in via non appetat intensissime ultimum finem «ibi practice ostensum, quoad intensionem actus, tamen intensissime illum appetit, quoad rationem appetendi, quia scilicet illum propter se appetit, alia vero propter ipsum. Item, finem quandoque intensissime appetit; quia

(i) Cfr. pmertlm 1 p., q. 82, art. 1.
(6) Cfr <ui textum Scoti.
(γ) aciui. — *quietu* Pr
(A) *et,* — Ad. Pr.

in quolibet appetitu appetitur finis, implicite vel explicite.

Λ<l textum dicitur quod bene concludit quod voluntas non necessitatur plus quam intellectus, quoad exercitium actus; quod conceditur.

Ad septimum palet per idem quia procedit de necessitate quoad exercitium, non de necessitate quoad specificationem ; et ideo non concludit, nisi sicut procedens.

Ex quibus patet quod illa argumenta nullam efficaciam habent contra conclusionem bone intellectam. Unde el earum inefficaciam Aureolus (1. *Sentent.,* dist. 1, q. 3, art. 2) ostendit dicens quod ‹r omnes illæ possunt reduci ad oppositum contra arguentem. – Prima namque potest sic reduci : Nihil est tam in potestate voluntatis, quam ipsa voluntas. Sed in ejus potestate est actus intellectus, et, eo mediante, potest velle finem et non velle, avertendo intellectum a consideratione finis. Ergo, stante consideratione finis, potest velle el non velle finem. Hic est fallacia figura dictionis, mutando quid in *quale,* substantiam in modum. Non enim sequitur: Voluntas habet in potestate sua actum; ergo immediate lialxil. Nec sequitur : Nihil est tam in potestate voluntatis quam ipsa voluntas; ergo nihil immediatius. Unde, quia voluntas movet se mediante arbitrio, ut prima motio jwissiva sil in liliero arbitrio ab ipsa voluntate, secunda vero motio passiva sic est in voluntate sicut naula movet se mediante nave, idcirco non debet inferri quod immediate possit, sicut nec nauta immediate se posset movere nisi per navim. — Secunda vero sic reducitur : Agens quod necessitatur ad agendum, eadem necessitate removet prohibens, si potesl. Sed appetitus bruti potest figere imaginationem in id quod appetit. Cum ergo de necessitate appetat, el |>o&set figere imaginationem in appetibili, et per consequens removero prohibens, quod est non imaginari (x), sequitur quod semper imaginabitur appetibile unum ct idem. Iloc autem est falsum. Ergo, cum minor sit vera quoad Utrainquo partem, scilicet quod appetitus bruti movetur ad appetibile, el quod appetitus ejus figit imaginationem in appetibili (sicut palet de canibus, qui ex appetitu imaginantur lepores; unde appetitus figit oculos et sensus exteriores in appetibili, el non apparet cur etiam imaginationem non figat), restat ut major argumenti sit falsa. — Tertia quoquo deficit, ut videtur. Appetitus enim bruti, qui osl unum extremum, el appetibile, quod est aliud extremum, necessario se respiciunt; tamen imaginatio qmo est media, non necessario manulenetur in consideratione appetibilis, ul dictum est statim. — Qunrta quoque ratio pari modo infringitur in bruto. El iterum : Illud quod necessario quiescit in aliquo, non necessario manulenet illud, si ab aliquibus abducatur. Seri multa sunt, quæ possunt avertere intellectum a consideratione ultimi finis : videlicet connexio specierum, ex qua oritur quod intellectus transeat subito discursive ab uno in aliud; adhuc etiam occupationes sensuum, de quibus constat quod avertere possunt; et adhuc fames el sitis et indigentia? corporales, de quibus etiam constat; adhuc etiam appetitus prosequendi finem realiter et ea quæ sunt ad finem, qui quidem oritur ex desiderio finis vel eorum quæ sunt ad finem. Ergo non est inconveniens quod voluntas non manuteneat perpetuo volitionem finis in se, aut considerationem ejus in intellectu. — Quinta vero sic potesl reduci : Agens necessario agit de necessitate secundum ultimum polentiæ. Sal intellectus movetur a phantasmate de necessitate. Ergo intellectus <ecundum ultimum potentiæ suæet intensissime intelligerel quodlibet objectum in phantasmate lucens. Hoc autem est falsum. Ergo ot major. Potest enim esse quod voluntas aliquando magis, aliquando minus, in ultimo fine complaceat, vel propter confusiorem considerationem, vel propter majorem occupationem erga sensibilia, vel propter multis alias causas. — Sexta rallo potent reduci sic : Potentia libera per participationem non magis tendit libere in objectum quam illa quæ est libera per essentiam. Sed intellectus potest se suspendere a consideratione finis. Ergo et voluntas a volendo finem. Hucusque bene concludit ratio. Ergo æque immediate, non sequitur; quia nlutatur modus de magis in modum iromediationis. — Septima quoque sic reducitur : Quandocumque agentia sunt ordinata, si necessitas est in superiori, el in inferiori et omnibus aliis. Sed, dato quod voluntas necessario velit finem apprehensum in communi, non propter hoc necessitatur simpliciter, quin possit libere imperare intelkelui ul consideret de his per quæ finis ille ultimus attingatur, et potentia' executive ul exequatur; el possunt talia esse mulla. Ergo adhuc manebit lil»era voluntas, el lota coordinatio eorum quæ sunt ad finem. › — Hæc Aureolus, el bone quoad hominem.

IV Ad argumenta Aureoli. — Ad ea quæ Aureolus primo loco ex se contra conclusionem proponit, dicitur, in generali, quod non aliud concludunt, sicut nec procedentia, nisi quod voluntas non necessario vult finem ultimum in communi ostensum, quoad exercitium actus, absolute. Sed non concludunt quin velit illum necessario quoad specificationem actus; nec quin velit illum necessario quoad exercitium actus, ex suppositione, et ex condilionalilate. Unde

Ad primum argumentum dicitur quod responsio quam secundo loco arguens recitat, sufficienter evacuat argumentum. Nam (a) in fine ultimo, secun-

(») imaginari — imaginnbi/e Pr

(a) Nam. — non Pr,

dum rationem communem finis ultimi vel beatitudinis, nullus apparet boni defectus, nec includitur aliqua ratio mali ex parte objecti, sed potius omnis ratio boni ; quamvis in modo apprehendendi, et ex parte apprehendentis, sil aliqua imperfectio. Et ideo ex hoc bene et optime concluditur quod voluntas non necessario vult illam confusam apprehensionem intellectus, nec suam volitionem consequentem talem apprehensionem; quia in talibus actibus est defectus alicujus boni, et ratio alicujus mali. Et hæc est ratio quare voluntas non necessario movetur ab objecto quocumque, quoad exercitium actus. Sed quin necessario moveatur quoad specificationem actus, ratio nullo modo concludit : quia in beatitudine, secundum rationem communem beatitudinis apprehensa, nec defectus boni, nec alia ratio mali reperitur. — Nec valet quod dicit de alietate apprehensionis : quia beatitudo sic apprehensa, est per se objectum voluntatis; non autem in particulari, vel secundum rationem particularem, materialem, aut accidentalem, apprehensa. Et hoc sufiicit ad hoc quod simpliciter necessario velit finem in communiapprehensum,quoad specificationem; et, quoad exercitium, necessitate suppositionis.

Ad secundum dicitur, negando minorem. Et ad primam probationem ejus, dicitur quod nulla inadfertentia finis ultimi stat cum apprehensione ejus, secundum propriam ejus positionem, secundum quam eel per se objectum voluntatis. Quod autem dicit, de disputatione et studio libri Ethicorum, — non obstat : quia in talibus locutionibus et lecturis non continue apprehenditur beatitudo secundum propriam rationem et per se, sed quandoque secundam rationem materialem et accidentalem, vel particularem ; sic autem apprehensa non necessario movet, sicut nec Deus, aut ejus visio. Et ulterius, sicut supra dictum fuit, non omnis apprehensio ultimi finis, ut sic, necessario movet voluntatem quoad exercitium, nisi sit practice ; in talibus autem disputationibus aut lectionibus solum et duntaxat est speculativa (a) linis apprehensio, quæ, ut sic, nihil aut parum movet ; quia nihil dicit de prosequendo aut fugiendo, vel non dicit aliquid ut conveniens isti; bonum autem apprehensum, si non apprehenditur ut conveniens apprehendenti, non movet, ut in primo articulo dictum eat, in probatione secundæ conclusioni». — Quod autem secundo inducitur, non aliud concludit, nisi quod voluntas non necessario appetit desiderium finis, nec considerationem ejus; quod conceditur. Et ideo argumentum concludit quod voluntas non necessario appetit finem quoad exercitium actus; sed non concludit quod, stante ejus apprehensione practica, secundum propriam rationem, possit non movere; quia illa distractio de qua loquitur arguens, non stat cum firma apprehensione finis.

Ad tertium palet per idem : quia non aliud concludit, nisi quod voluntas non necessario vult apprehensionem, aut desiderium finis, quia tales actus aliqualem imperfectionem important. Sed non concludit quod non necessario velit ultimum finem practice secundum propriam et j>er se rationem apprehensum. Et sic idem quod prius, scilicet quod exercitium actus non est simpliciter necessarium; sed ejus specificatio est simpliciter necessaria, ut sæpe replicatum est.

Ad quartum, negatur major. Cujus ratio patet ex sæpe dictis : narn objectum alicujus volitionis est per se objectum voluntatis, non tamen ejus volitio; ct ideo non oportet quod tanta necessitate voluntas feratur in volitionem illius objecti reflexe, quanta fertur in objectum recte; sicut est in proposito, <le ultimo fine et ejus volilione. Nec valet probatio, quia peccat per fallaciam consequentis : quia in virtute sic arguit, Complacentia finis potest displicere, ergo simul potest esse complacentia finis et displicentia complacentiæ finis; quæ consequentia penitus nihil valet; sed solum concluditur quod displicentia illa potest esse (a) vel post vel ante complacentiam, non autem quod simul esse possit.

Ad quintum, negatur major, tanquam nullius apparentiæ aut probabilitatis. Desiderium enim naturale potest esse de re absente, immobiliter; sicut grave, extra locum suum, naturaliter appetii centrum, el immobiliter. Quies vero, vel delectatio, non est nisi de re pnesente ; sicut grave non quiescit in centro, nisi dum ibi est Sic in proposito: voluntas naturaliter et immobiliter appetit ultimum finem non habitum; sed non quiescit in eo, nisi dum realiter et actu ilitcr habet illum. De hoc sanctus Thomas . ł 2”, q. 23, ari. 4, sic dicit : < Diversitas activi vel motivi, quantum ad virtutem movendi, accipi potest in passionibusanimæ ad similitudinem agentium naturalium. Omne enim movens trahit quodammodo ad se patiens, vel repellit. Trahendo quidem ad se, tria facit in illo. Primo quidem, dat ei inclinationem, vel aptitudinem, ut in ipsum tendat, sicut cum corpus leve, quod est sursum, dat levitatem corpori genito, per quam habet inclinationem et aptitudinem ad hoc quod sit sursum. Secundo, si corpus genitum est extra locum suum proprium, <iat ei moveri ad locum. Tertio dat ei quiescere in loco, cum ad illum pervenit; quia ex eadem causa aliquid quiescit in loco, per quam movebatur ad locum. Et similiter inlelligendum est de causa repulsionis. In motibus autem appetitivæ partis, bonum habet quasi virtutem atlraclivam, malum autem virtutem repulsivam. Bonum ergo

(«) rpeculalito — rpeei/ica Pr.

(a) timui, — Ad. Pr.

primo quidem in potentia appetitiva causât quamdam inclinationem, seu aptitudinem, seu connaturalitatem ad lionuin; quod pertinet ad passionem amoris; cui per contrarium respondet odium ex parte mali. Secundo, si bonum sit nondum habitum, dat ei motum ad assequendum (a) bonum amatum; et hoc pertinet ad passionem desiderii vel concupiscenti»; et, ex opposito, ex parte mali, est fuga vel abominatio. Tertio, cum adeptum fuerit bonum, dat appetitui quietalionem quamdam in ipso bono adepto, et hoc pertinet ad delectationem vel gaudium; cui opponitur, ex parte mali, dolor vel tristitia. j› — Hæc ille.

Ad sextum, negatur minor. Dicitur enim quod quilibet diligit se naturaliter amore amicitiae, et necessario quoad specificationem actus, licet non necessario quoad exercitium, sicut dictum est de appetitu ultimi finis. Nec valet improbatio hujus. Dicitur enim quod, sicut in appetitu ultimi finis potest esse meritum et demeritum, licet naturaliter et necessario appetatur, sic circa amorem sui : quia in tali amore est aliquid determinatum et necessarium a natum, puta quod homo velit sibiipsi bonum ; aliquid autem est ibi non determinatum a natura, puta quod homo velit sibiipsi tale bonum, vel tale; ideo ratione primi non est ibi virtus aut vitium, sed ratione secundi. De hoc, in simili, sanctus Thomas, præsenti distinctione, q. 1, art 3, qu 3, ubi quærit : Utrum aliquis appetendo beatitudinem mereatur? In responsioùè sic dicit : ‹ Bonum quod est objectum voluntatis, est in rebus, etc., » ut supra recitatum est, in principio hujus articuli, respondendo ad tertium Scoti. Item, ibidem, arguit sic, primo loco : « Naturalibus non meremur. Sed appetitus beatitudinis est homini naturalis; alias non esset communis omnibus. Ergo nullus appetendo beatitudinem meretur. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : α Dicendum quod in appetitu beatitudinis semper cum eo quod est naturale, conjungitur aliquid voluntarium, non naturale; et sic potest ibi cadere ratio meriti vel demeriti, b — Hæc ille. — Item, in solutione secundi, sic dicit : α Quamvis nullus possit vitare quin beatitudinem nliquo modo ap|>etat, potest tamen vitare quod non appetat eam eo modo quo appetenda est. Similia dicit, *de Veritate,* q. 22, art. 7, ubi quærit : Utrum aliquis mereatur, volendo illud quod de necessitate vult? Ait enim sic : ‹ Differenter est aliquid provisum homini et cæteris animalibus, tarn secundum corpus, quam secundum animam, etc., n ut supra recitatum fuit (ad 3^® Scoti). Unde, post prædicta, subdit : « Quando ergo homo, ex propria ratione, adjutus divina gratia, apprehendit ali(|uod *(ζ)* speciale bonum ut suam beatitudinem, in quo vero sua beatitudo consistit, tunc meretur, non ex hoc quod appetit beatitudinem, quam naturaliter appetit, sed ex hoc quod appetit hoc speciale, quod non naturaliter appetit, ut visionem Dei, in qua secundum veritatem sua beatitudo consistit. Si vero aliquis per rationem erroneam deducatur ut appetat aliquid speciale ut suam beatitudinem, puta delectationes carnales, in quibus tamen secundum rei veritatem sua)>eatitudo non consistit, sic appetendo læatitudinem demeretur, non quia appetit beatitudinem, sed quia indebite appetit. Patet ergo quod, volendo illud quod quis naturaliter vult, secundum se neque est meritorium neque demeritorium; sed secundum quod specificatur ad hoc vel ad illud, potest esse meritorium vel demeritorium. Et hoc modo Sancti merentur, appetendo Deum, vel vitam æternam. » — Hæc ille. — Et sicut dicit de appetitu beatitudinis, ita debet dici de amore quo quis diligit seipsum, sicut patet, 1· 2ª q. 77, art. 4, ubi quærit : Utrum amor sui sit principium omnis peccati? Item, directius ad prepositum, Ia2ª q. 29, ari. 4, sic dicit : α Impossibile est quod aliquis per se odiat seipsum. Naturaliter enim unumquodque appetii sibi bonum ; nec potest aliquid sibi appetere nisi sub ratione boni ; nam malum est præter bonitatem, ut dicit Dionysius, 4. cap. *de Divin. Nom.* Amare autem aliquid est ei velle bonum. Unde necesse est quod aliquis amet seipsum; et impossibile est quod aliquis seipsum odiat, per se loquendo. Per accidens tamen contingit quod aliquis seipsum odiat. Et hoc dupliciter. Uno modo, ex parte boni quod sibi aliquis vult. Accidit enim quandoque illud quod appetitur esse secundum quid tonum, et simpliciter malum; et, secundum hoc, per accidens vult sibi malum ; quod est odire seipsum. Alio modo ex parte suiipsius, cui vult bonum. Unumquodque enim maxime est illud quod est principalius in ipso; unde civitas dicitur facere illud quod rex facit, quasi rex sit tota civitas. Manifestum est autem quod homo est maxime mens hominis. Contingit autem quod aliqui æslimant se maxime esse id quod sunt secundum naturam corporalem et sensitivam ; unde amant se secundum id quod se esse æstimanl; sed odiunt id quod sunt vere, dum volunt contraria rationi. Et utroque modo ille qui diligit iniquitatem, odit non solum animam suam, sed etiam seipsum. » — Hæc ille. — Similia dicit, 2· 2ª q. 25, art. 7, ubi quærit : Utrum peccatores diligant seipsos? Et respondet, dicens : ‹ Amare seipsum, uno modo est commune omnibus; alio motio est proprium bonorum ; tertio modo est proprium malorum. Quod enim aliquis amet id quod seipsum esse æslimet, hoc commune est omnibus. Homo autem dicitur esse aliquid dupliciter. Uno modo, secundum substantiam suam et naturam. Et, secundum hoc, omnes æstimant tonum commune se esse id quod

( ) *attequendum. — tequmdum* Pr.
( ) *aliquod — ad* Pr.

sunt, scilicet ex anima et corpore compositos. El sic etiam homines boni et mali diligunt seipsos, inquantum diligunt sui ipsorum conservationem. Alio modo dicitur homo esse aliquid secundum principalitatem : sicut princeps civitatis dicitur esse civitas; unde quod principes faciunt, dicitur civitas facere. Sic autem non omnes (estimant se esse id quod sunt. Principale enim in homine est mens rationalis; secundarium autem est natura corporalis sensitiva; quorum primum Apostolus nominat *hominem interiorem, secundum hominem exteriorem,* ut patet, 2. *Corinth.* 4 (v. 16). Boni autem æstimant principale in seipsis naturam rationalem, sive interiorem hominem , el, secundum hoc, æstimant se esse id quod sunt. Mali autem æstimant principale in seipsis naturam sensitivam et corporalem, scilicet exteriorem hominem ; unde non recte cognoscentes (a) seipsos, non vere diligunt seipsos, sed diligunt id quod seipsos esse reputant. Boni autem vere cognoscentes (6) seipsos, vero se diligunt, etc. › — Hæc ille.

V. Ad alia argumenta Aureoli. — A‹l primum eorum quæ Aureolus secundo loco proponit, dicitur quod ratio quæ ibidem recitatur, bona est. Et illam ponit sanctus Thomas in mullis locis : ut puta I p., q. 82, art. 1 el 2; D2r» q. 10, art. I. Nec valet reductio quam facit arguens contra hanc rationem. Dicitur enim quod, licet intellectus de necessitate assentiat aliquibus principiis particaliribus citra primum principium universalium,tamen hoc non est nisi quia ista principia secundaria habent evidentem connexionem cum primo. Et similiter conceditur quod voluntas vult necessario non solum ultimum finem, verum etiam alia quæ habent evidentem connexionem cum ultimo fine, sicut ostendit sanctus Thomas, I p., q. 82, ari. 2, ubi sic dicil : ‹ Sicut intellectus naturaliter inhæret primis principiis, ita voluntas necessario ultimo fini. Sunt autem quædam inlelligibilia, quæ non halænt necessariam connexionem ad prima principia; sicut contingentes propositiones, ad quarum remotionem non sequitur remotio primi principii. Et talibus non ex necessitate intellectus assentit. Quædam autem propositionem necessariae (γ) sunt, quæ habent necessariam connexionem cum primis principiis; sicut conclusiones demonstrabiles, ad (piarum remotionem sequitur remotio primorum principiorum. El hujusmodi intellectus ex necessitate assentit, cognita connexione necessaria conclusionum ad principia per demonstrationis deductionem ; non autem ex necessitate assentit antequam hujusmodi necessitatem connexionis per demonstrationem cognoscat. Similiter etiam ex pario voluntatis. Sunt enim quædam particularia bona, quæ non habent connexionem ad beatitudinern, quia sine his potest aliquis esse beatus; et hujusmodi bonis (a) voluntas non de necessitate inhæret. Sunt autem quædam bona habentia necessariam connexionem ad beatitudinern, quibus scilicet homo Deo adhæret, in quo solo vera beatitudo consistit. Sed tamen, antequam per (C) certitudinem divinæ visionis necessitas hujus connexionis demonstretur, voluntas non ex necessitate Deo inhæret, nec his qua? Dei sunt. Sed voluntas videntis Deum, ex necessitate inhæret Deo, sicut nunc ex necessitate volumus esse beati. » — Hæc ille.

Ad confirmationem ibidem primo loco factam, dicitur quod positio sancti Thomæ non solum inhæret dictis Aristotelis, verum etiam Augustini et Boetii. Et, licet Philosophus, 2. *Phisycorum,* el 6 el 7. *Ethicorum,* non solum loquatur de principiis universalissimis, nec solum de ultimo fine; tamen ex illa similitudine quam inducit inter finem in agibilibusel principium in speculabilibus, potest rationabiliter argui similitudo quam sanctus Thomas inducit, scilicet quod eo modo se habet ultimus finis ad voluntatem, quo modo primum principium ad intellectum, quoad necessario movere; attento quod Philosophus, 1. *Ethicorum,* cap. 1, 2 el 7, sæpe dicil quod ultimus finis operabilium propter se appetitur, et omnia alia propter illum appetuntur. El, 3. *Ethicorum,* dicil, cap. 5, quod *desiderium finis non est spontaneum, sed naturale;* quod maxime oportet intelligi de desiderio finis ultimi, attento quod, in eodem libro cap. 4, dicit quod *per se bonum est simpliciter et secundum veritatem voluntahile, unicuique autem quod videtur.* Et, 7. *Ethicorum,* cap. 8, sic dicit : *In actionibus autem quod cujus gratia principium, quemadmodum in mathematicis suppositiones : neque utique illic ratio rdoctiva principiorum, neque hic; sed virtus naturalis, vel assuefactiva, ejus quod recte opinari circa principium.* Ex quibus, et pluribus aliis dictis ejus, apparet quod appetitus ultimi finis est ex natura, appetitus autem finis particularis est ex aliquo habitu, vel passione, vel aliquo alio superaddito nature. Et ulterius, apparet ex dictis quod primum appetibile sic se habet ad appetitum, sicut primum intelligibile ad intellectum. El ita objectio arguentis non procedit : quia, licet ex illo dicto Philosophi, 2. *Physicorum* (t. c. 89), non habeatur illa maxima sancti Thomæ, habetur tamen ex aliis dictis ejusdem, et ex dictis Augustini et Boetii, et ulterius ex ratione naturali, potissime quia ultimus finis est finis per se, sic quod non per aliud, sicut primum principium est per se principium, et non per aliud; non sic est de aliis princi-

(i) *rognotcenlei.* — *rogitantes* Pr
(i) *cognotctntrs.* — *rogitantri* Pr.
(γ) *nertuan^.* — *neceste* Pr.

(a) *home.* — Om. Pr.
(t) per. — Om. Pr.

piis, nec de aliis finibus; et ideo primo principio proportionari debet ultimus finis, non alii·

Ad secundam confirmationem, patet f»er praedicta : quia ex dictis Philosophi non solum halatur similitudo quam nrguens recitat, sed illa in qua sanctus Thomas se fundat; et ideo (a) non est in ṗroces ejus fallacia consequentis. Sed in processu arguentis est ignorantia dictorum Aristotelis, vel inaverten-tia; hoc attento potissimum, quod Philosophus dicit, in 1. *Politiae* (cap. 6), quod finis cujuslibet artis summe et in infinitum desideratur (6); ex quo vult concludere quod ille qui desiderat pecuniam ut finem, in infinitum el sine termino desiderat pecu-niam.Sic in proposito: dicitur quod non solum finis ultimus secundum veritatem, sed quilibet finis ulti-mus secundum falsam aestimationem, in infinitum et summe desideratur (γ), non quidem quoad actus exercitium, vel intensionem, sed quoad ejus speci-ficationem, et boni desideranti quantitatem.— Potest etiam dici quod quilibet finis, sive ultimus, sive non ultimus, de per se, et ut finis est, ab eo cui finis est, necessario desideratur quoad specificationem actus; licet per accidens possit non appeti, prout non judicatur nec aestimatur finis; sicut pecunia, inquantum hujusmodi, fiotest odiri, non autem ut æstimatur finis. Impossibile namque est finem de per se odiri vel respui ; licet illud in quo constituitur finis, possit odiri et respui; sed hoc est odire finem de per accidens

Ad secundum dicitur primo, quod illa ratio quam arguens recitat, bona est; et illam ponit sanctus Thomas in multis locis, ut patet ex superius dictis.

Dicitur secundo, quod reductio arguentis ad oppo-situm, nihil valet. Cum enim dicit quod in deside-rio jiolionis propter sanitatem nihil est immobili-ter (o) desideratum, — falsum est. Tum quia in tali desiderio principaliter desideratur ultimus finis et beatitudo, quæ fixe et immobiliter desideratur (t). Tum quia ipsa sanitas, ut æslimatur finis, de per se et immobiliter appetitur. Pro intellectu prodicto-rum sanctus Thomas, prosenti distinctione, q. 1, art. 3, in solutione quartæ quæstiunculæ, sic dicil : « Secundum Philosophum, 7. *Ethicorum* (cap. 8), in online appetibilium eo modo se habet finis sicut principium in ordine intelligibilium. Quia autem illud quod est primum in quolibet genere et maxi-mum (ζ), est causa oorum quæ sunt prius, ideo cognitio principii in speculativis est causa cognitio-nis omnium aliorum; el similiter appetitus finis est causa appetendi omnia alia quæ sunt ad finem. Unde, cum beatitudo sit finis humana? naturo, quidquid voluntas appetit facere, ad beatitudmem ordinat. Quod etiam experimento patet. Quicumque enim appetit aliquid, appetit illud inquantum est æstimatum bonum. Per hocautem quod ǎliqui habet aliquid quod æstimat bonum, reputat se ut beatilu-dini propinquiorem : quia additi boni super bonum facit appropinquare bono perfecto, quod est beati-tudo. Et ideo quilibet appetitus in beatitudinern ordinatur. › — Hæc ille. — Item, ibidem, in solu-tione sexti argumenti, sic dicit : ‹ Sicut in intelli-gibilibus non oportet ut omnibus consequentibus demonstrationibus prima principia essentialiter in-grediantur quasi actualiter cogitata, sed virtute tan-tum, dum demonstratio conficitur ex his quæ per prima principia fidem (x) habent; ita, et quamvis omne desiderium ad læatitudinern referatur, non tamen oportet quod in omni desiderio de bealitu-dine actualiter cogitetur, sed desiderium beatitudi-nis est \irtute in omnibus ǎlii desideriis, sicut causa in effectu (δ). · — Hæc ille. — Simile dicit, Il 2", q. 4,art. 6: ‹ Necesse est, inquit, quodomnia quæ homo appetit, appetat propter ultimum finem. Et hoc apparet duplici ratione. *Primo,* quia quid-quid homo appetit, sub ratione boni appetit. Quod quidem, si non appetatur ut bonum perfectum, quod est ultimus finis, necessa est ut appetatur ut tendens in bonum perfectum : quia semper inchoa-tio alicujus ordinatur ad consummationem illius; sicut patet tam in his quæ sunt a natura, quam in his quæ sunt ab arte. Et ideo omnis inchoatio per-fectionis ordinatur(γ) in perfectionem consumma-tam (5),quæ est per ultimum finem. *Secundo,*quia ultimus linis hoc modo se habet in movendo appe-titum, sicut se habet in aliis motionibus primum movens. Manifestum est autem quod causæ secundæ moventes non movent nisi secundum quod moven-tur a primo motore. Unde secunda appetibilia non moment appetitum nisi in ordine ad primum appeti-bile, quod est ultimus finis (‹). › — Hæc ille. — Ex quibus patet quod solutio quam arguens recitat, est sufficiens.

Dicitur tertio, quod improbatio illius solutionis non valet. Unde ad dictum Aristotelis ibidem alle-gatum, virtualiter respondet sanctus Thomas, ubi supra (q. 1, art. 6), in solutione primi et secundi. Arguit enim sic, primo loco: ‹ Ea quæad ultimum finem ordinantur, seriosa dicuntur,quasi (ζ) utilia. Sed jocosa a seriis distinguuntur Ergo ea (η) quæ homo jocose facit, non ordinat in ultimum finem. — Proterea : Philosophus dicit in principio

( ) *ct iden. — etc.* Pr.
( ) *desideratur. — desideretur* Pr
(γ) *desideratur. — desideretur* Pr.
(5) *immobiliter. — immobilis* Pr.
(‹) *desideratur, — desideretur* Pr
(ζ) nioriniuni. — maxime Pr.
( ) *fidem. — finem* Pr.
( ) *effectu. — effectum* Pr.
(γ) orthruilur. — *ordinetur* Pr.
($ ronjummoiam. — *consumptam* Pr.
(t *finit.* — Om. Pr.
(ζ *quasi. — quod* Pr.
(η) ea.— Min Pr.

Metaphysicæ (lib. **I**, cap. 2), quod edenti® speculati v;r· propter seipsas quaeruntur. Noc tamen potest did quod qumlibet earum sit ultimus finis. Ergo non omnia qua» homo appetit, appetit propter ultimum finem. » Ecce duo argumenta, primum, et secundum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod actiones ludicrae non ordinantur ad aliquem finem extrinsecum ; sed tamen ordinantur ad bonum ipsius ludentis, prout sunt delectantes, vel requiem prostantes. Bonum autem hominis consummatum, est ultimus finis ejus. — Et ad secundum, similiter dicendum quod scientia speculativa, quæ appetitur propter se, appetitur ul quoddarn bonum spéculantes, quoi comprehenditur sub bono completo, quo‹i est ultimus finis. » — Hæc ille. — Ex quibus patet quomodo inlelligi debet dictum Aristotelis, in i. j/dap/it/sicæ (cap. 2), quod scire appetitur propter m?, el non propler aliud : quia scilicet non appetitur propter aliquam utilitatem exteriorem, loquendo de s ire speculativo; cum quo stat quod appetitur propter finem interiorem, qui est perfectum hominis bonum.

Dicitur quarto, quod non solum in animali omnis motus procedit ab aliquo immobili ; immo etiam, in universo, primum movens simpliciter oportet esse immobile, ut probatur, 8. *Physicorum* (t. c 46). Et similiter, in quolibet ordine moventium et mobilium, primum movens in tali ordine est immobile, illo motu quo movet alia.

Ad tertium dicitur quod ratio ibidem pro conclusione recitata, l»ona est. Et eam ponit sanctus Thomas in multis locis, praesertim, *de. Veritate,* q. 22, ari. 2, ubi quærit : Utrum omnia appetant ipsum Deum? Item, 1. et 3. *Contra Gentiles,* in mullis capitulis (a) implicite tali utitur medio.

Dicitur secundo, quod prima reductio quam arguens contra prodictam rationem facit, non valet : quia fundatur in illo fako prius negato, scilicet quod notitia veritatis appetatur propler se, el non propter læatitudincm ; hujus enim fnlsilas superius (ad secundum) est ostensa.

Dicitur tertio, quod secunda reductio non valet : quia, ut prius (ad primum) dictum est, voluntas non solum necessario vult ultimum finem, immo multa alia, quæ habent evidentem connexionem ad ipsum·

Dicitur quarto, quod terlia reductio non valet, propler multa. Primo, quia reputat inconveniens illud quod est verum, scilicet quod voluntas naturaliter vel necessario appetat Deum. Hoc enim verum est, secundum sanum intellectum, scilicet quod voluntas non potest de |>er se odire Deum ', immo, ut sic, naturaliter appetit Deum, quoad specificationem actus. De hoc sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 22. art. 2, sic dicit ; « Omnia naturaliter appe-

te) Cfr przierUm in I Cont *Gent* , cap. 75 et W0.

hint Deum implicite, non autem explicite. Ad cujus evidentiam, sciendum est quod secundaria causa non potest influere in suum effectum, nisi inquantum recipit virtutem primæ causas. Sicut autem influere causæ efficientis est agere, ita influere causæ finalis est appeti et desiderari. Et ideo, sicut secundarium agens non agit nisi per virtutem primi agentis exsistentem in eo, ita secundarius finis non appetitur nisi per virtutem finis principalis in eo exsistentem, prout scilicet est ordinatum in illuni, vel haliet similitudinem ejus. El ideo, sicut Deus, propler hoc quod est principium efficiens, agit in omni agente; ita, propler hoc quod est ultimus finis, appetitur in omni fine. Sed hoc est appetere ipsum Deum implicite : sic enim virtus primæ causæ est in secunda, ut principium in conclusionibus; resolvere autem conclusiones in principia, vel secundas causas in primas, est tantum virtutis rationalis; unde solum rationalis natura potest secundarios fines in ipsum Deum per quamdam viam resolutionis deducere, ulsic ipsum explicite appetat. Et sicut in demonstrativis scientiis non recte sumitur conclusio nisi per resolutionem in prima principia, ita appetitus creatura rationalis non est rectus nisi per appetitum explicilum ipsius Dei, aclu vel habitu, d — Hæc ille. — liem, I p., q. 60, ari. 5, concludit quod ‹ naturali dilectione angelus el homo plus el principalius diligunt Deum quam seipsos ». Item, ibidem, in solutione quarti argumpnti, sic dicit : u Deus, secundum quod est universale bonum, a quo dependet omne bonum naturale, diligitur naturali dilectione ab unoquoque; inquantum vero est bonum beatificans su peniaturaliteromnes supernatural! beatitudine, sic diligitur dilectione charilalis. » — Huc ille. — Secundo deficit illa reductio : quia, posito, vel concesso, quod Deus non necessario diligatur explicite a viatore, sed mere contingenter, secundum aliquam rationem, puta inquantum est principium supcrnaturalis beatitudinis, vel hujusmodi, reductio facta male sumitur. Deberet enim sic argui : voluntas necessario diligit vel vult illud cujus participatione vult quidquid vult; sed voluntas participatione Dei vult quidquid vult; erçro, etc. Et tunc negaretur minor. Unde reductio syllogistica quam facit arguens, ebt ex quatuor terminis; et ideo non valet, cum non sit in aliqua figura.

Dicitur quinto, quod reductio quarta non valet. Quia, si aliquid concludat, hoc solum concludere potest, quod voluntas non necessario vult ultimum finem quoad exercitium actus; quia quoad hoc solum habet contingentem libertatem respectu ultimi finis.Elhoc conceditur, loquendo de viatore,qui non videt Deum per essentiam. Sed non concludit quin necessario velit ultimum finem quoad specificationem actus. Si autem arguens loquatur de fine ultimo clare viso, argumentum non valet, sed est fallacia consequentis, quasi si sic argueretur : volun-

las videntis Deum potest velle experiri suam lilær-lalein ; ergo |>otesl velle exper iri suam libertatem in suspendendo actum divime dilectionis; ubi plane est fallacia consequentis. Licet enim voluntas beata (a) videntis Deum possit vel velle experiri suam libertatem, vel ea uti in mullis, non tamen circa suspensionem divinæ dilectionis. Cujus ralio est : quia illa suspensio non potest ostendi sibi sub ratione boni, sed sub impedimento sumini boni. De hoc beatus Thomas, in mullis locis, potissime, 3< *Contra Gentiles,* cap. 62, ubi probat quod videntes Deum, in perpetuum eum videbunt. Inter cetera arguit sic : « Impossibile est quod aliquis a Iκ>ηο quo fruitur velit discedere, nisi propter aliquot! malum quod in fruitione illius boni aestimatur, saltem propter hoc quod aestimatur impedimentum majoris boni : sicut enim nihil appetitur nisi sub ratione boni, ita nihil fugitur nisi sub ratione mali. Sed in fruitione illius visionis non potest esse aliquod malum, cum sit optimum ad quod creatura intellectualis pervenire potest; neque etiam potest esse quod ab eo qui illa fruitur visione, aestimetur in ea esse aliquod malum, vel aliquid ea melius, cum visio illiussummæ veritatis omnem falsam aestimationem excludat. Impossibile est ergo quod substantia intellectualis quæ Deum videt, unquam illa visione carere velit. › — Hæc ille. — Item, *dc Veritate,* q. 24, art. 8, arguit sic. secundo loco : « In potestate liberi arbitrii est uti gratia vel non uti; nam liberum arbitrium a gratia cogi non potest. Sed si liberum arbitrium gratia sujierinfusa non utatur, decidit in malum. Ergo nulla gratia superveniens potest liberum arbitrium confirmare in bono, d Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod in potestate liberi arbitrii est non uti habitu, cum hoc ipsum quod est non uti habitu, potest sibi proponi sub specie boni ; quod de gratia in beatis accidere non potest. › — Hæc ille, -Siinilia ponit, l p., q. 62, art. 8, ubi quærit Utrum angelus beatus peccare possit?

Ad quartum dicitur primo, quod ratio illa quæ ibidem recitatur, bona est, ut patet in probatione conclusionis. — Dicitur secundo, quod prima reductio contra hanc ibidem facta, non valet : quia minor ibidem assumpta falsa est, ul patet ex pnecedentibus; voluntas enim nihil vult nisi ultimum finem, vel aliquid aliud propler ipsum. Quod autem objicitur de appetitu $cientia supra solutum est (ad secundum). — Dicitur tertio, quod secunda reductio concludit quod viator non necessario vult ultimum finem quoad exercitium actus, quia illa suspensio actus intellectus de fine ultimo considerantis potest sibi proponi sub specio boni; et hoc conceditur. Sed non concludit hoc do vidente divinam essentiam, et beato. Undo non valet, ut dictum est frequenter.

Ad ‹|iiiutuni dicitur primo, quod ratio ibidem recitata bona est; dum tamen necessitas de qua fit wrrno, sane mbdligatur, scilicet quoad specificationem actus, non autem quoad exercitium. — Dicitur secundo, quod reductio ibidem facta non valet : quia, licet aliquis posset appetere *non esse* de per accidens, et *non vivere,* semper tamen cum hoc appetit per se *esse* et *vivere* et *intelligere.* De hoc sanctus Thomas, 4. *Sentent.t* dist. 50, q. 2, art. I, in solutione tertiæ quæstiunculæ. Item, dial. 49, q. 1, art. 3, q|· 4, arguit sic, quarto loco : ‹ Mors nullo modo potest ad l>eatitudinem ordinari, nisi forte sub spe vilæ ℭonsequendo |>osl mortem ; quia beatitudo non nisi viventis est. Sed quidam mortem seipsos pati voluerunt, vel a seipsis, vel ab aliis, sub nulla spe future vilæ. Ergo non omne quod quis vult, propter beatitudinem vult. › Ecce argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum, inquit, quod aliqui sine spe future vitas morti se exposuerunt dupliciter. Ùno modo, propter operationem virtutis; sicut illi qui ut salvaretur patria, vel ut aliqua inhonesta vitarent, mortem sustinere præelegerunl. Et hoc quidem in beatitudinem ordinabant, secundum eorum æstimationem : non quidem consequendam post mortem, sed in ipso ojiere tunc consequendam; quia facere perfectum opus virtutis, quod erat in sustinendo mortem, erat ab eis maxime desideratum, in quo beatitudinem ponebant. Alio modo, propler tædium ℳiseris quam sustinebant, quam per mortem vitare se æstimabant. Vitare autem miseriam et appetere beatitudinem in idem coincidunt. El ideo constat quod desiderium eorum qui mortem sustinere voluerunt, ad beatitudinem ordinabatur (%). › — Hæc ille.— Ex quibus apparet quod in quolibet appetitu voluntatis appetitur beatitudo implicite, et similiter *esse* et vivere, sine quibus beatitudo esse non potest; licet *non esse* per accidens appetere possit. Sed hoc totum est ex naturali amore essendi. Omne siquidem odium causatur radicaliter ex aliquo amore, ut ostendit sanctus Thomas, !· 2·, q. 29, art. 2, et ari. 4, in solutione secundi, ubi dicit sic : ‹ Nullus vult sibi malum, nec facit, nisi inquantum apprehendit illud sub ratione boni; nam et illi qui interimuntseipsos, hoc ipsum quod est mori, apprehendunt sub ratione boni, inquantum est terminativum alicujus miseℳia vel doloris. ›› — Hæc ille.

Ad sextum dicitur quod ratio ibidem recitata, bona est, sane intellecta. Et illam ponit beatus Thomas, in pnesenti distinctione, q. 1, art. 3. — Dicitur secundo, quod reductio contra illam rationem facta non valet : quia assumit manifeste falsum, sci-

(e) *inter.* — Ad Pr.

(a) *ordinabatur.* — ordinalur Pr.

licet quod omnes homines velint vile emere, et care vendere, sicut patet per Augustinum, ubi recitatur, scilicet 13. *de Trinitate,* cap. 3, ubi sic dicit : *Scio ipte hominem, cum venalis codex fuisset ei oblatus, pretiique ejus ignarum, et ideo quiddam exiguum poscentem cerneret* (a) *venditorem. justum pretium quod multo amplius erat, nec opinanti dedisse. Quid si etiam sit quisquam tanta nequitia possessus, ut vili vendat qua dimiserunt patentes, et care emat quæ consumant libidines? Non est, ut opinor, incredibilis ista luxuries; et* si *quærantur tales* (δ), *reperiantur, aut etiam non quxsiti fortassis occurrant, qui nequitia majore quam theatrica, propositioni vel pronuntiationi theatrica insultent, magno pretio stupra emendo, parvo autem rura vendendo. largitionis etiam gratia novimus quosdam emisse frumenta curium, et vilius vendidisse suis civibus. Illud etiam quod vetus poeta dixit Ennius, « omnes mortales sese laudari exoptant, › profecto de seipsoet de his quos expertus fuerat, conjecit in aliis, et videtur pronuntiasse omnium hominum voluntates.* — Hæc Augustinus, in forma.

Ad septimum patet responsio per ea quæ dicta sunt ad tertium et quartum. Concludit enim quoddam verum, sed nihil contra intellectum conclusionis.

Ad octavum dicitur primo, quod illam rationem non reperio explicite in dictis sancti Thoms. Potest tamen elici ex dictis ejus : quia, secundum eum, voluntas necessario vult utrumque, scilicet læatitudinem in communi conceptam in via, et Deum clare visum in patria; sed magis necessario Deum clare visum, quia illum necessario vult duplici modo, scilicet quoad specificationem actus, inquantum non potest eum nolle vel respuere vel odire, et quoad exercitium actus, inquantum non potest suspendere actum volitionis circa Deum; secus est de beatitudine in communi ratione apprehensa in via, ut sæpius fuit recitatum. Et quod Deum clare visum necessario voluntas velit, in multis locis ostendit sanctus Thomas, potissime, 1 p., q. 60, art. 5, in solutione quinti argumenti, ubi sic dicit : « Cum in Deo sit idem ejus substantia et bonum commune, omnes qui vident ipsam Dei essentiam, eodem motu dilectionis moventur in ipsam Dei essentiam, prout est ab aliis distincta, et secundum quod est quoddam commune bonum. Et quia, inquantum est commune bonum, naturaliter amatur ab omnibus, quicumque videt eurn per essentiam, impossibile est quin eum diligat. Sed illi qui non vident essentiam ejus, cognoscunt eum per aliquos particulares effectus, qui interdum eorum voluntati conlrariantur; et sic hoc modo dicuntur odio habere Deum; cum tamen, inquantum est bonum commune omnium, unumquodque naturaliter plus diligat Deum quam seipsum. » — Haec ille. — Simile dicit, 2ª 2æ q. 34, art. 1 ; et 4. *Sentent.,* dist. 48, q. 1, art. 3 (ad 2um). *De Veritate,* q. 22, art. 2, in solutione tertii : ‹ Deus, inquit, potest dupliciter considerari ; scilicet vel in se, vel in suis effectibus. In se quidem, cum sit ipsa essentia bonitatis, non potest non diligi; unde ab omnibus videntibus eum per essentiam diligitur; et ibi, quantum quis cognoscit, tantum diligit. Sed in aliquibus effectibus suis, inquantum sunt contrarii voluntati, sicut sunt pœnæ illate, vel præcepta quæ gravia videntur, ipse Deus refugitur, et quodammodo odio habetur. Et tamen oportet quod illi qui eum quantum ad aliquos effectus odiunt, in aliis effectibus eum diligant : sicut scilicet ipsi dæmones, secundum Dionysium, 4 cap. *de Divinis Nominibus,* appetunt *esse* et *vivere* naturaliter, et in hoc ipsum Deum appetunt et diligunt, d — Hæc ille. — Et similia dicit in multis locis.

Dicitur secundo, quod reductio facta contra illam rationem non valet : quia supponit falsum, scilicet quod de mente sancti Thomæ sit quod Deus apprehensus ut summum bonum possit respui, vel odiri ; hoc enim falsum est, ut patet per prædicta. Deus enim apprehensus sub ratione summi boni (a), vel prout principium omnis boni natune vel graliæ, necessario diligitur, quoad specificationem actus; sed quia in via non semper actualiter apprehenditur sub tali ratione, sed potius ut prohibitor et punitor culparum, vel sub alia ratione impertinente ad rationem summi boni, ideo in via potest non diligi, vel odiri, aut respui, quoad illas rationes.

Ad nonum (Xitel per prædicta. Ratio enim ibidem adducta, est (6) sufficiens; et ejus impugnatio non valet. Dicitur enirn quod, stante illa æstimotione quod in Deo est ratio omnis boni et carentia omnis mali, voluntas necessario appetit Deum sub illa ratione. Cum autem arguens infert quod nullus poterit peccare, nisi prius fiat haereticus; — dicitur quoti ista consequentia est derisibilis. Tum quia inulti possunt peccare mortaliter, fruendo creaturis, nihil actualiter cogitando de Deo, nec de ejus bonitate aut malitia ; et sic non oportet eos erronee judicare circa Deum, nec effici haereticos. Tum quia, dato quod ille qui peccat aclualiter cogitet de Deo, non oportet quod judicet eum carere aliquo bono in se, vel habere aliquod malum in se ; sed sufficit quod apprehendat eum, ut auctorem (γ) effectuum sibi displicibilium, et sic avertatur ab eo, vel odiat eum ; et sic non oportet quod erronee circa fidem judicet de Deo. Tum quia, dato quod aliquis peccator erroneo judicet de Deo, puta Deurn esse injustum prohibito-

(›) *cemerrt.* — *cernunt* Pr.
(«) er. — Ad. Pr.

boni. — Om. Pr.
(β) eft. — Orn Pr.
(γ) auctorem. — actorem Pr.

rem et punitorem peccatorum, vel injustum llagellatorem hominum in corpore vel in bonis, iste error in particulari non constituit hæreticum, potis-ime si talis error proveniat ex aliqua passione ine, vel tristitiæ, vel hujusmodi; ad hæreaiin enim proprie dictam requiritur perversum judicium ex electione procedens, et pertinax adhæeio ad illud, ut ostendit sanctus Thomas,2· 2 ,q. 11,ari.2 (ad 3M,n). — Dicitur ulterius, quod, licet illa æstirnatio de qua loquitur arguens, maneat, in quolibet fideli, habitu, non tamen semper manet actu; et, in ejus absentia, voluntas potest averti a Deo privative, vel contrarie, sine quacumque hæresi. — Ulterius, dicitur quod non quælibet dilectio, vel appetitus, aut volitio Dei excludit peccatum mortale, sicut patet ex dictis; nam dæmones, et damnati, et ipsi qui odiunt Deum, diligunt eum; sed sola dilectio charitatis, qua initur (x) spiritualis amicitia cum Deo, et quæ (6) hominis voluntatem divinæ totaliter subjicit voluntati, excludit peccatuto mortale. Patet ergo, ex prædictis, quod consequentia in qua se fundat arguens, penitus nihil valet : tum quia illa æstimatio de qua loquitur, non semper actu manet in quoliliel fideli; tum quia non omnis dilectio Dei repugnat peccato mortali; tum quia non omnis peccans mortaliter | false judicat circa credenda; tum quia non omnis | false judicans circa credenda, est hærelicus.

Ad decimum dicitur primo, quod illam rationem | non legi explicite in sancto Thoma; licet implicite contineatur, et elici possit ex dictis ejus. Dicit enim, I p., q. 82, art. 2, in solutione secundi argumenti : « Movens tunc ex necessitate causal motum in mobili, (piando potestas moventis excedit mobile, ita quod tota possibilitas mobilis subdatur moventi. Cum autem possibilitas voluntatis sil respectu boni universalis et perfecti, non subjicitur tota ejus possibilitas alicui particulari bono; et ideo non ex necessitate movetur ab illo. » — Hæc ille. — Item, 2 2 , q. 24, ari. 11, ubi quærit, Utrum charitas semel habita possit amitti, sic dicit . « Do ratione formæ est quod sil in subjecto amissibiliter, quando non replet totam potenlialitatem materiæ : sicut patet in formis generabilium et corruptibilium (γ), quia materia eorum sic recipit unam formam quod remanet in ea potentia ad aliam formam, quasi non repleta lota potentialilate materiæ per unam formam; et ideo una forma potest amitti per acceptionem alterius. Sed forma cœlestis corporis, quia replet lotam materiæ potentialilatern, ita quod non remanet in ea potentia ad aliam formam, inamissibilitor inest. Sic ergo charitas patriæ, quia replet lotam potenlialitatem rationalis mentis, inquantum scilicet omnis motus actualis ejus fertur in Deum, inamissibiliter habetur. Charitas autem viæ non sic replet potenlialitatem sui subjecti, quia non semper actu fertur in Deum; unde quando actu non fertur in Deum, potest aliquid occurrere per quod chantas amittatur. › — Haec ille. — Similia dicit in quæ· stionibus *de Virtutibus (dc Charitate,* art. 12), ubi quærit : Utrum duritas semel habita possit amitti?

Dicitur secundo, quod reductio enntra illam rationem non valet; quia minor ibidem assumpta, falsa est. Nec valel ejus prima probatio. Dicitur enim quod dilectio Dei in patria sic dicitur replere totam potentiam, non quin permittat et compatiatur secum alium actum voluntatis, sed ideo quia omnis alius actus voluntatis regulatur per eam. Unde beatus Thomas, *de Virtutibus,* ubi supra *(de Charitate,* art. 12), sic dicit : ‹ Chantas implet polentialitatern sui subjecti, secundum quod suum subjectum reducit in actum dilectionis. Et ideo, in patria, ubi semper in actu chantas diligit Deum ex toto corde suo, et nihil aliud diligit nisi actuahter referendo in Deum, chantas inamissibiliier habetur. Sed, in statu viæ, chantas non implet totam potentialilatern animæ, qua.· non semper actualiter moxelur in Deum, omnia in ipsum actuali intentione referens. Et ideo charitas viatorum amissibiiiler halætur, quantum est ex parte subjecti › — Haec ille. — Similiter dicit, I p., q. 62, art. 8, ubi quærit : Utrum angelus beatus possit peccare? Ait enim sic: « Hoc modo se habet videns Deum ad ipsum Deum, sicut quiciimque non videns Deum ad communem lationem boni. Impossibile est autem quod aliquis quodeumque velit et operetur, nisi attendens ad bonum ; vel quod velit divertere a bono, inquantum hujusmodi. Beatus ergo non potest velle, vel agere, nisi attendens ad Deum. Sic autem volens, vel agens, non potest peccare, a — Hæcille. — Item, ibidem, in solutione secundi, sic dicit : « Voluntas angeli læati se habet ad opposita, quantum ad multa facienda vel non facienda. Sed quantum ad ipsum Deum, quem videt esse essentiam bonitatis, non se habet ad opposita; sed ad ipsum omnia dirigit, quodeumque oppositorum eligat; quod sine peccato est › — H:cc ille. — Similiter, secunda probatio non valet. Quia, licet voluntas videntis Deum, sit in potentia ad multa objecta, tamen in omnibus vult Deum, et Deus est ratio volendi omnia alia. Nec oppositum potest contingere : cum omnia aha objecta referantur actualiter in Deum sicut in finem, ut dictum est; finis autem est ratio volendi illud quod est ad finem. De hoc sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 21, art. 8: «Videntes Deum per essentiam, cognoscent ipsum Deum esse finem maxime amandum; cognoscent etiam omnia quæ ei uniunt, vel quæ ab eo disjungunt, in particulari, cognoscentes Deum non solum in se, sed prout est ratio aliorum; et ex hac cognitionis clantale in tantum mens roborabitur, quod in inferioribus viribus nullus I motus insurgere poterit, nisi secundum regulam

(a) irnii/r. — innititur Pr.
(‹/) çur. — çut Pr.
(γ) *el corruptibilium.* — Om. Pr

rationis. Unde, sicut immutabiliter bonum in generali appetimus, ita immutabiliter in particulari bonum divinum appetunt mentes beatorum, d — Hæc ille. — De hoc etiam satis dictum est supra (ad *3°·)*.

Dicitur tertio, quod suspendere actum dilectionis Dei ad experiendum propriam libertatem, non potest apparere bonum videnti Deum per essentiam, ut supra (ad 3UW) dictum fuit; et ideo non potest esse volitum a vidente Deum, loquendo de potentia Dei ordinata. Secus forte posset contingere de potentia Dei absoluta. Et secundum liane distinctionem intelligo omnia supradicta·

Dicitur quarto, quod, judicato per intellectum quod Deus sit summum hominis bonum, necessarium esi, necessitate suppositionis, quod voluntas velit Deum, stante actuali assensu premissarum, de quibus arguens loquitur. Non tamen sequitur nec concluditur quod voluntas necessario velit Deum, necessitate absoluta : nec quoad exercitium actus, quia talis assensus non semper est in intellectu; nec quoad specificationem actus, quin scilicet voluntas possit resilire a Deo secundum aliquam conditionem Considerato; quia semper in tali syllogismo, licet assensus majoris sit necessarius, tamen semper in via assensus minoris est contingens et mobilis et non necessarius (puta quod Deus sit suminum hominis bonum, aut quod ejus visio vel fruitio sit homini possibilis simpliciter aut in aliquo casu); et ideo assensus conclusionis semper est non necessarius in via; et parifonniler, dilectio Dei consequens illum sillogysmum non est necessaria simpliciter, nec absolute, sed modo superius s®pe dicto.

Dicitur quinio, quod connexio materialis objecti, scilicet Dei, cum objecto formali, scilicet beatiludine, quamdiu sumus in via, contingenter creditur esse possibilis per intellectum, cum nullam super hoc habeat evidentiam, sed solum assensum fidei; et consequenter talis connexio, vel tale connexum, contingenter desideratur, speratur et amatur; nec est ibi aliqua necessitas in intellectu aut voluntate, nisi ex suppositione.

Sed contra aliqua predicla arguit Scotus (1. *Sen· tent.,* dist. 1, q. 4)(a), probando quod, line ultimo clare viso in patria, voluntas non de necessitate fruatur, etiam si fuerit (C) elevala per habitum charitalis. *Primo*. Quia una potentia non habet nisi unum modum agendi : nam, si haberet plures, jam non esset una. Sed voluntas est una simplex potentia, cujus modus est agere libere et contingenter. Igitur respectu cujuscumque aget contingenter, et non de necessitate; et, per consequens, respectu finis etiam clare apprehensi in patria. — *Secundo*. Quia necessitas agendi non potest esse nisi per aliquid intrinsecum principio activo. Sed objectum clare visum non est aliquid intrinsecum voluntati. Ergo non dabit voluntati ut de necessitate feratur in ipsum. — *Tertio*. Quia diversa approximalio passi ad agens non cousit aliquam necessitatem, sed tantummodo intensiorem actionem : sicut palet de calido respectu calefactibilis plus vel minus approximali. Sed prasenlia finis clare visi non videtur es»e nisi major approximatio ad voluntatem : cum enim apprehenderetur (a) in universali et obscure, quasi videbatur distare; cum autem clare et in particulari, videtur esse approximatum. Ergo per istam visionem non infertur necessitas volenti, sed orietur gradus intensior voluntatis in eo. — *Quarto*. Si voluntas necessario vult finem sic apprehensum: aut ad istum necessarium volitionis actum movet finis, aut potentia, aut utrumque. Si finis, patet quod non est necessitas; quia Deus ad nullum actum creatum necessario movet. Si potentia, palet quod nulla erit necessitas, si agens sit contingens. Si utrumque, |>atet per idem; quoniam utrumque contingens est in movendo. Ergo idem quod prius. — *Quinto*. Quia quando principium elicitivum non necessario elicit, habens illud non necessario agit. Sed eadem charitas potest esse in voluntate, Deo clare viso, et non viso : sicut patet in raptu Pauli; non enim habuit aliam charilatem in raptu, et aliam post raptum; et tamen post raptum non necessario eliciebat actum. Ergo nec voluntas habens charitalem, de necessitate diliget Deum clare visum.— *Sexto*. Quia habitus non mutat potentiam, nec modum agendi ipsius. Sed voluntas agit libere et contingenter. Ergo, quantumcumquc elevetur in patria, adhuc aget contingenter et libere; non ergo de necessitate fruelur. » — Hæc Scotus. — Et videntur esse contra mulla dicta in solutionibus argumentorum pnecedentium.

Ad omnia ista respondet Aureolus (1. *Sentent.,* dist. 1, q. 3, ari. 2). *Ad primum* dicit quod < ista ratio potest reduci in oppositum sic : Unius potentia est unus modos agendi, puta immobiliter, vel contingenter. Sed divina voluntas una est. Ergo, si movetur respectu creaturarum contingenter, et respectu suæ bonitatis movebitur contingenter; vel, si necessario et immobiliter respectu sui, et eodem modo respectu creaturarum; cujus oppositum ipsi dicunt. Natura etiam (β) est una et eadem potentia, et tamen quandoque movetur contingenter, et quandoque necessario; sicut patet quod stiqus[illegible] non canescunt. Oritur autem ista diversitas ex varietate materiæ. Ergo et secundum varietatem objectorum non est inconveniens quod in objectum voluntas moveatur quandoque necessario, quandoque contingenter. Unde contingentia et necessitas

(i) Hæc argumenta Auctor refert prout reperiuntur apud Aureolum. 1. Sentent., dist. 1, q. 3.

(β) *fumt.* — /ruitur Pr.

(3) *apprehenderetur* — *apprehenderet* Pr.

(β) *Natura etiam.* — *Nam divina volunta»* Pr.

non variant potentiam, quia non insunt sibi absolute, sed in online ad objecta; sicut patet de intellectu, qui respectu principiorum immutabiliter verum dicit, respectu vero conclusionum potest verum et falsum dicere contingenter. » — *Ad eeeundum* dicit quod α illa ratio ex eodem videtur deficere. Necessitas enim agendi non inest principio activo per aliquod intrinsecum tantum; sed]>otest consurgere ex comparatione materiæ ad objectum, et ex concursu amborum. » — *Ad tertium* dicit quod « potest reduci in oppositum sic : Diversa approximatio non facit variationem nisi secundum magis et minus, secundum eos. Sed ultimus finis clare visus in patria, et cognitus confuse in via, non differt nisi secundum diversam approximationem, secundum eos. Ergo dilectio viæ et dilectio patriæ non differunt nisi secundum magis et minus; cuju> oppositum ipsi dicunt. Sequeretur enim quod si una esset beatifica, et reliqua ». — *Ad quartum* dicit quod « reducitur in oppositum sicut praecedens : necessitas enim ibi oritur non ex fine tantum, neque ex potentia tantum, sed ex potentia respectu talis objecti. » — *Ad quintum* dicit quod α potest reduci in oppositum sic : Stante eodem principio eliciti vo, stat eadem necessitas, secundum eos, et, secundum veritatem, si propositio illa vera est, quod, si stat idem habitus, et idem modus ipsius. Sed eadein est charitas viæ et patriæ. Ergo, si charitas patriæ est principium elicitivum actus beatifici, eodem modo erit in via; quod non sequitur, ut apparet. Consimiliter ergo (a), Paulo exsistente in raptu, voluntas charitate elevata poterat Deum immutabiliter diligere; et tamen, ante vel (6) post raptum, contingenter, per eumdem habitum charitatis. » — *Ad sextum* dicit quod i potest reduci in oppositum sic : Habitus non immutat potentiam, nec modum agendi. Sed per hoc quod movetur immutabiliter, non tollitur nec mutatur libertas voluntatis, quæ est proprius modus (γ) voluntatis; sicut patet in Deo, qui libere et tamen immutabiliter firmatur in suam Iwnitatem. Ergo potest poni habitus in voluntate, vel objectum, a quibus habebit immutabilitatem. » — Hire Aureolus, in forma, el satis conformiter sancto Thomæ quoad tria. Primum est, quod non est inconveniens unam potentiam volitivam vello aliquid necessario, et aliquid non necessario, sed contingenter. Secundum est, quod aliqua potentia volitiva respectu ejusdem objecti agit necessario et liliere; et quod non omnis necessitas repugnat libertati, sed aliqua sic, et aliqua non. Tertium est, quod non est inconveniens potentiam volitivam per aliquem habitum superadditum nccessitan et iminobilitari ad volendum aliquid vel nolendum.

(x) *ergo.* — Om. Pr.
(C) *ante vel.* — Om. Pr.
(γ) *modiu.* — *mollit* Pr

De primo sunt mulla prius dicta; sed adhuc ex abundanti recito dictum sancti Thomae, de *Veritate,* q. 21, art. 4, ubi sic dicit : ‹ Cujualiliet voluntatis est duplex volitum : unum quidem principale, et aliud quasi secundarium (a). Principale (6) e>t in quod voluntas fertur secundum suam naturam, eo quod et ipsa voluntas natura quædam est, et naturalem ordinem ad aliquid habeL Hoc (γ) autem est quod voluntas naturaliter vult;sicut humana voluntas naturaliter appetit beatitudinem. Et respectu hujus voliti voluntas necessitatem habet, cum in ipsum tendat per modum nature : non enim potest horno velle non esse beatus, aut esse miser. Secundaria vero volita, sunt quæ ad hoc principale votitum ordinantur sicut in finem. Et ad hæc duo volita hoc modo se habet voluntas diversimode, sicut intellectus ad principia qua? naturaliter novit, et ad conclusiones quas ex eis elicit. Voluntas ergo divina liabet (i) pro principali volito id quod naturaliter vult, et quod est quasi finis voluntatis sue, id est (c), ipsa sua bonitas, propter quam vult quidquid aliud a se vult. Respectu ergo illius principalis voliti, quod est sua Ionitas, voluntas divina necessitatem habet, non quidem coactionis, sed naturalis ordinis, qui libertati non repugnat, secundum Augustinum, 5. *de Civitate Dei* (cap. 10) : non enim potest Deus se non velle esse bonum (ζ), et per consequens se non esse inlelligentem, vel potentem, vel quodcumque eorum quæ ratio ejus bonitatis includit. Sed respectu nullius alterius voliti necessitatem habet, etc. » — Hæc ille. — Simile dicit, I p., q. 19, art. 3; et mullis aliis superius recitatis.

Pro secundo puncto, sanctus Thomas dicit in multis locis, quod libertas et naturalis necessitas non repugnant, sicut plet ex statim allegatis. Item, *de Veritate,* q. 22, art. 5, in solutione argumentorum ad oppositum questionis, sic dicit, in solutione tertii : a Libertas, secundum Augustinum, opponitur necessitati coactionis, non autem necessitati naturalis inclinationis. » Simile dicit, q. 24, art. 8, in solutione quinti. Item, i p., q. 82, art. 1, in solutione primi, sic dicit : ‹ Necessitas naturalis non aufert liliertatem voluntatis, ut Augustinus dicit, 5. *dc Civitate Dei* (cap. 10). › Item, *de Ventate,* q. 24, art. 1,in solutione vigesimi argumenti, sic dicit : « Cum electio sit quoddam judicium de agendis, vel judicium consequatur, de hoc potest es>e electio quod sub judicio nostro cadit. Judicium nutem in agendis sumitur ex fine, sicut de conclusionibus ex principiis. Unde, sicut de primis prin-

(i) a ❦crl unum usque ad *secundarium,* om. Pr.
(6) Principale. — Primum Pr.
(γ) *Hoc.* — *Hic.* Pr.
(i) habet. — Om. Pr.
(t) *id eil.* — *at* Pr.
(ζ) *bonum.* — *beatum* Pr.

cipiis non judicamus ea examinando, sed naturaliter eis assentimus, el secundum ea omnia alia examinamus; ita in appetibilibus, de line ultimo non judicamus judicio discussionis vel examinationis, sal naturaliter approbamus; propter quod etiam de eo non est electio, sed voluntas. Habemus ergo respectu ejus liberam voluntatem, cum necessitas naturalis inclinationis libertati non repugnet, secundum Augustinum, 5. *de Civitate Dei* (cap. 10); non autem liberum arbitrium, proprie loquendo, cum non cadat sub electione. › — Hæc ille.

Pro tertio puncto, sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 22, art. 8, sic dicit : « Deus immutat voluntatem dupliciter. Uno modo, movendo tantum, quando scilicet movet voluntatem ad aliquid volendum, sine hoc quod imprimat voluntati aliquam formam; sicut sine appositione alicujus habitus quandoque facit (z) ut homo velit hoc quod prius non volebat. Alio modo, imprimendo aliquam formam in ipsam voluntatem : sicut enim ex ipsa natura, quam Deus voluntati dedit, inclinatur voluntas in aliquid volendum; ita ex aliquo superaddito, sicut est gratia, vel virtus, inclinatur ulterius anima ad volendum aliquid, ad quod prius non erat determinata naturali inclinatione. Sed hæc quidem inclinatio superaddita quandoque est perfecta, quandoque imperfecta. Quando quidem est perfecta, ita facit naturalem inclinationem in id ad quod determinat, sicut per naturam de necessitate inclinatur voluntas in appetendo finem; sicut contingit in læatis, in quibus cbaritas jxirfccta inclinat voluntatem, non solum quantum ad finem ultimum, sed etiam quantum ad ea quæ sunt ad finem. Aliquando vero forma superaddita non est usquequaque perfecta, sicut in viatoribus; et tunc ex forma superaddita voluntas inclinatur quidem, sed non de necessitate. › — Hæc ille. — Ex quibus patet responsio ad omnia supradicta.

Sed contra pra?dicta potest instari, probando quod in dictis sancti Thom® sit duplex contradictio. *Prima,* quia, ut supra allegatum fuit, ipse dicit, *de Veritate,* q. 22, art. G, quod ideo voluntas dicitur libera, quia non habet necessitatem. Ex quo videtur sensisse quod necessitas libertati repugnat; cujus oppositum dicit in aliis locis ultimo recitatis. — Secunda contradictio videtur in ejus dictis : quia, in pradicta quaestione et articulo, dicit quod voluntas respectu cujuslibet objecti, el pro quocumque statu natura?, non necessario elicit actum volendi. Ex quo videtur quod voluntas in patria non necessario elicit actum volendi, etiam respectu Dei clare visi.

Ad primam istorum, dicitur quod necessitas repugnat libertati voluntatis, prout voluntas consideratur ut voluntas elicitiva, et ul liberum arbitrium; non autem prout consideratur ut natura determinata naturaliter ad unum objectum, modo saepius exposito. — *Ad secundum,* dicitur quod voluntas, pro statu patria?, respectu cujuslibet objecti, potest actum aliquem elicere et non elicere, puta actum non beatificum, nec pertinentem de j>er se nd beatitudinem. Cum quo stat quod actum beatifica fruitionis necessario elicit, necessitate suppositionis, scilicet stante clara Dei visione, et judicio practice quod illud objectum est sibi summe conveniens. Et hoc inlellige de potentia Dei ordinata; quia forte, de potentia Dei absoluta, visio illa esse posset in intellectu, non exsistente fruitione vel delectatione in voluntate. — Rationem praedictorum assignat in suo simili sanctus Thomas, in *de Virtutibus,* q. 25 *(de Charitate,* art. 12), dicens : « Habitus virtutis inclinat hominem ad recte agendum, secundum quod per ipsum homo habet rectam aestimationem de fine; quia, ut dicitur, 3. *Ethicorum* (cap. 5), *qualis est unusquisque, talis finis videtur ei.* Sicut enim gustus judicat de sapore secundum quod est affectus aliqua bona vel mala dispositione, ita illud quod est conveniens homini secundum habitualem dispositionem sibi inhaerentem, aestimatur ab eo ut bonum, quod autem ab hoc discordat, aestimatur ul malum et repugnans; unde et Apostolus dicit, 1. *Corinth.* 2 (v. 14), quod *animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei.* Contingit tamen quandoque quod illud quod videtur alicui secundum inclinationem habitus, non videatur ei bonum propter aliquid aliud : sicut luxurioso, secundum inclinationem proprii habitus, videtur bonum delectatio carnalis; sed, secundum rationis deliberationem, vel auctoritatem Scriptura?, videtur ei contrarium; et ideo habens habitum luxuriæ, ex hac aestimatione contra habitum quandoque agit. Et similiter habens habitum virtutis, quandoque agit contra inclinationem proprii habitus, secundum quod aliquid ei aliter videtur secundum aliquem alium modum, puta per passionem, vel aliquam aliam surreptionem vel seductionem. Tunc ergo contra habitum charitatis nullus agere poterit, quando nullam habere poterit aliam aestimationem de fine et objecto charitatis, quam secundum inclinationem charitatis. Hoc autem erit in patria, ubi (z) Dei essentia videbitur, quæ est essentia ipsa bonitatis. Unde, sicut nunc nullus potest aliquid velle nisi sub communi ratione boni, nec bonum sub ratione boni potest non amari; ita et tunc hoc bonum quod est Deus, nullus jxjterit non amare. El, propter hoc, nullus videns Deum per essentiam, potest contra charitalem agere. » — Hæc ille. — Similia dicit in 2· 2"·, q. 24, art. 11 ; et multis aliis locis. Ex quibus potest argui quod, sicut videns divinam essentiam non potest velle vel

(x) *quandoque* facit — Om. Pr.

(a) uln — veri Pr.

agere contra charitatem, pro tanto quia illud *agere* vel *velle* non potest sibi proponi practice sub ratione boni; sic, in proposito, dicitur quod videns Deum non potest suspendere actum volitionis circa Deum sibi practice evidenter ostensum, quia talis suspensio non potest sibi proponi practice sub ratione boni, aut volibilis, aut prosequibilis. Et istud confert ad inlelligenliam omnium prædictorum.

Ad argumentum principale in principio (a) objectum, respondet sanctus Thomas, pnesenti distinctione, q. i, art. 3, qu 1, in solutione primi, dicens: α Sicut visibile est duplex, scilicet per se, sicut color, et per accidens, sicut homo; ita etiam appetibile, etc., d sicut supra recitatum fuit, in solutione argumentorum Scoti (6).

Et hæc de quiestiqne sufficiant. De qua benedictus Deus. Λmen.

QUÆSTIO IV.

UTRUM INTELLECTUS CREATUS EX SOLIS NATURALIBUS POSSIT PERTINGERE AD VIDENDUM DEUM PER ESSENTIAM.

l t e r iu s, circa eamdem quadragesimarnnonam distinctionem, quæritur: Utrum intellectus creatus ex solis naturalibus possit pertingere ad videndum Deum per essentiam.

Et arguitur quod sic. Quia dicitur, in 3. *de Anima* (t. c. 3), *sicut sc habet visus ad visibile, ita se habet intellectus ad intelligibile.* Sed visus non impeditur a visione alicujus nisi aliquo quatuor (γ) modorum. Uno modo, propter corruptionem visus, sicut quando est aliqua macula in pupilla; quod non potest dici de intellectu angelico, etiam in statu naturalium, quia angeli sunt specula munda et clarissima, ut dicit Dionysius, cap. *ide Divinis Nominibus.* Alio môdo, propter absentiam visibilis; nec hoc potest dici in preposito, quia Deus est praesens omni intellectui, quia omnia implet. Tertio modo, ex hoc quod visibile non est visibile in actu, sicut colores in tenebris (non enim fiunt visibiles actu, nisi per lucem); quod etiam in proposito dici non potest, quia ipse Deus per seipsum est visibilis, cum sit lux inlelligibilis, ut patet, Johan. 1. Quarto modo, propter excellentiam objecti quod corrumpit sensum (a); nec hoc in proposito locum habet; excellentia enim intelligibilia non corrumpit intellectum (ζ), sicut excellentiae sensibilium corrumpunt sensum (γ), ut dicitur, 3. de Anima (t. c. 7). Ergo nihil impedit quin intellectus creatus ex propriis naturalibus Deum videre possit per essentiam.

In oppositum arguitur. Quia, *Romanor.* 6(v. 23), dicitur : *Gratia Dei vita æterna.* Sed videre Deum per essentiam, est vita æterna, secundum illud Johannis 17 (v. 3): *Hæc est vita æterna, ut cognoscant* k, etc. Ergo videre Deum per essentiam convenit intellectui creato per gratiam, et non per naturam.

In hac quaestione sunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS L

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod Impossibile est quod aliquis intellectus creatus per sua naturalia sola Dei essentiam videat (J).

Hanc ponit sanctus Thomas, t p., q. 12, ari. 4, ubi sic dicit: ‹ Impossibile est quod aliquis intellectus creatus per sua naturalia sola Dei essentiam videat. Cognitio enim contingit secundum quod cognitum est in cognoscente. Cognitum autem est in cognoscente secundum modum cognoscentis. Unde cujuslibet cognoscentis cognitio est secundum modum suæ naturæ. Si ergo modus essendi alicujus rei cognita? excedat modum naturæ cognoscentis, oportet quod cognitio illius sil supra naturam illius cognoscentis. Est autem multiplex modus essendi rerum. Quædam enim sunt, quorum natum non habet *esse* nisi in hac materia individual! ; et hujusmodi sunt omnia corporalia. Quædam vero sunt, quorum naturæ sunt per se subsistentes, non in materia aliqua, quæ tamen non sunt suum *esse,* sed sunt *esse* habentes; el hujusmodi sunt substanliæ incorporeæ, quas angelos dicimus. Solius autem Dei proprius modus essendi est ul sil suum *esse* subsistens. Ea ergo quæ non habent *esse* nisi in materia individual!, cognoscere esi nobis connatural·?, eo quod anima nostra, perquam cognoscimus, est forma alicujus materia?. Quæ tamen habet duas

( ) in principio. — Om. Pr.
( ) Cfr. *ad primum* Scoti.
(γ) *aliquo quatuor. — aliquorum* Pr.

( ) *corrumpit icnsutn. — corretpondet tentui* Pr.
( ) *intelligibilie non corrumpit intellectum. — \nleliée·tualit non correspondît intellectui.* Pr
(γ) *corrumpunt tensum, — correspondent tentui* Pr.
(δ) *videat.* — Om Pr.

virtutes cognoscitivas· Unam, quæ est actus alirujiis organi corporei. Et huic connaturale est cognoscere n« secundum quod sunt in materia individual!. Unde sensus non cognoscit nisi singularia. Alia vero virtus cognoscitiva ejus est intellectus, qui non est actus alicuju·» corporalis Organi. Unde per intellectum connaturale est nobis ℭognosced naturas, quæ quidem non habent esse nisi in individual! materia; non tamen secundum quod sunl in materia individual!, sed (a) secundum quod abstrahuntur ah ea per considerationem intellectus. Unde secundum intellectum possumus cognoscere hujusmodi res in universali;quod est supra facultatem sensus Intellectui autem angelico connaturale est cognoscere naturas non in materia exsistentes; quod est supra facultatem naturalem intellectus bumanæ animæ, secundum statum pnesentis vite, quo corpori unitur. Relinquitur ergo quod cognoscere ipsum *esse* subsistens, sit connaturale soli intellectui divino, et quod sit supra facultatem cujuslibet intellectus creati; quia nulla natura creata est suum *esse,* sed habet *esse* participatum· Non potest igitur intellectus creatus Deum per essentiam videre, nisi Deus per gratiam se intellectui creato conjungat, ut intelligibile ab ipso. » — Hæc ille.

Eamdem conclusionem ponit cum simili probatione, 4. *Sentent.,* dist. 49, q. 2, art. 0; et *de Veritate,* q. 8, ari. 3 ; el3. *Contra Gentiles,* cap. 52 ; et multis aliis locis.

Ex quibus potest formari talis ratio pro conclusione : Nulla potentia cognoscitiva potest naturaliter cognoscere quiddilatem vel essentiam objecti quod est sibi naturaliter improportionatem in esse cognoscibili. Sed sic se habet omnis intellectus creatus respectu divinæ essentiæ. Ergo, etc.

Secunda conclusio est quod Intellectus creatus ad videndum Deum Indiget adjutorio luminis glori».

Hanc ponit sanctus Thomas, I p., q. 12, art. 5, dicens : ‹ Omne quod elevatur ad aliquid quod excedit naturam suam, oportet quod disponatur aliqua dispositione ad talem formam. Cum ergo virtus naturalis intellectus creati non sufficiat ad Dei essentiam videndam, oportet quod ex divina gratia “uperaccrescal (C) ei virtus inlelligendi. Et hoc augmentum virtutis intellectivæ illuminationem intellectus vocamus, sicut el ipsum intelligibile vocatur lucens vel lux. Et istud est lumen de quo dicitur, -ipoc. 21 (v. 23), quod *claritas Dei illuminabit eam,* scilicet societatem beatorum Deum videntium. Et secundum hoc lumen efficiuntur deiformes, id est, Deo similes (γ), secundum illud 1. Johan. 3 (v. 2) : *Cum apparuerit, similes ei erimus.* › — Hæc ille.

Eamdem ponit, *de Veritate,* q. 8, ari. 3, ubi sic dicit : a Ad hoc quod Deus per essentiam videatur, oportet quod essentia divina uniatur quodammodo intellectui ut forma inlelligibilis. Perfectibile autem non unitur forma: nisi postquam est in ipso dispositio, quæ facit perfectibile receptivum talis ℱorma quia proprius actus fit in propria potentia; sicut corpus non unitur animæ ut furmæ, nisi postquam fuerit organizatum el dispositum· Unde oportet etiam in intellectu esse aliquam dispositionem, per quam efficiatur perfectibile tali forma quæ est divina essentia ; quod est aliquod intelligibile lumen. Et si quidem sil naturale, ex naturalibus principiis intellectus videre Deurn per essentiam j>oterit. Sed quod sit naturale, est impossibile. Semper eniir ultima dispositio ad formam et forma ipsa sunl unius ordinis, in hoc quod si unum est naturale, et reliquum. Essentia autem divina non est forma naturalis intelligibilis intellectus creati. Quod sic patet. Actus enim el potentia semper sunl unius generis; unde potentia in genere quantitatis non respicit actum qui est in genere qualitatis. Unde forma naturalis intellectus creati non potest esse nisi sil illius generis in quo est potentia intellectus creati ; unde forma sensibilis, quæ est alterius generis, non potest esse forma illius; sed forma immaterialis tantum, quæ est generis sui. Sicut autem forma sensibilis est infra genus inlelleclivæ potentia creata», ita divina essentia est supra ipsam. Unde essentia divina non est forma ad quam se extendit naturalis facultas intellectus creati. El ideo lumen illud intelligibile, per quod intellectus creatus iit in ultima dispositione ut conjungatur essentiæ divinæ ut formæ intelligibili, non est naturale, sed supra naturam. Et hoc est lumen gloriæ, de quo in Psalmo(35, v. 10) : *In lumine tuo videbimus lumen.* Naturalis ergo facultas cujuslibet intellectus creati determinatur ad aliquam formam creatam intelligibilem; aliter tamen in homine, aliter in angelo; quia in homine ad formam inlelligibilem a sensu abstractam, cum omnis ejus cognitio oriatur a sensu ; in angeloautem ad formam inlelligibilem non abstractam a sensu vel acceptam, sed (a) pnrcipuead formam quæ est essentia sua. El ideo cognitio Dei ad quam angelus naturaliter pervenire potest, est ut cognoscat ipsum per substantiam angeli videntis. Et ideo dicitur in libro *de Causis* (prop. 8), quod intelligentia inlelligit illud quod est supra se, per modum ℭubstantia suæ, quia, inquantum est creata a Deo, substantia sua est quædarn similitudo divinæ substantia: vel essentiæ. Sed cognitio Dei ad quam homo naturaliter potest pervenire, est ut cognoscat

ixj · verbit non *tamen* usque ad *ted,* orn. Pr.
tuperaccreteat. — temper accrescat Pr.
·♦) *id est, Deo* omilev. — *et similes idem* Pr.

(a) *icd. — et* Pr.

ipsum per formam inlelligibilem (x), quæ lumine intellectus agentis abstracta est a sensibilibus; et ideo (6), *Hom.* 1 (v. 20), super illud, *Invisibilia Dei,* etc., dicit Glossa, quod homo adjuvatur ad cognoscendum Deum per creaturas sensibiles per lumen naturalis rationis. Cognitio autem Dei quæ est per formam creatam, non est visio ejus per essentiam. El ideo neque homo neque angelus potest pervenire ad Deum per essentiam videndum ex puris naturalibus. » — Hæc ille.

Eamdem sententiam ponit, q. 18, art. 1 (ad 1 ȝ, et q. 20, art. 2 ; et mullis aliis locis (γ).

Ex quibus potest formari ralio pro conclusione duplex. Prima talis est : Nulla potentia potest elevari ad eliciendum actum supernaluralem, nisi superaddita sibi virtute supernalurali. Sal intellectus creatus, respectu visionis Dei per essentiam, est hujusmodi. Ergo talem actum non potest elicere sine supernalurali virtute intellectiva. Hanc autem dicimus lumen gloriæ. — Secunda talis est : Nullus intellectus creatus potest Deum per essentiam videre, nisi essentia divina sibi uniatur per modum formæ et speciei inlelligibilis. Ad hoc autem requiritur dispositio supernaturalis, quam dicimus lumen gloriæ. Ergo, etc.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

§ i. — Contra primam conclusionem

I. Argumenta Scoti.— Quantum ad secundum articulum, arguitur contra conclusiones. Et quidem contra primam arguit Scotiis (dist. 49, q. 11), impugnando probationem ejus, qua sic arguitur ; cognitio cujuscumque cognoscentis est secundum modum suæ natura; ergo, si modus assandi alicujus rei cognitæ excedat modum natura cognoscentis, oportet quod cognitio ipsius rei sil supra facultatem natura cognoscentis. Hoc enim, inquit Scotus, non sequitur; quia arguit ex propositionibus non | syllogizalis. Nec video quod ista consequentia teneret, nisi isto modo arguendo, quod, si moduscognilionis est secundum cognoscentem, ergo nulla cognitio naturalis excedit modum natura cognoscentis; ergo nulla cognitio naturalis, est de objecto cujus cognitio excedit modum natura cognoscentis; cum ergo modus cognitionis sit secundum modum cognoscibilis, fli modus essendi rei cognitio excedat modum cognoscentis, cognitio ejus erit supemaluralis. Sic enim arguendo, argumentum tenet. Sed tunc una proditio est falsa, scilicet hæc : modus cognitionis est secundum modum cognoscibilis; et hæc similiter, quod nulla naturalis cognitio est de objecto cujus natura excedit modum natura cognoscentis; quia, licet cognitio non frit supra naturam cognoscentis, est tamen objecti habentis modum cognoscibilem et modum natura ultra modum natura cognoscentis, aliter nunquam imperfectius cognosceret perfectius naturaliter, nec tunc angelus infimus posset naturaliter cognoscere angelum supremum.

Secundo. Quia,si ratio concluderet, tunc intellectus beati, cum lumine gloriæ, vel quocumque habitu cbaritatis, non posset pertingere ad visionem divinæ essentiæ; quia modus natura cognoscentis, cum omnibus illis, esset inferior in infinitum modo natura cognitae.

Tertio. Quia non oportet inter objectum et potentiam esse proportionem aequalitatis, sed potius similitudinis, quæ est inter activum et passivum, quæ non est secundum proportionem virtutis, quæ reddat quantitatem viriualem alterius. Sed oportet esse proportionem motivi ad mobile, ita quod hoc (x) objectum possit movere, el illa potentia immutari ab illo. Unde objectum debet proportionate potentiæ receptiva» motionis, sicut operativum proportionalur termino suæ n|>erationis, et non quantum ad proportionem duplicis vel triplicis vel alicujus alterius.

Quarto. Quia ordinatum ad finem proportionatur illi lini in attingendo ipsum; el tamen ordinatum, cum omnibus additis, est finitum, et linis est infinitus. Ergo sic in proposito : licet cognitum in se sil natura infinita, tamen potest cognosci naturaliter a cognoscente habente naturam finitam.

Quinto. Quia, si loquamur de proportione geometrica, tunc nulla est proportio finiti ad infinitum; quia finitum quotiescumque sumptum nunquam reddit infinitum. El isto modo, sicut entitas creata est improporlionata enlitali increalæ in entitate, ita et inlelligibilitate. Sed ex hoc non sequitur quod sit intelligibile improportionabile, nisi loquendo uniformiter de proporlionabilitate geometrica. Sed non sequitur quod sit intelligibile improportionatum virtuli cognitiva* ipsius cognoscentis; quia proportio objecti ad potentiam est de alio foro. — Hæc Scotus.

II Argumentum Durandi. — Contraeamdem arguit Durandus (dist. 49, q. 2), sic dicens : Nihil cadens sub ratione formali objecti excedit proportionem potentiæ per se, licet possit (C) excedere per accidens : sicut claritas solis in se excedit visum

(a) *intclligibilcm, — ientilnlnn* Pr.
(15) *dicitur.* — Ad. Pr.
(γ) Cfr. 3. *Sentent.,* dis. Il, q. I, art. I, qu3; i. *Sentent..* di>l 49, q. 2, art. 6; 8 *Contra Gentile* cap. 53 et 51.

( ) Aoe. — *hic* Pr.
( ) *licet potui. — pomi tamen* Pr.

noctuae, propter hoc quod organum visus in noctua læditur cl dissolvitur a claritate solis in rota sua ; sed, si hoc non esset, risus noctuse posset clare el manifeste videre solem. Quod satis innuit Philosophus in quodam simili, cum dicit (1. de Anima, t. c. 65) quod, si senex haberet oculum juvenis, rideret ut juvenis. Ergo excessus objecti super potentiam non potest esse causa cognitionis obscure et confuse, nisi per accidens : vel ratione organi, ut in potentiis sensitivis; vel ratione modi cognoscendi, ut in potentia intellectiva, quæ non cognoscit naturaliter Deum vel substantias separatas nisi per creaturas corporales, quæ sunt inferioris gradus, nec possunt perfecte repraesentare eum. Omnis enim potentia habet proportionem cum omni eo quod cadit sub ratione sui objecti. Deus autem cadit sub ratione entis, quæ est formalis ratio objecti (a) intellectus. — Hæc ille.

§ 2. — Contra secundam conclusionem

I. Argumenta Scoti. —Contra secundam conclusionem arguit Scotus (dist. 49, q. 11), probando quod lumen gloriæ non sil necessarium ad hoc quod intellectus creatus Deum per essentiam videat.

Primo *(ζ)*. Quia, si tale lumen distinctum ab actu visionis el fruitionis requiratur, aut hoc erit ad hoc quod intellectus sit susceptivus visionis, aut ad hoc quod sit activus illius. Sed nec hoc, nec illud, ut patebit. Ergo, etc. Minor probatur. Quod enim non requiratur ad hoc quod intellectus sit receptivus beatitudinis, probatur. Quia ratio recipiendi beatitudinem non potest esse aliquis habitus : quia nullo modo per habitum recipitur aclus ; quia, cum habitus generetur ex actibus, sequeretur ad actus; ergo habitus non est ratio recipiendi actum in via, el multo magis nec in patria. — Secundo ad idem. Quia susceptivum quod ordinatur ad mullas forrnas, maxime ordinatur ad perfectissimam. Sed anima humana ordinatur ad plures formas supcrnaturales, quarum perfectissima est beatitudo. Ergo anima humana maxime ordinatur ut perficiatur beatitudine. Ergo, si anima humana sit immediatum susceptivum alicujus illarum, maxime erit immediatum susceptivum beatitudinis, quia maxime illa perficitur. — Dicetur forte, quod habitus requiritur ut perfectius perficiatur beatitudine; unde habitus tunc requiritur propter perfectionem beatitudinis. — Contra. Tunc sequitur quod anima humana, secundum quod perficitur beatitudine, non perficiatur simpliciter, sed illo habitus simpliciter; et tunc ille habitus videret, et charitas diligeret Deum, et anima humana nonnisi per accidens et secundum quid ; (γ) sicut superficies est per se colorata, non autem substantia, nisi per accidens, mediante superficie. Igitur anima humana in puris naturalibus est immediatum susceptivum beatitudinis.

Sed probatur alia pars, scilicet quod nec tale lumen ponendum sil propter operationem eliciendam. Quia, aut hoc erit necessarium propter objectum, aut propter potentiam. Non propter objectum : quia, cum ipsum sit in se prasens, sufficit ad causandum actum visionis, quantum est ex parte objecti. Item, quia, si aliquid requireretur (a) ex parte objecti, hoc esset species objecti, quam tamen tu non ponis. Nec potest dici quod illud lumen sil necessarium propter intellectum, ut eliciat operationem; quia forte intellectus se habet ibi mere passive. Tum etiam quia habitus non est simpliciter principium agendi, sed sic agendi ; nam aliter habitus esset potentia. Ergo intellectus habet quo simpliciter potest acquirere beatitudinem, licet non halieat quo taliter posset in beatitudinem, nisi mediante aliquo habitu.

Secundo principaliter arguit sic. Omni potenliæ passivo» in natura corresponde! aliqua potentia activa in natura. Sed in anima est potentia passiva, quæ naturaliter est receptiva beatitudinis. Ergo sibi correspondet aliqua potentia activa naturalis. Ergo intellectus, sine tali habitu, sola naturali actione, potest consequi beatitudinem.

Tertio. Quia perfectio inferior potest unilive contineri in perfectione superiori, ut patet in essentiali ordine specierum. Sed quodeumque accidens est imperfectius quam sit natura intellectualis. Ergo, si aliqua natura intellectualis indigeat tali habitu ad consequendum suum finem, fiet aliqua natura intellectualis in tanto gradu in quanto habitus est necessarius nature intellectuali inferiori; ergo poterit ex puris naturalibus consequi beatitudinem. — Hæc Scotus.

II. Argumenta Aureoli. — Contra eamdem arguit Aureolus (Quod/tbeto 9, ari. 3) multipliciter.

Et primo vult probare quod lumen gloriæ non requiratur ad hoc quod, illo mediante, intellectus agens cooperetur divins essentiae in causando visionem beatificam.

Primo. Quia quod est intellectum in actu, et nullo modo inlelligibile in potentia, potest de se sufficienter causare intellectionem in intellectu, absque hoc quod aliquid sibi cooperetur. Propter hoc enim ponitur intellectus cooperari phantasiæ, quia phantasma est inlelligibile in potentia, et non intelligible in actu; unde Commentator, 3. *de Anima,* com. 18, dicit quod, si universalia essent extra animam, sicut posuit Plato, non indigeremus (C) intel-

(«) m. — Ad. Pr.
(β) *Primo.* — Om. Pr.
(γ) ted. — Ad. Pr

(a) *requireretur.* — *requiretur* Pr.
(ή) *indigeremur.* — *indigemur* Pr.

lectu agente, neque esset aliqua necessitas in ponendo illum. Videmus etiam quod calidum in actu potest generare calorem, absque aliquo coagente; et sensibile sensationem. Sed constat quod Deus non est intelligibilis in potentia, immo est summe intelligibilis in actu. Ergo potest sui intellectionem causare in potentia, absque hoc quod coagnt sibi intellectus agens.

Secundo. Quia actio intellectus agentis est principalis, phantasmatis autem (a) instrumentalis. Aut epg° in visione beatifica intellectus agens est principalis, et essentia divina agens instrumentale ; aut econtra. Sed non potest dici primum : quia tunc homo ex puris naturalibus principaliter beatificaretur. Nec potest dari secundum : quia tunc variabitur activitas agentis, et fieret de agente principali agens instrumentale. Ergo nullo modo causal visionem beatificam.

Tertio. Quia illud quod habet mere et essentialiter rationem redditi pro merito, debet esse totaliter a pnemiante effective, el nullo modo a premium recipiente : nam, si detur oppositum, non habebit ex toto rationem premii sed partialiter tantum. Sed constat quod visio beatifica est totaliter merces, et premium quod pro merito redditur. Ergo ex toto est a Deo pnemiante.

Confirmatur per illud Philosophi, 1. *Ethicor.* (cap. 9) : Si *aliquod est donum Deorum hominibus, rationabile est felicitatem Dei datum esse, et (6) maxime humanorum quanto optimum.*

Quarto. Illud quod habet summum et intimum in virtute, videtur habere quodlibet medium. Sed constat quod intellectus agens habet in virtute intentiones rerum materialium, quæ sunt infimae. Ergo, si habet in virtute visionem beatificam, quæ suinma est inter intellectiones, sequitur quod habebit in virtute omnes intellectiones creaturarum possibilium, dato quod sint ħnfinita (γ) possibiles, secundum opinionem multorum; el, secundum hoc, erit infinitus in virtute. Ergo.

Quinto, Quandocumque in aliquo genere invenitur aliquid ignobilius excedens facultatem naturæ, videtur quod nobilissimum in illo genere mullo fortius excedat. Sed inter ea quæ spectant ad intellectum, reperiuntur quædam quæ naturam excedunt, nec sunt in virtute intellectus agentis aliquo modo, ut donum fidei, vel habitus sapientiæ et intellectus; constat autem quod ista ignobiliora sunt quam actus visionis ƀeato Ergo visio beata nullo modo continetur in virtute intellectus agentis.

Secundo loco prolml quod non exigitur lumen gloriæ ad vigorandum intellectum possibilem ut suscipiat beatificam visionem, aut ad ipsum elevandum aut ponendum in esse potestativo ut possit suscipere.

Primo. Quia illud non indiget rigorari respectu alicujus objecti, quod ab illo objecto passione (a) abjectiva non patitur : propter hoc enim oculus noctua» indiget vigoratione, si debet aspicere rotam solis, quia obrueretur, et aliquid abjiceretur a substantia ejus, ratione suae materialitatis et possibilitatis. Sed constat quod intellectus possibilis non patitur passione (i) abjectiva, cum sit immaterialis, ab objecto quocumque, etiam a divina essentia; immo magis perficitur. Ergo non indiget vigoratione ad hoc quod divinam essentiam intueatur. — Et confirmatur per illud 3. *de* 4 n*ima* (t. c. 7) : *Intellectus, postquam intellexit maxima intelligibiliafr), non minus intelligit, immo* (8) *magis.*

Secundo. Sicut se habet materia prima in genere sensibilium (t), sic intellectus possibilis in genere intelligibilium. Sed nullus diceret quod materia prima indigeat vigorari, cum nullum vigorem intrinsece habeat, sed sit pura potentia, precipue respectu ħobilissima forme (ζ), quæ est anima rationalis, secundum sic opinantes; immo cam immediate suscipit. Ergo intellectus possibilis immediate potent suscipere nobilissimum actum ad quem est in potentia, scilicet risionem divinae essentias; nec intellectus rigorabitur, cum sit potentia pura.

Tertio. Quia : aut illud lumen elevaret aut vigoraret intellectum passibilem tanquam dispositio medians inter potentiam et actum in recipiendo, sicut mediat superficies inter corpus et colorem (quia proprium est superficiei primo loco coloran, et, mediante ea, inest corpori); aut sicut dispositio medians inter potentiam et agens in patiendo, sicut mediat mollities inter ceram et sigillum (non enim mediat inter ceram et figuram, quasi figura primo insit mollitiei, sed inter ceram et sigillum, quia nec sigillum posset figuram imprimere, nec cera pati, nisi l'alione mollitiei). Sed non potest dici quod requiratur talis habitus propter primum. Tum quia netus visionis primo inesset illi habitui, et, per consequens, esset primo beatus ;el ideo,si separareturab intellectu,fieret beatus, sicut superficies colorata.Tum quia actus beatificus immediate perficit intellectum et voluntatem, in quibus consistit imago Trinitatis; quia ex hoc quod anima est imago Dei, beatitudinis particeps esse potest. Tum quia nullus actus immediatius perficit intellectum quam visio divins essentiæ, præcipue cum intellectus possibilis sit susceptivum immediatum omnis aclus. Nec potest etiam dari secundum. Tum quia tale medium non requi-

( ) *autem.* — *aut* Pr.
( ) *et.* — Orn. Pr.
(γ) in/ɨπϊiΛ!. — *infinite*
(a) ;>OMione — *passive* Pr.
(f) jMurioM. — pani ve Pr.
(γ) *inteUigibilia.* — *intelligentta* Pr
(8) primo. — Ad Pr.
(·) xeruibilium. — icibifium Pr.
(ζ) *formet.* — Om. Pr.

ritur nisi propter defectum agentis; unde Deus posset imprimere omnem figuram in cera, nec. indigeret mollitie. Tum quia Deus posset immediate intellectui imprimere quidquid intellectus potest immediate recipere; immediate autem potest recipere visionem beatificam, sicut probatum est. Ergo non requiritur lumen ad elevandum vel vigorandum intellectum possibilem.

Tertio loco probatur quod lumen gloriæ ponendum est directe propter intellectum agentem, sed consecutive propter intellectum possibilem.

Primam partem probat. Primo (a) : Quia constat quod lumen gloria? non ponitur nisi ad elevandum et vigorandumet ampliandum lumen connaturale (6), quod est defeduosum, sicut diffinit Decretalis, lib. 7, lit. *de Uærcticis,* cap. *Ad nostrum* (γ). Sed nullum lumen naturale est in intellectu nisi lurnen intellectus agentis : alioquin, si intellectus possibilis habeat claritatem per se, et non sit omnis claritas ejus naturalis ex parte intellectus agentis, sequitur quod sunt in nobis duo lumina, et superfluit alterum, quia sufficit unum; unde intellectus ibilis solum habet recipere. Sed vigor et claritas secundum quam recipit, est intellectus agens. Ergo lumen gloriæ ponendum est directe et per se ex parte intellectus agentis, cujus defectum supplet.

Secundo. Quia lux illa incorporea, in qua et sub qua, secundum Augustinum, mens rationalis videt quidquid videt, oportet quod sit lux vitalis per essentiam, utpote intellectus in actu, vel saltem reducibilis aliquo modo ad istam lucem. Non enim potest habere per se aliqua qualitas non vitalis introitum ad actum vitalem per modum clarificantis et illuminantis, nisi per hoc quod reducitur ad illud lumen quod est per essentiam vita. Et est exemplum ad hoc ; quod figura nullam causalitatem habet per se super actum penetrandi, nisi quatenus est dispositio ferri quod penetrat. Sed constat quod lumen gloriæ est lux quædam incorporea in qua et sub qua videtur divina essentia; nec tamen est lux vitalis per essentiam. Ergo necesse est quod reducatur ad illud quod est claritas vitalis per essentiam; et illud est intellectus agens.

Tertio. Quando aliquid constituitur sufficienter ex tribus, si ponitur aliquid ad intondendum, poni debet ex parte illius sub cujus habitudine intenditur. Exemplum est ad hoc de domo, ad quam concurrunt paries, fundamentum et tectum; si quis autem vellet domum ampliare ex parte lecti, non adderet ex parte fundamenti. Sed constat, ut dicit se probasse, quod ad actum cognoscendi concurrit intellectus possibilis; et qualitas actualis repnesen·tativa objecti, quæ communi nqinine dicitur actus; et claritas aut vigor spiritualis ipsius anirnæ, qua non est aliud quam intellectus agens. Concurrit autem intellectus possibilis receptive; qualitas vero assimilative et repnesentative; claritas vero agentis quasi directive et illustrative, quia in illa et sub illa cernitur objectum. Constat etiam quod lumen glo-ria? ponitur ad actum beatificum concurrere sub ista habitudine, ut scilicet in eo et sub eo videatur objectum. Igitur reducitur ad claritatem intellectus agentis perse et directe.

Præterea (a). Secunda vero pars propositionis patet. Quia quando aliquid est perfectio alicujus aut ampliatio ejus, necesse est quod concomitative et consecutive sit ampliatio effectus formalis illius in subjecto in quo recipitur : ut quia lux est in diaphano subjectivo, si luci stellari addatur lux lunaris in diaphano, quamvis una lux intendat aliam de per se et directe, tamen diaphanum erit luminosius consecutive et participative. Sed intellectus agens est perfectio intellectus possibilis, et actus in eo, cum non sit nisi claritas et vigor intellectualis. Ergo lumen gloriæ, quod ponitur ad intelligendum et ampliandum claritatem agentis, participative in possibilem redundabit. Unde intellectus possibilis diciturclarus et vigorosus claritateet vigore qui estagens, sicut diaphanum dicitur clarum claritate quæ est lux corporea. Cum ergo vigoretur claritas naturalis per lumen gloriæ, sequitur quod intellectus passibilis sit clarior et luminosior quam ante, etc.

Ultimo (6). Arnkc etiam partes propositionis simul patent in exemplo oculi corporalis, qui, quando caligat, indiget illustrari, si deberet videre aliquem colorem. Constat enim quod talis illustratio est propter defectum connaturalis claritatis; et ideo ponetur directe ad vigorandum illam; et tamen participative diaphanum oculi esset vigorosius, et magis illuminatum.

Quarto loco proponit quatuor dubia contra positionem suam et nostram.

Primum dubium est. Quia quemcumque vigorem potest Deus dare per aliquod reale accidens, videtur quod possit dare intellectui alicui per essentiam; unde illum gradum vigoris quem posset dare oculo noctuæ per qualitatem superadditam ad videndum rotam solis, dedit oculo aquilæ per suam naturam. Poterit ergo facere aliquem intellectum, qui habebit |>cr essentiam tantam claritatem quantam habet intellectus inferior cum lumine gloriæ superaddito; et sic talis intellectus non indigebit lumine gloriæ.

Secundum dubium est: Quia illam claritatem, in qua deficit intellectus m naturalibus constitutus.

---

a)*Pnmi)* — Om. Pr.

(6) ℭonnatural — *generale* Pr.

(t) *Clementina 3t de Hiereticu.* — Auroolui collectionem ClemenUmrurn sub nomine *L\bn septimi* designat, «icutolifu mos erat; quo titulo cdimpsc ℙap Juliinne» XXII detignavuM perhibetur.

(a) Pneterea. — Om. Pr.

(ȯ) *Ultimo.* — Om Pr.

videtur quod possit supplere perfectio actus beatifici, et claritas sua.

Tertium dubium est : Quia Deus immediato l>olest facere quidquid facit mediante creatura. Sed, mediante claritate luminis gloriae, facit quod intellectus videt Deum. Ergo immediate poterit sine illa.

Quartum dubium est : Quia qualitas quæ est alicui accidentalis, potest alteri esso connaturalis : ut caliditas, quæ est accidentalis in aqua, est connaturalis igni. Poterii ergo Deus lumen gloriæ alicui connaturale facere, et per consequens intellectus ille videbit Deum in lumine naturali.

Quinto loco (eod. *Quodlib.,* art. 1) recitat opinionem quorumdam dicentium quod de facto (a) non est ibi lumen aliud nisi ipsa visio clara et facialis : quæ dicilur habitus, ratione perpetua' permanentiæ; et dicitur lumen, ratione manifestationis objecti, quia divinam essentiam manifestat. Nec quæcumque auctoritates cogunt ut aliud lumen ab actu ponatur.

Primo. Illud enim quod dicilur in Psalmo 35 (v. 10), *In lumine tuo videbimus lumen,* potest sic inlelligi, quod in lumine quod (6) est actus, videbimus lumen objectnum, quod est Deus.

Secundo. Illa auctoritas quæ scribitur, *Apocal.* 2! (v. 23), quod *civitas illa non eget sole et luna, sed claritas Dei illuminabit eam,* intelligitur de claritate actus beatifici, qua universa civitas beatorum Illuminabitur.

Tertio. Ista auctoritas, Isaiæ 60 (v. 19), scripta, *Non erit tibi amplius sol ad lucendum, et splendor lumen non illuminabit te, sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam,* intelligitur, secundum glossam interlinearem, de visione divinæ essentiæ; et ita non de habitu, sed de actu.

Quarto. Illa 1. *ad Timotheum* (cap. 6, v. 16), *Lucem habitat inaccessibilem, quem nemo hominum vidit,* secundum glossam Augustini, exponitur quod nemo eum videt nisi ex dono ejus; actus autem, cum sit supernaturalis, est donum Dei.

Quinto (γ). Illa i. Johannis, cap. 3 (v. 2), *Similes ei erimus, quoniam videbimus cum sicuticst,* non potest exponi sicut aliqui exponunt, quod exigatur habitus, qui faciat istam similitudinem; quoniam expresse auctoritas dicit quod visio faciet eam.

Sexto. Illa Salvatoris, Mallh. 5 (v. 8), *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt,* non cogit ponere talem habitum, qui sit lumen gloriæ : quia ista cordis munditia se habet per modum meriti, cui repromittitur visio Dei; lumen autem, si poneretur, non esset principium merendi.

Septimo. Quia decretalis libri septimi (x), Extra, *de Ifierclicis,* cap. *Ad nostrum,* quæ dicit inter alios errores illum qui ponit quod *anima rationalis per naturam potest esse beata,* quodque *non indigemus lumine gloriæ elevante ad Deum videndum et beate fruendum,* non concludit habitum : quia, sicut habitus eleial potentiam effective, sic actus elevat formaliter; unde error est dicere quod non indigeamus lumine, id est, actu supernatural!. Et quod iste sit intellectus, patet ex principio articuh : quia dicilur quod anima rationalis potest esse beata per naturam; hoc autem Miflicienler excluditur, dato quod non ponatur habitus supernaturalis, sed actus.

Octavo. Illa auctoritas Augustini (&), dicentis (lib. *dc Spiritu et anima,* c. 12), quod *anima nui participatione divini luminis non est beata* (γ), intelligitur de lumine objective, quod Deus est, qui participatur per actum. Et universaliter nulla auctoritas videtur ex suo vero intellectu ponere habitum vel lumen distinctum ab actu. Quare, cum Deus et natura nihil faciant frustra, et pracipue in statu illo perpetuo et finali, el non apparent ulla necessitas aut auctoritas qua debeat poni, negandus est talis habitus, vel lumen gloriæ, prater actum.— Hæc Aureolus, in quodam *Quodlibeto,* licet non eodem ordine.

III. Argumenta Durandi. — Contra eamdem conclusionem arguit Durandus (dist. 49, q. 2), dicens : Quod lumen gloriæ requiratur ad confortandum intellectum ut eliciat actum bcalilïcæ visionis, non potest inlelligi nisi dupliciter. Uno modo, quod per confortationem intellectus nostri a lumine gloriæ, virtus ejus intendatur, et intensa elevetur ad visionem divinæ essentiæ, ad quam prius pertingere non poterat. Alio modo, quod intellectus noster et illud lumen, tanquam duo imperfecta agentia, suppleant viceni unius perfecti agentis, respectu talis visionis: quemadmodum duo trahunt navem, quorum duorum neuter sufficeret per se trahere; et duæ candela» causant lumen intensum, quod neutra per se sufficeret causare. — Primum dici non potest, propter duo. Primum est, quia intellectus

(a) *libri septimi.* — sephma Pr. — Cfr. ⁋g. 2U0, coi. t, nol. (γ);

(β) Non Augustino sed alteri auctori attribuendus est liber *de Spiritu et anima.*

(f) Verba auctons libri *dc Spiritu et anima* suntsrquenti.i : *Etsi ipiritus ⁋rationali ex dono Creatoris Aabilis rtt ad cognoscendum rerum et diligendum bonum, tamen* nisi tn/moris *lucie radio fuerit perfiuui et calore euccensus,* nunçuam *cotucquilur ⁋apienti cognitionem vel chantati» affectum. ⁋ntellectu et intelhgentia juvantur euperiui; quia Deui ignit et lux esi... Et ticut solem non videt oculus nisi in lumine wtis: ⁋c verum ac divinum lumen non poterit intelhgentia videre* nisi in ipsius lumine

(ϖ) *de facto.* — *defectio* Pr
(S) *quod* — *qui* Pr.
(y) *Quinto.* — *Ergo* Pr.

noster non est forma suscipiens map's et minus. Secundo, quia illud quod intendit perse aliud, est tale formaliter, vol virtualiter, sicut illud quod intenditur. Verbi gratia : illud quod intendit calorem, est calidum formaliler, ut ignis; vel virtualiter, ut sol intendit calorem aeris. Dico autem per m* quia contrarium per accidens confortat et intendit; sicut calidum circumstans non *(t)* comburit, vel frigidum circumstans intendit calidum. De quo nihil ad pressens. Lumen autem gloria! non est tale formaliler, qualis est intellectus noster; nec virtualiter, quia lumen gloris non est causativum virtutis intellectivae. Ergo lumen gloriæ non potest confortare intellectum nostrum, ipsum intendendo. — Secundum etiam dici non potest : quia, si intellectus creatus et lumen gloria.· supplerent vicem unius perfecti agentis, tunc quodlibet eorum haberet similem virtutem respectu actus intelligendi, sicut duo trahentes navem respectu tractus navis; et ita lumen gloriæ esset quædam potentia intellectiva, sicut intellectus noster; quod est inconveniens. — Et si dicatur quod lumen corporale confortat visum, cl tamen visus non intenditur nec remittitur per illud, nec visus et lumen corporale sunt duo imperfecta agentia supplentia vicem unius agentis perfecti; et sic eodem modo, ut videtur, potest esse circa intellectum nostrum et lumen gloriæ;— dicendum est quod non valet. Quia lumen corporale non requiritur tanquam confortans visum, qui secundum se potest in objectum sibi pnesentatum ; sed requiritur ut dispositio medii et organi ad susciendum sjæciem coloris, secundum ponentes visionem tien per speciem; quia medium vel organum non recipit speciem coloris, nisi sil actu illuminatum, quia color non est natus facere speciem suam in organo vel medio, nisi sint illuminata. Ergo m visione beata non requiritur lumen gloriæ ut confortans intellectum; nec ex parte objecti,quasi dans ei virtutem movendi intellectum, cum essentia divina possit hoc de se, sine quacumque virtute creata. Si ergo aliquo modo requiritur, hoc erit ad disponendum intellectum ad suscipiendum actionem objecti, quemadmodum dictum est de lumine corporali respectu medii et organi; quod pertinet ad sequentem articulum.

Secundo loco arguit quod lumen gloriæ non requiratur ad suscipiendum actum visionis beats, qua· «t forma supernatural» et improportionata ℞ature Cum enim dicitur quod nullum subjectum est suseeptivum formæ supernaturalis, nisi disponatur per aliquam dispositionem supernaluralem,— non «st verum Quia dispositio supernaturalis, est quædam forma supernaturalis. Illa ergo aut recipitur immediate in natura, aut mediante alia dispositione. Si immediate, eadem ratione cl (C) quæli-

(>) nen — Om. Pr.
(<) et. — ii Pr.

bel alia forma supernaturalis. Si (a) mediato, aut dispositio media erit naturalis, aut supernaturalis. Si naturalis (6), habetur quod natura (γ) ex naturalibus est capax forma? supernaturalis. Si supernaturalis, quæralur quomodo recipitur in subjecto : aut mediante dispositione naturali, aut supernatural!? Et sic proceditur in infinitum, nisi stetur in hoc quod forma supernaturalis recipiatur immediate in intellectu, absque dispositione supernatural!.

Tertio arguit contra utramque opinionem communiter. Quia, si requiritur dispositio supernaturalis ad eliciendum actum aut suscipiendum ipsum, hoc non est nisi propter excessum objecti super potentiam, ut per ipsam sit proportionala objecto, quæ secundum se distat in infinitum ab ipso. Sed propter hoc non oportet quod requiratur dispositio supernaturalis : quia, ea addita, adhuc tantum distat potentia ab objecto sicut prius, scilicet in infinitum. Ergo ad hoc non requiritur aliqua dispositio supernaturalis, cum nulla forma vel dispositio possit erigere intellectum ad illud quod non potest secundum seipsum. Nec ad recipiendum formam supernaluralem, vel actum, oportet ponere semper dispositionem supernaluralem; alias esset processus in infinitum.

Quarto arguitur. Quia, quidquid sit de facto, an tale lumen gloriæ sit in intellectu beato, tamen de possibili tenet Frater Thomas, lib. 4, dist. 49 (q. 2, art. 7), quod beata visio potest communicari homini exsistenti in puris dispositionibus viæ, et ita non habenti lumen gloriæ.

Quinto arguit sic. Ubicumque natura et virtus potenthe se extendit ad objectum, præsenta to objecto, immediate et per se, et excluso omni impedimento ænigma causante, necessario sequitur cognitio clara et manifesta, qualis possibilis est inter talem potentiam et tale objectum, secundum quemcumque modum. Sed intellectus noster (δ) de se potest in divinam essentiam tanquam in objectum; et lotum impedimentum claræet manifesto! cognitionisdivinæ essentiæ est quia cognoscitur per medium inferioris gradus, quod est essentia creata; quod medium potest excludi, ut probabitur. Ergo, hoc excluso, et præsentata divina essentia intellectui, secundum se ct (<) immediate sequitur cognitio clara et manifesta, qualis possibilis est intellectui nostro respectu divinæ essentiæ. Major patet : quia ox quo potentia potest in objectum, de natura sua potest (ζ) ipsum cognoscere; et, si impedimentum causans obscuram cognitionem excludatur, consequens est quod potentia cognoscat objectum clare, quantum possi-

(*) Si — *Et* Pr.
(β) naturalû. — *luptrnahiralu* Pr.
(γ) natura. — nulla Pr.
(i) natter, — non Pr.
(<) rt. — Om. Pr.
(Q point. — Om. Pr.

bile est. Minor probatur. Quia intellectus noster de se potest cognoscere divinam essentiam. Nam philosophi probaverunt Deum esse quamdam naturam subsistentem, intclligibilcm, habentem omnem perfectionem. Quod autem hæc cognitio esset nobis obscura, et eis, causa est quia naturali ordine non cognoverunt, nec nos cognovimus Deum nisi ex creaturis, quæ, cum sint inferioris gradus, non représentant ipsum (e) clare et manifeste. Hoc autem impedimentum potest amoveri a virtute divina, quæ potest omne quod non implicat contradictionem. Quod autem intellectus noster, qui secundum ordinem nature non consurgit in Dei cognitionem nisi ex creaturis, possit ipsum habere praesentem secundum se, et sic eum cognoscere, exclusa prius cognitione creaturarum, nullam contradictionem implicat; quia in actionibus supernaturalibus videmus quod Deus modum agendi immutat. Hoc etiam attestatur omnis opinio circa istam materiam : quia omnes ponunt quod Deus in visione beata immutabit illum ordinem quo nunc cognoscimus ipsum ex creaturis, et repraesentabitur intellectui nostro nullo alio præcognito. Et hæc fuit minor. Sequitur ergo conclusio. Et hanc viam habent tenere necessario illi qui dicunt quod Deus potest visionem immediatam suæ essentiæ communicare homini exsistenti in puris dispositionibus viæ; quia isti excludunt speciem repraesentantem et lumen gloriæ a tali visione. Ex quo potest sic argui : Quod essentia divina sit presens intellectui in ratione objecti, quæ prius non erat sic ei presene, oportet quod hoc sit vel ex mutatione sui, vel ex mutatione intellectus. Non ex mutatione sui, quia ipsa omnino est immutabilis. Nec ex mutatione intellectus per aliquid receptum (6), quod sit species, vel lumen : quia speciem negant; lumen autem (γ) ponunt ut sit dispositio patriæ; ipsi autem dicunt quod talis potest communicari intellectui habenti solas dispositiones viæ. Oportet ergo quod per hoc solum mutetur intellectus, quia mutatur ordo naturalis quem habet in intelligendo(o), secundum quem non cognoscit Deum nisi ex creaturis. — Hæc ille.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III.

PON U N TUH SOLUTIONES

§ 1. — Ad ARGUMENTA CONTRA PRIMAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Scoti. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supradictis. Et quidem ad objecta Scoti contra primam conclusionem, dicitur primo ad primum, quod ratio sancti Thoma? pro conclusione, bene intellecta, procedit recte ; nec peccat in consequentiam ; nec arguit ex propositionibus non syllogizatis. Cognitio enim, cum sit actus secundus, commensuratur forma qua cognoscens cognoscit, ut actui primo. Talis autem actus primus, qui est species, vel forma intclligibilis, commensuratur nature cognoscenti et potentis cognoscitiwe in qua recipitur. Et ideo, si modus essendi objecti cognoscibilis excedat naturalem rnodum essendi nature cognoscitivæ, potissime quia nec est ejusdem speciei nec ejusdem generis cum tali natura, oportet quod formaqua tale objectum perfecte cognoscitur, sit supra facultatem talis nature cognoscitivæ ; et consequenter perfecta cognitio ejusdem objecti sit supra facultatem naturalem talis natura cognoscitira. Sic autem est de quolibet intellectu creato respectu divinæ essentiæ : quia tam intellectus angelicus quam humanus naturaliter sunt limitati ad cognoscendum per formas intelligibiles deficientes a perfecta repræsentatione divinæ essentiæ, ut ostensum est in primo articulo, tam in probatione prima? quam secunda conclusionis; et ideo |>erfecla cognitio divinæ essentiæ, quæ dicitur visio, est supra facultatem naturalem intellectus angelici et humani. Ad hunc sensum loquitur sanctus Thomas, 4. *Sentent.,* dist. 49, q. 2, art. 6, in solutione tertii argumenti, dicens : < Aliquid potest esse per se magis intelligibile, quod tamen eSt minus intelligibile alicui intellectui. Quod de intellectu nostro manifeste apparet. Facultas enim intellectus nostri determinatur ad formas sensibiles, quæ per intellectum agentem fiunt intellecta in actu, eo quod phantasmata hoc modo se habent ad intellectum nostrum sicut sensibilia ad sensum, ut dicitur, 3. *de Anima* (t. c. 30); et ideo oportet quod in omne quod intellectus noster naturaliter intelligit. manuducatur per formas sensibiles, ut etiam Dionysius dicit *(de Div.* Norn., cap. 1); et quia substantia? separatæ, quæ sunt perse maxime intelligibiles, excedunt genus formarum sensibilium, ideo intellectus noster invenitur debilis ad cognitionem earum; et propter hoc dicitur, 2. *Metaphysicæ* (t. c. 1), quod *intellectus noster se habet ad manifestissima naturie sicut oculus noclutc ad solem.* Facultas autem naturalis intellectus angelici, quamvis non sit determinata ad formas sensibiles, est tamen determinata ad formas creatas, quæ sunt sui generis; et ideo, sicut (a) intellectus noster deficit a cognitione substantiarum separatarum, ita et multo amplius deficit intellectus angelicussocundum suam facultatem a visione Dei per essentiam. > — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione quarti, sic dicit : < Intellectus creatus non impeditur ab hoc quod

(a) *ipsum, — iptam* Pr.
(C) *receptum.* — rcccpftvwrn Pr.
(γ) *autem. — aut.* Pr.
(δ) in *inlelhgendo, — intendendo* Pr.

(a) fictif. — *tic* Pr.

naturaliter possit videre Deum per essentiam ex defectu divinæ essentiæ, quasi de se non sit intelligibilis in actu ; sed ex parte (e) intellectus creati. Prime, propter defectum intellectiva» virtutis creaLc, cujus naturalis facultas est determinata ad ens creatum. Ilie tamen defectus aliter est in homine et angelo, secundum sua naturalia considerando eos. In intellectu enim angeli non invenitur aliquis defectus secundum rationem sui generis, sed secundum comparationem ad intellectum qui est extra genus suum, scilicet intellectum divinum : habet enim omnem perfectionem quædebetur generi intellectus, in quo non continetur nisi intellectus creatus; intellectus enim increatus est extra genus. Sed intellectus humanus patitur etiam defectum secundum rationem sui generis : quia in eo est lux intellectualis obumbrata; unde Isaac dicit quod ratio oritur in umbra intelligent! *Secundo*, propter absentiam inlelligibilis. Quamvis enim essentia divina sit intellectui cuilibet præsens, non tamen est praesens cuilibet intellectui ut forma inlelligibilis; quod tunc solum accidit quando in intellectu est sufficiens dispositio ad hoc quod sit unibilis divinæ essentiæ ut formæ inlelligibili. Tertio, propter excessum claritatis divinæ essentiæ supra formam qua intellectus creatus naturaliter intelligil; et sic per consequens deficit intellectus creatus a videndo divinam essentiam, quamvis immensitas divinæ essentiæ intellectum non corrumpat, sed magis confortet, d — Hæc ille. — Simile dicit, *de Veritate,* q. 8, art. 3, in solutione quinti argumenti : ‹ Excellentia, inquit, inlelligibilis (δ), quamvis non corrumpat intellectum, cum confortet eum, tamen quandoque excedit repraesentationem formæ qua intellectus intelligil; ct ex hac causa inlelligibilis excellentia impedit intellectum ; el, secundum hoc, verum est quod dicitur, 2. *Mctaphysiçæ* (t. c. 1), quod *intellectus noster se habet ad manifestissima natune sicut oculus noctuiv ad lucem solis,* d — Hæc ille. — Et, ibidem, in solutione tertii el quarti, dicit similia eis quæ dicit in *Quarto.* In solutione siquidem quarti, sic dicit ; ‹i Pru tanto substantia inlelligibilis (γ) quæ in sc maxime inlelligibilis est, ΓıI nobis minus inlelligibilis, quia excedit formam a sensu abstractam, qua naturaliter inlelligiinus. Et similiter multo amplius essentia divina excedit formam intelligibilem tam intellectus humani quam angelici. Et ideo intellectus angeli minus inlelhgit essentiam divinam, quamvis sit magis inlelligibilis; sicut et intellectus noster minus 0) intelligil essentiam angeli, quamxis sit magis inlelligibilis quam res sensibilis. » — Hæc ille. — Ex quibus patet quod, cum intellectus creatus naturaliter intelligat per formas deficientes a perfecta repraesentatione divinæ essentiæ (quod contingit quia tales formæ commensuran tu r intellectui creato, el modo essendi natura crea‡a qui modus improportionabiliter excediturr a modo essendi natune increase), consequens est quod nulla naturalis cognitio intellectus creati Sit perfecta cognitio natura increata ac per hoc nec ejus visio.

Dicitur secundo, quod forma arguendi quam arguens format, bona est. Nec minor illius est falsa, immo usquequaque vera. Cum enim dicit quod utraque harum propositionum est falsa, scilicet : Modus cognitionis est secundum modum cognoscibilis; el similiter hæc : Nulla naturalis cognitio est de objecto cujus natura excedit modum natura cognoscentis, etc. ; — dicitur quod ulraque illarum est vera, si ad mentem sancti Tliomæ inlelligalur. De prima quidem palet : nam, secundum eum, ut allegatum est, nulla cognitio est perfecta nisi fiat per formam jierfecle repraesentantem ipsum cognoscibile; el sic oportet quod modus cognition is sit secundum modum cognoscibilis, quoad hoc. Secunda similiter palet : quia nulla naturalis cognitio, cujus principium est forma commensurate natune cognilivæ, el difficiliter représentons objectum cognitum, est visio talis objecti per essentiam; oportet ergo quod perfecta cognitio naturalis aliquo modo commensuretur objecto, et aliquo modo potentiæ.

Dicitur tertio, quod improbatio praedictarum propositionum non valet : quia, ul patet per praedicta, perfecta cognitio naturalis est secundum modum cognoscentis, non solum quoad sui principium, quod est species inlelligibilis, immo quoad sui objectum et terminum; sicut manifeste patet, 3. *de Anima,* ct ad experientiam; quia anima humana, cum sit forma in materia, el habeat *esse* concretum materiæ, naturaliter non cognoscit perfecte nisi essentias rerum materialium, quæ habent similem modum essendi, scilicet in concretione (a) ad materiam; nec recipit species inlelligibiles repraesentativas perfecte aliarum essentiarum. Cum autem dicit arguens, quod ex hoc sequitur quod nunquam infimus angelus naturaliter cognosceret superiorem vel supremum angelum, — negatur consequentia. Quia omnes angeli habent eumdem modum essendi in genere, scilicet quod quilibet est substantia separata a materia, nullo modo a corpore dependens, nec in esse, nec in operari; et quilibet naturaliter habet species sibi innatas, sufficienter repraesentativas omnium specierum universi, tam corporalium quam spiritualium; el ideo, quia est sufficienter in actu primo respectu talium, jiolcst sufficienter exire in actum secundum, cum voluerit. Secus est de anima humana, quæ, quin naturaliter est actus corporis,

(i) *rr parie.* — *exsistente* Pr.
(C) *intelhgibikt.* — *intellectualis* Pr.
(γ) lubikintui *tniclligibdu.* — divina esientia Pr.
(4) minia. — Om Pr.

(a) *concrebone.* — *concrcatione* ‡

non perficitur naturaliter speciebus nisi per corpus et phantasmata acceptis, quæ non rcpræsentenl essentias nec quidditates nisi rerum materialium; ideoque non potesl naturaliter cognoscere quiddita-les habentes alium modum essendi secundum genus, puta substantias separatas, et mullo minus Deum. De hoc sanctus Thomas in quæstionibus *dc Ληιηκι,* q. 16, sic dicit : « Anima intellectiva humana ex unione ad corpus habet aspectum inclinatum a<l phantasmata; unde non formatur ad mlelligendurn nisi per species a phantasmatibus acceptas. Et huic etiam consonat (a) dictum Dionysii in primo capite Cœleslis *Hierarchix :* dicit enirn quod *impossibile est nobis aliter lucere divinum radium, nisi varietate sacrorum velaminum circumvolatum.* In tantum βηζο anima, dum unitur corpori, ad cognitionem substantiarum separatarum ascendere potest, inquantum potest per species a sensibilibus acceptas manuduci. Hoc autem non est ut intelligalur de ipsis quid sunt, cum illæ substantia» excedant omnem proportionem horum intelligibilium. Sed possumus hoc modo de ipsis substantiis separatis aliquo modo cognoscere quia sunt; sicut per effectus deficientes devenimus in causas excellentes, ut cognoscamus de eis tantum quia (6) sunt, et non quid sunt; et (γ) dum cognoscimus quia sunt causæ excellentes, scimus de eis quia non sunt tales (δ) quales sunt eorum effectus. Et hoc est scire de eis magis quid non sunt quam quid sunt. » — Hæc ille. — Patet ergo ex prædictis quomodo oportet objectum proportionnel polentiæ vel natune cognitivae quantum ad modum essendi, et quomodo non : quia scilicet formæ vel species intelligibiles sufficienter non repnesentanl essentiam vel quiddilatem differentem secundum genus in modo essendi a natura cognosciliva. Dico autem modum essendi differentem secundum genus, vel extra genus. Quia intellectualium substantiarum non est nisi triplex modus essendi differens secundum genus, el non reducibilis in idem genus : primus est animæ humaine; secundus est substantiarum separatarum ; tertius est divinæ essentiæ; ul patet in probatione priruæ conclusionis. El, ut breviter omnia prædicta perstringam: nullum objectum,cujus modusessendi naturalis excedit naturalem modum essendi natune cognoscitivæ, tam quoad esse primum et substantiale, quam quoad esse secundum el accidentale, naturale aut naturaliter acquisibilc, potest perfecte cognosci a tali potentia naturaliter. Et ita intelligil sanctus Thomas. Et dico esse accidentale causatum per species intelligibiles.

Ad secundum principale, negatur consequentia, propter duo. Primo, quia probatio conclusionis arguit solum de naturali cognitione, et non dc supernaturali ; et ideo conceditur quod intellectus beati cum lumine gloria·, vel habitu charitelis, vel quacumque elevatione aha, non potesl pertingere ad visionem divinæ essentia», quæ sit naturalis ipsi intellectui. Secundo, dicta consequentia non valet. Quia per lumen gloriæ intellectus lieatus efficitur susceptivus formæ inlelligibilis, el cujusdam actus primi, quo mediante sufficit elicere supematuraliter visionem divinæ essentiæ. Illa autem forma est divina essentia, ut postea videbitur, Talis autem visio, ut dictum est, supra naturalem facultatem cujuslibet intellectus creati est. Ideo argumentum non valut. Hæc solutio fundatur in quadam solutione sancti Thomæ, *de Veritate,* q. 24, art. 8, ad quartum argumentum, ibidem enim sic dicit : « Ex hoc quod liberum arbitrium est ex nihilo, convenit ei quod non sit naturaliter confirmatum in bono. Nec hoc ei per gratiam conferri potest, ut sit in bono naturaliter confirmatum. Non autem libero arbitrio, secundum quoi est ex nihilo, convenit quod nullo modo possit confirmari in bono; sicut nec aeri ex natura sua inest quod nullo motio possit illuminari, sed quod non sit naturaliter lucidus in actu, ♭ — Hæc ille. — Applica ad propositum : Intellectus creatus ex suo modo essendi naturali haliel quod non possit Deum videre naturaliter; sed nun habet quin ex gratia, vel habitu glonæ, possit Deum videre, liem, q. 8, art. 3, arguit sic (decimoquarto loco) : α Quantunicumque perficiatur intelligenlia creata lumine gloris, semper Deus ipsam in infinitum excedit. Si ergo iste excessus impedit visionem Dei per essentiam, nunquam intellectus creatus poterit in statu gloria» pervenire ad videndum Deum [ær essentiam; quod est absurdum, i» Ecce argumentum. Sequitur responsio : < Dicendum, inquit, ad decimumquartum, quod per lumen gloria·, quamvis intellectus creatus non tantuin elevetur «juin in infinitum distet ab essentia divina, tamen |M»r illud lumen fit ul intellectus uniatur essentiæ divinæ sicut forma» inlelligibili; quod aliler fieri non jiosset. i» — Hæc ille. — Ex quibus patet quod causa quare intellectus creatus divinam essentiam naturaliter videre non potest, el tamen cum lumine gloria» sii|)eraddilo hoc |»olest, est ista : quia scilicet essentia divina in infinitum excedit non solum intellectum creatum, verum etiam omnem formam qua intellectus creatus sine teli lumine intelligil (a), quia nulla telis forma sufficienter repraesentat divinam essentiam ; per lumen autem gloria» habet formam sufficienter repraesentantem, scilicet ipsammel divinam essentiam.

Ad tertium dicitur primo, quod inter objectum quod est divina essentia, et quemcum<|ue intelle-

( ) *consonat, — obstat* Pr
( ) *quia. — quare* Pr
(γ) *et.*— Otn, Pr.
(ε) *tales. — talia* Pr.

(a) *intellectus creatus sine tali lumine intelligil. — mtelligimus intellectus creatus* une *tali lumine intendit Pr.*

dum creatum, non tot proportio aequalitatis, nec aliqua proportio numeralis, aut geometrica vel arithmetica. Nec de hoc oportebat arguentem sollicitari. Nec talis proportio requiritur inter potentiam cognosciti vani el suum objectum. — Dicitur secundo, quod inter potentiam cognoscilivam et suum objectum naturaliter cognoscibile perfecte ab ipsa, requiritur proportio quæ est habitudo sufficiens hujus ad illud. Hoc autem non contingit nisi dum potentia habet vel habere potest speciem naturaliter sufficienter rcprasenlalivain objecti. Hoc autem nulli intellectui creato convenit naturaliter respectu objedi quod est divina essentia. — Dicitur tertio, quod radix hujus defectus et improportionis est quia modus essendi cujuslibet intellectus creati deficit a modo essendi divin® essentiae, non solum secundum speciem aut genus, sed extra omne genus. De praedictis sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 8, art. 1, in solutione sexti, sic dicit : « Proportio, proprie loquendo, nihil aliud est quam habitudo quantitatis ad quantitatem, sicut quod una est æqualis alteri, dupla, aut tripla. Et exinde translatum est nomen proportionis, ut habitudo cujuslibet rei ad aliam rem proportio nominetur : sicut dicitur materia esse proportionata formae, inquantum se habet ad forinain ut materia ejus, non considerata aliqua habitudine quantitatis. Et similiter intellectus creatus, est proportionates ad videndum divinam essentiam, inquantum se habet ad ipsam quodammodo ut ad formam intelligibilem ; quamvis, secundum quantitatem virtutis, nulla possit esse proportio, propter distantiam infinitam. » — Hæc ille. — Et intellige quod proportio intellectus creati ad divinam essentiam est JH.T gratiam, non autem per naturam (nisi in potentia multum remota); quia illam proportionem proximam, de qua sanctus Thomas loquitur, facit lumen glori®, ut supra dictum est (ad secundum).

A<1 quartum dicitur quod ordinatum in finem supematuralem non oportet esse sic proportionatum fini, quod per naturam suam possit finem perfecte attingere, sed sufficit quod per naturam vel gratiam, mediale vel immediate, possit illum attingere; loquendo de attinctione perfecta, qualis est beatitudo ❀upernatural et visio divins essentiæ. De hoc sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 8, art. 3, ubi arguit sic, duodecimo loco : α Natura non deficit in necessariis. Sed attingere finem est maxime de necessariis. Ergo unicuique natura provisum est ut possit pertingere ad finem suum. Sed finis propter quem est rationalis creatura, est videre Deum per essentiam. Ergo rationalis creatura ex puris naturalibus potest ad hanc visionem pervenire. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum, inquit, quod, sicut dicit Philosophus in 2. *Cœli et Mundi* (t. c. 62 et seq.), in rebus invenitur multiplex gradus perfectioni». Primus enim gradus est perfectissimus, ut aliquid habeat bonitatem sine motu et sine adminiculo alterius; sicut est perfectissima sanitas in eo qui est sanus sine adminiculo medicinæ. Et hic gradus est divina» perfectionis. Secundus gradus est ejus qui jxitest consequi perfectam bonitatem cum rnodicoauxilioel parvo motu; sicut ejus qui habet sanitatem cum modico exercitio. Tertius gradus est ejus qui acquirit perfectam bonitatem cum mullis motibus; sicut ille qui acquirit sanitatem cum multis exercitiis. Quartus gradus est ejus quod nunquam potest acquirere perfectam bonitatem, sed aliquid de bonitate multis motibus. Quintus gradus est ejus quod non potest acquirere aliquid de bonitate, nec habet aliquem motum ad hoc; sicut est gradus illius in sanitate, qui sanari non potest, unde nullam medicinam accipit. Creatura ergo irrationales nullo modo ad perfectam bonitatem, quæ est beatitudo, pertingere possunt; sed pertingunt ad aliquam bonitatem imperfectam, quæ est earum finis naturalis, quam ex vi natura suæ consequuntur. Sed creature rationales possunt consequi perfectam bonitatem, id est, beatitudinem; tamen ad consequendum eam indigeni pluribus quam naluræ inferiores ad consequendum fines suos. Et ideo, quamvis sint nobiliores, non tamen sequitur quod ex propriis naturis possint attingere ad finem suum sicut natura inferiores. Quod enim beatitudinem aliquid attingat per seipsum, solius Dei est. » — Hæc ille.

Ad quintum dicitur quod intellectus creati ad divinam essentiam non est proportio geometrica, nec arithmetica. Quia, loquendo de tali proportione, essentia divina est improportionata cuicumque natura creatæ, tam in entitate quam intellectualitate vel intelligibilitale. El ulterius, dicitur quod divina essentia est intelligibile improporlionabile cuicumque intellectui creato in solis naturalibus considerato : quia nullus intellectus creatus ex solis naturalibus est sufficienter in actu primo ad videndum divinam essentiam, sed est improporlionatus ad hoc; quia nulla forma creata, substantialis aut accidentalis, naturaliter susceptibilis in tali intellectu, aut naturaliter acquisibilis in illo, sufficienter représentât divinam essentiam ; et consequenter non potest exire in actum secundum, qui sit visio vel perfecta cognitio Dei, ut sæpe dictum est. Sed per lumen gloriæ fit proportio inter intellectum creatum et divinam essentiam. De hoc sanctus Thomas, dist. 49, q. 2, art. 1, in solutione sexti, sic dicit : < Quamvis finiti ad infinitum non possit esse proportio, quia excessus infiniti super finitum non est determinatus; potest tamen interea esse proportionabiiilas, quæ est similitudo proportionum; sicut enim finitum æquatur alicui finito, ita infinito infinitum. Ad hoc autem quod aliquid cognoscatur, quandoque oportet esse proportionem inter cognitionem et cognitum ; quia oportet virtutem cogno-

seenlis adaequare cognoscibilitalem rei cognilæ; æqualilas autem proportio quædam est. Quandoque autem non oportet esse proportionem; sicut quando nos cognoscimus Deum, aut e converso, sicut cum ipse cognoscit creaturas. Et tunc non oportet esse proportionem inter cognoscens el cognitum, sed proportionabilitntem tantum : ut scilicet, sicut m» habet cognoscens ad cognoscendum, ita se habeat cognoscibile ad hoc quod cognoscatur. El talis proportionabilitas sufficit ad hoc quod infinitum cognoscatur a finito, vel e converso. Vel dicendum quod proportio, secundum primam nominis impositionem, significat habitudinem quantitatis ad quantitatem, secundum aliquem determinatum excessum vel adiequationem ; sed ulterius translatum est ad significandum omnem habitudinem cujuscumque ad aliud; el per hunc modum dicimus quod materia debet esse proportionata ad formam. Et hoc modo nihil prohibet intellectum nostrum, quamvis finitus (x) sil, dici proportionatum ad videndum divinam essentiam infinitam; non tamen ad comprehendendum eam, el hoc propter suam iinmensibililalem. » — Hæc ille. — Simile dicit, 1 p., q. 12, art. 1, in solutione quarti.

II. Ad argumentum Durandi —Ad objecta Durandi contra eamdem conclusionem, dicitur primo, quod aliquid cadens sub formali ratione objecti intellectus creati, excedit proportionem naturalem talis potentiæ, ne naturaliter possit tale objectum perfecte attingere; et hoc de per se, propier excellentiam objecti supra actum primum quo talis potentia nata est actuari naturaliter.— Dicitur secundo, quod intellectus creatus proportionem habet ad intelligendum (C) quidquid continetur sub ratione formali objecti sui, quod est ens, aliqua!i cognitione, sive perfecta, sive imperfecta, sive per sui essentiam, sive per sui similitudinem, aut effectum, cognitione quid est, vel quia est, an est. vel quid non est. Ideoque conceditur quod omnis intellectus creatus naturalem proportionem habet ad cognoscendum Deum qualicumque cognitione naturali. — Dicitur tertio, quod excellentia alicujus sensibilis de per se excedit naturalem proportionem sensitiva? potentia», sicut claritas solis visum noctuæ, el non solum de per accidens. De hoc sanctus Thomas, in Quæstionibus (γ) *de Anima,* q. 16, in solutione quinti, sic dicit : q Sensus respectu sensibilium excellentium duplicem patitur defectum : unum quidem, quia non potest ipsum sensibile excellens apprehendere, per hoc quod excedit proportionem sensus; alium autem, quia |>osl excellentia sensibilia non percipit minora, et hoc est quia corrumpitur organum sensus. Licet ergo intellectus non habeat aliquod organum quod possit corrumpi ab excellenti intclligibili, tamen aliquod excellens intelligibile potest excedere facultatem intellectus nostri in inlclligendo. Et tale intelligibile est substantia ^parata, quæ excedit facultatem intellectus nostri. secundum quod est unitus corpori, qui natus est perfici a phantasmatibus, et non a substantiis <-eparatis. > — Hæc ille. — Dicitur quarto, quod, dato quod oculus noctuae non bederetur a claritate solis, non tamen, hoc posito, talis oculus posset claro videre claritatem solis : quia scilicet non est capax naturaliter actus primi respectu talis visionis, scilicet speciei perfecte reprasentanlis claritatem solis. Et consimilis defectus naturaliter concomitatur omnem intellectum creatum respectu divinae essentiae : quia scilicet (x) non est naturaliter capax actus primi respectu talis visionis.—Dicitur quinto, quod non est de per accidens, sed de per se, quod intellectus creatus cognoscat Deum ex creaturis naturaliter, et ad altiorem gradum cognitionis naturaliter pertingere non possit. — Dicitur sexto, quod, licet intellectus creatus non habeat naturaliter proportionem proximam ad videndum divinam essentiam, tamen non repugnat natura ejus habere talem proportionem per gratiam vel gloriam, quia naturaliter est in potentia obedientiali ad suscipiendum talem proportionem.

§ 2. — Ad argumenta contra secundam CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Scoti. — Ad primum Scoti contra secundam conclusionem, dicitur primo, quod lumen gloris necessarium est ad hoc quod intellectus creatus videat Deum per essentiam. El tale lumen distinctum ab actu visionis requiritur propter duo. Primo quidem requiritur ad recipiendum non quidem ipsam visionem, quæ est actus secundus, sed ad recipiendum divinam essentiam per modum formae intelhgibilis (6) in intellectu possibili, quasi dispositio prima ad actum primum. Secundo, tale lumen requiritur ad eliciendum actum visionis. Et quod ista sint de mente sancti Thoinæ, palet ex prædictis in primo et secundo articulo.

Dicitur secundo, quod argumenta contra primum membrum hujus divisionis non militant, cum non vadant ad mentem sancti Thomæ. Non enim ponit quod lumen gloria? sit proxima dispositio necessaria ad suscipiendum actum secundum, qui est visio. Unde, cum dicitur quod habitus non est ratio recipiendi actum in via, nec in patria, palet quod non est contra conclusionem. — Cum autem ulterius dicit quoti susceptivum multarum formarum maxime ordinatur ad perfectissimam, etc.,— dicitur quod

( ) *finitue. — fahum* Pr.
( ) *intelligendum. — intendendum* Pr
(γ) *Quaultonibui. — Concliuwnibut* Pr.

(s)arificet. — fi Pr.
(C) *intelligibility — intellectuals* Pr.

consequentia illa nullius est apparentia? : quia mutat modum majorilatis in modum immediationis. Sicut patet in simili : quia materia prima maxime ordinatur ad suscipiendum animam rationalem, non tamen sequitur: Ergo immediate ordinatur ad suscipiendum illam. Et similiter, inlelleçlus possibilis maxime ordinatur ad suscipiendum actum secundum, non tamen immediate; immo prius ordinatur ad suscipiendum actum primum, qui est species intelligibilis; et immediatius recipit cognitionem rerum materialium quam cognitionem substantiarum separatarum vel ipsius Dei; sicut clamat lota philosophia et theologia. — Cum autem ulterius dicitur quod si habitus qui est lumen gloriæ, requiratur ut perfectius anima vel intellectus perficiatur beatitudine, etc.; — dicitur quod consequentia ibidem facta non valet : quia, sicut species rei visibilis non recipitur in dinphano, nisi sil aclualum lumine, nec tamen lumen recipit speciem coloris, sed est dispositio ad receptionem et ratio recipiendi; sic in pro|)osilo, habitus luminis gloriæ est dispositio ad recipiendum actum primum, non tamen ille habitus est ullo modo susceptivus talis actus primi, nec actus secundi. De pnedictis sanctus Thomas, 3. *Contra Gentiles,* cap. 53, sic dicit : α Oportet autem quod ad tam nobilem visionem intellectus creatus per aliquam divinoc bonitatis influentiam elevetur. Impossibile est enim quod illud quod est forma alicujus rei propria, fiat alterius rei forma, nisi res illa participet aliquam similitudinem illius cujus est propria forma; sicut lux non fit actus alicujus corporis, nisi aliquid participet de diaphano. Essentia autem divina est proprie forma intelligibilis intellectus divini, el ei proportionala ; nam hæc tria in Deo unum sunt, scilicet inlelligens, et id (a) quo intelligilur, el quod intelligilur. Impossibile est ergo quod ipsa Dei essentia liat intelligibilis forma alicujus intellectus creati, nisi per hoc quod aliquam similitudinem intellectus divini intellectus creatus participat. Hæc igitur divinæ similitudinis participatio necessaria est ad hoc quod Dei substantia videatur. — Adhuc : Nihil est susceptivum formæ sublimioris, nisi per aliquam dispositionem ad illius capacitatem elevetur, cum proprius actus in propria potentia sit. Essentia autem divina est forma allior omni intellectu creato. Ad hoc ergo quod essentia divina liat intelligibilis species alicujus intellectus creati (quod requiritur ad hoc quod divina substantia videatur), necesse est quod intellectus creatus aliqua dispositione sublimiori ad hoc elevetur. · — Hæc ille. —Similia dicit in multis aliis locis, potissime, I p., q. 12, ari. 2 et 5.

Dicitur tertio, quod argumenta facta contra secundum membrum divisiodis non procedunt. Dicitur enim quod lumen illud requiritur ad rigorandum intellectum creatum, ut possit elicere actum secundum, qui est visio divinæ essentia?. De hoc sanctus Thomas, 3. *Contra Gentiles,* ubi supra (cap. 53), sic dicit; « Nihil potest ad alliorem operationem elevari, nisi per hoc quod ejus virtus fortificatur. Contingit autem dupliciter alicujus virtutem fortificari. Uno modo, per simplicem ipsius virtutis intensionem; sicut virtus alicujus calidi augetur secundum intensionem caloris, ut possit elicere vehementiorem actionem in eadem specie. Alio modo, per novæ formæ appositionem; sicut diaphani virtus augetur ad hoc quod possit illuminare, per hoc quod fit (x) lucidum actu per formam lucis in ipso receptam de novo (6). Et hoc quidem virtutis augmentum requiritur ad alterius speciei operationem consequendam Virtus autem intellectus creati naturalis non sufficit ad divinam substantiam videndam. Oportet ergo quod augeatur ei virtus, ad hoc quod ad talem visionem perveniat. Non sufficit autem augmentum per intensionem naturalis virtutis : quia talis visio non est ejusdem rationis cum visione naturali intellectus creati; quod ex distanti; visorum patet. Oportet ergo quod fiat augmentum virtutis intellectiva? (γ) per alicujus novæ dispositionis adeptionem. › — Hæc ille. — Similia dicit, I p., ubi supra (q. 12, art. 5). — Cum autem objicit arguens contra istam pariem divisionis, primo, quia in tali visione intellectus se habet mere passive, et non active, etc.; — negandum est : quia inlelligere est actio immanens, et idem (o) habet pro subjecto el pro efficiente; unde per nullum actum inlelligendi potest intellectus creatus inteliigere, nisi coefficiat illud una cum objecto vel specie intclligibili objecti. Tum etiam quia, quidquid sit do potentia Dei absoluta, tamen de facto visio beatifica dependet effective a potentia intellectiva, ut ostendit sanctus Thomas, praesenti distinctione, q. 1, ari. 2, q,a 2, in solutione secundi argumenti. El de hoc salis dictum fuit in quæstione qua quærebalur utrum beatiludo sit actus vel operatio (<). — Cum autem ulterius dicit quod habitus non est principium simpliciter agendi, etc.; responsum est alias (ζ). Quia hoc generaliter falsum est de habilibus intellectualibus, qui dicuntur species inlelligibiles. Quælibet enim talis species, cum sit radicata in intellectu, est quidam habitus; et tamen est principium agendi simpliciter, et non solum sic agendi. Nisi dicamus cum sancio Thoma, ubi supra (4. *Sentent.,* dist. 49, q. 1, ai t. 2, q|* 2, ad 2U‘‘), quod α in actu duo consideranda sunt, scilicet substantia actus, et forma ipsius, a qua perfectionem habet actus. Ergo secun-

(i) *ut.* — *intellectiu* Pr.

(3) *fit.* — *tit* Pr
(6) in *potentia.* — Ad. Pr.
(γ) *intellectiva:.* — uileruit'æ Pr.
(Î) *idem.* — *hoc* Pr.
(t) Cfr. dist. præs., q. t.
(ζ) Cfr.3. *Sentent.,* dist. 23, q. 1.

dum suam substantiam principium est naturalis potentia; sed secundum suam formam principium ejus est habitus. Si ergo habitus ille sil acquisitus, totaliter nostri actus causa erimus. Si vero fuerit infusus, ejus perfectio erit a causa exteriori, quæ habitum causal. Actus autem noster non (>onilur beatiludo, nisi ratione sum perfectionis, ex qua habet quod fini exteriori nobilissime conjungatur. Et ideo nostra? bealitudinis nos non sumus causa, sed Deus, d — Hæc ille. — Et «le hoc alias (dist. pres., q. i) satis fuit dictum.

Ad secundum principale dicitur quod in anima non est aliqua potentia naturalis passiva, quæ immediati· naturaliter sit receptiva bealitudinis quoad | actum primum, ut patet ex dictis. Et ideo non oportet quod correspondent ei aliqua potentia activa in natura, quæ sufficiat sine supernatural! elevatione educere animam in actum secundum. Sed tam activa «piam passiva indigent elevatione, scilicet intellectus possibilis, qui esi passivus et receptivus quoad actum primum, et activus quoad actum secundum.

Ad teriliim negatur minor. Dicitur enim quod lumen gloriæ perfectius est quacumque natura intellectuali creata secundum unum modum, liccl sit imperfectius ℓ secundum alium modum. Ideoque non potest esse naturale, nec unilive contineri in quacumque substantia intellectuali creata. De hoc sanctus Thomas, in diversis locis. Nam, present! distinctione, q. 2, ari. 6, arguit sic, septimo loco : α Ad immensitatem dîvinæ liberalitotis pertinet ut creature communicet omne id cujus ipsa est capax. Sed creatura est capax hujus muneris, quod ex propriis naturalibus Deum videre possit per essentiam : ad hoc enim quod Deum per essentiam videat, potest pertingere per lumen gloriæ; quod «piidem lumen, sicut est nature superadditum, ila posset a Deo esse nature inditum. Ergo alicui creature conferri potest, vel collatum est, «piod ex propriis naturalibus pertingat ad videntium Deum per essentiam, d Eccc argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum, inquit, quod non quidquid superadditur creature, potest esse <le constitutione ipsius nature. Illud enim quod ad proprietatem nature superioris pertinet, non potest communicari inferiori, ut illud naturaliter habeat, nisi transferetur in superiorem naturam : sicut diaphano non potest communicari ut absente lucido luceat, nisi ipsum lucidum fiat; quamvis ei lumen a coiqiore lucido communicetur. Determinari nutem ad formam intelligibilem increalam est proprietas intellectus increali. El ideo illud lumen, per quod intellectus unitur formæ intelligibili increatxe, communicari quidem potest intellectui creato, sed non ut ipsum lumen naturaliter habeat, nisi in naturam intellectus increali transferatur; quod est impossibile. » — Hæc ille. — Simile dicit, I p., q. 12, art. 5, in solutione tertii argumenti; et aliis locis. — Et hæc sufficiunt ad objecta Scoti

II. Ad argumenta Aureoli- — Ad objecta Aureoli contra eamdem conclusionem in primo loco posito, dicitur primo, in communi, ad omnia, quod gratis conceditur quod intellectus agens nullam habet actionem in visione beatifica. Quia omnis el sola ejus actio est intelligibilia in potentia facere intelligibilia in actu; vel, dato quod habeat aliam actionem, illa tomen supponit pradictam. Quod noti habet locum in beatifica virione. in qua divina essentia se habet per modum formæ intelligibilis principiantis visionem, et per modum objecti terminantis eam; illa autem est summe intelligibilis in actu, tom in se quam respectu intellectus creati perfusi lumine gloriæ. Ideoque conceditur quod visio beatifica in anima rationali subjective et partialiter est (x) effective ab intellectu possibili, el nullo modo ab intellectu agente. Et mullo minus in angelis, in quibus non est intellectus agens, de quo Aristoteles loquitur, distinctus contra intellectum possibilem. De hoc sanctus Thomas. I p., q. 54, art. 4, ubi quærit utrum in angelis sit intellectus agens el possibilis; et similiter in multis aliis locis.

Dicitur secundo, quod omnis actualis intellectio, ut dictum est, partialiter effective est ah intellectu 'possibili, el partialiter a specie vel forma intelligibili De hoc sanctus Thomas, de *Veritate,* q. 8, art. 6, sic dicit : « Duplex est actio. Una quæ (6) procedit ab agente in rem exteriorem quam transmutat, ut est illuminare; qua» etiam actio nominatur proprie. Alia vero est aclio, quæ non procedit in rem exteriorem, sed stat in ipso agente, ut perfectio ipsius; et hæc proprie dicitur operatio; et hæc est sicut lucere Hæ autem duæ actiones in hoc conveniunt. quod utraque non progreditur nisi ab exigente in actu, secundum quod esi actu; unde corpus non lucet nisi secundum quod habet lucem in actu, el similiter non illuminat. Actio autem appetitus ct sensus el intellectus non est sicut aclio progrediens in materiam exteriorem, sed sicut aclio consistens in ipso agente, ut perfectio ejus. El ideo oportet quidem quod intelligens, secundum quod inlelligit, sil actu. Non autem oportet quod intelligens (γ) intelligendo sit ut agens, el intellectum ut {cassum ; sed intelligens el intellectum, prout ex eis est effectum unum quid, quod est intellectus (J) in actu, sunt unum principium hujus actus qui (c) est

(λ) *impcrféchut.* — *imperfectio* Pr.

( ) *at.* — Om. Pr.
( ) *qua:.* — *autem* I r.
(γ) a verbi fecundum *quod* usque ad *intelligent,* om. r.
U) *intellectui.* — *intellectum* Pr.
(t) *qui.* — *aut* Pr.

intelligent El <iico ex eis effici unum quid, inquantum intellectum conjungitur intelligent!, sive per essentiam suam, sive per similitudinem. Unde intellectus non se liabet ut agens ve! ut patiens, nisi per accidens, inquantum scilicet ad hoc quod intelligibile uniatur intellectui, requiritur aliqua actio vel passio : actio quidem, secundum quod intellectus agens facit species intelligihiles esse in aclu ; passio autem, «wimdiiiii quod intellectus passibilis recipit species intalligihiles, el sensus species sensibiles. >ed (a) hoc quod est inteiligere, consequitur ad hanc passionem el actionem, sicut effectus ad causam. Sicut ergo corpus lucidum lucet quando lux est aclu in ipso, ita intellectus intelligit omne quod est actu inlelligibile in eo. Sciendum est ergo quod nihil prohibet esse aliquid aclu unum, et potentia alterum : sicut corpus diaphanum, est actu quidem corpus, sc<l potentia tantum coloratum. El similiter est possibile esse aliquod actu ens, quod in genere intelligibilium est potentia tantum. Sicut enim sunt gradus in entibus actus et potentia·, quod aliquid est potentia tantum, ul materia prima, aliquid artu tantum, ul Deus, aliquid aclu et |M)tenlia, ul omnia intermedia ; sic est in genere intelligibilium, aliquid ul actu tantum, scilicet essentia divina, aliquid ul potentia tantum, ul intellectus possibilis, qui hoc modo se habet in ordine intelligibilium sicut materia prima in ordine sensibilium, sicut dicit Commentator in 3. *dc Anima* (com. 10); omnes autem substantiæ angulicæ sunt mediro, habentes aliquid de potentia et aliquid de actu, non solum in genere entium, sed in online intelligibilium. Sicut ergo materia prima non potest agere aliquam actionem nisi perficiatur per formam (et tunc actio illa est quædam emanatio formæ ipsiue magis quam materiæ), res autem exsistentes in actu possunt agere actiones, secundum quod sunt in actu ; ita intellectus noster possibilis nihil potest intelligere antequam perficiatur forma intelligibili in aclu; tunc enim intelligit rem cujus est illa forma; nihil enim |X)test intelligere nisi per formam intelligibilem actu exsistentem Intellectus vero angeli, quia habet essentiam quæ est ut actus in genere intelligibilium, sibi (C) pnesentem, potest intelligere illud quod est intelligibileapud ipsum, scilicet (γ) essentiam suam, non per aliquam similitudinem, sed per seipsam. n — Hæc ille. — Simile dicit, I p., q. 56, art. 1; et mullis aliis locis (5). Ex quibus patet quod, secundum mentem ejus, sicut ex materia et forma constituitur unum efficiens actionum sensibilium, ita ex intellectu possibili et specie intelligibili constituitur unum effectivum actus intelligendi. Patet ergo quod

— gecufu/um Pr.
(<) nbi. — *etiam* Pr.
(γ) *scilicet.* — *quia* Pr.
(5) Cfr. prrscrtirn 2. *Contra gentiles,* cap. 98.

prima duo argumenta Aureoli contra conclusionem non procedunt.

Ad tertium dicitur quod visio beatifica, inquantum est beatifica, a solo Deo est, et non ab intellectu agente vel possibili. Sed nihil prohibet quin alio modo sil effective ab intellectu possibili, ut superius dictum fuit.

Ad confirmationem, dicitur quod ex dicto Philosophi habetur quod felicitas sit a Deo specialiter coagente. Swl per hoc non excluditur quin felicitas sil operatio elicita a felici; immo expresse Philosophus sentit oppositum, 1. *Ethic.* (cap. 8), cl 10 (cap. liet 7), ubi vult quod felicitas sit (x) operatio optirnæ pûtentiæ, respectu optimi objecti, et secundum optimum habituiii. Et sic consequenter beatus non se habet mere passive ad suum premium, loquendo de aclu secundo. Secus est de aclu primo, quod est dos et lumen gloriæ.

Ad quartum et quintum dicitur quod solum concludunt quod visio divinæ essentiæ non continetur in virtute intellectus agentis aut possibilis tanquam agentis principalis, et propria et naturali virtute (rttentis in illam visionem, quoad actum primum vel secundum. Sed cum hoc stat quod intellectus creatus, factus divina virtute sufficienter in actu primo respectu visionis divina· essentiæ, potest cum illo aclu primo elicere actum secundum ; sic tamen quod principalitas agendi attribuatur actui primo, quæ scilicet est essentia divina, ut in sequenti quæstione habebitur.

Se<l contra praedicta arguit A ureolus (*QuodlibcloQ, ari.* 2), probando quod nulla activitas est attribuenda intellectui possibili res])ectu actus intelligendi. Dicit enim sic : Omnis activitas quæ est circa intellectionem, attribuenda e>l intellectui agenti, et nulla possibili, idcirco solum ille appellatur lumen, 3. *de Anima* (t. c. 18), a Philosopho, ubi dicitur quod est habitus vel lumen ; el ah Augustino, I2.de *Trinitate,* cap. ultimo, et in pluribus aliis lucis. Hanc nutem propositionem pono contra illam opinionem quie dicit quod intellectus possibilis est passivus in recipiendo speciem, sed est activus una cum specie ad intellectionem, pracipue in componendo et dividendo et discurrendo. Sed. hoc non obstante, propositio opposita vera est. Quod patet.

Primo. Quia, sicut se habet materia prima in genere sensibilium, sic intellectus possibilis in genere intelligibilium. Sed prima materia, cum carent omni aclu, et sit pura]>otentia, nullam habet activitatem in genere sensibilium ; nec etiam coagit formæ receptæ, tanquam principium agendi. Ergo nec intellectus possibilis halxst aliquam actionem in genere intelligibilium, nec coagit sicut causa partialis speciei receptæ ad intellectionem.

Secundo. Quia qui omne dicit, nihil excludit.

(i) iit. — *etl* Pr.

Sed Philosophus dicit, 3. *de Anima* (t. c. 18),quod intellectus agens est *quod est omnia facere.* Ergo intellectio et compositio et divisio el discursus Hunt virtute intellectus agentis active, possibilis tantum receptive. Unde et Commentator, 3. *de Anima,* com. 18, dicit quod actio intellectus possibilis non est actio, sed passio. Ergo, etc.

Tertio, Si intellectus possibilis ageret ad intellectionem, aut ad compositionem el divisionem, esset dare duo agentia : scilicet illud in virtutecujus -pecies imprimitur intellectui possibili, et aliud virtute cujus intellectio mediante specie gignitur. Sed hoc est superfluum, et contra dicta philosophorum et sanctorum, qui non diviserunt intellectum nisi in istas duas differentias, scilicet in agentem et possibilem, nec posuerunt duo agentia. Et iterum, sequeretur quod multo nobilius et pnestantius agens esset intellectus possibilis quam ille qui appellatur agens, pro (pianto ageret ad nobiliorem effectum, puta actum intelligendi, ille vero ad ignobiliorem, scilicet ad similitudinem. Sed hæc sunt absona (a). Ergo omnis activitas attribuenda est agenti, et nullo modo possibili. Et hinc est quod appellatur lumen quia luminis est manifestare, *ad Ephesios* 5(v. 13), *Omne quod manifestatur, lumen est;* solus autem intellectus agens active manifestat, ut dictum est; et ideo solus dicitur lumen; possibilis vero non. » — Hæc Aureolus, in forma.

Ad primum istorum, dicitur quod materia prima, considerata quantum ad suam polentialem cnlitalem, ul proscindit ab omni forma et actu primo, nullam habet activitatem respectu actus secundi. Sed ipsa, considerata ul participans formam el actum primum, potest esse principium aclussccundi, non ratione süæ potentialitalis, sed ratione forma· quam participat : quia, ul sic, ex ipsa et ex forma resultat conqiosituin. quod est solum agens in sensibilibus, ut ostendit Aristoteles, 7. *Metaphysics:* (l. c. 22). Sic etiam intellectus possibilis, licet ex sua puni potentialitate non habeat quod sit principium actionis, tamen suum potentiate (6) factum in actu per lumen intellectus agentis el speciem intelligibilem in qua tale lumen participatur, e>t principium intellectionis actualis immediatum. De hoc sanctus Thomas, in Qmeslionibus *de Virtutibus,* q. I, sic dicit : « Est aliqua potentia tantum agens, aliqua tantum acta vel mota, alia vero agens el acta. Potentia ergo quæ est tantum agens, non indiget, ad hoc quod sit principium alicujus actus, aliquo alio inducto. Unde virtus talis potentiæ nihil est aliud quam ipsa potentia. Talis autem est divina potentia, et intellectus agens, cl potentiæ naturales. Unde harum potentiarum virtutes non sunt habitus aliqui, sed ipse |>otentiie in seipsis complete. Illæ vero potentiæ sont tantum aclæ, quæ non agunt nisi ab aliia mote; nec est in eis agere vel non agere, sed secundum impetum virtutis moventis agunt. El tales aunt virtutes ecnsitivæ secundum se considerate. Unde, in 6. *Ethicorum* (cap. 2), dicitur quod «ensiK *nullius actus est principium.* Et hæ potentiæ perficiuntur ad suos actus per aliquid superinductum ; quod tamen non inest eis sicut aliqua forma immanens in subjecto, sed solum per modum passionis, sicut species in pupilla. Unde nec harum potentiarum virtutes sunt habitus, sed mugis ipeæ potentiæ, secundum quod sunt actu passa» a suis activis. Potentiæ vero illæ sunt agentes et acte, quæ ita moventur a suis activis, quod tamen per ea non determinantur ad unum, sed in eis e^t agere vel non agere; sicut vires aliquo modo rationales (a). Et hæ potentiæ complentur ad agendum per aliquid superadditum, quod non est in eis per modum passionis tantum, sed per modum formæ quiescentis et manentis m subjecto; ita tamen quod per eam non de necessitate potentia ad unum cogatur, quia sic potentia non esset domina sui actus. Harum autem potentiarum virtutes non sunt ipsæ potentiæ; neque passiones, sicut est in potentiis sensitivis; neque qualitates de necessitate agentes, sicut sunt qualitates passibiles rerum naturalium; sed sunt habitus, secundum quos |x>testquis agere cum voluerit. > Item, q. 3, in solutione quinti, sic dicit : < Inter potentias anima» non sunt activa· nisi intellectus agens et vires animæ vegetabilis, quæ non sunt aliquorum habituum subjecta; aliæ autem potentiæ animæ sunt passivæ, principia tamen actionum animæ exsistentes, secundum quod sunt mote a suis activis, a — Hæc ille.

Ad secundum dicitur quod dictum Aristotelis non militat contra conclusionem : quia Philosophus ibidem (C) loquitur de actu primo, scilicet de specie intelligibili, non autem de actu secundo, qui est intelligere. El, dato quod loqueretur de actu secundo, non plus potest haberi ex dictis ejus nisi quod intellectus agens est *quo omnia facere* tanquam agens primum, el in cujus virtute omnis intellectualis operatio lit; cum quo stat quod intellectus possibilis, tanquam agens proximum, in virtute intellectus agentis, elicit actum secundum. El istud |Kitet ex dictis Aristotelis, 3. *de* Anima (t. c. 8), ubi loquens de intellectu possibili, sic dicit : *Cum autem sic singula fiat, ut sciens dicitur qui secundum actum. Huc autem confestim accidit cum possit operari pcrscipsum, Est quidem ergo et* (γ) *tunc potentia quodammodo; non tamen similiter* et *ante addiscere, aut invenire; ct ipse autem seipsum tunc potest intelligere.*— Hæc ille. —Ex

ii) *absona.* — *absoluta* Pr.
(6) *potentiate,* — *potentials* Pr.

(a) *rationales* — *rationabiles* Pr.
(β) *ibidem.* — *idem* Pr.
(γ) <(. — Om. Pr.

quibus patet quod, secundum mentem Philosophi, intellectus possibilis factus in aclu per speciem rei inlelligibilis, potest operari per seipsum. Si autem potest operari per seipsum, igitur actum secundum elicere effective.

Ad tertium dicitur primo, quod intellectus agens et possibilis non reputantur duo agentia distincta, sed (a) unum : quia intellectus possibilis, quidquid agit, agit in virtute intellectus agentis. De hoc sanctus Thomas, in Quaestionibus *de Anima,* q. 4, in solutione sexti, sic dicil : « Intellectus possibilis factus in actu non sufficit ad causandam scientiam in nobis (6), nisi prasupposito intellectu agente. Si enim loquamur de intellectu inactu, qui est in ipso addiscente, contingit quod intellectus possibilis alicujus sil in potentia quantum ad aliquid, el quantum ad aliquid in actu. Et per id quod est in aclu, potest reduci, etiam quantum ad illud quod est in potentia, in actum ; sicut per id quod est aclu cognoscens principia, fit actu cognoscens conclusiones, quas prius cognoscebat in potentia. Sed tamen actualem cognitionem principiorum habere non potest intellectus possibilis, nisi per intellectum agentem : cognitio enim principiorum a sensibilibus (γ) accipitur, ut dicitur in fine libri *Posteriorum* (lib. 2, cap. ult.); a sensibilibus (3) autem non possunt inlelligibilia accipi (c), nisi per abstractioncm intellectus agentis. Et ita patet quod intellectus in aclu principiorum non sufficit ad reducendum intellectum possibilem de potentia in actum sine intellectu agente. Sed in hac reductione intellectus agens se habet ut artifex, et principia demonstrationis sicut instrumenta. » — Hæc ille.

Dicitur secundo, quod non sequitur ex dictis quod intellectus possibilis sil major aut (ζ) nobilior intellectu agente, nec quod agat nobiliorem effectum. Cujus ratio plet ex dictis. De hoc sanctus Thomas, in *dc Spiritualibus ℭreaturi* nona quæslione, in solutione septimi, sic dicil : « Sicut principaliter sanans est natura interior, sic principium principaliter causail s scientiam intrinsecum, est lumen intellectus agentis, a quo causatur scientia in nobis, dum devenimus per applicationem principiorum universalium ad aliqua specialia, etc. d Item, ibidem (η), in solutione sexti, sic dicit : « Species intelligibilis se habet ut principium formale quo intellectus intelligit. Intellectum autem, sive res intellecta, se habet ut constitutum (0) vel formatum per operationem intellectus : sive hoc sit quiddilas (t) simplex, sive compositio et di visio propositionis. Has enim duas operationes intellectus Aristoteles assignavit, 3. *dc Anima* (t. c. 21). Unam scilicet, quam vocavit inlelligentiam indivisibilium, qua videlicet intellectus apprehendit quod quid (a) est alicujus rei; el hanc Arabes vocant formationem, vel imaginationem per intellectum. Aliam vero ponit, compositionem el divisionem intellectuum; quam Arabes vocant credulitatem , vel fidem. Utrique autem harum operationum pneintelligilur species intelligibilis, qua fit intellectus possibilis in aclu ; quia intellectus possibilis non operatur nisi secundum quod est in aclu, sicut nec visus videt nisi per hoc quod est factus in actu per visibilem speciem. » — Hæc ille.

Dicitur tertio, quod intellectus agens est lumen secundum suam essentiam; sed intellectus possibilis est lumen, vel lucidum, per participationem, inquantum scilicet recipit species fulgidas lumine intellectus agentis. Unde tam intellectus agens quam species per ipsum abstractae, quam prima principia vel secunda, quam intellectus possibilis, et (6) generaliter omnia quæ possunt esse principia intellectualis cognitionis, possunt dici lumina, inquantum sunt quædam manifestativa. De hoc sanctus Thomas, 1 p., q. G7, art. 1, sic dicit : « Nomen luminis primo quidem institutum est ad significandum illud quod facit manifestationem in sensu visus; poslrnodum autem extensum est ad significandum omne illud quod facit manifestationem secundum quamcumque cognitionem. » — Hæc ille. — Item, q. 106, art. 1, sic dicit : « Lumen, secundum quod ad intellectum perlinet, nihil aliud esi quam quædam manifestatio veritatis. » — Hæc ille. — Item, q. 12, art. 2, sic dicit : « Virtus intellectualis (γ) creatura lumen quoddam intelligibile dicitur, quasi a prima luce derivatum ; sive hoc intelligatur de virtute naturali, sive de aliqua perfectione superaddita gratiæ vel gloriæ. a — Hæc ille. — Item, ari. 5, sic dicit : « Ipsum inlelligibile vocatur lumen, vel lux, etc. d Similia dicil, *dc Veritate,* q. 9, art. 1 : « De lumine, inquit, intellectuali (o) oportet loqui ad similitudinem luminis corporalis. Lumen autem corporale est medium quo videmus. Et servit nostro visui in duobus: uno modo, in hoc quod per ipsum fit visibile actu, quod erat potentia visibile; alio modo, in hoc quod ipse visus confortatur ad videndum ex luminis natura; unde el oportet lumen esse in compositione organi. Unde el lumen intelligibile dici potest ipse' vigor intellectus ad intelligendum, vel etiam illud quo aliquid Iit nobis notum, etc. » — Hæc ille.

Ad ea quæ idem arguens objicit contra eaindem

(a) ieiL — irrurwiurn Pr.
(β) *noble.* — *nolit* Pr.
(γ) liTuihilUnu. — *finibut* Pr.
(δ) *tentibihbut.* — /Inifrur Pr.
(t) *accipi.* — Om. Pr
(ζ) *aut.* — Om Pr.
(rj *ibidem.* — *idem* Pr.
(!) conihfufunt — *contideralum* Pr
( ) quidditat. — *quantitat* Pr.
(i) *quod quid.* — *quidquid* Pr.
(Ç *et.* — Om. Pr
(γ) *intellectualit.* — *inUlbgibilU* Pr.
(fi) intellecluab. — *intclligibih* Pr.

condusionem secundo loco, dicitur *ad primum,* quod lumen gloriæ non requiritur in visione beatifica ad vigorandum intellectum possibilem vigoratione passiva vel receptiva visionis, sed ad disponendum eum ad recipiendum actum primum principalem in Dei visione; sicut patet in probatione conclusionis. Nec sanctus Thomas utitur illo modo loquendi. Dicitur tamen epiod requiritur ad rigorandum intellectum possibilem vigoratione activa, ut scilicet sil potens elicere actum secundum. Et ſ contra hunc sensum velit arguere, dicitur quod major argumenti est falsa : quia, sicut patet ex dictis superius contra Durandum, visus noctuæ, si deberet rotam solis aspicere, nedum indigeret impassibilitate ab actione résolutiva organi, immo nova dispositione vel habilitate ad recipiendum actum primum, scilicet speciem perfectam lucis solaris.

Ad confirmationem similiter patet; quia arguit secundum non causam ut causam. Non enim passio abjecti va est sola vel procisa causa quare intellectus humanus vel angelicus indigeat vigoratione ad videndum divinam essentiam; sed aliquid aliud, ut patet ex dictis ad objecta Scoti contra primam conclusionem. Ergo, etc.

Ad secundum patet per pnwlicta. Quia materia prima, licet non indigeat vigorari ad recipiendum animam intellectivam, vel aliam formam sui generis, indiget tamen dispositione. El ulterius, dicitur quod, licet materia prima el intellectus possibilis non habeant aliquem vigorem essentialiter in artu, halænt tamen subjective in potentia : quia materia prima esi subjectum formæ substantialis; et intellectus possibilis est subjectum speciei inlelligibilis. et luminis nature, gratiæ, gloria·, el multorum habituum, qui sunt quidam vigores, constituentes cum intellectu possibili quoddam vigorostmi agens, vel potius unum vigorosum agendi principium, ut patet per mulla superius dicta.

Ad tertium dicitur quod divisio ibidem data, est insufficiens. Quia lumen gloriæ non vigorat intellectum possibilem respectu divinæ visionis aliquo illorum modorum ibi expressorum, sed est dare tertium membrum : quia scilicet illud lumen vigorat intellectum possibilem ad eliciendum actum divina· visionis, non autem recipiendum ; licet sil dispositio ad recipiendum actum primum, qui est essentia divina; qua· quidem receptio non est per inlnerenliam, nec per informationem proprie dictam, sed alio modo, ut in sequenti quæslione (a) dicetur.

A<l ea ⁋ua tertio loro inducit, dicitur primo, communiter, quod non aliud concludunt nisi quod lumen gloria· datur et est necessarium ad supplendum defectum intellectos agentis; quoti conceditur. Non tamen concludunt quin illud lumen suppleat defectum intellectus possibilis; nec quod tale lumen aliquo modo vigoret intellectum agentem, ad hoc quod habeat qualemcumque activitatem ſq>eclu lieatificæ visionis. Ad hanc enim agit intellectus possibilis, el nullo modo intellectus agens. Cujus ratio est : quia, remoto priori, removetur posterius in essentialiter ordinatis; constat autem quod primus effectus ſntellectu agentis (a) animæ rationalis est abstrahere species intelligibiles a phantasmatibus, et describere speciem intelligibilem in intellectu possibili; ad quam actionem sequuntur aliæ actiones, vel effectus, in intellectu possibili; cum ergo in visione beata nulla talis fiat abstractio. sequitur quod intellectus agens ad beatificam visionem lænilus nihil agit, nec per se, nec per lumen superadditum.

Dicitur secundo, quod lumen gloriæ confortat, vigurat et elevat primo et directe intellectum possibilem animæ rationalis, et non solum ex consequenti, inquantum facit eum capacem passive actus primi, et elicilivum active actus secundi, ut s®pe superius exstitit replicatum. De prodictis sanctus Thomas, septimo *Quodlibeto,* art. I (6), sic dicit : < Lumen gloriæ jærfidet intellectum ad videndum divinam essentiam. De quo in Psalm. (35, v. 10) dicitur : /n /nmine *luo videbimus lumen.* Hoc autem lumen non erit necessarium ad hoc quod faciat intelligibile iu potentia esso intelligibile in actu, ad quod nunc est necessarium lumen intelleⅽtu ǎgenti : quia ipsa divina essentia, cum sit a materia separata, est per se actu intelligibilis. Sed erit (γ) necessarium tantum ad perficiendum intellectum possibilem; ad quod etiam nunc lumen intellectus agentis valet. Prodictum autem lumen ǧloria sufficienter perficiet intellectum ad videndum divinam osentiam, eo quod divina essentia totaliter lux iutelligibilis est. Unde lumen gloriæ ab ea in intellectum descendens, faciet hoc in intellectu respectu divinæ essentia·, quod facit respectu aliorum intelligibilimn (δ), quæ non sunt lux tantum, sed (t) species rei ſntellecte simul et lumen : sicut si lux sensibilis per se subsisteret, ad ejus visionem sufficeret lumen oculum perfidens, sine aliqua similitudine. » — Hæc ille.

Dicitur tertio, quod *primum argumentum* non concludit; quia peccat |>er fallaciam consequentis, arguendo a propositione habente plures causas veritatis ad unam illarum. Sicut enim dictum est, lumen gloriæsupplet defectum intellectus agentisalio modo quam arguens dicat : scilicet non vigorando intellectum agentem, sed dando vigorem intellectui possibili, quem intellectus agens non sufficit dare; el dando lumen ad quem intellectus agens non suf-

(a) *qu&ilione.* — Om. pr.

(Λ) *et.* — Ad. Pr
C) *art.* — *qurit.* Pr.
γ) *trit.* — *est* Pr.
5) *intelligibilùuu.* —» *intellectuum* Pr
(c) *ted.* — Orn. Pr.

licit, scilicet actum primum vel dispositionem ad illum. Cum autem dicit quod omne lumen naturale intellectus est ex parte intellectus agentis, — conceditur. Sed ex hoc non habetur quod omne tale lumen sit intellectus agens, sed potius oppositum.

Ad secundum dicitur primo, quod intellectus agens non proprie est vivens; nec aliqua qualitas animæ; sed ipsa anima. Et si aliqua potentia animæ dicatur qualitas vitalis per essentiam, æquivoce dicetur, vel improprie, per aliquam analogiam vel attributionem : quia tunc aipierem sicut arguens arguit, quod in homine essent multe vite essentialiter distincte. — Dicitur secundo, quod eo modo quo conceditur intellectus agens lux vitalis per essentiam, potest concedi quod intellectus possibilis est lux vel lucidum vitale per essentiam, non quod essentialiter sit lux, sed essentialiter potentia vitalis. Sufficit ergo quod lumen glori® reducatur ad intellectum possibilem, et non ad intellectum agentem. — Dicitur tertio, quod, licet lumen glori® non sil lux vitalis, tamen essentia divina, quæ per lumen gloriæ unitur intellectui possibili, est vita, et potest efficere omnem actionem vitalem quam efficit intellectus agens : attento quod intellectus agens extrinsece efficit actionem vitalem quæ est intellectio, quia nec eam in se subjective recipit, nec formaliler intelligit, sed extrinsece agit ad actionem vitalem; sed intellectus possibilis eam elicit, et subjective recipit. De prædictid sanctus Thomas, *de Veritatc,* q. 4, art. 8, in solutione secundi, sic dicit: « Similitudines rerum in artifice non possunt proprio dici vita : quia non sunt ipsum esse artificis viventis (a), nec etiam ipsa ejus (C) operatio, sicut in Deo accidit. Et tamen Augustinus (tract. l in Johannem) dicit quod arca (γ) in mente artificis vivit; sed hoc est secundum quod in mente artificis hatet esso intelligibile, quod ad genus vite pertinet. » — Hæc ille. — Similia dicit. I p., q. 18, art. 4.

Ad tertium dicitur quod intellectus agens non est intensibilis, nec remissibilis. Nec virtus ejus potest augeri extensive, nec intensive, sic quod aliquid sibi addatur vel infundatur : non enim est subjectum alicujus habitus, nec actus primi, nec secundi, sicut ostendit sanctus Thomas in mullis locis (?). Virtus autem intellectus possibilis augeri potet, non quidem sic quod essentia ejus intendatur, cum sit naturalis potentia animæ, non suscipiens (t) magis neque minus; sed sic quod est susceptivus habituum et specierum intelligibilium, qu® sunt principia quædam et rationes agendi una cum ipso intellectu possibili. Et ideo lumen glori® datur directe propter intellectum possibilem perficiendum, non nutem ad perficiendum intellectum agentem, sed supplendum ejus defectum. Quod autem intellectus agens non sit susceptivus alicujus habitus, ostendit sanctus Thomas, *de Virtutibus,* q. 1, ut superius fuit recitatum (a). De augmento autem virtutis intellectus possibilis, superius (6) dictum fuit, recitando dicta sancti Thoma·, *Contra Veuilles* (lib. 3, Cap. 53).

Ad quartum dicitur quod fundatur in falso, scilicet quod lumen gloriæ perficiat vel ampliet lumen intellectus agentis.

Ad quintum dicitur quod similitudo adducta de oculo potius est ad oppositum quam ad propositum: quia lumen corporale non auget nec ampliat aliquam potentiam agentem visivam similem intellectui agenti, sed solum potentiam passivam similem intellectui possibili. Ideo tota imaginatio cassa est.

Ad dubia quæ quarto loco inducit, respondet ipsemet.

Ad primum quidem *(Quodlibcto* 9, art. 3), dicit quod α claritas habitus habet rationem determinantis et appropriants intellectum in ordine ad objectum. Unde respectu diversorum objectorum divers® sunt et distinete vigorationes, per consuetudinem acquisii®, prout patet. Claritas autem intellectus essentialis indeterminata est respectu pinnis objecti, sicut et intellectus agens. Et ideo nulla claritas substantialis intellectus agentis posset supplere vicem luminis gloria·, pro eo quod lumen gloriæ hnbet vigorem appropriate! et proportionatum et terminatum respectu divin® essenliæ, lumen autem naturale non est proportionatum proportione appropriationis, sed est quoddam indifferens· Et ideo illa propositio non est veni, quod quidquid claritatis et vigoris inest intellectui per qualitatem additam, possit sibi inesse per essentiam; quia non est (γ) vigor appropriate et proportionate objecto proportione appropriationis, n

Ad secundum dicit quod « actus non habet claritatem intellectualem propriam, sed ipsam habet ex intellectu agente. Unde perfectio actus non debet dici claritas; et propter hoc supplere non potest claritatem illam qu® exigitur ex parte intellectus agentis, d

Ad tertium dicit quod « claritas luminis non ingreditur actum divin® visionis per modum caus® effectiv®, quam Deus potest supplere, sed potius |>er modum cujusdam integrantis et constituentis unum perfectum. Hoc autem Deus supplero non potest immediato, cum nullius pars esse possit aut consti-

(») virentia. — untmiti Pr
(6) rjui. — Om. Pr.
(γ) arca. — *artem* Pr.

(5) Cfr. I· 50, art. 3, ad 2* 3. Sentent., dist. H, q. t, art. t, q* 2, ad 2«™. et dist. 23, q. 1. art. 1; *de* Veritate, q 10. art. i, ad 13'·®, et q 20, art 2, ad 5«».

(i) ftoetpiena. — luitlnena Pr.

ti) Cfr. pag. 211, col. 1.

(β) Cfr. r» <p. ad primurn Scoti contra honc secundam conclusionem.

(γ) *ru.* — Om. Pr.

tutivum : sicut videmus (a) in simili, quod illam activitatem quæ consurgit ex radio lunæ et stellæ in aere, Deus non potest supplere, tenendo scilicet vicem alterius radii, quasi ex Deo et alio radio claritas illius consurgat ».

Ad quartum dicit quod u connaturale dicitur dupliciter. Primo quidem, quod inest ab origine; et sic nihil prohibet lumen gloriæ posse esse connaturale alicui, sicut animæ Christi. Secundo, connaturale dicitur illud quod oritur ex principiis nature, et tanquam proprietas naturam consequens; et sic non potest lumen gloriæ esse alicui naturale, immo semper est accidens separabile, et commune, et non proprium alicui creatura) ». — Hæc. ille, in forma.

Et quidem omnia possunt stare, præler illud quod dicit *ad tertium,* scilicet quod claritas luminis gloriæ concurrit ad actum per modum constitutivi, et non per modum causæ officientis. Hoc enim falsum est : quia lumen gloriæ se habet effective aliquo modo ad visionem; et non est quid sibi intrinsecum; nec constituit cum illo aliquod tertium, sicut nec habitus cum actu quem elicit. Ideo aliter dicendum est ad illud argumentum, quod peccat per fallaciam figune dictionis, mutando unum pradicamenlum in aliud, scilicet pr.cdicamenlum >ubslanliæ, quod dicitur *quid*, in agere, vel pali, vel relationem. Dicitur enim quod Deus sine lumine creato posset faeere illud accidens per quod nunc intellectus creatus videt Deum; sed, in tali (6) casu, intellectus creatus per tale accidens nihil videret; quia illud non efficeret, cum excedat naturalem facultatem suam: visio autem creata. est actio immanens elicienti et producenti illam, ut superius dictum est. Sed de hoc latius postea dicetur.

Ad ea quie quinto loeo recitat, dicitur communiter quod auctoritates Sacrio Scriptura .sufficienter ostendunt quod tale lumen ponendum, est dictinclum a visione. Nec valet glossa nec responsio ad auctoritates *primo et secundo loco* inducias : quia in Sacra· Scripturæ et sanctorum dictis lumen vel claritas non consuevit nominare actum secundum. qui est visio; sed potius principium videndi, sicut patet ex dictis sancti Thomæ superius recitatis (γ). Ex quibus palet quod expositio primarum duarum auctoritatum non valet.

Dicitur secundo, quod expositio *tertia*l *auctoritatis* non valet. Quia glossa illa super Isaiam non est iutelligenda sic quod Deus sil in lucem sempiternam videntibus divinam essentiam per modum actus secundi, sic qùôd essentia divina sit actualis visio creatura·. Hoc enim impossibile est. Sed nec intelligenda est quod Deus sit habitus creatura formaliter inhærens; sed sic quod, in tali visione, divina essentia respw tu intellectus creati m· habet per modum speciei intelligibilis, et quod ab ea effluit lumen gloriæ, supplens insufficientiam intellectu?» creati.

Dicitur tertio, quod expositio *quarta auctoritatis* non militat contra nos. Quia auctoritas non multum est ad propositum : quia ex illa non habetur nisi quod Deus est lux omni creatura incomprehensibilis, nec est visibilis a creatura, nisi dono et gratia Dei. Tamen ex modo loquendi glossa argui potest quod beatus videns Deum non solum habet a Deo donum quod est actus secundus, scilicet visionem actualem, sed etiam donum quod est actus primus, µ ilii et habitum per quem naturalis potentia actum suum eliciat perfecte, prompte, delectabiliter et hujusmodi. Donum enim importat largam et lilærnlern dationem, secundum Aristotelem, i. *Ethic.* (cap. 1).

Dicitur quarto, quod expositio *quintx auctori"* (*at* rn non concordat dictis antiquorum magistrorum, nec veritati. Quia similitudo proprie attenditur secundum qualitatem, et non secundum agere vel pati. Item, quia visio dupliciter accipitur, secundum quod ponit sanctus Thomas, prasenti distinctione, q. 4, art. 2, in solutione tertii.·dicens : < Visio dupliciter potest accipi. Uno modo, actuali 1er. id est, pro ipso netu visionis; et sic visio non est dus, sed est ipsa læatitudo. Alio modo potest accipi habitualiter. id est, pro habitu quo talis operatio elicitur, id est, pro ipsa gloriae claritate, qua anima divinitus illustratur ad videndum Deum; et sic est dos et principium beatitudinis, non autem ipsa beatitudo. » — Hæc ille. — Dicitur ergo quod visio quæ est dos, assimilât nos Deo, non autem visio quæ est beatitudo, proprie loquendo de similitudine.

Dicitur quinto («), quod expositio decrvtalis(6i ibi non est ad mentem legislatorum. Quia illa decretalis intendit loqui de lumine gloriæ ad sensum doctorum theologorum qui (γ) ante illam decretalem de tali lumine locuti fuerant, et eorum sententiam confirmare. Cujusmodi fuerat beatus Thomas. Albertus, Petrus <le Tarantasia, et mulli alii. Constat autem quod dicti doctores posuerunt necessitatem luminis gloriæ ad videndum Deum, per modum habitus vel actus primi; nec unquam Dei visionem, quæ sit actus secundus, lumen gloriæ vocaverunt. Sed hæc(o) opinio post decretalem et generale concilium a quibusdam Anglicis vel Scotis est introducta.

Sexto, dicitur quod sexta *auctoritas,* illa scilicet (<) Mattii. 5 (v. 8), *Beati mundo corde,* non multum facit ad propositum : quia munditia coniis

(a) t/uinfo. — Om. Pr

'C} H»c Decretalia est auctoritas «cptimo loco ab arguente adducta.

) *videmus.* — *videbimus.* Pr.

) *tali.* — *alio.* Pr.

γ) Cfr. art 1, conci. 2.

(γ) gwi. — gur Pr.

(o) Arc. — <yui Pr.

(t) *sejta auctoritas, illa scilicet.* — *illa auctoritas* Pr.

potius consistit in quadam negatione quam io aliquo habitu; nec formaiiter importat lumen gloriæ. Ideo non oportet ad ejus glossam respondere.

Septimo,dicitur quod auctoritas Augustini *ultimo* adducta, male exponitur. Quia lumen objectnum, quod est Deus, non potest primo papticipari per actum visionis : quia ille actus non est lumen, nec similitudo luminis; ideo non potest dici participatio luminis quod est Deus· Et sic palet quod opinio illa, qu.e sic exponit auctoritatem, proterve respondet.

III. Ad argumenta Durandi. — Ad primum Durandi (x) contra eamdem conclusionem, dicitur quod lumen ❡gloria requiritur ad confortandum intellectum, ut eliciat actum beatificæ visionis, neutro illorum modorum in argumento expressorum; quia lumen gloriæ non intendit potentiam intellectus agentis, nec possibilis; nec concurrit cum intellectu ad eliciendum visionem, quasi distinctum et partiale agens; sed tertio modo, scilicet quia est nova ratio agendi, superaddita intellectui, alterius rationis, ul ex tali lumine, el intellectu passibili, el essentia divina supplente vicem speciei inlelligibilis, constituatur, aliquo modo constitutionis, unum perfectum intelligens in actu, eo modo quo dicitur, 3. de *Anima* (t. c. 36), quod intellectus in actu est intellectum inactu.—Nec valet quod objicit arguens, cum dicit quod tunc intellectus et lumen gloriæ haberent similem habitudinem ad actum intelligvndi, scilicet quod utrumque haberet rationem pûtentiœ, etc. Hujus consequential nullitas patet in multis similibus. Quia intellectus possibilis una cum specie concurrunt ad causandum actum intelligendi, ul prius ostensum est; nec tamen utrumque habet rationem potcntiæ. El simile est de qualibet potentia perfecta per habitum. Hern, medium diaphanum actu motum ab objecto visibili concurrit cum specie rei visibilis ad movendum organum sensus, et tamen neutrum habet similem habitudinem cum alio ad illam motionem. Similiter, sensus cum specie rei sensibilis causât sensationem, nec tamen utrumque est potentia sensitiva. Omnia ista patent, 7. *Physicorum*, et 2. *dc Anima*. Ideo consequentia illa non valet.

Ad secundum dicitur primo, quod lumen gloriæ non requiritur ad suscipiendum actum beatific»· visionis immediate,ut saepe dictum est,sed ad suscipiendum actum primum elicitivum illius actus secundi, scilicet divinam essentiam, ut patet in probatione secundae conclusionis. — Dicitur secundo, quod improbatio ibidem facta non militat contra hoc quod dictum est. Non enim quælibet forma supernatural^ requirit dispositionem supernaturalem ; M-d solum forma principalis. Sicut palet in simili : quia forma substantialis prarequirit dispositionem accidentalem in materia; et tamen non quodlibet accidens prarequirit aliam dispositionem, quia ric esset abire in infinitum. Similiter, inter formas supernal uniles est ordo : quia natura est immediate capax aliquarum, non aulem omnium. Et ideo intellectus creatus, est immediate capax luminis gloriæ, quod est quædam participatio divini intellectus; non amem divina; essentiæ ut inlelligibilis formæ, nisi mediante tali lumine. Forma enim inlelligibilis in nobis semper requirit proprium susceptivum, quod est intellectus illustratus aliquo lumine: ipse aulem intellectus non requirit aliud susceptivum proprium sui generis, sed solum animam intellectivam.

Ad tertium diciturquod lumen gloriæ non requiritur 'solum propter distantiam potentia» ab objecto in infinitum, sed propter inappropriationem ejus naturalem ad objectum; similiter propter infinitum excessum objecti super repraesentationem formarum, qua intellectus naturaliter intelligit, ut prius dictum est. Unde sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 8, art. 3, arguit sic, derimoquarlo loco : « Quanlumcumque perficiatur intelligenlia creata lumine ❡gloria semper Deus ipsam in infinitum excedit. Si ergo excessus impedit visionem Dei per essentiam, nunquam intellectus creatus poterit pervenire in statu gloriæ ad videndum Deum per essentiam; quod est absurdum, n Ecce argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum, inquit, qtiod per lumen gloria;, quamvis intellectus creatus non in tantum elevetur quin in infinitum distet ab eo divina essentia, tamen per illud lumen fit ul intellectus uniatur divina; essentia· sicut formæ intelligibili ; quod aliter fieri non posset. j› — Hæc ille.

Ad quartum diciturquod sanctusThomas, 4. Sentent., dist. 49, q. 2, ari. 7, posuit quod miraculose potest fieri quod intellectus viatoris videat divinam essentiam sine lumine gloriæ. Ait enim sic : ‹i Cum beatitudo sit ultimus finis rationalis creatura?, status vite in qualibet creatura rationali dicitur esse ille in quo a beatitudine deficit. Beatitudo autem cujuslibet rationalis creature consistit in visione Dei per essentiam. Operatio autem delectabilissima, in qua beatitudo constat, oportet quod sil potentia» disposita» et perfectæ ad dignissimum objectum, ut palet, ÎO. *Ethicorum* (cap. 4 et 7). Et ideo, ad hoc quod creatura rationalis sit beata per visionem Dei in essentia sua, oportet quod in banc visionem sil potens per aliquam dispositionem sibi inhærentem, quam dicimus esse lumen gloriæ. Sic aulem nulla pura creatura in statu via», exsistens potest videre Deum per essentiam. Homo enim per dispositiones omnes quas habet in statu via·, non potest in aliquod amplius, nisi ut intelligal quidquid intelligit per species a sensu abstractas : quia phantasmata sunt intellectui nostro ut sensibilia sensui, ut patet, 3. de *Anima* (t. c. 39). Intellectus eliam angeli, in statu viæ

❡ primum Dtinmdi. — Zbmindi *dicendum* Pr.

exsistentis (a), per omnes dispositiones naturales, vel gratuitas, non potest in aliquid amplius nisi ut intelligat omne quod intelligit per formas creatas, ad «pias naturalis facultas intellectus ejus determinatur. Deus autem in essentia sua videri non potest nec per aliquam formam a sensu abstractam, nec per aliquam formam creatam. Unde patet quod nullus intellectus pura creatura», in statu viæ exsistentis, potest in visionem Dei per essentiam per aliquam dispositionem sibi inhærentem. Sed contingit aliquando, divina virtute, quod aliqua res miraculose perducitur in aliquid in quod nullo modo potest per aliquas dispositiones sibi inhaerentes : sicut quod virgo pariat, quod ignis in aqua comburat. Et similiter miraculose fieri potest, divina virtute, quod aliquis intellectus creatus, non habens nisi dispositiones viæ, elevetur ad videndum Deum per essentiam ; nec tamen ex tali visione jHitest dici beatus simpliciter, sed secundum quid tantum : sicut eliam aliquod corpus in statu gravitatis exsistens, potest miraculose participare actum agilitatis vel impassibilitatis; sicut legitur de Habacuc, *Daniells* ultimo, el de Iribus pueris conservatis in fornace, *Danielis* 3; nec tamen eorum corpora erant gloriosa. Ea autem quæ hunt miraculose, non dicuntur passibilia secundum naturam in qua fiunt, <ed secundum virtutem facientis tantum : non enim dicimus, proprie loquendo, quod cæcus possit fieri videns, sed quod Deus potest facere eum videntem. Et ideo dicendum quod nulla pura creatura, in statu via» exsistens, potest Deum per essentiam videre; sed Deus |>otest facere quod videat, adhuc in statu viæ immanens. Palet eliam quod nullus homo, in statu viæ, essentiam Dei, nec eliam angeli, potest videre (C); quia excedit omnes formas sensibiles. |M.»r quas intellectus noster in statu viæ cognoscit, el diam ipsam mentem nostram, ex cujus similitudine aliquid de substantiis intellectualibus cognoscimus. » — Hæc ille. — Simile dicit, *dc Veritate,* q. 10, art. 11. ubi quærit : Utrum mens in statu viæ possit Deum per essentiam videre? Dicit enim sic ; ɑ Aliqua actio potest alicui convenin' dupliciter. Ino modo, sic quod illius actionis principium sil in agente vel operante; sicut videmus in omnibus naturaliter operantibus. Alio modo, sic quod principium illius operationis, vel motus, sit a principio extrinsoco, sicut est in motibus violentis, et sicut est in operationibus miraculosis, quæ non fiunt nisi virtute divina, ut illuminatio aeci, suscitatio mortui, et hujusmodi. Menti autem nostra», in statu via?, non potest convenire visio Dei per essentiam secundum primum modum. Mens enim nostra (γ) naturali cognitione phantasmata respicit quasi objecta, a quibus species intelligibiles accipit, ut dicitur, 3. *de Anima* (t. c. 39); unde omne quod inlelligit secundum statum viæ, intelligit per species a phantasmatibus abstractas. Nulla autem species hujusmodi sufficiens est ad rcpræsenlaudum divinam essentiam, vel cujuscumque alterius suletanti<e ṣeparata cum quidditates rerum sensibilium, quarum similitudines sunt intelligihiles species a phantasmatibus abstracta:, sint alterius rationis ab essentiis substantiarum immaterialium creatarum, et multo magis ab essentia divina. Unde mens nostra naturali cognitione, quam in statu viæ experimur, nec Deum nec angelos videre potest. Angeli tamen per essentiam videri possunt per aliquas species intelligihiles ab eorum essentia differentes; non autem essentia divina, quæ omne genus excedit, et est extra omne genus; et sic nulla species creata pitesl inveniri sufficiens ad eam repraesentandam. Unde oportet quod, si Deus per essentiam videri debeat, quod per nullam speciem creatam videatur, sed ipsa ejus essentia fiat inlelligibilis forma intellectus eum videntis; quod fieri non potest nisi ad hoc intellectus creatus per lumen gloriæ disponatur, et sic in videndo Deum per essentiam, per dispositionem infusi luminis, pertingat mens ad terminum viæ, qui (a) esi gloria; et sic non est in via. Sicut autem divinæ ŏmnipotentia subjecta sunt corpora, ita et mentes. Unde, sicut potest perducere aliqua corpora ad effectus quorum dispositio in prodictis corporibus non invenitur (sicut Petrum super aquas ambulare, sine (Q hoc quod dotem agilitatis ei tribueret); ita potest mentem ad hoc perducere ut divinæ essentiæ uniatur in statu viæ (γ), illo modo quo sibi unitur in patria, sine hoc quoti a lumine gloriæ perfundatur. Cum autem hoc contingit, oportet quod mens ab illo modo cognitionis desistat quo a phantasmatibus abstrahit; sicut etiam corpus corruptibile, cum ei miraculose datur actus agilitatis, non est simul in actu gravitatis. Et ideo illi quibus hoc modo Deum per essentiam videri datur, omnino ab actibus sensuum (o) abstrahuntur, ut tuta anima colligatur ad divinam essentiam intuendam ; unde et rapi dicuntur, quasi vi superioris naturæ abstracti ab eo quod eis secundum naturam competebat. Sic ergo, secundum communem cursum, nullus in statu viæ Deum per essentiam videt; et si hoc aliquibus miraculose concedatur, ul Deum per essentiam videant, nondum anima a corpore mortali totaliter separata, non tamen sunt totaliter in statu viæ, ex quo actibus sensuum carent, quibus in statu mortalis vitæ utuntur. » — Hæc ille.

Dicitur secundo, quod sanctus Thomas postea videtur praedictam opinionem correxisse, vel expo-

(a) *exutentis, — existent* Pr.
ıò) *essentiam Dei,* nec eliam *angeli, potest videre.* — nn eliam *angelus potest Deum per essentiam videre* Pr.
(γ) *naîtra.* — in Pr.

3) *qui.* — *qiue* Pr.
6) tine. — lire Pr.
γ) in *statu* rur. Om. Pr.
(Î) tentuum. — Om. Pr.

suisse. Quod palet. Nain, *de Veritate,q.* 13, art. 2, Mc dicit : ‹ Paulus in raptu vidit divinam essentiam. Nec tamen fuit beatus simpliciter, sed secundum quid, quamvis mens ejus illustrata fuerit supernatural! lumine ad ipsum Deum videndum. Quod quidem apparere potest exemplo luminis corporalis. Invenitur enim in quibusdam lumen a sole, ut qn:edam forma manens, quasi connaturalis effecta; sicut in stellis, et carbunculo, et hujusmodi. In quibusdam vero recipitur lumen n sole, sicut qmednm passio transiens; sicut in aere; non enim efficitur lumen forma manens in aere, quasi connaturalis, sed transit, absente sole. El similiter lumen gloriæ dupliciter menti infunditur. Uno modo, per modum formæ connaturalis facta· et permanentis; el sic facit mentem simpliciter beatam ; el hoc modo infunditur beatis in patria. Alio modo contingit lumen gloriæ mentem humanam sicut quoniam passio transiens; et sic mens Pauli in raptu fuit lumine ğloria perfusa vel illustrata. Ipsum etiam nomen raptim et perlranseundo ostendit hoc esse factum. Unde non fuit simpliciter gloriReatus; nec habuit dolem gloriæ, cum illa claritas non fuerit effecta proprietas ejus, et propter hoc non fuit derivata ab anima in corpus; nec in hoc statu peq>etuo permansit. › — *Hæc* ille. — Item, 2· 2®, q. 175, ari. 3, in solutione secundi argumenti, sic dicit : « Divina essentia videri ab intellectu creato non potest nisi per lumen gloriæ, de quo dicitur in Psalmo (35, v. 10) : *In lumine tuo videbimus lumen.* Quod tamen dupliciter potest participari. Uno modo, per modum formæ immanentis, et sic beatos facit sanctos in patria. Alio modo, per modum cujusdam passionis transeuntis, sicut est de lumine prophetiæ; et hoc modo lumen illud fuit in Paulo quando raptus fuit. El ideo ex tali visione non fuit simpliciler beatus, ut fleret redundatio ad corpus; sed solum secundum quid, etc. » — Hæc ille. Simile dicit, *de Veritate,* q. 20, art. 2 : « Potentia, inquit, perfectior est quando recipit aliquid per modum habitus, quam si recipiat per modum passionis solum. Et ideo illud quod superadditum est animæ Christi, oportet ponere per modum habitus. Ex utraque autem prædictarum rationum oportet in anima Christi aliquid superadditum ad videndum divinam essentiam ponere. Ratione quidem naturæ : quia videre divinam essentiam est supra conditionem cujuslibet naturæ creatæ ; unde nulla creatura potest ad hoc pertingere, nisi aliquo lumine elevetur in illam visionem. Quod quidem lumen in aliquibus recipitur per modum passionis, quasi pertranseundo, ut in raptis ; in Christo autem fuit ut habitus, ipsam animam beatificans a principio suæ creationis. › — Hæc ille. — Ex quibus patet quod mens ejus ultimata fuit quod nullus intellectus creatus potest divinam essentiam nec in via nec in patria videre, nisi mediante lumine gloriæ. Quod ergo dicit in 4. *Sententiarum,* et in *de Veritate,* q. 10, inlelhgendum est sic, quod per divinam potentiam miraculose Heri potest quod intellectus viatoris divinam essentiam vident, sine hoc quod lumine gloria· disponatur per modum habitus et formæ manentis, non tamen sine lumine gloriæ se habente per modum passionis transeuntis.

Ad quintum dicitur quod minor supponit (a) falsum, scilicet quod divina essentia possit pnesentari vel esse praesens in ratione objecti, vel form® intelligibilis, alicui intellectui creato, sino lumine gloriæ. De hoc sanctus Thomas, *dc Veritate,* q. 10, art. 11, in solutione undecimi, sic dicit : « Quamvis divina essentia sil præsens intellectui nostro, non Limen est ei conjuncta ut forma intclligibilis, quam inlelligere possit, quamdiu lumine gloriæ non perficitur. Ipsa enim mens non habet facultatem videndi Deum per essentiam, antequam pnedicto lumine illustretur. Et sic deficit videndi facultas, et visibilis præsentia. » — Hæc ille. — Similia dicit, 4. *Sentent.,* ut prius allegatum est contra objecta Scoti contra primam conclusionem. Ex quibus palet ad omnia sequentia, quæ arguens adducit.

Ad argumentum principale pro quaestione (C), patet responsio per prædicta in principio terlii articuli ad objecta Scoti.

Et hæc de quaestione sufficiant. De qua benedictu·» Deus. Arnen (γ).

QUÆSTIO V.

UTRUM ESSENTIA DIVINA AB INTELLECTU CREATO PER ALIQUAM SIMILITUDINEM VIDEATUR

.TEiuus, circa quadragesimamnonam distinctionem, quæritur : Utrum essentia divina ab intellectu creato per aliquam similitudinem videatur.

Et arguitur quod sic. Quia intellectus in actu, est intellectum in actu ; sicut sensus in artu, est sensibile in actu. Hoc autem non est nisi inquantum soumis informatur similitudine rei sensibilis, et intellectus similitudine rei intclligibilis vel rei intellect®. Ergo, si Deus ab intellectu creato videtur in actu, oportet quod per aliquam similitudinem videatur.

In oppositum arguitur. Quia dicit Augustinus, 15. *dc Trinitate* (cap. 9), quod cum Apostolus dicit (1. *Corinth.* 13, v. 12), « *Videmus nunc per speculum in migmate. » speculi et ænigmah*

(a) *eupponit,* — *lupponat.* Pr.
(S) *qutnlione.* — *conclurons* Pr.
(γ) *Johannet Capreoli dictavit, etc.* — Ad Pr

nomine quæcumqm *similitudine· ab Apostolo significatœ intelligi possunt, guie accommodata sunt ad Deum intelligcndum.* Sed videre Deum per essentiam non est visio ænigrnalica, vel specu·laris; sed contra eam dividitur· Ergo divina essentia non videtur per similitudinem.

In hac quæstione erunt 1res articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : **Quod divina essentia per nullam creatam similitudinem Ipsam repræsentantem videri potest.**

Hanc ponit sanctus Thomas, 1 p., q. 12, art. 2, ubi sic dicit : α Ad visionem, tam sensibilem quam intellectualem (a), duo requiruntur, scilicet virtus visiva, el unio rei vis» cum visu : non enim fit visio in actu, nisi per hoc quod res visa quodammodo est in vidente. Et in rebus quidem corporalibus, apparet quod res visa non potest esse in vidente per suam essentiam, sed solum per suam similitudinem; sicut similitudo lapidis est in oculo, per quam fit visio in actu, non ipse lapis. Si autem esset una et eadem res, quæ esset principium visivæ virtutis, et quæ esset res visa, oporteret videntem virtutem visivam habere ab illa re, el formam per quam videret. Manifestum est autem quod Deus est auctor intellectiva? virtutis, et ab intellectu videri potest. Et cum ipsa intellectiva virtus creatura· non sit Dei essentia, relinquitur quod sit aliqua participata similitudo ipsius Dei, qui est primus intellectus. Unde el virtus intellectualis (C) creatura lumen quoddam inlelligibile dicitur, quasi a prima luce derivatum, sive hoc intelligatur de virtute naturali, sive de aliqua perfectione superaddita grati» vel gloriæ. Requiritur ergo ad videndum Deum aliqua similitudo ex parte visivæ potenliæ, qua scilicet intellectus iit efficax ad videndum Deum. Sed ex parte rei vis», quam necasse est aliquo rnodo uniri videnti, per nullam (γ) similitudinem creatam Dei essentia videri potest. *Primo* quidem, quia, sicut dicit Dionysius, 1 cap. *de Divin. Nom.,* per similitudines inferioris ordinis rerum nullo modo possunt superiora cognosci ; sicut per speciem corporis non potest cognosci essentia rei incorporeo. Mullo ergo minus per speciem creatam quanlamcumque potest videri Dei essentia. *Secundo,* quia essentia Dei est ipsum esse ejus; quod nulli formæ creat» competere potest. Non potest ergo aliqua forma creata esse .similitudo représentons videnti Dei essentiam. *Tertio,* quia divina essentia est aliquid incircumscriptum, continens in se supereminentor quidquid potest significari vel intelligi ab intellectu creato. El hoc nullo modo per aliquam speciem creatam reprasenlari potest : quia omnis forma creata, est determinata secundum aliquam rationem, vel sapienti», vel virtutis, vel ipsius esse, vel alicujus hujusmodi. Unde dicere Deum per similitudinem videri, est dicere divinam essentiam non videri; quod est erroneum. Dicendum est ergo quod ad videndum divinam essentiam requiritur aliqua similitudo ex parte visivæ potenti», scilicet lumen glori», confortans intellectum ad videndum Deum; de quo dicilur in Psalmo (32, v. 10) : *In lumine tuo videbimus lumen.* Non autem per aliquam similitudinem creatam Dei essentia videri potest, quæ ipsam divinam essentiam reprasentet (a) ut in se est. v — Hæc ille.

Eamdem conclusionem ponit, 4. *Sententiarum,* dist. 49, q. 2, ari. 1, el multis aliis locis (6).

Ex quibus palent multa? rationes in forma pro conclusione.

Secunda conclusio est quod ad videndum divinam essentiam requiritur quod ipsa divina essentia uniatur Intellectui nostro ut intelllgibtlls forma.

Hanc |»onil sanctus Thomas, 4. Sententiarum, dist. 49, q. 2, art. 1, ubi, jxxsitis multis falsis opinionibus, subjungit : « Alius, inquit, modus intelligendi substantias separatas ponitur ab Avicenna in sua Metaphysica, scilicet quod substanti» separat» intelligunlur a nobis per intentiones suarum quidditatum, quæ sunt quædam ipsarum similitudines, non alistracta» ab eis, quia ipsæmct sunt immateriales, sed impress» ab eis in animabus nostris. Sei hic modus nobis non videtur sufficere ad visionem divinam quam quierimus. Constat enim quod omne quod recipitur in aliquo, est in eo per modum recipientis; et ideo similitudo divin» essentia· impressa ab ipso in intellectu nostro erit per modum nostri intellectus. Modus autem intellectus nostri deficiens est a perfecta repraesentatione divin» similitudinis. Defectus autem perfect» similitudinis tot modis potest accidere, quot modis dissimilitudo invenitur. Uno enim modo est deficiens similitudo, quando jwrlicipatur forma secundum eamdem rationem spe-

( ) *intellectualem.* — *intelligibilem* Pr.
( ) *intellectuali* — *inlelligibili»* Pr.
(γ) *nullam.* — *veram.* Pr.

( ) *repreuentet.* — *reputet* Pr.
( ) Cfr. pm^crtiin de *Ventate,* q. 8. ari 1, et n. 10. art. 11; *Contra gentile* lib. 3, cap. W et 51. el lib. 4, cap. 7.

ciei, Mid non secundum eumdem modum jierfectioni>; sicut est similitudo deficiens ejus qui (a) habet parum de albedine, ad eum qui habet multum. Alio modo adhuc magis est deliciens, quando non |M?rvenit ad eamdem rationem speciei, sed tantum ad eamdem rationem generis; sicut cslsimilitiido inter illum qui habet colorem cilrinum, et illum qui habet colorem album. Alio modo adhuc magis deficiens esi, quando ad eamdem rationem generis non peilingit, sed tantum secundum analogiam; sicut e<l similitudo albedinis ad hominem in eo quod ulrumque. est ens. Et hoc motio est deficiens omnis similitudo quæ est in creatura recepta respectu ðivina essentiæ. Ad hoc autem quod visus cognoscat albedinem, oportet quod recipiatur in eo similitudo albedinis secundum rationem suæ speciei, quamvis non secundum eumdem modum essendi, quia habet alterius modi *esse* forma in sensu, et in re extra animam : si enim fieret in oculo forma citrini. non diceretur oculus videre albedinem El similiter ad hoc quod intellectus intelligal aliquam qutdditalem, oportet quod fiat in ea similitudo ejusdem rationis secundum speciem, quamvis forte non sit idem modus essendi utrobique : non enim forma exsistens in sensu vel intellectu est principium cognitionis secundum modum essendi quem habet utrobique, sed secundum rationem in qua communicat cum re exteriori. El ita palet quod per nullam similitudinem receptam in intellectu creato potest Deus intelligi, ita quod ejus essentia videatur immediate. Unde etiam quidam ponentes divinam essentiam solum per hunc modum videri, dixerunt quod ipsa divina essentia non videbitur, sed quidam fulgor, quasi radius ipsius. Unde nec iste modus sufficit ad visionem divinam quam quærimus. El ideo accipiendus est alius modus, (piem etiam quidam philosophi posuerunt, scilicet Alexander el Averroës in 3. de *Anima.* Cum enim in qualibet cognitione sit necessaria aliqua forma, qua res cognoscatur aut videatur, forma ista, qua intellectus perficilur ad videndum substantias separatas, non est quiddilas quam intellectus abstrahit a rebus compositis, ut dicit prima opinio; nec aliqua impressio relicta a substantia separata in intellectu nostro, ut «licebat secunda; sed est ipsa substantia separata, qua· conjungitur intellectui nostro ut forma, ut ipsa sit quod intelligitur, el quo intelligitur. Et, quidquid sit de aliis substantiis separatis, tamen istum modum oportet nos accipere in visione Dei peressentiam : quia, quacumque alia forma formaretur intellectus noster, non posset per eam duci in essentiam divinam. Quod quidem non debet intelligi quasi divina essentia sit vera forma intellectus nostri, vel quod ex ea el intellectu nostro efficiatur unum simpliciter, sicut in naturalibus ex materia el forma naturali; sed quin proportio essentiæ divinæ nd intellectum nostrum est sicut proportio formæ ad materiam. Quandocumque enim aliqua duo, quorum unum est perfectius altero, recipiuntur in eodem receptibili, proportio unius illorum ad alterum, scilicet magis (a) perfecti ad minus perfectum, est sicut proportio formæ ad materiam; sicut lux el color recipiuntur in diaphano, quorum lux se habet ad colorem sicut forma ad materiam. El ila, cum in anima recipiatur vis intellectiva, el divina essentia inhabitans, licet non per eumdem modum, essentia divina se habebit ad intellectum sicut forma ad materiam. El quod hoc sufficiat ad hoc quod intellectus |»ossil videre ipsam divinam essentiam per essentiam, hoc modo potest ostendi. Sicut enim ex forma naturali qua aliquid habet esse, el ex materia, efficitur unum ens simpliciter; ila ex forma qua intellectus intelligil, et ipso intellectu, fit unum in intelligendo. In rebus autem naturalibus res per se subsistens non potest esso forma alicujus materiæ, si illa res habeat materiam partem sui; quia non potest esse ut materia sit forma alicujus; sed, si illa res perse subsistens, sit forma tantum, nihil prohibet eam effici formam alicujus materiæ, et fieri *quo est* ipsius compositi, sicut patet de anima intellectiva. In intellectu autem oportet accipere ipsum intellectum in potentia quasi materiam, et speciem inlelligibilem quasi formam; el intellectus in actu intelligent, erit quasi compositum ex utroque. Unde, si sit aliqua res per se subsistens, quæ non habeat aliquid in se prater illud quod est intelligibile in ipsa, talis res poterit esse forma qua intellectus intelligil. Res autem quælibet est inlelligibilis secundum id quod habet de actu, non secundum id quod habet de potentia, ut patet, 9. *Metaphysicæ* (t. c. 20). Et hujus signum est. quod oportet formam intelligibilem abstrahere a materia et ab omnibus proprietatibus materia·. Et ideo, cum essentia divina >it actus purus, poterit esse forma qua intellectus intelligil. Et hoc (6) erit visio beatificans. Et ideo Magister dicit, in prima distinctione *Secundi,* quod unio animæ ad corpus est quoddam exemplum illius beata; unionis qua spiritus unietur Deo. d — Hæc ille.

Similia dicit, *de Veritate,* q. 8, art. 1. Item, 3. *Contra Gentiles,* cap. 51 ; et I p., q. 12, ari. 2, in solutione tertii.

Ex quibus potest formari talis ralio pro conclusione : Ad videndum intidlectualiter aliquod objectum, requiritur et sufficit forma perfecte repraesentans illud. Sed divina essentia sola sufficit perfecte representare seipsam in visione intellectuali. Ergo illa requiritur, et sola sufficit.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

(i) gui. — *quit* Pr.

(«) *niagit.* — Om. Pr.
(C) *hoc.* — *hire* Pr.

ARTICULUS II

PONUNTUR OBJECTIONES

CONTHA PRIMAM CONCLUSJONEM

I. Argumenta Aureoli.— Quantum ad secundum articulum, arguilurcontra conclusiones. Et quidcmcontra primam conclusionem arguit Aureolus, in suo *Quodlibeto (Quodl.* 8), multipliciter. El primo quidem arguit contra probationes illius conclusionis. Dicit enim sic, in forma : Si debeat tolli specie-a beatifica visione, hoc non facit ratio facialis el ‡dani ‡notitia nec imitatio seu limitatio speciei crenlie, propter opinionem quæ has rationes assignat. — Primam quidem sic assignat *(i)* : Nulla sitoilitudo speciei linita potest repræsentare divinam essentiam. Quod patet. *Primo,* auctoritate Dionysii, *de Divin. Nom.,* cap. 1, qui dicit quod per similitudinem inferioris ordinis rerum non possunt superiora cognosci, sicut per speciem corporis non potest cognosci essentia rei incorporem: species autem creata inferioris ordinis est quam divina essentia. *Secundo,* quia essentia Dei est ipsum suum esse; quod nulli formæ creatro competit; et per consequens eam repræsentare non potest. *Tertio* est (S), quin nullum limitatum per rationem ‡sapientia vel bonitatis, vel ipsius rase, potest esse similitudo ejus quod est incircumscriptum et continens superemi-

nentor (γ) quidquid significari aut intelligi ab intellectu (o) creato potest; sed talis est divina essentia; ergo nulla creata species jwtesl eam ‡repræsentan Secundam rationem assignat ex claritate ‡nluitiva notitiæ. Quia, prout ait Augustinus. 15. *de Trinitateteap.* 9), cum Apostolus (I. *Corinth.* 13. v. 12) dicit, ‹i *Videmus nunc per speculum in :enigmate,* n *speculi et œnigmatis nomine quœcuniquc similitudines significatif ab Apostolo intelligi possunt, quœ accommodat:e sunt ad intclligcndum Deum.* Sed videre Deum per essentiam non est cognitio ænigmatica et specularis, sed clara et facialis. Ergo non videtur per speciem; sed hoc dicere est dicere quod Deus in se non videatur, sed |ht theophnnias et speculum; quod est absurdum vel erroneum.

Sed, his non obstantibus, probo propositionem. Primo, quod (c) limitatio non impedit, sic : Actus quo videtur divina essentia» est expressissima similitudo ipsius. Sed actus quo videtur divina essentia, est quid limitatum et Anitum. Ergo aliqua res limi-

ta et (Inita potest esse oxpre-sa similitudo divinam essentiam représentans. — Major patet per Augustinum, 15. *dc Trinitate,* cap. 41 el 12, qui ait quod simillima est visio cogitationis rei illi unde formalin et ex qua (6) gignitur (γ). Et, 14. de *Trinitate,* cap. 17, dicit : *Tunr perfecta erit Dei similitudo in mente, quando Dei perfecta erit visio. Aposlidus emm Johannes* (Epist. 1. cap. 3, v. 2) *ait : a Scimus quoniam cum apparuerit, similes ci erimus, quoniam videbimus eum drut est › Hinc apparet tunc in ista imagine ilei plenam similitudinem fieri, quando ejus plenam perceperit visionem.* — Hæc ille. — Et, cap. 6, dicit cogitationem qua formatur rnentis intuitus, imaginem rei ë> Similiter et Anselmus dicit, *Monolog.* 31, quod *nulla ratione negari potest cognitionem rei esse imaginem ejus, tunquam* ex *ejus impressione formatam.* Ralione etiam patet. Illud enim quod ultimate facit ormaliter ut res aliqua menti appareat, luceat, el sit prasens in *esse* prospecto el ronspicuo, est illius rei expressiva similitudo. Hoc patet : ‡se enim apparens rosæ. quæ intellectui (3) objicitur, nulla rosa exsistente, illud non e&t reale, sed rationis tantum vel intentionale; el ideo nihil e-t ex se, sed oportet quod reducatur n‹l aliquid roale, ex cujus denominatione sit; illud autem in mente est quædarn res, qu» est relucentia el appariitio et pnesentialitas et similitudo conspicua rei; objectum enim quod sic apparet et relucet, relucentia et appritione expressiva apparet et lucet. Slxl actus divinæ visionis e>t illud quo formaliter ultimate divina essentia menti apparet, objicitur et lucet in rase conspicuo et prospecto : da enim quod, nulla alia mutatione facta, nec ex parte Dei, nec ex parte beati, Deus annihilet visionem in mente beati, constet quod non est apparens, lucens, nec conspicua Dei essentia illi menti, sed aberit secundum rase pros|M'clum. Et hoc est commune omni actui cognitho : nullus enim babel in prospeclu mentis rem, nisi dum actu de illa cogitat Unde Augustinus. 14 *de Trinitate,* cap. 6: *l'anta est vis cogitationis, ut ncc ipsa mens sit* in *prospeclu suo, nisi dum sc cogitat, nec aliter possit rssc in conspectu suo. nisi cogitando.* Sequitur: *Multarum disciplinarum peritus, ea qu:v novit, ejus memoria continentur; nec tamen est aliquid* in *conspectu mentis suæ, nisi dum cogitat.* Et. libro 15. dicit quod res lucet in cogitatione, virtute ipsius. Ergo ipsa visio est expressissima divinæ essentiæ imago,

(3) vino cogmmoni;. — *cognitio visio cognitionu* Pr
(C) qua. — *quo* Pr.
(γ) In cap II dicit Augustinos : *Simillima eft enim vùio cogilntionis, visioni scientur.* Et in cap. 12: Jpsa *tcientia, de qua veraciter cogitatio no-itro formatur,* cic. El infra. In eodem cap : *Tunc enun* csf *verbum einidlimum rei ‡not ‹ie qua gignitur, et imago ejuj, quoniam de* nsione *icicntia vuio cogitationis exoritur.*
(b) intellectui. — *inde* Pr.

ta) *auignal.* — *assignant* Pr.
(6) *Tertiaret.* — *Tertia ratio etf.Pr.*
γ) *tuperenùnonter.* — *supemievitialitcr* Pr.
ἐ) *ab intellectu.* — Om. Pr
c) *quod.* — *quia* Pr

et expressissima similitudo illius. — Minor autem, quod actus sit res limitata, patet : quia est creata, et accidens in determinato genere qualitatis»

VI motiva vero in oppositum, patet. *Ati primum* quidem, dicitur quod similitudinem esse inferiorum ordinum quam sit res cognita, inteliigi potest dupliciter. Uno minio, essentialiter, quasi ipsa sit per essentiam inferior; cl sic constat quod omnis similitudo in intellectu exsistens, vel de angelo, vel de quavis substantia, est ordinis inferioris, cum accidens inferius sit substantia; nec sic intelligit Dionysius. Vel potest inteliigi objective; et sic Dionyrius intendit quod |ier similitudinem inferioris ordinis rerum, hoc est, quæ repraesentat inferiora, non possunt snjieriora cognosci; unde exemplificat (ai quod per speciem corporis non potest essentia incorporea cognosci. Non ergo ex hac auctoritate potest infern nisi quod Dei (C) essentia videri non potest per Speciem alicujus crcatuno; sed quin per speciem creatam, non repr.escnlantern creaturam, sed solam Dei essentiam, non infertur. Unde in argumento «ommittitur fallacia ligur.r dictionis vel amphibologie, cum dicitur, *per speciem rei inferioris ordini»* non *possunt superiora cognosci :* quia vel latest inteliigi intransitive, scilicet per speciem quæ est per essentiam suam inferior in ordine; et sic falsa : vel transitive (γ). quasi per speciem quæ est de re inferioris ordinis; et sic est vera, non solum comparando speciem rei inferioris ordinis ad cognitionem rei superioris ordinis, immo etiam e converso, quia |κ·γ speciem angeli non potest homo cvgnuMi.— *Ati secundum,* dicitur quod peccat secundum non causim ut causam. Nam non causa ut causa, est quod non possit species repnesentare Deum, qui e>l suum *esse,* propter hoc quod species est non suum *esse,* sicut plet : quia io) species, qua? vere est accidens et inliærens. jiolest repnesentare substantiam et subsistens; unde nulla esset ratio, quæ vellet ostendere quod angelus non jiotest habere similitudinem archangeli, quia angelus in rseendo subsistit, omnis autem similitudo accidentalis inhæret et non subsistit. Et ratio hujus est : quia repnesentatio fundatur super qualitatem et conformitatem, non autem >uper exsistentiam vel inhærentinm; unde accidit rei rcpncsentanti quod subsistat vel inhiereat, vel quod sit suuin *esse* vel non sit. Quamvis etiam falsum assumat, scilicet quod species non sit suum ew : quia (c), ut alias (ζ) ostensum fuit (η), *esse* non est nisi affirmatio essentiæ, verem (a) dicens ipsam, ut Commentator dicit. 5. *Metaphysical,* com. 14; et, per consequens, omnis res est suum *case* realitor, quamvis differat secundum modum concipiendi. — *Ad tertium,* dicendum quod propositio cui innititur, non osl veni, scilicet quod illud quod est incircumscriptum, continens in se supereminentur quidquid potest significari vel inteliigi ab intellectu creato, non possit repnesentari per speciem finitam et limitatam. Probatum est enim quod actus visionis simillimus est divinæ essentiæ, exhibens eam præsentem facialiter in esse apprenti et cognito; et tamen est quid finitum. Hoc patet, si ponderetur propositio, quæ est quod species rei infinitio dicitur infinita : secundum hoc enim scientia de divinitate esset infinita. Unde, cum repnesentatio fundetur super qualitates, superioritas autem et inferiorilas fundetur sujær quantitatem, est mutare *quale* in *quantum,* cum arguitur : *Hoc est similitudo infiniti; ergo hoc est infinitum.* Quod in exemplo sensibili palet : quia per speciem in pupilla describitur similitudo medietatis cœli, æque repnesentans cam ac si aequaretur sibi in quantitate.

Secundo, in<|uil, probo propositionem, quod clara notitia et inluiliva boc nullo modo inijiedial. — *Primo (C).* Constat enim quod notitia (γ) rei pra> sentis per visum corporeum ❜pprehensa est (Î) clare et facialis notitia, et (t) non impeditur per hoc quod ponitur species tanquam ratio videndi; et, per Cpnsequens, etiam non est verum quod qui poneret divinam essentiam videri per speciem tanquam per rationem videndi, poneret divinam essentiam non videri, aut ænigmate cognosci. — *Praeterea.* Illud quod ponit ænigma, et tollit notitiam facialem, est medium creatum, se tenens ex parte objecti : quia attingit illud medium, et non divinam essentiam per se. Non autem tollit facialem notitiam medium quod est ratio cognoscendi : quia in illam non fertur, sed immediate in objectum; quamvis ratio tendendi sit species. Ergo non tollitur facialis notitia, si species ponatur isto ultimo modo. — Quod de Augustino (15. *dc Trinitate,* cap. 9) inducitur, patetquÿd non intelligit de quacumque creata similitudine quæ adhibetur ad intelligendum Deum secundum modum rationis intelligendi, sed dc illa quæ adhibetur secundum modum cujusdnm medii objecti, secundum quod dicitur, *Homanor.*, cap. l (v. 20) : *Invisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur.* Et sic ponere quod divina essentia videatur jær speciem mediam est erroneum. Unde patet quod contingit aetjuivocatio de medio in loto ❜proc —u. H;ee ille.

(a) *rxemptifital — exutat* Pr.
(6l *Dei.* — *ei* Pr.
(γ) fruruiHtr. — *tranuuniptiie* Pr.
(i) <;uui. — *quod.* Pr.
(t) *quia.* — Om. Pr.
(Cfr Aureolum, I. *Sentent.,* ❜di 8, q. 1.
(ï) quod — Ad. Pr.
(x) teram. — *verx* Pr.
(C) Primo. — Om. Pr.
(γ) *nohtia.* — *notitie* Pr
(δ) *eit.* *et* Pr.
it) *et.* — Om. Pr.

II. Aliaargumenta Aureoli,— Secundo loco (α) i arguit, probando quod Deus videtur in patria j>er creatam similitudinem, quia jær actum, quæ est vera similitudo ŏbjecti Et hoc est commune omni jiotenliæ cognosci livre, scilicet quod nulla alia species est in ea formaliler, aut similitudo alia, nisi actus, qui simillimus est ipsi rei, sic quod actus non addit ultra speciem nisi actualem repraesentationem. Hanc autem propositionem, quæ, ut dicit, forte videtur nova, probat duplici ratione : prima, fundata in auctoritate; secunda, tenente ex se. Quia, secundum Augustinum, *de Moribus Ecclesia, contra Munichwos* (cap. 2), *natura ordo ita (C) se habet, ut, eum aliquid discimus, rationem praredat auctoritas : nam infirma potest videri ratio, qutr, cum reddita fuerit, auctoritatem postea, per quam confirmetur, assumit. Sed quia caligantes hominum mentes consuetudine tenebrarum, perspicuitati aut certitudini rationis aspectum idoneum attendere nequeunt, saluberrime compertum est ut in lucem veritatis aciem titubantem inducat auctoritas.*

Primo ergo ratione in auctoritatibus (γ) fundata apparet propositio. Si enim vel in intellectu, vel in sensu, quæ sunt potential cognoscitiv;r, poneretur aliqua similitudo distincta ab actu, et non esset ipsa similitudo, id est. sjiecies (c), actus qui imprimitur ab objecto, sequeretur quod primum receptivum in sensu non esset ipsa visio, et intellectio non esset purum pati ab objecto. Et hoc patet : quia, secundum jionenles species distinctas reali1er ab actu, etsi simul tempore potentia respiciat utrumque, tamen ordine nature prius respicit speciem, per quam, facta in actu jirimo, elicit actum qui est cognoscere, intelligere, vel videre; et ita cognoscere non est purum pati ab ŏbjecto nec primum impressum in ixileiilia. Sed sancti et philosophi dicunt quod primum impressum ab objecto in jiotentia est actus ipse, utpote visio et intellectio. Et de sanctis quidem patet. Nam Augustinus, *de Quantitate animw,* cap. 23, dicit : *Quid patiuntur oculi, nisi ipsum visum, cum vident* (c)? Si *enim me interrogares quid pateretur xgrotans, ivgritudineni responderem. Cur ergo interroganti quid videns patiatur, non recte visum ipsum responderem?* Similiter, II. *dc Trinitate,* cap. 2. «licit quod *illa informatio, qu:r visio dicitur, a solo corpore quod videtur, imprimitur.* Et sulnlit quod *tardioribus ingeniis difficile persuaderi potest* in *nostro sensu imaginem rei impressam visibilem formari, et eamdern formam esse visionem.* Et infra : *Imago rei impressa sensui est visio, sensusve formatus.* Et concludit quod *imago rei, qua fit* tn *sensu, est visio.* Similiter, eodem libro, cap. 9, dicit quod *quatuor repcriuntur species, quasi gradatim nata altera ex altera. Ex specie quippe corporis quod cernitur, exoritur illa species qua fit* in *sensu cernentis: et ab hac, ea qua fit in memoria; et ab hac, ea qu;c fit* in *acie cogitantis.* Et subdit quod *date istarum sunt visiones, scilicet illa qua fd in sensu cernentis, altera in acie cogitantis. Propterea duas in hoc genere (») trinitate volui commendare : unam, cum visio sentientis formatur ex corpore ; aliam (6), cum visio cogitantis formatur ex memoria. Memoriam autem nolui, quia non solet visio dici (y), cum forma memoria commendatur.* Ex quo patet quod forma qn.r imprimitur sensui, est ipsa visio, et quæ imprimitur aciei cogitantis; non autem illa quæ imprimitur menioriæ, quia non est potentia cognitiva. — Similiter Anselmus, *Monolog.,cap.* 31.dicit quod *nulla ratione negari potest, cum mens rationalis cogitando intelligit, imaginem nasci in sua cogitatione; immo ipsam cogitationem esse imaginem.* Et concludit quod *mens rationalis, cum se cogitando intelligit, habet secum imaginem suant ex sc natam, id est, cogitationem ad suam similitudinem, quasi sua impressione formatam.* — Similiter Philosophus, 2. *dc Anima* (t. c. 138), expresse dicit quod *idem est actus sensibilis et sensus,* et eadem est actio sensibilis ct passio sensus. Et ponit exemplum Commentator, com. 140, dicens: ‹ Verbi gratia : sonare est actio soni; audirê est jussio sensus audientis. Et verbi gratia : m visu, passio visus est videre, licet sit in tignra nominis agentis; actio vero sui sensibilis, quod est color, caret nomine in lingua grteca. › Nunc autem, cum actio sensibilis sit impressio speciei, nisi ipsi species esset ipsa sensatio formaliter. sed aliquid consequens, aliud a specie, non esset verum quod actio sensibilis et jxissio sensibilitatis essent idem secundum rem. — Similiter Philosophus, 3 *de Anima* (t. c. 2), jiostquam dixit quod *intelligerc est pati,* declarans modum illius pati, «lic.it (t. c. 3) quod *esse susceptivum speciei,* ipsum intelligere appellans speciem. Et ideo Commentator, com. 12, ait quod « intelligero est in capitulo passionis, et passio (3). non actio >; ct tamen esset actio, si per speciem intellectus eliceret actum. Dicit etiam, comm. 18, quod ‹ abstrahere nihil aliud est quam facere intentiones imaginatas intellectas in actu, postquam erant in potentia intellecta»; intelligerc vero nihil aliud est quam recipere has intentiones. › Constat autem quod ibi vocat intentiones ipsas species. Ergo,secun-

(a) *loco.* — *principaliter* Pr.
(Γ») nnfurw *ordo ita.* — *venit ordo in* Pr.
(v) *ratione* in *aucturitahbui.* — *auctoritate* in *ratione* Pr.‘
(ê) *et.* — Ad. Pr.
(‹) *vident.* — *videant.* Pr.
(a) *genere.* — aninur.
(C) *aliam.* — *animalia* Pr.
(γ) *tale!* t ifio *dici.*— *tola vitta Dei* Pr.
(4) *patsio.* — pofiuui Pr.

dum mentem sanctorum et philosophorum, non est aliud ictus cognoscitinis, in quacumque potentia apprehen^iva, nisi receptio similitudinis aut speciei aut formæ rei cognitæ; et. per consequens, in ea non est alia species ponenda. — Nec valet si dicatur quod auctoritates fetæ intelligendæ sunt per causalitatem, et non formaliter : ut sit sensus quod species sil intellectio, aut sensatio, quod est causa earum. Hoc utique non valet. Tum quia, secundum hunc modum, possent omnes propositiones essentiales infirmari; unde posset dici quod homo est animal per causalitatem. Turn quia talis modus loquendi improprius est, nec usitatur in philosophia. quia est causa deceptionis : in hoc enim differt philosophia Aristotelis ab illa Platonis, quia ille loquebatur metaphorice, iste vero sub propriis verbis. Tum quia Philosophus et Augustinus (x) non probarent illud ad quod adducunt has propositiones, si intelligantur per causalitalem ; sicut apparet deducenti illud quod Augustinus dicit, I1. *de Trinitate* (cap. 2, etc.). Intendit enim probare quamdam trinitatem in sensu, accipiendo pn> parente corpus visibile, et pro prole formam impressam ac visionem ipsam, pro tertio vero intentionem copulantem. Si ergo intelligeret quod forma et visio essent dutc res, et quod forma esset visio per causalitatem, et non essentialiter, tunc haberet quaternitatem (6), quin duas proles impressas ab objecto sub ordine quodam, scilicet speciem (γ), et visionem; cujus oppositum ipse intendit. Similiter Philosophus, in 2. *de Anima* (t. c. 138), non probaret quod cognoscens visionem, scilicet sensus communis, cognosceret colorem seu coloralionem ex hoc quod idem est actus sensitivi et sensibilis, nisi intelligeret quod primum impressum a sensibili est ipsa sensatio, ut a colore coloratio oculi intenlionalis (3), quæ est visio. Ubi (t) etiam Commentator (3. *de Anima,* com. 18) ait quod < intelligere nihil aliud est quam recipere intentiones intellectas non potest(ζ) glossari quod hoc sit dictum per causalitatem ; quia falsum diceret, cum effectus sit aliud a causa.

Secundo, inquit, idem palet ratione dicente *propter quid.* Illud enim quod exsistens in potentia cognitiva, esi sibi formaliter ratio ut res sibi appareat prasenlialiter et (η) objective, est formaliter actus cognoscendi. Constat enim quod actus cognoscendi non est nisi quædam formalis apparentia ; unde et Graci vocant phantasiam et apparentiam ; et propter hoc Augustinus, ut supra allegatum est 14. *de Trinitate* (cap. 6), dicit quod ista est vis cogitationis, quod facit rem esse in conspectu ; unde et conspicere nihil aliud est quam in conspectu lialære; cognoscere autem et conspicere (x) idem est. Sed omnis similitudo formalis exsistens in potentia cognitiva ultimate disposita, est illud quod formali-1er facit eidem potentia? rem presentialiter et objective apparere. Et hoc patet ex dicto Philosophi, 3. *dc Anima* (t. c. 4), Anaxagoram approbantis (C), quod, si intellectus haberet penes se aliquam connalunilem speciem, faceret apparere illud cujus haberet speciem, et quod hoc prohiberet speciem extranei apparere, et quasi obstrueret intellectum. Propter hoc etiam (γ) Avicenna dicit quod impossibile erat quod in intellectu remaneret species : quia, cum sil potentia cognitiva, semper appareret, quamdiu in ipso esset, species, per quam objectum apparet. Propter idem etiam memoria non ponitur virtus apprehensive, quia species ibi exsistentes non semper faciunt lucere objectum. Et ratio hujus potest patere : quia speciei et similitudinis est repræsenlare ; unde ponentes species, dicunt eas necessarias ut reprasentent objectum; et manifestum est quod omnis similitudo, repræsentativa sui similis, est expressiva; el, per consequens, cum repnesentare sil rem præsenlem facere, patet quod, si ponitur similitudo in aliqua (2) potentia cui potest fieri repræsentatio, qualis est cognoscitiva, exhibebit actu rem pnesentem. Igitur omnis similitudo exsistens in potentia cognitiva ultimate disposita, est actus coguoscitivus. Sed, si prater actum poneretur alia species, sequeretur quod essent duo actus; quia adhuc illa species reprasentaret objectum, et ipsum faceret apparere, ut dicit Philosophus.

Sed forte dicetur quod species non ponitur ut repnesentet objectum (quia hoc competit actui), sed ut sil intellectui ratio agendi, vel ut coagat intellectui, ac si objectum esset præsens; unde palet quod tenet vicem objecti in eliciendo actum. — Hoc autem non valet. Quantumcumque enim coagat, adhuc ex vi suæ essentiæ in intellectu est illud quo formaliter objectum, cujus est similitudo, reprasentalur ac pnesenlialiter apparet : non enim potest species separari ab actu suo proprio ; sed actus proprius speciei est repræsentatio, immo non est nisi repræsentatio objecti. Ergo, absque hoc quod coagat ad productionem alterius similitudinis, ipsa seipsa formaliter reprasenlabit (c).

Et confirmatur. Quia quod inesl alicui per rationem communem, inest cuilibet participanti (ζ) illam. Sed aclui inest quod exhibeat objectum, et faciat formaliter apparere, ex hoc quod est simili-

(a) *Auguttinui.* — *Angelut* Pr.
(0 *quatemitatem.* — *contra trinitatem* Pr.
(γ) iperimi. — *tpeculafionem* Pr.
(Ï) *inlentionalit.* — *mtenlionah* Pr.
(n Γ76ι. — uft Pr.
(ζ) *ergo.* — Ad. Pr.
(rj *pmentialiler et.* — *principaliter* Pr.
(«) *contpicerc.* — *atpirerc* Pr.
(β) enim. — Ad. Pr.
(γ) efiani. — *quod* Pr.
(i) *aliqua.* — Om Pr.
(c) *vepraetentabit.* — *reproaentaret* Pr.
(Y) *jmrticipanti.* — *participant* Pr

ludo et repræsentatio objecti. Ergo et hoc inerit speciei alteri , si ponatur.

Confirmatur etiam. Quia talis species et actus non differrent nisi sicut expressior similitudo et minus expressa» et sic sicut major similitudo et minor ; et. per consequens, non differrent nisi per magis repnesentare et minus. In aliquo ergo gradu faceret apparere objectum species pnedicta ; et, per consequens, esset quædam cognitio, et quoddam conspicere.

Forte etiam dicetur quod nec actus nec species exhibent objectum præsens, ner constituunt (a) in rwe apparenti ; et ita ratio cessat. — Sed hoc dici non Idlest. Negans enim quin objectum aliquod esse mtentionale habeat et prospectum in actu intellectus, negat universale, negat intentiones secundas, negat relationesrationis, et universaliter negat etiam scientiam esse de rebus, et veritatem omnium enuntiationum ; et ponit quod anima nihil apprehendit et cognoscit, nisi proprias passiones. et illud quod est in ea. Negat quidem universale : quia constat quod nec actus intellectus, nec aliquid extra exsistens, est universale, sed particulare, juxta dictum Porphyrii, species *in solis nudis purisque intellectibus positte sunt;* et ideo universale nihil est, vel non habet *esse* nisi in anima objective, et secundum esse intentionale et apparens. Secunda· nutem intentiones et relationes et entia rationis non habent esse reale, nec in anima, nec extra, sed tantum esse cognitum. Similiter, si actus intellectus (pio enuntiatur quod rosa est flos, terminatur ad speciem vel ipsum actum, sequitur quod illa propositio esi falsa : quia species rosa· non est species floris, nec actus est actus. Sequitur etiam quod scientia de ista pro· positione non est de rebus; et universaliter *quod quid est,* quod lucet in phantasmate, cum sit aliud a phantasmate et ab actu intellectus, ñëces est quod ponatur subsistere, sicut posuit Plato, vel habeat *esse* intentionaliter, et secundum esse apparens. Et ad hot esset intentio Augustini, I i. *de Trinitate,* cap. 6, ubi «licit quod *tanta est vis cogitationis, quod nihil est in prospectu mentis, nisi illud unde cogitat;* et subdit quod *anima cogitando se congeminat se, ut sit in se conspiciens, et ante se conspicua.* Et lota doctrina Philosophi et Augustini, ubi loquuntur dc actibus cogniti vis, hanc veritatem clamat (C), scilicet quod res sunt secundum *esse.* apparens, cognitum, præsenliale et prospectum, vel intentionale, in acie cogitantis.

Tortio, inquit, hoc potest probari ratione divisiva. Si enim prater illam similitudinem quæ est actus, ponatur alia similitudo in potentia cognitiva, vel esset ejusdem rationis, ve! alterius. Sed ejusdem rationis poni non |K>test. Tum quia accidentia ejusdem speciei, solo numoro differentia, in eodem subjecto plura esse non possunt. Tum quia qmfdiliet ex illis similitudinibus e^set forrnaliter actus cognitivus, ex quo essent ejusdem speciei; et ita bis et duplici actu cognosceret potentia quidquid cognosceret. Nec etiam potest dici quod alterius rationis. Quia tunc una esset nobilior alia, et actus esset expressior similitudo et nobilior: et, per consequens, contineret primam similitudinem in virtute. Nunc autem duæ formæ tales, quarum una continet aliam in virtute, incompossibiles aunt in eodem subjecto; unde, quia anima intellectiva continet sensitivam, incomposdbiles sunt in eodem corpore ; esset enim bis animatum, et bis sensibile. Quare et similitudo nobilior, quæ est cognitio, et ignobilior, quæ est species, cum hæc contineatur virtualiter in illa tanquam in eminenti, incompassibiles essent in eadem potentia simul : sequeretur enim quod idem bisassimilaretur alicui. Unde, quia tetragonus continet trigonum, figura tetragona et trigona imcompossibiles sunt in eadem .superficie. Similiter, quia calidum continet tepidum, impossibile est tepiditatem clcaliditatem esse simul in eodem subjecto. Et ratio sumi potest : quia forma diminuta et forma eminens specifice distincta» differunt sicut habitus et privatio; ideo differentia specifica formæ diminutae includit privationem, differentia voro forma? eminentis includit habitum oppositum; tales autem differentia? incomposaibiles sunt in eodem.

Confirmatur. Quia tales forma: habent rationem terminorum motus, ita quod subjectum transit ab una in aliam. Quod patet. Quia non ex quolibet fit quodlibet, 1. *Physicorum* (t. c. 58); sed exsistens sub privatione transfertur a privatione in habitum. Unde quæcuinque tales formæ habent contrarielalem, quæ exigitur ad terminos motus ; sicut patet de lepido et calido; quia contrarielas est distantia secundum privationem et habitum, ut palet, 10. *Metaphysics* (1. c. 15). Cum ergo iste duæ similitudines essent repraesentationes ejusdem rei, essent in eodem genere, nam quælibet est reprasentativa unius rei ; differrent autem secundum expressius et nobilius, et, per consequens, essent termini moins. Unde potentia cognitiva, dum reduceretur ad similitudinem quæ est actus, amitteret primam similitudinem ; sicut aqua amittit tepiditatem, dum acquirit caliditatem. Ergo prater similitudinem quæ est actus, non est ponenda alia similitudo in potentia cognitiva.

Quarto, inquit, hoc idem patet. Quia, si aliquid obstaret supradictis, hoc maxime videretur quia, secundum hoc, videtur quod species in intellectu non remaneant |>ost actum considerandi, aut quod intellertus omnia actu consideret, quorum habet species, si s|æciessit idipsum quod intellectio; hoc autem omni experientia? repugnat. — Sed hoc non olrdal. Quia dicendum quod, licet species et actus cognitivus idem sint secundum suum absolutum, differunt tamen ratione, in hoc quod ubicumque

(a) *conililuunt.* — *ronitiluit* Pr.
(r,) cfamaf. — *clamant* Pr.

in potentia non apprehensiva, aut in tali dispositione exsistente in qua non est apprehensive, illa similitudo ponatur, bâtai rationem tantummodo speciei, el non actus. El ideo species in memoria sensitiva, aut in medio, non esi apprehensio. Non additur nutem aliud dum est apprehensio, nisi sola presentialitas et apparentia objecti, quæ est purum ens rationis. Quamvis enim similitudo semper sit apta nata præsentare objectum et facere apparere, non tamen precise hoc habet a se, nec in omni subjecto ; et, propter hoc. in memoria, vel in medio, quamvis sil species, non tamen objectum præsentialiter repraesentat; alioquin medium el memoria vere cognoscerent. Habet ergo species in potentia cognoscitiva ut faciat apparere, quia ulrumque, scilicet potentia et species, constituunt unum, ad quod sequitur objecti apparentia : ita quod, quia *esae* apparens est *esse* vitale, quod sit hic apparitio, est ex potentia; quod vero sil talis res sub ista apparitione, est ex ipsa specie. El ideo Commentator, 3. *de Anima,* com. 5 (in solui, teri, qu®st.), dicil quod « sicut *esse* sensibile dividitur in materiam el formam, sic *esse* intentionale ». Dicit etiam (ibid., in solui, secund, quæsl.) quod α intentio intellecta et intellectus materialis faciunt unum in actu a, sic quod intellectio actualis componitur ex intellectu jiossibih el similitudine rei, quæ vocatur intentio intellecta. Sic ergo ad difficultatem dicendum quod, sicut species exsistens in memoria, vel medio, vel sensu distracto per fortem imaginationem, vel in intellectu, secundum ponenteseam differre abactu (in his enim omnibus remanet absolutum speciei, absque hoc quod actu represents et exhibeat presens objectum ; el tamen istud representare el species sola ralione differunt), sic in proposito erit, dato quoti species non differat ab actu realiter, sed sola ralione, scilicet solo actuali representare prasentiam objecti. Videmusenim quod dextrum et sinistrum in columna non differt re, cum sit relatio rationis; el tamen amittet rationem dextri, sola mutatione facta alibi. Est ergo sciendum quod intentio intellecta objective, habet duplex subjectum. Primum in eo quod est verum in *esse* apparenti. El hoc subjectum est intentio imaginata. Nunquam enim intellectus noster fertur in aliquod universale, aut aliquam quiddilatem objective, nisi speculando eam in aliquo particulari phantasmate. El ideo Commentator ait (3. *de Anima)* com. 30, quod « proportio intentionum intelligibilium ad intentiones imaginatas esi sicut proportio colorum ad corpus coloratum, non sicut proportio colorum ad sensum visus : intellecta enim sunl intentiones formarum imaginationis abstracte a materia ». El idem dicit, com. 5, quod intentiones intellecte, sunt de intentionibus imaginatis, sicut form® de materia. Et Philosophus (3. *dc Anima,* t. c. 30) ait quod intelligentem necesse est phantasmata speculari. Secundum vero subjectum est illud per quod «uni entia realia. Et istud est intellectus possibilis informatus similitudine rei; nam totum istud est intellectio realis, a qua dependet *esse* objectivum intentionis intellect®. Et hoc patet etiam per Commentatorem, in prodictis locis. Cum ergo omne dependens corrumpatur nd corruptionem illius a quo dependet, necesse est quod cira intellectionem contingat duplex corruptio et generatio. Una quidem in se, quantum ad reale absolutum, quod per intellectionem importatur; el sic generatur intellectio in addiscente de novo, aut (i) suscipiente similitudinem rei ; et corrumpitur in obliviscente. Altera vero quantum ad *esse* prospectum, cum corrumpitur intentio imaginata, in qua sustentabatur intentio ista, et per consequens intellectio, quantum ad id quod dicil objective. Et ideo experientia docet quod, abeuntibus vel turbatis (6) phantasmatibus, intellectio cessat, non quidem quoad aliquam realitatem absolutam, sed quantum ad actum rationis, qui est representare aut exhibere universale in prospectu. Et ideo dicil Commentator (3. *de Anima)* com. 30, quod intellectus quiddilatatisaul universalis indiget forma imaginative indivisibili, in qua sustentetur (γ); et Philosophus, *de Memoria* (cap. 1), dicit quod volens intelligere lineam simpliciter, ponit ante oculos lineam pedalem, ut in linea pedali consideret quidditalem line® simpliciter. Ex his patet ad difficultatem. Nam in intellectu possibili remanet species et similitudo sine actuali (5) consideratione, non tamen ut faciens apparere, aut ut pnesentans objectum ; et ita remanet absolute ut species ct similitudo, non autem ut intellectio. Sed dum phantasia exsistens in suo actu exhibet intentionem imaginatam, sive particulare phantasialum, tunc similitudo illa remanens in intellectu exhibet in *esse* objeclivo intentionem intellectam, quæ in illo phantasmate sustentatur et colligatur. Et propter hoc dicit Commentator (3. *dc* Anima) corn. 5, quod generatio el corruptio insunt intellectis (c) vel secundum quod sunt entia simpliciter, el hoc cum acquirantur aut deleantur secundum suum *esse* reale ab intellectu possibili ; vel secundum *esse* verum, et sic generantur et corrumpuntur in intellectu, non in se, per generationem vel corruptionem form® imaginativæ. Concedendum est ergo quod intellectio differt a specie, non quidem quoad aliquid reale absolutum, sed quia intellectio nominat ipsam speciem ut actu exhibet objectum in *esse* præsentiali et apprenti. — Finaliler

(«) aut. — *autem* Pr.
(S) *turbatu.* — *tardatit* Pr.
(t) Verba Commentatoris sunt : ‹ Intellecta universalia colligata sunt cum imaginibus. » El in *t. de Anima,* com. 12, dicil : « Impossibile est ut intelligat ali<{uid sino imaginatione. »
(δ) *ac tuali.* — *duplici* Pr.
(t) *intellectu.* — *intellectui* Pr.

ergo dicit ad conclusionem, quod ad visionem beatificam requiritur similitudo cntala, quæ est actus visionis; similitudo vero quæ sit videndi ratio, et qute coagat actui ad visionem eliciendam, aut qua» terminet visionem, el mediet inter illam el divinam essentiam, nullo modo est ponenda, sed nec in aliqua alia cognitione. — Hæc ille.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III.

PONUNTUR SOLUTIONES

AD ARGUMENTA CONTRA PRIMAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Aureoli. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supradictis. El quidom, respondendo objectionibus contra primam conclusionem inductis primo loco, dicitur primo, in communi, quod probationes sumpta» ex limitatione speciei sufficienter concludunt propositum, si bene intelliganlur. Nec valent improbationes illarum, nec probationes opposite projiosilionis conclusioni nostræ ℄ontradictorio Quod patet. Nam prima probatio suæ propositionis, et prima improbatio nostri fundamenti primi, fundatur in falso fundamento, scilicet quod cognitio, prout dicit actum secundum, sit similis aut similitudo rei cognita». Et ad auctoritates Augustini et Anselmi, dicitur quod loquuntur de visione aut cognitione aut intellectione quoad sui principium, quod est species inlelligibilis, aut de verbo vel conceptu, quod est terminus intellectionis; non autem de ipso actu intellectionis quoad suam essentiam. De prædictis beatus Thomas, 1. *Contra Gentiles,* cap. 53, sic dicil : u Præmissa dubitatio solvi potest faciliter, si diligenter inspiciatur qualiter res intellecta.» in intellectu exsistant. El ut ab intellectu nostro ad divin» intellectus cognitionem, prout est possibile, procedamus, considerandum est quod res exterior intellecta n nobis, in intellectu nostro non exsistit secundum propriam naturam ; sed oportet quod species ejus sil in intellectu nostro, per quam intellectus fiat in actu. Exsistens autem in actu, |»or hujusmodi speciem, sicut per propriam formam, intelligit ipsam rem : non autem ita quod ipsum intelligere sit actio transiens in rem intellectam, sicut calefactio transit in calefactum; sed habet relationem in rein quæ intelligitur, eo quod sjiecies pradicla, qua» est principium intellectualis (a) operationis ut forma, est similitudo illius. Ulterius autem considerandum est quod intellectus per speciem rei formatus, intelligendo format in seipso quamdam intentionem rei intellecta», qua» est ratio ipsius, quam significat (a) diffinitio. El hoc quidem necessarium esi, eo quod intellectus intelligit indifferenter rem absentem et præsentem ; in quo cum intellectu convenit imaginatio. Sed intellectus hoc amplius habet, quod etiam intelligit rem separatam a conditionibus materialibus, sine quibus in rerum natura non exista ; et hoc non pos^ t esse, nisi intellectus intentionem sibi prædictam formaret. Hæc autem intentio, cum sil quasi terminus intellectualis operationis, est aliud a specie intelligibili, quæ facit intellectum in actu, quam oportet considerare ut intelligibilis operationis principium ; licet utrumque sit rei ïntellecta similitudo. Per hoc enim quod species inlelligibilis, quæ est forma intellectus el mlelligendi principium, est similitudo rei exterioris, sequitur quod intellectus intentionem formet illi rei similem : quia quale est unumquodque, talia operatur. Et ex hoc quod intentio intellecta, est similis alicui rei, sequitur quoi intellectus, formando hujusmodi intentionem, rem illam intelligat. > — HfCC ille. — Similia dicit, *de Potentia Dei,* q. 8, art. I : < Intellectus noster, inquit, in intelligendo, nd quatuor potest habere ordinem : scilicet ad rem quæ intelligitur, ad speciem intelligibilem, qua fit intellectus in actu, ad suum intelligere, et ad conceptionem intellectus. Quæ quidem conceptio a predictis tribus differt. A re quidem intellecta : quia res intellecta interdum est extra intellectum; conceptio autem intellectus non est nisi in intellectu. El iterum, conceptio intellectus ordinatur ad rem intellectam sicut ad finem; propter hoc enim intellectus conceptionem rei in se format, ut rem intellectam cognosc at. Differt autem a specie intelligibili : nam species inlelligibilis, qua lit intellectus in actu, consideratur ut principium actionis intellectus; cum omne agens agat secundum quod est in actu; quod fit per aliquam formam, quam oportet esse actionis principium. Differt autem ab actione intellectus : quia predicts conceptio consideratur ut terminus actionis, quasi quiddam per ipsam constitutum; intellectus enim sua actione format rei diffinitionem, vel propositionem affirmativam seu negativam. Hæc autem conceptio intellectus in nobis proprie dicitur verbum. Hoc enim est quod verbo exteriori significatur : vox enim exterior neque significat (C) ipsum intellectum, neque speciem intelligibilem, neque actum intellectus, sed intellectus conceptionem,qua mediante refertur ad rem. Hujusmodi igitur conceptio, sive verbum, qua intellectus noster intelligit rem aliam a se, ab alio(y) ori-

(i) *intellectual". — ïntelligibili* Pr.

(a) tiçni/ïctif. — *terrât Pr.*
(C) tignifient, — imat Pr.
(γ) *alio. — aliquo* Pr.

ur, et aliud représentât : oritur quidem ab intellectu per suum actum; est vero similitudo rei intellecta?. Cum vero intellectus seipsum intelligil, verbum praedictum, sive conceptio, ejusdem est propago et similitudo, scilicet intellectus seipsum intelligentis. Et hoc ideo contingit, quia enectus assimiliter cause secundum suam formam; forma autem intellectus est res intellecta. Et ideo verbum quod oritur ab intellectu, est similitudo rei intellect®, sive sit idem quod intellectus, sive aliud, d — Hæc ille.— Similia dicit, I p., q. 27, art. 1, dicens : ‹ Quicumque intelligil, ex hoc ipso quod intelligit, ineo procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellect®, ex ejus notitia procedens; quam quidem conceptionem vox significat, et dicitur verbum cordis. › — Hæc ille.—Similia dicit in multis locis aliis. Ex quibus patet quomodo intelligenda sunt verba sanctorum, quando dicunt quod cognitio est similis rei cognite. El sic patet quod prima probatio propositionis quam inducit arguens contra primum fundamentum sancti Thomæ, non valet, scilicet illa quam dicebat fundari in dictis sanctorum. — Similiter ratio ibidem adducta non valet. Dicitur enim quod minor argumenti est falsa : non enim divina visio, quoad sui essentiam, est formalis apparitio divinæ essentiæ; sed solum quoad sui principium, quod est divina essentia, supplens vicem speciei; vel quoad sui terminum, qui est conceptus vel verbum, ut praedictum est. Utrum autem beati forment verbum? Communiter tenetur quod non habent aliud verbum a Verbo increato distinctum, propter intimam praesentiam Verbi ad intellectum beatum, sicut nec halænt aliam speciem intelligibilem quam divinam essentiam. De hoc vide Hernicum, 4. *Quodlibeto,* quæst. 8, ubi quterit : Utrum videntes divinam essentiam forment verbum? Vide etiam Bernnrdum in impugnatione quaslionis ejusdem. Potissime fundamentum arguentis totaliter est inane, si ponatur quod actus inlelligendi non est de genere qualitatis, sed de genere actionis. Constat enim quod respectus de genere actionis non potest esse similitudo alicujuo absoluti, nec repræsentativus, nisi ratione sui principii vel termini. Utrum autem hoc verum sit, pro nunc non discutio, quia ulraque pars probabilis est; tamen sanctus Thomas videtur tenere quod sic.

Dicitur secundo, quod responsiones quas dat ad prima conclusionis motiva, non valent. Non quidem *prima.* Quia, cum sanctus Thomas dicit quod 'per similitudines inferioris ordinis rerum, etc., illam propositionem Dionysii intelligit intransitive, sic quod nulla species vel similitudo creata potesl divinam essentiam sufficienter repraesentare (α). ul jiossit esse principium visionis divinæ essentiæ. Cujus ratio est : quia, data quacumque specie vel siinilitudine creata, Deus potest creare aliquam essentiam adæquantem totam repraesentationem illius similitudinis; et consequenter dicta similitudo non est perfecta similitudo divinæ essentiæ, sed alicujus creaturae creata? vel creabilis. — Rursus, responsio vel instantia contra *secundani rationem* non valet: quia, ut dictum est, omnis similitudo creata, quæ non est suum esse, est adæquabilis per aliquam essentiam creatam, quæ tanta sil in reali exsistentia, quanta est illa similitudo in repraesentando; ct ideo nulla talis repraesentat divinam essentiam prout in se est. — Denique instantia contra *tertiam rationem* non valet : quia, ut patet ex diclis, sola forma infinita potest perfecte repraesentare objectum infinitum. Quod autem dicit de actu visionis, solutum est. Quod autem dicit, quod, secundum hoc, scientia de divinitate esset infinita, — non valet : quia nulla scientia creata de divinitate perfecte repraesentat divinitatem quoad sui essentiam, nisi illo modo quo dictum est de actu visionis. Quod ulterius dicit, quod repraesentatio fundatur super qualitatem, etc.,— non valet: quia ad repraesentandum objectum finitum sufficit qyalitas finita, et ad repraesentandum perfecte objectum infinitum non sufficit qualitas finita, ratione praedicta. Unde illæ instantiae parum valent, et tam motiva quam conclusio sancti Thomæ stant in suo vigore.

Cum autem nititur impugnare motiva secundo loco adducta pro conclusione, dicitur quod objectiones ejus non procedunt. — Non quidem *prima :* quia sanctus Thomas non negat quin aliquod objectum possit cognosci el clare videri per speciem sibi adæquatam, sed quod nulla species imperfecte et in æniginàte repraesentans objectum potest esse principium facialis visionis; sic autem se habet omnis creata similitudo respectu divinæ essentiæ. — Similiter nec *instantia secunda* valet; nam major est falsa. Dicitur enim quod visio facialis tollitur non solum per medium quod se tenet ex parte objecti, verum etiam per medium quod est ratio cognoscendi, imperfecte el insuflicienter repraesentans objectum, ut sæpe dictum est. — Cum autem glossal Augustinum, patet quod glossa non est ad mentem ejus : quia, ut statim dictum est, nulla creata similitudo sufficit ad Deum facialiter videndum.

II. Ad alia argumenta Aureoli. — Ad argumenta secundo loco contra eamdem conclusionem inducta, restat dicere. Et (pridem ad primum dicitur primo, quod propositio quam nititur probare, scilicet quod actus intelligendi vel cognoscendi non addit aliquid absolutum supra speciem, est falsa, el conlra communem doctrinam non solum philosophorum, sed etiam theologorum.

Dicitur secundo, quod cognoscere vel intelligere, prout nominat actum secundum, non est purum

(a) *repnrtentare.* — *reputare* Pr.

pati vel recipere; sed dicit actionem et operationem immanentem. Nec dppositurn hujus dicit qutecurn-<pie auctoritas, quam non liceat negare. Unde ad (licta Augustini, dicendum quod in omnibus illis locis ubi dicit visionem esso speciem per similitudinem ab objecto impressam (a), loquitur de visione vel cognitione proni nominat actum primum, non autem ul dicit actum secundum. Ideo argumentum peccat per fallaciam «xpiivocationis. Tale» enim termini, scilicet scire, intelligere, cognoscere, videro, sunt æquivoci : quia quandoque nominant actum primum, quandoque actum secundum. Et quod ista responsio sil recte secundum mentem sancti Thomæ, patet : quia ipse, in mullis locis, |K>nit quod omnis operatio vitalis est a principio intrinseco ipsi viventi, ct non totaliter ab extrinseco principio; siçut patet per ea quæ dicit, *de Malo,* quæst. Hi. art. II, in solutione secundi : α Operatio, inquit, vita·, secundum quod progreditur a potentia, est semfier a principio intrinseco; sed secundum quod procedit ex objecto, potest esse a principio extrioscco, sicut visio causatur a visibili. » — Hæc ille. — Item, 1 p., q. 118, ari. 2, sic dicit, in solutione secundi : « Opera vita· non possunt esse a principio exii inseco, sicut sentire, nutriri et augeri (C), etc. i» Hem. *de Potentia Dei,* q. 3, ari. 9, ad 22"n', sic dicit «t Principium visionis non est visus tantum, sed oculus constans ex visu et pupilla, etc. > Ex quibus palet quod objectum movet potentiam immediate duntaxal ad actum primum, qui est aliqua species impressa; sed illa passiva impressio non dicitur actus vitalis, ner visio aut cognitio vel sensatio, nisi coagente potentia vitali, et concurrente ad actum secundum, qui differt essentialiter a primo. Et hoc manifeste patet : quia potentia cognitiva babi l multas operationes et actus secundos per unicam speciem impressam. De hoc sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 8, art. 13, in solutione secundi, sic dicit : « Ex una specie quam intellectus penes se habet, in diversas cogitationes procedit; sicut per speciem hominis varia de homine possumus cogitare. Unde, etsi angeli videant intellectum nostrum figurari per speciem hominis, non sequitur quod cogitationem coniis determinate cognoscant. »
Hæc ille. — Item, q, 9, art. 1, in solutione decimi, sic dicit: α Quando unus angelus illuminatur ab alio, non infunduntur ei novæ species; sed ex eisdem speciebus quas prius habebat, intellectio ejus confortatus per lumen superius, efficitur plurium cognoscitivus; sicut intellectus noster confortatus per lumen divinum ot angelicum, ex eisdem phantasmatibus in plurium cognitionem |ærvenire potest (piam perse posset. » — Hæc illo. — Similia didi,1 p. (a) : « Ex epeciebus, inquit, a creaturis acceptis, lanio allior elicitur ¥erita. quanto intellectus humanus fuerit fortior; nec jær augmentum adjuvatur horno ut ex creaturis perfectius in divinam cognitionem veniat. » — Hæc ille.— Item, q. 12, ari. 9, in solutione secundi, sic dicit : < Aliqua· sunt polentiæ cogYioecitîvæ, qua? ex speciebus primo conceptis alias formare possunt : sicut imaginatio, ex speciebus primo conceptis montis et auri, format speciem montis aurei ; el intellectus, ex praconceptis speciebus generis et differenti®, format rationem speciei; ct similiter, ex similitudine imaginis, formare possumus in nobis similitudinem ejus cujus est imago. · — Hæc ille. — Item, 1 p., q. 85, ait. 2, in solutioni· tertii, ubi sic dicit : < In parle sensilira invenitur duplex operatio. Una, secundum solam immutationem; et sic perficitur o|MT3tio sensus, secundum quod immutatur a sensibili. Alia operatio ed formatio, secundum quod vis imaginative format sibi aliquod idolum rei absentis, et etiam nunquam vis®. Et ulraque hæc operatio conjungitur in intellectu : nam primo quidem consideratur (5) jiassio intellectus possibilis, secundum quod informatur specie inlelligibili; qua quidem formatus, format secundo diffinitionem vel compositionem et divisionem, quæ per vocem significatur. Unde ratio quam significat (γ) nomen, est diffinitio ; ct enuntiatio significat (o) compositionem et divisionem intellectus. » — Ibx: ille. —Ex quibus |»atel quomodo sensatio el intellectio quandoque sumitur pro actu primo, el quandoque pro actu secundo; et quomodo in potentia cognitiva est aliquis actus totaliter productus ab objecto, qui non dicitur vitalis, et aliquis productus n potentia cum impressione objecti, qui dicitur actus vitalis et actus secundus.

Dicitur tertio, quod dictum Anselmi. eodem modo quo dictum Augustini, patitur expositionem suprndictain de actu primo et secundo. El proplerea (t) dicta ulriusque possunt exponi, si loquantur ile visione quæ est actus secundus, modo quo <upra dictum esi : quia scilicet actus ejus, qui est risio. e>l similitudo objecti. non quoad sui essentiam. sed quoad sui principium vel terminum.

Dicitur quarto, quod dicta Philosophi, 2. *de*

(a) imprtimm. — *impreita* Pr.
(C) *nutriri ct augeri.* — *nutrire et augere* p

(i) U.ix· vertu, qiiv, in omnibus anterioribus editionibus Auctori·», dicuntur desumi ex I p . q. 3, art. i, ad non invenimus apud «ancluin Thomam. Dicil vero sanctus Doctor, t p., q. 12. art 13, ad 2·"» : « Ex phantasmatibu.\ vel a ¥n acceptis >ccunduin naturalem ordinem, vel divinitus in iimtgmaUone formali». tanto excellentior cognitio intelleclualii habetur, quanto lumen intelligibilo in ¥homini fortius erit; ct sic per rvvchtionvni ex phanlasmalibus plenior cognitio accipitur ex infusione divini lumini». ‣

(C) *(on>i(ienitiir.* —*roniiderrtur* Pr.
(T> Hgni/ica/. — seniiai Pr.
(ξ) *rignificat.* — *fenttat* Pr.
(e) *prvptrrea.* — *rr^tei* Pr.

Anima, ad propositum male applicantur, ct contra mentem ct (a) verba ejus. Cum enim dicit quod eadem est actio sensibilis et passio sensus, loquitur de actu primo, non autem de actu secundo, cum sensus communis ct imaginatio et (S) virtus cogitative in absentia sensibilis aliquas actiones habeat, quas non sufficeret objectum sensibile imprimere, et multo amplius intellectus.

Dicitur (γ) quinio, quod dicta Philosophi, 3. *de Anima,* eodem modo intelligendo sunt. Quod patet : quia ipse Philosophus, 3. *dc Anima,* distinguit duplicem operationem intellectus, quarum secundam nullo modo possibile est fingere esse puram passionem aut receptionem impressionis ab objecto; «eut patet de operatione qua formatur diffinitio, vel propositio, vel syllogismus.

Dicitur sexto, quod de dictis Commentatoris in hac materia non est multum curandum, quia ipse in hac materia turpiter et perniciose docuit et erravit, sicut ostendit sanctus Thomas in multis locis.

Dicitur septimo, quod auctoritates prædictæ non solum intelliguntur per causalitatem, sed per essentiam. Concedimus enim quod visio, cognitio, intellectio, sensatio sunt essentialiter species, imago, vel similitudo objecti, sumendo visionem, cognitionem, sensationem, intellectionem, pro actu primo. Dato etiam quod Augustinus loquatur de cognitione quæ est actus secundus, nihil contra nos, nec contra <uum propositum : quia, dato quod species objecti et cognitio actualis dint duo essentialiter distincta, tamen possunt sumi ad mentem Augustini pro una completa cognitione, vel completo actu cognitionis, qui complectitur actuin primum el actum secundum.

Dicitur octavo, quod dictum Philosophi linaliter allegatum, ad eumdem sensum potest et debet intelligi : quia scilicet loquitur de sensatione prout complectitur actum primum et secundum. El sic patet quod novitas per huncadinventa non fundatur in recto intellectu sanctorum et philosophorum, ut putat.

Ad secundum principale dicitur primo, negando majorem. Constat enim quod in (5) intellectu possibili, quæ est virtus cognitiva, perfecte disposito, sunt simul centum vel mille species intelligibiles, et tamen non sunt ibidem simul tot actus intelligendi; quod tamen sequeretur, si quælibet species intelligibilis exsistens in potentia cognitiva perfecte disposita, esset quidam actus intelligendi. Nec oportet recurrere ad phantasiam; quia illa fuga non habet locum in angelo, nec in anima separata. Oportet ergo quod actus cognoscendi addat aliquid absolutum supra speciam, quæ e>t ratio cognoscendi. Dicitur ergo quod non est de ratione actus secundi cognoscilivi quod sil formalis apparentia, vel per ipsum formaliter objectum apparent; sed quod procedat ex tali apparentia, et tendat in objectum sic apparens per actum primum, qui dicitur species. El quod actualis cogitatio realiter differat a specie intelligibili, patet ex dictis Augustini, qui speciem vocat parentem, et cogitationem vocat prolem, el dicit secundum gigni ex primo; sicut patet, 14. *dc Trinitate,* cap. 6, ubi sic dicit : *Multarum disciplinarum peritus, ea quæ novit, ejus memoria continentur; nec est inde aliquid* tn *conspectu mentis ejus, nisi unde cogitat; extera* in *arcana quadam notitia sunt recondita, quæ memoria nuncupatur. Ideo trinitatem sic commendabamus* (a), *ut illud unde formatur cogitantis obtutus, in memoria poneretur; ipsam vero conformationem, tanquam imaginem quæ inde imprimitur; at illud quo utrumque conjungitur, amorem seu voluntatem,* etc. Item, cap. 7, sic dicit: *Ex his quæ memoria continentur, recordantis acies informatur; et tale aliquid gignitur ubi homo cogitat, quale ante cogitationem meminerat; quia facilius dignoscitur quod tempore accedit, et ubi parens prolem spatio temporis antecedit,* etc. Sequitur (β) : *Verbum sine cogitatione esse non potest. Cogitamus omne quod dicimus, etiam illo interiore verbo, quod ad nullius gentis pertinet linguam. In tribus potius illis ista imago cognoscitur, memoria scilicet, intelligentia, et voluntate. Hanc autcnX nunc dico intclligentiam, qua intclligimus cogitantes, quando repertis* eis *quæ memorize* (γ) *præsto fuerant, sed non cogitabantur, cogitatio nostra formatur; ct eam voluntatem, sive amorem, sive dilectionem, quæ istam parentem prolemque conjungit.* — Hæc ille.— Et multa similia dicit in pnedictis capitulis; per quæ apparet quod species et memoria reservata differt ab actuali cogitatione, sicut parens a prole. Nec potest fingi quod Augustinus loquitur de speciebus quæ sunt in memoria, non autem de illis quæ sunt in intellectu possibili : quia in parte intellectiva non est alia potentia memoraliva prater intellectum possibilem, sed est eadem potentia, ut ostendit sanctus Thomas, 1 p., q. 79, ari. 7

Dicitur secundo, quod species intelligibilis et actus cognoscendi non differunt sicut duæ similitudines ejusdem objecti, quarum una sit expressior alia : quia actus non est similitudo objecti secundum suam essentiam, sed ratione sui principii vel termini.

Dicitur tertio, quod per actum intelligendi, objectum non capit aliquod novum *esse* absolutum distinctum a specie intelligibili et ab actu inlelli-

(·) ft. — Pr.
ISI et.— Om. Pr.
(γ) *Dicitur.* — *De* Pr.
til in. — Om. Pr.

(i) commendatamu«. — *commendabimus* Pr,
(€) *quod* — Ad. Pr.
(γ) ħemori — memorantur Pr.

gendi et a verbo, quod est terminu» actus; sed «olum accipit quamdam relationem (a) rationis» vel quamdam denominationem, <·0 modo quo dicit Philosophus, 5. *Mctuphysicic* (t. c. 20), quod scibile vel cognoscibile dicitur relative ad scientiam vel cognitionem, respectu non reali, sed rationis; quia scientia vel cognitio realiter refertur ad ipsum. De hoc sanctus Thomas, I p., q. '13, art. 7, sic dicit : < Quandoque relatio in uno extremorum est res natune, et in altero res rationis tantum. Et hoc contingit quandocumque duo extrema non sunt unius ordinis. Sicut sensus ct scientia referuntur ad sensibile et scibile; quæ quidem, inquantum aunt r<s quædam in me naturali exsistentes, sunt extra ordinem esse sensibilis et intelligibilis. Et ideo in scientia quidem et sensu est relatio realis, ĕrundum quod ordinatur ad sentiendum vel sciendum. Res tamen considerata! in se, sunt extra hujusmodi ordinem ; unde in eis non est aliqua relatio realis a<l scientiam et sensum, sed secundum rationem tantum, inquantum intellectus apprehendit eas ut terminos relationum scientia· et sensus. Unde Philosophus dicit, 5. *Metaphysics* (t. c. 20), quod non dicuntur relative eo quod ipsa referantur, sml quia alia referuntur ad ipsa, n — Hæc ille. — Similia dicit, *de Potentia Dei,* q. 7, art. 10 : « Quadam, inquit, sunt, ad quæ quidem alia ordinantur, et non econtra, quia sunt omnino extrinseca ab illo genere actionum vel virtutum, quas consequitur talis ordo : sicut patet quod scientia refertur ad scibile, quia sciens per actum inlelligibilem ordinem habet ad rem scitam, quæ est extra animam; ipsa vero res quæ est extra animam, non attingitur a tali actu, cum actus intellectus non sit transiens in exteriorem materiam transmutandam; unde (6) res ipsa est extra genus intelligibile; el, propter hoc, relatio quæ consequitur actum intellectus non potest esse in ea. Et similis est ratio de sensu et sensibili : quia, licet sensibile immutet organum sensus in sua actione, et propter hoc habeat rralem relationem ad ipsum, sicut et alia agentia naturalia ad ea quæ patiuntur ab eis, alteratio tamen organi non perficit Sensum in actu, sed perficitur per actum virtutis sensilivæ, cujus sensibile, quod est extra animam, omnino est expers. * — Hæc ille.

Dicitur quarto, quod ilhe quatuor consequenti©, quas contra prædicta infert arguens, non procedunt. Non quidem prima. Quia ad salvandum universalia non oportet ponere tale esae objectivum, absolutum, distinctum a specie et actu et conceptu intellectus et a natura in singularibus reperta; sed sufficit quod natura quæ est in individuo, hateal *r.fft* in intellectu per Speciem, actum el conceptum, sic quod *esse* quod convenit formaliter speciei, actui et conceptui, conveniat naturo quæ est in individuo, denominative, per quamdam relationem. Nec oportet aliud esse quærtre ab^lulurn, nisi, ut dictum est,eue relativum rationis; ita quod natura quscesi in individuo, prout habet relationem ad tria supradicta, quadam denominatione extrinseca dicitur universalis, sicut dicitur intellecta et cognita et abstracta. — Riir-UH, secunda consequentia non valet. Quia ⁑crund.i intentiones, negationes, et alia hujusmodi entia rationis, pro tanto dicuntur esse in anima objective, quia aliquis conceptus talium est ibi, ad quem habent respectum : ita quod telum *esse* talium non est nisi esse conceptus, vel actus, vel speciei, vel respectu». Nec oportet fingere aliud esse distinctum a prodictis. — Consimiliter, tertia consequentia non valet. Quia a«i veritatem hujus propositionis, *Rosa est flos,* non oportet fingere tale *esse* objecti vum a praedictis distinctum. Sufficit rmm quod actus intelligendi, composilivus aut divtsivus, terminetur immediate ad conceptum intellectus, et, mediante illo, terminetur ad rem extra, prout habet esse in singulari, quæ fundat duos conceptus, scilicet rosœ et Ilotis, et quæ dicitur ose objective in intellectu denominatione quadam extrinseca. Immo, si dicta propositio vcriticarelur solum pro tali e/$e ohjectivo, |>er illam propositionem nihil inlelligeretur de rosi» particularibus; sicut arguit Aristoteles, 7. *Metaphysics,* contra positionem Platonis de ideis a singularibus separatis. De hac materia diffuse loquitur sanctus Thomas, I p., q. 85, art. 2. — Dçniquc quarta consequentia non valet, ut patet lær prædicta. Quia non dicimus quod actus sciendi nul intelligendi ultimate terminetur ad speciem, actum vel conceptum intellectu» ; sed dicimus quod ultimate terminatur ad rem particularem. Immo prodicta consequentia potius militat contra arguentem : quia, cum tele esse objectifum, quale ipse ponit, non sit *esse* reale. nec ratum, sed phantasticum, el modo apparens, modo disparens, >i scientia non est de robu» nisi solum (a) quantum ad tale esse objectivum. sequitur quod nulla scientia est de rebus sensibilibus quas sentimus, secundum ease quod in eis sentimus. Et mulla alia inconvenientia ad hoc sequuntur. — Finaliter, illud quod dicit de essr quidditativo, non cogit : quia e«e quidditativum rerum sensibilium non est tele esse phantasticum, modo apparens, modo disparens, sed est erse ipsius naturo exsistentis in individuo suo, actu vel potentia, quod debetur ei per quamdam denominationem ab actu vel conceptu vel specie intellectus, ut vupra dictum est. Tale enim esse objectivum, quod ponit arguens, non potest dici esse quiddilativurn singulare plus quam *esse* idearum Platonicarum. cum utrumque sit a >mgularibus totaliter separatum, nec insit cis actu vel potentia; immo

(a) *relationem. — remotionem* Pr.
(C) ai. — Ad. Pr.

Johnn. — ^*erirt* Pr.

multo minus, quia tale esse, secundum arguentem, non est *esse* rcale, nec aliqua vera et rata res. Probabilius ergo diceretur quod esse quidditativum rei sil ip>a natum rei singularis, prout includit principia speciei solum el dumtaxat in me reali ; in esse vero intelligibili, esse quidditativum rerum singularium dicatur conceptus formatus per intellectum de quiddidate reali extra animarn, eam repræsentans, el in qua el per quam illa quidditas ěxteriu intelligilur et concipitur et est ejus *esse* objectivum. De hoc sanctas Thomas, 4. *Contra Gentiles,* cap. **Il,** sic dicit : < Omne intellectum, inquantum intelligitur, o|K>rlet esse in intelligente; significat enim (x) ipsum intelligere apprehensionem ejus quod intelligitur per intellectum. Unde etiam intellectus noster, seipsum intelligent, est in seipso, non solum ul idem sibi |>er essentiam, sed etiam ut a se ăppn. heusutn in intelligendo. Intellectum autem in intelligente est intentio intellecta et \erbum, sicut conceptus lapidis in intellectu est lapis intellectus, n — Hæc ille.

Dicilur quinio, quod illa verba Augustini, I 4. *de Trinitate,* cap. 6, sunl tropica, ul patet per sequentia. Ideo enim dicit quod mens, dum se *cogitat, ponit* ac *ante sc. et geminat se,* quia scilicet mens, dum se cogitat, generat conceptum el verbum sui, qui est aliud ab ipsa, el sic habet duplex rsse, unum in se, aliud in suo conceptu, ul patet inspicienti totum sextum el septimum capitulum. El sic arguens fallitur, quia tenet se cum figura, el non cum re figurata.

Dicitur sexto, quod dicta philosophorum exponenda sunt sicut dicta Augustini.

Ad tertium principale dicilur primo, quod supponit falsum, scilicet quod actus intelligendi sil expressa similitudo objecti, ut palet per saepius replicata.

Dicitur secundo, quod conceptus, seu verbum procedens per actum intelligendi, est expressa similitudo objecti, sicut el species intelligibilis a qua procedit ; et quandoque expressius représentai objectum quam species, puta cum mediante specie formatur diffinitio, vel compositio, aul demonstratio. Et si contra hoc intendat arguere, dicilur quod ĩsLi duæ similitudines sunt alterius rationis in creaturis. Nec valet prima improbatio : quia, lie. l verbum sil expressior similitudo quam species, non ideo sequitur quod contineat speciem eminenter sel in virtute. Cujus ratio est : quia species se habet per modum habitus impressi in intellectu possibili ab objecto vel phantasmate virtute intellectus agentis. nec aliter potest naturaliter causari; verbum autem se habet per modum passionis faciliter transeuntis. quantum est de se; ideo non potest causare speciem, nec continet illam eminenter ad sensum arguentis, nec in virtute; non enim se habent sicut calidum et tepidum, ut arguens dicit; nec sunt ejusdem ordinis, cum una sit habitus, alia passio, una sicut actus primus, alia ul terminus netus secundi, una ut forma fluens, alia ut forma fixum *esse* et quietum habens in subjecto.

Dicitur tertio, quod illa maxima in qua arguens se fundat, nullam habet apparentiam, scilicet <piod generaliter forma perfectior, vel accidens perfectius, contineat eminenter formam imjærfectiorem : sicut patet de intellectu possibili et ejus aclu, et similiter de voluntate et ejus aclu; nam actus est perfectior latentia, non tamen eam continet eminenter, nec virtualiler, Similiter qualitas est perfectior quantitate, nec tamen continet eam eminenter. El, quidquid sit tie hoc, constat quod ambæ sunl in eodem simul subjecto, scilicet substantia, licet quodam online.

Dicilur quarto, quod similitudo adducta de anima intellectiva, vel de trigono el de tetragono, ad pro(lositiini nihil valent : quia tales forma· sunt ejusdem ordinis, scilicet quia qusliket se habet per modum formæ quiescentis in subjecto, ct quarum una non præsup|K>nil aliam in eodem subjecto, nec una dependet nec causatur ab alia; secus est in proposito. El mulla? aliæ dissimilitudines dari possunt.

Dicitur quinto, quoti duæ probationes ibidem adducta». non sunl ad propositum : quia non semper forma imperfectior includit privationem perfectioris (x) formæ, nec differunt sicut habitus el privatio, nec habent rationem terminorum motus, nec halænl incompossibilitalein inter se ; sicut palet <le habilibus el potentiis respectu suorum actuum, el de ili versis qualitatibus in eodem subjecto f el de qualitate et quantitate.

Dicitur sexto, quod, licet species et verbum inde formatum sint similitudines ejusdem rei, non ideo sequitur quod sint in eodem genere proximo : quia, ul dictum est, una se habet per modum habitus el aclus primi et formæ lixæ stantis in (6) subjecto, alia vero non.

Di< itur septimo, quod non est inconveniens idem subjectum simul el semel assimilari eidem objecto bis, vel per duos similitudines diversorum ordinum; sicut patet ex dictis Augustini, Ii. *de Trinitate,* cap. liet 7, qui ponit speciem icservatam in memoria esse similitudinem objecti, el similiter verbum ab ea genitum, quæ duæ simul sunt in intellectu. Esset tamen inconveniens duas similitudines ejusdem ordinis, vel ejusdem rationis, esso simul in eodem subjecto.

Dicitur octavo, quod, si modus arguendi valeret, utique concluderet quod nunquam in eadem potentia essent simul diversi habitus diversarum ratio-

(*) *ugrufleat enim. — genat autem* Pr

(a) *perfectiori» — perfectorum* Pr.
ie. — A4 Pr.

num, el quorum alter esset alio perfectior. Quod est manifeste falsum : quia in eadem voluntate simul sunt habitus cbaritalis, spei, timoris, jiisliliæ, pietatis, el multi habitus affectivi. Similiter, in eodem intellectu simul sunt habitus fidei, sapientia?, intellectus, consilii, scientiæ et ꝑrudentiae Hem, in eodem intellectu sunt rnultæ specta intelligibita diversorum objectorum; alias nunquam intellectus jiosset formare istam propositionem, *Homo non est asinus*. Et multa alia falsa concluderet argumentum, si valeret. Apparet ergo falsitas maxima· in qua totum processiim fundat arguens.

Λ<l quarluin principale dicitur quod ratio quam arguens contra se inducit, insolubiliter concludit contra eum. Nec valent suæ prolixa· evasiones.Tum quia falsum el inopinabile est quod eadem forma in se nullo modo variata, nec intensa, nec remissa, per solam mutationem alicujus extrinseci quandoque fiat actus secundus et actualis operatio el aclio vitalis, et quandoque non. Tum quia illa fuga non habet locum in creaturis intellectualibus in quibus nullum est phantasma, puta in angelis et animabus separatis : in illis enim, secundum istam viam, vel nulla est actualis intellectio, nec exhibitio, nec apparentia objecti ; vel oportet dicere quod in eis tot sunt simul actus intelligendi et actuales intellectiones, quot sunt in eis species intelligibiles; quorum utrumque est manifeste falsum. Tum quia distinctio de illo duplici subjecto speciei intelligibilis fictio est, adinvenla per Com men Latorem ad colorandum suum errorem de unitate intellectus possibilis el continuatione ejus cum hominibus : ut ostendit sanctus Thomas in mullis locis, piissime in quæ· stionibus *de Anima,* q. 2 et 3; item, l p., q. 76, art. l ; Hem. 2. *Contra Gentiles,* cap. 39; et multis aliis locis. Tum quia, secundum istam viam, intellectio actualis non est essentialiter intellectio, sed accidentaliter et contingenter : quia eadem res nunc est intellectio, postea desinit esse actualis intellectio· Tum quia ex hoc sequitur quod actualis intellectio, inquantum hujusmodi, nullam perfectionem includit, sed solum respectum ; el ita visio divinæ essenliæ, inquantum est visio, nullam perfectionem dicit ; quod est erroneum. Tum quin ex hoc sequitur quod habens habitum intellectus, vel sapientia, vel fidei, vel prudentia?, vel scicntiæ, nullam peiTectionem intelligibilem acquirit ex hoc quod actu intelligil, vel sapit, vel credit, vel ratiocinatur de agendis, vel Considerat ea quæ sunt scientia·, plus quam si dormiret aut esset mente captus; nec plus meretur per actus intellectus quam per habilus; qum omnia sunt falsa et absona. Et patet consequentia : quia actus secundus, secundum illam viam, nullam rem addit super actum primum, sed solum quoddam cos rationis, per quod nullus meretur.

Dicitur secundo, quod ista difficultas non ita incumbit ponentibus actum secundum realiter differre a primo, sicut incumbit arguenti, licet arguens hoc fingat. Dicit enim sic *(Quodlibcto* 8, art. 3) : « leta difficultas non minus sequitur ponentes quod species realiter differt ab actu. Est enim propositio nota, ex 9. Jfdnp/ii/ricorum (t c. 10), quod, posito activo, et [lassiro disposito, el utroque approximato, necesse est sequi actum. Sed, specie exsistente in intellectu, intellectus cum specie est activum sufficiens ad causandum actum, el ipse intellectus est sufficienter dispositas ad suscipiendum, el sic activum est passo sufficienter approxi matum, praecipue si voluntas imperet actum considerandi. Et tamen non sequitur actus, quantuincumque voluntas imperet, nisi phantasia sil in actu conformi : quia intelligente») necesse est temper phantasmata speculari; el tamen a phantasmate tunc nihil recipit intellectus ; nec exigitur phantasma ul disponens activum ad agendum, nec ut passum disponat ad suscipiendum, nec sicut approximans activum passivo. Ergo mirum est quod aclio non sequatur sic, quod intellectus habens speciem exeat inactum absque phantasmate. — Ad hoc respondetur communiter quod hoc facit ordo potentiarum. — Sed hax solutio interemit illud principium, scilicet quod, agente approximato, el passo disposito, de necessitate sequitur actus : nam ordo iste non videtur disponere intellectum ad agendum aul recipiendum, cum sit quædam relatio, quæ pec est principium actionis, nec passionis, ut patet, 3. *Physicorum* (t. c. 10). › — Hac ille. — Sed ista reductio non valet. Dicitur enim quod minor argumenti est falsa : quia, specie exsistente in intellectu possibili, non semper intellectus est activum dispositum sufficienter ad agendum, sed tunc solum cum species est perfecte intensa, et sufficienter in actu primo. Unde sanctus Thomas, 2. *Contra Gentiles,* cap. 74, respondens ad argumenta Avicennæ. dicil : « Rationes qua? videntur in contrarium, non difficile est solvere. Intellectus enim possibilis, est in aclu perfecto formarum secundum species intelligibiles, cum considerat aclu secundum eas. Cum vero non considerat actu, non est in actu perfecto secundum illas, sed se habet (i) medio modo inter potentiam el actum. Et hoc est quod dicit Aristoteles, 3. *de Anima* (t. c. 8), quod cum *h:ec pars,* scilicet intellectus patibilis, *unumquodque fiat, sciens dicitur secundum actum. Hoc autem accidit cum possit operan per seipsum. Est quidem tunc potentia sciens quodammodo, non tamen similiter ut ante addiscere el invenire.*)› — Hæc ille.— Simile dicit, 4. *Sentent.,* dist. 50, q. 1, art. 2, in solutione quinti. Item, *de Veritate,* q. 8, art. 14, arguit sic. decimoseptimo loco: ‹ Intellectus angeli, inquantum est de se, æqualiter se habet ad omnes formas in ipso exsistentes. Ergo vel simul |>er omnes

(a) *habit.* — *habent* Pr.

intelligit, vel per nullam (x). Sed non per nullam. Ergo Mnml per omnes. › Ecce argumentum. Sequitur responsio c Dicendum, inquit, quod intellectus angeli non similiter se habet ad omnes formas quas ponto se habet : quia quandoque est in actu perfecto unius formæ, et non aliarum ; et hoc per voluntatem, quæ reducit intellectum ‹le tali]›oteiitia ad actum ; unde et Augustinus (4. *de Genesi ad litteram.* cap. 32) dicit quod, cum voluerit, inlelligit. » — Ha ille. — Multa alia dicit in principali responsione illius articuli, facientia ad propositum. Dicit enim sic : ‹ Intellectus, omne quod intelligit» intelligit (€) jmt aliquam formam. Et ideo ex formis intellectus, quibus intelligit, oportet considerari an angelus possit simul mulla intelligere. Sciendum est ergo quod formarum quædam sunt unius generi-, quædam autem diversorum. Formæ quidem (γ) quæ -unt diversorum generum, diversas potentias respiciunt; cum imitas generis ex unitate potentiæ seu materia.· procedat, secundum Philosophum. Unde impossibile (8) tot unum subjectum simul perfici diversis formis diversorum generum, quia tunc una potentia non determinabitur ad diversos actus, sed diverse sicut si aliquod corpus est simul album et dulce, alliedo inest ei secundum quod participat de natura diaphani, dulcedo autem secundum naturam humidi. Formæ vero quæ sunt unius generis, unam potentiam respiciunt : sive sint contraria?, ut allædo et nigredo; sive non, ut triangulus et quadratum. H;e ergo formæ in subjecto tripliciter esse possunt. Uno modo, in potentia tantum ; et sic sunt simul, quia una potentia est contrariarum et diversarum formarum unius generis. Alio modo, secundum quod sunt in actu imperfecto, ut cum sunt in fieri ; et sic simul esse possunt, ut patet cum aliquis dealbabitur; tunc enim, toto dealbationis tempore, albedo intot ut in fieri, nigredo vero ut in corrumpi. Tertio modo, ut in actu perfecto, ut cum jam albedo est in termino dealbationis, et sic impossibile est duas formas unius generis esse simul in eodem subjecto; oporteret enim eamdem potentiam ad diver-Sto actus terminari; quod est impossibile, sicut et unam lineam ex una parte terminari ad diversa puncta. Sciendum tot ergo quod omnes formæ intelligibiles sunt unius generis, quantumcumque res quarum sunt, sint (t) diversorum generum : omnes enim eamdem potentiam intellectivam respiciunt. Et ideo in potentia omnes simul esse possunt in intellectu. Et similiter in actu incompleto, qui est medius inter potentiam et actum completum vel perfectum; et hoc e-t -pecie- esse in habitu, qui est medius inter potentiam et operationem. Sed in actu perfecto plurium specierum intellectus simul esse non potest. Ad hoc autem quod actu intelligat, oportet quod sit in actu perfecto illius speciei secundum quam intelligit. Et ideo impossibile est quod simul et semel secundum diversas formas inlelligat. b — Hæc ille.

Ad argumentum pro quæstione (a), respondet sanctus Thomas, I p., q, 12,art.2, in solutione tertii, dicens: ‹i Divina essentia est ipsum *esse.* Unde, sicut aliæ forma» intelligibiles quæ non sunt suum *esse,* uniuntur intellectui secundum aliquod esse (juo informant intellectum et faciunt ipsum in actu; ita divina essentia unitur intellectui creato ut intellectum in actu per seipsam, et faciens intellectum in actu. » — Hæc ille.

Et hæc de quæstione sufficiant. De qua benedictus Deus in æternum. Arnen.

QUÆSTIO VI.

UTRUM VIDENTES DEUM VIDEANT IN EO OMNIA QUÆ DEUS VIDET. VEL (RLE POSSUNT IN IPSO VIDERI

Çîl t imo, circa quadragesimam nonam di-
» stinctionem, quaeritur : Utrum videntes Deum videant in eo omnia quæ Deus videt, vel quæ possunt in ipso videri.

Et arguitur quod sic. Quia qui intelligit quod majus est, potest intelligere minima, ut dicitur, 3. *de Anima* (t. c. 7). Sed omnia quæ Deus fecit vel facere potest, sunt minus quam ejus essentia. Ergo quicumque intelligit Deum per essentiam, potest intelligere omnia quæ Deus fecit vel facere potest.

In oppositum arguitur. Quia angeli vident Deum per essentiam, et tamen non omnia sciunt. Inferiores enim angeli purgantur a superioribus a nescientia, ut dicit Dionysius, cap. 7 *Cælcstis Hierarchic.* Ipsi etiam nesciunt futura contingentia, nec cogitationes cordium : hoc enim est solius Dei. Non ergo quicumque videt Dei essentiam, videt omnia.

In hac quæstione erunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

(b) HuUam. — naluram Pr.
(4) *inUlhqit,* — Om. Pr.
(y) *quidem.* — *quadam.* Pr.
(îj *impwiibile* — *pottibile* Pr.
(«) — Om. Pr.

(a) *qumtume,* — *conclutione* Pr.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod nullus Intellectus creatus, videndo Del essentiam, videt In Ipsa omnia quæ Beus facit vel facere potest.

Hanc conclusionem ponit sanctus Thomas, 1 p., q. 12, art. 8. Quam sic probat, dicens: α Manifestum est enim quod sic aliqua videntur in Deo, secundum quod sunt in eo. Omnia autem alia a Deo, sunt in Deo sicut effectus in sua causa. Sic ergo videntur omnia alia in Deo, sicut effectus in sua causa. Sed manifestum est quod quanto aliqua causa perfectius videtur, tanto plures ejus effectus in ipsa videntur. Qui enim habet intellectum elevatum, slatim, uno principio demonstrativo proposito, ex ipso multarum conclusionum cognitionem accipit; quod non convenit ei qui est debilioris intellectus, sed oportet quod ei singula explanentur. Ille ergo intellectus potest in causa cognoscere omnes effectus, et rationes effectuum, qui causam totaliter comprehendit. Nullus ergo intellectus creatus, videndo Deum, potest cognoscere omnia quæ Deus fecit vel facere potest : hoc enim esset comprehendere ejus virtutem. Sed horum quæ facit vel facere potest, tanto aliquis intellectus plura cognoscendo scit, quanto perfectius Deum videt. » —Hæc ille.

Eamdem conclusionem, cum simili probatione, ponit, 4. *Sentent.,* dist. 49, q. 2, art. 5; et *de Veritate,* q. 8, ari. 4; et 3. *Contra Gentiles,* cap. 56, ubi sic dicit : *a* Intellectus creatus, etsi Dei substantiam videat, non tamen oiiHiia cognoscit quæ per divinam substantiam cognosci possunt. Tunc enim solum necesse est quod, cognito aliquo principio, omnes ejus effectus cognoscantur per ipsum, quando principium comprehenditur (x) intellectu : sic enim principium aliquod secundum totam virtutem suam cognoscitur, quando omnes effectus ejus cognoscuntur, qui causantur (6) ex ipso. Per divinam autem substantiam alia cognoscuntur sicut cognoscitur effectus ex causa. Cum igitur intellectus creatus non possit divinam substantiam cognoscere (γ) sic quod ipsam comprehendat (o), non est necessarium quod, videndo ipsam, videat omnia qu© por ipsam cognosci possunt. — Item : Quanto aliquis inlellectus est altior, tanto pium cognoscit vd cognoscere potest, vel secundum rerum multitudinem, vd secundum earumdern plures rationes. Intellectus autem divinus omnem intellectum creatum excedit (i). Plura ergo cognoscit quam intellectus creatus. Non autem cognoscit nisi per hoc quod suam essentiam videt. Pium ergo sunt cognoscibilia per divinam essentiam, quam aliquis intellectus creatus videre possit per ipsam. — Adhuc : quantitas virtutis secundum speciem, attenditur secundum ea in quæ potest. Idem ergo est cognoscere omnia in quæ potest aliqua virtus, et ipsam virtutem comprehendere. Divinam autem virtutem, cum sit infinita, non potest aliquis intellectus creatus comprehendere, sicut nec essentiam ejus. Nullus ergo intellectus creatus potest cognoscere omnia in quæ divina virtus potest. › — Hæc ille.

Ex quibus patet multiplex ratio in forma pro conclusione.

Secunda conclusio est quod Intellectus creatus, videns divinam essentiam, aliquo modo videt In ea omnia, et aliquo modo non.

Hanc ponit sanctus Thomas, 3. *Contra Gentiles,* cap. 59, ubi sic dicit : s Quia visio divinæ substanti® est ultimus finis cujudibet intellectualis (δ) substanti®, omnis autem res, cum pervenit ad ultimum finem, quiescit naturalis appetitus ejus, oportet quod naturalis appetitus substanti® intellectualis (γ) Deurn videntis omnino quiescat. Est autem appetitus naturalis intellectus ut cognoscat omnium rerum genera, et species, et virtutes, et totum ordinem universi; quod demonstrat humanum studium erga singula praedictorum. Quilibet ergo divinam substantiam videntium cognoscit omnia supradicta. — Amplius : In hoc sensus et intellectus differunt, ut palet, 3. *de Anima* (t. c. 7), quod sensus ex sensibilibus excellentibus corrumpitur vel debilitatur, ut postmodum minora sensibilia percipere non possit; intellectus autem, quia non corrumpitur nec impeditur a suo objecto, sed solum perficitur, postquam intellexit majus intelligibile. magis poterit alia intelligibilia intelligere. Summum autem in genero intelligibiliuin est divina substantia. Ergo intellectus ipsam intelligens potest intelligere omnia alia. — Item : Intellectus natus est omnia quæ sunt in rerum natura intelligere; et quædam(o) intelligit quæ non habent *esse,* sicut negationes, et privationes, cl hujusmodi. Quæcumquc e^go requiruntur ad perfectionem *esse* naturalis, requiruntur ad perfectionem *esse* intelligibilis, vel etiam plura. Perfectio autem *esse* (c) intelligibilis est cum intelle-

(a) *comprehenditur.* —*apprehenditur* Pr.
16 qui causantur. — Orn. Pr.
(γ) λ verbis *cognoscitur effectu»* usque ad *cognoicerc,* om. Pr.
(i) *comprehendat.* — *apprehendat* Pr.

(a) *exceilit.* — *exercet* Pr.
(15) *intellcctualir.* — *intelligibilis* Pr.
γ) *intellectualis.* — *intelligibilis* Pr.
δ) *qurdam.* — *auidem* Pr.
‹) ew. — Om. Pr.

ctu> ad suum ultimum finem pervenerit, sicut perfectio *esse* naturalis in ipsa rerum consummatione consistit. Omnia ergo quæ Deus ad perfectionem universi produxit, intellectui se videnti manifestat. — Hem : Quamvis videntium Deum unus alio perfectius videat, quilibet tamen ita perfecte eum videt, quod impletur tota capacitas naturalis; quinimmo ipsa visio capacitatem omnem naturalem excedit. Oportet ergo quod quililiel videns divinam substantiam, in ipsa divina substantia cognoscat omnia ad qua.· λ extendit sua capacitas naturalis· Capacitas autem cujuslibet intellectus se extendit ad cognoscendum omnia genera et species el ordinem rerum. Harc ergo quilibet videntium Deum in divina substantia cognoscet. Hinc est quod Dominus Moysi petenti divinæ substantiæ visionem, respondet, *Exod.* 33 (v. 19): *Ego ostendam tibi omne bonum;* el Gregorius (Dialog·, lib. i, cap. 33): *Quid est quod nesciant, qui scientem omnia sciunt?* - Si autem promissa diligenter considerentur, patet quod quodammodo videntes divinam substantiam omnia vident, quodammodo vero non. Si enim per *omnia* mtelliganlur omnia illa quæ ad universi perfectionem pertinent, manifestum est ex dictis quod videntes divinam substantiam omnia vident, ut rationes modo inductæ ostendunt. Cum enim intellectus sit quodammodo (a) omnia, quæcumque ad perfectionem naluræ pertinent, omnia perlinent ad perfectionem *esse* intelligibilis. Propter quod, secundum Augustinum, *super Genes. ad litteram* (lib. 2, cap. 8), quæcumque facta sunt per Dei Verbum, ul in propria natura subsisterent, fiebant in intelligentia angeli, ut ab angelis intclligerentur. De perfectione autem naturalis *esse* sunt nature specierum et proprietates el virtutes : ad naturas (G) enim specierum intentio naturo fertur; individua enim sunt propter speciem. Pertinet ergo ad perfectionem intellectualis substantiæ ut omnium specierum naturas et virtutes el propria accidentia cognoscat. Hoc (γ) d'go in finali beatitudine consequentur per divinæ essentiæ visionem. Per (i) cognitionem autem (<) naturalium specierum, et (ζ) individua sub speciebus hujusmodi exsistentia cognoscuntur (η) ab intellectu Deum videnle. — Si vero pei *omnia* intelligantur omnia quæ Deus per suam essentiam cognoscit, nullus intellectus creatus omnia in Dei substantia videt, ut supra (cap. 56) ostensum est. Hoc autem considerari |»olesl quantum ad plura. *Primo* quidem, quantum ad ea quæ Deus facere potest, sed nec facit nec facturus est unquam : omnia enim hujusmodi cognosci non possunt, nisi ejus virtus comprehenderetur; quod non est possibile alicui intellectui creato, ul supra (cap. 55) ostensum est («). Hinc est quod dicitur Job 11 (v. 7, 8 et 9) : *Forsitan Dei vestigia comprehendes, et Omnipotentem usque ad perfectum reperies? Excelsior cado est, et quid facies? Profundior inferno, et unde cognosces? Longior terra mensura ejus, et latior mari.* Non enim hæc dicuntur de Deo quasi dimensionibus qunntitativis Deussit magnus, sed quia ejus virtus non limitatur ad omnia quæ magna esse videntur, quin possit etiam majora facere. *Secundo,* quantum ad rationem rerum factarum, quas omnes cognoscere non potest intellectus creatus, nisi divinam bonitatem comprehendat. Ratio enim cujuslibet rei faclæ ex fine sumitur, quem faciens intendit. Finis autem omnium rerum a Deo factarum est ut divina bonitas diffundatur in rebus. Sic ergo aliquis intellectus omnes rationes rorum creatarum cognosceret, si cognosceret omnia bona quæ in rebus creatis secundum ordinem divinæ sapientia» provenire possunt; quod esset divinam voluntatem et sapientiam comprehendere; quod nullus intellectus creatus potest. Hinc est quod dicitur, *Eccles.* 8 (v. 17) : *Intellexi quod omnium operum Dei non possit homo invenire rationem. Tertio,* quantum ad ea quæ ex sola Dei voluntate dependent : sicut est prodestinatio, electio, justificatio, et hujusmodi, quæ ad sanctificationem perlinent creaturo. Hinc est quod dicitur, t. *Corinth.* 2 (v. 11): *Quæ sunt (G) hominis, nemo novit nisi spiritus hominis, qui in ipso est ; ita ct quæ sunt Dei* (γ), *nemo novit nisi Spiritus Dei.* ⸗ — Hæc ille.

Eamdem conclusionem alio modo declarat, *de Veritate,* q. 8, ari. i, dicens: < Deus, videndo essentiam suam, quædam cognoscit scientia visionis, scilicet prosentia, proterite, et futura; quædam alia scientia simplicis intelligentia», scilicet quæ potest facere, quamvis nec sint, nec futura sint, nec fuerint (o). Impossiljlle autem videtur quod aliqua creatura, videns divinam essentiam, omnia cognoscat quæ Deus scit scientia simplicis notitiæ· Constat enim quod quanto aliquis causam aliquam perfectius cognoscit, ex cognitione causæ iu plurium effectuum cognitionem devenire potest; sicut ille qui perfectius aliquod demonstrationis principium cognoscit, phires conclusiones ex eo potest deducere. Si ergo aliquis intellectus ex cognitione alicujus causæ omnes effectus eju$ cognoscat, oportet quod pertingat ad perfectum modum cognitionis illius causæ; ct sic oportet quod illam cau-

( ) *quodammodo.* — *quoquomodo* Pr.
( ) *naturas.* — *nullas* Pr.
fr) Hoc. – *Hic* Pr.
(B) Per. — scilieei Pr.
(<) autent. — Om. Pr.
(C) ut *ahqua* — Ad. Pr.
(vj oppiMWltar. — *cognoscantur* Pr.
( ) A verbis *Hoc autem considerari* usque ad oHr/uum *est,* om. Pr.
( ) ipinftu. — Ad. Pr.
(γ) A verbo nmio usque ad *Dei,* om. Pr.
(3) *fuerint,* — *fuerunt* Pr.

sarn comprehendat (x). Quod est impossibile de essentia divina respectu intellectus creati. Unde Impossibile est quod cognoscat omnia quæ ex ipsa causari possunt. Possibile tamen est quod aliquis intellectus creatus, essentiam Dei videns, omnia cognoscat quæ Deus scit scientia visionis; ut de anima Christi ab omnibus tenetur. De aliis autem videntibus Deum per essentiam, duplex est opinio. Quidam enim dicunt quod omnes angeli et animæ beatoruin, videndo essentiam Dei, necesse est ut omnia cognoscant ; sicut qui videt speculum, videt omnia quæ in speculo relucent. Sed hoc dictis sanctorum repugnare videtur, et pracipue Dionysii, qui, in septimo capit. *Cækstie Hierarchic,* expresse dicit angelos inferiores ab ignorantia per superiores purgari; et sic oportet ponere angelos superiores cognoscere aliqua quæ ignorant inferiores, quamvis omnes communiter Deum contemplentur. Et ideo dicendum quod res non sunt in essentia divina sicut actu distinct®, sed magis in ea omnia sunt unum, ut dicit Dionysius *(de Divin. Nom.,* cap. 5), per modum quo multi effectus uniuntur in una causa. Imagines autem in speculo resultantes sunt ibi ut actu distinct®. Et ideo modus quo omnes res sunt in divina essentia, similior est modo quo effectus sunt in causa, quam modo quo imagines sunt in speculo. Non est autem necessarium quod quicumque cognoscit causam, cognoscat omnes ejus effectus qui possunt ex ipsa produci, nisi comprehendat ipsam; quod non convenit alicui intellectui creato, respectu divinæ essentiæ. Unde in solo Deo necesse est ul ex hoc quod essentiam suam videt, omnia cognoscat quæ facere potest. Unde et eorum effectuum qui ab ipsa producti sunt, tanto aliquis phires cognoscit, videndo essentiam Dei, quanto plenius eam videt. El ideo animæ Christi, quæ super omnes creaturas perfectius Deum videt, attribuitur quod omnia cognoscat, prasentia, pralerita, et futura; aliis autem non, sed unusquisque, secundum mensuram qua videt Deum, videt plures vel pauciores effectus ex ipso, d — Hæc ille.

liem, 4. *Sentent.* (6), dist. 45, q. 3, art. 1, sic dicit : α Essentia divina est sufficiens medium cognoscendi omnia. Quod patet ex hoc quod Deus, videndo essentiam suam, omnia intuetur. Non tamen sequitur quod quicumque essentiam Dei videt, omnia cognoscat, sed solum qui essentiam comprehendit; sicut nec, principio aliquo cognito, consequens est omnia cognosci quæ ex illo principio consequuntur, nisi tota virtus principii comprehendatur. Unde, cum anima» sanctorum divinam essentiam non comprehendant, non est consequens ul cognoscant omnia quæ per divinam essentiam cognosci possunt. Unde etiam de quibusdam inferiores angeli a superioribus edocentur, quamvis omnes divinam essentiam videant. Sed unusquisque beatus tantum de aliis rebus necessarium est ut in divina essentia videat, quantum latitudinis perfectio requirit. Hoc autem ad perfec tionem bcalitudinis requiritur, ut homo hal>eat quidquid velit, nec aliquid inordinate velit (a). Hoc (6) autem recta voluntate quilibet (γ) vult ut quæ ad ipsum pertinent, cognoscat. Unde, cum nulla rectitudo sanctis doit, volunt cognoscere ea quæ ad ip>05 pertinent. Et ideo oportet quod illa in Verbo cognoscant. Hoc autem ad eorum gloriam pertinet, quod auxilium indigentibus prabeant ad salutem, etc., › sicut alias (c) recitatum fuit.

Simile dicit, *dc Veritate,* q. 8, art. 4, in solutione duodecimi : ‹ Quamvis, inquit, nulla cognitio creatura sit de substantia beatiludinis quasi beatificans, tamen aliqua cognitio creatura pertinet ad beatitudinem quasi necessaria ad aliquem actum beati · sicut ad beatitudinem angeli pertinet ut cognoscat omnes qui suo officio committuntur; et similiter ad beatitudinem Sanctorum pertinet ut cognoscant eos qui sua beneficia implorant, vel etiam alias creaturas de quibus debent laudare Deum, etc. »

Ex quibus patet multiplex ratio in forma pro conclusione.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

§ I. — Contra primam conclusionem

I. Argumenta Godofridi. — Quantum ad secundum articulum, aiguitur contra conclusiones. Et quidem contra primam arguit Godofridus, sexto *Quodlibeto,* q. 3(c), ubi sic dicit : Dicunt quidam quod Deus potest videri alisque hoc quod aliqua creatura videatur in eo. Quia intellectus limitatus potest considerare absolutum, non considerando relativum, dato quod sint idem absolutum et relativum. Sed Deus est principium cognoscendi se, secundum quod est quid absolutum ; et est principium cognoscendi creaturas, secundum rationem relationis, quæ est idea. Ergo intellectus creatus potest videre Deum, non videndo creaturam in ipso;

(e) *comprehendat.* — *apprehendat* Pr.
(6) *Sentent.* — Om. Pr.
(a) *nec aliquid inordinate velit.* — Om. Pr.
.45} *Hoc.* — *Hic* Pr.
(y) *quilibet.* — *quetlibet Pr.*
(δ) Cfr. dial. 45, q. t, art. I, conci, i et 2.
(‹) In codice Godofridl qui servatur in Vaticana Bibliotheca (Lai. Val. 1031), hire reponuntur, *Quodhb.* 10, q. 3.

quia |x>lest ip^um considerare, non considerando ideam. — Istud non valet : quia, cum essentia divina ex sua infinitate sit omnium repraesentativa, idea autem non est aliud quam essentia divina, inquantum representative aliorum distincte; ergo non potest videri (i) absque visione ideæ, nec econtra.

Alii dicunt quod quanto aliquis intellectus plura videt in aliquo principio, tanto perfectius ipsum intelligit; qui autem intelligit in aliquo omnia cognoscibilia in ipso, cognoscit ipsum quantum est cognoscibile, et per consequens comprehendit ipsum. Sed nullus intellectus creatus potest Deum comprehendere. Ergo nullus intellectus creatus videt in Deo ornnia, sed aliqua sic, et aliqua non. — Istud autem non valet.

Unde sciendum est quod quædam sunt, quæ per divinam essentiam naturaliter repnesentantur, sicut omnes quidditates. Et hæc videntur necessario, visa divina essentia. Quod patet

Primo sic : Quia quæ aequaliter habent represenlari per divinam essentiam, æqualiter habent videri per eam. Sed omnia talia æqualiter habent repræsentari per divinam essentiam. Ergo æqualiter videri. Minor probatur : quia essentia divina æqualiter représentai ea quæ per eam secundum suam infinitatem repræsentantur; sed essentia divina, secundum suam infinitatem, habet naturaliter esse similitudo omnia talia représentons ; ergo, etc. Nec potest dici quod divina essentia sub ratione unius ideæ possit repraesentare unum, et sub ratione alterius non repræsentare illud ; quia ab illo non pendet reprasentatio divinæ essentiae, quod sequitur actum intelligendi quo essentia divina actu intelligible; sed ideæ sunt hujusmodi, quia intelliguntur constitui in actu intelligendi quo divina essentia actu inlelligilur ut imitabilis a diversis ; ergo non potest dici, ex parte ideæ, quod essentia divina non æqualiter représentai.

Sed ad hoc dicunt quidam, quod, sicut Deus potest se ostendere sub ratione entis el veri, sine hoc quod ostendat se sub ratione boni et finis, et per consequens potest videri et non diligi ; ita potest se manifestare, et suspendere actionem qua nata est creatura in ea videri. — Sed hoc nihil est. Quia ulrumque quod assumitur, est impossibile, scilicet videri divinam essentiam sine ratione boni, et sine creatura. Tum quia, dato quod dicant verum, adhuc stat quod, si Deus non suspendat actionem qua videtur creatura in eo, qua ratione videretur una, et alia : quia non est processus ab uno in aliud, ul (6) ab ignoto ad notum ; et ideo vel omnes videbuntur, vel nulla; pradicta autem positio non ponit quod nulla; ergo omnes.

Sed adhuc ad pradicta respondetur quod, quia ad beatitudinem sanctorum videntium Deum perlinet videre ea quæ principaliter pertinent ad perfectionem universi, ideo illa videntur, non autem alia quæ Deus facere potest. — Sed nec hoc valet. Quia, licet in cognitione per medium creatum intellectus magis determinetur ad cognoscendum ista quam illa, tamen in illa cognitione quæ est per divinam essentiam, non magis cognoscuntur (a) hæc quam illa : quia secundum medium cognitionis judicandum est de cognitione; sed medium est essentia divina, quæ æqualiter se habet ad repraesentandum hæc el illa; ergo cognitio quæ iit per divinam essentiam, non plus respicit perfectionem istius universi quam alia.

Secundo patet hoc sic : quia omnis creatura, secundum quod habet *esse* in Deo, est creatrix essentia. Ergo æqualiter se habet ut videatur per creatricem essentiam.

Tertio. Quia majus est videre infinitatem divinæ essentia?, quam entitatein cujuscumque creatura. Sed intellectus beatus efficitur potens videre infinitatem divinæ essentiæ. Ergo mullo plus efficitur pbtahs videre in ea (6) omnem creaturam, eliam possibilem. Et sic non est dare unde statuatur numerus determinatus visibilium in divina essentia, quin omnia videantur. — Si dicatur quod plus est videre divinam essentiam el res in divina essentia, quam divinam essentiam tantum, — non valet, cum omnia videantur per idem medium. Per idem etiam patet quod, si species rerum sunt multiplicabiles in infinitum, non est inconveniens intellectum creatum simul videre eas per tale medium infinitum.

Quarto arguit contra probationem conclusionis, dicens : Nec tamen sequitur quod intellectus creatus, licet videat omnia quæ naturaliter repnesentantur in divina essentia, comprehendat eam. Quia quantitas cognitionis potest attendi et extensive, penes numerum cognitorum, et intensive, scilicet penes majorern limpiditalem. Licet aulem intellectus creatus videat tot in Deo quot ipse Deus, quantum ad quidditates rerum creatarum, non tamen videt æquali limpiditote : quia Deus videt se et relucentia in ipso infinita limpiditote, intellectus autem finito; et unus lieatus videt limpidius alio, licet omnes æqualiter videant, quantum ad numerum cognitorum. Et quia Deus est claritas infinita, nullus intellectus creatus comprehendit eum, nisi inlelligat ipsum limpiditote infinita ; quod est creatura impassibile.

Quinto arguit contra illud quod adducitur de principio respectu conclusionum. Dicit enim quod hoc non est simile. Quia, in principio ex quo conclusiones deducimus, non habent cognosci ipsæ con-

(a) *videri. — videre* Pr
(«) «t — rrl Pr.

ta) cognoscuntur. — cognoscunt Pr.
(8) *ea. — co* Pr.

dusiones in actu ct sub propriis rationibus ante pertractationem vel perscrutationem principii, fed in virtute el in potentia ; el ideo potest cognosci principium, ignorata conclusione; el sic perfectius cognoscit principium, qui cognoscit principium et conclusiones, quam qui cognoscit principium tantum. Sed Deus est ratio cognoscendi simulet distincte in eo omnia quæ in eo relucent; et sic eodem modo (a), sine aliqua pertractatione vel perscrutatione, habent cognosci Deus et quæ in eo relucent. Et ideo non esi perfectius cognoscere Deurn cum his quæ relucent in eo, quant cognoscere ipsum tantum ; quia non contingit cognoscere unum eorum in actu, et aliud in potentia, sicut est de principio et conclusione.

Sed contra hoc est quod dicit Augustinus, *de Videndo Deum* (cap. 6), quod Deus est speculum voluntarium, et, *si vult, videtur, et si non vult, non videtur.* — Et dicendum est, quantum ad hoc, quod Deus est speculum voluntarium inquantum ad visionem divinæ essentiæ : quia (G), si vult, videtur, et si non vult, non videtur. Sed, supposito quod videatur, non potest fieri quod videatur quantum ad unum, et lateat quoad aliud, scilicet (γ) quantum ad ea quæ nata sunt naturaliter repraesentari in eo. Loquendo autem de visione qua Deus videtur per creaturas, mediantibus quibus fiunt aliquæ revelationes sanctis in vita ista, |»otesl videri quoad unum, et non quoad aliud, sicut placet; et de tali visione loquitur ibi Augustinus. Alia autem sunt, quæ non ita naturaliter habent repraesentari per divinam essentiam, sicut quod hoc (0) proponit facere vel illud, taliter et tali tempore, el producere vel non producere ea quæ libera voluntate producit el potest non producere, et potuit etiam absolute gVelle vel non velle se facturum talia; et hæc non videntur nisi quantum Deus vult. Qualiter aulem lateant ut sunt talia, el qualiter |K>ssmt («) «le novo revelari sine mutatione beatiludinis, alterius negotii est. El de his potest inlelligi illud I. *Corinth.* 2 (v. II): *Qux sunt hominis, nema novit nisi spiritus hominis, qui est in co; ita et quæ Dei sunt, nemo novit* nisi *Spiritus Dei.* Sic ergo patet quod videns Deum, videt in eo omnia naturaliter relucentia, sicut sunt rationes quidditativæ rerum; non autem ea quæ subsunt divino proposito, sc ilicet quid intendit facere circa res, et quid non. El quia primum ad essentiam beatiludinis |>ertinet, non secundum, ideo nd perfectam healiludinem creatura· sufficit omnia cognoscere quoad primum. — Hæc Godofridus, in forma.

( ) *modo.* — Om. Pr.
( ) *ruentur : quia.* — Oin.
(γ) *scilicet.* — Om. Pr.
(6) *hoc.* — *hic* Pr.
(c) *poitint.* — ponunt Pr.

II. Argumenta Durandi. — Centra eamdem conclusionem arguit Durandus (dist. 49, q. 3), dicens: Beatus, videns divinam osentiam, cognoscit in ipsa omnes res creatas et creabiles, cognoscendo *quid mint ;* >e<l de nulla cognoscit *an sil,* ex natura cognitioni»divinæcsscnlun. Ad tujus prolationem, praemittendum est qualiter res create repraoentan·tur intellectui perdixinam essentiam ; quo ẅį pro·balntur intentum. Quantum ad primum, sciendum est quod res c̆reata non repraesentantur in divina essentia sicut res objecte videntur in speculo, nec sicut determinata in principio universali syllogistico, sed solum sicut causabile in suo principio causativo (a). Primum patet. Quia illud quod repraesentatur in speculo, repraesentatur in ip^» quasi ab alio impressum, vel ab eo reflexum, secundum duas opiniones quæ sunt de imagine speculi ‹ nam quidam dicunt quod in speculo est ver» imago impressa ab objecto ; alii dicunt quod solum ab ipso reflectitur imago, vel species, ad oculum). Sed in divina essentia nihil est impressum a creaturis vel quocumque alio, nec aliquid est ab ea reflexum, ut sir ₱M talem impressionem vel reflexionem aliqua res creata possit videri. Ergo res create non repraesentantur in divina essentia, sicut in speculo; accipiendo proprie speculum; quia large quandoque vocatur spequlum omne illud in quo aliquid speculamur qualitercumque, sive clare, ut in Filio cognoscitur Pater (unde et Filius speculum Patris dicitur. *Sapient.,* cap. 7 (v. 26) : *Candor est enim lucis æternæ. ct speculum sine macula}*, sive obscure, sicut in creaturis speculamur Deum (do qua speculatione. 1. *Corinth.* 13 (v. 12) : *Videmus nunc per speculum, et* in *tenigmate).* Sed proprie accipiendo speculum, prout distinguitur contra alia repnesentalixa, verum est quod in essentia dix ina non repræsentantur res create sicut in speculo. — Secundum patet, scilicet quod in ipsa non repræsentantur res c̆reata sicut conclusiones in principio universali syllogistico. Quia per principium universale et syllogisticum non rapræsentatur aliqua conclusio particularis in artu et determinate, nisi facta applicatione et sumptione sub ipso; sed solum in universali, et in potentia. Sed in essentia divina repraesentantur creaturae determinate, alisque quacumque deductione et applicatione. Ergo non sic repraesentatur res in divina essentia sicut conclusiones repraesentantur in principio universali. Ex quo sequitur quod, licet clarius xidens principium syllogisticum possit per ipsum cognoscere plures conclusiones, quia scit facere plures applicationes et deductiones, quam xidens minus clara; tamen istud locum non habet in videntibus divinam essentiam, quæ in actu et determinate repraesentat alias ras, absque qua-

(3) *cautabde* in suo *principio causativo.* — *creabile in tuo principaliter creative* Pr.

cumque applicatione et deductione. — Restat ergo tertium, scilicet quod res creata? repraesentantur in divina essentia sicut causa représentai effectum.

Et ex hoc patet quod dictum est, scilicet quod intellectus beatus, videns divinam essentiam, videt in ipsa omnes res creatas et creabiles, quantum ad id quod sunt. Quod sic probari potest. Intellectus beatus videns clare et munde divinam essentiam, videt in ipsa omnia quæ |>er ipsam naturaliter et ex necessitate repraesentantur. Seddivina essentia repré-sentât naturaliter el ex necessitate omnes res creatas el creabiles, quantum ad id quod sunt. Ergo, etc. Major patet : quia ex prirte repraesentantis non est impedimentum, cum repraesentet naturaliter el ex necessitate determinate; nec ex parte intellectus cui fit repraesentatio, quia ex quo potest in essentiam repraesentantem, potest in omnes res per eam repraesentatas. Minor probatur. Quod enim divina essentia repraesentet determinate omnes res exsistentes et poesibile», quantum ad id quod sunt, non est dubium; quia aliter Deus non cognosceret per essentiam suam omnes res exsistentes el possibiles. Sed quod repraesentet eas naturaliter el ex necessitate, probatur sic : Quia divina essentia repraesentat res creatas, sicut causa représentât eflectum. Sed divina essentia est causa secundum potentiam omnium rerum, quantum ad id quod sunt, naturaliter et ex necessitate; licet non sil causa actu producens, nisi libere. Est enim in potentia divina? voluntatis producere quamlibet rem; sed non est in libertate divinæ voluntalishabere potentiam producendiquarnlibct rem; immo ex naturali perfectione divina? essentiae est habere potentiam omnia producendi. Sicut autem causa secundum actum producit eflectum quoad ejus exsistentiam, ita causa secundum potentiam respicit effectum secundum essentiam, vel quantum ad illud quod est : quia, sicut ex prie causa? est productivum el producens, ita ex parte effectus est producible et productum (a); quorum primum respicit essentiam absolute, (6) secundum respicit essentiam sub actuali exsistentia; sicut ex parte causa? productivum respicit potentiam absolute, producere autem respicit eamdem cum reali actione. Res ergo creabiles, quantum ad id quod sunt essentialiter, necessario repraesentantur per essentiam divinam ut est virtus productiva ; sed, quantum ad actualem exsistentiam (γ) repræsentantur libere per essentiam divinam ut est actu volens producere et producens. Palet ergo minor. Sequitur ergo conclusio : scilicet quod intellectus videns divinam essentiam, videt in ea omnia alia, quantum ad id quod sunt. Scit enim de quolibet ente, sive sit naturale, sivesupernaturale, quid est perfecte, ut quid est homo vel asinus, gratia vel gloria, cogitatio (a) vel affectio, et sic de singulis; non solum in gt^ierali, sed etiam in speciali, immo in singulari (6); scit enim quilibet beatus non solum quid est homo, quia est quoddam compositum ex anima el corpore, sed etiam quid est hic homo, quia est quoddam compositum ex hac animant hoc corpore. Non tamen scit an homo vel hic homo sit in rerum natura; quia hoc dependet ex voluntate divina, nec repraesentatur necessario in essentia divina. Deus tamen sciens essentiam suam, non solum scit de rebus quid sint, sed etiam an sint, vel tacta? sint, aut future sint. Et hujus causa assignatur ab aliquibus : quia Deus non solum novit essentiam suam ut repraesentat res necessario quantum ad id quod sunt, sed etiam novit plenarie voluntatem suam, per quam res in actu sunt, vel fuerunt, vel praeterierunt.

Sed contra hoc instatur: quia voluntas non fertur nisi in praecognitum; ergo voluntas divina non vult aliquid esse vel fore, nisi sit praecognitum ab intellectu divino; ergo intellectus divinus non accipit cognitionem de rebus ex hoc quod cognoscit actum voluntatis, sed ejus voluntas exit in actum volendi rem aliquam fore vel non fore, ex praecognitione intellectus. Quod concedendum est. Intellectus enim divinus novit plenissime divinam essentiam; et ideo novit de rebus creabilibus non solum quid sunt vel quod esse possunt, sed qualiter se habeant vel habere possint ad condecentiam bonitatis divinæ; el ideoseipso, ut practices est, dictat quid et quando aliquid sil producendum ad manifestationem divinæ bonitatis et perfectionis. Ad cujus dictamen, secundum nostrum modum intelligendi, divina voluntas inclinatur, et potentia exequatur. Et sic intellectus divinus scit quidquid divina voluntas vult fore vel non fore, vel quid erit vel non erit ; sed talem cognitionem de existentia rerum non habet ex hoc quod cognoscit actum voluntatis, sed seipso prius dictat quid erit vel non erit secundum decentiam divinæ bonitatis; et illud idem divina voluntas vult, et potentia exequatur. Et quamvis beati ex natura visionis beata? non videant res creatas in essentia divina, ita ut sciant de eis an sint; tamen hoc sciunt per aliam cognitionem, seu per cognitionem naturalem, vel revelationem, quantum ad eos attinet. Et ista cognitio pertinet ad beatitudinem eorum accidentalem. — Hæc Durandus, in forma.

III. Argumenta Aureoli. — Contra eamdem conclusionem arguit Aureolus *(Quodlibcto* 10, art. I), improbando motivum conclusionis, dicens : Non impeditur quin videns divinam essentiam videat omnia, ex hoc quod divina essentia comprehendore-

(·) productum. — *produit*ivum Pr.
β) Ua. — Ad. Pr.
(γ) actualmi *mulentiam.* — *actione extraneam* Pr.

(a) *cogitatio.* — Om. Pr.
(β) a verbi· *ird* riiarn utque ad *lingulari,* om. Pr.

tun Quod palet primo (a) sic : Si enim videns omnes effectus virtutisdivinæ comprehenderet divinam essentiam, sequitur quod videns infinitatem Dei inlenrivam, inulto fortius comprehenderet eam; cum intensiva infinitas sit perfectior el intimior Deo infinitate extensiva, immo et causa illius; ex hoc enim Deus potest causare et reprraentare infinitos effectus, quin est infinitus intensive.

Eliam (G) sequeretur quod videns duos effectus, perfectius cognosceret Deum quam videns unum solum; et quanto plures, tanto magis cognosceret; et, per consequens, in qualibet revelatione quam Dens facit beato, perfectius Deum videret, et sic essentialis *(γ)* ejus beatitudo intenderetur.

llursum : Sequeretur quod vidons unam creaturam a Deo creari, comprehenderet virtutis sure infinitatem; cum creatio habeat pro rausa solam virtutem infinitam.

Adhuc : Deus visus in quolibet gradu non esset exemplar omnis creatura», sed visus in minori esset exemplar unius, visus autem in majori exemplar alterius; et sic non posset Deus Lino revelare ea quæ Petro, nisi poneret ipsum in gradu bealitudinis quem habet Petrus; nec angelo inferiori ea quæ revelat superiori. Sed hæc omnia inconvenientia sunt. Ergo videns omnes effectus qui (c) subsunt vel subesse possunt divinæ virtuti, non comprehenderet eam.

Confirmatur. Quin omnes creatura in essendo non adæquant Dei infinitatem; quare nec si jionanliir omnes cognosci, adæquarenl ejus cognoscibili Intern.

Et iterum : Com prehensio non attenditur penes hoc quod omnia quæ sunt vel relucent in divina essentia, cognoscantur; cum quilibet beatus videat exsistentiam et distinctionem trium personarum, et quidquid est reale in Deo, cum simul sint, et per consequens comprehenderet. Sed potius attenditur penes claritatem, et gradum visionis; quia non in tanta claritate el tantum videt, quantum visibilis est. Non sequitur d'go quod videns Deum et omnes ejus effectus, comprehenderet, quia non infinito Deum videret.

Ad motivum autem opinionis, dicendum qijod assumit quod non est verum, scilicet quod videns essentiam, per eam videat creaturas sub ea ratione qua est causa efficiens, et qua (c) continentur in ejus virtute. Non videt autem sic, sed potius tanquain per exemplar et ideam (ζ). Sub quocumque autem gradu videatur, omnium est exemplar (η).

— Et iterum, in argumento committitur fallacia consequentis. Verum est enim quod cognoscens causam perfectius, potest cognoscere plures effectus, et cognoscens perfectius principium, potest cognoscere plures conclusiones. Sed non sequitur e converso, quod cognoscens plures conclusiones, perfectius cognoscat principium, aut cognoscens plures effectus, cognoscat perfectius causam. Cujus ratio est : quia principium, in quolibet gradu cognitum, est causa omnium conclusionum proportionabiliter. Tum quia, ut perfectius cognitum, est causa cognitionis perfectioris; et imperfectius cognitum, est causa imperfectioris. Quanto ergo quis perfectius videt divinam essentiam, perfectius videt creaturas, dum sibi revelantur. Sed non sequitur e convene : quia, visi essentia in eodem gradu, possunt plures revelari et cognosci, et per consequens omnes.

§2. — Contra secundam conclusionem

Argumenta Aureoli. — Contra secundam conclusionem arguit Aureolus (*Quodlibeto* 10, art. 2), probando quod, si creatura videntur in divina essentia, seu in Verbo, eadem visione et eodem actu quo videtur Verbum, inevitabile est quin (s) videns divinam essentiam,videat omnem creaturam ; nec poterit allernatim nunc videre unam creaturam, et nunc aliam; sed qua ratione videt unam, videt et aliam, el per consequens omnes. Hoc probo, inquit, dupliciter.

Primo sic. Omnis diversitas quæ est cirva objecta in esse cognito, et in intentional!, reduci habet necessario ad diversitatem in actu cognitivo secundum suum esse reale. Hoc patet : quia esse intentionide nihil est in re, sed totum suum esse est ex actu cognitivo. Et ratio est : quia est tantummodo ens rationis; ergo impossibile est quod fiat de novo *esse* intentionale. nisi per actum realem cognitivum; vel quod fiat variatio in isto, nisi fiat in illo alio, alioquin esset per se ens et (G) in se, el per consequens esset ens reale, el non rationis tantum. Et confirmatur : quia nulla actione potest attingi immediate el directo, sed attingitur actione praatlingenle actum cognoscendi,ad cujus positionem vel variationem ponitur el variatur cognitum, aut hoc vel illud cognitum ex tali vel tali cognitione; a quo enim res habet ut sit. ab eo halnd ut tale vel tale sil. Sed ad variationem actus visionis divinæ essenliæ non babel reduci illa varietas vel diversitas qua nunc videtur sola essentia sino (γ) creatura, nunc autem cum aliqua creatura; sed nec illa qua videtur nunc ista creatura, nunc alia; sed nec illa

(α) primo. — Om. Pr.
(ὸ) *Etiam, — Et* Pr.
(γ) *ettenhalii — euentia vel* Pr.
(6) <;ui. — çur Pr.
tï *qua, — qmr* Pr.
ζ) prr rirmphir *fl ideam. — exemplar et idea* Pr.
η) *exemplar.* — ex *parte* Pr.

(a) *quin. — quando* Pr.
(<) *alioquin ettcl per te ent et — quando cit per te ftu* Pr.
(γ) tine. — *vel* Pr.

qua nunc videntur pauciores, nunc plures. Ergo necessarium est, si illa virione qua videtur divina essentia, videtur creatura, quod omnes creatune videantur. Quod nutem ad variationem beatitlcæ visionis, qua videtur divina essentia, non possit reduci illa diversitas, palet. Quia vel reduceretur ad diversitatem specificam, vel numeralem in eodem gradu, vel ad intensionem actus et remissionem actus. Non potest autem reduci ad diversitatem specificam, quasi actus quo videtur divina essentia nunc cum una creatura, nunc cum alia, nunc cum pluribus, nunc cum paucioribus, nunc cum creatura, nunc sine creatura, sit alterius speciei : quia, cum quilibet sil beatificus, sequeretur quod essent plures actus beatifici differentes specie, et quod in qualibet revelatione variaretur beatus secundum speciem et sua beatitudo, et esset beatus sicut caméléon; quod est inconveniens. Nec |>olest reduci ad solam diversitatem numeralem, manente identitate specifica : quia, ex quo essent ejusdem rationis et ejusdem gradus, haberent idem objectum el in eodem gradu, ac eodem modo; et ila non plures nec pauciores creatune attingerentur per unum actum quam per alium. Nec potest reduci ad intensionem et remissionem: tum quia, in quocumque gradu videtur divina essentia, sufficienter représentai omnem creaturam, cum sit exemplar indivisibile, quod totum attingitur, in quocumque gradu claro vel minus claro cognoscatur; tum quia non posset Deus aliquid revelare Lino de novo, (juin intenderet essentialem beatitudinem ejus; nec posset sibi manifestare tot creaturas quot videt Petrus in Verbo, quin poneret eum in gradu beatifico Petri; quod est inconveniens. Ergo ad nullam diversitatem actus visionis reduci potest quod nunc plures nunc pauciores creatune cognoscantur.

Secundo probat eamdem conditionnlem sic. Impossibile est actum cognitivum ad objecta secundaria aliter se habere, nisi aliter se habeat ad objectum primum, quod est exemplar et ratio cognoscendi. Et hoc patet : quia (x) nulla varietas est in effectu, quin habeat reduci ad causam, maxime in causalilate formali et exemplari. Sed actus visionis quo videtur divina essentia, et cum hoc creatura, non se habet aliter ad objectum primum, quod est exemplar et ratio cognoscendi creaturas, si debeant videri(6) nunc plures, nunc pauciores. Constat enim quod non potest se aliter habere ad divinam essentiam, nisi quia nunc intensius, nunc remissius feratur in eam; vel quia nunc unum, nunc aliud videt de ea. Et primum non potest dari : quia oporteret actum intendi et remitti ex manifestatione nunc plurium, nunc pauciorum creaturarum. Nec potest dari secundum, cum in divina essentia non sit aliud et aliud, ipsa exsistente in fine simplicitatis. Ergo nulla diversitas esi in actu respectu divinæ essentiæ, quæ est exemplar et ralio cognoscendi. Ergo nec circa creaturas poterit esse diversitas, ut cognoscantur nunc plures, nunc pauciores; et j>er consequens cognoscuntur (a) omnes. — Hæc ille.— Et tinaliter concludit (eod. *Quodlibeto, ait. 3)* quod, sicut divinus intellectus non attingit creaturas tanquam objecta secundaria, sed illud ad quod terminatur est unum et simplex, scilicet sua essentia, qua attacta, unite *(Z)* et æquipollenler omnis creatura est cognita; sic est de intellectu creato beato : quia, videndo divinam essentiam, videt omnia, non quidem terminative et formali1er, sed eminenter et contentive; quia videt divinam essentiam, quæ est omnia eminenter et subsislenier et contentive.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS 111.

PONUNTUR SOLUTIONES

S '1. — Ap argumenta contra primam CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Godofridi. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supradiclis. El quidem ad objecta Godofridi respondet Bernardus de Gannato, impugnans determinationem convenientem ejus Quodlibeli. Unde ad objecta contra primani conclusionem, quam Godofridus impugnat, sic dicit Bernardus : α Conclusio quam tenet, non est vera, scilicet quod omnes beati videant omnia quæ relucent in divina essentia, nec distinguatur beatiludo eorum nisi in limpidius et minus limpide videndo. Ad primam ergo positionem, quam reprobat, utrum scilicet Deus de potentia sua absoluta posset facere quod essentia sua videretur (γ) absque hoc quod videretur sub ralione ideæ, — dicendum quod male reprobat eam. Quia non est intentio ponentium illam positionem sic dicere, scilicet quod Deus videri posset, quin videatur illud quod est fundamentum idearum, scilicet essentia divina, quæ, propter suæ perfettionis plenitudinem, includit in se omnem perfectionem realiter, quæ imperfectionem non includit. Hoc autem non est idea : quia idea est ratio intellecta, qua

(e) *quia.* — *quad* Pr.
(β) ratio *cognoscendi creaturai,* fi debeant *videri* — *ideo* rafto *cognoscendi creaturae,* fi *debent rideri* Pr
(3) cognoicwntur. — *cognoscerentur* Pr.
(€) unite. — *unitate* Pr.
(γ) *videretur.* — *videtur* Pr.

intellectus divinus intelligil essentiam suam inulabilem n creatura, ila quod idea est propria ratio intellecta. Ad cujus evidentiam, sciendum quod res quasi triplex *ense* habent in Deo. *Primo* sunt in divina essentia per modum unitum el realem, scilicet secundum quod omnis perfectio realis, quæ est in erraturis, esi etiam realiter in Deo, quantum ad hoc quod perfectionem absolutam includit; unde ipee esi realiter sapiens, et sic de aliis perfectionibus. El secundum hoc intelligitur verbum Ansclini, in *Monolog.* (cap. 35), qiii dicit quod creatum in divina essentia est creatrix (a) essentia. Unde hoc *eue* reale non est ipsius creatura, ⁂ essentiæ divinæ. Dicitur tamen creatura in en esse, quia ex plenitudine perfectionis divinæ essentiæ derivatur perfectio creatura; non autem posset derivari, nisi fuisset in ea. Hic est (6) ergo unus modus quo creatura sunl in divina essentia. *Secondnn* iriodus est quo sunl in potentia divina; (pii (γ) est inferior primo. Multa enim sunt in essentia divina, quæ non sunt in potentia divina;sicut sunl perfectiones sua·, quæ, ut sunl in essentia, non subsunt potentiæ; non enim Deus potest producere infinitam bonitatem in re differente a se, et sic de aliis. Ea ergo sunt in potentia divina, quæ subsunt ⁂divina potentia». Creatune autem subsunt potentiæ divinæ. Et ideo necesso est ponere quod omnes creatura sunt in potentia sua. Et differt iste modus a primo : quia, secundum primum modum, erant perfectiones realiter in Deo, secundum quod dicimus quod edentia divina includit realiter omnem modum essendi, modo divino et simplicissimo, propler >uam infinitatem; in potentia autem divina, dicuntur esse creatura non realiter, sed virlualiter. sicut effectus est in causa (unde calor secundum rem non est in sole, sed virlualiter tantum). Sapientia ergo, et similes perfectiones, sunt realiter in divina essentia; sed creatura sunt in divina *(i)* potentia virlualiter. Unde domus vel lapis sunt in potentia Dei virlualiter tantum. *Tertio modo* res sunt in intellectu divino secundum quod Deus ab aterno cognovit res se producturum, et alias etiam quas non producit, sed posset producere. Et hoc modo sunl res in intellectu divino sicut rationes cognitæ, qua· sunt idem quod ideæ. Unde, secundum quod Deus cognoscit essentiam suam distincto imitabilem secundum diversos gradus in creaturis, sunl secundum hoc ⁂idea in Deo, id est, intellectu divino. El isto modiis essendi differt a primo, el secundo quia primus est realis, secundus est viriiialis; sed iste tortilis est inlelligibilis. Unde equus est in intellectu divino ut ralio quaedam, secundum quam Deus intelligil equum imitari divinam essentiam quantum ad perfectionoin realem quæ est m divina essentia; quia ipsam (a), propter plenitudinem realis perfectionis, realiter imitatur omnis (a) creatura. Hoc autem requirit quod perfectio secundum quam creatura imitatur Deum, sit realiter in Deo, modo tamen omnino unito. — Intelligil ergo dicta jtosilio, quam reprabat, quod Deus posset facere quod intellectus creatus videret Deum, absque hoc quod videret ra secundum rationes distinctas quibus intellectus divinus intelligil creaturas imitari divinam essentiam. Unde talis intellectus intelligerel divinam essentiam, et ea secundum quic creatura imitantur earn, sed non secundum quod imitantur, vel imitari possunt. Sicut possum cognoscere hunc hominem, et naturam humanam secundum quam est pater vel esse potest, non tamen cognosco eum patrem, licet sil jKiter unius vel plurium filiorum; ila Deus ⁂?s facere quod aliquis intellectus cognoscat essentiam suam, quæ imitabilis est a creaturis, non tamen secundum qnod distincte imitabilis. Sed nisi cognoscatur essentia secundum quod distincte imitabilis a creaturis, non possunt in ea cognosci creatura distincte. Ergo Deus |>olest facere quod essentia sua videatur, absque lux: quod videatur aliqua creatura distincte in ea, el sic quod non videatur etiam sub ralione ideæ. — Praterea : Certum est quod videre possum istud principium, *Omne tofum e<t majus sua porto,* et tamen possum ipsum considerare, et ipsa consideratio est visio, absque hoc (juod videam determinate nli<piam conclusionem in eo, sicut quilibet experitur in se; sicut est etiam in metaphysicis scientiis. Possum enim considerare primum principium de quolibet esse vel non esse, et tamen non descendendo ve! ampliando ad aliquam conclusionem determinatam; el tamen istis principiis sunl virlualiter veritates mullorum principiorum; quia tamen non distincte el secundum actum continentur iu vis, ideo possunt clare intueri abnpie conclusionibus determinatis. Sed essentia divina conlinet in se res non per modum distinctum, et secundum actum distinctum ; unde nec sapientia est in ea distincta a bonitate, nec |h?i ⁂con tiens peifeclioiicscivnliirirum,quæ in crealiii issunl distincte. Ergo potest videri divina essentia dare, absque hoc quod rideantur ⁂creatura in ea. — El ad rationem suam, dicendum quod, licet essentia divina sil idem realiter quod idea, tamen idea dicit rationem distinctam et determinatam secundum quam essentia divina est imitabilis, ila quod illud quod essentia importat united indistincte, idea importat distincte; unde idea equi est divina essentia, inquantum ipsa est distincte imitabilis ab equo. El ideo, quia idea addit supra essentiam rationem distinctionis el determinationis, ideo essentia divina, ut idea,

(a) *creatrix.* — *cauiatrix* Pr.
(β) ert. — Om. Pr.
(γ) *qui.* — *qux* Pr.
(j) *enentia in.* — Ad. Pr.

( ) *ipiam.* — ψιη Pr.
( ) onmii. — *ab omni* Pr.

disliiiclc représentai ea quæ repraesentat, se«l non ut essentia, sed indistincte. El ideo, cognoscendo essentiam, non oportet quod distinete aliqua creatura cognoscatur. Sed cognoscendo ut idea determinate, oportet tane quod cognoscatur ciratura determinate per ideam determinatam. Unde palet quod ratio non concludit : quia, licet essentia et idea sint idem, aliquid tamen includitur in ratione ʃdea quod non includitur in ratione ℭs>enlia » — Hæc Beruanbis, contra Godofriduin, quoad impugnationem primæ opinionis, quæ est Henrici, septimo *Quodlibetof* q. 4 el 5.

Sed in praedictis continentur quædam dubia, vel falsa, nisi tame intelligantur. Cum enim dicit quod divina essentia, ut essentia e>l, non représentât creaturas distincte, soil essentia ut est idea, etc., — si intelligat quod divina essentia ad distincte repraesentandum creaturas indiget aliquibus respectibus fabricatis per intellectum, quasi sine illis ipsa non esset sii fliciens représentai! v u in creatu rarum «listi n-claruin et distinctionis earum, falsum est : quia talia entia rationis nullam addunt perfectionem super divinam essentiam, nec super ejus repraesentationem; nec sunt intellectui dirino ratio cognoscendi creaturas secundum earum proprias et dirimetis ʃatione cum nihil ponant in re. Si autem intelligit quod divina essentia, ut essentia est, et considerata sine talibus respectibus, non habet rationem distinctorum exemplarium, vel rationum, vel idearum, sic quod tales respectus causant aliqualem distinctionem in divina essentia ut est repraesentativa creaturarum, sic quod per unum respectum dicitur distincta ratio lapidis, el per alium distincta ratio equi, non quod respectus det ei quod sil ratio propria equi sed quod sil distincta, distinctione se tenente solum ex parte reprasentantis, non ex parte repraesentati, — conceditur quod dicil.

Item, cuin dicil quod in divina essentia non possunt cognosci creaturae distincta, nisi cognoscatur essentia distincte, secundum quod est distincte imitabilis a creaturis,— pari modo distinguendum est. Quia, si ly secundum *quod* importet rationem vel causam cognoscendi distinctionem creaturarum, vel creaturas secundum proprias el distinctas rationes, falsum est. Si vero ly secundum *quod* importat solam concoinitantiam ad distinctam et propriam cognitionem creaturarum in dix ma essentia, tam respectu intellectus divini «piam creati» sed nullo modo sunt priores, nec aliquid conferunt ad propriam et distinctam cognitionem creaturarum, licet conferant ad distinctionem exemplaris vel idearum, quia per ipsos pluriGcanlur ideæ vel rationes creaturarum, sic quod dicimus divinam essentiam esse multiplex exemplar, Vel quod est multiplex idea el multiplex ratio, non autem quod sint mullorum et delinctorum exemplar, idea, vel ratio, — de hoc simius Thomas. 1, *Contra Gentiles,* rapit. 54. n c dicit : « Sic ergo palet quod essentia divina, inquan-(urn e>t absolute perfecta, potest accipi ut propria ratio singulorum. Unde per cani Deus propriam cognitionem «l·· omnibus habere potest. Quia vero propria ratio unius distinguitur a propria ralione alterius, distinctio autem est pluralitatis principium, oportet in intellectu divino distinctionem quamdam et pluralitatem rationum intellectarum considerare, secundum quam illud quod est in intellectu divino, est propria ratio diversorum. Unde, cum hoc sit secundum quod Deus intelligit proprium respectum assimilâtionis quam habet unaquaeque creatura ad ipsum, relinquitur quod rationes rerum in intellectu divino non sunt plures vel distincta, nisi secundum quod Deus cognoscit res pluribus et diversis modis esse assimilabiles sibi. ᵽ — Hæc ille. — Ex quibus palet quod, secundum eum, prius secundum naturam vel rationem Deus intelligit distinctionem creaturarum quam distinctionem respectuum idealium; el consequenter distinctio idearum consequitur propriam el distinctam cognitionem Dei de rebus, immo actum reflexum «pio Deus intelligit se intelligere creaturas distinctas propria cognitione, et diversimode assi mi la biles sibi vel imitabiles.

Rursus, cum dicit quod creatu ne non habent *esse* reale in Deo, indiget sano intellectu. Unde sanctus Thomas, *dc Veritate,* q. 4, art. G, ubi quæril, Utrum res verius sint in Verbo vel in seipris, sic dicil : « Cum quærilur utrum it s verius sint in sci pris quam in Verbo, distinguendum est : quin ly *verius* potest designare vel veritatem rei, vel veritatem prédicationis. Si designet veritatem rei, sic procul dubio major est veritas rerum in Verbo quarn in seipsis. Si autem designetur veritas praedicationis, sic est e converso : verius enim prædicatur homo «le re secundum quod est in propria natura, quam de ea secundum quod est in Verbo. Nec hoc est propter defectum Verbi, sed propter supereminentiam illius. » — Hire ille. — Hem, l p., q. 18, art. 4, ric dicit : α Vivere Dei est ejus intelligere. In Deo autem idem est intellectus, et quod intelligitur, et ipsum intelligere ejus. Unde quidquid est in Deo ut intellectum, est ipsum vivere, seu vita ejus. Unde, cum omnia quæ sunt facta a Deo, sint in ipso ut intellecta, sequitur quod omnia in ipso sunt vita divina, b — Ihrc ille. — liem, ibidem, in solutione primi, sic «licii : a Creatura dicuntur esse in Deo dupliciter. Uno modo, inquantum continentur et conservantur virtuti» «livina ; sicut ea dicimus esse in nobis, quæ sunt in nostra potestate. El sic creatura dicuntur esse in Deo, etiam prout sunt in propriis naturis. El hoc modo inlelligendum est verbum A|>ostoli, dicentis, *Act.* 17 (v. 28), *In ipso vivimus, movemur et sumus* : quia el nostrum *esse,* et nostrum viuerc, et nostrum *moveri* causatura Deo.

Alio modo dicuntur res esae in Deo sicut in cognoscenic·. Et sic sunt in Deo per proprias rationes, quæ non sunt aliud in Deo ah essentia divina. Unde res quæ sic sunt in Deo, sunt essentia divina. Et quia divina essentia est vita, non autern motus, indo est quod res, hoc rnodo loquendo, in Deo non sunt motus, sed vita, d — Hæc ille. Item, ibidem, in responsione ad tertium, sic dicil : a Si de ratione rerum naturalium non esset materia, sed tantum forma, omnibus modis veriori modo essent res naturales in mente divina per suas ideas, quam in seipsis. Propter quod et Plato (P/ue<fonis 49; *Timæi* part. 2) posuit quod homo separatus erat verus homo, sed homo materialis erat homo per pailicipalionem. Sed quia de ratione rerum naturalium est materia, dicendum est quod res naturales verius *esse* habent in mente divina simpliciter, quam in Seipsis : quia in mente divina habent *esse* increatum,sed in seipsis habent *esse* creatum. Sed *esse hoc,* utpote homo vel equus, verius habent in propria natura quam in mente divina : quia ad veritatem hominis perlinet *esse* materiale, quod non habet in mente divina. Sicut domus quæ est in materia, verior domus est quam illa quæ est in mente divina; quia hæc est domus in actu, illa autem est domus in potentia vel viriute. n — Hæc ille.

Finaliter ergo dicendum videtur quod Godofridus sufficienter improbat opinionem,quantum ad rationem positionis, scilicet de ideis. Nec Bernardus sufficienter respondet ad objecta Godofridi : quia tam ipse quain Hernicus false imaginantur quod respectus ideates sint divinæ essentiæ causa vel ratio nepræsentandi creaturas secundum proprias el distinctas earum rationes in proprio genere; el similiter quod intellectus increaltis, aut creatus, non possit distincte cognoscere creaturas, nisi prius natura inspiciendo tales respectus imitabililalis vel exemplaritntie aut idcalitatis. Et de hoc multa dicta sunl in t. *Sententiarum* (disl. 35 et 36).

Dicendum ergo quod conclusio Henrici vera est. licet ipse male probet eam. Divina autem essentia potest videri ab intellectu creato, sine hoc quod repraesentet sibi aliquam creaturam. Cujus ratio est, quia |M)test sibi uniri ita remisso, et cum tam modico lumine gloriæ, quod non unietur sibi ut ratio alienjus creature. Quanto enim magis unitur, et per majus lumen gloriæ, tanto linitui sibi ut ratio plurium. Licet enim ipsa sit ex se, et non |ær aliquid additum, ratio omnium creaturarum, tamen non oportet quod cuicumquo intellectui unitur, uniatur ut ratio omnium, nisi cui unitur secundum totum pn>se suum, scilicet intellectui divino; aliis autem intellectibus unitur ut ratio plurium, vel paucorum, secundum quod sunt magis vel minus ad hoc dispositi per lumen gloriæ. Et quod luce solutio sil secundum mentem sancti Thomæ, patet. Nam ipse, 4. *Sentent.t* disl. 49, q. 2, ari. 5, arguit sic, in decimo loco : ‹ Sicut sensus, ita et intellectus cognoscit illud cujus similitudine informatur. Sed divina essentia expressius indicat quamlibet rem quam aliqua similitudo alia rei. Ergo, cum in illa beata visione essentia divina liat forma intellectus nostri, videtur quod sancti videntes Drum, videant omnia in illo. › Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum quod, quamvis essentia divina sit ratio omnium cogno-cibilium, non tamen conjungitur cuilibet intellectui secundum quod est ratio omnium ; ideo non sequitur. › — Hæc ille. — Bern, ibidem, in solutione quarti, sic dicit : ‹ Quamvis intellectui videntis Deum conjungatur ipsa divina essentia, quæ est omnium ratio; non tamen conjungitur ei prout est omnium ratio, sed secundum quod est ratio aliquorum ; et tanto plurium, quanto quisque plenius divinam essentiam intuetur. » — Hæc ille. — Item, *de Veritate,* q. 8, art. 4. in solutione secundi, respondens ad argumentum statim recitatum, sic dicit : « Ratio illa procedit quando visus conjungitur similitudini secundum totum posse similitudinis; tunc enim necesse est ul visus cognoscat omne illud ad quod similitudo ri&us se extendit. Sir autem intellectus creatus non conjungitur divin® essenti®. El ideo ratio non sequitur. › — Hæc ille.

Ad objecta ejusdem Godofridi contra sanctum Thomam. respondet Bernardus, dicens : ‹ Aliam opinionem solemnem et communem reprobat, quæ yera esi. Quia ex «pio, ul ostensum est, Deus potest facere quod essentia sua videatur ataque hoc quod videatur aliqua creatura in ea, potest facere et faciet quod eorum qui (x) vident essentiam suam, quidam (6) videant plura in ea.el ipiidam (γ) pueiora. Nullus autem videt omnia quæ relucent in ea. nisi solus Deus. Standum est ergo in medio quodam, scilicet inter hoc quod esi nulla videre in dhina essentia (quod Dens possi t facere), el inter hoc quod est videre omnia (quod Deus non juisset facere). Dico, impiam, omnia qua? Deus posset facere, ita quod xidento Deum, vident aliquo in (5) essentia divina, el secundum quod fecitius vident eam, secundum hoc plura vident in eo; de hoc enirn sunt illuminationes, quin (t) angeli superiores vident in divina essentia qmxl non vident inferiores angeli. — Pr.eteiva : In videndo essentiam divinam, nulla creatura ridetur distincte, inquantum essentia e>l, ut ostensum est. Ergo, si aliqun creatura videtur in Deo, hoc es'Ct inquantum sulfcdat (ζ) divin® potentia», vel impiantunirsl in intellectu divino: hoc enim triplici modo sunt crealuno in Deo, ut ostensum est ; modus autem essendi in essentia est exclusus.

(3) 710 — 911® Pr.
(6) qwuhim – *‹pijr‹irt»n* Pr
(γ) *(fuutani. — tpt.rdatu* Pr.
(C) i/ι. – Om. Pr.
(‹) (fina. — quod Pr.
(ζ| *fubstat.— fututantiJr* Pr.

‹ Item: Nec possunt videri omnia inquantum subsunt divinæ potentiae, vel sunt in potentia, nisi potentia ipsa perfecte cognoscatur. Tunc autem perfecte aliqua potentia cognoscitur, quando cognoscunturomnia ad quæ se extendit. Ergo, si cognoscantur omnia ad qu® divina potantia se extendit, perfecte cognoscitur potentia divina ; et sic comprehenditur; quod est impossibile. — Sed forte dices quod non obstat ad comprehensionem potenti®, sed obstat ad tam claram comprehensionem : ita quod, si intellectus creatus cognoscit omnia quæ subsunt divinæ potenti®, comprehendit loiam potentiam, sed non ita clare sicut Deus. Hoc autem est inconveniens, quod res creata totam divinam potentiam comprehendat. Sed videtur quod non : quia, sicut nos ponimus quod beati totam essentiam vident, ita dicam quod totam divinam potentiam vident. — Dicendum quod verum est quod totam divinam potentiam vident, quantum ad id quod est; quia vident eam infinitam. Sed illa infinita ad qu® est, non vident; et per consequens non comprehendunt eam. Sicut etiam nec dicimus quod beati comprehendant divinam essentiam, quam tamen totam vident (x), licet minus clare quam Deus. Unde hoc quod iste dicit, non facit differentiam in comprehensione divinæ essentiæ, nisi quantum ad modum, qui est magis vel minus clare; non autem quantum ad ipsum comprehensum. — Prœterea : Talis comprehensio ponitur in Deo respectu sui, quia Deus dicitur comprehendere se : non quod lines suos in se includat, quia fines non habet; sed quia nihil est Dei, quod Deus non cognoscat. Ergo ille comprehendit^) potentiam divinam, qui cognoscit omnia ad quæ se extendit potentia, ita quod nihil sit de potentia, quod non cognoscat etiam usque ad ultimum; quod non est ponendum in intellectu creato vel finito.

‹ Tertio : Excluditur modus tertius cognoscendi, vel essendi, scilicet quod beati non possunt videre omnia quæ sunt in intellectu divino, in quo distincte sunt omnia secundum esse cognitum, et sic infinita, saltem successive. Quia cognoscit omnes cogitationes beatorum, quantumcumque sint volubiles, qu® unquam erunt; quod non posset facere simul et distincte intellectus creatus finitus. Ergo nulla via intellectus creatus potest cognoscere in Deo omnia quæ Deus cognoscit simpliciter. — Præterca : Illud cui datur limitatio ad certum terminum et determinatum, est finitum. Sed, si intellectus divinus posset cognoscere tot et non plura, puta aliqua finita, daretur ei certus terminus; quia non posset cognoscere nisi tot. Ergo, si intellectus divinus non cognosceret nisi tot quot intellectus creatus, jam esset intellectus limitatus; quod falsum est; immo haberet limitationem intellectus creati, quia intolle» ctus creatus ponitur, secundum istum, se extendere ad tot sicut intellectus divinus. — Si autem dicas quod intellectus creatus se extendit ad infinita, sicut divinus, — hoc non potest dici. Quia per hoc reprobatur unum prius suppositum, scilicet quod intellectus creatus cognosceret omnia ad quæ se extendit divina potentia, quia comprehenderet eam : quia nullus intellectus potest videre omnes (») conclusiones qua? sequuntur ex aliquo principio, qualitercumque sequantur ah eo, nisi comprehendat ipsum; quin tunc, si cognoscit omnes conclusiones possibiles sequi ex eo, comprehendit ipsum. Si ergo aliquis intellectus cognosceret omnia ad qu® divina potentia se extendit, planum est quod comprehenderet eam, non solum extensive, immo etiam intensive. Patet ergo quod, si divinus intellectus non cognosceret nisi tot quot intellectus creatus beatus, quod esset limitatus. — Si dicas quod non, quia cognoscit ca quæ potuit producere vel non producere, et ideo est infinitus, — hoc non valet : quia similiter quilibet intellectus creatus beatus cognoscit multa quæ posset facere; et tamen non dicitur infinitus, etsi ista infinita sint secundum successionem. Sic ergo patet conclusio principalis, quod videntes Deum non vident omnia qu® Deus videt.

a Quod epgo primo dicit, quod omnes quidditates rerum videntur, visa divina essentia, — dicendum quod non. Licet ergo forte videantur in Deo omnes quidditates rerum pertinentium ad ordinem et perfectionem universi, non tamen omnes quas Deus posset facere; quia ill® sunt infinitæ, si ponatur, sicut oportet ponere, quod Deus modis infinitis sit imitabilis.

α Ad primum ergo per quod hoc probat, dicendum quod essentia divina, ut essentia, non repraesentat distincte creaturas, sed unite. Sed intellectus divinus intelligit omnes illas modos distincte, quibus essentia divina est imitabilis. Et quia potest inteliigi essentia divina absque hoc quod intelligatur quidquid divinus intellectus intelligit, qui non solum intelligit divinam essentiam secundum modos ct etiam dispositiones rerum, ideo per essentiam divinam, ut essentia est, nihil cognosci potest de creaturis; quia æqualiter représentât omnia, scilicet unite, sed nulla distincte et determinate, secundum Thomam, *de Veritate* (q. 2, art. 4 et 5); nisi per intellectum divinum determinate apprehendentem essentiam in comparatione ad determinatam creaturam. — Ad probationem, dicendum quod essentia divina est naturaliter similitudo omnium, quia in ea omnia habent fontalem similitudinem, non tamen distinctam. Unde perfectio quam imitatur asinus in Deo, non est distincta a perfectione quam imitatur angelus; immo una et

(®› *quam tamen totam vident.* — Om·. Pr.
U) *comprehendit.* — *comprehenderet* Pr.

(») ei. — Ad. Pr.

eadem est, et indivisibilis, cum utraque sit idem quod divina essentia. Tamen intellectus divinus comprehendit diversas ration·'» iinitabilitatis et distinctas, quia non secundum idem ex parte imitantium imitantur divinam essentiam. Unde essentia est similitudo omnia in se continens, propter plenitudinem perfectionis; sed non distincte, nisi modo praedicto, id est, secundum quod habet rationem ideæ. — Quod autem dicit de repraesentatione essentiæ et idea?, — dicendum quod diversa sunt genera repraesentationum : quia essentia repraesentat sicut fundamentum in quo sunt fundamentaliter perfectiones omnium generum, secundum Commentatorem, 5. *Metaphyxictr;* sed idea· repraesentant res distincte, et secundum suas rationes linitas. Et ideo dicendum quod una idea repraesentat unum, et alia aliud. Unde repnesentatio essentiæ divinæ non dependet a repraesentatione idearum, sed magis e converso, cum sic repraesentat essentia divina ies, quod non possunt per earn distincte cognosci, nisi ab intellectu qui cognoscit cum comprehensione, et (i) qui cognoscit quomodo distincte imitabilis est a rebus.

α Ad aliam objectionem, dicendum quod, licet essentia divina non possit videri sine generalibus perfectionibus, puta sine ratione entis, boni et sapientis; tamen potest videri sine specialibus, puta sine perfectione quam lapis participat ab ea.

α Ad aliam objectionem, quæ dicit quod essentia se habet æqpalitor ad repraesentandum omnia, — verum est; sed nulla distincte, nisi ab intellectu qui rationes unitas in ea scit distinguere per diversos respectus et perfectiones ad creaturas. Unde non plus respicit essentia perfectionem hujus universi quam alterius. Ideo, cum neutrum distincte et determinate repraesentet, sed (€) modo unito et simplicissimo, non est necesse quod qui cognoscit essentiam, cognoscat omnia quæ repraesentat (γ), nisi comprehendat eam. n — Hæc Bernardus. — In quibus, licet multa vera dicat, tamen sæpissime replicat illud falsum superius improbatum : scilicet quod divina essentia, ex se, sine respectibus cointelleclis, non repraesentat aliquam creaturam distincte; sed hoc habet inquantum intelligitur a di\ino intellectu, sub diversis respectibus ad creaturas. Hoc enim falsum est. Tum quia Deus non indiget aliqua creatura ad distincte et perferte intelligrndum creaturas sub propriis rationibus; ergo multo minus indiget ad hoc respectibus rationis, qui non sunt aliquid in natura rerum, sed pure entia rationis. Tum quia tales respectus consequuntur intellectionem creaturarum sub propriis rationibus; prius natura enim oportet intelligere extrema relationis, quam ipsam relationem ; nec nihil conferunt ad distincte cognoscendum creaturas.

(3) roniprc/ieruionc, rt — *appreheiuiont,* Pr
(15) */·(/ — *ubi* Pr.
(γ) *rrprtr^rutat.* — repnwenfan/ Pr.

Et ideo dicendum quod essentia divina, ex se, nullo addito, sl propria et distincta ratio cujusliliet creaturae. Sed ad intelligendurii hoc, sunt duo notanda. Primum est, quod aliqua forma potest dici propria et distincta ratio alicujus intelhgibilis dupliciter. Primo modo, quia est sibi adæquala, ita quod non e<t ratio alicujus alterius; et sic intelligendo, divina essentia non est propria nec distincta ratio alicujus creaturae, quia non sic représentât asinum, quin repraesentet angelum. Secundo modo, quia représentât omnia quæ sunt in re intellecta, tam propria quam communia, et omnia in quibus convenit cum aliis, vel differt ab eis; et sic divina essentia tot propria ratio omnium et singularum creaturarum, et représentât omnes proprie et distinctissime. Secundo, sciendum est quod, licet essentia divina sil propria et distincta ratio omnium et singularum creaturarum, et omnes proprie et distincte repraesentet ex se sola, sine aliquo superaddito ; non tamen potest inteliigi ut talis, nisi cointellectis diversis respectibus ejus ad creaturas. Et quia idea importat propriam rationem ut intellectam, ideo de ratione idem est respectus; et sunt plures îdeæ, secundum pluralitatem talium. Tamen tale- respectus et ideæ, ut sic, consequuntur propriam et distinctam cognitionem creaturarum, immo actum reflexum quo Deus intelligit se intdligere creatu-

De praedictis sanctus Thomas, l p., q. 14, art. 6, in solutione tertii argumenti, sic dicit : < Idem non |Mitest accipi ut propria ratio diversorum per modum ad.equalionis. Sed divina essentia est aliquid excedens omnes creaturas. Unde potest accipi ut propria ratio uniuscujusque, secundum quod diversimode est participabitis xel imitabilis a diversis creaturis, b — Hæc ille. — Item, *de Veritate*^.2, ari. 4, in solutione secundi, sic dicit : < Deus cognoscit omnia uno, quod est ratio plurium,scilicet essentia suo, qua· est similitudo rerum omnium. Et quia essentia sua est propria ratio uniuscujusque rei, ideo de unoquoque habet propriam cognitionem. Qualiter autem unum possit esse multorum ratio propria et communis, sic potest considerari. Essentia enim divina secundum hoc esi ratio alicujus, quod res illa divinam essentiam imitatur. Nulla autem res imitalur divinam essentiam ad plenum : sic enim non posset esse nisi una imitatio ipsius; nec sua essentia esset per modum istum nisi propria ratio illius, sicut una <ola esi imago Patris perfecte cum repraesentans, scilicet Filius· Sed quia fos creata imperfecte imitatur divinam essentiam, contingit esse diversas res diversimode imitantes; in quarum tamen nulla (») est aliquid quod non deducatur a similitudine divinæ essentiæ. Et ideo illud quod est proprium unicuique, habet in divina essentia quod (G) imitetur. Et secun-

(j) *Hitlta,* — *naturn* Pr.
(S) *quod.* — *quid* Pr.

dum hoc divina essentia est similitudo rei, quan- (urn ad proprium ipsius essentiæ; el sic est propria ipsius ratio. Et eadem ratione est propria ratio altanus, et omnium aliorum. Est ergo communis ratio omnium, inquantum ipsa est res una, quam omnia imitantur. Sed est propria ratio hujus vel illius, secundum quod res diversimode eam imitantur. Et sit propriam cognitionem facit divina essentia de unaquaque *re,* inquantum est propria ratio uniuscujusque. › — Hæc ilk·. — Ex quibus palet quod, ßtindum mentem ejus, divina essentia est propria ratio omnium; et omnia proprie et distincte repréSentât per suum absolutum, et non per respectus ideates, quia illi sunt posteriores tali repraesentatione et propria et distincta cognitione creaturarum. De hoc ßanctu Thomas, i p., q. 15, ari. 2, in solutione secundi, sic dicit : ‹ Deus uno inlelligit mulla, Et non solum inlelligit mullas res per suam essentiam, sed etiam inlelligit se intelligere multa per essentiam suam. Sed hoc est intelligere plures rationes rerum; vel plures ideas esse in intellectu ejus ut intellectas. » — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione tertii, sic dicit : ‹ Hujusmodi respectus, quibus multiplicantur idea?, non causantur a rebus, sed a divino intellectu, comparante egentiam suam ad res. ь — Hæc ille.

Dico ergo aliter ad primum argumentum Godofridi : scilicet quod divina essentia, quantum est ex s··, essentialiter et naturaliter et necessario ropraeˆ?nUl omnes creaturas; sed solus intellectus divinus est capax talis repraesentationis, et ille solus unitur sibi ut e›t omnium representative. Unde sanctus Thomas solvit hoc argumentum et similia. *dc Veritate,* q. 8. art. 4. Arguit enim sic, tertio loco : ‹ Si angelus videns Deum non cognoscit omnia, oportet quod hoc accidat vel ex defectu intellectus angelici, vel ex defectu cognoscibilium, vel ex defectu medii. Srd non ex defectu intellectus angelici, cum angelus sit *speculum purum cl immaculatum et incontaminatum,* ut dicit Dionysius *(de Div. iXom.,* ‹ap. 4); nec ex defectu intelligibilium, quia omnia sunt in divina essentia cognoscibilia; nec etiam ex defectu medii quo cognoscunt, quia divina essentia perfecte omnia repraesentat. Ergo angelus videns Deum omnia (a) videt, ₫ Ecce argumentum. Sequitur responsio : ɑ Dicendum, inquit, quod hoc quod (6) angelus videns Deum non videat omnia, contingit ex defectu intellectus angelici, qui non unitur div inæ essentiæ secundum totum ejus posse. » Hæc ille. — Item, decimo loco, arguit sic : * Lux ßpirituali vehementius se ingerit menti (piam lux čorporali oculo. Sed, si lux corporalis e‹«et sufficiet» ratio omnium culorum, ingerens se oculo, omno čolore manifestaret. Ergo, cum ipM» Deus. qui est spiritualis lux, et rermn omnium perfecta ratio, menti angeli videntis eum 80 ingerat, angelus, eo cognito, omnia cognoscet. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum, inquit,quod ratio illa procederet, si oculus corporalis lucem corporalem secundum totum ejus posse in se susciperet; quod patet in proposito non esse. » — Hæc ille. — Et similia dicit pluries in eadem quaestione. Ex quibus patet ad argumentum.

Ad secundum dicitur quod creatura dicitur esse in Deo non per essentiam creatura, sed pei similitudinem cl rationem creatura. Unde, quia similitudo creatura cl ratio est creatrix essentia, ideo creatura, secundum ě* quod habet iri Deo, dicitur esse creatrix estent ia. Sicut autem ostensum est, licet divina essentia sit ratio munium creaturarum, non tamen unitur intellectui creato ut ratioomnium, nec secundum lotum posse suum, quo scilicet potest actuare intellectum, et ponere in actu primo sufficienter ad intelbgendiim omnia. Unde consequentia quuin arguens facit, non valet; potissimi?cum infert quod omnis creatura aequaliter se habet ut videatur per Creatoris essentiam; secundum quod dicit beaťu Thomas, *dc Veritate,* q. 8, ari. 4. in solutione duodecimi, ubi sic dicit : ‹ſ Etsi nullo modo ad beatiludinem pertineat (u) creatura cognitio, non tamen sequitur ‹prod omnis cognitio creatura æqualiter se habeat a‹l visionem bealiludinis. Cognita enim aliqua causa, in promptu est ut aliqui effectus cognoscantur in ipsa, aliqui vero magis lateant (6) : sicut palet quod ex principiis demonstrationis slatim aliquæ conclusiones eliciuntur, quædam vero non nisi per mulla media; cl ad hæc cognoscenda non potest quilibet per se. sed oportet quod ab alio manuducatur. Similiter est de cognitione rationum intelligibilium de effectibus respectu essentiæ divinæ: quia quædam sunt Intentiores, quædam manifestiores; et ideo ex visione divinæ essentia· qûædam cognoscuntur, quædam non. » — Hæc ille. — Ail hoc tamen argumentum respondet Bernardus quasi eadem in virtute, dicens : u Conceditur quod omnis creatura, secundum quod habet esse in essentia divina, est creatrix essentia. Sed essentia divina non repraesentat seorsum et distincte nisi intellectui qui comprehendit eam. n — Hæc ille.

Ad tertium respondet Bernardus, quoti « majus est videre essentiam divinam absolute, quam entitatern creatura in essentia videri; sed videre essentiam divinam et creaturas in ipsa, majus est. Licet etiam ratio non sequatur, nisi quando majus habet necessarium ordinem ad minus : sicut qui potest ferre centum, potest fern· viginti; quia centum includit viginti. Sed ubi majus non habet necessarium ordinem ad minus, non necessario est verum:

(«) *rrprrifnlal* — Ad. Pr.
(€) *hx qv&d,* — Ora Pr.

(x) perhneal. —*perlineret* Pr
(ft) *laltanl.* — *latml* Pr.

non enim qui potest generare hominem, potest gene· rare asinum. Majus autem est videre divinam essentiam, quæ non habet necessarium ordinem ad hoc quod, ipsa visa, videantur creatura» in ea, ut obtensum est. Minus autem statuitur videntibus non ex essentia, ut essentia est, sed ex diversa virtute inspicientium, cl ex voluntate divina, qua· manifestat se cuilibet quantum vult. Ad objectum autem, dicendum (a) quod, licet videre res incusentia non addat perfectionem supra essentiam, tamen essentia, qua» prior est, et non seorsum et distincte représentât necessario res, potest videri absque hoc quod videantur res in ea; unde, si esset medium distincte représentant, ratio (6) concluderet, i» — Hæc Bernardus; et male quoad hoc quod dicit, qutxl divina essentia non est medium représentons enaturas distincte, modo exposito supra.

Dicendum est ergo aliter, quod, licet (γ) videns divinam essentiam per idem medium vident Deum distincte et creaturam distincte, quia divina essentia est propria ratio cujus! ihei creatura»; tamen tale medium aliter se habet ad offerendum Deum et offerendum (o) creaturas. Et ideo necessario offert Deum; non autem necessario offert quamlibet creaturam cuilibet intellectui eam videnti, sed solum intellectui divino, non autem creato. De Ium: sanctus Thomas, dc *Veritate,* q. 20, ari. 5 : < In cognoscendo, inquit, duo sunt consideranda : scilicet illud quod cognoscitur, el modus cognoscendi. In quorum uno contingit quandoque aliquos convenire (e) qui in allero differunt : sicut cum unum et idem esi quod a diversis cognoscitur; ab uno tamen minus, ab allero magis. Id autem quod per se offertur ad cognoscendum, pertinet ad id quod cognoscitur. Quod autem in alio cognoscitur, perlinet ad modum cognoscendi ejus in quo cognoscitur : sicut, si aliquis cognoscat aliquod principium, el in eo accipiat cognitionem aliquarumconclusionum,cognitio conclusionum dependet ex modo cognoscendi principium; quanto enim aliquis principium perfectius cognoscit, tanto plures conclusiones in eo intuetur. Sed quantumcumque principium tenue (ζ) cognoscat, semper substantia ipsius principii remanet ei cognita; et ideo ejus cognitio non determinat aliquem modum cognoscendi, sicut determinabat cognitio conclusionum qua» in eo cognoscebantur. El inde est quod eorum quibus offertur unum et idem principium, omnes ipsam substantiam principii cognoscunt; non autem æquales numero, nec easdem conclusiones; sed in hoc differunt, sicut et in modo cognoscendi principium. Omnes autem qui Deum per essentiam vident, dicuntur lotam essentiam Dei videro; quia nihil est essentiæ, quod ab aliquo eorum non sit visum, cum cs-entia divina partes non habeat. Non tamen omnes eam totaliter vident; sed ipse «olus so totaliter videt, ut scilicet modus cognoscentis adæquelnr ηυχio rei cognita»; «pianta enim est cognoscibilitas divina: essentiæ, tanta est efficacia divini intellectus in cognoscendo. Non nutem |w>tr>t hoc dici de aliquo intellectu creato. Et ideo nullus intellectus creatus pertingit ad hoc. ut ita perferte videat divinam egentiam, sicut ipsa visibilis est; cujus ratione nullus intellectus creatus eam comprehendere potest, sed inter intellectus creatos unus alio perfectius divinam essentiam videt. El ita |ialel quod ex quo cognoscere aliquid in Verlxi de|M»ndel ex modo cognitionis Verbi, sicut impossibile e<t quod intellectus creatus pertingat a«l perfectum modum cognoscendi Verbum ut cognoscibile est, ita impossibile est ut aliquis intellectus creatus cognoscat omnia quæ in Verbfc cognosci possunt. El hæc sunt omnia quæ Deus jotest facere. Undo impossibile est quod anima Christi sciat omnia quæ Deus (α) |»ote>l facere, sicut impossibile est quod comprehendat divinam virtutem. Tunc enim unaquaeque res comprehenditur, «piando ejus diffinitio scitur (diffinitio enim est virtus comprehendens rem), ctijmdibrl autem virtutis diffinitio sumitur ex his ad quæ virtus x» extendit; unde, si anima Christi sciret omnia ad qua? virtus Dei se extendit, comprehenderet virtutem Dei; quod est omnino impossibile. » — Hæc ille. — liem, propinquius ad pnqæsilum, ibidem, in solutione primi, sic «licit : « Quidquid Dens |»otcsl facere, est minus «piam ipse Deus; et farilius posset ah anima Christi cognosci, si anima» Christi |m»i se offerretur quidquid Detis potest facere», sicut per se ei pnesentalur ipse Deus. Nunc autem ea quæ Deus potest facere, vel quæ fecit, non offeruntur anirnæ Christi in seipsis, >ed in Verl>o. Ideo ratio non sequitur.> liem, in solutione secundi, sic «licii : < Semper id per quod alterum cognoscitur, se habet in ratione magis noti. Et ideo, quamvis, secundum aliquem modum cognoscendi, creatura >it magis nota quoad nos «piam Deus; tamen, in illu modo cognitionis quo ns videntur in Verix>, i|»mn Verbum c>t magis nutum «piam res vi.se in Verbo, n — Hæc ille. — liem, perfectius ad propositum re«leiin«te, propter quosdam (6) sic «licii. 3. *('antra Gentries,* cap. 56, in fine : « Pot< autem, inquit, aliquis objicere contra pnedicta, quia Dei substantia «M aliquid majus quam omnia quæ ipse facere vel intelligere vel velle potest præter scipsum; unde, si intellectus enatus Dei substantiam videre potest, mullo magis |m>ssi-

(a) *dicendum. —ditlmctuni* Pr.
(C) *ratio.* — non Pr.
(γ) *quod, licet, — quodlibet* Pr.
(^) *offerendum Duiini et offerendum. offendendum Deum et offendendum* Pr.
(<) *convenire. — quare* Pr.
(ζ) *tenue. — fenurrit Pr.*

(ai — enim Pr
(6) *qtundom. — quid* Pr.

bile est quod omnia cognoscat quæ Deus prater seipsum intelligil vel vult vel facere potest. — Sed, si diligenter consideretur, non est ejusdem rationis aliquidcqgnosci in seipso, et in sua causa. Quædarn enim sunt in scîpsis de facili cognoscibilia, qua' tamen in suis causis non de facili cognoscuntur. Verum est ergo quod majus est intelligere divinam substantiam quam quidquid est aliud prater ipsum, quod in seipso cognosci potest. Perfectioris autem cognitionis est cognoscere divinam substantiam el in ea omnes ejus effectus videre, quam cognoscere divinam substantiam sine hoc quod videantur (a) ejus effectus in ipsa. Et hoc quidem quod divina substantia videatur, alisque comprehensione ipsius fieri potest; quod autem omnia quæ per ipsam inlelligi possunt, cognoscantur, hoc absque comprehensione non potest accidere, ut ex prodictis apparel, b — Hæc ille. — Quæ valent mullum ad intellectum omnium procedentium et sequentium, potissime quomodo illa conditionalis est vera, Si *intellectus creatus videt in divina essentia, vel in Verbo, omnia quæ Deus potest facere, ipse perfecte comprehenderet Verbum, vel divinam essentiam.* Ista autem conditionalis est falsa, Si *intellectus creatus videret in seipsie(6) omniaqiue Deus potest facere, ipse perfecte comprehenderet divinam essentiam, vel Verbum;* licet dictum sit quod illo modo videndo omnia creabilia, vel Deo possibilia, aliquo modo comprehenderet divinam essentiam, sed non perfecte. Sed de hoc inferius plura dicentur; licet hæc sit clavis ad intelligendum omnia sequentia· Ex quibus patet ad argumentum et ad omnia similia.

Ad quartum patet responsio per praedicta : quia qui tot videt in Verbo quot Verbum, æque perfecle et limpide videt Verbum sicut Verbum videt seipsum. De hoc sanctus Thomas, *de Veritate,* ubi supra (q. 20, art. 5), arguit sic (arg. 3 Sed cont.) : <Quanto aliquid perfectius cognoscitur, tanto plura in eo cognoscuntur. Sed Deus perfectius cognoscit seipsum quam anima Christi. Eigo plura cognoscit in aeipso quam anima Christi cognoscat in Verbo. Sed Deus nihil aliud cognoscit in se quam quod est vel fuit vel futururn est, vel potuit esse vel fuisse vel futurum esse. Ergo anima Christi non cognoscit omnia ista, d Item, ibidem (arg. l Sed cont.) : « Si anima Christi scit quidquid Deus potest facere, tunc omne illud quod Deus facere potest, ad animam Christi terminatur. Sed anima Christi est finita. Cum ergo Deus infinita possit facere, sequitur quod infinitum terminetur ad finitum; quod est impossibile. Ergo et primum, scilicet quod anima Christi possit scire quidquid Deus potest facere et scire. »

Ad quintum dicitur' quod dissimilitudo quam arguens adducit, non valet, nec infringit probationem sancti Thomæ. De hoc sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 20, art. 4, sic dicit : « Intelligere (a) oportet quid est dictu, *aliquid in Verbo videre.* Sciendum ergo quod nihil potesl videri in aliquo, nisi illo modo quo est in illo. Contingit autem aliqua mulla essa in uno dupliciter. Uno modo, division el pluraliter : sicut plures formæ resplendent in speculo, unnquæque divisim; et sicut plures hornines sunt in domo. Alio modo, uniformiter et simpliciler; sicut plures effectus sunt virtute in causa, ut etiam conclusiones in principio, et membra in semine. Quicumque ergo aliquid intuetur, consequens est ut illa videat quæ in eo sunt multipliciter et divisim, eo quod unumquodque eorum ita offertur sicut el illud unum in quo continentur; el pro tanto qui videt speculum, videt formas in speculo resultantes. Sed qui videt aliquid unum, non oportet quod videat omnia illa quæ sunt in eo uniformiter seu unite, nisi quando totam virtutem illius unius comprehendit; sicut qui videt aliquod principium, non oportet quod videat omnes conclusiones virtute in eo exsistentes, nisi forte illud comprehendat. Res autem creatae, sunt in Deo, non quidem multipliciter, sed unite, ut dicit Dionysius *(de Div. Norn.,* cap. 5). Unde cum dicitur res esse in Deo, magis assimilalur illi modo quo effectus sunt in causa, el conclusiones in principio, quam illi modo quo formæ sunt in speculo. El ideo non oportet quod quicumque videt Verbum, videat omnia quæ Verbum in seipso videt, ul quidam dixerunt, afferentes exemplum de formis quæ videntur in speculo viso. Ipsum enim Verbum seipsum comprehendit; unde omnia quæ in eo virtualiler et unite sunt, cognoscit, se videndo. Intellectus autem creati, qui Verbum non comprehendunt, non oportet quod, videndo Verbum, omnia videant quæ in Verbo sunt. » — Hæc ille. — Ex quibus patet quod, cum res crealæ non sunt distincte nec multipliciter in Deo, sed simpliciter et unite, nec rationes rerum in Deo sint distincte, sed unite, el potius sunt in Deo illo modo quo conclusiones sunt in principio quam illo modo quo plures formæ sunt in speculo, non oportet quod videtis Verbum videat omnia quæ sunt in Verbo. — Cum autem dicit arguens, quod Deus est ratio cognoscendi simul et distincte omnia ineo relucentia, etc.; — dicitur quod verum est respectu intellectus divini comprehendentis, non autem respectu alterius. Cujus ratio sæpe dicta est.

Ad hanc rationem sic respondet Bernardus de Gannato, dicens : α Ad aliud autem quod dicit de communi principio conclusionum, — dicendum quod simile est. Quia sicut principium non repraesentat, quantum est de se, seorsum el distincte con-

ia) rn/iorui — Ad. Pr
(6) *iripn.* — letptaf Pr.

(a) inçuif. — Ad. Pr.

clusiones; sic nec divina essentia creaturas. Sed sicut qui principium cognoscit comprehensive, cognoscit omni» conclusiones; sic intellectus divinus, qui comprehendit essentiam suam, cognoscit distincte omnes creaturas quæ possunt imitari divinam essentiam. Et sicut qui principium cognoscit, inquantum principium, paucas conclusiones in eo videt, et qui nude cognoscit principium, non propter hoc distincte aliquam conclusionem cognoscit in eo, ut dictum est; ita qui cognoscit nude divinam essentiam, non oportet quod aliqua videat in ea distincte, nisi ipsam perfectionem divinam, quæ una et simplex est. Qui autem comprehendit eam, videt omnia secundum quæ imitabilis est. Qui autem non comprehendit, nec nude solum videt eam, sed quasi sub ratione idem, videt aliqua in ea. Et qui perfectius, vel sub ratione plurium idearum, videt plura in ea; licet principalis beatitudo sit in visione divinæ essentiæ, ut essentia divina est, non ut idea; quia non propter creaturas, quas quis videt in Deo, beatior est, secundum Augustinum *(Confession.,* lib. 5, cap. 4). d — Hæc Bernardus; et male quoad aliqua. Primo, in hoc quod dicit quod divina essentia non représentai distincte creaturas. Si enim intelligeret sic, quod divina essentia non représentât distincte ex parle repraesentantis, licet repræsentet distincte ex parte repræsentabilis,verum diceret; sed non sic ipse intelligit; ideo male. De hoc sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 20, art. 5, sic dicit : c Quidam dixerunt quod non solum anima Christi, sed etiam quælibet anima beata, videt in Verbo quidquid in eo videri potest, hoc est, non solum ea quæ sunt vel erunt vel fuerunt, sed etiam quæ Deus potest facere. Qui quidem in hoc decepti sunt, quod æstimabant modum videndi res in Verbo similem modo videndi res in speculo materiali, in quo imagines secundum suam multitudinem el diversitatem resultant. In Deo autem rerum rationes sunt unite et simpliciter, ut dicit Dionysius *(de Divin. Noni.,* cap. 5). Si autem essent in eo per viam multitudinis et diversitatis, tunc omne quod in eo cognosci potest, eo viso, cognosceretur; et ita ab omnibus videntibus Deum per essentiam, omnia viderentur, cum omnia ista in Deo cognosci possint, etc. » — Hæc ille. — Ex quibus patet quod divina essentia non repraesentat creaturas distincte, distinctione se tenente ex parte repraesentantis. Quod autem repraesentet creaturas distincte (ot), distinctione ex parte repraesentatorum se tenente, ostendit sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 12, art. 6, in tine (6), dicens : « Quamvis Deus sil omnino uniformis, tamen in eo rerum cognitio distincto accipi potest, prout ipso est ratio uniuscujusque. »

(a) *di»tincte.* — Om. Pr.

(S) H.t c verba D. Thomæ non ponuntur in fine corpori» articuli, sed post responsione» ad objecta, in expositione argumentorum sed contra.

— Hæc ille. — Secundum in quo deficit solutio Bernardi, est quia ponit quod divina essentia, ul talis essentia, nude accepta, sine respectu ideall, non repraesentat distincte enaturam. Hujus enim fnlsitas apparet ex stalim allegatis, et ex mullis superius dictis : quia divina essentia, ut talis essentia, sine aliquo respectu superaddito, est propria ratio omnium creabilium, licet non sit adæquala alicui creato vel creabili. Alia quæ dicit, stare possunt.

Ad sextum respondet Bernardus, dicens : ‹ Ad illud quod dicit de Augustino, quod essentia est speculum voluntarium, fingit quod dupliciter potest intelligi: vel quia dicitur speculum voluntarium, quia, si vult, videtur, si non vult, non videtur; vel loquitur de cognitione qua cognoscitur in via, quia tantum revelat se sanctis, quantum vult. Isti autem duo modi non possunt poni secundum intentionem Augustini, et ul verba sonant. Primo modo verum est quod essentia divina non videtur ab aliquo nisi velit. Sed tarnen in hoc quod ipsa videtur, ul essentia, non habet rationem speculi, sed magis rationem directe visi. Speculum enim est illud in quo aliquid videtur. Si ergo fuisset talis intellectus Augustini, sicut iste dicit, non dixisset quod essentia est speculum voluntarium, sed quod est res \isa voluntaria, vel objectum voluntarium. Sed quia essentia divina, sub ratione qua speculum est, idesl, sub ratione qua in ea relucent creature, voluntarie ostendit se, ideo, quantum ipsa vult, tantum in ea intellectus creatus speculatur; vel, si vult, nihil nisi essentiam divinam, vel aliqua, sicut placet ei. — liem, secundus intellectus est minus rationalis/ quem imponit Augustino, ct false. Quia essentia divina, respectu cognitionis vi», nullam habet rationem speculi ; immo magis ipsae creatur», in quibus relucet aliqua similitudo divina, rationem speculi habent. Unde et cognitio quæ halietur de Deo per creaturas, dicitur specularis. Unde, cum in via non cognoscamus creaturas per divinam essentiam, sed econtra divinam essentiam per creaturas, non potest dici quod essentia divina respectu revelationis sanctorum sil speculum, praecipue cum sancti in via non videant Deum per essentiam. › — Hæc Bernardus; el satis conformiter dictis sancti Thomæ, *de Veritate,* q. 12, art. 6, ubi quærit : Utrum prophetic videant in speculo aeternitatis? Dicit enim sic : ‹ Speculum, proprie loquendo, invenitur in rebus materialibus; sed in rebus spiritualibus, per quamdam transsumplionem dicitur, per similitudinem acceptam a speculo materiali; ut scilicet in rebus spiritualibus dicatur esse speculum, illud in quo alia repraesentantur, sicut in speculo materiali apparent formæ rerum visibilium. Sic ergo dicunt quidam, ipsam mentem divinam, in qua omnes rerum relucent rationes, esse speculum quoddam ; et dici aeternitatis speculum, ex hoc quod est sternum, idest.

quasi ntrmiJatrm haliens. Dicunt ergo quod istud speculum potest videri dupliciter. Vel secundum essentiam mmiii, MTiinduin quod e>t lentitudinis objotimi; et sir non xidelur nisi a beatis, vol simpliciter, vel Mvmidum quid, sicut est in raptu. Vel pinui in ro n-aillent reuiiii similitudines; et sic proprie videtur u! speculum; ct hoc modo dicunt sjieculuio æteniiüitis vi&um a beatis angelis ante Miam bratitmliuom, et a prophetis. Sed hæc opinio non videtur rationali', propter duo. Primo, quia ip |Mvi» rorum in mente divina n-sultxmtes, non Mint aliud beeundum rem a divina essentia; sed hujusmodi species, vel rationes, distinguuntur in ipM sectmduni dixri'M·' ejus rrspetliH ad Creaturas diversas. Cugncttcero ergo divinam essentiam el species in illa rcMillanles, nihil c>l aliud quam cognoscere ipsam in sect relatam a<l aliud. Prius olautem cognoM ere aliquid in se, quam prout est ad aliud comparatum. Unde visio qua videtur Deus ut est rerum speries, prmsupponil illam qua videtur in se, ut tod essentia quædam, secundum quod est bealitudinis objectum. Unde inqiossibileest quod aliquis vulval eum secundum quod ν'Ispecies rerum, et non videat cum secundum quod est bealitudinis objectum. Secundo. quia <q»eciea alicupie rei invenitur in aliquo dupliciter : uno modo, sicut præexsbtens ad rem cujus est species; alio modo, sicut a re ipsa resultans. Illud ergo in «pio apparent specie rerum ut praTXMsh ntr.s ad icm, non |K>lest proprie dici speculum, sed mugis exemplar. Illud autem specuIum dici |w>hin quo rerum similitudines a rebus ip-is resultant. Quia ergo iri Deo sunt species vel rationes rorum ut præoxsi.stcnles ad rem, et non 111(2) ab ipsis j-ehiis resultantes, nusquam invenitur dii tum sancti quod Deus ait rerum speculum, sed magis quod ip>æ res creatæ sint speculum Dei : 1. Coi n//i. 13 (v. 12), Videmus nunc per *speculum* iu *migmate* Et ric etiam Filius dicitur s|>ccu-lum Patris, prout a Patre in ipso species divinitatis recipitur, vel respicitur, secundum qimd habetur. *Sapient* " (v. 26), *Candor enim* *luci* *:etcrn:i\ el speculum* *in macula.* Quod igitur dicitur a magistri prophetas videre in >|>eculo æternitatis, non sir intelligemhim quasi ipsum Deum ;vlei - num videant, prout esi speculum rerum; mx! quia aliquid creatum intuentur, in quo ipsa i lei nitas Dei repi'iCM-ut.dur. ut mc speculum teternilnlis intelligatur non quod est .elenium, sed quod est æh-rni-I.ıl»·ıu pt.lentans. * — Hæc ille. — Ex quibus patri quod nec Inali nec viatores viderit creatunis in Deo. proprie loquendo, ut lll «qieculo.

Ad va qu.r hnnlitcr «licit arguens, respondet iWmirdu», dicens ; «t De aliis autem qua· Deus proponit facere, venim «licit, quod non videntur ah munibus. Ex quo palet contradictio in dictis suis implicita : quia, si essentia divina esset speculum necessarium, necessario ostendens quidquid relucet in ea distincte, tunc ostenderet illud quod proponit facere, ideal, propositum suum, quod est idem cum ipso, et conditiones propositi, quæ, ut sunt in eo, sunt idem quod ipse; ergo, cum ipse ponat hoc, quod essentia «lirina talia non repnesentot necessario, quia videri potest sino istis, oportet concludere quod (x) nec alia repræsentat necessario et distincte intellectui ipsam non comprehendenti. Quod autem didi primum, scilicet: videri omnia in Deo pertinet ad essentiam bealitudinis, — contra Augustinum est, in libro *Confessionum* (lib. 5, cap. 4), qui dicit quod propter illa non est quis beatior; si autem Deum sine illis viderit, expresse dicit quod beatus est ; «u-go videre aliquam creaturam in Deo, non pertinet ad cssenlinm bealitudinis. d — Hæc Bernardus; ct satis conforniiter dictis sancti Thomæ, *de Vecilate9(*\. 8,art. i, in solutione duodecimi, ubi sic «licii : « Quamvis nulla cognitio creatnræ sit de substantia bealitudinis, quasi beatificans; tamen aliqua cognitio crealune perlinet ad beatitudinem, quasi necessaria ad aliipiem artum beati, etc., n ut supra (art. I, conci. 2, in fine) recitatum fuit. Et ista sufficiunt ad objecta Godofridi pro nunc.

II. Ad argumenta Durandi. — Ad objecta Durandi contra eamdem conclusionem, dicitur primo, quod rcscreatæ non repnusentantiir in divina essentia sicut res objecta· videntur in speculo. El «le hoc satis habitum est in prædiclis.

Dicitur secundo, quod res creatæ, vel creabiles, repræMmlanliir in divina essentia sicut conclusiones determinata· in univet>ali principio, scilicet sic uni-\«'tsdi (€) non solum secundum prædicationeni vel al^lniclioncm, sed etiam secundum virtutem; et hoc quoad aliqua, licet quoad alia sit dissimilitudo. Neç valet argumentum in oppositum ; quia major ejus esi falsa. Qui enim p«'rfecle cognoscit aliquod universale principium syllogisticum, statim, illo cognito, cognoscit in illo mullas conclusiones, sine applicatione el sumptione sub illo. Sed arguens videtur deceptus fuisse in hoc quod non distinxit inter hoc quod est non cognoscen? conclusionem in principio, et hoc «pioil esi non (γ; cognoscere conclusionem ex principio; quæ tamen multum differunt. Et in -ecnndo siquidem verum est quod conclusio non cognoscitur ex principio, nisi per sumptionem minoris sub ij»M), et deductionem syllogisticam ; s« «l hoc non O|M)rt<!l csh· in primo. D«» prædiclis sanctus Thomas, *de Veritate,* <(.8, ari. 15, ubi sic dicit : α Differt cognoscere aliquid in aliquo, et aliquid ex aliquo. Quando enim aliquid in aliquo cognoscitur, uno motu fertur cognoscens in utrumque; sicut

(a) *tfuthi.* — *qitta* Pr.
(Γ») uritienali. — *univertale* Pr.
(7) *non.* — Om. Pr.

Ii) σ/ïΛ u/ — ul ru>n pr.

patet quando aliquid cognoscitur in aliquo ut in forma cognoscibili. Et talis cognitio non ost discursive. Nec differt ad hoc uhum aliquid videatur (3) in propria specie, vel aliena : visus enim non dicitur conferre videndo Inpidern per speciem a lapide acceptam, neque videndo lapidem per speciem ejus in speculo resultantem. Sed lune dicitur aliquid cognosci ex aliquo, quando non est idem motus in utrumque, sed primo movetur intellectus in iinuiti, ct cx hoc movetur in aliud. Unde hic est quidam discursus, sicut palet in demonstrationibus. Primo enim intellectus fertur in principia tantum, et secundario per principia in conclusiones. * — Ilice ille. — Eamdem distinctionem ponit, I p., q. 14, ari. 7, ubi sic dicit : α Procedentes a principiis ad conclusiones, non simul utrumque considerant; quia discursus talis esi procedentis de nolo ad ignotum. Unde manifestum est quod, quando cognoscitur primum, adhuc ignoratur secundum. Et sic secundum non cognoscitur in primo, sed ex primo. Terminus vero discursus est, (piando secundum videtur in primo, resolutis effectibus in causas; ct hinc cessat discursus. * — Ikoc ille. — Item, q. 58, ari. 3, sic dicit : « Inferiores intellectus hominum per quemdam motum et discursum intellectualis operationis perfectionem el cognitionem veritatis adipiscuntur, dum scilicet ex uno cognito in aliud cognitum procedunt. Si nutem stnlim in ipsa cognitione principii, inspicerent quasi nolas mimai conclusiones consequentes, in eisdiscursns locum non haberet. El hoc est in angelis: quia statim in illis qu:e(6) primo naturaliter cognoscunt, inspiciunt omnia quæcumque in eis cognosci possunt. Et ideo dicuntur *intellectuales :* quia etiam apud nos, quæ slalim naturaliter apprehenduntur, *iittcllhji* dicuntur; unde *intellectus* dicitur habitus primorum principiorum. Anima? vero humaine, qme veritatis notitiam per quemdam discursum acquirunt, *rationales* vocantur. Quod quidem contingit ex debilitato intellectualis luminis in eis. Si enim haberent plenitudinem intellectualis luminis, sicut angeli, slatim in primo aspectu principiorum totam virtutem eorum comprehenderent, intuendo quidquid ex eis syllogizari posset».— Hæc ille.—Simile dicit, art. i. Item, *de Veritate,* q. 8, art. tO, sic dicit û Qui est elevations intellectus, ex paucis principiis penes se retentis (6) hnbel in promptu procodore nd varias conclusiones, nd (pias pervenire non possunt qui SUnt hebetioris ingenii, nisi per varias inductiones, el per principia particulariter coaptata conclusionibus. Unde, cum in Deo sil perfectissima virtus, el puritas artus, ipse per unum, quod est essentia sua, omnia operatur et omnia cognoscit efficacissime. Ab i|Ka autem effluunt ₹ratione rei uni inlelligibiliUm in angelis, non quidem ad causandum res, sed ad cognoscendum, Unde quanto in angelo fuerit plus de uri 11, et mimis de potentia, tanto emanatio hujusmodi rationum minus in ipso multiplicatur, ct virtue i?jus cognitiva erit efficaciôr. Et, secundum hoc, superiores angeli cognoscunt ₹e per formas magis universales quam inferiores. › — 11.it ille — Similia ponit, I p., q. 55. art. 3, dicens : · Quanto angelus fuerit superior, lanio per (6) pauciore- *peeks universitatem intelligibilium apprehendere poterit. El ideo oportet quod ěju form.v sint universaliores, quasi ad plura se extendentes unoquæque earum El ₹mju exemptum in nobis prospici potest· Sunt enim quidam, qui veritatem intelligiliilem rapere non possunt, nisi eis particulntiin per singula explicetur; et hoc ex debilitate intellectus eorum contingit. Alii vero, qui sunt fortioris intellectus, ex paucis multa capere pos.-nnt. » — Hæc ille. — Item, ibidem, in responsione ad secundum, sic dicit : « Cognoscere aliquid in universali, dicitur dupliciter. I no modo, ex parte rei cognitæ, ut scilicet solum cognoscatur universalis natura rei. Et sic cognoscere aliquid in universali est imperfectius ; imperfecte enim cognosceret hominem, qui cognosceret de eo solum quod est animal. Alio modo, ex parte medii cognoscendi. El sic perfectius est cognoscere aliquid in universali : jierfeclior enim est intellectus qui per unum universale medium potest singula propria cognoscere, quam qui non potest. › - Hæc ille. — Ex quibus patet falsitas majoris argumenti in oppositum deducti; et quod intellectus perfectus et elevatus, per unum universale principium syllogisticum potest multas cognoscere conclusiones, sine aliqua sumptione et applicatione farta sub ipso. Et sic restat quod modus (pio creatura? videntur in divina essentia, assimilatur illi modo quo conclusiones videntur in principio, sed non illi modo quo videntur ex principio.

Dicitur tertio, quod, dato quod r» ^ creata» reproesententur in divina essentia eo modo quo causa représentât effectum, ex hoc non sequitur quod videns divinam essentiam necessario videat omnes quidditntes rerum creabilium in divina essentia, quantum ad id quod sunt, sicut dicit aiguens. Nec valet sua prolmtio; quia major argumenti est falsa. Nec valet probatio ejus : quin, licet non sit impedimentum ex parte di vime essentia» rvpnvbcn tantis, est tamen delectus ex parts intellectus creati, qui non unitur divina» essentia» secundum totum suum posse, nec ut est ratio el species omnium, ut sa?pe dictum fuit prius. Nec valet quod dicit arguens, quod si intellectus potest in divinam essentiam omnia repræsentantem, potest in omnia per eam repnvsentata ;

(3) *videatur.* — ιπιiαiιπ· Pr.
(β) gur. — gm Pr.
(γ) *retentit,* — *attentu* Pr.

(3) *dicent.* — Om. Pr.
(fi) per. — Om. Pr.

hujus enim conclusionis nullitas sii|>eriiis (x) est ostensa. Unde sanctus Thomas, I p., q. 12, art. 8, in solutione tertii, sic dicit : ‹ Licet sit majus videre Deum quam omnia alia, tamen majus est sic videre Deum quod omnia alia in eo cognoscantur, quam videre sic ipsum quod non omnia, sed pueiora vel plura in eo cognoscantur. Jam enim ostensum est quod multitudo cognitorum in Deo, consequitur modum videndi ipsum, vel magis perfectum, vel minus perfectum. › — Hæc ille. — Item, *de Veri-(ale,* q. 20. art. 5, in solutione secundi, sic dicit : ‹ Semper illud per quod alterum cognoscitur, se habet in ratione magis noli, etc., › ut piius (6) recitatum fuit, cum multis aliis ad hoc propositum facientibus.

Dicitur quarto, quod distinctio quam facit arguens, scilicet quod videns Deum cognoscit omnia creabilia, quantum ad illud quod sunt, sed non an sint, non valet. De hoc Aureolus, in suo *Quodlibeto,* q. 10 (γ), contra Durandum arguit sic: « Illa, inquit, videntur æque necessario, visa divina essentia, quæ æquali necessitate cl immutabilitate repræsentantur in ipsa. Sed, stante determinatione divinæ voluntatis ad exsistentiam vel non exsistentiam alicujus rei, divina voluntas et sua determinatio æque immutabilis est respectu exsistentiarum sicut essentia respectu quidditatum. Ergo beatus æque necessario, videndo divinam voluntatem et ejus determinationem, cognoscit rerum exsistentias vel non exsistentias, sicut, videndo divinam essentiam, videt quid·ditetes. — Confirmatur : Quia essentia, et voluntas, et nutus, seu determinatio voluntatis, idem sunt in Deo; et ideo beatus totum videt; et, per consequens, sicut videt repnesenlala per essentiam, sic determinata per voluntatem. — Pneterea : Aut Deus cognoscit rerum exsistentias, cognoscendo determinationem et nutum suæ voluntatis; aut cognoscit eas ex hoc quod est earum similitudo eminens et exemplar, sicut et quidditatum. Sed non potest dici primum : quia tunc non cognosceret mala et peccata, cum voluntas Dei non determinet voluntatem creatam ad peccandum, immo ipsa se prédéterminât; unde non se habet divina voluntas ad talia (δ) nisi permissive; et, per consequens, non potest Deus determinate cognoscere per suam permissionem ad quam pariem se determinat creata voluntas, cum utramque partem contradictionis Deus permittat. — Rursus : Si cognoeceret Deus res esse vel non esse ex sola determinatione suæ voluntatis, jam non cognosceret rerum exsistentias in se, sed potius quasi arguilive, ex earum causa. Et iterum, si cognosceret per hunc modum Deus res esse vel non esse, scilicet cognoscendo nutum et determinationem suæ voluntatis, cum beati videant divinam essentiam cum voluntate et quidquid est reale in Deo, oportebit quod videant res exsistere vel non exsistere per illam determinationem. Relinquitur ergo quod Deus vident exsistentias rerum, inquantum sua essentia est similitudo eminens et exemplar non solum quidditatum, sed etiam exsistentiarum; et, per consequens, æquali necessitate videbunt beati exsistentias sicut quidditates. — Si dicatur quod determinatio divinæ voluntatis, etsi sit eadem cum divina essentia, differt tamen ratione, et, ut sic differens, potest occultari beatis, — non valet. Primo quidem, quia determinatio prædicta, prout est causa exsistentiarum, est quid reale; alioquin ens rationis esset causa entis realis efficiens vel productiva; quod est impossibile. Secundo, quia omne ens rationis fundatur in ente reali, scilicet quod, cognito illo ente reali, intellectus potest assurgere ad ens rationis quod fundatur in eo; et, per consequens, beatus videns realitatem divinitatis et ejus voluntatis, assurgere poterit ad cognoscendum determinationem, quæ differt sola ratione. Et iterum : quomodo potest esse contingens determinatio voluntatis, et per consequens latere intellectum beati, realitate importata per ipsam, scilicet divinitate exsistente, necessaria? Hoc impossibile est videre. — Pneterea : Intentio est Augustini. *Super Genesim ad litteram,* lib. 2, cap. 8, et lib. 4, cap. 24, 26 et 28, ubi loquitur de ista materia, quod angeli beati, videntes res in Verbo, cognitione matutina, ac deinde in proprio genere, cognitione vespertina, non solum videbant quiddilates, immo exsistentias. Unde dicit quod in ipso Dei Verbo prius viderunt universam omnem creaturam, in quo, scilicet Verbo, ipsam non factam esse, sed flendam fuisse, cognoverunt; et subdit quod prius videbant in Verbo quomodo dicebat Deus, *Fiat lux,* deinde viderunt factam lucem, sicut Scriptura (Genes., 1, v. 3) dicit, *Et facta est lux.* Non est ergo verum quin videntes divinam essentiam æque cognoscant rerum exsistentias sicut quiddilates in Verbo. ® — Hæc Aureolus, in forma. — Et quidem bene concludit contra hominem, licet aliqua interserat neganda secundum rei veritatem, pnesertim de distinctione rationis : quia, secundum illam viam, probaretur quod quicumque videt in Deo unam ideam, videret omnes ; et quod qui videt essentiam divinam ut est ratio unius creature, videret eam ut est ratio omnium ; quod est negandum, secundum positionem sancti Thomæ. Item, aliud falsum assumit, scilicet quod, stante determinatione divinæ voluntatis ad exsistentiam vel non exsistentiam alicujus rei, æque necessaria est voluntas respectu exsistentiarum sicut essentia respectu quidditatum : hoc enim falsum est, quia prima necessitas est

(·) Cfr. pnr^ertim ea quæ dicit Auctor, ante responsionem •d primum Godofndi, quando ostendit conclusionem Henna esse veram, *cd male pfobatam.

(4) Cfr. responsionem datam ab Auctoro ad tertium Godofridi.

(γ) *Quodlib.* 10, art. 1.

(4) *ad talia.* — Om. Pr.

solum ex suppositione, alia vero non est ex suppo· sitione, ut dictum fuit in 1. *Sententiarum* (a).

III. Ad argumenta Aureoli. — Ad objecta Aureoli contra eamdem conclusionem, nunc restat dicere. Ideo primo, generaliter ad omnia, dicitur quod probatio sancti Thomæ, qua infert quod, si intellectus creatus in divina essentia videret omnia quæ Deus videt in ea, jam comprehenderet divinam potentiam et virtutem creativam aliquo modo comprehensionis, licet forte non omnimoda comprehensione, sufficiens est et bona. Et de hoc salis dictum fuit in praecedentibus; nec o|»ortet ulterius replicare.

Dicitur secundo, quod prima consequentia in oppositum facta non valet. Quia, licet infinitas intensiva divinæ potentiæ sit intimior eidem divinæ potentiæ quam extensiva, secundum unum modum loquendi, et hoc secundum *esse;* tamen infinitas extensiva est divinæ virtuti intimior, secundum rationem, et secundum nostrum modum intclligendi, sic intelligendo, quia universitas creabilium, quæ est infinita, vel totum ens creabile, vel possibile proportionatum divinæ virtuti, quod est infinitum extensive, est objectum dictæ virtutis et polentiæ adæquatum, ut virtus est, ut potentia est. Et ideo per talis objecti infiniti perfectam cognitionem, vel claram visionem, diflinibilis est et comprehensibilis est divina virtus et potentia creativa, inquantum est virtus vel potentia, immediate, et. comprehensa tali virtute, comprehenderetur divina essentia tanquam per propriam et adæquatam passionem; non autem per talem infinitatem intensivam, quæ formaliter non addit supra id cujus est (6) aliquod absolutum divinum, sive sit essentia, sive potentia vel virtus, nisi solam negationem. Et idem dico de infinitate extensiva, ut infinitas est, et quantum ad illam negationem quam importat. Tamen, ut dictum est, totum ens creabile, vel universitas creabilium, quæ fundant talem infinitatem, sunt sufficiens medium ad diffinitivo et comprehensive cognoscendam divinam potentiam et virtutem creativam. Cujus ratio est : quia, perfecte cognito objecto alicujus potentiæ, potest cognosci perfecte talis potentia vel virtus; proprium autem et adæquatum objectum divinæ virtutis et potentiæ creativæ esi universitas creabilium, vel totum ens creabile; ideo, illo cognito, jam haberetur diffinitio divinæ virtutis; non autem ex cognitione negationis quam importat infinitas intensiva divinæ potentiæ, vel extensiva. De pncdictie sanctus Thomas, *de Potentia Dei,* q. 1, art. 2, sic dicit : ‹t Infinitum dicitur dupliciter. Uno modo, privative; et sic dicitur infinitum quod natum est haliere linem et non habet. Tale autem infinitum non invenitur nisi in quantitatibus. Alio modo dicitur infinitum negative, idest, quod non habet finem. Infinitum autem primo modo acceptum, Deo convenire non potest: tum quia Deus est absque quantitate; tum quia omnis privatio imperfectionem importat, vel designat, quæ longe a Deo <Ml. Infinitum autem dictum negative, convenit Deo quantum ad omnia quæ in ipso sunt : quia nec ëp aliquo finitur, ner e-jns essentia, nec sapientia, nec bonitas, nec potentia; unde omnia in ipso sunt infinita. Sed de infinitate ejus potentiæ specialiter sciendum est quod, cum j»olenlia activa sequatur actum, quantitas potenti.c -equitur quantitatem actus : unumquodque enim abundat tantum in virtute agendi, quantum est in actu. Deus autem est actus infinitus. Quod |>alet ex hoc quod actus non finitur nisi dupliciter : uno modo ex parte agentis, sicut ex voluntate artifici- recipit quantitatem et terminum pulchritudo domus; alio modo ex parte recipientis, sicut calor in lignis determinatur et quantitatem recipit secundum dispositionem lignorum. Ipse autem divinus actus non finitur ex aliquo agente; quia non e>l ab alio, sed est a seipso. See finitur ex aliquo recipiente : quia, cum nihil potentiæ posaivæ ei admisceatur, ipse est actus purus, non receptus in aliquo; est enim Deus ipsum esse suum, in nullo receptum. Unde jialet quod Deus est infinitus. Quod sic videri potest : *Esse* hominis terminatum est ad hominis speciem, quia receptum est in natum speciei humanæ (et simile e>t de esse equi, \el cujuslibet creatura); *esse* autem Dei. cum non sil in aliquo receptum, sed sit esse purum, non limitatur (a) ad aliquem modum perfectionis essendi, sed lotum in se habet; et sic, sicut *esse* in universali acceptum ad infinita se potent extendere, ita divinum esse infinitum est. Et ex hoc jvalel quod sua virtus, vel potentia activa, est infinita. Sed sciendum quod, quamvis divina potentia habeat infinitatem ex essentia, tamen ex hoc ipso quod comparatur ad ea quorum est principium, recipit quemdam infinitatis modum quem osenlia non habet. Nam in objectis potentiæ multitudo quædam (6) invenitur; in actione etiam (γ) invenitur quauiam intensio secundum efficaciam agendi. Et sic potest potentiæ activa? attribui quædam infinitas, secundum conformitatem ad infinitatem quantitatis et continua? et discreta? : discreta? quidem, secundum quod quantitas |>otentiæ attenditur in hoc quoti |>olesl in mulla ve) pauca objecta, et hæc vocatur quantitas extensiva; continua? vero,secundum quod quantitas potentia' attenditur in hoc quoti remisse vel intense agit, et sic vocatur quantitas intensiva.

(λ) Cfr. prxserlim 1. *Sentent.,* dist. 15, q. 1, art. 2. conci. 8 (vol. 2. P 'I 571

(6) *id cujiu ett* — Om, Pr.

( ) *limiratur.* — *linntaluni* Pr.

( ) in *objecti» potentiK multitudo qmcdani.* — in *nobu multitudo quxdani petentia* Pr.

(γ) *etiam.* — mini Pr.

Prima autem quantitas convenit potentiæ respectu objedorum; secunda vero respectu actionis. Istorum enim duorum potentia activa est principium. Utroque autem modo divina potentia est infinita : nam nunquam tot effectus facit, quin plures facere possit; nec unquam ita intense operatur, quin intensius operari possit. Intensio autem.in divina operatione attondenda est non secundum quod operatio in operante, quia sic semper est infinita, cum operatio Dei sit divina essentia; sed attendenda est secundum quod attingit effectum; sic enim a Deo quætlam moventur efficacius, quædam minus efficaciter. » — Hæc ille. — Ex quibus jvatet primo, quod inflnilas in divinis, qualitercumque sumatur, importat formaliler negationem. Secundo, quod divina potentia tripliciter potest dici infinita. Tertio, quod infinitas intensiva, sicut et extensiva divinæ potentiæ, attenditur proprie quantum ad extrin->eca : utputa, quia intensiva respicit multiplicem motionem et passionem creature; extensiva vero respicit multitudinem effectuum creabilium. Et sic, proprie loquendo, infinitas intensi va non est intimior divinæ potentiæ quâm infinitas extensiva. Vemmtamon, si vocemus infinitatem inlensivain divinæ lætentiæ illam infinitatem quæ convenit sibi ex parte divinæ essentiæ, vel divinæ ar.tualilalis, aut divini ease, tunc possel concedi quod talis infinita- intensive intimior est divina· potentiæ quam infinitas extensiva. Verumtamen, ut dictum est, illius cognitio non ita infert comprehensionem divinæ potentiæ, sicut cognitio infinitatis extensivæ quoad objecta, ut supra dictum est.

Dicitur tertio, quod secunda consequentia formalis, vel forma arguendi, non valet, qua scilicet infertur quod, si videns plura in Verbo quam prius videret, perfectius videt Verbum quam prius, tunc in qualibet revelatione quam Deus facit beato, perfectius videret Verbum quam prius. Nullitas enim hujus consequentia.·, et multarum aliarum sequentium, patet : quia tales nova» revelationes facta beatis non fiunt in eis fonnaliter per visionem Verbi, sed alio modo, secundum quod ponit sanctus Thomas, *dc \eritatct* q. 8, art 4. Ibidem enim, in solutione dreimiquarti argumenti, sic dicit ; ‹t Volubilitas cogitationum, qua· a beatis angelis removetur, dupliciter potest inlelligi. Uno modo, ut cogitatio dicatur volubilis propter discursum de effectibus iu causis, vel econverso; qui quidem discursus rationis est proprius, quam claritas intellectus angelici excedit. Alio modo volubilitas potest referri ad succensionem eorum quæ cogitantur. Et sic sciendum est quod, quantum ad illam cognitionem qua angeli cognoscunt res in Verbo, non potest esse successio, quia per unum diversa cognoscuntur; «ed quantum ad ca quæ cognoscunt jwr species innatas, vel propter illuminationes superiorum, est ibi successio. » — ll.ee ille. — Item, ibidem, in solutione deciruiquinti, sic dicit : α Visio Lentitudinis est illa qua videtur Deus per essentiam, et res in Deo. El in ista non est aliqua successio, nec angeli in ea proficiunt, sicut nec iu Lentitudine.Sed in visione rerum per species innatas, vel per illuminationes superiorum, proficere possunt. » — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione septimi, sic dicit : α Alieni viatori Deus possel tot revelare, quod plura de creaturis intelligerel quam intellectus comprehensuris. Et similiter Deus posset cuilibet comprehensori inferiori revelare omnia quæ superior intelligit, aut etiam plura. Sed nunc de hoc non quærimus, sed solum de hoc, an, ex hoc quod essentiam Dei videt aliquis intellectus creatus, sequatur quod omnia cognoscat. » — Hæc ille. — Similia dicit. l p., <|. 12, art. 10; et q. 58, art. 2. liem, 4. *Sentent t* dist. 19, q. 2, ait. 5, in solutione duodecimi. Ex quibus patet quod quilibet beatus, in primo instanti suæ Lentitudinis, tot videt in divina essentia, quot unquam visurus est in eadem; licet pistea possit plura videre quam prius,per illuminationem alicujus beati superioris, vel revelationem immediatam ipsius Dei. Sed talia objecta noviler cognita non cognoscuntur nec videntur in Verbo, nec eodem actu quo videtur Verbum, vel divina essentia, sed per alios actus non beatificos.

Dicitur quarto, quoti tertln consequentia principalis, vel forma arguendi, qua infertur quod videns aliquam creaturam creari a Deo, comprehenderet virtutis suæ infinitatem, etc., — non valet. Nec habet apparentiam : quia, ul dictum fuit, ex cognitione infinitatis divinæ potentiæ non comprehenditur divina potentia, sed solum ex cognitione sui proprii et adæquali objecti, vel termini, qui est universitas creabilium.

Dicitur quinto, quod quarto forma ibidem adducta non valet, qua scilicet infertur quo<l divina essentia non esset exemplar creature, nisi ul est visa sub tali gradu. Dicitur enim quod divina essentia semper in se est exemplar cujuslibet creaturae, sive videatur ab intellectu creato, sive non videatur: talis enim visio non dat essentiae divinæ, nec tollit quod sil exemplar alicujus creature vel omnium. Sed dicitur quod intellectus creatus non potest videre divinam essentiam, ul est exemplar talis vel talium creaturarum, nisi videat eam sub tali vel tali gradu : ita quod, quanto sub intensiori gradu videtur, tanto ut plurimum ralio, vel species, vel exemplar, vel idea videtur. — Ad ea vero quæ ulterius infert arguens, de visionibus vel revelationibus Petro et Lino, vel superiori el inferiori beatis, — patet responsio per prædicta : quia intimus beatus potest plura scire dc creaturis quam supremus, per divinam revelationem; sed hoc non potest fieri ex visione Verbi, nec per cognitionem matutinam, sed solum per vespei linam.

Dicitur sexto, quod confirmatio consequenter

adducta non valet. Quia, licet universitas producibilium vel creabilium non adæquet divinam virtutem vel potentiam creativam ut est quædam res vel essentia, tamen adæqual eam ut est potentia vel virtus relativo dicta ad suum objectum, sic quod talis universitas est effectus proprius et adœquatus divinæ potentiæ creativæ, et est maximum in quod pôtest Et consequenter, ex clora, propria et distincts cognitione vel visione talis objecti vel termini cornlativi, divina potentia vel virtus creativa aliquo modo comprehenderetur. De hoc Petrus de Palude, 4. *Sentent.,* dist. 49, q. 2, art. 2, ubi sic arguit : < Non oportet Deum comprehendi ad hoc quod per Deum videantur infinita possibilia; quia quando effectus non adæquant causam, possunt cognosci per eam apprehensam, licet non comprehensam. — Solutio ; Quando effectus non adæquant causam nec secundum id quod est, neque secundum id quod causa est, utpote quia in se nobilior est, et ad alios effectus potest, tunc non oportet comprehendere causam, ut per eam cognoscatur effectus, nec ut est, nec ut causa est; sicut possumus cognoscere vermem in sole, cognoscendo virtutem ejus per quam producit (a) vermem, non cognoscendo illam per (piam producit murem, nec substantiam ejus. Sed quando effectus adaequat causam secundum essentiam, non potest perfecte cognosci per eam, nisi comprehensam; sicut in demonstratione potissima, quæ est per causam univocam. Et similiter, quando effectus adæquat causam secundum quod causa est, etsi non sôcûndum quod substantia est (adæquat dico non secundum nobilitatem, sed secundum proportionem, quia nec causa potest in plura, licet sit nobilior; sicut in causa æquivoca particulari, aut sicut in universali, enumeratis omnibus effectibus). Unde ad hoc quod omnes effectus solis cognoscantur perfecte et determinate in sole, oportet comprehendere solem, etsi non ut sol est, tamen ut causa principalis eorum : quia oportet ipsum cognoscere et quoad virtutem qua producit vermem, et qua producit murem, el sic deinceps; licet non oporteat ipsum comprehendere secundum quod sol e^t; quamvis etiam non possit bene comprehendi ista virtus rei, nisi comprehendatur essentia rei, quæ est ei proporl innata. Et sic est in proposito: quia effectus Dei possibiles, si non adæquant suam causam nec quoad essentiam nec quoad nobilitatem virtutis, licet sint infiniti, tamen adæquant quoad proportionem agendi; quia scilicet Deus non potest plura producere quam possint produci ab eo. El ideo non possunt cognosci omnia producibilia a Deo distincte, nisi perfecte cognoscatur virtus productiva. Et quia secundum diversa attributa est productiva diversorum, el secundum infinita infinitorum, non |>ossunt cognosci infinita producibilia distincte, nisi cognoscantur infinita attributa distincte; ad quod oportet Deum comprehendi, cum in Deo non sint plures perfectiones quam infinitæ, et cum Dei solitantia sit ejus virtus. » — Hæc Petrus: ct bene quantum ad propositum perlinet ; præter hoc quod dicit, quod divina essentia secundum infinita attributa est productiva diversarum creaturarum infinitarum. Hoc enim est dubium, et forte falsum. Sed de hoc non est cura in proposito.

Dicitur Septimo, quod Instantia quam arguens inducit de proprietatibus absolutis aut relativis, aut personis visis in divina essentia, citra comprehensionem, non valet. Quia visio prodictorum consequitur necessario visionem rei et essentiæ oblatae videnti, quantumcumque debiliter videatur; quia omnia illa æque offeruntur in se sicut divina essentia. Sed visio rerum creabilium in divina essentia non necessario consequitur visionem divinæ essentia», sed modum videndi, intensum vel remissum; quia talia non offeruntur videnti dhinain essentiam in se, Sed in alio, ut supra dictum fuit. Conceditur tamen quod ex visione omnium creabilium vel pn>ducibilium a divina potentia vel virtute, si talis visio fieret per species creatas et visione vespertina, el non in Verbo nec visione matutina, ex tali visione universitatis creabilium non argueretur perfecta ct simpliciter comprehensio divinæ potentiæ vel virtutis, aed solum comprehensio secundum quid : quia divina potentia in lah casu non comprehenderetur quoad suum absolutum, sed solum quantum ad suos respectus et habitudines quas habet ad creaturas producibiles, et non ut quædam substantia est, sed ut potantia vel virtus, aut tale quid relative designatum. Cum quibus tamen stant dicta sancti Thomæ superius recitata, quod universitas creabilium non possel cognosci visione matutina et ex visione Verbi, nisi ipsa divitia potentia el essentia simpliciter et perfecte comprehenderentur. Cujus causa postea dicetur.

Dicitur octavo, quod prima pars responsionis quam dat ad nwtivum sancti Thomæ, non valet. Cum enim dicit quod creaturo non videntur in divina essentia sicut in causa efficiente, sed sicut in exemplari, vel idea, vel causa formali, etc., quidquid sil de hoc, quin non referi ad propositum, dicitur quod, hoc concesso, adhuc non habetur quod ex visione exemplaris videantur omnia exemplata, nisi exemplar comprehendatur, nisi species, vel ratio, vel forma objecti cognoscibilis uniatur intellectui creato secundum totum posse suum; quod non potest contingere in visione qua intellectus creatus videt divinam essentiam, ul superius sæpius dictum fuit.

Dicitur nono, quod ultima pars illius responsionis non valet. Quia in argumento sancti Thomæ nullum incidit sophisma, nec fallacia, vel paralogismus, concessis his quæ arguens concedit. Ipse enim con-

(a) *producit, — cognoscit* Pr.

IMF'

ceiit hoc antecedens : *quicumque perfectius videt divinam essentiam, plura videt in ea.* Tunc recito argumentum sancti Thomæ, *de Veritate,* q. 20, art. 5, ubi arguit sic, pro conclusione : « Quanto aliquod principium videtur perfectius, tanto in eo plura cognoscuntur. Sed Deus perfectius cognoscit seipsum quam anima Christi. Ergo plura in seipso cognoscit quam anima Christi cognoscat in Verbo. Sed Deus nihil aliud cognoscit in se quam illud quod est, vel fuit, vel futurum est, vel potuit esse vel fuisse vel futurum esse. Ergo anima Christi non cognoscit omnia ista, d — Hæc ille. — Ex quibus patet quod ista duo sunt convertibilia : qui perfectius cognoscit Verbum, plura in Verbo videt; et econtra. Et per consequens, arguendo ab uno ad aliud, nullum incidit sophisma. Idem dico de cognitione effectuum in causa, et conclusionum in principio. Sicut tamen prædictum est, cognitio plurium effectuum aliunde quam ex cognitione causæ, vel conclusionum plurium aliunde quam ex cognitione principii, non infert perfectiorem cognitionem causæ, vel principii. Palet ergo, ex pnedictis, quod, si aliquis intellectus cognitione divinæ essentiæ videret omnia Deo possibilia, talis comprehenderet divinam virtutem, non solum ut virtus est, sed ut essentia vel substantia est. Secus est si talia cognosceret cognitione vespertina.

Dicitur decimo, quod alia quæ fioaliter arguens adducit ad infirmandam consequentiam sancti Thomæ, non valent. Quod enim dicit, quod principium in quolibet gradu cognitum, est causa omnium conclusionum, etc., solutum est supra : quia, licet in quolibet gradu cognitum, sit causa conclusionum, non tamen in quolibet gradu cognitum, est actualis causa cognitionis omnium conclusionum, sed solum in potentia vel habitu; nec in quolibet gradu cognitum cognoscitur ut causa omnium conclusionum. Quod autem addit ulterius, quod principium perfectius cognitum, est causa perfectioris cognitionis conclusionum, sed non est causa cognitionis plurium conclusionum, — falsum est, et contradicit illis quæ in eadem responsione concesserat ; et, præter hoc, contradicit veritati. Et hæcsufficiant ad objecta ejusdem contra primam conclusionem.

§ 2. — Ad argumenta contra secundam conclusionem

Ad argumenta Aureoli. — Ad ea quæ objicit contra secundam conclusionem, dicitur primo, quod argumenta illa, si aliquid probant, non aliud concludunt nisi quod omnia quæ beati vident in Verbo, vident simul, et non vidént modo plura, modo paucióra, nunc unum, nunc aliud. Hoc autem non est contra conclusionem nostram, nec contra sanctum Thomam, immo pro una conclusione quam ipse ponit, i p., q. 12, art. 10, ubi sic dicit : ‹ Ea quæ videntur in Verbo, non successive, sed simul videntur. Ad cujus evidentiam considerandum est quod ideo nos non possumus simul mulla intelligere, quia multa per diversas species intelligimus ; diversis autem speciebus non potest intellectus unus simul actu informari ad intelligendum per eas, sicut nec unum corpus potest simul diversis figuris figurari. Unde contingit quod, quando aliqua multa una specie intelligi (rossunt, simul intelligiintur; sicut diversu' partes alicujus totius ; sed, si singula» propriis speciebus intelligantur, successive inlelligunlur, et non simul. Ostensum est autem quod ea quæ videntur in Deo, non videntur singula per suas similitudines, sed omnia per unam essentiam Dei. Unde simul, non successive, videntur, b — Hæc ille. — Similia dicit, *de Veritate,* q. 8, ari. 4, in solutione septimi et decimiquarti et decimiquinti, ul superius (a) fuit recitatum. Item, q. 20, ari. 5, sic dicil : ‹ Quidam dixerunt quod anima Christi aclu non videt omnia quæ Deus potest facere, videt tamen in habitu. Ha enim perfecte cognoscit Verbum, ut quidquid velit cognoscere, convertendo se ad Verbum, ejus cognitionem in Verbo accipiat; quamvis non semper speculatur omnia in aclu quæ potest in Verbo cognoscere. Sed istud non videtur verum : quia anima Christi, el quilibet beatus, quantum ad visionem beatam, qua videt Verbum el res in Verbo, non patitur successionem in intelligendo; quia, secundum Augustinum, 15. *de Trinitate* (cap. 16)» in patria non *erunt cogitationes volubiles.* Unde oportet ponere quod anima Christi omnia quæ habitu videt in Verbo, actu etiam in eo videat. Et huic consonat dictum Philosophi *(Magn. Moral.,* lib. 2, cap. 11), qui vult felicitatem non esse secundum habitum tantum, sed secundum actum. Et praterea, sicut inconveniens est ponere operationem creatam, unam exsistentem, extendentem se ad omnia qûæ Deus potest facere; ita etiam inconveniens est ponere respectu eorumdem unum habitum creatum. » — Hæc ille. — Similia ponit, 3. *Contra Gentiles,* cap. 60.

Dicitur secundo, quod positio arguentis ponentis quod eodem aclu quo videtur Verbum, non videlur ab intellectu creato aliqua creatura cognitione propria el distincta, sed solum ul in quodam objecto supereminenti, nova est, et vana, et contra communem doctrinam, el contra Sanctorum auctoritates.

Dicilur tertio, quod illa distinctio triplicis notitiæ beatorum quam arguens ponit (quarum primam notitiam dicit esse (€) claram visionem divinæ essentiæ; secundam vero vocat notitiam matutinam,quæ est creaturarum, causata a notitia Verbi ; tertiam vero vocat vespertinam, quæ est creaturarum per proprias species), voluntaria est, et contra commu-

te) Cfr. § præc., Ill, dictum tertium.
(βi *notitiam dicit eue. —dicit eue notitiam* Pr.

nem doctrinam doctorum, qui visionem Verbi et visionem matutinam creaturarum in Verbo dicunt esse eumdern actum realiter, et non duos. Et pneterea, omnia argumenta quæ iste facit contra ponenles creaturas videri successive in Verlx), et eodem actu quo videtur Verbum, possunt reduci contra notitiam matutinam, quam iste ponit, immo contra visionem clararn divinæ essentiæ. Nam iste ponit in dicta determinatione Suæ conclusionis, quod ex notitia beatifica divinæ essentiæ, Unquam ex cognitione causæ vel principii, resultat cognitio mdutina creaturarum, lanquam conclusionum ex principio, el hoc, nunc unius crealune, nunc alterius, nunc plurium, nunc pauciorum, sive intensive aut remissive, sive quacumque mutatione vel alteritate beatilicio visionis; quod non videtur intelligibile, nisi dicatur, sicut dicebant antiqui, quod visio divinæ essentiæ se habet respectu beati per modum habilus, quo scilicet potest uti ad infinita, el quod æquipollet uni actui vel habitui infinito; quod est improbabile.

Et ista sufficiunt ad objecta contra conclusiones.

Ad argumentum principale pro quæslione (α), patuit superius (6) responsio per prædicla.

Et hæc de quæslione sufficiant. De qua in æternum benedicius Deus. Arnen.

UTRUM ANIMA A CORPORE SEPARATA ALIQUID COGNOSCAT VEL LNTELLIGAT

IRCA quinquagesimam distinctionem 4. *Sententiarum* el ultimam, quæritur primo : Utrum anima a corpora separata aliquid cognoscat vel intelligat.

El arguitur quod non. Quia, si anima separata aliquid intelligit, oportet quod per aliquas species intelligat. Sed non intelligit per species innatas; quia a principio est sicut tabula rasa, in qua nihil est scriptum. Neque per species quas abstrahit a rebus; quia non habet organa sensus el imaginationis (γ), quibus mediantibus species intelligibiles abstrahuntur a rebus. Neque etiam per Species prius attractas, el in anima conservatas; quia sic pueri nihil intelligerenl post mortem. Neque etiam per species intelligibites divinitus influxas; hæc enim cognitio non esset naturalis, de qua nunc agitur, sed gratis. Ergo anima a corpore separata nihil intelligit.

In oppositum arguitur. Quia Philosophus dicit, in 1. *de Anima* (t. c. 13), quod ai non *est aliqua operationum animæ propria, non contingit ipsam separari,* Contingit autem animam separari. Ergo habet aliquam operationem propriam, ct maxime eam quæ est intelligere. Ergo intelligit sine corpore exsistens.

In hac quæslione enint tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod anima separata potest naturaliter aliquid Intelligere»

Secunda est quod anima separata nihil intelligit per species acceptas a rebus cognitis, aut abstractas ab eis post suam a corpore separationem, \el in statu talis separationis.

Tertia est quod anima separata quandoque Intelllgit per epodes quas recepit a rebus dum erat in corpore.

Quarta conclusio est quod anima separata quandoque intelligit per species in Ipsa sui separatione a corpore sibi divinitus Infusas.

Quinta conclusio est quod nnlrna separata quandoque inlvlllult videndo substantias separatas, el In eU rerum species.

Has quinque conclusiones ponit sanctus Thomas, *dc Veritate,* q. 19, art. 1, ubi sic dicit : ‹ Philosophus dicit, I. *dc Anima* (t. c. 13): Si *nulla operationum animæ est ei propria,* ut scilicet possit cam sine corpore habere, *impossibile est eam animam a corpore separari.* Operatio enim cujuslibet rei est quasi finis ejus, cum sil optimum in ipsa. Unde, sicut firmiter secundum fidem catholicam sustinemus quod anima post mortem remaneat a corpore separata, ita etiam sustinere necesse est quod sine corpore exsistens intelligere j

(a) *quirstione.* — *conclutione* Pr.

(6j Cfr. pnrserlim responsionem ad tertium Godofridi contra primam conclusionem.

(γ) *imaginationis.* — imoginafioni&uf Pr.

modum intelligendi difficile e&t considerare, eo quod necesse est ponere eam habere alium modum intelligendi quam nunc habeat, cum manifeste appareat quod intdligere non possit nisi ad phantasmata convertitur, quæ post mortem omnino non remanent. — Quidam enim dixerunt quod, sicut nunc a sensibilibus rebus species accipit mediantibus sensibus, ita tunc accipere poterit nullo sensu interveniente. Sed hoc videtur impossibile. Quia ab extremo in extremum non fit transitus nisi per medium. Species aulem in ipsa re sensibili habet esse maxime materiale, in intellectu autem summe spirituale. Unde oportet quod in hanc spiritualitatem transeat mediantibus quibusdam gradibus, utpote quia (a) in sensu habet *esse* spiritualius quam in re sensibili, in imaginatione autem adhuc spiritualius quam in sensu, et sic deinceps ascendendo. — Unde alii dicunt quod]>er species rerum a sensibilibus receptas dum erat in corpore, et in ipsa anima conservatis post mortem intelligit. Sed hæc opinio a quibusdam sequentibus opinionem Avicenna. improbatur. Cum enim anima intellectiva non utatur organo corporali ratione intellectus, non jiotest aliquid esse in parte intellectiva animæ nisi in ratione inlelligibilis. In virtutibus autem utentibus organo corporali potest aliquid conservari non in ratione cognoscibilis, sed sicut in quodam corporali subjecto; ratione cujus contingit quod quædam potentiæ sensilivæ sunt, quæ non semper apprehendunt species vel intentiones in se conservatas, sicut patet in imaginatione ct memoria. Et sic videtur quod in parte intellectiva nihil conservetur nisi quod actu apprehenditur; et sic nullo modo per species prius receptas a rebus anima possit post mortem intelligere. Sed hoc non videtur verum. Quia omne quod recipitur in aliquo, recipitur in eo per modum recipientis. Cum autem substantia immaterialis habeat eue magis fixum et stabile quam substantia corporea, in pario intellectiva recipiuntur species firmius el immobilius quam in aliqua re materiali. Et quamvis recipiantur in ea secundum rationem intelligibilis, non tamen oportet quod semper actu intellignntur : quia non semper sunt in ea in actu perfecto, nec in potentia puni, sed in actu incompleto (6), qui est medius inter potentiam et actum, quod est esse aliquid habitualiter in intellectu. Unde Philosophus vult, 3. *dc Anima* (t. c. 6), quod anima sit locus specierum, utpote eas recipiens et conservans. Sed tamen hujusmodi species *recepta* prius, et conservata?, non sufficiunt ad cognitionem quam necesse est ponere in anima separata : tum propter animas puerorum; tum etiam propter hoc quod multa erunt cognita ab anima separata, quæ nunc non cognoscuntur a nobis,ut pœnæ inferni,et alia hujusmodi.

— El ideo alii dicunt quod anima separata, quamvis a rebus non accipiat, habet larnen potestatem ut seipsam rebus cognoscendis conformet apud rerum pr.oenliam; sicut videmus quod imaginatio aliquas formas componit ex seipsa, quas nunquam persensus accepit. Sed hoc non potest stare. Quia impossibile est quod sit idem aliquid quod educat se de potentia in actum. Anima aulem nostra est in potentia ad similitudines rerum quibus cognoscit. Unde oportet quod efficiantur in actu non per ipsam animam, sed per aliquid quod habet illas similitudines in actu, \el per res ipsas, vel per Deum, in quo sunt omnes *forma* in actu. Unde nec eliam imaginatio aul intellectus aliquam formam componit de novo nisi ex aliquibus praeexsistentibus ; sicut componit formam montis aurei ex praeexsistentibus (x) similitudinibus auri et montis. — El ideo alii dicunt quod formæ quibusanima separeta intelligit, sunt ci *impressa* a Deo ab ipsa sui creatione, per quas, secundum quosdam, intelligimus et nunc : ita quod persensus non acquirunturnovæspeciesanimu·, sed tantummodo excitatui anima ad species quas habet apud se intuendas, secundum quod Platonici dixerunt, quod addiscere nihil erat nisi reminisci. Sed huic opinioni experientia contradicit. Videmus enim quod qui caret uno sensu, caret una scientia, utpote carens visu non potest habere scientiam do coloribus; quod non esset, si anima non indigeret a sensibus accipere species quibus cognoscat. — Secundum alios vero, per has species concreatas anima corpori conjuncta nihil intelligita corpore impedita; intelligct autem per eas a corpore separata. Sed hoc etiam durum videtur, ul species quæ naturaliter inditæ sunt animæ, totaliter a corpore impediantur, cum tamen conjunctio corporis ad animam non sil accidentalis animæ, sed naturalis. Non enim invenimus duorum quæ sunt naturalia uni rei, esse unum totaliter impeditivum alterius; alias alterum esset frustra. Dissonat etiam hæc positio ab opinione Philosophi, 3. *dc Anima* (l. c. 14), qui comparat intellectum *anima* humanæ labulæ in qua nihil est scriptum. — El ideo aliter dicendum est, quod unumquodque recipit influentiam a suo superiori, per modum sui esse. *Esse* aulem *anima* rationali acquiritur quodam modo medio inter formas separatas et formas materiales : formæ enim separatio, scilicet angeli, recipiunt a Deo esse non dependens ab aliqua materia, nec in aliqua materia; formæ vero materiales esse a Deo recipiunt et in materia exsistens, et a materia dependens, quia sine materia conservari non potest ; animæ vero rationali acquiritur esse a Deo in materia quidem exsistens, impiantuin est.forma corporis (ac, per hoc, secundum *esse* corpori est unita), non autem a corpore dependens, quia *esse* animæ sine corpore

(a) *utpote quia. — ut patet quod* Pr.
(C) *incompleto. — completo* Pr.

I ζα) λ verbo tfcut usque -ul *pi .rcj-intentibus,* om Pr.

conservari potest. Et ideo influentiam a Deo medio i modo recipit anima rationalis inter angelos el substantias materiales. Recipit enim intellectuale lumen hoc modo, ut ejus intellectiva cognitio habeat ordinem ad corpus, inquantum a corporeis potentiis accipit, et ad eas respicere habet in actu considerando; in quo inferior angelo invenitur. Et tamen hoc lumen non est corpori obligatum, ul ejus operatio per organum corporeum compleatur; in quo invenitur superior omni forma materiali, ɖua non operatur nisi operatione cui communicat materia. Sed quando anima erit a corpore separata, sicut esse suum haliebit neque a corpore dependens neque in corpore exsistens, ita eliam influentiam intellectualis cognitionis recipiet, ut nec sit corpori obligata quasi per corpus exerceatur, neque omnino aliquem ordinem ad corpus habeat. Et ideo, quando anima primo creata cor|>ori infunditur, non datur ei aliquid de intellectuali cognitione nisi per ordinem ad corporeas potentias : utpote quod per intellectum agentem possit facere phantasmata intelligibilia in actu, quæ sunt potentia intelligibilia, et per intellectum possibilem recipere species intelligibiles sic abstractas. Et inde est eliam quod, quamdiu habet esse conjunctum corpori in statu hujus viæ, non cognoscit etiam ilia quorum species in ipsa conservantur, nisi inspiciendo ad phantasmata. Et, propter hoc, eliam nec aliqute revelationes ei divinitus fiunt nisi sub speciebus phantasmatum ; nec eliam ipsas substantias separatas inlelligere potest, utpote quæ sufficienter per sensibilium species cognosci non possunt. Sed quando habebit *esse* a corpore separatum, tunc recipiet influentiam intellectualis cognitionis hoc modo quo angeli recipiunt, sine aliquo ordine ad corpus : ul scilicet species rerum ah ipso Deo recipiat ; nec oporteat ad inlelligendum m actu per has species, vel per eas quas acquisivit prius, ad aliqua phantasmata converti. Poterii (j) nihilominus ipsas substantias separatas, vel angelos, vel dæmones, naturali cognitione videre; quamvis non Deum; quod nulli creatura» conceditur sine gratia. — Ex quibus colligi potest quod anima post mortem tribus modis intelligit : uno modo, per species quas recepit a rebus dum erat in corpore; alio modo, per species in ipsa sua separatione a corpore sibi infusas; tertio modo, videndo substantias s<»paralas, ct in eis species rerum intuendo. Sed hoc ultimum non subjacet ejus arbitrio, sed magis arbitrio ❡substantia ❡separata quæ intelligentiam suam ajxudt loquendo, et claudit tacendo, j»— Hæc ille.

Eundem sententiam ponit, i *Sentent.,* dist. 50, q. 1, ari. 1, ubi sic dicit : « Ponentibus intellectum a polenliissensilivisdifferre, necesseesi ponere intellectus substantiam incorruptibilem esse, eo quod necesse est eum immaterialem ponere, nec sccundum exec a materia dependentem. Omnem autem hujusmodi substantiam necesse est incorruptibilem esse : quia materia, inquantum potent esse subjectum privationis et formae, est corruptionis causa in rebus materialibus. Ideo dicit Philosophus, 1. de Anime (t. c. 65) ; *intellectus videtur me quasdam substantia, et non corrumpi.* Quidam vero hunc intellectum incorruptibilem dixerunt non esse partem animæ humanæ, sed esse aliquam substantiam omnino a corpore separatam; animam vero humanam non dici intellectivam, nisi secundum quamdam participationem intellectualitatis ex refulgentia intellectus separati super ipsam ; unde, destructo corpore, anima humana nec remanclmt, nec intelligere aliquid poterat. Sed hoc videtur esse contra intentionem Philosophi. Dicit enim in 2. *de Anima* (1. c. 21), de intellectu loquens, quod *intellectus videtur alterum genus animx me; ct hoc solum contingit separari, sicut perpetuum a corruptibili.* In 12 etiam *ilctaphysica* (t. c. 17), dicit quod anima est talis dispositionis, ut scilicet posât separari non tota, sed intellectus. Ex quo patet quod intellectum, qui est pars animæ, ponit a corpore separari. Et ideo oportet animam intellectivam, quæ est anima humana, post corpus remanere, sicut tides ponit; et. per consequens, necesse est quod inlelligat. cum inlelligere sit ejus propria operatio. Sed quomodo intelligal, diversimode a quibusdam ponitur. — Quidam enim dicunt quod anima separata, a rebus cognitionem accipit, sicut ct nunc farft. Sed hæc opinio videtur omnino irrationab lis. Anima enim humana a corpore separata non poterit uti potentiis sensitivis, cum harum potentiarum actus per organa corporea necesse sil exerceri ; unde non erit nisi in usu potentiarum ❡ntellectiva partis. Intellectus autem non est natus accipere cognitionem a rebus sensibilibus immediate, sed mediantibus potentiis sensitivis; cum oporteat esse quamdam convenientiam inter recipiens el receptum. Species autem in sensibus exsistentes habent convenientiam el cum intellectu, inquantum sunt sine materia, el cum rebus materialibus, inquantum sunt cum conditionibus materia?. Unde convenienter sensus a rebus materialibus accipit, et inlvlleclusa sensibus; non autem intellectus immediate a rebus materialibus. El ideo m»n potest |>oni quod anima separata cognitionem accipiat a rebus materialibus. Nec sufficit in ea |>onero solam cognitionem quæ fuit a sensibus accepta in corpore, propter animas puerorum decedentium in maternis uteris, quæ a sensibus cognitionem non acceperunt. — Et ideo alii dicunt quod, sicut angelus habet apud se formas innatas causarum universi, ita et anima a sua creatione; sed, <lum est in corpore, a corporo opprimitur, ut illis formis uti non possit ad mlelligendum, sed utitur formis quas a sensu accipit, vel eliam ipsis formis innatis, secundum quosdam qui posuerunt

(s) *Potent.* — *Point* Pr.

quod addiscere non est aliud quam reminisci; sed postquam fuerit a corpore separata, utatur illis formis innatis. Sed illud contradicit sententiae Philosophi, qui dicit (3. *de Anima* › t, c, 14) intellectum humanum esse sicut tabulam in qua nihil scriptum est. Contradicit etiam experientiae, qua ex|>e· rimur nos nihil posse inlelligere, nisi ex præacceptis a sensu manuducamur ad intelligendum. Nec esset probabile quod, cum anima naturaliter corpori uniatur, totaliter impediretur per conjunctionem ad corpus ne formis innatis uti possit; sed hoc consonum videretur opinioni illorum qui posuerunt animam ante corpus creatam, et postea corpori accidentaliter *(i)* conjunctam ; non enim ea quæ uni et eidem rei naturaliter insunt, ita se habent, quod unum totaliter impediat alterum, alias in natura esset aliquid otiosum. — Et ideo aliter dicendum, quod anima in sua creatione nullas habet formas concreatas; nec ad hoc quod post separationem a corpore intelligat, requiruntur aliquæ formæ a rebus accepte vel tunc vel prius; sed intelliget, loquendo de naturali cognitione, per influentiam a substantiis superioribus, Deo scilicet vel angelis (et loquor de naturali influentia). Et hoc sic palet. Intellectus enim noster est medius inter substantias intellectuales et res corporales; unde anima intellectiva dicitur esse creata *in orizonte xtemitatis,* ut dicitur in libro *dc Causis* (prop. 2); et hoc ideo, quia ipsa per intellectum attingit ad substantias intellectuales; inquantum vero est (6) aclus corporis, contingit res corporales. Omne autem medium quanto magis appropinquat uni extremorum, tanto magis recedit ab alio; el quanto magis recedit ab uno, tanto magis alteri appropinquat. Unde, cum anima nostra in statu viæ maxime appropinquat ad corpus, ulpote ejus (γ) aclus exsistens, non habet respectum ad res intellectuales nisi aliquo modo contingendo corpus. Et, propter hoc, anima in statu hujus viæ non recipit influentiam a superioribus substantiis, nisi ut cognoscat sub speciebus a sensibus acceptis. Unde dicit Dionysius, primo capitulo *Coelestis Hierarchix,* quod non est *possibile nobis aliter in hac vita tuperlucere divinum radium,* nisi *cum varietate formarum sensibilium.* Et ideo, etiam in hac vita, quanto anima a corpore magis al>strahilur, tanto magis a substantiis spiritualibus influxum cognitionis recipit. Et inde est quod quædam occulta cognoscuntur in dormiendo, et in excessu mentis, quando anima a sensibus corporalibus abstrahitur. Unde quando actu erit a corpore separata, erit paratissima ad recipiendum influentiam a substantiis superioribus, scilicet Deo et angelis. Et sic per hujusmodi influentiam cognitionem habebit, majorem vel minorem, secundum modum naturalis capacitatis ipsius. Et sic (a) etiam Commentator, super librum *de Anima* (lib. 3, com. 5), qui ponit intellectum possibilem esse substantiam separatam quamvis in hoc erret, tamen quantum ad hoc recto dicit, quod ex hoc quod ponitur substantia separata, habet respectum ad alias substantias spirituales superiores, ut eis intelligat, sed, secundum illum respectum quo comparatur ad corpus nostrum, recipiendo species a phantasmatibus, non conjungitur substantiis altioribus. » — Hæc ille.

Similes probationes ponit, 1 p., q. <89, art. I ; et in Quæstionibus *de Anima*, q. 15.

Ex quibus possunt formari rationes pro praedictis conclusionibus. Pro prima quidem arguitur sic : Philosophus dicit, in 2. *Cœli et mundi* (t. c. 17), quod omnis res est propter suam operationem; unde, re remanente, remanet ejus operatio. Et hoc est quod Avicenna dicit, quod nulla substantia est otiosa. Si ergo anima post mortem remanet, sicut fides ponit, oportet quod aliqua ejus operatio remaneat : quia, ut dicitur, 1. *de Anima* (1. c. 13), si *nulla propria est ei operatio sine corpore, non contingit eam separari.* Sed inlelligere est operatio maxime propria animæ. Ergo anima separata aliquid inlelligere potest. — Pro secunda conclusione arguitur sic : Nulla substantia carens organis sensuum et omni potentia sensitiva, potest abstrahere aliquam speciem ab objectis materialibus. Sed anima separata, est hujusmodi. Ergo, etc. — Pro tertia conclusione arguitur sic : Quod recipitur in aliquo, recipitur in eo ad modum recipientis. Sed anima rationalis, est incorruptibilis et perpetua. Ergo species inlelligihiles, quas a sensibus accipit, remanent in ea post separationem a corpore. Frustra autem remanerent, nisi per eas inlelligeret. Ergo anima separata inlelligit per formas prius in corpore a sensibus acceptas. — Pro quarta conclusione arguitur sic : Omnis substantia intellectualis separata recipit influxum specierum intelligibilium a Deo, quibus inlelligit. Sed anima intellectiva separata a corpore est hujusmodi. Ergo.— Pro quinta conclusione arguitur in eadem virtute : Quia substantial separata» inferiores inlelligunt per illuminationem substantiarum separatarum superiorum. Sed anima a corpore separata assirnilatur angelis in modo essendi et recipiendi et inlelligendi. Igitur.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

Contra quatuor ultimas conclusiones

Argumenta Scoti. — Quantum ad secundum articulum, arguendum est contra praemissa, Et qui-

te) »ig. — *sicut* Pr.

( ) *accidentahter.* — *actualiter* Pr.
( ) «t — Om. Pr.
(γ) <?ui. — Om. Pr.

dem contra quatuor conclusiones ultimas arguit Scotus insimul (4. *Sentent.,* dist. 45, q. 2), probando quod anima separata non omnia quæ intelligit intelligat per species prius in corpore acquisitas, vel postea in separation sibi influxas, ita quod nullam acquirat extra corpus.

Primo· Quia, etsi non esset alia ratio, nisi ex istis duobus principiis, quorum primum est quod plura non sunt ponenda sine necessitate (el accipitur a Philosopho, 1. *Physicorum,* l. c. 50), secundum est quod de nulla natuia ponendum est quod derogat ejus dignitati, nisi sit evidens ex alio convenire nature illud quod (a) sibi repugnat (et illud accipi potest a Philosopho, 2. *dc Generatione,* 1. c. 59, et 8. *Physicorum,* t. c. 50 (ζ) : *Semper,* inquit, *dicimus naturam desiderare illud quod melius esi;* el sicut in loto universo, ita in qualibet ejus parte, *ponendum est maqis illud quod est sibi melius, si non evidenter appareat illud sibi non convenire).* Nunc autem hic ponitur pluralitas sine necessitate : quia talos species influxæ a Deo vel angelis frustra ponuntur; quia ista natura sufficienter habet in se unde possit attingere ad suam propriam perfectionem sine talibus datis infusis vel a Deo vel ab angelis; unde hoc non videtur nisi quidam recursus ad Deum vel ad angelos, per hoc quod non capitur perfectio illius nature in se. Hæc etiam opinio vilificat naturam animæ intellectiva» : sicut enim simpliciter est natura vilior quæ nullam operationem habet, ita proportionabiliter illa videtur esse vilior quæ in operationem sibi convenientem non potest, quam illa quæ potest; anima autem separata, secundum te, ex sibi intrinsecis, etiam cum objectis concurrentibus, non potest in aliquam operationem sibi convenientem, nisi Deus vel angeli dent sibi tales species; lapis autem, ex sibi intrinsecis, sine tali influxu mendicato, potest in operationem sibi proporlionatam, quia descendit deorsum, el ibi quiescit; ergo magis vilificatur anima secundum proportionem ad suam nobilitatem, quam natura lapidis.

Secundo sic. Quia tu tenes alibi (3 p., q. 35, art. 5) quod duo accidentia ejusdem speciei non possunt simul esse. Illa autem species lapidis, ut objecti influxa, est ejusdem speciei cum specie intelligibili acquisita ab anima hic in corpore (γ). Ergo vel illa influxa non poterit esse (4), vel oportebit speciem hic acquisitam non manere. Sed secundum est falsum : quia, si subjectum proprium illius speciei sit incorruptibile, el ipsa species in se possit incorrupta manere, sequitur quod ista manebit. Ergo non dabitur isti a Deo vel angelo alia species lapidis; el, per consequens, vel nunquam poterit inlelligere lapidem, vel poterii inlelligere per speciem priorem acceptam a rebus; quod negatur.

Si dicas non dari speciem animæ habenti prius speciem acquisitam, — non videtur rationabile quod (a) illa specie perfecta (qualis datur alteri non habenti) careat ista anima; et saltem hoc habetur contra opinionem quod aliqua intellectio est tunc per speciem prius a re acceptam.

Si dicas formam infusam el acquisitam differre specie, sicut virtutem acquisitam et infusam, quæ sunt simul, — non valet similitudo. Tum quia suppositum de illis virtutibus est falsum. Tum quia non est simile : quia virtus infusa habebit aliam propriam regulam quam acquisita, ut ex alietate regulae posset poni alia virtus secundum speciem, quia virtus in essentiali ratione virtutis dependet a regula cui conformatur; hic autem non poterit assignari differentia specifica speciei infusæ et acquisita?, quia non est hic differentia nisi tantummodo principii effectivi vel modi efficiendi, talis autem non distinguit specie, ut dicit Augustinus, 3. *de Trinitate,* cap. 10.

Tertio. Quia, activo sufficienti el passivo sufficienti (6) sufficienter approximalis, potest sequi effectus; et, si agens sit naturaliter agens, sequitur effectus. Nunc autem, anima separata habente lapidem vel aliud objectum sibi pnesens, concurrunt hæc omnia : agens sufficiens, et passum sufficiens proportionalum respectu speciei intclligibilis talis objecti,perquam habêturcognilioabstractiva.EηηXγ). Minor proluitur. Quia intellectus agens cum objecto est causa activa speciei intelligibilis talis objecti per quam habetur talis cognitio; nec minus cum objecto extra quam cum phantasmate, de quo tu concedis; quia nihil est in phantasmate propter quod sufficiat ad causandam speciem intelligibilem, quin eminentius insit rei cujus est phantasma. Intellectus autem possibilis est sufficienter receptivus.

Quarto. Quia anima separata potest habere cognitionem inluitivam de rebus. Sed ad illam non sufficit species intelligibilis; nec phantasma, quia phantasma repreeentat rem exsistentem et non exsistentem, presentem vel non presenlem, et, per consequens, per ipsum (δ) non potest haberi cognitio de re ut exsistente in propria natura, vel de exsistentia présente. Talis autem cognitio quæ dicitur intuitiva, potest dici intellectiva; alioquin intellectus non esset verius de exsistentia alicujus objecti. Sed nec intellectio intuitiva potest haberi per speciem : quia illa represents! indifferenter rem exsistentem et non exsistentem, presentem el non

(s) convenire mifur/r *illud quod* — convenienti *naturæ quod illud* Pr.
(£) t. c. 5W, et 8 *Physicorum,* t. c. 56 — Om. Pr.
(γ) *ab anima hic* in *corpore.* — in *corpore ab anima hic* Pr.
(δ) rw. — *manere* Pr.

( ) *quod.* — çuia Pr.
( ) *sufficienti.* — Om Pr.
(γ) *Ergo.* — Om. Pr.
(δ) *ipsum.* — *ipiam* Pr.

præsentem. Et ex hoc sequitur quod per solas species influxas a Deo vel angelis non est possibilis animæ separato cognitio intuitiva. Si ergo illa est possibilis animæ separato, sequitur quod erit de re in se, et non per speciem influxam. Etiam distantia immoderata objecti impedit istam intellectionem intuitivam objecti : quia, secundum Augustinum, in libro *de Cura pro mortuis agenda* (cap. 15), ill© animæ nesciunt quæ hic aguntur, nisi discant ab angelis vel ab animabus aliis de novo ad eas venientibus, quæ illa quæ hic noverunt, possunt dicere illis; sicut Johannes Baptista praedixit animabus sanctis in limbo Christum esse descensurum, sicut exponit Gregorius *(Homiliar,* lib. I, hom. 6) illam qwestionem ejus, Mattii. 11 (v. 3) : *Tu es qui venturus esi* Nunc autem, si per species influxas cognoscerent illas conditiones ex parte rerum, non oporteret talia nuntiari eis a sanctis ea scientibus, scilicet angelis vel (a) animabus.

Quinto. Quia illa probatio tu© opinionis pro parte negativa, scilicet quod *anima non potest recipere species a rebus, quia non est convenientia inter recipiensct receptum,* non valet : quia vel est ex quatuor terminis, vel non concludit propositum, vel una propositio erit falsa. Si enim accipiatur pro majori,quod *oportet esse convenientiam inter recipiens et receptum,* et pro minore, quod *res materiatis non habet convenientiam cum intellectu,* solum sequitur quod intellectus non recipit rem materialem, nec econtra. Si autem concludas quod intellectus nihil recipiat (S) a re materiali, erit ex quatuor terminis; quia illud prædicatum non fuit in majori. Si autem non accipias illam majorem primam, sed istam, scilicet *oportet esse convenientiam inter recipiens et illud a quo recipit,* dico quod magis proprie diceretur esse proportionem quam convenientiam : quia recipiens habet rationem passi, ct illud a quo recipit, rationem agentis; agens autem et passum oportet esse proporlionabilia, non autem convenientia proprie, nisi extentendo convenientiam ad proportionem; immo proportio eorum requirit disconvenientiam, quia requiritur quod unum eorum sit in artu tale, et aliud in potentia tale. Sic ergo illa major nova falsa erit, si mlelligalur de convenientia proprie dicta. Vel, si extendas convenientiam ad proportionem. concedatur; el tunc minor, scilicet *res extra non habet convenientiam illo modo cum intellectu,* erit falsa; est enim in actu virluali talis qualis est intellectus in potentia formali.

Confirmatur dupliciter. *Primo.* Quia tu concedis phantasma hatore talem convenientiam ad intellectum. Et tamen phantasma est opposito conditionis ad illud quod recipitur in intellectu : in hoc quini non représentât objectum nisi ut bic el nunc; quod intelligitur (a) vero, sub ratione universalis, est abstractum ab istis conditionibus. Nec illa alia convenientia, scilicet quod phantasma est sine materia cxtrinseca, facit quod phantasma est activum : est enim vere in materia, hoc est, in organo extenso; et tantum impediret actionem in intellectum exsistere in hac materia extensa, quantum si exsisteret in illa materia extrinseca. Soil tantummodo per hoc phantasma agit in intellectum possibilem, quia est repraesentativum objecti. Ergo ©que poterii ista res in se, quia ©que est repræsentaliva sui. Et hoc credo esse verum : quia, licet intellectus possit (6) abstrahere a phantasmate manente sine re, tamen (γ) potest immediate accipere cognitionem a re extra, ut habetur in quodam commento tertii *de Anima.*

Secundo confirmatur. Quia sequeretur quod angelus non posset immediate accipere cognitionem a re extra; quod est imprototum in secundo libro (dist, 3, q. nlt.) diffuse.

Sexto arguitur. Quia alia probatio pro parle affirmativa, scilicet de illo influxu specierum, non valet; quia peccat secundum intellectum medii, vel habet alteram præmissarn. Cum enim accipitur in majore, quod *medium, quanto magis recedit ab uno extremo, tanto magis accedit ad aliud, si* intelligas medium uniformiter (δ) accedere et recedere, concedo; si difformiter, falsa est: utpote, si est medium in essendo, el recedit ab hoc extremo in essendo, accedit ad aliud in essendo; similiter, si medium in operando est (c), et recedit ab hoc extremo in operando, accedit ad aliud in operando; et si est medium in essendo, sed non in operando, el recedit ab uno extremorum in essendo, non propler hoc accedit ad aliud in operando. Modo minor jiolesl intelligi vel de medio in e>semlo; et bic est vera, quia quodammodo etiam anima conjuncta habet esse medium inter substantiam separatam et *esse* corporeum. El lunc conclude : *Ergo anima* (ζ) *separata, quando recedit a corpore in essendo, accedit ad substantiam separatam in modoessendi.* Sed hoc nihil esi ad propositum, quod magisaccedat recipiendo influxum ejus pertinentem ad operationem. Et si ad hoc deduceretur ralio, manifestum est quod non concludit : tunc enim anima separata magi' esset capax lalis influenti© quam ipsamel conjuncta corpori glorioso, cum conjuncta corpori glorioso magis accedat ail corpus secundum esse (η)

i) *ea scientibus, scilicet ăngeli rcl. — vel angelis Pr. recipiat. — concludat* Pr.

(») *intelligitur. — intelligil* pr.
(€) poiiit — />of*tet* Pr.
(γ) *manente tine re, tamen, — tine materia extltlentc, tamen* non Pr.
(β) *et.* — Ad. Pr.
(c) *e»t.* — Om. Pr.
(ζ) animo. — Om. Pr.
(η) *conjuncla corjion glorioso magit accedat ad corpus secundum eue,* — magi· *accedat ad cue secundum corpus* Pr?

quam anima separata; immo magis hoc est perfectius quam ipsa conjuncta corpori corruptibüi· Si nutem accipias in minore quod anima separata magis recedit a corpore in operando quam conjuncta, falsum est, si intelligas ut ab objecto circa quod operatur : ila enim potest a corporo separata cognoscere corpus, sicut conjuncta potest. Et ideo non sequitur quod magis accedat ad substantiam separatam ut ad objectum cognoscibile, vel ut (x) a quo recipiat objectum cognoscibile.

Septimo. Quia illud quod adducitur ad confirmationem hujus positionis (i), scilicet de somno el extasi, el illud de Commentatore, 3. *de Anima* (com. 5), videntur es>e figmenta. Non enim ideo in somno videntur vera quia anima recipit n corpore in operando, ut ab objecto. Tunc enim quanto somnus esset profundior, tanto magis talia viderentur; hoc autem est falsum, quia somnia non accidunt in somno profundissimo, sed in tenui somno. Tunc etiam epileptici regulariter visitarentur a spiritibus illis. Unde illud fundamentum videtur acceptum ex fictionibus Mahoineti, qui dicitur fuisse epilepticus, el,ad cooperiendum miseriam suam, dixi Ise oportere cadere quando angelus loquebatur sibi ; el, secundum istam fictionem ejus, Avicenna reverenter loqueris de lege sua, fingit tales abslractiones a sensu, 9. *Metapliysicie*. ut liat revelatio ah angelis. Nos autem Christiani non dicimus aliquem in somno vel extasi aliquid videre, nisi sit ibi alia causa positiva, utpote quia Deus tunc ejus intellectum mutet. De congruo autem magis tunc disponitur per amotionem impedimenti, quia scilicet non est distractus circa alia objecta, et vehemens occupatio circa aliud objectum impedit intense operari circa illud. Immo magis videtur miraculum quod in somno veritas reveletur quam in vigilia in intellectu non nimis (γ) intento circa sensibilia: quia naturale est quod in vigilia homo habeat usum rationis, non autem in somno. — Illud etiam dictum Avcrrois est planum figmentum, quod scilicet illa substantia separata recipiat a superioribus, et tamen, ut conjungitur nobis, nun recipiat. Contradictio est : quia nulla separata potest nobis conjungi, nisi ratione efficientis vel moventis; activum autem aliquod (0), si in essendo recipit aliquid a superiori, inquantum est activum, est recipiens ab eodem.

Octavo. Quia illa probatio quæ infert animam frustra uniri corpori, etc., non valet. Quia unio anirnæ ad corpus non est finaliter profiter perfectionem CQrporis, nec solam perfectionem animæ; sed propler perfectionem lotius consistentis ex istis duobus. Et ideo, licêt nulla perfectio posset accrescere huic parti, vel illi, quæ non posset haberi sine tali unione; tamen non iit frustra unio, quia perfectio lotius, quæ principaliter intenditur a natura, non posset haberi nisi illo modo. — Hem. esto quod illa unio fieret propter perfectionem animæ, ut scilicet acquireret perfectionem suam ex tali unione, non sequitur quod frustra uniatur, si |>er aliam viam posset eam acquirere. Si enim aliquid ordinatur ad finem, non frustra iit, si alio modo possit finis acquiri : sicut, si sanitas possitacquiri per sectionem et potionem, non fruMra fit sectio, etsi per potionem possit sanitas haberi. Et, si cognitio posset acquiri per usum sensuum et per alium modum ab ipsa anima separata, non frustra fil unio, ex quo ipsa est via conveniens uno modo ad acquirendum perfectionem, scilicet cognitionem.

Nono. Quia illa probatio quæ procedit de transitu extremi ad extremum sine medio, non valet, propler duo. — *Primo.* Quia aliquid est medium uni virtuti, quod non est medium alteri, loquendo de rnedio neces>ano : sicut in transferendo corpus de loco ad locum, *ubi* aliquod est medium necessarium virtuti naturali ;molita ita quod virtus naturalis non potest transferre corpus de *ubi* remoto ad aliud *ubi* nisi pei *ubi* medium; et tamen illud non est medium necessarium virtuti divinæ, quæ potest subito transferre corpus de quocumque *ubi* ad quodcumque aliud *ubi.* Sic est in proposito : nam imperfecta virtuti abstractive medium necessarium est inter sensibile extra et pure intelligibile, scilicet esse imaginabile; sed Mituli abstractive perfectiori non est necessarium istud medium. Lude argumentum |»osset deduci ad oppositum : quia, si virtus (a) intellectus separati esset perfectior quam conjuncti, |>o$set tunc sine tali medio transferre objectum ab extremo in extremum. — *Secundo.* Quia dici potest ad illud argumentum, quod sub alio extremo cadit esse imaginabile, quia illud est simpliciter sensibile. Illud autem extremum haliel sub se diversos gradus : quia aliquo (C) modo in gradu sensibili remotiori ab intelligibili est sensibile extra, quam imaginabile. Nunc autem in aliquo gradu in extremo potest aliqua virtus agere, et alia minor non potest agere, sed ab alio gradu propinquiori· Ha hic : licet virtus abstracti va intellectus nostri nonpoessit agere, a sensibili abstrahendo intelligibile, nisi ab hoc gradu sensibilis, scilicet ab imaginabili, tamen alta virtus superior vel eflicacior potest abstrahere a gradu magis distante, puta a sensibili extra.— Hæc Scotus, in forma.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

(3) *ut.* — Om. Pr.
(6) *poiitionii.* — *cou/innaliofu»* Pr.
(γ) HINIH. - Pr.
(0) *activum autem aliquod.* — *mamfeUum e»t autem (iitod* Pr

(3) rtrliu. — *aclut* Pr.
(6) *aliquo.* — alio Pr.

ARTICULUS III

PONUNTUR SOLUTIONES

Ad ARGUMENTA CONTRA QUATUOR ULTIMAS CONCLUSIONES

Ad argumenta Scoti. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus su prodictis. Et quidem

Λ<l primum, negatur minor pro utraque sui parte. Et ad probationem prirnæ partis, dicitur quod positio nostra non ponit pluralitatem superfluam, vel non necessariam : quia natura animæ rationalis separati!,sine influxu novo specierum a superiori, non habet ex se unde possit attingere ad suam propriam perfectionem, quæ est intelligere; quia, cum omnis intellectio nostra fiat mediante aliqua specie, anima autem separata non j»ossit ex seipsa formare hujusmodi species, nec res materialis extra possit imprimere hujusmodi speciem in animam separatam, rectal quod, si debet intelligere ea quæ non intellexit conjuncta corj>ori, quod hoc fiat per influxum specierum ab aliqua natura superiori, potissimo a Deo. Nec hic est recursus ad Deum vel angelos ex ignorantia nature animæ rationalis in se. Sed potius ipse arguens videtur ignorare naturamintellectus humani, tam possibilis quam agentis. Possibilis quidem, quia ponit quod possit exercere aliquam intellectionem intuitivam sine aliqua specie objecti ad hoc coagente, nec quod intellectus possibilis sit potentia activa; cujus oppositum patet in3.deAnima per totum. Similiter naturam intellectus agentis, in hoc quod ponit ipsum immediate agere in rem extra, sine medio phantasmate, ad causandum et abstrahendum speciem intelligibilern; cum, 3. *de Anima,* dicatur quod objectum ejus est phantasma rei sensibilis, et non ipsa res sensibilis. — Quod anima separata per suum intellectum agentem non po^it abstrahere speciem immediate ab ipsa re sensibili exteriori, nec per intellectum possibilem possit immediate reci|>cre a re materiali, ostensum fuit prius, in primo articulo, ex dictis sancti Thomæ, *de Veritate*, q. 19, ari. 1, ct 4. *Sentent.,* distinctione pr.esenti (q. 1, art. 1). Sed, ultra hoc, adduco rationes ejus, *dc Veritate,* q. 8, ari. 9, ubi probat quod intellectus angelicus non accipit species quibus intelligit. a rebus. Dicit enim sic : ‹i Supposito quod angeli non cognoscant res materiales per essentiam suam, sed per alias formas, de illis formis est tnplex opinio. Quidam enim dicunt quod formæ illæ per quas angeli cognoscunt, sunt a rebus materialibus accepta». Sed hoc esse non potest. Intellectus enim qui recipit formas aliquas a rebus, dupliciter se habet ad eas : scilicet ut agens, et ut patiens, largo modo passione et actione acceptis. Form® enim quæ sunt in rebus materialibus aut in sensibus vel phantasia, cum non sint omnino a materia depuratæ, non sunt speciesdnlelligibiles in actu, sed potentia tantum; et ideo requiritur quod per actionem intellectus efiiciantür inlelligibiles in actu, Et hæc est necessitas ponendi intellectum agentem in nobis. Formis autem intelligibilibus factis, nondum per eas intelligeremus res, nisi form® ill® intellectui nostro uniantur, ut sic intelligens et intellectum sint unum. Et ita oportet quod intellectus formas hujusmodi recipiat ; et sic a rebus quodammodo patitur, prout scilicet omne recipere pati quoddam est. Sicut autem forma comparatur ad materiam ut actus ad potentiam, ita agens ad patiens; cum unumquodque agat secundum quod est actu, patitur vero quantum est potentia. Et quia actus proprius propriam potentiam respicit, ideo etiam proprio agenti respondet determinatum patiens, et econtra; sicut se habet de forma et materia. Unde oportet quod agens et patiens sint unius generis; cum potentia et actus unumquodque genus entis dividant; non enim album patitur a dulci nisi per accidens, sed a nigro tantum. Res autem materiales et intellectuales, sunt omnino diversorum generum : ea enim quæ non communicant in materia, non communicant in genere, ut palet per Philosophum, in 5 (t. c. 10), et 10. *Metapliysicæ* (t. c. 12). Unde non ,x)test esse quod res materialis immediate patiatur ab intellectu, aut agat in ipsum. Et ideo in nobis providit nature Conditor sensitivas potentias, in quibus ‡orma sunt medio modo inter modum intelligibilern et modum materialem. Conveniunt siquidem cum formis intelligibilibus, inquantum sunt formæ sine materia; cum materialibus vero formis, inquantum nondum sunt a conditionibus materiæ ‡denudata Et ideo potest esse actio et passio inter res materiales et potentias sensitivas; et similiter inter bas et intellectum. Unde, si angeli a rebus materialibus formas aliquas acciperent) oporteret angelum habere potentias sensitivas, et ideo habére corpus sibi naturaliter unitum. Unde ejusdem sententia· esse videtur angelos esse animalia, ut quidam Platonici posuerunt, et eos a rebus materialibus accipere; quod auctoritati sanctorum et ‡recta rationi repugnat. — Et ideo alii dicunt quod angelus non acquirit formas quibus cognoscat, accipiendo n rebus materialibus; neque tamen intelligit per formas innatas; sed quod in potentia ejus est conformare essentiam suam cuilibet ret, apud ejus presentiam; et ex tali conformitale dicunt sequi rei cognitionem. Sed hoc iterum nihil esse videtur. Non enim potest aliquid alicui conformari, nisi secundum quod forma ejus apud ipsum iit. Nec potest dici quod ipsa essentia angeli, eo faciente, fiat forma rei materialis; quia essentia ejus semper est unius rationis. Unde oportet quod illa forma qua se rei

conformat,sit addita essentiæ, et quod primo fuerit(x) potentia in ipso angelo : non enim conformaret se, nisi prius cobformabilis esset. Nihil autem reducitur de potentia in actum nisi per illud quod est actu. Unde pporteret apud angelum præexsisten» aliquas formas, secundum quas esset potens se reducere de potentia conformabilitatis in actum conformationis : sicut videmus quod imaginatio nostra format novam speciem, nt montis aurei, ex speciebus quas prius apud se habebat, scilicet montis et auri (6) ; et similiter intellectus ex formis generis et differentia» format diffinitionem speciei. Unde oportet redire in hoc quod aliquæ formæ præexsislant in angelo. Et has oportet esso acceptas a rebus, vel innatas. ~ - Et ideo dic hoc, Ct tene quod angelus habet formas innatas, et non acquisitas a rebus, secundum quod dicit tertia opinio, d — Hæc ille. — Item, q. 10, art. 6, sic dicit : ‹i Quidam dixerunt quod anima sibiipsi est causa scientiae : non enim a sensibilibus scientiam accipit, quasi actione sensibilium aliquo modo similitudines rerum ad animam perveniant ; sed ipsa anima, ad praesentiam sensibilium, in se similitudines sensibilium format. Sed hæc opinio non videtur rationabilis. Nullum enim est ens agens, nisi secundum quod est actu ; unde, si anima format in se omnium rerum similitudines, oportet quod ipsa in seipsa habeat actu illas similitudines rerum; et sic redibit opinio quæ ponit omnium rerum scientiam animæ rationali naturaliter insitam esse, a — Hæc ille. — Et similia ponit in multis aliis locis (γ). — Ex quibus apparet quod anima separata, per suum intellectum possibilem non potent aliquam speciem recipere immediate a rebus materialibus, nec per suum intellectum agentem abstrahere ab eis; et, per consequens, ad suam propriam operationem, quæ est (δ) intelligere, indiget influxu specierum a superioribus. Et sic patet falsitas prirnæ partis minoris cum nullitate suæ probationis.

Dicitur secundo principaliter, quod probatio secunda partis dicta» minoris non valet ; cum tota virtus ejus consistat in hoc quod omnis potentia activa nobilior est quacumque potentia passiva, qua? scilicet non potest exire in actum secundum nisi aliunde recipiat actum primum. Hujusmodi aulein falsilatem ostendit sanctus Thomas, I p., q. 79, art. 2, ubi arguit sic, tertio loco : « *Omne agens est nobilius patiente,* secundum Augustinum, 12. *Super Genes, ad litteram* (cap. 16), et Aristotelem, 3. *de Anima* (t. c. 19). Potentia? autem vegetativæ partis omnes sunt activa»; quæ tamen sunt intima» inter potentias anima». Ergo mullo magis potentiæ intellectiva», quæ sunt suprema», omnes sunt activa». »

( ) *quod primo fuent.* — *quae primo fuit* Pr.
( ) nun. — aurei Pr.
(γ) Cfr. praesertim I p., q. 55, art. 2.; cl q Ht, art. 6.
(δ) *e»t.* — Om. Pr-

Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Agens, inquit, est nobilius patiente, ei ad idem actio et passio referatur; non autem semper, si ad diversa. Intellectus autem est vis passivi respectu totius entis universalis VegeUlivum autem est activum respectu cujusdam entis particularis, scilicet corporis conjuncti. Unde nihil prohibet hujusmodi passivum esse nobilius tali activo. › — Hæc ille. — Hern, ibidem, in principali responsione, sic dicit : ‹ *Pati* dicitur tripliciter. Uno modo, propriissime, quando scilicet aliquid removetur ab eo quod convenit sibi secundum naturam, aut secundum propriam inclinationem; sicut cum aqua frigiditatem amittit per calefactionem, et cum homo ægrotat aut tristatur. Secundo modo, minus proprie dicitur aliquid pati ex eo quod aliquid abjicitur, sive sit ei conveniens, sive non. Et, secundum hoc, dicitur pati non solum qui ægrotat, sed etiam qui sanatur; et non solum qui tristatur, sed etiam qui h?Utur;vel quocumque modo aliquis alteretur seu moveatur. Tertio modo, dicitur aliquid pati communiter, ex hoc solo quod id quod est in potentia ad aliquid, recipit illud ad quod erat in potentia, absque hoc quod aliquid abjiciatur; secundum quem modum, omne quod exit de potentia in actum, potest dici pali, etiam cum perficitur. Et sic intelligere nostrum est pati. Quod hac ratione apparet. Intellectus enim habet operationem circa ens in universali. Considerari autem potest utrum intellectus sil in actu vel potentia, ex hoc quod consideratur quomodo intellectus se habeat ad ens universale. Invenitur enim aliquis intellectus, qui ad ens universale se habet sicut actus totius entis. Et talis est intellectus divinus, qui est Dei essentia, in qua originaliter et virtualiter totum ens primo exsistit sicut in causa prima. Et ideo intellectus divinus non est in potentia, sed actus purus. Nullus autem intellectus creatus potest se habere ut actus respectu totius entis universalis; quia sic oporteret quod esset ens infinitum. Unde omnis intellectus creatus, per hoc ipsum quod est, non est actus omnium intelligibilium, sed comparatur ad ipsa intelligibilia ut potentia ad actum. Potentia autem dupliciter se habet ad actum. Est enim quædam potentia, quæ semper est perfecta per actum; sicut dicimus de materia corporum coelestium. Quædam autem est potentia, quæ non semper est in actu, sed procedit de potentia in actum ; sicut invenitur in generabilibus el corruptibilibus. Intellectus ergo angelicus semper est in actu suorum intelligibilium, propter propinquitatem ad primum intellectum, qui est actus purus. Intellectus autem humanus, qui est iniimus in ordine intellectuum, et maxime remotus est a perfectione divini intellectus, est in potentia respectu intelligibilium, et in principio est sicut *tabula in qua nihil scriptum est,* ut dicit Philosophus, 3. *de Anima* (t. c. 14). Quod manifeste apprêt ex hoc quod in principio sumus

r' JtWUTŒ

intelligentes in |>otentia solum, postmodum autem efficimur intelligentes in actu. Sic ergo patet quod intelligere nostrum est *quoddam pati,* secundum tedium modum passionis; el, per consequens, intellectus est potentia passiva. » — Hæc ille. — Similia dicit mullis aliis locis (i). — Ex quibus apparet quod ponere intellectum esse potentiam passivam, non potentem exire in actum secundum sine receptione actus primi aliunde, puta ab objecto vel aliquo superiori influxu, non est vilificare naturam intellectus humani, nec extollere super eam naturam lapidis, qui habet in se principium activum sui descensus, puta gravitatem.

Confirmatur prædicta responsio per ea quæ alias in praecedentibus quæstionibus fuerunt recitata (C). Nam sanctus Thomas, *dc Veritate,* q. 8, ari. 3, arguit sic, duodecimo loco : α Natura non deficit in necessariis. Sed attingere finem, maxime est de necessariis. Ergo unicuique natune provisum est ut possit pertingere ad finem suum. Sed finis propter quem est rationalis creatura, est videre Deum per essentiam. Ergo rationalis creatura ex puris naturalibus potest ad hanc visionem pervenire. » Item, deriinotertio loco (γ), arguit sic : < Superiores plenti,e sunt perfectiores inferioribus. Sei inferiores polentiæ per suam naturam possunt in sua objecta; sicut sensus in sensibilia, el imaginatio in imaginabilia. (aim ergo objectum intelligenliæ sit Deus, videtur quod Deus per naturalia possit videri ab angelica inlelligentia. d Ecce argumentum. Sequitur responsio ad utrumque simul : « Dicendum, inquit, quod, sicut dicit Philosophus in 2. *(lotii ct Mundi* (t. c. 62 et seq.), in rebus invenitur multiplex gradus perfectionis. Primus enim gradus est perfectissimus, ut aliquid bonitatem sine motu el sine adminiculo alterius habeat ; sicut est perfectissima sanitas in eo qui est sanus sine auxilio rnedicime; el hic esi gradus divinæ perfectionis. Secundus gradus est ejus quod potest consequi perfeclam bonitatem cum modico auxilio et parvo motu; sicut ejus qui habet sanitatem cum modico exercitio. Tertius exi gradus ejus quod (o) acquirit perfectam bonitatem cum multis molibus; sicut ille qui acquirit perfectam sanitatem cum multis exercitiis. Quarius gradus est ejus quod (t) nunquam potest acquirere perfectam bonitatem, sed acquirit aliquid de bonitate el multis motibus. Quintus gradus est ejus quod non potesl acquirere aliquid de bonitate, nec habet aliquem motum ad hoc; sicut est gradus illius qui sanari non potesl, unde nullam medicinam accipit. Natura· ergo irrationales nullo modo ad perfectam bonitatem, quæ est beatitudo, pertingere possunt; sed pertingunt ad aliquam bonitatem imperfectam, quæ est eorum finis naturalis, quam (a) ex vi natura» consequuntur (6). Sed creatune rationales possunt consequi perfectam bonitatem, idesl, beatitudinem ; tamen ad consequendum indigent pluribus quam natune inferiores ad consequendum fines suos. El ideo, quamvis sint nobiliores, non tamen sequitur quod ex propriis naturis possint ad finem Mium sicut nature inferiores, d — Hæc ille. — Applica ad propositum de intellectu possibili et de lapide. Quia, licet intellectus possibilis ex sibi intrinsecis non sufficiat ad acquirendum suam propriam perfectionem, vel perficere suam operationem; tamen ex actu primo accepto ab extrinseco objecto, vel a Deo, exire potest in perfectam operationem incomparabiliter excedentem omnem actionem, motionem et operationem lapidis. Et ideo argumentum non valet.

Dicitur tertio, quod anima separata non mendicat species intelligibiles, quæ sunt principia >uæ intellectionis, mere accidentaliter; immo æque naturaliter, sicut lapis accipit ab extrinseco naturaliter gravitatem; quia talis receptio consequitur naturam animæ separate inquantum hujusmodi. De hoc sanctus Thomas, *de Veritate,* q. 19, ari. i, arguit sic (decimoterlio loco) : « Si dicatur quod anima separata inlclligal per species infusas, — Contra. Quia hujusmodi species vel sunt ei infusæ a Deo, vel ab angelis. Sed non ab angelo; quia sic oporteret quod hujusmodi species ab angelo crearentur. Similiter nec a Deo : quia non est probabile quod Deus infundet dona sua exsistentibus in inferno; unde sequeretur quod animæ in inferno non inlelligerenl. Et ita non videtur quod per species infusas anima separata inlelligat. » Ecce argumentum. Sequitur responsio : « Ad quod dicendum quod infusio donorum gratuitorum non pertingit ad eas quæ sunt in inferno. Sed eorum quæ ad statum natune perlinent, participatione non privantur : nihil enim est naturalis boni privatum participatione, ut dicit Dionysius, 2 cap. *Codentis 1liera rchite.* Prædicta autem specierum infusio, quæ fit in separatione animæa corpore, pertinet ad cognitionem natura· substantial separata». Et ideo hujusmodi infusione nec (γ) animæ damnatorum privantur, n — Hæc ille. — Hem, 1 p., q. 89. ari. I, in solutione lerlii, sic dicit : « Anima separata non intelligil per species innatas, neque per species quas tunc abstrahat, nec solum per species conservatis; sed per species ex influentia divini luminis participatas, quarum anima fit particeps sicut et alia» substantia separata», quamvis inferiori modo. Unde, tam cito cessante conversione nd corpus, ad superiora convertitur. Nec tamen propter

(>) Cfr. 3. *Sentent.,* diei. H, q. I. art. 1, qu 2; *de* Veritate, q 10, art. 1, ad 13«'·; 3. *de* Anima, led. 7 el 9.
(C) Clr dirt, 19. q I, art. 3. I. ad V,ro.
(j) *loco.* — Om. Pr.
(£) *quod* — *qui* Pr.
(t) *quod* — *qui* Pr.
(a) *quam.* — gu® Pr.
(4) *coniequuntur.* — *contequilur* Pr.
(γ) nrc. — natur® Pr.

hoc hæc positio, vel cognitio, non est naturalis: quia Deus est auctor non solum influential gratuiti luminis, sed eliain naturalis. * — Haye ille. — Item,in de Anima,q. 15, in solutione decimiqonrli, sic dicit : « Non est naturale animæ ut per species influxas intelligat cum est corpori unita, sed solum postquam est sejiarata. » — Hæc ille.

Ad secundum dicitur quod species influxa animæ sepratæ non est ejusdem sed alterius rationis a specie acquisita ab anima corpori conjuncta. Unde sanctus Thomas, I p., q. 89, art. 5, arguit sic, tertio loco : « Animæ separate halæbunt rerum scientiam per influentiam divini luminis. Si ergo scientia hic acquisita in anima separata remaneat, sequitur quod erunt duæ formæ unius speciei in eodem subjecto; quod est impossibile. » Eoe argumentum. Sequitur responsio : « Dicendum, inquit, quod ulraque scientia non est unius rationis. Unde nullum inconveniens sequitur. » — Hæc ille. — Item, i. *Sentent.,* dist. 50, q. 1, art. 2. arguit sic, quarto loco : α Impossibile est duas formas ejusdem speciei esse in eodem subjecto. Sed anima separata recipiet aliquas formas intelligibiles ex influentia substantia.· superioris, per quas poterit intelligere res. Ergo in ipsa non possunt remanere inlelligibiles formæ earumdem rerum a sensibus accepte. › Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod formæ intelligibiles a sensibus acceptæ, non sunt omnino unius rationis tum illis formis quæ immediate ex influentia divina proveniunt : quia ex diversis imprimentibus diverse impressiones relinquuntur; sicut etiam habitus Mitulis acquisitæ non est ejusdem rationis cum habitu virtutis infusæ. Unde nihil prohibet utrasque formas in anima separata remanere, ot formas illas lune acceptas ex influxu superioris substantia esse formales et completivas respectu formarum acquisitarum a sensibus, υ — Hæc ille.

Cum autem dicit argueris, quod hic non est differentia nisi principii effectivi, vel modi efficiendi, talis autem non distinguit specie, etc.; — dicitur quod non solum est in propositp differentia vel distinctio ex parte principiorum efficientium, quinimmo ex parte principiorum formalium exemplarium. Nam species acquisite ab anima corpori conjuncta conformantur Linquam exemplari quidditati rei materialis relucenti in phantasmate; species vero infusæ animæ separate conformantur ideis quæ sunt in mente divina, secundum aliquem modum, el etiam speciebus concreatis ipsis angelis. Unde species infusæ sunt universaliores specicbus acquisitis. De hoc sanctus Thomas, I p., q. 89, art. 1, sic dicit : « Habet, inquit, dubitationem. Cum enim natura semper ordinetur ad illud quod est melius, est autem melior modus intelligendi per conversionem ad intelligibilia simpliciter quam per conversionem ad phantasmata, debuit sic a Deo institui natura animæ, ul rnodus intelligendi melior ckscI ei naturalis, et non indigeret corpori propter hoc uniri. Considerandum est ergo quod, etui intelligent per conversionem ad superiora >il -impliciter nobilius quam intelligere per conversionem ad phantasmata, Limen ille modus intelligendi, prout erat possibilis animæ, erat imperfectior. Qnod sic patet. In omnibus enim substantiis intellectualibus invenitur virtus intellectiva per influentiam divini luminis. Quod quidem in primo principio ed unum et simplex; et quanto magis creaturo intellectuales distant a primo principio. Lanio magis dividitur istud lumen el diversificatur, frul accidit in lineis quæ a centro egrediuntur. Et inde est quod Deus per unam suam e-senlinm omnia intelligil; -uperiore autem substantiarum intellectualium, etsi per plures formas intelligent, tamen inteiligunt per pauciores, ct magis universales, ct virinariores ad apprehensionem rerum, propter efficaciam virtutis intellectivæ quæ est in eis; in inferioribus autem sunt formæ plures, ct minus universales, et minus efficaces ad comprehensionem rerum, inquantum deficiunt a viriule intellectiva superiorum. Si ergo inferiores substantia? haberent formas in illa universalitate in qua habent superiore-, quia non sunt tante efficacia· in intelligendo, non acciperent per eas lærfeclarn cognitionem de rebus, sed in quadam communitate et confusione. Quod aliqualiter apparet in hominibus : nam qui sunt debilioris intellectus, per universales conceptiones magis intelligentium non accipiunt jierfectam cognitionem, ni-i eis singula explicentur in speciali. Manifestum est autem inter intellectuales substantias, secundum naturæ ordinem, infima- esse animas humanas. Hoc autem perfectio universi exigebat, ul diversi gradus in rebus essent. Si ergo animæ hurnanæ essent instituta a Deo ut intelligerent per modum qui convenit siilisUmtiis separatis, non haberent perfectam cognitionem, sed confusam in communi. Ad hoc ergo quod perfectam et propriam cognitionem de rebus habere possent, sic naturaliter instituta» sunt ut corporibus uniantur, et sic ab ipsis rebus sensibilibus propriam de eis cognitionem accipiant; sicut homines rudes ad scientiam induci non possunt nisi per sensibilia extra. Sic ergo patet quod propter hoc melius est ul anima corpori uniatur, ct intelligat per conversionem ad phantasmata; ct tamen jwtesl rss<? separata, el alium modum intelligendi hnbere. › — Hac die. — Similia dicit in quaestionibus </r *Anima,* q. 18, ubi sic dicit : « Perfectio intellectualis, quamvis omnibus substantiis intellectualibus adsit, non tamen eodem modo. Nam in superioribus sunl formæ intelligibiles rerum magis unite el universales; in inferioribus vero magis multiplicantur, el sunl minus universales, secundum quod magis recedunt ab uno summe simplici, et appropinquant ad parlicularitatem rerum

naturalium. Sed tamen, quia in superioribus potenlior virtus intellectiva, superiores substanti© in paucis formis universalibus oblinent perfectionem intellectualem, ut cognoscant naturas rerum usque ad ultimas species. Si autem in inferioribus substantiis essent form© adeo universales sicut in superioribus, cum b© habent inferiorem virtutem intellectivam, non consequerentur ex hujusmodi formis universalibus ultimam perfectionem intellectualem, ul cognoscerent res usque ad ultimas species indivisibiles; sed remaneret earum cognitio in quadam universalitate et confusione; quod est cognoscere imperfecte, Manifestum est autem quod quanto intellectus fuerit efficacior, tanto magis ex paucis potest mulla colligere. Cujus signum est, quia rudibus et tardioribus oportet omnia sigillatirn exponere, et exempla particularia inducere ad singula. Manifestum est autem quod anima humana esi infima inter omnes substantias intellectuales (a); unde ejus naturalis capacitas ad recipiendum formas rerum se habet conforiniter ipsis rebus materialibus. Et ideo anima humana unita est corpori, ut ex rebus materialibus species intelligibiles recipere possit secundum intellectum possibilem. Nec est ei major virtus naturalis ad inlclligendiim, quam ul secundum hujusmodi species determinatas in cognitione intellectuali perficiatur. Unde et lumen intellectuale quod participat, quod dicilur intellectus agens, habet hanc operationem, ut hujusmodi species intelligibiles faciat actu. Quamdiu ergo anima unita est corpori, ex ipsi unione corporis habet aspectum ad inferiora, a quibus accipit species intelligibiles proportionatas *ua intellectiva» virtuti; et sic in scientia perficitur. Sed cum fuerit a corpore separata, habet aspectum ad superiora tantum, a quibus recipit influentiam specierum intelligibilium universalium; et (6), licet minus universaliter recipiantur in ea quam sint in substantiis superioribus, tamen non est sibi tanta efficacia virtutis intellectiva.·. ut per hujusmodi genus specierum intelligibiliurn possit perfectam cognitionem consequi, intelligendo specialiter et determinate unumquodque, sed in quadam universalitate et confusione, sicut cognoscuntur species in principiis universalibus. Hanc autem cognitionem acquirunt animæ *eparata subito per modum influentis, et non successive per motum, ul Origenes posuit (lib. I. Pe-*riarch.,* cap. 6). Sic ergo dicendum est quod animæ séparai© naturali cognitione in universali cognoscunt omnia naturalia, non autem specialiter unumquodque. De cognitione autem quam habent animæ sanctorum fw gratiam, alia est ratio; nam secundum illam adaequantur angelis, prout vident omnia in Verbo. > — Hæc ille. — Ex quibus patet quod Species acquisita; et infusæ sunt alterius rationis, non solum ex diversitate causa» efficientis, sed ex diversitate form© exemplaris, el ex diversitate objectorum, quibus adæquanlurel conformantur secundum universale et particulare. De his etiam in sequentibus plura dicentur, puta quod hujusmodi species derivantur exemplariter ab ideis qua» sunt in mente divina.

Ad tertium principale, negatur minor. Nec valet ejus probatio, sicut palet inspicienti dicta ad primum principale : quia nec intellectus agens potest immediate agere in rem materialem, nec intellectus possibilis potest immediate pali aul aliquid recipere ab ea; sed utriusque naturalis actio el passio est precise circa phantasmata vel potentias sensitivas. Nec valet quod dicil argueûs : scilicet quod intellectus agens ©que potest, concurrente objecto principali materiali, causare speciem inlelligibilem, sicut cum phantasmate concurrente. Hujus enim falsitas manifeste patet : quia, si hoc esset verum, tunc caecus natus posset, praesente objecto materiali, per suum intellectum agentem causare naturaliter speciem inlelligibilem colorum; cujus oppositum evidenter apparet ad sensum. Cum autem dicit quod nihil inest phantasmati propter quod sufficiat ad causandum speciem inlelligibilem, quin eminentius insit rei cujus est phantasma, etc., — solutum est prius; quia agens el patiens oportet esse unius generis, elc. Vide supra, in solutione primi.

Ad quartum, negatur minor. Nec valet probatio: quia, posito quod per phantasmata, vel speciem inlelligibilem rei materialis abstractam vel acceptam a re materiali, non possit haberi cognitio intuitive, hoc est, cognitio qua cognoscitur res materialis actualiter in propria natura exsistere, nec ut praesens secundum locum aut tempus; tamen secus est de speciebus influxis, quia per illas potest cognosci non solum natura universalis, sed etiam individuum singulare, nec solum singulare, immo ejus exsistentia et praesentia secundum tempus aul locum, et, per consequens, tale individuum posset intuitive cognosci. De prodictis sanctus Thomas, in *dc Anima,* q. 20, sic dicit : *u* Quidam, ut naturam cognitivam singularium angelis el animabus separatis adseribereni, dixerunt quod hujusmodi cognitionem a singularibus acciperent. Sed hoc est omnino inconveniens. Cum enim maxima sit distantia inter esse intelligibile et esse materiale sensibile, non stalim forma rei materialis ab intellectu accipitur, sed per mulla media ad cum deducitur : puta, forma alicujus rei sensibilis prius fit in medio ubi est spiritualior quam in re sensibili, et postmoduin in organo sensus, et exinde derivatur ad phantasiam et alias interiores vires, et tandem perducitur ad intellectum. Hæc autem media nec etiam fingere possibile est competere angelis, aut animæ separata». Et ideo aliter dicendum est, quod forma»

(i) *et ideo ejut raparitat.* — Ad. Pr.
et — Orn. Pr.

rerum per quas intellectus cognoscit, dupliciter se habent ad res. Quædam enim sunt rerum factivæ, et quædam sunl a rebus accepta». Et illae quidem quæ sunl rerum faclivae, intanturn ducunt in cognitionem rei, inquantum ejus factivæ sunt, vel existant. Unde artifex, qui artiticiato tradit formam vel dispositionem materiæ, per formam artis cognoscit artificialum (a), quantum ad id quod in eo causât. Et quia intellectus hominis non causal materiam, sed accipit eam jam exsistentem, quæ est individuationis principium, ideo artifex per formam artis, puta ædiflcator, cognoscit domum in universali, non autem hanc domum in hac materia, nisi inquantum ejus notitiam accipit persensum. Deus autem, quia per intellectum suum non solum producit formam, ex qua sumitur ratio universalis, sed etiam materiam, quæ est individuationis principium, ideo per suam artem cognoscit universalia el singularia. Sicut autem a divina arte effluunt res materiales ut subsistant in propriis naturis, ita ab eadem arte effluunt in substantias intellectuales separatas similitudines rerum intelligibiles, quibus res cognoscant secundum quod producuntur a Deo. Et ideo substantiæ separate non solum cognoscunt universalia, sed etiam singularia, inquantum species intelligibiles in eas a divina arte emanantes, sunt similitudines rerum secundum materiam ct formam. Non enim est inconveniens, formam quæ est rei factiva (β), quamvis sit immaterialis, esse similitudinem rei et quantum ad formam el quantum ad materiam : quia semper in aliquo altiori est aliquid uniformius quam sit in inferiori natura. Unde, licet in natura sensibili aliud sit forma el aliud sil materia, tamen id quod est altius, el causa utriusque. unum exsistens, se habet ad utrumque; propter quod superiores substantiæ el immaleriaIiter materialia cognoscunt, el uniformiter divisa, ut dicil Dionysius, 7 cap. *de Div. Nom.* Forni® autem intelligibiles a rebus accepta», per quamdam abstraclionema rebusaccipiuntur; unde non ducunt in cognitionem quantum ad illud a quo fit abstracts,sed quantum ad id quod abstrahitur tantum. El sic, cum formæ accepta· in intellectu nostro a rebus, sint abstracta» a materia et ab omnibus conditionibus materiæ, non ducunt in cognitionem singularis, sed universalis tantum. Hæc ergo est ratio quare substantiæ separate possunt per intellectum cognoscere singularia, cum tamen intellectus noster cognoscat universale tantum. Sed circa cognitionem singularium aliter se habet intellectus angeli, et aliter intellectus animæ separata·. Diximus enim superius *(de Anima,* q. 18), quod efficacia virtutis intellectivæ quæ est in angelis, est proportionata universalitati formarum influxarum; non autetn efficacia virtutis intelleclivæ quæ est in anima, mkI magis est proportionate forrnis a rebus acceptis; propter quod naturale est animæ corpori uniri El ideo supra dictum est quod anima separata non cognoscit omnia naturalia, etiam secundum quod species sunt, determinate et complete, fed in quadam universalitate et confusione. Unde nec species influxæ sufficiunt eis ad cognitionem singularium, ul sic possent cognoscere omnia singularia, sicut angeli cognoscunt. Sed tamen hujusmodi species influxæ determinantur in ipsa anima ad cognitionem aliquorum singularium, ad quæ anima habet aliquem ordinem specialem vel inclinationem, sicut ad ea quæ patitur, vel ad ea ad quæ afficitur vel subjicitur, vel quorum impressiones aliqua» et vestigia remanent in ea. Omne enim receptum determinatur in recipiente secundum modum recipientis. Et sic palet quare anima separata cognoscit singularia, non tamen omnia, sed quædam. › — Hæc ille. — Similia dicit, *de Veritate,* q. 19, art. 2; et, ! p., q. 89, ari. 4; et 4. Sentent., dist. 50, q. 1, art.41; el mullis aliis locis. — Ex quibus patet quod conqiaratio quam facit apguens inter species intelligibiles abstractas a rebus ab anima corpori conjuncta, et influxas a Deo animæ separat®, non valet : quia per primas non potest inlelligi directe aliquod singulare materiale in sua singularitate; per secundas autem potest; el hoc quia sunt impressiones et participationes rationum ideaIhim quæ sunl in mente divina, per quas potest cognosci res non solum in universali, sed in singulari. Et per idem patet quod, licet per species abstractas non possit cognosci intuitive singulare materiale, potest tamen sic cognosci per species influxas, sicut et per ideas. De hoc sanctus Thomas, *dc Veritate,* q. 2, ari. 7, ubi quærit : Utrum Deus cognoscat singulare nunc esse vel non esse? Et respondet sic: « Sicut, inquit, se habet essentia universalis alicujus speciei ad omnia per se accidentia illius speciei, ita se habet essentia singularis ad omnia propria accidentia illius singularis; cujusmodi sunt omnia accidentia in eo inventa, quia, per hoc quod ijiiO individuantur, efficiuntur ei propria. Intellectus autem cognoscens essentiam rei, per eam comprehendit omnia per se accidentia illius speciei : quia, secundum Philosophum, omnis demonstrationis, per quam accidentia propria de subjecto concluduntur, principium est *quod quid est.* Unde, et cognita propria essentia alicujus singularis, cognoscuntur omnia propria accidentia illius singularis. Quod intellectus noster, quia abstrahit, non potest : quia de essentia singularis est materia signata, a qua intellectus noster abstrahit; el poneretur in ejus diffinitione, si singulare diffinitionem haberet. Sed intellectus divinus, qui est apprehensor materiæ et forma», comprehendit non solum essentiam universalem speciei, sed

(a) *artificiatum. — artificium* Pr.
(<5) *factiva. — factur* Pr.

essentiam singularem uniuscujusque individui. Et ideo cognoscit omnia accidentia, el communia toli speciei aut generi, et propria unicuique singulari. Inter qu© unum est tempus, in quo invenitur unumquodque singulare in rerum natura, secundum cujus determinationem dicitur nunc esse vel non esse. Et ideo Deus cognoscit de unoquoque singulari quod nunc est vel non est; el cognoscit omnia alia enuntiabilia qine formari possunt vel de universalibus \el de individuis. » — llæc ille. — Item, ibidem, arguit sic, secundo loco : u Inter potentias animæ, illæ quæ æqualiter se habent ad rem alisentem el præsontem, ut imaginatio, non cognoscunt an res nunc sit vel non ait; sed hoc cognoscunt illæ potentiæ quæ non sunt rerum absentium sicut (a) præsentium, sicut sensus. Sed intellectus divinus eodem modo se habet ad res præsentes el absentes. Ergo non cognoscit res nunc esse vel non esse, sed cognoscit earum naturam simpliciter. a Ecce argumentum. Sequitur responsio : ‹ Dicendum, inquit, quod similitudo quæ est in imaginatione, est similitudo illius rei tantum; non autem est similitudo ad cognoscendum tempus in quo res invenitur. Secus autem est de intellectu divino. Et ideo non est simile. » — Hæc ille. — Sic in proposito dicendum est de formis influxis angelis vel ǎnima separate : quia per illas possunt cognosci accidentia singularium, scilicet tempus, locus, exsistentia, presentia, distantia. De hoc sanctus Thomas, *dc Veritate,* q. 8, ari. 7, in solutione unius argumenti (ad iu," eorum per quæ probatur unum angelum non cognoscere alium per similitudinem in se exsistentem), sic «licii : « Angelus non cognoscit alium angelum per similitudinem abstractam vel iinpres>am, sed |>er similitudinem innatam; per quam ducitur in cognitionem angeli, non solum quantum ad essentiam ejus, sed etiam quantum ad omnia accidentia ejus. Et ideo per eam scit quando angelus est distans vel pnesens. e Item, eadem quæstione, ari. 11, in solutione noni, sic dicit: ‹ Intellectus angelicus, per speciem «piam habet apud se, cognoscit singulare, non solum in sua substantia, sed etiam secundum omnia accidentia ejus; et ideo scit cuicumque accidenti singulare variatum subsit; el sic variatio singularis certitudinem ǎngelica cognitionis non tollit. * — Hæc ille, cum multis aliis tam ibidem quam alibi ad propositum facientibus. — Ex quibus apparet quod anima «-parata per speciem influxam potest cognoscere de aliquibus singularibus an et ubi et «piando sint vel non sint, et consequenter de illis habere cognitionem intuitivam, quam petit arguens.

Dicitur secundo, quod distantia loci in nullo impedii cognitionem animæ separata·, sicut arguens tingit. Nec \alel sua probatio; quia peccat per fallaciam consequentis, arguendo a propositione habente plures causas veritatis a«l unam illarum. Quia, ut ostendit sanctus Thomas, l p., q. 89, art. 7, in solutione primi, « Augustinus non dicit quod propter hoc quod ibi sunt animæ mortuorum, ea quæ hic sunt, vel fiunt, videre non possunt, ul localis distantia hujusmodi ignorantiæ causa esse credatur; sed hoc potest propter aliud contingere, ut infra dicetur. » — llæc ille. —Causam autem hujus reddit in sequenti articulo, dicens : α Secundum naturalem cognitionem, de qua nunc agitur, animæ mortuorum nesciunt quæ hic aguntur. El hujus ratio accipi potest : quia anima separata cognoscit singularia |ær hoc quod quodammodo determinata est ad illa, vel per vestigium alicujus præcedentis cognitionis seu allectionis, vel perordinationem divinam ; animæ autem mortuorum, secundum ordinationem divinam, et secundum modum essendi, segregat® sunt a conversatione viventium, et conjunctio «ouversationi substantiarum spiritualium, quæ sunt a corpore separata· ; unde ea quæ apud nos aguntur, ignorant, n — Hæc ille. — Ex quibus palet quod ea quæ arguens addit de Johanne Baptista, non sunt ad propositum. Quia animæ quibus nuntiaturus descendebat ad inferni claustra, ignorabant ea quæ ipse dicturus erat, non propter localem distantiam, sed quia non omnia singularia etiam locali praesentia sciebant, ut «lictum est. Tum etiam quia, quidquid sil de scibilibus per naturam, tamen Johannes nuntiaturus erat quædam super naturam, ex sola gratuita revelatione cognoscibilia. Unde patet quod ista additio derisibilis est.

Ad quintum dicitur quod probatio illa qua probatur quod nec angelus nec anima separata possunt aliquid recipere a re materiali, bona est, si bene intèlligatur. Et ad ejus improbationem, dicitur primo, quod probatio illa in hoc principaliter fundatur, quod inter substantiam separatam et rem materialem non est talis nec tanta nec illa convenientia quæ requiritur inter agens el patiens, actum et potentiam, ut supra patuit, in solutione primi el tertii.

Dicitur secundo, quod *confirmatio prima* non valet : quia, licet phantasma repraesentet objectum ut hic et nunc, tamen phantasma habet *esse* aliquo modo immateriale el intentionale et a materia abstractum, propter quod cadit in idem genus cum substantia separata; et, licet sit subjective in organo materiali et extenso, illud non ita impedit sicut impediret materia exlrinseca. Nec valet quod dicit, scilicet quod ex hoc solo phantasma est activum in intellectum possibilem, quia est repræsentativum objecti, etc. Unde pro omnibus istis notanda sunt verba Philosophi, *2. de Anima,* t. c. 121 (a), ubi sic dicit : *Oportet autem universaliter de omni*

(e) licui. — fed Pr.

(a) *t. c. 121.* — *ultimo capitulo* Pr.

sensu accipere, quoniam **sensus** *quidem est susceptivus specicrum sine materia, ut* **cera annuli** *sine ferro et auro recipit figuram. Accipit autem aureum aut uncum signum, sed non inquantum aurum aut* **tes**. *Similiter autem ct* **sentus** *unius· cujusquc ab habente colorem aut sonum patitur, sed non inquantum unumquodque illorum dicitur, sed inquantum hujusmodi, ct* **secundum** *rationem,* etc. Super quo dicil Commentator, cornm. 121 : « Receptio formarum sensibilium ab unoquoque sensu est receptio abstracta a materia. Si enim reciperet eas cum materia, tunc idem *esse* haberent in anima ct extra animam. El ideo in anima sunt intentiones el comprehensiones; sed extra animam non sunt intentiones nec comprehensiones, «ed res materiales non comprehensa! omnino. i» — Hæc ille. — Item, super eodem loco, dicil sanctus Thomas, in *Scripto super* 2. *de Anima* fleet 2t) : ‹ Philosophus dicil quod oportet universaliter accipere et communiter omni sensui inesse quod omnis sensus esi suscepiivus specierum sine materia, sicut cera recipit signum annuli sine ferro et auro. Sed videtur hoc esse commune omni patienti : omne enim patiens recipit aliquid ab agente secumlum quod est agens; agens autem hoc agit per suam formam, et non per suam materiam; omne igitur(ά) patiens recipit formam sine materia. Hoc etiam (6) ad sensum apparet : non enim aer recipit ab igne agente materiam ejus, seri formam. Non ergo hoc videtur esse proprium sensus, quod sil susceplivus specierum sine materia. Dicendum est ergo quod, licet hoc sit commune omni patienti, quod recipiat formam ab hoc agente, differentia tamen est in modo recipiendi. Nam forma qüæ in patiente recipitur ab agente, quandoque habet eumdern modum essendi in patiente, quem habet in agente. Et hoc quidem contingit quando (witiens eamdem habet dispositionem ad formam, quam habet ct agens : unumquodque enim recipitur in altero secundum modum recipientis; unde, si eodem modo disponatur patiens sicut disponitur agens, eodem modo recipitur forma in patiente sicut erat in agente. El tunc non recipitur forma sine materia : quia, licet illa eadem numero materia quæ est agentis, non fiat patientis, fit tamen quodammodo eadem, impiantum similem dispositionem materialem acquirit ei quæ (γ) erat in agente. Et hoc modo aer patitur ab igne, et quidquid patitur passione naturali. Quandoque voro forma recipitur in patiente secundum alium modum essendi quam sit in agente : quia dispositio materialis patientis ad recipiendum non est similis dispositioni materiali <|uæ erat in agente. Et ideo tunc forma recipitur in patiente sine materia. Sic in proposito : quia alterius modi *esse* babent forma· in sensu et in re sensibili ; nam in re sensibili halvent *cisc* materiale, in sensu autem habent *esse* intentionale sive spirituale, etc. » — Hæc ille. — Item, I p., q. 78, art. 3, «ic dicil : ‹t Est autem dupliciter immutatio : una naturalis, et alia spiritualis. Naturalis quidem, secundum <(uod forma immutantia recipitur in immutato secundum *esse* naturale, sicut calor in calefacto. Spiritualis autem, secundum quod forma immutantis recipitur in immutato secundum *esse* spirituale, ut forma coloris in pupilla, quæ non fil |>er hoc colorata. Ad operationem autem ‡ensu requiritur immutatio spiritualis, per quam intentio spiritualis form® sensibilis fiat in organo sensus; alioquin, si sola naturalis immutatio sufficeret ad sentiendum, omnia corpora naturalia sentirent dum alterantur, a — Hæc ille. — Ex quibus patet quod multum æqiiivoce, et non univoce, dicitur phantasma esse in materia sicut forma sensibilis quam repraesentat : quia forma rei sensibilis nullam hahel spirilualilatem, ncc immaterialilatem, nec abstractionem, sicut lialwt phantasma in organo phantasia» ; el ideo non sequitur, si phantasma potest agere in intellectum possibilem aliquo modo instmmenlaliter, quod (a) similiter color, vel odor, quæ sunt in re extra, possint simili modo agere. Pro cujus intellectu sanctus Thomas, octavo *Quodlibcto,* ari. 3, sic dicit : ‹ Anima humana similitudines rerum quibus cognoscit, accipit a rebus, illo modo accipiendi quo patiens accipit ab agente. Quod non est ita intelligendum quod agens influat in patiens eamdem numero speciem quam habet in >eipsô, sed generat sibi similem, educendo de potentia in actum ; el per hunc modum dicitur species coloris deferri a corpore colorato in visum. Sed in agentibus el patientibus distinguendum est. Est enim quoddam agens, quod de se sufficiens est ad inducendum formam suam in patiens ; sicut ignis sufficiens est ad calefaciendum ile se. Quoddam vero agens est, quod non sufficit de se ad introducendum formam suam in jvatiens, nisi superveniat aliud agens : sicut calor ignis non sufficit ad complementum nutritionis, nisi per virtutem animæ nutritivæ; unde virtus animæ nûtritivæ est principaliter agens, calor vero ignis instnimenlalilei. Similiter etiam est diversitas ex jKirte patientis. Quoddam enim patiens est, quod in nullo cooperatur agenti; sicut lapis cum projicitur sursum, vel lignum cum ex eo fit scamnum. Quoddam voro est patiens, quod agenti cooperatur; sicut lapis cum deorsum projicitur, el corpus hominis cum sanatur per artem, El. secundum hoc, res quæ sunt extra animam, tripliciter se habent ad diversas (volentias animæ. Ad sensus eniin exteriores se habent sicut agentia sufficientia, quibus patientia non coo-

( ) *igitur.* — *enim* Pr.
( ) rfiarn. — en ini Pr
(γ) gur. — *qui* Pr.

(a) *quod.* — *quia* P

jurantur, sed tantum recipiunt. Quod autem (α) color per se non potest movere visum nisi lux superveniat, non est contra hoc quod dictum est; quia lam color quam lux interea quæ sunt extra animain computantur. Sensus autem exteriores suscipiunt tantum a rebus per modum patiendi, sine hoc quod aliquid operentur ad sui formationem, quamvis jam formati habeant propriam operationem,quæ est judicium de propriis objectis. Sed ad imaginationem res quæ sunt extra animam, comparantur ut agentia sufficientia : actio enim rei sensibilis non sistit in sensu, sed exinde pertingit usque ad phantasiam sive imaginationem. Tamen imaginatio est patiens quod cooperatur agenti: ipsa enim imaginatio format sibi aliquarum rerum similitudines, quas nunquam sensus percepit, ex his tamen quæ sensu percipiuntur, componendo et dividendo; sicut imaginamur montes aureos, quos nunquam vidimus,ex hoc quod vidimus aurum et montes. Sed ad intellectum possibilem comparantur res exteriores sicut agentia etiam insufficientia. Actio enim ipsarum rerum sensibilium nec in imaginatione consistit, sed phantasmata ulterius movent intellectum possibilem; non autem ad hoc ex seipsia sufficiunt, cum sint in potentia intelligibilia, intellectus autem non moveatur nisi abintelligibili in actu; undo oportet quod Mipervoniat actio intellectus agentis, cujus illuminatione phantasmata fiant intelligibilia in actu, sicut illustratione lucis corporalis fiunt colores visibiles in actu. Et sic patet quod intellectus agens est principale agens, quod agit rerum similitudines in intellectu possibili; phantasmata autem, quæ a rebus exterioribus accipiuntur, sunt quasi agentia instrumentalia. Intellectus etiam possibilis comparatur ad res quarum notitiam accipit,sicut ptiens quod cooperatur agenti : multo enim magis potest intellectus formare quidditalem rei quæ non cecidit sub sensu, quam imaginatio. » — Hæc ille. — Cum autem dicit quod res extra agunt in intellectum, intellige quod est mediante sensu et imaginatione, non autem immediate. Unde, tertio *Quodhbeto,* ari. 21, sic dicit :« Quidam dicunt quod animæ separatæ intelligunt abstrahendo species inlelligibiles a rebus. Sed hoc esse non potest. Abstractio enim specierum iii lelligibilium a rebus sensibilibus Iit mediante sensu et imaginatione, quorum operationes, cum sint per organa corporalia, animæ separatæ attribui non possunt, » — Hæc ille. — Ex quibus patet quod *prima confirmatio* non valet.

Dicitur tertio, quod *secunda confirmatio* similiter non valet : quia nec angelus potest accipere quamcunique cognitionem a rebus materialibus, sicut ostensum fuit in *Secundo* (dist. 3, q. 2), ubi recitatae sunt rationes arguentis in oppositum, et soluta».

(a) autem. — enim Pr.

Ad sextum dicitur quod probatio ibidem recitata pro opinione nostra, bona est, et sufficienter concludit, dum tamen intolligntur illo modo quo declarat eam sanctus Thomas, de *Veritate,* q. 19, ari. 1, prout recitatum fuit articulo primo. Unde major dictæ probationis sic intelligendo est, quod *medium, quanto magi» recedit ab uno extremo quoad modum essendi, tanto plus accedit ad aliud medium quoad modum essendi, et consequenter quoad modum operandi.* De hoc sanctus Thomas, I p., q. 89, art. 1, sic dicit : α Ista quæslio habet difficultatem ex hoc quod anima, quamdiu est corpori conjuncta, non potest aliquid intelligere nisi convertendo se ad phantasmata, ut per experimentum patet. Si autem hoc non est ex (a) natura animæ, sed per accidens convenit ei ex hoc quod corpori alligatur, sicut Platonici dixerunt *(Phxdonis* cap. 20), de facili quoestio solvi posset. Nam, remoto impedimento corporis, rediret anima ad suam naturam, ut inlrlligeret intelligibilia simpliciter, non convertendo se ad phantasmata, sicut est de aliis substantiis separatis. Sed, secundum hoc, non esset anima propter melius animæ, sed propter pejus, corpori unita, si pejus intelligeret corpori unita quam separata ; sed hoc esset solum propler melius corporis; quod est irrationabile, curn materia sit propler formam, et non econtra. Si autem ponamus quod anima ex natura sua habeat ut inlelligat convertendo se ad phantasmata, cum natura animæ per mortem corporum non mutetur, videtur quod anima separata naturaliter nihil possit intelligere, cum non sunt ei prasto phantasmata ad quee convertatur. Et ideo ad hanc difficultatem tollendam, considerandum est quod, cum nihil operetur nisi inquantum est actu, modus operandi uniuscujusque rei sequitur modum essendi ipsius. Habet autem anima alium modum essendi cum unitur corpori, et cum fuerit a corpore separata, manente tamen eadem natura ipsius animæ; non ita quod uniri corpori sit ei accidentale, sed per rationem suæ natura: unitur corpori; sicut nec levis natura mutatur cum est in proprio loco, quod est ei naturale, cl cum est extra proprium locum, quod est ei prater naturam. Animæ ergo secundum illum modum essendi quo est corpori unita, competit modus intelligemli per conversionem ad phantasmata corporum, quæ sunt in corporeis organis; cum autem fuerit a corpore separata, competit ei modus intelligcndi per conversionem ad ea quæ sunt simpliciter intelligibilia, sicut et aliis substantiis separatis a corpore. Unde modus intelligendi per conversionem ad phantasmata est animæ naturalis, sicut et corpori uniri; sed esse separatum a corpore est pneter rationem suæ natura, et similiter intelligere sine conversione ad phantasmata est ei prater naturam. Et ideo ad

(a) ex. — Om. Pr.

hoc unitur corpori, ut sit et odietur secundum suam naturam. ◗ — Hæc ille.

Cum nutem contra hoc objicit urguens, quia tunc anima separata esset magis capax talis influxus quam anima conjuncta corpori glorioso, etc.; — dicitur quod, loquendo de capacilato natura», conciditur consequens. Si autem intelligatur de capci- Integrathe, vel gloriæ, negatur consequentia ; quia corpus gloriosum in nullo impedit animum ab influxu substantiarum separatarum. De hoc sanctus Thomas, pnisenti distinctione, q. 1, art. 1, in solutione quinti argumenti, sic (licit : « Anima habet *esse* perfectius in corporo quam separata, inquantum est forma, non autem inquantum est intelligent. nisi forte conjungatur corpori tali quod est omnino aniinæ subditum, et in nullo intellectum distrahens, sicut erit corpus gloriosum. *Corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam; et deprimit ter·rena inhabitatio sensum multa cogitantem,* Sapientia» 9 (v. 15). » — Hæc ille. —Sciendum est ulterius, quod anima beata nullam speciem intelligibilem recipit de novo in corpore glorioso per influxum supradiclum ; quia statim dum separatur a corpore corruptibili, simul totum illum influxum recipit, sicut supra (a) recitatum fuit ex dictis sancti Thomæ, *de Anima,* q. 18, ubi sir dicit : ‹ Hanc autem cognitionem acquirunt aniinæ separatæ subito ,κτ modum influentiæ, et non successive per rnodum motus, ut Origenes j»o>uit. ◗ — Hæc ille.

Ad septimum dicitur quod ea quæ beatus Thomas in confirmationem hujus opinionis inducit de sommo vel exlasi, non sunt figmenta (6), sed veritates consona» dictis sanctorum el Sacra Scriptune. Unde sanctus Thomas, 2' 3q. 172,art. 1, et *de Veritate,* q. 12, art. 3, recitat Augustinum, 12. *Super Genes, ad litteram* (cap. 43), dicentem quod anima» humano», secundum quod a sensibus corporis abstrahitur (γ), competit futura prævidere; item Gregarium, i. *Dialogorum* (cap. 26), dicentem quod *anim·mx exitura' a corpore, per revelationem ventura cognoscunt.* Et consequenter sanctus Thomas, ubi supra, 2ȝ 2ᵉ(q. 172,art. 1,ad 1um),sic dicit: «Anima, quando abstrahitur a corporalibus, aptior redditur ad percipiendum influxum spiritualium substantiarum, et etiam ad percipiendum subtiles motus, qui ex impressionibus causarum naturalium in imaginatione humana relinquuntur, a quibus percipiendis anima impeditur, cum fuerit circa sensibilia occupata. Et ideo Gregorius dicit (4. *Dialog.,* cap. 26) quod *anima, quando appropinquat ad mortem, prxcognoscil quxdam futura, subtilitate sux na·turx,* prout scilicet percipit etiam modicas impressiones; aut etiam cognoscit futura, angelica revelatione.i Item. ibidem, in solutione secundi, sic dicit : « Præcognitio futurorum quæ ht in somnis, est aut ex revelatione substantiarum spiritualium, aut ex cor|xjrali cansi. Utrumque autem inclina potest fieri in dormientibus quam in vigilantibus : quia anima vigilantis est occupata circa exteriora sensibilia ; unde minus potest percipere impressiones substantiarum spiritualium, vel etiam causarum naturalium. Quantum tamen ad |>crfectionem judicii, plus viget ratio in vigilando quarn in dormiendo. » — Hæc ille. — Similia ponit, *de Veritatef* ubi supra (q. 12, ait. 3). Nam, in solutione primi argumenti, sic dicit : ‹ In cognitione est duo considerare : scilicet receptionem, et judicium de receptis. Quantum ergo ad judicium de receptis, potior est cognitio vigilantis quam dormientis ; quia judicium vigilantis est liberum, sed judicium dormientis esi ligatum, ut dicitur in *de Somno et Vigilia.* Sed quantum ad receptionem, cognitio dormientis est potior : quia, quiescentibus sensibus ab extarioribus motibus, interiores impressiones magis percipiuntui, sive sint ex substantiis separetis, sive ex corporibus cœlestibus. Unde sic potest intelligi quod dicitur, *Numeror.* 24 (v. 16), de llalaam : *qui cadit,* scilicet in dormiendo, et *sic aperiuntur oculi ejus* (x). ◗» — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione secundi, sic dicit : ‹ Judicium non tantum dependet a receptione speciei, sed ex hoc quod cade quibus judicatur, examinantur ad aliquod principium cognitionis, sicut de conclusionibus judicamus eas in principia resolvendo. In somno ergo, ligatis exterioribus sensibus, interiores rires, quasi quietaUe ab exteriorum tumultibus, magis percipere possunt interiores impressiones facias in intellectu vel imaginatione ex illuminatione divina vel angelica, vel ex virtute cœlestiurn corponim, aut quocumque alio modo; sicut tenui flegmate decurrente ad linguam, videtur dormienti quod dulcia comedat. Sed quia primum principium ñostra cognitionis est sensus, oportet ad sensum quodammodo resolvere omnia de quibus judicamus. Unde Philosophus dicit, 3. *Cœli et Mundi* (1. c. 61), quod complementum artis et natuiæ est re»s sensibilis visibilis, ex qua delæmus de aliis judicare. Similiter dicit in 6. *Ethicorum* (cap. 8), quod sensus extremi sunt, sicut (6) intellectus principiorum; extrema apiællans illa in ǩua fit resolutio judicantis. Quia ergo in somno ligati sunt sensus, non potest esso |>erfectum judicium nisi quantum adaUquid, υηπι(γ) homo decipiatur, intendens rerum similitudinibus lanquam rebus ipsis; quamvis quandoque dormiens cognoscat de aliquibus quod non sunt res, sed similitudines rerum. › — Hæc ille. — liem, eadem

(») Cfr. ftrt. pnrs., ad aecundum.
(6) *figmenta.* — *figurata* Dr
(γ) *abstrahitur.* — *abstrahuntur* Pr.

(›) In Vulpla tegitur : Füionei Oninipoicniu *videt, qui cadens apertos habet oculos.*
(6) ficui. — Om. Pr.
(γ) *cum.* — Om. Pr.

quæstiune, art. 9, sic dicit : ‹ Ad visionem prophétie duo concurrunt : scilicet judicium, et «acceptio propria (a) prophétie. Quando ergo Propheta (6) inspiratur divinitus, ut sit judicium ejus tantum supernaturaie, et non acceptio, tunc talis inspiratio abstractionem a sensihus non requirit; (juin judicium intellectus naturaliter est perfectius in utento sensibus quam in non utente. Acceptio autem supernaturalis propria (γ) prophetia? est secundum imaginariam visionem; ad quam visionem inspirandam rapitur mens humana ah aliquo, et a sensihus abstrahitur, ut Augustinus dicit, 12. *super Gen. ad litteram* (cap. 9 et 11). Cujus ratio est : quia vis imaginative, dum quis utitur sensibus, principaliter est intenta his quæ per sensus accipiuntur; unde non potest esse quod intentio ejus principaliter feratur ad ea quæ aliunde accipiuntur, nisi quando homo est a sensu abstractus. Unde quandocuinque fit prophetia secundum visionem imaginariam, oportet a sensibus abstractum esse Prophetam. Sed hæc abstractio dupliciter contingit : uno modo ex causa naturali; alio modo a causa animali. A causa naturali quidem, quando sensus exteriores obstupescunt vel propter ægritudinem, vel propter vapores somni ad cerebrum ascendentes, ex quibus contingit organum tactus immobilitari. Ex causa vero animali, sicut quando homo ex nimia attentione ad intellectualia vel imaginabilia omnino a sensibus exterioribus abstrahitur. Nunquam autem fit in prophetia abstractio a sensibus corporalibus per acritudinem, sicut fit in epilepticis, aut furiosis; sed solummodo per causam naturalem ordinatam, scilicet per somnum. Et ideo prophetia quæ fit cum visione imaginaria, semper fit vel m somno, quando scilicet Iit abstractio a sensibus per causam naturalem ordinatam, vel in visione, quando fit abstractio a causa animali. In hoc tamen differt Propheta (o) in sua ăbstraction a sensibus, sive abstrahatur per somnum, sive per visionem, ab omnibus aliis qui (t) abstrahuntur a sensibus, quod mens Propheta.· illustratur de his quæ in visione imaginaria videntur; quoniam cognoscit ea non esse res, sed aliquarum rerum similitudines, de quibus certum judicium habet per lumen mentis. Sic ergo patet quod inspiratio prophetia? quandoque fit cum ăbstraction a sensibus, quandoque non. » — Hæc ille. — Ex quibus apparel quod argumentum multipliciter delicii. *Primo,* quantum ad hoc quod infert, quod, si ideo vera videntur in somno, quia anima recedit a corpore in operando ut ab objecto, quod tunc, quanto somnus esset profundior, etc. Hæc enim consequentia nulla est : quia, ut patet per prædictn, ad recipiendum inlluxum substantiarum separatarum vel corporum cœlestium disponit aliqua abstractio a sensibus; non tamen quælibel ad hoc sufficit, sed oportet quod fiat a causa animali, \el a causa naturali ordinata, et non ægritiidinali, nec laii el tanta qua· tollat omnem operationem sensuum interiorum, potissime virtutis imaginative·, mullo minus quæ tollat omnem operationem intellectus : quia intellectus el imaginatio lune recedunt a corpore, sed intendunt objectis incorporeis, puta speciebus inlelligibilibus nul imaginariis; tantus autem posset e>se somnus, quod anima nulli objecto intenderet. Untie dia consequentia nullam habet apparentiam. *Secundo,* deficit in hoc quod secundo infert de epi·lepticisaut furiosis : quia anima talium nulliobjeclo intendit tempore illius passionis, nec corporeo, nec incorporeo; nec mens habet judicium ǧuodeuinqu *Tertio,* delicii in hoc quod imponit istam positionem sumptam esse ex fictionibus Mabometi. *Quarto,* deficit in hoc quod male improbat Avicennam. *Quinto,* in hoc quod dicit quod contra rationem videtur quod homo sit habilior in somno vel exstasi ad recipiendum inlluxum sulistantiarum separatarum, (piam in vigilia; cujus causa dicta est sæpc. *Sexto,* in hoc quod repudiat totaliter dictum Averrois: in hoc enim dicit Averroes verum, quod substantiarum separatarum superior influit inferiori, et inferior recipit a superiori; alias totus processus Dionysii de *Coelesti Jlicrarclua* vanus esset. Et mulla alia falsa continet praedictum argumentum.

Ad octavum dicilur quod duæ inslanliæ quas arguens affert contra probationem sancti Thomæ ibidem recitatam, non valent. Non quidem prima. Quia bene verum est quod unio anirnæ ad corpus est principaliter propter perfectionem lotius consistentis ex anima et corpore; sed secundario est propter perfectionem anirnæ acquirendam in corpore el per corpus. Unde sanctus Thomas, *dc Anima,* q. 1, in solutione septimi argumenti, sic dicit : « Anirnæ unitur corpus et propter bonum quod est substantialis perfectio, ut scilicet (a) compleatur species humana; et propter bonum quod est perfectio accidentalis, ut scilicet perficiatur in cognitione intellectiva, quam anima acquirit ex sensibus; hic enim modus intelligendi est naturalis homini. Nec obsint si anirnæ separabo puerorum aut aliorum hominum alio modo intelligendi utuntur; quia hoc magis compedit eis ratione separat ion is quam ratione speciei humanæ.» — Hæc ille. — Item, protervia magna est dicere quod partes totius essentialis tantum ordinentur in bonum totius sicut in finem, sic quod una pars non ordinetur in bonum alterius. Do hoc sanctus Thomas, 1 p., q. 65, ari. 2, sic dicit : « Si alicujus lotius et partium ejus velimus finem assignare, inveniemus primo quidem, quod sin-

(·) *propria,* — *proprie* Pr.
(β) *Propheta.* — *prophetia* Pr.
(γ) *propria.* — *proprie* Pr.
Î) *Propheta* — *prophetia* Pr
(t) *qui.* — *quee* Pr.

is) *fcilicrt.* — Om. Pr.

gulares partes sunt propter suos netus; sicut oculus a<l videndum. Secundo, quod pars ignobilior est propter nobiliorem; sicut sensus propter intellectum, et pulmo propter cor. Tertio vero, omne·' partvs Hint propter perfectionem totius, sicut et materia propter formam : partes enim sunt quasi materia totius. Ulterius autem, lotiis homo est (x) propter aliquem iinem extrinsecum, puta ut fruatur Deo.» — Hæc ille. — liem, protervia c4 dicem quod corpus hominis non ordinetur sicut in iinem m animam rationalem el perfectionem ejus. De hoc sanctus Thomas, l p., q. 76, ari. 5, sic dicit « Cum forma non sit propter materiam, sed materia propter formam, ex forma iqiortet rationem accipere quam materin sit talis, et non e converso. Anima autem intellectiva, secundum ❦natura ordinem, infimum gradum in substantiis intellectualibus tenet, in tantum quod non habet naturaliter sibi inditam notitiam veritatis, sicut angeli, sed oportet quod eam colligat ex rebus divisibilibus per viam sensus, ut dicit Dionysius, 7 cap. *dc Divinis Nominibus.* Natura autem nulli decst in necessariis. Unde oportuit quam anima intellectiva non solum haberet virtutem intelligendi. sed etiam virtutem sentiendi. Actio autem sensus non lil sine corporeo instrumento. Oportuit ergo animam intellectivam uniri (ali corpori, quod posset esse conveniens organum sensus. » — Hæc ille. — Similia dicit, *de Anima,* q. ‹§ : a Cum, inquit, materia sil propter formam, et non econtra, ex parle anirnæ oportet accipere rationem quale debeat esse corpus cui unitur. Unde, in 2. *dc Anima* (t. c. 36), dicilur quod anima non solum est corporis forma el molor, sed etiam linis. Et ideo naturale est anirnæ humanto corpori uniri : quia, cum sil infima in ordine intellectualium substantiarum, sicut materia prima est infima in ordine rerum sensibilium, non habet aniina species intelligibiles sibi naturaliter inditas, quibus in operationem propriam exire |>ossit. qua· esi intelligere, sicut habent ❦substantia superiores intellectuales; sed est in potentia ad eas, cum sit *sicut tabula in qua nihil est scriptum,* ut dicitur. 3. *dc Anima* (t. c. 14). Unde oportet quod species intelligibiles a rebus exterioribus accipiat mediantibus jiolenliis sensitivis, quæ sine corporeis organis operationes proprias habere non possunt. Unde animam humanam necesse est corpori uniri. Si ergo propter hoc anima humana unibilis esi corpori quia indiget accipere species intelligibiles a rebus mediante sensu,necessarium e-l quod corpus cui anima rationalis unitur, sil tale ut possit esse aptissimum ad repraesentandum intellectui species sensibiles, ex quibus intellectui species inlelligibilesrésultent,etc. ɳ — Hæc ille. — Ex quibus palet quod valde proterve el insufficieiitcr dictum est quod unio anirnæ rationalis ad corpus ordinetur, sicut in finem, ad perfectionem substantialem totius compositi, el non ad perfectionem accidentalem anirnæ rationalis, quantum ad cognitionem intellectivam. Et sic prima instantia illata contra probationem sancti Thomæ non procedit.

Similiter secunda instantia minus valet. Nam, secundum positionem ipsius arguent», anima separata ex sua naturali virtute pote>t acquirere perfectam cognitionem inluilivam el abstraclivam, confusam et distinctam, tam communem quam propriam omnium quidditatum creatarum tam materialium (piam immaterialium; a qua cognitione impeditur per corpus et per ❦orjwri conjunctionem, quia conjuncta corpori non |>otcst intelligere substantias separatas propria et perfecta cognitione, nec rimiliter mullas quidditates materiales, puta eas quas sentire non potest, sicut oecus colores. Ergo, si conjunctio anirnæ ad corpus finaliler est propter acquisitionem perfecte scientias et notitia» intellectiva»in anima, manifeste sequitur quod talis conjunctio anirnæ ad corpus frustra est, cum impediat animam a fine propter quem unitur corpori, «piem finem potiori modo consequi posset naturaliter sine corpore. Nec valet similitudo de potione et sectione : quia, si jotio inducit imperfectam sanitatem. et impedit a perfecta sanitate quam induceret sectio, manifestum est quod inutiliter et damnose adhibetur |»olio, praetermissa sectione, potissime ubi æque facile esset utramque adhiberi ipsi sanabili. Sic in propositu. Et ideo sanctus Thomas dicit quod anima separata a corpore non potest naturaliter acquirere æque perfectam scientiam per species influxas, sicut jwtest in corpore per species per sensus accepta^, quia cognitio naturalis per species influxas est confusa et imjærfccla, sicut patuit multipliciter per nntedicta. Hem, sanctus Thomas, in queestionibuata), ‹/e An ima, q. 15. siedicit: ««Considerandum est quod, cum anima rationalis sil infima in ordine substantiarum intellectualium, infimo et debilissimo modo participat intellectuale lumen, sive intellectualem naturam. Nam in primo intelligente, scilicet Deo. natura intellectualis est adeo potens quod j>er unam formam inlelligibilem, scilicet essentiam suam, inlelligit omnia; inferiores veru substantiio intellectuales per species multas, et quanto unaquæque earum est allior, tanto habet |iauciores formas, el virtutem magis potentem ad intelligendum omnia per formas paucas. Si autem substantia intellectualis inferior haberet formas ita universales sicut superior, cum non adsit ei tanta virtus in intelligcndo, remaneret ei scientia incompleta; quia tantum in universali res cognosceret, el non |>ossel deducere cognitionem suam ex illis paucis ad singula. Anima ergo humana, quæ est

(>) eit. — Om. Pr.

(a) *qurttiotiibur* — Om. Pr.

infima, si acciperet formae in abstractioneet universalitate conformi substantiis separatis, cum balxat minimam pariem in inteltigendo, imperfectissimam cognitionem haberet, utpote cognoscens in quadam confusione et universalitate. El ideo ad hoc quod ejus cognitio perficiatur, el distinguatur per singula, oportet quod a singulis rebus scientiam colligat veritatis, lumine tamen intellectus agentis necessario ad hoc exsistente, ul altiori modo reciplantur in anima quam sint in materia. Ad perfectionem igitur (s) intellectualis operationis necessarium fuit animam cor|X)ri uniri. Nec tamen dubium est quin per motus corporeos et occupationem sensuum anima impediatur a receptione influxus substantiarum superiorum; unde dormientibus et alienatis a sensibus quædam revelationes fiunt, quæ non accidunt sensu utentibus. Quando ergo anima erit a corpore totaliter separata, plenius percipere poterii a substantiis superioribus, quantum ad hoc quod per hujusmodi influxum intelligere poterit sine phantasmatibus; quod modo non potest. Sed tamen hujusmodi influxus non causabit scientiam ita perfectam el ita determinatam ad singula, sicut est scientia quam hic accipit per sensus, nisi in ſili onimabiw quæ supra dictum naturalem influxum habebunt alium supernaluralem (6) ad omnia plenissime cognoscenda, et ad ipsum Deum videndum. Habebunt etiam animæ separatæ determinatam cognitionem eorum quæ prius hic sciverunt, quorum species intelligibiles conservantur in eis. » — H ec ille.

Ad nonum dicitur primo, quod *prima instantia* el calumnia contra probationem sancti Thomæ ibidem laciam non valet; nec impedit probationem, propler multa. Cum enim dicit quod aliquid est medium necessarium nni virtuti, quod non est necessarium alteri, —verum est. Quia virtus divina potest ex quolibet facere quodlibct, ul ita dicam, puta ex pane carnem, ex vino sanguinem, ex aqua vinum, ex ligno serpentem, non necessario transmutando materiam ;>or formas medias secundum ordinem natura·; quia Deus necessario non subjicitur ordini naluræ. sed est supra totum natura» ordinem, el natura» ordinis institutor. Sed nec angelus, nec aliqua virtus creata ꝑoto ordinem naluræ immutare, nec ejus media transilire, nec transire de extremo ad extremum non transeundo per medium. El sic apparet quod similitudo ibidem adducta non valet. Unde sanctus Thomas, in simili materia, et satis ad propositum, de Jfufo,q. 16, ari. 9. sic dicit ‹ Sicut Apostolus dicit, *Roman.* 13 (v. t), *Qux a Deo sunt, ordinata sunt.* Unde bonum universi est bonum ordinis, ul dicit Augustinus in *Enchirid.* (cap. 10et II),et Philosophus in 12 .Ve·

taphysicx (I. c. 52 et seq.). Huic autem ordini omnes creature subjiciuntur, cum sint a Deo productu). Ipse autem Deus, qui est hujusmodi ordinis causa, huic ordini pnesidet, non autem ei subjicitur. Et quia unumquodque per suam formam operationem propriam habet, hinc rorum ordo non solum attenditur secundum formarum excellentiam, sed consequenter secundum operationes et motus : ul scilicet illud cujus est altior forma, sit etiam altior operatio. Et inde est quod, secundum Dionysium, in *de Cadesti Hierarchia* (cap. 10), infima a supremis moventur per media. Quod etiam Augustinus dicit, 3. *de Trinitate* (cap. 3 et 4). Et hoc convenit proportioni quæ est necessaria inter agens el patiops. Cum enim suprema in entibus habeant virtutes maxime universales, passiva infima non sunt proportionate ad recipiendum effectum universalem immediate, sed per medias virtutes magis particulares el contractas (a); sicut apparet etiam in ipso ordine corporum coelestium. Nam corpora coelestia sunt principia generationis hominum, el aliorum animalium perfectorum, mediante virtute particulari, quæ est in seminibus; quamvis quædam animalia ex putrefactione generentur per solam virtutem corporum coelestium absque semine; quod accidit ratione imperfectionis eorum. Videmus enim sensibiliter quod aliquis debilis effectus producitur ab agente remoto, sed fortis effectus requirit agens propinquum : potest enim aliquid calefieri ab igne, etiam si sit remotum ab igne; sed inflammari non potest, nisi igni conjungatur; unde qui vult rem remotam ab igne in camino incenso vel accenso inflammare, facit hoc mediante candela. Et similiter generatio perfectorum animalium causatur a coelestibus corporibus, mediantibus propriis activis; generatio autem imperfectorum animalium immediate. Substantia? autem spirilualessunt superiores ordine naluræ etiam ipsis coelestibus corporibus; unde propria virtute non possunt fornmliter transmutare inferiora corpora, nisi adhibendo aliqua activa corporalia proportionala effectibus quos intendunt, sicut homo potest calefacere per ignem.» — Hæc ille. — Ex quibus apparet quod ordinem naturalem agendi et patiendi, ut transeatur de extremo ad extremum, el non per media a Deo natura? præfixa, solus Deus potest mutare, el non angelus, nec anima separata. Est autem naturalis ordo α Deo institutus inter formas quæ sunt in materia, et eas quæ ab illis immediate causantur in medio, et exinde ad illas quæ ex medio causantur in potentiis sensitivis, el eas quæ acquiruntur ex praeꝺicti in intellectu, ut palet ex 7. *Physicorum.* Et ideo nec angelus, nec anima separata potest ex quacumque re materiali abstrahere immediate speciem intelligibilem, nec immediate movere ad formam

(3) <7»lur. — On». Pr.
(C) fryn — Ad Pr

(σ) ConIracfat. — ϑ πfrarun Pr

aliquam rem corpoream, et multo minus immediate recipere formas a re corporali. Et ideo sanctus Thomas, 1 p., q. 55, ari. 2, arguit sic, secundo loco : α Lumen angelicum est fortius quam lumen intellectus agentis in anima. Sed lumen intellectus agentis abstrahit species intelligibiles a phantasmatibus. Ergo lumen intellectus angelici potest abstrahere species etiam ab ipsis rebus sensibilibus. Et ita nihil prohibet quod angelus intelligat per species a rebus acceptas, d Ecce argumentum. Sequitur responsio: « Dicendum, inquit, quod de extremo ad extremum non pervenitur nisi per medium. Esse autem formæ in imaginatione, quod est quidem sine materia, non tamen sine materialibus conditionibus, medium est inter *esse* formæ quæ est in materia, et *esse* formæ in intellectu per ahsti.ictionem a materia el a conditionibus materialibus. Unde quantumcumque sit potens intellectus angelicus, non posset formas materiales deducere ad *esse* inlelligibile, nisi prius reduceret eas ad *esso* formæ imaginatum; quod est impassibile, cum careal imaginatione. » — Hæc ille. — Et similiter dici potest de anima separata : quia nec anima separata, nec angelus potest transgredi ordinem naturæ a Deo præiixum.— Cum autem dicit arguens, quod Deus posset trans ferre corpus de loco ad locum . vel de uno *ubi* ad aliud, non transeundo per medium, dubium est apud multas. Nam sanctus Thomas, •4. *Sentent.,* dist. -4-4, q. 2, art. 3, in solutione tertig quæstiunculæ, probat qtiod contradictionem implicat quod aliquod corpus transferatur aut moveatur de loco ad locum, non transeundo per medium. Et simile dicit, 1 p., q. 53, art. 2; el mullis aliis locis. Et sic patet quod prima instantia vel calumnia allegata contra argumentum non valet.

Dicitur secundo, quod nec *secunda instantia* vel calumnia valet : quia manifeste falsum est quod formæ exsistentes in materia exteriori secundum *esse* reale sint ejusdem generis, vel quod cadant in idem extremum cum formis quæ sunt in imaginatione secundum *esse* intenlionale. Undo |»alet quod lotum illud non esi nisi fuga proterva contra veridicam demonstrationem sancti Thomæ, ul jKitet multipliciter ex superius recitatis.

Et hæc sufficiant ad objecta Scoti,

Ad argumentum contra quæstionern (œ), respondet sanctus Thomas, 1 p., q. 89, art. I, in solutione tertii, ubi sic dicit : ‹ Anima separata non intelligit per species innatas, neque per species quas tunc abstrahat, nec solum per species conservatas, ut objectio procedit ; sed per species ex innuentia divini luminis participatas, sicut cl aliæ substantia? separatae, quamvis inferiori modo. Unde, tam cito cessante conversione ejus ad corpus, ad superiora convertitur. Nec tamen propter hoc hæc posi-

(a) *questionem.* — *conclusionem* Pr.

tio vel cognitio non est naturalis : quia Deus est auctor (a) non solum influentiæ gratuiti luminis, sed naturalis ětiam · — Hæc ille.

Et hæc de quæstionesufficiunt. De qua benedictus Deus in æternum. Amen.

QU/ESTIO IL

UTRUM ANIMA HOMINIS SEPARATA POSSIT CORPORA MOVERE LOCALITER

1.TJMO, circa quinquagesimam distinctionem 4. *Sententiarum,* quaeritur : Utrum anima hominis separata possit corpora movere localiter.

Et arguitur quod sic. Quia substantiae spirituali obedit naturaliter corpus ad motum localem. Sed anima separata, est substantia spiritualis. Ergo suo imperio potest movere coq>ora.

In oppositum arguitur sic. Quia Philosophus dicit, in 1. *de Anima* (t. c. 52 et 53) quod anima non potest movere quodeurnque corpus, sed solummodo proprium.

In hac quaestione enmt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS I

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod nnlmn separata sun nnturall virtute non potest movere nllquod corpus.

Hanc ponit sanctus Thomas, 1 p., q. 117, ari. 4, ubi sic dicit : ‹ Anima separata sua naturali virtute non potest movere aliquod corpus. Manifestum est enim quod, cum est corpori unita, non movet corpus nisi vivificatum ; unde si aliquod membrum cor|>oris modificetur, non obedit animæ ad motum. Manifestum est nutem quod ab anima separata nullum corpus vivificatur. Unde nullum corpus obedit ei ad motum localem, quantum ex virtute suæ naturæ; supra quam potest ei conferri aliquid virtute divina. » — Hæc ille — Ex quibus plet ratio in forma pro conclusione.

(3) *auctor.* — *actor* Pr.

Secunda conclusio est quod anima sepnrnta, virtute divinitus et supernaturalIter slbl coi·lata, potest movere localiter corpora.

Hæc conclusio palet ex dictis ejus statim recitatis. Et potest probari : quia animæ separata sæpe apparent in corporibus assumptis, cl ab eis localiter portalis el molis. De hoc sanctus Thomas, 4. *Sentent.,* disl. 45. q. 1, ari. 1, q|· 3, ubi quærit : Utrum animæ in paradiso vel in inferno exsistentes egredi valeant.

Et in hoc primus articulus terminatur.

AHTICULUS II

PONUNTUR OBJECTIONES

Contra primam conclusionem

I. Argumenta Scoti. — Quantum ad secundum articulum, arguitur contra conclusiones. Et quidem contra primam arguit Scotus (4. *Sentent.,* dist. 49, •l 14)

Primo. Quia inconveniens videtur, quod anima separata sit in aliquo loco unde non posset movere se libero; el pnecipue si sit in loco sibi disconvenienti, cum quodlibet elementum moveat se «le tali loco.

Secundo. Quia agens quod potest habere in sua virtute activa aliquem terminum, potest in illum. Sed terminus motus localis non est nisi *ubi.* Quem terminum potest habere anima in virtute sua : quia nullum est corpus ita imperfectum quin habeat in virtute illum terminum, el similiter ad movendum aliuil ad illum terminum, quia lapis trahit secum aliud corpus ad locum suum, si sibi conjungatur; cum ergo anima sit susceptiva illius termini, quia est in loco diffinitive, oportet quod habeat illum (a) in virtute activa. Ergo anima separata potest se et aliud corpus movere non organice.

Confirmatur. Quia, si repugnat animæ separata» movero aliud corpus localiter secum aut boc esset ex sua immaterialitate; aut propter suam imperfectionem. Non primo modo : quia movere se et aliud corpus convenit natura? intellectuali, ut angelo, qui potest movere se et cœlum. Nec secundo modo . quia con.enit corpori, quod est imperfectius ens; similiter anima in virtute sua habet formam perfectiorem , scilicet inlelligere et velle ; non ergo sibi repugnat ratione imperfectionis.

Tertio» Quia corpora-glorificata |Kfet resurrectionem movebuntur ab anima; et non organice; sed lotum corpus simul movebitur, non una parte mota el alia quiescente, quia volabunt et non defl' cient; hæc autem molio simul lotius corporis non est per organum. Ergo tunc erit in ea virtus qua poterit movere corpus non organice; el si tunc, ergo el nunc, quia nulla nova potentia sibi dabitur in resurrectione. — Hæc Scotus.

II. Argumenta Aureoli. — Contra eamdem conclusionem arguit Aureolus (4. *Sentent.,* dist. 45, q. l . ari. 2).

Primo. Quia anima Christi descendit ad inferos; et constat quod non est dicendum quin potuerit secum deferre unam paleam, si voluisset, aut movere localiter aliquod corpus.

Confirmatur. Quia aliqui pie ponunt quod secum portavil liaculum imperialem.

Secundo sic. Anima conjuncta potest movere aliquod corpus immediate, non mediante (a) aliquo organo, sed solum per potentiam rnolivnm quam haljet in se. Ergo anima separata potest movere aliquod corpus localiter per eamdem polenliam molivam. Tenet consequentia : quia non propter aliud negatur ab adversariis (β) quod anima separata moveat aliquod corpus localiter, nisi quia dicunt potentiam motivam in loco esse organicam ; et ideo, secundum eos, anima non movet corpus immediate, sed mediante aliquo organo, sicut nec immediate videt anima, sed oculus. Assumptum probatur. Quia ista est expressa intentio Aristotelis, in libro *de Motu* (γ) *animalium,* cap. 6. Unde ibidem dicit quod non oportel quod in corpore animalis sil aliqua pars immobilis, sic quod non totum moveatur; contingit enim quandoque quod totum movetur, et nihil e>t immobile nisi punctus. Quomodo ergo et a quo tunc est motus? Respondet quod immediate est ab anima, quæ primo movet spiritum, et, mediante spiritu, lotum corpus. Similiter ista est expressa intentio Commentatoris in 8. *Physicorum,* ubi, com. 37, dicit quod in animali primo movens est anima, motum vero immediate ab ea, est spiritus in musculis et lacertis. Et idem dicit in mullis aliis lucis. Ex quibus apparet quoti mens Commentatoris est quod anima movet corpus immediate, scilicet aliquam ejus partem immediate movendo, non per aliam *(Ï)* partem mediam. Nam. secundum eum, manifestum est quod res movens et res mola differunt. Nihil autem movetur nisi a quiescente illo motu. Tunc quæritur : illud quiescens, aut est anima sola, et habeo propositum ; vel est aliqua pars corporis; et hoc est contra mentem Aristotelis et Commentatoris; quia, secundum <?os, contingit quandoque ut lotum corpus sil motum, excepto aliquo punctati; sicut ille qui sallat, movet se tota-

(a) «Hunt. — *illud* Pr.

(a) *mediante. — metaphorice* Pr.
(8) *ailtenanii. — adversaria* Pr.
(γ) *Motu. — cauja molui* Pr.
p.) aLdni. — *aliquam* Pr.

litor usque ad aliquem punctum determinatum (a); el cum punctus non habeat virtutem motivant in loco, neccsse est quod illud movens immobile precise ait anima.

Tertio. Quia ista opinio tua non stat cum opinione Commentatoris, qui, 12. 3/etap/tj/aic», com. 36, dicit quod potentia motiva est in substantiis separatis, dicens : De virtutibus animæ tantum repentur in eis intellectiva, et appetitiva, et secundum locum motiva.

Quarto. Quia contradicit illis quæ fide tenemus. Legimus enim aliquando animas sanctorum apparuisse in corporibus assumptis; sicut legimus de Agatha apparente sanctæ Lucite.

Quinto. Quia,cum anima intellectiva sit substantia media inter substantias abstractas el substantias corporeas, inquantum est forma conveniens cum substantiis abstractis, habet potentiam ïntellectivam, et voluntatem, et molivam secundum locum non organicam; inquantum vero convenit cum corporibus, habet potentias sensitivas, et motivam ad locum organice — H;ec Aureolus.

El in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III

PONUNUR SOLUTIONES

Ai) ARGUMENTA CONTRA PRIMAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Scoti. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus suprodictis· Et quidem

Ad primum Scoti, dicitur primo, quod aniinæ $eparata secundum conditionem sute naturæ, proprie loquendo, nullus locus est conveniens vel disconveniens, sed secundum merita vel demerita; quia secundum naturam suam non competii sibi esse in loco, ut locus est, nec ad modum proprie localium. De hoc sanctus Thomas, 4. *Sentent.,* dist. 45, q. 1, art. 1, in soluliopo prima» quæstiunculæ, sic dicit : « Quamvis substantia» spirituales secundum *esse* suum a corpore non dependeapt, corporalia tamen a Deo mediantibus spiritualibus gubernantur, ut dicit Augustinus, 3. *dc Trinitate* (cap. 4), et Gregorius, 4. *Dialogorum* (cap. 6). El ideo est quædam convenientia spiritualium substantiarum ad cor|M>rales substantias, per quamdam congruentiam, ut scilicet dignioribus substantiis digniora coqiora adaptentur; unde el philosophi secundum ordinem mobilium posuerunt ordinem substantiarum separatarum. Quamvis autem animabus post mortem non assignentur aliqua corpora quorum sint formæ vel determinati motores, determinantur tamen eis quasdam cor|>oralia loca, per congruentiam quamdam, secundum gradum dignitatis earum, in quibus sint quasi in loco, eo modo quo incorporalia in loco esse possunt, secundum quod magis vel minus accedunt ad primam substantiam, cui locus superior per congruentiam deputatur, scilicet Deum, cujus sedem cadum Scriptura esse denuntiat. El ideo animas quæ sunt in participatione sanctæ divinitatis, in cœlo esse ponimus; animas vero quæ a participatione hujusmodi impediuntur, loco contrario dicimus deputari. › — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione primi, sic dicit : ‹ Incorporalia non sunt in loco aliquo modo nobis nolo et consueto, secundum quod dicimus corpora proprie esse in loco; sunt tamen in loco modo substantiis spiritualibus convenienti, qui nobis plene manifestus e?se non potest. › — Hæc ille. — Item, in solutione secundi, sic dicit : ‹ Duplex e>l convenientia vel similitudo. Una quæ est per participationem ejusdem quiliLitis, sicut calida ad invicem conveniunt. Et talis convenientia incorporalium ad corporalia loca esse non potest. Alia per quamdam proportionabilitatein. secundum quam in Scripturis metaphorice corporalia ad spiritualia transferuntur : ut quod Deus dicitur esse sol, quia est principium vitæ spiritualis, sicut sol vitæcorporalis. El secundum hanc convenientiam quaedam animæ quibusdam locis magis conveniunt : sicut animæ spirilualiler illuminata», cum coqioribus luminosis; animæ vero obtenebratas per cul|>ain, cum locis tenebrosis. * — Hæc ille. — Ex quibus patet quod animæ separata». proprie loquendo,secundum naturam suam, nullus locus debetur, nec convenit; sed suium et duntaxat |>er quamdam congruentiam ad merita vel demerita pnecedentia; quod fit virtute Dei punientis vel praemiantis animam per deputationem ad corporalia loca, vel operatione alicujus angeli animam corpori alligantis, et non propria virtute ipsius anima» separata». Unde probabile videtur quod anima separata, si nulli loco taliter deputaretur, nullibi esset.

Dicitur secundo, quod anima separata, sicut propria virtute non acquirit locum, nec facit se esse in loco, ut locus est,sed sola divina vel angelica virtute deputatur aliquibus eoiq»Oribus; ita nec propria virtute peniit locum vel corpus cui deputatur, nec ab eo recedit, nisi virtute divina vel angelica, perquam animæ separate aliquando a suis receptaculis egrediuntur; secundum quod ostendit sanctus Thomas, 4. *Sentent.,* ubi supra (dist. 45, q. I, art. 1), in solutione tertia» qua»sliunculæ. ‹ Aliquem, inquit, exire de inferno vel paradiso potest intelligi dupliciter. Uno modo, ita quod simpliciter inde exeat, ut etiam ejus locus non sit paradisus vel infernus. El sic nullus inferno vel paradiso finaliter deputatu

te) *determinatum.* — *gibbi* Pr

inde exire potest. Alio modo potest intelligi ut exeat inde ad tempus. Et in hoc distinguendum est quid eis conveniat secundum legem naturæ, ct quid eis conveniat secundum ordinem divinæ providentiæ : quia, ut dicit Augustinus in libro *de Cura pro mortuis agenda* (cap. 16), *alii sunt humanarum Umiles rerum, alia divinarum signa virtutum; alia sunt qux naturaliter, alia quic mirabiliter fiunt.* Secundum ergo naturalem cursum, animæ separate, receptaculis propriis deputate, a conversatione viventium penitus segregantur; non enim, secundum cursum naturæ, homines in mortali carne viventes substantiis separatis immediate conjunguntur, cum omnis eorum cognitio a sensu oriatur; nec propter aliud a suis receptaculis eas exire conveniret, nisi ut rebus viventium intéressent. Sed, secundum dispositionem divinæ providentiae, aliquando animæ separate a suis receptaculis egresse conspectibus hominum praesentantur;sicut Augustinus narrat in pnedicto libro (eod. cap.) de Felice martyre, qui civibus Nolanis visibiliter apparuit, cum a barbaris oppugnarentur. Et hoc eliam credi potest quod de damnatis contigerit, quod ad eruditionem hominum el terrorem permittuntur viventibus apparere; aut eliam ad suffragia expetenda, quantum ad illos qui in purgatorio detinentur; ut patet per mulla quæ in 4. *Dialogorum* narrantur. Sed hoc interest inter sanctos et damnatos : quia sancti, cum volunt, apparere possunt viventibus; non autem damnati. Sicut enim sancti viventes in carne, per donum gratte gratis date (a) accipiunt ul sanilates et signa perficiant, quæ nonnisi divina virtute mirabiliter fiunt (quæ quidem signa ab aliis hoc dono carentibus perfici non possunt); ita etiam non est inconveniens ut ex virtute gloriæ aliqua potestas animabus sanctorum detur, per quam possunt mirabiliter apparere viventibus, cum volunt; quod alii non possunt, nisi interdum permissi. * — Hæc ille. — Item, l p., q. 89, art. 8, in solutione secundi (ζ), dicit quod « hoc quod mortui viventibus appareant qualitercumque, hoc contingit per specialem Dei dispensationem, ut animæ mortuorum rebus viventium intersint; et est inter divina miracula computandum. Vel hujusmodi apparitiones fiunt per operationem angelorum bonorum vel malorum, etiam ignorantibus mortuis, elc. d — Hæc ille. — Ex quibus apparet quod sola divina vel angelica virtute fit quod animæ separate viventibus appareant, vel locis aut rebus viventium intersint. Et similiter dicendum de quacumque alia mutatione locali animarum separatarum : quia nec sunt in loco nisi agendo in corpora, vel patiendo a corporibus, vel interveniente aliquo alio contactu virtutis inter animam separatam et corpus, puta alligationem ejus ad corpus, vel præsidentiam supra corpus, vel qualemcumque unitionem et conjunctionem unius ad alterum.

Dicitur tertio, quod, dato quod anima separata propria naturali virtute faceret se præsentem alicui loco, vel virtute angelica fieret prasens alicui loco vel corpori, non tamen conceditur quod posset a quocumque loco recedere, vel ad quemcumque locum accedere, propria virtute. Quod patet in simili de «hemonibus alligatis annulis vel imaginibus virtute alicujus superioris dæmonis. De hoc alias (a) recitavi dicta sancti Thomæ, *de Anima,* q. 21, ubi sic dicit : « Anima, inquit, et quælibet incorporalis substantia, quantum est dc sui natura, non obligatur alicui loco, sed transcendit totum ordinem corporalium. Quod ergo alligetur alicui, et determinetur ad aliquem locum, per quamdam necessitatem, est contra naturam ejus, et contrarium appetitui naturali ; el hoc dico non inquantum conjungitur corpori cujus est forma substantialis naturalis, in quo aliquam perfectionem consequitur. Quod autem aliqua spiritualis substantia alicui corpori alligetur, non est ex virtute corporis potentis substantiam incorpoream detinere; sed est ex virtute alicujus superioris suhstantte alligantis talem spiritualem substantiam tali corpori ; sicut etiam arte magica, permissione divina, virtute superiorum dæmonum, aliqui spiritus rebus aliquibus alligantur, vel annulis, vel imaginibus, vel hujusmodi rebus. Et per hunc modum animæ et dæinones alligantur virtute divina, in sui pœna, corporeo igni. Unde Augustinus dicit, 21. *dc Civitate Dei* (cap. 10) : *Cur non dicamus, quamvis miris, veris tamen modis, etiam spiritus incorporeos posse pœna corporalis ignis affligi, si spiritus hominum, etiam ipsi incorporei, nunc possunt includi corporalibus membris, et tunc poterunt corporum suorum* vinculis *insolubilibus alligari? Adhxrcbunt ergo spiritus dæmones, licet* (C) *incorporei, corporeis ignibus cruciandi; accipientes ex ignibus poenas, non dantes ignibus vitam.* » — Hæc ille. — Similia dicit multis aliis locis. Ex quibus patet quod angelus bonus, vel malus, posset propria virtute alligare animam separatam alicui corpori, a quo recedere non posset propria virtute naturali.

Dicitur quarto, quod motus localis et locus non univoce sed mere æquivoce conveniunt corporibus et spiritibus incorporeis; ideo non sequitur quod (γ), si elementum propria virtute potest se movere de loco disconvenienti suæ naturæ, ita sit de spiritu.

Dicitur quinto, quod non solum spiritus, immo corpus, sive sit elementum, sive dementatum, potest violenter detineri in aliquo loco, ne prdpria virtute possit inde recedere.

(>) *data.* — Om. Pr.
j/.| tir. — Ad. Pr.

( ) Cfr dist. U, q. 4, art. 3, nd arg. Henrici contra secundam conclusionem.
( ) *dannonee, heel.* — *et (bmionet* Pr.
(γ) *quod.* — Ofn. Pr.

Ad secundum dicitur primo, negando minorem, pro illa parte quæ dicit quod anima separata potest habere in virtute sua proprium *ubi,* vel silum proprie dictum. Cum enim anima abstrahat a toto genere quantitatis corj>oreæ, de necessitate abstrahit ab *ubi* et a situ proprio dictis; quia talia non possunt suscipi nisi in subjecto quanto el corporeo, ul patet ex diffinitione *ubi* et situs.

Dicitur secundo, quod esse in loco difiinitive, eo modo quo convenit spiritui, non est idem quod habere vel esse subjectum *ubi;* sed est contingere, corpus vel locum, vel ab ipso contingi tactu virtutis, ul alias visum est, 2. *Sentent.* (dist. 2, q. 1).

Dicitur tertio, quod omne corpus physicum continet in virtute sua terminum qui est *ubi,* ratione gravitatis, aut levitatis, vel alterius qualitatis sensibilis; anima autem separata talium capax esse non potest.

Dicitur quarto, quod similitudo quæ adducitur de lapide vel aliis corporibus physicis quæ ad loca sua moventur, el secum trahunt corpora eis colligata ad suum *ubi,* etc., — non valet; sed est multum rudis. Tuin quia moveri ad locum, vel esse in loco, æquivoce dicuntur, el non univoce, de anima separata el de corpore physico. Tum quia corpus physicum non movet nec trahit aliud coi pus sibi alligatum de loco ad locum, eodem modo motionis quo anima nata est movere corpus. Nam anima nullum corpus extrinsecum sibi suppositaliter non conjunctum nata est movere, nisi per hoc quod movet corpus quod informat, el, medianto illo, movet corpora exlrinseca; sicut nec gravitas totius terne, si esset separata, et nulli corpori physico formaliler unita, quanlumcumque alligaretur paleæ, non propter hoc moveret eam deorsum naturaliter el sine speciali (a) miraculo; quia, online natura, primo movet subjectum suum quam aliquid aliud, et, mediante suo subjecto, potest movere alia corpora sUO subjecto alligata. Corpus aulem physicUm natum est movere aliud corpus sibi alligatum, tanquam principium motus extrinsecum el violentum; nec oportet quod prius ordine natura moveat aliquod corpus, lanquam principium intrinsecum el naturale. Unde patet quod similitudo non valet. El ideo non sequitur quod anima separata possit movero localiter aliquod corpus, >i lapis hoc potest.

Ad confirmationem, dicitur primo, quod divisio ibidem facta non valet. Quod enim anima separata non possit aliquod corpus localiter movere, non contingit nec propter suam immalerinlitatem, nec propter suam imperfectionem, sed propter aliud, scilicet quia nnima naturaliter est apta informaro corpus, et esse pars compositi; et ideo non convenit sibi movere corpus separatum, nisi mediante conjuncto. Ad hujus declarationem, sandus Thomas, 1 p., q. 117, art. 4, in solutione primi, sic dicit : « Substantial separate quædam sunt, quarum virtutes non determinantur aU aliqua corpora, sicut sunt angeli, qui sunt naturaliter a corporibus absoluti; ct ideo diversa corpora eis possunt olædire ad motum. Si tamen alicujus substantia? spiritualis separabo villus motiva determinetur naturaliter ad movendum aliquod corpus, non poterit illa substantia movere corpus majus, sed minus; sicut, secundum philosophos, motor inferioris cadi non posset movere cadum superius. Unde, cum anima secundum naturam suam determinetur ad movendum corpus cujus est forma, nullum aliud corpus sua naturali virtute movere potest immediate. · — Hæc ille. — Item, *de Malo,* q. 1G, art. 10, in solutione secundi, sic dicit : « Anima humana infimum gradum tenet in ordine substantiarum spiritualium; unde non habet virtutem movendi corpus, etiam localiter, nisi proportionatum sibi per hoc quod est vivificatum ab ipsa. > — Hæc ille.

Dicitur secundo, quod, licet anima separata habeat in virtute sua inlelligere et velle, quæ sunt formæ perfectiores quam movere pleam vel aliud corpus extrinsecum, non tamen sequitur quod, si potest primum, possit secundum : quia primum et secundum non sunt ejusdem ordinis, nec seque proportionata vel convenientia natura ipsiusanim», ut patet ex dictis. Unde, si consequentia illa valeret, sequeretur quod angelus posset causare sensationeln, ex quo causal intellectionem, quæ est actus perfectior sensatione.

A<l tertium dicitur primo, quod, si apgumentum valeret, concluderet quod anima rationalis, dum est in corpore, posset movere corpus motu volatus, et motu non organico, ex quo habet potentiam volativam eamdem quam habebit post glorificationem corporis. Et mulla alia falsa concluderet, sicut ostendii Petrus de Palude, 4. Sentent·, dist. 44, q. 4, art. 2.

Dicitur secundo, quod anima beata, post assumptionem corporis gloriflcati, non habebit novam potentiam motivam, nec virtutem molitam respectu corporis, quæ sil potentia vel virtus natura; habebit tamen novam potentiam vel virtutem gratia? vel gloriæ. Unde Petrus, ubi supra, recitat dicta Scoti in hunc modum, in alio proposito, dicens : < Utrum autem corporibus beatis competat aliquis motus, quo moveatur corpus ab anima non organice, id est, non pars post partem, sicut nunc fit, sed totum simul el ex æquo, sicut nunc grave descendit deorsum et leve ascendit sursum, videtur quibusdam quod sic. Quod probant. Quia in anima est virtus movendi sic active, et in corporo est virtus passiva optime disposita ut moveatur. Ergo talis motus erit vel esse poterit in corporibus gloriosis. Consequentia patet : quia, posito sufficienti motivo, et mobili

(a) *tpeeidli. —xpirituali* Pr.

sufficienter disposito, sequitur motus, vel saltem latest Antecedens declaratur quantum ad duas partes ejus. Primo, quod in anima sil talis virtus motiva : quia inconveniens videtur quod anima separata non possit se movere ad *ubi* conveniens sibi; sed talis motus animæseparatæ non fit organice; ergu in anima separata est virtus ad movendum non organice; nec istud repugnat suæ perfectioni, quia angeli, qui sunl perfectiores animabas separatis, moventur de loco ad locum, et non organice. Item, ex parte cor|>oris, videtur esse conveniens dispositio ad talem motum : nam corpora beatorum, secundum omnem sui partem, nata sunt ah anima moveri, ct non una pars mediante alia, a — Hæc Sentus. — Contra quod dicit Petrus : ‹ Ista opinio videtur in se vera, licet sit falsa in ralione. Falsum enim videtur quod anima sit nata movere se ad omnem locum sibi convenientem; quia secundum naturam nullus locus est sibi conveniens aut disconveniens. Item, quod dicunt (a) nullam virtutem addi corpori et animæ, el tamen sic differenter movere, — est ficticium : quin idem manens idem, natum est agerent pali idem; unde, quod anima non variata quoad potentiam activam movendi, nec corpus quoad potentiam passivam, moveatur ab illa novo modo, non est probabile. » — Hæc Petrus. — Concordat sancto Thomæ, i. *Sentent.,* dist. 4i, q. 2, art. 3, qll l (ad 2“ra), ubi sic dicit : « Post rourrectionem anima perfecte dominabilurcorpori, tum propler perfectionem propriæ virtutis, tum propter habilitatem corporis gloriosi,ex redundantia gloriæ ab anima in ipsum. Ideo non erit aliquis labor in molu sanctorum. El sic dici possunt corpora sanctorum agilia. & — Hæc ille. — Item, ibidem, in solutione quarti, sic dicit : « Sicul natura dat velocioribus animalibus instrumenta diversæ dispositionis in figura el quantitate; ila Deus dabit corporibus sanctorum aliam dispositionem quam nunc habeant, non quidem in figura el quantitate, sed proprietate gloriæ, quæ dicitur agilitas. » — Hæc ille.

Dicitur tertio, quod ista consequentia non valet : Anima potest movere corpus sibi unitum non organice; igitur jMilol movere corpus separatum non organice. Cujus ratio palet ex dictis, el magis patebit ex post dicendis.

II Ad argumenta Aureoli. — Ad primum Aureoli contra eamdem conclusionem, dicitur quod per illud argumentum et confirmationem ejus probatur secunda conclusio, scilicet quod anima separata, virtute divina, potest movere corpora localiter. Sed ex hoc non habetur quod hoc possit sua naturali virtute. Ideo non militat contra primam conclusionem , quæ hoc negat.

(i) ivnim. — Ad Pr.

Ad secundum dico primo, quod consequentia non valet. Nec similiter vnlet probatio: quia quod anima separata non possit movere corpora localiter, ponit opinio beati Thomæ, non solum propler hoc quod dicit arguens, ‹|iio‹l omnis animæ potentia motiva secundum locum sit organica, vel quod anima nullum corpus vel pariem animalis moveat immediate, sed solum mediante organo; sed hoc ponit propler aliud, quia scilicet non est nata immediate movere nisi corpus quod vivificat, ut palet ex suprndictis. Sanctus Thomas enim concedit quod motus toralis cordis est immediato ab anima, etiam sine potentia organica; motus autem aliorum membrorum est ab anima, mediante corde et ejus molu, el per potentiam motivam organicam, quæ est in corde primordialiter. Unde, in Tractatu *de Motu cordis,* sic dicit : α Quia omne quod movetur, necesse est habere motorem, dubitabile videtur quid moveat cor, ct qualis sit motus ejus, etc. π Et, post multa, subdit : α Principium ergo hujus considerationis hinc oportet accipere, quia, ut dicit Aristoteles, 8. *Physicorum* (t. c. 27), *quorumcumque principium motus in seipsis est, hæc natura dicimus moveri; unde animal quidem totum natura ipsum seipsum movet, corpus tamen ejus contingit natura ct extra naturam moveri ; differt enim secundum qualem motum* (a) *quod movetur eveniat, et ex quali elemento constet.* Cum enim animal movetur deorsum, est quidem motus ejus naturalis el toti animali, et corpori, eo quod in corpore animalis elementum grave prædominatur. Cum autem animal movetur sursum, est quidem naturalis motus animalis, quia est a principio intrinseco ipsius, quod est anima; non tamen esi naturalis corpori gravi; unde et magis fatigatur in hoc motu. Motus autem secundum locum in animalibus causatur ex appetitu et apprehensione sensitiva vel intellectiva, ut dicit Aristoteles, 3. *de Anima* (t. c. 44). In aliis quidem animalibus totus processus motus est naturalis : non enim agunt a proposito, sed a natura; naturaliter enim hirundo facit nidum, et aranea telam. Solius autem hominis est a proposito operari, cl non a natura. Sed tamen cujuslibet operationis suæ principium naturale est. Quamvis enim conclusiones scientiarum speculativarum el practicarum non naturaliter sciat, sed ratiocinando inveniat, prima tamen principia indemonstrabilia sunt ei naturaliter nota , ex quibus ad alia scienda procedit. Similiter ex parte linis : quia appetere ultimum finem, qui est felicitas, est homini naturale, el fugere miseriam; sed appetere alia non est ei naturale, M»d ex appetitu ultimi finis procedit in appetitum aliorum; sic enim est finis in appetibilibus ut principium indemonstrabile in intelligibilibus, ut dicitur, 2. *Physicorum* (t. c. 89). Sic ergo, cum

i) motum. — mndum Pr.

motus omnium allot uni membrorum causentur cx motu cordis, ut probat Aristoteles m libro *de Motu animalium* (cap. 6 et 8), motus quidem alii |>os- sunt esse voluntarii, sed primus rnotus, qui ⁂ cordis, est naturalis. Oportet autem (x) considerare quod moins sursum est naturalis igni (C), eo quod consequitur formam ejus; unde el generans, quod dat formam, est per se movens secundum locum. Sicut autem formam elementi consequitur aliquis motus naturalis, nihil prohibet et alias formas alios moins sequi naturales; videmus enim quod ferrum naturaliter movetur ad mognetem, qui tamen motus non est ei naturalis secundum naturam gravis el levis, sed secundum quod habet talem formam. Sic ergo el animal, inquantum habet talem formam, quæ est anima, nihil prohibet habere aliquem motum naturalem; el movens hunc motum, est quod dat formam. Dico autem motum naiuralcm animalis eum qui est cordis. Quia, ut dicit Aristoteles, libro *de Motu animalium* (cap. 7), turisli- *muudum est constare animal quemadmodum civitatem bene legibus rectam. In civitate enim, quando semel stabilitus fuerit ordo, nihil opus est separato monarch", quem oporteat esse ad singula eorum quæ sunt; sed quilibet facit quod ipsi ordinatum est, ct fit hoc post hoc propter consuetudinem. In animalibus autem idem hoc propter naturam fit, ct quia natum est unumquodque sic constitutorum* (γ) *faccrc proprium opus, ut nihil opus sit in unoquoque esse animam,* scilicet inquantum est principium motus, *sed* in *quodam principio corporis exsistente, alia quidem vivere, eo quod adnata* (2) *sunt, facere autem proprium opus propter naturam.* Sic ergo motus cordis est naturalis, quasi consequens animam iri(|uanlum est forma talis corporis, el principaliter cordis. Et forte secundum hunc intellectum aliqui dixerunt motum cordis esse ab intelligenlia, inquantum posuerunt animam ah intelligenlia esse; sicul Aristoteles dicit motum gravium et levium esse a generante, inquantum dat formam, quæest principium motus. Omnis autem proprietas et moins consequitur aliquam formam secundum conditionem illius; sicul formam nobilissimi elementi, puta ignis, consequitur motus ad locum nobilissimum, qui est sursum. Forma autem nobilissima in cftrporiblis est anima, quæ maxime accidit ad similitudinem principii motus cœli. Unde et motus ipsam consequens simillimus est molui cœli: sicul enim est motus cordis in animali, sic motus cœli in mundo. Sed tamen necesse est motum cordis a molu cœli deficere, sicul et principiatum deficit a principio. Est autem rnotus cœli circularis et continuus; el hu competit ei inquantum est principium omnium motuum mundi; accessu enim et rurr^ii corpus ccrleMe imponit rebus principium el finem r-nmdi, el sua continuitate conservat ordinem in motibus qui mini semper. Motus autem cordis principium quidem ⁂ omnium motuum qui sunt in animali; unde Aristoteles dicit, 3. *de Partibus animalium* (cap. i). quod *motus delectabilium cl tristium, ef totaliter omni»* <en- Ftu, *hinc incipiente videntur,* scilicet in corie, ct *ad hoc terminari.* Unde ad bocqnud cor es-el principium et linis omnium motuum, halrel quemdam motum, non quidem ‹ irculnnrn, sed similem circulari, compositum ex tiactu et ⁂ul Unde Aristoteles dicit, 3. *dc Anima* (t. c. 55), quod mwnil *organice est ubi t.4 principium ct finis idem; omnia autem tractu ct pulsu moventur; propter quod oportet, sicut* in *circulo, munere aliquid, et hinc incipere motum.* Est etiam motus isle continuus durante vita animalis, nisi inquantum necesse est intercidere mondain mediam inter pulsum el tractum, eo quod deficiat a molu ⁂irculari Per hoc ergo de facili solvuntur quæ in contrarium objici possunt. Neque enim dicimus motum coniis esse naturalem corpori inquantum est grave vel leve, sal inquantum est animatum anima tali; et duo motus qui videntur quasi contrarii, sunt quasi partes unius motus compositi cx utroque, inqu.inluin deficit a simplicitate motus circulans; quem tamen imitatur, inquantum est ab eodem in idem; et sic non esi inconveniens si quodammodo sit ad diversas partes, quia et moins circularis sic est. Nec oportet quod ciuseturex apprehensione el appetitu, quamvis causelnr ab anima sensitiva : non enim causatur ab anima sensitiva per operationem suam, sed inquantum est forma el natura talis corporis; moins autem progressivus animalis causatur per operationem sensus et appetitus; et. propter hoc, medici distinguunt operationes vitales ab operationibus animalibus, et dicunt quod (i) animalibus cessantibus remanent vitales t vitales (C) autem appellantes qua' motum cordis concomitantur; el hoc rationabiliter : *vivere enim viventibus est* esse, ut dicitur, 2. *de Anima* (l. c. 37); esse autem unicuique est a propria forma). Iloc autem differt inter animam el principium motus cœli : quod illud principium non movetur perse, nec per accidens; anima autem sensitiva, et si non movetur perse, movetur tamen per accidens; unde proveniunt in ea diversæ apprehensiones et affectiones. Unde motus cœli semper est uniformis; motus autem coniis variatur secundum diversas apprehensiones et affectiones animæ. Non enim affectiones animæ causantur ab altcrationibus cordis, sed potius causant

(j) atftem. — *ergo* Pr.
(6) ι<7>ι·. — *ignis* Pr.
(γ) *unumquodque sic constitutorum — sic unumquodque constantium* Pr.
(^) adnata. — adunata Pr.

(a) *dicunt quod.* — Om* Pr.
(β) *vitales. — vitalia Pr.*

ťa Undem passionibus auiulæ, utputa in ira, formale rei quod est ex parte affectionis, scilicet quod sil appetitus vindicta»; materiale autem es! quod jwrtinct ad alteraliuncm coniis, nljtole quod sil accensio sanguinis circa cor. Non autem in rebus naturalibus forma est propter materiam, sed e converso. materia propter formam, ut probatur, 2. /7i>/· stcormn (t. c. 20); sed in materia est dispositio ad furinam. Non eigu pruptrr huc aliquis apjielil vindictam quia sanguis accenditur cimi cor, sed ex huc aliquis est tli>|M»silus ad iram; irascitur autem exapjætilu vindiclæ. Quam visaulem(a)aliqua variatio accidat in motu coniis ex apprehensione diversa et affectione, non tamen ista variatio motus est voluntaria, sed involuntaria, quia non fit ƒr imperium voluntatis Divil enim Aristoteles, in libro *ile Motu animalium* (cap. 8),quod *mullotie apparente* (6) *aliqua, non tamen jubente intellectu, moventur cor ct pudenda.* El hujus causam assignat : *Quoniam ncccsse est alterari naturali altcratione animalia, alteratis autem partibus, luce quidem augeri, hæc autem decrementum* (γ) *pali, ut jam moveantur ct transmutentur permutationibus sc invicem sequi natis (i). Cuusx autem motuum cordis sunt caliditas et frigiditas, quæ deforis ct intus sunt, exsistentes naturales, ct printer rationem utique facti malus dictarum partium* id est, coniis et pudendi, «*Iteratione incidente (i) fiunt. Intellectus autem et phantasia /activa passionum* (ζ) *afferunt*, ut concupiscentia» el ire, ex quibus cor calescit el infrigidatur. » — Hæc sanctus Thomas, *dc Motu cordis.*

Ex quibus patet *primo,* quod aliquis motus cordis causatur ab anima immediate et non organice, scilicet motus cordis, et alii sibi necessario connexi. *Secundo,* quod omnis alius motus localis animalis, prêter motum cordis, causatur ab anima organice, mediante corde, el spiritibus a corde procedentibus ad reliqua corporis membra. *Tertio,* (juod anima per nullam potentiam motivam non organicam movet corpus, dum est corpori conjuncta : quia motus cor«lis non causatur jær potentiam mediam inter animam el cor plus quam motus gravium el levium, sed sequitur animam ut esi forma lalis corporis; motus aulem aliorum membrorum causatur per aliquam potentiam organicam, utputa mediante sensiliva potentia et appetitivu, quæ originantur in corde el capite, el per quamdam potentiam exeeulivam, quæ esi in nervis el musculisel hujusmodi partibus corporis. *Quarto,* quod annua separata nullam naturalem potentiam habet ad movendum corpus ab ea imn vivificatum immediato non organice, quia nullam talem habe! in corporo sibi conjuncto.

Dicitur secundo principaliter, quod auctoritas Aristotelis in libro *dc Motibus animalium* (cap. 6) non facit ad propositum. Conceditur enim quod nulla |cire corporis animalis est immobilis; immo quadiIw4 movetur ab anima; sed differenter, quia quædam movetur ab anima inqiianliim est ejus forma, scilicet cor, alne vero mediante potentia organica. Anima autem separata non informat aliquod corpus, nec habet jiutenliam organicam. Ideo non esi simile de conjuncta el ile separata.

Dicitur tertio, quod auctoritas Commentatoris, 8. *Physicorum* (com. 37), non valet ad propositum. Quia, cum dicit quod primum movens est anima, etc., ex hoc non habetur nisi (juod primum principium el prima radix intrinseca motus animalis secundum locum est anima. Sed ex hoc non habetur (juod sil principium proximum, loquendo de reliquis motibus piuder motum cordis : quia, secundum eum el Aristotelem, 3. *de Anima* (t. c. 49), alii moths causantur per apprehensionem et appetitum de proximo, el, ut supra visum est, par motum cordis. De hoc motu qui iit per potentiam motivam organicam, sanctus Thomas, l p., q. 70, art. 4, in solutione secundi, sic dicit : α Anima non movet corpus per *esse* suum, secundum quod unitur cor|>ori ul forma; sed per potentiam motivam, cujus actus presupponit jam corpus effectum in actu per animam; ul sic anima secundum vim motivam sit jiars movens, et corpus animatum sit pars mola. › — Ikec ille. — Item, q. 78, ari. 1, in solutione quarti, sic dicit : α Quamvis sensus et appetiluSsint principia motiva in animalibus perfectis, non tamen sensus el appetitus, inquantum hujusmodi, sufficiunt ad movendum, nisi superadderetur eis aliqua virtus alia : nam in immobilibus animalibus est sensus el apjielilus, non tamen habent xim motivam. Hæc aulem vis (a) motiva non solum est in sensu et appetitu ul imjærante motum; sed etiam est in ijisls partibus corporis, ul sint habilia ad obediendum animæ moventi. Cujus signum esi, quod quando membra removentur (6) a sua naturali dispositione, non olædiunl apjælilui ad motum, η — Har ille.— Ex quibus ƒilet quod proximum movens animal est potentia sensitiva et appelitiva, licet jirirnum movens sil anima ul pneccdil potcnlias. Et similiter, quod anima non babel aliquam potentiam motivam non organicam. El ulterius, quod nec anima nec suæ pôlenlise sufficiant ad movendum corpus sibi unitum, nisi tale corpus sit debite qualificalum et dispositum ad exequendum iftperium voluntatis.

(i) *autem.* — enim Pr.
(C) *apparente. — appetent?* Pr.
(γ) atqp-ri, *hæc autem decrementum. — hoc quidem augeri, hoc autem detrimentum* Pr.
(t) *trammutenlur permutationibus te invicem ictjui natu. — permutentur nati» habere permutationem ad invicem* Pr
(t) ǎlteration *incidente. — alterattone» incidente»* Pr.
*(r, pa»t*tonum. — *pauionem* Pr.
(a) vif. — Om. Pr.
(b) *removentur, — moventur* Pr.

Ergo mullo minus anima separata sufficit nd movendum corpus separatum, ubi deliciunt illa tria, scilice· apprehensio sensitiva, appetitus sensitivus ex parte animæ, et potentia exeeutiva vel obedientialis ex parte corporis.

Dicitur quarto, quod in illo qui sallat, quælibet pars corporis movetur, et sola anima quiescit, sic quod anima non per se sed per accidens multum remote movetur. Cor vero animalis movetur per se ab anima motu vitali, qui constat ex tractu et pulsu ; sed motu animali, qui |>er potentias apprehensivas et appelilivas exercetur, cor non per se movetur (a), immo tali motu movet omnia alia membra, et consequenter de per accidens movet seipsum, sicut movetur naula movendo navem. Sic engo patet quod, in tali motu saltus, anima non movet immediate aliquam partem corporis motu animali, sed immediate movet cor motu vitali, quo mediante, movet alia membra motu animali. Neutro autem illorum modorum |>otest mover»| corpus separatum. Et de prædictis sanctus Thomas, *dc* Anima, q.9, in solutione sexti argumenti, sic dicit : « Animal dividitur in duas partes, quarum una est corpu> mobile, et alia motor. Sed oportet inlelligere quod anima movet corpus secundum apprehensionem et appetitum. Apprehensio autem el appetitus in homine duplex est : una quidem, quæ est animæ tantum, non per organum corporale, quæ est partis intellectiva alia est conjuncti, et partis sensitivæ. Illa autem quæ est partis intellectivæ, non movet corpus nisi mediante ea quæ est partis sensitivæ : quia, cum motus sil circa aliquod singulare, apprehensio universalis, quæ est intellectus, non movet nisi mediante particulari, quæ (ὐ) est sensus. Sic ergo horno vel animal, cum dividitur in partem moventem et partem motam, non est hæc divisio in solam animam el solum corpus, sed in unam partem corporis animalis et aliam ; nam illa pare corporis animali, cujus operatio est apprehendere el appetere, movet totum corpus. Sed, si supinatur quod pars intellectiva immediate moveat, ita quod pars movens in homine sit anima tantum, adhuc remanebit responsio, secundum præhabila. Nam anima humana erit movens secundum id quod est supremum in ipsa, scilicet partem intellectivam; motum autem erit non materia prima tantum, sed materia prima secundum quod constituta est in *esse* corporali el vitali (γ), non per aliam formam nisi per eamdem animam. Unde non erit necessarium ponere formam substantialem mediam inter animam et materiam primam. Sed quin est in animali quidam motus qui non est per apprehensionem el appetitum, scilicet motus cordis, el etiam motus augmenti, el mutus alimenti diffusi pei lotum corpus, quod est etiam comrnune plantis, quantum ari hos motus dicendum quod, cum anima animali non solum det id quod e-t proprium sibi, sed etiam id quod est inferiorum formarum, sicut inferiores formæ sunt principia naturalis motus in corporibus naturalibus, ita etiam anima in corpore animalis; unde Philosophus dicit in 2. *dc Anima* (t. c. 8), quod anima est natura talis corporis; el propter hoc operationes animæ distinguuntur m animales el naturales, ut illæ diranlur animales quæ sunt ah anima secundum illud quod est proprium sibi, naturales autem quæ sunt ab anima secundum quod facit effectum inferiorum formarum naturalium. Secundum hoc ergo dicendum quod, sicut igni.- per suam formam naturalem habet naturalem motum quo tendit sursum, ita aliqua pars corporis animati in qua pnmo invenitur motus qui non est per apprehensionem, habet hunc motum naturaliter per animam. Sicut enim ignis naturaliter movetur sursum, ita sanguis naturaliter movetur ad loca propria ct determinata. Et similiter cor naturaliter movetur motu sibi proprio; licet ad hoc cooperclur resolutio spirituum facta ex sanguine, quibus cor dilatatur et constringitur, ul Aristoteles dicit, ubi agit de respiratione et aspiratione. Sic ergo prima pars in qua talis motus invenitur, non movet seipsam, hxI movetur naturaliter, sicut ignis; sed ista pars movet alias; el sic lotum animal est movens seipsum, cum una pars ejus sit movens, el alia mota. › — Hæc ille.

Ad tertium dicitur quod auctoritas Commentatoris ibidem allegata non procedit contra nos. Conceditur enim quod potentia secundum locum motiva communis est animæ et substantiis separatis, communitate analogi® vel generis multum remoti, nun aulem communitate specifica. Et ideo aliud objectum habet potentia motiva angeli, et aliud potentia motiva animæ : angelus enim potest naturaliter movere corpus non ab eo vivificatum, non autem anima. De hoc sanctus Thomas, *de Malo,* q. 16, art. 10, sic dicit : ‹ In actionibus virtutum activarum considerandus est ordo rerum. Qui non solum attenditur secundum naturas ipsarum, sed etiam secundum earum motus Habent enim (a) ipsi motus quemdam ordinem ad invicem. Et hoc dupliciter. Uno modo, secundum propriam (o) rationem. Et, secundum hoc, motus localis ad alios motus duplicem habet comparationem : uno modo, quia est primus motuum; alio modo, quia per motum localem minima variatio iit circa mobile; nam, cum per alios motus varietur aliquid quod est intrinsecum rei, puta quantitas, aut qualitas, aut etiam forma substantialis, per motum localem variatur corpus solum secundum aliquid extrinsecum, scilicet secun-

( ) *tie per te.* — Ad. Pr.
( ) *qute.* — *qui* Pr.
(γ) *vitali.* — in *tali Pr.*

( ) enim. — «fiam Pr.
( ) a verbo ordinem usque ad *propriam,* om. Pr.

«lam locum. Et quantum ad utrumque, secundum prædicta, competit quo! corpora moveantur a sub-Manlii' separatis motu locali immediatius quam aliis ħotibu Primo quidem, quia posteriora perficiuntur mediantibus prioribus; unde et alii motus cauonlur a substantia spirituali mediante.molu locali. Alio rnudo, quia effectus debiles possunt lieri immediate a remotiori agente; unde minima variatio corporalis, quæ fit per nrnlum localem, potest immediate fieri per sulislantiam spiritualem (a), quasi per agen> remotum ; non autem aliqua major variatio, qualis est aliorum motuum. Alio modo consideraturordo motuum secundum ordinem mobilium; sicut ħotu radi est prior motu corporis elementaria. Et. secundum hoc, competit superioribus substantiis Spiritualibus movere superius corpus : ita quod molor orbis Saturni non jiusset movere cadum stellatum; nec molor ejus posset eum movere, si halh-ret plures stellas, ut dicitur in 2. *ile Cwlo.* Sicut ciyo superiores substantia· spirituales movent superiora corpora cadeslia, ita etiam inferiores movere possunt localiter inferiora corpora, quales sunt dæmones : sive hoc habeant ex conditione nature suæ, secundum illos qui dicunt quod dtemones non fuerunt ex illis superioribus angelis, sed ex illis qui proficiuntur a Deo huic terrestri ordini secundum proportionem suæ natura; sive hoc etiam cis conveniat pro poma peccati, propter quam detrusi sunt a coelestibus sedibus in hunc aerem, secundum Gregorinm (32. J/ora/tum), qui ponit aliquos de supremi?» angelis per peccatum cecidisse. — (Ad 2UM). Anima autem humana iniimum gradum tenet in online substantiarum spiritualium; unde non habet virtutem movendi corpus, etiam localiter, nisi proportionalum sibi per hoc quod e^l vivificatum ab ipsa. › — Hæc ille. — Ex quibus juitet quod, licet vis motiva sil communiter in angelis et in anima, tamen aliud objectum habet una quam alia. Ideoque non sequitur, si angelus, qui est substantia totaliter a materia separata, potest movere corpus ab eo non vivificatum, quod ideo consimiliter anima, cui naluraie est esse formam corporis, possit movere corpus non vivificatum ab ea.

Ad quartum dicitur quod non facit contra primam conclusionem, sed arguit pro secunda. Tales enim animarum apparitiones, ut supra (a) allegatum fuit, sunt inter divina miracula ċomputanda

Ad quintum dicitur quod similitudo ibidem adducta non valet : quia, licet anima conveniat cum substantiis separatis in virtute motiva, non tamen oportet, nec sequitur quod illa convenientia sit secundum univocalionem specificam, sed secundum convenientiam generis remoti vel alicujus analogi; et ideo non sequitur quod potentia motiva angeli ct potentia motiva animæ conjunctæ vel separate habeant univocum objectum, sicut patet ex prodictis (ad tertium).

Ad argumentum principale pro quæstione (6), palet responsio ex dictis sancti Thomæ superius recitatis (γ).

El hæc de quæstione sufficiant. De qua benedicius in æternum Deus. Ad cujus honorem, et Christiferi? Mariæ, et beatorum Dominici, Peiri Martyris, et Thomæ Docturis, hæ et procedentes ħchoata. et ċonsummata fuerunt. Hæc puerilia scripta super 4. *Sententiarum* completa fuerunt anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo secundo, decimaoclava die Februarii , Rulhenæ, pontificatus Domini Eugenii IV anno primo. Quæ omnia subjiciantur totali correctioni ejusdem Summi Pontificis, et Romanæ Ɇcclesia necnon Generalis Concilii nunc sedentis Basiłea (i).

(a) luôifanûani *spiritualem, — substantialem* Pr.

(a) Cfr. ad primum Scoti.

(Ô) *quxstione. — conclusione* Pr.

(γ) Hæc dicta t). Thomæ desumuntur ex I p., q. 117, art. 4. ad 1«·, ct *de Malo,* q. 10, art. 10, ad 2U“. Auctor ca refert supra, in responsione ad confirmationem secundi argumenti Scoti.

(β) *Liber quarius Defensionum theologias divi doctoris Thonut de Aquino* in 4 *sententiarum editus per eximium veritatis scholx professorem Fratrem Johannem Capreoli tholosanum, Ordinis Prirdicatorum, anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo secundo, feliciter explicit. Impressus Venetiis per Octavianum Scotum Modoeliensem, anno salutifera Incarnationis MCCCCLXXXIV.* — Ad. Pr.

EXPLICIT LIBER QUARTUS DEFENSIONUM

INDEX

PRINCIPALIUM

IN QUATUOR LIBROS SENTENTIARUM

IOHANNIS CAPREOLI'"

ABSTRACTUM

Utrum in divinis abstractum praedicetur de concreto? i, 227.

ACCIDENS

Utrum accidentia separata a substantia panis conversi in corpus Christi possint immutare substantialiter aliquid ex· trinsccum? vi, 249.

ACTIO

Utrurn aliqua actio humana possit esse indifferens ad ho- num vel malum morale? iv, 453.
Utrum quælibet actio hominis infidelis sit peccatum? iv. 464.

ACTUS

Utrum nd suum actum voluntas moveatur ab aliquo cxte- rion? IV, 229.
Utnim ad agendum aliquem actum rnoralitcr bonum homo, ante peccatum, fuerit sufficiens per suas naturales vires? π. 310.
Utrurn in quolibet peccato sit aliquis actus? IV, 407.
Utrurn actus peccati sit a Deo? IV, 425.
Utrum bonitas actus voluntatis sit ex fine? iv, 435.
Utrum in actibus intellectus possit esse peccatum? IV, 440.
Utrum actus interior et actus exterior sint duo peccata, vel unum tantum? IV, 475.
Utrum ex actibus humanis acquirantur habitus virtutum in appetitu sensitivo? v, 388.

ADAM

Utrurn ex minima parte costa, vel ex minima carne Adæ, potuerit formari corpus Ev®, sine ädditioni nova» mata- ri» exterioris? IV, 161.
Utrurn in statu innoccnti.T Adam viderit divinam essentiam? iv. 188.
Utrum defectus quos sentimus in nobis, sint pana pro pec- cato Ailn·? iv, 327,

ADORATIO

Utrum humanitas Christi sil adoranda adoratione btriæ? v, 130.

ÆQUALIS-ÆQÜAL1TAS

Utrurn 1res ꝑonæ sint penitus quales? ir, 152.
Utrum aequalitas et similitudo sint relationem reales? il, 318.
Utrum angelus potuerit appetere qualitatem Dei in primo instanti sui «se? ili, 334.
Utrum omnes animæ ab origine sint quales? iv, 359.

ÆTERNITAS

Quid sit æternitas, cl quomodo divina generatio mensuretur ælenntate? n, 4.

AMOR

Utrurn Spiritus Sanctus procedat ut amor?li, H.

ANGELUS

Utrum angelus sit in loco? Ill, 119.
Utrum angelus mensuretur tempore? iti, 145.
Utrum angeli individuentur per materiam? Ill, 199.
Utrum intelligere angeli sit sua substantia? IП, 253.
Utrum angelus potuerit appetere qualitatem Dei in primo Instanti sui esae? ill, 334.
Utrum angeli in primo instanti sua· creationis fuerint beati? m, 361.
Utrum angelus possit moveri localiter? Ili, 378.
Utrum angelus moveat cœlurn vel quodeumque corpus per intellectum et voluntatem, vel per aliquam aliam potentium? m, 457.
Utrum angeli habeant corpora naturaliter eis unita, potissime coelestia? nt, 477.
Utrum angeli proficiant in cognitione per mutuam locutionem? ut, 489.
Utrum angeli ex mutua illuminatione proficiant? Ul, 497.

(1) Numerus romanus designat volumen; arabicus voro, paginam.

ANIMA

Ulnim in homine prefer animam intellectivam sit alia forma substantialis? iv, 40.
Utrum anima humana, vel aliqua alia forma substantialis, •if aliqua entitas realiter a materia distincta? iv. 101.
Utrum omnes ǎnima ab origine sint æquales? iv, 859.
Utrum animi Christi habuerit gratiam creatam fonnaliter et actu infinitam? v, 165.
Utrum anima Christi sit sciens fonnaliter scientia citata? v, 174,
Utrum anima Christi in Verbo videat omnia alia a Verbo? v, 208.
Utrum anima Christi, ex sua omnipotentia respectu proprii corporis, appetitum sensitivum a dolore sensibili pnrservare potuerit? v, 233.
Utrum dolor in anima Christi, tempore passionis, pervenerit usque ad rationem superiorem? v, 242.
Utrum in resurrectione anima resumat idem corpus numero quod pnus habuit? vn, 51.
Utrum anima separata possit pati ab igne corporeo? vn, 95.
Utrum anima separata aliquid cognoscat vel intelligat? vn, 259.
Utrum anima separata possit corpora movere localiter? VM. 279.

ASSUMERE

Utrum natura humana quam Deus assumpsit propter humani generis reparationem, potuerit assumi a tribus suppositis divinæ naturæ, aut a natura divina? v, 1.
Utrum persona divina possit absumere entitatem totius resultantem ex materia et forma lapidis ad invicem conjunctis" v, 13.
Utrum Filius Dei assumpserit naturam humanam in universali cum suo proprio creato supposito? v, 84.

ATTRIBUTUM

Utrum pluralitas attributorum divinæ simplicitati repugnet? I, 371.

BAPTISMUS

Utrum baptismus imprimat aliquem characterem in anima? vi, 78.
Utrum parvuli infidelium aint invitis parentibus baptizandi? vi. 113.
Utrum baptismus a ficto susceptus, recedente fictione, suum sortiatur effectum? vi, 128.

BEATITUDO^.'* –

Utrum ultima beatitudo, vel felicitas humana, sil aliquis actus aeternus? vn, 134.
Utrum beatitudo ultima hominis consistat essentialiter in actu intellectus? vn, 145.
Utrum omnes appetant beatitudinern? vn, 166.

BONITAS-BONUM

Utrum ratio boni sit proprie absoluta? tv. 379.
Utrum bonitas actus voluntatis ait ex fine? iv. 435.
Utrum aliqua actio humana ad bonum vel malum morale possit esse indifferens? iv, 453.

CHARACTER

Utrum baptismus imprimat in anima aliquem characterem? vi, 78.

CHARITAS

Utrum charitas sit habilus erratus in anima? n, 70.
Utrum charitas possit augeri; ct quomodo augeatur? n, o|.
An charitas possit augeri in infinitum? n, 130.
Ulnim homo ex charilate debeat diligere Deum plus quam seipsum? v, 353.

CHRISTUS

Ulnim unio naturæ divinæ ct humanæ in Christo sit maxima unio creata? v, 52.
Utrum in Christo sint plura esse? v, 111.
Utrum in Christo sint duæ filiationes? v. 124.
Utrum humanitas Christi sit adoranda adoratione lalriæ? v, 136.
Utrum Christus, secundum quod homo, sit Deus, vel persona divina? v, 141.
Utrum ista copulativa sit concedenda sine quocumque addito : *C/matua est creatura;* el : *Chriatua incepit* eue.· v, 147.
Utrum Christus potuerit peccare? v. 159.
Utrum anima Christi habuerit gratiam creatam fonnaliter ct actu infinitam? v, 165.
Utrum anima Christi sil sciens fonnaliter scientia creata? v, 174.
Utrum anima Christi in Verbo videat omnia alia a Verbo? v, 208.
Ulnim anima Christi cx sua omnipotentia respectu proprii corporis appetitum sensitivum a dolore sensibili praeservare potuerit? v, 233.
Utrum dolor in anima Christi, tempore passionis, pervenerit usque ad rationem superiorem? v, 242.
Utrum Christus desierit esse homo in suo descensu ad inferos? v, Î7SL
Ulnim corpus Christi sil in sacramento Eucharistia realitcr? vi. IM;
Ulrum corpus Christi, seu ipse Christus, sit in Sacramento Eucharistiæ totaliter? vi, 181.
Utrum corpus Christi sit in sacramento Eucharistiæ visibiliter" vi. 199,
Utrum corpus Christi sit in sacramento Eucharistiæ visibilit· ..206.
Utrum Christus in ultiino judicio judicans secundum formam humanam sit ostensurus reprobis formam divinam? vn, 122.

CLAVIS

Utrum quilibet sacerdos possit uti clavi quam habet, in quemlibet hominem? vi, 394.

COELUM

Utrum cadum agat in ista inferiora per motum suum? iv, 41.

COMPOSITUM

Utrum ante generationem compositi substantialis præcedal aliquid formæ per generationem inducendæ? iv, 112.

CONCRETUM

Utrum in divinis abstractum pnrdicetur de concreto, i, 227.

CONFESSIO

Utrum confessio facta ab Illo qui non est contritus nec pœnitens, aliquid vnleat? vi, 374.
Utrum confessio non integra possit aliquid valere ad salutem? vi, 386.
Ulnim in quolibet casu teneatur sacerdos celaro peccatum quod sub sigillo confessionis novit? vi, 424.

CONFIRMATIO

Utruin confirmatio n ficto suscepta, recedente fictione,suum sortiatur offectum? vi, 128.
Utrum sacerdos non episcopus possit confirmare? vi, 133.

CONSECRATIO

Utrum post consecrationem Eucharistia· remanent ibi substantia pani·? vi, 220.
Utrum sanguini a duobus consecrato possit aliquid admisceri? vi, 276.

CONTINENTIA

Utrum votum continenliæ annexum ordinibus sacri impediat no ordinatus possit habere simul duas uxores? vi, 515.

CONTINGENTIA

Unde ortum habeat contingentia rerum? n, 439.

CORPUS

Ulrum angelus moveat quodeumque corpus per intellectum et voluntatem? m, 457.
Ulnim angeli habeant corpora naturaliter el unita? III. 477.
Utnim corpus Evæ potuerit formari ex minima parte costa' Adæ, sine additione nova' materiæ exterioris? iv, 161.
Utruin in resurrectione anima resumat idem corpus numero quod prius habuit? VII, 51.
Utrum corpora sanctorum post resurrectionem erunt impassibilia? vn. 6|
Ulnim corpus gloriosum per dolem subtilitati possit in eodem loco simul cum alio corpore? vn, 73.
Utnim corpora possint moveri localiter ab anima separata? vn, 279.

CORRUPTUM

Utrum corruptum possit per potentiam Dei idem numero reparari? vn, i.

CREATIO

Utruin creatio sit aliquid? Ill, 26.
Ulrum potentia creandi possit communicari alicui creatura " ni, 84.

CREATURA

Utrurn cx creaturis possit demonstraro unita Dei? 1, 161.
Utruin in creaturis repedatur imago Trinitati t, 172.
Utrum aliqua creatura subsistens Mt suum esscexsistentia t, 301.
Utrum aliqua creatura sit immutabili t. 363.
Ulnim inter Deum et creaturas sit aliqua relatio reali " n, 282.
Utrum inter Deum ct creaturas sit aliqua relatio rationis? n. 810.
Utrum Deus possit omnem creaturam in infinitum facere meliorem? II, 522.
Utrurn alicui creatura' possit communicari potentia errandi? ni. 81.
Utrum alicui creatura.' potuerit conferri ut sit impeccabilis per naturam? IV, 183.
Utrum aliqua pura creatura potuerit snthfaccro pro tota natura humana collapsa in primis parentibus? v, 259.

CULPA

Utrum malum sufficienter dividatur per culpam et pœnam? iv, 421.
Ulrum sacramentum pmnilrntir posuit tollere culpam, remanente reatu? vi, 294.
Utrum peccatum veniale posait expiari quoad culpam per pœnam purgatorii? vi, 413.

DÆMON

Utrum voluntas dxmonum fit obatinata in malo? tn, 429,
Utrum dæmonr naturali virtute possint cogitatione humani cordis cognoscere et vim ctn«itiva immutare? III, 463.

DEFECTUS

Utrurn defectu· quos sentimus in nobi» sint poena pro peccato Adæ? iv, 327.

DEUS

Utrum Deu sit subjectum theologiæ? t, 45.
Utrum Deu sit a nobis pro wtatu viz cognoscibilis? i, 117.
Utrum Deum enc sit per sc notum menti hutnanz in via'· I, 144.
Utrum in divinis unu Deus sit tres personz? i, 150.
Utrum unitas Dei possit ex erraturis demonstrative concludi? t. 161.
Utrum fa fit concedenda: *Drut* genuit *Deumf* i, 220.
Utrum Deus sit in genere? i. 331.
Ulrum Deu» possit aliquo nomine proprie designari? II, Ifi0.
Utrurn inter Deurn el creaturas sit aliqua relatio reabs?
Utrum inter Deum ct erraturos sit aliqua relatio rationis? H. 310.
Utrum similitudo et cqualHassint relationes rvales in Deo? n. 318.
Ulnim Deus vere et formaliter aliquid intelligat? II, 348.
Utrum demonstrative prolan po^it quod intelligere sit in Deo? n, 369.
Utrum omnia secundum aliquod *eut* vint aeternaliter in pftraentia Dei quantum ad suas proprias rationes · It, 406.
Utrum omnia «fat Deo sternallter præsenha secundum suas actuales exsistentias? π, 424.
Ulnim Deu sit ubique? Il, 430.
Ulrum Deus cognoscat futura contingentia? It, 139.
Ulrum Deu cognoscat certitudinaliter futura contingentia; et quomodo cum immutabilitate scientis ejus stet contingentia rorum? n. 447.
Ulrum sit m Deo omnipotentia? n, 501.
Utrum Deus ex «ua infinitate pot omnem creaturam in infinitum facere meliorem? II, 522.
Ulnim Deus vel eju potentia sit infinita? II, 523.
Utrum sit dare maximam magnitudinem, aut perfectionem, aut creaturam, quam Deus possit facere? II, 536.
Utrum actus peccati sil a Deo? iv, 425.
Ulrum potentia peccandi »it a Deo? iv, 500.
Utrum Christus, secundum quod homo, sit Deus vel persona divin v, 141.
Utrum corruptum vel annihilatum possit per potentiam Dei idem numero reparari? vu, I.
Utrum videntes Drum videant in eo omnia quæ Deus videt, vel quæ possunt in ipso videri? vn, 234.

DIVINUM

Utrum in divinis abstractum pruxiicelur de concreto? I, 227.
Utrum divina essentia sit formalis terminus divins generation»- ' ı. 941«
Utrum in divinis poirint eu plure» filii? 1, 281.
Utrum divinæ simplicitati repugnet pluralitas attributorum?
Quomodo sit in divinis generatio? II, 1.
Quomodo divina generatio mensuretur æternitalc? n, 4·
Quid est missio in divinis? 11, 63.

Ulrum una divini persona sil in alia? II, 147.
Utrum numerus «it proprie el fonnalitcr in divinis? n. 185.
Quomodo numerus est in divinis" If, 207.
Utrum persona dicat in divinis quid commune iribus personis, quod plurificetur m cis? n, 209.
Utrum divinæ person® constituantur in mesupposilnli proprietatibus relationis, et eisdem distinguantur? n, 214.
Utrum in divinis generare ct paternitas sini idem realiter? n, 235.
Utrum proprietate personales sint divina essentia? n, 830.
Utrum divina ementia sit objectum adæquaturn sui intellectus? n, 371.
De conditionibus divinæ sdcnliæ. Il, 383.
Quid est divina providentia? n, 178.
Utrum divina providentia immutabilitatem inducat in actibus humanis? 11, 486.
Utrum in divinis sit aliquod *velle* intrinsecum respectu creaturarum? n, 563.
Utrum quodlibct *velle* intrinsecum divinæ voluntatis semper impicatur? II. 573.
Utrum divinam essentiam viderit primus homo in statu innocenti® ? rv, 188.
Utrum natura humana potuerit assumi a Iribus suppositis divinæ natura, aut a natura divina? v, 1.
Utrum divina persona possit assumere entitatem totius resultantem ex materia et forma lapidis ad invicem conjunctis? v, 13.
Utrum unio divinæ natur» ct humana· in Christo sit maxima unio creata? v, 52.
Utrum divina essentia, vel personalis proprietas, possit uniri alicui natura creati· per modum formæ? v, 62.
Utrum Christus, in ultimo judicio, divinam formam sit reprobis ostensurus? vn, 122.
Utrum ad videndum divinam essentiam intellectus creatus ex solis naturalibus pertingere possit? vn, 195.
Utrum divina essentia ab intellectu creato per aliquam similitudinem videatur? vn, 218.

DONUM

Utrum donum sit proprium nomen Spiritus Sancti? n, 114.
Utrum dona Spiritus Sancti sint habitus distincti a virtutibus? v. 411.

EPISCOPATUS-EPISCOPUS

Utrum sacerdos non episcopus possit confirmare? vi, 133.
Utrum episcopatus sit ordo? vi, 478.

ESSE

Utrum aliqua creatura subsistens sit suum *eue* exsistentia ? I, 301.
Utrum omnia secundum aliquod *eue* sint ælcrnaliter in prasenlia Dei, quantum ad suas proprias rationes ? It, 406.
Utrum in Christo sint plura eue? v, lit.

ESSENTIA

Utrum essentia divina sit formalis terminus divinæ generationis? i. 241.
Utrum proprietates personales sint essentia divina? n, 336.
Utrum mentis divina sit objectum adæquatum sui intellectus? it, 371.
Utrum essentia divina vel personalin proprietas possit uniri alicui natune creatæ per modum formæ? ⅋ 62.

EUCHARISTIA

Utrum forma Sacramenti Eucharist!» alt conveniens? vi, 144.
Ulrum corpus Christi sit in Sacramento Eucharistia· rvaliter? vi, 163.
Utrum corpus Christi sit in Eucharistia Sacramento, vel Christus totaliter? vi. 18!.
Utrum corpus Christi sit in sacramento Eucharistie mobiliter, hoc est : utrum ibi moveatur localiter? vi, 199,
Ulrum corpus Christi sil in Sacramento Eucharistia? visibiliter, hoc eat : ulrum possit videri ab oculo creato? vi 206.
Utrum jwst consecrationem Eucharistie remaneat ibi substantia panis? vi. 220.
Ulrum accidentia separata a substantia panis converri in corpus Christi possint immutare substantialiter aliquid ex· Irinnecum? vi, 249.
Utrum, in Eucharistia, hostiæ et sanguini n duobus consecrato possit aliquid admisceri? vi, 276.

EVA

Utrum ex minima parte cost», vel ex minima carne Ad® potuerit formari corpus Evæ, sine additione nova· materiæ exterioris? iv, 161.

FATUM

Quid sit fatum el euforliinium? n, 478.
Utrum fatum et eufortumum immutabilitatem inducant in rvbus humanis? n, 486

FIDES

Utrum fides sit virtus infusa a Deo? v. 309.
Utrum fides sit de visis? V, 321.
Utrum fides remaneat in patria? v, 375.

FILIATIO

Utrum daæ filiationes sint in Christo? v. 121.

FILIUS

Utrum in divinis possint esse plures filii? i, 284
Ulrum Spiritus Sanctus procedat a Patre et Filio? II, 16.
Quomodo Filius distinguatur a Spiritu Sancto formaliter? n. 26.
Ulrum Filius in *eue* personali constituatur formaliter per spirationem activam? tr, 29.
Ulrum Pater et Filius sint unum principium Spiritus Sancti ? n, 34.
Quomodo nativitas Filii distinguatur a processione? n. 45·
Utrum Filius Dei assumpserit naturam humanam in universali cum suo proprio creato supposito? v, 84.

FORMA

Utrum in homine sit alia forma substantialis pnrler animam intellectivam? iv, 49.
Ulrum aliqua forma substantialis sit aliqua entitas realiter a materia distincta? iv, 104.
Ulrum ante generationem compositi substantialis pmccdat aliquid formæ per generationem inducenda·? iv, 112.
Utrum divina essentia, vel personalis proprietas possit uniri per modum formas alicui naturae creata·? v, 62.

FRUI, FRUITIO

Utrum fruitio iit actus voluntatis? i, 61.
Ulrum, ultimo fine per intellectum apprehenso, necessario fruatur creata voluntas? i, 95.

GENERATIO

Utrum divina essentia sit divinæ generationis terminus formalis? i, 211.
Utrum respectu actus generationis æternæ sil in Patre aliqua potenti · ? i. 270.
Quomodo generatio sit in divinis? n, 1.
Quomodo divina generatio mensuretur æternilate? Il, 4.
Quomodo et penes quid distinguantur generatio el spiratio activa? n, 51.
Utrum apte generationem compositi substantialis praecedat aliquid formæ inducenda per generationem? iv. 112.

GRATIA

Ulrum gratia sit virtus? iv, 255.
Utrum habens gratiam possit ex condigno mereri gloriam? iv, 272.
Utrum homo sine gratia possit præccpta legis implere ? iv. 282.
Ulrum anima Christi habuerit gratiam creatam form.diter et actu infinitam? v, 165.
Utrum in sacramentis noxa legis sit aliqua virtus gratiæ causativa? VI, 1.
Utrum sacramenta veteris legis gratiam causarent? VI, 53.

HABITUS

Utrum habitus theolngiæ sit practicus? i, 20.
Utrum charitas sit habitus creatus in anima? 11, 70.
Utrum ex actibus humanis acquirantur habitus virtutum in appetitu sensitivo? v, 388.

HOMO

Ulrum in homine, pneter animam intellectivam, sil alia forma substantialis? iv, 49.
Ulrum homo in statu innocentia potuerit peccare venlaliter? iv, 181).
Ulrum homo sine gratia possit praeopta legi· implere? iv, 282.
Utrum homo, ante peccatum, per liberum arbitrium, cl suæ natura vires pracise, absque alio auxilio Dei speciali, fuerit sufficiens ad agendum aliquem actum moraliter bonum, seu vere rectum et virtuosum? iv, 316.
Utrum homo ex charitate debeat diligere Deum plus quam seipsum? v, 353.
Ulrum homo, post pomitentinm, resurgat in æquali xirlule'· .i. 31L
Ulrum homo possit satisfacere Deo pro peccato? vi, 324.

IMAGO

Ulrum in creaturis reponatur imago Trinitatis? i, 172.
Utrum partes imaginis distinguantur a rvbu· in quibus sunt? i, 189.

IM MUTABILE-IM M UTABIL1TAS

Utrum aliqua creatura sit immutabilis? t. 363.
Quomodo cum immutabilitate Dei stet contingentia rerum? π, H7.
Utrum providentia, fatum, etc., inducant immutabilitatem in rebus humanis? n, 486.

IMPECCABILE

Utrum alicui crealunr potuerit vel possit conferri ut «it impeccabilia per naturam? iv, 183.

INDULGENTIA

Utrum per indulgentias possit aliquid remitti de pœna satisfactoria? vi, 102

INFIDELIS

Utrum quælibet actio hominis infidelis «it peccatum? iv, 464,
Utmm parvuli infidelium sint invitis parentibus baptizandi ? vr, 113.

INFINITUM

Ulrum chantas poscit augeri in infinitum? II, 130.
Utmm Deu pooit omnem erraturam in Infinitum facere melior, m ' n. 522.
Utrum potentia Dei sit infinita? n, 523.
Ulrum anima Christi habuerit gratiam creatam formalitcr ct actu infinitam? v. 165.

INNASCIBILITAS

Ulrum inn.v»cibilitas sit proprietas constitutiva Patris? n, 261.

INNOCENTIA

Utrum in statu innocentia? virgines peperissenl duntaxat prédestinâtes? iv, 172.
I tnirn in statu innocentis homo potuerit peccare venialiter? iv. 180.
Ulrum in statu innocentia primas homo rident dirinam essentiam? iv, 188.

INTELLECTUS

Ulrum essentia divina sit objectum adæqualum sui Intellectus? n, 371.
Utrum in actibus intellectus possit esse peccatum? iv, 440.
Ulrum m actu intellectus consistat essentialiter ultimi hominis bcatitudo \n, 145.
Utrum intellectus creatus ex solis naturalibus possit pertingere ad videndum divinam essentiam? vn, 195.
Utrum ab Intellectu creato videatur essentia divina per aliquam similitudinem? vn, 218.

INTELLIGERE

Quid est formalitcr intelligent? II, 318.
Utrum demonstrative probari possit quod intelligere sit in Deo? it. 369.
Utrum Intelligere angeli sit ua substantia? m, 253.
Utrum anima separata aliquid intelligatl vn, 259.

LIBERUM ARBITRIUM

Utrum liberum arbitrium sit potentia pure patsira? iv, 199.
Ulrum liberum arbitrium moveatur ab aliquo extenon ad •uum actum9 iv, 229.

MALUM

Ulrum malum «it aliqua natura positiva* iv, 389
Utrum malum sufficienter dividatur per culpam et pœnam? iv, 121.

MARIA

Ulrum Beata Virgo Maria fuerit concepta in peccato originali? v, 26.
Utrum Beata Virgo Maria aliquid active egerit in conceptione Christi, propter quod xeraciter dici possit mater Dei? v, 4L
Utrum Boutai Marite Virginis matrimonium habuerit aliqua bona excusantia illud? VI. 504.

MATERIA

Utrum ange individuentur per materiam? in, 109.
Utrum omnium corporalium sit una materia? iv, 1.
Utrum informitas materia· processerit duralione ejus formationem? tv, 18.
Utrum mima humana, vel aliqua alia forma substantialia, iit aliqua entitu realiter distincti a materia? iv, 10$.

MATRIMONIUM

Utrum matrimonium sil sacramentum? vi, 187.
De bonu excusantibus matrimonium, vi, 50$

MISSIO

Utrum cuilibet persona· conveniat initii? 1l, 63.
Quid est missio in divinis? n, 63.
An quælibet persona mittatur? n, 65.
An aliqua persona mittatur, nulla alia missa? n, 68.

MUNDUS

Utrum mundum incepisse sit conclusio demonstrabilis? iif, 1.

NUMERUS

Utrum nurnerusiit proprie et formalitcr in divinis? n, 185.
Utrum unitae vel numerus sit aliquid extra animam in rebus? II, 185.
Quis nurntrui, et quomodo est in divinis? n, 2U7.

OMNIPOTENTIA

Utrum potentia generandi claudatur sub omnipotentia0 II. 164.
Utrum omnipotentia sit in Deo? n, 501.

ORDO

Utrum ordo sit sacramentum? vi, 461.
Utrum episcopatus sit ordo?vi, 178.
Utrum votum ℃ontinentia annexus ordinibus sacris impediat ne ordinatus possit habere simul duas uxores? vi 515.

PATER-PATERNITAS

Utrum Pater genuerit Filium natura? i, 259
Utrum in Patre sit aliqua potentia respectu actus generationis ℑterno i, 270.
Utrum Spiritus Sanctus procedat n Patro et Fillo? 1l, 16.
Utrum Paler et Filius sint unum principium Spiritus Sancti ' n. 31.
Utrum generare et paternitas sint idem rcalitcr in divinis0 lt.235.
Utrum innascibilius sit proprietas constitutiva Patris? 1l, 261.
Utrum Piter et Filius diligant se Spiritu Sancio? n, 326.
Utrum Pater ait sapiens sapientia quam genuit? II, 333.

PECCATUM

Ulrum peccatum veniale homo committere potuerit in statu ℑnnocentia iv, 180.
Utrum defectus quos sentimus in nobis sint pœna pro peccato Ad»? iv. 327.
Ulrum peccatum originale sit subjective In came9 iv, 318.
Utrum peccato originali debeatur pœna sensibilis? ıт, 3û6
Utrum in quolibet peccato sil aliquis actus? iv, 407.
Utrum actus peccati sit a Deo? iv, 425.
Utrum in actibus intellectus possit esse peccatum? iv, 1|0
Utrum qumlibel actio hominis infidelis sit peccatum? iv, 461,
Utrum actus interior et exterior sibi duo peccata, vel unum tantum? iv, 475.
Utrum omne peccatum sit mortale? iv, $87.
Utrum potentia peccandi sit a Deo? iv, 500.
Utrum peccatum veniale possit remitti sine mortali? VI,310.
Utrum peccatum veniale possit expiari quoad culpam per panam purgatorii? vi, 413.
Utrum peccata jam dimissa redeant in eo qui redditat? vi 445.

PERSONA-PERSON ALIS

Utrum unus Deus sit 1res person»? t, 150.
An quælibel pertona mittatur? n, 65.
An aliqua persona mittatur, nulla alia missa? n, 68.
Utrum una personus divina sit in alia? n, 147.
Utrum 1res person» sint penitus coæquales? il, 152.
Utrum nomen ℘persona sit nomen secundæ intentionis? n, 176.
Utrum persona dicat in divinis quid commune tribus personis, quod plnrificetur in eis? n, 209.
Utrum divinx» person® constituantur in *cue* suppositall proprietatibus relationis, el eisdem distinguantur? il, 2I4.
Utrum proprietates personales sint divina essentia? it, 336.

PŒNITENTIA

Utrum sacramentum pœnitenti» posait tollere culpam, remanente reatu? vi. 291.
Utrum post pœnitentiam resurgat homo in aequali virtute? vi, 314.
Utrum ℘ŏa habeat partes? vi, 318.
Utrum contritus et pœnilens potius debeat eligere pœnam inferni, vel omnino non esse, quam peccare? vi, 356.
Utrum pœnitentia interior sit res sacramenti pœnitentiæ? vi. 431.
Utrum peccata, per pœnitentiam dimissa, in aliquo casu redeant in eo qui récidivât? VI, 145.

POTENTIA

Utrum in Paire sil aliqua potentia respectu actus generationis mtern»? i, 270.
Utrum potentia generandi claudatur sub omnipotentia? II, 161.
Utrum potentia Dei sit infinita? n, 523.
Utrum potentia creandi possit communicari alicui creatur®? nt, 84.
Utrum liberum arbitrium sit potentia pure passiva? iv, 199.
Utrum potentia precandi sit a Deo? IV, 500.

PRÆDEST1NATI0

Utrum prédestinât! de necessitate salventur? 1l, 472
Quid est prodestinalio? II, 473.
Utrum proscientia meritorum sit causa prodçstinationis ct reprobationis? 1l. 198.

PRÆSENT1A

Utrum omnia secundum aliquod *eue* sint mtemalitcr in prodentia Dei, quantum ad suns proprias rationes? n. 406.
Ulrum omnia sint Deo .olcrnaliler prosentia secundum suas actuales exsistentias? n, 424

PRINCIPIUM

Ulrum nomen principii significet notionem distinctam? 11, 270.

PROCESSIO

Utrum generatio el processo Spiritui Sancti sint processiones alterius rationis? n, 41.
Quomodo ct penes quid distinguantur nativitas Filii et processio? Π| 45.
Utni in temporalis processio Spiritus Sancti sit ejus proprietas? n, 58.

PROVIDENTIA

Quid est providentia divina? 11, 478.
Utrum providentia divina immutabilitatem inducat in actibus humanis? il, 486.

QUANTITAS

Utrum quantitas Interminata sit ponenda? IV, 123.

ELATIO

Utrum inter Deurn el creaturas sit aliqua relatio realis? 11, 282.
Utrum inter Deum et creaturas sit aliqua relatio rationis? 11, 310.
Utrum similitudo et æqualitas sint relationes reales in Deo? 11, 318.

REPROBATIO

Quid est reprobatio? n, 473.

RESURRECTIO

Utrum resurrectio omnium mortuorum erit in eodem lnatanli? mi. 29.
Utrum in resurrectione anima resumat idem corpus numero, quod prius habuit? VII, 51.
Utrum post resurrectionem corpora sanctorum erunt impassibilia? vn, 61.

SACERDOS

Utrum sacerdos non episcopus possit confirmare? VI, 133.
Utrum quilibet sacerdos possit uti dave quam habet in quemlibet hominem? vi.394.
Ulrum sacerdos teneatur in quolibet casu celare peccata qua» novit sub sigillo confessionis? vi, 424.

SACRAMENTUM

Utrum in sacramentis nova» legis sit aliqua virtus grati® causativa? VI, 1.
Utrum sacramenta veleris legis causarent gratiam? vi, 53.
Ulrum sacramenti veteris legis possint, post passionem Christi, sine peccato observari? vi, 64.

SANCTUS

Utrum sancti qui sunt in patria cognoscant orationes nostras? vn, 119.

SATISFACERE

Utrum aliqua pura creatura potuerit satisfacere pro lota natura humana collapsa in primis parentibus?v, 259.
Utrum homo possit Deo satisfacere pro peccato? VI, 324.

SCIENTIA

De conditionibus divin® scienti»? n, 393.
Utrum anima Chrhti sit sciens formahter seleniis creata? v, 174.

SIMILITUDO

Ulrum similitudo et æqualitas sint relationes reales in Deo? n, 318.
Utrum intellectus creatus videat essentiam divinam per aliquam similitudinem? vn, 218.

SPES

Utrum spes sit virtus theologica distincta realiter a fide et charitate? v, 337.

SPIRATIO

Utram Filius in eoe personali constituatur formaliter per spirationem ăctivam ' 11, 29.
Quomodo et penes quid distinguantur generatio et spiratio activa? n, 54.

SPIRITUS SANCTUS

Utrum Spiritus Sanctus proca'dil ul amor? 11, 11.
Ulrum Spiritus Sanctus procedat a Patre et Filio? n, 16.
Quomodo Filius distinguatur a Spiritu Sancto formaliter? n, 26.
Ulrum Pater el Filius sint unum principium Spiritui Sancti n. 34.
Ulrum Spiritus Sancti processio sit processio alterius rationis a generatione? 11, 44.
Utram temporalis processio Spiritus Sancti sit ejus proprietas? n, 58.
Utrum donum sit proprium nomen Spiritus Sancti0 n, 144.
Ulrum Puter et Filius diligant se Spiritu Sancto? 11, 326.

THEOLOGIA

Utrum theologia sit scientia? I, 1.
Ulrum habitus theologi® sil pracllcus? I, 20.
Utrum theologia sit una scientia? i, 32.
Utrum Deus ait subjectum theologi®? I, 45.

UNCTIO

Ulrum extrema unctio sit sacramentum? VI, 452.

UNIO

Utrum unio ñatum divina» ct humana» in Christo sit maxima unio creata? v, 52.

UTI

Ulrum *uti* sit actus voluntatis? I, 88.

VERBUM

Utrum Verbum increaturn emanet ut intellectio actualis? n. 2IL

VERITAS

Ulrum ventas secundum suam formalem rationem sil in anima vel in rebus? 11, 157.

VESTIGIUM

Ulrum in creaturis repedatur vestigium Trinitatis? i, 172.

Utrum ilia penes ᵭua attenditur vestigium Trinitatis distinguantur realiter a rebus in quibus sunt? I. 177.

VIDERE

Utrum anima Christi videat in Verbo omnia alia a Vcrbo? v. 208.
Utrum intellectos creatus ex solis naturalibus possit pertingere ad videndum divinam essentiam? vn, 195.
Utrum essentia divina ab intellectu creato per aliquam similitudinem videatur? vn, 218.
Utrum videntes Deum videant in eo omnia qu® Deus videt, vel quæ possunt in ipso videri? vn, 231.

VIRTUS

Utrum virtutes habituales sint homini necessariæ? v, 287.
Utrum ex actibus humanis acquirantur habitus virtutum in appetitu sensitivo subjectivo exsistentes, puta in concupiscibili vel irascibili ᵏ v, 388.
Utrum virtutes cardinales sint inter se connexa·. Ita quod qui habet unam, habeat omnes? v, 423.

VOLUNTAS

Utrum In divinis «it aliquod *velle* intrinsecum respecto creaturarum? n, 563
Utrum quodlibet *velle* intrinsecum divinæ voluntatis semper impleatur? 11, 573.
Uirum voluntas moveatur ab aliquo exteriori ad suum actum? iv, 229.
Utrum bonitas actus voluntatis sit ex fine? iv, 435.

VOTUM

Utrum votum continentia·, annexum ordinibus sacris, impediat ne ordinatus possit habere simul duas uxores? vi, 515.

IN OPERA

IOHANNIS CAPREOLI THOLOSANI

INDEX ANALYTICUS (")

Numerus rornanus indicat volumen, arabicus vero paginam. Littera· a cl δ primam el secundam columnam designant.

Quomodo praepositio *a* differat a propositione per? n, 334, a

AB ÆTERNO

Distinctio rationis potest esse actu ab æterno. i, 392, a.
Utrum ex positione mundi ab æterno sequatur infinitas animarum rationalium in actu? Ul,8, b-Π, b-2I,a-25,a.
Dato quod mundus esset ab æterno, differrent creatio et conservatio penes habitudinem ad diversa, m, 13, a.
Si aliqua creatura esset ab æterno, non propter hoc assimilaretur Filio Dri. ni, 13, a.
Si mundi pars fuisset ab æterno, in nullo in danti fluente et in nullo determinato situ fuisset primo creata, in, 19, a, usq. ad 21, a.
Si mundus fuisset ab æterno, non sequitur quod Deus potuisset creare infinitos lapides propter infinitatem dierurn. m, 24. a.
Actionem Dei osso ab aeterno, non autem cffvcturn ejus, nihil dicere prohibet, tn, 49, a,
Hæc propositio, *Creatio activa Petri nt ab trterno,* juxta quosdam est dondia ; non vero ista, *Ab Ktemo cit creatio activa Prtri.* Ill, 50, b.

ABLUTIO

Ablutio corporum ct prolatio verborum simul esse debent in Baptismo, vi, 38, a.

ABSOLUTIO

Secundum quod homo participat totaliter vel non totaliter virtutem passionis Christi, percipit plenariam vel non plenariam absolutionem a reatu parnæ. vi, 296. a.
In quonam sensu absolutio el confessio suut minus necessaria ad pœnitentinm quam contritio ct satisfactio? vi, 355, a et b.
Si saltem po«t absolutionem contritio non sequatur attritionem, erit quidem sacramentum, sed sine fructu, vi. 380, a.
Non est necessarium quod confltens temper absolutionem de omnibus peccatis confessis recipiat per unum et eumdem. vi, 387, a.
Etiamsi sacerdos non possit dare absolutionem de omnibus peccatis, tenetur tamen confltens omnia eidem confiteri, vi, 387, a
Necesse est prius absolvere ab omni excommunicatione quam a peccatis. vi, 392. a.
A reservatis potest absolvero inferior, quando is cui reservantur, etiamsi non sil ordinarius, non vult absolvere, sed remittit ad confessorem ipsum confltentrm vi,392, a.
Ad absolutionem a peccato requiritur duplex potestas, vi, 395, b.
Sacerdos potest absolvere et ligare pœnitentem secundum proprium arbitrium divino instinctu regulatum, aliter non. vi, 395, b.
Quod quilibet sacerdos possit quemlibet absolvere ab omni ligamine in articulo mortis, est de jure divino, secundum Petrum de Palude et Durandum, vi. 400, a.
Absolutio sacramcntalb ct absolutio indulgentia· aliter ct aliter tollunt pœnam. vi, 411, a.
Licet sit majus absolvere a culpa quam a pœna , non tamen sequitur quod cuicumque committitur primum, committatur secundum, vi, 412, b.
Eadem est sacerdotis potestas qua conficit et absolvit, vi, 477, b.

ABSOLUTUM

Absolutum dupliciter. 1, 60. a.
Conceptus entia est absolutus. I, 131. a.
Bonum in sua ratione non est mere absolutum, t, 4Q1, b= iv, 379, a.
Absolutus numerus est actio ánima numerantis, n, 205. b.
Absolutus numeras qui ponitur in divinis, est ens fabricatum ab anima, il, 208, b.

(4) Ad hunc indicem conficiendum usi sumus equidem tabula Fr. Barlholom.vi Spinvi, quæ in editione 1514 et subsequentibus reprritur. Mulla tamen adjunximus, prout necessitas postulaverat, aha vero, ut pote minus utilia, dempsimus. Ordo autem noster diversus: distributa nempe unaquaque materia juxta seriem litterarum alphabeticarum, eam secundum ordinem quo in decursu operi· tractatur, inscripsimus.

Non per aliquid absolutum distinguuntur ab invicem perenna» divinæ et constituuntur in eno personali. II. 215, a.
Utrum divinæ person» aliquibus proprietatibus relativis aut absolutis constituantur? II, 217. a-223. a.
Non rst in divinis aliquod suppositum absolutum, n, 223, b -226, .
In ðivini pertona constituitur per rem relativam, conceptam tamen prr modum absoluti, n, 226, b.
Utrum relatio sit cnlilas distincta ab absolutis cnlilatibiis? Ii. 289. a -304, a.
Ad cognoscendum an aliqua forma sit absoluta, non oportet attmdere ad nomen quo significatur, n, 304, a.
Quamvis quædam absoluta prædicentur de relatione in abstracto, non sequitur tamen quod sil quid absolutum, n, 301, a.
Terminus *elationi· rcalis est quid absolutum. II. 317, a.
Omne relativum non solum habet relationem, sed eliam iliquam essentiam absolutam, n. 345, b.
Utrum actos intelligendi nihil absolutum .tdd.it ad potentiam? n. 355, b - 364, b « in. 258, b - 280, b.
Non est generaliter verum quod omnium absolutorum, etiam redder distinctorum, Deus possit unum conservare, alio destructo. II, 557, a.
Sola accidentia absoluta et completa halient subjectum sibi adæqualum. ill, 137, a = iv, 144, b.
Utrum tempus aliquod reale altsolutum dicat supra motum ' tu, 172, b - 197, b.
Nullum accidens absolutum immediate inliæret materio» primo», iv, 20, b.
Utrum omne absolutum prius alio absoluto, et distinctum realiter ab illo, possit absque contradictione esse sino illo? iv, 22, a-29, a et b, etc.
Nulla relatio realis potest quacumque virtute manere separata a quolibet absoluto, vi, 261, a.

ABSTINENTIA

Solemne votum abstinentia? a cibis potest recipere dispensationem. vi, 536, a.

ABSTRACTIO

Secundum diversam abstractionem a rnateria el motu, •cientia» speculativa» distinguuntur, i, 35, b.
Abstractio ab oppositis differentiis duplex l, 134, a.
Quid abstractio et quid concretio importent? i. 306, b.
Duplex abstractio intellectus, el differentia inter eas. n, 231, b = m. 236. b.
Abstractio totius a partibus est abstractio universalis a particulari ni, 237, ·.
Qualis sit abstractio intellectus agentis a phantasmate? m. 325. b.
Visio imaginaria ** mper fit cum aliqua abstraction® a sensibus. vu, 276, a.
Abstractio a sensibus in prophetia differt ab aliis abstractionibuM a sensibus vil, 276, a.

ABSTRACTIVE!

Utrum angelus accipiat notitiam abstractivarn a rebus? ïıı, 262. b-296. b.
Cognitio quæ a quibusdam vocatur abstractiva, qua»nam sit apud S. Thomam? Ill, 474, b - 496, b.
Cognitio primi hominis de Dejo per speciem influxam fuit abstractiva. iv, 194, b.
Cognitio abstractiva æquivalet cognitioni quid est, et notitia» simplias intelligent! iv, 190, b.
Qualis absentia objecti facirl abstractivarn notitiam ? iv, ïb.
Cognitio abstracti va habita de Deo a viatore est minui perfecta quam intuitiv:i. iv, 197, b.
Non omnis obstructiva notitia prasupponit intuilivam. iv 198, b.

ABSTRACTUM

In creaturis abstractum et concretum prædicantur de se invicem m formis generalibus, non autem semper in formis specialibus seu in genere contentis, i. 228, a.
Abstractum et concretum diversimode significant eamdem essentiam, t. 231, a
In substantiis spiritualibus creatis abstractum non prodicatur de concreto, i, 231, a.
Utrum abstractum sub ratione abstracti importet principia diffinientia? 1,232. b-235, a.
Natum in abstracto significata non est genus neque species. I, 231. a.
Abstractum dc genere substantia? non eodem modo indiriduatur ac concretum, i, 234, b.
Quomodo abstractum, puta humanitas, sit pars formalia individui ' i , 235. ·.
Abstractum non habet aliquod extraneum, quod videlicet sil prater essentiam suam; secus concretum, i, 236, a-308, b.
Abstractis nihil competit per accidens, i, 307, b.
Abstractum est id quo solo el quo toto suum concretum est i.:^.·. a.
Abstractum el concretum non differunt solum grammaticaliter, sed eliam realiter in mullis, i, 325, a.
Intentio potest sumi ct in vi unius abstracti el in vi concreti. n, 183, b.

ABSTRAHERE

Intelligere abstrahit a produci et identificari intellectui, n, 363. a.
Totum non potest abstrahi n quibusdam partibus. III, 237, a.
Utrum angelus posset abstrahere species a creaturis? ni, 261 , a cl b-291, a el b.
Intellectus angelicus non dicitur agens, non quia non abstrahit species, sed quia non potest eas abstrahere. Ili, 291,1.
Abstrahere speciem a phantasmatibus non arguit perfectionem in intellectu simpliciter, in, 291, b-292, a.
Intellectus agens facit universale non intclligendo, sed abstrahendo. v, 96, b, el inde.

ACCIDENS

Diversimode in diversis accidentibus contingit fieri augmen, turn, i, 33, b.
In accidentibus non reperitur ratio vestigii, i. 176, n.
Accidentia non proprie creantur, i, 176, a.
Accidens non est proprio ens, nec proprie unum, i, 176, b = iv, 114. b-115, b.
Accidens non habet proprie virtutem aut operationem, i, 176. b.
Quolibet accidente non potest spoliari substantia creata. I, 185, a.
Quomodo unum accidens possit esse subjectum alterius, et quornodo non ? 1, 201, b - 211, a =» v, 82, a = vi, 33, a-93, I)-2ΓΛ. i
Improprie dicitur quod accidens sit agens instrumentale, licet sit instrumentum agentis, i, 203, b.
Accidens non proprie» mutatur, sed est id quo. i, 211, a.
Actus cujuslibet potentia» operativæ creata» est accidens, i, 212. a.
Accidentia inveniuntur in substantiis spiritualibus creatis. 1.231. a.
Accidens pra ti r rationem speciei dupliciter sumitur, r. 231 a = v. 107, b.

Utrum accidentia includantur in significatione individui rerum materialium? I, 232, a ct b-234, a-236, b.
Quomodo diffiniatur accidens in concreto, et quomodo in nbslrncto ? 1, 236, a»
Quædam accidentia nil faciunt ad constitutionem *eue* suppositalis, quurium voro ud tale riw habent causalitalein. i. 240, n.
Utrum plura accidentia ejusdem speciei ponslftt timui in eodem subjecto? i, 287. a el inde-296, b et indo.
Qualis ait divisio entis in substantiam et accidens? i, 321, b.
In quonam sensu rs<e dicitur accidens ejus cujus eri? 1.321, b-322, b-323, b = iv. ‡0 b n\, 400, a.
Quomodo *eue* accidentium reducatur ad prariicamentum accidentium? 1,322, b, et inde.
Ex subjecto et accidente non fit unum per -<·. i, 343, b-344, a = in, 238, b.
Deus non potent transferre aliquod accidens de subjecto in subjectum. 11,308, a et b.
Accidentia per se, non habent in Deo ideam aliam ab idea subjecti; secus de accidentibus per accidens, it, 411, a.
Potest dici quod nullum accidens introducit formam substantialem, sed ejus subjectum. 11,435, a.
Actualis inhærcntia, seu esse in subjecto, non est deruentia accidentis, sed modus ejus; nec *eue* ăccidenti est inhærere seu inense. n, 518, b = tv, 152, b = vi, 204, b.
Accidens separatum, si esset, non ageret in subjrclum suum, transmutando ipsum, n, 553, a.
Utrum creatio passiva sit accidens inhwrem creaturi ? m, 35, a-55, b-56, a.
Quonam sensu substantia sil prior accidente? m, 57, a-232, •-233, b.
Deus non potest separare accidens a suo subjecto in primo instanti in quo ipsum producit, m, 99, a.
Non est verum, nec de mente Philosophi, quod omne accidens habeat subjectum sibi ada»quatum; sed sola accidentia absoluta ct completa.·ıu. 137, a = iv, 144, b.
Accidentia ct materia sensibilis sunt de ratione rei naturăli III. 231 . a-232, I 3. I.
Sine accidentibus non potest forma substantialis remanere in materia, ni, 234, a.
Accidens trahit ad suam rationem subjectum, in quo tamen habet osse per modum subjecti, ill, 454, b.
Nullum accidens absolutum immediate inhaeret ṁateria prima», sed composito vel fonnm substantiali, iv, 20, b.
Materia est subjecto ratio substandi accidentibus, non autem proximum subjectum, iv, 38, a-39, b.
Nec accidens, nec motus per se el directe suum subjectum perimit, iv, 40, b.
Non omnia accidentia consequentia animam possunt |κγ illam reparari, iv, 76, a-77, a.
Utrum idem accidens numero innncro possit in corrupto, quod fuit in genito? IV, 84, a.
Quomodo anima determinetur nd accidentia cadaveris? iv, 8T>, b-86, a.
Proprium accidentis est esse secundum quid, jv, Ili, b.
Ette accidentis non trahitur ad *eue* totius com)M»iti, sicut *eue* partium. IV, 114, b.
Primum inter accidentia, et subjectum aliorum est quantité'- i\, 126, b= vi, 250, a.
Utrum aliquod accidens sit aliqua realitâi in sc terminata? iv, 135, a-150, n.
Accidens quomodo habeat essentiam, ct quomodo non'l iv, 137. i l.\l. b.
Eo modo quo accidens potest esse subjectum occidentis, est etiam susccptibik» contrariorum. IV, 143, b.
Subjecti ad accidens est triplex comparatio, iv, 143, b=vt, 204. a.
Non omne accidens est divisibile ad dh irionem mii subjecti divisibilis, iv. 141. b.
In quonam sensu accidentia in Eucharistia subsistunt per sc9 IV, 145, b
Accidentia in sacramento Eucharistia» sunt composita ex etie ct *quod ett* post consecrationem, non autem ante, iv, 149, a.
Accidens non est idem realiter rum «uo subjecto, iv, 152, a.
Inhvrentia accidentis ad subjectum implicat duo. iv, 152, b.
Opinio Aureoli quod accidens non sit m distincta a subȷ̆to, deducit ad hormim, ad opinionem antiquorum quod omnia sint unum, et est expresse contra Aristotelem ct Commentatorem. iv, 154, a.
Omne accidens naturale causatur a formv et materia, iv, 160, a.
Accidens conveniens alicui natura» ex influentia superioris tantum, non potest ei exse connalurale. iv, 186, b.
Nullum accidens disponens potentiam, ĕu cum ea concurrens ad actum producendum, est medium recipiendi eumdem actum in potentu. rv, 226. a.
Proprium subjectum accidentis coaequatur ei. iv, 356, a.
Accidens potest esse finis substanti», et e converso, v, 79. b,
Aliquod accidens potest esse nobilius substantia secundum quid, v, 79, b-346, a.
Id quod adxenit alicui p̈o essa completum, aecidentahter advenit : quis sensus ? v, 121. a.
Quod attribuitur uni accidenti ut est in subjecto cum alio, potest illi alii attribui, v, 247, b.
Accidens proprium potest pom in aliqua diffinitione, non autem accidens commune, vi, 45.a.
Inter accidens et subjectum est aliqua relatio, vi. 172. a.
Accidentia naturalia non deerunt corpon glorioso, vt. 177, b.
Accidens converti in accidens est difficilius quam substantiam converti in substantiam, vi, 179, a.
In Sacramento Eucharistia» remanent accidentia panis sine subjecto quod sit substantia, rt aliquod accidens sine subjecto simpliciter, vi, 249, b.
Accidens idem numero non potest transmigrare de subjecto in subjectum. vi,250, b.
Utrum aliquod accidens relativum possit per se esse sine subjecto ? vi, 254. b-261, a.
Utrum omnr accidens Deus posset a subjecto separare? n, Utrum accidens sil tamper ia actionibus naturalibus immediatum principium actionis9 vi, 256, a-266, b.
Accidentis em est truste› quis sensus? m, 264, b, el inde.
Quodlibet accidens habet proprium genus et propriam differentiam. vi, 265, a ct b.
Ad divenu sua accidentia diversimode se habet subjectum, vi, 267, b.
Accidens agere in virtute substanti», quid? vi, 270, a.
Accidens corrumpitur ad corruptionem subjecti, quis sensu»? vi, 275. b. ct inde.
Omnia accidentia singularium anima separata cognoscit, vn.

ACCIDENTALE

Accidentale form» sunt simplices, i, 343, b.
Quare, variato rare accidentali, non semper corrumpitur subjectum9 II, 126, a.
Accidentalis bonitas ervalunr augeri potest, non vero essentialis. it, 137, a.
Accidentalis forma, etiamsi tota desinat esse, non tamen annihilatur, m, <12, a.
Quomodo aliqua» accidentales form® possint prainlelligi form.» substantiali in subjecto? iv, Id, b-20, a.
Substantiali forma immediatius inhærct materi» quam accidentalis. iv, 19, b-2t, a = vi, 189, a.
Forms substantialis ad accidentalem convenientia et differentia i\. 20, b-53, a = vi, 189, a el b.
Cur sit ăccidentali forma quæ advenit enti in actu ? iv, 113. b.
Accidentalia forma potestne praecedere m materia formam substantialem? IV, 112, a et b-159. b.

Accidentale premium et accidentalia pœna respondent actui exteriori n. 47(1. b-482, a et b.
Non est accidentalis unio human® natur® Filio Dei, v, 59, a-156, b = vn, 42. b.
Accidentale compositum, resultans ex substantia et accidente, non ℮ essentia completa, v, 8), b.
Tale compositum accidentale non est ens aut unum perse, •cd per accidens, v, 81, b.
Quomodo natum humana in Christo plus ve) minus det *cue* quam formae accidentales? v, 119, a.

ACQUISITUM

AcquiiiLT virtutes et infill® differunt; et quidem specie diUinguuntur. iv, 256. b = v, 410, a.
Acquisita edentia in Christo fuitne perfecta? v, 184.a-207, b-90B,a.
Acquisita scientia Christi non est ejusdem rationis ac ejus scientia infusa, v, 200. n.
Per scientiam acquisitam, quæ et quot poterat Christus cognoscere ? v, 206, a-208, a.
Secundum scientiam acquisitam Christus profecit, v, 206, b.
Ad scientiam arquhitam Christi cooperabatur ejus scientia infusa, v, 208, ·.

ACTIO

Actio etp»do non differunt secundum substantiam motus, et ob hoc sunt idem realitcr. 1.153, a = m, 27, b.
Ad actionem non eodem modo concurrunt agens universale ct particulare, i, 267, b.
Differentia inter actionem praamentalem et divinam, t, 361,a— in, 28, a.
Actio quid importet secundum primam nominis impositionem? II, 2, 1-238, a.
Actio infert ex se passionem; quis sensus? Π, 2, a-474, b = m, 28, a = vi. 368, b.
Utrum actiones et passiones scipnis formaliter distinguantur ? |t, 46, b-31, i.
Actione· habent speciem et differentiam a re alterius generis il. 51, a et b-52, a.
Intellectu· noster non potest concipere propriam rationem cujuscumqiic actioni·, nisi concipiat terminum ad quem vel a quo est. n. 51, b.
Actiones sunt suppositorum; quis sensus? n, 225, b. hc. – v, 162. a.
Actio in divinis non dicit rem de pr.idicamento actionis, hed potius divinam essentiam cum relatione reali vel rationis, n, 235, b = m, 27, a-28, a-51, a.
Ɛl omnia sint in Deo sino tluxu, possunt tamen plura in eo absque falsitate per modum actionis intelligi. 11,240, a.
Terminus actionis est melior ea; quis sensus? n, 250, a-258. a.
Per actiones immanentes nihil producitur; quis sensus? n, 256, b.
Actio intellectus non cessat, verbo producto. Ii, 258, b.
Actio est in passo; quis eensus? n, 800, b= III, 58, a.
Actio cause prim.i nullo modo debet dici contingens, sed libera, n, 446, a.
Quomodo actions divins principium sil potentia divina? .V·· · V'i -6. a et b
Non ita proprie dicitur actio in divinis sicut substantia et rrliho. ni, 26. b-27, a-28. a.
Unam rrm ew cau%im actioni· alterius, quadrupliciter. ni. 31, a.
Utrum trito qua Deus poqit immediate creaturam in esse rlicitive sit actio transiens de genere actionis? Ill, 32, a et Inde48» b. et inde.
Utrum tclio «it in agente* m. 37, b, ct indr-59, a, cl inde.
Utrum actio denominet agens denominatione cxtrinscca? Ill, 38. b-OO.b.
Actionem Dei osse ab ætvrno, non autein effectum ejus, nihil dicere prohibet, m. 49. a.
Actio agentis per voluntatem dupliciter. Ill, 49, b.
Quomodo intelligenduin sit actionem divinam transire in passum? m, 52, a.
Posita actione, non semper sequitur effectus, w d secundum exigentiam forma», qua» est actionis principium. Ill, 52, b-53, a.
Non omnis actio prædicamcntalis est motus, vel fundata In motu; quis sensus? m, 57, b.
Potest dici quod actio sil eadem et non eadem molui, secundum diversa, m, 58, a et b.
Quornodo actio est m agente et in passo, secundum diversa qua» in sua ratione includuntur? m, 58, a et b-59, a et b.
Actio et passio Mint Idem subjecto et non diffinitione, seu supponunt pro eodem, sed connotant diversa; cl ob hoc dicuntur quandoque differre quidditutive ct esse diversa accidentia ct in diversis subjectis. Ill, 58, b-59, a.
Actionum qu.vdam transiens, ct qu.edam immanens, m, 60, b-255, b = iv. 228. b.
Actio immanens est in agente, transiens autein in passo. Ili, 60. a.
Itclalio importata in ratione actionis est subjective in agente. Ill, 60, b.
Actio ct passio non possunt esse in eodem respectu ejusdem. in, 60, b.
Quomodo actio secundum diversa denominet diversimode agens et patiens? m, 60, b.
Ista non est concedenda, *Actio est passio;* nec ista, *Agere est pati* iii,61,3.
Utrum ista sit concedenda, *Actio et passio differunt numero?* m, 61, a.
Actio et passio est idem curn forma qu® acquiritur permotum ; et quomodo ? m , 61, a, et inde.
Unde sumatur ratio pnrdicamentorum actionis et passionis? in. 63, a.
In actionibus, ad quid instrumenta? m, 86, b.
Utruin de ratione actionis creatur® sit motus vel mutatio? m, 89, b-99, a-99, b-100, b.
Modus actionis principaliter consurgit ex parte materi® in quam agens agit, m, 107, a.
Cujuslibet'entis pet participationem actio est cum motu et mutatione, m, 108, a.
Cur actio entis per participationem prsesupponat semper materiam? III, 108, a et inde.
Actio transiens est in agente ratione relationis originis tantum. m, 132, b.
Non est necessarium duas actiones terminari ad duos terminos secundum numerum, m, 251, a.
Actio cujuscumqiie creatur® non est sua substantia. Ill, 2S3t b.
In actione immanente objectum manet in agente; secus in transeunto, ut, 255, b.
Intelligere est vera actio, non se habet sicut vera passio, ili, 287. b.
Omnis actio reducitur ut in principium in aliquam formam qu® est in agente, ni, 458, a.
Cur nctlo angeli limitetur ad certum effectum? llf, 458, b-162. a.
Dn® sunt actiones voluntatis angelic®. Ill, 161, a.
Actio corporis duplex, iv, 42, a »vi, 40, a.
Duonirn agentium, quomodo possit actio unius terminari ad materiam, cl alterius ad formam? iv, 72, a.
Actio cujuslibet entis creati dependet a Deo quantum ad duo. iv, 283, a.
In actione humana quadruplex bonitas considerari potest, iv, 801, a cl b-440. a.
Una ct eadem actio potest successive esso bona ct mala. iv, 456, a-468, b-463, b.

Triplex actio invenitur in conceptione prolis, v, 42, a.
Qu» actiones in femina necesso habent concurrere, ad hoc quod sit mater? v, 42, a-47, b.
Utrum ex hoc quod actio Dei ad extra ‹»sl infinita «equitur quod effectus ejus sit Infinitus? v. 66, a ct b-72, a.
Aelio cujus principium est natura assumpta plus imputanda est supposito assumenti quam non assumenti, vel quam actio natural non assumpta?. v, 162, a.
Actio ejus quod movetur at» aliquo, duplex, v, 163, a.
Actionem oportet mensurare non solurn secundum formam, quæ est principium actionis, sed etiam secundum subjectum. v, 201, a.
Actio vel passio quæ attribuitur uni principio vel accidenti ut est in subjecto cum .ilio, potest attribui ilh alii, v, 247. b.
Duplex actio competit cau^r instrumental!· vi, 3, b.
Ad actionem naturalem, etiam violentam, figura et quantitas per se concurrunt, vi, 51, b.
Artio annihilativa dupliciter, vi, 98, b.
Utrum in actionibus naturalibus immediatum principium actionis semper vit accidens ? vi, 256, a-266, b.
Actio potest esse non conveniens fini, tarn principali quam secundario, dupliciter, vi. 515, b.
Utrum, si actio non est una. sequatur quod nec terminus actionis possit esse tinus, vn, 18. a et b.
Non omnis actio vel passio cujus principium est corpus naturale, est naturalis, vn, 409, b.

ACTIVITAS

Activitas non esi de ratione memoria', i, 219, b.
Forma per se subsistens potest aliquarn activitatem tribuere intellectui angelico. Ill› 308, b.
Ordo tam in activitate quam in actualitatecorporum inferiorum ad superiora, cl corporum absolute ad spirituales substantias, iv, 12, b-43, a.

ACTIVUM

In divinis, ad distinctionem activarum productionum, distinctio rationis sufficit, i, 280, b.
Activa creatio, quid? n, 236, a = tu, 26, b.
Utrum perceptio creatur» sil formaliter aliquid activum a potentia perceptive7 π, 356, a et inde-365, a ct inde.
Duplex potentia: activa scilicet, ct passiva. Ii, 505, a.
Activa creatio et activa conservatio sunt vadem Dei actio secundum rem, et ratione tantum distinguuntur. Ili, 28, b-29. a.
Activa creatio est ne actio transiens? m. 32, a ct inde-48, b cl inde.
Activa potentia et passiva relativo dicuntur ad invicem, ct mutuo se diffiniunt; in quonam sensu? Ill, 45, b-79, a.
Activa productio creatum, quomodo est aeterna vel tempoπılis? m, 68, b.
In quonam sensu activa potentia sit principium transmutandi aliud in quantum aliud? m. 78, a-289, a = iv, 220, b-221. .i.
Non omni activa potentiæ aliqua passiva corresponde! ill,

Potentia executive in nobis estne activa? ili, 461. b.
Voluntas estne activa potentia respectu proprii netus? IV, 202, a-207, b cl inde usq. ad 211, b-220, b ct inde.
Activa potentia, ut sic, est nobilior passiva.licet quandoque sit econtra. vi, 39, ac vn, 267, a et b.
Character sacramentalis estne potentia activa? VI, 81, a cl b-85, a cl b-98, a-101, a.

ACTUALE

In actuali peccato quid est formale, quid materiale? iv, 331, a.
Tam defectus actualis quam potential!» est cjum peccati, iv, 403, b.
In omni actuali peccato requiritur aliquis actus, iv, 408, a.
Tripliciter actuale peccatum veniale arguit majorem maculam quam originale, v, 36. a.
Per actuale peccatum inhabilitantur anima et ejus potentu ab l»onum. vi, 459, a.

ACI UAKE-ACTUATIO

A'ue non virtute prions actus actual materiam ycI subjectum, sed per scipsum; forma vero per ease, iv, 131, a.
Licet actuatio formæ sit aliud a forma. tamen actuatio exie non est aliud ab esse. iv. 131. b.
Proprie loquendo actuatio non actual, iv. 131, b.
Utrum forma acluan sil constitutiva tertie entitath, vel solum hoc faciat fonna partis? \,68. b-7H, b.
Utrum possibile »il formam absque informatione actum? v, 70, b-Ki. b.

ACTUS

In quo genere causa objectum distinguat potentias, actus cl habitus? i, 19, b.
Actus distinguuntur pene formales differentias objectonun, t, 35, a et b, et inde.
Tres actus realiter differentes habet voluntas respectu finis. 1, 61,a-62, b-63, a.
Actus simplex potenti»· quhet quali i, 61. b
Actus voluntati duplex : naturalis et electivus, i, 63, a94. a 268, b = in, 438. b, et inde.
Non in aliquo actu voluntatis consistit essentialiter bcatitudo. 1. 63, b = vn. 145, b.
Utrum inter actus non essentialiter ad beatitudinem pertinentes, actus præcipuus sit delectatio de fine habito? i, 71. b, cl inde-87, a. et inde.
Non omnis actus voluntatis est velle vel nolle. I, 77, b.
Utrum eodem actu voluntas possit ferri in finem et in ea qu» sunt ad finem ? 1, 78, a et inde.
Actus voluntatis pole<t ferri in finem dupliciter. I, 79. b.
Idem actus potest esse velle respectu unius, cl nolle respectu alterius; non autem potest idem actus respectu diversorum esse limor et desiderium, tristitia et gaudium, i, 80, a.
Omnis actus beatificus ordinatur ad visionem sicut ad finem ultimum, i, 83, b. ct inde-87, b.
Actus essentialiter beatificus non est ille quo ultimate Deus attingitur, i, 87, b.
In quolibet actu, tam virtutis quam peccati, est quædam deductio quasi syllogistica ; et quomodo in utrimque? 1.94, b = v, 433, a-435, a
Actum esse idem numero cum potentia, impossibile est. i, 190, a.
Utrum et quomodo sit possibile, unum omnino indistinctum rc et ratione, esse principium actuum distinctorum? i, 200, a cl b-212, b-213, a.
Actus cujtishbet potentiæ operative creat» est accidens, licet formalis terminus generationis sil substantia. 1, 212, a.
Actus vitalis, quid sit? i, 215, b.
Qui actus divendficent potentias? i, 216, a.
Actus primi, non vero actus secundi, essentia sub ratione esscntic est principium. I, 259, b-28t, b.
Aliqui actus naturaliter a voluntate producuntur, aliqui libere et contingenter. 1, 260, a-261, b-268, b.
Omne quod proprie est in genere, habet actum admixtum potentiæ. i. 332, b.
Actu et potentia propria semper sunt ejusdem generis ; quis sensus ? i. 342, a.
Potentia ad actum non præcxigil aliam potentiam. 1,345, b.

Objectum m potentia procedit actum potentiæ; non autem obj-etum in actu. I, 355. b-356. a.
Genat dicit formam mediam inter potentiam et actum. I, 357, a.
Actu» triplex. », 4, b.
Actui meritorius necessario nxjuinl gratiam creatam in anima eliciente vel producente hujusmodi actum. », 7t.a.
In actu morali est triplex bonitatis gradus vel m.ihtiæ. II, 82, b.
Inclinatio qua potentia inclinatur per habitum, est actus primos, significatus per modum actus secundi. », 83, b.
Potentia respicit substantiam actus, habitus vero modum. », 85. a.
Quomodo actus disponit ad augmentum duritatis? », 123, a et b-127, a ct b.
Actus vitiosus est dispositio ad augmentum vitii. », 128, a.
Omnia actus diligendi Deum, possibilis α nobis haberi, continetur virtualiler in nostra voluntate, quantum ad stibti.mti.im actus, non nutem quantum ad omnem modum. », IX. b.
Utrum actu» totum quod potest causare de habitu, causct m primo instanti sui esse? », 138, b-142. a.
Non quilibet actu» auget habitum, sed quidam disponunt. », 112, b.
Cur actu· remittens remittit habitum in primo instanti, ct non in omnibus sequentibus? Et idem de intensione, it, 142. b-143, a.
Unde est quod per diuturnitatem actus augetur habitus? », 143, a.
Antequam actum inducat, agens mturalc disponit passum ad recipiendum netum. », 111, a.
Eodem actu fertur intellectus in verbum, et in rem per verbum repropsentaUm. », 251. a.
Unde c«t quod nomen ictus quandoque convenit potentia» et habitui, quandoque vero non? ». 361, a et b = iv. 142. a.
Aclus divinæ ščieiilfa non habet ad scitum eamdem habitudinem quam habet actus voluntatis ejus ad volilum. », 469, b.
Actu· duplex 11, 5Û5, a.
Actu non finitur nisi dupliciter. », 525. a.
Nullus actus divina voluntatis dicitur proprie dolor vel tristitia, spes vrl desiderium, timor vel poenitentia, ira aut invidia. ». 565, b-560, a ct b.
Aliquis actus diviiur voluntatis habet rationem gaudii vel delectationis, n, 567. a.
Potentia logica non conjunctu actui potest non procedere actum suum, m, 23, a.
Non omni!» potentia est principium sui actus, t». 5$, b.
Cujus est potentia, ejus est actus; quis sensus? i», 59, b.
Simul et unico actu angelus potest cognoscere omnes species numerorum. »i, 299, a-332, b-3KI, a.
Quem actum non contingat a rectitudine declinare? m. 8M, b.
In actu liberi arbitrii dupliciter contingit esse peccatutn. »1, 334, b = v. 400, a.
Utrum primus actus inordinatus voluntatis diaboli fuerit velle amicitis respectu sui? m, 312. b-354, a.
Non in quocumque instanti sunt omnes causa alicujus actus, potest actus elici, t», 343, b-355, a.
Ulrurn primus actus natura producte imputetur producenti? »t, 344, a-315, b-355, a-X>7, a.
Utrum per quemlibet actum meritorium angelus acquirat beatitudinem ' »1.347, b-3G0, b.
In actu carente debitis circumstantiis est peccatum. m, 350, a.
Quantum ad intensionem actus, appetitus potest excedens apprehensionem. I», 352, a.
Primu· ocius voluntatis angelica magis videtur fuisse naturalis dilectio sui quam electiva dilectio Dei. i», 338, a ct b-449, b.
Actus peccati quo primo diabolus peccavit, potuit habere plures deformitates, i», 359, a et b.
Idem actus liberi arbitrii potest esse præparatioad gratiam, meritorius gloria», ct actus fruitionis, m, 362, a.
Quod aliquis actus in aliquo Instanti case non possit, potest dupliciter contingere. »i, 363, b.
Post primum actum charitutis angelus bonus fuit beatus beatiludine ultimata. I», 364, u.
Utrum aliquis actus liberi arbitrii possit fieri in instanti? in, 364, b, ct inde-369, a, ct inde.
Utrum sit necessarium actum liberi arbitrii produci in Instanti? m, 367, α, el inde-373, b, ct inde.
Utrum actum suum angelus possit subito suspendere? i», 368« b-377. a.
Unde consurgat necessitas continuationis cl specificationis actus circa aliquod objectum? t», 435, a.
Aliquem artum bonum, non tamen meritorium, potest habere diabolus, ct quilibet damnatus, t», 445, b-448, b.
Actus voluntatis csl magis occultus alteri a volente quam aclus intellectus, i», 472, a.
Actus omnium virium organicarum angelus cognoscere potest. »i, 476, b.
Potentia, quantumcumque pura, determinat sibi aliquem actum in genere, iv, 11, a.
Actus est simpliciter prior potentia, iv, 10, a.
Anima est actus corporis organici. In quonam sensu? iv, lol. a.
Primus actus liber non est deliberatio, iv, 212, a.
Quornodo sine actu potest esse voluntarium? IV, 212, b-417, a et b.
Inter subjectum el actum suum potest esse relatio realis. iv. 225. .t.
Duo actus possunt esse simul in eadem potentia, iv, 227, b-229. a.
In quibusdam actibus voluntas habet dominium completum, in ipiibiiMlain autem incompletum, iv, 227, b-459, b.
Aclus rationis multiplex, iv, 243. b.
Ad meritum aclus exterioris sufficit virtualis continuatio attentionis, iv, 214, b.
Actus specificantur ab objecto, maxime in potentiis passivis, iv. 245, b.
Exire in actum potentia non potest sine suo objecto. IV, 215. b.
Ad actum primum a solo Deo movetur voluntas. Quis ait ille aclus primus? Quomodo ad lllurn se habeat voluntas? iv, 2-'»2, i et b.
Per unicum actum peccati mortalis tollitur charting. IV, 271, a » t b = v. 3!8> b.
Aclus humanus potest dici bonus multipliciter, iv, 301, a -306, a.
Aliqui ictus infidelium possunt esse boni ex genere virtutis politica», vel cx circumstantia. IV, 301, a-307, a.
Unde aclus voluntatis habeat primo rationem culpæ? IV, 392, a.
Aclus humanus, si sit malus, habet proprie rationem peccati. IV, Vi7, b.
Actus voluntani rectitudo sumitur secundum ordinem rationis el legis sterna»· iv, 407, b-415 v b.
In omni peccato actuali requiritur aliquis actus ; non tamen omne peccatum est actus, nec includens intrinsece actum, iv. 408. a.
Quomodo ratio recta et lex divina sint mensura» dantes actui rectitudinem? iv, 411, a-415, b, ct inde.
Utrum nd peccatum omissionis requiratur quicumque actus? iv, 411, b-417, a et inde.
Quomodo objectum vel circumstantia sit mensura actus hurnani ? rv, 416, a.
Bonitas aclus exterioris sumitur ex duobus, quorum unum dependet a voluntate, el alterum a ratione, iv, 416, b.
Aclus voluntatis potest esso causa pecca» omissionis dupliciter. iv, H7, b.

Deui est causa aclus peccati, iv, 425, b-426, a ct b.
Aliud est aliquam conditionem consequi actum secundum ac, ct aliud accundurn quod ab agent»· egreditur iv, 428, b.
Bonitas actus, inquantum actus, in quo consistat ?H, 429. b.
Unde sumatur bonitas rt malitia in actibus humani ? iv, 430, a el b.
Quidum actus humani sunt de se boni, quidam de ac mali, iv, 430. b.
Quemlibet actum peccati Deu se iolo CiiUMre potest; d tunc talis actus non esset peccatum. iv, 433, b.
In malis, absolute actus habet malitiam ex tine, iv, 435, a.
Non ex fine agentis, sed ex fine netus,est per m» bonus ips<< actus. IV, 435, a el b.
Licet bonus aclus possit in.ilv fleri, non tamen malus bene. IV, 440, a.
In actu voluntatis prius invenitur ratio culpa», posterius vero in actibus aliarum potentiarum, iv, Iit, a.
Conscientia est aclus, nec potentia, nec habitus, iv. 442, a el inde.
Plures aclus in genere natura possunt luibcrv rationem unius in genere moris, iv, 447t b-456, a.
Quomodo conscientia·, cum sit actus, possint attribui alii aclus? iv, 448, b-449, a.
Nullus aclus attributus conscientia proprie perlinet ad voluntatem. iv. 449, b.
Nullus actus humanus, secundum individuum consideratu·, est indifferens, tv, 454, n.
Bonus ct malus actus ex genero. sunl oppotlbi nntliat.i. bonus wro el malus ex circumstantia, immediati, iv, 454, b.
Nullus aclus humanus, secundum individuum considemini. in habente gratiam, est indifferens ad meritorium ct domeritorium. iv, 451, b-455, a et b.
Non omnis aclus habentis gratiam est meritorius, nec omnis non habentis demeritorius. tv, 454. b-455, a.
Ad hoc quoti aclus habentis charitatem sil meritorius, non requiritur quod actu referatur in Deum, tv, 455. a.
Utrum omnis actus humanus, in habente gratiam, debeat semper ordinari ad finein charitalis? iv, 458, a-462, b.
Ulnim aclus in genere natura et in genere inoris possit esse successive bonus et malus? tv. 458, b-463. b.
Differentia inter aclus morales procedenti ex virtute el non procede nies, iv, 459, a.
Aclus ex sola imaginatione procedentes, sunl duplices; et eorum alter est extra genus mons, alter vero non. tv, 459, a.
Omnis actus moralis habentis charitatem refertur in Deum virtualitcr. tv, 459, b.
Unde inest actui bonitas moralis? iv, 461. b-487, a.
Quilibet aclus moralis, in habento charitatem, informatur charitato. tv, 462, b.
Ad lionitalem moralem cujuscuinquc aclus non requiritur relatio ejus in Deum actualis aut habitualis, iv, 470, u ct inde.
Actus exterior cl actus interior sibi conjunctus in malis non sunl duo peccata, iv, 475, a.
Actus exterior aliquam addit bonitatem vwl malitiam iuper actum interiorem præcisc sumptum, scilicet illam quam habet ex termino proximo; aliquam autem non addit, scilicet illam quam aclus interior habet ex tine, nunquam ▾ero addit pramium aut pœnarn essentialem actui voluntatis, si sit in se completus, iv, 476, a.
Per netum exteriorem bonum vel malum homo habilitatur d bonum vel malum, tv, 476, b-483, a.
Aclus exterior, secundum se praebe sumptus, non est peccatum. tv, 480, b-481, a.
Non omne quod requiritur ad aclus moralis bonitalem, aclualilrr cogitatur ab agente debere ipsi actui convenire, iv, 483, b.
Bonitas actus exterioris redundat in interiorem, ct econtra. iv, 484, a.
In actu interiori est peccatum formalifer; m actu vero exteriori nt denominative, iv, 487. a
Aliqui actui eat virtuosii simpliciter, rt aliqui secundum quid, iv, 198, a.
Actus se habet ad potentiam dupliciter v, 160. a.
Nullus aclus undus imrnuUt proprie potentiam cognilitam. v, 184. b.
Non est de ratione speciei intelllgibilis quod habeat id intellectum tient actus ad potentiam in escendo, srd ut actus ad potentiam in inlelligi ndo \. 185, b
Ejusdem potentia· potiunt case plures aclus. v. 198, a.
Divina essentia repugnat sc actum secundum humani intellectus, non autem actum primum, v, 199, a-203, a et indo-21 û, b.
hiem actus in Christo fuit pra mium el meritum. v, 270, a.
Substantia actus est a potentia, determinatio vero ab habitu rei a xperie. v, 294, a et b-295, a-300. am vu, Hl. b.
Quomodo actus determinentur in esw natura et m esse muris prr habitus? v, 294, b. el inde.
Actus prareden habitum nunquam est similia actui ab habitu dicito, v, 296, a.
Actu sequens habitum non e«t semper intensior praecedonte; et, si est intensior. non est difficilior: et, Û es.Ml difficilior in se, non tamen ipsi potentiæ agenti v, 296, a cl b-297, a ct b
Quomodo habitus faciant vel non faciant ad substantiam et Intensionem aclus? v, 298, a el b-299, a el b-3UB, b.
Actu intensus cl remiwtxi in e.idcm specit pomnt procedere a pnneipiis diversarum specicruui. V, 299. b.
Per unicum actum contrarium tollitur habitu infusu non autem semper acquisitus, v, 318. b.
Utrum actu «cientia· rt opinioni de eodrm possint simul esse in rudem ? v, 325, a-333, a.
Humanorum actuum duplex est mensura, v, 338, a.
Actum fidei cl actum visionis beatifica imul esse in eodem subjecto est impossibile, v, 375, b.
Cessante possibilitate propni actus, tollitur habitus, r, 384. a.
Actus quis hominis? qui» humanus ' v, 389, b.
Aclus humani triplex principium, v. 389, b.
Actus appetitui sensitivi non temper concurrit in materia virtutis moralis, v, 4(4, a
Actus non concurrunt ad habitus necessario in ratione principii passivi lautum, v. 404, b.
Actus humani sunt aliquo modo immediate principia habitus, et quoad aliquid mediata, v, 401, b.
Aclus virtutis acquisita non potest esse inentoriu», nisi mediante virtute infusa, v, 409, b.
Ad altiores actu quarn sint actus virtutum, dantur dona Spiritus Sancti, v, 419, a.
Proprius aclus superhumanus corresponds cuilibet dono, v. 420, b.
Ex actibus diversimode causantur habitus diversi genens, v, 437. a ct inde.
Quodlitat genus entis dividitur per potentiam ct actum : qui sensus? vi, 270, a.
Actu peccati humlr, unde dicatur anima formaliter peccatrix ' vi, 310, a-314, a.
Actu dupliciter dicitur diminui, vi, 347, a.
Aclus aliquis est excusabili dupliciter. VI, 5(6, a.
Beatitudo humana c»t actu vit, 134, b.
Actus ost simpliciter putentior in bonitate et malitia quam habitus, vu. 141, b.
In actu intellectus essentialiter consistit beatitudo. vit, 147, a.
Non eo aclus est nobilior, quo liberior, vu, 159.a.
Utrum actus appetitus naturali sil actu elicitus? vn , 109, b, ct inde.
Appetitus naturalis, quo voluntas naturaliter vult finem, est actus elicitus, vn, 179, a.
Actu secundus est similitudo objecti, non quoad sui essentiam, sed quoad suurn principium vel terminum, vn, 229, b.

A!) ALIQUID

.44 *alupnd* «uni quonim ewe ont ad aliud se habere : quis sensus‰ ii, 317. b.

ADAM

Corpus Era , tantum et taie, quantum el quale fuit in sua formatione, Heri de conta Ad®, sut de.aliquo minimo ‰L- vel camis, absque additione materi®, non fuit possibile. r». 162 , .ı

Si Adam non peccaucl, non genuisset filiosgchcnnæ; quis sensus? tv. 174. a-178, a.

Pfurn originale fuit in Adam sicut in causa efficienti principali; in semine voro est sicut in causa instnimen- L.h. π, 348, b-359, a.

Homo formatu miraculose, non per seminalem propagationem ob Adam, non contraheret originale peccatum. îv.357,a.

An Adam fuerit prius a Deo pnedestinatus qua in Christus? T, 7. a.

Omnes homines, prater Christum, ex Adam derivati, peccatum originale ex eo trahunt, v, 27, a.

Differentia inter subjectionem corporis gloriosi el corporis Ada· ad animam, vn, 74, b.

ADDERE, ADDITIO

Aliqua· form® intenduntur non solum secundum majorem participationem subjecti, sed etiam per additionem aliciijns. it, 97. a.

Intensio formarum non fit per additionem form® ad formam. iv, 144, a.

Aliquid addere super aliud contingit tripliciter, iv, 379, a et b.

ADÆQUATIO

Quid est ad.rquatio qua» est de ratione veritatis? i, ISO, a.

Ventas, prout est in intellectu, non est relatio ad.cqualiodis, sed <sl conceptus adaqualus rei. Il, 138, n.

ADHÆSIO

Certitudo adhxsionis non est propria virtutis fidei, v, 316, b.

Dissimilis est adhesio catholici ab adhesione hæretici, quantum ad articulum cui communiter assentiunt. v, 349, a.

Non omnis firmitas adhæsioms dicitur proprie certitudo, v, 327, a-335, b.

ADJACENTIA

Adjacentia non temper dicit inhærcntiam. iv, 453, .

Ex adjacentia temporis, loci, aut alicujus localiter continentis, causantur pnndicaiiicnla *quando, ubi, politio* et *habitui.* VI, 93, b-94, a.

ADJECTIVUM

Nomina adjectiva respiciunt numerum a suppositis, i, 223, a = II, 38, a, in fine.

Quomodo adjectiva nomina a substantivis differant? I, 256, a.

ADOPTIO

Utrum Christus ait Filius Spiritus Sancti per adoptionem? v, 46, x-52, a ct b.

Ad esse filium per adoptionem, quas? v, 52, a.

ADORARE-ADORATIO

Adoratio non debetur Paternitati, ut Paternitas est; nec Spirationi, in quantum est Spiratio. II, 32, b.

De adoratione latn® ct dulia·. v. 436, a el inde.

In eo qui adoratur possunt duo considerari, v, 136, b.

I Christi est tantum una adoratio ex parte cjtie qui adoratur, el plan's ex parte causa, v, 137, a.

Imago Christi adoranda est adoratione latri®. v, 137, a

Crux Christi est odoranda adoratione latri®. v, 137, b.

Adoratio imaginum potest esse reprehensibilis ex duobus. v, 141. a.

.EQUALITAS

Charitas viæ, quantuiiicurnque intendatur, non potest pertingere ad æqualilatem form® alterius rationis, vel ad æqualitatem grati® Christi, n, 130, n.

Nevesse eal ponere æqualitatcm in dirinis personis, n, I.V2. b.

.Equalitas in divinis fundatur in quantitate virtutis, n, 152, b-15.3, a.

/Equalitas et similitudo in divinis non sunt relationes a relationibus personalibus secundum rem distinct®, sed bene secundum rationem vel intellectum. 11, 153, b.

Æqualitas in divinis non importat negationem majoris et minoris, sed habitudinem quam talis negatio consequitur, n, 155, a.

/Equalitas ct similitudo et identitas in divinis sola ratione differunt, n, 155, b.

.Equalitas et similitudo, si stricte sumantur, non fundantur nisi super accidentia; large vero, eliarn super id quod significatur per modum quantitatis aut qualitatis, n, 1'6. b.

.Equalitas, tam in creaturis quam in divinis, fundata est •iuper unitate quantitatis, il, 318, b.

.Equalitas aliquid ponit, et aliquid privat. II, 318, b.

/Equalitas ponit in creaturis relationem realem; sed in Deo ponit relationem secundum rationem. 11, 318, b.

.Equalitas in divinis non est divina essentia. II, 319, a.

Utrum aequalitas ct similitudo fundentur super unitate specifica quantitatis aut qualitatis, aul super unitate rationis, aut super unitate, id est, conformiste caruitidem individualium quantitatum vel qualitatum? il, 319, a et b-320, a et b-322, b-323, a-324, b.

Utrum aequalitas el similitudo sint relationes reales? 11,320, a -324, a ct inde.

.Equalitas el similitudo in creaturis supponunt unitatem specificam secundum commensuralioncm, el non numeralem unitatem illorum in quibus fundantur ; qua» unitas non est secundum rem, sed secundum rationem, n, :L'2. b-324. ¡

.Equalitas in divinis dicit duo. ct qua·? n, 325, a.

.Equalitas est perfectio simpliciter, n, 326, a.

Diabolus peccando appetiit aequalitatem Dei, non simpliciter, sed secundum quid. in. 335, b el inde.

Utrum diabolus potuerit appetere aequalitatem Dei absolute? in, 344, b-351, a et inde.

ÆTERNITAS

Ratio aeternitatis consequitur immutationem, n, I, n= κι, M, .

.Etcrnitas est mensum quis sensus ? n, 4. b.

/Etarnitas non est tempus, nec anum. II, 4, b= in, 196, a.

Aliter se habet ætcrmtas ad sternum, quam ®vum ad a?viternum, et quam tempus ad temporale, n, 5, b.

I trum ratio ælcrnitatis consistat in apprehensione uniformitatis ejus quod est omnino extra motum ? n, 6, a-8, a.

Utrum sternitas sit duratio? n,7, b-9, b.

Utrum ®ternita< in Deo sit duratio formalitrr, II, 8, a-10, b.

/Etcrnitas consistit in apprehensione uniformitatis; quis sensus? n, 8, a et b.

Sicut in tempore triplex est difformitao, ita in aeternitate, triplex uniformitas, n, 8, b.

Non similiter omnino se habent nunc aeternitatis ad æter- mtatem sicut punctus ad lineam, ii, 9, a.

Ætcrnitas est mensura omni» ducationis excedens el inadæqunta. II, 9, ɓ
Differentia inter immensitatem respectu locorum, et alernitatem respectu temporum, n. 427, b.
Diversi diversimode participant æternilatem, quæ soli Deo proprie convenit III, 154, b= vn, 135, b.

ÆVUM

Ævum est eue primi angeli, superaddens respectam rationis tantum. 11, 5, b = m , 198, a et b.
Ab ævo procedit tempus, juxta illud Boetii : Qui tempus *ab trvo* irejubes. Quis sensus? m, 148, b-155, a.
Ævum est in primo mvitemo sicut in subjecto, licet til etiam mensura primi mobilis ct aliorum æviternorum. m, 149, a.
Ævum, quid? ıu, 153, b el indo-197, b.
Nulla actio mensuratur ȣo, sed tantum *eue* angelorum, ni, 155, a.
Unum est ævum omnium æviternorum, si proprie sumatur, sicut el omnium temporalium idem tempus, ct illud est subjective in primo angelo. 1Π, 155, h et inde-195, a.
Ævum est subjective in illo angelo qui magis participat rrternitatem, et talis est primus inter angelos beatos, ill, 156, b-194, a ct b.
Utrum ævum dicat aliquid super esse aeviterni? HI, 172, b-197. b el inde.
Distinctio ævi ab aeternitate, m, 192, a.
Accidit evo cocxsislcre majori vel minori tempori, ni, 192, b.
In nunc ævi possunt duo contradictoria esse simul vera . secus in nunc temporis, m, 193, a.
Si fieret superior angelus, ævum esset in illo ; similiter, si destrueretur primus, ævum esset in secundo, etc.; sicut, si fieret regularior motus, tempus esset subjective in illo. Ill, 193. Λ et b-194, b-198, a.
Cur anima Christi non sit subjectum ævi, cum sit gloriosior omni creatura? m, 194. a.
Si essent duo primi angeli, essent quidem duo æva, quoad sui naturam, sed non quoad rationem mensure, m, 193, a.
Non eodem modo simpliciter comparatur ævum ad æviternurn sicut tempus ad motum, m, 197, b.

AFFIRMATIO

In Deo affirmationes sunt vera· solum secundum quid. i. 140, a.
Negationes de Deo non cognoscuntur per affirmationes; immo inngis sunt certa· quam affirmationes. 1, 141. a.
Affirmatio ct negatio non possunt alicui attribui, nullo intellectu considerante, i, 159, a.
Affirmatio rei non est ipsum exsülcrc ejus. i. 329, a.

AGENS

Agens naturale duplicem effectum inducit in patiens, i, 62, a.
Agens secundum potest agere dupliciter. I, 93, b.
Primum agens est ultimus linis 1, 168, b.
Primum agens esse ultimum finem patet esso dc mente Aristotelis tl Philosophorum, l, 169, b el inde.
Improprie dicitur quod accidens sil agens instrumentale j, 2U5, b.
Agens generat formam ; quis sensus? I, 250, a.
Agens universale rt particulare non eodem modo concurrunt ad actionem, i, 267, b.
Agens naturale, quid? i. 268, b in flne-269, a
Quid ngitiigcns, dum intendit formam in subjecto. Il, 129, b.
Unde provenit quod agens potest in aliquam operationem in quam prius non poterat? II, 180, b,
Agens naturale, approximatum passo, prius disponit illud quam introducat actum. II, 144, a.
Non omne agens reale est perfection intentional!, n. 365, b.
Omne agens in aliquod distans est agens mediatum ii, 431, b.
Agens non est simpliciter semper nobilius p.ilfente ; secus inquantum agens, ti, 434, b=x vi, 272, a.
Diversimode ditent agentia agunt per contactum mutuum vel non mutuum, n, 435, b ct inde.
Agens incorporeum perfectius tangit suum mobile quam corporale ; et perfectius ei adest, et prawns et intimum eat. n, 436, a.
Cur agens non potest agere in distans nisi prius agat in medium? n, 436. a.
Agcn« primum et proximum diversimode dicuntur immediata effectui, n, 438, a.
Utrum agens denominetur denominatione extrin^eca ab actione? m, 38, b-GO. b.
Duplex ȼ agens: scilicet de necessitate nature, et voluntarium ; ct utriusque conditio, ni. 34, b.
Agens non agit in multa passa rimul, nui unica actione formaliter ct ex parte agentis m, 60, b.
Cur agens per artem necessario pmupponil in sua actione effectum natur»·, et agens naturale effectum Dei? m, 100, a et b-107, a et b.
Omne Agens dat nxe, sed nonniri inqnanlum est instrumentum Dei. ni, 101, a-103, a.
Ubicumque agens principale introducit effectum excedentem virtutem naturalem instrumenti, oportet quod instrumentum disponat ad effectum principalis agentis, m, 106. a.
Agens participans aliquam naturam facit sibi simile, non producendo simpliciter illam naturam, sed applicando earn ad aliquid ; el sic semper agit aliquo præsupposito. ni. 108, b.
Agens immanenti octionr est ejusdem actionis prinapium el causa partialis, tll, 289, b.
Agens el patient actione inductiva forma» oportet esse ejusdem generis, m, 291. b-297, a et b-306, a.
Duo agentia poscunt tnpliciter concurrere ad aliquid faciendum. ni, 323. b.
Dnde procedat quod aliquod ȣgon non possit operari in pnrno instanti in quo est' lu, 363, b -361. a.
Agens univocum, sicut ad effectum unius speciei determinatur, ita ad motum unius rationis; secus de rquiroco. in. 400,b.
Diversa agentia possunt concurrere ad introductionem ſorma substantialis, sed ordine quodam iv, 72, t.
Non omne agens causons accidentia consequentia aliquam fornum substantialem, causât ipsam fornum; licet aliquod. iv, 75, a.
l'trum agens naturale possit facere de parvo magnum, absque raréfaction?, ct ȣhc additione ȣateriar' iv, 164, b ct inde-168. a ct inde.
Non omne agens -rquivocum. est nobilius patiente seu producto, nisi sil totale, iv, 221, b-222, a.
Omne actu agens est determinatum ad alteram partem ; et unde proveniat talis determinatio? iv, 229. a.
Quid requiritur ad hoc quod aliquod agens habeat perfecte effectum in sua potestate ° iv, 250. b.
Agens, quantum dat de forma, tantum dat dc consequentibus ad formam ; quis sensus ? iv, 429, b.
Agens dat patienti potentiam patiendi ; quis sensus ? v, 47, b.
Aliquod agens ex propriis actibus causal in se habitus; aliquod vero non. v, 303. b.
Alio modo est virtus agendi in principali acente, alio modo in instrumental!. vi. 4. a, in tine.
Utrum agens instrumentale, inquantum hujusmodi, habeat aliquam virtutem inlcntionalem impressam a principali agente, pnrter motum localem? vi, 10, b-12. a-33, a-39,b.
Omne agens continet in virtute suum effectum, vi, 48, b.
Aliquid potest agere ultra suam speciem virtute superioris agentis, vi, 251, b.
Agens naturale non potest corruptum idem numero reparare. vu, 1, b
Omne agens creatum, inquantum ȼ agens, consequitur aliquam perfectionem. vu, 140, a
Agens dc necessitate quoad exercitium aclus, ct rvmovct prohibens actionem, si potest, et respicit omne requisi-

tam ad actionem, et necessario manutenet quietem quam eadem necessitate respicit, cl agit intensissime; non autem agens do necessitate quantum ad specificationem actus tantum, vu. 171, b-182, b-183, a et b.
Dhmimodr concurrunt diversa agentia ad inductionem formæ in materia, vil, 273, b.

AGERE

Agere, super quod mi proxime fundetur? I, 212, a.
Differentia inter agere et facere. m, 5!, b.
Ista non eat concedenda : *Ayrre tat pati,* m, 61, a.
Omne requisitum agenti ad agendum est ratio agendi in aliquo genere cause, iv, 46, a.
Aliquid esse rationem agendi ipsi agenti contingit sex modis, iv, 46, a
Aliud ol agere, H aliud aliquid agere. iv, 227, b.
Ratio agendi intentionalis quomodo differat a naturali? iv, 240, b.
.Multipliciter dicitur aliquid agere. IV, 406, n.
Virtus agendi datur instrumento dupliciter. VI, 46, a.
Instrumentum artis non solum agit formaliter, sed etiam effective, vi, 51, b.
Accidens agere in virtute substanti», quid? vi. 270, a.

ALBEDO

Albedo est mensura omnium colorum, i, 166, b.
Utrum possit dari per Dei potentiam aliqua albedo separata? n, 532, a-536, b —m, 231, b = iv, 145, b.
Qualiter albedo, ve) alia qualitas, si esset per Del potentiam separata, esset individua? n, 537, a = m, 231, b = iv, 146, a.
Albedo separata posset dlsgregare visum ct poni in angelo, n, 554. b.

ALIQUID

Quomodo ista sil concedenda ; *Nihil fit aliquid?* m. 72, a.
A liquid potest sumi dupliciter, v, 81, q.

ALTERATIO

Alteratio non potest esse motus continuus, n, 141, b.
Aliqua alteratio fit in instanti, aliqua vero non, cum videlicet ambo extrema seu ambo termini sunt positivi. IU, 420. b-421, b.
Alteration!» duplex terminus, iv, 37, b-40 a.
Requisite ad alterationcm. iv, 40, a.
In motu alterationis rst dare minimum iv, 167, b.
Alteratio non est ad habitum, nisi ex consequenti ct per accidens, tripliciter, v, 405, a.

AMANS, AMARE, AMATUM

In quonam sensu prasenlia amati requiritur ad delcctationèm, i, 74, a.
Virum res amata ventet per amorem in affectum amantis? n, 12, a-14, a.
Quomodo res amate sit in amante? n, 14, b-15, a.
Per hoc quod amatum est in amante, impellitur amans in amatum, n, 14, b.
Mutua inhssio amantis et amati potest inteliigi multipli citer, n. 15, a.
Eodem actu et habitu potest amari Deu» et creatura, v, 226. a.
Amare bonum alicujus communitatis contingit dupliciter. y. 365, a.
Triplex est gradus In amantibus Deum, v, 371, a.
Amare wipsum tribus modte. vn, 185, b, circa finem.

AMATIO

Amatio, quid? v, 356, b.

AMICABILE

Aancabilis qu» sunt ad alterum, proveniunt ex amicabihbus qu sunt ad seipsum : quis sensus? v, 369, a.

AMICITIA

Amicitia, ad quos est vel non est, diam secundum Philosophum? H, 40, a.
Cur non sit habitus distinctus ab amicitia ad obtinendum ardua in vita politica ? v, 353. a.
Quomodo amicitia sit vel non sit virtus? v. 354, a.
Non omnis amor habet rationem amicitia·. v, 354, b.
Amicitia quælibet concupiscentiam includit, d uhquid addit, v, 356, b.
Ponere aliquam mercedem finem amoris ex parte amati, est contra rationem amicitia), non autern ex parte amantis, v, 357, a.
Utrum moralis seu politica amicitia sil proprie virtus? v, 359. a et b-363, b.
Amicitia non est virtus eo modo quo alio? virtutes morales, seu non univoce cum virtutibus politicis, v, 364, n.

AMOR

Amor non est delectatio, i, 62, a.
Amor est nobilissima operatio voluntatis, i, 72, b.
Amor concupiscentia?, quid? I, 74, b.
Amor non dividitur per amicitiam et concupiscentiam, sed per amorem amicitias et concupiscentia· ; d prædicta divisio est analogica. I, 74, b et inde.
Idem motus amoris est amor amicitia» et concupiscentia·. 1,75. ...
Amor, concupiscentis d delectatio sunt 1res actus specie differentes. i, 75, a.
Amor concupiscentia? et concupiscentia distinguuntur rcaliler et habent diversa objecta, i, 75, a.
Unio aliter pertinet ad amorem, d aliter ad delectationem; d plus unit amor quam delectatio, i, 75, b.
Major est unio, secundum amorem, cum amato, ipsius aptitus, quam appetentis seu amantis. I. 76, a.
Divisio amoris in læütiam ct cupiditatem d hujusmodi est per causam, non per essentiam. I, 76, a.
Amor est prima passio appetitus, d radix ac causa omnium affectionum. I, 76, a.
Amoret desiderium et delectatio, quomodo distinguuntur? 1. 76. b.
Amor non dicitur proprie perficere operationem, i, 77, a.
Unio est causa et essentia et effectus urnons diversimode. 1,77, a = n, 40, a.
Per affectum ct amorem perfectius Deo quis unitur quam per intellectum, et e converso secundum diversa, i, 84, b.
Quis est hujusmodi et similium sensus : *Amor eit notitia?* d qualis est hæc prédicatio? 1.216, a.
Spiritus Sanctus procedit ut amor. Ii, 11, a.
Utrurn Spiritus Sanctus procedat ut actus amoris, et non ut impressio rei arnatæ in amantem? 11, 13, α et b-16, a et b.
In Deo non est amor zclativus, nisi metaphorice, n, 16, b.
De ratione etiam amoris creati est quod procedat a duobus, non tamen subsistentibus. 11, 39, b.
Quis modus similitudinis amorem amicitia? causât ? n, 39, b.
Amor mutuus Patris ad Filium terminatur ad essentiam et personnm diversimode. 11, 42, a.
Amor, non solum in divinis, sed etiam in nobis, procedit a verbo; sed imperfectius in nobis, it, 53, b.
Spiritus Sanctus est amor quo Pater amat Filium et creaturas. n, 59, a.
Amor tripliciter sumitur in divinis, n, 146, b-i
Amor personalis est illud quo omnin dona nobia donantur, n, 147, a.
Amor personali», in divinis, quomodo se habeat ad Patrem diligentem? Ii, 327, b
Utrum in divini» concedendum sit quod aliquis amor producatur? ii, 331, M33, b.
In divinis arnor essentialis ctnotionaHs distinguuntur solum secundum rationem. II, 333, a et b.

Aliquis actus divinæ voluntatis habet rationem umoris, il, 567, b.
Aliquis actus divini»· voluntatis pot» t* dici amor amicitia; proprie, et aliquis quasi amor concupiscentia·, n, 568, a
Utrum amor vl gaudium ct delectatio In Deo ratione differant? n, 570, a-572, a.
Utrum Deus amet creaturas amore concupiscentia! ex co quod vult eis bonum? ll, 570, b-572, a.
Duplex amor : bene volenti® videlicet ul ₵oncupiscentia v, 107, b
Quod amatur amore concupiscenti® non potest esse ultimum dilectum, v, 197, b.
Licet spes ad amorem concupiscenti® peitineat, ct ab eo derivetur, non est Uimen talis amor, v, 342, b-343, a.
Amor duplex: perfectus scilicet ct imperfectus, v, 843, a.
Quid ametur amore concupiscenti®, ct quid amore amicilitn? v, 345, a.
In quo amor et spes differunt? V, 340, a.
Duplici bono quod a Deo accepimus respondet duplex amor. V, 355, b.
Amor invenitur tam in appetitu intellectivo quam ir.sensitivo; ct secundum quod est in sensitivo, vocatur amor, ct nunquam dilectio ; vocatur autem dilectio,ct ctlarn amor, secundum quod est in appetitu intellectivo. v,356, n.
Oinnia alia nomina ad amorem pertinentia, vel includunt hæc duo pnndlcU, vel includuntur ab eis. v, 356, a.
Ad amorem Dei perlinet ut quis vehi interdum separari a fruitione Dei, propter salutem proximi, v, 371, a.
In quonam sensu omnis virtus est amor? v, 399. a et b.
Amor sui tripliciter se potest habere ad chnrilatcm. VI, 365, b.
Quilibet diligit se amore amicitiæ naturaliter et necessario quoad specificationem actus, secus quoad exercitium vn, 185, a.
Quomodo in amore naturali sui, vel in quocumque alio more naturali, possit inveniri meritum ct demeritum? vn, 185, a.

ANALOG1A-ANALOGUM

Tripliciter aliquid secundum analogiam dicitur, i, 124, b-142, a.
Utrum illud quod dicitur analogic»· de suis significatis, signilicet unam rationem? I, 127, a-135, b.
Analogum dividitur aliter quam univocum et æquivocum. t, 135, a.
Quod analogum reddat propositionem multiplicem, ct quod non. i, 141, b-142, a.
Ens non est analogum sicut sanum, i, 144, a.
Divina scientia est analoga scientim nostra), n, 398, b.
Duplex communitae analogio». II, 399, n.
Divisio peccati in mortale et veniale est analogi in analogata. iv, 487, b.
Qua dependentia unum analogatonnn ab alio dependeat? iv, 498, a.

ANGELUS

In intellectu angeli sunt habitue intellectuales, qui sunt specie» intelligibile» concreata. 1, 35, a.
In angeli» abstractum non pnrdlcatur de concreto ; nec suppositum est omnino idem secundum rem quod sua essentia. 1, 231, a.
Quomodo angeli conveniant in genere, cum non communicent in materia? i, 310, b-341, a.
Angeli sunt incorruptibiles. I, 364, b.
Utrum angeli sint facti n Deo? i, 305, b = m, 45, a-78. b
Non eadem mensura ducationis est propria Deo, angelo ct corruptibilibus, n, 429, u.
Angelus non est in loco nisi per contactum ct applicationem suæ virtutis ad locum, m , 119, b.
Angelus potest esse Indifferenter in loco divisibili ct indivisibili, et potest esse quandoque in nullo loco, et quandoque m convexo cadi cmpvroi. Ili, 121, a.
Cur angelum posse non aw in loco, licet mI verum, non sit imaginabile? m, 121, a-131, b.
Angelus non eget loco, iwd econtra. m, 1211 b-414, a.
Plura angeli non possunt esse simul in eodem loco, m, 121, b.
Unus angelus non potest simul esse naturaliter in diversis locis, m, 122, a.
Angeli nonnisi circa unum immediate operari possunt m, 122, b.
Utrum angelus movens fit primo in toto, vel primo in aliqua parte mobilis? ni, 123, b-131, b.
Prius est angelum oprran m loco quam «se in loco; idem de Deo; secus de corpore, m, 130. b-133, a-134. b
Angelus est perse ct non perse in loco, secundum diversas rationes, m, 131, a.
Ex hoc quod angelus immediate operatur in loco, non sequitur quud prius sit pnesens loco, quam opentur in loco, m, 131, a.
Licet aliquando angelus nullibi sit, potest tamen esse in loco potentia proxima ; et sic articuli Parisiennes intelligunt. m, 131, b.
Triplex motus angeli traditura sanctis, in, 132, a.
Eodem modo conveni angelo movent sicut in loco; et utrumque æqunoce respectu corporalium, m, 132, .i.
Angelus movetur ad motum corpons a se avsumpti et moti, non tamen ad motum corporis curlestis a »e moti, m, 132, a = vi, 206,-a.
Angelus potest dici moveri localiter metaphorice^ inquantum diversa loca wl partes loci aut locuti sua virtute contingit successive, Ili, 132. b.
Non sequitur: .Tnpe/ui exf m *loco per operationem; ird illa ctl* wi *loco commenturatite per accident ; ergo ct angelut.* ill, 133, a.
Qualiter operatio qua angelus wt in loco, sit in loco? m, 133, a-134,b
Contactus virtutis, qui est angelo ratio exsistendi in loco, quid? m, 133, a.
Quomodo angeli sint in endo empyreo sicut in loco, cum illud non moveant ? m , 133, a.
Praesidentia angeli ad cœlum empyrrum, quid? m, 133, b
Quid est, ct qualiter est in corpore locato, virtus secundum cujus contactum angelus dicitur esse in loco; quid ornatus vel nobilitatio corpori» per pnrwntum ⸗piritu continentia qua angelus dicitur continere locum, et unitio qua dicitur uniri loco in quo est? m, 133, b.
In quonam tensu dicitur angelum esse in loco per operationem ; et quomodo hoc dicere non adversatur articulis Parisiensibut? Ili, 134, a.
Tam substantia quam virtus et quam operatio angeli est in loco, sed diversimode, m, 131. b.
Ad angelum esse diftlnilive iu loco, quid requiritur, ct quid sufllcit ? ni, 134, b-133, a.
Angelus est in loco, ut in loco, per accidens; ⸘ ut in operato, per sc. m, 143, b.
Si duo angeli operarentur circa eumdem locum, neuter esset ibi. m, 141, a.
Non est similo de duobus angelis, et de duobus corporibus, quoad possibilitatem simul exsistendi in eodem loco, m, 114, a.
Operatione» et motus angelorum mensurantur tempore discreto, wl etiam continuo, quod tamen non est idem cum tempore quo mensuratur motus primi mobilis, m, 150, b-lol, a.
Succcmlo non est m morosa intellectione angeli, bene vero in nostra, m, 151, b.
Ettc ipsius angeli, ct ejus substantia, secundum se mensurantur ævo. et non tempore, aliqua vero operatio angeli mensuratur tempore continuo, et aliqua tempore discreto, et ahqua ætcrnilate quodammodo participata, m, 153, a.
Tempus continuum mensurans motum localem continuum angeli, esse idem cum tempon· nostro, dicit sanctus Thomas in libello *de* /naionliôtu. m, 155, aci b.

Non est inconveniens esiw? plura tempora discreta in diversis angelis, ve) etiam in eodem. HI, 182. a et b.
Quomodo duratio competat angelo ? Ill, 196, a.
Nullus angelus est compositus cx materia et forma, proprie loquendo. III, 199, a.
Individoabo aliter convenit angelo quam homirti. ni, 203, a.
Non solum angelus sic est immaterialis quia non est cx materia et forma compositus, verum etiam quin non est informativus materiae, nec potest uniri materia· sicul forma, ni, 203, b-489,a.
Diversimode assignantur differentia? angeli et animæ. m. 9(0, b-214. b.
Angeli in corporibus assumptis non possunt exercere opera vilæ. nt, 201, a.
Nulla species angelica est multiplicabilia in pium individua, m . 205, a et inde.
Utrum distinctio specifica animæ rationalis et angeli sumatur formaliler penes intelligere cum discursu vel sine discursu? m, 217. b-244. b el inde.
Urum angelus possit intelligere cum discursu? lit, 218, a-2-16, b-258, a ct b-279. b ct inde-332, a ct inde.
Utrum distinctio specifica animæ rationalis et angeli sumatur fonnalitcr el essentialiter ex hoc quod anima est umbilis materiæ, non autem angelus? m, 218, b-216, b.
Utrum cx hoc quod inter formas non potest esse nisi distinctio formalis, sequatur in angelis non multiplicatio individual!»? m, 22u. a-250, a et b.
Angelum componi cx materia et forma non est de mente Aristotelis, m, 222, a ct inde.
In angelis non habet locum distinctio intellectus agentis el passibilis sicul in nobis, nisi rquivoce. ill, 222. b-2T>l. b- 290. b et inde.
In angelo sunt 1res compositiones, m, 225, b.
Angelus dc se est indivisibilia; quis sensus? ill, 238, a.
Socies intelligibiles in intellectu angeli et in Intellectu hominis non sunt ejusdem speciei, et conscquenler nec intelligere eorurndem. m, 246, a.
In angelo et in homine visio beatifica est ejusdem rationis. Ill, 216, b.
Quilibet angelus est infinitus secundum quid, m, 250, a.
Angeli non possunt didere solo numero per hæcceitatcm. Ill, 251, a.
Intelligere angeli non esi sua substantia. ill, 253, b.
Virtus intellectiva angeli non est ejus essentia, m. 254, a.
Intelligibllia angelorum sunt actu intelligibllia; ct respectu eorum qua? naturaliter intelligunt, semper sunt aclu intelligentes. m, 254, b.
Angeli non cognoscunt omnia per suas essentias. ŵ aliqua per species connaturale» et concreatas iii.255.a==iv.195,a.
Quilibet angelus intelligil seipsum per essentiam suam ct non per speciem superadditam, ill, 255, b = v, 185, b.
Essentia angeli est sufficiens ralio inlelligendi el principium quo intelligil Deum naturali cognitione. El quomodo habet cognitionem de eo distinc Um? Ill, 256,a-310, a ct b = iv, 190, b.
Angeli per eamdem speciem intelligunt plures quiddilales; ct quanto angelus est superior, tanto per species pauciores et universaliores intelligil. ili, 256, b.
Intellectus angelicus per eamdem formam intclligibilrm inldligit naturam communem speciei et omnia ejus individua vel singularia. Ili, 257, a-292, a.
Non omnia illa intelligil angelus simul ct in actu, quorum species apud se habet; sed aliqua sic,ct aliqua non in, 257, b et inde.
Utrum ex hoc sit ñegandum esse in angelis intellectum possibilem, quia non sunl in potentia ad species? Ili, 261, a-290, b.
Utrum angelus posset abstrahere species n creaturis, posito quod eas non haberet cx se? ill, 261, b-291, b-292, a.
Utrum angelus aliquam notitiam intuilivam accipiat a rebus extra? ill, 2U2, a-293, b et inde.
Utrum angelus accipiat notitiam abstractivani a rebus, sed mediante specie? m, 262. b-295, b.
Utrum debeat quæri repramentalivuin per quod angeli» intelligat? in. 266, b-305, a.
Utrum angelus cognoscat Deum distinct»? per aliquam speciem, licet non ut in se actualiter exsistentem ? ni. 269 b-310, b.
Utrum angelus unico actu, vel unica specie, possit intelhgere infinita? ni, 272. a-317, a.
Utrum angelus intelligat seu cognoscat singulare signatum, signando et demonstrando ipsum? m, 272. b-317,a et inde.
Utrum sit vanum quaerere quomodo nngchis intelligat singulario? Ili, 275, b-319, b.
Utrum angelus alium cognoscat non per essentiam angeli cogniti aut cognoscentis, sed per species concreatas? m, 282, b-283, a Ot b.
Angeli cognoverunt naturas rcnirn antequam essent, non solum cognitioni? matutina, sed etiam vespertina; et simul hæ duae cognitiones in eis esse possunt, m, 285, b-296, b-297, b.
Angelis Deus loquitur per suam substantiam; quis sensus? m , 286, a = v, 199, a.
Intellectus angelicus non dicitur possibilis sicut in nobis, non quia nunquam fuit sine speciebus, sed quia non potest naturaliter esse sine illis, m. 290, b.
Species intelligibiles intellectus angelici consequuntur naturaliter naturam angelicam Linquam accidentia ejus propria, m, 291, a-293, b.
Intellectus angelicus non dicitur agens sicut in nobis, non quia non abstrahat species, sed quia non potest eas abstrahere. m, 291, a.
Angelus cognoscit singularia sicut et naturam per eamdem speciem intuitive, ill, 292, a = iv, 195, a.
Per eamdem speciem angelus cognoscit naturam et singularia ejus omnia, præterila et pratentia, ct omnes eorum cognitiones el cognoscibiles veritates, m, 292, a ct b-316,b.
Angelus potest aliquid intelligere de novo dupliciter. III, 292. b.
Angelus non intelligil componendo et dividendo, m, 293, a.
Res intuitive ab angelo cognita, non est causa totalis vel partialis notitia? angelicæ ; secus in cognitione hurnana, ubi res causât xpeciem. Ill, 295, a.
Quomodo angelus ea quæ sibi erant futura, cognoscit de novo, cum fiunt actu? ili, 295, a-316, b.
Cur angelus non intelligat futura contingentia? m, 295, b.
Intellectus angelicus est uno tantum modo in potentia. Ill, 296, a.
Ad hoc quod angelus cognoscat aliquam rem non oportet quod sit sibi pnesens. m, 297, b.
Non oportet quod in intellectu angeli sint infinita? species intelligibile», sicul sunt infinitæ ideæ in Deo. Ill, 21W. b
Auctor putat angelos posse simul et unico actu cognoscere omnes species numerorum , ct Infinitas partes continui. m,299 a-332, b-333, a-371, a.
Intellectus angelicus non habet objectum præsens per habitum scientialem qui ponatur distinctus a specie intelligibili m. 299. b.
Essentia angeli est in intellectu ejusdem, et econtra, sed diversimode, m, 308, a ct b.
Angelus nihil recipit ab objecto quando seipsuin intelligil. m, 309. a.
Species spiritus angelici non solum speciebus sed etiam generibus primo correspondere possunt, ill, 309, b.
Angelus duplicem cognitionem V»?rbi habuit: unam naturalem, aliam beatam. 111,312, b,
Angelus potest simul intelligent omnia quæ per unam speciem possunt intelligi ab eo. m, 313, u ct b-339, b.
Species Intellectus angelici est propria ratio plurium, sed non adæquata alicui illorum. Ill, 313, a-314, a.
Angelus speciem superioris angeli non potest cognoscere omnes inferiores, quamvis plures. m, 313, b.

Angela· non potest per unam apedem intelligere omnia a M intelligibllia. Ul> 314, b.
Angelus superior non solum plum per universaliorem speciem, sed etiam plures rationes per aqualem cognoscit quam mienor. m. 314. b-315, a.
Non sequitur, si unus angelus omnia intclligeret per unam •pedem, quod superior eo, m crearetur, intrlligeret per nullam, ili, 315, a.
Species in intellectu angelico représentai non solum naturam universalem, sed etiam individuum el omnia qua· accidunt tam natura) quam omnibus individuis ejus. m, 315, a.
Species intellectus angelici est quodammodo infiniti in repnesentando. m, 315, b-317, a.
Species in intellectu angelico, licet determinetur ad ccrturn numerum quidditatum, non tamen ad certum numerum individuorum, m, 317, a.
Angelus non potest naturaliter intelligere infinita intclligibilia in actu, sed bene in potentia; secus forte de ejus cognitione supernalurali. m , 317, a-318, b-332, b.
Angelus prius natura cognoscil naturam specificam quam individua ejus, Ill, 320, a.
Angelus non potest simul intelligere plura ut plura, m, 328, u et b.
Angelus non potest sua libertate so privare omni intellectione. m, 331, a.
Angelus in suis naturalibus consideratus potest el potuit peccare, ill, 334, b.
Angelus non potest habere naturaliter electionem in primo instanti sui esse. m, 339, a et b-356, a-358, b.
Omnes angeli fuerunt creati in gratia, ill, 340, a-359, a.
Utrum angelus potuerit mereri in primo instanti su» creationis? m, 344, b-356, b.
Utrum secunda mora in qua angeli meruerunt vel demeruerunt, sit indivisibilis? Quis sensus quaestionis9 m, 346, b-359, a.
Utrum angelus per quemlibet actum meritorium acquirat beatitudinem? m, 347, b-360, b.
Angelus respectu naturaliter cognitorum nullo modo deficere potest per errorem vel ignorantiam vel meonsiderationem ; respectu vero supernaturalium, ante peccatum quidem per inconsidcralionrrn solum, post peccatum vero omnibus modis, Ill, 352, b = tv, 188, a ct b.
In angelis dilectio naturalis est principium electiva?, m. 355, b
Bonus angelus non fuit pnescius suo? stabilitatis, sicul ncc malus sui casus, m. 356, b.
Deus potuit beatificare angelum in primo instanti suæ creationis. m, 356, b.
Omnes angeli in primo instanti meruerunt diligendo Deum super omnia ; sed pnrdiclum meritum fuit improprio meritum, m, 358, a et inde-457, a.
Secundum sanctum Thomam magis videtor quod primus actus voluntatis ăngelico fuerit ñaturalt dilectio sui quam electiva dilectio Dei. Ili, 358, a rl b - 149. b.
Cur angelo préfixa est via per duo instantia? m, 358, b.
Sustineri potest bonos angelus in secundo instanti suæ creationis meruisse bcaliludinem, ct in eodem fuisse beatos; et, pari modo, m dos in eodem secundo demeruisse, et fuisse damnatos, in, 358, b-359, a-362, ▮ ct b.
Tentatio malorum angelorum el victoria bonorum potuit casein eodem instanti, ill, 359, b.
In primo angelo peccante tria fuerunt, alia tria in eis qui peccaverunt ab eo lentati,ct alia tria in bonis, ill, 359,b.
Non est inconveniens dicere aliquam operationem quam nunc angelus habet, exao immediatam suæ errationi. m, 360, b.
Angelus in primo instanti su» creationis fuit beatus beatiludinc naturali, non autem supernatural!, m, 381, a.
Angeli suam beatitudinem supcrnaturalern proprio meruerunt. m, 361, b. I
Diversæ positiones qualiter angelus ad beatitudinem soprrnaluralern pervenerit in, 362, a et b.
Déprima conditione angeli triplex opinio, ni, 362, b.
Possibile fuit angelum meren suam beatitudinem m primo instanti au»creationis, m,363, a.
Angelus bonus, post primum actum charilatis quo beatitudinem meruit, beatus fuit bcatitudine ultimata et supernalurali. m, 384, a.
Anima hominis et angelus similiter ordinantur ad bcatitndinem, ni, 384, b.
Utrum angdu.·» possit subito suspendere actum suum? Ill, 368, b-377, a.
Angelus potest in quolibet instanti mereri, non autem homo. Ill, 371. a.
Nec angelus nec aliquod corpus potest seipsum movere localiter ut propne et per se movens ct per se motum, nt, 379, a.
Angelus potest localiter moveri a seipso, et per accidens, m, 379, b.
Motus angeli, quid? Ill, 380, a et inde.
Angelus, eo modo quo movetur localiter, potest mover de extremo ad extremum per medium, si vult, et non per medium, si vult. m. 381, b.
Impossibile est angelum moveri localiter in instanti, m, 382. b-407, a.
Nullus motus angeli mensuratur tempore nostro. Il1, 383. a.
Utrum angelus possit α seipso vel ab alio prrterquam a Deo localiter moveri? Ili, 388, a et inde-405, b el inde.
Utrum sit dare ultimum instans in quo angelus quiescit in termino a quo ? Ill, .'<94, a-417, a.
Ex hoc quod angelus, qui est impartibilK, movetur, non sequitur quod aliquod continuum cx indivisibilibus componatur. m, 405. b.
Non est inconveniens angelum nusquam esse ; nec ex hoc sequitur eum non esse, m, 413. a.
Angelus non movetur in termino ad quem, vel a quo. aut in medio, sed in toto tempore composito ex instantibus, in. 414, a.
Quomodo per distantiam localem rnotus angeli possit impediri, ct quomodo non? m. 414. b.
Licet instans temporis discreti ipsius angeli coexsistat tempori nostro, non tamen posset m eo angelus moveri, sicul posset in tempore nostro, m, 415, a.
Motus angeli coexsistit motui cceli ; quis sensus? ni, 415, b.
Non tst inconveniens motum angeli esse tantum in duobus instantibus indivisibilibus, et motum corporis in infinitis, el tamrn ulrurnque tanlumdem durare, m. 416, b.
Non apparet quin per Del potentiam angelus moveri po··sit in instanti. Ill, 42U, a.
Posset improprio dici angelum moveri in instanti, m, 420, b.
Angelus non potest moveri in vacuo. Ill, 421, ·.
Angelus beatus non pole<l peccare, aut male velle. Ill, 422. b ct inde.
Quare datur longior via hominibus quam angelis? in. 425, a.
Apprehensio cognoscitiva angeli in quo differat ab humana? m, 425, a.
Ad peccatum angeli duo concurrunt ut ¢ausa ill, 426. a.
Utrum voluntas angelica immobiliter adhrreat alicui volito? m, 432, b ct indr-455, a.
Ex primo bono actu voluntatis angelus non est effectus impeccabilis, m, 449. b.
Angelus habet liberum arbitrium inflexibile ₱o primam electionem; quis sensus? m, 449, b.
Liberum arbitrium mutatur in nobis ex causa intrinseca ct extrinseca ; non autem m angelis, m. 450. b.
Angelus potest habere ignorantiam simplicis negationis circa supcrnaturalia. non autem circa naturalia, sed omnimodam certitudinem, sicut el nos circa prima principia, m, 450, b-451. a ct b.

Angelus. quidquid agit ad extra, agit per intellectum et voluntatem, ct non per aliam potentiam mediam, iit, 458, a.
Cor actio angeli limitetur ad certum effectum *t* h i, 458, b-462, a.
Non queeumque aut quomodocumque potest velle angelus, potest agere. Ili, 460, b.
Voluntatis angelica» dux aunt actiones : una immanens, alia transiens, qua? dicilur exsecutio, ill, 461, a.
Voluntas angeli, licet non quoad actum volendi, tamen quoad actum movendi, requirit approxirnationem. m,462,b.
Nullas angelus, bonus vel malus, ex sola naturali virtute sua, potest cognoscere proprie et distincte cogitationes el affectiones condis nostri, m, 4©, b-475, a = vi,218, a.
Angeli possunt naturaliter videre species intelligibiles, non tamen usus carum in se; el quare? m, 46-4. a et b.
Angeli possunt cognoscere cogitationes cordis, licet non in ■e, tamen in suis effectibus, et per accidens, dupliciter : videlicet ex signis corporalibus, et ex mutatione status per meritum et demeritum, m, 4M, b-465, a
Quid boni vel mali angeli imprimere vel causare possint in intellectu nostro vel phantasia? m, 465, a et inde.
Ulrum angelus cognoscat seu videat conceptum alterius? in, 467, b-472, b.
Undo est quod in angelis requiritur locutio ad cognoscendam cogitationem, cl non ad cognoscendam naturam? Ill, 471, a et b-490, a.
Cur cogitabo unius angeli non est ita cognoscibilis per alium sicut propria natura? ili, 471. b.
Angelus potest cognoscere actus omnium virium organicarum In w. m, 476, b.
Quomodo angeli possint ordinare phantasmata? m, 477, a
Angelum corpori CŒlesti perpetuo alligari est magnum inconveniens. in, 487, a.
In angelis est locutio, m, 489, b.
Angelum loqui angelo nihil aliud est quam angelum ordinare conceptum mentis suæ ad alium, ut illi innotescat voluntas ejus, m, 490, a.
Cogitabo angeli loquentia movet Intellectum angeli audientis per imperium voluntatis antecedenter vel concornitanter m, 490, b-494, a.
Locutio in angelis differt ab illuminatione in duobus, m, 400. b.
Angelus loquens, proprie loquendo, nihil de novo causât in angelo audiente, sed tantummodo in scipso. m, 491, b.
Utrum signa quibus angeli loquendo manifestant suos conceptus, sint naturalia vel ad placitum? m, 492, a-494, a.
Cogitatio angeli loquentia est causa sine qua *non* cognitionis sui in intellectu audientis, m, 494, a.
Videre et audire apud sensum distinguuntur, non tamen in mente, ct per consequens nec apud angelos, m, 494, a
Quid nutus, signum, linguaque in angelis? m, 494, a.
Signum non proprie sed communiter dictum, est in angelis. h i, 495, a.
Cur locutio angeli ad angelum requirit signum, non autem locutio angeli ad Deum? m, 495, a.
Angelus potest loqui uni, et non loqui alteri, et facere quod audiatur ab uno, et non ab alio, ili, 495, b.
Angelus, ex hoc quod audit, aliquid causât in seipso. m, 495, b.
Angelus illuminans aliquid causatio illuminato,non tamen similiter ac Deus, m, 495, b.
Angelus, nec loquendo, nec alio modo, potest causare speciem inlelligibilem aut actualem intellectionem in alio. m. 496. b.
Triplex lumen in angelis invenitur, nt, 497, a.
Unus angelus illuminat alium. Ill, 497, a et b.
Predicts illuminatio, quid? Ill, 497, b
Dissimiliter illuminat angelus ct homo, m, 498, a.
Illuminatio fit secundum duo . primum est intellectus confortabo; secundum est propositio veritatis proportionals' capacitati illuminandi nt, 498, a et b.
Illuminatio angelica iit de rationibus divinorum operam, ct non de pertinentibus ad deitatem in se, sicut dc attributis aul relationibus, m, 498, b=v, 228, b.
Utrurn angeli illurninenlur a solo Deo causaliter? m, 499 a-501,b.
Utrurn lurnen intellectuale angeli possit intendi ct remitti? m, 499, b-501, b.
Utrurn unus angelus illuminet alium ex hoc quod illi proponit veritatem magis parliculatarn ? m, 500, b-503, a.
Utrum illuminatio angelica possit esse respectu eorum quæ videntur in Verbo? m, 501, a-503, b.
Penes quæ attendatur confortatio intellectus quæ fit in illuminatione angelica? ni,501, b-503, a.
Cur intellectus angelicus possit agere in intellectum angeli et non intellectus hominis in humanurn ? m , 503, b
Essentia angeli non potest comparari ad intellectum creatum ut species intelligibilis, nisi ad proprium, v, 186, b.
Angelus superior Gabriele naturali cognitione limpidius cognoscit Gabrielem per speciem Gabrielis, quam Gabriel cognoscat seipsum per essentiam suam, v, 188, b-189, a.
Intellectio angeli est primo et directe intellectio sui. v, 194, b.
Intellectus angeli non est imperfectus si non cognoscat ea ad quæ est in potentia obedientiali, sed si non cognosceret ea quæ sunl cognoscibilia virtute sui luminis, v, 222, a.
Angeli videntes Deum non cognoscunt omnes rationes cognoscibiles rerum quas vident in Verbo, v. 229, b.
In angelis meritum non præcessit praemium lempore, sed natura, v, 270, a.
Angelus naturaliter diligit Deum inquantum est ei bonus ; quis sensus ? v, 347, b-365, b.
Angelus naturaliter plus diligit Deurn simpliciter el amore amicitiæ quam se. v, 369, b.
Secundum quid determinetur locus angelo moventi orbem ? vi, 206, a.
Juxta S. Thornarn, omnia quæ sunt fidei, sunl supra cognitionem naturalem angelorum, vi, 207, b.
Angelus est indivisibilis alio rnodo ac punctus, vi, 210, b.
Quid possit vel non possit cognoscere angelus circa sacramentum Eucharistiæ? vi, 214, b et inde-217, b-219, b.
Angeli, a principio suæ beatitudinis, cognoverunt in Verbo quædam mysteria gratlæ, quædam vero in processu tempons per revelationem, vi, 216, a-217, b.
Intellectus angeli ct animæ separata? non ita se habent ad inteltigibilia ut sunt in seipsis. vi, 216, b.
Cognitio angeli per species concreatas non se extendit nisi ad naturalia, etiam si aliqua supcrnaturalia essent minus entia et minus perfecta secundum genus suum quarn naturalia. vi, 219, b.
In angelis non potest esse peccatum veniale, vi, 421, b.
Angeli cooperabuntur ad aliquid præarnbulutn resurrectioni. Vn. 31, b.
Voluntas angelorum movet cœlurn mediante virtute, vn, 70, a.
Contactus virtutis est ratio angelo et animæ separata! exsistendi in loco, vn, 116, a.
Intellectus angelicus non accipit a rebus species quibus intelligit. vn. 266, a, in fine.
Angelus bonus vel malus posset propria virtute slligure animam separatam alicui corpori, a quo recedere non posset propria virtute naturali, vn, 281, b, circa flncm-282, b.

ANIMA

In anima sunt quidam habitus naturales; et quomodo? i, 40, b.
Anima, ad hoc ut sit beata, requirit duplicem unionem ad objectum beatificum, sed diversimode, t, 83, a.
Quomodo anima intelligat se in præsenti statu? I, 136, a ct b-138,a.
Anima separata, propter alium essendi modum, alium quoque fnlelligendi modum habet, i, 137, b.

Anima non rat su» potenti». I, 189, a ct inde=!H, 954, a ct b.
Utrum ex hoc quod potentia ct actus dividunt quodlibet genus entia, sequatur quod potenti® animæ résilier distinguantur ab anima ? 1, 189, b ct inde.
Utrum ex hoc quod anima est forma ct actus, sequatur ipsam distingui realiter a suis potentiis? 1, 191, a ct inde.
Quomodo anima causal intelligere? I, 191, b,
Utrurn ẍ hoc quod essentia animæ est una et ṗotentia sunt plure», quod quædam potenti» sunt actus corporis ct quædam non, ct quod una potentia movet aliam, aequatur animam realiter distingui a suis potentiis? I, 192, b ct inde.
Potenti® animæ sunt instrumenta ejus ad agendum. I, 193, b
Utrurn ex hoc quod anima non est agens primum, sequatur ipsam non agere per essentiam, et sic hanc essentiam reallter distingui ʏ potentiis? i, 194, a.
Res habent duplicem habitudinem ad animam. 1, 191, b.
Anima est quodammodo omnia: quis sensus? t, 195, a =■ n, 840l *
Ulrum ad nobilitatem ǎnima pertineat quod per ă»cnliarn operetur? i, 198, a ct b-204, a el inde.
Ulrum anima secundum sui essentiam sit imago vel ad imaginem Dei ? i. 199, b-211 , a.
Quomodo anima intelligat scipsarn per intellectum possibilem, nec tamen moveat scipsam secundum eumdetn ? I, 200, a.
Anima est capax Dei naturaliter ut principium primum, non proximum, t, 211, a.
Implicat contradictionem animam vel quodlibet aliud subjectum separari a sui» propriis passionibus, i, 211, b.
Separato, per impossibile, intellectu ab anima, quomodo diceretur ipsa posse intelligere? t, 212, a.
Potenti® animæ fluunt ab anima immediate, i, 212, b.
Qualis est divisio ǎnima in suas potentias secundum Commentatorem. el qualis secundum veritatem? i, 213, a ct inde.
Non eodem modo comparantur potenti® ct actus animæ ad animam sicut color el llgura ad suum subjectum. 1, 220, a.
Impossibile est animas prius creari et postea infundi. 1,290,b.
Individuatio ǎnima rationalis dependet a corpore quantum ad suum principium, non autem quantum ad suum finem, i, 290, bs m, 248, a ct inde = iv, .360, a.
Distinctio numeralia inter animas rationales, et distinctio gradus in eis, causantur ex diversitate corporum, seu ex diversa cominensuralionc ad corpora, i, 291, a = III, 248. b = iv, 359, b-360, a.
In animabus rationalibus sunt diversi gradus ejusdem speciei, n. 126, a = iv. 359, b.
Anima est magis disposita nd chantatem uno tempore quam alio, propter majorem conatum u, 126, b.
Capacitas animæ ad gratiam, quamvis sit semper finita in aclu, potest tarnen in infinitum augeri. II, 131, b.
Capacitas naturalis animæ ad charitatcm non est in potentia proxima ad qunmcumquc chariLitem, sed solum ad sibi proportionate!!! ; sed, illa habita, fit capacior, dum insurgit nova potentia, n, 135, a -137, b.
Anim® ultima perfectio ad quam potest pervenire, qutrnam . 349, a.
Anima separata non dolet dolore ṡensitiva partis, il, 366, b.
Anima intellectiva non est forma a materia dependens. II, 367, b mi. it, b.
Anima, ex hoc quod unitur materiæ, arctatur in sua operatione. n, 368, a.
Aniina separata intelligit per species ex induentia divini luminis participatas, n, 368, a -392, b.
Utrum animæ separat® distinguantur numero per habitudinem ad diversa corpora, seu per diversa rate quæ In corpore receperunt? Ill, 219, a-248, a et b.
Animam intelligere curn discurso et sine, sive respectu principiorum el conclusionum, sive respectu cognitionis in Verbo, et in propria naturi, non arguit in ea esse diversas potentias intellectivis, Ill, 246, a.
Respectus commensurationis ǎnima ad corpus proprium est de formali ratione non anim® m communi, sed hujus, inquantum hæc. Ill, 249, a.
Unde praedictus respectus habeat quod sit indivisos in se et distinctus ab aliis? fir. 249, b.
Anima est causa corporis in triplici genere ċausa III, 289, a.
Anima hominis ct angelus similiter ordinantur ad bealitudinem. m, 364, b.
Operationes animæ et passiones non sunt in tempore nisi per accidens, m, 374, a.
Non est dare ultimum instans in quo anima fuit in culpa, «erf ultimum tempus, primum quoque Instans in quo est in gratia, m, 374, b.
Anima movetur localiter per accidens, m, 380, a.
Cur sanctæ anim® ccrlos petentes quandoque transeunt media loca? ni. 413, b.
Unde onatur obstinatio in anima separata? m, 453, a.
Anima conjuncta, est causa suæ obstinationis, in fieri; in instanti vero separationis, in facto esse ; In quo instanti non demeretur, sed punitur pro demeritis. Ill, 453, b.
Anima non habet divinandi virtutem. Ili, 466, b
Natura et virtus animæ ex operatione dignoscitur, ill, 478, a.
Comparatio anim® ad formam cell in nobilitate, iv, 18. a-76. b.
Anima rationalis potest esse subjectum multarum transmutationum. rv, 38, b.
In homine non est alia anima qmm anima rationalis, iv, 49, b el inde.
Anima vegetativa, sensitiva el intellectiva in homine sunl una numero, iv, 50. a et b.
'In homine, pnrler animam rationalem, non sunl ponend® ṡforma dementares dantes esse aclu materiæ. tv, 51, a el inde.
In homine non est alia forma substantialis prrter animam intellectivum dans em actu substantiale, iv, 53, a ct inde.
Utrum per animam intellectivam sit in homine forma corporeitetis iv, 59, b et inde-90. b et inde.
Ulrum pnrter animam intellectivam sint In homine ili» form® substantiales secundum distinctionem partium heterogenearum? iv, 62, b-97, b et inde.
Opinio do pluralitate animarum est herests Manichaeorum, iv. 67, b.
In eodem homine esse simul appetitus contrarios respectu ejusdem objecti, non arguit pluralitatem animarum in eodem, sed potentiarum IV, 68» a et b.
Non anima per se, sed conjunctum, est principium et subjectum sensationis, iv, 68, b.
Anima rationalis est tenninus generationis et creationis, aliter tamen et aliter; similiter et ejus esse, iv, 71, b-72, a-73, a et b.
Dispositiones ad introductionem anim® intellectivo» in materia, quæ cl quot cl a quo sint, et quomodo possint vel non possint stare cum illa? iv, 71, b-73, a et b=vn, 47, b-48, act b.
Ordo varius secundum prius et posterius inter animam per generationem introductam ct dispositiones ejus. iv, 75, b.
In quibus monstri» miiI duæ animæ? et quomodo vel a qua illarum animarum informetur par» non monstruosa? iv, 77, b.
Quomodo anima determinet ad accidentia cadavens? iv, 85, b-80» a.
Anima non informat ungumem IV,98, b = vi, 191, a el b.
Licet anima hominis non sit ab homine, omnis tamen effeċtu ejus formalis in corpore est ab homine iv, 100, b.
Anima ct corpus non se habent proprie ut materia et

forma sed solum secundum quamdam similitudinem, iv, KM. s
Anima est actus corporis organici ; quis census? iv, 10!, a.
Quomodo corpus ponit dici materia animæ, cujus tamen ipsa anima, secundum alum rationem, est pars? tv, 101, a et b.
Anima est forma entis in actu, et entis in potentia, secundum diversas rationes. IV, 101, b
Anima est primum movens corpus conjunctum et dispositum, potantia autem sensitiva ct appctitiva est movens proximum, rv, 101, b = vn, 286, b.
Quomodo anima diversimode sit movens ct motum? tv, 102, a-223, b-224, b.
Operationum animæ quædam sunt naturales, et quædam animales, iv, 102, a.
Idem est esae omnium partium ab eadem anima informatarum, et etiam materiæ vel partis post advenientis, iv, 102, b et inde.
Anima intellectio non educitur de potentia materiæ. iv,122,a.
Anima intellectiva nec per se nec per accidens quanta est. n. 131, b-158, b.
Sola anima rationalis est simpliciter tota in toto, ct tota in qualibet parte; aliæ voro formæ, secundum quid. Quis sensus 'i\. 158, bel inde =·vı, 46, b.
Anima iitdeiformi» per gratiam, iv, 200, a.
Quomodo defectus materiæ possit in defectum animæ rationalis? n, 349, b ct Inde-355, b.
Virum animæ humanæ sint a quales quantum ad proprietates ipsis proprias? tv, 361, a-362, a-363, a-366, a.
Utrum plures ǎnima rationales, vel p̈lure formæ substantiales ejusdem speciei possint esse inæquales secundum essentiam? tv, 361, a ct b-363, a ct b.
Unde individuarelur anima rationalis si extra corpus crearetur ? iv, 366, a.
Anima rationalis, quomodo prius Hat vel non flat quam compositum? v, 83, b.
In anima gratia duo principaliter facit, v, 165, b.
Duplex est passio qua anima in corpore constituta patitur per accidens, etiam ut pnccedit secundum rationem suas potentias v, 218, a et b.
Quomodo anima et corpus et vires utriusque se invicem influunt et effluunt quod in aliquo eorum superabundat? v, 250. a.
Impassibilitas perlinet ad gloriam animæ. v, 258, a.
Anima separata sua naturali virtute non potent movere aliquod corpus. v, 281, b = vn, 279, b.
Animæ s̈eparata. secundum conditionem suæ natura, non debetur proprie locus aut silus, sed solum secundum quamdam congruentiam ad merita vel demerita, ct per contactum virtutis, v, 282, a et b = vn, 281, a.
Anima humana separata potest pati et affligi ab igne corporeo; et quomooo? v, 282, a «= vn, 96, b.
Potentiæ naturales et supernaturules animæ quomodo respiciunt ipsam essentiam animæ ? vi, 102, b.
Anima est differentia substantialis, VI. 187, b.
Quomodo anima perfecti animalis habeat totalitatem qua sit vel nqnsit tota in toto, et tota in qualibet parte ? vi, 195. a.
Anima est alio modo indivisibilis quam punctum vel unitas vi, 210, b
Transeunte aclu peccati, unde dicatur anima formaliter peccatrix? vi, 310, a-311
Pulchritudo animæ in quo consistat? vi,3IO, b.
Anima in gratia exsistens habet duplicem nitorem. vi,311, a.
Secundum Aristotelem el Peripateticos ct Stoicos anima rationalis est immortalis. vt,372, n.
Anima potest dici totum potentiate respectu animæ intellectiva , sensitiva et vegetativæ; licet secundum aliam rationem anima intellectiva possit dici totum potentiate respectu aliarum, vi, 476, b
Utrum eoe animæ ïntellectiva sit totale ẽi hominis ° vn . 13, a-27, b.
Anima conjunct.i habet perfectius *este* quam separata; qub sensus? vn, 27, b-28, a-45, a.
Animam rationalem esso immortalem multipliciter demonstratur. vn, 30, a el inde.
Utrum rationes S. Thomæ probantes animam humanam non posse perpetuo manere extra corpus sint efficaces? vn, .34, a-14, b et inde.
Utrurnanima separata possit virtute propria se unire corpon organico disposito Y vit, .31, b et inde-46, b el inde-49, a.
Utrum unio anirn.v ad corpus sit quid positivum? vn, 35, a-48, b.
Apprehensio qua anima rationalis apprehendit immortalitatem esse sibi possibilem el appetibilem, ratione naturali convincitur esse recta cl non erronea, vn, 38, b.
Anima non est in corpore sicut nauta in navi, vn, 41, a.
Licet anima sit *hoc. aliquid* uno modo, non tamen est suppositum vel persona, v h , 4!, a-42, a ct b.
Anima separata inclinatur ad corpus, vn, 15, a.
Unio animæ ad corpus tria potest importare, vn, 16, b.
Impossibile est unam animam diversis corporibus uniri, vn, 53, a.
Anima separata potest naturaliter aliquid intelligere.vn,259,b.
Anima separata nihil intelligit per species acceptas a rebus cognitis, aut abstractas ab eis post separationem ejus a corpore, vel in statu talis separationis, vn, 259, b.
Anima separata quandoque intelligit per species quas recepit a rebus dum erat in corpore, vn, 259, b.
Anirna separata quandoque intelligit per species in ipsa su« separatione a corpore sibi divinitus infusas, vn, 259, b.
Anima separata quandoque intelligit videndo substantial separatas, vn, 259, b.
Intelligere per species ex influentia divini luminis participati non est contra nobilitatem anirnæ humanæ, vn, 268, a.
Taliter intelligere convenit animæ naturaliter, vn, 268, b ct inde.
Species influxa animæ separatæ non est ejusdem rationis cum specie acquisita ab anima corpori conjuncta, vn, 269, a.
Species ïnfluxa in anirnabus separatis sunt universaliores speciebus acquisitis, vn, 269, a.
Cognitio animæ separata? per species influxas est univer-. salis el confusa in comparatione illius cognitionis quam habet per species acquisitas, vn, 269, b.
Per species influxas habent animæ separata? cognitionem etiam individuorum, et etiam quantum ad exsistentiam.vn,270, b.
Unde est quod cognitio angeli et animæ separata» per species influxas se extendit usque ad singularia, non aulem cognitio per species acquisitas ? vn, 271, a.
Circa cognitionem singularium aliter se habet angeli intellectus, el aliter intellectus animæ separalrc. vn, 271, a.
Anima separata non cognoscit omnia lingularia, vn, 271, b.
Anima separata potest cognoscere intuitive omnia singularia per species infusas, non autem per acquisitas, vn, 271, b.
Anima separata per species influxas non solum singulare sed etiam omnia accidentia ejus cognoscit, vn, 272, a.
Anima separata, secundum naturalem cognitionem, nescit quæ hic aguntur vn, 272, b.
Nec angelus nec anima separati potest per intellectum aliquid recipere a re materiali, vn , 272, b.
Anima separata capacitate natura? est magis capax influxus specierum quam rcassumpto corpore glorioso ; secus capacitate graliæ. vn , 275. a.
Corpus est propter tmimam, et non econtra. vn, 27fl, betinde.
Ad quid unitur anima corpori? vn, 276, b el inde.
Anima separata, virtute divinitus sibi collate, potest movere localiter corpora, vn, 280, a.
Sola divina vel angelica virtute flt quod anirnæ separata? viventibus appareant, vn, 282, a.
Anima separata habet aliquam potentiam motivam non solum organice,sed etiam totius simul et ex æquo,loquendo de corporo post resurrectionem sibi conjuncto, vn , 283, b in Une, el inde.

Anima * mediante motu cordi*, qui ah ea Immediato est, movet alia membra vn, 28-4, b-286, a.
Aliud est motivum objectum angeli, ct aliud animas separata·. vu, 2M7, b.

ANIMAL

In generatione animali alius est processus natur» quam in generatione simplicium. tv, 72, b.
Quare proprium corpu magis dicatur corpus meum, vel substantia mea, qu.iin animal meum? IV, 9G, b.
Est quidam motus in animali non per apprehensionem et appetitum, tv. 102, a.
Partes helerogeneie animalis non dilTcrunl in forma substantiali, sed in mullis aliis, per formam substantialem, iv, 102, b.
Quatuor humores non sunt pars aclu animalis, vi, 191, a.

ANIMATUM

Animatum movet se motu augmenti, sed non per »c primo, m, 397, a.
Quomodo animatum differat ab inanimato m hoc quod rsl moveri? m, 399, b.
De animatione corporum cœleslium, quid? m , 477, b et inde.
Esse carneum quomodo sit vel non sit esse animatum? IV, 102, b.

ANNIHILATE

Nulla creatura habet in se potentiam per quam possit annihilari. i, 360, b.
Utrum anmhilatio sit possibilis? III. 43. b-72, b.
Ad annihilalionem, quæ requirantur? Ill, 111, b = VI, 210, b-212, a-249, a.
Nulla res annihilatur. Ill, ill, b-112, a.
Annihilabo omnium rerum nullum mulum esset, iv, 400, b.
Doctrina Scoti fuit occasio pervers® hæresis Wiclelhlarum. et magnum ci præbuit fomentum, quod nihil possit penitus a Deo annihilari vel creari, v, 103, b-104, a.
Differentia inter annihilalionem et corruptionem, vi, 240. b.

APPARENTIA, a ppa r e r e, a ppa r it io

Non apparentia non est formalis ralio intrinseca objecti fidei vel nostHB theologiæ, sed conditio hujus objecti, inquantum habet movere ad actum. I, 14, u.
Unde res dicatur formaliter apparens in intellectu; quldquc iit etiam fundamentum et causa talis intellectualis apparenti®? n, 358, b-360, b.
Quænarn est causa apparitionum naturalium? Ul. 466, a et inde.
Formalis apparentia objecti apprehensi, id est, visio ejus, vel specie quæ est rabo videndi, non oportet quod sit tanti pnccisc et adæquato reuUter, quanta est apparentia objectiva; secus in *este* représentaiivo. v, 189, a.
Duplex est apparentia formalis, et duplex objectiva; et quomodo comparentur ad invicem secundum *esse* perfectius ct imperfectius? v, 189, b et inde.
Apparitio carnis vel pueri in sacramento Eucharistias contingit dupliciter. VI, 289, b.

APPETIBILE-APPETIBILITAS

Appetibile a voluntate est duplex, i, 102, b.
Utrum ratio boni *it ratio appetibilia ? i, 181, b-188, h = iv. 383, a-387, b.
Ista est per se in primo modo: *Bonum est appetibile*. I, 188, a.
Appetibile non est fornulilcr et per se prima ratio boni, iv,
Appetibllitas est de ratione boni ; qui* lensus' ir, 387, b.

APPETITUS

Appetitu est triplex in homine : scilicet naturalis, sensitivus et intellectivus. r, 61, a-217, a=»n. 5M, b 166, a-459, b.
Prima pastio appetitus est amor. 1, 76, a.
Appetitu tendit per naturam m florin; m quonam sensu? i, 97, a »vn, 1fi7, a.
In omui nostro appetitu appetitur beatitudo : qui sensus" I. 97. b-9B, b.
Utrum appetitos sensitivus diiTcrat a sensu? I, 202, b-219. 4.
Appetitu non sequitur quemlibet sensum, sed solum »limalivam. i, 219, a.
Appetitu non competit Deo secundum propriam rabonem.
Ab appetitu m n.-dlivo non distinguitur potentia eisecutira movens corpus animalu, licet sit alia potentia exsecutiva habilitant membra, Ill, 51. a.
Quantum ad intensionem actus, appetitus potest excedere apprehensionem, non autem quantum ad objecta, m, 352. q.
Appetitu respicit res contrario ordine ac potentia apprehensira. m, 355, b.
Malum non potest esse in appetitu Dei et brutorum; in appetitu hominis potest esse dupliciter; in substantiis separatis, uno modo Unium, tv, 186. a.
Donum importat respectum ad appetitum, iv. 380, b.
In appetitu naturali inveniuntur tria, conformikr ad tria qua inveniuntur in appe titu animali, v, 312. b.
Appetitus finis est absque Urmino et fine ; non autem appetitu eorum quæ sunt ad finem, v, 357, b.
Creatura potest appetere suum *nan esse* dc per accidens, non autem per se. v, 367, b.
Appetitus naturalis non semper primo respicit bonum conveniens appetenti. v, 368, a.
In appetitu sensitivo sunt subjective aliquae virtutes inorales, v, 389, *
Utrum virtutes morales sint subjective æqualiter m utroque appetitu, milicet sensitivo, et intellectivo ? v, 391, a-402, b.
Appetitus quomodo rationem aequatur, vel non sequatur? v, 428. b ct md«·
Dupliciter contingit esse malum in appetitu, v. 429. b.
Duplex appetitus scu allectus est in habente charitatem vi, 420. b.
Objectum appetitus est minus nobile quam objectum rationi vn, 162. a.
Utrum actus oppetitus naturalis sit actus elicitus? vit, IUI, b - 179, a ct inde.
Ippetilus naturalis quo voluntas naturaliter vult finem est actus elicitus; et idem dicitur dc appetitu sensitivo respectu sui objecti; non autem sic appetitus naturalis in non cognoscentibus. vn. 179. a ct b.
Appetitu naturalis hominis quomodo sit impossibilium ? vn, 181, b.
Ad hoc quod appetitu creature rationalis sit rectus, oportet quod appetat Deum explicite, actu vel habitu, vn. 188. b.

APOSTOLUS

Apostoli in sacramentis utebantur cerla forma verborum. VI. 44, b.
Quire Apostoli non consecraverunt, Christo consecrante, in cuma, presbyteri tamen, in ua ordinatione, Episcopo concelebrant 9 VI, 286, a.

Quomodo intolligitur verbum Apostoli, *Colot.* t (v. 24), quo dicit se implere ea quæ desunt passioni Christi in suo corpore? vi, 403, b.

APPREHENSIO, APPREHENSIVUM

Quomodo ſensu sit apprchcnsivus vel non apprehensivus relationum ? π, 299. b.
Apprehensio potest excedi ab oppetitu quantum ad intensionem actus, non autem quantum ad objecta, ut, 352, a.
Potentia ăpprehensi? respicit res contrario ordine ac potentia appetitiva. m, 355, b.
In quo apprehensio cognosciliva angeli differat ab humana? ili, 425, a.
Duplex est apprehensio in homine, superion regula dirigendi. IV, 186, a.
In apprrhensivis potentiis duplex est passivum, v, 437, a·

AQUA

A quo reducitur aqua ad frigiditatem post calefactionem? m. 397, a =. vi. 268. a el b.
Separatio aquar a ligno, dum comburitur, non est resolutio ejus m elementa, iv, 78. a-79, b.
Aquam, vel alium humorem, potest ignis generare, sed per accident, iv, 79, b.
Aqua quandoque naturaliter movetur sursum, v, 368, a.
Sola illa aqui baptismatis quæ tangit corpus baptizat!, in ultimo instanti prolationis icrborum, habet virtutem sacramcntalem. V|, 38. a.
Aquam furari, ad parvulum in extrema necessitate baptizandum, non est licitum, vi, 120. b-121, a.

ARGUMENTUM

Argumentum a transmutata proportione non semper tenet II, 56. b-57, a.
Argumentum ab auctoritate negativa non valet. II, 157, a.

ARISTOTELES

Quænam fuit mena Aristotelis de cognitione substantiarum separatarum a nobis in hac vita? i. 137, a-138, a ct b.
I»e mente Aristotelis ct Commentatoris, aliqua necessaria habent causam sua .necessitatis. 1. 169, a.
Patet de mente Aristotelis primum agens esse ultimum finem. I, 169, a et b.
Aristoteles ct Commentator potentiam passivam in Deo negant, non autem activam, i, 279, a.
Juxta mentem Aristotelis el Commentatoris non tantum voces eed etiam res ad extra pnrdicantur.1,108, aci inde.
Secundum Aristotelem, Deus est causa efficiẽn corporis cœleslia. ill, 78, a.
Juxta Aristotelem et Commentatorem, In toto tempon· continuo, est idem nunc seu instans secundum essrnItam, sed multa instantia secundum ralionem. ili, 147, a et inde-178, a et b.
In quonam sensu, juxta Aristotelem et Commentatorem, impossibile sit aliquam rem durare nisi per instans? m, 181, b.
Non est de mente Aristotelis angelum componi ex materia el forma, m, 222, ʎ el inde.
Quid sentiant Aristoteles ct Commentator de motore gravium et levium? Ili, 402, a el inde.
Quid senserit Aristoteles de animatione corporum cœlealium ' m, 178, b-I7J, a.
Aristoteles tenuit in cado esse proprie materiam, iv, 11, b.
Secundum Aristotelem el Commentatorem tripliciter non ens dicitur, tv, 33, b.
Cur Aristoteles distinguat inter mixtionem, generationem el corruptionem? iv, 81, a.
De exemplis Aristotelis non est semper curandum, iv . 101, a.
Expresse est contra Aristotelem opinio quod accidens non sit res distincta a subjecto, iv, 154, a.
Secundum Aristotelem, essentia natune compositae non est simplex, v, 22, b.

ARS

Ars syllogistica non infringitur ex positione trium personarum in unitate easentiæ. i. 153, a et b.
Ab arte divina differt providentia secundum rationem, n, 480, a.
Cur agens per artem pra^upponat in sua actione effectum n.diir.r ' III. !(Mi, .l ct b- 107. a et b.
Virtus esi ars recte vivendi. In quonajn sensu? v, 399 b.
In artibus non est connexio sicut in virtutibus moralibus. V, 439, a et b -142 .
Artis instrumentum non solum formaliter, sed etiam effective agit, vi, 51, b.

ARTICULUS

Utrum articuli fidei sini principia nostra? theologia?? i, 4. b-9, bel inde — 17, b et inde.
Articulus iste Parisiensis : *Creatio non ett mutatio ad eue,— Error,* in quonam sensu debeat intelligi? ill,28, b.
Quomodo articuli Parisiens non militent contra doctrinam sancti Thomæ ? tu, 134, a = vu, 69, a.
Utrum per Dei virtutem possit homini communicari certa el evidens cognitio de articulis fidei? tv, 193, a et inde — 197, b et ind··
Unum articulum fidei discredens, non credit alios articulos ex habita fidei. v. 310, a-316. b.
Circa eumdem articulum fidei, cui communiter assentiun catholicus et haereticus, differens est eorum adh.rsio. v, 319, a.
Non stat error in aliquo articulo fidei cum habitu fidei, v, 819, b.
Cur articuli fidei non sunt visi, sicut sunt visa principia demonstrationum? v, 337, b.
Articulus fidei specialis est de Sacramento Eucharistia vi, 233, a.
Articulus iste Parisiens!» *Dicere quod, cenante motu corii,* ii ignis *enet juxta ttuppam, non combureret illam, — Error,* in quonam sensu intelligilur? vit, 107, b.

ARTIFICIALE, ARTIFICIATUM

Quisnam est processus in productione artificiali? II, 164, a et b.
Cur forma? artificiales, cum non habeant causarii in subjecto in quo fiant, non dicantur creari? m, 115, b.
Cur rei artificialis factio non est naturalis? UI, 397, b.
Cur in introductione forma· artificialis non corrumpuntu praevia? dispositiones? iv, 35, b.

ASSENSUS

Quis assensus scientificus, et quis non? 1, 12, a.
Res non est proximum objectum assensus, ut assensus, sed ut cognitio i nec dicimur rei assenlire nisi prout est in cognitione. I, 53, a et b.
Assensus m ea quae suut fidei procedit ex duplici causa, v, 309, b.
Unico assensus sctu assentirnus quod Deus est trinus ct unus, el quod Deus hoc revelavit, v, 317, a.
Assensus quod Deus revelaverit credenda, licet aliquid

prosupponat, nullam tamen alium arsensum prasuppo-nil, ex quo causatur, v. 320, a.
Quomodo assensus fidei differat ab assensu scientiflco ct opinatiyo; el quomodo se habeant ad Invicem Isti assensus? v, 331, b et indo-833, a el b.
Assensus fidei est firmior quam assensus scienti», v. 330. a.

ASSIMILARI

Dupliciter assirnilan potest effectus suis causis, it, 553« a.
Quare proles magis quandoque asairntlalur matri quam patri ? v, 47, a.

ASSUESCERE

Quare ren naturale· non assuescant? v, 391, a el b.

ASSUMERE, ASSUMPTIO

Possibile fuit et est eamdem numero humanitatem assumi et assumptam esse a tribus vel duabus personis divinis simul, v, 2, a.
Natura divina, abstracta personalitate relativa per intellectum, posset assumere naturam humanam, v, 2. b el inde.
Natura divina, suppositis personalitatibus quas fides ponit, non primo, sed quasi secundario assumpsit naturam humanam. v, 3, a.
Utrum una natura sic posset assumi a tribus personis, quod primus terminus unionis esset persona? v, 4, a-8, a el inde — 10, a.
Qualis et quotuplex sit dependentia naturo assumpUe ad personum assumentem? v, 8, a-12, a.
Assumptio ex parte personin assumentis, quid? v, 8, a et b.
Per quid persona divina terminet dependentiam natune assumptas ad se? v, 8, b-12, a el b.
Natura in supposito proprio non potest assumi ab allcro supposito, etiam divino, v, 10, a.
Si 1res personal assumpsissent eamdem naturam humanam, tres personæ essent unus homo, v, 12, b.
Deus, de potentia absoluta, posset assumere naturam lapidis, vel alterius creaturo· irrationalis, v, 13, b.
Congruum fuit solam naturam humanam assumi, propter tria, v, 18, b et inde.
Filius Dei non solum assumpsit animam ct corpus humanum, immo etiam tertiam enlitatcm resultantem ex illis sicut lotum resultat ex partibus, v, 14, ·.
Non sola natura est assumplibilis a divina persona, cujus aliqua potentia est elevabilis ad unionem ct fruitionem Dei, quia assumptio non est ad operationem ejus, v, 18, a-21, a.
Secundum Bernarduin dc Gannato, Deus posset assumere naturam in qua est peccatum, et naturum damnati; et non esset inconveniens tunc dicere Dcuin esse peccatorem, vel damnatum v, 20, a.
Nulla natura a divino supposito si esset assumpta, ev«el peccabilis. v, 20, h.
Si Deus assumpsisset naturam lapidis, verum e»ct dicere quod esset lapis. V, 20, b.
Humanam naturum assumptam Verbum in morte non deposuit. Quis sensus 7 v, 21, b.
Utrum terminus assumptionis sil persona, vel potius respectus unionis? v, 53, b-56, b-til, a et inde.
Unio in Christo differt realitor ab assumptione; ct quidem inter ulramque est quintuplex differentia, v, 53, b-54, a.
Qualis indivisio possit concedi inter naturam assumptam ct personam assumentem ? v, 57, b.
Filius Dei non assumpsit naturam humanam in universali, prout universalis est, nec ah individuis separatam vel abstractam, v, 85. a.
Filius Dei non assumpsit qusmeumque penonam, hyposlasim vel subsistentiam, v, W, a.
Materia prima, denudatu a quacumque forma, non est assumptibilis a Verbo, v, 109, b.
Erroneum est dicere quod humana natura prius fuerit, vel prius perfecta, quam a Verbo assumpta, v, 118, a-123, a.
Quidquid Deus plantavit in natura, illud assumpsit, juxta Damascenum. Quis sensus ?v, 122. a.
Non omnis perfectio hominis debuit assumi a Verbo, v. 122, b.
Actio cujus principium est natura assumpta, plus imputanda est supposito assumenti quam non assumenti, vel quam actio natura non BMVmpt». v, 162. a.
Persona divina non potest assumere naturam hominis damnati, v. 164, b.
In quonarn sensu totus homo, >n resurrectione, denuo a Christo assumptus est. v, 273, a.
Utrum corpus Christi sit in Eucharistia per assumptionem panis? vi, 225, a-237, a.
In quonam sensu panis et vinum assumuntur et uniuntur divinitati? vi, 23t, b-232, .
Cur sacramentum Eucharistia? dicatur sacramentum assumptionis? vi, 232, a.

ATTRACTIO

Quid eat motus attractionis et impulsionis? ili, 400, b.
Attractio in qua attrahens nt quiescens, et attractum motum, quid ait ? vi, 41, b.

ATTRIBUTALE, ATTRIBUTUM

Rationes attributorum in quo sint subjective, in quo fundamentaliter ; et quomodo duplicem firmitatem habent? t. 160, b-161, a-W5, a-414, a.
Attributum, ut attributum, non est principium alicujus actus divini ad intra, vel ad extra; sed bene res cut mens attribuit rationem alinbuli. 1, 283, a el b.
Sapientia, bonitas, et omnia hujusmodi attributa, sunt omnino unum re in Deo. el nullatenus extra intellectum distincta. I, 372, a el mde.
Divina attributa distinguuntur ratione. 1, 373, a et inde.
Non solum attributa sunt in Deo, »cd etiam rationes attributorum. i, 375. a.
Causa pluraljtalis rationum attributorum est Dei plena perfectio, et nostn intellectus limitatio, t, 375, a et inde-395. a.
Utrum attributa importent determinatam rationem in recto principaliter? t. 38Û. 400, a el inde.
Rationes attributorum non sunt indivisx in se el divisæ ab aliis ante opus intellectus. 1. 391, a.
Plures rationes attributorum dicunt quid csl rea ; non tamen dicunt duo rw vel duas quiddilatc I, 393, a.
Nullus conceptus attributalis significat vel représentai totaliter divinam essentiam, licet significet totam. I, 393, 402. b-403, a.
Diversa attributa idem eodem modo prodicar?, contradicit dictis sanctorum, i, 394, b.
Distinctio attributorum insurgit ex opere intellectus comparantis Deum ad erraturas,ct considerantis etiam Deum in se. 1.395, a-411, b.
Nomina altributalia significant divinam o-cntiain remote, proxime vero conceptus erraturarum i, 407, a.
Nomina attributalis significant eamdem rem et secundum eumdem modum pradicandi. id est, absolute, prodicantur de Deo. i. 407. b.
Nomina altributalia prodicant divinam essentiam, et signi-

fiant idem materialiter, non autem formalitcr, sed ejus perfectiones, i, 407, b.
Rationes attributorum habent proximum fundamentum in Deo. Quis sensus? i, 412, a-413, b.

ATTRITIO

Attritionem debite circumManlionalam non potest habere peccator ex puns naturalibus, iv, 298, a ct b.
Sine attritione nullum est sacramentum pœnilenliæ. VI, 386. a.

AUCTORITAS

Auctoritas immediate fidem, sed mediate potest generare scientiam 1,16, a.
Argumentum sb auctoritate negativa non valet. It, 157, a.
Auctoritas Ecclcsiæ perfertur auctoritati sanctorum Doctorum. vi, 114, a.

AUGERE, AUGMENTUM

Quomodo potesl augeri scientia? t, 33, b-10, a = n, 97, b-99, a.
Augmentum contingit fleri diversimode in diversis accidentibus. I, 33, b.
Augeri potest charitax creata, it. 94, a.
Non potesl augeri chantas isto modo quod charitas addatur duritati, n, 95, a.
Ponere chariUilcm augeri hoc modo quod magis firmetur in subjectu, ct quod non augeatur essentialiter, implicat contradictionem. 11,96, a.
Augetur chantas per hoc quod educitur de imperfecto ad perfectum. Il, 96. b.
Augmentum chanlalis simile est augmento qualitatum naturalium, licet origo vjti·» differat ab origine illarum, il, 90, b
Ulrum augeatur duritas per adventum alterius charilatis perfectioris et corruptionem prioris? n, 114. u et inde - 128, a ct inde.
Terminus in augmento alicujus formæ potest prafigi tripli- ›: r. n, 131, a = v. 170, b
Augen potesl in infinitum chantas, non sic tamen quod sit augmentum ejus in infinitum, vel sine termino, n, 131. b.
Formam non posse augeri contingit dupliciter, n, 136, b.
Non potuerunt augeri gratia, charilas, ct hujusmodi perfectiones Christi, neque ex parte gratiæ cl durilutls, neque cx parte subjecti. II, 137. a = v, 171,a-173, n.
Augeri potest bonitas accidentalis creatura, non autem essentialis, n. 137, a.
Augmenlaho formæ indivisibilis non potest esse continua, sed augmentum ejus est in instanti vel instantibus, n, 142, a et inde.
Non quilibet actus auget habitum; sed quidam disponunt, ii, 142, b.
Unde est quod augetur habitu» per diuturnitatem netus? n, 143, a.
Quomodo point dici augeri forma simplex? II, 144, b.
Animatum movet se motu augmenti,sed non per se primo» 111, 397, a.
Per se augeri contingit dupliciter, iv, 123, a.
In motu augmenti, aucto loto, augetur quælibet ejus par» iv, 12s, a
Ulrum in augmento proprie dicto quantitas quantitati succedat? iv, 141. b el inde-159 b ct inde.
Rareiaciio est causa augmenti, et c converso, secundum diversa, iv. 168. b.
Augen potesl naturalis sdenlia beatorum usque ad diem judicii, sed non ultra, v, 207, a.
Qujrdam facilitas actus auget meritum, v, 296, b.
Non augetur forma requirens praeviam dispositionem in subjecto, si non augetur dispositio, vi, 22, b.
Non csl aucta charitas Christi, quamquam quolibet actu merebatur, vi, 319, b.

AUXILIUM

Sine speciali auxilio Dei nullus homo potest se praparare ad gratiam. IV, 286, a-322. a et b.
Auxilio divino dupliciter indiget homo ad recte vivendum, iv, 297, b
Auxilium divinum necessarium ad resistendum tentalionibus. iv, 313, a et inde.
Divinum auxilium nulli deesl, nisi præstanti impedimentum. iv, 321, b.
Auxilium speciale Dei potesl accipi dupliciter, iv, 322, b.

AVERSIO

Aversio est sicut formale in peccato. V1,3I4, a.
Aversio a Deo, in peccato, est infinita, vi, 330, b.

BAPTISMUS

Per baptismum non integre restituitur justitia originalis. iv.353, b.
Baptismus confert gratiam el virtutes, v, 406, a = vi, 44, a et inde.
Non obstante quod baptismus conferat gratiam el virtutes , baptizati patiuntur difficultatem ad bonum, et instruendi sunl in fide el moribus, v, 406, a ct b.
Multiplex est indispositio voluntatis ad ultimum effectum baptlsimi. vi, 32, a.
In sacramento baptismi simul debet esse prolatio verborum ct ablutio corporum; ct aqua, cum tangit corpus, in ultimo instanti prolationis, habet virtutem sacramenlaIcin. M. 38, a.
Materia propria baptismi non necessario benedicitur, vi, 38, a.
Multiplex baptismi institutio, vi, 46, a.
Baptismus pruno fuit institutus in baptismo Christi, ct per contactum aquarum per carnem Christi; licet habuerit efficaciam tunc per Christi passionem futuram, sicut nunc per praleritam. vi, 46, a-67, a.
Non csl inconveniens dicere quod, in sacramento baptismi, virtus sacramentalis sit in qualibet parte aquæ, et in qualibet syllaba verborum, vi, 47, a.
Copiosiorem gratiam confert baptismus quam conferret circumcisio. vi, 55, a-58, b.
Utrum baptismus ct circumcisio differant penes culpam et obligationem pœnæ? vi, 57, a-62, b el inde.
Quo ordine sunt ablata vel non ablata per baptismum vel circumcisionem tria quæ inveniuntur in peccato originali? vi, 62, b.
Baptismus non obligavit ad sui susceptionem, nec cadebat sub praceplo ante passionem Christi, vi, 66, b.
Baptismus non obligavit ante promulgationem Evangelii. vi, 71, b.
Nece&se est cos etiam qui in utero sanctificantur baptizari, sicut ct antiquitus circumcidi, vi, 74, a.
Utrum baptismus imprimat characterem? vi, 78, a - 87, b ct inde-100, a el inde.
Minister baptismi non est causa ultimi effectus baptismi. Vl, 98, b.
Baptizari in Christo, ct induere Christum , dupliciter. VI, IUU, b.
Character baptismi non est potentia activa, sed passiva, vi, 104 › a
Quod baptismus imprimat characterem, non solum dicunt sancti Doctores, sed etiam per Ecclesiam csl determinatum. vi, 106, a.

Baptismus, quid sit, secundum Dionysium? vi . 10?, a el b.
ficte ellam accedens ad baptismum characterem suscipit. Vl, 107, a-111 b.
Duplex est effectus baptismi, vi, lit, b-114, b-129, a.
Pueri infidelium filii, nondum habentes usum rationis, non sunt baptizandi, invitis parentibus. vi, 113, b.
Omnes parvuli baptizati æqualem effectum per si ŭsd- piunt In baptismo, ex Ipso baptismo; non autem æqua- lem effectum per accidens vi, 114, b-117, b et indo- 125, a et inde.
Decipiens baptismum a malis ministris, ab Ecclesia Del præcisis per hæreslm, vel schima, vel excommunie. - lionern, extra casum necessitatis, peccat. VI, 115, a- 127, a.
Malus minister, baptizans cum solcrnnitale, quasi minister Ecclesia», peccat mortaliter, vi, 115, b.
Non licet aquam furto surripere ad baptizandum parvulum in extrema necessitate, vt, 120, b-121, a.
Parvuli infidelium , invitis parentibus baptizati, secundum Capreolum, non recipiunt verum baptisma, scilicet cha- racterem ct gratiam; secus secundum Petrum de Palude, vt, 124, h-125, a.
Fictio impedit effectum baptismi. VI, 129, a.
Baptismus ficte susceptus, fictione recedente, effectum suum consequitur, vi, 130, a.
Ordo baptismi ad confirmationem, vi, 134, a.
In baptismo fit condonatio pœnæ cum perfecta satisfactione et solutione, vi, 409, b.
Qualis sit illa dispositio ad baptismum, quam inducit unctio catechumenorum? vi, 404, b.
Quoti baptismus possit dari a non sacerdote, non csl pro- pter necessitatem sacramenti, sed quia ejus efficacia est solum ex materia et forma ejus, vi, 501, a.

BEATIFICARE, BEATI FICATI VUM

Solus Deus beatificat creaturam, m, 290, a.
Deus potest beatificare angelum in primo instanti suæ creationis, m, 356, b.
Utrum ex hoc Deus beatificat quod terminat el efficit visio- nem creatam? v, 178, b et inde-190. a el inde.
Deus visus beatificat videntem ut præsens realiter, et ut pnesens intentionaliter. v, 195, b el inde.
Deus, inquantum bcatificativus, est objectum charilatis. v, 33$, h-359, b ct inde-364, b ct inde.
Quid sit beatificativum? v, 359, b-366a.
Ratio beatifleativi est formalis ratio objecti charilatis ex parte diligentis, v, 365, b.

BEATIFICUM

Duplex unio ad beatificum objectum requiritur ad beatitu- dinem, sed diversimode, i, 83, a.
Actus essentialiter beatificus non est ille quo Deus ultimate attingitur, i, 87. b.
Omnis actus beatificus prater visionem beatificam ordinatur ad eam sicut ad finem. I, 87, b.
Experientia propriæ libertatis non est sufficiens ratio sus- pendendi actum beatificum. i, 114, a = vn, 189. a- 192, a.
Operatio beatifica dicitur Immutabilis tripliciter, vu, 145, a.
Objectum beatificum principalius et immediatius et prius respicit intellectum quam voluntatem, vn, 152, a et inde- 158, a ct b.
Beatifici objecti ratio communis est ratio summi boni ; ratio vero specialia est ratio primi veri, vn, 153, a.
Solus actus est beatificus, proprie loquendo, quo primo attingitur objectum beatificum. VII, 158, a.
Quomodo abjectum beatificum est Deus sub ratione summi boni? vn. 158. b.

BEATITUDO

Ad beatitudinem ordinatur theologia aliter quam scienti» naturales, i, 32, a.
Ad beatitudinem tria concurrunt t, 62, a.
Beatitudo non conMstit essentialiter in actu aliquo volun- tatis. 1,63, b-68, a ct inde-82, b et inde = vn, 145, b- 148, · et in<J · - l'.j i el md?
Beatitudo consistit ŝmliuliler in sola visione Dei, in frui- tione autem et delectatione nonnisi acciJentaliter. et per modum sequel®, et completive, i, 63, b et inde 82. b-83, a=vn, 146. b-163, b et inde.
Beatitudo etl gaudium de ventate. Quis sensus ? t, 64, a = vn, 147, a.
Utrum inter actus non essentialiter perlinentes ad beatitu- dinrm pracipuus sit delectatio de fine habito? I, 71, b ct inde-87, a el inde.
Quæ consequantur, quxve antecedant beatitudinem ' t, 82. b = vn. 15$. b.
Ad beatitudinem requiritur duplex umo ad objectum beati- ficum, sed diversimode, i, 83, a.
Quomodo delectatio perficiat beatitudinem? r, 83, a et b.
Omnium qu® sunl in beatitudine e>l invenire aliquod cur, seu aliquam rationem finis, visione excepta. I, 84. a.
Aliquid quadruplicitcr ab beatitudinem requiritor. i, 84, b = vu. 144. a.
In omni fro apjjetilu appetitur beatitudo. Quis sensus · I, 98, a et inde = vit, 187, b.
Béatitude apprehensa sub ratione universalis el communis boni non potesl odio haberi, t, 101, b.
Beatitudo dupliciter humilur t. 102. b=vn, 156, a.
Qualiter quis beatitudinem appetendo mereatur vel deme- reatur? t. 111, b.
Beatitudinem Deus necessano dabil perreveranti tn gratia el charitate. n, 87, b.
Beatitudo fuit pnmum concupitum a diabolo cum primo peccavit. ili, 330, b.
Ulrum beatitudinem acquirat angelus per quemlibet actum meritorium? in, 317, b-360, b.
In appetendo beatitudinem quomodo possit esse meritum et demeritum? m, 349, b.
In quonam sensu diabolus appetiit habere beatitudinem pro- pria virtute? iit, 352, b.
Beatitudinem suam supernaturalem angeli proprie merue- runt. m, 361, b.
Divers® positiones qualiter ad beatitudinem wpernatura- lem pervenerit angelus, ut, 362, b.
Beatitudinem ullimaUm el supernaturalem angelus obtinuit post primum actum quo hanc beatitudinem meruit, m, 364, a.
Ad beatitudinem similiter ordinantur anima hominis et angelus, tu. 364, b.
Aliquid ordinatur ad beatudinem dupliciter, iv, 499, a.
Ad beatitudinem requiritur quod Deus immediate terminet visionem, v, 196, a.
Nulla cognitio creaturarum est de substantia beatitudinis, licet aliqua sit de bene esse illius, v, 205. b.
Fidem cum beatitudine simul manere in eodem subjecto est Impossibile, v, 332, b.
Beatitudo creata cstne objectum propnum gaudii? v, 340, a ct inde-343, b ct inde.
Nostra beatitudinis nos non sumus causa, sed Deus. Quis sensus ? v, 347, a = vn. 209, a.
A bcatiludinibu.9 distinguuntur dona, non sicut habitus ab habitibus, sed sicut habitus ab actibus a se elicitis. v, 421, b.
A principio bcalitudinis suæ angeli cognoverunt in Verbo quædarn mysteria gratiic. vi, 216, a-217. b.
Principium distinctuum mansionum seu graduum beatilu- dinls est duplex, vi. 318, b.
Beatitudo humana csl actus, el non habitus, vn, 13$, b.

Beatitudo humana est actus mensuratus ælernitatc. vu, 135. a.
Utrum beatitudo immediate perficiat essentiam animæ? vu, 136, b. in fine· 137. n-142, a et inde.
Utrum ex hoc solo dicatur beatitudo consistere in operatione, quod operatio exhibet objectum in esse pnesenllali? vn, 138, a-144, ».
Quomodo beatitudo recipiatur in essentia animæ, et quomodo in potentiis? vn, 142, b.
Si, per impossibile, intellectiva potentia, in qua est beati(udo, separaretur ab essentia animæ, non posset proprie ipvi potentia esse beata, vn, 112, b.
Non omnis gloria est beatitudo, vn, 143, a.
Beatitudo, ut objectum, comparatur ad voluntatem; sed ut actus, ad Intellectum, vn, 146, a-152. b.
Beatitudo consistit essentialiter in actu intellectus. vn, 147, a-150, b et inde-163, a et inde.
Beatitudo non consistit in operatione intellectus practici, s.'«l speculativi, vn, 147, b.
Utrum beatitudo formaliUr ct essentialiter consistat in unica operatione? Vît, 150, b ct inde-163, a et inde.
Ad beatitudinem requiritur pax. vn, 163, b.
In futura bcatitudine «liabitur omne desiderium, vn, 164, a.
Quælibet creatura rationalis naturaliter suam beatitudinem appetit, vn, 166, b.
Beatitudo ab omni homine desideratur secundum rationem communem beatitudinis, non autem secundum specialem. vn, 167, a-169, a-176, a el inde.
Beatitudo ct ultimus Unis a quolibet appetitur necessario quoad specificationem actus, non autem quoad exercitium, vn , 168, a,
Beatitudo. quantum ad suam rationem communem, includit majorem perfectionem quam divina visio, non autem secundum rem; ex hoc autem habet beatitudo incommuni quod sit per se objectum voluntatis, non autem divina visio, vn, 176. b.
Beatitudinem appetunt damnati. Quomodo ? vn, 181, b.
Quidquid voluntas appetit facere, ad beatitudinem ordinat, vn, 187, b.
Ad hoc quod intellectus possit elicere actum beatitudinis, lumen gloriæ est necessarium, vn, 208, a, in line, b.

BEATUS

Beati habebunt duplex gaudiurn de Deo. I, 73, a-81. b.
Beatorum gaudium erit plenum. I, 73, a.
Quomodo, et n-speclu quorum, sil in beati· notitia inluitiv.i ' i. 82, a.
Beiti vident divinam essentiam tolain, sed non proprie totaliter. 11,422, a = v, 189, a-220, b=vn, 249, b.
Beati tot vident in Verbo per visionem beatificam in primo instanti suæ beatitudinis quot ibidem visuri sunt in internum, ita quod nulla fll eis nova revelatio nisi per nliarn notitiam a visione Verbi, ni ,281. b ct inde = v, 198, b-229. a=vn, 256, b.
Proportio essentia» divine ad intellectum beati est sicut proportio form® ad materiam. IU, 308, b el inde.
Probabile est omnes beatos omnes creaturas cognoscere saltem secundum suas species, ill, 315, a = v, 229, b.
Causa confirmationis beatorum in bono est duplex, Ill, 424, j
Etum si beatus vellet parere Deo per casum de suspendenda visione et fruitione, non invite frueretur. ut, 435,b. I
Stante clara Dei visione, non potest beatus Deum per se odire, secus per accidens, IU, 436, a.
De modo quo fit confirmatio beatorum in bono, secundum Adam de Goddam, ni, 436, b.
Cum cognitione rerum in Verbo stat cognitio rerum in proprio genere in beatis, v, 198, a-227, b el inde.
Beatus qui imperfectius videt Deum quam alius, non propter hoc videt rem aliter quam est; nec propter hoc est aliquid in Deo quod non videat, v, 202, b.
Non fuit beatus simpliciter, sed secundum quid, sanctus Paulus, licet viderit divinam essentiam, v, 205, u =vn, 218, a.
Divina essentia supplet vicem habitus in intellectu beati. Quis sensus? v, 206, b.
Scientia beatorum naturalis potest augeri usque ad diem judicii, et non ultra, v. 207, n.
Nullus beatus, excepto Christo, cognoscit simpliciter omnia quæ sunt, erunt et fuerunt, v, 209, a el inde.
Ulrum intellectus creatus beatus possit aliquid cogitare prater Verbum? v, 214, l» el inde-225, a cl inde.
Quare unus beatus plura videt in Verbo quam alius? v, 221, b-229, a.
Beatior non est quis ex cognitione creaturarum in Verbo, sed ex perfectiori cognitione Verbi, v, 222, a.
Beatus simul videt quæcumque videt in Verbo. V, 222, t-228, b.
Virtute visionis beatific® potest intellectus beatus formare enuntiationes, v, 226, a.
Quomodo in beatis sint passiones ? v, 256, a.
Quomodo beatorum scientia sil certior vel non certior fide nostra? v, 337, a.
Beati proximius, immediatius et perfectius delectantur de Deo quam de visione Dei. v, 344, b-347, a.
Beati, post resurrectionem, poterunt intelligere convertendo et non convertendo se ad phantasmata , prout eis placuerit. v, 383, a.
Beati in patria non loquenlur variis linguis; poterunt tamen loqui, si voluerint, v, 383, a.
Ex divina prædeslinalione plnres beati habebunt æqualem sibi in gloria non solum hominem, sed etiam angelum, et contrarium est erroneum, vi, 125, a el b.
Oculus corporeus beatorum videbit divinam essentiam sicut sensibile per accidens, vi, 214, a.
Beati in Verbo vident res contentas in sacramentis, vi, 214, b ct inde.
Beatorum corpora erunt subtilia propter plenum dominium animæ supra corpus, ul ipsum perfecte informat, cl propter aliquam formam ,ei inhærenlem, quæ dicitur dos subtilitatis, vn, 73, b.
Beatorum corpora, si transirent per ignem, immutarentur quidem secundum Lactum; non tamen affligerentur, vn, 104, b.
Beati vident in Verbo orationes vocales eis directas, et orationes mentales ac cogitationes eorum qui sibi afficiuntur. vn, 119, a ct b.
Natura intellectualis, dato quod habeat heatitudinein per intellectum, qui est accidens ejus, non tamen dicitur beata per accidens, vn, 137, a-142 b.
Creatura non fit beata per simplicem illapsum Dei in animam mi, 143, a el b.
Novx revelationes quæ fiunt beatis, non fiunt in cis formuliter per visionem Verbi, vn, 256, b.

BENEFICENTIA, BENEVOLENTIA

Benevolenti® amor est distinctus ab amore concupiscenti®, v, 197. b.
Beneficentia cl Benevolentia, quid important? v, 356, a.

BONITAS

Bonitas ct bonum in omni creatura differunt realitor. i, 178, b in line-179, a et inde-180, b.
Bonitas cl verita» rei creat® distinguuntur realitcr; bonum autem cl verum sola ralione. I, 181, a-183. b- 180, b et inde.
Ulrum bonitas »it aliud ab cnlitate rei? i, 183, .i el b-185, b.

Quomodo bonitas rei denominetur bona . t, 187. a.
Nulla creatura est sua bonitas, seu nulla eat bona per essentiam suam. Quia «enati·? i, 187, b.
Bonitas non Ineat omni rei et omni rationi per se et precise sumpta», t, 187, b.
Triplex bonitatis gradus est in actu monili. II, 82, b.
Bonitas creature accidentalis potest augeri, non autem essentialis, 11, 137, a.
Bonitas alicujus rei est duplex, n, 539, b.
Utrum bonitas universi tanta esset quanta est hodie, si partes ǎliqua meliorarentur, aliis non melioratis? n.540, a-551, a et inde-560, b.
Bonitas actus exsterioris sumitur ex duobus, iv, 416, b.
Bonitas actus, inquantum actus, in quo consistat? iv, 429, b.
Unde sumatur bonitas in actibus humanis? tv. 430. a et b.
Bonitas moralis unde inesl actui? iv, 459. a el b-487, a.
Ad bonitatem moralem cujuscurnque actus non requiritur relatio ejus in Deum actualis aut habitualis iv. 470, a et inde.
Aliquam bonitatem addit actus exterior super actum interiorem precise sumptum, iv. 476. a.
Bonitas actus exterioris redundat m interiorem, el econtra. iv, 484, a.
In bonitate est simpliciter potior actus quam habitus, vn, 141, b.

BONUM

Bonum tripliciter respicit potentiam appetitivam. 1, 73, b-76 b.
Boni presentia requiritur ad gaudium el delectationem. In quonam sensu? i, 74, a et b.
Illud est magis bonum, cui opponitur majus malum. Quis sensus? i, 86, b et inde = vn, 161, b.
Ratio boni, quæ? j, 132, b et inde-188, a = iv, 384, b.
Bonum est passio entia. Quomodo? i, 143, b.
Bonum el bonitas in omni creatura differunt realiler. t, 178, b in fine-179, a cl inde-180, b.
Non sequitur : Bea eaf *bona per aliud a ir, tl illud eit bonum, ergo per aliud* tn *infinitum*. i, 180, b-187, a.
Bonum, reruin cl unum, in rebus creatis, distinguuntur ralione. 1,181, a-183, b-187, b
Utrum ratio boni sit ratio appetibilis? i, 184. b-188, be iv. 383, a-387, b.
Utrum bonum habeat rationem finis? i, 184. b-189, a.
Nullum ens creatum, est bonum aut appetibile per essentiam. I, 183, b.
Bonum convertitur cum ente; nec est inferius aut superius ad ens. Quis sensus? t, 186, a = iv, 381, a.
Respectus rationis non est de intranea ratione boni aut veri, quasi res habeat bonitatem aut veritatem ab intellectu ; sed requiritur ad hoc quod res intcliigatur aut bona aut vera, I, 187, b ct inde.
Ista est per so m primo modo : Ztonurn *ett appetibile ;* nec est simile dc colore respectu visus, ct do bono respectu voluntatis, i, 188, a.
Bonum non dicitur a?que de fine et de his quæ sunt ad finem; nec univoce dividitur in honestum, utile et delectabile. i, 189, a.
Bonum in sua ratione claudit formaliter respectum, nec est mere absolutum; ct, non obstante respectu rationis quem importat, dicit perfectionem simpliciter. I, 401, b-402, a = iv, 379, a ct inde.
Licet bonum addat respectum rationis super essentiam, non tamen sequitur quod essentia dicatur bona per respectum rationis, i, 403, b.
Ad bonum universi diversa diversimode ordinantur, n, i.»l , b-498, a.
Bonum universi est duplex. II» 539, b ct indo = ili, 205, b.
Bonum est causa per accidens mali ill, 348, b =■ iv, 391, b.
Bona naturalia in damone manserunt integra, et tamen depravata. In quo sensu" ili, 445, b el inde.
Bonum ĕ multiplex, sicut et finis iv, 301. b-471, a.
Quid addat bonum super ens? tv, 379, b' et inde.
Bonum importat respectum ad appetitum, iv, 380, b.
Ulrum sub ratione boni velit volunt» creata quidquid velil? nr, 382, b-387. b.
Utrum bonum convertatur essentialiter cum ente? iv, 383, a et inde -3Φ, a et inde
Bonum est relativum secundum diri; similiter perfectio et pcrfectibile. iv, 384, b.
Bonum dicitur analogice de bono Dei et de bono creature, tv, 386. a.
In quonam sensu appetibilius est dc ratione boni? rv, 387, b et inde.
Ratio boni non ĕ pure realis, aut pure non realis, «ed medio modo. tv. 388, b.
Bonum non prodicatur propne in *quid* de omnibus de quibus ens predicatur in *quid,* tv, 388, b.
Quoddam bonum totaliter per malum tollitur; quoddam nullo modo; quoddam diminuitur, sed non totaliter tolli tur. tv, 392, b.
Bonum nature diminuitur a quolibet peccato, iv, 393, a-399, b.
Bonum et malum sunt in rvbus, verum et falsum in intellectu. Quis sensu»? iv, 448. a.
Bonum et malum quomodo opponantur? iv. 460, b el inde.
Non eodem modo aliquid dicitur ens simpliciter et bonum simpliciter, v, 122, b.
Aliquod bonum particulare unius aliquando majus est quam bonum universale universi, v, 139, b.
Omnia sunt fiends propter bonum creatum. Quis sensus? v, 197, b.
Non idem considerant pro ultimo bono philosophus et theologus. v, 314, b.
Unumquodque «I bonum bonitate divina. Quis sensus ' v, 347. b.
Bonum, non vero ens, est objectum voluntatis, v, 366, b.
Bonum créature potius salvatur in Deo quam in seipsa. v, 387, b.
Bonum hominis est multiplex, v, 390, b.
Aliquod bonum potest dupliciter excedere proportionem voluntatis, v, 397, b.
Quæ bona peccatum originale tollat ab anima ? vi, 61, a.
Sunt aliqua bona excusantia matrimonium: scilicet proles, fides , el sacramentum vt, 505, a.
Bona cl justa, si formaliter sumantur, semper el ubique sunt eadem; secus si materialiter, vi, 537, a.
Bonum comparatur ad intellectum ut objectum materiale el terminativum: sed verum, ut formale et rnotivum. Ad voluntatem autem econtra. vn, 153, a.

BRUTUM

In bruti· non est consensus. I, 89, b.
Bruta animalia non proprie (ruuntur, t. 106, a.
Cur brutum determinetur ad unum in appetibilibus, non autem homo? 11, MI, a.
Quare bruta non habeant dominium sui actus? Iit, 399, a.
Nutritio, in brutis, in quibun non assimilatur nutrition! hominis ? tv, 103» b. ‘
In brutis est relatio paternitatis et filiationis, v, 129, b-135, b.
Unde est quod bruta secundum ae non delectentur in sensibilibus aliorum sensuum a tactu, sed solum in ordine ad ipsum lactum v. 240, a.
Unde habeant bruta motus interiores et exteriores similes motibus rationis? v, 241, b.
Qualiter in brutis sint vel non sint habitus? v, 304. b.

CADAVER

Qur sint ώ terminantia ad accidentia cadaveris? iv, 81, b-85, b et inde
Quare maps cadaver hominis dicitur corpus hominis quam igni· generatus ei arn» corpus neris? iv, 96, b
forma cadaveris unde dicitur forma putredinis? rv, 96. b.
Quare cadaver non est statirn dissimile «corpori vivo? IV, 100, a.

CALIDUM, CALOR

In generatione substanti», alia est actio caloris ut occ·-denaest, et alia ut est instrumentum forma substantialis. t»205, b.
Udor separatus haberet virtutem ad producendum omnes effectus caloris, iv, 18, b-19, a=v, 186, n.
Utrum calidum et frigidum in mirio sint du» qualitates, et similiter humidum et siccum? iv, 332, b-338, b et inde.
Qor sit actio caloris, et quæ ejus ut est instrumentum anim»? nr, 339, a.

CARO

Caro esi medium in sensu tactus, m, 297, a.
Qumlibet caro abscisa, si cito reuniatur, iterum vivificatur ab anima; ct quomodo ibi sit vel non sit reditus a privatione ad habitum naturaliter? IV, 98, a et b.
Utrum ex camis morbida qualitate causctur in anima peccatum originale? iv, 335, b, in fine-345, a.
A carne infecta causatur peccatum originale in anima, iv, 349, b.
Corruptio carnis, ex primo parente proveniens, est naturalis et moralis diversimode, iv, 349, b-350, .
Magis per semen quam per carnem jam pcrfeclom inficitur anima, iv, 350, b.
Utrum caro inficiatur peccato per semen infectum? iv, 352, b-355, b ct inde.
Infectio camis ex peccato originali procedens, quid? iv, 355, a
In semine ct in carne patria, non autem in semine matris aut in came prolis, est virtus activi, causati peccati originalis, iv, 355. b-356, b-337, a.
Prius in came quam iit anima est infectio peccati originalis Quis sensus? iv, 356, b,
Caro prolis inficit animam, dum introducitur, non quidem effective, sed defective, iv, 357, b.
Materia camis qu» fuit de veritate human» natui» m diversis, ad quem pertinebit, tempore resurrectionis? vn, 60, a ct inde.

CAUSA

In causis Tficientibu non est processus in infinitum ; sed est devenire ad unam primam. 1, 161, b.
Ab eo cui nihil est causa essendi, omnia alia sunt causata. I, 165, a ct b.
In quonam »ensu primum In unoquoque genere est causa omnium ejusdem generia? i, 167, a = iv, 47, a.
Non solum ex necessitate causarum prxccdentium rem, sed etiam ex necessitate finis, procedit quoti ro non Miit s casu, sed sint ab mtclligentia agente propter finem, t, 167, b.
Omne quod habet causam finalem, habet causam efficientem. i, 168, b et inde = m. 30, a.
Quomodo intelhgatur verbum Commentatoris , xn, Mr/op/t., com. 44. quod inter primam causam ct alias inlelligcntias non est causa et cau«aturn? i, 169, b-170, a.
Ejusdem effectus non est duplex causa immediata, nisi diversimode. vel nisi talea caus» sint subordinate. vel voluntariae, i, 267, b et inde =11, 438, a = m, 80, a et b-82. b = iv, 179, b-180, a = vn, 15, b.
Remota causa secunda, remanet primi. In quo ordine causarum hoc inlelligntur? n, 21, b.
Quando aliquid convenit causa et causato rrquivoce, non oportet quod prius conveniat formaliter causas. It, 163. *j.*
Quandoque cautam effectivam ct quandoque cautam formalem designat propositio *per.* it, 163, b.
Non omne constituens est causa constituti, ut in divinis, n, 223, b.
Mullum interes! esse causam formalem alicujus, cl esso id quo aliquid formaliter tale, n, 241, a.
In divinis non competit nomen causa?, it, 272, η.
Non est ncccsse causam instrumentalem esse nobiliorem nuo effectu æquivoco. if, 359, b.
Causa totali» est perfectior suo effectu, non autem partialis semper, ir, 361. a.
Forma, ut forma, non dicit causam activam. 11, 396, a et b.
A prima causa aliquid contingenter evenire pot st immediate. it, 430, b.
A pruna causa nullus effectus evenit contingenter, isto modo quod possit ordinem ejus exire, n, 411, b et inde.
Differentia inter causam universalem et particularem, n, 441, b
Causa prima, aut ejus actio, nullo modo debet dici contingens, sed libera. n, 446, a.
Si causa est contingens, oportet et ejus effectum esse contingentem; sed non necessario e converso, n, 4-16, b.
Quomodo aliquid fiat n causa prima necessario vel non, mediante vel non mediante causa secunda ? II, 447, a = itt, 82, b.
Quæ causa necessaria non irnpcdibilis inducat necessitatem in effectu, et quæ non? n, 469, a.
In potestate causæ secundæ, non Linquam caus» *per quam,* sed sine *qua* non, est respectus volilionis Dei ad creaturas. II, 590, b-591, n.
Causa producens non per motum potest non procedere suum effectum, ill, 2, b.
Causa in actu dupliciter, lit, 48, b.
Posita causa sufficiente, ponitur effectus. Quis sensus? Ill, 49. a.
Causa secunda non agit nisi in virtute primæ. m, 81, a-82, a.
Alio modo causa prima, alio modo causa secunda ad effectum concurrunt, m, 83, a.
Causa secundæ nullo modo potest convenire creatio, ill, 84 . b ct inde - 105, b
Quidquid est secundum aliquam miturnm tantum, non potest esse causa illius naturæ. m, 86, b.
Nulla causa secunda effectum producit aut producere potest nisi per motum, m, 100, b.
Quornrxlo diversimode ct quo ordine concurrent ad effectum quatuor causa·? ili, 101, n.
Cur causa secunda dicitur instrumentum primæ? ill· 101, b.
Causa efficiens duplex ex parte effectus, ct duplex ex parte caus». m, 101, b χ= vi, 3, b.
Causa initnimentalis quandoque pertingit usque ad ultimum effectum caus» principalis, quandoque non, sed solum disponit, m, 101, b, in fine-102. a.
Causa secunda particula! ct dcteiminat csie. HI, 102, b.
Ratio caus» efficientia accidit mensuras, ili, 193, b.
In triplici genere caus» anima est cau^t corporis, m. 289, a.
Quidquid realitatis absolute est in effectu a causa formali, est etium a causa efficiente, ut, 48-1, b.
Non est inconveniens esse α diversis causis effectu?» ejusdem rationis, iv, 91, b.
Ex hoc quod forma dat *eae* subjecto non sequitur quod sit causi efficiens ejus, iv, 149, a.
Diversa causa'pun corrumpere unum effectum numero, non autem producere, iv, 179, b.

In causis animaliter orthnatte non eat proa‘««m» in inlini- turn. Qui ·· n ' is. ISO, .l
Uium efficient ‹t materi.ilin non coinadunt in Idem nuincro. Qui< semais? iv, 221. a-228. b.
Cau Aliquid movens multipliciter. tv. 231, I».
Lit uni cliqua cre.itur.i possit causa totalis respeclu sin c(Teclus. iv. 237. b-25|. lb
Quomodo aliqua naturali (k imII conciinrrc ad productionem contrariorum in eodem passo ? iv. 210. 4.
Solum in gcmiv causa· materialis, creatura potent r cattsa totalis; in goncro autem efficientis implicit, tv 251. b.
Causarum alia per .ilia pci accidens. tv, 327. b.
A rausa spirituali potest causuri effectua corporali!. rv 35Ot a.
Causa duplex : videlicet principalis, et instrumentali iv. 35β, a.
Causa per accidens Iripliriter, iv. Il 10, I».
Quidquid est causa rausa», est eaum causali. Qui sensus iv, 4O2| a.
Causa totalis duplex. IV, 131 , a.
Impossibile est idem vksc simul a duabus causis totalibus. Quis sensus»? iv, 431, a ct b.
Non Otnnr quod est causa ew per suam inlbientiam, cama non rase per defectum sua» inllm ntiæ. tv. 502, a-504, b.
Causa formalis in actu est inseparabilis a suo effectu, >ccus m habitu, v. 83, b.
Aliquid est per se causa alicujus individui, quod non causa omnium individuorum ejusdem speciei, v. 205. b.
Cans i» instrumentait competit duplex actio; senqwr hu»c causa agit aliquid ultra virtutem proprio» forma vi. 3. L.
Causa in actu requiritur ad effectum in actu. Quis m*ii‹u* .1. 131, b.
Utrum omnis causa .equivoca sil nobilior >110 effectu ; et in quo sensu ? vt. 257. b-272, a et inde = vn. 112, a.
Multiplex differentia inter causam efficientem et formalem vi. 265. I» et inde.
Non sunt dtia» causa efficientes substantia cl accidens suum quo agit. vi, 266, b.
I nam causam agere prius natura quam alia, quid' Vl. 267, a.
Causa instrumcnlalis non est causa univoca vel œqulvoca. vi, 272, u.
Dare fur formalitcr arguit imperfectionem in causa, non autem daro ewu effective, Vl. 273. a.
Causa instrumenti!is est aliquo modo a-que nobili·» ul suus effectus. et continet illum aclu virtuali. vt, 273. n ct b.
Non omnis dispositio reducitur ad genus causa» materialis, vi, 111. a.

CERTITUDO

Certitudo simpliciter, ct secundum quid, unde sumitur ' 1. 1. a.
Quare certitudinem habet veritus pnedestinationis ? 11. 471. a.
Certitudo divina ptrodcstinalionis addit supra certitudinem providentia». 11, 490, b.
Aliquam certitudinem habet sensus exterior, quam non habet interior, aut intellectus, iv, 195. b.
Certitudo dluesioni non est propria virtuti fidei, v, 316, b.
Utrum distinctio de certiori secundum >0 et quoad nos ait bona · v, 327. »-336, b
Non omnis firmitas adharionis dicitur proprie certitudo, v, 335, b.
Certitudo fidei est media inter certitudinem scientia» et opinionis. Et quomodo v. 336, a.
Distinctio de certiori secundum »0 cl quoad no» non solum

alx locum in objecti» creditis sut ciu«. sed Hum in actibus et tabllibfM aritftttht cl fid .336. b
Certitudo Odm rl certitudo »nn quadniplicilrr differunt v 34^ b,

CHARACTER

Utrum sacramenta attingant ad characterem effedin» inducendum ? vi. 6, a et indr-23, b et inde.
Utrum character «it magia ex natura rei di»po-itio ad gratiam. quam sacramenti naturalis p ratio vi. 0. a et b-30, b.
Ulrum character vit dispositio nremitans ad gratiam? Et quomodo? M. 30, bel inde-105, a-112, >-13n, b · 131, b-132, .l .1 b-133, 1.
Character cur non competat Christo4* vt, 31. a-110, b ct inde-I12. b
P dn s antiqua» legis non habuerunt characterem, vi, 31,
Character subjective m potentia nima mtrllcrtiva. H, 31. b-80. b-86, l» et ··»<!«·-a et mdr.
Ciniimcido non imprimebat character m. vt. 58. b.
Aliqui non fictu rrcipit chiraeU'rrm baptismi, vel confirmationis. ici ordinis, qui Uincn non recipit gratum gratum fj» icnlcm. Vt, 77, b.
Aliqua sacramenta novw legin imprimunt cliuncterrm. vi, 7S, b.
Per characterem importatur triplex relatio, vi. 78. b.
Character est in genere qualitatis, et m »ecunda pecit vi. 78. b cl inde.
Polrnlla spirituali quæ nomine characteri importatur, est insim mentalia, vi, 89. a.
Cluiraetcr ‹”»l subjective m potentia ,ιηιπκτ. et non imme-•h.»l«» m rssenlia iv, 80. b-85, b cl iiuic-l<72. a rl ind<·.
Ihihnilio charaeb ris. vi. 80. b-9l). b.
liia t inlum sacnmrnU ovx Legis characlrivin imprimunt. vi. 81, .l.
Ulrum character mi Cornu absoluta vt. 82, a el inde-90, a rt inde.
Ulrum character >il polentis activa requisita ad aliquem actum * vi. 81. a el iude-98, b rt inde.
Ulrum character sit indelebilis? Quare rl quoinodo? vt. 90, a-H2. b.
De ch.ir.icicre possumu» loqui dupliciter, vi, 91. a.
Configuratio quam importai character, penes quid ttendi lur? vi. 92. b.
Dupliciter palcM aliquid characteri attribui, vt. S3. .l.
(Character baptismi non est potenlia activa, sed passiva» v l, 191. .l.
Choniiter non potest eoe in parte organica, vi. 101. a.
Ch.ir.icter sacramentalis dicitur sigillum ct custodia, m · 106
Character suscipitur ab ‹0 qui ficte accedit ad IxiptUmum. vi. Iu7, .i-III. ·
Character, ad quid? vt. 109.1 et inde.
Quale signum sil character, cl cur debeatur magi« fidei quum ch.iril.di habere tale signum? vi, 1‘›9, b-110. a.
Qiinumdo in beatis ct damnati·» manebit vel non tmnrbil character4 M. 110. a.
Heata Virgo habuit aliquid excellcntiu chiracterv in via. vi, I11. a cl b.
Character, potestas conficiendi, vl potestas clavium, sunt unum vt idem secundum essentiam, sed differunt ratione. vi. 395. a-396. a vt indc-X<8, u cl inde.

CHARITAS

I inis ch rilati m pati 14 non est delectatio, d risio. 1.83. b.
Charitas in χια praenimel omnibus habilibus animai; secus m putria, t, 85, b-88, b *ss* vti, 155. a-160. a
Chanta pote CMH» ad scipsum. non autem umicitia. 1!, 10. b vt inde.

Mota duritatis necessario requirit formam aliquam in nobis superadditam potenliæ naturali, 11, 70, a = v. 371, h-372, a.
Si non esset form.i superaddita potentia· naturali, non esset motus charitatis voluntarius, quod implicat; aut non esset supra facultatem naturæ, quod est hæreticurn» n, 70. b.
Chantas et gratia realiter distinguuntur, n, 72, a = iv, 264, a et b.
Chanta» est forma virtutum alio modo quam gratia, ii, 73, a-90. b = iv, 261, a–M n.
Utrum charilas requiratur propter circumstantiam actus ct ex parte modi? n, 74, b-82, a.
Utrum habitus charitatis requiratur ad actum dilectionis Dei meritoria ? II, 74, b-78, b-82, b-9O, a el inde.
Utrum habitus charilati requiratur tanquam causa partialis substantur actus; an sicut causa modi aclus solum; un propter utrumque; an sicut inclinans ad actum tantummodo, sine alia causalilatc activa et passiva; an sicut causa fine *qua non;* an sicut ponens animirn in esse potestativo, ut possit exire in actum in quem non posset « solis naturalibus? n, 75. a et inde-83, a et inde.
Utrum habendo charitalem possit quis esse Deo non gratus? II, 77, b-87, a, b ct inde.
Utrum quis habendo charitatem mereatur ex condigno vitam rternam, tel aliud premium? π, 78, a-88, b cl inde.
Utrum Deus possit acceptare animam ct ejus actum sine habitu creato qui dicitur charitas? n, 79, a ct inde-92, a.
Aliquis potest dici Deo charus aut acceptus, el dignus vita :rtrrn.i, dupliciter: scilicet formaliter, ct extrinscci ct primo modo nonnisi per habitum charitatis, secus secundo modo. !l, 86, b-92. b.
Creatura in puri naturalibus, sicut non est digna vita t terna, ita nec gratia nec charitate; licet htre duo ci dentur etiam non digna secus vita interna, n, 87, a
Charilas est forma omnium virtutum. Quid dat illis j»er hoc quod est illarum forma? 11, 90, b ct inde.
Charilas creata potest augeri. 11, 91. a.
Licet intensio aliquarum qualitatum fiat per remotionem contrarii, tamen intensio charitatis non fit illo rnodo. n', 94. ».
Chantas non potest augeri isto modo quod charilas addatur chariUti. II, 95, a.
Ponere charitatem augeri isto modo quod magis firmatur in subjecto, ct quod non augetur essentialiter, implicat contradictionem. n, 96, a.
Charitas augetur per hoc quod educitur de imperfecto ad perfectum. 11, 96, b.
Augmentum charitatis simile est augmento qualitatum naturalium, licet origo ejus et donorum gratuitorum differat ab origine illarum, n, 96, b.
Utrum charita» per solam dispositionem subjecti intendatur? Quis sensus? n, 109, a et inde-123, a ct b-125, a et inde.
Utrum chiriU augeatur per adventum alterius charitatis perfectioris, el corruptionem prioris? n, 114, a ct inde-128, a ct inde.
Utrum charilas aut alia forma possit fleri major quam prius in sua specio sine additione novæ partis ad præexistentem? n,114, bet inde-116, a ct inde -129, a et inde.
Quomodo aclus charitatis quandoque ait intensior, quandoque remissior; ct quandoque unus dicitur major dispositio ad charitatem extensive, et quandoque intensive? n, 123, a in fine, b-127, a et b.
Anima eat magis disposita ad charitatem uno tempore quam alio, propter majorem conatum, n, 126, b.
Dispositio ad charitatem quandoque est major intensive, quandoque extensive; et quandoque homo per unum actum perfecte disponitur ad charitatem, quandoque per plures. n, 127. a et b.
.Multiplicatio actuum charitatis reddit hominem magis dispositum; ct per actus charitatis relinquitur in viribus sensitivis quaxlarn impressio etiam habitualis ad promptius obediendum divino umori, ii, 127, l>-128, a
Quamvis charilas sine statu possit intendi, tamen non sequitur quod possit pertingere ad æqualltotem formai alterius rationis, puta animæ rationalis, vel divina visionis, vol ad æqualitatcm gratia Christi, n, 130, a.
Charilas vi», quantumcumque intendatur, numquam tamen potest pervenire ad iiliquem terminum ultra quem non possit augeri. H, 130. b = v, 170, b.
Charilas potest augeri in infinitum, non sic quod sit aliquod augmentum ejus infinitum, vel sine termino, n, 131. b et inde.
Capacitas naturalis nnim.T non est in potentia proxima ad quamcumque charitatem, sed solum ad sibi propoitionatam; sed, illa habita, fit capacior, dum insurgit nova potentia, ut in numeris, n, 135, a-137, b.
Quantamcumque charitatem Drus potest facere, tantam potest facere, in sensu divi est vera, in composito falsa, n, 136, a.
Ex hoc quod Deus non videt aliquam charitatem factibilem infinitam, non sequitur quod videat maximam quam potest facere, sed quod, quacumque factibili visa, videt majorem, sicut ct quacumque a se factibili potest facere majorem, n, 136, a.
Deus potest intendere charitatem infinitam in potentia, non autem in actu, n, 138, a.
Augmentatio charitatis el cujuscumque form® per essentiam indirisibilis ct subjecti indivisibilis, neque una neque continua esse potest; sed augmentum carum est in instanti, vel in instantibus, n, 142, a ct inde.
Quibi l actus charitatis auget charitatem, sed quidam disponit ad augmentum vel ad defectum ejus; et secundus non auget nisi sit intensior pruno, n, 142, b.
Ad quid datur cliariLis, ad quid gratia? IV, 257, a.
Charilas el gratia ad eosdem effectus concurrunt, sed diversimode; et si una concurrit immediate ad aliquid, altera mediate, iv, 261, a-268, b.
Charitatis et gratfo non est idem aclus primus, nec secundus. iv, 268, a.
C.liaritns est excellentissimum donum Dei. Quis sensus? iv, 268· b·
Chantas perseverat in patria; nec destruetur, nisi secundum quid, iv, 270, a =r v, 382, a -383, b.
Meritum principaliter attribuitur charitati, ita quod nullus actu» aliarum virtutum est meritorius, nisi imperatus a charilate. iv, 270, b-271, a = v, 271, b el inde.
Charilas tollitur per unum actum peccati mortalis. IV, 271, a et b = v. 318, b.
Actus charitatis potest dupliciter considerari. Et quomodo cadat sub præceplo? iv, 309, a-455, a.
Aliqua bona opera quandoque sunt peccata ex hoc quoti non fiunt ex charilate, quandoque vero non. iv, 310, b.
Opiniones quatuor quomodo modus charitatis cadat <uh præcepto. iv, 311, a.
Ad hoc quod aclus habenlis charitatem sit meritorius, non requiritur quod actu referatur in Deurn. iv, 455, a.
Utrum omnis actus humanus in habente charitatem debeat semper ordinari ad finem charitatis? iv, 457, b in fine-458, a-462, b.
Omnis actus moralis habentis charitatem refertur m Deum virtualilcr. iv, 459. b el inde.
Quo tempore charilas ordinet habentem ct omnia ejus in Deum? iv, 462, ».
In habente charitatem quilibet actus moralis informatur charitate. iv. 462, b.
Quod charilas excludatur vel non excludutur per aliquod peccatum, potest contingere multipliciter, iv, 191, b.
Sine charitate non potest esse simpliciter vera virtus, v,315,b.
Quomodo chiriUs distinguatur a spe et a fido ? v, 339, a ct b.

Charilas quomodo faciat Uro inhivren· ' v, 339, b.
Gaudium ct pax non condi-dinguuntur rhanUili sicut faciunt misericordia et spes, v, 352, b.
Charitas est virtus, v, 854, ··
Objectum charitatis est D<»us inquantum eat ƀcitificativu animæ rationalis, vel beatitudinis ejus objectum, v, 354, b-359, b el inde-364, b el inde.
Charilas diligit Deum super omnia eminentius qu.irn natura. v, 351, b-36J, a.
Ex charilate homo plus debet diligere Deum quam seipMim. v, 355, a.
Quid addat charilas super naturalem dilectionem 9 v, 355, b-372, .l.
Charilas inclinat ad amandum Deum duplici amore : «cili-ccl amicitia·, el ƈoncupiscentia v, 356, a.
Habens charitatem quomodo possit vel non ρo-til habere oculum ad mcrcedein? v, 357, a.
Non omnes proximi sunt ex charilate diligendi uqualiler v, 358, a.
Formulis ratio objecti charitatis potest sumi dupliciter, v. 361, b.
Formale objectum charitatis ex parte rei amota» est Ixmum divinum prout est beatitudinis objectum, v. 365, a.
Formalis ratio objecti charitatis ex parte diligentis ƈ ratio beatificalivi, vel aliquid simile, v, 365, b.
Ratio formalis objecti charitatis includit respectum, v, 366, n.
Sub alia ratione diligit Deum amore amicitia· natura, el charitas. v, 372, a.
Per charitatem non tenemur optare proximis tantum gradum gloria» quantum sunl capaces simpliciter, v. 373, b.
Opera extra charitatem facta, sicut non sunt satisfactoria, ita nec alicujus premit etiam temporalis proprie meritoria. vi,326, b.
Opera extra charitatem facta ad triplex bonum valent, vi, 827, a.
Non quilibet fervor charitatis opponitur cuilibet veniali, vi, 346, a.
Charitas potest aliquo modo diminui, vt, 317, a et b.
Amor sui ct limor servilis tripliciter se possunt habere ad charitatem. vi, 365, b.
Quilibet existons in charitate dicit: *Cupio dinolvi,* elc. Quomodo? vi, 420, b el inde.
Charilas ƥutria non potest amitti; secus in via. vil, 133. a- 191, a.
Charitas patria» replet lotam capacitatem mentis rationalis. Quis sensus? vit, 191, b.

CHRISTI'S

Lumen divinm revelationis est formalis ratio scicntitc Chi isti indita». I. W, a.
An natura humana in Christo habeat aliud *ase* quam exii» divina' essentia)? i, 238, a et b-239, a cl b.
In Christo non sunt duo cmc substantialia actualis subsistentia», nec etiam existentin». 1, 238, b-239, a = v, lit, a et inde.
Nulla creatura est simpliciter nobilior anima Christi; secus secundum quid, ut charitas ct scientia ejus, π, 93, b.
Gratia Christi, ut prrescindit a suo rise, quod est ƙc< nullam habet bonitatem, nec est perfectior quam gratia Petri. h · 129. b.
Licet gratin Christi sit linita secundum essentiam ct esse, est tamen infinita secundum rationem gratiæ. El idem dicendum est de charitate, scientia, beatitudine el aliis perfectionibus, n, 136, b et inde-137, b = v, 169, b in line - 170, a - 199φ b
Gratia, ct charitas, el hujusmodi perfectiones Christi, non potuerunt augeri, neque rx parte gratia» et charitatis, neque ex parto subjecti. II, 137, a — v, 171, u-173, a
Cur anima Christi non «it subjectum ævi, cum sil gloriosior omni creatura ? HI, 191, a.
Christus meruit in primo inwUnli ƨua concrptioni». m, .163, a ss iv, b.
Libertas erat in anima Christi, qu® requiritur ad merendum. ni. 360. b.
Corpus Christi vivum el mortuum fuit simpliciter, id csl, absolute loquendo, idem numero; non autem simpliciter, id est, omnino seu totaliter; non otatanti» etiam quod fuerit simpliciter eadem natura corporciutis. iv, 92, b-93, a = v, 278, a et inde = vi, 186, b
Corpus Christi mortuum, fuit pr» rwnlialis nature human» in Chriwlo per synerdochrin. ıv, 92, b.
Quomodo intelllgilur Spiritum Sanctum forma«-c ƈorpu Christi in instantiiv, 10, a.
Chriatu»! sumpsit carnem de Virgine, vel habuit ƈorpu a Matre. Qui· ƨensu 9 iv, 93, a-(H, b = vi. 191, a.
Quomodo caro Christi dicatur spoliata fui--e anima in morte? iv, 91, a.
In morte Christi non full nova assumptio ƭorma cadaveris. sicut nec m ejus nutrition· forma» nutrimenti. iv.94, b.
In morte Christi divinitas remansit unita ƨnnn et orni, seu materiæ, vd corpon, non autem humanitati composit.i» ex anima et corpore, qu v est tertia entilas. iv, 95, ʌ = v, 272. L
Quomodo concedi dobeal fuisse introductam formam pulrrdinis in corpore Christi mortuo ; cl quare corpus Chroli non fuit putrefactum post mortem? iv, 9G, b.
Non solum mor·» Christi contulit ƭobi ad Mlntrm, -••d etiam sepultura, descensas ad infenw, resurrectio, el alia. iv, 97, a.
Multiplex fuit humilita-Christi in passione, rv, 97, a.
Pa mio Christi, mors el resurrectio, ascensio et aha quv cires cum contigerunt, operaU <unt nostr.iin ƨlutcin, non solum per modum efficientis», nec LiïHnm per modum meriti. M»d etiam per modum pretii, iv, 485. .»486 b — 189; b = vi. ill. h = mi. 128. h.
Prrdestinatio Christi est causa nosln» prrdeMinatwnis. Quis sensus? v, 6, a.
Pnrdcstinatio Christi «st ƭini nostræ, et e converso, diversimode. v. 7. b.
Unio ƭnlun divin.v cum humana, in Christo, non est per inodum confusionis, nec per modum complexionis, nec per modum concurrentium ad perfectum cx imperfectis. v, 10. b el inde.
Christum esse perfectissimum mediatorem, quomodo est inlelligcndum. v. 32. a-34, b.
Christus principalius venit ad delendum peccatum originale, quam actuale, v, 35, a
Secundum auctoritates SacneScriptura» et Sanctorum, solus Chriwlnscst innocens, v. 35, b.
Qua redemptione redemit nos Ƈhristus. v. 38, n el b.
Non alia dc causa Christus est incarnatus nisi ut peccatores •alvos faceret, seu ƍenu humanum a peccato redimeret. v,39, b.
Utrum ChnMus sil filius Spinlus Sancti per creationem et adoptionem? V, 46, a ct indr-.'»l. b el inde.
In conceptione Chriiti duplex est miraculum, v, 47, b.
Spiritu»· Sanctus dedit Beata» Virgini potentium Concipiendi Christum. Quis sensus? v. 17, b.
Conceptio Chnstl habuit tria privilegia. V, 48, a
I nio naturorum in Christo est quid creatum, v, 53, a.
Unio in Christo differt realiter ab assumptione; cl inter ulramque est quintuplex differentia, v, 53, b-54, a.
Unio naturarum in Christo est maxima inter creatas uniones v, 54, a ct inde.
Unio duarum naturarum in Christo pnvsupponit indivisionem duarum naturarum in supposito divino, super qua unitate relatio unionis fundatur, v, 57. bet imIe-118, α et b.
Natura human· in Christo non c>l intclligibilis per umorem

terminari intrinsece et Indivise ad proprietatem Verbi, v. 50. a.
Strui amma rotinnalu et earn uitui rxf homo, ita Dent ft honrn anui rit Chrutut. Quis sensus ₹,60, b-71. bel inde.
Nec drita, nec ℘propriété personatis Verbi Dei ₣ unita humanitati Chri«(t, nec ejus Carni. ut forma v. (Kl, a.
Humanitas Christi. seu natura humana in Christo» eumpanatur ad Deum ut iOMtrumentum conjunctum, sicut manus ad animam. v, 75, a.
Iu Christo ℧nt multa *eue* secundum quid el accidentalia. V. 112. a.
Aur divinum est terminus temporalis ℊenerationi Christi. \. 115. ♭»
Licet Mi tantum unum rw «ulutmltale in Chri-lo. sunt hmm in eo duo *vtrere;* rt ℴquomodo v, liti. n.
Creatio anime Christi non terminatur ad aliquod *cue* ejus seorsum correspondais ipsi anima·, sed ud *eue* supposition, v, 116. b.
Contra fidem est dicere quod caro Christi prius tempore fuerit concepta, vel hurnana natura prius furni, vel prius perfecta quam a Verbo assumpta, v, 118, a-123, a.
Quomodo natura humana in Christo plus vel minus det *eue* quam formæ accidentairs ° v, 119, a
Nature humana in Christo dat esse formaliter supposito divino. Quis sensus? v, 119, b.
Gratia unionis in Christo pnrcedit gratiam habitualem in eodem, non online temporis ^d natura, v, 123, a.
Quem modum accidentalitatis habeat natura humana in Christo? 121, a.
In Christo non e»l nisi unica filiatio realis. v, 121, b-126, b et inde-129, b rt inde.
Licet Christus non referatur ad Matrem aliqua reali filiatione, refertur tamen ‹! ipsam aliqua alta reali relatione, v, 125. b.
Christus est rcalitcr filius Virginis, v, 130, b.
Licet aliquo modo concedatur quod in Chrhto Mint plura genita, nullo tamen modo concedendum est quod in eo sint phire< filii, v. I32. b.
Adorand i est Chridi humanitas adoratione latriæ, cl tamen ipsa non est ratio tali·» adorationis, v. 138, a.
Christi est tantum uni adoratio ex parte ejus qui adoratur, el plures ex parte causæ. v, J37, i.
Non humanitas, sed divinitas Christi est primum principium nostra ₱redemptioni v, 139, b.
Opus redemptionis principaliter attribuitur divinitati Christi, cl non humanitati, v, 110, a.
Passio Christi habuit virtutem infinitam, v, 110, a.
tata propoMtio. *Chntlui, tecundum quod homo, cil Deut,* ₣ vera in uno sensu, ct fataa in alio; magis tamen est neganda quam concedenda, v, 1i2, a.
Ista propAKilio, C/irufui, *iccundum quod homo, eit per·* «o/m, *vel hypoilatit, vel* supposition, *vel ret natura·,* in uno sensu eat ₣id in aho vera. v. 143, a.
Qua libet litarum est simpliciter concedenda: *Chrütu», teeundum quod ute homo, m Dcut; Chridut, secundum quod itle homo, rtl persona.* v, 143, a el b.
In pra dicta propositione, *Christus, secundum quod, etc.,* terminus reduplicatus tenetur materialiter pro supposito includente ₫us ₱natura v, 145, b.
Non »·ıl absolute el sine deUrminalione dicendum quod €lin-tu ₣l creatum, v, 117. a.
!«ta propositio non r-l absolute concedenda, *Christus ture· pit · ' r.* ⅄. ₣V |
Ista» propositiones, humo est *erratura,* demonstrando Clinatum, ₰it *homo incepit eue,* sunt magis ₮atan qiLam vera» v, 118, a et b-286. b.
Qu etita l ı-tarum est concedenda el asserenda: Christu», »r unc/um *quiui horno, incepit esse; Chrutus, seeundum quod humo, est erratui a.* V, 118, b et imi··.
₮a est ncgiii ta *Chnslus, secundum quod hic horno, est creatura,* v, 119, a.
Christus in morte non perdidit *eue* rimplidler. rw›c *virtre* simpliciter, v, 152,
Mon potius conceditur do Christo quam creari. v, 152, b.
Nasci potius conceditur de Christo quam creari. v, 153 a-137. b-150, ...
₱Proprietate ulriusque natur»· pollini dici absolute de Christo, nisi dubitationem ingerent circa veritatem alterius natura, v, 153. b.
Ista ₭ simpliciter falsa : *Christus,* vel */dius Dei, /actus est.* v, 151, a et b.
Persona Christi quomodo dicitur composita vel non composita ? v, 155. b.
Humanitas Christi improprie dicilur pars Christi, v. I.\5, b ct inde.
Hoc nomen *Chritlits* non importat ens per accidens, v, 150, a, in fine, b.
Simpliciter loquendo, Christus nullo modo potuit peccare. V, 159. b.
ChnslUM, proprie el "impliciter loquendo, non habuit potentiam peccandi, v, 1H0, a-199, b.
Si aliqua actio Christi esset vitiosa, ₱ötui attribuenda esset supposito divino quam natura humnnro. v, IG2, b.
Humanitas Christi ₱otiu et ₹pKiori modo fuit instrumentum Verbi quam Patris vel Spiritus Sancti, v, HH, a.
Licet tota Trinitas po-sil dici redemptor, tamen solus Christus proprie dicitur redemptor, v, 161, n-266, a.
Anima Christi habuit gratiam habitualem creatam, v, 165, a.
Gratia habitualis anirnæ Christi fuit cl est uno modo infinita. v, 1Γὺ, b.
Deus non posset intendere charitatem aut gratiam Christi, quantum ad rationem ℊratia et do ₱ioti« ordinaria; licet illam et omnam aliam, de potentia absoluta, posset intendere in eodem subjecto, quantum .id rxse et actuntionem subjecti. V, 171, b-172, b rt inde.
Anima Christi non potest esse actu sciens scientia increala. tanquam artu secundo, qui est operatio vel consideratio actualis, v. 174. a.
Anima Christi r-t fonnaliler sciens triplici scientia creata, v, 175, a.
Nullus potest decipere animam Christi, v, 200, b.
Scientia Christi infusa et scien'ia acquisita non sunl unius rationis, v, 296, n.
Qua· cl quot potest anima Christi scire per scientiam infuàairi? v. 2<m›, .1-223, b.
Qua· ct quot potcral anima Christi scire per scientiam acquisitam ? v, 206. a-2O7. b el inde.
Christus non profecit secundum scientiam Infusam, nec secundum scientiam beatam, bene vero secundum acquisitam; quæ tamen semper fuit perfecta secundum tempus cl ætatem Christi, non autem simpliciter el secundum naturam. Nec potest dici quod una earum HupiTllueb.it. v, 206, b.
Scientia infusa in Christo cooperabatur ad scientiam acquisitam seu pxpfrimrnlnlem. v. 208, n.
Si non fuissel in anima Christi alia scientia quam divina, nihil cognovisset, v, 208, a.
Amina Christi per nullam scientiam scit aut cognoscit omnia scibilia, aut omnia quæ Deus cognoscit aut scit, v. 2<«8, b · ! indo
Anium Chri"li videt in Verbo omnia prasentta, praterita ct foture, seu cognoscit omnia qutr Deus scit scientia visionis; et hoc est ejus privilegium, v, 200, a-211, a = vn. 237, a
Anima Christi cognoscit in Verbo infinita secundum quid , non autem infinita simpliciter, v, 210, b ct mdo-22.3, b el indo.
Aninu Christi non poled scire omnia quæ Deus potest tacere, v. 211, a-214. a-221, b — vn. 249, b.
Non e›l negandum animam Christi scire aliqua, quæ ncc sunt,pec cruut, nec fuerunt; sed non omnia talia potest scire. V, 221, b.

Non concedendum animam Christi habere nescientium ici de novo farta· a Iteo, ĕtiatn ponatur impossibilis cimis quod illam rem Deus non providerit «e facturum, v 230. !..
Anima Christi non habuit omnipotentiam simpliciter, nec respectu creaturarum, nec respectu proprii corporis v, 483, b.
Ad aliud ordinatur anima Christi secundum propriam virtutem naturalem vel gratuitam, ct ad aliud secundum quod est instrumentum Verbi hei sibi personaliter uniti. . 434. a.
In Christo fuit vere cl proprie dolor sensibilis; ct quomodo competat duhir aniinæ Christi ? v. 234, b-23O.a et l>-23l b.
Utrum anima Christi habuerit potentiam vel virtutem supernaturalem pcrilcientom ipsam ad li .immutandum miraculose corpus suum vel alienum ? v, 233. a-230, b el inde.
Natura human.», in Christo, habet propriam operationem distinctam a divina, et econtra. Quis soumis ' v. 2.37, I».
Anima Christi hnbiiit virtutem inslmtn· riLdrm ad cooperandum mu aculis factis divina virtute tanquam principali agente, v, 238, a.
Christus fecit miracula profiter duo. v, 238, .
Miracula quæ Christus fecit, erani Miflicientia ad rnanifpsiandam divinilutem Christi secundum tria, v. 238. b.
Quomodo anima Christi passa <dt secundum essentiam, rt secundum ƀotentia v, 213 b.
Inferior ratio, vel voluntas Christi, considerata ut natura, nolebat absolute passionem rt mortem Christi; licet considerata ut ratio vellet illam, v, 243, b.
Christus, HCCnndum voluntatem sriisualitatB, et secundum voluntatem ř̈rationi qua· consideratur per rnudurn nature, poterat aliud velle quam heus, et non conformari voluntati divina·, el voluntati ut ratio, in objecto nocivo; non tamen propter huc erat contraria voluntati divini»·; el conformabantur ŏmne in actu volendi, v, 244, b-232. b-254, a el b.
Necessitas patiendi et moriendi dupliciter potest Christo attribui, v, 243, a.
Utrum distinctio rationis ut ratio, el rationis ut natura, valeat in propositi) ƀassioni Christi * v, 215. b el inde-217. b el inde.
Uti uni inferior ratio in Christo judicaverit passionem Christi aliM.lute esse nolendam, el consequenter, ut natum. ipsum noluerit ? v, 246, a ct itidc-252, .· et inde.
Utrum in voluntate Christi fuerit quæcmnqur tristitia m hora passionis. propter dolorem corporis? v, 246, I· ct mdc-249, a el inde.
Anima Christi non doluil in instanti separationis a corpore, sed ante, v, 219, a.
Conveniens fuil Christum dolore et tristari tenqiorv passionis , cl quomodo? v, 219. a et inde.
Quare voluntas ut natura dolebat in Christo tempore passionis, et non imperfecte, non autem voluntas ut ratio? v. 219, b-250, b-232. b cl inde.
Verbum sanctorum Doctorum, quod dolor passionis Chri-ti incenderit ćuu ad rationem superiorem,errmirv globatur, quod ascenderit tantum per applicationem vel approlialioncin. v, 249. b, in fin··.
Redundantia anima· ad corpus, et virium ad imirem, non erat in Christo tempore ƀassioni v, 250, a.
Dolor passionis Christi pervenit usque ad rationem ut ‹ -t natura, licet non ut e#l ratio, v. 259. b-253, a.
Passiones appetitus scmilni aliter fuerunt m Chrrto quam in nobis, v, 251, n -255, b.
Unde causabatur tristitiis qua· erat in voluntate Christi tempore ƀassionis' v, 251, b.
Turn dolor exterior «ensibilis m Christo, quum dolor interior, qui dicitur tristia, fuerunt maximi inter ďolore v,

Licet Christus non habuerit necessitatem timendi, nec in eo timor inerit secundum perfe<-l.nn rationem timoris.

removere tarnrn timorem a Chnwto tempore passionis erroneum Ł v, 234. b-235, a.
ChnMus per m· mortuus fubvt, m non fnunet ah aliis occ̆isu v, 257, a.
Anima Christi pnrtim fuit beate, el partam p. sibdh, et hoc fini miraculum, v, 237, a ct b.
Anima Christi, secundum propriam nduram rt virtutem immanentem, non fiotent prwmn· corpus a nocivis; secus r̈cu nilum potentiam ĕju remotam, vel secundum potenti irn proximain imtrumrntatem divinitatis. ▾, 237, b.
Undt» erat qttod anima Christi non transfundebat gloriam cl incorruptibilitatem nd corpus? v. 257, b el inde.
Non fuit miraculum Chri-turn habilite corpus |ias»ibde. v .'4. b.
Tristilii qua· erat in anima Christi, nullo molo contraria erat gaudio fnntionis. V, 258, b.
Christus per suam actionem interiorem, et (visMonetn exteriorem, >»ıΠi̇α< ηI(Γ cl condigm ntisfreit pro lota natura humana collapsa, v, 259, b.
Vita corporalis Christi fuit condigna rrcomp»n>dio pro vita «piriUmli amissi j̈r peccatum, v, 20Dt a.
Meritum Christi cod« m modo est sufficiens pro infinitis hominibus, r̈nil et ejus -atUfactio ; ct camdvm infinitatem hataq quam cl ejus ƒ̈actio, v, 260, b.
Meritum Christi excedit mentum nostrum quantum ad duo. v, 260, b.
Mentum cl satisfactio Christi, quantum ad sufficientiam, æquallter se habrt id ŏmne non autem quantum ad ultimun ‹ Hidentiam. ĕd tantum in dhs qui eidem uniuntur fier fidem formatam cl sacramenta, v, 261, a 11 inde.
Per fidem applicatur nobi- passio Chn-ti, qu.r est universalis causa remissionis peccatorum, ad percipiendum fructum illius, v, 261, b.
Utrum meritum ƒ̈Chn fuerit aliquo modo r̈nfinitum' v, •Jıî2. a rt md -?64, b el inde.
Utrum Christus, secundum quod homo, digne satidacerr poluent pro lota natura humana? v. 463,0-266, b el inde.
Alia· passiones Christi, absque morte, non sunt ďeputata ad redemptionem generis humani; el quomodo ' v. 263, b.
Licet Christus non ƥul reddere .rquivalens ejus quod accepit, scihrel quod r̈el Drut, potest tamen -iifficb-ntcr ŧompenKirv beneficia coibit i toti generi humano, v, 266. b cl inde.
Licet Christus meruerit r̈nobi vitam ;eternsm a principio suæ ƈonceptioni· oportuit tamen ip-um pati. v. 2»«8, b.
Christum meniisx· prinum gratiam membris -ul* duplicitcr potest intelh.i 263, b.
Utrum ƒ̈Chii meruerit r̈nobi dispositiones ad ğratiam' ··. 2'?J .
Idem artus in ƒ̈Cbn fuit piauiiiiuin et meritum. r̈nl «olum dum rs«et nator v\ 270. n.
Quid r̈bi Christus meruerit, rt quid nobis? v. 271, a.
TtitiiH homo in r̈n-n-cltmie drnuu α Christo ĵr̈mptuv est. Quis ğn * v. 273. a.
Christas in Didito mortis non fuit horno; et oppositum esi contra fidem, v, 273. I».
ƒ̈Clin-tu veraciter descendit ud inferos, v, 273, b.
ChriAtu- in induo morti·· fuit lotii» in inferno v, 271. a.
Utrum Christus fuit ƒ̈olii in ř pulchno? v, 276. b cl indc-283. b rt in.k·
hta propositio, L'Arû/trs rrf /nmm, non r̈c est per notu i't ŧ̈rr.ce ŧ̈ ut r̈ i, 5o» m/ci *ni Itonio,* rt multo minus r̈ idem significat quod fotu, *Filing* /te< r<r Aorno, v, 280, I».
Descensu a quo uniina Qirisli descendit ad inferos, fuit motui. secundum quod motus conq»rUt substantiis separatis. v, 281. a.
Aniin.i Chmti descendit nd inferos, non solum quantum ad effectum, immo quantum ad i calem pnvsmti.im m.r ğenli;r, <pio.id unam partem inferi, hcet non quoad omnes, v, 2>'2. b.

fuie conveniens Christum in infernum descendero secundum quod infernus importat locum, non aulem secundum quod importat pennam. v. 283, b.
Ita est vera. *tolua Chrutiu fuit* in *inferno in triduo;* non autem hæc. *totut Chrithit rtl in inferno;* nec fuit vrra in triduo; et hoc propicr ampliationem de ly *fuit.* v, 284, a et inde.
Hoc nomen *Chriatui* multipliciter -umitur. v. 281, a.
Christo tempter et ubique totus. Quis .sensus? v, 281, a et b
Hoc nornen *Christut* non supponit pro composito ex natura humana et divina, sed pro persona increata. v, 281, b-286, a.
Ea qur sunt Dei, prodicantur de Christo in abstracto; non autem es qua sunt homini v, 284, b.
ChrHtuj in triduo non desinit esse sacerdos; et poterat potin diei Filius hominis quam homo, v, 285, a.
Totos Christus e»t ubique, sed non totum ubique, v, 286, n.
Quomodo competebat Christo ratio prophetia; in via? v, 382, a et b.
Anima Christi poterat inlelligere cum conversione et sine conversione ad phantasmata, v, 383, a.
Per fidem passionis Christi, quam significabant sacramenta veteris legis, justificabantur antiqui patres. VI, 54, n.
Quomodo ejus Christi it in diversis causa aequatis aut inaquatis gratia·? vi, 125, b el mde.
Christus in suo descensu ad inferos non liberavit omne animas quæ erant in purgatorio, vi, 126, a.
Christus non commisit potestatem excellenthe ministris sacramentorum, et hoc propter fidelium utilitatem, vi, 137. b-139, a.
In quatuor consistit potestas excellentia· quam habuit Christos in sacramenti noro legis. vi, 138, b el indr-411, b.
Dicere, sicut dicit Durandus, quod sanguis Christi in passione effusus, non fuerit unitus divinitati, est hærelicurn. vi, 235, a ct b.
Christus quolibet actu merebatur, ct tamen ejus chantas non aucta, vi, 319, b.
In sola satisfactione Christi pro nobis inveniuntur omnia quo· requiruntur ad hoc quod stricte servetur rigor justitia·. vi, 333, a.
Verbum Apostoli *(Colota.* 1), quo dicit *te implere ea </me detunt patnoni Chritti* in tuo *corpore,* quomodo intclligilnr? vi, 4(0, b.
Christus, non solum ul homo, sed ellam ul Deus, per passionem suam donavit quidquid donavit, vi, 410, b.
Christus fuit exemplar omnium officiorum ecclesiasticorum. vi, 485, a.
l lrt»m Christus natus nit clauso Virginis utero, resurexerit ex clau«o scpulchro, apparuerit Apostolis januis clausis; ct hrc habeantur ex Sacra Scriptura? vn, 79, a el Inde-88. b-88 α «I mde.
In quo sensu Christus nascendo aperuit uterum sincli«sim:e *tir matri··? vu, F8, b.
Christus non habuit ex dole subtilitatis quod ejus corpus cum alio corpore in eodem loco, vn, 95, b.
in ultimo judicio, judicabit non solum in notura humana, s»d etiam secundum naturam humanum, vn, 122, a
Divinitas Christi in judicio a solis bonis videbitur, vn, 123. b.
lin competit judiciaria potestas socnndnm naturam humatum, sed auctoritati· quasi secundaria, vn, 127, b ct inde.
In anima Christi fuit lumen gloria·, etiam in via, per modum habitus, vn, 218, a.

CIRCUMCISIO

Circumcisio non ransabat gratiam effective, acu non virtute circumcisioni sed solum ut causa «iur qua non. VI, 46. b-54. h et inde-57, b in line-63, b et inde.
Utrum laptismus el circumcisio differant penes culpam d obligationem p<rnæ? vi, 57, u-62, b et inde.
Circumcisio non conferebat characterem, vi, 58, h-W, a-H3, a.
Quomodo circumcisio auferebat peccatum ? vi. 62, b.
Circumcisio imperfecta erat respectu baptismi tripliciter vi. 65, a.
Jud.nl tenebantur sub prmeepto ad circumcisionem anl· passionem Christi. Oppositum tenet Scotus. vi, 68, b-73, b-71, i et b.
Circumcisio, sicut el c.t Ut .i sacramenta legalia, in passione Christi revocata fuit, vi, 70, a.
Circumusto, sicut et cretera sacramenta veteri legis, aliter obligavit ante mortem el post mortem Christi; ct quomodo? vi, 70, b ct inde.
Quomodo ante institutionem circumcisionis fidos justificabat parvulos ? vi, 72, b.
Tempus determinatum,scilicet diei octavi, quomodo requirebatur ad circumcisionem? VI, 74, a.

CIRCUMSCRIPTIO

Locum circumseri here locatum, et ipsa circumscriptio, quid? II! . 112. a et I· vi . 170, b.
Triplex est circumscriptio, m, 380, b.

CIRCUMSTANTIA

Quid est circumstantia? i, 77, b.
Utrum propter circumstantiam actus dilectionis requiratur charilas? 0.74, b-82, a et inde.
In actu non olum habente circumstantias contrarias regula· rationis, sed etiam in carente debiti circumstantlfo potest esse peccatum. III, 350, a.
Quomodo circumstantia sil mensura actus humani? IV, 416, a.
Actus bonus el mulus ex circumstantia sunt opposita immediata. iv, 451, b.
Qualis circiiiiistantin mutat speciem peccati? iv, 406, b in fine, el inde.
Non ex qiiaciinique circumstantia dependet bonitas voluntatis. v, 373, b.
Non omnes circumstanliæ aggravantes sunt de necessitate confessionis; et quæ sint? vi, 388, b et inde.

CIVIS

Civis virtuose exponit se morti pro bono roipubllan, et sic morions majus bonum vult reipublicæ quam sibi. v,370, a-371, b.

COACTIO

Voluntati non potest fieri coactio. 1,100, a = vn, 132, n.
Quid est coactio? 1, 100, a = iv, 214, a.
Necessitas coactionis, non naturali repugnat voluntati, iv, 229, b= vn, 180, a-193, b.

CŒLESTE. CŒLUM

In coelo est vere et proprie materia, qure est pars corpori» coelestis (contra Commentatorem), i, 292. n ct inde = iv. 1, b.
De modo quo ol el alia corpora cndvslia agunt in corpora inferiora, n. 434, b ct inde.
Differentia? inter Inclinationem Dei, angeli, et corporis cadesli π, -481, b, et inde.
Ex virtute corporis cœlcstis homo non potest esse bene fortunatus universaliter, solum quuntuin nd hoc vel illud, n, 483, b.
Utrum primum cœlurn Deus moveat executive? n, 530. a ei iuilo-534, a ct Inde.

Utrum cadum -it factum a Den? m, 45, a-78, n.
In quo sen-u salvari potest motum radi essr causam omnium generationum inferiorum? Jil, 67, b.
Verisimile esi apud philosopho quoi) in cado sit aliqua pai·* magis capax molu quam alia. Ill, 131. b.
Ir modo quo in ru Io Cinpyivo Mini angeli. Ill, 133, α el b.
Motus cudi, -i r χM·l ab udenio et in œterouin. non mensuraretur tempore secundum m· tutum. ıı1,IK», a in line, b-Γ·7. a.
Umnia curpua radv-tia u H» invicem specie differunt, in, 205, b.
Utrum corpus grave moveatur a cado? m. 384, n rl ind».·-397, b.
Mutus radi naturali-, m. 397, b-488, I».
Cadum non est animatum anima informante. Ill, 478. 3 el indo.
Quid Plato, Aristutulus el alii philosophi sen^rint de animatione corporum codcMinm : ct unde convincitur corpora ctidrstia moveri ab mlelligunlia, et non a naturo, ul ut axil u| ia? m. 478, M7'·. a.
Utrum cadum sit animatum forma dante omnem operationem prodar esse? m, 479, b rt lndo-483 b rl indo.
Inlelligentia movens cœlum non dicitur forma ejus, nisi æquivoce. m, 483, b- 483, a.
Intelligentiam moventem cadum, ipsi cado -eiuper adhæreru. esi erroneum, ill. 483, a.
Similitudo ad Deum in cau-aiido non est per -«· ini motus cœli. sed cornpiulio numeri electorum, m, 485, a in line. b-486, a.
Quies endi futura, mule arguitur? m , 485,l».
Si corpora cadestin « ssciit illimata. essent colenda ut corpora el ndiquiie sancturum, ill, -48G, bel inde.
Angulum |μ·γ|η·Iıı0 alligari corpori cadtfsti c-l magnum inconveniens, m, 487, a el b.
Cadunt <>se animatum non est consonum fidei. Ill, 487, b.
Cœlum est corpus physicum. Ill, VS8. b.
Motus cœli nun est tractus aut pulsu-, m. 489, a.
Quid senserit Avci roes de animatione corporum cadentium'· m, 480, a.
Videtur h. Thomas, in 2 *Sententiarum,* tenere quod in cado non sil veraciter et proprie materia, qua it par» corporis c)c iv, 2, a.
Materia corporum cadestiiim est alturiu- rationis a materia coiporum inferiorum, iv. 2. n.
Aristotele-tenuit in cado esso proprie materiam; ct quomodo exponantur ejus auctoritates, quibus videdur «licere quod in cœlu non -it materia? iv, II, b et inde.
Anctoril.ts Commentatoris, dicentis corpu- codesto non componi ex iniitrria el forma, cur non sit recipienda? iv, 12. u
>i cœlum esu i penitus m« materia, cmkjl simpliciter nobilius anima rationali, iv, 13, a.
Materia cadi non eodem modo est pura potentia ac materia absolute, iv. 13, b.
Cur cadi materia non est subjecti priretioni · iv. I4, a.
Si materia omnium corporum cœlr-tium esset ejusdem rationis, cur materia unius non est transmutabili a«l formam alterius? iv, 14, a rt Inde.
Dc comparatione forma cœli rt animæ quoad nobilitatem, iv. 18. a-76, b.
Omnes motus naturales corportnn inferiorum, conicnientra eis ut corpora sunt, reducuntur sicut in causam in motum corjKjrum c<i lestiimi. IV, 42, b = vi, 5t, a.
Motus coelestis e-l primus omnium, iv. 43, α
An cœlum empyreuin agat in alia corpora ; rt quomodo? iv, 41. b- 47 i
Duplex est actio cœli in inferioribus, ul una tantum manebit cessante motu cœli. iv. 16. b =? vn, 69. b el inde.
Etiam si corpus inferius po—et agere et non per motum, non pussrt inferri quod idem pu—et rt cadurn. iv. 16, b
Quomodo intrlligentin influit cado et molui rju»? iv, 48, r .
Crnt« motu Ctrli, grave non moveretur, et tamen nec purputuo quirsrend simpliciter violenter, iv, 48. a.
Cessatio motus cœli potest aliquo modo dici impedimentum generationi- <l corruptionis, iv, 4«. b = vn, 69. a el inde.
G->afitc motu cœli, ebmenta manebunt incorrupta, iv, 4», a.
Ea quo· ex influxu corporum cœlcslium Hunt in corporibus inferioribus, non -uni violento, v, '468, a in fine, b.
Articulus Parisiens!· *Cenante molu <xrH, non ponet ignit ttuppam ubi appMttam comburere,— Errort* quomodo delici interpretari? vn. tl>, a-107, b.
Motu- cœli est causa generationis el corruptionis in rebus; quomodo? vn, 69. a.
Utrum motos cœli sit causa alicujus alteration! in inferioribus? vn, 99, b et inde-107, b et inde.
An, cesMiilc molu «oli, 'nrceste sit quod cessent sensatione.- aliorum sen-num a visu * vn, 108, a et inde.
G-x^mte motu cœli, non ce-obit motus cordis humani ; m-c u * in aliis animalibus, vn, 108, b.
Motus est cado ratio agendi, et non solum ut causa une *qua* non. vn. 110, a.

COGITATIO

Numen cogitationi non proprie dicitur de Deo, nec proprie competit Verbo Dei. Quomodo tamen intelhgilur Verbum eu»e cogitationem? n, 2tM). b-2fil, a.
Cogitationes anima qua» tempori non subjiciuntur, unde r-t quod tempore mensurantur? ill. 146, a-183. a.
Cogitationes ct dfirclionrs cordis nostri nullus angelus ex M>la naturali virtute sua distincte cl proprie cognoscere pole-i. m . 463. b –173, a = vt. 218, a.
Cogitatio cordi dupliciter potest cognosci. Hi. 463. b.
Cogitationes cordis angeli possunt cognoscere in «uis effectibus ct per accidens dupliciter. Hi, 465. a.
Cogitatio unius angeli non est ita cognoscibilis per alium sicut propria natura, m, 471, b et inde.
Actus voluntatis r>t magts occultus alteri a volente quam cogitatio, tu, 472, a.
Cogitatio unius, vrl affectio, non est de se pnesens intellectui alteri ab eo in quo est. HI, 473, a.
Quod cogitilio non possit ab alio cognosci es! ex debilitate intellecta . ct cx mmon cognite ipsius cogitationi m. 473, a cl b.
Cogitatione- non ponunt ab alio qnam a proprio intellectu cognosci, nisi uno ex srx modis quibus tantummodo potest operatio aliqua cognosci, III, 473. b.
Cogitatio angeli loqnenti movet intellectum angeli audientis per imperium voluntatis, anlccvdenter vel concotnilanlt r Ul. 490, b - 191 . i
Cogitatio angeli loquentis est eau«a sine «;ua non cognitionis sui in intellectu angeli audientis, m, 494. a.
Quomodo imputetur voluntati cogitatio morosa? iv, 216, a et I».

COCITATIVA

Cogitalire componit ct dividit intentiones individuales v, 131. h, el inde.
Quiddilas nd materiali in ipsa -ua particularitatc nt objectum cogitutlttc n. 212, b.

COGNITIO

Ad perfectam rationem cognitionis intellectiva tria requiruntur. I, 12. b.
In cognitlantin causa» univoca rl proportionata necessario ducit effectus cognitus. |, 18, b.
Non omni- cognitio meretur dici praclica ex quacurnqur relatione ad praxiin. r, 22. b.

Cognitio quantum ad *quid* n/, quid ' l, 121,b,et inde-139, b.
Cognitio *quia* fW, quid? I, 122. b.
Qui· furni mens Philosophi de cognitione «ubslontianifn separatarum a nobis in hac vita? i, 137, a –138, a ct b.
Varfa modus cognitionis. 11.349, b
Non est idem habero propriam cognitionem do ñ ct cognoscere illam in singulari, ti, 373, b.
Multiplex variatio accidere potest In cognifiotle fira. tam ex parte ipsius scienliæ, quam ex parle ;ar*tu quam etiam ex parte ipsius modi cognoscendi· n, 337. n et inde.
Duplex est cognitio veritatis : una per naturam, rl uli.i per gratiam; et hæc duplex est. ni. 290. b.
De novo cognitionem accqicn· contingit duplidlcr. m. 292, b
Cognitio rei lingularis, inquantum hujusmodi, nliquam perfectionem addit ad cognitionem quidditati m. 318, h.
Quænam est apud sanctum 3 hornam cognitio qua» vocatur ab .dii·» inliiitiva, ol ibstractha? III. »71, b - W6. b IV, 196. h.
Cognitio quam primus homo, in primo statu, habuit de Deo, emi allior quam illa quam communiter habet purus viator post peccatum. iv, 189, b.
In quo differat cognitio naturalis primi hnminis de Deo et nostra * iv, 191, b.
I trum quamlibet cognitionem atatradivam procedat aliqua intuiliva, ex qua illa deducatur? iv. 192, .i-IU3, b-195, a· 198, · et b.
Utrum cognitio certa ct evidens dc arlicmis fidei possit homini per virtutem Dei communicari' iv, HÜ, a-197, b et inde.
Quomodo distinguantur ab invicem cognitio intuiliva ct cognitio ulwtractiva Y iv, 196, a et b.
Distinctio cognitionis in abstracti vam et mtuitivarn æquiva- lK·l distinctioni cognitionis *quid eil,* et an ra/, et distinctioni In notitiam visionis ct simplicis intcdligcntiæ. iv, 196. b = n, 217. .. .i b.
Ad cognitioni m intuitivam. quæ requirantur' iv, 197, a.
l'trurn idem sit cognitio ac esse cognitum? v, 177, b- 191.
Qua· cognitio clara, et quæ ænigmatica ? v, 188, ut b.
Immediata rei cognitio, qua·? v, 188, a.
In omni cognitione secundum similitudinem, modus cognoscendi est secundum convenientiam similitudinis ad illud cujus est similitudo, v, 189, b.
Cognitio non potest esso sine esse cognito alicujus objecti, v. 101,·.
Cognitio matutina ct vespertina, quæ? v, 192, b et indi-198, .-2u2, a-227. b.
Nulla cognitio creata, est primo et directe cognitio sui. v. 191, α et b.
Ex nova cognitione alicujus effectus ex principio, arguitur perfectior cognitio principii, v, 219. a et b.
Vnd procedat defectus cognitionis alicujus rei? v, 225, a.
Imperfectio cognitioni seu inevidenlia, est do ratione fidei. non ex parte rei credita·, sed ex parte credentis. \, 328. a et inde-332, 1-376, a. et inde.
Cognitio potest dici tripliciter imperfecta, v. 332, a-370, a.
Cognitio perfected imperfecta de eodem, quomodo possint vel non possint «tare simul·.' v, 376, a et b-388, b.
Modus cognitionis esi secundum modum cognoscibilis, ct nulla naturalis cognitio est d»· objecto cujus natura excedit modum natura· cognoscentis, vn. 264. I».
Quomodo intciligatur verbum sanctorum quando dicunt quoti cognitio est similis rei cognite * vn. 227, a. ct inde.
D·· modo cognitioni animæ separata·, vn, 259. b, «q inde.

COGNITI M

Primo cognitum homini dupliciter potest accipi, i. 118, b.
Quid f* pnmo cognitum ab intellectu nostro? II, 188, a-374. a.
Quomodo cognitum est tn cognoscente, et econtra? n, 138, a.

I Irum primo cognitum ab intellectu nostro sit slngubre? *III,* 275, b <d inde-319, b et inde.

COGNOSCENS

Penes quid distinguatur cognoscens a non cognoscente? n 319. b
Qualis similitudo inter cognoscens ct cognitum exigatur7 n, 163. a=tn, 364, a —\, 188, ı·189. b.
MoVeri xil> objecto non est de ratione cognoscentis, inquantum est cognoscens. tn, 256, a.

COGNOSCEltE, COGNOSCI

Den non potest a nubis in via cognosci per ěntiain suam, l tn se. t. Uti. b
Dupliciter aliquid cognosci potest : in se scilicet, et in alio; d in aliu dupliciter. I, 121, a et b=Ji, IG2, u-387,a v, 188. b.
Deum in via cognoscere posumus v\ suis et in suis dfec(ibus, i. 122. a.
Dens potest in vi i immediate cognosci, ita quod cognitio viatoris attingit in ipsum, heel per media transeat. I, 122, b.
(loginIo de aliqim *quia ext,* facile est cognoscere *quid.* Quis seiptus ' I, 129, a-HO. b.
Deus cognoscit alia a se sicut in essentia sua vfea. n. 371. b.
Deus cognoscit res alios a se propria cognitione, id est, non solum in communi, sed etiam inquantum sunt ab invicem distincta·, n, 372, a.
Deus cognoscit res singulares, h , 372. b.
Illud quo tanquam instrumento aliquid cognoscitur, oportet case cognitum; secus de eo quo cognoscitur tanquam forma cognoscentis n, 371, b.
Relucere aliquid in intellectu, ct cognosci ab intellectu, distinguuntur secundum rationem, n. 380» b.
Quid e·»! cognosci in propria natura, ct quid per Verbum Dei ? n, 387, b.
Deus cognoscit enunliabilia et complexa, n. 395, b.
D modo quo Deus cognoscit futur.» contingentia, n, 148, b ct seq.
Posse cognoscere rem aliter quam est, contingit dupliciter, n. 408, b.
De modo quo cognoscitur infinitum, n, 561, a, bel inde = v. b.
Duratio cujusiilæl ;evit 'rni non potest proprie et perfecto cognosci ex sii.i propria ratione, sed ex comparatione ad eitiima cum. ut, 197, b.
Angeli non omnia cognoscunt per essentias suas, sed per species roniialurak-s ct concreatas. Iit, 255. a.
Tripliciter dicitur ;did cognosci, m. 256. a.
Varius est modus quo res cognosci potest. in«293, b.
Medium cognoscendi triplex : scilicet *iu qua, quo* , et sub *quo.* m» 300, I» v, 188, b-2(ki. .» · l b.
Cognoscere aliquid m aliquo, et cognoscere aliquid ex aliquo, quid? m, 310, a .^xvn,252, b, in tine.
Operatio non potest cognosci nisi altero sex modorum. Ili, 175. b.
Primus homo, m primo statu, Deum cognoscebat non solum per speciem imme<liate a Deo improsam, e per species a rebus creatis acceptas· IV. 191, a.
jiuinquodqu cognoscitur inquantum est actu. Quis sensus? IV, 192, b-197. ‹
Horno pol» t multas veritates cognoscere absque gratia habituali. IV, 283, a.
Anima Christi per nullam scientiam cognoscit omnia sdbilia. v. 208, b.
Anima Christi cognoscit in Verito mllnila secundum quid, licet non inliuita simpliciter, v, 210, b.
Nullus potest noviter elicere conclusionem de principio, quam prius non poterat elicere, niai perfectius pnm ipium cognoscat quam ante cognoverit, v, 226, a.

Quidquid non offertur in se, sed in alio, sicut rooclurio in principio, non semper videtur ab eo qui cognoscit illud m quo offertur, nisi comprehendat illud, v, 220, b-221. b.
Quisquis cognoscit majus, cognoscit minus, si utcumque prorsum et per se offeratur cognoscenti; m eus ri minus cognosci habeat m majori, v, 221, b
Non semper major ciUcaciu requiritur ad cognoscendam rem minorem quum majorem, v. 232, b rl indo.
Es quæ sunt lidci dicuntur cognosci in speculo ct amigmate. Qli .ie ' V . 3.MI, .i.
Per similitudines ſnferiori ordinis non possunt superiora rognoMi. Quis sensus? vn, 221, a-228, a, in line
Ad perfectionem intelloetualiMsubstanliiu perlinet ut omnium specierum ſiatura et virtutes et propria accidentia cognoscat. vn, 236, a.
Quod cognoscitur in alio, pertinet ad modum cugnoiccndi ejus in quo cognoscitur, vu, 219, a.

COGNOSCIBILE

Medium qtio aliquid est cognoscibile, dicitur ratio cognoscibilis. I. 19. b.
Substantia materialis est a nobis qulddítalive cognoscibilis, t. IU.a.
Ordo in cognoscibilibus. n, 319. b.

COGNOSCtTIX UM

Cognoscitivam potentiam nullus actus secundus proprie immutat, v. 181. b.
Aliqua» ćognosdliva potentia» possunt ex ſpccicbu pr.«·-ćunvepli alias sibi formare. V. 228, b.
Qualis sit proportio inter potentiam cognoseltivam et objectum naturaliter cognoscibile? vn, 206. a.
Utrum in cognoscitivis potentiis «it ponenda ſpecie aliqua, ąua sit distincta ab actibus talium potentiarum ? \ile2&· a, et inde-228, b. in line, et inde
In cognoscitiva potentia est duplex actus: unus non vitalis, ct altCl vitalis. VII, 229, a et b.

COM MENSI HAT10

Ex diversa commrnsurulione ad corpora causantur distinctio numeralis inter animas rationales et dndinttiu gradu· hi cis. I. 21. a = m, 218. b = iv, 339. b-3D0, a.
Eoi male principium individuations forma· est commensuralio talis formæ ad talem iiiuleriam. m , 239, a ct inde.
Itcspecliis cominensiiralionis anima» ad coipus proprium eri de formali ratione ſiuju animæ, inquantum h.vc. iit, 219, n.

COM MEN ΓATO It

I)e menti» Commentatoris est quod aliqua ăiĭae habeant causam sme ſiivori i, 169. a.
Quomodo intellignlur verbum Commentatoris (12 *Metaph* , comm. 44), quod inter primam causam et alias mtelhgenlias non ſ cuiim et c.iiKdnm'* i, 179. a m, 78, b.
Qualis est Mumdum Commentatorem divirio anima» in ſua potentias ' i. 213, * et ſinde
Conlra Commentatorem dicendum est in corio ſ m* ſven ct proprio materiam, qua» ſ ṗar corporis ćœlesti I, 292, i « t fode iv. 1. I».
Secundum Commentatorem, etiam in rtbUs creatis repentur absoluta ſiécessita t, 360, a-370, b.
Juxta (xmiiiient.ilorrm attnbuta divini non distinguuntur rvaliter. i, 372, a et inde.
Juxta mentem Commenlatoris, non solum voces, sed etiam res ad extra pr.rdicantur. i. 108. a. et inde.
Opimo Commentatoris ć, media «se composita ex contrariis. et r converso. 11, 119, b, et inde.
Secundum Commentatorem Ðeu i-4 cmum efficient ſieq ris cœlrslis. m, 78, a.
Commentator negat ſintrlhgrntu ć« foetas a Ileo, illo modo quo ponit Avicenna; et, secundum eum. non rst verum quod omne quod fit. itat ex contrario et per alleralionem. m, 78, b.
Si eundum Ćommentatorem in lolo tempotr continuo est idem *nunc,* m-u instant, secundum cs«enliam. sed plura m/nr, vel mulla instantia, ćrutidum rationem, ill, 178. b.
In qnonam >ensu loquitor Commentitor quando dicit impo'riLdr eoe aliquam rem non durare nixi per in·•tan» ' m, 181. b.
Secundum Commentatorem iniliridaatfo fit per materiam.

Commentator erravit in materis de intellectu pn-ribili m, 319, §
Quiil Mnliat Commentator de motore gravium «t levium? in, Ur2. i i I mde.
Quid senserit Comim nUlor de animatione corporum écrit·lilium? m, 189. a.
Non est recipienda auctoritas Commentatoris dicentis corpus cadette non · ſ· compositum ex materia H fornui. Quart· ' H. 12. a.
Secundum Commentatorem non enr dicitur tripliciter· iv,

Qua» fuerit opinio Ćommentatori de dimrnrionibu» interminatis; et ejus rrpnilalio. iv. 53, b-129, a, et inde-140, b-157, a, ct Inde.
Opimo Commentatoris relate id formam muti. iv. 37, a-V· a-SI, b
Contra Commentatorem »t opinio Aureoli, quod nullum accidens ſi* aliqua i¥alita m ć terminata. IV, ſ51 a
Dictum Commentatoris, ćilicvl quod ŏmne ṗarti· -mini non sunt aliud a tuto, qumnudo mti lhgilur ' ¥ 21, a rl b.

COMMUNE, COMMUNITAS

Nihil ſiilx commune prxdiomenta i, IX», b.
Ēn commune tripliciter, i, 113, Ir32l, b.
Estne commune Deo ct creaturis em, »iw nommaliter,rive pnrtidpiahter dicatur ? i, 392, a.
Commune» termini sua naturali suppositione suppommt conhiM» n, 43, b.
De multiplici communitate: rei ct ſiationis 11, 211, a-233. .
Cuiniiiiunitas ṗurv non ſ sicut communit u ğeneri wl sprciei, mxI sicut individui vagi, n. 111, b.
Quomodo natura qieriliCU in individuo habent coiniunnitatrm et quomodo nouMiſn 211, I».
Magi commune · ſ uno modo prius natur» quam minus commune, et alio modo ṗnstvriU» ill, 321), britlt ».
Primum secundum ſm»um ſimhcatnu ſiagi commune quam minus, vi, 213, a.

COMMUNICUHLE. COMMUNICATIO

Utrum cuiiininnicabdcs sint ṗatendi.» et ſiliatio 3 11.222, ' -233. t et b
Communicibilc dupliciter, tt.232. b.
Spir.ilio activa est ſiagi ćomiiiumealnli quam paternitas vel llliatlo. Quare ' ii . 2.12. b.
Eadem n» distincta solum -ivunditm rationem ſ coni·municabdis ct ſincommunicabili in ḑivini n, 313, a
Non ć ćommiinirabili divina ćſiti.i ad rnodum uuiver-*.»h m . 217.
Forma non pnm» communicatur composito quam materi i.»·, nec prima communicatio stare ṗh sine secunda, v, 82, b-83, b, ct inde.

COMPLACENTIA

Complacentia esi quies voluntatis. Quis sensus? *i*, 77, b.
Complacere in complacentia ultimi fini» dupliciter potest conlingrnr» I, 111, a.
Voluntas aliquando magis, aliquando minus habet complacentiam in ultimo fine. 1, 112, b.

COMPLEXUM

Objectum scientia» noriræ est quid incomplexum cx parte rri, et complexum cx parte nostri, r, AB, a.
Objectum fidei est complexum el incomplexum. I, 16, a =

Alio modo est necessitas simpliciter in complexis, el alio modo in incomplexis. t, 367, b in fine, el inde-370. b in fine-371, a.
Complexa et cnuntiabilia Deus cognoscit, if, ÎJ95, b.

COMPOSITIO

Utrum in divinis personis sil concedenda aliqua compositio, etiam secundum rationem? i, 156, b, et inde-162, a, et inde.
Nullam dicunt compositionem in Deo rationes diversas attributorum. t, 160, b.
Relatio non facit compositionem cum eo in quo est. it,3O2, b, tn fine, ct inde.
Compositio intellectu» non excedit terminos compositionis. Il, 3U5, a.
Tm compositiones sunt in angelo, lit, 225, b.
In ŝiib<LinIn spiritualibus est unica compositio actus ct potentia?, m corporalibus sero duplex, iv. 108, a.
Compositio duplex, v, 22, b, in fine-110, b.

COMPOSITUM

Ex unione aliquorum ad invicem non semper resultat tertium compositum. 1,235, b-325. b
I nde habeat compositum quod vere dicatur mixtum ' iv, 81, a
compositi est duplex, iv, 109, a.
Dc intellectu compositi substantialis csl *ctic* substantiale, iv, 115. a.
Cur materia dicatur inchoatio compositi ? cur formæ ? ct cur magis compositi quoin ſorm® iv. 122, a.
Compositum quid? et quid esse compositi? tv, 157, a.
Solum compositum habet per se paries, tv, 159, a.
Quid nobilius : forma, vel compositum? v, 22, a.
In homine est duplex compositum compositione r.r *hit.* v, 23,..
Ex unione forme ad materiam semper resultat compositum v. 71. b.
Forma non fit, sed compositum, v, 78. b.
Compositum accidentale, resultans ex substantia el accidente , non est essentia completa, v, 80, b.
Nec tale compositum est ens aut unum per se, ĕd per accidens. v. bt, b.
Ex quibus compositis resultat tertium quoddam, et cx quibus non? v, 110, b.
Id quoi proprie corrumpitur, est id quod est compositum ex materia el forma, vn, 44, a.

COMPREHENDERE, COMPREHENSIO

Cum comprehenditur natura, noccaso csl perfecte cogno- •cere omnem potentiam ejus naturalem, non aulem obedientblem. 1, 18, b-19, a.
Quid est comprehensio In beatitudine» secundum S. Thomam ' et in quonam sensu fruitio se habet ad amorem sicut Urio ad comprehensionem? i, 73. a.
lob nlio csl comprehensio ; quis ſ̌n»us 350, b.
Intellectus, cognoscens perfecte ct distincte aliquem effectum in Verbo, comprehendit Verbum ut est causa illius ęffectu non autem simpliciter, v, 218, b.
Impossibile csl quod aliquis intellectus creatus comprehendat Deum, v, 221), b, <it inde.
Utrum, si aliquis intellectus videret omnia in Deo, sequeretur quod comprehenderet Deum? VIJ, 235, α et b-238, !>-240,1», in fine, ct inde-250, a-255, a.
Cognita infinitate extensiva ďivina potentiæ, quantum ad rem, et non quantum ad nogatiunern solum, comprehendilur Deus. vil, 255, a et b.

CONCEPTIO

Tam prima quam secundii intentio ĕ conceptio intellectus, ii, 176, b.
Omne nomen significal immediate aliquam conceptionem, ii, 177, .i.
Utrum prima intentio sil principaliter objectum intellectus et non conceptio ĕjŭs n. 179, b. et inde-182, n el inde.
Ex qua habitudine ad aliud dicitur conceptio intellectus esse intentio? n . 182. a.
Conceptio rei intellect® est terminus actus intelligendi. Jl, 318. b.
De conceptione Beat® Maria» Virginis. An fuit immaculata vel non ? v, 26. n ct inde.
Festum conceptionis Beata» Mari® quomodo sit tolerandum? v, 37, b.
Responsiones ad auctoritates Sacra? Scriptura· ct Sanctorum, pro conceptione Beata» Virginis in originali, quomodo non sint valid®? v, 40, a.
Ad conceptionem prolis mater non concurrit nisi passive, v, 12. .. gl b.
In conceptione prolis invenitur triplex aclio. v, 42. n.
In conceptione Chrhti duplex est miraculum. v, 47, b.
Conceptio Christi habuit tria privilegia, v, 48. n.
In naturis ṗenitu diversis pote·»! fundari una ct communis conceptio intellectus dupliciter, v, 102, a.
(amceplio animæ quaslain repnescnlativa, quædam etiam f.icliva. vi, 157. b.

CONCEPTUS

Conceptus anima· tripliciter ſc habere potest ad rem per ipsum ĉrpata in. I, 133. a
Conceptus alii qui«l mldant ad conceptum entis? ct quomodo distinguantur ab eo ' |, 134, a-142. a cl h = iv, 379, b el inde.
Concept ŭ enti» est .il^ohitii». t, 134, u.
Conceptas reflexus, quamvis superior sil, continetur tamen sub Inferiori, t, 134, b, el inde.
Ens dicit nnurn conceptum ab omnibus inæqiialitor participatum. i, 133, b.
Conceptui communi Deo rt creaturis attributa, i, lit, a, el inde.
Conceptm» entis, communi» ad «lecein praulicamvnta et ad ṽu reale el rationis, quomodo esi rcnlis, et quomodo non? t, 113. b
Conceptum ģeneri prius quam differenti® cffonnal intellectus. Quare? I, 355, h.
Quæ sil diversitas inter conceptum generis el differenti®? ȣ56. b
Conceptus diffinitionis r»l una el simplex qualitas in intellectu, el n alilcr. licet -it multiplex in virtute, t, 100, b.
Aliquem conceptum pi nlicari de Deo quidditativc contingit dupliciter; et in quo sensu tlicilur aliquem conceptum c %m» quidditative communem Deo ct creaturis? i, 100, b, et inde.
Non ‹l·· conceptibus, s«d de robus, fit enuntiatio, n, 393, a.
Unde bubv H n » una quod possit fundaro plures concentus0 I iv. 90. I.

Immediatum objectum intellectioni roctm f fe sub conceptu, et non conceptus per se. v. 190, b.

CONCLUSIO

Theologia cat scientia conclusionum quæ sequuntur ex articulis fidei. I, 4. .i.
Utrum m quamcumquc conclusionem potest habitus scientia· perfectus, possit et imperfectus ejusdem rationis? i, 40, 141, 1 et b4i, b.
Conclusio et principium possunt cognosci seorsum, et utrumque simul, i, 43, a.
Non est idem scire conclusionem cl scire eam «se veram. Conclusio est nola propter principia. Quis sensus? i, 79, b.
Ad intelligendurn conclusionem demonstratam, non oporb l cognoscere de subjecto quid est, sed suflicil cognitio ejus in elfeclu. 1, 140, b.
Inlelligere principiorum el conclusionum non distinguuntur specie, m, 246, a.
Nullus potest noviter elicere conclusionem de principio, quam prius non poterat elicere, nisi perfectius cognoscat principium quam antea, v, 220, a.
Utrum de eadem conclusione possint esse simul m eodem habitus scientia· ct opinionis? v, 326, u-335, b.
Circa deductionem particularium conclusionum potest quis peccare errando, non aulem circi prima principia practice. v, 435, I».

CONCOR DIA

Quomodo concurrunt concordia, inutuitas et unio ad spirationem Spiritus sancti? u, .39, a.
Concordia, quid, el circa quæ? v, 356, a.

CONCRETUM

Quodlibet concretum substantiale significat distincte quidditatem vel essentiam, indistincte autem supposita illius natura·, i. 222, a.
In creaturis concretum ct abstractum prædicanlur de se invicem in formis generalibus, non autem semper in formis specialibus, i, 228, a.
Concretum el abstractum diversimode significant eamdem essentiam. 1,231, a.
In substantiis immaterialibus creatis, abstractum non prodicatur de concreto. 1,231, a.
Non eodem modo individuntur concretum et abstractum de genere substantiæ; nec est idem dc ratione utnusque. i. 231. b
Concretum habet aliquod extraneum, quod videlicet sit proter essentiam suam, i, 236, a-309, n.
Concretum singulare, et commune, de genere substantiæ, quomodo diversimode includunt accidentia? I, 236, h.
Concretum et abstractum non differunt solum grammaticaliter, sed etiam realiter, in multis. !, 325, a.
Uti concretis el abstractis nominibus in divinis, ipsis non projudlcat. n , 271, a-280, a.
Additio pronominum ad concreta trahit illa ad standum potius pro suppositis quam pro quidditate. v, 144, b, In fine - 115, a.
Concretum <lc genere accidentis, quomodo in suo significato includat subjectum? v, 307, a el b.

CONCUBINA

Habere concubinam est contra prima piwctpt legis naturo, vt, 529, a, in fine.

CONCUPISCENTIA

Amor concupiscentia', quid?!, 74, b
Amor concuptecentte et concupiscentia rcaliler distinguuntur, el habent dlverM objecta. I, 75,··
Concupiscenti dicitur dupliciter ; et quid utroque modo sumpta ? r, 75, a.
Concupiscenti multipliciter; ct quomodo peccatum originale dicitur concupiscentia? iv, 331, b.
Cur peccatum originale dicatur rnagu concupiscentia quam ignorantia? iv, 332, *
Concupiscenti habitualis dupliciter ; et quomodo utroque modo diversimode comparetur ad precatum originale et ad peccatum actuale? iv, 343, b, et inde.
Concupiscenda habitualia unde habeat rationem peccati quod dicitur originale ? iv, 345, b.
Duplex est amor : benevolentia? aalicet et concupiscentias v, 197, b-343. a.
Spes non eat amor cnncupiscmUn·, licet ad illum pertineat, v. 342, b-343, a.
Quid amatur amore concupiscentia·0 v.345, a.
Quælibet amicitia concupiscentiam includit, v, 356, b.
Contra concupiscentiam potest pnesUn remedium dupliciter. vi, 498, b.

CONCUPISCIBILIS

Concupiscibilis differt rcaliter ab ira bili, el ab æstimativa, quarn consequitur. I. 219, a.
In concupiscibili sunt subjective aliqua· virtutes morales; et secundum quid competit ipsi esse tale subjectum ? v, «9, a.
Justitia non potest esse subjective in concupiscibili, sed in voluntate, v, 396, a-404, a.

CONFESSIO, CONFESSOR, CONFESSUS. CONHTENS

Poenitentia, inquantum est sacramentum, prreipue in confessione perficitur, vi, 22, b.
Qui fletus accedit ad confessionem, non tenetur eam iterarr, sed solum Actionem confiteri, vi, 28, a-375, a-379, a et b.
Confessio, cum contritione ct satisfactione, «t proxima materia sacramenti poenitentia vi. 295, a et b.
Utrum sola confessio sil de essentia sacramenti pernitenti»? vi, 298, a-397, a et mde.
In quonam sensu confessio el absolutio sunt minus necessaria» ad pernitentium quam contritio et satisfactio? vi,
Confessio fecla sine contritione non valet, pro tempore quo fit, ad remissionem peccati quoad culpam vel pmnarn; tali autem confessio, recedente fictione, incipit «se fructuosa confitcnti. vi, 374, b, in flne-375, a.
Utrum in confessione imprimatur aliqua dispositio ad gratiam, seu aliqui ornatus, in anima confltenlis ° vi, 375, b, et inde-377, b, et inde.
Tribus modia intelligilur quod flete confessus non teneatur iterare confessionem, sed Actionem tantummodo confiteri, vi, 378, b. ct inde.
Fictio multiplex; ct quadam facit confessionem reiterabilem. vi, 379. a.
Qui flete confitetur, sine contritione, notum peccatum committit, pertinens ad genua sacrilegii, vi, 382, b.
Fictio in confessione non potest dici mendacium officiosum, sed perniciorum, vi, 383, b.
Utrum Acte confessus sit absolutus regulariter et in omni casu a praeopto Ecclesia» el Dei? vi, 384, b.
Confltcri cum contritione cordis, ct confiteri Actionem pnrhabitam in confessione, et non accedere cum Actione ad aliquod sacramentum, non est praeceptum Ecclesia sed Dei. vi, 385, s.
Dc ratione confessioni non est quod homo sil Deo per chariutcin unitus, sicut est de ratione contritionis ct satisfactionis, vi, 385, b.
Sacramentum confessionis nullum est sine attritione saltem, quam attritionem, si non sequatur contritio, saltem

poM absolutionem, erit quidem sacramentum. sed sine fructu, vi, 386. a.
Confessio debet sic em integra. ut horno confiteatur uni omni.· peccata ḋua habet in memoria· vi. 386, b.
Non est necessarium quod ĕontiicn semper absolvatur ab omnibus peccatis ĕonfessi per unum el cuindem; immo potest prr uniini ahsoM ab aliquibus et non ai» aliis, sed remittat at) illum qui absolvat a reliquis, vi. 387, a.
Etiamsi sacerdos non possit de omnibus precatis absolvere, tenrlur conlllen' omnia eidem confiteri, vi, 387, a.
Non omnes ĕircumstantia aggravantes sunl de necessitate confessionis; et qn;e >inl ⁑ M, 388, b. et inde.
Coafessiunem non est neci iterari nisi in quatuor Casita»- M. ,7?3. b.
Venialia non sunt dr necessitate confessionis, vı, 419, b,
Conft^sor debet celare peccata libi confessa. VI, 424, I»,
N<»n >ohim peccata r̈onfilrnli debet sacerdos celare, sed etiam alia sibi dicta, per quæ possent peccata confitenlis deprehendi. vi, 425. a.
Propter quodcnmque praeceptum Ecclesiæ, vel Prælali, non debet conferor revelare confessionem. vr, 425. a.
Potest «oiift ⁑or omnia revelare de voluntate confitenlis. vi. 425. !..
Confcwior tenetur celare peccata sibi confessa propter duo. w, 415. b.
Utrum cadat sub sigillo confessionis persona cum qua confitens conflictui so peeeaMc. Vi, 426, a, et inde-128, a, et inde.
Ratio sigilli confessionis non est quia pnrsuinihir quod Deus celet peccatum. M, 126, b-428, b.
Non <einpcr licet confessori loqui <le peiTMlis confitenlis, eliatn non referendo ad ipsum. vi, 426, b-429.a.
An confessori liceat prodere peccatum confitenlis qui coactus dat confessori licentium ul dicat peccatum mmihi in judi« io ? vi. 427, .i-431, b.
Quomodo diversimode dicantur aliqua cudere sub sigillo confessioni·» ' vi, 428. a, et inde.
Çdatio, wii occultatiu confessionis, est de natura sacramenti ṗumilentia triplici ratione. VI, 4-iO. a.
PraTi pium de ccluliono ĕonfessioni consequitur sacramentum pernitenti». vi, 430, a.
Confessor potest jui ire se nescire peccatum quod tantum limit tu confessione. m, 432, a, et inde.

CONFIRMARE

Ex duplici causa ImmI' confirmantur in bono, ili, 424. a.
De modo quo confirmantur in bono brail. Ill, 430, a et b.
Non ŏmni clara Dei visio confirma! in bono ili, 436, b.
Liberum arliitniirn pptôt confirmari in bono, vn, 131, a.

CONF1R MATIO

Aliquis non ⁑ictu recepit characterem confirmationis, qui tamen non recipit gratiam gratum facientem. vi. 77. b.
Fictio impedit effectum confirmaliônlN vi, 129, ai
I ii liom recedente, confirmatio stilim ultimum consequitur effertum, vi, 130, a.
⁑ola Episcopus potest propria potestate cl auctoritate dare -.urumenlum confirmationis. \l, 134, a.
Quisnam vslordii baptismi ad confirmationem ? VI. 134. a.
SimpbiX - ⁑cerdo ct non episcopus potest ev commissione ⁑diu Papa· dare confirmationem, vi, 134. I».
A quo fuerit institutum sacramentum confirmationis? vi, 139, b, el inde.

CONSCIENTIA

Conscientia proprie nominal actum, ct non potentiam aut habitum ; et pertinet ad intellectum el non ad voluntatem formaliUr. iv, 441. b, in tinc-442, u-445, a, el inde-448, b, ct inde.
Tria pertinent ad conscientiam : scilicet sciro an ocius «it factus vel non . investigare an actui» si faciendus vel non. examinare an actus sil recto foetus vel non. iv, 442, n, in fine, b.
Recta conscientia ligat et obligat simpliciter rl per «e, erronea vero solum secundum quid el per accidens, iv, 413. a.
Ulrum ex hoc quod conscientia dicitur *cum alio arienha* sufficienter probetur quod pertineat ad intellectum? iv. 445, a Γ.9, b.
Ulrum faciens contra conscientiam erroneam, vel secundum illam, possit non peccare? iv, 446 , b-452, b-453. a.
Utrum possit esse aliqua conscientia erronea quæ nullo modo liget ? iv, 147. a-453, a.
Habens majorem scientiam, habet et majorem conscientiam. Quis musiis ? iv. 448, b.
Licet agens contre conscientiam Iristclur, non tamen conscientia est tristitia, iv, 448, I».
Quomodo conscientia?, cum sit netus, poMinl attribui actus, puta redarguere, accusare, etc.? iv. 448, b. in lin«'.
Conscientia diffinitiones, iv, 449, I».
Nullus actus attributus ĕonscientia , proprie pertinet ad voluntatem: el quid sit remorsus ĕonscientia·' iv, 149, b.
(Zonlr.i judicium conscientitr potest quis agere dupliciter; contra tamen actualem conscientiam universalem et particularem simul nullus potest agere, iv, 150, a.
Peccans ex malitia, quomodo sc habeat ad conscientiam? IV, 450, b.
Quilibet tenetur defwnere conscienliain erroneam. IV. 151, a.
Aliquis potest teneri ad illicitum, ĕd per accidens, iv, ⁑ , I<.
Veia notitia tollit obligationem con«cien1i:e vrromuc. iv, 451, b.
Per quem modum ilicatur conscientia ligare? iv. 451, b. in line, ct inde.
Ligatio conscientia· dicitur obligatio, n, 452, I».
In luereliris ronscieiitin non remurmurat eorum infidelitati. El quare? v, 4.46, n.
Opinio quomodo conscientia crionea obliget. VI, 70, I», el inde.
An conscientia excusat ⁑ vi, 71. h.
In sua rl uliena conscientia fpiililnd poterit legere, in ⁑di» ultimi judicii, omnia merita propria el aliena, vn, 123, b.

CONSECRATIO

Verba consecrationis, in «aeramento EiieharMiæ, ad quam dispositionem attingant, el ḋuomodo· vi, 26, b.
Forma consccnitinnis panis, in Eucharistia, pr.ecise consistit in his verbis: *lh/c eat corpus incitui,* vi, 116, b-119, b, el indc-156. I», el inde.
In Eucharistia tam consecratio ⁑materia quam usus materia· consecrata exprimuntur per verba Domini, vi, 147, .i.
In consecratione panis, locutio quam profert sacerdos, *Hoc eat corpus ineuntt* esi vera, vi. 147, I».
D< convenienti et completa forma consecrationis sanguinis Christi, vi, 148. ⁑5I, a, ct inde-l6l,a, ct indo.
In verbis consecrationis panis, quomodo el pro quo sup· ponal Aoe· vi, 158. u.
In forma consecrationis, pronomen *hoc* non demonstrat accidentia, sed substaniiam sub eis contentam. VI, 160, a.
Cur in consecratione corporis non dicilur *tpiod pro vnhii trtulrlur,* sicut in consecratione sanguinis dicitur *tjumt pro ttobb t'Hundetur'f* vi, 161, b, in fine-162. a.
Si Mila verba consecrationis proferat sacerdos, eum intentione consecrandi, conficit Eucharistiam, vi, 163, b.

Po consecrationem, hi Eucharist!·, Mil«Manlia panl et vinl non remanent. vi, 220, h-223, I», in fine, el inde-231. b. in line, · t mile.
In Euch.ii istia. |K>st concentionem, non ante, accidentis «uni composita ex ease el </uod r<f. VI, 265, a.
Non Minul profcrunU verba consecrationis po-Minl simul consecrare. VI, 287, a.
Cur in extrema unctione, cl in plunlm alii -urramrnlh, exigatur consecratio malerm· * vi, 153, b.
Non omni consecratio quæ homini adhibetur, <··1 sacramentum. vı , 478, a.
Non oιηηκ consecratio in qua gratia confertur ·. open operatu, est vere el proprie sacramentum. VI, 184. a.
An in consecrationibua virginum, regum, ct m aliis benedictionibus, conferatur gratia? vı, 1K4, a.
Solemnibis voti habet «iliquaui spiritualem consecrationem, vi, 532, a.

CONSENSUS

Consensus est actus voluntatis, i, 89, b.
Consensui non est in brutis, i, 89, b.
Consensus est in sola voluntate, ut includit rationem superiorem vel inferiorem, I, K9, b-90, a.
Consensus nullo modo est do ultimo fine, m<l rorum duntaxat quæ sunt ad finem. I, 90, ,i.
Electio quandoque differt realiter a consensu. quandoque solum ratione, i, 90, I».
Consensum pr.eccdil consilium, electionem pra cedit consensus, imperium praecedit electio, et usum pnrcrdit imperium. i. 90, b, el indo.
Utruin consensu dicat applicationem motus appetitivi ad determinationem consilii? i,92, h-9i, b.
Omnis consensus sequitur judicium rationis, sive irct.r. sive erronea i, 95. a.

CONSERVATIO

Ulnim conservari el creari differant; et quomodo ııı, I. a-12, a. in line.
In quo differrent conservatio ct creatio, m mundus est ab •demo? m. 13, a.
Conservatio activa Dei. quid? el quomodo distinguitur a creatione activa? m, 28, b, el inde-88, a, ct inde.
Nullum ens aliud a Deo potr conservari sim Deo conservante. iti, 28, b, in finc-45, b, in tine, el inde-79. b.
Utrum conservatio sil reallter distincta a re conservata * m, 35. b 56, a ct b.
De conservatione activa et passiva. 111,56, a.
Nulla creatura, proprie loquendo, conservat aliquam substantiam. Ill, 69, a.
Deus per so soliim conservai in e,* generat veru ct corrumpit mediante activo naturali. Ill, 79, b.
Potostne Deus conservare subjectum sine propria passione? IV. 23, b, in fine, ct imb <12 b.

CONSILIUM

Consilium præcedit consensum, i, 90, b, m (ine-91 · a.
Consilium quid? I. 91, a in flue, ct b.
Electio non sequitur ad omne consilium, v, 430, a
Non est universaliter verum quod consilium de uno aclu revocante alium, tollat nccessitlituin illius alterius vi, 73, b.

CONSTITUENS

Non omne constituens aliquid distinguitur rvalilcr ab Illo, n, 83, l>.
Non omne constituens est causa constituti, ul in divini». n,223, b.

CONSTITUTIO

Dc multipli» i rmi-tit»itionr et modo const›tuendi.ir. 223, b-224, a.
Ulnim constitutio dlvmæ pm·» non sit iniell»..· tvh per modum effectu· formal» , d per rnodom cojomUm resultanti- ' π. 224. a et ind«
Unum ex plunbu» conatitai, tnpliatrr. v, 10 I».

CONSUETUDO

Consuetudo est qua «liera natura, v. 391 I».
Eιιdo Eτ<1» -·.Γ perfertur «ueforiiafi -.»mtonjH· Doctorum. vi, 11$. a.

CONTACTUS

De contactu per quem substantia ini» Ib-t Iodi» pote-t uniri corpori, it. 435, b, el ir.de su, 210, a el b.
Coutacto proprie, et met iphoricr, quid ni. 12», a.
Contactu virtuti», quid? Ul. 133. a.
Quid de ration» contactu * vi. 17.1. a.
Non quilibet contactus Oiri-n dedit tirtul· rn «cramcnU-Jein rui lacti». VI, 463, a.
Contactu virtutis est ratio angelo, et animæ w-poratr exsistendi in Joco, vn, 116. a.

CONTEMPTUS

Qualis contemptu coniranatur prof,^·iom? vi, .'»38, a et b.

CONTINENTIA, C0NT1NEHE

Non omne perfectin' contint»! lirtuaht^r td quod e imperf<vtiu<. n, 361, a.
Continentia qua angelus qui · -i m loco, dicilur continere lorum, quid '* III, 1331 b.
Continentia virtu di in mixto e duplex, iv. 78, b,et inde.
Continentia virtnali ct formatis mul, nobilior quam virtuah tantum, vel foniulis tantum. IV, 24, a, in fine.
Utnim Papa pos-il votum olcmnc continentiae rvlavare * vi, 520. a. et üidr-532, a, ct inde.
An continentia »il bona non solum ex ordine ad aliud, sed etiam cuudutn se ? vi, 534, a.
Utuin conlinentiu non prtr acciden d per <c annexum e ri qui ndigioni consecratur, vi. 576, a.
Aliquid poles! aliqua continere dupliciter : alicct dh isim. ct unite, vn, 250, b.

CONTINGENS

Differrnlia inter effectum contingentem ct necOMarium débet sumi ex parte cau proximx. H, H2. a.
IJcvt in Deo sil mera ircosila adu» tamen ditio» voluntati» contingente habitudines fatal ad objecta cundaria. n, 444, b.
Qiu m prima, aul ejus actio, nullo modo debet dici contingens. ii, 446, u.
Si cau-i o contingens, oportet et ejus effectum es contingentem. d non necessario e converso, tl, i 16, a . t b. 451. .i.
Contingens ut futurum non potest infalhbilitcr cognosci mx| secundum quod est in praesenti. II, 447. b, ct inde-453, b- MX a ct b.
Contingens, in quo differt a necessario? n, 150, b.
Propositio dc futuro contingenti, quod futurum Deus scit, cr I uno modo necesona, ct alio modo non. it, 452. b.
Ulrum futurum contingens, consideratum prout est in sua actuali exsistcutia, sit necessarium? n. 455, a, ct indo-167, b, el inde.

Utrum aliqua propo-itio singularis dc futuro contingenti sit vera vel falsa? n, 457, a, in fine, b-470, a, ct inde.
Dc futuris conlingenlibu- non ℓ* determinata ℣eritu· Quis sensu»? », 471, a.
Propositio contingens absolute pote-t es»e necessaria ex suppositione, n, 471. b.
Contingens super quod transit actus divin.T cognitioni», non ℓ absolute necessarium. n. 187, a.
Rebus contingentibus nullam necessitatem imponit divina providentia, ll, 187. b.
Contingens dupliciter, ul in -e, et ut in cauris; et res qua· nullum eue habent. po-xunt dici contingentes ll, 587, a.
Quomodo intelligitur quod contingens aequaliter non invenitur niai in potentiis passivis? iv, 208, 222 b-229, a et b.
Nullus effectus ℓ contingent respectu ℭausa secunda. In quo sensu? iv, 251, a, in fine.
Dc futuris contingentibus potest haberi infallibilis assensus per notitiam en atam, v, 200 b.

CONTINGENTER, CONTINGENTIA

Voluntas aliquos actus producit naturaliter, et aliquos libere contingenter 1, 268, b.
Contingentia non oritur in rebus propter causas secundas. Et si opporiluin videatur sentire sancitis Thomas, quomodo esi ℑntclligendu II. 439, b-445, b, ct inde-446, b. in fine.
Radix ℭontingenté est divina voluntas, n . 410. n.
Prima radix contingontiæ in creaturis -ccundum rrrn ct secundum rationem est divinus intellectu» cl divina -cientia. n, 440, b, in flnc-441. a.
Nullo» effectus evenit contingenter a priira causa isto modo quod po-sil ordinem ejus exire, sicut scilicet potest exire ordinem cujiiscumque causæ ℌecundo ii, 441. b.
Utrum contingentia rerum ponat mutabilitatem in scientia Dei? n. 450, b-469, a.
Contingentia scientia Dei, quantum ad habitudines , quid «it, et rui luhmrval? n, 460. b, in fine, el inde.
Multa contingenter eveniunt, non ob-tante divina providentia, pnesdentia et pnedesti natione. Quis sensus ? ll, 495, a et inde.
In duplex votitum tendit voluntas: in unum necessario, in aliud contingenter, vu, 193, a, el inde.

CONTINUATIO

Ulrum continuatio differat a productione? m, 42, a-69, a.
Virtuali» continuatio attentionis sufficit ad meritum actus exterioris, tv, 244. b.

CONTINUITAS

Continuitas non est de ratione temporis. II, 10, a.
Id quod addit unitas de genere quantitatis super rem ℚua dicitur una, non est forma continuitatis, II, 186, b-187, a.
Mobile infinitatem locorum mediorum non consumit nisi prr continuitatem motus, ill, 382, a.
Continuitas attenditur penes prius et posterius *ubi* divisibl· lis, non autem ubi indivisibilis, et penes divisionem loci tel spatii acquisiti vel deperditi, m, 408, b.
Unitas est forma continuitatis, juxta Hcnricum de Gandavo et Bemardum de Gannato. IV, 146, b.

CONTINUUM. CONTINUUS

Motus localis ℵolu pole«t esse continuus, ii. 134, b-141, b.
Utrurn inten-io formarum flat per rnotum continuum? n, 138, a, el inde-141. b, et inde.
Alleratio non potest esse motus continuus, ıı, 141, b.
Licet motus localis luminosi sil continuus, tamen illumina-tio non est continua, u, 143. a in fine, b.
Dispositio ad intensionem forma· potest fieri continue, non autem ip-.i intensio forma. II, Hi, a.
Divisio continui rstne evacuata in prospectu divini Inlelle-clu»? ll, 376, a-381. b-iQV», a.
Quælibcl par» continui m divino intellectu est divisibilis et indivisibilis. Et quomodo? II, 385, a in fine, b = v,227,ad b.
Quomodo continuum dicatur habere partes in potentia? II, 555, a.
Quamlibet partern continui ab aliis separatum, non tamen omnes collective, Dens conservare potest n, 555, b.
Deus non potest continuare divisionem partium proportionalium continui secundum divisionem partium proportionalium temporis, n, 556. b,
In loto tempore continuo est idem Instans secundum os--entiain, ℳ plura instantia secundum rationem, ill, !47, a, et ℍ8, a ct b.
Tcmpu- est continuum, el, secundum Albcrlum, principalius e-l continuum quam discretum, m, 151, a et I>-176. a.
Prima divisio quantitatis est in continuam et discretam, m, 174, a.
Instantia ℓempori continui el discreti sunt Improportions· bilia. m, 360, a.
Motus continuus non est nisi per medium. m,381, I·.
Omnis mutatio instantané;» est terminus motus continui, m, 382, b.
Ex hoc quod augebis, cum rit iinpartibilis, movetur, non sequitur quod continuum aliquod ex indivisibilibus componatur. m, 405. b.
Ad omnem fortnam suscipientem magis cl minus, est motus continuus, iv. 52. a el b.
Ad motum unum el continuum, quid? iv, 87, n = vil t 25, b, ct inde.

CONTRADICTIO, CONTRADICTORIUM

Contradictio est maxima oppositionum, el omnes aliæ oppositiones addunt ad cam. i, 154. b, in fine.
Distinctio rationis tollit contradictionem. cl maxime in divinis, i. 156, a-397, a cl b = ll, 342, n in fine, b-345, b.
Contradictio tam inter complexa quam inter incomplexa est habitudo rationis ; el nulli convenit formaliter prtnler opus intellectus, secus fundamentaliter. 1, 159, a.
Contradictioc«t realis oppositio. Quis sensus? i, 161, b.
Quæ rationis distinctio sufficit ad hoc quod contradictoria de taliter distinctis pnvdicentur? i, 253, b.
In quocumque signo contradictoria conveniunt aliquibus, in eodem sunt multa el distincta. Quis sensus? i, 39), b.
Improprie dicitur quod contradictoria conveniant aliquibus, circumscripta omni operatione intellectus, i, 392, b.
Potentia contradictionis potest esse dupliciter in aliquo, n, 469, a.
Ulrum aliquid creari implied contradictionem? Ill, 42, b, ct inde 69, b et inde.
Id quod implicat contradictionem, nec est ens, nec non ens. m. 98, b.
Duo contradictoria possunt esse simul vera in nunc ævi, secus in nunc temporis, m, 193, a.
Eadem est potentia contradictoriorum. Quis sensus? iv, 10. b.
Inter oppositionis genera primum est contradictionis.v,388, a.
Idem *ubi* respicere diversos terminos, implicat contradictionem. vi, 174, b.
Omni» potentia contradictioni» est ad opposita. Quis sensu? vi. 268, b, in fine-269, a.
Quæ sint, d quomodo exponantur conditiones requisitio ad contradictionem? cl an duro singulares habentes omnes Istas conditiones, excepta eadem intentione proferentis, I sint ℭontradictoria vi, 433, a et b.

Quu ℭontradictione claudat hoc, quod successiva eadem numero reparentur? vif, 7, a-IO, b-25, i el inde.

CONTRAHERE

Contrahere, seu contractio, dupliciter inlelllgitor, l, <50.
Contrahere cl contrahi non inierunt n.ilcm distinctionem inter illa quibus conveniunt, i, 355, n.

CONTRAHIETAS, CONTRARIUM

Non ex eodem provenit cunlmrielae el impos «ibilito corxsialendi formarum contrariarum, t, 40, h.
Proprium est substantia' secundum «ui mutationem ease susceptivum contrariorum, i, 199, b-2U, a.
Ulrum contraria in artu completo ct quieto, et non solum in fieri, possint simul esse? n, 103. b-120, a.
Unde procédai impossibilitas exsistendi contrariorum in eodem subjecto in gradibus intensis? n, 117, a, ct mdr-118, b.
Liret duo contraria possint se compati m eodem subjecto secundum medium ℌua latitudinis, non tarnen secundum gradus .equales superius vel inferius, n, 119, a rt b.
Media sunt composita rx contrariis, secundum Commentatorem, vt e converso, n. 119, b, ct inde.
Quomodo dicantur contraria este ad invicem permixta vel impermixta, seu unum alteri permisceri vel non permisceri; el quid hujusmodi impermixtlo importet · n, 120, b, et inde.
Accessus ct recessus a contrario possunt ad invicem dupliciter comparari, it, 121, a.
Quod omne quod fit, fiat ex contrario, non est verum, secundum Commentatorem, m, 78. b.
Contraria possunt causari abeo quoti est idem numero, sed multiplex in virtute, iv, 97, b, in flm .
Accidens est susceptibile contrariorum eo modo quo potest esse subjectum accidentis, iv, 143, b.
Quomodo quantitas sit susceptiva contrariorum? iv, 144, a.
Quomodo ad productionem contrariorum in eodem passo possit concurrere aliqua causa naturalis? iv, 210. a.
Utrum mixlurn ex contrariis rx hoc sit naturaliter corruptibile quod contraria in eo agant ad invicem? rv, 332, b. el inde-338, a, et Inde.
Dum qualitates contrarias, el essentialiter distincta, possunt esse in eodem subjecto, iv, 338, a.
Ex qualitatibus contrariis m inixto fit una qualitas media, iv, 338. b.
Prima contrarietas est privatio et habitus. Quis sensus ? Et alia contraria dicuntur secundum privationem rt lubitum diversimode, v, 387, b.
Eadem contraria possunt osse contraria mediata ^impliciter, ct immediata secundum tempus. VI, 59, a.

CONTRITIO

Contritus non consequitur gratiam nisi viriute aeramenti, quod habet in proposito. VI, 22, a.
Contritio pertinet ad sacramentum ℘ernitentia , el ut dispositio pnrvia, et ut pars; et ul précédons confessionem potest etiam dici pars sacramenti. vi, 301, a.
Contritio potest accipi tripliciter; et quæ sufficiat ad peccati venialis remissionem? M, 316. a, in fine, b.
Contritio quid 9 VI, 347 , b.
In contritione est duplex dolor de peccato, vt,353, a = vn, 106, b. in fine.
Contritio et satisfactio sunt magis neceesarta ad pœnltentinm quam confessio cl absolutio. Quis sensus? vi. 355, b.
Contritio est pars formati sacramenti pnmilcnti.r, non autem informis, vi, 356, a.
Contritus tenetur in generali velle magis pati quamcumque ptrnam quam peccare; non tamen tenetor in speciali descendere ad pœnarn inferni, aut ad'iham. τι, 356. b.
Quilil»et ℭontrito magis dolet, et majorem dhphcrnliam habet de peccato inquantum est offensj Dei, quam de eodem Inquantum est nocivum «ibiipu, etiam st lute eawnt idem résilier. n, 357, b-368. a.
Si dent contritio, confessio non valet, pro Irmporr quo fit, ad remisaionrm peccati, vi, 374, b, in fine.
In contritione tria sunt consideranda, τι, 424, a.
Actui contritioni», qui deleat peccatum veniale, potest esse in puryatnno, ard improprie, n. 424. a et b.
Contntio, inquantum pars sacramenti, et inquantum artus virtutis, rat causa remission»» peccatorum vi. 441. a.
Contritio ct ornatui potiunt »imul concurrere ad primam rem sacramenti ℘ernitenti vi, 441, b, in flne-H2, a.

CONVERSIO, CONVERTENTIA, CONVERTIBILITAS

Differentia adest inter convertibilitatem ct convertentiam, n, 347, a.
Quis est terminus per se conversionis panis in Eucharistia? iv. 99, a et b = M. IJW. b tt mde-212. i-
Converti essentialiter cum alio contingit dupliciter, ir,
In conversione panis in corpus Christi non dator ultimum instans esse panis. s»-d primum non ease. vt, 30. a.
Conversio panis in corpus Christi non debuit per verba forma? significari ut in tkri, ani ul in facto esse. vt, 147, a.
Conversio non est ratio ℻formali quod corpus Christi sit in b0C loco. vi. 173, a-liU. a.
Difficilius est accidens converti in accidens, quam substantiam in substantiam, vi, 179. a.
Conversio panis et vini in corpus et sanguinem Christi non est formalis» n, 222, b.
Conversio panis et vini m corpus ct sanguinem Cbnsti differt ab aliis conversionibus naturalibus in quatuor, vi.
Ulrum convenio panis in Eucharistia lanium dispositive concurrat ad hoc quod corpus Chriiti sit in altan? vi, 228. b. el mde-243, a, cl inde.
Convenientia et differentia inter conversionem alimenti in alitum, cl conversionem panis in corpus Christi, vi,

CORPORALE, CORPUS

A corpore dependet individuatio anima rationalis. Quomodo? t. 290, b =χ lit, 248, a et inde = iv, 369, a.
Corpus quod movetur, habet semper alum el aliam relationem ℘distanti ad corpus quir^cens a quo elongatur. Π, 397, b.
Corporale agens minus perfecte suum mobile tangit, et ei adest, quam incorporeum n, 4Λ5, a.
Non implicat contradictionem, sed per Dei potentum fleri potest, ut sint simul duo corpora in eodem loco, Il, 519, b = vn, 76. a in fine, b.
Non omne corpus quod fit, necessario fit m loco. Ul, 78. a in flne.
Nullum corpus pote<t se toto agere, nt, b.
Substantia spiritualis potest dupliciter dare corpori suum me. m, 120, b.
Coquis, ex conjunctione ad substantiam separatam, percipit aliquid de ejus virtute. Quomodo* 111, 133, b.
Coquis est finitum superficie sua intrinseca, h i. 139. a.
Corpus glonosum in ctrlo, quomodo sit in loco? m, 141, a, circa finem.
In corpore obsesso possuntne esae simul plurvs da·mones; et quomodo? m, 143, b.
Ad corpus non comparantur secundum eamdem habitudinem causa? diabolus et anima, nt. 144, a.

Nullum ĕorpii est mensura, nisi per motum. ni, 178, a.
Non potent ahquod corpus seipsum movere localiter ut proprie ct per m· movens ct motam. m, 379. a.
Corpus gloriosum non eget loco, m, 414, a.
Poteslne corpus moveri in instanti? lit, 418, 1420. a.
Impossibile ‹ 4 quod aliquod corpus habeat ƀart·· ejusdem rationis, nisi habeat partus diversarum rationum, iv, 9, b.
Fictio est quod aliqua forma subsistens det aibiipsi corpon-itatem, et quod corpus plnsicum habeat formam non in materia IV. 12. b.
Quantitas consequitur per se corpus ut sic. iv. 20, a 38, b \i. I9n. »193, b.
Materis ĸ per se primo disposita ad formam corporvilatis. II. 21, I».
Nullum corpus agit nisi per motum, iv, 41. b.
Corporis actio est duplex, iv, 42, a = vi, 10, a.
Omne» motus naturales corporum inferiorum, convenientes cis ut corpora sunt, reducuntur sicut in causam in motum corporum codestlum. iv, 42. b — vi, 51, a.
Ordo, tun in activitate quam in actualltatc, corporum inferiorum .id superiora, ot corporum absoluto ad spirituales substantias» iv, 42, b. et inde.
An m ali» corpora agat cadum empyrcum; et quomodo? ıv, H. b-47, 1
Utrum in homine sit forma corporeitatis prater animam intellectivam? iv. 59, b, et hide-90, b , ct indo.
Cur quatuor corpora simplicia inter cælcr.i dicantur elementa? iv, 81. b.
Corpus Christi vivum ot mortuum, fuit simpliciter, id est, absolute loquendo, idem numero; non autem simpliciter, id est, omnino seu totaliter, iv, 92. b-93, a = v, 278, .·, ct inde · vi, 186, b.
Corpus Christi mortuum, fuit pars ĕssentiali natune humaητ in Christo per synecdochen, iv, 92, b.
Cur magis dicantur haberi corpora sanc'orum, dum habentur eorum cadavera vel o m, quam si ex eis haberetur vermis vel ignis? iv, 92, b.
Quare magis cadaver hominis dicitur corpus hominis, quam ignis generatus ex aero corpus aeris? iv, 96, b.
Quare proprium corpus magis dicatur corpus meum , vel sulistantia mea, quam animal meum ? iv, 96, b.
Quare corpus Christi non fuit putrefactum post mortem? n. 97. .i
Quid per mj claudatur sub significatione ĉorpori· cum in forma Eucharistico dicitur : *Hoc til corpus weuni ?* iv. 99. I».
Inter corpus vivum ct cadaver non est slatim dissimilitudo. Quare ' iv, 190. ».
Corpus et anima non se habent proprie ul materia ‹·! form.». »cd solum secundum quamdam similitudinem, iv, IRI , a.
Quomodo corpus possit dici materia animæ, cujus tamen anima secundum aliam rationem est pars ? iv. 101, a ct b.
In conoralibus substantiis duplex c^t compositio actus et potentia», tv, 108. a.
Corporei! is de genere substanti» potest esse sine corporettate dc grnen· quantitatis; et talo corpus esset aliquo modo spirituale· ıv. 118. b.
Ad esse corpus, quid? iv, 153, b.
Trii corpora sunt simul, et tamen plura corpora simul esse non possunt, iv. 153, b.
Corpus fit ex non corpore; quis sensus? IV. 156, b.
Corpus mathematicum est divisibile in infinitum, non autem naturale; et quid utrumque? iv, 161, b-162, a.
Non quælibet pars corporis divisa potest per »·» exsistere. b 167. a ct b.
Corporis integritas requisita ad virginitatem est triplex, iv, 176. a, m flne. b-
Quomodo corpus et anima in se invicem influunt? v, 250, a.
Utrum idem corpus esse in diversis locis implied contradictionem? vi, 168, a. el inde-170. b-174, a et inde-181(a.
Non deerunt corpori glorioso naturalia accidentia, ut calidum, frigidum, et hujusmodi, vi, 177, b.
Corpori potest uniri substantia spiritualis per contactum virtutis, vi, 219, a vt b.
Ulrum unio animæ ad corpus sit quid positivum? vn, 35, a-48. b.
Corpora sancioh i in, post resurrectionem, erunt passibilia, passione communiter dicta, proiit omnis receptio dicitur pj«sio ; non tamen erunt passibilia, passione proprie dicta, quæ est motus prætar naturam, vel abjectio alicujus convenientis, vel receptio ǎllcnju disconvenientis; et hæc eorum impassibilitai» proveniet ex pleno dominio animæ super coipus, vn. 62, a.
Ulrum corporis gloriosi impossibilitas proveniat ex cenatione motus cœli? vn, 63. b-68, a ct inde.
Utrum corporis gloriosi impossibilitas sil propter aliquam formam ei inhirrentem? vn, 64, η·66, I», el inde-71, o ct h-72, a.
Duobus modis corpus corruptibile potest fleri incorruptibile, vn, 68, .i in line, b.
D«‘ possibilitate et afflictione corporum damnatorum. ct quare ab igne non consumentur? vn, 68. b. et inde-96. a.
Corpora beatorum erunt subtilia propter plenum dominium .minue supra corpus, ut ipbum perfecte informat, ct propter aliquam formam ci inhærentem, quæ dicitur do·» subtilitatis, vn, 73, b.
Differentia inter subjectionem corporis gloriosi et corporis Ad» ad animam, vn, 74, b.
Corpus gloriosum non habet ratione suæ subtilitatis quod possit simul esse cum alio corpore, vn, 75, a.
Quid prohibeat corpus ne sil simul cum alio corpore in eodem loco? vn, 75, b, ct indc-92, b.
Ulrum corpus ignis sit in eodem loro cum ferro ignito, et similiter panis vino infusus cum ipso vino? vn, 77, b-84, b-85,a.
Unum corpus gloriosum nunquam erit simul cum alio corpore glorioso, vn, 81, b.
Corpora Sanctorum transeunt per sphaeras caticstes sino carum divisione. VU, 89. a-91, a.
Corpus humanum, post resurrectionem, non est transmu-t.ibile de forma in formam, vn, 96, a.
Si corpora beatorum transirent per ignem, immutarentur quidem secundum lactum, sicut el corpori damnatorum; non tamen affligerentur sicut illa, vn, 104, b.
In corporibus gloriosis erit tantuin irnmiilalio sensuum spiritualis. vn. 105, b.el inde.
Sensibilia activa non potuissent naturaliter immutare corpora humana in statu innocenti», vn, 106, a.
Corporis corruptibilis el incorruptibilis per naturam non potesl esse una el eadem materia, vn, 132, b, in fliie-133, a.
Corpus csl propter animam, et non econtra. VII, 276, b, el inde.
Implicat contradictionem quod corpus transferatur do loco in locum, non transeundo per medium. vn,279. a.

CORRUPTIBILE

Corruptibile et incorruptibile non communicant in aliquo genere, i, 354, a.
Non omne incorruptibile potesl per m* esse sine corruptibili. iv. 22, b. in I30. b. in llnc-31, a.
Elementa non >unl corruptibilia sicut mixta ; attamen non possunt dici simpliciter incoiru) «ibilia. iv. 49, a.
Ulrum mulum ex contrariis ex hoc sil naturaliter coi rùptlle, quod contraria in eo agant ad invicem ? iv, 332. b, el inde-338, a, el inde.
Unde dicatur res esse corruptibilis? vn, 38, a ct b43, a el b, el inde.

CORRUPTIO

Qu» eadem generatione generantur primo, vel eadem corruptione corrumpuntur, sunt idem. Quis sensu·? i, 315, b-322, a.
Generatio el corruptio accipiuntur dupliciter, i, 366, a = m, 187, a.
Non est simul generatio temporis el ejus corruptio. Ill, 187, a.
Corruptio mdiviribililer durantium immediate succedit eorum generationi, m, 409, l>.
An in corruptione substanti® corporo® necessario corrumpatur el quantitas? iv, 25, a, ct inde-34. b, ct inde.
Qualitas symbola corrumpitur ad corruptionem subjecti, iv, 36, b.
Generatio ct corruptio non possunt esse motus continuus, iv, 52, b.
Quomodo differt resolutio mixti a corruptione? IV, 79. b.
An corruptionem el generationem distinguat Pliilo'ophu a mixtione? IV, 81, a.
Corruptio corporis in morte, dupliciter. iv,93, b.
Triplex corruptio est in actu generationis, iv, 177, a.
Corruptio carnis proveniens ex primo parente est naturalis el moralis diversimode, iv, 319, b-XiO, a.
Quinam est differentia inter corruptionem el annihilationem ? vi, 210, b.
Id quod proprie corrumpitur, est id quod est compositum ex materia et forma, vu, 44, a et b.
Motus cœli csl causa generationis ct corruptionis in rebus. Quomodo ? vn , 69 , a.

CORRUPTUM

Nullum corruptum potest per agens naturale idem numero reparari ; per divinam autem |»otentiam res permanens, si fuerit corrupta . potest eadem numero reparari , secus si res corrupta, esset successiva, vu, I. b, ct inde.
Quæ contradictiones sequuntur ex rc|iaratioiic motus corrupti in identitate numerali? vn, 10, b-25, a-26, a.

CREARE, CREARI

Creare, el potentia creandi, est aliquod commune loti Trinitati, el non proprium alicui divinæ person®; licet h.æc potentia appropriclur aliqualiter personis procedentibus, i, 174, a — ni, 87. b.
Accidentia non proprie creantur. I, 176, a.
Esse creatum a Deo secundum totam sulistantiani. et non habere ducationis principium, non repugnant, m, 2, b.
Utrum creari differat a conservari ; el quomodo? in, 4, a-12, a, m fine.
Omne en»» aliud a Deo, necessario est creatum a Deo. m, 29, b.
Utrum aliquid creari implied contradictionem III, 42, b, Ct inde-69, b, et inde.
Deus ab adorno creavit res, sed re non sunt ab alcrno creat®. Quis sensus? ut, 49, b. ct inde-52, b.
Id quod creatur. Iit ex nihilo, perse, et non per accidens; oppositum tamen videtur Auctor dicere. 111,69, b, in fine-118. a, in line, b.
Dupliciter dicitur aliquid creari, non supposita materia, ili, 79, a.
Ex distantia qua est inter ens finitum el nihil, non latest probari quod potentia creandi non sit communicabitis creatura·, ili, 106, b.
Cur forma» artificiales non dicantur creari? Ili, 115, b.
Mori el nasci potius conceditur de Christo quam creari, v, 152, b-153, a-154, b,vl inde-159, a.

CREATIO

Materia non potest esso formalis terminus creationis, i, 252, b.
Terminus creationis est esse universale. Quii sensus? f, 330, a = m, 103, >, et inde.
Creatio activa, quid0 n, 238, a = III, 26, b, ctinde.
Creatio passiva non refertur ad Deurn relatione reali. n, 308, a 2= HI, 27, a.
Ex creatione rerum ex nihilo sufficienter arguitor infinitas divin® virtutis, n, 525, b.
Utrum creatio, ex hoc quod nulla proportio est inter nullam potentiam el aliquam, arcuat divin® potenti® infinitatem n, 529, b-533, a.
In quo differrent creatio et conservatio si mundui encl ab aeterno? ut, 13. a.
Aliqua creatio est Deus, et aliqua creatio non est Deus, m, 26, a.
Creatio passiva, quid? m, 26. b, el inde.
Creatio passiva est creatura, generaliter sumendo nomen creatur®; nec tamen mediante alia creatione creatur, m, 27, a-35, a et b.
Creatio passi\e sumpta non est proprie loquendo mutatio vel passio, licet per modum passionis aut mutationis significetur. ni, 27, a.
Quis est sensus hujus articuli Parisiensis ; *Creatio non eil mutatio ad — Errorf* ili, 28, b.
Distinctio inter creationem activam ct conservationem activam. m, 28, b, el inde-68, a, el inde.
Non est proprie de ratione creationis, ut creatio est. quod importet novitatem essendi, nisi cx communi usu. Oppositum alibi Auctor videtur dicere. lil, 29, a-55, b, circa finem.
Utrum creatio activa sit actio transiens ? ni. 32, a. ct inde· 48. b, ct inde.
Utmm creatio passiva sit relatio, aut aliquid distinctum a re creata? m, 31, b, ct lnde-55, a, ct inde.
Utrum creatio passiva fil creatura· effectus naturaliter consequens, aut accidens inhærens, aut causa extrinseca ejus? m. 33, a-55, b-56, a.
Secundum aliquos ista csl concedenda . *C•'talio actna Petri fuit ab ʌ terno, cl* non ista: /16 *rterno fuit erratio ortiva Petri* m. 50, b.
Licet creatio passiva sit accidens creatur®, non tamen semper subjectum ejus creatur. m, 55, b.
Quomodo retalio creationis passiv® sit pnor el posterior creatura seu subjecto suo? Ili, 57, a.
1st® non sunl vera· secundum modum loquendi : *Creatio etl conservatio. ct econtra.* 111,68, a, lll line, b
Quomodo possit vel non possit dici radrm actio habere simul rationem creationis ct conservationis? m, 68. t».
Creatio activa quomodo est æterna vel temporalis ' m , 68. b.
Quomodo creatio, secundum divcnui in ea considerata, dicitur duraro per instans Unium, per tempus, ct in ælemuin ? m. 68, b. ct inde.
Creatio non pr.vMjpponil materiam nec causam cfficienlein ; el nullo modo convenire potest causa· secundæ. m, 84, b-IQn, b.
Utrum creatio requirat potentiam infinitam in créante, propter distantiam entis a non ente ? Ili, 88, b. ct indo-95, .i, in fine, b-97, act indo-112, a, circa finem, b.
Creatio requirit potentiam infinitam, etsi non propter distantiam infinitam inter ens et non ens, tamen propter improportionoin entis ad nihil, ct potentia· facientis ali·quid cx nihilo ad potentiam facientis aliquid ex aliquo, m, 97, a, et inde.
Creatio, quid? m, IÙ4, b.
Creatio est perfectior ct prior quam generatio ct alteratio. m. 101, b.
An creatio admisceatur operibus natur.r? ut, 114, b = iv, 113, a.
Cnatio animæ Christi terminatur ad *ew* suppositi v, 116, b.

CHEATUHA

Omni» creatura plus naturaliter diligit Deum quau. «sam. 1, 101. b.
Nulla creatura est vera fortnalilrr per suam essentiam. Quis sensus * 1.185. a in fine, b.
Nulla creatura est ŭa bonita·. Quis sensus? i, 187, b.
Omni creatura participat esse. Quis sensus? i, 311, a et b bs v. 100. a.
/>ie creature, quo formalitcr est actu, non est Deus, nec eit proprie creatura, nec est proprie ens, vel quod est. 314, λ-321 . b-327, a.
Nulla creatura habet in se potentiam per quain possit ănni hdan. i, 3G<>. b.
Nulla creatura est simpliciter nobilior anima Christi ; secus secundum quid. II, 03, b.
Capacitas creatum, quid? El quomodo possit vel non posait impleri? n, 137, b-559, b.
Creatura refertur ad Deum relatione reali, sed non econtra. It, 283, b.
Eue creatum potest considerari quadruplicior. n, 412, a in fine.
Nulla creatura potest esse propria ralio alternis creature, «xi sola divina essentia, il, 419, b.
Creatura futura, vel prsterita, quomodo referatur ad Deum reali relatione pra»sentialitatis ? il, 428, a-429, b.
In omnibus creaturis Deus adest, non sicut pars essentia·, aul sicut accidens, sert sicut agens adest el in quod agit, n, 431, a.
Crealurar convenit ex se non esse ; quis sensus? Et utrum ait prius natura non ens quam ens? m, 12, b-13, a = iv, 504, b, et inde.
Si aliqua creatura esset ab æterno, non propter hoc assimiUretur Filio Del. m. 13. a.
Non omnis productio creature, inquantum est productio, habet quod mensuretur instanti transeunto; potest tamen mensurari nunc stante, ill, 19, a.
Nulli creatune potest conferri ut operetur absque operatione divina, m, 31, a et b-32, a.
Cui proprie competat esse creaturam? Ill, 56, b.
Nulla creatura, proprie loquendo, conservat aliquam substantiam. m. 69, a.
Creatura est a Deo tam secundum *eue* essentia» quam secundum *ette* existentia», sed diversimode, m, 7G, a.
Aliqua creatura potent se tota agere, ill, 99, b.
Licet aliqua creatura sit actus tota, non tamen totaliter, m, 113, s.
Creatura non est simpliciter impeccabilis per naturam, alias esset Deus, iv, 186, b.
Nulla creatura potest immutare voluntatem nostram quoad exercitium necessario, iv, 231, b.
Utrum aliqua creatura possit esse causa totalis respectu «ui effectus7 iv, 237, b-251, b.
Creatura non est genus ad hominem, v, 155, a.
Creaturarum transmutatio est triplex, v. 234, a.
Nulla pura rrealura potuit sufficienter satisfacere pro lota natura humana, v, 259, a.
Creatura potest appetere suum non eue de per accidens, non autem per se. v, 367, b.
Bonum creatura» jxjlius salvatur in Deo quam in seipsa. v, 367. b.
Qurhbet creatura rationalis naturaliter suam beatitudinem appetit, vu, 166, b.

CRUX

Crux Christi est adoranda adoration·» latriæ. v, 137, b.
Cruci in qua pependit Christus, non debetur honor latrie in su, et ul re· quædam Christi est» v, UM, b-441. b.

CULPA

Aliqui defectus, in nos per originem venientes, habent rationem culpa», iv, 329, n.
Hæc quinque: defectus, mulum, peccatum, macula el culpa, aliquomodo differunt; et quomodo? iv, 329, a-421, a = vi , 417. b.
Halio cuipro minus invenitur in peccato originali quam In aliis, iv, 340, a, in 6nc == v, 36. b.
Habitus ex pravis actibus acquisitus non habet r.ilionem culpa». iv , 312, a.
Quid primo constituit rationem culpa» in pcccalo originali? iv. 346, a-317. ...
Undo actus voluntatis habet primo rationem culpa»? iv, 392, a = v, 400, Ii.
Malum m rebus voluntariis bene dividitur per ciilp.nn et pœnain. El quid utrumque? ıv, 421, a.
Utrum culpa possit habere rationem pœna·? iv, 422, b-423, b, ct inde= vn, 118, b.
Omnis culpa causatur ex carentia boni debili inesse agenti; et talem carenliam etiam causât, iv, 123, b.
Omnis inordinatio conveniens actui ut exit ab agente, habet rationem culpa»; omnis autem conveniens agenti ut recipit actionem, haliet rationem pœna». iv. 424, a.
Culpa» ratio primo Invenitur in aclu voluntatis, posterius in actibus aliorum potentiarum, ct nonnisi per illam, iv, HI, u.
Halio culpa» potest tamen esse in actu intellectus, nullo interveniente actu voluntatis, iv, 447, a ct b.
Deus non potest dici causa culpa», licet possit dici causa pœna» Quare? iv, 507, b.
Inconsideralio praxedens primam electionem non habet rationem culpæ. v. 100, a.
Culpa quandoque tollitur simul cum toto reatu per sacramentum panitentix»; quandoque tollitur tantum culpa, remanente aliquo reatu, vi, 295, b-369, h.
In peccato sunt duo : actus culpa·, el macula sequens, vi, 3U9, a.
Qua ratione debet displicere magis culpa quam pœna, ct qua ratione e converso? VI, 357, a.
Utrum debeat poni distinctio inter culpam ut est Dei offenslva, et ut est peccanti nociva ratione pœna· débita· culpa»? vi,36U, b, in fine, ct inde-367, u, in fine, ct inde.
Tam culpa quam pœna privat finem el ordinem ad finem , sed diversimode; ct separatio a Deo qua? provenit a culpa, est pejor. VI, 366, b.
Culpa dupliciter ordinatur per pernam, vi, 409, b-415, b, et mdp.
Culpa, inquantum culpa, non est pœna. vil, 118, b.
Culpa tripliciter differt a pœna. vu, 118, b.

CULTUS

Cultus deberet attribui corporibus cœlcstibus, si essent animata. ut, 486, b, et inde.
Cultus interioris est triplex status ; ct de proportione ejus ad exteriorem, vi, 70, a-215, a.
Aliquid pertinet ad divinum cultum tripliciter, vi, 81, a.

CUPIDITAS

Cupiditas, ut est speciale peccatum, est radix et initium omnis peccati, iv, 489, b.

DAMNATUS

Damnati Deum odio habent, non tamen in se, sed in suis effectibus, m. 351, b = v, 436, a et b.
Utrum damnatus poMil bene velle, »eu habere bonum actum volendi? in, 429, b, et inde-445, b et inde.

Quomodo damnati volunt vel non voloni m» ꝑcca 'm, 145, b, in Biu».
Ignis inferni causabit in corporibus dainnalortim sensibilem dolorem; non t.imon rorrnnipcl r.i, fier alterabit ;i m i n.itm .ili q̃ualitati V. 239, b Ml, 96. .·
Dainnali non perae pernitent de peccatis, m-d per accident; i»l quomodo mi vel non sil in vi» rcmonin c̃onscientia ' v, 436. I».
Quomodo m damnatis manebit character sacrarncnlalis? vi, 110. a.
Damnatus, in omnibus qu.i» electivo el delibemthc vult, peccat. vi, 410, n.
Corpora ditiiiii.itoruin quomodo dicantur p.it-ibilia wl Irnꝑ.i ibilij * \ii. US. I», «q indo.
Privatio d̃ivimi ṽisioni cM principalis puma damnaturum, vu. 08» h.
Ordo inter pumas damnatorum. VII, 98, h-106, b.
Utrum quies cœll futura, sit causa inaltrr.itionta ct ineorruptionis corporum damnatorum? vn, 00, b. vl inde-107, b. ct imlr.
Utrum corpora diiinnatnruin immutabuntur immutatione reali, ut organa μ iιμ η tactus calefiant n-aliter, vu, lUO, b - 11l . a el b.
Utrum spiritus damnati affligantur ab igne corporeo solum per modum alligationis mju detentionis in eo? vn. 101» b, in line, et inde-114, a, in fini.·, el inde.
Utrum miseria damnatorum consistat essentialius in a-lema displicentia tie Ileo, quam in roterna carentia divinæ visionis ? vn, 102. b. el inde-118. a, el inde.
Qua» esi ista kesio corporalis ab igne, qua· causât dolorem in corpore damnatorum? vn, 105, a.
Cur variatio pœnarnm causata ex contrariis objectis non causabil refrigerium in corporibus damnatorum? mi. 113, b.
Ignis inferni csl veraciter nocivus damnatis, vu, 113, b. 114, a
Cur damnatorum spiritus magis igni quum aliis cor|>oribus alligentur cruciandi? VII, 116. b.
Maxima miseria damnatorum consistit m perversa eorum operatione; sed eorum pœna consistit in privatione, in dolore el tristitia, vu, 118, a.
Pœna damnatorum est duplex, vn, 157, b.
Quomodo damnati appetant beatitudinem? vn, |8|. b-182, a.

DA HE, DATIO

Non potest dari Spiritus Sanctus creatura· alicui, nisi dato alio donocrcalo. Quare? n, 62, b, in fine.
Datio acina Spiritus Sancti non opponitur dationi jussiva» ejus, n, 147, b.
Spiritus sanctus csl ratio quod Filius detur, et non econtra. II. 147, b.
D.ire et accipere in divinis sunt idem realiter, ct tamen dare non csl accipere, n, 168, a.

DAVID

Quomodo excusatur David in hoc quod comedit panos propositionis cum pueris suis? vi, 521, a-535, a, ct inde.

DE

Quid importat pneposillo ‹/‹· ? i, 257, a el b.

DEFECTUS

Nisi defectus prmcedat in ratione, non potest esso peccatum in voluntate, m, 350, h.
Defectus differt a malo et a culpa; rt quomodo? iv. 32D, n.
Quomcxlo defectu» tn.iteri.e possit m defectum anirnæ rationalis ? iv, 350, a-355, b.
Duplex est defectos in voluntate creata, tv, 491 , a, orca ftnrm.
Defectus tam actualis quam potentfolis esi causa peccati, tv, 403. b.
Prima radix omnh defectui rst rase rx nihilo iv, SÛT», a-507, a ri b.
Defectus in ratione ex d̃uobu contingit, v, 129, a = mi, 131, n, in tine.

DELECTABILE

Bonum non univoce diuddur in honestum, utile ct delectabile. i. 189, a.
Delectabile proprie, quid * \i, 5K, a.

DELECTATIO

D‹ Irdatio non est amor; et quomodo distinguitur ab amorr ct doidrno ? i. ‹i2, a ‹t b-65. b, in flne, cl indo-‹3,b, et imh -76, « vl b-77. .» ct b.
In di lertaliohc beatitudo consistit, non essentialiter, sed per modum sequel® el completive. I, Gt, b-82, b-83, a— mi, I V·, b - 163, b, rt inde.
Delectatio d·· lim» habito rMne prrcipmis inter actui non essentialiter p̃ertinent ad Ix-aliludinein? i, 71, b, et indr-87, a et indo.
In quonam sensu delectabo requirit pnrs. nliam amati? et dc triplici gradu delectationis. i, 74, a.
Ad delrctalionrm perlinet unio, differenter tamen ac ad amorem; et minus unit delectatio quain amor. i. 75, b, et inde.
Delectatio |»erficil opus; quomodo? I, 76, b, in tine-KJ,a.
Delectatio, quid ?ct quæ ad eam requiruntur? Reducitur in operationem Metii in causam ct objectum, cl ad earn vient ad finem ordinatur, el non econtra. I, 8ll, b-83. b. el inde v, 234, b-343. b-344. a elinde = vn, 165, I».
Delectatio quandoque aspidi conjunctionem boni ad aliud, t, 8U, b, in line.
Delectatio do bono divino in se con-sidcralo melior est in genere laudabilium, non autem honorabdmm. i, 81. b.
Quomodo delectatio perficiat bestitudiiicin " i, 83, a rt b
Nulla delectatio est quid optimum; ‹cd qui-dam est aliquid optimi, i, 84. u.
DilTercnlia inter delectationem rt gaudium. 11,507, b.
Delectatio non csl per se m tempore m. 373, b.
In delectatione venereorutn csl tria considerare, iv, 173, b.
Delectatio ct dolor ad appetitum pertmvnL v, 234, I».
Quæ est prima radix delectationis? el quamam dt-lrctalio tenet primum gradum, qmrtiatn secundum? v. 239, a.
Delectatio duplex : interior scihct l, el exterior; ‹ l qua» utraque? v, 239, b.
Deus non est totale obtectum delectationis, v, 343. b.
Sicut duplex est medium in intellectione, ita in delectatione. v, 347. a.
Qu e delectatio consequatur o|K»r;i virtutum α V, 418, a.
Delectatio applicat intentionem ad ‹-a in quibus aliquis delecLdur. v, 132, b.

DEL1DERAT1O

Deliberatio non est primus actus liber, iv, 212, a.
Respectu quorum Iit deliberatio? tv, 218, a.

DEMONSTRATIO

Demonstratio» qualis in scientiis auballernis, et in nostr· thridogia i. 16, a cl I·.
Principium dcmonsti-jlionh potest cognosci p̃r se, cl conClusio per se, el utrumqur simul. 1, 43, a.

Ad cognoscendam conclusionem demonstrationis non oportrt cognoscere de subjecto *quid,* sed utimur quandoque rffectu loco diffinitionis causa». I, 140, b.
Adveniente demonstratione, idem habitu» qui habet rationem fidei, potest habere rationem scientia». v, 385, a.
Quid demonstretur ad sensum? VI, 161» a..

DENOMINATIO

Nullus gradus formæ denominat subjectum, nisi sit ultra medium latitudini» ejus. II» 119, a et b.
Illud a quo aliquid denominatur, non oportet quod sil semper forma ex natura rei. ir, 318, a-332, b.
Diversa denominatio secundum diversam generis naturam, π, 327, b.
Utrum artio denominet agens denominatione extrinseca? m, 38, b. in fine.
Ad denominationem, qu»?v, '»0, a, in lino.
Proprietas partis non denominat totum absolute, quando tali» proprietas potest convenire toti ct parti, v, 1W. a-Π·. i.

DEPENDENTIA, DEPENDERE

A quo dependet usus spocierum intelligibilium? n, 362, b.
D< pendentia sdentiæ a euo objecto, n, 405, b,
Forma, per se, ct secundum rationem formæ, non dependet nisi a Deo. tu, 30, a.
Dependere a Deo non convenit uniformiter omnibus, sicut nec crean. m, 56. b.
Du» sunt dependentia» form», quibus scilicet dependet a Deo, ct a subjecto. Ill, HI, a.
Dependentia speciei inlelligibilis ab objecto, ili, 309, a.
Dependens essentialiter a natura generis, non necessario dependet ab aliquo signato sub illo, sed ab omnibus sub disjunctione, iv, 30, b.
Dependentia unius individui ah alio, iv, 180, a.
Qua dependentia unum analogatonim ah alio dependet? iv. 498, a.
Qualis ct quoluplrx sit dependentia nature assumpte a persona assumente? v. 8, a-12, a.
Nullus effectus dependet essentialiter ab actione creatura?, sed tantum a divina. vil, 22, b, in fine.

DESIDERIUM

Quomodo desiderium differt ab amore? i, 76, a ct b.
Quodnam est naturale desiderium intellectus creati relate »d cognitionrm? v, 221, b, in fine, et inde.
Differentia inter desiderium el spem, v, 338, a, cirhi finem· 315. b.
Deus potest esse objectum immediatum desiderii, licet aliquando sil non totale, v, 315, b.
Desiderium naturale in cognoscentibus, quid? vu, 37, b-W. b.
Omne desiderium humanum in futura beatitadino satiabitur; etquotuplex? vn, 161, a. ct inde.

DESPERATIO

Desperatio potest stare sine infidelitate; el quomodo? v, 319, a el b.

DETERMINARE. DETERMINATIO

Determinatio intellectu» ad unum tripliciter potest esse, t, 3. a, rt mde-iv, 232, a.
In appetibilibus, brutum determinatur ad unum, non autem homo Quare? II, Ht, a.
Determinatio divini velle, quid addat ad ipsum? n, 587, a.
Cauta »ecunda determinat eue. Ili, 102, b.
Non quidquid determinat sibi genus, determinat sibi q#. dem. iv, 30, b.
Ab eo quod non est nec potest simul esse cum determinato, potest aliquid determinari ordinabiliter, licet non effective. iv, 86, a.
Quid facit determinationem intellectus, ut scilicet determinate sistat in aliqua consideratione, et non in alia? IV, 216, b.
Quomodo voluntas, cum sit de se indeterminata, jxotest determinare se el etiam intellectum? Et quomodo etiam determinatur ab intellectu? iv, 220, a-224, b-215, a et b.
I nde proveniat determinatio agentis ad alteram partem? iv, 229. a.
Determinatio intellectus aut voluntatis in Deo non tollit contingciitiam a rebus, iv, 251, a.
De determinatione actus, v, 294, a, et inde-300, a = vn, HI, ...

DEUS, DIVINUM

Deus est subjectum et objectum formale theologia», i, 48, b.
Intellectus divinus non indiget cnuntiabîlL i, 56, b, ct inde.
Deus non potest odio haberi nisi per accidens, i, 99, b, el inde-102, a-113, a = m, 351, b = vn, 188, a.
Propter hoc quod aliquis Deum odio habeat, non est haereticus. t, 102, a.
Deus non potest odio haberi ab his qui cum per essentiam vident, i, 115, a et b — v, 436, b.
Deus non potest pro statu viæ a nobis cognosci immediate el per essentiam suam, vel in se. i, 120, b = n, 175, a = v, 372, b.
Quem modum tenere debemus ad cognoscendum Deum in hac vita? 1, 121, a-139, a, ct inde.
In via possumus cognoscere Deum ex suis et in suis effectibus. i, 122, a.
De Deo non cognoscimus in via nisi *an esi,* ct *quia esi,* non autem *quid est.* Quis sensus? i, 122, a et b-139, a et b.
Deus potest in via immediate cognosci, ita quod ad cogitandum de Deo non oportet cogitare de alio, i, 122, b.
Non est contradictio cum dicitur, de Deo immediate cogito, el tamen Deum non immediate cognosco, i, 123, b.
In statu viæ possumus habere aliquem conceptum de Deo proprium, ct similiter aliquam speciem Deo propriam, I, 121, a.
Eodem conceptu quo viator concipit creaturam potest concipere Deum, licet nomen significans illum conceptum non dicatur univoce do Deo ct creaturi, i, 124, a.
Nullum nomen a nobis impositum dicitur univoce do Deo ct creatura, i, 125, a-359, a-361, b-40t, a =11, 172, a.
Utrum ens dicatur univoce de Deo el creaturis? t, 129, b, et indc-141, a, el inde.
Summa Did cognitio nobis possibilis in via, quæ? t, 139, b.
Negationes in Deo non sunl certo per aliquam affirmationem. 1, IH , a.
Hinc propositio, *Deus est,* secundum se est per se nota, non autem quoad nos. t, 145, n.
Utrum htre propositio, *Deus est,* si per se nota beato? i. 147, a-150, a.
Cognitio Dei quomodo sil nobis naturaliter inserta? i, 150, a, in fine.
Deus nullo modo potest dici compositus, etiam secundum rationem. I, 160, a, et indc-162, a.
Plures rationes de Deo dicte, in quo sunt subjectivo, et in quo fundamentaliter? t, 160, b.
Licet Deus sit unum formale conceplibile in sc, est tamen multiplex secundum rationem viatori, t, 161. b, in fine.
Deu» qsl unus. Probatur multipliciter, i, 164, b ct indo.
Solus Deu» non est effectus, t, 165, a.

Deus est causa non solum finalis. sc<l rliarn ‹-flectiva, secundum Aristotelem ct Commentatorem, i, 169, a ct b n, K4i, a ct h, etc.
Solus Deus eat bonus per essentiam, extera omnia p, r partldpallODCin. I. 179. .i 180, b.
Substantia creata, ellam per Dei potentiam, non pot·ǂ spoliari quolibet accidente, i, 185, a.
Deus non posset separaro proprias passiones a subjecto, ncc n se invicem, I, 218. b — m . 56« a ssvi, 182, b.
Intellectu· in Deo non habet rationem potflntie«ntccomparatur nd suum intelligere sicut potentia ad actum, nhi secundum nostrum modum intelligendi. i, 219, b, in fine-276, b = n, 369. a.
Hoc nomen *Deu»,* el quodlibet aliud concretum substantiale, significat distincte quiddllatem vel essentiam; indistincte autem, supposita illius nature. I, 222, a II, 171, b.
Hæc propositio, *Drug non generat Deum,* est falsa, i, 221, a
Hoc nomen *Deu»* convenit cum terminis communibus, rt cum discretis; el in quibus? 1,224, b.
Ista propositio, *Deui non generat,* non a-quipollct huic, *Euentta divina non generat;* sed huic. *Nihil guod iubiittii in divina ruentia, generat.* I, 225. a.
In hac propositione. *Deut non generat,* negatio intelligitur praecedere. el totum negare, i, 22'», b.
Htrc propositio est vera, *Drug genuit Deum,* el non solum vera, immo propria, i, 226, a.
Qua» sit naturalis suppositio hujus termini Ðeui i, 226, a-227. a ct b.
Utrum in hac propositione. *Deu» creat,* ly Ðeu supponat pro persona? i, 226, a in line-226, b, in fine.
Utrum ly *Deux* supponat pro tribus personis, cum dicitur : *Hcgi suculorum,* etc.? 1. 226, b-227, a.
Utrum hoc nomen *Deui* possit quandoque pro essentia ct quandoque pro persona supponere? i, 226. b-227, n.
In solo Deo non differt suppositum el natura, abstractum et concretum ? i. 231. b.
Essentia divina differt ab aliis formis in duobus. I. 218, b m. 227, a.
Qualiter in divinis dicatur passio? i, 252. a.
In divinis relativum dicitur multipliciter. 1,255 3.
Essentia divina est principium omnium actuum divinorum, i. 259, a·
Essentia divina est principium actus generationis, sub ralione qua essentia est natura, i, 259. b.
In divinis, quid dicat potentia generandi in recto, quid in obliquo? I. 271 . a ct b.
Duplex distinctio in his ğua do Deo dicuntur, t. 276, b.
Voluntas in l)r‹» non habet mtionem potentiæ, nisi secundum nostrum modum intelligendi. 1.276. b.
In divinis, licet proprietas personalis teneat locum principii inditiduantis, non tamen contrahit aut determinat clivinmn essentiam, i. 291. b.
Quomodo inveniatur in divini» ratio individui? i. 295, n,
Deus non est proprie in aliquo genere, ncc pote-4 bibere differentiam suam constitutivam. I. 399, b-358, b. clindc-362. b.
Deus non est in genero reductive, i, 331, b.
Helatio invenitur in divinis etiarn secundum rationem generis; et quomodo inlelhgalur remanere m eis aliqua secundum rationem generis vel speciei? i. 360. b. et inde.
In divinis nullo modo lotum universale invenitur. I, 360, b.
Quamam est differentia inter actionem divinam et actionem pnrdicaincntalern ? i, 361. a III, 28. a.
Scientia Dei et scientia nostra non sunl ejusdem ğeneri i, :u»l , b. et inde.
In Deo non solum sunt attributa, sed etiam eorum ǂatione i , «}/.», a.
Juxta doctrinam S. Thomæ, in Deo muli» sunt formalistes secundum unum sensum; et, aocundum alium, non est m Deo nisi una formnlitiis. 1,376, a.
Nulla Dei perfectio est diffinlbilis i, 391, a-392, b-466, b, in fine.
Deum distincte cl intuitive cognoscere perfectione· sua· potest dupliciter intelligi. i, 391, a, in fine. b.
Omnes perfectiones divin» iunt in Deo unitissime» i, 391, a = ii, 417, b, ct inde.
Dupliciter contingit aliquem conceptum pn-dican de Deo quidditatlve ; et in quonam sensu aliquis conceptus est qmdditalivc communi» Dto el ernturia? i, U0, b, rt inde.
Halio divinitatis inadequate, prout est ratio quam habet viator, est substrata alus rationibus attributahbus de Deo ; secus de adæquata. I, 104, b.
Divinitas, «o sapientia, quo rMeolia· Quis sensus? I, 406. a?
Nomina dicta d‹ Deo non ŭnt synonim.i. 1,406, b.
Alisolulc de Deo predicantur nomina atlnbulaha; et quid significant? i, 407, b.
In quonam sensu rationes attributorum habent in Deo proximum ǂfundamentum' i, 412, a-413, b.
Nihil imperfectionem includens est in Deo subjective vel formaliter; secus ut in fundamento ŝua vcritaUs. 1, 414,a.
Utruin nunc po»it ahquomodo Deo atlnbui ? n. 6. b-9, a.
Utrum in Dvo sit aliqua duratio? H. 8, a-10, b.
Quidquid agitur in toto decursu temporis, divinus intellectus intuetur in tola sua ætemitate quasi pr.vsens; nec tamen id quod agitur in quadam parte temporis, est existent m tota sua aternilate. n, 10. b-424, a, in tine-419. b.
In Deo non est amor xclativus. vel incentivus, nisi metaphorice. it. 16. b.
In divinis relatio distinguit personas, non autem essentia· Quare? n, 29. a.
It‹ latio in divinis non distinguit ut est res, sed hoc habet cx sua ratione. Quis sensus? 11, 29. b-313, b.
Prius ct *Potteriui* non ŭnt in divinis nisi secundam modum intelligendi. 11, 42, b.
Amor non solum in divinis, ard etiam m nobis, procedit u verbo. si«d imperfectius in nobis, n. 53. b.
Utrum Deus poasel dicit debitor, et quomodo ' n, 88, a-500, b n. 279. a et b-280. a.
Deus non diligit de novo creaturas, ǂd ab ælenio. It, 92, b
Ex hoc quod Deus immutabiliter diligit ĉnatura non sequitur quod eas de uccetsitete producat, n. 93.
Deus nihil vull necessario absolute, nisi bonitatem suam, ii , ICt, a.
Qua nec· sailatr Deus diligit justum vt odit vitiosum ǂ II, 93. b.
Quomodo posset Deus, \rl non posset unam formam iu subjecto remittere, contraria non intensa? n. 121, b, circa finem.
Ex hoc quod Ðeu non videt aliquam duritatem factibilein infinitam, non sequitur quod videat maximam quam potest facere. Mil quod, quacumque faclibili visa, videt majorem. n. I31Î. a.
Densest a nobis diligibili» in infinitum in potentia, non autem in actu H. 136, b.
Quomodo actus dilectionis Dei, possibilis haberi in via, contlnehirin nostra voluntate? H. 136, b.
Amor tripliciter ŭmilur in divinis; cl primo modo est quid commune toll Trinitati, ct appropn.iturn Spiritui Sancio; secundo modo eat proprium Spiritui Sancto; tertio modo est quid notionale. n, 146, b-33J, .
Amor personalis, vel notionalis, in divinis. ǂ illud quo omnia dona nobis donantur. 11. 147, a.
In divinis personis nrcrw est ponere rqualitatem. n, 132. b.
1.'qualitas in divinis fundatur in quanlitate virtutis. II, 132, b-I\3.
A>|ualitas et similitudo in divinis non sunl relationes a

relationibus personalibus nectindnin rem ȡistinctor sed bene secundum rationem vel intellectum. II, 153, b.
.Equalibs in divinh non importat negationem majoris ct minoris, sed habitudinem quam talis negatio consequitur. π, 155. *n.*
.Equalitas cl similitudo cl Mentitos in divinis sola ratione differunt, n, 155, b.
Divino potentia est omnipotentia; qua» ad aliquid quidem comparatur ut ad operatum, ad aliquid vero ut rd operationem. II, 166. a-568, b.
Potentia passivo non « >l proprio in divinis, sed solum grammaticaliter; ure distinguitur ab activa quæ est in Deo. II, 167. b-595, a et b.
In divinis dare et accipere sunt idem realiter; el tamen dare non est accipere. II, 168, a.
Deus dicitur omnipotens quia potest omne possibile; el hoc possibile non distinguitur contra necessarium, sed est possibile logicum, n, 169. b-509, a.
Nullum nomen proprie dicitur de Deo, quantum ad modum significandi. n, 170, a.
Aliqua nomina proprie dicuntur de Deo, quantum ad rem significatam, et qurrdum non, srd suium metaphorice. II, 170, b
Nomina ȡua proprie dicuntur de Deo. ȡua scilicet significant perfectionem simpliciter, prius dicuntur de Deo quam de erraturis. ||, 170, b.
Nullum nomen m nobis impositum significat divinam essentiam ut in se est, sed solum secundum quod repræsentatur in perfectionibus erraturarum. n, 171. a.
Nullum nomen a nobis impositum significat Deum secundum ejus simplicem et proprium ei soli conceptum, n, 171,1..
In divinis sunt quatuor modi significandi. ii, 184, b.
De modo quo nurneruv est in divinis, n, 207, a, cl inde.
Delatio ul subsistens, m divinis, quid ? II, 213, b.
Liccl relatio ex natura relationis habeat constituere ct distinguere m cite relativo divinas hypostases, non tamen ex natura relationis habet distinguere aut constituere illas in rwe hypostatico subsistente, seu personali, n, 216. b.
In divinis non e^t aliqua participatio, n, 225, a.
Quare divina essentia possit secundum rem esse communis, ȹluribus' n, 225, b.
In divinis, licet sit unum tantum subsistere, non tomen una tantum subsistentia, II, 225, b-S33. b, in line, ct inde.
Liccl essentia divina velit et intelligat, non tomen sequitur quod sit suppositum, n, 225, b, in fine.
In divinis reIaIlo non pnrsupponil suppositum constitutum, immo constituit, n, 228, a.
Io divinis relationes opposite non possunt esso it> eodem supposito, sicut possunt m creaturis· n, 228, b.
In divinis hypostasis non est ens per accidens, quamvis essentia et relatio In ea uniantur, il, 228, b.
Delatio, in divinis, sub diversis rationibus diversa constituit; et quid prius, secundum intellectum ˢ II, 230, a.
In divinis.eadem relatio significatur per hæc tria, scilicet Paler, paternitas, et generatio; sed diversimode, n, 231, a.
Divma essentia dut et personis et relationibus subsistere, n, ir, i.
Nullo modo concedendum est quod in divinis sil nisi unum osr. n, 231. b-343, ∎ = v, 9, a-76. b
In divinis sclio non dicit rem de pnrdicamenlo actionis, srd potius divinam essentiam cum relatione. II, 235, b = ill, 27, s-28, s-54, ·.
In Deo. etiamsi ornnia sint sine lluxu, possunt tamen plura intelligi per modum actionis, il, 210, a.
In perfectione divina plus continetur quam significet quodcutnque nomen dictum de Deo. II. 240. b,
Ucet omne tntelfiyere in nobis sil dicere, non tamen in Deo n, 243, b.
Nomen cogitationis non proprio dicitur dc Deo. *it,* 260. b-261, .
Utrum el quomodo relationes divina· sint infln|la}?ii, 266-b 270, a.
Notiones sunt ȹonenda in divinis, n, 271, a.
Uti in divinis nominibus concretis el abstractis, eis non pr.rjudicat. »1,271. a-280, a.
Quomodo principium dicatur in divinis? n, 271, b, c| inde.
In divinis non competit nomen ȼausa n. 272, a.
Ulnirn in divinis sint plures proprietates? n, 273, a, cl inde· 2//, a, ct ludo.
Quomodo in divinis ens cl res pr.edicentur singulariter vel pluraliter? n, 277, a, ct b.
Quomodo in divinis verillcentur locutiones transilii» ? n . 279, m.
Deus non refertur ad creaturas relatione reali. n, 283. b, m fine, ct inde.
Utrum hoc ideo sit quia divina cssenlhi, cutn sit illimilato, non est infra idem genus cum creatura ? II, 296. b, cl inde-308 , b , ct indu.
Utrum Deus ælernuliler referretur ad creaturas ȹua non erant, n. 297. b-WJ, b.
Utrum Deus re.dilcr referatur ad creaturas ex tempore? n , 297, b-309, b.
Deus non potest transferre relationem, vel aliud accidens, de subjecto in subjectum, n, 308, a et b.
Deus est realiter dominus et creator, etc., non |ær relationem realem suam, sed creatura·, el propter realein potentiam, etc. Ii, 309, b.
Deus refertur ud creaturas relatione secundum rationem, n. 312 , a.
Talium relationum qnædsm sunt in Deo ex tempore, qua··dam iero ab sterno. Ii, 313, a-13O, a in fine, b = v, 139, a.
Dei ad creaturus esse relationem rationis ex tempore, potest mlelb^i niultiplicit< r. n. 317. b, in fine.
.Ei|ualila> ponit in Deo relationem secundum rationem, n, 38. b.
.Equalitas in divinis non est divina essentia. It, 319, a.
In divinis a qualitas dicit duo; cl qua·? II, 325, a.
In quonam fundantur relationes originis in divinis ? n, 325, b.
Amor personalis in divinis quomodo so habeat ud Palicin diligentem ' n, 327, b-328, a.
Utrum in divinis concedendum sil quod aliquis amor produȼatur n,331, b-333f b.
In divinis, duo amores, scilicet essentialis el notionalis, distinguuntur solum secundum rationem. II, 333, n.
Divina essentia et proprietas relativi» sunt idem realiter. Il, 336, b.
Quomodo in divinis distinguantur patcrnllas et filiatio? n , 3i2. b, in line.
Qualiter debeat intelligi quod in divinis relatio comparata ad essentiam sit ratio sola? 11, 344, a.
Ad quemnum sensum uxponendurn est illud Augustini, quod relationes non pnrdicantur de Deo secundum substantiam, nec secundum accidens? II, 344, b.
In divinis, eadem res distincto secundum rationem, est communicabitis et Incommunicabilis, it, 345, a.
Licet essentia divina ct relatio sint eadem ros, tamen essentia non est eadem convertibiliter relationi, il, 345, b.
Ɐxectu operationum immanentium non est potentia in divinis, n, 361, a-565, a.
Deus posset separare ab intellectu suum *intclhgfre* prout dicit actum intelligent!!, secus prout dicit *eme* forma· cum relatione ad intellectum, it, 365, a = m, 281, b.
Inlelligere in Deo est actio, sed non elicita i potentia, n, 365, a.
I Deus c4 intellectivus, it, 369, a.

Jntcliigrre Dei est sua owntla. 11,309, b.
Inlelligit ct videt Deus non |mt aliam sjMjciem quam per suam essentiam, », 369, b: ıv, ⅋:. h.
Utrum secundum verum modum intclligcndi sil Deo attribuenda ratio intellectus? », 370, a cl b.
Solii essenth divina ₵ primum cl principale objectum divini intellectus. », 371, a.
Deu» cognoscit alia a %e -icut in essentia sua visa. », 371, b.
Deus cognoscit alia a »o propria cognitione, scilicet non solum in communi, sed etiam inquantum sunt ab invicem distincta. ». 3?2. ›
Deus cognoscit singularia, ol ut distincta. », 372, b-388, e.
Creatura ₹ntellecta a Deo, sunt secunda intellecta respectu divini inn Urdus. », 373. b.
Deu» Inlelligit tantum se (xii Quis sensus? ». 373, b-4GI, a.
Utrum in prospectu divini intellectus sit evacuata divisio continui ' », 376, a-384, b-385, a.
Utrum in prospectu divino possit jkjiii magnitudo infinita ' », 376, b-385, b.
Utrum in divino prospectu sint evacuato spedes numerorum, seu infinitum numero? », 376, b, ct inde-385. b, el inde.
Divina essentia esi æque universalis secundum actualihtem el virtutem, sicut ens secundum pradicationem. », 383, b.
Nulla est subalternntio entis communis ad objectum divinæ scienti?. », 383, b.
Quale eoe habeant ₹e in intellectu divino ⁞ ».3Sl,a ct b-387, a, circa finem.
Deus cognoscit infinita, non tamen per modum infiniti. », 385. a-541, a, et inde-557, a.
Quælibet pars continui in divino intellectu csl divisibilis et indivisibilis; el quomodo? », 385, a. m fine, b V, 227, a el b.
Licet Deus nullam magnitudinem tam magnam inlclligal, quin intelligat majorem, nunquam tamen inlelligit mfinitam. », :W5. b.
Nunquam invenitur dictum a sanctis, nec vere aut proprie dici potest, quod Deussit speculum creaturarum, sed bene «•contra ; e-t tamen Deu· exemplar creaturarum. 11,386, ·-420. b = v». 2Λ1. b
Deus inlelligit aliquid extra sr. ₲ui· sensus? », 387. a.
Nullus discursus est in intellectu divino. ». 388, a-391, b = iv, 105, a.
Scientia Dei cat speculativa ct practica », -193, b.
Scientia Dei non est habitualis », 394, a.
Scientia Dei non eat discursiva, vel ratiocinativa. », 391. b.
Divina scientia non componit aut dividit, neque Deus Intelligit conqxmendo et dividendo. II, 394, b.
Deus omnia simul inlelligit. n. 395, a.
Deu- cognoscit enunliabilia et complota. », 3!6, b.
Divina scientia, seu divina cognitio, non est umver<ilK, vel particulari». ». 395, b.
Scientia Dei esi causa rerum. ». 396, λ.
Inter scientiam Dei et rem causatam ab ipso r-l duplex medium. », 397, a.
Scientia Dri eat invariabilis. », 397, a.
Divini scirntia non est univoca ₷cientia nostra, nrc t <|u i-vocn, »cd analoga. », 398, b.
Utrum scirntia Dri do -«·. distinguatur aeennduni mlionrtn a scientia quum habet dr ₡iv.itnri ⁞ », 399. b400, a-402, a, In fine, b.
Utnim Deua habeat scientiam praeficam non solum dr creabilibus fiendia, sed etiam dc non ₣iendi », 40Ü, b-402. b.
Utrum Deus, intrlhgrndo « antium uniiiMUjusque, inlrlligni omnia qua· de eo pradicari possunt ? », 401 , a-403, b-462, b
Distinctio scientia· quam ₱m Iı.ıIμ I de m·. ‹ t m h-nti.r | quam habt t de erraturi», non est intelligend.i leeondutn disparationem, »cd secundum praciaionem », t(fi, a, in fine.
Cognita divina potentia, cognoscuntur omnia que virtualilcr in eu continentur. Quii ₹ nau» ? », 404, a.
Qua mljonr divina essentia, licet sit ₷pecif· qua diviout intrllcctiu ₣ m actu, est primo intellectum a divino intellectu ' η . 404,η
Scientia Dei cat cati.u renim, secundum quod habet voluntatem adjunctam. ₲ui ₷ɐnau il, 4ù5, a.
Multitudo intrlligibihum a Deo intellectorum, non est citra intellectum divinum. Π, 4»6, a.
Hitiom» erraturarum in Deo sunt plure» et distinet? Secundum respectu.- rationi», licet sint eadem secundum rem. n, 407, b.
111? plures ₹ation€ »unt plures id». ». 407, b.
Licet Deus non habeat idrarn proprie nisi de cognitis ab eo practice, habet tamen rationes de cognitis ab co practice ‹t -preuhtive. n. 409, b.
Non omnia distincta in re habent proprus et distinet» ideas in Deo, proprii' loquendo de idea. », 110. b.
Mala non habent propriam ideam in Deo; nec matrna prima, aliam ab idea forma· vel compositi; nec accidentia per se, aliam ab idea subjecti ; secus de accidentibus per accidens; nec genera aut species, alum ab idea indindui. II, 4lo. b. et inde.
Illa tantummodo habent distinctas ideas in Deo, quadistioctim sunt fachbilia. π, 411, a.
Omnia qua· halent in Deo ideam, aut rationem , vèl similitudinem, sunt vita m Deo. ». HI. ·.
Re- verius sunt in Deo quam m scipafo. », 412, a = v», 244. b.
Intelligeoduin tamen hoc est quantum ad oie, non autem quantum ad es>e Ane. », 412, a
Utrum divina essentia sil idea creaturarum ' tl, 414, b, et indr-422, a, ct inde.
Utrum, 4 dc ratione rerum naturalium non nset materia omnino, n - essent venus m Deo quam in propna natura ? ». 117, b-421. a.
Deus non est formalitcr omnis ₡ntita ut justus, sapiens, etc., per rationem divinitatis ⁞ sed illative. ». 420, a.
De modo quo divina essentia représentât distincto creatura». n, 421, a, ct inde.
Intellectum a Deo, quid ? », 423, b⁞
Utrum Deo competat formaliter ₫ůrabo », 42β, 1-498, b.
Deu» ₡ in omnibus creaturis non sicut par» edentis aut sicut laidcn-, -cd sicut agens adest et in quod agit. ». 431, u.
Deus est ubique, non solum sicut in omni re, sed modo v|H.'ciali c-i in omni loco. », 431, a el b.
Deu» generaliter r»t in omni re triplici modo, scilicet per pra-entimn, essentiam et potentium; beet aliquibus speci.dibu- modi» lit in aliqmbu- ervattiri». », 431. b.
Utrum ex hoc quod movens et motum sunt simul, Dou« sit ubique? », 432, a. in fine, cl nide-4X>, b = i», 123, a.cl indc-IDt). b. et inde.
Utrum Deu» ait In Sanctis per gratiam sicut objectum in operante · ». 4X1. b-437. b.
Utrum præsvntia Dei in rebus -il prudentia ₹ntuitu ⁞ », 43.. i-IX, b.
Utrum Deu- sil in irbus per potentiam, sicut rvx in ₹egno ». 431. a.438. ».
Pr.» -rntiahl.t» Dri in rebus, quid ? », 433, a.
Quid sit fundamentum pnr-cnttaliLilis ₡ii simultatis Dei ad erratura» ⁞ », 437, a.
Quomodo Deu» -it in illo qui eum diligit lubituahtvr lanium? », 437, b.
Cur Deu- non dicitur ₷e principaliter in -na r-<rnti.i quam cognoscit, -ivul ;»cr hoc quod cognoscit creaturas dicitur «cm· in ei». », 437, b.
Similitudo oiscndi regi» in regno non perfecte exprimit

modum quo Deus est in rebus per potentiam. il, 438, a et b.
Modi essendi Dei in creaturis, quomodo distinguantur, ct in quo fundentur in Deo? Il, 438, b.
Licet Det voluntas consequens semper impleatur, non tamen generaliter necessitatem rebus volith imponit, π. 410, a ct h-577, b.
Divinus intellectus et divina scientia sunt prima radix contingentia in creaturis. Il, 440, b, in fine-441, a.
Quomodo scientia Dei habeat necessariam habitudinem ad res. ct quomodo non? H, 441, b-465, b.
Licet in Deo sit mera necessitas, actus tamen divina voluntatis habet contingentes habitudines ad objecta secundaria. n, 144, b.
Sdentia Dei attingit necessario omne inlelligibile, non autem voluntas omne volibile. n, 447, a-405, b.
Deus non cognoscit futura ut futura sunt, immo ætcrnaliter cognoscit ea ut sunt in solpsis. 11, 448, b-465, a.
beet futura producantur a suis causis successive, non tamen Deus cognoscit ea successive, n, 449, a.
Licet Deus non cognoscat futura ut futura sunt, tamen cognoscit contingentia ense præsenlia sibi, et futura aliis, it, 449, b472, a.
Cognitio Dei de futuris est infallibilis et certissima, n, 150, a.
Divina cognitio de futuris magis dicitur providentia quam providentia. it, 450, a.
Utrum immutabilitas divinæ scicntiæ rebus scitis necessitatem imponat? n, 451. a456, a-468, b.
Quodeumque contingens Deus scivit esse futurum, necessario scivit illud esse futurum, sic quod ista est necessaria absolute: Deus scivit Anlichristurn esse futurum, n, 4511 a.
Propositio de futuro quod Deus scivit futurum, est uno modo necessaria, et aliu rnodo non. n, 452, b-459, b-471, b, el in«h -495, a.
Deus scit aliquid esse futurum, quod tamen nunquam erit, n. 453, b.
Utrum contingentia rerum ponat mutabilitatem in scientia M ' n. 456. b-469, a.
Quomodo Ides sint in Deo ante actum voluntatis, et quomodo non? n, 464, a.
Inflnitæ ſdea sunt actu in Deo. n, 465, n.
Scientia Dei est necessaria in se, non autem quantum ad habitudines ad scita extra, n, 465, h.
Quodeumque cnuntiubile Deus scivit, scit. Quis sensus? n, 466. a-469, a.
Licet habitudines ſcientia Dei ad scita extra, fundentur super actum divini intellectus, qui actus est necessarius, non tamen sunt necessaria?, n, 466, b.
Prædicta contingentia scienti» Dei quantum ad habitudines, quid sit, el cui inhaereat? n, 466, b. m fine, el inde.
Non eamdem habitudinem habet actus divinæ ſcientia ad scitum, quam habet actus voluntatis ejus ad volitum. Scitum quippe est immutabiliter verum pro mensura pro qua subditur ſdivina scicntiæ. II, 468, b-469. b.
Ex hoc quod Deus scit futura esse sibi præsentia, non sequitur quod verum sit illa esse vel fuisse creata nunc, vel ab sterno, ti, 472, a.
Scientia quam habet Deus dc rebus creatis, ad modum ſcientia artificis consideranda est. n, 179, a.
Quid est dispositio in divinis? n, 479, a, et Inde.
Contingens super quod transit ſactu ſdivina cognitionis , non est absolute necessarium, n, 487, a.
Utrum divinum relic sit semper ul in egrediendo? II, 492, a-193, b, in fine, ct inde/
Utrum scientia visioni» in Deo possit se extendere ad alia quam ad qu® se extendit *f* n, 192. a, in fine-494, b.
Potentia divina non est principium secundum rem ſdivino actionis, sed secundum rationem, quamvis sit principium secundum rem illius quod producitur per actionem Dei. n. 494, a-506, a. in fine, b.
An Deus possit scire quod nescit, aut plura ſsciri quam sciat, nec tamen propter hoc sit mutabilis? n, 494, b= v. 230, b.
Mulla evenient contingenter, non obstante divina providentia, præscicnlia, prædeslinnhone, etc. Quis sensus? II, 495. b.
Deus vult omnes homines salvos fieri, tripliciter exponitur, n, 497, b.
Quomodo Deus reprobet sine nota crudelitatis? n, 504. a.
Divina potantia non est aliud ab ejus essentia secundum rem, sed solum secundum rationem, u, 505, b.
Divinæ potentiæ activa» non corresponde! aliqua potentia passiva earn adaquans, Heel materia prima multas formas poMil a Deo recipere , ad quas non est in potentia naturali, licet sit in potentia obcdicnl.ili. n, 507, a.
Deus indidit ſmateria duplices rationes; scilicet causales vel obedientiales, ct seminales. II, 508, a.
Deu- potest omnia facere, n, 508, b.
Deus non potest facere illa quæ sunt ſpotentia ſpassiva nec illa quæ sunt contra rationem faclibilis, nec illa quæ ejus derogant voluntati vel ſscientia It. 510, a.
Deus non potest facere duo opposita simul inesse eidem secundum idem; nec quod pnoteritum non fuerit; nec aliquid sibi æqualc. n, 510, b-515, b, et inde-521, a, et inde.
Deus nullo modo peccare potest, aut alium ad peccatum inducere, ita quod nullo modo potest esse causa peccati. Π, 511, a = m, 338, a = IV, 425, a el b.
In Deo non differt secundum rem potentia absoluta el ordinata, nec potentia creativa, generativa el spirativa, sed secundum rationem; ct quid hæc omnia? II, 511, a.
In his quæ divinæ potentiæ attribui possunt, est quadruplex ordo seu distinctio. 11, 512, a.
Cur Deus id solum non possit, quod implicat contradictionem ? n, 514, b, in line, et inde-518, b, et inde = ill, 98. b = iv, 19, a.
Deus non potest facere hominem vel anima) absque membris organicis. 11, 515, a-519, a.
Non est faclibile, etiam per Dei potentiam , quod substantia corporea sit sine quantitate, n, 519, a = m, 190, b e vi, 235, b.
Deus non potest facere non solum quod est impossibile per se, sed etiam quod est impossibile per accidens. II, 521, a, et inde.
Deus non est infinitus secundum quantitatem molis continuam, vel discretam, sed secundum magnitudinem spiritualem. n, 523, a.
Deus non est infinitus privative, sed negative. 11,523, b. = vu,255, b.
Non solum Dei virtus est infinita negative, sed etiam ejus essentia, sapientia, ct omnia quæ in eo sunt, n, 523, b.
Licet divina potentia habeat infinitatem ex essentia, aliquem tamen modum infinitatis habet divina potentia, quem non habet essentia, n, 524, b. in line-525, a = VII, 255, b.
Divina potentia duobus modis habet rationem infinitatis, n, 525, a.
Infinitas divinæ potentia» sufficienter arguitur ex creatione rerum ex nihilo, n, 525, b.
Supposita rlernitate primi motus, argui potest infinitas divinæ virtutis seu potentiæ. n, 527, a.
Infinitas divinæ potentiæ concluditor cx activitate nostri intellectus. n, 528. a.
Utrum creatio, ex hoc quod nulla est proportio inter nullam potentiam et aliquam, divinæ potentiæ infinitatem arguat? il, 529, b-533, i.
Utrum Deus moveat primum cœlum executive, vel tantum per modum finis? n, 530, a. el inde-534, a, ct inde.
Deu» albedinem sine quocumqut» subjecto crearo potest, n, 532, a

Deus est Ipsum *eue* subsistent. Quit sensus? fl. 532, O= III, SOO, a.
Deu non potest facere aliquid simpliciter infinitum, ned bene secundum quid. Il, 536, a.
Deus potest facere aliquam formam infinitam In natione tua speciei, tam substantialem quam accidentalem. Il 536, a, in line, b.
Deus non potest facere multitudinem aut magnitudinem dmieusivain actu Infinitam. n, 537, a, in fine. b.
Data quacumque forma inlentibiU exsistente in subjecto, Dena pol· st ram intendere ad duplurn, ct ad triplum, et sic sine statu, ita quod nunquam Henirt ad tantam perfectionem, quin ad majorem Deus earn perducere posset. n. 538, b.
Deus non potest producere aliquam erraturam ita perfectam. quin majorem et perfectiorem in specie producere posset, n, 538, b.
Qiumcuinquc rem productam Deus facere potest meliorem accidentaliter, non tamen essentialiter. n, 539, a. in tine.
Deus potest facere universum in infinitum melius quam sil, quantum ad aliquid, et quantum ad aliquid non n, 539, b.
Universum posset fieri a Deo melius septempliciter, n, 540, b.
Non repugnat Deum producere aliquam erraturam qua· cognoscat infinita secundum numerum, vel secundum speciem, puta infinitas partes continui, vel infinitas figuras, quæ sunt m continuo in potentia, ft. 540. b.
Utrum Deus possit aliquam formam Intensibilcm ct remissibilem facere infinitum intensive in sua specie? n, 546, n, et inde-556, b, et inde.
Utrum Deus posset facere infinitos mundos specie distinctos ? n, 551. a -560, a.
Deus non potest facere animalitatem. vel humanitatem, vel aliam formam lotius de cujus ratione sit materia, esse subsistentem perse, it, 551. b.
Deus non posset facere relationem subsistere sine fundamento et termino. 11, 555, a.
Licet Deus |>ossit quamlibet partem continui ab aliis separatam conservaro, non tamen omnes collective; sicut quodlibet creabile potest creare, non tamen omne simul. II. 555. b.
Deus non potest continuare divisionem partium proportionalium continui secundum divisionem partium proportionalium temporis, puta horn n.556. b.
Licet Deus noverit infinita distincte, non tamen potest velle quod omnia illa sint actu. u. 557, a.
Intellectus noster differt ab intellectu divino quantum ad quatuor. II, 561 , I».
In Deo est voluntas. II. 563, a.
Del voluntas est ejus essentia secundum rem. licet differat secundum rationem. Il, 563, b.
Velle divinum non elicitur n divina voluntate secundum rem, sed solum secundum nostrum modum significandi rt intelligendi. it, 564. b, m flne-565, a.
Nullus netus divina» voluntatis dicitur proprie dolor vel tristitia, n , 565 . b.
Nullus actus divina» voluntatis, secundum propriam rationem, dicitur spes vel desiderium. Ii, 566. a.
Appetitus non competit Deo secundum propriam rationem Π. 566, a.
Nullus actus divina» voluntatis est proprie timor vel pernitentia. n, 566, a.
Nullus actus divina» voluntatis hebet proprie rationem Inn aut invidi», fi, 566, u. in fine, b.
Licet nullus actus divina» voluntatis habeat proprie rationem odii res|M»ctu alicujus rei, metaphorice tamen dicitur Deus aliqua odire n. 566, b
Deus non potest velle malum. Ii, 566, b.
Deus secundum similitudinem dicitur aliqua odire dupliciter. n, 567. a.
Aliquis actus divina» voluntatis habet rationem gaudii vel delectationis, u . 567 , a.
Aliquis actus divinat volunUth label rationem amoris, ff, 567, b.
Aliquis actus divino» voluntatis potest dici amor amicitur proprie, et aliquis quasi amor concupiscentia», n, 568, a.
In divina voluntate non est aliqua virtus per modum habitu it, 568, a.
In divina voluntate non est fortitudo nec temperantia secundum propriam rationem qua dicuntur virtutes morales. ii, 568. b.
Halio justitia» distributive saliatur in divina voluntate secundum propriam rationem; non autem commutatio, nisi secundum quamdam proportionis xqualilatem. it, 568, b = iv, 277, a-278, a el b.
Tam passiones quam virtutes morale qux exsistunt circa passiones, possunt Deo attribui metaphorice; et ex hoc dicitur Deus metaphorice iratos, misericors, ptrnitens, tristis, fortis, mansuetus, et sic dc similibus, ii, 569, a et b.
Utram in Deo sit ponenda formaliler ratio odii? ir, 570. a-571, b, in fine.
Utrum amor ct gaudium rt delectatio in Deo ratione differant9 n , 570, a-572, a.
Utrum Dens amet creatura· amore concupiscentia cx eo quod vult eis bonum? n, 570, b-572. a.
Habelne locum in Deo ratio justib» commutative n, 570, b. el inde-572, a, et inde= tv, 277. a. el inde.
Divinum *velle* non pofcsl a nobis intdligi nisi per modum eliciti, n, 571, a. in fine, b.
Deus in puniendo non servat xqualibtcm inter culpam ct pœnain. fi, 572. b
Licet principale volitum a voluntate divina sit sola divina essentia, tamen Deus vult alia a sua essentia, n, 573, a.
Licet divina voluntas eadem volilione velit divinam essentiam ct alia volita, non tamen necessano vult aha. Meut necessario vult divinarn essentiam. II, 573, b.
Dilina voluntas, quidquid vult, aeternaliter voluit, et ad ea volenda determinata est; et omnia qua» vult, necessario vult, necessitate absoluta, vel necessitate suppositionis, n, 574. I
Quomodo divina voluntas sit ad utnimhbet respectu creaturarum volitaram? Il, 574, b.
Liberum arbitrium in Deo salvatur? n. 575, a.
Licet divina voluntas circa creata nihil necessario absolute velit, vult tamen aliquid necessario ex suppositione, n, 575, b.
Deus aliqua vult voluntate antecedente, qux» non vult voluntate consequente; et unde sumatur In eo isla distinctio voluntatis antecedentis et consequenti ‘n, 576, a. in fine, b, et inde.
Si Deus vult aliquid voluntate beneplaciti, necesse evtquod illud fiat h . 579, a.
Utrum eef/e divinum sit produclhum creaturarum, proprie cadens super eas? II, 579, b, in line, et finio b, et inde.
Utrum Deus determinet se ad volendum aliquid ab vtenio per aliquod *velle* intrinsecum? H. 581, b, et inde-54^, b, elinde.
Utrum re/fe divinum attingat aliquod volilum in particulari secundum omnes conditiones illud singulare circumstantes, eic quod tale *velle* sit efficax, nec possibile impediri? n. 582 b-589. b.
Utrum *velle* divinum circa causata habeat causulilatis rationem? II, 582. b, ct inde-589, b.
Utram Deus omnem voluntatem creatam nccessitare possit, necessitate naturaliter precedente, vel quomodo? n. 583, b-590, a.
Utram Deus possit nunc nolle quod nunc vult? n, 584, b-590. b.
I Irum auctores dicentes, *Id quod Deu» vult, necexiano*

evrmrr, intrlbginl de necessario absoluto, aut de condltionilo? ıı, 585, b-39l. a. in line, et inde.
Quid add.il determinatio divini reffe nd ipcurn? Il, 587. n.
Nec tn Deo, nec in citaturis agentibus per voluntatem, possibile t* sequi determinatum effectum exterius, nisi pr.rccdcnle determinatione interiori, ıı. 589. a.
Divina voluntas ad amandum se determinatur ex natura »ii4; ad volendum vero alia, per intellocium et sapientiam; et inteileclus determinatur prr voluntatem, quantum ad exercitium actus, etc II, 589, a et b.
Licet Deus amet erraturas, non tamen delectatur in illis, n,589,b.
Ai lus divina» xolunlatii respectu Dei habet rationem dilectionis. respectu vero creaturarum habet rationem unions concupiscentia». n, 590, a.
In potestate causa» secunda·, non tamquam causa» *perquam,* *ed ime *qua* non, est respectus volitionis Dei ad creaturas. ii, 590. b-591, a.
Deus continue influit ***eue*** rebus ellam ohm a se primo factis, etsi etiam ab a terno facta» fuissent. Ill, 12, a
Deus potuit non producere mundum, etiamsi non precedent mundum duratione. m, 13, b.
Deus potuit hominem ah æterno, cl in nunc stante, producere d‹· materia non praexsistente. HI, 22, a.
Quomodo electio salvatur in Deo? m. 22, a.
Aliqua erratio est Deus, ct aliqua creatio non est Deus, m. 26, a.
In divinis non ita proprie dicitur actio sicut substantia et relatio m, 26, b-27, a-28. a.
Quid est conservitio activa Dei, et quomodo distinguitur a creatione activa? m, 28. b. ct inde-68, a. et inde.
Omne aliud a Deo est productum ab eo. ili, 29, b.
Sine Deo conservante nullum ens aliud a Deo potest conservari. m, 29, b, in flne-45, b. in line, et indr-79, b.
Deus est causa non solum cujuslibct crcaluroi, sed etiam cujuslibet operationis ejus, quatuor modis. ili, 30, b, et Inde
Deus est principalius causa cujuslibct actionis, quam cau&æ secunda» agentes. Ill, 31, a ct b.
Nihil dat *eue,* nisi Deus, ut causa principalis, et causa secunda, ut instrumental! agens in virtute Dei. Ill, 31, b.
Ulrum Deus immediate agat ad productionem effectus causa» secunda.·? in, 46, b-82, a, etc.
Actionem Dei esu» ab æterno, non autem effectum ejus, nihil dicere prohibet, m, 49, a.
Deus ab aterno creavit res, sed res non sunt ab æterno creata» (August). Quis sensus? m. 49, b. vt inde.
Deus non dicitur creator ab æterno. ut, 50, b, in flne-52, b.
Quomodo differunt exeeutio el *velle* in Deo? ih, 51. a.
Deus ab a terno operabatur et ageteit. non tamen ab æterno aliquid producebat ad extra. Ill, 51, a, b. et Inde.
Quomodo intelligendum sit actionem divinam transire in passum ‘ m, 52, a.
Quatuor modis operatur Deus, m, 52, b.
Ucet Deus possit effective conservaro creaturam, non tamen formahier. m, 56. a.
Creatura esi a Deo tam secundum *eue* essentias quam secundum *rue* exsistentia», sed diversimode, m. 76. a.
Iteus t* causa efficient corporis cœteslis, secundum Philosophum et Commentatorem, ill,78. a.
iteus per se solum conscnal in *rue,* general vero cl corrumpit mediante activo natural), ill, 79, b.
Deus rehquil hominem in manu consilii sui. Qu»·» sensus? III. 80, a — IV, 323. b-327. a.
Nulli creature potest a Deo. communicari potentia creandi sicut causa» principali, nec sicut causa) instrumental!. Ill, Hl, a.
Potentia creandi non eat propria alicui divinæ person®, sed communia toti Trinitati, licet approprictur aliqualiter per· toms procedentibus ill. 87, b.
Deus non potest reporare accidens a xuo subjecto in primo instanti in quo ipsum producit, in, 99, a.
Potentia facientis aliquid ex nihilo (qu® est potentia Dei) nullam habet proportionem cum potentia facientis aliquid tantummodo ex aliquo, m, 100, a-l07, a.
Deus operatur in quolibet operante secundum triplex genus cans®, m, 101, a.
Solns Deus dal *cue* primo, cl *cue* per sc. Quis sensus9 lii-104. a-105, a et b.
Ex distantia qua· est inter ens linitum et nihil, non potest probari quod divina potentia creandi non sit communic.ibilis creatura». Hi, 106, b.
Divina potentia, seu virtus creativa, est necessario infinita. III. 112, a.
Durit Deut, et facta aunt Quis sensus? m, 118, a.
in divinis aliquod nomen potest connotare effectum in creatura dupliciter. Ill, 118, b
Drus potest slinul esse in pluribus locis, ni, 122, b.
Prius est Deurn operari in loco quam esse in loco, ill, 1.30, b.
Deus non movetur localiter per accidens ad motum sui mobili·, m, 132, a-380, n.
Deus non potest f.iccre lineam sine punctis. Ill, 1.35, b.
Virtus. D‹ i. Ili. 196, a.
Unde sumpsit originem error dicentium esse quosdam deos sensibiles, similes nobis in natura, qui ingrediuntur ad nos januis clausis? Ili, 234, b, in fine.
Id quod de se est non tale, per Dei |H)tcnliani non potest fleri i ile. m, 238, a.
In divinis nou potest esse universale cl particulare. IH, 217, a.
Successiva, si in nihilum redigantur, non potest Deus eadem numero reparare; permanentia autem omnia potest. Ill, 218. .l VI, M9. a = vu. I, b.
Potestne Deus producere plures angelos ejusdem speciei? III, 251, b
Deus non potest facere plures animas a corporibus separatas, quin habeant naturalem habitudinem ad illa. 111,252. b.
Deus loquitur angelis per suam substantiam. Quis sensus? IH, 286, a = v, 199. a.
Solus Deus beatificat creaturam, m, 290, a.
Proportio essentia· divina: ad intellectum beati est sicut proportio forma· ad materium, ill, 309, a.
Deus non potest videri per speciem creatam, ill, 311, b-312. a.
Deus potuit beatificare angelum in primo instanti sua» creationis, m, 356, b.
Vlnnn Deus possit movere id quod est corpus in instanti; et quomndo? Ill, 420, n.
Cur cognitio Dei in via non necessilct? Ili, 437, b-444, b, prope finem.
Deus indurat quem vult. Quis sensus? ut. 447, a, in fine, b.
l'Irum a solo Deo angeli illuminentur causaliter? Ili, 199, a-501. b.
Deu- non potest facere materiam sine forma. IV, 18, b.
Utruin Dc iih possit conservare subjectum sine propria passione? iv, 23, b. in line, el inde-32, b.
Deus potest supplere vicem causa» extrinsecæ, non autem intrinsecæ. iv, 30, a.
Si Deus faceret ens in potentia tantum, minus faceret quam natura, iv, 31, a.
Deus non potest conservare partem in *eue* partis, et sub distantia ad partem, aine quantitate, iv, 145. a-118, a.
Deu· non potest facere albedlnen individuam sine subjectu, id est, separatam a substantia, vel quantitate; quod tamen non repugnat quantitili. IV, 145, b. et inde.
Deus potest tacere quantum sine extensione, non anletn sine partibilitate. iv, 146. l>-148, a-119, b.
Deu potest ponere qualitatem corporalem in substantia spirituali, iv, 118, b.
Eue non potest separari ab essentia, vel n forma a quo fluit, etiam per Dei potentiam. IV, 150, b = v, 109, b.

thrum Deus possit dr parvo facere magnum, absque rarefactions vel additione material? tv, 164. b, cl inde-168. a, el hide-171, b.
Deus non potest poncrv formam in materia nisi secundum dispositiones illius form.··, licet illas ȣhpositione po»»il simul inducere cum ipsa forma, tv. 171, n.
Deus nun vult prius nutum accident Petri, puts gratiam et gloriam, quam Petrum; nee talia accidentia sunt Minilion vel proximiora Deo, sed hubent so alcul excedentia ct excessa. IV, 177, b.
Non posset Deus fiiccrc creaturum impeccabilem p‹ r naturum. tv, IK3, n.
Utrum Deus posset creare unam iritolligentium qii:r e»Mst cs»entlalitcr visio, vel dilectio, vel fruitio Dei? tv, 185, Ɨ. 188. a.
Deus fecit hominem rectum. Quis sensus? iv, 189, b.
Tripliciter Deus videri potest, tv, 190. h.
Omnis cognitio quam habemus de Deo, incipit a creaturis IV. 191, b = v, 372 , I».
Omnis cognitio de Deo habita per speciem enatam, est a-nigmutiai. iv, 193, b, in fine.
Cognitio ab-trncliva habits de Dio .i viatore, esi minus perfreta quam intuitiva. iv, 197, b.
Deus potest esso agens, el tamen nihil ugero. IV, 227, b, in fine-228, n.
Actus divina· voluntatis potest terminari et non terminari ad rosam, non variata specie vohlioiiis: non autem humante. Qui·» sensus? iv, 228. a, circa finem.
Solus Deus potest movere voluntatem ad exercitium sui cius, sicut principium exterius. IV, 231, a.
Deus potest f.icen» qua» non facit, iv, 212, a el b
Per determinationem intellectus aut voluntatis Deus non tollit conlingentiam a rebus, iv, 251, a.
Solus Deus movet voluntatem ad actum primum, et quandoque quoad sequentem; et quis sit ille actus primus, el quomodo ad illum se habeat voluntas? IV, 252, a ct b.
Si Ileus promissam gloriam pro meritis non redderet, esset injustus, iv, 279, a ct b-28O, a.
A Deo dependet, quantum ad duo, actio cujuslibct entis creati, iv, 283, n.
Quomodo Dens possit dici personarum acceptor, vel non acceptor? IV, 298, h, et inde.
Deus est causa fidei nostra» Quomodo? iv, 312, b.
Quod philosophi antiqui cognoverint Deum illa cognitione de qua loquitur Apostolus, /fument., I, non fuit sme speciali Dei auxilio; et de duplici speciali auxilio Del. IV, 822, b.
Deus est creans inalurn, el faciens pacem. Quis sensus? iv, 397, I».
Defectibilitas voluntatis, seu potentia peccandi, non est a Deo ut a causa per se illam efficiente. iv. U>1, b.
Quod creatura sit ex nihilo, Deus non est directe cau^a agens, sed potius non agens, iv, 402, a-5(X), b.
Non debet absolute concedi quod aliquod peccatum sit a Deo. iv, 413, b-414, a-415. a cl b-125, a.
Deus est causa actus peccati. IV, 425, b-426, a cl b.
Deus potest se solo causare quemlibet actum peccati; sed tunc talis actus non esset peccatum, iv, 433. b.
Quomodo quis teneatur conformare voluntatem suam voluntati divin iv, 455, a v, 219, b.
Quilibet tenetur se et omnia sua aliquando actuslilcr referre in Deum, el aliquern talem actum semper h ibere virtualiter in Deo relatum. IV, 459, b, in Une-460, e. et inde-470, b 472. a.
Quamprimum puer pervenerit ad usum lil»eri arbitrii tenetur se et omnia sua nctualiter in Deum referre, iv, 462, a.
Omnia in gloriam Dei facito (1. *Corinth.,* 10). Quis sensus? iv, 462, b.
Non referens netum suum actuali1er vel virtualiter in D.um, est m peccato mortali, licet non M'inper |M»ccvl per actum quem sic non refert. iv, 470. a et b-472, a-171 u, rl b.
Omne diligendum aliud a Ileo, est diligendum propler Dcurn. Quis sensus? iv, 474. a.
Immediatum fundamentum ordinis quem importat potentia precandi ad actum difformem, non est a Deo. iv, 563. a.
Cur Deus dic.itur causa mali pa»na», non aut» m mali culp®? iv, 507, b.
Divina natura, abstracta personalitate relativa per intellectum, posset assumere naturam humanam, v, 2, b. el inde.
Divina natura, suppositi» personalitatibus, quas fides docet, nonpnrn.ino, sed quasi secundario, aasumpsit naturam humanum, v, 3, a.
Ulrum essentia «Urios p· r u· aulrtislens ȣtö esse proxima» terminus unionis cum natura creata? v, 5, a-10, b, rl inde.
Deus, de potentia abwluta, povset ȣumere naturam creaȶura irrationalis; non tarnen esset congruum quod eam assumeret, v, 13, b-14, a el b.
Estne possibile Deum pecore vel ȩs damnatum? v, 20, n ct b-D>4, b.
Quare Deu» |>ote>l dici homo el humanatus, nullus autem homo poti »t dici humanatus? v, 50, b.
Essentia divina non pote«t «ec alicujus rri fonna. v, 62, b, rt inde.
Utrum cx hoc quod actio Dei ad extra est Infinita, sequatur quod effectus cjih sil infinitus? v, fifi, el b-72, a.
Ex quibus potest argui infinita» divinæ ȹotentia» v. 72, a.
Deu» non potest agere nd extra secundum ultimum vui posse, v, 74, b-77, b.
Omnes homine» comparantur ad Deum ut instrumenta, v, 75, a.
Depugnat divino *eur* quod sil actus potentur enatae formahier actuans, v, 76, b = vt, 273. a.
Deus est *cite* omnium (Dionp.). Qui< sensus? v, 81. a et b.
Proprie dicimus quod Deu» ſactu sit homo, non autem quod homo factus sit Deus. V, 118. a.
Jn quonam sensu est intelligendum verbum Damasceni, quod Deus, quidquid plantavit in natura humana, illud 'assumpsit, v, 122, a.
Non videtur tanta ratio dominii competere Deo propter redemptionem. sicut propler creationem; liert oppositum sustineri posait, v, 139, a, ct inde.
Utrum divina essentia possit esse creatura» formalis notitia immutative, licet non informative? v. 176. a, et inde-184, a. et inde,
Utrum divina essentia uniatur de facto cuilibet intellectui creato ct beato ut formalis visio? v. 177, b, rl inde-192, b. el inde.
Ulnim quirtet intellectum Ɗeu ipse, cx hoc quod causal in intellectu licati visionem erratam de se? V, 178, a-195, a, cl inde.
Ulrum cx hoc Deus beatificet quia terminat ct efildt visionem erratamv. 178. b, rt inde-19fi. a, cl inde.
Cur repugnet divina» essentia» esse actum secundum humani intellectus, non autem esse actum primum? v, 181, a et mdc-ta5. b-2(ü, o. cl inde-205. b.
Essentia divina potest comparari ad intellectum erratum ut species intelligibilis, non autem alia forma substantialis subsistens, nec essentia angeli, nisi ad propnum. v, 186, b-201, b.
Essentia divina non est proprie forma intellectus cresti, *cd se habet per modum forma», v, DT7, a et b.
Dens visus beatificat videntem ut pratens realilcr, el ut pnrsens inlentionalilcr. v, 195. b, ct inde.
Si aliquis nitclligcrvt per divinam essentiam sicut per actum secundum, infinite intelligeret, non autem tanquam ȸK actum primum, v, 200, b, in fine, et inde.
An Drus possit facere quoti intellectus creatu» videat divinam essentiam «une lumine gloria»; «I quomodo? v, 204, a rt b-2û5, a.
Divina c^scnlia supplet vicem habitus in intellectu beati. Quis sensus? v. 2(û. b

Qu.vdam Deus cognoscil scientia visioni», el quædam scientia •implicui iulfilligentia. v, 210. a ct b-2M, a.
Utrum Dens cognoscat possibilia non facta, nec flenda, per ideas, aut per potentiam suam? v, 217, a-229, b, m fine, et inde.
Intellectus cognoscens perfecte el distinete aliquem effectum in Verbo, comprehendit quidem Verbum ut est causa illius effectus, non autem simpliciter, v, 218, b.
Impossibile ot quod aliquis intellectus creatus comprehendat liram; unde sequitur quod nullus possit scire omnia qu:e Drus potest facere, v, 220, b, et inde.
Drus plus diligit Christum, etiam quantum ad naturam humanam, quam totam creaturam, v, 265, a, in line.
Deus non est totale objectum delectationis. v, 313, b.
Deus potest esso immediatum objectum desiderii, licet aliquando sit non totale, v, 315, b.
In quonam senui solus Deu», non vero humo, est causa bralitudims? v. 3t6, b. in line, el indo =vn. 209, a.
Unumquodque naturaliter plus diligit Deum quam scipsum. \. 847» h.
Deus est bonum proprium cujuslibet creatura?, ct universale omnium, sed diversimode, v. 317, b.
Drus, inquantum est objectum beatitmliiiis, est objectum charitatis. v, 351. b-359, b, rt inde-361, b. ct inde.
Deus, etiam prosi.du via?, potest a nubis immediate amari. V, 372. b.
Nostra etiam naturalis dilectio, quam habemus de Deo, polol Incipere ab ipso Deo. v, 372, b, in flne-373, a.
Qua-nam est, secundum Scotum, ratio quare Deus non potest facere quod pralerilum non fuerit? vi, 57, a.
Quomodo dicantur de Deo pronomina demonstrativa? vi, I6(l. b
Utrum Deus posset omne accidens, qunnlunicumque modica cntilatis, a subjecto separaro? VI, 255, h, circa linem, ct mde-259, b, rl inde-266, b.
Quornodo Deus dicatur dare gratiam dignis el indignis? m, 322. b, el inde.
Non possumus nobis constituere Deum debitorem, M, 337, a, in line, b.
Dupliciter potest attendi debitum in operatione divina, juxta duplicem ordinem consideratum in rebus. m, 338, b.
Deus de potentia ordinata nun potest alicui ievehire Miam damnationem; ct quomodo deberet iutrlligi talis revelatio, ii fleret de potentia Dei absoluta? vt. 3(J3, b.
Ira c! offensa, odium ct indignatio, ct hujusmodi, non dicuntur de Dtx> pure metaphorice, sed ponunt m eo aliquem actum voluntatis, M. 367. b.
Solus Deu· potest dispensare ü|»er pluralitatem uxorum. M, 510, 3-520, n-528, b.
Si Deus j geret dc necessitate nature, non in lui posset aicui nunc, vn, 19, |>-2o, a.
Deo. ut ultimo flui, ſc dupliciter conjungi possunt vn, 28, b.
Utrum divina virtute possit esse motus proprie dictus in instanti vn. 30, a, et inde-SQ, α ct b.
Multipliciter dicitur aliquid Deo |N)w»ibite ct impossibile, vn, 43, b.
Per rationem naturalem apparet quod Deus est rector omnium hominum secundum leges ſustitia retribuiivm ct pumlivir. vn. 45. a.
Naturali ratione patet Drum punire peccata per experientiam alicujus nocivi, vn, 16. a.
In quonam aentu Deus est potens suscitare dc lapidibus ſilio Abrnhae? vn, 61, >.
Utrum D· us ſ0t ah aliquo videri sine gaudio? vn, 123, Ih I25, a, rt inde-129. a, et inde.
Deu mmet voluntatem dupliciter. MI, 132, n.
Duplex conjunctio creature cum Deo. vn, 134, b, in line, et inde.
Iteu-, sub rabone qua «ummum bonum, est objectum beatificum, qua·i in habitu; sed, ultra hoc, ut pnvsens el habitus, qumi in actu. MI, 158, b.
Omnia naturaliter appetunt Deum. Quis sensus? vn, 188, » in fine, b.
Utrum Deus possit facere quod aliquis inlelleclus creatu» videat Deum per essentiam sine lumine gloria·, sed per sua naturalia? vn, 200, b, el inde-202, b-214, b, ct fade-216, l>, el inde.
Res habent ewe in Deo tripliciter, et dupliciter, vn, 213, a-241. b.
Dc infinitate inteiiMva ol extensiva divina potentia qua» illarum est Iteo intimior? vn, 255, a-256, a.
Universitas creabilium est proprius et adæqutltu» effectu- in quem potest divina potentia, el ada quat eam non ul res est, >ed ut potentia est ; ct consequenter, illo clare cognito in Verlni, cognosceretur perfecte el comprehensive divina potentia, el Deus ipso. vn. 255, a, et inde.
Divina potentia potest dici infinita tripliciter, vn, 256, a.
Sola virtute divina, vel angelica, Iit quod anima? separatu? appareant viventibus, vn, 282, ;i.

DIABOLUS

Quomodo plures dmmones possint simul esse in eodem corporo obsesso? m, 143, b.
Diabolus et anima non comparantur ad corpus secundum earndem habitudinem ¢ausa nt. 111, a.
Diabolus peccando appetit aequalitatem Itei non simpliciter, *ed secundum quid. Ili, 3.35, b, et inde.
Potest intclligi duplici 1er quod diabolus peccavit appetendo rsSr lit Ih U- III, ? '·6, b.
Primum peccatum diaboli fuit superbia, ill, 337, b.
Omnia peccata sunt in dialiolo secundum reatum; secundum affectum vero, sola peccata spiritualia, ill, 337, b.
Diabolus non peccavit nec peccare potuit in primo instanti sua creationis, m, 338. b.
Dhbolus. statim post primum instans sua creationis, peccare poluli · el de facto peccavil. m, 310. a.
I Iruin inconsideralio intellectus fuerit causa el radix primi peccali in voluntate diaboli. III. 310, h-317, b, el inde.
I lium diabolus polueril appetere a?qualilateni Dei absolutam? m, 311. b-351, a, el inde.
Utrum primus actus inordinatus voluntatis diaboli fuerit *velle* amicitia» respectu sui. m, 342, b-351, a.
Utrum diabolus peccaverit priusquam fuerit in termino, Ha quod ibi fuerint 1res vel quatuor inoruhu? Ill, 316, a, el inde-357, a. in lino, et inde.
Fuitne aliqua morula inter creationem et lapsum diaboli? m, 316, b. in fine, ſ inde»359, h, ct inde.
Qu:n fuerit causa inconsideralionis ipi;e pneccsslt ul proxima causa primum peccatum dinholi" ut. 317. b.
Pncdicia incon-ideratio non fuit peccatum, m, 319, a.
Primum pecctllnm diaboli non ftiil ignorantia. Ill, 351, a.
Diabolus appetiit habere be.ititudinem a scipio, seu propria virtute. Quis sensu»? m, 352, b.
Peccatum diaboli non fuit maximum secundum suum genus vel suam speciem, sed secundum quid, m,352, b, et inde.
Quodlibet peccatum dialxili est irremediabile, sive parvum, sive rnagnurn 111, 352. h, in lino.
Cur dmmones, cum sint superbi, maluerint subcase inferiori, Mcilicol Lucifero. <piam superiori, scilicet Deo? m,351, a.
Primum peccatum diaboli non |>otiiit esso luxuria, ili, 351. I·.
Si diabolus pecca-M-l m primo instanti sua» creationis, peccatum ejus retorqueretur in Auctorem natura», m, 355, a- 356, b-357, a.
An diabolus aliquando meruerit? m, 357, b, ct inde.
Dtabolu» non potuit averti ab election· elicita ex puris naturalibus. in primo instanti habita, sed bene ab clectmne elicita per gratiam, m, 358, b.
Actus peccati, quo primo diabolus peccavit. potuit habere

plures deformitates, puta superbire, ir.c, odii, et sic dc aliis, m, 359. a, in fine, b.
Uberum arbitrium, vel menu dæmonis sic est obstinata in malo, quod non potest bene velle, nec peccato carere, nec desinere male velle, m, 424, b.
Obstinatio diaboli est ex tribus causis, ad quas omnes ali» ab aliis assignutæ reducuntur, m, 426, a.
Utrum diabolus obstinatus necessario velit malum? m, 430, b, et inde-447, b. et inde.
Utrum diaboli obstinatio proveniat ex immobilitate apprehen-ſioni vel ex hoc quod intellectus angeli est sufficiens motor voluntatis? Ul, 431, a, et indc-449, a, et inde.
Utrum prodicta obstinatio proveniat ex immobili adhæsione diaboli ad finem quem sibi statuit? ili, 433, b, ct inde-456. a , el inde.
Bona naturalia mansisse integra in diabolo, vt eadem fuisse depravata, quomodo intelligitur? Ili, 445, b-446, a.
Diabolus, ct quilibet damnatus, potest habere actum bonum, non tamen meritorium, m, 415, b-448. b.
Ex quibus causis accidat dialtolo quod non possit bene veile? m, 417. a ct b-456. b-437, b.
Plures habitus mali sunt in diabolo, cl semper est in actu respectu aliquorum, ili, 447. b.
Ex quibus causis III continuatio mali actus in d.emonibus? ut, 447, b, in fine.
Pœna dæinonum quomodo dicatur crescere? Ill, 4-48, a.
Intellectus d.vmonis non potest deponere falsam existimationem. ut, 448, b.
Circa naturalia non potest esse falsa opinio in diabolo; circa supernaturalia vero potest habere ignorantiam pravæ dispositionis, ill, 451, a el b = iv, 186, a ct b.
Diabolus non intelligit quod bonum divinum, secundum quod esi principium boni gratuiti, sil quid melius bono proprio, m, 455, b.
Diabolus non apprehendit culpam suam ul malum; el ob hoc non potest speraro dc misericordia, m, 455, b-456, a.
Naturali murmuri synderesis diaboli repugnat ejus perversa voluntas, m. 455, b, in fine.
Diabolus non potest sua naturali virtute causare in intellectu humano quamcumque cogitationem, vel actualem considerationem, Unquam causa totalis aut partialis principalis, el hoc directe et immediate; licet hoc possit facere indirecte cl mediate, ill, 465, a.
Dæmones possunt mutare phantasiam vel virtutem imaginativain hominum, m, 466, a.
Diabolus non causavit in carne primorum parentum morbidam qualitatem, a qua peccatum pullulet in anima, iv, 345, a.

DIACONUS

In primitiva Ecclesia, propter paucitatem ministrorum, omnia inferiora ministeria, diaconis committebantur, vi, 172, a.

DICERE, DICTIO

Diccrc intellectuale, quid significet, ct in quo differat ab inlelligere? n, 243, b-259, a ct b.
Dictio aliqua dicitur dupliciter aliquid ponere. l(, 261. b.
Quænam est differentia inter dicere ct generare in divinis? Il, 3«. a.

DIFFERENTIA

Sicut addita vel subtracta unitate variatur species numeri, sic addita vel subtracta differentia substantiali vanatur species substantialis, t, 331, b = II, 126, b.
Differentia quomodo comparetur ad genus? i, 331, b.
Differentia non participat genus. Quis sensu I, 334, a.
Utrum differentia ct genus semper sumantur a diversi realitalibus ejus quod habet talem differentiam? i, 336, a-316, a.
Differentia el genus dicunt ramdem rem, non tamen eodem modo, i, 354, b, rl inde.
Quæ ait dHrrxita» inter ennerptum generi et conceptum differentia? i, 356, b.
Differentia significat totam, et non tantum formam, l, 3W, b.
Non oportet differentiam per se contineri sub Illo genere sub quo «at specu - quam constituit illa differentia. II, 51, a.

DIFFERRE

Dupliciter contingit aliqua differre numero: et in quonam tensu dicitur quod qiiæcuinquc differunt genere, differunt numero? Ill, G!, a.
Quæ differunt materia, differunt plus quam genere, iv, 15, b.
Differre se toto, dupliciter. v, 22, b.

DIFFICULTAS

Non est effertus infinitæ difficultatis, licet requirat virtutem infinitam in causa prima, m, KJ, b. in fine
Difficultas potest accidere in opere dupliciter; et habitus non tollit totaliter difficultatem actus, v. 296. b.
Difficultatem patitur vitiosus dum incipit recedere a vitio ct accrdcrv ad virtutem. El quare? v, 402, a.
Non obsLmtc quod gratiam el virtutes receperint. baptixali patiuntur difficultatem ad bonum, v, 406, a et b.

DIFFINITIO

Quædam habent rationem, quæ non habent diffinitionviu. 1. 133, a.
Principia diffinientia respondentur ad interrogationem factam per *quid* solum quando signiflcanlur per modum totius, i, 232, b-235. a.
•Principia diffinientia duobus modis significan possunt. I, 235. a.
Quomodo diffinitio cl diffinitum idem significant, et tamen aliquid significat diffinitum, quod non significat diffinitio ' 1.236. a.
Quæ proprie diffiniantur, et qua· ñon ' 1. 343, a.
Ad diffinitionem qu:»· requirantur? I, 316. a.
Conceptus diffinitionis est una el simplex qualitas in intellectu, el realitcr, licet sit multiplex in virtute. I, W0, b.
Diffinitio per addimeniurn, qua·? n, 551, b.
Partes diffinitionis significant partes rei. Quis sensus? iv. 87, b, in fine-88, a
Accidens proprium potest poni in aliqua diffinitione, non autem accidens ex sola concomitantia, vi, 45. a.

DILECTIO, DILIGERE, DILIGIBILE

Omnis creatura plus naturaliter diligit Deum quam seipsam. i, 101. b.
Utrum sit possibile diligere Deum meritorie sine habitu duritatis? n, 78. b, et itide-90, a cl inde.
Omnis actus diligendi Deum possibilis a nobis haberi. continetur virtualitcr in nostra voluntate, quantum ait substantiam et speciem actus, non aulem quantum ad omnem modum, qui est intensio, n, 136, b.
Diligere in divinis est dupliciter, scilicet essentialiter et notionaliter. n. 327, b.
In actu notionait qui est diligere, duo intelliguntur. u, 328, a
Differentia inter diligere el spirare. II, 332, b, in fine.
Dilectio naturalis, que? m, 355, b.
Dilectio naturalis semper est recta, m, 356. a.
Unde consurgat necessitas diligendi Deum claro visum" m. 443. a.
Cur contingenter Deum diligimus, cl quomodo naturaliter;

ct quomodo cum dilectione qua Deum naturaliter diligi· mns, «Ut mentum ‘ III, 4-13, a et b=x m, I8S, a cl b
Ad hoc «piol intellectualis natura tendat in Deum ut in flnetn ultimum requiritur multiplex dilectio. m. 456, b.
In elatu naturæ corruptm, ad diligendum Deum super omnia homo indiget gratia. IY, 317. b.
Aliquid est diligendum proplcr se dupliciter. IV, 473, a, el inde.
Itabo quare aliquid esi diligibile propter ›«'. iv, 473, b.
In quo «nsii omne diligendum aliud a Deo est diligendum peupler Drum? H, 174. a.
Diligibile cal duplex. V, 197, b.
Secundum qu duor genera causarum dicitur aliernm proplcr allcnim diligi, v, 343, a.
Ditactio, quid ' x. 336, a.
hi dilectione Dei potest haheii aliquis respectus ad uiercedein. v, 336, b. in fine, ct Inde.
In dilectione Dei non est uliquis modus adhibendus. v, 9$7 b.
Non omne» proximi sunt ex ch.iril.dc diligendi æqualitcr. v, 35H, a.
Aliquo modo dderlio inimici præeminet dilectioni amici, µ·‹l non simpliciter omnibus modis v, 358, b, in linc-330, ...
I Irum horno Indigeat ad diligendum Drum plus quum sc aliquo habitu Mipcrnaturali? v, 360, η·367, b.
Aliquid potest diligi naturaliter ex duplici causa, v, 368, b.
Non omnis dilectio Dei super omnia est supernatandis, v, 3G8, b-369, a.
Quomodo hærvlicus exponens se morti propter Deum, diligat vel non diligat Deum super omnia? v, 369, a.
Qualibet natum non vitiata diligit Deum super omnia; secus de vitiata, v, 369, a et b.
Exponere ĕ morti pro alio, non est sufficiens signum quod exponens diligit alium plus quam m· simpliciter, sed secundum quid, v, 371, l›.
Naturalis nostra dilectio, quam habernus dc Deo, |›olesl incipere ab ipso Deo. v. 372, b, in flnc-373, a.
Dilectio inimici potest esso melior quam dilectio amici in diversis; secus in eodem, nisi quoad diversa tempora et diversos rasus v, 374, a.
Comparatio dilectionis umici et inirnici jotest dupliciter intelligi : 'cllicet quantum ad actus, ct quantum ad habitus. v. 374, b.
Diligentibus Dcuin omnia cooperantur in bonum, Quis sensu M, 324, a. m fine.
Dilectio speciali modo ordinatur ad visionem Dei. vn, 154, b.
Quilibet diligit se naturaliter amor·· ămicitia el necessario, quoad speciflcalionem actus; secus quoad exercitium, vn, 185, a.

DIMENSIO

Dimensio interminata, dupliciter; el quonam potest dici principium indivIdustionis? nt, 236, a,
Dimm^iom s interminatus non procedure introductionem forme substantialis, bene prolunt Scolus el Durandus. IY, 10, b-41. «
Utrum divisio dimensionis in terminatam rt interminatam *il conveniens? Et quæ fuerit opinio Commentatoris de dimensionibus interminatis? El reprobatio ejusdem, iv, 5.!. b-I2H, b-129, a el b-140, b-157. a, et ind.·.
Dimensio potesl dici interminata tripliciter, iv, 128, b.
Dimensiones quantifleativa aliter possunt dici terminata in homine quam in aliis compositis ex materia rt forma substantiali, iv, 131, a.
Dimensio habet duplicem terminum; cl quomodo aliqunp dimensiones dicuntur intenmnatai? iv, 132, a.
Utrum dimcriMonn interminata distinguantur a terminatis sicut ens In potantia ab ente in actu? iv, 139, b, cl inde-156, a.
Quæ fuerit opimo S. Thomæ de dimensionibus interminati»? iv. 156, ,i.
Dimensio consequitur per so corpus nt sic. vi, 190, a-193, b.

DISCUKSUS

Discursus theologicus est demonstrativus solum apud fidele i. 16, n.
Discursus intellectivus, quid? n, 388, .i, circa finem = m, 309. b. in fine-310. a-332, a.
Ad discursum intellectu··, quæ? ıı. 394, b.
Polevlnr angelus inlelllgoro cum discursu? in, 218, s-216, l›-258, a cl b-279. b, el indc-332, u, ct indo.

DISPENSATIO

Papa potest dare dispensationem clerico in sociis, ul contradet matrimonium; similiter potest dispensaro m quibusdam pnveeptis divinis; non vero in pr.eccptis sacramentalibus, ne<|ue in obligatione reddendi debitum, vi, 4-29. b-430, a.
De dispensatione super pluralitate uxorum; qua a solo Deo dari potest, vi, 515, a, cl inde-520, a, et inde.
Ulrum dispensatio dari potest a Papa in voto solcmni religionis, ita ul monachus, manens monachus, possit uxorari? vi, 521, b, in tine, ct indc-536, b, el indo.
Quomodo in pnneoptis legis natura dispensatio fieri potest a Deo? vt, 526, b.
Votum solemne abstinentia a cibis potest recipere dispensationem, non autem vulum solemne continentia Et quare? vi, 536, a.

DISPOSITIO

In diversis generibus causanim dispositiones antecedunt el subsequuntur formam substantialem, i, 205, b, in lino.
Ulrum persolam dispositionem subjecti ch.iritas intendatur? ll. 109. a, ct inde 123. a cl b-I25, a, el inde.
Proplcr majorem dispositionem suscoplivl, una forma substantialis dat perfectius esse sua materiie quam alia, ll, UJG. a.
Dispositio anima ad cb.irilalom quandoque est major intensive, quandoque major extensive, n, 127, a et b.
Non omnis dispositio ad formam, vel ad intensionem forma requirit aliam pnrviam dispositionem, ll, 129, b.
Dispositio ad intensionem forma potest fleri continue, non autem ipsa intensio forma n, 111. a.
Dispositio in divinis, quid? n, 479 a, et inde.
Dispositiones pro inductione forma dum priino introducitur forma, corrumpuntur per accidens ab agente; nec frustra destruuntur, iv. 35, a, circa finem, b.
Cur in introductione forma artificialis non corrumpantur pneviæ dispositiones? iv, 35, b.
Dispositiones concomitantes fonnarn substantialem in instanti introductam introducuntur etiam in Instanti; ct sunt termini pnecedentis alterationis, sed exlrinscci. IV, 36, b-77. a.
Dispositiones od introductionem animæ intellectiva In materia. qum, ct quot, el a quo sint? cl quomodo possint vel non possint sturo cum illa? iv, 71, b-73, a et b vil, 47. b-W, .i et b.
Una dispositio ad formam substantialem potest caso destructiva alterius, Quomcwlo? iv, 70, a-77, a.
Quare dispositione sequentes formam non varient illam sicut precedentes? iv, 365, b.
A‹l hoc quod aliquid indigeat disponi ad [illegible] tria requiruntur. v, 287, a.
Ditfen ntia inter dispositionem cl habitum, v, 288, n.
Dispositio sc habet ad perfectionem dupliciter, v, 333, b.
Dc dispositione ad gratiam, vi, 23, b-25, a-132, a, b, cl inde-322, a, b. cl inde.

Qim» dispositio ﬁl m rodem subjecto cum suo habitu, ĕu cum eo ad quod disponit, ct qua» non? vi, 31, b-UM,
Duplex est dispositio ﬁccr-silan ad farinam; el illa <pi:e ĕ simpliciter netessilann, duo requirit. VI, 32, a.
Dhpo tripliciter se habet ad id ad quod disponit, vi, 105, ».
Dhpositio ﬁecessitati non stat cum opposito forma·. Quomodo intelligitur ' VI, l D. b-132, a.
Triplex est dispositio necessitatis, vi, 132, h, in fine.
Non omnis dispositio reducitur ad genua ĕau · materi.dis vi, 441, n.
Non omnis dispositio est de primi p̆«cic qualitatis, vi, a.
Quomodo eadem dispositio dicatur procedere el sequi formam substantialem? vn, 18. a et b.
Non qu.-elita l forma MiptTnalnr.di·» pnrrequiril dispositiones supernatuﬁale vn, 2<r2, a-216, a, iu line.

DISSIMILITUDO

DiftUmililndo contingit tribus modis. vu, 219, h. in fine, el hide.

DISTANTIA

Estnc relatio dist.mlim militas quædam ﬁnliatren πi ﬁli tanli. el distincta ah ca? 11, 294, b, in fine, ellndcO67, a, in fine, b.
Aliqu.i proporlionalitcr distare, potest intelligi dupliciter, n. 583, a.
Eslnc distantia infinita inter ens cl non cns? h i, 89, a ct h-92. h-93, a, et indr-97, a el h-99, a-lOfi, a.
Ex distantia qum est inter ens finitum ct nihil, non potest probari quod potentia creandi non sit commnnicubilis creatura?. Ill, 1116, b.
Quomodo per distantiam localem motus angeli jiossit impediri, el quomodo non · h i, 414. b.
Forma substantialis est principium effectivam distantia» partium, non autem formale. IV, 148, a.

DISTINCTIO, DISTINGUERE

Aliud esi dicere. *hia non sunt dwtincta in ratione habitat,* et aliud, *hia non duhnguunlur secundum propnum modum ďistinctioni habituum.* |, 19. Ii.
Qu.r formalis distinctio objectorum diversified pssslones, pobmtfaff et ﬁăbitu l i, 76. b η II, 82, a.
Di-tinclio r.iliunis tollit contradictionem, el maxitnein divinis. i, 154, .i, et inde-397, o et b=n,3$2,a, in fine, b-3$5, b.
Non omnia realiler distincti possunt ah invicern ^eparari. El qua» non? t, 211. b. m fine, el indc-327, a.
.Mullis modis possunt aliqua distingui ratione, i, 253, ﬁ 395, h.
Qme rationis distinctio sufficit ad hoc quod contradictoria do taliter distinctis prodicentur0 t. 253. b.
Duplex est distinctio in his qua» <le Deo dicuntur, ı, 27Π, b.
Distinctio suppositurum non est prima ratio distinctionis ﬁreali numeratis, i, 205, a ct b.
Ulrum Idem distinguatur *a* sripso secundum rationem? t, 378. ﬁ i'»7. a, I», · t nid··
Distinctio rationis potest esse actu ah a»terno. 1, 392. a.
Ex hoc quod aliqua res distinguitur n sclpsa ration»·, non sequitur quod aliqua ratio sit ejus, et non Mt ejus. 1.397, a.
Halio csl formale distinctivum Intrinsecum ejus quod distinguitur secundum rationem a soipso. t, 399, b.
Non sic si» habet omnino distinctio rationis ad distinctionem realern sicut «mi rationis ad ens reale. t, 412, b.
Distinctio rationis consequens simplicem apprehensionem non semper consequitur realern distinctionem mediorum intclligcndi. I, 413, a.
Imperfecta diMinclio non debet rrduci rd perfectam· <^1 »d perfeci fodinam unitatem ı, 115, ·.
Maxima ilh Scoti, *Qimrumiptr fmnmhtr»* afa/tm/ *tuifui* m rur, *todein dubrtgmlur, ilittmrlhHtr* ·♦ *mmti' hili rntitati.* quomodo inlclbgihirn, 22, b-27, I», cirra llncm-28. b.
Ad rvalein distinctionem non sufficit affirmatio el n· e di«». %e| diMinctio disparatorum· II, 18, b.
DiMmctio rationi·, <·-! ex natum r» i. non poti-st ﬁMican distinctionis n ahx. n. 29, a.
Kue m *altu* importai abquarn diihncbonem, •-•Hem i .Doﬁi n, 150, a.
Distinctio ﬁationi in quo >il formali1er. » t m qn«» fui»d.«. inentalilrr? it, ﬁ. Iu
Plum «urit distinctu rvjhler, quorum tamen allrruin iom pob^l (ss·, immo nec intelligi, tin· altero, ll. 3X1, I-36. I».
Distinctio duplex: positif, cl nqpitim· n, 364, b-:W6, a.
Idem p<ilc«l ﬁM· principium convenientia· cl dirfinclimth· si ﬁali distinctio ct convenientia non opponuntur ad invicem. n. 345, a.
Plus distinguuntor qu» distinguuntur secundum ﬁm rationes formales (ut essentia el proprietas), quam qu.r distinguuntur Lautum sccnndiim modum significandi (ul abstractum el concivium). ll, 315, a, in fine, b
Distinctio m-deriir a materia non ﬁ nisi duplex, m. 205, a.
Omnis distinctio vu dilfrrcnUa formalis. est specifics. Quis sensus l m. ﬁ.16, b.
Distinctio fonnelis non «emper est per aliquid fannahter inlixrens. iv, 16, a. in fine-17, a.
Aliqua ﬁr ictu realilrr distincta, contingit dupliciter, iv, Ut), ı-l II, b. in fine.
Quod convenit alicui ut distinguitur ah aho. non rom cuit ilh alii. Quis Mensus? v, I. b-9, b.

DIVEHSIM

Aliqua esse primo diversa, contingit dupliciter. ·, 135, a-142, a.
Primo di vena ﬁMn habere unam communem intrntiooeni analogam, t, 112, a.
Idem non potest ﬁc diversorum propna ratio utaquala ﬁ sed. si Mt eicelleiiw, potest idem accipi ut propria ratio et similitudo diversorum, ll, 419, a.
In naturis pene ďivcf>i potest fundari una cl communis intentio ﬁntellectu dupliciter, v, 192, a.

DIVINATIO

Virtu* divinandi non cet m anima, m, 466, I».

DIVISIBILE, DI VISIB1LITAS

Subjectum unitatis potest divisibile, licet unitas ﬁt indivisibilis. ll, 204. b, et inde.
Utrum quantitas sil ratio divisibilitalis in individua? Ill, 213, a-237, b
De ratione quantitatis est dlvisibilitas partium Quis sensu·»? m. 236. a, ct inde.
Est divisibile in infinitum, corpus mathematicum; non vero naturale, n . 161, b-162, a.
Omni forma ﬁaturali extensa per quantitatem ĕ divisibilis in partes quantitatifs ejusdem rationis, iv, 166. b.
Omne quantum necessario <at divisibile uno modo, non alio. iv. 166. b
Non eM impossibile, etiam per naturam, ul id quod r<t de se divisibile, comparetur ad aliud indivi>ibihter, sed mullo ﬁnagi hoc est possibile Del virtute, vi. 191. b.

DIVISIO. DIVISLM

Omnis divisio est M'cundum quantitatem, vel secundum formam, i, 293. b.

Liret d·' ratione unius ℔t esse indivisum in se, non tamen esse divi«um ab aliis. 11, 52, a.
I num dtcil negationem divisionis, -m! multitudo includit divisionem. II, 187, b.
Divisio «st duplex. IV, 100, b.
Sola divisio in continuis, et in omnibus inanimatis corporibus, et in quibusdam etiam animatis, scilicet imperfectis, facit esse actu, iv, 116, b.
Licet divisio quantitativa requirat .quantitatem quoad principium, non tamen quoad terminum, vt, 284, l›.
Quomodo sine divisione quantitatis unum possit fieri mulla? <ı.·285, a.

DIVITIÆ

Qui habet divitiis, habet ornnia bona sensibilia in virtute ct potentia proxima. IV, 499, b.

DOLOR

Ilrum dolor sil secundum se quoddam malum? IV, 393, a, in fine, b-397, a ct b.
Ad veritatem doloris sensibilis, quæ? v, 234, l›-239, a.
In solo tactu est dolor proprie, v, 235, a.
Quæ sil prima radix doloris? v, 239, a ct b.
Dolor et genus tristitiae secundum unam acceptionem, et condiiinetus illi secundum aliam, v, 2U), a.
Dolor ct tristitia tripliciter differunt, v, 240, a.
Dolor est in sensu sicut in causa, in appetitu vero sicut in subjecto, v. 240, b.
Dolor non solum præsupponit apprehensionem objecti, immo et perceptionem disconvenientis, v, 210, b.
Quid sil materiale, et quid formale in dolore? v, 242, b.
Dolor, quomodo sil aliquo modo de pnnterito? v, 330, b, in fine-351, a.
Dolor vel tristitia dicuntur dupliciter, vi, 301, b.
Duplex dolor de peccato est in contritione, vi, 353, a ≫ vn, 100, b, m fine.
.Magis proprie est causa doloris malum conjunctum quam bonum amissum, vi, 368, a.
Quomodo differant ct conveniant ad invicem dolor interior et exterior? vn, 113, b.

DONUM

Dona Spiritus Sancti, el etiam ipso Spiritus Sanctus, in nos procedunt, n, 50, b.
Tantummodo secundum dona gratia· gratum facientis attenditur processio temporalis Spiritus Sancti, n, 00, a.
Ilrum sit possibile dari Spiritum Sanctum homini, alisque hoc quod ei detur aliquod donum creatum? il, 61, a, in lloe-62, b-76, b-86. !..
Per prius accipimus Spiritum Sanctum quam dona ejus, uno modo; et econtra alio modo. II, 63, a.
Hoc nomen *donum* m divinis dicit quid personale. 11, 144, b, in fine.
Polrsl rtiarn *donum* es.se nomon essentiale, n, 145, a.
Donum, prout dicitur personaliter in divinis, est proprium Spintus Sancti, tl, 143, a.
Donum et datum tripliciter differunt, il, 145, b.
Donum in divinis non includit creaturam in recto, sed in obliquo, n, 117, a, in fine, b.
Procedere per modum dum est idem ac procedere per modum amons. n, 147, b.
Cur donum Det quod essentiam animæ nobilitat, dicatur gratia? iv, 258. s-269, b.
Excellenti»imum donum Dei est chantas. Quis sensus? IV, 988, b.
Divalia·» donorum et virtutum, unde sumitur? iv, 269, b.
Donum linguarum evacuabitur in patria. V, 383, a.
Doru Spintus Sancti »unl habitus distincti a virtutibus inhuit v, 412, a.
Dona Spiritus Sancti remanebunt in patria, v, 413, a.
Ulrum dona in hoc a virtutibus distinguantur, quod virtutes modo humano, dona vero superhumano, perficiant animam? v, 414, b, cl indo-417, a, et inde.
Ulrum dona in hoc a virtutibus distinguantur, quod virtutes voluntatem disponunt ul est mobilis a ratione, dona vero ut est mobilis a Spiritu Sancto? v, 415, b-416, a, et inde· 121, .i » t l»
Utrum quatuor ultima dona remaneant in patna quoad actum? V, 415, b-422, a, ct inde.
Dona Spiritus Sancti, quid? v, 416, a-423, a.
Donis praeferuntur virtutes theologica·, v, 417, b.
Dona a virtutibus derivantur, el eas prasupponunt. v, 417, b.
Dona excedunt communem perfectionem virtutum, v, 418, a.
Dona dantur ad altiorcs actus quam sunt actus virtutum, v, 419, a.
Dona præsupponunt fidem, v, 42Q, a.
Virtutes ct dona operantur circa eamdem materiam, sed diversimode. v, 420, a, ct inde.
Cuilibet dono corresponde! proprius actus superhumanus circa materias virtutum, v, 420, b.
Dona non distinguuntur a beatiludinibus sicut habitus ab habilibus, sed sicut habitus ab actibus a se elicitis, v, 421, b.
Habitus donorum habent duplicia objecta, v, 422, a.
A quibus virtutibus remanebunt distincta dona Spiritus Sancti in patria, et a quibus non? v, 422, a et b.
Quos actus, quo»ve objecta habebunt in patria singula doni Spiritus Sancti, el quos habeant in via? v, 422, b.
Dona Dei plurima, et gratiæ gratis datte, dantur etiam actu.iliter peccanti, vt, HI, b.

DOS

Do·, subtilitatis non pnrstat corpori glorioso ut sil simul cum nlio corpore in eodem loco, vi, 177, b, et inde = vn, 75, a et inde-84, b.
Sufficientia quatuor dotum corporum beatorum, vu, 66, b.
Dos corporis gloriosi, cujusrnodi qualitas sit, et a quo depen feat? vn, 66, b-67. i ct b-75, a
Dos subtilitatis, quid, ct ad quid? vn, 73, b, el inde-82, b, in fine, et indo.
Dos agilitatis in corporibus gloriosis, ad quid? vil, 83, b-84. a.
Visio Dei habiludinalis, est dos. vn, 143, a

DURATIO

Ulrum ælcrnitas sit duratio? ii, 7, h-9, b.
Duratio non dicitur univoce de omni duralione. II. 9, a.
;Vunr el *tunc* non sunt differentia? ducationis, nisi flue itis atque compositai. n, 9, a, in fine.
Unde dicatur una duratio major altera? n, 9, b, in fine.
Extensio non est de ratione ducationis, n, 10, a.
Non eadem mensura ducationis est propia Deo, angelo, ct corruptibilibus. II, 429 a.
Non omnis duratio se habet ad modum numeri ct extensionis. ut, 195, b, in fine.
Duratio quomodo Deo conveniat, aul angelo0 m, 196, a.
Duratio cujuslibcl ævilemi non potest proprie et perfecte cognosci ex sua propria ratione, sed ex comparatione ad citrinsecum. m, 197, b.

DURITIES

Durities, seu dunim, quid? vt, 52, b.

ECCLESIA

Auctoritas et consuetudo Ecclesia præfcrtur auctoritati sanctorum ct doctorum, vi, 114, a.

Ecclesia· prodest, etiam nunc, tolerantia ritus Judæorurn. vi, 122, a.
In quibus sit aliquis subditus jurisdictioni Ecclesiae, ct in quibus non? VI, 384, b, et Indo.
Ecclesia concedit indulgentias, qua· aliquid valent, tnm in foro Ecclesia», quam in Dei judicio, vi, 403. a.
Ecdeshe sponsus dicitur Episcopus. Quare? vi, 485, a.

EFFECTUS

Effectus cognitus ducit necessario in cognitionem causæ univoci: ct proportionatoi duotaxat. **i,** 18, b.
Non omnia, etiam qua· sunl ejusdem rationis, poscunt in eumdem effectum. i, 42, b.
Duplicem effectum inducit in patiens agens naturale, **i**, 62, a.
Habitudo effectua inadæqunti ad suam rausam, secundum tria attendenda est. i. 122, a.
Esse non effectum non potest duobus etiam diversarum rationum convenire, f, 165, a et b.
Effectus ejusdem non est duplex causa immediata, nisi diversimode, vel nisi talea ℭausa sint subordinate·, vd u>-luntariæ.i, 267, b. ct inde = **in**, 438. **a** = tu, 80, a ct te 82, b iv, 1℅79, h-180,a = vn. 1'5,Yb. ' ;
Effectus formalis multiplicatur ad multiplicationem forma·. Quis sensu»? **n**, 28. n.
Secundum ordinem causarum est ordo effectuum, el diversitas actionis in effectu, sufficit ad hoc quod **reducatur** in diversas causas, ll, 85, b.
Effectus formalis, quid? II, 332, a.
Non oportet ornnem effectum halære causam primam univocam. **n,** 422, b.
Nullus effectus evenit **contingenter** n causa prima, **hio** modo quod possit ordinem **ejus exire.** Il, HI, b.
Si causa est contingens, oportel ctcjus effectum esse contingentem; sed non necessario c **converso,** n, 446, b-45t, .i
Elfectus potest dupliciter assimilari suis **causis, n,** 533. a.
Non implicat contradictionem, aliqucmcffectum Dei, seu a Deo diversum in essentia, nunquam **incepisse. m,** 2, a el b.
Llrum ad productionem effectus causa· ℭecunda Deus immediate agat? m, 46, b-82, a vt inde.
Posita actione, effectus non semper sequitur, m, 52, b-53, a.
Non in quocumque est torma, est etiam ejus effectus formalis. Quis **sensus?** m, 59, a. in fine.
Effectus proportionaliter responde.nl **suis causis,** ill, 80, b-86, a.
Unus effectus numero potest habere **duos** fines, scilicet agentis, m, 82, b, in **finvsiv,** 179, b-180, a.
Quanto effectus csl communior secundum praedicationem, tanto in **communiorem** causam secundum perfectionem **reducitur,** ill, 83, a ct b-103, a.
Quilibet **effectus,** quanlumcumque **modicus,** requirit in causa prima virtutem infinitam; non tamen ex hoc sequitur quod sil ℑnfinita difficultatis, m, 83, b, ih fine
Effectus universalissimus reducitur in causam universalissimam. Quis sensus? Ill, KG, a
Quidquid rvaliteth ℵbsoluta est in effectu a causa formali, csl etiam a causa efficiente. Ill, 481, b.
Effectus ejusdem rationi·» non inconvvnit esse a diversis causis, iv, 91, b.
Effectus formalis, est alius a forma, iv, 151, a vt b.
ℭnu effectus numero potesl corrumpi a diversis causis, non autem product, iv, 179, b.
Ad contingiinliain effectus, quid? iv, 241, b.
Ul effectus sit in perfecta potestate agentis, quid requiritur0 iv, 250, b.
Nullus effectu·» est contingens respectu cauce >ectmdæ; in quo sensu? ıv, 251, a, in fine.
Effectus per accidens, duplex, iv, 400, b. in fine.
Estne effectus Del infinitus, ex hoc quod actio ejus ad extra sit infinita? v, 60, a et b-72, a.
Effectus dupliciter : per se, et per accidens, vi, 126, b.
Effectus in actu requirit causam in actu. Quis sensus0 vi, 131, b.
Effectus formalis per nullam potentiam potest esse sine forma, vi, 265. b.
Non semper multiplicato effectu formali multiplicatur forma, vi, 266, b.
Si agens idem, et materia eadem, effectus erit idem (8. Me-*taphytieaf,* t, c. 11); quis sensus? vn, 14, a et b.
Nullus effectu- dependet css«tntialiter ab actione creatura!, ›‹d Lmtum a divina, vn. 22, b, in fine, el inde.
Effectus allcujus rauso» dupliciter impediri potest, vii, 104. a, m fine, et inde.

ELECTIO

Electio non est idem actus secundum rem ac intentio. I. 78, a.
Electio mt actus voluntatis, licet aliquid in ea importetur pertinens ad intellectum. I. 88, b-89, a = iv, 201, a-213, a«
Electio est respectu eorum que sunt ad finem. I, 89, a = iv, 212, a.
Quornodo se habent ad invicem electio et uius? I, 90. a et b.
Electio quandoque differt realiter a consensu, quandoque secundum rationem tentum. I, 90, b.
l lrum ordinatio, seu directio, quæ est in actu electionis, sit ah intellectu, vel a voluntate? I, 92, a-93, b.
Materiale in electione pertinet ad voluntatem, formale vero ad rationem. Quis sensus? i, 93, b, circa finem.
Electio, quid? I, 91, b = iv, 201, a-212, 1.
Electio csl appetitus intellectivi (6. *Elhic.};* quis sensus? i. 213. b.
Electio quomodo sahatur in Deo? ni. 22, a.
Electionem non ℘ote naturaliter habere angelus m primo instanti «ui *eue,* m, 336, a-358, b.
Electio non est tantum eorum ℭua sunt ad finem, ni, 410, • a.
Quæ cadant sub electione9 iv, 212, a.
Liberum arbitrium est principium electionis, iv, 212, a ct b.
Quomodo ad invicem ct ad voluntatem comparentur judicium el electio? iv, 214, b, circa finem.
Electio eorum qua· sunt ad finem, ct volitio finis, quandoque sunt unus actus, quandoque duo. iy, 228, b.
Utrum dcfectibilites electionis insit rei ex hoc qu<xl est ci mhito? iv, 502, a, ct indr-505, a, ot inde.
Ad hoc quod electio sil bona, duo requiruntur, v, <24, a.
Cum electione perversa stat scientia practira, non vero prudentia. v, 427, b.
Ad quem actum rationis sequatur electio? v, 430, a.
Electionis bona» vel ℳala principia, v, 434, b.

ELEMENTUM

Elementorum qualitates ah.v n propris, sunt contrariis pertnixlx. ll, 122, a,
Elementa. licet non sint corruptibilia ut mixta, non hmen possunt simpliciter dici ℘» se incorruptibilia. iv, 49. a.
Dc modo quo ℱormo substantiales elementorum In rnixto ℜemaneant iv, 51, a el b-54, b, et inde-78, a, et inde-115, b, et inde.
De resolution· mixti an quatuor dementa, iv, 55, a-78, a, et indo·
Cur quatuor corpora simplicia inter celera dicantur dementa? iv, 81, b.
Quomodo accipiatur materiale elementum in diffinitione sacramenti? vi, 18, a-497, b.

EMPTIO

Ad emptionem duo requiruntur, v, 265, b.

ENS

En> eM objectum proprium, primum, ct per se, nostri intrilectus. i, 117, a-tit, 81, a, in line, b.

Urum ens habeat nii.un rationem, seu unum cono pium? t, 125, b, rt mde-129, b, et Inde-133, b, ct inde-143, a, el inde.

I irum ens dicitur univoce <lc Deo et creaturis? i, 123, b, ct inde-141, a, et inde.

Alii conceptu.·» quid addant ad conceptum entisct quomodo differat a conceptibus .diorum ? i, 131, a-142, a rt b = tv, 379, b, el inde.

Conceptus enti» est absolutus, i, 131, a.

Ens dicit unum conceptum ab omnibus inæquahtri participatum, ct attributio in significato entis non est ex parte ȼonceptu sed ex parle rei signilicalæ. i, 135. b.

Conceptus entis formalis, est unus unitate forma· in intellectu; objcctalis vero, unitate attributionis tantum; ct, secundum hos diversos conceptus, divers enti attribuuntur. \el ab eo removentur. 1, l il, a, et inde.

Conceptus entis communis ad decem prædicamenU, et ad en» peak rt rationis, quomodo est realis, rt quomodo non? L 113. b.

Ens commune, tripliciter, i, 143, b. circa finetn-321, b.

En» non ĕ analogum sicut onum. i, Ili, a.

Ens, inquantum ens, est de ratione cujuslilwt i, 149, u.

Ens dicitur multipliciter, i, 159, a =.iv, 32, a.

An ens el unum significent substantiam rerum? i, 162, b, in flne-163, a.

Ponendum est unum ĕn peifretissimum, quod e<t suum *esse*. i. 168, b.

Utrum omne ens per participationem «it effective ab ente per essentiam? i, 171, a, ct inde.

Quodlibet ens. secundum ruam rationem, est perfoclivum intellectus; secundum *esse* tero, voluntatis, i, 181, a.

Nullum ens erratum, est bonum per essentiam. t, 185, b.

Ens per accidens, quid? 1,236, a=»n, 228. b=r|ii. 234, a, in fine, b-235, a-23K, b= iv, 99, b= V, 80, b-81, a et b 99, b, in fine.

Aliquod creatum, est ens per «e. Quis sensus? I, 321, a.

Qualis sit divisio entis in substantiam et accidens? 1,321, b.

Ens nommaliter includitur in omni alia ratione, non autem participialiter sumptum. 1,321, b.

Ens non est genus, i, 334, a et b = vi, 265. a.

Qualiter ens dividatur m decem pnrdicamenta? t, 354 a.

Ens, sive nommaliter,sive participialiter dicatur, non convenit ita quidditative erraturæ sicul Deo. I, 362, a.

Non omne ens rationis est secunda intentio, n, 185, a.

Quomodo ens et res pnrdicentur singulariter vel pluraliter in ĕlivini n. 277, a et b. I

In ĕntibu rationis non est proprie genus, neque species; neque talia sunl in pnrdicamcnlo. n, 281, b.

Utrum culis ad non ens, el c converso, sit relatio realis? It, 313, b, el inde-316, a, rt inde.

En» commune non e»t prius Deo, sed ccontra, n. 383, b.

Non implicat contradictionem aliquod ens ab alio esse «ternum. Ill, I, b.

Etiam si aliquod ens esset ah æterno, esset a Deo ex nihilo, m. 12, b.

Utrum creatura sit prius natura non ens quarn ens? lit, 12, b. et inde= iv, 504. b.

Omne en» aliud a Deo necessario est creatum, m, 29, b.

Eas a non ente distat in infinitum. m, 89, a el b-92, b-93, a, et mdo-97, a elb-99, a-106, a.

Quid importet prrdicta distantia inter aliquod ens et «utim nihil? m, 97, a et b-106, a ct b.

Id quod implicat contradictionem, ncc est ens. nec non ens. m, 98, b.

Una distantia inter unum rns el suum nihil potest major quam alia distantia Inter aliud ena et suum nihil, m, 99, a.

Ens per m>, tripliciter, ni, 231, a.

Qualiter dividatur ens in ens /Initum el infinitum, tam simpliciter quam secundum quid, tam in essendo quam in agendo? m, 315, b, in line-310. a et b.

Ens in potentia diversimode dicitur fundari et non fundari in actu, iv, 31, b.

Non omne quod potest dici *hoc est*, potest dici ens actu, iv, 33, a.

Omne ens rationis aut negatio est, aut relatio, iv, 379, b.

Non eodem modo aliquid dicitur ens simpliciter el bonum simpliciter, v, 122, b.

ENUNTIABILE, ENUNTIATIO

Ex parte nostri obj'cclum scientia· est quid complexum per modum enuntiabitis, i, 16, a.

Ad quid intellectus noster formet enunti.ibili.i? I, 56, b.

Enuntiatio non fit de conceptibus, sed de rebus, n, 393, a.

Enuntiabllia ct complexa Deus cognoscit, n, 395, b.

Quodcumque cnuntiabile Deus scivit, scit. Quis sensus? II, 466, a-469, a.

Enuntiationes formare potest intellectus beatus, v, 226, a.

EPISCOPALE, EPISCOPATUS

Licet episcopatus sit alius ordo ab ordine sacerdotii, non tamen aliud sacramentum, vi, 95, h.

Episcopalis potestas quoad aliqua est superior potestate sacerdotis non episcopi. M, 478. a.

Episcopatus «·3Ï ordo, accipiendo ordinem large, prout ordo dicitur tam de sacramento quam de officio non sacramento; non autem proprie ct stricte, prout ordo est sacramentum. vi, 478, h.

Ex hoc quod episcopalis potestas est ad ordinandum ministrum Eucharisliæ, non propinquius ordinatur.ad Eucharistiam quam |>otestas minorum ordinum, ad disponendum populum ad «usceptioncm Eucharistia· ordinata, vi, 481, a.

EPISCOPIS

Solus Episcopus potent propria potestati· et auctoritate confirmare. vi, 134, a.

Episcopus factus Papa non amplius consecratur. VI, 112, l>-483, b.

Episcopus, quomodo habeat aliquem ordinem supra simplicem sacerdotem, et quomodo non? VI, 144, b.

Quare Episcopus dicitur summus sacerdos? vi, 483, b.

Quare Episcopus pnesupponil sacerdotium? vi, 4SI, b, in fine, et inde.

Quare Episcopus dicatur sponsus Ecclesia·? vi, 485, a.

Cur solus Episcopus confirmat, consecrat virgines, confert ordines, sanctificat vasa quibus ordinati utuntur? vi, K». b.

Episcopi, etiamsi sint haretld, •«chismalici ct dogradali, possunt conferre ordines, vi, 485, b, el inde.

Postestas qua· Episcopo datur in ejus promotione, non potest dici character, vi, 486, a.

E Hit OR

Error in ralione cx duobus contingere potest, m, 423, a.

Duplex error potest esse in judicio, v, 430, b-441, ,i.

Nullus peccat cx errore circa primo principia praclica, sed circa principia proxima, rt circa deductionem particularium conclusionum, v, 435, b.

ESSE

Esne dupliciter dicitur, i, 56, a-314. h = v, III, |,- 112, a.

Multiplex ṁodu essendi rerum i, 118, b.

Esse in potentia passiva, est aliud ab esse in potentia receptiva. I, 192, a.

E<t duplex *esse* in viventibus inferioribus, i, 105, a.
Utrum suppositum plus includat *esse* quam natura? 1.231, a-2U, a.
Esse, eslne de ratione suppositi ' l, 238, b v, 105, n, rt inde.
In Christo non sunt duo *esse* sul^tanttnUa actualis rxslstenlie. i. 238f b, et Indo v. III. a, et Indo.
Kinpde ßt quod aliquod unum ens hal»c »l duo *rue* simpliciter ; secus da *este* >rcuiiduiii qtilil et aceidontalibus. i. 2.39. a-SSh b v. 157. b.
Esse proprie et voti' non deletur nisi rei ^obsistenti, i. 239. a = n, 555, b.
Prima rorum creatarum est *esse.* Quis sensus4 i. 250. a. in fine-3ll,a, in fine = m, 101, I».
Non esse cx aliquo, et «» ex nihilo, quomodo diff· rant '
Nulla créainra subsistens e>t Minin ww exsistentia·; d omnis essentia, sen quiddita creata, differt n aliter i suo λ ι<·. i, 301. I», et inde = it, 532, b = iv. 107, I·. in line, ct inde-115. a.
A'we subsistens est simpliciter infinitum, i, 305, b.
Si aliquod *eue* dicatur pci se »»l quia non recipitur in alio, dc necessitate dicetur etiam rt erit per se sulisblens simpliciter, id est, non contractum ad speciab-m gradum entis. |, 305, l>-306, n.
Esse subsistenti nihil realo competit nisi quod est entis, inquantiim ens; secus per rationem nostram. 1,306. a, h,rt<
Eue subsistenti nihil competit per accidens, i, 306. a et le 308. b.
Eue subsistens continet totam perfectionem « swridi. i. 307. a.
Esse exsistentia· non dividitur in aclum rt potentiam; immo de ratione ipsius est quod sil actu, i, 309, b.
Omnis creatura participat *esse.* Quis m u m i s ? i, 311. a <l b = v, 109, a.
Esse creatune non se habet ad *id quod est,* vvl ad quidditatem creature, omnino consimiliter sicut forma «ulietantialis ad materiam. 1,312. b.
Esse exsistentia· non se habet omnino similiter ad substantiam. vel essentiam creatura·, sicut accidens ad subjectum, accipiendo accidens proprie, pro quidditatr accidentali reposita in aliquo noveni generum accidentium, i. 313, b.
Esse creature, quo formaliter est actu, non est Deus; nec est proprie ens, vel *quod* es/; nec ipsi delictur proprie fieri vel creari; unde nec dicitur proprie creatura, i. 31 i. a-321, a, in line, E.-327, a.
Aliquod *esse* est Ipsi essentia creatune; aliquod vero *eue* est actualitas ejus; ct aliquod *esse* non est hoc aut illud, l, 314. I»= 11,227, 1.313, a
Utrum sequatur processus in InOnituin, si *eue* sit realo quid additum euh" i, 316, b-324, b.
Quomodo *esse* sil terminus generationis? i, 322, a.
Esse est accidens ejus cujus est. Quis aenius? i. 322, b-823, I». m fin·· iv, 108, b.
Esse non participat aut acquirit aliud *esse,* nec cx unione ejus cum eo cujus est, resultat aliud *esse,* sicut ipsum resultat ex unione forma· od subjectum i,323, a =■ II, 121, b, circa linrrn.
Esse m potentia simpliciter, dupliciter contingit, i, 325, b, el inde-329, b.
An et quomodo *eue* del su.iin roalitatcm essentia» ⁵ I, 328, a.
Affirmatio rei, puta hominis, non est ipsum *c.fsulere* ejus. i, 329, a.
Esse universale est terminus creationis. Quis sensus? t, ^G0. a as m, 103, a, ct inde.
H.itione sui *esse* nihil ponitur in genere. l, 332. b.
Esse m |K>tcntia, quid ⁵ i, 311, a, circa finem = il, 121, a-533. b.
De mutabilitate creatura· secundum *esse* accidentale, i, 367. a.
Forma intensibihs potest dare diversa *esse.* it. 122. b.
laccl *esse* habeat gradus, non tamen essentia, n, 122, b.
Este non intenditur, form.·, per hoc quod prius est sub uno *esse,* rt post sub alio perfectiore, desinente priore, n. 125, a.
Cur, *esse* accidentali variato, non temper corrumpitur subjectum, sicul vanato *esse* solrttantbH ' II. 125, a.
Nullo modo concedendum est quod in divinis sit nisi unum *esse,* il, 231. b-343, a » v. 76, b.
Quid addat *subsistere* suprr ⁵vse H, 231. b.
A<«e in ⁵ quid addat ad «ulistantiam f II, 267, b.
Esse a se ct csvs *ab alio,* quid? II, 267. I·.
Utrum relatio habeat *esse* «uum a fundamento ? π, 311, a-311, b. cl inde.
Esse creatura· potrst considerari qmdnipliciter. il, 112, a, in fine
Utrum *esse* creatura» ⁵G alntrahl m communi ah esse in Deo el in se ? ir, 117, a-123. b. in fine, el inde.
Esse est proprius, primus cl per se effectui Dei Quis sensus ? II, fi0U, a = ut. 80. l-«f. a-81, b-102. a.
Deus est ipsum *esse* suleistens. Quis ⁵ensu ' n. 532, b = m, 200, .l.
Deu continue infiuil *esse* rebus fit. 12, a.
In quonam sensu deltet intelligi quod in sempiternis non differt *esse* ct *posse !* m. 14, a, in fine, b.
In quonam sensu natura, antequam hal«at esse in rerum natura, sit omnino nihil ⁵⁵ m. 74. h.
Tum secundum este essentia·, quam secundum *esse* exststenli.T, creatura esi a Deo. m. 76, a.
Nihil dat *esse* nisi Deu ut canm principiis; cl ⁵ao secund i, ut instrumentais, agens in virtute Dei. m. Kβ. a.
Quomodo *rue* sil prius essentia, rt eœntra? lit, 102, l» = v. IU6. a.
Es⁵ actualis exsistenlix potest dupliciter considerari, in , 103, a.
Asie exsistentia» est perfectissimus effectus inter ⁵mne participatione divinas, secundum Dionysium; est etiam universalissimus, nou solum perfectione, sed etiam prrdicatione; secus in omnibus de *esse* esvenliar, m. 103. a et l»
Solus Deu dat *esse* primo ct per se Quis <ii«os ' m. 101. a -105. i t| b.
Aliquid habet totum suum ease simul, tametsi ⁵to> dcliccrc ab *esse,* m , 103, a.
luqtoxsibih· est quod sit *esse* subsisb ⁵ nisi unum tantum» m. 2DU. j.
Quomodo *esse* conferat ad individualionvm natura mateII ⁵h I MI. 241 . b. Circa timm-219. b.
Idem ⁵ *esse* omnium pariium ab anima informatarum. ct cti.iin materio', vel partis post advenientis, iv, 103. a.
Utrum *esse* quod dal fonn.i, ⁵l quid relativum, wl quid absolutum? iv, 105. a. ct lndc-107, b, in line et inde.
Esse est proprius actus non materia', ⁵d suletantia· totius, ct etiam forma·. IV, 108, a.
Diversa comparatio ipsius *esse* ad formam, cl ad compositum. el ad materiam, iv, 108. b, et inde.
Esse compositi est duplex. i\. 100. a.
Proprium est substantiae osse simpliciter, accidentis vero esse secundum quid. iv. III. b.
Esse accidentis non trahitur ad *esse* totius compositi sicut *esse* partium, iv, 1l l.di.
Eue substantiate est tcriiiinalnum actionis tam Dei creantis quam physici generantis, iv, IH, b.
Esse minianti de est dc intellectu compositi substantialia, iv, 115, a.
Unicum *esse* quantum dat quantitas omnibus per cam quantlllcatis. iv, ISO, a-153, a. circa Unem.
Ksse cxsistenlbv non (potest separari ub essentia, etiam per Dei pohmtiam iv. 150, b. = v, 109. b. in line.
Esse non virtute prioris actus actual materiam v. lsubjcctum. sed per seipsum; form.» xrro per *esse,* iv, 151, a.

Ueel ictuitio forma sit aliud a forma, Limen actaatio *este* non est iliud ab ewe. iv, 151. b.

Aliqua sunt indivisa in *eue,* quæ non sunt indivisa in essentia. iv. 152, b.

Ewe in potmtia dupliciter contingit, IV, 166, a.

Principium essendi difTert a principio operandi. Quis sensus? tv. 266, b, in I'm· -267

Omnia naturaliter appetunt cue. iv, 381, a.

In quo sensu Deus est *eue* omnium? v, 81, a et b.

£sse pertinet ad hvposlasim et ad naturam, sed diversimode, v, 105. b-III, a.

A'mc suppositi non potest Deo uniri, v, 106, a.

Ex rave cl essentia nullum vero unurn tertium résultat. v. HO, b.

In Christo sunt multa esse secundum quid et accidentalia, v. 112. a.

In omni generatione substantiali acquiritur novum *eue* essentir; sccus de *eue* exristcntiæ. v, 115, b.

Eue pnmocompetit supposítu; secundo forma·, v. 116, h-H7.b-I19,a.

Multiplex *eue* præjudicjl unitati suppositi, v, 119. b, circa finem, ct inde.

Eue non est somma perfectio hominis, v, 122, b-123, a.

Eue substantiale est illud per quod aliquid dicitur ens sim· plicitcr. v, I57, b.

Non posse esse in pluribus, dupliciter, vl. 251, a.

Eue accidentis est *ineue.* Quis sensus ? vi. 264, b , et inde.

Utrum *eue* animæ intellective· sit totale *eue* hominis ? mi. 13,a-27, b.

Impossibile est diversa? realiter productiones do *non eue* ad *eue* nonnisi ad diversa realiter producta terminari, vn, 22, a.

Eue creatura distinguitur n qualibet parte compositi. et a forma totius ejusdem, vn, 27, a.

ESSENTIA

Quid est cognoscere aliquid per essentiam suam? i. 12l, a et b.

In omnibus rebus creatis, essentia differt a potentia operatio i, 182, b-192, a = vi, 269. b

Essentia, ut sic, non est diligibilis, i, 186, a.

Animæ potentiæ non sunt ipsa anirnæ essentia, i, 189, a, in line, rt inde.

In substantiis immaterialibus creatis, suppositum non est ornmno idem secundum rem quod essentia, t, 231. a.

Essentia in abstracto significata non convenit ratio generis vel speciei, i. 231. a.

Essentia csl terminus formulis in generationi· Verbi, i. 2H, b, in tine-242, a-283, b. in Une.

Essentia est Pater, et similiter essentia est Filius. Quis sensus? i, 255. b, in line, el inde.

Non sequitur : *Ites guic est ruentia, generatur; ergo cue.ntia generatur.* i, 256, .i.

Essentia di\ina est principium omnium actuum divinorum. I. 259. a.

Essentia, sub ratione essentta, non est principium alicujus actui secundi qui est operatio, sed solum respectu primi actus qui est *eue.* I, 259, b-28l. b.

Essentia divina est principium actus generationis sub ratione qua essentia est natura. 1, 259, b.

Utrum essentia ait principium generationis Verbi sub ratione intellectus vel alterius attributi? !. 282, b,el inde.

Essentia est principale principium quo Pater generat, paternitas vero non, sed solum cointcllectum. I, 284, a.

In rebus creatis essentia differt realiter ab exsistentia. I, 3H,b.etindo = n, 532, b = iv, 107. b. in line, elinde-113. a

Essentia potest intcltigi tub non *eue;* ergo distinguitur realiter ab esse. I, 309, a el b.

Quomodo essentia sil de se nihil, vel aliquid ' t. 327. b.

Essentia comparatur ad esse sicut potentia ad actum, r,329, a.

Essentia, vel natura, multipliciter considerari potest l,3W b = m, 73, b-293, b = v, 85, n-95, b.

Quomodo debeat intelligi quod ad hoc ul aliquid sit m genere. oporteat quod sit compositum oχ essentia rt *rue?* I. 359, b

Essentia, in divinis, utpoto distinctu ratione n relatione, non distinguit personas, n, 29, a.

Utrum essentia, in divinis, non solum constituat personas, sed etiam concurrat ad distinctionem earum ? n, 224, b-225, a.

Cur essentia divina potest esse communis, ct esse eadem numero m pluribus suppositis, scilicet in communicante el communicato ; et nulla alia? n, 225, b.

Divina essentia non potest dici suppositum, quamvis ei attribuatur agere, n, 225, b, in line.

Licet hæc sit vora, *Euentia est retalio in divinù,* non Limen ista, *Euenha refertur,* n . 229, a.

Essentia divina non solurn personis sed etiam relationibus divinis dat subsistere, n , 234 , a.

Essentia determinat se ad paternitatem. Quis sensus? n, 269 . b.

Essentia divina et proprietas relativa sunt idem realiter. 11, .336. b.

Essentia divina et relatio non sunt idem cx natura rei ad:equale et convertibiliter, n, 345, b.

Sola essentia divina est primum ct principale objectum divini intellectus, n, 37! , a.

Utrum essentia divina habeat rationem similitudinis et speciei in ilivino intellectu. 11,383, a-393, a, circa tinem, el inde.

.Eque universalis est essentia divina secundum actualilatern ct virtutem sicut ens secundum prædicalionem. n, 383. b.

Divina essentia est species intelligibilis divini intellectus, non obstante quod sit primo cognita, n, 401, a.

Quomodo essentia divina sit medium quo Deus cognoscit creaturas? n, 104, b.

Essentia divina rsl propria ratio cujuslibet crealuræ. n, 106, a = vn, 245, b.

Utrum essentia divina sit similitudo omnium creaturarum secundum aliam et aliam perfectionem el rationem quam in se habeat? n . 413, a, et inde-419, b, in fine, et inde.

De modo quo essentia divina csl diversorum exemplar. nt Î20; » · ı b 121 . b.

Essentia divina non représentai distincte creaturas cx parte repnrscntantis. sed ex parte repra^sentabills. H, 421, a = vn , 251 . a.

Terminus scu finis essentia», quid? n, 524, a.

Essentia rei nihil est sine *eue* cxsislentiæ, nisi forte in intel lectu creantis, in, 74, b.

Tam secundum essentiam, quam secundum exsistentiam, creatura est a Deo, sed diversimode, m, 76, n.

Edentia divina non est communicabitis ad modum universalis. m , 247, a.

Essentia divina non includit virtunliter omnia per eam cognoscibilia. m, 312, h, in tine.

Ah essentia non potest separari *eue,* etiam per Dei potentiam. iv. 150, b = V, 109. b.

Essentia natura· composita· non <st simplex, etiam secundum Philosophum, v, 22, b.

Sola essentia divina, inter substantiae spirituales, potest esse species intelligibilis m Intellectu altcrilis. v, 64. b, et indesx vn, 220, n et I».

Essentia divina non potest proprie dici forma ipsius intellectus, sed se habet per modum formæ. v, 65, a et b.

Implicat contradictionem quod per nullum *agere* divinum communicetur essentia divina ad intra, v, 73, b.

ComppMtum accidentale, resultans ex substantia et accidenté, non est essentia completa, v, 80, b.

Ex suentis ct *rue* nullum vero unum tertium resultat. v, 110, b.
Utrum divina essentia repni^entet naturaliter ut cx necessitate res creata» rt creabile·, quantum ad Id quod sunt? vn, 240, a-233, l», « t inde.
Essentia divina, ut essentia est, non représentât distincto creatura·. Quia ŝensu ? vn, 243, b-246, b-247, b-251, b.
Essentia divina est speculum voluntarium, secundum Augustinum. Quis sensus? vn , 251, b.

EUCHARISTIA

In sacramento Eucharistia quantitas supplet vicem materia quoad omne contingens, m, 111, a = vi, 274, a.
Materia panis non manet in sacramento Eucharistia -ub forma corporis Christi. Ili, 422, a, in line.
Utrum forma panis convertatur in animam Christi in Eucharistia ? iv, 61, b, rt inde-95, a, et inde.
Anima Christi est in sacramento Eucharistia» cx vi sacramenti, nonnisi uldat <··· *e* corporeum: concomitnnler vero, secundum omne quod est, rt quod in ea est. iv, 05, a ct b e vi, 198, b.
Quando dicitur quod in Eucharistia, anima Christi, secundum quod est forma corporeitatis, est terminus conversionis, potest esse quadruplex smsu». iv, 05, b, in fine.
Tantam identitatem haberet in sacramento Eucharistia corpus Christi vivum et mortuum, quantam contingeret modern tempore illud habere secundum eue extra >acramcnlum. iv, 96, a = vi. 186. b, et indo.
Si Sabbato post Parascevem fuisset consecratum corpus Christi, fuisset in eo anima Christi unita cum materia inesic sacramentali, non autem in rue formali, secundum Hervæum; secundum Capreolum autem, nec in rue sacramentali, sed esset in eo forma cadaveris, unita utroque modo, sed non ex vi sacramenti, iv, 96, a = vi, 187, b, in line, el inde.
Terminus per so conversionis panis in corpus Christi non csl purus respectus aut modus, sed substantia sub modo essendi in sacramento, iv, 99, a et h= vi, 188› b, elinde-242, a.
Quomodo qualitas aut quantitas sit de ratione primi et per se termini conversionis panis in corpus Christi? tv, 99, b.
Quid per se claudatur sub significato corporis, cum dicitur : *Hoc at carptu* meum? iv, 99, b.
Accidentia, in Eucharistia, subsistunt perse; quis tensus? El quomodo intelligitur quod dicil quædam glos nihil scilicet esso ponderosum in Eucharistia? tv, I4o, b.
Accidentia, in sacramento Eucharistias, sunt composita ex e«e el *quod etl* post consecrationem; non nutem ante. IV, 140, a = vi, 265, a.
Ad quam dispositionem attingant verba formo' consecrationi·» in sacramento Eucharistia·; el quomodo? vi, 20. b-28. b.
Verba formio consecrationis, in sacramento Eucharistia·, non agunt ad desinilionem panis absolute, M»d ut non ait subjectum spocierum, ita quod post verba, hæc est vera : *eubitantia partit dennit este* m *sacramento Euchart•tin·,* vi, 28. b-29, a el b.
Quomodo dua» substantial sibi invicem In sacramento Eucharistia» succedant? vi, 29, b-217, a et b.
In conversione panis in corpus Christi non datur ultimum *tuf* panis, sed primum non me. vi, 30, a.
In sacramento Eucharistia', virtus conversioni» est perfectior in sacerdote quam in verbo, simpliciter; o converso autem , secundum quid. VI, 36. b.
Eucharistia est perfectissimum sacramentum, vi, 45, l›-145, b.
Eucharistia differt in multis «b ălii sacramentis, vi, 145, a-146. a <l b-153, a-215, b.
Eucharistia est unum sacramentum, et non plora, vj, 145. b.
Forma sacramenti Eochar.stiT consistit in his verbis : Hoc est *corpus meum,* el *Hic M calix,* etc. vi, 146, a, in fine, b.
Forma Eucharistia» differt a formis aliorum sacramentorum in duobus vi, 146, b.
Forma consecrationis panis duntaxat el precise consistit in his verbis, *Hoc est corpus meum,* n, 146, b-149, b, et inde-156, b, et inde.
Conversio panis m Corpus Christi non debuit per verba formæ significari ut in fieri, sed ut m facto esse, τι, 147. a.
In Eucharistia, tam consecratio materi® quam usus ejus per verba Domini exprimuntur, vi, 147, a.
Verba quæ ad usum pertinent, non sunt de forma sacramenti Euchanttir. vι, 117, a, in fine, b-155. a.
Predicts locutio quam profert sacerdos in consecratione panis, scilicet, /forest corpus meum, est vera, τι, 147, b.
Verba consecrationis, in Eucharistia, non supponunt rem significatam, sed faciunt, rt. 148, a.
Sota conveniens rt completa forma consecrationis sanguinis Christi est hæc : *Hic. est* enim *calix sanguinis mei, nevi et trtenu testamenti, mysterium fidei qui pro vobis et pro muttis effundetur* in rmiimonem *peccatorum,* vi, 148. a. in fine, b-151, a et inde-161, a. et inde.
Virtus sanguinis Christi ĝua operatur in sacramento Eucharistie, ad tna ordinatur, qua? per verba consecrationis sanguinis sunt expressa, Vl, 1W, b.
Utrum corpus Chmti cum speciebas concurrat per modum unius virtutis in lacramcnto Eucharistie ? vj, 149, a-153, a.
In «aeramento Eucharistir est duplex res sacramenti, vi, 149. a-382, b, drea finem.
Utrum species sint matrna sacramenti Eucharistie?τι, 149, a-153. b.
Utrum sacramentum Eucharist® sit unum unitate integritatis aut refectionis precise * vi, 149, b-155, b, circa finem, et inde.
Utrum cum dicit sacerdos. *Hoc nt eorput meum,* ly Aoe demonstret aliquid determinatum ? vi. 150, a, in tine, b-157, s, in fine, et inde.
Utrum ly *hoc* demonstret non solum substantiam, sed quantitatam sub totali ratione quantitatis? vi, 150, b, circa finem, el inde-160, a, et inde.
Utrum corpus Chnsti sil sub speciebus per modum contant! ‘ vi. 151, O-160. b.
Utrum aliqua verba smt de forma et essentia sacrament Eucharistia vi, 152, b, infine-163, a.
Corpus Christi non est essentialiter virtus sacramenti Eucharistie. sed per se est partiale subjectum ejus, cum spccicbus vero totale, vi, 153, a.
In Eucharistia sacramentum polrst tripliciter aumi. vi, 153. l».
Non species, sed pani« rt vinum, sunt, proprie loquendo, matena sacramenti Eucharistia?. VI, 163, b.
Species possunt improprie dici matena sacramenti Eucharistlæ; non tamen cx qua, sed in qua, vel circa quam, vi, 153, b, ct inde.
In «aeramento Eucharisti® virtu sacramental!» non est principaliter in materia, vι, 154. b.
Uaus Eucharistia» nihil efficit μόγιιπι ab eo quod efficit sacramentum, ad quod rt concumt solum sicut causa sine *qua non.* τι, 154, b, in line.
Usus m sacramento Eucharistia» non ĕ de essentia cju«; perlinet tamen ad completum *ette* ejus. Vl, 155, a.
Quid significat usus manducationis ct potationis in sacramento Eucharist'®9 vr, 155, b.
Spirituahtcr manducare «aeramentum Eucharistia? contingit dupliciter. Vl, 155, b.
Sumens hoc sacramentum sub specie panis, non sumit ipsum complete, quantum ad duo. Vl, 155, b, in fine.

Qaarr celebrans tenetor numere Eucharistiam sub utraque specie, non autem populas? vt. 156. a.
Ad consecrationem sacramenti Eucharistia? sufficit quod lerba consecrationis significent illud quod continetur in hoc sjera mento, non quidem ex serie verborum procedentium, sed ei institutione Christi ct intentione ministri u. 156, b.
Quomodo et pro quo supponat ly *hoc* positum ir. forma consecrationis corporis'l vr, 158. a.
Hoc pronomen *hoc,* m forma consecrationis, non demonstrat accidentia, sed substantiam sub eis contentam, m. 100, a.
Corpus Christi non est in sacramento Eucharistia» ut in loco; nec incipit esse in eo per motum localem; nec est in sacramento sifualitcr VI, 160, b-165, n-196, b-197, a et I»-I99, h-203. b, in llne-2D5, b vu. 86. a et b.
Corpus Christi dicitur aliquo modo continent species sacramentales, vi, 161. a.
Cur m consecratione corporis non dicitur *quod* pro robis *tradetur,* sicut in consecratione sanguinis dicitur *quod pro vobu effundetur?* vi, 161, b, in finr-l62,a.
Non omnia ‡erl pertinentia ad effectum Eucharistia», sunt de essentia sacramenti, vr, 162, b.
Sacerdos, etiamsi sola verbi consecrationis proferat, cum intentione consecrandi, conficit sacramentum Eucharistia·, iv, 163, b.
Verum corpus Christi est in sacramento Eucharistia» secundum veritatem, et nonsolum sicut in signo vel flgura.vi. 16i,a.
Verum corpus Christi, per hoc quod incipit esse realiter in sacramento in terris, non desinit esse realiter in cœlis; immo simul est in cadis localiter et in terra vel in altari sacramentaliter, ct in diversis locis vel altaribus in terra simul, vt. 164. b, in fin··, et inde.
Utrurn Christus sit in sacramento Eucharistia non tanquam contentum, sed solum tanquam pratens? vi, 165. b-170, b.
Utrum pnrsentialiUs quam halict corpus Christi ad species, sit ordo aut respectus? vi, 166. a-171. b-2W. b.
Utrurn conversio. tel species saci amentales, sint ratio formalis quod corpus Christi sit in sacramento Eucharistia»? vi. 167, b-173, a–180. a.
Respectus derelictus inter ĕorpu Christi ct species sacra- ħentalr potent reduci ad genus ubi vel habitus, vt, 172, b.
Quantitas corporis Christi est realiter in sacramento Eucharistia»; et habet mpectum pnosentialitatis ad species, non jutem respectum contactus, m, 172. b, in fine, et inde.
Corpus Christi non est difllnitive in sacramento Euchnristiir. vi, 180. a.
Christus est totus et totaliter in sacramento Eucharistia», quoad omnem sui substantiam vi. 181. b.
Dupliciter contingit aliquid esse in -aeramento Eucharistia». m. IBI. b-182, a.
In Eudunstia est lotus Christus, totalilnte quantitatis dimenMvn». vr, 182, a.
Utrum in -aeramento Eucharistia» sit quantitas corpori·» Christi dimensiva ? vr. 184, b, in fine, et inde-193, a, circa finem, et inde.
Utrum convenienter dicatur quod in Eucharistia sit ĕorpu Christi quantum, sed non quantitative? vt, 185, b. et inde-195, b, et indo.
Quid includit terminus conversionis vini in sanguinem ? vi. 189, a, et inde.
Omne accidens corporis Christi absolutum, est per concomitanthm in sacramento corporis Christi; non uutem omne rvspectivum. vt, 193, b.
Quomodo quantitas, cui per se competii divlsibilitas. possit ove in sacramento Eucharistia» indlvislbiliter? vt, 194. a.
Quantitas corporis Christi absolvitur in sacramento Eucharistie a lege rxtrinseca, id est, a divisibilitale extrinscca; non autem ab intrinseca, vt. 198, a.
Dissimilitudo inter *tue* quantitatis interminata· in materia, et quantitatis corporis Christi in sacramento, VI, 198, a.
Quantitas ĕorpori· Christi in sacramento dat eidem omnem effectum formalem Intrinsecum, non autem eitrinsecurn. vi. 1081 b.
Quomodo divinitas sil in sacramento Eucharistie ? vi. 198. b.
Christus, secundum *eue* quod habet in Eucharistia, non movetur per se; potest tamen moveri per accidens, ad motum Eucharistia». VI. 199, a, et inde.
Cur, cessantibus speciebus, desinat esso in sacramento Eucharistia? corpus Christi? VI, 201, b.
Quomodo ad motionem corporis Christi ad motum hostis interveniat miraculum ? vi, 202, a.
Corpus Christi potest in diversis hostiis moveri contrariis motibus; et habet in diversis hostiis diversum *eue* ucramentale secundum numerum, licet unum secundum speciem. vt, 202, b, in line, et inde.
Cur corpus Christi non frangatur aut dividatur ad fractionem aut divisionem hostiæ? VI, 203, a.
Non eodem modo est præsens corpus Christi loco specierum, quo angelus loco sui mobilis, vi, 206, a.
Nullus oculus corporalis potest videre corpus Christi prout est in Eucharistia? sacramento; hoc autem potest quilibet oculus intellectualis beatus; nullus vero oculus intellectualis non lieatns hoc potest cursu naturali et propria virtute naturali. \ i, 906, b.
Neque etiam potest corpus Christi. prout est in hoc sacramento, illo modo videri ab oculis beatorum aut Christi, nisi per miraculum. VI, 211, b, et inde.
Quid circa sacramentum Eucharistix» possit vel non possit cognoscere angelus? vi, 211, b, ct inde-217, h-219, b.
Substantia panis ct vini non remanet post considerationem in sacramento Eucharistia vi, 220, b-223, b, in fine, et inde-231, b, in fine, rl inde.
Non tamen substantia ista annihilatur aut resolvitur in pnrjacenlcm materiam vt, 221. b.
Substantia panis et vini convertitur in corpus et sanguinem Christi conversione singularissima. VI, 222, a.
Conversio panis et vini in corpus rl sanguinem Christi non est formalis, vi. 222, l>.
Conversio panis et vini in corpus et sanguinem Christi, differt ab aliis conversionibus naturalibus in quatuor, vt, 223, a.
Utrum'corpus Christi sit in hoc sacramento pernssumptionem panis, et non per conversionem? vr, 224, a, elc.-231. b, etc.
Utrum conversio panis tanturn dispositive concurrat ad hoc quod corpus Christi sit in altari ? vi, 228, b, et lndc«243, a, et indo.
Utrum corpus Christi possit esse in altari, divina virtute, nulla facta conversione, sed manente substantia panis? \i . 229, b-214, b, et ind··.
Utrum in transsiibstantiatione sacramenti Eucharistirr sit successio *rtse* unius substantia» post non essa alterius " vi, 23U. h, circa finem-246. b, in fine, et inde.
Utrum transsubstantiatio, seu conversio, sit subjectivo in JMnét vi. 231, Iı-248, a.
Panis et vinum assumuntur et uniuntur divinitati. Quis sensus? vi. 231, b, in flue-232, a.
Cur sacramentum Eucharistlæ dicatur sacramentum assumptionis? vi. 232, a.
Panis quem frangimus, participatio corporis Domini est. Quis sensuy ? vi, 232, b.
Articulus fidei specialis est tie sacramento Eucharistia», vi. 233. a.
Hanc positionem, quod corpus Christi sit in Eucharistia per assumptionem panis, mulla inconvenientia sequuntur, vi. 233. b
Corpus Christi non e-l in Eucharistia per communicationem idiomatum. vi. 234, b,
l ran&substantiatio per se terminatur non solum ad corpus Christi, - d etiam ad pr.e<enliam ejus in sacramento: ct quoTimtio? vt, 237, b, et indo.

Convenientia et differentia inter conversionem alimenti in alitum, et conversionem pania in corpus Christi vi, 239, b.
Mancine substnnth» parili» in corporc Christi in potentia obedientiall ? vt, 240, b-242. I··253, a.
In quonam sensu posset dici in Eucharistia formam ct materiam panis converti in formam et materiam corporis Christ**P** m, 242, a m line, b.
Corpus Christi non ✗el in altari, si in ipsum converten tur panis etiam quoad accidentia vi, 245, a.
Quæ locutiones sint concedenda· vel negande circa aeramentum I n· h.ni-ti i 7 \ i. 247, b.
Transsubstantialio non Iit nisi in ultimo instanti prolationis verborum Vi, 248, b.
In sacramento Eucharistia' remanent accidentia panis sine subjecto quod sit substantia, et aliquod accident sine subjecto simpliciter, vi, 249, b.
Aha accidentia a quantitate sunt subjective in quantit.de vi. 250, b-255, a-263, b, in fine, et inde.
Accidentia panis et vini, qu;r remanent in Eucharistia, possunt immutare substantialiter aliquid extrinsecum. VI, 251, a.
Prædicta accidentia, sicut poterant dupliciter corrumpi ante transsubstantiationrm, ita ct post; et ex eis sic corruptis potest generari substantia, vi, 252, a.
Utrurn alia accidentia possint esse sine subjecto sicut quantitas? VI, 253, b, in line, et indr-259, b, in fine, ct inde.
Utrum in condensatione et rnrefactione specierum in sacramento Eucharistia? quantitas prior distinguatur a posteriori? vt, 254, b-262, b. in fine, et inde.
Utrum in sacramento Eucharistiae detur accidenti subsistere et modus essendi substantial? vi, 255. a. circa finem-264, b, ct inde.
Utrum forma substantialis geniti ex speciebus in sacramento Eucharistia), puta vermis, recipiatur subjective in dimensionibus interminatis0 \i, 258, b, in fine, et inde-274, a et inde.
Utrum, corruptis speciebus in “aeramento, adveniat nova materia, qutc sit subjectum forma· substantialis geniti ex illis? vi, 259, a, in fine-274, a in fine, et inde.
Utrum quantitas Euchansliæ possit naturaliter corrumpi? vi, 259, b-275, b. et ind··.
Raritas et densitas sunt qualitates, et conservantur in sacramento Eucharistiae, subtracta materia panis, vi, 262, b. in fine.
Quomodo ex speciebus sacramentalibus aliquid generetur? vi. 271, o.
Materia geniti ex speciebus sacmmentalibus erat in potentia obedientiall in cis. vi, 275, a.
Plurcs sacerdotes possunt simul unum et eamdern hostiam et idem vinum consecrare, vt, 276, b.
Vino consecrato , seu ipsi sanguini Christi, potest alius liquor admisceri, vt, 277, a.
Duplex est effectus mixtionis liquoris cum vino consecrato M, 277, a.
Utrum plores sacerdotes possint simul consecrare eamdern hostiam, aie quod unus consecret unam partem, vt alius aliam? VI, 278, a, in fine, b-282, b, ct inde.
Ulnirn si sanguini Christi admisceretur alius liquor alterius speciei, majoris vel oequalls virtutis, detineret ibi etse totaliter sanguis Christi; et si prodictus liquor essrt minoris virtutis, remaneretno ibi sanguis sub omni parte spccierum sub qua prius erat? VI. 280, b, et inde-289. ·, et inde.
Utrum, sl liquor admixtus reset ejusdem speciei, et per omnia similis, faceret quod ungula Christi desineret esse in Eucharistia? Vt, 281, a-291, a rl inde.
Utrum, si liquor ossei ✗imili ✗Mnduin substantiam, non autem secundum omnes qualitates, faceret desinere sanguinem Christi <sse sub specubus? vi, 281, b-292, a. ct inde.
Sacerdo potest ✗onrr unam partem hosti», duntaxat per intellectum eam signando, ita quod non requiritur dignatio sensus. VI, 286. a.
Quarc ApcMoli non consecraverunt. Christo consecrante in corna, presbyteri tamen, in sua ordinatione, Episcopo concelebrant · vi, 286, a et b.
Non simul proferentes verba consecrationis possunt simul consecraro, vt, 287, a.
Ubi maneat virtus verborum prias prolatorum, donec concelebrans eadem proferat? vt, 287, b.
Apparitio camis, vel pueri, in sacramento Euchanstix, contingit dupliciter, vi, 2X9, b.
Sumen Eucharistiam m peccato mortali est sacrilegus, vt, 383, a.
Utrum in sacramento Eucharistia· imprimatur ornatus? vi, 436, h-442,a.
Duplex est pru·paratio suscipientium sacramentum Eucharistia·. vi, 477, b.

EVANGELIUM

Duplex fuit publicatio Evangelii. vi, 73, a. circa finem, b.

EVIDENTIA

Quorumnam principiorum evidentiam requirit scientia ? t, 1. b.
Evidentia de articulis fidei possrtne homini communicari per Dei virtutem? iv, 193. a-197, b, et inde.

EX

Quid importat propositio ex? i, 257, a. in fine.
Omnes ✗ntentione quæ aignificantur per propositionem rr, in duobus modis includuntur, nt, 72. a.

EXCUSARE

Qumnam impotentia excusat a peccato; quænam non ' it , 312. a-321, a-403, a.
Quænam ignorantia excusat a peccato; quænarn non✗ iv, 322. a =■ xi, 71. b.
De bonis excusantibus matrimonium, vi, 505, a.

EXEMPLAR. EXEMPLUM

Ad exemplar proprie dictum, quid0 it, 421, b. in fine
Non est semper curandum de exemplis Aristotelis iv. 101. a.
Reverentia quæ exhibetur exemplato, non sistit in eo, sed tendit ad exemplar. V, 141, a.

EXSISTENTIA

Actualis exsistentia subjecti non requintur ad veritatem propositionis cujuslibet. t, 148, b = v, 275, a-237, a, ct inde.
In rebus creati» exsilientia realiter differt ab essentia, t, 301, b. et inde = n, 532, b = iv, 107. b, in fine, et inde-115, a.
Exr exsistenti» non dividitur in actum ct potentiam, t, 800, b
Exsistentia creatura) non se halwt omnino simililerad essentiam ejus sicut forruli ad materiam, vel sicut accidens ad Mibjectum. t. 312. b-313, b
Ipsi rxsr · xsistenti.e non dcliclur proprie fieri vel creari, t, 314, a-321. a. tn fine.
Affirmatio rei non est ipsa ejus exsistentia, t, 329, o.
Per se exsistere non est do essentia substantia·, n, 518, b.
Ad exsistentiam totius successivi non requiritur exsi<tentia partium, m, 187. a.
Exsistentia non potest separari ab essentia, iv, 150, b — yt t09, b, in fine.

EXSECUTIO

Exsecutio prodestinitionis, quid? II, 474, b,
Ad exsecutionem datur auxilium minus universali quam ad electionem. n, 483, a.
Quomodo in Deo exsecutio differt a velle? III, 51, a.
Exsecuto dicit duo. m, 53, b.
Velle Imperii in aliquibus est exsecutio, non tamen in omnibus. ni, 54, a.
E»t in angelo actio transiens, quæ dicitur exsecutio, m, 461,4.

EXTENSIO

Extensio non est de ratione duration!» et temporis, n, 10, ·.
Non omnia duratio se habet ad modum extensionis, nr, 195, b, In âne.
Lucet quantitati ex se competat habere partes extra se invicem positas, non tamen ei convenit habere tantam vel tantam extensionem, ıv, 144. a.
Deus potest facere quantum sino extensione, non autem sine partibihtatr. iv, 146, b-148. a-f49, b.
Ulrum extensio fit aliquid additum rei vxlens.r? iv, 147, a, ct Inde.
Extensio potest sumi dupliciter, et tripliciter, iv, 147, b. in fine-149, b, in line.
Extensio est accidens divisibile, tv, 148, a.
Mejor extensio quantitatis sequitur ad rarefactionem. iv, 169,·.

FACERE, FACTIO

Quænam est differentia inter facere el agere? in, 5I, b.
Fucer·, seu factio, locum requirit; non autem simplex effluxus, vel emanatio, m, 78, a.
Est dare medium inter facere aliquid sapienter ct facere stulte, in, 372, a.
Cur factio rei artificialis non est naturalis? m. 807, b.
A *fecerit alteri, quod tibi non* i is *fieri.* Quis sensus? VI, 527, ·.

FALLACIA

Attributa fallacia accidentis, i, 153, b-255, a.
Quo» variatio in modo prodleandi inferat fallaciam figure dictionis? i, 254, b, in fine, et inde.

FALSUM

Non e<t falsus intellectus, si divise intelligit ca qua unita sunl. 1, 403, a, in fine, b.
In quonam sensu propositio falsa do prælcrito sit imposaibilis? m. 23, I». circa finem.
Apprehendens falsum, sub ratione fulsi, non potest immobihtari in eo; secus sub ratione veri. Ill, 456, a.
Falsum el verum sunt in intellectu ; malum et bonum in rebus. Quis sensus? IV, 444, b-448, n.
Falsum non potest subesse fidei. vi, 73, a.

FATUM

Fatum, quid, ct unde dicilur? n, 480, a, in fine, b.
Utrum fatum debeat reduci ad providentiam? II, 484. b-485, b, in fine, ct inde.
Fatum reducitur ad praescientiam el ad providentiam, ed diversimode. II, 486, a.
Fatum non imponit rebus aliquam necessitatem absolutum, n, 489. a, circa finem.
Ulrum faluin imponat rebus necessitatem conditionatarn ' 11, 493. 1-490, a.
Hxc propositio, Fatum, i *(ante* divina *providentia,* immutari non poteit, habet duplicem sensum. II, 497, a.

FEMINA

Qua actiones in femina neccsse habent concurrere, ad'hoc quod ipsa sit mater? v, 42, u-47, b.
Potentia generative femina· non se extendit usque ad formationein prolis; et ideo est imperfecta respectu potenti» generativa viri. V, 46, b.
Femina, cum sit imperfecta, quomodo nata fuisset, in sbtu innocentia perfecto? v, 47, b.

FICTIO

Qui accedit cum fictione ad confessionem, non tonetur confessionem iterare, sed solum fictionem confiteri, vi, 28. a-375, a-379,a el b.
Accedens cum fictione ad baptismum suscipit characterem, vi, IO7, ..-111, b.
Fictio impedit effectum baptismi et confirmationis, vi, 129. ...
Quatuor modis aliquis dicitur fletus cum accedit ad aliquod sacramentum, vi, 129, a.
Fictio contingit dupliciter, vi, 129, b.
Fictione recedente, baptismus et confirmatio ficte suscepta, consequuntur suum ultimum effectum. vi, 130, a.
Recedente fictione, confessio Incipit esso fructuosa, vi, 375, a.
Fictio multiplex; cl quædam facit confessionem relterabilem, quædam non. vi, 379, a
Fictio In confessione non potest ilici mendacium officiosum, sed perniciosum, vi, 383, b.
Non accedere cum fictione ad aliquod sacramentum, non est praceplum Ecclesia sed Dei. vi, 385, a.
Aliqua fictio impedit effectum extrema» unctionis, aliqua vero non. vj, 464, a.

FIDES

Utrum fidei articuli sint principia nostra? theologiæ? I. 4, b-9, b, el inde-17. b. et inde.
Intellectus quo intelligimus quid nominis, non nutem quid rei, pracedit fidem. 1, 12, b.
Quæ fidei subsunt, quomodo videantur? i, 12, b-13, a.
Qua sit radix diversitatis inter fidem, scientiam, intellectum et opinionem?!, 13, n et b.
Auctoritas immediate fidem, sed mediate potest generare scientiam, 1, 16, n.
Fides est ultimum potentia·; quomodo? i. 17, a.
Objectum fidei est duplex : complexum, et Incomploxum. I, 46, a = v, 321, n.
Utrum per Dei virtutem possit communicari homini certa et evidens cognitio de articulis fidei? iv, 193, n-197, b, et inde.
Primus homo, in primo statu, habuit fidem, iv, 194, b.
Fides duplex, secundum duplicem auditum, ct duplicem locutionem, iv, 194, b.
Ulrum fides sit fnrmalitcr gratia? iv, 258, b, circa finem-21û.a
Fides est gratia proveniens; quis sensus? iv, 265, a.
Sine fide impossibile eat placere Deo; quis sensus? iv, 265, a.
Deum movere ad actum fidei, probat Augustinus tribus rationibus, iv, 294. a.
Ad fidem duo requiruntur ; secundum quid illorum est n Deo, vel ab alio? iv, 312, a, m fini
Quomodo Deus est causa fidei nostro, quantum ad assen·sum, non tamrn coactum? iv, 312, h.
Quomodo fides eet in daunonihus ? tv, 313, n.
Omne quod non ett ex fide, peceatum ett. Quis sensus? IV, 471, a
Per fidem applicatur nobii passio Christi, v, 261, b.
Idem habitus est quandoque fides formata, rl postea informis y, 301, b.

Fides, non autem informis, sed formata charilate, est virtus v, 309, a, in fine, b.
Fides formato, ct etiam informis, infunditur homini a Deo. v. 309. b.
Assensus in ea quæ sunt fidei, procedit ex duplici causa, v, 309, b.
Discredens unum articulum, non credit alios ex habitu fidei, neque formata·, neque informis, sed ex ratione humatu V, 310, n-316, b.
Fidet esi una virtus, el non multa; unus habitus, et non mulli specie distincti, v, 310, b.
Utrum ratio virtutis perfecta competat fidei? v, 310, b, in finc-313. a, in fine, rt inde.
Utrum fides, cbanlatr exsistente in ¥oluntati sit magis virtus quam non exsistente? El dicendum est quod in genere cognitionis non est perfectior actus fidei, pnesente charitate; est vero perfectior ingenero meriti. v,3!1, a-314,a, in fine, et inde.
Utrum fide requiratur propter »u|>ernatunilitatom ötij« fidei? v, 311, b, circa finern-318, a. circa finem
Utnim in haoreUcis maneat fides infula, quoad ärticulo in quibus non errant ? v, 312, a-318, b, rt indo
Utrum fides, ex hoc quod respicit omnia credibilia ut a Deo revelata, sil una de omnibus credibilibus ' v, 312, b-319. b.
Utrum prima veritas sit formale in objecto fidei? v, 313, a-321, a.
Fides non est virtus intellectualis nnt moralis, sed theologica. v, 313, fi.
Fides uno modo magis proprie dicitur virtus quam scientia. v, 314, a.
Fides formata magis proprio habet rationem virtutis quam fides informis, v, 315. a.
Fides ct ¥pe non possunt habere perfectam rationem virtutis sine charitate. v, 315, b.
Quomodo fides dicatur formari per charitatern? v, 316, a.
Habitus fidei adjuvat potentias animæ quantum ad duo. v, 316, b.
Certitudo adhaesionis non est propria virtutis fidei, v, 316, b.
Utrum eodem aclu assentio Deum ¢s trinum el unum, et Deum hoc revelasse? v, 317, a-320. a. circa finem.
Actus credentis ex tribus ¤d|M ; el 1res sunl actus fidei, v, 317, a.
Fides per theologiam acquiritur. Quis sensus ? v, 317, b.
In fide quatuor considerantur; el, secundum hæc, dicitur esse ex quatuor quæ in nobis sunt. V, 317, b, m fine.
Non habens habitum fidei potest quidem assenhre his quæ sunl fidei, sed non discrete, prompte, faciliter el firmiter, v, 318. a.
Habilus fidei sUlim tollitur per actum sibi contrarium, v, 319, a.
In quo sit similitudo ct dissimilitudo adhaesionis catholici cl hæretid circa articulum cui communiter consentiunt ? v, 319, a.
Cum habitu fidei non stat error in fidei articulo aliquo, sicut cum habitu scientia· stat error circa aliquam conclusionem ejusdem ¥cientia v, 319, b.
Fides respicit primam veritatem, non solum Unquam medium propter quod assentil credibilibus, immo Unquam objectum d«· quo est fides. V, 319, b.
Formale objectum fidei est prima veritas. ¶Qui sensus? v, 319. b-321, a.
In objecto fidei tria inveniuntur, v, 320, a
Assensus propositioni, Deus revelavit credenda, licet aliquid pramupponaty nullum tamen alium assensum præsiipiænit, ex quo causctur sive dependeat. V, 32Ü, a.
Halio formulis objecti fidei potest accipi dupliciter; rt uno modo includit ens i.itionis, v, 320. b.
Quid rl quale sil objectum fidei el chariUUs? v. 321, a.
Fides non potest esse de visis, v, 321, b, m fine, el inde.
Fides est certior simpliciter scientia, licet non quoad no· et secundum quid, v, 322, b,
Utrurn amigma, vel inrvidcntia, sit de ratione objecit formalis fidei? v, 323. b-328, a. el inde.
I Irum de eodrm , et secundum idem, possit esae fides rt scientia, sive quoad actum, sive quoad habitum, v, 324, a, rt inde-330, b, m fine, et inde.
Utrem ¶ide drbeat dici certior scientia propter adhætionern ? v. 327. a, et inde-335, b, ct inde.
Imperfectio cognitionis, seu non visum, et non apparens, est de ration»' fidei, non ex parte rei credit», sed ex parte credrnUs. v. 328, a, et iode-399, a et b-376, a ct b.
Cur « a quæ sunt fidei dicantur cognosci in speculo et in migmate? v. 330, a.
Objectum fidei duplex : scilicet veritas prima, et migma, v, 330. i».
Dc aliquibus quæ subsunt fidei, potest haberi scienIu in hac vita ; dc aliquibus autem non. v. 33!, a et b.
Quod per se pertinet ad fidem, perlinet ad eam semper et ubique; secus per accidens, v. 331, b.
Si .ib aliquo actu fidei tollitur ratio objecti li dei, scilicet non « videns, jam non remanet actus fidei, scii icirnln. El quomodo differant, el se lubeant ad invicem, assensus fidei, scienlificus, ct opinatu us? v. 331, b, arca finem, el inde.
Impossibile eat quod ¶ide simul mantat cum beatitudine in eodem subjecto, nec quintum ad actum, nec quantum ad habitum, v, 332, b-375, b. in fine, ct inde-376, b, in fine, el inde.
Intellectus credentis est captivatus per fidero.Quis **senius?** v, «136, a.
In credente potest insurgere rnolu» do contrario ejus quod firmiter tenet, non autem m intelligente ct sciente; ct quomodo certitudo fidei mediat inter certitudinem scientia· ct ¢pinioni ? v. 336, a-337, a.
Assensus fidei est firmior quam assensus scienti». v, 336, a.
Secundum quæ ¶idr sit certior «cientia, aut ccontra ? v, 338, b.
¶Nullu actus vel habitus scicnti.e. in ¥cienlii physicis, est simpliciter certior actu vel habitu fidei intensive, v.
Scientia lreatom m quomodo sit certior fide nostra ? v,
Cur Odd articuli non niai visi, sicut sunt visa pnncipia demonstrativa? v, 337, b.
Quomodo Udes distinguatur a spe et duritate? v, 339, a rt b
Quomodo tides faciat hominem Deo adlurrvre ? v, 339, b.
Certitudo fidei quadniplicitcr dilTert a certitudine spei, v, 818, b
Sicut tides non potest habere media rl extrema perae, sed per accident, ita et spes, v, 351, b.
Fidis esi media inter scientiam et opinionem, v, 376, b.
Utrum dicere habitum fidei remanere cum visione in patria ait hæreticum? v , 377, a, b, et inde-381, a. b, ct inde.
Utnim habitus fidei possit remanere in patria sine aclu? v, 378. a-381. b. ‹t ind.
Utrum sil contra Scripturas ponere possibilitatem actus fidei cum actu ¥isioni in patria, vel quod de facto sint simul '¥ V, 37.1, .-.tsfl. a.
Quamvis e ¤dicti Apostoli non possit evidenter deduci quod habilus fidei plus evacuabitur quam ¶abitu sciential, vel donum prophetia? aut linguarum; tamen, ex dictis ¢jus dem Apostoli, el ex glossis sanctorum, manifeste patet quod aliter « vacuabitur ¶abitu tidci quam saentia·. v, 3H| . l». in fuie2.3x »
Habitus fidei tollitur, cessanto jxissibililate proprii actus, v. 384. a.
Fidi'> rl spes repugnant perfrefioni beatitudinis. v, '<84, b. et inde.

Pofestm» habitus fidei *esse* simul curn actu visionis divior essentiæ, cauwto n lumine gloriæ quod communicaretur per modum passionis tränseuntis v, 385, a-386, a.
Habitus idem, qui habet rationem fidei, potest, ädvenienti demonstratione, non habere rationem fidei, sed scientiae; potest etiam amittere rationem fidei respectu unius prius crediti, postea autem visi, rt non amittere respectu alterius etiam nunc non visi. v. 385, a.
Habitus et actus visionis et fidei non solum opponuntur sicut perfletum ct imperfectum, sed etiam contrarie, vel privative, v, 386, b.
Fides non proprie dicilur visio, v, 386, b.
De ratione actus credendi, seu fidei, quid ? v, 387. a, in fine, b.
Dona Spiritus Sancti prasupponunl fidem, v, 419, I», el inde.
Circaea ǫua fidei proponuntur crinienda, duo requiruntur ex parte nostra, v, 420, a.
Cur fides potest esse in peccatore, et non prudentia ? v, 438, b.
Per fidem passionis Christi, quam signilicakint vetera sacramenta, justificabantur antiqui patres. vi, 54, a.
Quomodo fides justificabat parvulos ante institutionem circumcisionis, ante passionem Christi, et ante promulgationem Evangelii? vi, 72, b, et inde.
Fidei non potest subese falsum, vi, 73, a.
Fides semper fuit necessaria ad salutem, vi, 74, b.
Omnia quæ sunt fidei, sunt supra cognitionem naturalem angelorum, vi, 207, b.
Fides est sulistantia sperandarum rerum. Quis sensus? VI, 215, a.
De omnibus de quibus nunc est fides, in patria erit manifesta visio, vi, 215, a et b.

FIERI

exsistentiæ non debetur proprie fieri. 1,314, a-321, a, in fine.
Non subsistens non proprie fit t, 327, a.
Quomodo dicatur fieri vel non fieri forma per hoc quod intenditur? ir, 123, a-129, a.
Fieri aliquid nonnisi quatuor modis contingit, m, 19, a.
Fleri ex nihilo multipliciter intelligi potest; et quid est fleri ex nihilo per se? ni, 70, a, et indc-87, a.
Iste non æquipollent, *Hoc fil hoc,* et, *Ex hoc fit hoc.* m, 7«,·.
Quomodo hæc sit concedentia, vel neganda, *Nihil fit aliquul.* m, 72, a.
In his quæ non flunt per motum, est factum esse sine fleri primo, m, 77, b-362, b. in fine, et inde.
Non omne corpus quod fit, necessario fit in loco, m, 78, a, tu fine.
Non est verum, secundum Commentatorem, quod omne quod fit, fiat ex contrario et per alteralionem. m, 78, b.
Fieri in materia, et de rnateria, quid? m, 116, b.
In inultis fieri est simul cum facto esse; vt cur in aliqua productione fieri præcodit esse, et in aliqua non? in, 186, b.
In fleri tantum, non autem in esse, dependet ab objecto species intelligibilis. m, 309, a.
Nihil fit nisi moveatur. Quis sensus ? iv. 48, b.
Forma non fit, xk! compositum, v, 78, b.
Non omne generari simpliciter, est fieri simpliciter, v, 154. b.
Quod tibi non vis *fieri, alteri non fecerit.* Quis sensus ? vi, 527, a.

FIGURA

Utrum figura sit realiter distincta a quantitate ' IV, 148, b.
Figura, quid ? iv, 153, a.
I Figura per *ne* concurrit ad actionem naturalem, etiam violentam. vi, 51, b-52, a cl b.
Unde figura causchir? VI, 52, b.

FILIATIO

Cur filiatio non j>otcs»t stare cum spirare rt opposito ajus'l II, 21, n rt b.
Filiatio non potest esse prima ädistinctioni ratio Inter Filium rt Spiritum Sanctum ; sed spiratio activa, quæ est in Filio, n, 20, a.
Res eadem qua est filiatio, sub ratione filiationis constituit personam Filii, sub ratione vero spirationis distinguit personaliter a Spiritu Sancto, n, 28, a.
Non sequitur : In Filio sunl plura distincta secundum rationem; ergo rt in filiatione, n, 29, b.
Utrum filiatio constituat Filium in esso personali? n, 31, a, in fine.ct inde-33, a, ct inde.
Utrum filiatio sit communicabitis? n, 222, a-232,a ct b.
Filiatio, quomodo est terminus generationis Filii, et quomodo non? n, XJ0. b, in line, et inde.
Generari paveedit filiationem, n, 236, b, circa finem.
In Christo non est nisi unica filiatio rcalis. v, 124, b-!26, b, et inde-129, b, el inde.
Filiatio, quid? v, 127, a-131, a.
Falsum est quod filiatio non magis respicial suppositum quam actio vel operatio, v, 130, a.
Filiatio magis respicit suppositum quam generatio passiva, v, 131. .i.
Ad generationem passivam non semper sequitur filiatio realis. v, 131, b, in fine.
Nativitas et generatio passiva non sunt idem quod filiatio, v, 132, a.

FILIUS

Licet Filius ita perfecte intelligat ut Pater, non tamen habet potentiam producendi filium, i, 219, b-300, a.
Filius est genitus de Patre, ct de substantia Patris. Quis sensus? I, 242, b-256, b. el inde.
Filius lotam rcalitatern suam accepit ex vi essentiæ ut a ratione formali, et non ex vi proprietatis, i, 250, b.
In hoc argumento. Omnis filius est genitus, sed essentia divina est Filius, ergo, etc., est fallacia accidentis et figura dictionis, i. 251. b.
Licet Filius non sil de aliquo tanquam de materia, non tamen creatur. 1, 257, b, circa finem.
Filius producitur intellectu ut natura est. i, 260, a el b.
Productio Filii, in divinis, non potest dici quod sit essentialis, quamvis dicatur quod sit naturalis i, 270, b.
Filius potest quidquid potest Pater. Quis sensus? I, 278, a.
In divinis non possunt esse plures filii. I, 281, b.
Secundum sanctum Thomam, hujus impossibilitas reducitur, sicut in causam, in divinam iinmaterialilatem, in perfectionem divinam, tam ex parte processionum quam ex parte procedentium, in modurn naturalis processionis, et in modum quo divinæ personte constituuntur et ab invicem personaliter distinguuntur. I, 284, b-285, a et b.
In divinis Verbum procedens dicitur Filius, il, I, b.
Filius eadem proprietate est Filius ct Verbum, sed diversis rationibus. Quis sensus? n, 3, a-259, a.
Si non a Filio procederet Spiritus Sanctus, non distingueretur personaliter abeo, n, 17, a, et inde.
Licet Filius distinguatur n Spiritu Sancto per filiationem secundum habere ct non habere eamdem proprietatem, stat larnen quod per filiationem solum distinguitur a Patre secundum oppositionem relativam, n, 26, a.
Filius non c-d ratio Patri quod producat Spiritum Sanctum, sed Spiritui Sancio quod producatur a Patre, 11, 41, a.

Filio, sicut rt Patri, convenit proprie mittere personam divuu.uη ii. ·▮·· i et inde.
Missio Filii distinguitur a missione Spiritus Sancti, n. 68. b.
Liret Filiu xqurtur Patri, non tamen econtra, et eodem modo de Spiritu Sancto, qui licet xquetur Patri ct Filio, non bmvn econtra. II, 153, a.
Utrum eadem sit potentia qua Puter genent, ct qua Filius generatur? n, HW, a-IIII, b. vt inde.
Utrum repugnet pvmona» Filii, in divinis, constitui per relationes origini··? n, 221, a, in fine, b-230, b, et inde.
Filius capit ruf per generare, II, 230v a.
Utrum si occepit Filius totam substantiam, acceperit ct totam enlitatcm ? n, 273, b-277, a, et inde.
Filius potest dici ῆpirn sapientia genita et ingenita, n, 334, a.
Hæc non est concedenda : Filius Dei *rit rx nihilo,* m. 72. b.
Ex dictis Scoti deducitur nd hoc quod Filius Del non sil voraciter homo. iv. 100, a.
Impossibile est eumdem filium nasci, si ait alius pater, vel alia mater, iv, 174, a-178. a.
Utrum Christus sit filius Spiritus Sancti per creationem aut adoptionem? v, 46. a, cl inde-51, b, ct inde.
Ad esse lilium per adoptionem. qua»?v, 52, a.
Ha?resi proximum est, dicere Filium Dei non produci a Patre in esse divinitatis, sed solum in eise relativo, v,

Christus est rvalil<»r filius Virginis, v, 130. b.
Filius est naturaliter aliquid patris; et esset contra justitiam naturalem, si filius, antequam habeat usum rationis, subtraheretur a cura parentum, vel de eo aliquid ordinaretur invitis parentibus. vt, 111, a.

FINIS

Utrum sit possibile creatum· intellectuali cognoscere naturaliter ultirnum finem supematuralcm » I, 10, b-18, b, el inde.
Ultimus finis hominis, qui est Dei perfecta cognitio, per quid possit acquiri, tanquam per necessario requisitum' i* 12, a.
Respectu finis, voluntas habel tres aclus roaliter differentes, i, 61, a-62. b-63, a.
Finis duobus modis dicitur, l, 63. a, in fine, b = v, 7, b.
Amor, vel desiderium, ve) delectatio, non eat ultimus finis creaturo» intellectualis, sed Illa solum operatio per quam primo attingit Dcurn. i, 63, b, el inde.
In finem tendit voluntas tam per intentionem quam per electionem, sed diversimode, t, 78, a.
Ulrnin eodem actu voluntas possit ferri in finem ct in ea quæ sunt ad finem ? t, 78, a, et inde.
Utrum volitio finis sit causa volitionis eorum qua» sunt ad Iinem? t, 79, b = iv, 211, b-228, b, circa finem, cl indo.
Finis ultimus rectu» voluntatis nostra» non est aliquis actus voluntatis, ₭ operatio intellectus, i, 83, b-87, a ct b.
Finis ultimus duplex, t, 88, b = v, 79, b-197, a.
Ultimus finis non cadit sub electione. I, 89. a.
In finem ultimum apprehensum sub sua ratione universali voluntas necessario fertur, f, 95. b, rt inde- 113, a.
Finis se habet in operativi· sicut principium in speculativis. Quis sensus? t, 96, b-97, b, in fine-98, a ≪ vn, 186. b.
Sicut supporttionibua mathematicis non assentiinua per doctrinam, sed per naturalem rationem ; ita el per naturam in fincrn apprehensum sub ratione ultimi tendit ap petitus, i, 97, a.
Rabone ultimi finis appetitur quidquid appetitur. i, 97, b = vn, 187, b.
Ultimo fine clare apprehenso, voluntas necessario fruitur; non vero perfecte fruitur. quando hic ultimas finis apprehenditur sub generali ratione snmmi tom. i, 105. b = ni, 434, b, et inde =· vn, 192. a. in tine, b, et inde.
Complaceri» in complacentia ultimi finis dupliciter potest contingere, f. 111, a.
Quæ possint abduerrt a consideratione ultimi finis ' i, 112. b
Judicium de pronecoüonr respectu ultimi finis dare visi, vel Mib ratione communi, non subesi potestati voluntatis. I, 113r b. in line.
Respectu finis voluntas se habet ut potentia ῆntellectuali ; respectu vero eorum ᾳua ᾳnl ad finem, at rationalis. I. IU. b.
Primum agens rsl ultimus fini·, f, ICR, b.
Bonum non .ique dicitor de tine, rt de his qus sunt ad finem· i, IMS, a.
Finis ad quem ordinantur ῆ* cnratv, rst duplex. II, 473, a.
Habitoaliiër rt virtualiter aliquid referre in Deum, quomodo differunt * III, 350, b.
Peccatum dupliciter contingit circa finem, ili, 424, b.
Unicuique rei convenit unus finis, quem naturali **nécessi**tale prosequitur, tu, 45Û, a.
Ad hoc quod intellectualis natura tendat m Deum ut in finem ultirnum, multiplex dilectio est requisita, m, 456. b.
Ad hoc quod aliquid sit finis, ᾳu requirantur · ut, 485, b
Volitio finis, rt electio eorum qux sunt ad finem, quandoque sunt unus actus, quandoque plures. iv, 228. b.
Quomodo finis moveat ? iv, 240, a et b.
Ad consecutionem finis, in rebus naturalibus, tria exiguntur

Appetitus recti finis requiritur, licet non sufficul, ad bonitatem actus voluntatis, iv, 435, a.
Appetitus linis est absque termino; non autem appetitus eorum quæ sunt ad finem, v. 357, b.
Quid prxstitu.it finem virtutibus moralibus ' ▾, 430, b-43t. a et b.
Ultimus finis appetitur nrceswrio quoad specificationem actus, non autem quoad exercitium, vn. 168, a.
Non est inconveniens nataram ignobiliorem suam finem facilius attingere quam attingat natura nobilior suum nobiliorem, vn, 206, a et b.

FINITUM

Quomodo sit intelligcndum aliquid non posse transire de finito ad infinitum. II, 532. b.
Corpus ῆ linitum superficie sua intrinseca. in, 139. a.
Licet individua sint semper actu finita. sunt tamen infinita potestate naturr. in, 235, b.
Diversitas entis finiti ct infiniti simpliciter ct secundum quid. tam m essendo quam in agendo 111.316, a.
Non ₵ inconveniens virtutem simpliciter linitam non habere terminum in determinato genere, licet habeat terminum simpliciter, m. 333. a.
Finita est visio beata in intellectu creato, licet fiat per speciem infinitam, v. 201, a.

FOMES

In carne luptizati, si resuscitetur in pnrsenti statu, erit fomes, sed non haberet rationem peccati, iv. 357, a, in line , b.
Fornos est quid consequens ex principiis naturalibus amnia»; et pertinet etiam ad peccatum originale, sed secundum diversa, tv, 357, b.
Form's peccati, ᾳuid v, 33, a.
Quando fuerit ligatus, vel etiam sublatus, fomes in Beata Virgine ' v, 33, b.

FORMA

Licet ex essentia forma? consurgat conlrarirtas, impossibilitas tamen coeisistendi comitetur formas secundum actum, et non secundum potentiam, i, 10, b.

Quomodo in formi> sit genus et speciei? I, 52, b

Ad omnem formam sequitur aliqua inclinatio, i, 195, a, circa finem.

Forma substantialis aliqua est principium <;u(x/ operandi; aliqua quo, sed principle. I, 205, a.

Formam substantialem antecedunt et subsequuntur dispositiones. Quomodo? t. 2Ü5, b, in fine => vn, 18. a et b.

Forma substantialis a nullo accidente habet «juod ait principium actionis. sed potius «contra, t, 212, b.

In formis generalibus abstractum ct concretum prodicantur de se invicem; non autem semper in formis specialitas, i, 228, a.

Differentia inter essentiam divinam et alias formas, i, 248, b = nt. 227. a.

Forma generatur ab agente. In quo sensu ? t, 230. a.

Forma specifica est principium effectivum tam essendi quam generandi; non autem forma individualis. 1,280, a.

Forma non potest uniri nisi materia? particulari el pr quantitatem determinata i. 280, b.

Ad omnes formas, non solum unius speciei, sed etiam ejusdem generis, est eadem potentia subjecti, t, 297, b-315, a, circa finem.

Forma est terminus ejusdem generationis ac genitum et ℮»· sed diversimode, i, 322, a.

Quornodo forma dicatur dire rise? i, .322, b-326, a.

De modia quibus contingit formam exsistere m materia, i, 312, a = in, 190, a. circa finem.

Forma in potentia non est pars formæ in actu. i. 313. a.

Formæ accidentales sunt simplices, i, 313, b.

Formæ diversorum generum diversas potentias respiciunt; form vero unius generis, etiamsi sint contraria·, unam dunLixat potentiam respiciunt, i, 315, a — n. 94, a = ut, 8M, b.

Forma est invariabilis. Quis sensus? t, 371. a. in fin··.

Per formam res naturales dupliciter ab invicem distinguuntor. 11. 26, a.

Ad motum charibtis necessario requiritur forma aliqua superaddita potentia? naturali, n, 70, a = v, 371, b-372. i.

Forma omnium virtutum est charitas. n, 90, b, ct inde.

Forms unius genens tripliciter in subjecto esso dicuntur, n, 94, b = m, 301. b-328, u = iv, 338. b.

Duobus modis contingit formam non suscipere magis el minus, n, 91. b-97, b 136, b = iv, 160, h = v, 170, b, in Jm··.

Aliqui? forma? intenduntur non solum secundum majorem participationem subjecti, sed etiam per additionem alicujut. n. 97, a, circa finem

Non omnis forma est augmenlabilis. u, 98. a.

Forma sub-Untialis incongrue dicitur suscipere magis et minus, H, 98. b = iv, 365, a.

Utrum in aliquo gradu, saltem in gradibus remissis, forma· contrari e ad invicem, simul in eodem subjecto esse possint ** n, 99, a, el inde-117, a, ct inde= iv, 338, a.

Utrum fonnæ ℮ontraria non solum in fleri, sed etiam in actu completo ct quieto, possint simul ewe ? n. 103, b-120 .

Utrum, dato quod forma· contraria? essmiin eodem subjecto primo, adhuc ex remotione unius illarum alia non intended tur ? ii, 105, a in fine.ct inde-120. a, inline, rt inde.

Utrum ait impossibile formapi intendi per radicalem participationem subjecti, nisi habeat in essentia partes et gradua? n, 106, b, circa finem, et inde-422, a, ct inde.

Utrum forma ex hoc formaliter Intendatur, quia dat aliud et iliud esse sujccto, vel quia plus inest ei quam prius? n. 108. a, in fine, et inde-124, b, circa finem, el indo.

Utrum intensio formarum fiat ratione majoris dispositionis in subjecto? n, 109, a, in fine, el inde-125, a, ct inde.

Utrum aliqua forma possit fieri major quam prius in sua specie sine additione nova? partis ad pm^xsistentem? n, IH, b. . t mde-116, ... ‹ t md< 129, a, ct inde.

Impossibilitas exsistendi formarum contrariarum in eodem subjecto in gradibus intensis, undo procedat? n, 117, a, et inde-118, h, ct inde.

Nullus gradus former denominat subjectum, nisi sit ultra medium latitudinis ejus, 11, 119. a ct b.

Licet «hia» formæ contrariae possint se compati in eodern subjecto secundum medium sua· latitudinis, non tamen secundum gradus aquales, superius, vel inferius; nec subjectum tali casu denominaretur per aliquarn illarum. If, 119, a et b.

Quomodo intelllgatur unam formam misceri suae contraria·? n. 120. I.-I2I, a et b.

Quomodo posset ve! non posset Deus unam formam in subjecto remittere, contraria forma non intensa. II, 121, b. circa finorn

Forma intensibilis potest dnre diversa esie. n, 122, b.

Forma indivisibilis, non tumeri indivisibilitor Ineridltens, potest mugis et minus participari, n, 123, a.

Quomo<lo dicatur fieri vel non fieri forma per hoc quod intohdltui ' n. 12:1. a-J29.a.

Eidem fonnn est terminus « qi/o ct *ad quem,* n, I2i, a.

Forma secundum quam est motus, non oportet quod habeat partes in essentia; sed sufficit quod possit haberi a sul>-jeclo sub alio et alio *eue.* II, 124, a.

In quo genere causa? forma sit causa sui exse? Il, 121, b = iv. 149, a –151, a.

Forma remissa non contrarialur intrnsæ, sed subjectum sub remissu contradatur sibiipsi sub eadem forma intensa. Π, 128, h. iri fine.

Unde oriatur differentia in formis substantialibus? 11, 129, .i

Aliter continet forma intensa formam prius remissam, quam sensitivum continet vegelalivum. n, 129, n.

Non ol inconveniens eamdem formam esse terminum duarum mutationum, sed sub alio el alio *eue.* ll, 129, a.

Forma indivisibilis, et nullam habens latitudinem in essentia, potest dare divisibiliter *eite.* n, 129, a, circa finem.

Ad mlcnsionen formarum multiplex dispositio. Π, 129. b.

Quare aliqua forma magis Înhæreat nunc quam prius? ll, 129. h.

Augmcntatio cujuscumque formæ per essentiam indivisibilis. el subjecti indivisibilis, neque una, neque continua esse potest, ll, 142, a, el inde.

Quomodo forma simplex dici possit augeri vel variari? it, U4, b.

Duplex est forma numeri, partis scilicet, el totius; ct utraque distinguitur rcaliler ab eo cujus est forma, ll, 189.b.

Utrum forma numen sit extra animum, et componatur ex unitatibus? ll, 194, b, el inde-202, b, el inde.

Non omnis forma est intrinseca ei cujus est forma ; et ultima unitas est forma muneri cxtrinseca, non Intrinseca. ll, 206. b. circa finem.

Quodeumque removeatur in divinis, quod significatur per modum formæ, non remanet aliquid subsistens. Quis sensus ' n, 231, b.

Forma in intellectu habet *ette.* dupliciter. It, 242. b-408, a, circa finem.

Forma non semper distinguitur ab eo cujus est forma, u, 278, b.

Ad cognoscendum utrum aliqua forma sil absoluta secundum rem, non oportet attendere ad nomen quo significatur, sed an secundum suam rationem specialissimam sit ad aliquid. It, 304. a.

Illud a quo aliquid denominatur, non oportet quod sit semper forma ex natura rei. n, 318, a-332, h.

Quæ forma ait principium operationis; cl qua non? 11, 364, b, in One.
Diversitas furinarum inferiorum est ratio diversitatis materiarum, non secundum essentiam, sed secundum me, et secundum rationem. Π, Î188, .1 = IV, 15, a, in fine, b.
Forma, ut forma, cautam activam non dicit. 11, 390, a et b
Forma· nomine quid proprie importetur, il, i 10, .1
Mullas formas potest u Deo recipere materia prima, ad ąua non est in potentia naturali, sed obcdientiali. 11, 507, :i, m One, el indo.
1'trum forma abstracta a materia sit infinita? 11, 528, b-531, b, et inde-536, a ct b.
Quomodo forma limitetur a materia? 11, 531, b.
Forma, secundum *eiie* reale, esi majoris amplitudinis quam materia. II, 531, b, in fine.
Quomodo forma proportionetur materni· ? 11, 532, a.
Deus potest facere aliquam formam infinitam m ratione sua· speciei, tam substantialem quam accidentalem· 11, 530, a, m line, b.
Quacumque forma intensiblli exsistente in subjecto data, Deus potest eam intondere ad duplum, ct ad triplum, et aie sine statu ; ita quoti nunquam perveniet ad tantam perfectionem, quin ad majorem Deus perducere possit ti, 538, b.
Utrum nliquiitn formam intensibllem ct remissibilem Deus possit facere infinitam intensive in sua specie ' 11, 546. a, rt in< 45, b.
A forma separata ad formam in subjecto non potest fieri descensus, nec ccontra ascensio; sed distant in infinitum. II. 553. b.
Quomodo prædicta forma separata diceretur infinita intensive? 11, 554 , a.
Formis accidentalibus, si subsisterent per Dei potentiam, non competeret diffinitio per additionem. 11. 551, b
Repugnat aliquam formam esse in subjecto infinitam intensive. 11, 556, b.
Forma per se, ct secundum rationem formæ, non dependet nisi a Deo. m. 30, a.
Non in quocumque est forma, est etiam suus ęffectu formalis. Quis sensus ? 111, 59, a, in fine.
Actio ct passio est idem cum forma ąua acquiritur per motum; ķ quomodo ? 111,61, a, ct inde.
Eadem forma est motus, terminus motus, terminus sui ipsius, mutatum esse, terminus mutati esse. Quis sensus? m. 63, b, m line-64, a el b.
An cum dicitur, *forma aeguiritur motu,* ablativus accipiatur in ratione causæ formulis aut efficientis? m. 61, b, circa finem.
Quomodo forma creetur vel concreetur a Deo ? 111, 79, a-III, b, el imi.
Forma producta non eodem respectu refertur ad agens clad passum. 111, 110, b.
I)u:e sunt dependentia· forma·, a Deo scilicet, et a subjecto. Ill, 111, a.
Forma in corruptione naturali compositi non annihilatur. Ul, III, a, in line, b.
Forma accidentalis, etiamsi tota desinat esse, non tamen annihilatur. 111, 112, a.
Formam educi dc potentia ṁateriu , quid? ill. 115, u, in line, b- 116. b. m Iin·· 11, 121, b
Cur ſorma artificiales, cum non hal>eant causam in subjecto in quo fiunt, non dicantur errari * 111, 115, b.
Quomodo forma pnorxidstit in materia ante generationem . et quomodo ex hoc sequitur quod ejus productio non sit erratio ? 111, 115 , I»-116. a.
Quanto forma est perfectior, tanto magis supergreditur materiam corporalem, ut, 904» a, in fine, b.
Utrum forma individuetur per hoc quod recipitur in materia ' III. 215, b-240, a.
Forma substantialis non potest informare successive aut simul duas materias, nisi, crescente materia, crescat et ipM forma; quod non est in anima miionali. 111, 226, a ~ JV, 1Û3. b.
Formali principium individuationis formæ, eat commensuratio ťali formai ad talem materiam, ju, 23Ô, 3, et inde.
Cur in forints separatis a materia non est divisio supositorum sicut in ťniti : m, 233, a.
Forma substantiali» non potest remanere in materia sine accidentibus. 111, 231. a.
Forma lotius non suHistit, sed « st m suis partibus. 111,2W, a, in line, b.
Forma totius dupliciter designatur per nomen; et quomodo prxdicatur de formato * 111, 240. b, et inde.
Forma ex natura sua subsistens, non est ex se universalis vel particularia 111. 247, b.
Quslibel forma immaterialis, per se subsistens, de se «t hæc; cti.im divina ěratia. tu, 217, b.circa finem.
Non omni- forma habet propriam operationem, iit. 281. a.
Forma per ě subsistens, potest informare intellectum angeli, ‹»t aliquam ri activitatem tribuere, ut ntio operandi, m. 308. b.
Utrum forma· qu.r, secundam se totam, non esi in A instanti, possit immediate post, secundum se toum, simul produci? 111. 368, a-375. b, et inde.
Ad hoc quod aliquid ſit forma substantialis alicujus, duo requiruntur, iu , 183. b = v, 72, a = vn, 47, b.
Formam dare sibiipsi corporeitalcm, rt non magis materix·, est quædam fictio; ct similiter quædam fictio est, quo<f corpus aliquod naturale habeat formam non m materia. iv, 12» b.
Quomodo aliquæ formæ accidentales prrinbdligi possint forma· substantiali in materia\ i\, 19, b, in fine, el inde.
Forma» substantialis ad accidentalem convenientia atque differentia, iv, 20. b-53» a = vi, !89, a, arca finem, el inde.
Forma substantialis immediatius inest materiæ quam accidentale iv, 21. a — m, 189. a.
Eadem forma ut dat rue secundum gradum inferiorem, comparatur ad sripMin dantem esse secundum gradum superiorem, ut matrna a qua sumitur genus, ad formam a qua sumitur difiercniia. IV. 21. a. in fine, b = v>, 189, b.
Forma est pnor materia, et ccontra. iv. 29. b.
Expulsio pnecedentis formæ, et inductio ſorms sequentis, m generatione, comparantur ad invicem ut effectus ad causam, ct ut prius ad posterius, diversimode, iy , 34, b
Forma educta dc potentia rnolena non usquequaque absolvitur s dimensionibus sicut non educta, iv. 39, a.
Forma per >e non generatur cx materia, iv, Î19. b.
Forma· elemeutorum, dantes esse actu materür, non sunt ponend» m homine prader animam rationalem, iv.51, a.
Utrum form.»· substantiales elementorum actu maneant in mixto? iv. 51. a el b-54, b-78, a. el inde- 115, b. et inde.
Ad omnem formam suscipientem niogis et minus, est motus continuus, tv, 52. s.
In homine non est alia forma substantialis præter animam intclleclnain, dans mc actu substantiale, tv, b, in fine-53, s.
Ponente plures format substantiales in eodem composito, destruunt generationem simpliciter. 1%, 53, a ct b.
Forma substantiali perfectior continet virtute omnem imperfectiorem, pnncipium exsistens cujushlæloperationum. iv. 53, s.
Utrum prætrr animam intellectivam sil in homine forma corporriUtis? iv, W), b, cl inde-90, b, et inde.
Utrum cum positione ťnica ſorma in composito salvari possit corpus Christi fuisse idem vivum et mortuum ? iv. 60, b, circa finem, el ſnde-9 a, circa finem, et inde = v. 279, a vi, 186, b.

Utrum præter animam intellectivam in homine sint ălia formr substantiales secundum distinctionem partium helerogenrarum ? iv, 62, b-97, b, et indo.
A quo forma sensitiva corrumpatur, dum in generatione introducitur forma intellectiva? iv. 71, b-72, b.
Ad introductionem formæ substantialis possunt concurrere diversa agentia, sed ordine quodam iv, 72, a.
Non omnr agens cau<ins accidentia consequentia aliquam formam substantialem, causai Ipsam formam. IV, 75, a.
Formæ elementorum non sunt in eo quod est ver»· mixtum, iv. 81. x
Utrum sil determinatus ordo formarum in introductione form;e substantialis post formam ? iv, 85,1-87, a.
Ex hoc quod non eat processui in Infinitum in pradicatis in quid, secundum Philosophum, non sequitor quod in eodem sint plures forma substantiales, iv, 88. a.
Unde forma cadaveris dicitur forma putredinis ? iv, 96, b.
Liccl non in forma substantiali differant partes animalis, differunt tamen per formam substantialem iv, 102, b.
Quælibet forma substantialis essentialiter distinguitur a matena rei corporalis. IV. 101, b.
Utrum erre quod dat forma, sit quid relativum, vel quid absolutum ' iv. 105. a, el indo-107. b, in Ano, el inde.
Utrum forma dicat propriam rationem ct naturam determinatam in entibus ' iv. 105, b-109, a, in Ane, b.
Diversa comparatio rare ad formam, iv. UN, b, et inde.
Participatio forma a materia, quæ .ł iv, 109, a.
Forma substantiales non pnrcxsistunt in materia actu secundum se totas, nec secundum aliquam sui partem, ante productionem compositi, iv, 112, b, in Ane-113. a.
Cur forma adveniens enti in actu sit accidentalis? iv. 113, b.
Non est inconveniens essentiam alicujus formæ substantialis prius durations faix in materia, quam dani este composito vel materia iv, 111, b.
Utrum ante generationem compositi aliquid formr précédai in materia? iv, 117, b. in line, ct mde-120. b, el inde.
Quid sit inchoatio formæ in materia, vel formam procedere in materia? iv, 120. b.
Cur forma magis dicilur educi de potentia materiæ quam de potentia agentis ? iv, 122, a.
Mens sancti Thomæ in materia dc inchoatione formarum consistit in decem, iv, 123, a ct b.
Utrum forma accidentalis possit procedere in materia formam substantialem ; et. si præcedcret forma accidentalis, introductio formæ substantialis in materia csselno aIteratio'.' tv, 112, a ct b-159, b.
Formarum intensio et remissio non Iit per additionem vel subtractionem forma ad formam, iv. IH, a.
Forma substantialis est principium effectivum distantia· partium, non autem formale, iv, 118,
Ex hoc quod forma dat rue subjecto, non sequitur quod sit causa efficiens ejus. iv. 119. a.
Forma potest poni absque hoc quod det ewe. iv, 151, a — x, 118. a- II'». a.
Distinctio inter formam ct effectum formalem, iv. 151, a et b.
Dc modo quo forma est in toto, iv, 158. a, b, et inde = vi, 283. b-281, b.
Utrum sit dare minimum in forma naturali ; et. si non. utrum quælibet pars form ·· divisa possit per $» ĕxsisten ? iv. 163, a, el Inde-166, a, ct inde.
Omnis forma naturalis extensa per quantitatem est divisibilis tn partes quantilatixas ejusdem rationis. Quis sensus> n, 166. b
Deus non potest ponere formam in materia nisi secundum dispositiones illius materiæ. licet illis dispositiones simul cnm ipsa forma possit inducere. IV, 171, a.
Utrum plures form» substantiales ejusdem speciei possint esse loæquales secundum essentiam? iv, 361, a cl b-363, a et b.
Plures formas substantiales ejusdein speciei ŏŏ ina quales quoad suas essentias, potest intelligi tripliciter, iv. .163, a.
Aliqua forma non recipit magis et minus secundum se; el aliqua ĕa suscipit in subjecto; qua-dam utroque modo; cl quatiam nullo, iv, 361, a, b. et inde.
Dispositiones precedentes vel concomitantes formam substantialem possunt concurrere secundum aliquem modum c.iusalitatis ad inaqualitatem formæ substantialis; non autem sequentes. iv, 365. b.
Agens, quantum dat dc forma, tantum dat de consequentibus ad formam iv, 129, b.
An forma sit nobilior composito, secundum Commentatorem? v, 22, a.
Forma totius, quid ? v, 22. a el b.
Non est inconveniens duas essentias formarum unius rationis esse simul. Quomodo ? v, 21, n.
Quomodo differunt forma totius et forma partium? v, 21, a.
Proprie loquendo de forma, non potest divina essentia, nec proprietas personalis, uniri alicui creatur.·· corpore.·· per modurn forma v, 62, b.
Utrum forma actuans constitutiva sil alicujus tertia entitatis ' v. 68, b-78, l».
Utrum forma per se producatur? v, 70. b-83, a. in line, b.
Utrum possibile sit formam absque informatione actuare ? v, 70. b. rirca Anem-83, l».
Aliquid esse formam, el non informare intrinsece, implicat contradictionem, v, 71. b.
Forma alicujus, tripliciter, v, 71, b.
Ex unione forma ad materiam semper resultat compositum, v, 71. b.
Forma non fit, sed compositum, v, 78, b.
Forma non prius communicatur composito quam materiæ ; nec prima communicatio stare potest sine secundi; el lamen eadem actio agentis ad utrumque terminatur. 82. b-83t .l et b.
Esse primo competit supposito, el secundo formo.·, v, 116, ‹117, act l».
Utrum et quomodo possit aliqua forma esse inAnila ? v, 166, a -169. a et b.
Diversa conditio diversarum formarum, in hoc quod est esse vel po^sc esse speciem intelligibilcm in intellectu, v. 186. i. cl h.
Essentia divina non est proprie forma intellectus creati, sed se habet per modurn formæ. v. 187, a et b.
Sicut, amota forma substantiali, non manet idem formatum, nisi ăquivoce ; sic, el amota parte forma·, ut potentia visiva, non manot idem formatum, ut oculus, nisi ăquivoce. v, 279, b.
Non solum inter formas ejusdem generis proximi, sed etiam inter formas diversorum generum, est oppositio formalis, v, 387, a.
Forma requirens prrrvinm dbpotilloncm in subjecto non augetur non aucta dispositione, vi, 22, b.
Forma· sacramentorum significant effectum eorum. Quis sensus? vi, 161, b.
Secundum gradum formarum in perfectione essendi, est gradus carum in virtute Operandi; et forma, quanto est nobilior, tanto majorem diversitatem in partibus compositi ad diversas operationes requirit. VI. 190, a cl b.
A forma nullo modo poteM separari effectus formalis, vi, 21m. b.
Non quælibet forma activa non impedita potiat transfundere seipsam. vi, 485, a.
Forma destructa, vel annihilata, non remanet amplius in potentia naturali materia·, sed in obedientiali tantum, vit. II. a-16, l».
Omnes forma· ejusdem susceptivi proximi, sunt ejusdern generis physici. Quis sensus? vu, 67, b
A forma in materia tria causantur, vit. 83, b.

Non quælibet forma ŝupernatural! pnrrequlrit dispositionem RU|MTiinturalein. vu, 202, a-216, a, in Une.
Non omnis forma perfectior continet eminenter imperfection·™. vu, 232. b.
Impossibile est dims formas uniua generis, in actu perfecto, esse simul in eodem subjecto, vu, 234, a.
Aliqua forma potest <lici propria i t distincta ratio alicujus inl'lliglbilis dupliciter, mi, 247, b
Ad inductionem form.»· in materia diversimode concurrunt diversa agentia ct diversa patientia, vil, 273, b.

FORMALE. IORMALITAS, FORMALITER

Formale objectum e>t duplex : scilic» l quo, ct *quod,* i, 47. b.
Formalis ratio subjectiva ut *quod* tria requirit i, 48. a.
Objectum formale quod ŧheologia , quid? I, 48, b.
Ratio formalis qua theologiæ, qua·? I, 49, a.
Formalis ratio objecti potest dupliciter considerari, i , 58, a.
Formale electionis pertinet ad rationem. !, 93, b, circa finem.
Conceptus entis formalis est unus unitate formas in intellectu. i. 141, a. et inde.
Formale significatum nominis, quid? i. 222, a.
Secundum doctrinam S. Thoma·, multi·· formalilates sunt in Deo, secundum unum sensum ; et. secundum alium, non est nisi una forrnalitas in Deo. I, 376, a.
Do formali distinctive intrinseco ejus quod distinguitur ŧeundum rationem a soipso. i, 399, b.
Formale in tempore, quid ? H, i, b-8, b.
Formalis effectus multiplicatur ad multiplicationem forma·. Quis sensus ? it, 28, a.
Formalis effectus, quid" II, 332, a.
Distincta secundum suas formales rationes plus distinguuntur quam distincta secundum modurn signilicandi. Il, 34.'», o, in line, b.
Unde res dicatur formaliter apparens in intellectu ? It, 358, ŧ-360 b.
Ad hoc quod aliquid sit formale objectum alicujus potentia», quid requiritur? Il, 383, b.
Omnis formalis differentia est specifica. Quis sensus ? m. 236. b.
Formalis distinctio non semper est per aliquid fonnaliter inhaerens. iv, 16, a, in line-17, a.
Formalis effectus est alius n forma iv, 151, a et I».
Quid est formale in peccato originali? iv. 331. a-343, a ct b-344, a =. vi, 63, a.
Quid est formale in peccato actuali? iv, 331, a.
Formalis causa in uclu est inseparabilis a suo effectu; secus in habitu, v, 83, b.
Non oportet quod formalis apparentia objecti apprehensi sit tanta realiter quanta est apparentia objectiva, v, 189, a.
Formalis apparentia est duplex. V, 189, b.
Formalis ratio alicujus habitus intellectualis est duplex, v, 328. a-329, a.
Inter quas formas est formalis oppositio? v, 387. a.
Formale in virtutibus cardinalibus, quid? v, 392, a-410, a.
Inter formalem causam et efficientem est multiplex differentia ? vi, 265, b.
Non semper, formali effectu multiplicato, multiplicatur forma, vi, 266, b.
Verum est formale objectum ŧntellectu vtl, 153, a.

FORTIS. FORTITUDO

Fortitudo non est in divina voluntate secundum propriam rationem qua dicitur virtus moralis. Il, 568, b.
Cur fortitudo sit ·objecti ve non in voluntate, sed m appetitu sensitivo ? v. 307, b-309, a.
Fortitudo quæ est virtus, el fortitudo quæ est donum, distinguuntur specifier;l ct quid utraque? v, 4I7. a. et Inde.
Fortitudo virtus non tollit omnem tristitiam corporalem aut animalem, sed facit ne ratio ab Hi absorbeatur, v. 4I8, a ct b.
Fortia fortitudine politica plus debet fugere peccatum oppositum fortitudini quam mortrin čorporal m; ct secundum rectam rationem riponil se morti, et eligit mortem propter bonum commune, cujus est pan vi. 337, b.
Fortitudo pure moralis, circi quæ consistit ? vi, 360, b-372. a.
Fortis bene c habet circa omnia prricula mortis, sed prxcipue m l»ello. vi, 370, a et b.
Mors virtuosi secundum fortitudinem est meritoria in fien, non autem m facto esse, vi, 371, b, rirca finem.

FORTUNATUS

Ad hoc quod aliquis sit bene fortunatus, oportet quod adjuvetur a superioribus causis, scilicet Deo. angelo, et cado, il. 480. b, in fine-48! »
Hujus modi bona fortuna attenditur penes duo : sdlicet penes electionem, et prosecutionem, Il, 481. a.
Secundum inclinationem a corpore cxrlesti, homo potest dici liene natus, ct bene fortunatus; secundum autem inclinationem Dei vel angeli, homo dicitur bene gubernatus ct liene custoditus, il. 481, b.
Respectu bonorum moralium, nullus dicitur bene rei male fortunatus; licet respectu eorum possit aliquis did bene vel male natus. 11, 482, b, in fine.
Penes auxilium datum ad eligendum, aliquis dicitur fortu- 4 natus, non autem penes auxilium datum ad rxcqocndum. il, ŧ, a.
Nullus evenlus dicitur fortunatus per comparationem ad divinam causam, sed bene per reductionem in causam coelestem, n, 183, a, circa finem.
Homo non potest esse bene fortunatus universaliter ex virtute corporis cœlestis, sed solum quantum ad hoc rei illud, ii. 183. b.
Utrum motus bene fortunatorum debeat reduci ad angelorum custodiam ? n, 184. b-486, .

FRUITIO

Fruitio est amor, vel delectatio quam aliquis hal«et dc ultimo cxpcctalo, quod est finis, i. 61, b, in fine.
Distinctio inter fruitionem el intentionem, i. 62. b.
Fruitio beatifica non solum transit objective super Deum, immo super visionem qua videtur Deus; ct eadem fruitione fruimur utroquo. I, 63. a
Fruitio non est essentialiter beatitudo, sed ad ipsam oe habet per modum sequelro ct completive, i. 63, b-82. b-83. «i = mi , 146. I»-I63. b. et inde.
Utrum fruitio sit potius amor quarn delectatio ? t. 64, b-72, b a \. 345. b.
Utrum omnis fruitio ait delectatio l i, 64, b. in fine· 73. b.
Utrum eodem actu quis fruatur Deo cl visione ejus? 1, 67, b-82. a.
Fruitio est nobilissima operatio voluntatis i. 72, b.
Sicut se habet visio ad comprehensionem, ita fruitio ad amorem» Quis sensus? i, 73, a.
Fruitio est inhæsio cl quies consequens amorem, i, 77, b.
Non est fruendum visione Del ul primario ct principali

objecto, licet nine illa non possit quis perfecte frui Deo. i, 81, a = v,3M, b-346, a.
In objecto principii, non adtem m secundario, quod est conditio et circumstantia objecti fruitionis ex parte potenti.T, ponitur spes aut finis l.vtitiæ. t, 81, a, in fine, b.
Qaalitrr fruitio et usus opponantur?!, 92, b-03, a.
Bruta non proprie fruuntur; homo etiam in via, sive mjuItu», sive justus, non perfecte frtiilur; sed solum beati, i. 166. a.
Frijlio non debetur uni ℘ersona prout distinguitur ab alia. n.:rj.b.
Falsum «t objectum fruitionis esse omnino idem ac objectum spei. v. 343, b.
In fruitione potesl distingui duplex medium, v, 347, a.

FUNDAMENTUM

Nisi multiplicato fundamento, non multiplicatur relatio, i, 296. a = n, 323, a et b-429, a — m, 110, a, in fine, b = V, 124, b, in fine, et inde-126, a.
Non semper intenditur fundamentum, cum intenditur relatio. n, 123, i.
Relatio consequitur naturaliter positionem sui fundamenti, n. 299, a.
Fundamentum est causa efficiens proximi relationis. et quodammodo causa ℑormali n, 299, a, in fine. b.
Quid ℑl fundamentum cl ratio fundandi paternitatem ? 11, 300, b. in fine.
Ulrum fundamentum det me relationi ? 11,341. a-344, b, el inde.
Quid sit fundamentum præsentialitath Dei ad creaturas? n. 137, a.
Deus non potest facere relationem subsistere rine fundamento. n, 555, a.
Fundamentum relationis, quod, etquoluplex? v, 53, a = vn, 46, b.
Esse fundamentum relationis, ct esse subjectum, non esi idem, v, 132, b.

FUTUR1TIO, FUTURUM

℅ua sunl futura vel praetenta nobis, sunl Deo praesentia, ll, 425, a.
Contingens, ul futurum, non potest infallibilitcr cognosci, sed secundum quod est in prosenti. n, 447. b, et inde-453. b-460, b.
De cognitione quam Deus habet de futuris, n. 418, b, el mde.
Ulrum futurum contingens, consideratum prout itsl in tua actuali exsistentia, sit necessarium? ll, 455, a.ctinde-467. b. el inde.
Ulrum aliqua propositio singularis de futuro contingenti sil ▾ era? 11. 457, a, in fine, b-470, a, el inde.
In causis suis sunl aliqua futura tripliciter, ll, 460, b.
Propositio de futuro duplicem causam venialis potest habere. n, 470, a.
Aliquid dicitur futururn duplici de causa. El in quonam sensu non el determinata veritas futurorum contingentium ' n, 471, n.
Ulrum pniteritum el futurum continuentur ad instans prasens ? m, 466, b. et inde-188, u ct b.
Cur angelus non intelligat futura contingentia? in, 295, b.
Dc futuns contingentibus potesl haberi infallibilis assensus per notitiam creatam, v, 200, b.
Utrum fuluntio sil dc ratione objecti spei? v, 341, b-349, b, et inde.
Possuntne passiones ct habitus respicere futurum ' v, 350, a et b-351, a.
Fulurilio non est de ratione objecti fidei, v, 351, a.

GAUDIUM

Beatitudo est gaudium de veritate. Quis sensus?i, 64, a c vn, 117, a.
Gaudium duplex de Deo haberi potest, el habebunt beati; el quod eorum esi potius? I, 73, u-81, b
Gaudium beatorum erit plenum, i, 73, a.
Ad gaudium requiritur praesentia boni. Quis sensus? 1,71, a el b.
Aliquis actus divina.· voluntatis habet rationem gaudii, n. 567, a.
Differentis inter gaudium et delectationem, ll, 567, b.
Utrum amor et gaudium et delectatio in Deo ratione differant ? n, 570, .i->572, a.
Gaudio fruitionis nullo modo erat contraria trirtilia quæ ont in anima Christi, v, 258, b.
Ulrum proprium objectum gaudii sit Deus, vel potius beatitudo creata? v, 340, a, el indc-313, b, el inde.
Gaudium et pax non condisliriguunlur charitali, sicut faciunt misericordia el spes, v, 352. b.
Utrum sine gaudio possit aliquis videre Deuni? VII, 123, b-125, a, el mde-129, n, et inde.

GENERANS

Minus proprie dicitur m divinis essentia generans vel genita. quam sapientia tel bonitas. f, 253, b, circa finem.
Paler non eodorn est generans quo Paler forrnaliler. I, 280, b-281, a.
Ulrum generans moveat grave? m. 383, b-397, a, circa finem.
Non omne generans naturale, est causa formæ in qua genitum sibi secundum speciem assirnilatur ; sed solum est causa unionis ejus cum materia. IV, 71, a, in line, b.
Actio physici generantis, et actio Dei creantis terminant se ad *e»»e* substantiale. IV, 114, b.
Generans tarndiu movet generatum. quarndiu generatum retinet formam sibi a generante traditam. vi, 41, b, in tine, el inde.
Generans subjectum, est principale effectivum passionis Ullus, vi, 267, a el b.

GENERARE.GENERARI

Deu» non general Deum, est propositio falsa, i, 224. a.
Ista propositio, *Deu» non generat,* non ℅u ipollet huic. *Eiientia divina non generat ;* sed huic , *Nihil quod ttub·tulit* in *divma nscntia, generat,* i. 225. a.
Generare m divinis est quid personale, non nutem non generare. i, 225, a.
In hac propositione, *Deu» non generat,* negatio inlelligitur praecedere ct lutum negare, i, 225, b.
Deu» genuit Deum, est propositio non solum vera, immo propria, i. 226, n.
Nihil generat se. Quis sensus? i, 246, a-253, b.
Generare, in divinis, non habet rnodum lluxus, licet non possit a nobis mtelligi nisi concipiatur per modum ℣ia et fiuxus; res tamen ℅un est generare, in divinis, potesl concipi non per modum fiuxus. i, 251, h, in fine, cl inde = n, 10, b, In fmc-240, a-241, n.
Utmm eadem stl potentia qua Pater generat, et qua Filius generatur? i, 257, b = n, 166, a, circa finem-167, b.
Utrum Paler prius voluerit gignere Filium quam genuerit cum ? i, 265, a-269, a, ct indo.
Potentia generandi dicit principaliter el in recto divinam naturam, ct in obliquo relationem, i, 271, n el b.
Potentia generandi non dicitur in Deo respectu generationis. sed rdipcclu geniti. I, 277, a.

Eadem potentia qua Paler potest case Pator, potest generare; ct econtra. Quis sensus i, 277, a. circa finem.
Quomodo potentia generandi dicat perfectionem simpliciter, ct quomodo non? i, 277, b.
Quomodo dc ratione potentia generandi ait relatio9 i, 281, b.
Potentia generandi non distinguitur realiter in divinis a potentia spirandi, i, 282, a.
Principale principium quo Paler generat, eat essentia, i, 281, a.
Putentia generandi non dicitur proprie activa aut passiva, sed productiva, i, 284, n. in fine.
Potentia generandi potest sumi tripliciter, i, 299, b, circa Unem.
Generare et spirare non sunt dua· res distincte in Patre, differunt autem ratione, il, 54, b.
Potentia generandi pertinet ad omnipotentiam Patris, non autem ad omnipotentiam simpliciter, n, 165, a.
Quomodo distinguantur vel conveniant generare el generari, in divinis; similiter posse generare ct posw generari, esse generantem et osse genitum" il, 167, b-168, a.
Quomodo generare, in divinis, præiupponal -ccundum intellectum personam constitutam? il, 230, .i, m fine.
Quomodo intelligatur dictum Magistri, quod Pater, quia generat, est Pater? n, 230, b-238, b-240. b, in fine, el inde.
Generare el generari, in divinis, potius habent rationem relationum quam actionum et passionum, ll, 236, a, circ.i finem-237, a-239, a, circa finem, b.
Utrum generare el paternitas, in divinis, distinguantur realiler? n, 236, b-237, b. in fine, el indr-240, b.
Paternitas, secundum intellectum, procedit ipsum generare; sed generari praecedit filiationem, n, 236, b-238, b-241, a.
Utrum verius per generaro quam per paternitatem constituatur Paler? ti, 239, a-24t, a.
Generare non est realiter elicitum in divinis, ll, 239, b, circa finem.
Generare, in divinis, vere e^l in Patre, n, 240, b.
Delatio non proprie generatur aut corrumpitur, il, 'MX), b
Differentia inter generare ct dicere, in divinis, n, 333, a.
Deus generat el corrumpit mediante activo naturali. II!, 79, b.
Tempus el motus non generantur, nec corrumpuntur, nisi per accidens, m, 187, a.
Ex materia non generatur forma per se. iv, 39, b.
Ignis potesl generaro aquam, vel alium humorem, sed per accidens, iv, 79, b.
Nulla quantitas potesl generari aut corrumpi proprie, iv, 125, b.
Aliqua generata ex putrefactione sunt ejusdem rationis cum aliquibus generatis ex semine, vt, 21, a, in line, b.
In quonam sensu homo et sol generant hominem ? vi. 42, a.
Substantia generari potesl ex speciebus sacrament ilibus corruptis, vi, 252, a.
Quomodo aliquid generetur ex speciebus sacramentalibus? vi, 271, a.

GENERATIO

Quomodo substantia est immediatum principium generationil? I9 205, a.
In generatione substantia alia est actio caloris, ul accidens, et alia ut instrumentum forma substantialis. I, 205, b.
Non eat necowe proximum principium generationis e^so ejusdem generis, vel .eque perfectam cum termino producto. i, 212. a, circa finem.
Divina generatio terminatur el ad essentiam rt ail personam : essentia est terminus formalis, seu quo; jN-rxona vero totalis, seu quod. I. 211, b-283, b, in fine, et inde
Terminus generationis, sicut ct principium, m rebus creatis, potest dupliciter accipi. I, 241, b, arva finem.
Generatio divina non habet terminum a quo. r, 242, a.
Divina essentia non se habet in divina generatione sicut materia, vel subjectum, proprie loquendo; licet habeat unam de conditionibus materi». I, 242. a.
Utrum in generatione divina sit terminus formali aut totalia i. 245. a-232. b.
Ulrum relatio sit formalis terminus generationis divina·? I, 245, a, in fine, b-232, b.
Id quod manet idem in utroque termino generationis est materia. Quis sensus? i. 248, a-257, b.
Non est dc ratione formalis termini generationis vel productionis quod capiat *eue* rraJc, seu quod sit realiter. i, 248, b-251, a.
formalis terminus generationis potesl prareisbtere in generante, non autem in subjecto generationi 1,250, b.
Generatio evt inedia inter formalem terminum et furmale principium ejus. Quis sensus? i. 251, a. in tine, b
Quid ad rationem formalis termini generationis requiratur'4 i, 251, b.
Non est idem formalis terminus generationis et totalis, t, 252, a, in One. b.
Fui malis terminus generationis non potest esse materia. I, 232. b.
Non semper formalis terminus generationis habet ration m parti i, S2t b.
Essentia divina est pnncipium actus gvm rationis sub ratione qua essentia est natura. I, 239. b.
I.irrt respectu generationi FÜii Drus habuent voluntatem concomitantem, non tamen accedentem, nec antecedentem duration vel intellectu, i, 261, b.
Utrum divina essentia sit pnnapiurn generationi» Verbi *ub ratione intellectus, vel alterius attributi* i, 282, b, el inde.
Quæ eadem generatione generantur pnmo, vel eadem corruptione corrumpuntur, sunt idem. Quis sensus? I, 315, b-322, i.
Genitum, forma, cl *eue,* sunt termini cju»dem generatio- ni sed diversimode. I, 322, a.
Generatio, el corruptio, accipitur dupliciter, t, 366, a<= lir, 187, a.
Processio Verbi, in divinit, diatur generatio; »t ipsum Verbum procedens dicitur Filius, Il, 1, b.
Generatio est processio viventis a vivente conjuncto, secundum «imilitudiucm speciei. II. 1. b.
De ratione generationis non semper est mutatio, il, 2, a.
Generatio passive dicta, sive nativitas Filii, non est passio, sed relatio. II. 2, a.
Generatio Verbi distinguitur ratione a generatione Filii. ». 3, a.
Generatio Dei mensuratur æternitate. ii, 6, a.
Licet generatio ct spiratio non distinguantur realiter, non tamen una praxlicatur de alia Il, 53, a.
Quomodo filiatio est terminus generationis Filii, et quomodo non? n, 239. b, in fine, ct inde.
Quomodo paternitas intelligatur prior vel posterior generatione" ii. 211, .i.
Generatio Verbi, iu dinnis, est prior quam notitia creaturarum. ll. 402, b.
In quo «cusu salvari possit motum Cttli esse causam omnium generationum inferiorum? Ill, 67, b.
Non est simul generatio tetnporia vel motus, et eorum corruptio. m, 187, a.
Generationi indiviribihtor durantium immediate succedit eorum corruptio, m, 409, b.
Expulsio pravnlenlis forma·, ct inductio sequentia in generatione. comparantur ad invicem ut effectus ad causam, cl ut prius ct posterius, dltentimode. iv, 34, b.
In omni generatione substantiali, non tantum una intervenit allevatio, iv, 37, b.
Generatio non requirit subjectum nisi in potentia tantum, iv, 10, a, circa finem.

rtf

Cessatio motus cœli potest aliqtiomodo diet impedimentum generationis, iv, 48, b vii, 69. a, ct inde.
Generatio ct corruptio non possunt esso motus continuus. If. 52. b.
A quo corrumpatur sensitiva forma, dum in generatione introducitur intellectiva. |yf 68, b-71, b-72, b.
Animo rationalis est terminus generationis et creationis, aliter tamen ct aliter; similiter el ejus *eue*. iv, 71, a ct b-72, a-73, a 11 h.
Alius est processus naturæ in generatione animalis, et alius in generatione simplicium, iv, 72, b.
Resolutio mixti in dementis rst generatio ipsorum elementorum ex tali mixto, iv, 78, b-79, a.
Generatio distinguitur a mixtione, juxta Philosophum Quare? iv, 81, a.
Utrum ante generationem compositi aliquid fonnæ procedat in materia? tv. H7. b, in line, rt inde-120, b. cl indr.
In statu innocenti» generatio fuLssct per coitum? iv, 172, b.
In actu generationis Ht triplex corruptio, ıv, 177, a.
In generatione mater concurrit active quoad illiquid, v,

In omni generatione substantiali acquiritur novum *esse* essenti», secus dc e«e exsixlenti®. v. 115. b.
Ad generalionrm passivam non semper sequitur lllkilio reahs. v, 131, b, in fine.
Motus cœli est causa generationis in rebus. Quomodo? vu , 69, a.
Quod est posterius generatione, est prius perfectione. Quis sensus? vn, 160, b, in fine, el inde.

GENITUM

Divina essentia non est genita per se, nec per accidens, i, 242, a.
In hoc argumento, *Omnis filius est ǧenitu , essentia divina est Filius, ergo ruentia divina est genita,* est fallacia figure dictionis ct accidentis, i, 254. a el b.
Unde dicitur homo genitus, cum nec materia nec forma generetur? tv, 73, a, circa linem.
Aliquo modo potest concedi quod in Christo sint plura genita. v, 132, b.
Utrum forma substantialis geniti ex speciebus sacramenbilibus recipiatur subjective in dimensionibus interminatis? vt, 258, b, in fine, el inde-274. a, et inde.
Materia geniti ex speciebus sacramcntalibus erat in potentia obedicntiali in eis. vt, 275, a.

GENUS

QuomcJo, secundum Linconicnsem, genus sit in formis? I, 52. I.
In genere logico, non vero in genere physico, conveniunt substanti® immateriales et materiales, i. 136, b, in fine.
Primum in unoquoque genere est causa omnium eorum quic sunt ejusdem genens. Quis sensus? i. 167, a — iv, 47, a.
Natura in abstracto significata non ‹ it genus, i, 234, u.
Si natura cujuscuinque generis subsisteret, nullam haberet differentiam. t, 307, b, et inde.
Genus unde sumatur, tam in corporalibus quam in spiritualibus? 1, 308, a-33t, b. vt a.
Licet non omne quod est in genere sit compositum ex materia el forma, omne tamen quod habet genus et differentiam, est ad aliquem gradum entium determinatum, i. 331. b.
Nihil ponitur in genere ratione sui esse, sed solum ratione sue quiddiUlis 1, 332, b-334, a.
Omne quod proprie «1 in genere, habet actum admixtum pofentie. i, 332 b.
Deu· non est in aliquo genere » nec proprie, nec reductive. i, 333, b-334, b.
Ens non es! genus. El in quonam sensu differentia non parlicip.it genus? i, .331. u ct b.
Utrum genus et .hllervnlia semper sumantur α divereh rw· litalibus ejus quod habet talem differentiam? i, 336, a· 346, a.
Genus significat totam essentiam speciei. Quis sensui? i, 346. i. in fine.
Quomodo genus dicat unum naturam0 1,346, b.
Genus non dicit aliquid unum simpliciter; species autem est aliquid unum simpliciter, i, 348, b.
Genus et differentia dicunt eamdem realitalem, non tamen eodem modo. |, .354, b, et inde.
Genus dicit rem indeterminate, differentia aulem determinate. Quis sensus? i, 355, u-357, b.
Cur conceptus generis prius ab intellectu formetur quam conceptus differentia?? 1, 355, b.
Non tot sunt genera, quot differentia?. Quis sensus? f, 356, a.
Qua sil diversitas inter conceptum generis et conceptum difiercnli.i | i. .3.56, b.
Qua» infinitas Licit no aliquid sil m genere? i, 357, s-358, b.
Genus dicit formam mediam inter |»utentiatn ct actum. Quis sensus? i, 357, a, in line, b.
Genus dicit totum, quod significat diffinitio, non tamen eodem modo; similiter species et differentia, f, 357, b.
Genus, ditfcienlia, ct species se habent piOportionalitcr ad materiam, formam, et compositum, in natura, l, 358, a.
Genus sumitur a materia, el differentia a forma, i, 359, b.
Aliqua dicuntui seu remanent in divinis secundum rationem genens. Quis sensus? i, 360, b-361, a.
Aliquid quod non est ejusdem generis cum allero, potest vi dare speciem. II, 51, a.
Non est proprie genus in entibus rationis, u, 281, b.
Loquendo proprie de idea, non alia idea respondet generi vel sjH?ciei, el alia individuo in quo sunt, π, 411, a.
Quæcumquc genere differunt, differunt numero. Quis sensus? m, 61, u.
Sola genera cl species de per se pertinent ad praedicamentum. m, 234, a.
Genus dividitur per intrinseca in suas species; species vero per extrinsec.1 in sua individua, m, 237, b, in line, cl inde.
Dillcrunt plus quam genere, ea quæ differunt materia. IV, 15, b
Non quidquid dcbcat sibi genus, determinat sibi speciem. iv, 3Ô, b.
Intentioni generis, vel speciei, vel differentiæ, nulla res extra immediate corresponde!, sed solum mediate, IV, VO, u.
Quodlibet genus entis dividitur per potentiam ct actum. Quis sensus? vi, 270, a.

GLORIA

D‹· proportione grati® ad gloriam. II. 89, b.
Gloria a terua mulla dicere polest. IV, 270, a.
Promissam gloriam pro meritis Deus revidet, alias esset injustus. IV, 279, ‹i ‹1 b 280, a.
In quonam sensu debeamus omnia in gloriam Dei fnccre? I\, 462. b.
Utrum gloriam animr Christi prius voluerit Deus quam redemptionem humani generis? v, 6, b.
4nunaî Christi non derivabat ad corpus. Quare.' v.
Ad gloriam aniin® pertinet impa»sibilitas. v, 258, n.
\vlle rvt.irdari n gloria ca-lesti non c^t dc sv peccatum morule. vi, 420, a, circa finem.
Ad magnam gloriam sanctorum vril quod peccata eorum revelabuntur m die ultimi judicii. VI, 428, a.
Nou omnis gloria esi beatitudo. VII, 143. a.

GRADUS

Multiplex est gradue perfectionis in rebus, i, 344, a»ni, 190, a = VII, 206, a, in line, b.
Nullus gradue forma? denominat subjectum, niti sil ultra medium latitudinis ejus, n, 119, a cl b,
Gradus forma? in subjecto, quid? U, 119, b.
ATi<? habet gradus, non autem msentia. II, 122, b.
Diversi gradus, ejusdem tamen speciei, sunt in ănirnubu rationalibus. n, 126, a e iv, 359, b.
Differentes gradus in operatione intellectus possunt distingui dupliciter, m, 311, b.
Quatuor sunt gradus moventium seipsa. nr, 399, a, in fine.
Distinctio gradus in animis causatur ex diversitate corporum. iv. 359, b-360, a.
Triplex est gradus in amantibus Deum. V, 371, a.
Triplex est gradus virtutum, v, 440, a.
Unde erunt diversi gradus in be.ititudine? VI, 318. b.

GRATIA

Ad actum meritorium eliciendum necessario requiritur gratia, n, 71, a.
Gratia est quid creatum in anima. u,71. .i, circa linem.
Secundum communem modum loquendi, gratia tripliciter accipi consuevit, n, 71, b.
Gratia realiter distinguitur a charitato. et ab omni virtute, n, 72, a=s iv, 264, α et b.
Gratia gratum faciens est in prima specie qualitatis. 11.73, .i.
Gratia est forma virtutum alio modo quam prudentia et chantas. n, 73. a-90, b, el indes: iv, 263, b. in line-261, a-263. a.
Effectus gratia., quinque. II, 73, b.
Gratia gratum faciens est realiter idem quod gloria, cl distinguitur tantum sicut perfectum et imperfectum. it, 73, b = iv, 270, a.
Eadem gratia dicitur provenions et subsequens, ŏperan cl coopérons. ıı. 73. b = iv. 268, b.
Ad quid datur homini gratia; ad quid charitas; et ad quid cietero virtutes? n, 83. a = tv, 257, .i-3IO, a. in fine, b.
Creatura in puris naturalibus non est digna gratia. 11,87, a.
Gratia esi quædam gloriæ inchoatio, qu» frustro in aliquo esset, si nunquam pertingeret ad gloriam; et perseveranti in gratia, Dens necessario dabit beatitudinem. tt, 87, b.
Quarn proportionem habet gratia, vel chantas, ad gloriam? n. 89, b.
Gratia Christi, ul proscindit a suo <?sie, non est perfectior quam gratia Petri. II, 129, b.
Gratia non ita potest augeri quod pertingat ad æqualilatrm fonnie alterius rationis, vel ğratia Christi, n, 130, a.
Capacitas anima· ad graliain, q̆uainvi sit semper Unita in actu, potest tamen m infinitum augeri, n. 131, b.
lccl gratia Christi sit linita secundum essentiam vt cue, eat tamen infinita secundum rationem gratia· II, 136, b ct indo-137, b= v, 169. b, in fltie-170, a-199. b.
Gratia Christi non potuit augeri, neque ex parte grati v. neque ex parte subjecti. II, 137, a««v. 171, a-!7t, a.
Utrum per gratiam Deus sil in sanctis sicut objectum in operante? 11, 433, b-437, b.
An gratia perdita per peccatum dicatur annihilari' III, Iit, b. et inde.
Gratiæ non competit proprio errari. Ill, 115, b
Habetur duplex cognitio per gratiam, ill, 290, b, in fine.
Omnes angeli fuerunt creati in gratia, m, 310, a.
Hamo non obligatur ad utendum gratia semper, ill, 357, b.
Gratia est principium visionis divinæ ĕssentia Ill, 112, a
Gratia differt realiter a virtute, iv, 236, α
Gratia se habet ad virtutes infusas, sicut anima ad potentias. ct sicut lumen naturale nd virtutes acquisitas, iv, 256, b, ct indo-263, a rl b.
Gratia est subjective in essentia animæ, et non in aliqua potentiarum, iv, 257, b=vi, 102, b-KB, a.
Cur donum Dei quod essentiam amm» nobilitat, principaliter dicatur gratia? iv, 258. a-269. b.
Utrum in virtutibus et donis consistat formaliter ratio gratia?? iv, 258, b, circa fincrn, et inde-265. a, ct inde.
Utrum gratia faciat animam deiformem? iv, 239, a, in Iu.· b-966, a.
E»svntia gratiis remanet eadem m patria, quæ fuerat m via, •ed augmentât!, et non habet omnes eosdem effectus, iv. 264, a-270, a.
Gratia e>l productiva et dispositiva virtutum. Quis senius ' iv, 261, a.
Ad eosdem effertus concurrunt gratia et chantai, ȣ» diversimode; ct m una concurrit immediate ad aliquid, altera mediate, n. 264, a-268, b.
In quonam sensu dicitur fidem esse gratiam praevenientem? iv.263. a.
Sola gratia, non vero virtus, facit Deo gratam formaliter, iv, 265, a.
Quæ sit necessitas gratia? ad vitam rternam supra virtutes? iv, 265, b, et inde.
Gratia est ahquomodo perfectior anima, iv, 266, a.
Quomodo, destructa gratia, destruantur vel non destruantur virtutes theologica?? tv, 266, b-271, a el b.
Quid fieret, decedente in gratia sim? chantate, si esset p̆o sibil· ' h , 2ti7, b.
Gratio? rt chantatis non est idem actus primus, nec secundus. tv, 968, a.
Gratia est perfectior duritate, sicut chantas ahis .irinlibus. iv, 268, a
Quomodo a gratia gratum faciente profluant virtutes? iv, 269. a.
Quomodo gratia dicatur gloria «tenu * et tamen non est br.itiiicaliva. iv, 270, a et b.
Quomodo gratia dicitur justitia? iv, 271, a.
Eadem sunt contraria grabs? et charitali. iv, 271, a, circa finem.
Gratia perficit actus omnium potentiarum qui? possunt esse subjectum virtutis; et primo actus voluntatis quam intellectus. iv, 272, a
Gratia et v̆irtute perfectae >unt connexæ. iv, 272, a.
Qualis habitus est gratia? n, 272, a, arca linem.
Exsistens in gratia potest per illam meren gloriam de condigno. iv, 273, a.
De necessitate gratiæ homini, in pnrsenli statu, ad cognitionem veritati», vohlionem boni, observantiam praeceptorum . el ad vitandum peccatum, iv, 283. a, et inde.
Nullus homo potest tine speciali Dei auxilio se ad gratiam prnjMiare. iv, 286, a-^125. b, cura linem.
Pneparatio ad gratiam, quid? iv, 0, b.
Non est simile. quod natura disponat ad animam rationalem, el quod hberum arbilnutn disponat ad gratiam, tv, 316. a.
Pnmu homo fuit erratus ingratia gralurn faciente, iv.316, b.
Quanarn gratia, cl ad quid, indigebat homo in statu innocentia·? iv, 317, a.
Ad diligendum Deum super omnia homo in statu naturæ comiptæ indiget gratia habituali. IV, 317, b.
Gratia Dei multiplex, iv. 325, b, circa linem, ct inde.
Gratia gratum faciens includtluilur in justitia originali, iv, 333, b.
Utrum habilitas animæ ad gratiam minuatur per peccatum? iv, 396, a-106, a.
Habilitas ad gratiam, vel virtutem, est bonum finitum; ct tamen potest diminui in infinitum, iv, 165, b.
Gratia, cl vita spiritualis, per peccatum mortale amissa, non poltM per aliquod principium intrinsecum reparari. sed solum per extrinsecum. iv, 188, a.
Quomodo dicatur gratia tollere potentiam peccandi? tv, 503. b. circa IInem, el inde.
Gratia unionis in Chnsto pracedil gratiam habitualem io co, non tempore, s>cd natura, v, 123, a.

Anima Christi habuit gratiam habitaalom creatam; ct Ista gratia fuit uno modo infinita, v, 165, a et In
Gratia principaliter duo facit in anima, v, 165, b.
Utrum sil dare maximam gratiam creabilem? v. 107, b-173, a
De potentia absoluta Deus potest qiiantamcumque gratiam subjectum informantem augere, v, 171, a.
Gratiam Christi, quantum ad rationem gratia?. Deus non posset intendere, de potestate ordinata; sed, de potentia absoluta, illam posset intendere, et quantum ad ease, cl quantum adactuationem subjecti, v, 17l,b-t72. a, b,et inde.
Gratia meretur augeri, dum est in via; non autem dum est in suo termino, v, 172, a.
Gratia est dispositio ad unionem, v. 172. b.
Opus humanum gratia informatum dupliciter valet ad vitam æternam consequendam, v, 260, b.
Primam gratiam nullus potest mereri alteri do condigno, v, 265, a.
Cum gratia non stat aliquis habitus vitiosus, v, 408, a.
Cum gratia infunduntur omnes virtutes morales, cliarn in habentibus acquisitas ante gratiam, v, 408. a.
Utrum dispositio ad gratiam flat m instanti? vi, 6, b-25, a.
Dc modo quo character est dispositio ad gratiam, vr, 9, a el b-30. b. et inde-105, a-112, a-130, b-131, b-132, a et b-133, .
Gratia non datur, etiam parvulis, sine quacumque dispositione, el sine ornatu, vi. 19. a-20, b-323, b.
Gratia gratum faciens potest esse sine gratia sacramentel!, non autem sine virtutibus el donis, vi, 23, a
Multiplex dispositio ad gratiam gralum facientem, vi, 23, b-132, a, b, et inde.
Lied gratia sit terminus creationis, non tamen dispositio ad gratiam, vi, 23. b.
Utrum sine infusione gratta possit deleri peccatum, vt, 56. b-59, a.
Post collatam graliam nullus potest carere gratia, nisi per culpam, vt, 59, a.
Quomodo distinguatur gratia sacramentorum a gratia donorum et virtutum; et ad quid utraque? vi, 74, b-73. a et inde.
Quomodo gratia gratum faciens tollat defectus potentiarum anirnæ? v/, 75, b-457, b.
Quomodo se habeat gratia sacra mentalis ad gratiam gratum facientem? vi, 77, a, ct indo.
Aliquis non fictus recipit characterem, non tomen recipiens graliam gralum facientem, vr, 77, b.
Grati» gratis data dantur etiam aclualiter peccanti, vi, 11 i, b.
Materia corporalis est instrumentum gratia· vi, 139, a, circa finem.
Gratia tollit formale peccati, non Limen tollit necessario materiale, vt, 314, a.
Utrum resurgentium a peccato unus resurgat in majori gratia quam alius, aut certe omnes in æquali? VI, 3IG, b-321, a, cl inde.
Quolibet actu meritorio meretur homo augmentum graliæ. r1.318, a.
Gratia duplex; ct ad quam harum requiratur pnrparatio? vt. 321, a, et inde.
Gratia ex parte subjecti potest suscipere magis cl minus, vt, 321, a.
Quomodo dicatur Deus dire gratiam dignis et indigni·»9 vi, 322. b.
Nulla dispositio precedent habitum gratta potent dici meritum graliæ. n, 323, a.
Utrum, de potentia absoluta, possit homini dari prima gratia sine merito passionis Christi? vi, 327, b, circa finein-332. a, circa finem.
Privatio gratta non est omnino idem ac offensa. vt, 418. a.
Gratis sacramenlales uno modo sunt dispositiones ad gratiam gratum facientem; alio modo sunl ejus effectus vt, 457, b.
Gratia consummata, est gloria. Quis sensus? vn, 143. a.

GRATIARUM ACTIO

Ad gratiarum actionem inagis tenetur pernitens quam innocens. v, 35, a.
Gratiarum nclio non a nobis sufficiens Deo reddi pro beneficii», v, 266, b.

GRATUITUM

Gratuito præsupponunt naturalia. vi, 103, a.

GRATUM

Utrum habendo charitatem possit quis esse Deo non gratus? ii. 77, b-87. a, circi finem, el inde.
Non quia habet quis gratiam est Ileo gratus, sed econtra. n, 87, a, in fine-92, b.
Aliquis dicitur Deo gratus per gratiam formaliter; px divina tero acceptatione, denominative, n, 92, b.
Virtutes non faciunt Deo gratum formaliter, sed gratia sola, tv, 265, a.
Ésse gratum Deo plus dicit quam esse Deo acceptum vel ab eo dilectum, iv, 265, b.

GRAVE

Quare grave tendit ad medium? ili, 141, a.
A quo moveatur grave? Ill, 397, a, circa finem, et inde.
Si grate habet in se principium sui motus, cur non dicitur movere scipsum? m. .399. a.
Quanto grave descendit, tanto velocius movetur, m, 399, b. in fine.
Grave movetur ex seipso, sed non a seipso. m, 400, a, circa finem = iv, 224, b.
Quid sentiant Philosophus el Commentator de motore gravium el levium. Ili, 402. a, el inde.
Vanae causae descensus corporis gravis, secundum varia genera causarum. HI, 404, a, circa finem.
Cessante motu cœli. gra\e non moveretur; el tamen nec perpetuo quiesceret simpliciter violenter, iv, 48, a.
Principium intrinsecum motus gravium et levium est activum. iv, 114, a = vn, 32, a.

GRAVITAS

Gravitas distinguitur re a forma substantiali gravis. I, 217, .
Duplex gravitas in peccato, tu. 353, a.
Gravitas el levitas sunl qualitates activa?. Quis sensus? Ill« 465, b.

GULA

Ex gula oritur hebetudo sensus. v, 432, b, in line.

HABILITAS

Habilitas materia·, quid? I, 341, a.
Habilitas duplex, iv, 343, b.
Habilitas ad virtutem est bonum finitum; el tamen potest diminui m infinitum, tv, 405, b.
Qua·, qualte, el quotuplex sit illa habilitas quam peccatum diminuit; et quomodo? tv, 406, a ct b.

HABITUS

Ad habitum practicum, quæ ? i, 22, a, el inde.
Utrum habitus praclicus sit de re operabili absolute? I, 23, b-27. b, ct inde.
Species inlelligibilis dicitur habitus. Quare9 i. 34 b=v. 298, H.

Habitus intellectuales mint in intellectu angeli, t, X», a.
In voluntate, rl in qualibet vi appelitiva, sunl quædam qualitates Inclinantes in objectum, quæ dicuntur habitua, i. 85, a.
Ad unitatem habitus requiritur unitas rationis formalis, i, 36, b, in flne, et inde.
Habitua distinguuntur specie secundum tria, i, 37, a
Quidam habitus naturale» sunl in anima. Quomodo ⁝ I, 40. b.
Aliqua diversitas objectorum sufficit ad diversiflcandum habitu ⁊qua non sufficit ad diversiBeandum potentia», i, 48, a.
Qua» ffformali distinctio objectorum diversifient habitus ‘ i, 76, b = n, 82, a.
Omnibus habitibus anirnæ præeininet chantas in vin; seĕu in patria. 1, 85, b-86, bas vu, 155, a-160, a.
Utrum inclinatio qua fiotentia per habitum inclinatur, sil aclus primus? il. 75, b-83, b.
Habitus gratuiti reddunt actum potential perfectum, il, 81, a ct b.
Habitus, ad quid? π, 83, a, b, et indesv, 3Û0, a.
Habitus non trahit nec movet potentiam; ĕd objectum trahit cam, et potentia se movet per habitum. Il, 83, b.
Cur hnbituatus inclinetur ad operationem habitus? n, 83, b, circa finem.
Habilibus indigemus ad operandum prompte, firmiter vt delectabiliter. II, 91, b, in fine = v, 297, a.
Habitus non augetur per quemlibet actum ; sed per quosdam disponitur tantum ad augmentum, n, 142. a, circa finem, b
Cur actus remittens remittit habitum in primo instanti, et non in omnibus sequentibus? II, 142, b-143. a.
Unde est quod habitus augetur per diuturnitatem actus? 11,143, a.
Auctores quandoque nominant habitum nomine actus secundi. II, 361, a. in tin»·. b.
In divina voluntate non est eliqua virtu» per modum habitus. n, 568, a.
Experimur in nobis esse habitus, m, 301, b-302, rt b.
In cognitione habitus, duo oportet attendere scilicet apprehensionem. el judicium, m, 301, b, circa finem.
Id ad quod ordinatur habitus, tripliciter se habet ad cognitionem nostram, m, 802, .
Differentia inter habitus cognoscilivo» cl affectivo». quantum ad hoc quod est ĉau cognitionrm de sc. Ill, 302, b.
Plures habitus mali sunt in diabolo. Ill, 447, b.
A privatione ad habitum non e»t regressus. ₢ui sensus? tv, 98, bs vi, 61, a.
Habitus duplex, iv, 330, b.
Habitus ex pravis actibus acquisitus non habet rationem ₡ulpa iv. 312, a.
Qualia habitus sit peccatum originale0 iv, 345, a.
Subjectum quod non est ausccptivum habitus, non est susceptivum privationis ŏpposita iv, 462, a.
Habitus reducitur in actum ad imperium voluntatis, v, 223, h.
Eodem habitu polest amari Deus cl creatura, v, 226, a.
Habitus sunl homini necessarii. V, 287, a.
Habitus cl dispositio, quid ' 2<s.
Virtutes humamu sunt habitus· v, 288. b.
Utrum activitas habitus sil actum vel potentiam ad actum determinare? v, 289, a, ct inde-294, a, circa finem, ct inde.
Utrum habitus reddat actum facilem? v, 290, a. circa finem-296, n, ct inde.
Utrum habitus per se concurrat ad intensionem actus? v, 290. b-297, b. circa flnoin, cl inde.
Ab habitu eut determinatio actus, substantia vero a potenüa. v, 291, a cl b-295. i«X), a = vn. III. ⅊
Quomodo habitus sit determinativus potentur? et quomodo determinet actum in mc naturae cl in rur moris? v, 294, b, el inde.
Habitus non tollit ex toto difficultatem actus, v, 296, b
Quomodo habitus diversimode faciant vel non faciant ad intensionem actos? v, 297. b, et inde.
Dupliciter aliquis habitus ordinatur ad bonum, v, 997, b. in fine.
Duplici ratione aliquis habitus dicitur virtus, v, 258, a.
Habitus parti» inleJlcxlivr aliter se habet ad actum quam habitu» partis appetilivr v, 298, a.
Quomodo habitus faciant vel non faciant ad substantiam actu·? v, 299. a M h-ISar a-3(B, b.
Habitu» el dispositio connotant respectum, r. 301, set b.
Idem habitas est quandoque fide» formate, et postea informi» v, 301, b.
Habitus qui prias fuit virtus moralis, non desinit este morali ‹x varietate status ₱person V, 302, a.
Habere ordinem ad actum potest competere habitui, el secundum rationem habitus, et secundum rationem subjecti ejus, v, 302. b.
Qualitates corporales non habent proprie rationem habitui, v. 3UCI. a-403. b.
Aliquod agens ex propriis actibus causal in se habitu», aliquod vero non. v, 303, b.
Aliqui habitus possunt per se corrumpi; quidam vero per accidens; sed quidam neutro modo, v, 303, b, infice, et inde.
Suntne habitas m brutis! v, 394, b.
Per unicum actum contrarium tollitur habitus infusus; non autem semper acquisitus, v, 318, b.
Formaiis ratio ahcujus habitus intellectualis est duplex, v, 328, a-329, a.
Habitus est principium actuum differenter a potentia, v, 346. b, circa finem.
Hespiciuntne praterilum et futurum eodem modo habitus intelliHliales el ₱pp‹ ⁝ v. 351, a.
Utrmn aliquo habitu topeniaturali indigeat homo ad diligendum Deum plus quam ₴ v, 360. a«367, b.
Omnis habitus tollitur, cessante possibilitate propni scius. V, 384. a.
Idem habitus, qui habet rationem fidei, potest, adveniente demonstratione, non habere rabonem fidei, sed ₴denti v, 385. a.
Prima contrarietas e»t privatio et habitus. Quis lensui? v, 387. b.
Cur non sil necosarium ponere habitum in voluntate ad moderandas passiones? v, 399. b. in fine.
Voluntas, sine habilu ₮pen>ddito, habet ex ratione ₴u potenti e quod operetur prompte, firmiter et delectabiliter; quod quidem ₴h ₱otanti non habent nisi per habitui superadditos, v. 401, b. in fine, et inde.
Habitus e»l una simplex qualitas v, 463, a.
Habitus corporales poscunt esse in direrslis subjectis partialibus v, 4(K1, b.
Aclus humani non concurrunt ad habitus necessario in ratione principii passivi tantum; ct quantum ad aliquid sunt principium immediate,quantum ad aliquid non.v. 404. b.
Alferatio non est ad habitum nisi ex consequenti, et per accidens, tripliciter, v, 405. d.
Habitus vitiosus non »tat cum gratia, v, 108. a.
Dupliciter habitusdislinguuntur specie, v.409, b, circa finem.
Dona Spiritus Sancti sunt habitus distincti a virtutibus infu»is. v. H2,a.
Habitus donorum habent dupliaa objecta, v, 422, a.
Habitus in intellecta exsistentes diver^nnode m? habent ad voluntatem. 431, b.
Dhrrsi generis habitus diversimode ex actibus causantur. v. 437. 3. el inde.
Necessitas ponendi habitus infusos in anima, vi. 59, b.
Differentia inter potentiam naturalem et habitum, vi, 79, a.
Prrdicamentum habitus <uper quam relationem fundetur? vi. 94, a.
Differentia inter habitus intellectus el habitus voluntatis, vi, 104, a.

Fadle tel difficile mobile non sunt de essentia habitui vel disposilionis; et dupliciter contingere potest quod aliquis habitus fiat de facili mobilia. Vl, 347, b.
Habitus virtutis non solum determinat ad unum modum operandi, sed etiam ad unum objectum, vn, 84, a.
In bonitate et malitia, actus est simpliciter potentior quam habitus, vn, 141, b.
Habitua intellectuales sunt simpliciter nobiliores moralibus, vn, 161, b, et inde.
Naturalis inclinatio voluntatis in suum objectum non est per habitum acquisitum, vn, 180, a.

HÆRESIS

Opinio de pluralitate animarum est hæresis Monichæorum. IV, 67, b.
Opinio Aureoli, quod accidens non sit res distincta a subjecto, deducit ad hæresim. IV, 154, a.
Quomodo intelligatur hæresis Pelagii et Cclestii. quod initium fidei vel boni operis sit ex nobis? iv. 312, b.
Hæresis fuit quorumdam, quod in nobis sit quædarn natura mala, nos impellens ad peccatum, iv, 314, b.
Hrrrsli c«t Pelagians, tenere quod peccatum primi parentia non transeat originaliter in posteros. IV, 329, a rt b.
Circa mysterium Incarnationis vari» hærescs. v, 59, b.
Doctrina Scoti fuit occasio perversa? hæresis Wiclellstarum. et magnum ei præbuit fomentum, v, 193. b-101, .
Hæresis eat dicere, ut dicit Durandus, quod sanguis Christi in passione effusus non fuerit unitus divinitati, vi, 235, a.

HÆRETICÜS

Non est aliquis hærelicus propter hoc quod Deum odio habeat. i, 102, a.
Peccatne hærelicus non faciens opus quod, licet illicitum, cx erronea conscientia putat licitum? iv, 446, b-452, b.
Est hæreticurn negare Beatam Mariam non esse vere el proprie matrem Dei el hominis, v, 43, .
Ulrum in hæreticis maneat Udes infusa quoad articulos in quibus non errant? v, 310, a-312, a-318, b. el inde.
Quomodo hærelicus, exponens se morti propler Deum, diligat vel non diligat Deum super omnia? v, 369, a.
In hæreticis conscientia non remurmurat eorum infidelitati. Et quare? V, 436, a.
Episcopus hærelicus potest conferre ordines, vi, 485, b.
Falsum est quod nullus possit peccare nisi prius fiat hæretlcui. vn, 190, b.

HOC ALIQUID

Hoc aliquid, dupliciter, it, 299, b = vn, 42, a.
Natura de æ non est *hoc aliquid,* Ili. 243, b, circa finem, ct inde.
Substantia prima significat Aoe *aliquid;* secunda vero *quale quid.* Quia sensus? v, 93, b-102, b. et inde.
Hoc aliquid proprie, quid? vn, 40, a.
Licet anima sit *hoc aliquid,* non tamen est suppositum, vel persona, vit, 41, a et b-42, a.

HOMO

In homine est triplex appetitos. I, 64, a-217, assît, 564. b= iv, 459. b.
Horno dupliciter immutatur per passionem, i, 95, a.
Homo in via non perfecte fniitur. I, 106, a.
Idem est dicere. *Aliquis homo, hte homo, Unus homo* (4 *Mctaph.,* t. c. 3.). Quis sensus? i, 291, a, circa finem.
Cur homo non determinatur ad unum in appetibilibus? n, 441. i.
Finis hominis, dupliciter, n, 473, a = v, 409. a.
Deus reliquit hominem in manu consilii sui. Quis sensus? m, 80, a=tv, 323, b-326, b, et inde.
Homini convenit individual!© aliter quam angelo, m, 203, n.
Homo, post peccatum, indiget triplici rnedlo nd videndum Deum; ante peccatum, duplici; in patria, unico, m, 310, b, el inde=: iv, 190, a el b.
Cognitio primi hominis de Deo erat quasi media inter cognitionem patria ct cognitionem viæ in pnisenti statu, in, 311, a = iv, 189, b-190, a el b.
Primus homo Deum per essentiam non vidit, secundum communem statum illius vit», lit, 311, b=IV, 188, b.
Homo non potest in quolibet instanti post primum peccare, m, 371, b.
Quare homo habeat dominium sui actus, et non bruta? 111, 399, a.
Homo est finis cœli, et nobilior illo, m, 486, a.
In homine non eat alia anima quum anima rationalis, iv, 49, b, ct inde.
In homine, præter animam rationalem, non sunt ponenda forma» elementorum dantes *esse* actu materia iv, 51, a, et indo.
In homine non est alia fonna substantialis præter animam intellectivam dans *esse* actu substantiale. IV, 53, a, ct inde.
Utrum præter animam intellectivam sil in homine forma corporeilalis? iv, 59, b, et inde-90, b, et inde.
In eodern homine sunt simul appetitus contrarii respectu ejusdem objecti ; el hoc non arguit in homine pluralitatem animarum, sed potentiarum, iv, 68, n et b.
In generatione hominis producitur α generante in materia aliqua anima sensitiva, per adventum intellectiva? abjicienda. iv, 68, b.
Licet homo generans non sit concreator animæ, est tamen aliquo modo causa ejus, iv, 71, b.
Unde dicitur homo genitus, cum nec materia nec anima generentur? n', 73, a, circa finem.
Filius hominis habet animam a patre; el quomodo? iv, 73, b.
Dupliciter intelligi potest quod *esse* corporeum hominis sit quantum, iv, 92, a.
Licet anima hominis non sit ab homine, omnis tamen effectus ejus formalis in corpore est ab homine, iv, 100, b.
In hornine nutritio non est per omnia similis nutrition! in animalibus, iv, 103, b.
In homine est aliqua essentia formæ, quæ per solarn divisionem a toto habet *esse* actu, iv, 117, a.
In homine est duplex apprehensio, superiori regula dirigenda. iv, 186, a.
Primus homo cognoscebat Deum in primo statu quadam altiori cognitione quam aliquis purus viator post peccatum communiter videat, iv, 189, b.
In quonam sensu dicitur quod homo factus est a Deo rectus › iv. 189, b.
Primus homo, in statu primo, non solum cognoscebat Deum per speciem a Deo impressam, sed etiam per species i rebus acceptas, iv, 191, a.
In quo differant cognitio primi hominis de Deo el nostra? iv, Wt, b.
Ulrum primus homo, in stalu innocentia», cognoverit Deum per speciem infiuxam? iv, 191, b, in fine, et indc-193, b, in fine, el inde.
Ulrum primus homo per speciem infiuxam cognoverit evidenter Deum esse trinum et unum? iv, 192, a-194, b, et inde.
Cognitio primi hominis de Deo per speciem infiuxam non fuit inluitiva, cd abstraetiva. iv, 194, b.
Primus homo, in primo statu, habuit fidem, iv, 194, b
Diversimode perficitur homo per fidem et charitatem et gratiam, iv, 257, a el b.
Homo potest multas veritates cognoscere sine gratia gratum faciente, iv, 283, a.

IJcet homo absque gratia habituali possit in aliquas bonas rolitioncs et actiones naturæ ſu proportionates, non tamen in omnes; nec potest sint» gratia habituali in aliquod bonum velle aut agure ſupirnaliir.th scilicet meritorium; nec potest sina auxilio Dei speciali in aliquod bonum velle aut agere, sive naturale, sive supcrmitur.de. iv, 281, a.
Differentia hominis in Matii ſiatura Integra» atque corniꝑin circa facultatem Ix ne operandi, n, 284, a-317, a. rl indc-321, a, cl indo.
Homo, pro isto statu, non potest sino gratia habituali implere omnia pnreepta legis divina» perfecte; potest tamen sino gratia implere ſiliqu. et imperfecte. iv, 284, b, in fine, cl mde.
Nullus horno, in præsenti statu, potest «Ino habituali gratia vitareomniaet singula peccata mortalia, tv, 285, .·, in fine.
Homo, in statu ſiatura corniptæ, potest altethierv per gratiam gratum facientem a singulis ꝑcccali venialibus, non tamen ab omnibus, iv, 285, b.
Homo exsistens in peccato mortali potest singula pccrala morlalia vitare, non tamen omnia, nec diu sine novo peccato mortali manere. IV, 285, b-308, a, el inde-315, b.
Homo ad recte vivendum dupliciter indiget auxilio divino, iv, 297, b.
Homo exsistens in gratin indiget speciali auxilio ad recte vivendum moraliter. iv, 297. b. ct inde.
Primus horno fuit creatus in gratia, iv, 316, b.
Primus horno, m statu innocentia», potuit sine gratia habituali agere actum moraliter bonum, secundum omnern circumstantiam ad talem bonitatem; non potuit sine gratia habituali exercere actum vita» æternæ meritorium; nec sine speciali motione Del potuit agere actum rnor.dilor bonum, aut proprie et perfecte rectum el virtuosmn, secundum omnem circumstantiam debitam rt ſiċċe inani tali actui, tv, 317, a.
Homo, in statu nature corrupta», non potest naturaliter diligere Deum super omnia; sed eget gr.itin habituali. tv, 317. b.
In homine mors consequitur cx necessitate ſimateri:· rv, 898, 3 et b.
Horno formatus miraculose, non per seminalem propagationem ab Adam, non contraheret peccatum original·», iv, X>7, a.
Quare, cum tam Deus quam homo sit causa netus peccati, solus homo, non vero Deus, dicatur peccare? iv, 132. b. In line, et inde-434, a.
Homo est anima et corpus. Quis ſumsus v, 21, l».
In homine eM duplex compositum, compositione*rr his.* v,

Omnes homines, præter Christum, rx Adam derivati, peccatum originale cx eo trahunt, v, 27. .
Homo dupliciter erat per peccatum obligatus, v. 38. a.
Ętu non est summa perfectio homini;* v, 122, b-123. n.
Creatura non est genus ad hominem, v, 155, a
Ulrum homo indigeat ad diligendum Deum ꝑlu quam <c aliquo habitu supernatural!? v, 360, a-367, b
Bonum hominis multiplex, v, 390, b
Quale instrumentum Spiritus Sancti sit homo? v, 119, a.
Operatio aliqua potest dici operatio hominis, vrl humana, tripliciter, v, 119, a, cl inde.
Homo et sol generant hominem. Quis sensus? vt, 12, a.
Quomodo diversimode perficiatur homo in ordine ad vit im corporalem, et diversimode in ordino ad communitatem; el do proportione harum diversitatum ad diversitatem inter septem sacramenta Ecclesia». vi 76, a et b-439, a el b.
Assimilatio homini» ad Deum per intellectum et volunt i-tern, qualis? vi, 103, b.
Remotu anima rationali, non remanet homo, aut pars hominis, nisi æquivoce. VI, 187, a.
Homo, sicut efficitur debitor niteri homini dupliciter, ita el Deo. vi, 302, b.
Homo potest puniri triplici pœna. vi, 399, a.
Purus homo non potest perfecte satisfacere Deo. nisi in virtute meriti Christi, vi, 325, i.
Homo punitur in infrrno pro peccato dimisso, pro qoo non satisfecit m statu ġrati vt, 'C». a.
Homo impeditur a consecutione beatitudinis per peccatum: aliter tamen per pc.catum mortale, et aliter per peccaIum veniale, vi. 422, b.
Ulrum *tw* animæ int« ſiectiv sit totale eue hominis? vn,
Differenter homo et humanitas significant totum compositum ex anima et corpore, vn, 27. a el b.
Mortale non rst dr diffinitione ꝑhomini vn, 73, a-86, a.
Omni homo desiderat beatitudinem secundum communem rationem beatitudinis, non autem secundum specialem, vn, 167, a-169. a-!76, a, et mde.
Differenter sunt provisa homini necessaria, tam secundam corpus quam secundum animam, et ceteris animalibus, vn, 177, a.

HONESTCM

Bonum non dividitur univoce in honestum, utile et delectabile. It 189. a.
Honestum, quid? Vi. 58. a.

HUMANITAS

Humanitas, in Christo, comparator ad Deum ut instrumentum conjunctum; et potius fuit instrumentum Verbi qumn Patris <el Spiritus Sancti, v, 75. a-164, a.
Humanitas Christi est adoranda adoratione latriac, licet non sit ratio Laite adorationis, v, 136, a.
Humanitas Christi non est pnmum principium nostrae redemptionis. v. 139. b.
Humanitas Christi improprie diatur pars Christi ▾, 155, b, ct inde
Humanitas non eodem modo ac homo significat totum compositum cx anima et corpore; ct qualiter eadem humanitas numero in resurrectione reparabitur? vit, 27, a et b.

HUMOR

Aliquem humorem potest generare ignis, sed per accidens, iv. 79. b.
Quatuor humores non sunt pars actu animalis, sed habent proprias formas substantiales, alias ab anima, vt, 191, a vl b.

HYPOCRISIS

Hypocrisis est peccatum, cl quidem speciale, vt. 383, b.
Qu.mdonam hypocrisis est peccatum mortale? vt, 383, b-384. a.

HYPOSTASIS

De ratione hypostasis, duo: ct tantum quoad alterum eorum dicit perfectionem, n. 225, b.
Hypostasis in divinis non est ens per accidens. quamvis euntia el relatio In ea uniantur, ti, 228. b.
Remota relatione in. divinis, non remanet hypostasis distincta. it. 231, b.
Filius Dei non absumpsit quamcumquo hypostasitn. v, 86. a.

IDEA

Ratio idcæ nullam imperfectionem includit in recto et ex parte Dei. i, 414, a.
Plures rnlioncs rerum quæ aunt in Deo. sunt plures ide·. II, 407, b, in tine, rl inde.

Idw, quid? », 408, b, in fine-409, a ct b-410, a-422, b-423, a et b.
Idearum pluralitas, unde? », 409, a-421, a, in fine-422, b. circa finem.
Non omnia distincta in rc, habent distinctas ideas in Deo, proprie loquendo dc idea. », 110, b.
Omnia quæ habent ideam in Deo, sunt vita in Deo. », 411. a.
Utrum divina essentia sit idea creaturarum? », 414, b, ct fnde-422, a, ct inde.
Utrum idea sit creatura objective relucens in divina essentia? », 415, »422, b.
Utrum respectus imitabilitatis. qui sunt de ratione ideo? in Dro. sint habitudines formata? a divino intellectu? », 415, »422. b.
Utrum pnrdicti respectus includantur in rationo idcæ? », 416, a, circa finem, b423, a.
Idea, quantum ad aliquid, repraesentat ℞e naturaliter; quantum vero ad aliquid, voluntarie. », 418, b, in fine, et inde-464, a.
Distinctio idearum, quomodo intelligalur originari ex respectibus imilabilitatis? », 421. b.
Idea duplhiter; et utroque rnodo importat respectum, sed diversimode. », 423, a.
Divina essentia est idea et ratio intellectui divino cognoscendi omnia entia et non entia. », 461, a ct b.
Aliter représentât rosam species ejus in intellectu nostro, et aliter idea ejus in Deo. », 462, a.
Licet idea divina abstrahat ab omni situ et successione in essendo, non tamen in rcpr.esentando. », 463, a.
Quomodo ideæ sint in Deo ante actum voluntatis, ct quomodo non? ir, 461. n.
Possibilia nurnquam flenda habent perfecte ideas in Deo, non tamen eodem modo sicut ea qu e quandoque sunt. », 464, b = v, 230. a.
Infinita? ideæ sunt actu in Deo. », 465, a.
Prius secundum rationem Deus intelligit distinctionem creaturarum quam respectuum idealium. v», 244, b-247, b-248. a.

IDEM

Quacumque uni ct eidem sunt eidem, nibi invicem ℧nt eadem, tripliciter exponitur. 1. 151, a, el inde »|, 01, a.
Quomodo quæ sunt idem realiter, sic se habere possint, quod oppositum unius possit praedicari vel non prædicari de alio? i, 310. a et b.
Utrum Id sine quo implicat aliud esse, sil realiter idem illi? »1, 36, a, circa finem-57, a.
Multa sunt eadem subjecto, ℧ua tamen sunt diversa diffinitione. »!, 58, b-59, a.
Si materia eadem sub eadem quantitate esset in individuo eodem numero reparato quod erat prius, adhuc non esset omnino individuum idem quod prius. »f, 239, b, in fine-210, a.
Idem numero, sed multiplex in virtute, potest causare contraria. tv, 97, b, in fine.
Idem numero simpliciter, quid? vi, 186. b.
Si anima Petri informaret corpus vel materiam corporis Pauli, non enet idem Petrus qui prius, v», 52, b, circa finem.

IDENTITAS

Duplex est Identitas propositionis : materialis scilicet, et formalis. I. 149, b.
Non oportet semper et in omnibus tantam identitatem extrema habere inter se, quantam habent in medio, t. 152. a.
Qualis est extremorum identitas in medio, talis est eorum inter se. Quis aenius? i, 152, b.
Identitas, in divinis, differt sola ratione nb «qualitate el similitudine. », 165, b.
Non omnis identitas secundum speciem, est similitudo secundum speciem. », 156, a.
Utrum relationi» identitatis, similitudinis, ct «qualitatis, sint extra animam? », 285, b-299, b.
Identitas numeralis, est relatio rationis, specifica voro, atque generic», est relatio realis. », 305, a, circa finem.
Utrum, ad identitatem efferius reparati, ultra identitatem agentis et materiæ, requiratur identitas temporis? v», 3, n, el indc4, a-16, a, ct inde-19. a, in fine, b.
Ad identitatem resurgentis requiritur quod habeat eamdem materiam numero quam prius habuit, v», 52. a, in fine.

IGNIS

Ignis separatus non potest agere, t». Ill, b.
Quomodo substantia spiritualis patiatur ab igne corporeo? t», 225. b.
Pœna ignis debita pro peccato veniali csl proportionabilis pœnæ ignis ℧debita pro mortali, t», 372, a.
Ignis potest generare aquam, vel alium humorem, sed per accidens, iv, 79, b.
Quando sancti dicunt pueros decedentes cum solo originali peccato esse cruciandos pœna ignis, intelligunl ignem lato sensu, pro quacumque pœna. tv. 369, b-373. b.
Ignis inferni causibit in corporibus damnatorum sensibilem dolorem ; non tamen corrumpet ea, nec alterabit a sua naturali qualitate, v. 239. b = v», 96, a.
Ab igne corporeo potest jffiigi anima separata ; et quomodo9 . 2, ,i = vn, 96, b-117, a.
Utrum corpus ignis sit in eodem loco cum ferro ignito; ct similiter panis vino infusus cum ipso vino? v», 77, b-84, b, et inde.
Ignis corporeus affligitne spiritus damnatos solum per modum alligationis9 v», 101, b, in fine, et inde-114, a, in fine, el inde.
Si per ignem transirent corpora beatorum, immutarentur quidem secundum tactum, sed non affligerentur, v», 104, b.
Læsio corporalis ab igne causata in corporibus damnatorum, quæ sit? v». 105, o.
Licet ignis inferni non immutet naturaliter corpora damnatorum. tamen sola sensatio causabil dolorem exteriorem. v», 106, b-113, b.
Sancti non negant ignem inferni esse materialem, v», 111, a-114, a.
Ignis inferni est veraciter damnatis nocivus, v», 113, b-114, a.
Cur magis igni quum aliis corporibus spiritus damnatorum alligantur cruciandi? v», 116, b.

IGNORANTIA

Ignorantia substantiarum separatarum non est sicut cæcitas (9 Metop/i., t. c. 22). Quis sensus? i, 128, b, circa finem-139, a.
Ignorantia non fuit primum peccatum diaboli. »i, 351, a.
Ignorantia duplex El quæ a peccato excuset, quæ vero non? i.71. b.
Cur peccatum originale dicitur magis concupiscentia quam ignorantia? tv, 332, n.
Ignorantia est causa peccati. El quomodo? iv, 401, b.
Quomodo ignorantia invenitur in eo qui peccat ex certa malitia? tv. 451, a = v, 435, b.
Ignorantia non omne peccatum praecedit, v, 100, a el b.
Ignorantia dicitur voluntaria tripliciter, v, 431, a.

ILLUMINANS, ILLUMINATIO

Licet motus locatis luminosi sil continuus, Limen illumi-
I natio non est continua. », 143, a . in tine.

Quomodo per intellectum agentem flat Illuminatio phantasmatum? m, 325, a·
Illuminatio in angelis differt *a* locutione, lir, 490, b.
Illuminans causât aliquid in illuminato; non tamen similiter angelus ut Deus, m, 495, b.
Illuminatio angelica, quid? Ill, 497. b.
Illuminatio angelica duo importat. Et de quibus fit? III, 497, b, et inde = v, 228. b-229, b.
Illuminatio angelica potestoe esse respectu eorum qua· videntur in Verbo? II!, 501, a-503, b.

IMAGINABILE

Medium inter esse materiale et immateriale, est esse sensatum, et esso imaginabile, si per se ct essentialiter, et non per comparationem ad hoc vel illud subjectum, ipsum rnedium capiatur. Ili, 291, a-297, a.

IMAGINATIO

Differentia inter imaginationem et intellectum. I, 132, b.
Est in imaginatione aliquod verbum, quod a Damasceno dicitur *verbum in corde enuntiatum*. II, 243, a.
Imaginatio est patiens, quod cooperatur agenti. II, 363, b= vn, 274, a.
Actus ex sola imaginatione procedentes, sunt duplices, tv, 459, a.

IMAGO

Eodem motu fertur intellectus in imaginem, ut imago est, et in rem imaginatam; non autem st feratur in imaginem ut res est. i, 55, b-123, a = li, 386, b —v, 137, a.
Imago quid? 1,173, b.
Imago est perfecta similitudo, vestigium vero imperfecta. Et quomodo? 1, 175, b.
Imago in creaturis non est perfecta simpliciter, sed solum in genere signi el effectus, i, 177, b.
Partes imaginis creatæ distinguuntur ab illo in quo sunt, quaelibet vel aliqua illarum, i, 197, b.
Imago Trinitatis csl in parte intcllectixa tantummodo, i, 197, b=vi, 80, b.
Imago Trinitatis dupliciter est in mente nostra, i, 198, a.
Dirum anima secundum sui essentiam sit imago Dei? i, 199, b-211, a.
Utrum partes imaginis, scilicet notitia, umor, vel intellectus, vel voluntas, dicant actum, aut habitum, aut potentiam, aut nullum horum? I, 203, b, in tine, et inde-220, a, ct indo.
In divinis. Imago dicitur de solo Filio. 11, 246. a.
Spiritus Sanctus non dicitur irnago. it, 246, b-260. b.
De ratione imaginis est quod originetur ab eo cujus est imago. Quis sensus? n, 260, b.
Imago Christi potest adorari adoratione lalritr, v, 137, a.
Non est inconveniens, ea qua· competunt imagini, attribuere Imaginato, ct econtra. v, 140, b, el inde.
Adoratio imaginum potest esse reprehensibilis ex duobus, v, 141, a, circa finem.
Imago duplex, v, 225, a, in fine.
Ex visione imaginis videtur proprio res cujus est imago. Quis sensus? v, 225, b.

IMMATERIALE, 1MMATERI ALITAS

Utrum immaterialius ait ratio intellectualitatis? i, 216, b= n. 349, a = iv, 6, a, in tlno-12, b, in fine.
Immaterialius divina csl COUM cur non possint esso in divinis plures lilii, i, 284, b.
Natura specifica immaterialis non potest plurificari per suppositа. i, 295, a et b.
Non solum sic est immaterialis angelus quia non est cx materia cl forma compositus, verum etiam quia non est informativus materis, nec potest oniri materir sicut forma, m, 203. b-489, a.
Inter esae immateriale et materiale, medium, per te et essentialiter, est esse imaginabile et esse sensatam, in. 291, a-297. a.
Omnis substantia naturaliter immaterialis, est intellectiva et intelligibili! in actu. jv, 12, b, in fine.

IMMUNDUS

Triplex genus immundorum «piritualiter. vi, 471, b.

IMMUTABILITAS

Utrum immuUbilitas divino scientia rebus scitis necessitatem imponat? u, 4M, a-456, a-468, b.
Aliquid immutabiliter evenire, potest mtelligi dupliciter; et in quo sensu debeat intelligi quod non omnia evenient immutabiliter? n, 495, a.
Quali» est necessitas immutabilitatis? n, 501, b.
Immutabilitas voluntatis non repugnat ejus libertati. ut, 453, a.
Tripliciter dicitur immutabilis operatio beatifica, vn, 145, a.

IMMUTATIO

Immutatio per passionem dupliciter contingit t, 95, a·
Ratio æteraitatis consequitur immutationem, n, 4, a = tn,
Utrum n- in sensibu» possit esse immutatio spiritualia sine reali; ct quid sint, ac quomodo hae immutationes ab invicem distinguantur? vn, 99, S-1ÛÛ, b-105, b-109, a-111, b, ct inde-273, b.
Utrum corpora damnatorum immutabuntur immutatione reali, ut organa sensu» tactus calefiant realiter? vn, 100, b-ltl, a et b.
Non omnis immutatio spirituali seu intentionalis sensuum est conveniens naluræ animalis, vn. 103, b.
In corporibus gloriosis erit Unium immutatio sensuum spiritualis, vn. 105, b, el inde.
Ad sensationem per se non requiritur nisi immutatio spiritualis; et quomodo requiratur nalurails, et ad quos sensus? v». Ul. a. b. ct inde.
Cur, post immutationem ab excellenti sensibili, debilitatur potentia sensitiva? Vît, 111, b-112, b, in fine.

IM PASSIBIUTAS

Impassibilius pertinet ad gloriam animæ. v, 258, a.
Impassibilita corporis gloriosi proveniet ex pleno dominio animæ supra corpus, vn, 62, a.
Utrum impassibilius corporis gloriosi sit propter aliquam formam ci inhærcntem? vu, (54, a el b-66. b el inde-71, a et b-72, a.
Quomodo passibilia vel impassibilia dicantur corpora damnatorum? vn, 68, h. ct inde.

IMPECCABILE, IMPECCABILITAS

Ex primo bono actu voluntatis angelus non est effectus impeccabilis. m. 449. b.
Deu» non possel facere creaturam impeccabilem per naturam. iv, 183. a. ct inde.
Si creatura esset simpliciter impeccabilis per naturam, esset Deu" iv, 186, b.
Ex naturali immuUbiliUtc substantiae non potest concludi naturalis impeccabilius. IV, 506, b.

IMPERFECTIO. IMPERFECTUM

Nihil imperfectionem concludens est in Deo subjective vr| fonnaliter. i, 414, a.

Non oportet omne Imperfectum rcdnci nd perfectum ejusd<m pncrii. I, 415, a·
Non ŏmni perfectius continet virtualiter id quoi est imperfection. il. 361, a.
Cor substantia non participat imperfectiones accidentia? ıv, 155. a.
Tnpliciter cognitio potent dici imperfecta, v, 332, a-376, n.
Quomodo possint vel non possint t̆are simul imperfecta et perfecta cognitio de eodem? v, 376, a el b-388, b.
Imp< rfecta· virtutes non sunt connexa·. v. 439, b. in fine, ct inde.

IMPERIUM

Imperium præcedit electio, rl usum præcedit imperium. I, 90, b, et inde.
Imperium, quid? r, 91. b«=v, 438, a.
Velle imperii in aliquibus est exsecutio, non tamen in omnibus. m, 54, a.
Imperium rationis pnesupponil actum voluntatis, v, 438, a.
Imperium, wu pneceplum rationis, si dt perfectum, semper concomilatur electio; secus, si sit imperfectum, v, 438. a, in line, b.

IMPOSSIBILE

Ei impossibili sequitur quodlibet, 1, 215, a.
Impossibile dicitur tripliciter, 1, 368. b.
Judicium de possibili et impossibili potent dupliciter considerari. I, 369. a.
Impossibile potest esse per se. vel per accidens; et Dcue non potest facere quod est sive perae, sive per accidens, impossibile, n.521, a, et inde.
In quo sensu sit impossibilis propositio fatal de proterito? in. 23. b, circa finem.
In quo sensu voluntas possit esse impossibilium? m» 351, b-352. a ct b.
Multipliciter aliquid dicitur esse Deo impossibile, vn, 43, b.
Quomodo aliquis possit naturaliter appetere quod est sibi impossibile? vn, 181, b.

IMPOTENTIA

Qur impotentia tollat vel non tollat meritum? m, 370, a.
Impotentia duplex. El quæ a peccato excuset; quæ vero non? iv, 310. b-312, a-321, a-403. a.

IN

Propositio in dicit aliquam relationem, sive realcm. sive rationis, n, 150, a.
£ne m aliter In corporalibus, aliter in spiritualibus, vi, 161, a.

INANIMATUM

Nullum inanimatum movet seipsum proprio, m. 399, b.
in omnibus inanimatis corporibus, nola divisio facit esse actu iv. 116, b.

INCARNATIO

Propter incarnationem Christi partes mundi principales aliquo modo ĭnnovata sunt, n, 560. b.
Incarnatio Filii Dei est ad remediandum peccatis humani generis, sic quod, si homo non peccaaaet, Filius Dei incarnatus non fuisset, v, 1, b-2. a.
Finis incarnationis multiplex, v, 7. a.
Impossibile est incarnationem Verbi esse factam in natura. Quis sensus" v, 10, b-ll, ·.
Circa mysterium incarnationis vari» hxrtscs. v, 59, b.

INCHOATIO

Forma inchoatur in materia aliquo modo, i, 342, a.
Quid sit inchoatio f̆orma in materia? iv. 120. b.
Cur materia dicatur inchoatio formæ? cur compositi? et cur magis compositi quam forma·? iv, 122, a.
Mens S. Thomæ m materia ĭ» inchoatione formæ consistit in decem, iv, 123, a et b.

INCLINATIO

Aliqua inclinatio sequitur ad omnem formam. i,195,a, circa linum.
Utrum inclinatio qua potentia per habitum inclinatur, sit ăctu primus? n. 73. b-83, b.
Cur habiiualiis inclinatur ad operationem habitus? n, 83, b, circa Unem.
De differentiis inter inclinationem Dei, angeli, el corporis coelestis. n, 481, b, et inde.
Divina inclinatio est universalior quam angelica, et angelica quam cœlestis. h. 482, b.
Inclinatio ănima separat» ad corpus, vn, 45, a.
Naturalis inclinatio voluntatis in suum objectum non est per habitum acquisitum, vn, 180, a.

INCOMMUNICABILE. INCOMMKNICABILITAS

Quomodo omne quod subsistit in divinis sit incommunicabile ' n, 232, b.
Quamnam incommunicabilitatem importet in sui ratione suppositum? n, 233, b.
Subsistentia dicit incommunicabilitntem. II, 234, a.
Eadem res, distincta solum secundum rationem, est communicabitis et incommunicabilis, in divinis, n, 345, a.

INCOMPLEXUM

Objectum ŝcientia est quid incomplexum ex parte rei. i, 46, a.
Quomodo objectum fidei est quid incomplexum0 i, 46, a= ȝ21. a.
Contradictio tam Inter incomplexa quam inter complexa est habitudo rationis. I, 150, a.
In incomplexis alio modo c«t necessitas ac In complexis. I, 367, b, in fine, el inde-370, b. in finc-371, a.

INCORPORALE

Incorporeum movens perfectius tangit suum mobile quam corporale, ct perfectius ei adest, et præsens ct intimum eat. n, 436, a.
Incorporalia non >unt In loco. Quis sensus? m, 131, a-133, a-380, b=v, 282, b
Incorporalia non sunt circumscriptive in loco, ill, 381, a.

INCORRUPTIBILE. INCORRUPTIBILITAS

Universale est incorruptibile. Qui sensus? I, 51, b=?v, 101 ..·<!!·
Angeli sunt incorruptibiles, i, 364, b.
Non omne incorruptibile, est ingenitum. Ill, 76, b.
Non omne incorruptibile potest p«>r se esse sine corruptibili. iv, 22. b. in tlne-30, b, in ilnr-31, a
Elementa non possunt simpliciter dici per se incorruptibilia. iv. 49, a.
Unde est quod anima Christi non transfundebat incorruptibilitatem ad corpus? v, 257, h, el inde.
Multipliciter probari potest incorruptibilitas substanti» intellectualis. vn, a, el inde.
Causa incorruptibilitatis in corporibus gloriosis est aliqua

forma, subjective in eis exsistens, VII, 66, b, et inde-72, a.
Duobus modis corpus corruptibile potest Ocri incorruptibile. vn, 68, a, in line, b.

INDEFECTIBILE

Indefectibile in se, dupliciter, i, 371, a.

INDIFFERENS

Res extra intellectum non est indifferens ad plura. Quis sensus? m, 226. b.
Unde habeat indifferentiam natura specifica, et secundum quem modum essendi? Ili, 227, b, et inde.
Nullus actus humanus secundum individuum consideratus, est indifferens, iv, 454, a.
Nullus actus humanus, secundum individuum consideratus, in habente gratiam, est indifferens ad meritorium et demorltorium. iv, 4M, b-455, a et b.
Esse indifferens nd bonum et malum contingit dupliciter, iv. 461, a.

INDIVIDUATIO

Non eodem modo individuatur concretum et abstractum de genere substantia i, 234, b.
Individuatio animæ rationalis dependet a corpore quantum ad suum principium, non autem quantum ad suum finem. I, 290, b = m, iiS, a, et inde = iv, 360. a.
Quamdam individuationem habet dc se quantitas dimensiva. i, 291, b = n, 532, a«=m, 236, a, ct inde = iv, 127, a = vi, 260, a.
Quomodo,juxta Aristotelem et Commentatorem, ad individuationem subjecti concurrat quantitas? i, 293. b.
Licet sit aliqua ratio communis individuationis persona divina et angelica non tamen omnis, sed quælibet habet quasdam proprias, i, 294, a, in fine, b. ct inde
Principia individunntia constituunt ct distinguunt in rebus creatis; secus in divinis, sed distinguunt tantummodo. H, 234, a, circa finem = m, 228. a.
In substantiis materialibus el corporeis principium et prima radix individuationis est materia uno modo, et quantitas alio modo, m, 200, b, et inde·
In quibusdam locis dicit S. Thomas terminatam quantitatem esse principium individuationis, in quibusdam vero quantitatem interminatam, m, 202, b-229, b. et indo.
Individuatio aliter convenit angelo quam homini. 1II, 203. a.
Utrum natura specifica sit de se indifferens ad hoc vel illud singulare, sic quod indigeat aliquo individuato addito ad talem naturam? Ill, 209, a, et inde-215, b. in fine, et inde-226, b-241, b, ct in l·
Utrum quantitas sit formale principium individuationis' 1II, 210, b, et inde-214, n-229. b, et inde-238, a, circa finem, et inde.
Duplicem individuationis rationem habet quantitas, m, 230. b.
Quantitas est principium individuationis, non tamen primum aut totale. Ill, 232, a, et inde-238. a, m tine 242, a
Principium individuationis substantia non semper oportet ad genus substantia pertinere, m, 233, a-234, a-235, n.
Malena sub certis dimensionibus est causa individuationis. Quis sensus? m. 233. b.
Quomodo quantitas interminata est principium individuationteV m, 236. a.
Individuationis principium est per se do ratione individui, licet accidat speciei, m, 241, b.
Quomodo ad individuationem natura materialis conferat rwe" m, 241, b, circa finem-248, a el b.
Situs confert ad individuationem, ut prima radix, aliquornodo. m, 242, a
Individuatio fit per materiam, secundum Commentatorem III, 274, a, in fine.

INDIVIDUUM

Individuum substanti habet quatuor nomina, i, 228, b, circa finem-237, a, in fine, et inde.
Utrum individuum rerum materialium includat in sua significatione accidentia? i, 232, a, et inde-234, a, et inde.
Quomodo abstractum, puta humanitas, sit pars formalis individui? i, 235, a.
Individuum de genere substantis, ut sic, non est ena per accidens, i, 236, aj=in, 231, a, in fine, b-238, b.
Utrum sub una specie possint esse plura Individua, non distincta per matenam, neque per subjectum? i, 288, b-209. a.
Non omnis plurificatio individuorum est per matenam quantitati subjectam, i, 289, a, in fine, b.
Duo sunt de ratione individui, I. 291, b=ni, 201, a.
Quomodo inveniatur m divinis ratio individui, proprie vel improprie? i, 294, b. et inde.
Duorum individuorum, etiam ejusdem speciei, nunquam species in organis sensuum sunt ejusdem rationis. 1, 297, a.
Pater ct Filius el Spiritus Sanctus dicuntur simililudinarie plura individua. H, 57, b.
In uno individuo poMumus speciem dupliciter considerare. II, 57. b.
Hoc nomen indiru/uum est nomen secund® intentionis, n, 179, a.
Persona, de suo significato formali, significat individuum nature rationalis, n, 209, a.
Communitas person est sicut communitas individui vagi, n. 211. b.
Duplex est individuum vagum. Π, 214. a.
individuum non ponitur in genere ratione ejus quod pertinet ad eju< individuationem, sed ratione natur®, n, 229, b—m . 233. a.
Quomodo sil in individuis unitas specifica, vel generica0 n, 324, a et b.
Utrum aliqua natura specifica, non individuata, possit subsistere? II. 544, a-554. b, el inde.
Nulla specie» angelica est multiplicabilis in plura individua. III, 205, a. et inde.
Utrum 'ubstantia materialis sit individua formaliter per quantitatem? m, 210, b. et inde-229. b. ct inde.
Ad esse individuum in rebus materialibus quatuor exiguntur. m. 227, b.
Unde est m natura potentia ad plurificationem individuorum? m. 228, a, in fin· b.
Qualiter esset individua aliqua qualitas, si, per Dei potentiam, esset separata? m. 231. b-232, a.
Loquendo de individuis substanti®, individuum pertinet ad prædicamentum, III, 234, a.
Licet individua semper sint actu finita, sunt tamen infinita potestate natura m, 235, b.
De ratione individui est esse indivisum in se. ct habere in te principium divisionis ab aliis, Ili, 239. a.
Si materia eadem, sub eadem quantitate, esset in individuo eodem numero reparato, quod erat prius, adhuc non esset omnino idem, individuum quod prius, m. 239, b, in fino-240, a.
Quomodo natura specifica in individuo habeat communitatem. et quomodo non I m. 241, b.
Materia est de se individua, individuatione opposita universalitati. m, 242. a.
Tres peraonn divin® non possunt dici individua ejusdem speciei, m, 247, b.
Omne individuum, sensibile el quantum, habere materiam, est de mente Aristotelis, ut ex Commentatoris verbis elicitur. iv, 10, a.

Non omne individuum aubstantiæ per se solitarie exsistere þoie iv, 167, a.
I'num indinduum dependet ab alio per sc, sed ut n causa extnrueca n , IBO, a.
Non quodlibet individuum in genere substanli.T, etiam m natura rationali, habe t rationem persona?, v. 86, b
Quomodo singularia rt individua sint ejusdem rationis? v, 100, a.
Quadruplidkr intelligi potest personam addere supra individuum aliquid positivum, v. 105, a.
Aliquid est prr se causa alicujus individui, quod non est causa omnium individuorum ejusdem apedei. v, 295, b.
Partti materia» individual!», non sunl partes speciei, čd individui sub natura speciei, y i, 284, a.
Quomodo ut idem individuum, puta hominis, per lotam vitam suam, non obelanlc transmutatione materiæ? *vil,* 58, b.

INDIVISIBILE

Indivisibile duplex, H, 10, a, circa finem.
Ɨndivisibili forma, non tamen indi viaibi liter exsistens, potest magis et ɨminu participari. n. 123, a.
Indivisibilis forma potest dare divisibilitcr rssc. H, 120, a, circa finem.
Unitis quæ est pnncipium numeri, omnino est indivisibilis, π, 2OI. b-206, ·».
Utrum aliqui· locus sil indivisibilis? ili, 123, b, et inde-135. b, el inde.
Indivisibilia čquantitati non sunt per sc subsistentia, aut sensibilia, aut portas eorum quorum sunt; nec habent subjecta adæquuta. ih , 136, b-137, a-138, a-182, a.
Indivisibile non movetur nisi per accidens, ut, 137, a, circa finem.
Utrum lostaiu sit aliquid indivisibile, non durans? m, 160, b, el indo-180, a, et inde.
Quid est indivisibiliter desinere esse, seu corrumpi? m, 180, b.
Indivisibilia temporis ac motus, quomodo corrumpantur? in, 181, a.
Materia dr ** ɨ indiviMbilK Quis ȿensu m, 213, b-238, a.
Utrum Mt indivisibilis secunda mora in qua angeli meruerunt vel demeruerunt? HI. 316, l>-359, a.
Ex hoc quod angelus movetur, non sequitur quod aliquod continuum componatur ex indivisibilibus, h i, 405, b.
Est duplex ubi; indivisibile scilicet, et divisibile; cl indivisibile potest perdi in instanti, m, 407, b. el inde.
Indivisibiliter durantium corruptio succedit immediate «orum generationi, in, 409, b.
Utrum, in generatione substantiali, recipiatur quantitas in indivisibili? iv, 37, a.
Utrum indivisibile possit esae cau^i alterius divisibilis? iv, 91. b. in tin··.
Alio modo ɨ indivisibile punctum, vel unitas, ct alio modo iDfelua, vel anima, vi, 210, b.

IND1V1S1O, INDIVISUM

Licet qualibet re» ex sua formali ratione ait Indivisa in se, non tamen divisa ab alia, n. 52, a.
Licet unum sit indivisum in actu, est tamen divisibile in potentia, n, 206, a.
Ew Indivisum in ɨ, et habere in se principium divisioni» absilis, est dc ratione individui, m, 239, a.
Indivu»io duplex, iv, 152, a, in fine.
Quali indiviwio þit concedi inter naturam assumptam et peraonam ăssumentem' v, 57, b.

INDULGENTIA

Ɨndulgenti čqua concedit Ecclesia, aliquid valent, tam in furo Ɇcdesi quam In judicio Dei. vi, 403, u.
Indulgentia» valorem habent propler merita Christi el aliorum sanctorum, vi, 403, a, el inde.
Qua» čonditione requirantur ad hoc quod indulgentis valent? vi, 408, a-411, b, in fino-412, a et b.
Aliter absolutio nacramontalis el aliter ɨndulgentia tollunt ρατι.ιπι. vi. 411, a.

1NESSE

Actualité? inesse subjecto non est dc essentia accidentis, sed modus ej'us ; nec *eut* accidentis est inesse. n, 518, b=. iv, 152. b=\i, »264, b.
Aliquid inesse alicui ex sc, tripliciter, m, 12, b, circa finem.
Esse in alio per Inhærenliam, el per identitatem, scie inseparabiliter comitantur m rebus compositis. ill, 240, a.
Non inconvenit aliquid esse in alio, et illud in eo, secundum diversa. 111. 308, b.
In quonam sensu dicitur quod accidentis *eue* est inessc? vi. 261, b, et inde.

INFERNUS

Quoad intensitatem, potest pœna ignis in inferno esse minus gravis quam in purgatorio, m, 371, b, circa finem.
Christus veraciter descendit ad inferos, v, 273, b.
Christus in triduo mortis fuit lotus in inferno, v, 274, a.
Infernus dicitur dupliciter, v, 276. b-283, a, in fine.
Fuit conveniens Christum ad infernum descendere, secundum quod importat locum, non autem secundum quod importat pœnani. v, 2S3, b.
In inferno patitur homo pro peccato dimisso, pro quo non sah . ut m statu ğratia vi, 338, a.
Pœna inferni esi minus malum quam peccatum mortale. Vl, 374, a, in line, b.
Utnim aliqua pœna, saltem accidentalis, in inferno possit minui, aut ellam ex toto tolli? vi, 450, b, et inde-452, a.
Licet ɨgni inferni non imrnulet naturaliter corpora damnatorum, tamen nola sensatio causabil dolorem exteriorem. HI, 106, b-113. b.
Sancti non negant ignem Inferni esse materialem, vn, 111. »-111.
ɨgni infenn est veraciter damnatis nocivus, vn, 113, b-1.11.
Quomodo ɨgni inferni possit esse nocivds animæ separata·? vn, 117. a.
Aliquem exire de inferno, vel Paradiso, dupliciter, vn, 281, h, in tine.

INFIDELIS, INFIDELITAS

Non quælibet opera infidelium sunt peccata. IV, 301, a-464. b
In infidelibus possunt ewe veræ virtutes morales, non autem ultimate perfecto?, vel meritorie. IV, 301, a, circa finem, el indc-171, a, et inde.
Ɇmm vita infidelium peccatum est. Quis sensus? n», 303, b-171, b.
Utrum sit verum oinni.i opera simpliciter infidelis, id est, non hærelici vel schismatici, esse peccata? iv, 465, a, et inde-470, a, · t inde.
Virtutes in infidelibus sunl vilia. Quis sensus? iv, 472, b.
Sine infidelitate potest stare desperatio, v, 319, α ct b.
Conscientia Inerelicorum non remurmurat eorum infidelitati. Quara? v, 136, u.
Filii infidelium, nondum habentes usum rationis, non sunl baptizandi, invitis parentibus, vi, 113, b.
Potestas principis super infideles, ad quæ se extendat? vi. 119, a. circa finem.
De infidelium matrimonio. Estne sacramentum? vi 490 - 500, b.

Infidelibus semper fuit peccatum habere plures uxores, vi, 529, a.

INFINITAS

Qur infinitas fncit ne aliquid sit in genere? t, 357. a-358, b.
Infinitae, quid? π, 267, b.
Infinitas tollit rationem actus et omnem Spedcm multitadinls. n, 537, b-856. a.
Aliter »e habet infinitas ad intellectum divinum, ct aliter ad voluntatem; ex quo sequitur quod Ɗeu possit intelligere infinita, non nutem velle quod sint ii, 557, a.
Utrum infinitas animarum rationalium in actu sequatur ex positione mundi ab a-lerno? m,8, a, in fine, b-21, a.
Omnis infinitas stat in processu, vel secundum rem, vel secundum intellectum, ih, 17, a-18, n.
Infinitas m successivis salvari potest, etiam a parte ante. Hl, 24. b.
Quæ infinitas competat per sc ѕcientia , cl qua? per accidens? v, 231, b, et inde.

INFINITUM

Esse subsistens est simpliciter infinitum, i, 305, b.
In infinitis non habent locum quantum cl tantum, n, 10, a.
In infinitum augeri potest charitas, non sic quod sil aliquod augmentum ejus infinitum. H. 134, b.
De rnodo quo gratia animæ Christi est infinita, il, 136, b-137, b = v, 165, b-169. b, in fine-170, 1499, b.
Infinitum non commensuratur nec ąualur infinito, sumendo æqunlilatem secundum rationem sui generis, quomodo æqunri est cominensumri; secus, si sumatur in ratione differentia», π, 155, b.
Substantial Immateriales sunt ѩnfinita cl finita» secundum diversa. II, 232, b.
Species inlelligibilis in intellectu creato est infinita in rcpræ«enlando. n, 252, b, in line, et inde.
Quxlibel relatio divina est infinita secundum rem. n, 270, a.
Utrum magnitudo infinita possit poni in divino prospeclu? π, 376, b-385. b.
Infinita Deus cognoscit, attamen non per modum infiniti, n, 385, a-5U. i, et inde>66it h.
Infinita ѩdea eunt actu in Deo. ii, 465, a.
Infinitum dupliciter : scilicet privative, el negative n, 523, b, ol inde = h i, 191, b=3VH, 255, a, in fine, b.
Utrum, abstracta a materia, forma sit infinita? ii, 528, h-831, b. ··! lnde-836; a et b
Quomodo inlclligendurn sit aliquid non posse transire dc finito ad infinitum? ii, 532, b.
Nihil, pnrtcr Deum, potest csm» simpliciter infinitum, n, 536, n.
Magnitudo et multitudo sunt infinite tantum in potentia, sicut et quodlibet continuum, n, 538, a.
Infinitum potest dici ct secundum formam, ol secundum materiam, h, 510, b.
Infinitum dupliciter: scilicet simpliciter, cl secundum quid, n, 541, a.
Utrum Deus possit facere aliquam multitudinem actu infinitam? n, 544, b, el mde-547. a, et lndc-555. a, et indo-556, b, et indo.
Utrum ƿossibili sit aliquam magnitudinem actu infinitam0 n,545, b-686, a, in fine, b.
Utrum Deus possit facere aliquam formarn intensibilem et remissibilem, infinitam intensive in sua specie? II, 546. a et b-686, i».
Utrum infinita multitudo possit M»c in prospeclu alicujus intellectus? n, 551, I», ol inde-561, a, ct inde.
Utrum de ratione infiniti pnrlibilis sit successio? u, 552, a-561, b, circa finem.
Repugnat aliquam formam ɛse in subjecto infinitam intensive, ii, 556, b.
Infinitum multitudine non habet rationem unius, aut totius, aut universitatis, aul connexi, aut mensure, aut certifleantis. n, 559, a et b.
Etiam si darentur infinita numero entia, adhuc nun aquarentur divinæ infinitati, n, 559, a
Cur non invenitur infinitum in additione magnitudinis, sicut invenitur in divisione, et secundum potentiam naturalem? n. 559, b.
De ratione infiniti, quid? II, '»61, a.
Infinitum, inquantum infinitum, est ignotum; quis sensus" El quomodo cognoscatur? Il, 561, a, b, et inde = v, 232. b.
Ratio infiniti non dicit actum potentia permixtum, licet hoc in divisione continui in infinitum inveniatur, It, 561, b. in fine.
Infinitum non potest tr.insin nec a finito nec ib infinito, n, 56·.. i.
Utrum ratio infiniti repugnet rationi prælcrili? m, 5, a-16. a.
Ttrum infinito competat vel repugnet eme aequale vel inæquale, majus vel minus? ih, 7. a-18, a ct b-77, a.
Excedi et totum accipi, similiter additio et transitus et ralio totius, unde repugnent infinito? Hl, 15. a et b.
Infinitum in successivis dari potest a parte ante; et quomodo? tu, 16, a.
Ad hoc quod in aliquo sil ratio infiniti, quid requiritur aut sufficit? m, 16, b, cl inde.
Infinitum nunquam exire inactum, quomodo intelligitur" m. 17, b.
Infinitum habet rationem partis. Quis sensus ' III, 18. a.
Infiniti dies. M ƿew , essent quid majus quam infiniti menses, m, 18. b.
Quid prohibet magnitudinem, seu multitudinem, esse actu infinitam? h i, 19. a.
Non repugn.it cuilibet infinito pertransiri. m, 25, b.
Non est inconveniens, unum infinitum secundum quid, case n jjus alio infinito secundum quid. Ut, 77, a.
Quilibet effectus requirit in prima causa infinitam virtutem ; non tamen ex hoc M-quitur quod sil infinita» difficultatis. ili, 83, b. in fine.
In infinitum distal ens a non-ente. Hl. 89. a et b-92, b-93. a, cl inde-97, a et b-99, a-106. a.
Infinitam potentiam requirit creatio. IH, 97, a.
Necessario est infinita virtus creativau h i. 112, a.
Quomodo, si non terminaretur punctis, linea diceretur infinita? Hl, 136. a cl b.
Individua, licet sint semper actu finita, sunt tamen infinita, potestate ѩatura m, 235, b.
Utrum infinita ponit intelligere angelus unico actu sub unica specio? m. 272. a-317, a.
Non oportet quod in intellectu angelico sint ѩnfinita species intelligibile^, sicul sunl infinite ile® in beo. h i, 298, b.
Species intellectus angelici est quodammodo infinita in repraesentando. m. 315, b-317, a.
Entis liniti et infiniti simpliciter et secundum quid, tam in essendo quam in agendo, diversitas. Hl, 316. a
In molu continuo est accipere infinita quamdam m potentia. ili, 382, n
In infinitum est divisibile corpus mathematicum, non autem naturale, iv' 161. b-162, a.
Ulrurn, cx hoc quod ictio Dei ad extra sit infinita, sequatur quod effectus ejus sil infinitus? v. 66. a cl b-72, a.
Utrum aliqua forma possit esse infinita? v, 166, a-169, a ol b-170, a.
Non est simpliciter infinita scientia animae Christi, v. 201, b.
Infinita secundum quid cognoscit anima Christi in Verbo, v, 210, b.
Utrum infinita possint distincte cognosci ab aliquo intellectu creato? v, 217, a, et indc-231. a, ct inde.

De modo quo fuit infinitum meritum Christi, v, 264, b, ct inde.
Estne infinitum meritum ex conversione ad Deurn, sicut infinitum demeritum ex parte aversionis Deo? vr, 330, b.
Tripliciter potest dici infinita potentia divina. mi, 256, a.

INGENITUM

Ingenitum sumitur multipliciter. II, 261. b, in fine, ct inde.
Triplex est ratio quare ingenitum nominetur per negationem generationis, cum tamen importet a Patre remotionem hujus quod est esse ab alio simpliciter, tl. 263, a, in fine. b.
Ingenitum potest intelligi ut notio, et nt attributum, quo solo modo philosophi intellexerunt Deum esse ingenitum, n. S88| ›.
Ingenito, ut est quid notionale, non accidit esse genitorem, n, 268, a, in line, b.
Non omne incorruptibile est ingenitum, ill, 76, b.

INILERENTIA, INH.ERERE

Quare aliqua forma magis infamat nunc quam prius? n, 129. b.
Actualis inhxrentia non est de essentia accidentis, sed modus ejus; nec es-e accidentis est inhaerere. n, 518, b= IV. U< b— VI, 261, b.
Ke in alio per inhærenliam, el per identitatem, srw Inseparabiliter comitantur in rebus compositis. Ul, 240, a.
Nullum accidens absolutum immediate inhæret materia· prime, sed composito, vel formæ substantiali, iv, 20, I»
Inhærentia accidentis ad subjectum implicat duo. iv, 152, b.
Adjacentia non semper dicit inhærenliam. iv. 153. a.
Cum dicitur. *Deut ett homo,* prædicatio non est per inbærenliam. v, 48. a, et inde.

INN ASCI B| L ITAS

Innascibilius nihil ponit quod sit de proprio intellectu ejus, licet ponat aliquid sicut pra^upposituin sibi, n, 261, m, in fine.
Jnnascibilitas, quam significat hoc nomen *inrjenihu,* prout e-l proprietas Patris, sumitur privative, non pure negative. n, 261. b, m fine·
Privatio illa, sumpta in ratione innascibllitatis, fundatur in ratione principii, secundum quod est notio Patris. n,262,a.
Innascibilius non est proprietas personalis vel constitutiva Patri n, 262, a, in fine.
Innascibilitas est vere el proprio notio Patris, n. 262. b.
Licet innascibilius sit notio Patris, non tainen insplrabilites. 11, 263, a, circa finem-270, b.
Utrum negatio importate per innascibilitatem fundetur super essentia, ut non ab alio. Quis sensus? tl, 26$. u-268, a.
Si in divinis non esset nisi unicum suppositum, non remaneret innascibilius proprie, n, 268, a.
Primum suppositum habet per innascibilitatem quod sit primum, non autem quod sil suppositum, n, 268, b, et inde
Quomodo innascibilius sit prior aut posterior paternitate? 11, 269, a.

INNOCENTIA

In statu innocentiæ, fuisset generatio per coitum, iv, 172, b
JnsUtu innocentia?, coitus conjugalis non solvisset totaliter virginitatem, sed quoad aliquid, iv, 173, a.
In statu innocentias, non fuissent nati omnes qui nunc sunt electi; et mulli qui nunc sunl damnandi, nati essent, licet tunc non damnati fuissent, iv, 173, b.
Utrum in statu innocentia.· potuisset stare integritas mentis eum actu matrimonii; rt ulrum fuisset soluU integritas carnis? IV, 174, b-176, a el inde.
In statu innocentia?, non fuit possibile hominem primo peccare venialiter. iv, 180, b.
Quamvis, cttterfo paribus, innocentia sit melior quarn culpa amotio, tamen pernitens magis tenetur .ul gratiarum actiones quam innocens, v, 35, a.
Quomodo in statu innocenti» nata fuisset femina, cum sil imperfecta? V, 47, b.
In statu innocentiæ, quomodo fuisset virginitas? vi, 531, b.
In hiatu innocentiæ, sensibilia activa non potuissent naturaliter immutare corpora humana, vn, 106, a.

INSTANS

In instanti, vel in instantibus, fit augmentatio formæ per essentiam indivisibilis el subjecti indivisibilis, n, 142, a, et inde.
In instanti acquiritur relatio distantia localis, u, 307, a, in fine, b.
Non omnis productio creatura·, inquantum est productio, habet quod mensuretur instanti transeunto» ill, 19, a.
In toto tempore continuo est idem instans secundum essentiam, sed mulla instantia secundum rationem, etiam secundum Aristotelem et Commentatorem. ili, I47, a, et inde-178, a et b.
Ulrum instans, sive *nunc,* secundum substantiam, et secundum *cue,* Ml aliquid indivisibile, non durans? ill, 160, b, el inde-180, a, el inde.
Utrum pnnterilum el futurum continuentui ad instans pratens? m, 166, b, el inde-188, a et b.
Instantia qua· continuant tempus, quam comparationem habeant ad *nunc* stans? Ill, 18U, a.
Instans simul incipit et desinit; el tamen non sequitur quod simul silet non sit. ill, 180, b.
Non est inconveniens aliquid habere ultirnuin instans sui *eue.* m. 180. i».
Instans potest dici desinere esse, dum est, el etiam in tempore sequenti, ili, 180, b, in fine.
Nullum instans, sicut nec aliud indivisibile, habet subjectum adiequalum. ill, 181. a.
Impossibile est rem aliquam non duran· nisi per instans, secundum Philosophum, et Commentatorem. Quis sensui ' m, 181, b.
Tempus esi in instanti. Quis sensus? ill, 189, a.
In primo instanti sua? beatitudinis, beatus tot videt in Verbo, quot visurus est in adernuin. m, 284, b. et inde = v, 198, b-229. a = vn. 121. b-256, b.
Dc instanti in quo diabolus peccavit, m, .338, b-310, a.
In primo instanti <ul *cue,* angelus non potest habere naturaliter electionem, m, 339, a et b-356, a-358, b.
De instanti in quo angeli meruerunt suam beatitudinern supernaluralem. Iit, 314, b-356, b-358, a, el Inde-362, b-363, a.
Non est inconveniens, immo necessarium, dari ultimum instans temporis discreti, ill, 359, b, circa finem.
Instantia temporis continui, el discreti, sunt improporlionabilia. m, 360, a.
Inter duo instantia temporis discreti non necessario medium cadit, sui vel alterius generis. Ili, 360, u, circa finem, b.
Utrum possit fieri in instanti actus meritorius? Ill, 364, b-
In his quæ subjacent tempon, non est dare ultimum instans, sed primum instans, ct ultimum tempus, m, 374, a, in fine.
Moveri localiter in instanti, est impossibile angelo, m, 382, b-407, a.
I trmn sit dare ultimum instans, in quo angelus quiescit in termino a quo? 111,39$, a-417, a.
Ubi indivisibili· potest perdi in instanti, m, 108, a.
Mobile acquint *ubi* simulteneum in instanti et in tempore. I 111, 409, a.

Licet Instans temporis discreti ipsius angeli coexistât tempori nostro, non tamen posset angelus in eo moveri, sicut posset in tempore nostro, ill, 415, n.
Motum corporis esse in instanti, est impossibile. Ill, 418, b—vn, 36, q-50, a.
Possetnv Deus movero id quod est corpus in instanti; et quomodo? m, 420. n.
Aliqua alteratio fit in instanti, aliqua vero non. Ill, 420. b.
Angelum moveri in instanti, improprie tantum dici potest III, 420, b.
Dispositiones concomitantes formam substantialem in instanti introductam, introducuntur etiam in instanti, iv, 36, b-77, a
Quomodo intelligitur in instanti fuisse formatum a Spintu .Sancto corpus Christi? iv, 93, a.
In ultimo instanti prolationis, verba sacr.imentalia attingunt effectum ad quem ordinantur, vi, 25, a, in fine, b, et inde.
Non durat nisi per instans virtus sacramenti consequens prolationem verborum, vi. 48, .i.
Aliquid fiet in instanti, tn resurrectione, ct aliquid fiet in tempore, vn, 32, b
Omnes homines resurgent simul et in eodem imdanlt. vn, 33, a.
Utrum, quantum ad organizationeni corporum, resurrectio mortuorum fiat in instanti? vn, 36, a-49, b.
Ulrum simul et in eodem instanti fiant animatio el organizatio corporum in resurrectione? vn, 36, l>-50, a.

INSTRUMENTALE. INSTRUMENTIM

instrumentum duplex: conjunctum, quod est ratio agendi, nec habet actionem propriam ; el remotum, quod habet actionem propriam, i, 193, b-205. b.
Improprie dicitur quod accidens sit agens instrumentale, licet sit instrumentum agentis, t, 205, b.
Instrumentum attingere terminum generationis, dupliciter pot· st intelligi. 1, 205, b.
Ad quid in actionibus instrumenta? ul, 86, b.
Utrurn instrumentum agere dispositive, sit universaliter verum : m. 92, a-lu.\ b.
Omnis causa secunda dicitur instrumentum respectu causa prima m, 101, a.
Instrumentum quandoque pertingit usque ad ultimum effectum causæ principalis; quandoque non, sed solum disponit. m, 101, b, et inde.
Instrumentum est movens motum, ill, 102. a.
Ubicumque agens principale per instrumentum introducit effectum excedentem virtutem naturalem instrumenti et sibi propriam, oportet quod instrumentum disponat ad effectum principalis agentis, m, 106, a.
Instrumentum agentis, quatuor modis, secundum Adam» ni, 1I3, b, ct inde.
Calor, ut est instrumentum animæ, qu.imnam actionem habet" iv. 839, a.
Instrumentum conjunctum, est proprium, ut manus ad animam; separatum vero, est commune, ul dolabra, v, 75. a.
Actio instrumenti, seu ejus quod movetur ab alio, duplex «-M. v. 163, a.
Humanitas Christi specialiori modo fuit instrumentum Verbi quam Patris et Spiritus Sancti, v, 164, a.
Instrumental! causæ duplex actio competit. vı, 3, b.
Alio modo est virtus agendi in principali agente, alio modo in instrumental! vi. 4. a, in fine.
Utrum instrumentale agens, inquantum hujusmodi, habeat aliquam virtutem inlenlionnlcm. impressam a principali agente, prætor motum localem? vi, 10, b-12, a-33, a, in fine-3V, b.
Instrumentum tamdiu movetur a principali agente, quamdiu relinet virtutem ab eo iiiiprv»»atii. vi, 41, b, in fine.
Agens principale, puta animal, imprimit virtutem aliquam instrumento, vi, 42, a.
Inanimento datur virtus agendi instrumentalitcr dupliciter, vi. 46, a.
Instrumentum arti» non solum formalikr agit, sed etiam effective, vi, 51, b.
Instrumental^ eat potentia quas nomine characteris importatur. vi. 80, a.
Materia corporali» est instrumentum gratia vi. 139. a.
Instrumentum |soleat e®M- imperfecti»? <uo effectu; el non est exuaa univoca, vel æquivoca. vi. 272. a«
Virtus in4niincntalis potest haben effectum suum antequam sit. vi. 268, a.

INTELLECTIO

Cur in divinis potius verbum quam intellectio producatur realiter per intellectum? n, 16, a.
De ratione intellectioni», quid? II, 366. a.
Successio est in morosa intellectione nostra, non autem in intellectione angelica. ill, 151, b, in fine.
Omnem volitioncm praecedit intellectio, vel confusa, vel determinati , sed non omnem intellectionem praecedit volitio. m, 331. a,
Quibus modis perficiatur intellectio? nr, 165. b.
Intellectio non est de se nata movere ad sui intellectionem, sicut nec volitio. m, 472, a.
Intellectio immutat intellectum ad sui cognitionem per specirm inlelligibilem. ili. 473, b. in fine, ct inde.
Immediatum objectum intellectione retta· est res »ub conceptu, et non conceptu» per se v, 190, b.
Nulla intellectio humana est pnmo el directe intellectio sui; secus de divina rl angelica, v, 194. b.
In intellectione est duplex medium, v, 347, a.

INTELLECTUALE

Multipliciter dicitur aliquid intellectuale, i, 216. b.
Intellectuale dicere, quid significet in DcO, el in quo differat ab intelligere? n. 243, b-259. a et b.
Unumquodque est intellectuale inquantum abstrahit a materia. HI, 199. a, el inde.
Intellectuale lumen potest dici el confortatio intellectu», et id quo aliquid fit nobis notum ni, 498, a.
In intellectuali visione triplex lumen concurrere potest, ni, 502, ·, m fine. b.
In operatione intellectuali possunt dupliciter distingui gradus secundum perfectionem differentes, iv, 189. a.
Ad perfectionem intellectualis substantiæ. quid pertinet? vn, 236, a.

INTELLECTUM

Quid est pnmo el per se intellectum, el quid secundano? quid *quo,* el quid quod? 11, 373, b-374, a et b.
Intellectum a beo. quid? n, 423, b.
Intellectum ct intellectus sunt unum. Quis sensus? v, 185. b.

INTELLECTUS

Intellectus determinatur ad unum tripliciter, i, 3, a, et inde.
Intellectus alius praclicus, ct alius speculativus, et quae »il ratio hujus divisionis? i, 22, a = it, 393, b.
In intellectu angeli sunt habitus intellectuales, qui sunt species intelligibiles concreata», i. X). a.
Cur non |»ertinent ad cuindem habitum scientificum omnia cognita lumine intellectus agenti»? i, 45. a, in fine, b.
Intellectus apprehendens universale etiam non exsistens, est verus, i, 51, b.

ht·

Intellectui eodem modo fertur m imaginem, ut imago est, et in rrm Imaginatam; non autem si feratur m imaginem ut rrt est. i, 55, b-123, a=n, 386, b=v, 137, a.
In actione intellectu. componentis et dividentis et discurrentis est successio temporis; aecus in simplici apprehensione. i. 56, b‘‘tn, 374, a et b.
Intellectus divinus cnuntiabdi non indiget, i, 56, b, et inde.
Duplex est operatio intellectus, et duplici rei respondet, t, 57, · = tv. 213, b.
Qualiter differat compositio intellectus a compositione rei? i, 57, a.
Per affectum perfectius quis Deo unitur quam per intellectum. rt c converso, secundum diversa, i, 84. b=vn, 161, b.
Intellectus est simpliciter nobilior voluntate, el prior, etiam prioritate originis, t, 85. a-85, b, circa finem-86, a-217, b= %it 103, a.
Intellectus est potior quam voluntas in pnemio; secus in merito, !, 86, a, in line. b.
Differentia inter intellectum el potentias sensitivas. t.89, b-2u8, b.
Utrum sit ab intellectu ordinatio quæ est in electione?!, 92, a-93. b.
Ad intellectum pertinet quod est formale in electione. Quis sensus0 t, 93, b. circa finem, el indo.
Tam intellectus quam voluntas ex necessitate tendit in illa ad quae naturaliter ordinatur, i, 96. a = iv, 232, 4.
Sicut intellectus necessario inhæret primis principiis, el his qui‘ necessariam conncxiom-m habent cum illi·, sic quod non poiesl assentire oppositis; ita ct voluntas ultimo fini, et illi necessario connexo, sic quod non potest velle opposita, aliis autcrn contingenter inhæret. 1, 99, , et inde= V», 186, a 193, b
Objectum proprium, primum ct per se nostri intellectus e>l ens. t, 117, a = iu, 81, a, in fine, b.
Verum esi primum objectum intellectus nostri, non tamen per se; immo est quædam adæquata passio per se objecti intellectus, t, 117, b.
Materiale objectum intellectus, et proportionatum nobia, pro isto statu, est quidditas rei materialis. I, 118, a.
Licet verum non »il formale et per se objectem *quod* intellectus nostri, est tamen formale et per se objectum *quo* i, 119. b. in fine-120, a.
Utrum formalis ratio objecti intellectus nostri sil quiddilas rei materialis? I, 127. b-135, b. in fine, ct inde.
Utrum intellectu conjunctus possit quidditative substantias immateriales cognoscere? i, 128, b, ct inde-138, a, ct inde.
Differenti· inter imaginationem el intellectum, t, 132, b.
Quomodo in present! statu noster intellectus cognoscit immateriales substantias? i, 136, a.
Potest intellectus animam, el qua· in ea sunt, reflexe cognoscere, quantum ad an esi. I. 138, a=:lll, .301, b.
Solus intellectus est principale componens et dividens, affirmans et negans. I, 159, b. et inde.
Quodlibet ens, secundum suam rationem, est perfectivum intellectus, secundum esae vero, voluntatis, t, 181, a rt b.
Ad intellectum divinum cl ad intellectum humanum diversimode se liabel veritas. 1.188, a.
Realis distinctio inter intellectum el voluntatem, t, 194, a.
Quomodo differunt intellectui ct memoria intellectiva? i. 196, a ct b.
Ulrum intellectus agens et intellectus po-sibili sint duæ potentiæ realiter distincta? I, 196, b.
Utrum intellectus poviibilii sit aliqua enlitas in aclu, aut pura potentia? i, 199, a-206, ·, rt inde.
Utrum intellectus agens sit qualitas? i, 199, b-210, b.
Ulrum intellectus el voluntas sint subeuntia? t, 199, b-211, >.
Utrum intellectus et voluntas distinguantur rcaliter, secundum mentem Philosophi et Commentatoris? i, 200, b, et indc-213, a, el inde.
Intellectu noster non potest intelligere seipsurn nisi per speciem, similiter actus el habitus ejus, i, 200, b-208, b= m, 224, a= iv, 190, b.
Intellectus possibilis ad quas formas sit in potentia naturali? t, 206, b-209, b.
Intellectus possibilis posset recipere species alterius intellectus possibilis, i, 207, a-2tei. b.
Aliter comparatur intellectus possibilis ad suas species, quam sensus, vel medium, puta diaphanum, ad suas. 1,208, a.
Aristoteles innuit intellectum possibilem esse quemdam actum. Idem elicitur, immo exprimitur a Commenlalore, ı, 209, a et b.
Intellectus nihil est eorum qua· sunt ante intelligere. Quis sensus? i, 209, b~in, 223, a, et inde.
Aristoteles non intendit quod intellectus agens semper intelligat; cl quomodo posset etiam hoc salvari9 t, 210, a.
Intellectu in actu distinguitur ab intellectu possibili tripliciter, secundum Aristotelem. I, 210, a.
Quomodo sit vel non sit inconveniens intellectum continere omnes formas intelligibites virtualiter? i, 210 b.
Intellectus, quomodo sit in potentia ad formas intelligibil. , 210. b.
Separato, per impossibile, intellectu ab aniina, quomodo ipsa diceretur posse intelligere? i, 212, a.
Intellectus, in Deo, non habet rationem potentiæ; nec comparatur ad suum intelligere sicut potentia ad actum, nisi secundum nostrum modum inlelligendi. i, 219, b, in fine-276, l>=n, 369, a.
A quo intellectus, in divinis, habet quod sit principium producendi Verbum quod est Deus? t, 283, a.
Intellectus, cum intelligit duo ut distincta, intelligit ea una specie, una operatione, cujus primum objectum est ipsa comparatio inter ea. I, 297, b, in fine, et inde.
Objectum intellectus, inquantum terminans, non est universale, nec particulare; sed, inquantum movens, est universale, i, 319, b.
Res intellecta, ul est in intellectu, est ipsa species, vel verbum, vel signum, i, 351, a-363, a-398, a-399. b-405, b.
Objectum intellectus, ante actum, est universale in apliludine; el hoc sufficit, i, 352, a.
Quomodo intellectus reducat ad actum illam potentiam qua dicitur universale esse in rebus ante operationem intellectus? I, 352, b.
Cur intellectus prius format conceptum generis quam differentiae? i, 355, b.
Ex opere intellectus comparantis Deum ad creaturas, et considerantis Deum in se, insurgit distinctio attributorum. t, 395, e-411, b.
Quare intellectus format de divina perfectione multos conceptus? I| »02. b.
Intellectus non est falsus, divise intelligens quæ unita sunt, i, 103, a, in fine, b.
Intellectus se habet active ad suum actum, i, 412, b-et inde=iv, 227, b.
Intellectus comparatur ad res dupliciter : scilicet ul agens, el ut patiens. I, 412, b, el inde=ltl, 291, a.
Per actum intellectus, el voluntatis, semper aliquid distinctum, ct tamen intrinsecum, producitur, ll, 15, b.
Cur in divinis producatur per intellectum potius Verbum quam intellectio? n, 16, a.
Res potest habere ordinem ad intellectum dupliciter : scilicet per se, cl per accidens, n, 157, b.
Ulrum ex conformitate ad intellectum divinum res dicantur ver»? n. 159, a-161, b, cl inde.
Prius natura intellectus apprehendit rem vere, quam res sil vera, ll, 163, n.
Veritas intellectus non est signum veritatis rei ; «ed id in quo fundatur ventas intellectus, est signum ejus in quo fundatur veritas rei. n, 163, b.

Conceptio intellectus tripliciter se habet ad rem quae ℓ citra animam, n, 176, h.
Utrum prima intentio sit principaliter objectum intellectu», ct non conceptio ejus? n, 179, b, et indr-182. a, el inde.
Ei qua habitudine ad aliud conceptio intellectus dicitur . mtenUo? n, 1K2.
Quid primo cadat in intellectu nostro; et quid consequenter? n, 188. a-374, a.
Est duplex intellectus abelraclio; vt quomodo differunt? n, 231. b = in, 236. b
Intellectus, intelligcndo, ad quatuor potest habere ordinem; ct ista quatuor sunt a se invicem distincta restiter in omni intellectu errato, », 241, b, et indc-348, b=v, 183, a-192, a.
Forma in intellectu habet case dupliciter, ll, 212, b-408, a, in Une.
Conversio intellectus in seipsurn, vel in suam speciem, dupliciter fleri potest, ll, 246. a.
Intellectus duplicem formam aspicit, n, 233, b
Intellectus fertur eodem actu in verbum et in rem repi esentatain per verbum, it, 254, a.
Res intellecta, puta homo, habet *eue* reale in intellectu, licet in eo non sit realiter homo, n, 256, a.
Differentia intellectus ct voluntatis in operando, n, 237. a.
Intellectus possibilis non esi inlelligibilis in actu pro isto statu, nisi eo modo quo intelligit alia. 11, 258, i-
Actio intellectus non cessat, producto verbo, ll, 238, b.
Tripliciter se habet ratio in intellectu rerum, », 312, b.
Unde res dicatur formaliter apparens in intellectu; et quid sit fundamentum el causa talis intellectualis apparenti®? n, 358, b-360, b.
Unde est quod, si in intellectu esset naturaliter aliqua species, obstrueret cl impediret ne aliquid aliud cognoscere-tur? n, 358, b, in line.
Intellectus non potest simul informari actu diversis speciebus intclligibilibus, cl simul per diversas intelligere quod idem est. », 358, b, in line, el inde = m. 304, b.
Quomodo se habeat intellectus ad phantasmata ante speciem; ct quomodo post? », 360, a.
Sicut ex materia cl forma fit unum in *eue* naturali, ita ex intellectu ct forma intelligibili iit unum in *eue* intelligibili. II, 861, '
Intellectus possibilis, licet sil in pura potentia respectu intelligibiliuin formarum, esi tamen actus in genere entium, el alicujus actionis principium, licet sil causa indeterminata, a specie determinationem suscipiens, ll, 361, b.
Specie exsistente in intellectu, tam angelico quam humano, cl etiam In imaginatione, quid faciat Intellectum dispositum, vel imaginationem, ad agendum cl ad utendum specio postquam non erat? », 362. b = iu, 307, b=vn, 233. b, ct inde.
Pastio qua intellectus patitur, ℓ inlentionali<, licet intellectus ab ea rculilcr patiatur, n, 363, ℓ·
Cur intellectus eget specie qua informetur ad intelligcnduiu. et non voluntas ad volendum? II, 363, a.
Intellectus possibilis comparatur ad re> quarum notitiam accipit, sicut patiens quod cooperatur agenti; el hoc idem facit imaginatio; non autem sensus exterior, ll, 863, b.
Intellectus est locus specicrum, non autem sensus, u, 363, b.
Deu·» posset separare ab intellectu suum intelligereprout dicil actum intelligemli; secus prout dicil *eut* forme, cum relatione ad intellectum. II, 365, a = m, 281, b.
Quæ nobilius vt qua» ignobilius m intellectu sint ' ll, 365. b.
Ulrum intellectus humanus possit agert? secundum ultimum sui posse? ll, 366, a.
Intellectus possibili®. ul sic, non csl activus, ned intellectu in actu, ll, 366, b.
Utrum ratio intellectus dicat perfectionem simpliciter? n, 370, a cl b.
Quid claudatur in ratione intellectus0 n, 370, b.
Primum el principale objectum intellectus divini est sola M!Utia divina », 371, a.
Utrum intellectus noster intelligat singulare matenale directe ' h. 379, b-380, a, et inde.
Ulrum illud quod pnmo intelligitur, sit singulare, vel universale? n, 380, a, et indc-391, a, et inde.
Ulrum m intellectu dumo essentia divina habeat ralionerq speciei? », 383. 4-393, a, circa finem, cl inde.
Aliquid relucere in Intellectu, ct aliquid cognosci ab intellectu, distinguuntur secundum rationem. », 386. b.
In intellectu divino nullus est discunus. u, 388, a-394, b= iv, 195, a.
Quid est intellectum converti ad phantasmata? », 389, a, in fine.
Non eodem modo abstrahitur similitudo quæ esi in -cnwi a re sensibili, cl similitudo qui est m intellectu a phantasmate. », 38U, b.
Intellectui noster non intelligit directe phantasma per speciem quam abstrahit ab eo. sed reflexe, », 389, b.
Licet intellectus non habeat propriam spteiem rei singula-ri. habet tamen proprium actum. », 390, b.
Quomodo intellectus apprehendat distinctionem inter universale cl singulare? »,390, b, circa finem-391, b, el inde.
Ad discursum intellectus, qu®? », 394, b.
Ad compositionem et divisionem intellectus, quid? », 394, b. et inde.
Specie inlelligibilis divini intellectos ℓ divina essentia, non obstante quod it primo cognita. », 404, a
Divina essentia est ratio intellectui divino cognoscendi omnia entia cl non entia. », 461, a et b.
Species rosa' aliter représentât ion m intellectu nostro, el aliter idea ejus in Deo. », 162, a.
Ulrum in prospectu alicujus intellectus possit esse multitudo infinita ' n. 55!. b-561. v.
hitcllcctu^ noster dlffrrt ab intellectu dinnd quantum ad quatuor, u, 56!, b.
Intellectus noster csl naturaliter in potentia ad omnia intelligibilia rerum sensibilium tantum; secus supernaturaliter. tu, 222, a.
Qu.r necessitas ponendi intellectum agentem? »1, 222. b-254. b-5'21. b ct inde = v, 93, a.
Distinctio intellectus agvntis et possibilis non habet locum m angeli sicut in nobis, nisi rquivocc. »t. 222, b-254, b-21K), b et inde.
Ratio Aristotelis probans intellectum possibilem esse puram potentiam in genere intelligibilium. Ul, 223, a. cl inde.
Prolui AnMolcIcs intellectum nostrum, et non angelicum, esse denudatum ab actualitate, sed non ab omni, ill, 221 .i.
Intellectus cum specie non facit unum per se. sicut fadl materia cum forma. Ul. 225, a.
In intellectu angeli, el in intellectu hominis, species intelligibiles non sunt ejusdem rationis. I», 246, a.
Inlelleclu® angelicus per eamdem formam intelligibilem intelligit naturam communem speciei ct omnia ejus mdi-\idiLi m. 2T»6. b. in flne-292, .
Ulrum primum cognitum ab intellectu ino sit singulare? m. 275, b. cl indv-319, b, el inde.
Intellectus sub specie est principium actus secundi, ni, 287, a ct b.
Nullus intellectus poscet intelligere peractionem quam non cocffirerel. m, 289. b, circa finem.
Intellectus noster unde dicatur possibilis; cl quare inlcl-lc< tus angelicus non sit possibilis? »i, 290, b.
Inlelleclu® angelicus non dicitur agens, meut in nobis, non quia non ab«lrahit species, sed quia non potest eas abstrahere. m. 291, a.
Abstrahere spectem a phantasmatibus non arguit perfectionem m intellectu simpliciter· t», 291, b, m tine, cl inde.

Cur intellectus noster intelligi! componendo et dividendo el discurrendo, non autem intellectus angeli? ni, 293, a — v, 226, a.
Intellectus noster tripliciter apprehendit essentiam alicujus rei. Ht, 293, b.
Intellectus noster tripliciter cognoscere potest an res aliqua sit. m, 294, a.
Intellectus noster dupliciter est in potentia; non tie intellectus angelicos, sed uno modo tantum, m. 290, a.
Non oportet quod in intellectu angelico sint infinita? species intclligibiles, sicut eunt infinita' ideas in Ileo, in, 298, b.
Ad hoc quod intellectus intelligat, non sufficit quod sit ℑnformatu specie intelligihili, sed requiritur etiam intentio. m, 299, .
Intellectus angelicus non habet objectum præsens per habitum scientialem, qui ponatur distinctus a specie intclligibih. m, 299, b.
Sic se habet intellectus ad phantasmata, ut visus ad colores. Quis sensus? in, 302, a.
In intellectu angeli est ejus essentia, et econtm, sed diversimode. Ili, 308, a ct b.
Proportio rssentiæ divinæ ad intellectum beati est sicut proportio formai ad materiam. HI, 309, a.
Intellectus in potentia, est quasi materia; species vero inIclligibilis, est quasi forma; et intellectus in actu, est quasi compositum ex utroque. Ill, 309, a.
In operatione intellectus duobus modis accipiuntur gradus pcrfectionales. IU, 311, b.
Utrum intellectus agens imprimat aliquid in phantasmate? m. 322, a-32l, b, el inde.
Utrum intellectus agens agat m phantasmate, aliquid ab eo abstrahendo? 111,822, a, circa flnein-325, b, circa finem.
Utrum Decease sit ponere intellectum agentem in anima, propter aliquam actionem ejus in intellectum possibilem ? Hi, 323, ·, in fine, ct inde-326, b, ct inde.
Quomodo intellectus agens agat in phantasmata? m, 824, b.
Quomodo intellectus agens dicatur illuminare phantasmata? m. 325, a.
Intellectus noster non potest simul plura inlelligere naturaliter. m. 328, a, in finc=v, 198, b-223, a-224, a.
Intellectu exsistente in apice rationis, voluntas potest in oppositum Quis ℑensu m, 350, b, in fine, et inde.
Intellectus non habet ab eodem quod moveat cl quod moveatur. m, 396, b, circa finem.
Utrum intellectus sit sufficiens motor voluntatis? m. 431, s-449, a.
Intellectus dæmonis non potest deponere falsam gestimationem. m, 448, b.
Intellectus non agit nisi mediante voluntate, Ill, 458, a, in fine.
Voluntas movet immediate intellectum, el, eo mediante, omnes alias potentias ad suos actus; cl quomodo imperet Intellectui? m, 461, b — iv, 202, a-218, a-243, a et b.
In intellectu humano non potest diabolus, sua naturali virtute, causare quamcumque cogitationem vel actualem considerationem, tamquam causa totalis, aut partialis principalis, et hoc directe ct immediate, licet possit facere indirecte el mediate, ili, 463, a.
Ex debilitate intellectus provenit quod non potest alterius cogitationes cognoscere, m, 173, a.
Intellectus agentis actio, quæ cl quotuplex? HI, 476, b, circa finem
Confortatio intellectus angeli, secundum quam lit illuminatio ejus ab alio angelo, penes quæ attendatur? m, 501, b, ct indv-503, a.
Cur intellectus angelicus possit agere in intellectum angeli, el non intellectus hdmioil in humanum? ut. 503. b.
Quid m intellectu beati faciat lumen gloriæ? iv, ℑ, a-188, a.
intellectus non dicitur Inluitivus, bene vero sensus exterior Quare? iv, 195, b.
Actum qui est secundum inclinationem intellectus, contingit esse violentum, iv, 214, a.
Quomodo intellectus moveat voluntatem, cl quomodo ab ca moveatur? iv, 214, b-240, a ct b.
In intellectu non est libertas arbitrii formaliter, sed ut in causa, tv, 215. b-217, b.
Quæ sint determinantia intellectum nd actum? iv, 216, b.
Similitudo et dissimilitudo inter intellectum cl voluntatem, quantum ad hoc quod est moveri libere vel necessario, iv. 218, b-219, a et b-232, a.
Quomodo intellectum detenninet volunLns, cl ipsa ab intellectu determinetur? iv, 220, a-224, b-245, a el b.
Potestne intellectus in via plures sirnul cognitiones habere? 1\. 227, b=v, 198, a cl b.
Intellectus potest movere et movet voluntatem, iv, 230, a.
Intellectus assentit alicui dupliciter, iv, 232, n.
Quomodo intellectus detenninet voluntatem ad alterum contradictoriorum? iv, 241, b.
De his circa quæ est determinatus intellectus, iv, 242, b.
Quomodo intellectus sit vel non sit determinatus? iv, 216, b, et inde.
Utnim intellectus sit causa effectiva volitionis? iv, 255, a cl b.
Ad cognoscendum ca quæ rationi proportional.·» sunt, sufficit lumen intellectus agentis, iv, 284, a.
Ex duobus contingere potest quod intellectus rnovcalur per voluntatem ad assentiendum. tv, 312, b.
In actibus intellectus potest esse culpa, sed non ita proprie sicut in actibus voluntatis, iv, 441. a.
Hoc nomen *ℑntellectu* significat plura analogice. IV, 412, a.
Actus intellectus contingit habere rationem culpæ, nulle interveniente actu voluntatis, iv, 447, a el b.
In intellectu sunt verum el falsum, in rebus vero bonum cl maluin. Quis sensus? iv, 418, a.
Sola divina essentia, inter substantias spirituales, potest esse species intclligibilis in intellectu alterius, v, 64, b. el inde-186, b-201, b=svn, 220. b.
Actus intellectus potest ferri in objectum dupliciter, v, 96, a.
Objectum intellectus quandoque est universale in potentia, quandoque in habitu, quandoque in actu, v, 96, b, circa finem.
Intellectus agens facit universale, non inlelligendo, sed abstrahendo; et intellectus possibibis comparat illud ad extra, v, 96. b, in finc-97, b.
Quomodo intellectus, dando rei universalitatem, non dat sibi repugnans? v, 100, b.
Utrum res objecta immediatius objiciatur intellectui quam species? v. 177. a-190, b.
Intellectus el intellectum sunt unum. Quis sensus? v, 185, b.
De ratione aclus secundi intellectus, ℭ quod sit effectus ct dependens ab intellectu, v, 186, a.
Primo el principalius objicitur intellectui res intellecta quam conceptus ejus, v, 190, b.
(n intellectu beati divina essentia supplet vicem habitus. Quis sensus? v, 205, b.
Utrum intellectus beatus possit aliquid cogitare prêter Verbum? v, 214, b, ct inde-225, a, el inde.
Utrum aliquis intellectus, videndo Deum, sic videat creaturas, quod ponat eas in prospectu suo? v, 215, b, in fine, cl indc-227, a, circa finem, cl inde.
Utrum aliquis intellectus creatus infinita distincte cognoscere possit? v, 217, a, cl inde-231, a, ct inde.
Intellectus cognoscens perfecte et distincte aliquem effectum in Verbo, comprehendit Verbum ut est causa illius effectus, non autem simpliciter, v, 218, b.
Impossibile est quod aliquis intellectus creatus comprehendat Deum, v, 220, b. el inde.
Naturale desiderium intellectus creati non est cognoscere particularia quæcumque, sed tantum genera, et species,

cl qwecumquo in suam perfectionem redundant, v, 221, b. m Huc, et inde.
Intellectu· angelicus non etl imperfeclua si non cognoacat ea ad qua· est in potentia obedicntolf> sed 4 non cognosceret ca quæ sunt cognoscibilia virtute sui luminis, v, 222, a.
hndlectus beatus potest, virtute visionis beatifico», formare enuntiatione'», v, 226, a.
Quid est res ponere in prospectu intellectus? v, 22/, a, circa finem.
Intellectus potest considerari ut est virtus, et ut est donum Spiritus Sancti, v, 322, b.
Intellectus magis indiget habitu virtuti· quam voluntas, ad determinandum actum ejus quoad objectum et quoad modum agendi, v, 401, a.
Intellectus noster non potest circa ngibilia totaliter cxcaecari. v, 432, a.
Excæcatio intellectus, quid? v, 432, a, in line, el inde.
Intellectus potest averti a recta consideratione per appetitum sensitivum cl voluntatem, v, 433, b-43l, a ct b.
In intellectum possibilem agit phantasma. VI, 35, b.
Dissimilitudo inter intellectum ct visum in modo cognoscendi. vi, 49, b.
Assimilatio hominis ad Deum per intellectum ct voluntatem, qualis? vi, 103, b.
intellectus angeli ct anima ⁂eparata non ita se habent ad intclligibilia ut sunt in scipsis. vi, 216, b.
Intellectum esse incorruptibilem, multipliciter demonstratur. vu, 38, a, rl inde.
In actu intellectus consistit essentialiter beatitudo. vn, 117, a-150, b-163, a, et inde.
Non in operatione intellectus practici, sed speculativi, consistit beatitudo. vn, 147, b.
Conjunctio cum Deo per intellectum prior est aliis natura el causalitate, et est mensura aliarum, vn, 152, a, circa finem.
Intellectus non fertur in Deum sub ratione >ummi boni vel ultimi finis, sed sola voluntas. Quis sensus? vn. 153, a.
Ad intellectum comparatur lionum ut objectum materiale cl terminalivum; verum autem, ut objectum formale ct motivum. vn, 453, a.
Major est capacitas intellectus quam voluntatis, vn. 155. a.
Intellectus respicit præmium, voluntas meritum, vn, 155, a-158, b.
Dc impossibilitate pro intellectu creato videndi Dei essentiam per sua naturalia; et ipsi necessarium est adjutorium luminis gloriæ. vu, 195, b, rl inde.
Utrum proplcr intellectum agentem, vel propter intellectum possibilem, requiratur lumen gloriæ? vili, 198, b, in fine, et inde-209, b, et inde.
Species inlelligibile· non sufficienter repraesentant intellectui humano essentiam vel quidditatrm differentem secundum genus in modo esscudi a natura cognoscilivu. vn, 203, a.
Intellectus possibilis eo modo se habet in genere intelligibilium, quo materia prima in genere sensibilium, vn, 210, a.
Sicut ex materia cl forma constituitur unum efficiens actionum sensibilium, ita ex intellectu cl specie intelligibili constituitur unum effectivum actus intelligendi. vn, 210, n, in fine.
Utrum aliqua activitas sil attribuenda intellectui possibili respectu aclus intelligendi ? vn, 210, b-2tl, a, b, cl inde
Turn intellectu· possibilis quam tensu· dicuntur potenliæ passivæ, sed diversimode, vn, 211, a el b.
Intellectu· agens et possibilis non reputantur ut duo agen- 'I I. ·. d ut unum, vu . 212, a.
Intellectus agona est nobilior possibili· vn, 212, a.
Virtus intellectus agentis non potest augeri, nec intensive, nec extensive, secus virtus intellectus possibilis, vn, 214, a.
Nullus intellectus creatus, videndo Dei essentiam, ridet in ea omnia quæ Deui facit vel faceret potest, licet quilibet videat aliqua; potest tarnen dici quod intellectus iste creatos, videns divinam essentiam, aliquo modo ridet in ea omnia, et aliquomodo non. vn, 235. a et b.
Utrum, si aliquis Intellectus creatus videret omnia in Deo, sequeretur quod Deum comprehenderet? vn, 238, b-240, b, in fine et inde-250, a-255, a.
Utrum ⁂ntellectu beati videat in Verbo omnia creata et creabilia, quantum ad quid sunt, non autem quantum ad an «ini? vn, 239. b, et inde-252, b, et inde.
Intellectu· angelicus non accipit a rebus spectes quibus init Ihgit. vn, 266, a, in fine.
Intellectu»» angi Ii, et ⁂ntellectu animæ separate, aliter se habent circa cognitionem singularium, vn, 271. a, circa finem.
Res extra movet inteltectum non immediate, sed mediante imaginatione, vn , 274, a.

INTELLIGENS

Oportet intelligentem phantasmata speculari. Quis senxus ? n. 390, a-391, a.
Intelligent respicit speciem intelligibilem ut id *quo* intelligit, non autem ut id *quod* directe aut primo intelligit. II, 4<H, a, circa finem = v, 191, b, et inde.
Non oportet quod intelligens ⁂peciem Intelligibilem alterius, intelligat intellectionem vel conceptum ejus. ni. Γ2, b.
Differentia inter intelligentem. scientem, credentem, dubitantem, opinantem, et ne-ci entem. v,335, a.

INTELLIGENTE

Inter primam causam et alias intelligenlias non est causa et causatum. Quis sensus? I, 170, a.
Infelligcntta non est idem ac ⁂nen prout in ea est imago Trimt.iiis i, 197, a.
Intclligenha, memoria cl voluntas sunt una rite, una mens, una essentia. Quis sensus ? !, 216 , a.
Quomodo intelligai Commentator intelligenlias non esse factas a Deo? iit, b.
Unde convincitur intelligentiam . non vero naturam, movere cwlestia corpora0 ill, 478, b-479, a.
Intelligente movens corium non dicitur forma ejus, nisi aquivoce; cl praedictam intelligentiam corio inseprabllitcr adhsrere, est erroneum, ill, 483, b-485, a.
Quomodointelligenlia influit corio et motui ejus? iv, 48, a.

INTELLIGEHE

Ad omne intclligero Consequitur ratio veri. Quis census? i, 118, a.
Quomodo anima intelligat sc in pnvsenti statu? t, 136, a cl b- 138, a.
Aliquid intelligi sine alio, dupliciter, t, 186, b.
Inlelligere, quomodo causrlur ab anima? r, 191, b.
Inlelligere primo terminatur ad verbum, et, eo mediante, ad rem. n. 241, b = m, 294, b, In fine, ct inde = iv, 447, b.
Licet omne inlelligere m nobis sil dicere, non tamen in Deo. π, 2-M. b.
Inlelligere nostrum in quo différai a divino? n, 244. q.
Utrum inlelligere et velle sint productiones personarum in divin 251, b-259. b.
Quomodo intelligi re ct velle sint aclus essentiales in divinis. vel notionales ° 11,259, b.
Quomodo inlelligere ct velle conveniant vel distinguantur ab invicem; et cui conveniant? n, 259, b.
Inlelligere in nobis est actio intellectus, cujus principium csl species intclligibilis. ct terminus est conceptio, seu verbum rei ⁂ntellecta II, 348, b.

Utrum inteUigerv nostrum distinguatur a specie intelligibili? n, 350, α 358, b, et inde.
Utrum inlelligere sit agere secundum speciem intvlligibilem? 11.350, b-360, b, et inde.
Utrum tnidhgrre sit pati, id est, recipere speciem, seu actura intelligendi, qui solum est effective ab objecto 9 ll, 354, i-36i, a = m, 259, b, in fine, el mde-287, a.
Utrum actui· intelligendi nihil absolutum addat ad potentiam, sed tantum respectum ad objectum? ll, 335, b-361, b = III. 258, b-280, b.
Utrum intelligerc sil formalilcr aliquid productum a potentia intellectiva creata. ct aliquid activum a potentia perceptif ? u, 356, ¥-8, a, ct inde.
Utrum sit aliqucnl inlelligere in intellectu quem tamen non informat? ll, 357, a, et inde-366, b, ct inde.
Actus intelligendi nullo modo est similitudo objecti? it, 359, b=ni,307. a-308, a.
Recipere intentiones est inlelligere. Quis sensus? n, 359. b.
Nostrum inlelligere est quoddam pali, ct vere pati, et quoddam moveri. ll, 361, b, circa tlnem-370, b, circa finem, et inde = m, 299, b-308, a = vn, 267, b.
Ad inlelligere concurrunt divonimode intellectus el species Intelligibilis. u, 361. a, in fine.
Inlelligere est operatio immanens intellectui, el non habitui, vel speciei intelligibili. 11, 361, b.
Inlelligere, in Deo. est actio, sed non elicita a potentia, n, 965, i
Inlelligere abstrahit a produci et identificati intellectui, n, 365, a
Inlelligere Dei est sua essentia, n, 369, b.
Utrum penes intelligerc cum discursu, vel sine discursu, sumatur formalilcr distinctio specifica anima? rationalis et angeli ? m, 217. 1.-214, b, ct inde·
Utrum angelus possit inlelligere cum discursu? Ul, 218, a-216, b-258, a el b-279, b, el inde-332, a, el inde.
Inlelligere principiorum, el inlelligere conclusionum, non distinguuntur specio. 111,216, a,
Inlelligere angeli non eat sua substantia, m, 253, b.
.Multa, secundum quod sunt distincta, non possunt simul inlelligi. ni, 258, a-286, a.
Intelligerc non est passio, sed actio, m, 287, b.
Inlelligere immediate producitur ab intellectu facto in actu m , 2^, b-306. a.
Intclligerc cum discursu, quid ? ni, 332, a.
Intelligerc est inlclligentcm esie. Ill, 461, a.
Intelligerc, mu actus intelligendi, est distinctus realiter a specie Intelligibili. v, 187, b.
Dc intclligerc ct modo intelligendi animæ separalæ. vif, 259, a, b, et inde.

INTELLIGIBLE

Quomodo aliquid dicatur intelligibile per essentiam? 1, 185, b.
Quomodo ad intclligiblles formas sit intellectus in potem Ha'.·!. MO, b.
Intellectus possibilis non est intelligibilis in actu pro isto statu, n, 238, u.
Pripscnlia intelligibilis in phantasmate non sufficit ad intellectionem. ll, 363, a.
Substantur immateriales, e&sentla anima?, potentiæ, habitus, el actus immanentes ejusdem, non sunt a nobis naturaliter uctu ¥nUdligibile pçr sui impressionem in intellectum nostrum. Ill, 222, a, circa finem.
Unumquodque est intelligibile secundum quod est actu, m, 239, b
riunlasmaU sunt intelligibilia in potentia m, 326, a.
Intelligibile est in intellectu tripliciter, m, 331, a, in fine, b-490, a.
Intelligibile est ad intellectum sicut visibile ad visum. Qjii sensus? m, 474, b.
Omnis substantia naturaliter immaterialis, est intelligibilis in actu, tv, 12, h, in fine.

INTENSIO ET REMISSIO

Quomodo sit intensibilis scientia? I, 33, b-10, a = n, 97, b-99, a.
Licet intensio aliquarum qualitatum fi.it per remotionem contrarii, tamen intensio charilatis non fit illo modo, n, 91, a.
Duobus modis contingit formam non intendi aut remitti, n. 94 . b-97, b=iv. 1(41. b = v, 170, b, in fine.
Dissimiliter Intenduntur ¥rima et sccund» qualitates, simplices ct composita?, n. 96, b.
Aliqua' formæ intenduntur non solum secundum majorem participationem subjecti, sed etiam per additionem alicujus. n, 97, a, circa finem.
Non omnis forma est intensibilis. ll, 98, a.
Non sunt intensibiles formæ qua· recipiunt speciem cx se, vel ex aliquo sui; neque illæ ¥ua dant speciem participanti eas, sicut sunt formæ substantiales; neque illae de quarum ratione est indivisibilités, ıı, 98, b = iv, 365. a.
Utrum, dato quod ¥forma contraria? essent in eodem subjecto primo, adhuc ex remotione unius illarum alia non intenderetur? ll, 105, a, in fine, et inde-120, a, circa finem, et inde.
Ulrum sil impossibile formam intendi per radicalem participationem subjecti, nisi habeat in essentia partes ct gradus? ii, 106, b, circa finem, et inde-122, a. el indo.
Utrum forma ex hoc formalilcr intendatur, quia dat aliud el aliud *esse* subjecto, vel quia plus inest ei quam prius? n, 108, a, in fine, et inde-124 b, circa finem, ct inde.
Ulrum intensio formarum fiat ratione majoris dispositionis in subjecto? it, 109, a, in fine, ct inde-125, a, ct inde.
Intensio ct remissio ex quo causentur. sive ¥ua ad hoc requirantur? Π, 120, b, ct inde-125, a, circa finem =iv, 363, b, ct inde.
Dispositio subjecti non est précisa causa intensionis formæ: et qua· requirantur ultra hoc? II, 121, b, in fine, el inde-123, b-123, a, circa finem.
Licet intensio fiat secundum diversa *esse,* talia tamen *esse* non dicuntur variari, sed potius forma secundum *esse,* vel subjectum secundum formam, habet diversa *esse,* ll, 122, a. in fine, b.
Non aemper intenditur fundamentum, cum intenditur relatio, aut c converso, n, 123, a.
Quomodo dicatur fleri vel non fieri forma, per hoc quod Intenditur? n, 12.3, a-129, a.
Quomodo forma· dicantur Intendi el remitti, secundum sanctum Thotnarn? n, 124. a, in fine, b.
Intensio, quid formallter? n, 125, a.
Intensio, si accipiatur ul quidam motus, est de subjecto in subjectum; secus si accipiatur ut mutatio, n, 128, a, circa finem.
Intensio, quomodo comparetur molui locali? n, 128, b.
Forma remissa non conlrarintur ¥ntensa sed subjectum sub remissa contrariatur sibiipsi sub eadem intensa. II, 128, b, in fine, ct inde.
Aliter continet forma intensa formam prius remissam, quam sensitivum continet vegetativiim ; et quomodo? n, 129, n.
Multiplex dispositio ad intensionem formarum, n, 129, I».
Quid agat agens dum intendit formam in subjecto? ll, 129. b.
Charitas viæ, quanlumcuinque intendatur, nunquam tamen potest pervenire ad aliquem terminum, ultra quem non possit intendi, ii. 130, b=v, 170, b.

Formam non posse augeri, »cu intendi, contingit dupliciter. ll, 136, b.
Ulrum intensio formarum Hat per motum continuum; et similiter alteratio? it. 138, a. et inde-141, b, ct inde.
Raritas el densitas pomunt intendi el remitti; « l quomodo9 n. IB, a.
Dispositio ad intentionem formæ pot< st lien continue, non autem ipsa intensio formas n, 144, a.
Ulrum lumen intellectuale angeli possil intendi el remitti? Ili, 499, b-501, b, rt inde.
Formarum intensio rt rrmhsio non fit per additionem vel Mibslraclionmi formas ad formam, iv, 144, *a.*
Per solam intensionem quantitas potest fieri major. iv, 155, b.
Opiniones quatuor apud antiquos circa intensionem et remissionem formarum, tv, 363, b, in fine, et inde.
Aliqua forma non intenditur nec remittitur, seu non suscipit magis et minus, secundum se; el aliqua hæc suscipit in subjecto; quædarn utroque modo; cl quædam nullo. IV, 364, a, et inde.
Nulla forma accidentalis, rt consequenter nec volitio nec nolitio, est remissibilis in infinitum, iv. 420, b.
Deus non posset intendere charitatem aut gratiam Christi, quantum ad rationem gr.itiæ, et de potentia ordinata; licet illam ct omnem aliam, de potentia absoluta, ꝑto> intendere in eodem subjecto, quantum ad esse ct acluationem subjecti, v, 171. b-172, b. et inde.
Forma requirens præviam dispositionem in subjecto, non intenditur, non aucta dispositione. VI, 22, b.
Diversa *eue* formæ, qua· sunt termini intensionis ct remissionis, differunt realiter. vn, 21, b, circa finem.

INTENTIO

Intentio est netus voluntatis, realiter differens a fruitione cl a volitione proprie dicta, i, 62, b.
Intentio finis non est circumstantia. I, 77, b.
Intentio el electio non sunt idem actus secundum rem ; attamen per utramque voluntas tendit in finem, sed diversimode. i, 78, a.
Intentio non est directio voluntatis, seu relatio activa in finem, sed solum passiva, i, 91, n, in fine.
Tam prima quam secunda intentio e<t conceptio intellectus, u, 176, h.
Talium intentionum secundarum quædam conveniunt naturis, quædam vero naturarum suppositis. n, 178, a.
Utrum prima intentio sit principaliter objectum intellectus, cl non conceptio ejus? ll, 179. b. ct mde-182, a, et inde.
Ex qua habitudine ad aliud dicitur conceptio intellectus esse intentio? ll, 182, a.
Secunda intentio fundatur in prima, non sicut accidensin subjecto, sed sicut a qua firmitatem stiæ ꝟ entatis habet. n, 182. b.
Genus non est secunda intentio; nec quando dilllmlur, diffinitur secunda intentio, ꝺd res ut est sub intentione, ll, 182. b. in fine, el inde.
Intentio dupliciter : scilicet in abstracto, el in concreto, n. 183, b.
Non omne ens rationis est secunda intentio, n, 185. a.
Non omne nomen commune significat secundam intentionem, quia nec omne commune est secunda intentio, n, 185. a, in fine, b.
Intentio est comprehensio; et recipere intentiones est intelhg< re. Quis m-iimih ' n, 359, b.
Esse actu est primum in intentione. Ili, 102, b.
Nisi suam intentionem causant! in organo, non sentiretur tangibile. m, 804, i.
Intentio potest dupliciter so habere ad voluntatem iv, 4T», b.
Utrum illa sola intentio sit bona moraliter, qua propter »-e diligitur quod propter se diligendum est; el ulrum omnis intentio qua aliud a Deo propter se diligitur, sit vitiosa" iv, 468, a, et lndc-473, a, et inde.
Quantum intendis, tantum facis. Qtris tencus9 iv, 482, b.
In naturis pene diversis potest fundari una el communis intentio intellectus dupliciter, v, 102, a.
Intentio applicatur per delectationem ad ea in quibus ali· qui< delectatur, v, 432, b.
Intentiones individualrs componit et dividit vis cogitaliva. v, 435, ·.
Quomodo, propter aliam ct aliam intentionem proferentis, do.r ꝓproposition·- singulare» de omnino eodem subjecto et prædicato el copula, solum ꝺifferente secundum affirmationem et negationem, negantur esse contradictoriae? vi, 433, a.

INTENTIONALE

Non omne *eue* reale perfectius est intentional! i!, 365, b.
Sermo, et etiam scriptura, in expositione suscipit quamdam intrntionalem virtutem, causativam conceptus. Et quomodo? vi. 49. a. et inde.
Duplex est immutatio : naturalis scilicet, et intcntionalis. mi. 111, b-273. b

INTRINSECUM

Intrinsecum dupliciter, n, 33. b.

INTU1TIVÜM

Intuiliva notitia respectu quorum et quomodo siltn beatis? i, 82. n.
Ulrum aliquam notitiam intuitivam angelus accipiat a rebus extra? m. 262, a-293. b. ct inde.
Intuiliva notitia, quid, quoique modis? 111,293, b, et inde.
Non necessario volitio præcedit intuitivam cognitionem. Ili, 331, b.
Utrum aliqua intuitiva cognitio pnrcedal quamlibet abstractivam? iv. 192, a-193. b-195, a-198, a et b.
Non fuit intuitiva cognitio, illa quam primus homo habuit de Deo per speciem influxam, iv, 191. b.
Dc distinctione inter cognitionem intuitivam et abstractivam; et ad intuitivam quæ icquirunlur? tv, 196, a el b-197.a el b
Cognitio abstractiva habita de Deo α viatore est minus perfecta quam intuitive, iv, 197, b.
Cognitionem intuitivam de singularibus potest anima separata halierv per species influxas, vn, 272. a. circa finem

IRA, IRASCIBILIS, IRATUS

Irascibilis ct concupiscibilis differunt realiter Inter se, et ab rstimaliva quam consequuntur, t. 219, a, in fine.
Nullus actus ꝺivin voluntatis habet proprie rationem irx aut ꝑnvidi II, 566, a, in fine, b.
Differentia inter iratum el odientem, tv, 405. a.
Ira. oflvnM, odium, indignatio, el hujusmodi, non dicuntur de Deo pure metaphorice, vt, 367. b.

JUDÆUS

Toleratio ritus Judæorum, non solum in fine mundi, sed etiam nunc, prodest Ecdrsiæ. \l, 122, a.

JUDICIUM

Omnis consensus sequitur judicium rationis. I, 95, a.
Judicium dc prosecutione respectu ultimi finis clare visi, vel sub ratione communi, non subesi potestati voluntatis. t, 113, b, in fine.

Judidom de re pouibili et impossibili potest dupliciter considerari : scilicet secundum philosophum, ct secundum theologum. i, 309, a.
Judicium rt apprehensionem oportet attendere in cognitione habitus, m, 301, b, circi finem.
De comparatione judicii ct electionis, IV, 21 i, b, circa finem.
Potest dici quod parvuli decedentes cum originali, unio usum rationis, non erunt in ultimo judicio a dextris ai·· a sinistris; tamen magis tenendum est quod comparcbunl m hoc judteio et cognoscent illud esse judicium justissimum. iv, 375, a-378, a et b.
Cum quo judicio peccatum stare possit vel non poscit ? v, 429. b-433, a ct b.
Judicium rationis pati polc4 duplicem errorem, v, $30, b-4M, a.
Revdatio peccatorum in judicio non erit sanctis ad confusionem, d* ad gloriam. VI, 428. a.
In ultimo judicio, Christus judicabit non solum in natura humana, sed etiam secundum naturam humanam. vn, 122,·».
In ultimo judicio, Christi divinitas a soli bonis videbitur, vn, 123, b.
In ultimo judicio, quilibet poterit legere in sua ct aliena conscientia omnia merita propria ct aliena, vn, $23, h.
Opinio falsa Magistri, quod peccata per pœnitentiam deleta non patefient aliis in die ultimi judicii vn, 12$, a.
Probabile est quod illud judicium, quantum ad disceptationem ct sententiam, fiat mentaliter, cl non vocaliter, vn. 124. a.
In judicio ultimo ct universali erit duplex sententia ; ct una rarum erit mentalis, aliam vero probabile est fore vocalem. vn, 134, a.

JURAMENTUM

Confessor potest cum juramento asserere se nescire peccatum quod tantum novit in confessione, vi, 432, a, in line, ct Inde.
Utrum juramentum obliget secundum intentionem jurantis, vel recipienti»? vi, 43$, a.
Non obstante quod aliquis cum juramento sponsalia firmaverit, potesl Ingredi religionem. VI, 514, a.

JURISDICTIO

In quibus aliquis subdatur et non subdatur jurisdictioni Ecclesia»? vi, 38$. h, el inde.
Dc potestate jurisdictionis, ct ejus comparalionc ad potestatem ordinis, vi, 395, b.

JUS

Peccata quæ sunl contra jus divinum supernatural©, ct ea quæ sunt contraria juri naturali, poteslnv homo vitare *ine gratia? iv, 3Ü8, b, in fine, el inde.
Jus naturale multipliciter accipitur. Vi, 527, b.

JUSTIFICATIO

Justificatio impii eat majus opus quam creatio cœli et terræ. v, 139. b.
Justificationem obtinebant Patres antiqui per fidem passioni» Christi, quam slgnifieabant sacramenta Veteris Ixgis. m. 54
Quomodo parvuli obtinebant justificationem ante circumcisioni·» institutionem 2 b.
Ju-tificatio impii potest dici sanatio ct renovatio, vi, 439, b, m fine, et inde.

JUSTITIA

Quæmim juslitiæ ratio Deo competit? n, 568, h-570, b-572 b = iv, 277, a-278, a et h.
Justitia duplex : distributiva, et comrnutativa. n. 568, b = iv. 273. b.
Justitia direeliva in panis non habet rationem justitiæ comrnulativæ. ıı. 572, a.
In justitia commiilaliva accipitur medium secundum proportionem arithmeticam; injustitia vero distributiva, secundum gcomelricam. n, 572. a ct b.
Quomodo gratia dicatur justitia? iv, 271, a.
Ulrum ad justitiam distributivarn pertineat redditio prsemii pro merito? iv, 274, a, et indc-276, a, pt inde.
Qua· sit mat» na utnusquo justitiæ. sive circa quæ versetur, ct quid ulraque respicial? iv, 276. n, ct inde.
Ju-lilia comrnutativa servatur, non solum secundum quid, sed etiam simpliciter, in pnemiationo actus meritorii, prout iste procedit ex gratia et instinctu Spiritus Sancti. iv. 278. a.
Justitia originalis includit gratiam gratum facientem. IV, 316. b-353, h.
Quomodo m habet in peccato originali privatio originalis justitia? iv, 331, a-3$3, a el l>-3$4,a = vi, 63, a.
Justitia originali· data est primo parenti, non ut personae singulari, sed ut principio totius humanæ natune. iv, 345, b.
Jimlitiir originali' carentia, quomodo est a Deo, el quomodo a nidina humana, vel eju·» principio? iv, 346, b.
Derog.nl divina· justitia? aliquem pernam pali sine culpa. n.3$M..i.
('Irum justitia originalis sil magis proprie ordinatio virium M'nsitiViirum quam voluntatis? iv, 351, a-353, b.
Justitia originali non integre restituitur per baptismum, iv, 353, b, in fine.
Justitia non potest osse subjective in irascibili aut concupiscibili. 'C<l neces irio est in voluntate; secus de fortitudine el temperantia. Et quare? v, 397, b-398, a et b-399, a<40i. ».
Esset contra justitiam naturalem, si filius, antequam habeat unum rationis, a cura parentum subtraheretur, vel de eo aliquid ordinaretur invitis parentibus, vi, 114, n.
Privatio actualis justitiæ estne illud quo aliquis formaliter dicitur peccator? vi, 300, a-313, b, in fine, el inde.
Poinitenli.i est pars justitiæ commutativæ; ct quomodo? vi, 302, b, ct inde,
Quænam est differentia inter recompensationem justitiæ vindicativæ et recompensationem pœnitentiæ. vi, 305, b-349, h.
Justitia punitiva non solum habet pro materia pœnam, sed etiam culpam, vi, 306, a.
Medium non eodem modo accipitur injustitia el in aliis virtutibus. vi, 306, b.
Justitia dupliciter, vi, 327, a.
Ad hoc quod rigor justitiæ stricte servetur, quatuor exiguntur, qua» in nola satisfactione qua Christus pro nobis satisfecit, inveniuntur. VI, 332, b. et inde.
Damnare Petrum esset contra justitiam Dei, non autem salvare Judam, sed pneter. VI, 339, b.
Non derogatur divinæ justitiæ propter multiplicationem indulgentiarum. vr, 408, a, in line.

JUSTUM

Inquantum est justa, pœna est bona, iv, 397, b.
Justus confidens absque terrore erit. Quis sensus? v, 254, b, circa finem.
In juaUa passiones appetitus sensitivi sunl aliter ac in pcocatoribus v, 255, b.
Justum dupliciter, vi, 302, b. circa finem.
Unde habeat aliquid quod dicatur justum? vi, 339, a, circa finem

Justa ct bona, *i formaliter sumantur, semper et ubique sunt eadem; secus, si materialiter. VI, 537, a.

LATHIA

Humanitati Christi, ejus crux, ac imago, surit ndorandæ adoratione latrie, v, 130, a et b-137, a el b.
Cruci in qua pependit Christus, non debetur honor latria· in se, ut est res quædarn Christi, v, 138, b-141, h.
Honor latria· jiotesl alicui attribui dupliciter : scilicet per se, el per accidens, v, 141, a.

LAUS

Laus vocalis erit in patria, v, 383, a.

LEGALIA

Cæremoniæ legales cessaverunt, quoad vim obligandi, et quoad utilitatem earum, in adventu Christi, vi, 65, a.
Legalia non possunt observari pro nunc sine peccato mortali. Cur tamen non statim post passionem Christi fuerunt repudiata? vi, 65, b, el inde.
Legalia sacramenta in passione Christi fuerunt revocata, vi, 70, a.

LEVE

Quid sentiant Philosophus et Commentator do motore levium et gravium? m, 402, a, et inde.
Motus levis non sic procedit a levi ul calefactio ab igne, vel consideratio a sciente, m, 405, a
Principium intrinsecum motus levium et gravium est activum. iv, 114, a=vn, 32, a.

LEX

Implere mandata legis dupliciter contingit, iv, 285, a.
Quomodo lex divina sil mensura dans actui rectitudinem ? iv, 415, b, circa finem.
Non contra, sed præter legem Dei agit, ille qui peccat venialiler. iv. 488, b-492, a-498, b.
Lex exterior non est præcepliva, aut prohibitive, nisi de fine, aut dc necessariis ad fincin, aut de oppositis fini; interior vero, etiam de impedimentis ipsius finis, et de disponentibus ad illum, iv, 498, b.
Lex naturalis quomodo possit a cordibus hominum totaliter deleri, vel non deleri? v, 432, a.
Lex vetus occidit. Quis sensus? vi. 43. a-64, a.
Differentia inter novam el veterem legem, vt comparatio utriusque inter se ct ad statum patria VI, 43, ct b-215. a.
Necessaria csl promulgatio legit ad hoc quod obliget; ad revocationem vero ejus non requiritur promulgatio, vi, 72, a.
Quomodo tempore legis natune justificabantur pueri? vi,

Duplicia sunt praecepta legis natura*, vt proporlionaliler duplex eorum a Deo dispensatio, vt, 526, b.

LIBERALIS, L1BERALITAS

Non omnis liberalis est magnificus. Quis sensus? v, 302, a.
Dare aliquid ex mera iiberalitato, contingit tripliciter, vi, 337, a.

LIBERTAS

Non repugnat libertati aliqua necessitas, i, 100, a, in flne-113, a, in fine = III, 445, a-45-l, a = iv, 216, a.
Ratio libertatis ex modo cognitionis dependet, i, 113, b=v, 401, b = vn, 131, b.
Propriæ libertatis experientia non est sufficiens rabo suspendendi actum beatificum, t, 114, asvn, 189, a.
Ubertas dupliciter. I, 268, b, cirra finem = n, 11, b, in fine == vn, 159, λ.
Causa libera, quid? ll, 467, b.
Libertas requisita ad mentum erat in anima Christi, ni, 369, b, circa finem.
Utrum hbertas arbitrii sil principalius in intellectu quam m voluntate? iv, 2U3, b, in fine, et inde-214, b. et inde.
Quænam sunt requisita ad perfectam libertatem? rv, 206, b-218, b-246, a.
Radix libertati», in quo ' iv, 213, a-215, b, in fine-242, b-245, b.
Libertas arbitrii quatuor includit, rr, 214, b.
Formale completivum libertatis, quid sit? rv, 214, b.
Libertas arbitrii «>t in intellectu ut in causa, in voluntate autem formalitcr ct ul in subjecto. iv, 215, b-217, b.
Libertas potest competere nihil agenti, non tamen non agenti, rv, 227, b, in fine.

LIBERUM ARBITRIUM

Liberum arbitrium est quædarn potentia animæ in nobis, non autem actus, vel habitus, aut potentia cum habitu, i, 217, b, circa finem, et inde = iv, 199, b, m fine, et inde.
Liberum arbitrium est unica potentia, et non multe, t, 218, a = iv, 200, a.
Liberam arbitrium in Deo salvatur. n,575,a.
In actu liberi arbitrii dupliciter contingit esse peccatum, m, 334. b = v, V··, .i
Idem actus liberi arbitrii potest esse pnrparatio ad gratiam, meritorius gloriæ, et actus fruitionis. III, 362, a, in fine.
Utrum aliquis actus liberi arbitrii posait fieri in instanti? m, 364, b. et indo-369, a, et inde.
Utrum sit necessarium actum liberi arbitrii produci in instanti? ut. 367, a, et inde-373, b. el inde.
Liberum arbitrium dtrmonis sic est obstinatum in malo, quod non potest bene velle, nec peccato carere, nec desinere male velle. Ul, 424, b.
Liberum arbitrium quorum sit ut objectorum ct actuum ? m. 445. a = iv. 220, a el b.
Liberum arbitrium angeli est inflexibile post primam electionem. Quia sensus ili, 449, b.
Liberum arbitrium potest in Iros rerum diversitates; et quam harum per se rospicial, quam vero per accidens ' ut, 450. a.
Liberum arbitrium mutatur in nobis ex causa intrinseca, ct extrinseca, non autem m angelis, m, 450, b.
Liberum arbitrium colligit plures potentias, non essentialiter, sed virtualiter. iv, 200, b. in fine, et mde.
Liberum arbitrium non est potentia coguitiva, sed appetitiva. iv, 201, a.
Liberum arbitrium vM ipsa eadem potentia quæ dicitur voluntas, et non est potentia a voluntate realiter distincta, iv, 201, b.
Liberum arbitrium non cd potentia pure passiva, immo est activa et motiva, iv. 2U2, a.
Liberum arbitrium vfl principium electionis, iv, 212, b.
Liberum arbitrium vd voluntas, ut continet in se actum polentiæ deliberative. Quis sensus? iv, 220, a, in fine, h
Non csl simile quod natura disponat ad animam rationalem, ct liberum arbitrium disponat ad gratiam, iv, 316. a.
Utrum potentia peccandi fundetur in libero arbitrio ex hoc quod csl ex nihilo? iv, 501, a, circa lincm-503, b-505, a.
Peccabilitas in libero arbitno pullulat ex tribus, iv 605. b.
Liberum arbitrium potest confirmari m bono. vn, 131, a.

LINEA

Non similiter omnino se habet *nunc* .iternit.itiH ad œlcmitatem sicut punctus ad lineam. 11, 9, a.

Deu non potest facere lineam sine punctis. Ill, 135, b.

Quid est hncam terminari puncto, et quomodo diceretur infinita si non terminaretur punctis? ut, 130, a.

Linea non habet subjectum sibi adæquatum. Ill, 136, b-137, a = rv, 144, b.

Linea et punctu non sunt idem realiter, nec punctus est pars integralrs line®, sed formalis, ill, 139, a.

Quomodo punctus causal lineam ' m, 146, b-179, b.

Ulrum linea sit distincta a superficie? iv, 134, a-146, a.

Implicat contradictionem esse lineam sine puncto, superficiem sine linea, ct corpus sine superficie, iv, 146, a, in fine, b.

LINGUA

Donum linguarum evacuabitur in patria, v, 383, n.

LOCUS

Deus est modo speciali in omni loco, n, 431, b.

Non implicat contradictionem in eodem loco esse simul duo corpora, n, 519, b = vn,76, a, in fine, b.

Motus localis non est proprie lorus, vel ubi, nisi quintum ad suum materiale; est tamen locus, et ubi, qui est in fleri ct acquiri. 111, 66, b.

Non omne corpus quod fit, necessario fit in loco, in, 78, a, in fine.

De modo quo angelus sit in loco, in, 119, b, et inde.

Locus dupliciter : proprie, et metaphorice, m, 121, b.

Esse in loco diversimode competit corpori, angelo, et Deo. m, 122, b = vi, 180, a.

Utrum aliquis locus sit indivisibilis? m, 125. b, et inde-135, b, ct inde.

Ulrum locus sil superficies0 m, 128, b, cl inde-139, b, cl inde.

Ante, retro, sursum, deorsum, ct hujusmodi differentia', primo quidem sunt differentiae loci; rx consequenti autem, et secundario, silus, non quidem ejus qui est prædicamrntum, sed ejus qui est de genere quantitatis, m, 128, b, In fine-141, a.

Ulrum locus sit immobilis, non quidem quantum ad superficiem locantis, sed quantum ad ordinem et respectum ad polos rnundi immobiles, et ad centrum terne? m, 129, b-143, a , circa finem.

Incorporalia non sunt in loco. Quis sensus? m, 131, a-133 a-380, b = v, 282, b.

Esse in loco diifinitive, et esse in loco circumscriptive, quid? in, 134, b, in fine-135, a = vn, 283, a.

Utrum ubi sit locus? m, 140, a-391, a-411, b, circa finem.

Ordo inter locum, ubi atque silum, h i, 141, n.

Quomodo sit in loco corpus gloriosum in cœlo? m, 141, a, drea finem.

Omne quod est in loco proprie loquendo, continetur uliquomodo ab aliqua superficie, Ill, 141. b, circa finem.

Locus conservat locatum. Quis sensus? m, 142, a.

Ad unitatem loci, qua·? IU. 142, a-143, a, circa finem, b.

Locus est mensura. Quis sensus? m, 142, a.

Locum circumscribere locatum, et ipsa circumscriptio, quid -, m Ime, b = M, 170, b.

Quas habitudines dicat locus in obliquo? ili, 142, b.

Esse in loco, multipliciter, ill, 380, a, et inde = v, 282, a el b.

Locus et ubi non »unl in eodem sicut in subjecto, ni, 381. a.

E»ie in loco proprie et per se, quid? Ill, 381, a.

Inter qualibet duo extrema, esse infinita loca, demonstra- *ur. ut, 381, b, in fine.

Posset dici quod mobile localiter inotum nullam rem sjbi inhærenlem acquirit, sed solum locum, m, 412, b=iv, 107. h, circa finem.

Corpus gloriosum non eget loco, m, 414, a.

Ad hoc quod substantia separata sit in loco, quid requiratur, el quid sufficiat ? v, 281, b„

Non debetur proprie locus nut situs anima· separatæ, secundum conditionem sua· natura·. sed solum secundum congruentiam ad merita vel demerita, v, 282, b = vn, 281 a ct b.

Coquis Chrisli non est in sacramento Eucharistia; ut in loco \i. 160. b-165. a -197. b-199. b.

Ulrum implicet contradictionum idem corpus esse in diversis locis? vi, 168, a ct inde-170, b-174, a, et inde· 181. ...

Esse in loco localiter, quid? vi, 175, b- 197, n el b.

Qualis sit repugnantia duorum quantorum respectu ejusdem loci? vi, 177, a, in fine.

Dos subtilitatis non pnnslat corpori glorioso ut sit simul cum alio corpore in eodem loco. Vl, 177, b, el indo =vn, 75, a, el inde-84 . b.

Ad esse in loco difflnitive duo requiruntur, vi, 180, b.

Secundum quid determinetur locus angelo moventi orbem? vi. 206. a.

Ulrum aliquid possit esse de novo in loco ubi prius non erat, ipso non mutato, nec alio in ipsum converso? Vi, 230, a-245. b.

Quid prohibeat ne in eodem loco sil simul unum corpus cum alio? vn, 75. b. et inde-92, l».

Duplex comparatio corporis ad locum, vn, 93, a.

Contactus virtutis est ratio exsistendi in loco, tum angelo, tum animæ separata·, vn, 116, a.

Quod corpus transferatur de loco ad locum, non transeundo per medium, implicat contradictionem, juxta S. Thomam. vn, 279, a.

LOCUTIO. LOQUI

Ad veritatem locutionis, quæ? n, 33, a.

Aliter venficatur locutio quando aliquod conjunctum verifleatur de aliquo secundum esse, el quando secundum fieri, n, 156. a, in fine.

Non omnis locutio transitiva requirit diversitatem rerum, sed rerum vel rationum ; cl quomodo locutiones transitiva? verificentur in divinis? n, 279, a.

Non est neces.se quod quicurnque loquitur vocaliter, prius loquatur mentaliter. n, 392, b.

Unde est quod locutio requiritur in angelis ad cognoscendam cogitationem cl non ad cognoscendam naturam? ttl, 471 , a rl b- 490, a.

In angelis est locutio; ct quid est angelum loqui angelo £ m. 489, b-490, n.

Locutio in angelis differt ab illuminatione, m, 490. b.

I/Mzutio angeli ad angelum requirit signum, non nutem locutio angeli nd Deum. Quare hæc differentia? in, V'· 4.

Interior inspiratio dicitur quædam locutio. IV, 194, b.

Hæc locutio, prolati a sacerdote in consecratione pants, *Hoc e»t corpui meum,* est vera. vi. 147, b.

Quæ locutiones sunt concedenda» vel negandæ circa sacramentum Eucharistia)? vi, 247, b.

Loqui de peccatis confiterilis, etiam non referendo ad ipsum, non semper est licitum confessori, vi, 426. b-429, a.

Actus loquendi differt a verbo dicto realilcr. vi, 501. b, circa finem.

LOGICA, LOGICUS

Utrum logica sit scientia speculativa? , 24, b-28. b. circa finem-29. a.

In logico genere, non vero in naturali, conveniunt «obstanti® immateriale· rl materiale·, i, 136, b, in fine.
Quid sit necessarium logicum? I, 370, b.
l)c quibus sil logica? π, 183, a, circa finem, b.
Ixjgic.i potentia, non conjuncta actui, potest non pnrcederc actum suum. Ill, 23, a.
Quid considerat logicuw, quid metaphyvicus ? v, i>i, b-103, a.
Cur logica non dicatur scientia realui? v, 97, b.

LUMEN

Lumen divinæ revelationis est formalis ratio scientia Christi, el objecti nostnr theologiæ. i, 49, a.
Lumen, quid nomini»; et quid reflexum, ct quid directum; et an sint unum lumen, vel plura, ct similiter causatum a pluribus luminaribus? i, 297, b-298, b = vn, 212, b.
Triplex lumen in angelis invenitur, m, 497, a.
Lumen corporale nobis in videndo deservit quantum ad duo. in, 498, a = vn,212. b, circa finem.
Lumen intellectuale potest dici el confortatio intellectus, et ipsa species intelligibilis. m, 198, a.
Utrum lumen intellectuale angeli possit intendi et remitti? lil, 499, b-501, b, et inde.
Triplex lumen concurrere potest in intellectuali visione, m, 502, a, in fine, b.
Lumen naturale non potest æquari lumini ❡gloria iv. 187, a.
Quid facil in intellectu beati lumen gloriæ? IV, 187, a-188, a.
Si lumen gloria· fieret naturale creaturo», ipsa esset heus per participationem ultiinatam. iv, 187, b.
An Deus possit facere quod intellectus creatu-» videat divinam essentiam sine lumine gloriæ, cl per sua naturalia ? v, 201, a et b-205, a = vn, 200, b, el inde-202. b-214, b. cl indr-216, b, el inde.
Auxilio luminis gloriæ indiget intellectus creatus ad videndum Deum, vil, 190, a.
Utrum lumen gloriæ sit necessarium ad hoc quod intellectus Deum per essentiam videat? vn, 198, a-207, b.
Utrum lumen gloria· sit necessarium ad hoc quod intellectus agens cooperetur divinæ essentiæ in causando visionem beatificam? vn, 198, b, in fine, el indc-209. b. et mde.
Utrum lumen gloria» sit necessarium ad vigorandum intellectum possibilem, ut sil potens suscipere beatificam visionem? vn, 199, a. in fine, et inde-213, a.
Utrum lumen gloria» sil ponendum directe propter intellectum agentem, consecutive tantum et non primo cl directe propter intellectum possibilem? vit, 200, a, et inde-213, a, in fin· , · t inde.
Utrurn lumen gloriæ sil ipsa visio clara rt facialis? vn. 201, a, rl inde-215, a, cl inde.
Ulrum lumen ❡gloria sit necessarium ad eliciendum actum beatitudinis? vn, 201. b. et indc-216, a.
Lumen gloriæ non requiritur propter distantiam potentiæ ab objecto, sed propler ejus naturalem improportionem ad objectum, vn, 206, a et b-216, b
Lumen gloria» ponitur necessarium ad recipiendum non actum secundum beatificum, sed primum, rt etiam ad eliciendum secundum, vn, 207, b-213, a.
Lumen gloriæ nulli creaturo» potest esse connaturale. vn. 215, a.
Lumen gloriæ fuit in anima Christi, etiam in via, per modum habitus, vn, 218, a.

LUX

Quomodo sil una lux secundum essentiam in sole ct in aere? 1,52, b.
Quornodo lux sil formale et per se objectem visui, el quomodo non? i, 120, a.
Lucere differt realilcr a luce. II, 365, a.

LUXURIA

Circa quæ habet locum luxuria, et quis appetitus inordinatus ad eam pertinet? IU, 354, b.
Ex luxuria oritur cæeitas mentis, v, 432, b, in fine.

MACULA

Utrum macula, ex peccato relicta, sit illud quo formaliter aliquis dicitur peccator? vi, 300, a-3U, a.
In peccato sunt duo : actus culpa», et macula sequens. Et quomodo macula tollatur ab anima? vt, 309, a.
.Macula spiritualis, quid? vt, 310, b, et inde-449, b.
Qualiter rnicula distinguatur a reatu et offensa? vt, 312, b, in fine-313, a el b.
In peccato veniali est aliquis macula, vt, 342, b, et inde.
Macula differt a culpa, vi, 417, b.

MAGIS ET MINUS

Magis et minus dupliciter, sicut perfectum et imperfectum, i. 12. b
Sicul simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, el maxime ad maxime. Quis modus* t. 202, a-218, b.
Propter quod unumquodque tale, el illud magis. Quomodo exponitur, et quis sensus? i, 249, b=ltl, 300. b, in fine, et inde.
Duobus modis contingit formam non suscipere magis el minus, n. 91. b-97. b = tv, UX), b = v, 170, b, in fine.
Licet relatio susciput magis et minus per fundamentum, ' non tamen semper intenditur fundamentum cum intenditur relatio, aut e converso, ll, 123. a.
Quare aliqua forma magis nunc quam pnus inhæreat" il, 129, b.
Ad omnem formam suscipientem magis ct minus est motus continuus, tv. 52. a.
Quantitas non recipit magis et minus. Quis sensusπ iv, 160, a = vi.263. b
Quæmini requirantur ad hoc quod secundum formam aliqua dicantur secundum magis et minus; el unde sumatur distinctio inter dici vel esse magis cl minus, ct majus el minus? iv, 3fi3. b. et inde.
Aliqua forma non suscipit magis cl minus secundum se; cl aliqua hæc suscipit in subjecto; quædam utroque modo; cl quædam nullo, iv, .«>1, a, el inde.
Sicut in numeris non est magis ct minus, ita nec in substantia. Quis ❡ensus tv, 365, b, in fine-366, a.

MAGNANIMITAS, MAGNIFICENTIA

Sine magnanimitate ct Biagnificenlia possunt haberi virtules morales acquisita», v, 412, b.

MAGNITUDO

Divina magnitudo nôn est ab alio mensurabitis, it, 155, a.
Utrum magnitudo infinita possit poni in divino prospectu? n, 376. b-385. b.
Magnitudinem actu infinitam Deus facere non potest, n, 537, a, in fine, b.
Magnitudo est infinita lanium in potentia, sicut et quodlibet continuum, ii, 538, a.
Cur in additione magnitudinis non invenitur infinitum sicut invenitur in divisione? n, 559, b.
Magnitudo quæ quantitas continua est, est quæ dividitur in

continua; ct quidquid dividitur in res indivisas, sed re- ĕrptibib divisionis, est magnitudo. tv, 156, a.
Magnitudo, tam in corjioralibus quam in spiritualibus, quid ? rv, 363, b.

MAJUS

Utrum ewe majus competit vel repugnet infinito? in, 18, , in fine, b-77, a.
Quantitas eadem numero potest per essentiam quandoque ewe major, et quandoque minor. Quomodo? IV, 127, b.
Quantitas potent effici major per solam intensionem. tv, 1-M. b
Quantum additum quanto facit majus. Quis sensus? tv, 48t b.
Qui potest majus, potest et minus. Quis sensus? v, I9, b= vn. 218, b, in line, et inde.
Quomodo verificatur quod ille qui cognoscit majus, potest cognoscere minus? v, 221, b, ct inde.
Non semper Ht verum quod major efficacia cognitionis requiratur ad cognoscendum rem minorem quam majorem. v, 232, h, in fine, et inde.

MALITIA

Malitia in actibus humanis, undo sumatur ? tv, 430, n et b.
Ex malitia peccans, quomodo se habeat ad conscientium? iv, 450, b.
Ex certa malitia potest originuri peccatum ; et quid sit peccatum ex certa malitia; et quomodo taliter peccans sit ignorans? iv, 450, b, circa finem, cl indesv, 435, a, circa finem, b.
Aliquam malitiam, vel bonitatem, addit actus exterior super actum interiorem pnrci.se sumptum, iv, $76, a.
In malitia, sicut in bonitate, actus est simpliciter potentior quam habitus, vn, 141, b.

MALUM

In quonam sensu dicitur quod illud cui opponitur majus malum, est magis bonum? !, 86, b. et inde = vn, 161, b.
Mala non habent propriam ideam in Deo. It, 410, b.
Malum Deus non pole-t velle, ii, 566. b.
Malum per se causam habere non potest, sed solum per accidens, per modum agentis, ct est ipsum bonum, m, 348. a el b=tv, 390. a, el inde.
Dupliciter malum causatur per accidens a bono; el utroque modo voluntas est causa mali, ni, 348, b=lv, 391, b.
Malum non potest ease in appetitu Dei et brutorum; in appetitu hominis potest esse dupliciter; in substantiis Reparatis, uno modo tantum, iv, 186. a.
Quomodo m‡ habent malum, defectus, ct culpa? tv, 329, a-421, ».
Malum per se, seu simpliciter cl forinalitcr sumptum, non est aliqua natura positiva, sed est pura privatio; secus si sumatur materialiter, tv, 389, asVII, 156. b.
Malum habet causam deficientem, aliter in naturalibus, aliter in voluntariis, tv, 390, b, circa finem.
Malum, inquantum hujusmodi, diminuit bonum ‡atura wkI non potest illud totaliter corrumpere, iv, 392, b.
Utrum omnis privatio boni debiti sit quoddam malum? iv, 393, b-398. .». el inde.
Utrurn omne malum sit privatio in subjecto exsistens? tv, ·. .1400, a.
Utrum omne bonum sil cauta mali per accidens, ul est l»onum defectivum? iv, 394, a, cl inde-400, b, el inde.
Malutn dupliciter scilicet simpliciter, el secundum quid, tv, 397, a, in fine.
Deus est creans malum, et faciens pacem. Quis sensus? iv, 307. b.
i Malum dupliciter: scilicet per se, ol per accidens; et utrumque etiam est dupliciter, iv, 398, b.
Subjectum mali, seu privationis, quadruplex, tv, 398, b.
Malum corrumpit bonum. Quis sensus? iv, 407, a.
Malum, in rebus voluntariis, læne dividitur per pœnam ct culpam; ct quid utrumquo? iv, 421, a.
Deduobusmalis minus est eligendum. Quis sensus? tv, 437, b.
Malum invenitur in actu voluntatis ex objecto, non autem in actu intellectus, iv, 441, .
Utrum considerare mala sit malum? tv,444, b-447, b, etindr.
Quomodo inalum opponatur bono? tv, 460, b,et inde.
Mali ƥœna dicitur Deus esse causa, non autem mali čulpo Cur? iv, 507, b.
Malum esso in appetitu, dupliciter contingit, v, 429, b.
Quæ mala cau^at in anima peccatum originale? vi, 61, a.
Tolerare mala, etiam ritus gentilium, quandoque est licitum. vt, 122, a.
Quodnam est majus malum, peccatum mortale, vel pœna inferni ? vi, 374, a, in fine, b.

MARIA

Christus carnem sumpsit do Virgine Maria, vel habuit corpus a rnatre. Quis sensus? iv, 93, a-94, b = vi, 191, a.
Cum non putrefieri secundum carnem post mortem fuerit privilegium Christi, quomodo convenerit etiam Beato» Virgini Mariae? iv, 94, a.
Beata Maria fuit concepta in peccato originali, v, 26, b.
Sanctificatio ƁBeata Marite non potuit esse decenter ante infusionem animæ. v, 26, b.
Quando fuerit ligatus, vel eliam sublatus, fomes in Beata Virgine Maria? v, 33, b.
Non decuit Beatam Mariam Matrem Christi fuisse in sui conceptione rnundi&simam, el caruisse omni dispositione contraria gratiæ. v, 36, a.
Festum conceptionis Beatæ Maria» quomodo sit tolerandum? v, 37, b, et inde.
SI Beata Maria non fuisset concepta In peccato originali, non fuisset redempta, redemptione de qua loquuntur Sacra Scriptura et Sancti Doctores, quidquid sit dc Illa quam fingunt contrarium opinantes. v,38, a.
Responsiones ad auctoritates Scriptura et Sanctorum pro conceptione Beatæ Marne in originali, quomodo sint valid;··" v, 40, a.
Ex hoc quod Beata Virgo Maria est concepta in originali non debet dici minus pura, v, 40, b.
Beati Virgo Maria in conceptione Christi nihil active operata est, sed solum materiam ministravit; operata est tamen ante conceptionem aliquid active, praparando materiam, ut esset apta conceptui, v, 41, b.
Beati Maria dicitur vero ct proprie mater Dei et hominis; el hoc negare est hærcllcum. v, 42, b-43, a.
Spiritus Sanctus dedit Beatæ ‡Maria Virgini potentiam concipiendi Christum. Quis sensus? v, 47, b, et inde.
Beatu Maria non habet in patria omnia gaudia accidentalia, nec omnes characteres, sicut nec in via habuit usum omnium gratiarum gratis datarum, vi, 111, a.
Beata Maria, non obstante voto virginitatis per eam omisso, contraxit verum matrimonium, vt, 506, a.
Matrimonium ƁBouta ‡Mario Virgin;® fuit licitum, nec indiguit aliqua excusatione sicut alia, vt, 506. b, In fine.
Utrum Beata Maria voverit castitatem sub conditione, vi, 508, b, et indr-512, a, circa finem, et inde.
Beata Maria, ante annuntiationem, duplex votum voverat de virginitate servanda, vt, 512, a, in fine, b.
Consensus Beatæ Mariæ in matrimonium, non solum fuit in copulam conjugalem, sed etiam. saltem implicito, in carnalem, sub conditione tamen, vt, 512, b.
Beata Mana comparatur aurora, vi, 513, b.

MATER

Mater non concurrit ad conceptionem proli» nisi passive; concurrit tamen activo in ipsa generatione, quoad aliquid quod ibi lit. El qttænain actiones in femina neceso· habent concurrere ad hoc quod Ipsa sil mater? v, 12, a et 1.-47, b

Utrum mater concurrat active in formatione prolis? v, 43, b, rl ·η l ·-46, b, el Indo

Quare matre- magis quandoque diligant filios quam patres? v, 47, a.

Quare proles magis quandoque ḧñi)atur matri quam patri? v. 47. a.

Licet Christus non referatur ad Matrem aliqua roali filiatione, refertur tamen ad ipsam aliqua alia real! relatione, v, 125, b.

MATED IA

Secundum diversam a materia nbstractionem. scienti» speculativa· distinguuntur. 1, 35, I».

Materia est principium ḧndividnationi quantum ad aliquid; ct, quantum ad aliquid, quantitas ; rt quomodo? i, 236, b= n. 230, a, et inde.

Materia esi id quod manet idem in utroque termino generationis Quis ṡensus i, 218. a-257, b.

Materia non potest esse formalis terminus generationis aut creationis, t, 252, b.

Non nuine illud de quo est aliquid, est materia ejus. I, 256, o, in fine, b.

Utrum materia sil principium individualionis? i, 286, a, rt inde-289, a, in fine, el indr = in, 211, b, in fine, el indo-239, a, circa finem, cl inde.

Materia, quantitati subjecta, est materiale et necessario requisitum principium individualionis omnium formarum sub una spode plurificatarum, non autem omnium individuorum simpliciter, i, 289. a, in fine, b. vl indesin, 230. a, ct inde.

Nonnisi mutarim particulari, et per quantitatem determinat», uniri potest fonna. I, 289, b.

Materia, ut m sc est, et ut est individualionis principium, non potest concipi conceptu communi; nec est communis aut intelligibilia; est tamen duobus aliis modis cognoscibilis. I, 290, a = m, 239, a, in fine. b.

In cudo est proprie matena; ct cum Aristoteles cl Commentator probant quod in primo principio non est materia, intendunt de matena proprie dicta, el non accipiunt materiam secundum aliquas acceptiones quas lingit Aureolus. 1. 292, a, b, et inde = iv, 1, b.

Habilitas materia·, rt materia propinqua, cl remota, quid? I. 311. a.

Fonna inchoatur in materia aliquomodo. i, 342, a ct b

A materia sumitur genus, i, 350, b.

Materia est prior forma, et cconlni, secundum diversam rationem causæ. n, 121, a. circa linem, b = iv, 29, b.

Inter materiam cl formam cadit relatio rcalis media, qu.v dicitur unio, n, 306, b = iv, 103, b.

Anima intellectiva non est forma a materia dependens. Ii, 367, b = vn, 41, b.

Diversitas formarum Inferiorum rsl rallo diversitatis materiarum, non secundum essentiam, sed secundum eue, rt secundum rationem. II, 388, a=iv. 15. a, in fine. b.

Materia prima non habet propriam ideam in Deo. Il, 110, b.

Materia prima multas potnst a Deo recipere formas, ad quas non est in potentia naturali, sed obedienlali. n, 507. a, in fine, el hide.

Utrum inateria sil in potentia ad aliquam formam quam nullum activum naturale possit inducere? n, 513, a, rl inde-518, a, ct Inde.

Materi» ad formam potentia naturalis, ct obrdicntialis, qqtd, II, 517, b. rl inde

Utrum matena sil cauta limitationis form e? ll. 528, b, rt mde-531, b, el inde«l

Quomodo materia formam limitet? n, 531, b

Quomodo materi r proportionetur forma? II, 532. a.

Infinitum pole-l dici secundum materiam. II, 510. b.

Dc materia non ṗoṫeṡi<ii Deu potest hominem ab æterno cl in wuiir »tante producere, m, 22, a.

Utrum materia prima sit facta a Deo? m, 45. a-77, b.

Materia <M producta dc nihilo, ni, 77. h.

Non præsupponlt materiam creitio. in, 84, b.

Et pirte matena» in quam agens agit, pnneipaliter consurgit modus actionis, m, 107. a.

Semper materiam pnrsupponit actio entis per ṗarticipatio nem. Quare? nt. 108. a, et inde.

Quid sit ṁaju producere materiam, vel formam? in, 112, a. in One. b.

Dc potentia ṁateria formam educi, quid? nt, 115, a. in fine, b-116, b. in line = iv, 121. b.

Firri in materia, rt ex materia, quid ? m. 116, b.

Nullu angelus est comṗo itu» ex matena rt forma, proprie loqurudo; et e-t immaterialis non solum ex hoc, sed etiam quia non est informativus materi», nec potest uniri materi» sicut forma, m, 199, a-203, b-480, a.

Materia, quid' Ul, 199, b.

In substantiis materialibus rt corporeis, principium et prima radix ṁdividuation! est materia uno modo, et quantitas alio modo, m. 200, h, et inde.

Tanto magis supergreditur materiam corporalem forma, quanto est perfletior. Ul. 201, a, in line, b.

Distinctio materi» a mairna nonnisi duplex, m, 205, a

Materia de se est indivisibilis. Quis sensus? ni, 213, b-238, a = iv, 169. b.

Utrum per hoc quod in matena recipitur, forma indiriduetur ? m, 213. b-24O, a.

Opinio Augustini de materia invisibilium, ili, 225, b.

Duis materias non potest successive aut simul informare substantialia forma, nisi, crescente materia, crescat et ipsa forma, ni. 226. a = iv, 103, b.

Ex quo materia ll! ha-c rt ṡignata l Ul, 230, α.

Ea quorum materia est una, sunt numero unum. Quis sen- ṡu m, 230, α, circa finem.

Materia ṡensibili· et accidentia sunt de ratione rei naturaḣi m. 2.31. cire.· finem-232, fc-2.34. b.

Materia, sub ċerti dimensionibus, est causa individualionis. Quis sensus? m, 233. b.

Non potest remanere in materia sine accidentibus forma substantialis, nt, 231, a.

Si materia eadem, sub eadem quantitate, esset in individuo eodem numero reparato quod erat prius, adhuc non cMet omnino idem individuum quod prius. jii.239,b.in fine-240,a

Materia est de -e individua, individuatione opposita unirersolitati. m. 212. a.

Secundum Commentatorem, per materiam fit individualio. in. 271, a, in fine.

Materia non quiescit sub forma quæ est in corrumpi. 111, 417, b, rt inde.

Materia panis non remanet in Eucharistia sub forma corporis Christi, m, 422, a, in fine.

Tripliciter contingit in matena exsistere formam, Ul, 190. a. circa finem.

Materia corporum cœlcitium est alterius rationis a materia corporum inferiorum, iv, 2 . a.

Omne individuum, sensibile ct quantum, habere materiam, est de mente Aristotelis, iv, 10. a.

Philosophus tenet in cœlo esse proprir materiam; el quomodo exponantur ejus ẋuctoritate quibus videtur dicere materiam non esse in carlo? iv, 11, l>, ct inde.

Propter quid est materia? iv, 12, a. in fine, b-13, b, in lino-14. a.

Materia remota, removetur de necessitate quantitas, eliam secundum Commentatorem. iv, 12, b.

Quæ transmutationes cl ḉua formæ requirant de necessitate materiam? iv, 12, b-13, a.

Non eodem modo csl pura potentia materia simpliciter, materia cœli, rt materia infertorum. tv, 13, b.
Materia infonorum, cur cal subjecta privationi, non autem materia cadi? iv, 14, a.
Non oporlrl quod omnia qu» halænt materiam ejusdem rationis, sint ad invicem Iransiiiutabiliu. Et quare? iv, II, a, circa finem, b, ct inde-17, a.
Quomodo intelligitur materiam esse vel non esse ejusdem rationis? iv, H, b.
Distinctio materia? csl per respectum ad diversas formas. Quis sensus? iv, 15, a, in fine, b, rt inde.
Qua· differunt materia, differunt plus quam genere, iv, <5, b.
Non omnis materia est quid simpliciter infimum, iv, 16. b.
Non omni·» materia est in potentia contradictionis, iv, 17. a.
In fundamento materiæ nihil est distinctum. Quis sensu»? iv. 17. b-170, b, in fine.
Omni·· materiæ sunt unius rationis generalis, non autem specialisüifnæ. IV, 18, a.
Materiam primam sine forma Deus facere non potest, tv, 18. b.
Materia generabilium et corruptibilium, sicut a qualibet forma substantiali naturaliter est separabilis, ita et a qualibet accidentali, etiam a quantitate, iv, 19. b.
Nullum accidens absolutum immediate inbærcl materiæ primæ. ıv, 20, b.
Quod immediatius materiæ inest, est forma substantialis, iv. 21, a = vi. 189, a.
Materia csl per se primo disposita ad formam corporeitatis, iv, 21. b.
Materia dicitnc aliquem gradum aclualitalis? tv, 23, a-31,a ct b.
Utrum ad materiam esse sino forma sequatur eam esse actu sine aclu iv, 24,b-29, a, circa finem-32, b. circa tlnem, ct inde.
Utrum materia sit primum ct immediatum subjectum omnium formarum mere corporalium? iv, 28, a. ct inde-38, a, ct inde.
Materia non habet intrinsece enlilalem aliquatn actualem positivam. iv, 31, b.
Forma potest dici aliquo modo intrinseca materiæ. tv, 32, b.
Magis repugnat materiæ esse sine forma quam accidenti esse sine «ubjocto. iv, 32, b.
Hæc propositio, *materia etl,* si proprie loquamur, est falso; el quomodo verillcelur? tv, 31, a
Materia prima, secundum Philosophum, el secundum dicte Commentatoris, est non ens simpliciter. iv, XI, b, el inde.
Materia est subjecto ratio substandi accidentibus, non autem proximum •abjectum, tv, 38, a, in fine, b-39, b.
Materia est in potentia proxima ad formam substantialem, remota vero ad accidentalem; non tamen est in ea duplex potentia, quasi una sit formæ substantialis, alia vero dimensionum, ul Averroës putavit, iv. 39, b. el inde.
Materiam habere diversas partes per se, est impossibile, tv, 39. b-157, a =χ vi, '283. a, in fine.
Ex malcria non generatur forma per te. IV, 39, b.
Materia non potest esse immediatum subjectum motus proprie dicti, iv, 40, a.
Fit resolutio usque ad materiam primam in generatione substantiali, tv, 40, b.
De dispositionibus ad introductionem animæ intellectivo) in materia iv, 71, b-73, a ct b = vn, 47, b-48. a et b.
Corpus et anima non se habent proprie ut materia ct forma, sed solum secundum quamdam similitudinem ; el quomodo corpus possit dici materia animæ, cujus tamen anima secundum aliam rationem est pars? tv, 101, a et b.
Materia cui primo imprimitur forrna, est principium individualioniH formarum, non autem ali» materia superinducta iv, 103. b, in fine.
Materia rei corporalis essentialiter distinguitur a qualibet forma substantiali, iv, 104, b.
Qut sit participatio forma· a materia; et quodnam sil esse materiæ? iv, 109, a.
In materia est potentia passiva, el niillornodo activa, etiam secundum Commentatorem, iv, 113, b, in fine, ct inde.
Potentia materiæ duplex invenitur, iv, 116, a.
Quid sil form.im præccdero in rnaleria? tv, 120, b.
Non educitur do potentia materia anima intellectiva, iv, 122, 0.
Cur materia non dicatur educi de potentia formæ? tv, 122. a.
Materia dicit el habet propriam rationem, iv, 122, b.
Non materiam sensibilem, sed solum intelligibilem, claudit in sua ratione quantitas. IV, 124, a.
Prima dispo-itio materia· csl quantitas, iv, 126, b =vi, 250, a.
Eue actual materiam, non virtute prioris actus, sed per seipsum. iv, 151, a.
Non csl ponenda in materia potentia, nisi ad formam substantialem. iv, 157, b.
Licet forma particularis sit tota in qualibet parle materiæ, ct materia particularis similiter sub qualibet parte forma·, non tamen proporlionaliler forma et materia communi·», tv, 158, a. circa finem, b-159, a.
Unde habet materia quod sil simul capax plurium formarum substantialium? iv, 159. a.
Λ materia et a forma causatur omne accidens naturale, iv, 160, a.
Utrum absque additione materia possit agens naturale facere de parvo magnum? iv, 164, b, el inde-168, a, ct inde.
Materia non est in potentia aut indifferens ad omnem quantitatem, sed solum secundum exigentiam forma naturalis, n . 109, i>, et inde.
Nec nd lot, ncc ad tanta, esi in potentia materia modica, el materia mulla, iv, 170, b.
Majus est facere de modica materia illud quod requirit magnam, quam tale quid facere dc nihilo, iv, 171, a.
Materia *in qua* coincidit cum efficiente, non autem *ex qua* iv, 221, a, circa finem.
Ex necessitate materiæ consequitur mors in homine, iv, 328, 9 ct b.
Defectus materiæ quomodo possit in defectum ănima rationalis? iv, 349, b, el inde-335, b.
Ex materia el forma fit per se unum; ct istud csl aliud a materia et forma, v, 25, a et b.
Ex unione materiæ el forma semper resultat compositum. v, 71. b.
Unio, vel unitas, -eu communicatio materiæ ad formam est prior secundum alhjuarn causalitatem ipso composito; non tamen eue polest, non exsistente composito, v, 82, b-83, b, in lin· . ‹l inde.
Materia prima, denudata a quacumque forma, non est jssuinplibilis a Verbo, v, 109, b.
Materia, sicut et forma, et *eue,* pertinet reductive ad genus Mibstanlitt. v, 110, b, circa finem.
Quæ cl qualis sit materia matrimonii? vi, 18, a el b-497, a, ct inde.
Qualis contactus materiæ requiritur in usu sacramentorum? vi, 20, b, el indo.
Dupliciter virtus creata supponit materiam in qua operatur, vi, 30, a-98, b, circa finem.
In materia non sanclificnta non remanet virtus sacramentaln» post usum sacramenti, vi, a.
Materia corporalis est instrumentum gratiæ. vi,139, a, circa finem.
De materia Eucharistia vi, 153, b-154, a ct b.

Pranjacons materia, in qua mixta resolvuntur,qua·?vi,221, b.
Usque ad variationem materia» non potest pertingere naturalis mutatio, bene vero divine operatio. VI, 223, a.
In quonam «ensu potest dici in Eucharistia materiam ‹l formam panis converti m materiam el fonnarn corporis Christi › vi, 242. a. in fine, b.
Ulrum, corruptis tpeciebua in Eucharistia, adveniat nova materia, quæ sit subjectum formai subsLinlialis geniti ‹ x illis ? vt, 259, a, in fine-274, a. in fine, el inde.
Materia geniti ex speciebus s icrarnenUlibus erat in potentia obedicntisli in eis. vf, 275, a.
Partes materiæ non ponuntur in diffinitione totius, sed magis e converso, vi, 284. a.
Propria materia sacramenti pœnitentiæ sunt peccata; proxima vero ejus materia sunt actus poenitentia, vi. 295.a el b.
Quænam est matena extremi»; unctionis? vi, 453, b.
Materia quorumdam sacramentorum duplici sanctificatione sanctificatur, vt, 462, b.
Non reinanet amplius in potentia naturali matena·, sed in oliedientiali tantum, forma destructa vel annihilate, vit, II, a-16, b.
Habere eamdem materiam quam prius, esi requisitum ad identitatem resurgentis ; et si anima Petri informaret materiam corporis Pauli, non esset idem Petrus qui prius, vn, 52, a, in fine, b.
Qualiter materia sit una vel plures, et a quibus, ct quot modis? vu, 56, b, el inde-59, a.
Matena carnis, quæ fuit de veritate hurnanæ naturæ in diversis, ad quem pertinebit tempore resurrectionis ? vn, 60, a, et inde.
In materia tria causantur a forma, vn, 83, b.
Impossibile est quod corporum corruptibilium el incorruptibilium per naturam sit una materia, vn, 133, a.
Ad inductionem forma in materia diversimode concurrunt diversa agentia et diversa patientia, vn, 273, b.

MATERIALE

Materiale objectum potentiæ cognosciliva», seu habitus, quid? i. 47 , a.
Materiale in electione pertinet ad voluntatem. Quis sensus? 1. 93, b.
Materialis substantia convenit cum immateriali in genere logico, non lamen in genere physico. 1, 136, b. in fine.
Quidditas rei materialis, quid? i, 137, a-229, b.
Differentia inter materiale *esse* ct immateriale in viventibus inferioribus, i, 195, a.
Materiale significatum nominis, quid? i, 222, ».
In materialibus substantiis differt *quod quid csl* ct *illud cujus csl.* t, 230, a.
Materiale in tempore, quid? ii,4,b-H.a, in finc = iii, 197, a.
Solummodo in rebus materialibus inveniuntur nurnerus qui est species quantitatis, et unitas quæ est principium ejus, n, 187, a, in fine.
Ulrum materialis substantia sit singularis formaliter per quantitatem? ut, 210, b, et indi -229, b, el Inde.
Inter *esse* materiale, et eue immateriale, medium per se, cl non per comparationem ad hoc vel illud subjectum, csl *esse* sensatum, ct *esse* imaginabile, m , 291, a-297, a.
Quid est materiale in virginitate? iv, 177, a ct h.
Materialis causa et efficiens non coincidunt in unum numero. Qui» sensus? iv. 221, a-228, b.
Solummodo tn genere materialis causa? potest creatura esse causa totalis. IV, 251. b.
Non secundum id quod est materiale in virtutibus accipitur earum connexio, iv, 269, b, circa finem.
Quid est materiale in peccato originali, et in peccato actuali? iv, 331, n-343, a ct b-344, a vi, 314, a.
In rebus materialibus, communissimus modus unitatis est unitas continuitatis, v, 23, b.
Subjectum in propositione Unari materialiter, quid? v, 158, a.
Aliquid materiale, et aliquid formale t est tn virtulinus cardinalibus, v, 392, a.
Ad materialem causam qua nam dispositio redadlur? n, Ut, a.
Estne materialia ignis inferni; el quid de hoc opinantur sancti? vn, 111, a-114, a.

MATRIMONIUM

Utrum cum actu matrimonii potouset stare integritas mentis, in statu innocentia?? tv, 174, b-176, a, ct inde.
In sacramento matrimonii est materiale elementum, vi, 15 b, in fine.
In sacramento matrimonii est significatio cx divina institutione; ct sunt etiam illa tria qua sunt in aliis sacramentis, scilicet sacramentum tantum, res ct sacramentum, res, et quid sint haec in eo? vi, 16, a-496. b.
Ad formam sacramenti matrimonii requiruntur verba, vel qualiscumque consensus expressio; et benedictio sacerdotalis non est do essentia rjn«i. vi, 17, b-18. a.
Quæ et qualis sit materia sacramenti matrimonii? vi, 18, a et b-497, a, et inde-501. b.
In sacramento matrimonii non nnivoce dicitur res sacramenti cum rebus aliorum sacramentorum, vi, 18, b.
Virtus sacramentalU, in sacramento matrimonii, m quo sil subjective, ct quid operetur? vi, 53, a.
In sacramento matrimonii, virtus sacramcnlalis cadit sub dispositione pnrlatorurn vi, 105, b, arca finem.
Quare ordinatio humani statuti est dc necessitate sacramenti matrimonii potius quam aliorum sacramentorum ? M. 140, 1M99. I», ct inde.
Matrimonium, ratione diversorum, fuit diversis temporibus ct diversimode institutum, vi, 355, a.
Potest Papa dispensare clericum in sacris, ut possit contrahere matrimonium, vi, 429, b.
Matnmonium est vere ct realiter sacramentum, vt, 487, b.
Sacramentum matrimonii confert gratiam, m, 487, b.
Matrimonium, quantum ad illud quod est reset sacram» nlum, essentialiter est quædam relatio de genere conjunctioni»». vi, 488, a-503, b, in fine.
Utrum matrimonium dicatur univoce cum aliis sacramentis mna· legis? vi, 189, a, et Înde-494, a, et inde.
Ulrum matrimonium conferat gratiam non habenti, et augeat habenti? Vl, 490, a-498, a. ct inde.
Utrum matrimonium infidelium, ct postea conversorum ad fidem, fuerit sacramentum in stelu infidelitatis eorum? vi, 490, a-500, b.
Ulrum matrimonium sil relatio rcalis? vi, 492, a. circa finem-5O3, b.
Ulrum vinculum matrimonii sil quædam absoluta dispositio, in corpore subjective? Vi, 492, b-5O4, a.
Utrum vinculum matrimonii sit subjective In ănima l vi, 192, b, in fine, el inde-50t, a, in fine.
Utrum vinculum matrimonii solvatur per mortem alterius conjugum ' M, 493, a-504, b.
Matrimonium non Csl ita perfectum ^aeramentum sicut alia, licet sil proprie et univoce sacramentum cum aliis sacramentis novæ legis. M, 194, b.
Sacramentum matrimonii csl signum sacra? rei contenta? cl non contenta?; ct quid utraque? vi, 196. b.
Afritus *csl nubere quam un (I Corinth,,* 7). Quis sensui? M, 498, b 511, b
Matrimonium confert aliquam gratiam cx ŏpen operato, quam non confert continentia. Vl, 498, b.
Matrimonio junctus potest esse melior quam virgo duplici ratione; ct virginitas Joliannis non pnvfertur matrimonio Abrahæ, propter duo. vi. 499, a-539, a. in fine, b.
Actus matrimonii, pro lemporr isto, repugnat statui perfectionis, non autem perfectioni. VI, 199, a, in fine, b.

Ornatus, qui imprimitur in anima per sacramentum matrimonii, quid, icctindurn Petrum de Palude? VI, 500, a.
Matrimonium infidelium est verum matrimonium, sed non «st rerum sacramentum ; sed ratum habentibus m conversione stia sUtim imprimitur ornatus, vi, 500. b.
Matrimonium non est præcise dc dictamine ratiouh naturali· vi, 501, a.
Quare matrimonium possit celebrari sine ministro Eccle-M·? vi, 301, a.
In sacramento matrimonii, actus contrahentium sunt loco ℵmateria et formæ. Quis sensus? VI, 501, b.
Licet matrimonium sit sacramentum, tamen pro eo pretium accipere, inquantum est m officium natum·, non est illicitum, vi, 502, b. circa Unem.
Matrimonium debet habere aliqua bona excusantia illud; ct hæc bona sunt proles, Udes et sacramentum, vi, 505, a.
Per pradicla bona actus matrimonii excusatur a peccato, et non sine illis, vi, 505, a.
Solum duobus modis aclus matrimonii excusatur a peccato, vi, 505, b.
Verum matrimonium contraxit Beata Virgo, vt. 306, a.
Quæ sil prima ct secunda perfectio matrimonii? vi, 506, a, in fine, b.
Matrimonium Beata Mariae Virginis fait licitum, nec indiguit aliqua excusatione sicut alia, vi, 506, b.
Utrum matrimonium debeat habere aliqua bona excusantia actum, propter damnum rationis quod homo in illo actu incurrit ' i 3o7 b-509, b.
Aclus matrimonii, materialiter sumptus, indiget excusatione extrinseca; formaliter 'ero, intrinseca, VI, 510, b, in Une.
Matrimonium per se ordinatur ad satisfaciendum alicnæ petitioni, ct non propria? necessitati, vt, 511, b.
Tenetume matrimonium contrahere, ille qui, post sponsalia juramento firmate, vovit absolute servare virginitatem? vi, 514, a ct b.
Bona excusantia matrimonium sunt Ones matrimonii diversimode. vi, 515, b.
Volum «olemno impedit matrimonium contrahendum, el dirimit contractum, vi, 316. b.
Ordo sacer impedit matrimonium contrahendum, el dirimit contractum; apud Grecos tamen et Orientales, non dirimit contractum, vi, 517, n.
Utrum matrimonium impediatur per sacros ordine» ex hoc quod habent annexum votum continentia·? vi. 525, a-10, b.
Vinculum matrimonii aliter obligat ad actum conjugalem quam religio ad continentiam, vt, 537, a.

MEDIUM

Medium quo aliquid est cognoscibile, dicitur ratio cognoscibilis. t, 19, h.
Non oportet omne quod est medium in syllogismo, habere conceptum objectalem unum, plus quam unitate allnbiibonis, t, 113, a.
Dc identitate extremorum in medio, i, 152, a et b.
Media sunt compositi ex contrariis, secundum Commentatorem, et e conversu. n, 119, b, ct inde.
Duplex medium inter scientiam Dei et rem cau^itani ab ℵp n, .597, a.
Utrum e\ ration· medii scientia dicatur ℵiiiivcnali vel particulari» ' ii. <01. b-VH. I·
Quomodo divina essentia sit medium quo Deu» cognoscit creaturas * n, 404, b.
Cor. nisi prius agat in medium, non polc«l agens agere in dlsUns? n, 430, a.
Quomodo accipitur medium injustitia coinrnutativa, ct in dblnbutiva? n, 572, α ct b.
Do extremo ad extremum non venitur nisi per medium. Quis sensus? m, 296, b.
Oro cM medium in sensu tactus, m, 297, a.
Medium, tum in visione corporali qnarn Intellectuali, est triplex, m. 300, b-310, b= iv, 189, b, in fine = v, 263, a, in fine.
Inter duo instantia temporis discreti non necessario medium cadit, sui vel alterius generis, in, 360, a, circa finem, b.
Est dare medium Inter facere aliquid sapienter et facere stulte, in, 372, n.
Medium, quid? m, 381. b.
Esse medium inter substantiam et accidens, implicat contradictionem ; cl modium non est nisi interea quæ sunl ejusdem generis, iv, 52, a.
Duplex est medium, tv, (99, a. circa finem = vn. 141, a.
Nullum accidens disponens potentiam, seu cum ea concurrens ad actum producendum, est medium recipiendi eumdem actum in potentia, iv, 226, n.
Ex qualitatibus contrariis in mixto tit una qualitas media, tv, 338, b.
Quornodo inveniatur medium in privativo oppositis? iv, 461, a.
Triplici medio indiget homo, post peccatum, ad videndum Deum, v, 203, b.
Duplex est medium in delectatione et fruitione. v,347,a.
Medium inter unita triplex esse contingit, vi, 171, b, circa finem.
Medium non eodem modo accipitur in justitia el in aliis virtutibus. VI, 306. b.
Implicat contradictionem quod corpus transferatur de loco ad locum, non transeundo per medium, vn, 279, a.

MELIUS

Non omne illud est melius, cujus oppositum est pejus, i, 86, b.
Contingit voluntatem secundum se fieri meliorem in l>onis tripliciter. iv , 476, b.

MEMBRUM

Hominem absque membris organicis Deus non jiotesl facere, n, 515, a-519, a.
Utrum corporalis membri integritas sil materiale in virginitate? iv, 173, a-177, a.
Motus membrorum est ab anima, mediante corde ct ejus motu, vn, 284, b.

MEMORIA

Memoria, in parte intellectiva, non est potentia distincta realiter ab Intellectu, sed solum secundum habitudines diversas. I, 196, a.
Utnim memoria dicat Intellectum habitualiler relinentem notitiam objecti? t, 203, a-219, b.
Memoria, intclligrntia et voluntas sunl una vita, una mens, una essentia. Quis sensus? i, 216, a.
De ratione memori.i· non est activitas, i, 219, b.
Non univoce dicilur memoria in nobis el in Deo. i, 219, b.
Memoria est pan pruedentiæ. v, 137, b.

MENDACIUM

Falsum est quod omne mendacium facti sil levin· quolibet mendacio verbi, vi, 3X1, b.
Mendacium non ext semper peccatum mortale, vi, 383, b.
Non ofliciosurn. sed pcmicioMim, debet dici mendacium illius qui ficte conlitclur. vi, 384. a.

MENS

Mens, prout est mea imago Tnnitatis, non est idem quod anima, aut quod memoria, aut quod inlelligcnlia. i, 197, .i.

Nomino ☨menti , prout in en est Imago Trinitatis, quid? et quomodo comparetur mens ad potentias anima· intellectiv.r7 J. 197, a.
Mens multipliciter i, 197, a, in line, b.
Dupliciter est in mente nostra imago Trinitatis. I. 49R, a.
Mens nostra singulare directe cognosce!·· non potest, il, 380, b. circa finem.
Mens nostra singularibus mc immiscet, inquantum continuatur viribus sensitivis, qua» circa singularia versantur; quæ quidem continuatio contingit dupliciter. II, 390, a
Non in mente distinguuntur videre el audire. Iit, <9$. a
Dc mentis integritate, quam importat virginitas. iv, 173, a-176, a.
Mentis circitas oritur ex luxuria, v, 432, b, circa finem.
Abm, </um *te rogitat, ponit* <c *ante* w, *et geminat te* (August., 1$, *de Trinitate).* Quis sensus? Mi, 232, a.

MENSURA

Mensura omnium coloruin est albedo. Quomodo? i. 166, b.
Ætcrnitas est mensura. Quis sensus? 11, 4, b.
/Etcrnitas est mensura omnis durationis, excedens el inadæquata. n, 9, b.
Per quid principalius unum habeat rationem prima· mcnmiræ? n, 206, a.
Non eadem mensura ducationis est propria Deo. angelo, et corruptibilibus, n, $29, a.
infinitum non est mensura suarum partium n, 539, u,
Loaus eat mensura. Quis sensus? m, i$2. u.
Duobus modis potest aliquid esse mensura alicujus; et quomodo moliil·· est mensura motus? m. 148, b.
Nullum corpus rsl mensura, nisi per motum; nec motus, nisi per tempus; ct mensuram sufficit esse notiorem mensuratu quantum ad *quia est.* m, 178, a.
Non datur unum primum el principale tempus discretum, quod sil mensura omnium cogitationum aut alTectionum angelorum. Ill, 182, a.
Ad rationem ☨mensura sufficit habere rationem causalitatis formalis respectu mensuratorum, scilicet quo·! sil quid simplicius illis; ratio autem cau<c efiicientis accidit mensuhl' Ut sic. Ill, 193, b.
Falsum est nullum infinitum habere mensuram, el omnem mensuram durations esse imaginandam ad modum quanti parlibdi·». in, 197, a, in fine, b
Quomodo ratio recta ct lex divina sint mcnsui æ dantes actui rectitudinem? iv, $11, a-415, b, ct inde.
Ad rationem mensure non requiritur efficere, sed sufficit ostendere rectitudinem; ct quomodo objectum, vel circumstantia, sit mensura actus hum ini ? IV, $16, a.
Duplex est mensura actuum humanorum, v, 338, a.

MERCENARIUM, MERCES

Mercenarium, quid? v, 270, b.
Merces, quid, el quorum? Et quomodo habens charitatem possit vel non possit habere oculum ad mcrcedcin v, 3ô7, a·

MERERI, MERITUM

Qualiter pos-il es.se meritum in appetitu bcalitudinis? i, III, b=ni. 3$9, I», et iiufc—vn, 185, a.
Meritorius actus necessario requirit gratiam creatam in anima illum eliciente, n, 71. a.
Opus nostrum habet i\iti<»nom monti o\ duobus. II, 83, a iv, 270, b-281, b=v. 264, b. circa llncm
Quiil cs| opu> aliquod esso de condigno meritorium vita» mternn? II, 86, b, circa finem-88, b, circa finem, ct indo
.Meritum, quid? II, 91, b=vi, 326, b, in fine.
Ad meritum tria, n, 91, b iv, 282, a.
Dc meritis relate ad prædcstmationcm, 11, $.»8, b, cl inde. |
Utrum angelus potuerit mereri in primo instanti suæ creation . ' m. 3$$. b-330. b.
An diabolus ahqu indo meruerit? III, 357, b, el inde.
Omnes angel), in primo infanti, meruerunt, diligendo Deum super omnia; -rd prrdictum meritum fuit improprie mentum, in, 33K, a, et mde-457, a.
Angeli proprie meruerunt suain beilitudinem supernaluralem. ili, 361, b.
Idem ☨ctu libcn arbitrii ☨olc e<se pm·paralio ad gratiam, meritum gloriæ. et actus fruitionis, nt, 362, a. in fine.
Possibile fuit angelum mereri «uam beatitudinem in primo instanti ☨oa creationis. (H, 363. a.
Utrum actus rncnlorius possit fieri in instanti ☨ m, 364» le-369, a.
Qua· impotentia tollat vel non tollit meritum? Ill, '169, b.
Aliquis pro aliqua mensura temporia potest mrreri, pro qua non potcM jostitiam amittere, m, 370, a.
Quomodo meritum stat cum dilectione qua diligimus Deum cl ☨o naturaliter? m. $43, a el b=vji, 185, a.
Dialiolus non polest habere actum meritorium, nt, 4$5, b.
Post diem judicii non ent meritum, neque demenlum. m, 4$8, b.
Non cadil sub præccpto semper mereri, m, $32, j.
Ad meritum actus exterioris suffiat vidualis continuatio attentionis, iv, 244, b.
Meritum ct derncriloui ☨nt in voluntate. Quis ☨ensu ? iv, 270, b.
Meritum principaliter attribuitor charitati, ita quod nullos actos aliarum virtutum est mentonus, ☨i imperetur a chantatr. IV, 271, a=v, 271, b. ct inde.
Exsistens in gralu, potest per illam mereri glonam dc condigno. iv, 273, a.
Meritum duplex : congrui \idclicct, et condigni, iv, 273, b=vi, 327. a.
I Inim redditio pra mn pro merito pertineat ad justitiam distributivam ? iv, 274, a-276, a.
In pnrmiationc aclus meritorii, proul procedit ex gntia el instinctu Spiritus Sancti, servator justitia commutative, non solum secundum quid, ted simpliciter, iv. 278, a.
Si Deus non redderet promissam glorum pro mvntis, ei>ct injustus, tv. 279, a ct b-280, a.
Mentum interpretatum, quid ' iv, 282, a.
Est ne indiflerens ad meritorium ct demrritorium, actus hunianus, secundum individuum consideratus, in habente graliam? iv, 5. b. in fine, cl inde.
Ad Irnc quod sit mcnlorius aclus halantis charitatem, non requiritur quod actu referatur ad Deum, n, $55. a.
Non sufficit ad meritum habitualis ordinatio actus in Deam, iv, tbO. a, in line.
Mentum Christi eodem modo est sufilciens pro infinitis hominibus ideal ejus ☨idtio, ac eamdem infinitatem habet quam cl ejus satisfactio; et, quantum ad duo, istud meritum excedit noslnitn meritum, v, 260, b.
Meritum Chrisli. quantum ad sufficientiam, æqualîtcr se h.d>et ad omnes ; non autem quantum ad ultimam efficaciam. v, 261, a. el inde.
Utrum meritum Chrinti fuerit aliquo modo infinitum? v, 262, a, ct ☨2d4, b. ‹t inde.
Merito condigni nullus potest alicui mereri primam graliam. Yt 265, a.
Idem actus in Christo fuit meritum et premium, sed suium dum esset viator; el in angelis meritum non pnrccssil pncmluin tempore. %ed natuni. v, 270, a.
Non omnis netus mentonus ordinatura·! pnemium respectu cujus ☨ meritorius, sicut ad finem v, 270, b-271, a.
Quid sibi Christus tncrucrit, el quid nobis? v, 271, a.
Non est dignius mento omne premium, v, 271, a, in fine.
Non semper, nec omnia ili i per qu.v quis meretur, pertinent ad statum viatons; sed quædam ad statum etiam cumprvhensons. v, 271, b.

Qordam üalitas actus auget meritum, quædam vero diminuit v, 08, t et b.
Quantitas rr.rili ex duobus : scilicet ex gratia, et ex quantitate operis, v, 374, b»
Non potest esse meritorius actus virtutis acquisita?, nisi mediante virtute infusa, v, 409, b.
Non obstante quod meritum congrui, vel condigni, sit respectas rationis, taliter tamen merens dicitur realiter mereri; ct praedicti respectus non solum dependent ab intellectu, sed etiam a re. vi, 312, a ct b.
De reviviscentia meritorum, et de merito por opera remissa. vt, 317, b-318, b-319, b, ct inde.
Quolibet actu mentorio meretur homo augmentum gratta, vi, 318, a.
Mereri est facere aliquid sibi debitum; quod contingit Iriphcikr. vi. 31'J, t».
Contingit aliquem habentem pauca menta, esso Deo magis accrpturn ct gratum quam sit alius habens plura menta, vi, 320, a, in fine, b.
Nulla dispositio praecedens habitum gratta potest dici meritum graliæ. VI, 322. b.
Utrum homo possit mereri aliquid de condigno? vi, 329, b, circa finem-336, b, el inde.
Si aversio a Deo est infinitum demeritum, non sequitur quod convenio ad Deum «it infinitum meritum, vi, 3λI, b.
Non simpliciter fieret injustitia creatura? quantumcumquo merenti de condigno, si non redderetur ei premium a Deo. vi, 339, a.
Dona opera in peccato mortali facta, sunt de cungnio meritoria quintuplicis praemii, sed non remtarioni· peccati venialis, aut pœna· pro eo debita, vi, 345, a et b.
Licet merita Christi et Sanctorum sint in cis ad plenum ct ex superabundant! praemiato, nihilominus possunt etiam cedere in satisfactionem nostrae pœn.» debita pro peccatis. VI, 406, b, et inde.
Meritum dupliciter; et quomodo invenitur in purgatorio? τι, 414, b, in fine-115, a ct l>, 424, a et b.
Voluntas respicit meritum, intellectus vero premium. vu, 156, a-158, b.
Quomodo in amore naturali sui, vel in quocumque alio amore naturali, possit inveniri meritum, vel demeritum? vn, 185, a.

METAPHYS1CA

Metaphysics est verissime scientia, et proprie dicta, i, 2, b, m finc-3, a.
Dc quibus est metaphysics? I, 36, b.
De ratione subjecti metophysica·. i, 58, a.

MINIMUM

bine dare minimum, vel maximum, in corpore naturali? iv, 161. b-1G2. a.
Utrum sit dare minimum in forma naturali? iv, 163, a, el iode-166, a. ct inde.
Non est dare minimum in motu locali; secus in motu idbratioms el augmenti, iv, 167, b.

MINISTER

Potestas ministrorum sacramentorum Ecclesia? non est pura relatio, vt, 95, b.
Fitoum rtl ministrum sacramentorum nihil agere in animam recipienti! Kdcrauientum. VI, 96, a.
Minister baptismi non est causa ullirni effectus baptismi, vi, 98. b.
Quare in ministra est permanens virtus sacramentoUs? vt, » ◆»-
Malui minister, baptiuns cum solvmnilate, quasi minister Ecclesta, prccal mortaliter, vi, 115, b.
Qualiter aut quando minister Ecclcsiæ, exsistens in peccato mortali, peccet vel non peccet ministrando? vt, 127, b.
Quis cl quotuplex est actus ministri in variis sacramentis? vi, 351, a, in fine, b.
Proprius minister omnium sacramentorum qua? sunt Instituta principaliter ad purgationem peccatorum, est sacerdos. VI, 477, b, circa finem.

MIRACULUM

Duplex miraculum fuit in conceptione Christi, v, 17, b.
Quomodo ad miracula operantur Deus, Christus, Angeli el Sancti? v, 236, b-237, a et b.
Miracula Christus fecit propter duo. v, 238, a.
Miracula Christi erant sufficientia ad manifestandam ejus divinitatem, v, 238, b.
Quomodo in motione corporis Christi ad motum hosti» sit participatio miraculi? vi, 202, a.

MISERIA

Miseria potest appeti per accidens, i, 115, a, in fine.
In quo consistit maxima miseria damnatorum? vn, 118, a.

MISERICORDIA

Ratio generalis quare Deus praedestinat aliquos, estne ut in electis appareat misericordia? n, 501, a el b-502. b, in line, et inde.
De misericordia non potest sperare diabolus. Quare? Hi, 156, a.
Misericordia est <pecialis habitus, distinctus a charitate. v, 352, b.
Per indulgentias non fit nimis magnum forum de misericordia. vi, 408, a, circa finem.

MISSIO

Ratio missionis consistit in duplici habitudine, n, 63, b.
Missio convenit personis divini. II, 64, a.
Missio de sui ratione differt a processione ct datione. II, 64, a.
Utrum missio importet processionem secundum originem, eo modo quo llos emittitur ab arbore? n, 64, b-65, ■·
Utrum dc ratione missionis sil quod inissus novo modo esse incipiat in termino ad quem mittitur, n, 65, a ct b.
Soli Patri in divinis repugnat missio. 11.65, b, in fine.
Mittere personam divinam proprie convenit Patri el 1 ilio, sed minus proprie Spiritui Sancio 11, 66, a.
MiUi semper importatoriginari a mittente, vel ab alio; mittere autem non dicit semper originarc personam misMun, vel aliam, n. 67, a rl b.
Non omne mittens dal authentice rem missam, in divinis. H, 68, a, circa finem.
Missio Filii distinguitur a missione Spiritus Sancti. II, 68, b.
lata· dus missiones conveniunt quantum ad clîectum, ct differunt. n, 68. b.
Nunquam Spiratu Sanctus mittitur, quin mittatur filius, loquendo de missione invisibili; nec econtra. II, 69, a.
Utrum per ornnem perceptionem veritatis mittatur Verbum? n, 69, a, in fine. b.

MIXTIO

Quomodo intclligctur unam formam misceri sua' contrariae? 11, 120, b-121, a et b.
In mixtione est una qualitas inedia, continens, non actu, sed virtute, formas elementorum, iv, 51. b-52, b-83, a.
Quomodo fiat mixtio, sccundurn Uervamm? iv, 78, a.
Mixtio potest sumi tripliciter, el similiter mixtum. IV,

Cur gutta vini mille amphoris nquæ non miscetur'l iv, 80, b.
Mixtio est miscibilium alleratorum unio. Quis sensus9 iv, 81, a.
Cur Philosophus distinguat generationem et corruptionem a mixtione? iv, 81, n.

MIXTUM

Utrum formæ substantiales elementorum actu maneant in mixto? iv, 51, a cl b-51, b, et inde-78, a, ct indc-115, b, el inde.
Utrum resolutio mixti In quatuor elementa liat ratione agentis, vel materiæ, vel qualitatis symbolica·, vel ordinis inter formas? iv, 55, a-78, n, el inde.
Resolutio mixti in elementa nihil est nisi generatio proprie dicta elementorum ex tali mixto, iv, 78, a. el inde.
Quomodo forma elementi sit in mixto, ct quomodo mixtum sil in potentia ad elementum? iv, 78, b-79, a.
Intermixtum et elementum est plus quam symbolum· iv,

Quomodo differt resolutio mixti a corruptione, ct quare corruptio mixti in elementa dicitur potius resolutio quam corruptio? iv, 79, b.
Nullum mixtum est in alio mixto, aut elementum in elemento, in potentia ita proxima, sicut elementum in mixto. Quis sensus? iv, 79, b, in fine.
Quomodo intelligatur mixta nutriri ex elementis? iv, 80, a.
formæ elementorum non sunt in eo quod est vere mixtum; et quomodo inteliigilur verbum Philosophi, quod rniscibilia manent in mixto? iv, 81, a et b.
Opinio Aureoli, quod elementa maneant in mixto secundum aliquam sui pariem, reprobatur per Gregorium. iv. 81, b, ct inde.
Quomodo intelligitur aliquid esse mixtum ex clementis? iv, 82, a.
Unde habeat compositum quod voro dicatur mixtum? iv, 83. a.
Quomodo intelligatur elementa manere in virtute in mixto? iv, 83, a.
Quomodo mixtum dicatur magis compositum quam elementum, cum iitrohique non ﬕt nisi una forma substantialis? iv, 83, a.
Mixtum fit ex elementis tanquam ex materia transeunte. iv, 83t b.
Utrum mixtum ex contrariis ex hoc sit naturaliter corruptibile, quod contraria in eo agant ad invicem; ct utrum calidum el frigidum, humidum et siccum. in rnixto, sint duæ qualitates? iv, 332, b. ct inde-338, a. et inde.
Ex qualitatibus contrariis in mixto fit qualitas media; ct un.a qualitas mixti potest agere in aliam, iv, 338, b.
Præjaccns materia, in quam mixta resolvuntur, quæ? vt, 221. b.

MOBILE

Mobile potest per motum suum successive infinitas partes proportionales spatii pertransire, sed non signat illas nisi in potentia, n, 556, b, circa finem.
Mobile non per sc acquirit suo motu punctum, lineam, aut superficiem. Ili, 138, a.
Mobile est mensura motus. Quis sensus? m , 118, b.
Mobile motu locali habet duplex *ubi* in tempore mensurante motum ejus. Ill, 407, b.
Mobile, in quolibet instanti, mutatur el mutatum est ad aliquod *ubi* indivisibile. ill, 409, a, in fine, h.
De resistentia mobilis moventi, ex scipso, cl ex alio, Ill, 419. a.
Non est universaliter dc ratione motivi quod in mobili aliquid imprimat, iv, 216, a, in fine.
facile vel difficile mobile non sunt de essentia dispositionis vel habitus; ct dupliciter contingit quod aliquis habitus fiat de facili mobilis, vi, 347, b.

MODUS

Multiplex modus essendi rerum t, 118, b.
Quid importet modus? !, 178, b-182, a el b.
Modus, species, et ordo, non sunt idem inter se. nec cum illo cujus sunt, i, 181, b.
Duo tantum sunt modi pradicandi in divinis, i, 360, b.
Duplex est modus prædicandi. 1, 409, a.
Habitus respicit modum actu», n, 85, a.
Sunt quatuor modi Mgnificandi in divinis, n, 184, h.
Plus distinguuntur ea qux distinguuntur secundum suas rationes formales, quam ea quæ distinguuntur tantum secundum modum significandi, n, 345, a, m fine, b.
Modus cognitionis est varius. 11, 349, a ct b.
Modus actionis principaliter consurgit ex parte materiæ in quam agens agit, m, 107, a.
Quomodo modus repræsentandi sequitur modum mendi? m, 317, b.
Quomodo modus operandi sequitur modum essendi ? IU. 318, a.
Non est modus aliquis adhibendus in dilectione Dei. v, 357, b.
Diversns modus syllogixsndi practice, v, 433, a et b.
Modus cognitionis est secundum modum cognoscibilis, vn, 201, b.

MONACHUS

Utrum Papa possit sic dispensare, quod monachus, manens monachus, uxoretiir ° vi, 522, a-537, a.
Utrum Papa possit facere simpliciter de monacho non monachum ' vi, 622, b, circa finem-538, a.
Unde nomen monachi? vt, 533, a, in fine.

MONSTRUM

In quibus monstris sint duæ animæ; et quomodo, vel a qua illarum animarum, informetur pars non monstruosa ? iv,

MORALE. MORALITER

Moralis scientia est speculativa quoad modum, practica quoad finem, n , 402, b, in fine, et inde.
Quomodo excedit facultatem voluntatis bene velle moraliter" m. 416, b.
Ad recte vivendum moraliter, homo, in gratia exsistens, indiget speciali auxilio, iv, 297, b.
Opera peccatoris possuntne esse moraliter bona? iv, 302. b, et indo.
Moralis el naturalis est. sed diversimode, corruptio camu ex protoparenle proveniens, iv, 319, b-XM), a.
Dc morali bonitate vel malitia actuum humanorum. IV, 435, a, ct inde-453, b, el inde.
Ex quo determinatur actus ad speciem in e«e morali ° v, 291. b.
Moralis habitus aliter se habet ad aclum quam intellectuali \, 298, .
Dc moralibus virtutibus v, 388, b, ct inde-423, a, ct inde.
Moralibus actibus el habilibus sunt simpliciter nobiliores intellectuales, vn, 161, b, rl inde.

MORS

In morte violenta semper est alteratio prævia, et naturale corrumpens intrinsecum. iv,86, a, in fine.
Mora ct alii defectus uno modo ﬕnt pœnæ cl effectus peccati, ct alio modo sunt naturales homini, iv, 327, b.

Mor in homine consequitor ex necessitate materia·, non autem forma, iv, 328, a et b.
Quomodo mon Christi operati est nostram salutem ' iv, 485, S.
Ciris virtuose morti se exponit pro bono reipublici·; rl sic monens, majus bonum vull reipublira· quam sibi, v, 37U,a.
Exponere se morti pro alio, non est signum sufficiens quod exponens diligit .ilium plus quam se simpliciter, sed secundum quid. V. 371, b.
Fortis secundum rectam rationem exponit >o morti, ct eligit mortem propter bonum commune, vi, 357, b.
Fortis bene m Hab t circa omnia pericula mortis, sed præcipuc In bello, vi, 370. a pI b.
Mors unius civis, vel plurium, mullis modis roipublicm prodesse potest, vi, 370, b. in fine, et inde.
Mors virtuosi secundum fortitudinem est meritoria in fieri, non autem in foeto esse, vi, 371, b. circa finem
Verisimilius est quod mors Milvat vinculum matrimonii, vi, b.
Quidam, sine spe vitæ, morti se exposuerunt, dupliciter, vn, 189. b.

MOS

Mos, quid significat? iv, 267, a, circa finem.

MOTOR

Esi necesse devenire ad unum primum motorem, l, 16$. b, circa finem.
Principium 71/0 motus, sive sil forma substantialis, sive accidentalis, non potest dici motor, m, 401, b.
Ex quo consurgit resistentia mobilis ad motorem ' iji, 420, a, circa finem.

MOTUS

Eodem motu fertur intellectus in imaginem, ul imago csl, et in rem imaginatam; non autem si furatur in imaginem, seu speciem, ut res est. i, 55. b-123, a n. 386, b c= v, 187, ·.
Quod est ultimu terminus motus, potest accipi dupliciter. !, 189. a.
Quomodo natura eat principium motus? 1, 212. b.
Sunl duplicis generis ea quorum principium moins m •eipais est. 1,215, b.
Quare motu· naturalia gravis non dicilur ictu vitalis? i, 215, b, circa finem.
Molui est generatio partis post partem perfectionis ad quam vadit mobile. Quia sensus? n 110. b-130, b.
Ad novitatem motus non requiritur novus terminus, sed sufficit antiquus novo modo; es qua novitate potest cliarn dici novus terminus. 11, 122, asvjil, a.
Differentia inter motum ct mutationem. 11, 128. a. in fine, b.
Quomodo motui locali comparetur et non comparetur inionaio ? 11, 128, b.
Motus locatis solui potest ·<· continuus. 11, 134, b-)4!,b.
Utrum intensio formarum, el alleralio, fiat per motum continuum? 11. 138, a , el indc-141, b. ct inde.
Utrum motus bene fortunatorum debc.il reduci ad angelorum custodiam? 11, 48$, b-486. a.
Tempus motus potest dupliciter accipi in molu.cl præcipuc in tnotu locali. 11, 527, b.
In omni motu duplex processu», vel transitus, m, 26, b-150. a.
Utrum motus et terminus motus sint idem reallter? 111. 38, b, circa finem, et inde-61, a, circa finem, el inde= iv, 160. b, in fui··-167. ·II. 2t. b
De diffinitione motu» eslne successio? 111, 40. a-66, b.
Nullus motus potest esse sino actione. 111, 38. a.
De ratione motu» sunt tiia. 111, 61, b, circa finem
Non simpliciter conceditur quod motus sit lerminuv motus, vel forma nd quam est motus. 111, 62, a el b/Λ, a, circa finem.
Motus est in pradicamonto sui termini, et etiam in prrdicamento passionis, sed secundum diversa, m, 62, b. rt inde =s vi, 262, b.
Eadem forma est motus, terminus motus, terminus suiipsilis, mutatum esse, terminus mutati esse. Quis tensus? nt, 63. b, in flne-64, .l et b.
Motus, secundum unam rationem, dicilur dividi,continuari, ct terminari; <·!, secundum aliam, dividere, continuare,el terminare. 111, 6$, a.
Motus est actus exsistentis in potentia. Quis sensus? m 65, b.
Partibus motus repugnat esse simul, fonnaliter, non materialiter accepto motu. 111. 65, b, in line.
Motus est in instanti, quoad suum materiale; in tempore vero, quoad suum formale, Ili, 60, n.
Motus est sensibile commune, quoad suum formale, non autem quoad suum materiale, lif, 66, a.
Motus, quoad suum formale, habet rationem veloci et tardi, non autem quoad suum materiale. 111,66, a.
Motus localis non est proprie locus, vel *ubi,* nisi quantum ad suum materiale; est tainen luctis, ct *ubi*, qui est in fu ri el acquiri m , 66, b.
Motus localis .diter est in suo mobili quam alii motus, nt, 66. b.
Motus localis csl primus et perfectissimus, ct finis omnium motuum; ct inter locales, circularis. 111,66, b = iv, $3. a et h-$7, bssvn. 71, a.
Motus localis dividitur ad divisionem spatii. 111, 67, a, circa finem.
Motus cœli est causa generationis et corruptionis in rebus; quomodo? ct in quo ecnsii salvari potest? iit, 67, b =· mi . 69.
Motus factus in vacuo nullam proportionem habet cum motu facto in pleno, ill, 97, b.
Nonnisi per motum causa secundo offectum producere po·(. It. Ill. IIM). II. in fin· .
Triplex motus angeli traditur a sanctis. 1II, 132, a.
Omnes motus continui corporum inferiorum rnensuranur uno ct eodem tempore, quod est passio motus primi, nt, 1$5, a.
Ad diversos motus diversimode comparatur unicum tempus, ni. I$5, h-156. a.
Mensum motus csl mobile. Quis sensus? ill, 148. b.
Motus angeli, quo mensuratur? m, 150, b-383, a.
Motus angeli, quid? Ill, 15$, a-380, a el b.
Ulrum tempus vit subjective lautum in motu primi mobilis ' m. 157, .l, il inde-173, a, «t inde.
Omnes motus sunl ejusdem rationis cum primo mnlu in ratione motus, non autem in ration»· primi, notissimi, el regularissimi, ct similium ; cx quibus habet primus quod sil 'ubjcctuin temporis, el non alii. Ill, 173, b.
Falsum csl quod tempus non it aliud quam prius ct posterius in motu. 111, 174, a.
In motu csl duplex successio, m, 174. b-176, a, in fine. b.
Motus non est quantitas per se. ni, 174, b, circa finem· 175, b-176, a.
Ihirtcs et successio motus Mint aliæ a partibus et succossiono tempons. 111, 176. b.
Indivisibilia molu« el tempor is, ipsoqiibque motus, nc tornpu quomodo corrumpantur? 111, 181, a.
Alto modo diversitas motus est c.ms.i diversitatis temporis, et alio modo tempus est causa diversitatis motuum, 111, 185, a.
Motus non generatur nec cornirnpitur nisi per accidens, nec simul generatur et corrumpitur tu , 187, n.
Motus cœli, m esset ab ætemo et in œtemum, non mensuraretur tempore secundum se totum. 111, 105, a, in fine, b-197, a.

In motu fundatur id quod est quasi materiate in tempore. III. 197. 4
Dupin motu··: scilicet perfecti, rt Imperfecti; ct hic e»t necessario successivus. ni,<l74, b.
Molui continuât non ℓ nisi per medium, ni, 3RI, i›
Omnia mutatio instantunca nt terminus rnolus continui. ni, 382, b, circa finem.
In motu nt successio propter resistentiam. Quia ȣs? Ili. 388, a-406, a,
Utrurn ratio quare motui est in tempore, ait distinctio mobilis a motore? ill, 393, a, in fine, L-V20, a,<t inde.
Principium *quod* motus necessario eat subsistens, non autem principium *quo*. 111,397, a.
Principium *quo* motus rslne activum, vel pauivurn. 111,397, b-398, a, et indo -400, a.
Motus cœli nt naturalia, ill , 398, b-488, b.
Non eodem modo omnes motus dicuntur ȣaturale m, :<98t b.
Si grave habet in se principium sui motui, cur non dicitur movere seipsum? m, 399, ,i.
Motus attractionis et impulsionis, quid? Ili, 400, b.
Motus specie differentes possunt causari ab eodem motore naturali, sed non ab eodem proximo principio motu- in, 400, b, circa finom.
Quare motus naturalia in fine intenditur ? ill, 405, a.
Motus levis non sic procedit a levi, nec gravis a gravi, ut calefactio ab igne, vel consideratio a sciente, m, 405. i, circa finem.
Quid acquiratur per motum localem ? Possetnc sustineri quod acquiratur tantummodo locus? m, 407, b, et indi 412, b, circa finem ~ iv, 107, b. circa finrrn.
Motus angeli coexsistit motui cœli. Quis ȣensus. m, 415. b.
Non est inconveniens quod, dum motus angeli ȣ tantum in duobus instantibus, motus corporis «t in infinitis m, 416, b.
Cur in motu interveniat ȣnoes successio? m, 417, b.
Motum corporis esse in instanti, vel per vacuum, est impossibile absolute (ct intelligitur de motu inter positivos ct contrarios terminos; secus si alter rorum esset privativus). m, 418, b = vn. 36, a-30, a.
Desistentia motus, quæ et quotuptex ' m, 420, a ct b.
Finis motus co»li, qtlis? Ill, 185, a, in fine, h-486, a.
Motus cœli non est tractus aut puteus, nt, 489, a.
Immediatum subjectum motus propne dicti non potest ·'ȣ materia, iv, 10, a
Motus non per se rl directe suum subjectum perimit. n, 40, b.
Nullum corpus agit nisi per motum, iv, II, b.
Omnes motus naturales corporum inferiorum, convenientе· cis ut corpora sunl, reducuntur, sicut in causam, in motum corporum cœlestium. iv, 42, b = vt, 51, a.
Motus cœli est primus omnium. IV, 43, a.
Motus est aliquo modo ratio agendi suo mobili, iv, 46, a.
Motus localis plus perfectionis aliquo modo ponit in rebus quam quicumqtiv illius motus; rt ex hoc quod motus unius generis plus ȣperfectioni simpliciter f»onil quam rnolus alterius, non sequitur quod sit simpliciter perfectior illo, sed ȣagi oppositum, iv, 47, b
Quomodo intelligent!» mlliiit molui eosli? iv, kS, a
Cessante motu cadi, grave non moveretur, iv, 48, a.
Cessatio motus cœli potest dici aliquo modo impedimentum generationis ct corruptionis, iv, 48, b ce vu, C0. a, rt Inde.
Cernante motu coali, elementa manebunt incorrupta iv, 49, u.
Ad omnem fonnain suscipientem magis el mino·, est motus continuus iv. 52. i
Generatio et corruptio non possunt ease motus continuus, iv, 52, b.
Ad motum unum cl continuum, quid" IV, 87, a = vil, 25, b, et inde.
Est quidem motes in anirnali non per apprehensionem et appetitum. iv, KΛ, a.
Principium intrinsecum moto· gravium et levinm est activum. iv, 114, a = vn, 32. a.
Dr rnoto augmenti, iv, 128. a.
Termini motus sunt incompossibila. Duplex senius. it ‹ 135, b.
Non est dare minimum in motu locali, ȣcue m motu alterations et angmenti. iv, 167. b.
Licet aliqui respectus possint ease termini motus reals, non tamen nisi praacquisito aliquo absoluto, v. 61. b.
Unde veniunt in brutis motus interiores et exteriores similes molibus ȣationis v. 241. b.
Fuilne motus descensus quo anima Christ descendit ad inferos" v. 281. a-283, a.
Ad virtutem non est motus, puta alteratio, nisi ex consequenti et per accidens; et hoc contingit tripliciter, v, m a-466. a.
Corpus Christi non Incipit esse in Eucharistia per motum ; el quid opinatur circa hoc Petrus ȣ Palude' vr, 165, a, arca finem-203 b, circa finem-2û5, b.
Delatio per æ non terminatur ad motum; attamen, ex hoc quod motus per se terminatur ad aliquod ens, de necessitate consequitur relatio. VT, 172, a.
Ad motum Eucharistir potest Christus moveri per accidens localiter, vi, 109, a.
Motus per accidens, quam conjunctionem exipt cum moto? m. 201. b.
Ad motum, vel mutationem proprie dictam. requisita. П, 2lXl. b.
Molus, seu moven. quid? vi, 262, a el b.
Diversi motus possunt terminari ad rumdem terminum extnnsccum. non autem ad intrinsecum, vn, 22. a.
Motus, sive aclio, vel oprralio. tripliciter m· habet ad naturam. ut dicatur vel non dicatur naturalis, vit, 31. b, et inde.
Motas primi mobilis est causa omnium aliorum motuum. VII. 70. b.
Utrum rnoius cœli sit causa alicujus allmlionis in inferioribus? vn. 99, b, el inde-107, b. et inde.
Quid cessatio motus cœli relate ad sensationes et motum cordis humani? vn, 108. a ct b.
Motus est colo ratio agendi, et non solum ut causa une *qua non*. vn. 110, a.
Mediante motu cordis, movet anima alia membra, vn, 2SI, b.
Motus localis habel dapliccm comparationem ad alios motus, vn, 287, b. circa finem.
Corpora moventur a substantiis separatis immediatius motu locali quam alus molibus, mi. 288, a·

MOVENS

Non csl simile da multitudine numerorum, ct multitudine movente mola : prima enim non est excessa; secunda vero babel extra «e motorem. I, 166. a.
Movens rt motum sunt simul. Quis sensus? n. 432. b, in fino-435. b, circa finrm = vi, 131, b.
Instrumentum csl movens motum. Ill, 102, a-
Utrum aliquod ens creatum, sit movens seipsum ‘ ni, 379. b-3S3, a, circi finem, ct inde-396, b, ct inde.
Movens nccrssario divtingiiltur ɑ moto qqoad principium motus, non autem quoad supposita, ni, 397, asiv. ft4v b.
Quatuor ȣgradu moventium scipsa m, 399. a, in fine.
Movens *quod* non csl necessario c o jh iiii motui vel quieti; •ecus dr movente *quo*. ill, 404, b.
Aliqua vis animæ indiget movente quantum ad duo. ill, 449. ...
Intrlligcntin movens cœlum non dicitur forma ejus, nisi rquivoce. in, 4K1. b-485. a.

Anima est pntnum movens corpus conjunctum ct dispositum; potentia autem appetitiva, cl sensitiva, est movens proximum, iv, 101, b=vn, 286, b.
Quomodo anima sil diversimode movens rt motum? tv, »2, a-223. b.
Cauta aliquid rnovens multipliciter dicitur, tv, 231, b.
Non omne movens impnmit aliquid in mobili, iv, 2$<>, a, in fine.
Objectum voluntatis m» habet ad ipsam ut movens, et ut 1er· minam, iv, 253, b.
Omne movens trahit quodam modo ad se patiens, vel repellit, el trahendo tria facit, v, 350, , circa finem = vn, 181. b

MOVERE, MOVERI

Dupliciter voluntas moveri potest : scilicet quantum ad exercitium, ct quantum ad specificationem actus; et a quonam objecto movetur necessario quantum ad specificationem tantum, a quonam quantum ad utrumque? i, 103, a-105, a=iv, 250. a=vn, 168, a-177, b.
Omne quod movetur, ab alio movetur, t, 16$, b = m. 379, a.
Habitus non movet potentiam; sed potentia per habitum se movet, ii, 83, b.
Moveri convenit angelo eodem modo ac esse in loco; el potest dici moveri localiter metaphorice. Deus autem non movetur localiter per accidens, ad motum sui mobilis, ni, Et2. a et b-380, a.
Alio modo movetur per accidens pars in toto quam indivisibile in subjecto, ill, 137, a, b, et inde.
Per accidens aliquid movetur in loco dupliciter, m, 137 b=vi, 199, b.
Angelus, ad rnolum sui mobilis, non potest seipsum movere localiter, ut proprie el per se movens el motum·, potest tarnen a scipso moveri localiter per accidens, m, 379, a el b.
Anima movetur localiter per accidens, m, 380, a.
Angelus, ro modo quo rnovelur localiter, potest moveri de extremo ad extremum per medium, si vult, cl non per medium, ti vult. Hi, 381, b.
Impossibile est angelum moveri localiter in inslanli. m, 382, b-107, a.
Quoad actum primum, voluntas movetur a solo Deo. m, 39». b = iv, 230. b-2$8, b-2$9, b, in flne-252, a ct b.
Intellectus non habet ab eodem quod moveat ct moveatur, in, 396, b, circa finem.
Animatum movet se molu augmenti, sed non per se primo, m. 397, a.
Id quod removet prohibens, movet per accidens, in, 398. a.
Nullum inanimatum movet seipsum proprie, m. 399, b.
Grave movetur seipso, sed non a seipso. m, 40Π, a, circa finem = tv, 221, I>.
Angelus non movetur in termino ad quern, vel a quo. aut in medio, ěd in loto tempore composito cx instantibus, ill, 414, a.
Posset improprie dici angelum moveri in instanti, m, 420. b
Angelus non potest moveri in vacuo, m. $21. a.
QuxbLer objectum moveat potentiam? Ill, 449, a, circa finem.
Voluntas movet immediate intellectum, cl, eo mediante. omnes alias potentias ad suus actus· itf, 401. b = iv, 2W, a
Quoad actum movendi, voluntas angeli requirit approximaUonrm. m, 402. b.
Nihil fit. nisi moveatur. Quis sensus? iv. 48, b.
Volunla» movet seipsarn. tv, 202, a, circa tinem-22!, a-222. b-W. 1-224. a.
Dupliciter moveri potent putentia animæ. IV, 219, a
A quo voluntas moveatur active respectu finis ' tv, 223, a.
Voluntas moveri potest ab intellectu, ct ab aliquo exteriori, et solus Deus potest eam movere ad exercitium sui acies, Unquam principium exterius, iv, 230, a et b-231, b.
Quomodo finis moveat? iv, 240, a et b.
Ex duobus contingere potest quod voluntas moveat intellectum ad assenlicndum. iv, 312, b.
Non potest anima separata movere sua naturali virtute aliquod corpus, bene vero virtute divinitus sibi collala. v, 281, b= vn. 279, b-280, a.
Quandoque aqua naturaliter movetur sursum, v, 368. a
Christus, secundum ew quod habet in sacramento, non rnovelur per se; polest tamen moveri per accidens, vi, 199, a, et inde.
Moveri de loco ad locum, quid? vi, 202, 1>-203, a.
Corpus Christi potest in diversis hostiis moveri cuntranu molibus, vi, 202, b, in fine.
.Aliter sc habere nunc quam prius, est diffinitio ipsius moveri, vel mutari. Quis sensus? VI, 216, a.
Actio ejus quod movetur ab alio, est duplex, vi, 333,1», circa finem.
Voluntas non ea necessitate movet alias potentias qua movetur in suum objectum, vn, 179, b, circa finem, ct inde.
Res extra movet intellectum, non immediate, sed mediante imaginatione, mi, 27$, a.

M ULTITUDO

Non est simile de multitudine numerorum el de multitudine movente mola, I, 166, a.
In ratione multitudinis includitur negatio rei. 11, 187, b.
Multitudo quodammodo est prior unitate, et quodammodo posterior, n, 188, a.
Non omne habens partes est multa, nisi in potentia, Il, 304. bt in fine-
Deus non potest facere multitudinem actu infinitam. II, 537, a, in line, b.
Multitudo est infinita solum in potentia, n, 538, a.
Utrum per aliquam potentiam multitudo infinila possit esse in prospeclu vel in *eue* objective alicujus intellectus? it, 551, b-56l. a.
Non potest dari actu aliqua multitudo potentiarum. quibus multitudo dicatur in infinitum augmentabilis; sed semper ima tantum potentia insurgit post aliam, n, 558, a.
Multitudo qumlibet in substantiis separatis est transcendens. m. 151, b.

MUNDUS

Utrum Deus posset facere infinitos mundos specie distinctos? m, 551, a-5G0, a.
Omnes partes mundi principales nliquomodo innovata» sunt propler incarnationem Christi. II, 660, b.
Mundum incepisse, el non semper fuisse, sola fide tenetur, et demonstrative probari non potest, ut, 3, b.
Utrum ex positione mundi ab .eterno sequatur infinitas animarum ritionaliiim in actu? m, 8, a, in fine, b-2i, a.
Deu» potuit non producere mundum, etiam si non pnrccderet mundum duralione. ill, 13, b.
Si mundi pars fuisset ah æterno, puta eo!, in nullo instanti llucnte, et in nullo determinato situ fuisset primo creatus, m, 21, a.
Casu quo essent plures mundi, essentne in eodem nunc? m, 18$, a, circa finem.
In resurrectione generali convenienter renovabitur mundus, vi. 458, b.

MUTABILE

Omnis creatura est mutabilis per potentiam qua» est in alio ab ea. i, M3, b.
Non omnis creatura est rnulabilis in non *eue* per potentiam quæ sit in ea. i. Mi, a, in fine, b.
Quæ sit causa muUbiliUtis in qualibet creatura? i, 364, b.

Omnis creatura eat mutabilia secundum *cue* accidentale per potentiam ❡ua est in ipsa. i, 307, a.
Utrum contingentia rurum ponat mutabilitatem in «cientia Dei? n, 450, b-469, a.

MUTATIO

Differentia inter mutationem el motum, n, 128, a, in One, b = vi,28, b.
Non est inconveniens eamdem formam osse terminum duarum mutationum, sed sub alio ct alio modo, n, 129, a.
In omni mutatione est duplex processus, ili, 26, b.
Creatio passive sumpta non est proprie loquendo mutatio, licet significetur per modum mutationis, m. 27, a.
De ralione mutationis, quid? m, 27, b, circa finem.
In quonam sensu sil erronea ista propositio : Creatio non est mutatio ad *euef* in, 28, b.
Mutatio instantanés non est aliud, quoad suum materiale, a forma indivisibiliter introducta ; bene vero quoad suum formale, ni. 64. a, circa finem.
Quot modis contingit aliquid esse unum commune utrique termino mutationis? m,70, b.
Omnis mutatio instantanea est terminus motus continui, m. 382, b.
Mutatio liberi arbitrii, in quo consistat? îlî, 430, b.
Descensus Christi ad inferos debet potius dici indivisibilis mutatio quam rnotus. v, 283, a.
Alia est mutatio qua desinit terminus a quo, ct alia qua incipit terminus ad quem. VI, 28, b.
Quid requiritur ad mutationem proprie dictam? vi, 203, b
Omnis mutatio ab agente naturali est ad formam, el nulla ad materiam, vel ad lotam substantiam rei. vi, 222, b-223, a.
Unius mutationis, quomodo est unus per se terminus, ct etiam plures? vi. 238, a.
Terminus unius rationis potest esse per se terminus distinctarum mutationum secundum genus. VI, 239. a.

MUTATUM ESSE

Quare in successivis non detur primum mutatum esse? m, 24. b.
Falsum est quod mutatum esse non sil terminus forma·, m, 64, a.
Mutatum esse, quid, cl in quo, et quomodo generetur vel corrumpatur? in, 181, b.
Includere mutatum esse, contingit dupliciter, m, 181, b, in tine.

NATURA

Cum natura comprehenditur, nccessc est perfecte cognoscere omnem ejus potentiam naturalem, non autem ❡b« dientialem. I. 18. b-19, a.
Nulla natura creata, est universalis extra intellectum. I,54, a, el inde.
Ex hoc quod natura non est principium proximum motus el quietis, non sequitur quod sit principium per accidens, i, 212. b.
An cum negatio alicujus pradicati attribuitur alicui naturae, denotetur repugnantia pradicati ad naturam illam? i, 225, a et b.
In rebus materialibus differt secundum rem natura a supposito; el quornodo etiam in aliis? I, 228, a, circa finem-232, a = v, 106, b, et inde-152, b.
Nomine natura, quid? 1,229» a.
In substantiis ❡mmuterialibu creatis, suppositum non est omnino idem secundum rem quod natur.i. i, 231, o.
In solo Deo natura et suppositum non differunt, i, 231. b.
Utrum suppositum plus includat *cue* quam natura? 1, 231. a -211, a, in line.
Undo dicatur natura constituere suppositum; et quis sen- ❡u, 235, a, in fine, b = v, 108, a.
An natura hurnana m Christo habeat aliud *tue* quam *rue* divinæ essentia· ? I, 238. a cl b-239, a el b = v, 111, a, el indo.
Natura specifica immaterialis non potest plurifican per supposita. i, 295, a et b.
Si natura cujuscumque ❡eneri subsisteret. nullam haberet differentiam. I, 307, b. et inde.
Quomodo genus dicat unam naturam? I, 3UJ. b-349. a.
Speciet non significat unam naturam numero, sed diversam realiter in diversis suppositis, i, 349. a.
Natura, vel essentia. multipliciter considerari potest. i, 3W. b-362, b-398, a cl b = in, 73, b-293, b = v, 85, a -16, h.
Natura una specifica, est nata de se facere plures conceptus. I, 355. a, arca flnern, b.
Dupliciter contingere potest quod in natura alicujus non sil possibilitas ad non ❡e. i. 366, a»vil,43, a.
Natura, licet sit principium utnunque processionis in divinis, non tamen proximum. 11, 15, b.
Quid est cognovi in propria natura? H, 387, b.
Utrum aliqua natura specifica possit subsistere non individual.! ' n , 311 . .i -554, b.
Id quod convenit ❡atura secundum se. non potest naturam destruere Quis sensus? Iit, 12, b, circa flnern-13, a.
Quidquid esi causatum secundum aliquam naturam, non potest rsw? causa illius natura, m, 86. a et b.
Utrum natura specifica sit de se indifferens ad hoc vel illud singulare, ❡c quod indigeat aliquo individuato addito ad talem naturam? Ill, 209, a, ct inde-215, b, in fin»·, et lnde-226, b,el inde-211, b, et inde.
In onini natura eit aliquid quo est omnia fieri, et aliquid quo est omnia facere (3. *de* Xninia, t. c. 17). Quis sensus? m, 222, b, circa finem
Unde est in natura potentia ad plurificationem individuorum? III. 228, a, in Une. b.
Quomodo natura specific.! in individuo habeat communitatem. ct quomodo non ? Ili, 241, b.
Natura universalis rt natura singularis non sunt omnino eaedem realiter. m, 213, a.
Natura, puta lapidis, de se non est hoc aliquid, m. 243, b. circa finem el inde.
Natura creata ex «c sibi determinat certum suppositum. Quis sensus? in. 232, a.
In natura superiori non semper invenitur quod est de perfectione natura inferioris, m. 291, b.
Natura nunquam inclinat ad motum propler ipsum movere, sed propter aliud. Ill, 398, b.
Rcquhita ad hoc quod natura intellectualis tendat in Deum ut in finem ultimum in, 456. b.
Natura ❡nimo ex operatione dignoscitur. Ili, 478, a.
Unio natura human.i' integra cum divino supposito erat una in actu, et dua» in potentia, iv, 95. a.
Utrum forma «lient aliquam naturam determinatam in entibus ? iv, 105, b - I<K>, n, m fine, b.
Dicere quod est in nobis quadam nutura mala, nos impellent ad peccatum, est hærvlicum. iv. 314. b.
Nâturæ l»onum diminuitur per quodlibcl peccatum, iv, 392, b-.W, b.
Natura dicitur multipliciter, iv, 414, b=vn, 179, a.
Natura divina, abstraota personalitate reiatha per intellectum . posset assumere naturam humanam, v, 2, b, et inde.
Natura divina, ❡suppositi personalitatibus quas fides ponit, non primario, sed 'ecundano assumpsit naturam humanam. v, 3. a.
Naturi in supposito proprio non potest assumi ab altero supposito, etiam divino. V, 10, a.
Naturarum unio in Christo, quomodo et quid sit? V, 10, b, et inde-53, a-31, b. et inde-57, b et indo-59, a.

Natura cqjus est substerni intentioni universalitatis, potest tripliciter considerari, v, 95, b.
In naturis pene diversis pole«t fundari una cl communis ihlentio intellectu dupliciter, v, 102, a.
Verbum divinum supposilat humanam naturam. Quis sen· sus? v, HO, a.
In quonam sensu natura humana in Christo dat em· supposito divino? V, 119, a et b.
Natura humana in Christo, quem modum accidenlalllatis habeat? v, 124, a.
Natura humana in Christo habet propriam operationem distinctam a divina, et ccontra. Quis sensus? v, 237, b.
Quaelibet natura non vitiata diligit Deum super omnia; secus de natura vitiata. V, 369, a et b.
Ad naturam specificam pertinent perte partes speciei, vi, 284 » a.
Non ⁂ inconveniens naturam ignobiliorem suum finem facilius attingere quam attineat nobilior natura suum nobiliorem, \n, 206, a et b.

NATURALE

Differentia inter naturalem el obedientialem potentiam, i, I8, b. circa finem, ct indo = n, 508, a-517, b, circa finem, et inde.
Naturale agens duplicem effectum inducil in patiens, i, 62, a.
Voluntas ee habet ut potentia naturalis respectu finis, i, 114 , b ni, 439, a ⁂ b.
Naturale agens, quid? 1, 268, b, in fine, c» indu.
Naturalis est, In divinis, productio Filii, licet non essentialis. I, 270, b.
Res naturales dupliciter ab invicem distinguuntur, n,
In naturali corruptione compositi, forma non annihilatur, ili, 111, a, in fine, b.
De ratione rei naturalis sunt accidentia ct materia sensibilis, m, 231, a, circa finem-232, b'234, b.
Dc naturali cognitione Verbi quam habet angelus, m, 312. b.
Cur factio ejus quod est artificiale, non est naturalis? III. 397. b.
Naturalis est motus cadi, lit, 997, b-438, b.
Actus voluntatis potest dici naturalis dupliciter, m, 445, a, circa finem.
Naturalia minent integra in daemonibus, licet depravata, m, 445, b, el inde.
In quonam tensu peccatum effectum est quasi naturale menti rationali? m. 453, b, circa finem.
Suntne naturalia, vel ad placitum, signa quibus angeli loquendo manifestant suo·» conceptus? nt, 492, a-494, a
Estne generans naturale causa formic ıη qua genitum sibi as>imilatur ? iv, 71, a, in fine, b.
Naturales operationes animæ, quæ? ıv, 102, α, circa finem.
Naturale corpus, quid? iv, 162, a.
Quando aliquod accidens convenit alicui natura» et influentia nuperioris tantum, non potest tale accidens esse connatural till natura», iv, 186, b.
Lumen naturale non potest lequari lumini gloriæ. iv, 187. a.
Quomodo sint naturales mors, corruptiones et alii defectus in homine ? tv, 327 . b.
in protoparenlc peccatum originale fuit actuale et naturale; In posteri·» vero est tantum naturale iv, 347, a, circa finem-358, b.
Naturalis est, et etiam moralis, corruptio carnis proveniens ri protoparente, iv, 319. b-330, a.
Ex naturali immutabilitate substantis non potest concludi naturalis impeccabilius. iv, 506, b.
Res naturales nou assuescunt. Quare? v. 391, a et b.
Potestnu lex naturalis totaliter deleri u cordibus hominum? v, 432, °-
Gratuita prtnsupponunt naturalia, vt, 109, o
Unde dicatur aliquid naturale, vel supernatural ? vi,2!9, a.
Nonnisi ad naturalia so extendit cognitio angeli per species convivatas. *vi*, 2I9, h.
Naturale jus multipliciter accipitur, vt, 527, b.
Quid, ad hoc ut motus dicatur naturalis? vit, 3!, b-32, a.
Quid desiderium naturale in cognoscentibus? vn, 37, b-39,b.
Non omnis actio, vel passio, «-st naturalis, cujus principium est coipus naturale, vn, 109, b.
Naturalis appetitus actus cslne actus elicitus? vu, 169, b, el inde-179, a, ct inde.
Naturale consequens formam iriest semper; secus comequens materiam, vn. 179, b.
Naturalis inclinatio voluntatis in suum objectum non est per habitum acquisitum, vu, 18U. a.
In naturali amor»? polestne, et quomodo, inveniri meritum, vel demeritum? vn, 185, n.
Per sua naturalia non potest aliquis creatus intellectos videre divinam essentiam, vn, 195, b.

NECESSARIUM

Aliqua necessaria habent causam euæ necessitatis; el hoc csl veruin, etiam de mente Aristotelis, Commentaturis, et aliorum philosophorum, i, 168, a–169, a et inde-370, b.
Impossibile est esse duo prima necessaria, i, 172, u et b.
Necesse ease, et possibile non esse, quomodo contradicant? i, 870 b
Necessarium duplex : logicum scilicet, el melaphysicum. i. 37·), b.
Deus nihil vult necessario absolute, nisi bonitatem suam, n, 93, a.
Differentia inter necessarium ct contingens, n, 450, b.
Proponitio de futuro, quod futurum Deus scivit, est uno modo necessaria, el alio modo non. Il, 452, b-459, b-471. b, etinde-495, a.
Utrum sit necessarium futurum contingens consideratum prout est in sua actuali exsistentia? n, 455, a, ct inde-467, b, ct inde.
Scientia Dei est necessaria in se, non autern quantum ad habitudines ad scita extra; et istæ habitudines, licet hindentur super actum divini intellectus, qui actus est necesaariUl, non tamen sunt necessarias, n, 465, b-466, b.
Propositio contingens absolute, potest esse necessaria ex suppositione. It. 471, b.
In quonam sensu res, secundum quod subsunt divins pnrscientiæ, sunt necessaria»? n, 494, a.
Aliquid esse necessarium per respectum ad causam primam, dupliciter, Il, 495, b.
Necessarium dupliciter : absolute, el ex suppositione, n, 576, a.
Utrum auctores dicentes, *Id quod Deua vult, ntceaaario* eveniet, intelligant de n<»cessario absoluto, aut de conditionato ? n, 585, b-591, a, in fine, et inde.
Omnis propositio vera dc pnnlerito, est necessaria. Quis sensus? Ill, 23, b, circa finem.
Necessarium tripliciter, v, 256, b.

NECESSITAS

Tam mtelkctu» quam voluntas ex necessitate tendit in illa nd quæ naturaliter ordinatur. I, 96, a
Necessitas non repugnat libertati, i, 100, a, In flne-118, a, in fine = ni, 445, a-454, b = iv, 240, n.
Necessitas duplex : scilicet coactionis, el naturalis inclinationis. t, 113, a, circa finem-115, b.
Eliam in rebus creatis rvperitur absoluta necessitas (contra Aviccnnam, sed secundum Commentatorem l. i 365 b-366, a-370, b.

Alio tnodo est necessitas simpliciter in complexis, el alio modo in Incomplexis. 1, 867, b, in line, el inde-370, b, in flne-371, a.
Necessitas multipliciter. 1,369, b.
Divina voluntas non imponit necessitatem omnibus volitis. ll, 440. » cl b-377, b.
Licet m Deu sit mera necessitas, actus Limen divina voluntatis contingente» habitudines habet ad objecta secundaria. 11, 444. b.
Ulrum nécessitatem irnponat rebus scitis Immutabilitas divinæ scientia;? 11, 4.»l, a-456, a-168, b.
Necessitas cx suppositione, quid? 11, 471, h, circa finem.
Divina præscientia nullam necessitatem rebus præscitis imponit. n, 486, b.
Divina providentia nullam necessitatem rebus p̌r̆ovisi contingentibus imponit, n, 487, b.
Divina prædestinatio nullam necessitatem absolutam imponit praedestinatis. 11, 488, a.
Quamnam necessitatem fatum imponat rebus · 11, 489, a, circa finem-493. «496, a.
Necessitas duplex : scilicet perse, el per accidens. 11. 522. b.
Omnia quæ vult divina voluntas, necessario vult, vel necessitate absoluta, vel necessitate conditionaLi. n, 574, h, el inde.
Ulrum Deus omnem voluntatem creatam necessity· possit, necessitate naturaliter præcedenle; vel quomodo? 11, 583, b-590, a.
Necessitas immutabilitatis, qualis est? n, 591. b
Necessitas, non naturalis, sed coactionis, repugnat voluntati. iv, 229, b = vn. 180, a–193. b.
Ex necessitate rnateriæ, non autem forma·, morn in homine consequitur, tv, 328, a cl b.
Duplex est dispositio necessitatis, vt. 32, a.
Dispositio necessitatis non stat cum oppusito forma.»· Quomodo intelligitur? vi, 131, b-132. a.
Non sunt de necessitate confessionis ornno circumstantia^ aggravantes, vt, 388, b, et inde.
Venialia non sunt de necessitate confessionis, vt. 419, b.
Si de necessitate natura» ageret Deus, non in tot posset sicut nunc, vn, 19, h-20, a.
Utrum clare videns Deum cx necessitate diligat lllnm? vir, 125, b-130, a.
Voluntas non ea necessitate movet alias potentias, qua movetur in suum objectum, vn, 179. b, in fine, ct inde.
Non tanta necessitate fertur voluntas in volilionem sui per m» objecti, quanta in ipsum, vu, 184, b.
Utrum ex necessitate repræsentet divina t»ssentia omnes creatas ct creabiles, quantum ad id quod sunt? v 11,240, a-25.3, b, cl inde.

NEGATIO

Negationes, in Deo. non sunt certi per aliquam affirmationem. i, HI. .l.
Negatio, in *eue* negationis, actu non convenit aliquibus, nullo intellectu considerante, t. 150, a
Distinctio secundum aflirmationcm et negationem non suflicit ad distinctionem realern. 11. 28, b.
.EqualiLis in divinis non importat negationem majori» cl minoris, sed habitudinem quam talis negatio consequitur. Ift 155, a.
De negatione quam dicit unum. 11. 187. b. rt inde-206. b.
Ulrum negatio importata per innascIbililAtcm fundetur super essentiam ul non ab alio? ll, 264. «-268, a
Omne ens rationis est negatio aut relatio, Jv. 379, b.
Negatio, vel privatio, quomodo possint esse dc ratione entb positivi, v, 387, b.

NIHIL

Quomodo différant esso ex nihilo et non eoe cx aliquo 238, u.
Nihil dupliciter; et per quid aliquid dicatur extra nihil ? I, 327 , b-328, a, b, et indo.
Nulls «t re· qur p̌ö naturaliter el per propriam potentium in nihilum cadere, t, 360, b = vn. 41, a.
Etum sl aliquod ens esset ab xterno, esset 1 Deo ex nihilo. Ili . 12, b.
Preteritum, inquantum hujusmodi, extra ipsum nihil est. In quo sensu ? HI, 18, a.
Quomodo id quod creatur dat rx nihilo : per se, vel per accidens? nt, 69. b, in fine-98, a, in flne, b.
Fieri aliquid ex nihilo multipliciter intelligi potest, ni. 70, a, et inde.
Nihil potest in propositione teneri dupliciter : scilicet categorcmatice, et syncategorematice. in, 7t. a, in fine. b.
Quomodo ista sit concedenda : ΛΙΛıI /it aliquid? II!, 72, a.
De duplici nihilo : exsistenliæ scilicet, et essentia». IU, 72, b, et inde.
Essentia rei nihil ě sine ě> cxinlenli®, nisi forte in intellectu creantis, ni, 74, b.
Quid importet distantia inter aliquod ens et suum nihil? in, 97, a rt b-106, a et b.
Una distantia inter unum ens et suum nihil, potest esae major quam alia distantia inter aliud ens et suum nihil, in, 99, a.
Potentia facientis aliquid ex nihilo nullam habet proportionem cum potentia facientis aliquid tantummodo ex aliquo. m. 100.0-197, a.
Nulla virtus finita potest producere aliquid ex nihilo, ill, 106. b, in fine, et inde.
Peccatum nihil est. Quis sensus? rv , M4. a.
Esse ex nihilo est prima radix omnis defectus iv, 505, a-507, a el b.

NOBILIS. NOBILITAS

Fruitio est nobilissima operatio voluntatis 1, 72. b.
Quid est nobilius simpliciter : intellectus, an voluntas?!, 85, a-83, b. circa finem-86. a-217, b=vi, 103, a = VH, 150, j, et inde-159, a, et inde.
Utrum ad nobilitatem anima» pertineat quod per essentiam operetur? 1. 198, a et b-204, 1, et inde.
Nobilitas duplex : scilicet simpliciter, et secundum quid, it, 93. b.
Non est necetse causam inslrumenlslem esae nobiliorem suo effectu æquivoco. ll. 359. b = vi. 272. ·.
Quæ nobilius et qua» ignobilius in intellectu sint?!!· 365. b.
Agens non est semper nobilius patiente; secus inquantum agens. ll, 434. b=vt, 272, a.
Homo est nobilior cwlo. 111. 486. a.
Simpliciter esset nobilius cœlum anima rationali, si esset penitus sine materia, iv, 13, a
Comparatio animet ad formam cœli m nobilitate, tv, 18, a-76. b.
Non omne agens æquivocum, est nobilius patiente, iv, 221, b, in One, el inde.
Potentia sclira, ut rie, est nobilior passiva; licet quandoque sil econtra simpliciter, vt, 39. a=vtt. 267. a et b.
Actus non eo est nobilior, quo liberior, vu, 159, a.
Virtutes intellectuales, simpliciter loqutndo, sunt nobiliores virtutibus moralibus, vn, 162, a.
Intellectu» agens csl nobilior possibili, vn, 212, ».

NOLITIO

Quomodo aliqua nohtio possit esse directa nolitio sui?i. 82. a.
Nohtio non est remissibilis m infinitum, iv, 420, b.

NOMEN

Nullum nomen u nobis impositum dicitur univoce de Deo

et creatura, r, 125, a-359, a-361, b, in fine-401, a = ll, 172, a.
Aliquod nomen potest importare respectum dupliciter. 1, 188. b-401, b«=tv, 381. b=v, 301, a=vi, 90, b.
Omne nomen, cqjusctimque sit predicament!, significat substantiam cum qualitate. 1, 221, .i = ir, 176. a.
Nullum nomen de prædicamento accidentis significat substantiam, prout eam accipit logicus, vel primus philosophus. nisi forte cx consequenti. t, 221, a, circa finem.
Omne nomen supponit pro substantia, cl significat proprie qualitatem, loquendo ut grammaticus loquitur de substantia et qualitate, i. 221. b.
Significatum nominis est duplex : materiale scilicet, et formale. I, 222, a.
Hoc nomen *Deus,* et quodlibet aliud concretum substantiale, significat distincte quiddilatem vel essentiam, indistincte autem supposita illius naturæ. i, 222, a=n, 171. b.
Nomina adjectiva recipiunt numerum a suppositis; substantiva iero a forma significata, i, 223, a = ll, 38, a, in Iine42, b, in fine, ct inde.
Nominum significantium formas accidentales, qua'dam significant subjectum determinate, quadam vero indeterminato. I, 223, b.
Hoc nomen *Deus* convenit cum terminis communibus, et cum discretis; el in quibus? i. 224, b.
Utrum hoc nomen *Deus* possit quandoque pro essentia et quandoque pro persona supponere ? i. 226, b-227, a.
individuum substantia· habet quatuor nomma, ı, 228, b, circa finetn-237, a, in fine, ct inde.
Differentia inter adjectiva et substantiva nomina, i. 256, a.
Nomen verbale et verbum non omnino idem significant, i, 329, b, circa finem.
Nomina dicta de Deo non sunt synonyma, i, 406. b.
Eorum quæ nominibus significantur, triplex differentia, n, 158, a = i!t, 153, a = v, 92, b, circa finem.
Nullum nomen proprie dicitur de Deo, quantum ad modum significandi, n, 170, a.
Omne nomen, quantum ad modum significandi, cum defectu est n, 170, a.
Aliqua nomina proprie dicuntur do Deo. quantum ad rem significatam; et quodam non, sed solum metaphorice; et nomina quæ significant perfectionem simpliciter, prius dicuntur de Deo quam de creaturis, n, 170, b.
Nullum nomen a nobis impositum significat divinam essentiam ut in se est, sed solum secundum quod repnesentalur in perfectionibus creaturarum, n, 171, a.
Nullum nomen a nobis impositum significat Deum secundum ejus simplicem ct propnum ei soli conceptum, n, 171. b.
Quid est nomen dici de pluribus univoce; et quænam sunt requisita ad hoc? n, 175, b.
Omne nomen significat immediate aliquam conceptionem. II. 177, a.
Nomen *pertona* non est nomen secunda· intentionis, licet sit nomen rei cui convenit secunda intentio, n. 178, b.
Hoc nomen *individuum* significat quamdam intentionem. ‡7 a.
Hoc nomen *persona* non prædicatur in quid de Patre et Filio n. 181. b
Suppositum est nomen secunda· intentionis. Ii, 181, b, in fine.
Particulare in genere substantia· potest nominari nominibus prima? impositionis; habet etiam alia nomina secunda intentionis, n, 185, a.
Non omne nomen commune significat secundam intentio nem, quia nec omne commune cat secunda intentio, n 185. a, in fine, b.
Nomen *pertona* proprie dicitur in divinis. 11, 209, b
Quid nomen *pertona,* in divinis, significat m recto el ii obliquo? il, 210. a-212, a-213, a et t.
Hoc nomen *pertona* est commune divinis personis, non secundum rem. sed secundum rationem, jt, 211, a.
Concretis et abstractis nominibus uti in divinis, ipsis non pnejudicat. n, 271. a-280, a.
Non oportel attendere ad nomen quo significatur formj, ad cognoscendum utrum sit absoluta secundum rem n 30$. a.
Aliquod nomen, in divinis, potest connotare effectum in creatura dupliciter, m. 118, b.
Nomen non semper significat id a quo imponitur, tv, 268, b. in line.
Quotuplicitcr sumitur nomen *ratio?* iv. 388, a.
Quid significant nomina *intellectus, utut* el comcientia? tv, 442, a.
Nomen sumptum cum reduplicationi· magis proprie tenetur pro natura quam pro supposito, v, 115, a-149, a.
Hoc nomen *Christus* non importat ens per accidens, v, 156, a, in fine, b.
In quolibet nomine est duo considerare ; unum signifiât el pro altero supponit, v, 157, a.
Hoc nomen *Chnstus* multipliciter sumitur, v, 284, a.
Hoc nomen *Christus* non supponit pro composito ex natura humana el divina, sed pro persona increala. v, 284, b-286, a.
Nomina aliarum passionum non ita convenienter possunt transumi ad virtutem sicut nomen spei. v. 332, a.
Aliquid per nomen significatur dupliciter. Et unde dicatur nomen supponere, el unde copulare? vi, 495, a el b.

NON ENS

Utrum entis ad non ens, el e converso, sit relatio realis° n, 313, b, cl inde-316, n, ct inde.
Halio intellectui divino cognoscendi omnia entia et non entia est divina essentia. 11, 461, a et b.
Utrum propter distantiam entis a non ente requiratur potentia infinita in creante? m, 88, b, el inde-95, a, in fine, b-97, a, cl inde-112, a, circa finem, b.
Id quod implicat contradictionem, nec est ens, nec non ens m, 98, b.
Non ens, tripliciter, secundum Philosophum ct Commentatorem. iv, 33, b.

NON ESSE

Aon *esse* dupliciter considerari potest. 1, 112, a.
Utrum essentia creatura? possit intelligi sub *non este?* l, 309, a et b.
Dupliciter contingere potest quod in natura alicujus non sit possibilitas ad *non esse,* i, 366, a = vn, 43, a.
Multipliciter demonstratur omnes substantias intellectuales non habere de se potentiam ad *non esse,* i, 366, b, circa finem = vn, 38, a, ct inde.
In quonam sensu dicitur quod creature convenit ex se non esse? m, 12, b, in fine-13, a = iv, 504, b, el inde.
Utrum perpetuum possit aliquando non esse? m, 4-4, a et b-76, b.
Suum non *esse* potest creatura appetere de per accidens, non autem per se. v, 367, b.
Non est possibile idem produci duplici productione creata de *non este* simpliciter ad *esse.* vn, 22, a,

NOTIO

Notionum varietas; et quomodo od essentiam comparantur? i, 258, b, circa finem, et inde.
Distinctio notionis, relationis, et proprietatis, in divinis tripliciter assignari potest; et quoluplex sit notio? n, 262, b, et inde.
Innascibilius est notio Patris, non vero inspirabilitas. n I 263, a, çirca finem-270, b.

Utrum »it (laro sextam notionem0 π, 267, a-270, b.
Notiones dignitatem important, ll, 270, a.
Notione sunt ponendae in divinis, sivit proprietates in abstracto notifirantrs personas, il, 271, a.
Principium in divinis, prout una persona dicitur principium ulterius, dicit notionem, qu» est origo, non autem pnorilatrm. II. 272, b.
Notio quid; ct quis primus hujus nominis auctor? n, 280, a.

NOTIONALE

De amore notionnli in divinis. II, 1441, b, circa finem, et indc-327. b.
Quomodo inlrlligen· et velle sint actus essentiales In divinis, vel notionales? II, 250. b.
Ingenito, ut est quid notionale, non accidit esse genitorem, n, 268, a, in One. b.
Super actus notionales realiter distinctos fundantur relationes opposita» in divinis. II, 325, b.
In actu notional!, qui est diligere, duo intclHguntur. ll, 328, a.

NOTITIA

Respectu quorum, et quomodo sit in beatis notitia intuitiva? i, 82. a.
Amor est notitia. Quis sensus? i, 216. a.
Verbum est notitia genita. Quis sensus? ll, 16, b-258, b, circa finem-260, b. circa finem.
In divinis prius est generatio Verbi quam notitia creaturarum. ii. 4ir2, b.
Notitia intuitiva, quid, quotquo modis? Ill, 293, b, el inde.
Distincta notitia alicujus objecti, dupliciter. Ill, 310. a.
Non omnem notitiam, etiam libere elicitum, necessario procedit volilio elicita, 11!, 330, a.
Omnis notitia est per speciem, nisi objectum ſt forma intellectus· m, 496. b.
Vera notitia tollit obligationem conscience errone e, n. 431. b.
Utrum divina essentia possit esse creatura· formalis notitia immutative, licet non informative? v, 176, a, el inde· 181, a, el inde.
Notitia visionis, el simplicis inlelligentiæ, quid? vi, 217, a.

NOTUM

Utrum distinctio qua dicitur quod quaxhm sunt magi·» nota nobis el qtuedam simpliciter, sit bona?v, 327. a, m fine, cl inde-336, b.
Distinctio inter magis nota nobis et magis nota «impliciter, sumitur etiam cx parte objecti plus vel minus noscibilis, v. 3W, b.

NUMERARE, NUMERUS

Non est simile de multitudine nuineromm ct multitudine movente mola, i, 166. a.
Tam numerus quam unitas qu;»· est principium numeri, addit aliquid supra rem qua» dicitur una. Et quid est illud? n, 183, b, circa finem.
Numerus qui est species quantitatis, et unita», quæ est principium ejus, solum reperiuntur in rebus materialibus ll, 187, a, in lino.
Numerus qui est de genere quantitatis, est unum quid simpliciter, seu est simplex, cl non solum sicut acervus, ll, 189, a.
Ultima unitas esi forma numen, dans ei speciem, n, 189, a et b-204, a.
Duplex est forma numeri : partis scilicet, ct totius; et utraque distinguitur ab eo cujus est forma realiter. Il, 189, b.
Utrum forma numeri sit extra animam, rl constituatur cx unitatibus? n, 191, b, cl indo-202 b, cl inde.
Utrum generetur alius numerus m reflexione numeri super numerum? n, 195, a, in line, b-2æ, a, circa finem
Cum invenitur dictum quod numeros sit unitates, est prédiralio per rausam, ll. 201, b.
Numéros est forma simplex ; nec est secundum «e totum in subjecto, sed pars in parte, ll. 201, b. circa finem.
Numeros differt realiter a qualibet unitate seorsum accepta, el ab ŏmnibu simul sumptis, n, 203, a. circa finem.
Numerus duplex ! scilicet abstractus, et numeratus, seu in rebus, n, 204, a.
Ad numerare requiruntur tria II, 201, a, circa finem.
Numeros non componitur ex uni», sed ex unitatibus, n, 204, b, circa finem.
Quadam sunt passiones propria» numero; quædam vero communes etiam multitudini ll. 205, b.
Ultima unitas est forma numeri exlrinseca, non intrinseca, n, 206, b, circa finem.
Numeros proprie dictus, qui est de genere quantitatis, non habet locum in divinis, n. 207. a.
Termini numerales (scilicet unum, duo et tria), cum dicuntur in divinis, non dicunt numerum qui est de genere quantitatis, sed unitatem vel multitudinem qu» consequuntur ens. n. 207, a, circa finem.
Tales termini numerales, in divinis, dicuntur positive et remotire. n, 207, b.
In divinis, licet non sit numera» simpliciter, est tamen ibi numerus quidam, tl, 2Ô8, a.
Numera» absolutus, qui ponitur in divinis, est ens fabricatum ab anima, n, 208, b.
Relationes fundata in nutnens. ut dupli et dimidii, sunt-ne distincta» a suis fundamentis ? n. 295, a, m fine-307, b.
Speciet quantitatum sumuntur penes numerum, et proportionalitcr ad species numerorum, n, 324 . b.
Utrum in divino prospectu sint evacuata» species numerorum. seu infinitum numero? n, 376, b, et inde-SIS, b, et inde.
Numeras prædeslinalorum aliter est certus quam numeras reprobatorum, n, 491, a, et iode.
Numero differant quæcumque differant genere. Quis sensus? El quomodo contingit aliqua differre numero ° in, 61, a.
Quomodo intclligitur quod dicit Augustinus, numerum senarium esse perfectum? m, 74. a, circa finem.
Tempus non est simpliciter el absolute numeras, sed continuum ; est tamen formaliler numerus, m, 151. a ct b-476, a.
Ea sunt numero unum, quorum materia est una. Quis sensus? ni. 230, a, circa finem.
Non ad certum numerum individuorum determinatur species in intellectu angelico, m, 317. a.
Utrum numeras sit alia res a rebus numeratis? iv, 134, a, circa finem-116 , b.

NUNC

Aliter se habet nunc æternitalis ad alernitatcm, quam nunc temporis ad tempus, el quam nuru aevi ad ævum. ll, 5, a.
Utrum nunc possit aliquo modo Deo attribui? ll, 6, b-9, a.
Utrum nunc possit concipi per modum stantis? n, 7, a-9, b
iVunc el tunc non sunt differenti v ducationis, nisi fluentis atque composita»; et non omnino similiter se habent nunc ct tunc, et *hic* el ibi. u. 9, a. in fine.
Aunr ævi est accidens primi «viterni. Ili, 147, b.
Nunc quod est idem in toto tempore, est secundum se notius, licet quandoque non nobis, ill, 148. b.
Aliud est nunc, quod mensurat mobile, secundum Id quod eat, secundum quod *este* est invariable; et tale nunc est nunc ævi. Aliud est nunc, quod est mensura mobilis,

secundum quod est idem in toto motu. El aliud est, quod Ml contlnuativum tempons, in, 149, a, in line, b.
Utrum instans, seu nunc,secundum substantiam, et f'cundumexie, sit aliquid indivisibile, non durans? Hl, 160, b, et inde-180, a, et inde.
Secundum Aristotelem. el Commentatorem , est aliquod nunc, quod manet idem secundum substantiam in loto tempore, m, 178, a, circa (Inert), b.
AW quod manet idem in toto tempore, ct cat mensura mobilis, ot subjective in co, ct non substantia ejus (ul tenent Gregorius et Ægidius), ncc csl tempus, ncc pars aut terminus temporis, sed omnino extrinsecurn tempori, in, 178, b. in fine-179, a el b.
Nunc Burns causalue tempus? tn, 179, b.
Nunc stans variatur secundum *esse.* Quis sensus? in, 180, a.
Aliquid simul est in triplici *nunc;* non autem in quolibet, sicut in propria mensura, ni, 181, a.
Nunc triplex, scilicet temporis, ævi, cl ælernitalis, diversa diversimode denominat, ill, 181, a-415, b.
Plures mundi, si essent, quomodo essent vel non essent in eodem *nunc?* m, 184, a, circa finem.
In *nunc* am possunt duo contradictoria esse simul vera, secus in *nunc* temporis, 111, 193, a.

NUTRITIO

Quomodo intelligatur mixta nutriri ex elementis? iv, 80, a.
Non omne quod plue habet de materia, plus nutrit, aut melius, iv, 98, b.
Non valet : Totum nutritur, ergo quællbet ejus pars nutritur, aut deperdi potest, vel acquiri, iv, 103, a.
Nutritio, in brutis, in quibus non est similis nutrition! in homine ? iv, 1(J3, b.

OBEDIENTIA, OBEDIENTIALE

Omnem potentiam obedientialern alicujus naturae non esi necesse cognoscere perfecte, ad hanc naturam comprehendendam. i, 18, b-19, a.
De potentia obedlentia?, 11, 508, a.
Quid est obedientialis potentia materiæad formam? ll, 517, b. circa finem , et inde.
Similitudo posita per Apostolum (/Ionian. 5, v. 19), *sicut per unius inubedirntiam peccatores constituti sunt multi, ita per unius obedientiam justi constituuntur multi,* in quibus attendatur? IV, 337, .i, circa finem-347, b.
Votum obedientiæ, cum voto paupertatis el continentia?, congrue religioni aptatur, vi, 535, a, circa finem.

OBJECTIVÜM

De distinctione inter objectivam et subjectivam potentiam, iv, 32, a.
Non oportet quod visio objecti, vel species, precise et adequate sil tanta realiter quanta est objectiva apparentia. v, 189, a, circa finem.
Duplex est objectiva apparentia, v, 189, b, circa tlncrn.

OBJECTUM

De objecto theologia?. I, 14, a-18, b-49, a.
In quo genere causa? objectum distinguat potentias, actus rt habitu^ ' I. 19. b . m fine
Penee formales differentias objectorum distinguuntur actus, t, 35, a , b, ct inde.
Penes unitatem formalis rationis objecti, quam primo et per se re«plcil, unitas specifica habitus aclcntificl attenditur. t, Λ. b, In fine.
Idem, secundum diversas rationes objecti, ct ul objectum est, et ut res est, refertur ad diversas potentias. 44, b.
Objectum scientlæ nostræ est quid incornplexuni ex parte rei, licet ex parte nostri sit quid complexum per modtim enuntiabitis. I, 46, a.
Objectum fidci duplex : complexum, el incomplcxum. i, 46, a= v, 321. a.
Differentia inter objecturn et subjectum scientia?. 1, 46, b.
In objecto alicujus potentia? est tria considerare : formale, materiale, el accidentale, t, 47, a.
Formalis ratio objecti potesl sumi tripliciter. i, 47, b
Aliqua diversitas objectorum sufllcit ad diversillcandum habitus, quæ tamen non sufficit ad diversillcandum potentia». i, 48, a.
Unde aliquid dicatur objectum? i, 48, b.
Res non est proximum objectum assensus, ut assensus cat. 1, 53, a ct l>.
De objecto Physica?, Mathematica? el Metaphyslcae. 1, 58, a.
Ratio objecti, ul res est, principaliter consideratur in scientia; non autein ratio objecti, ut objectum est. 1, 59, a.
Aliud objectum habet amor concupiscentia?, et aliud concupiscentia. i. 75, a.
Qua? formalis distinctio objectorum diversified passionest potentias, et habitus? i, 76, b = 11, 82, a.
Quandonam objecta operationum sint delectabilia ? 1, 80, b =v, 341.
In objecto primario fruitionis, non nutem in secundario, ponitur finis lætîtiæ. i, 81, a, in fine, b.
Objectum rationis est nobilius quam objectum appetitus, i, 85, a el b = vn, 162, a.
Potenliolitas, obscuritas, confusio, et hujusmodi, non conveniunt objecto concepto, sed se tenent ex parte modi concipiendi. 1, 110, a, in fine, b.
Aliquid necessario fertur in objectum, puta appetibile, quod tamen non necessario removet prohibens. 1, 112, a, circa finem.
Objectum visionis mentalis dane est diversum ab objecto visionis confuso:. 1, 116, a.
Objectum pritnurn et per se intellectus nostri est ens. t, 117, n= m, 81, a, in fine, b.
Verum est primum objectum Intellectus nostri, non tamen per se. i, 117, b.
Materiale objectum intellectus, el proportionatum nobis, pro illo statu, est quidditas rei materialis. 1, 118, a.
Licet verum non sit formale el per se objectum *quod* Intellectus nostri, est tamen formale et per se objectum *quo.* 1, 119, b, in flne-120, a.
In objecto cujuslibct potenÜto est tria considerare. 1, 120, a.
Quomodo lux sit formale el per se objectum visus ? i. 120, a.
In oppositum objecti materialis, non autem formalis, potesl ferri potentia, i, 136, a.
Est duplex improportio polentiæ ad objectum, i, 138, b.
Ab objectis sumitur distinctio specifica el generlca potentiarum animæ; et quomodo? 1, 193, a et b-194, a, et inde-196, a el b.
Objectum intellectus, inquantum terminans, nec est universale, nec particulare: sed, inquantum movens, est universale, t, 319, b.
Objectum intellectus, ante actum, est universale in aptitudine. i, 352, a.
Objectum in potentia pnecedil actum polentiæ, non autem objectum in actu, i, 355, b, in line.
Objectum simplicissimum diversimode sibi potesl intellectum assimilaru. t, 413, a.
Objectum trahit potentiam, ct potentia se movet per habitum. it, 83. b.
Duplex objcrlum Intellectus, n, 253, b.
Ad objectum n quo causatur, scientia habet duplicem relationem. n. 301, b.

Prius natura speciei objecti est prtnsenn ipsi potenti», quam objectum sil ei pnetena· n, 362, n.
Primum et principale objectum intellectus divini est ▸oh essentia diviurt. n. 371, a.
Quid requiratur ad hoc quod aliquid sit formato objectum allcujus potentia»? 11, 383, b.
Quid requiratur ad rationem objecti adaequati ' n, 383, b, in fine, et indo.
Utrum ex conditione objecti. an ox ratione medii, dicatur scientia universalis vel particularis? n, 401, b-ioi. b.
Scientia non dependet ab omni suo objecto, n, 405, b.
Objectum innuet in agente, in actione immanente; secus in actione transeunto, m, 255, b.
Moveri ab objecto non est de ratione cognoscentis, inquantum est cognoscens, m, 256, a.
Objectum, etiam presens, non potest intueri potentia sine specie, m, 305, b.
Ab objecto non dependet in esse, sed in fleri tantum, ṗ« - cies inlelligibilis. III, 309, a.
Non est necessarium quod quidquid est ratio distincte cognoscendi plura, habeat unum objectum, in quo perfecte includuntur illa plura, m, 312, b-313, b, in fine.
Non omnis ratio cognoscendi creata mensuratur a suo objecto. in, 313, a, b, in flne, et inde.
Qualiter objectum moveat potentiam, el in quo genere m , 419, a.
Objectum voluntatis est duplex, iv, 231, b.
Sine suo objecto non potest potentia exire in actum suum iv, 215, b, in flne.
Ab objecto speciflcanlur actus. maxime in potentiis passivis, iv, 245, b, in flne.
An ab objecto flat aliqua impressio in voluntatem? iv, 217, a.
De modo quo objectum voluntatis requiritur ad actum ejus, iv, 248, a, el inde-253, a, el inde.
Objectum voluntatis dupliciter se habet ad ips im : scilicet ul movens, et ut terminans, iv, 253, b.
Quomodo objectum sit mensura actus humani? iv. 416, a.
Objectum voluntatis est terminus ejus. Quis sensus? iv, 440, b.
Objecta distinguunt peccata, iv. 495. b.
Objectum intellectus quandoque est universale in potentia, quandoque m habitu, quandoque in actu, v, 96, b circa flnem.
Utrum formale m objecto fldei sit prima veritas? v, 313. a-321 . a.
In objecto potenti» contingit tria considerari V, 320, a
In objecto fldei tria inveniuntur, v. 320, a.
Formalis ratio objecti alicujus habitus intellectual^ est duplex. v, 328, a-329, a.
Do objecto spei, v, 338, b-339, h. m line, et inde-342, a, in fine, et inde-349, b.
Utrum proprium objectum gaudii sit Deus, vel beatitudo cieata v. 3io, α-343, b.
Deus potest esse objectum immediatum desiderii, licet aliquando non sit totale, v, 345, b,
Quodnarn est objectum charilatis? v, 354, b- 359, b, ct inde-864. i», et inde.
Objectum voluntati·» non est ens, sed bonum. v, 366, b.
De objecto donorum, v, 122, a ct b.
Objectum cogitntivæ, quid ? vi, 212. b.
Dc objecto virtutis pcnnitentia\ VI, 297, b, ct inde-305, a, circa flnem, el inde.
Objectum beatificum principalius, et immediatius, el prius respicit intellectum quam voluntatem, vn, 152, a, ct inde-158 a. et b.
Donum comparatur ad intellectum ut objectum materiale ct IcrminsUviim, sed verum, ut formale et motivurn. Ad voluntatem autem econtra. vn. 153, a.
Itatio summi boni est ratio communis objecti beatifici; ratio vero primi veri, specialis, vn, 153, a.
Deus, sub ratione qua summum bonum, est objectum beatificum, quad in habitu; sed, ultra hoc. ut przsens et habitus, quasi In actu. vn. 156. b.
Dc proportione inter objectum naturaliter cognoscibile et potentiam cognotciiivam. vn, 2û6,a.
Objectum quandoque exprèsius repraesentatur per verbnm quam per speciem intdligibilcm. vn, 232, a.
Aliud objectum habet potentia motiva angeli, et aliud potantia motiva ẗnima vn. 287, b,

OBSTINATIO

Obstinatio diaboli «st ex tribus causis, ad quas omnes alias reducuntur, in, 42fl. a.
Utrum obstinatus necessario velit malum? m, 436, b. ei indc-447, b. et Inde.
Utrum obstinatio diaboli pnneniut ex immobilitate apprehensioni»·. aut ex hoc quod intellectus angeli est sufficiens motor voluntatis? m, 431, a. ct inde419, a, et inde.
Utram hæc diaboli obstinatio proveniat ex immobili adb»-pionc ad finem quem sibi statuit? m, 433, b, el inde-456, a, et inde.
Non omnis, sed aliqua causa, communis est obstinationis hominum et dæmonum. Ul, 452, a.
Unde oriatur obstinatio in anima separata? m, 453. a
Anima conjuncta, est eau^a s̈ua obstinationis in fieri; in instanti vero separationis, m facto esse Ul, 453, b.

ODIUM

Odium ct tristitia distinguuntur realiter. i, 76, b, circa finem.
Deus non potest odio haberi, nisi per acciden> i, 99, b, et inde-102. a-413, a — m, 3)1, b =iv, 405, a.
Non potest odio haberi beatitudo apprehensa sub ratione unhrrsalis boni, i, 100, b.
Odium Dei non causât peccatum quod odit, n, 93, a, in flne.
Quomodo potant dici in Deo esse odium? U, 566, b-567. a-570, a-571. b, m fine.
Damnati Deum odio habent, non tamen in se· sed iu suis effectibus, m. 351, b = v, 436,3 et b.
Stante clara Dei visione, non potest Deus per «e odio haberi. ni, 436, a.
Differentia inter odientem ct iratum, in hoc quod est appetere malum, tv. 405, a.
Odium ponit in Deo aliquem actum voluntatis, vi, 367, b.
Voluntas potesl odire aliquid tn universali, vit, 181, a.
Dupliciter potest aliquis se odio habere per accidens, nullo autem modo per se. vn. 185, b.
Odium causatur radicaliter ex amore, vn. 189. u.

OFFENSA

Offensa differt a icatu et macula, vt, 312, b, in flne-313, a ct b.
Aliqua offensa Dei est in peccato veniali, vi. 343, a.
Ulrum offensa quu offensus offenditur, cl pœna qua offendens punitur, sint idem? vi, 360, b, circa flnem, el inde-367, a, in fine, et inde.
Ad recompensationem oflens.i· Del, qua· exiguuntur? vt, 3891 a.
Offensa et privatio grati» non sunt omnino idem. VI, 418, u.
Offensa Dei, quid? vi, 418, b.

OMISSIO

De peccato omissionis vario· opiniones, iv, 408. b.
Ulrum ad peccatum omissionis requiraturquicumqua actus? iv, 111, b, el indc-417, .i, el inde.

Utram pura omissio poesil ahquo molo esse peccatum mortale' iv. 112. b, circa Unem, et inde-42i), a. ct inde.
Ad peccatum omissionis necessario nquisiLi. iv, 417, a et b
Voluntatis actus potest esse cjiim peccati omissionis dupliciter. tv, i17, b.
Propter omissionem modi charitatis, ad quem tenetur, |m>-tat aliquis, ŏbservati aliquod praceptum, peccare mortaliter. iv, 463, a, circa finem.

OMNIPOTENTIA

Potentia generandi non continetur sub omnipotentia, sicut potentia creandi. 1. 271, a.
Ad omnipotentiam Patris, non autern ad omnipotentiam simpliciter, pertinet potentia generandi, n, 165. a.
Divina potentia est omnipotentia ; quæ ad aliquid quidem comparatur ut ad operatum, ad aliquid vero ul ad operationem. n. 166. a-508, b.
Deu» dicitur omnipotens, quia potent omne possibile; rt huc possibile non distinguitur contra necessarium, sed est possibile logicum, n, lf»9. l>-509. a, in fine.
Anima Christi non habuit omnipotentiam simpliciter, nec respectu creaturarum, nec respectu proprii corporis, v, 233, b.

OPERATIO

Duplex est operatio intellectus, rt duplici rei respondet. i. -h . 213. b.
Principalissima operatio voluntatis est amor, i, 72. b.
In operationem reducitur delectatio sicut in ťau el objectum, ct ad operationem ordinatur sicut in linein. i, 80, b-83, b—v, 311, a, el inde.
Accidens non habet proprie operationem, t, 176, b.
Operatio, et potentia operativa, et substantia operans, distinguuntur realiter, in rebus creatis, i, 182, b, et inde.
Non est necesse principium proximum cujuslibet operationis creatum» esse ejusdem ğeneri vol æque perfectum curn termino producto. 1, 2I2, a, circa finem.
Cur aliqua operatio exigit potentiam activam, rt aliqua non? ». 2I7. a.
Cur hahilualus inclinetur ad operationem habitus? n, 83, b, circa finem.
In aliquam operationem potest agens, in quam prius non potent El unde hoc procedit? n, 130, b.
Qu.r forma sit principium operationis, el quæ non? n, 364, b, in fine.
Nulli creatura potest conferri ut operetur absque operatione divina, tu, 31, a rt b-32, a.
Qualiter operatio qua angelus est in loco, sit in loco? m, 133, a-131, b.
Operationes angelorum, quomodo mensurantur? ni, 150, b-154, a-155, a ct b.
Non omnis forma habet propriam operationem. in, 281, a.
Modus operandi, quomodo sequitur modum essendi? Ill, 318, s.
Non inconvenit dicere, aliquam operationem, quam nunc angelus habet, esse immediatam ŝuu creationi. III. 360. b.
Operationes anima· non sunt in tempore nisi per accidens, m, 374, a.
Operatio non potest cognosci nisi altero sex modorum, ut, 475, b.
Ex operatione dignoscitur natura ol virtus animæ. m. 478. a.
Operationum anima» quædam sunt naturales, quædam animales, tv, 102, a.
Diverse sunt ŏperatione unius suppositi, v, 120, b.
Nihil potest per se operari, nisi sit p<-r se subsistent, v, 162. b.
Aliquas operationes indigent regula eas rrctificanlc, aliqu» vero non. v, 163, a, circa finem, b.
Operatio vitalis, quæ? v, 181, b.
Est duplex operatio in parte sensitiva, v, 192, b.
Propriam operationem, distinctam ab operatione divina? natura, habuit natura humana in Christo, v, 237, b.
Operatio aliqua potest dici operatio hominis, vel humana tripliciter, v, 419, a, et inde.
Operatio perversa damnatorum e^»l eorum maxima miseria, vn, 118, a.
Utrum beatiludo consistat in operatione secundum suam rationem absolutam, seu jiotius prout est ťaM exhibitiv.1 objecti in esse prasentiali? vn, 138, a-1H, a.
Operatio beatifica dicitur immutabilis tripliciter, vn, 115, a.
Non in operatione intellectus praelici, sed in operatione intellectus speculativi, beatitudo consistit vn, 147, b.
1 Irum in unica operatione beatiludo formalilcr et essentialiter consistat? v, 150, b, et lndc-163, a, et inde.
Operatio voluntatis nunquam est propter se finaliter, sed propter operationem intellectus, vn, 154. a.
Aliqua vitalis operatio eat a principio intrinseco, et extrinseco, diversimode, vn , 229. a.

OPINIO

De ratione opinionis quid4 Et quomodo opinio distinguatur a scientia ? t, 13, a et b = v, 332, b-334, a.
Opinio falsa circa naturalia non potest esse in diabolo, ill, 451, a.
Ulrum opinio el scientia, quoad actus, simul esso possint in eodem, respectu ejusdem? v, 325, a, circa finem, et inde-332, b, in fine, el inde.
Ulrum habitus opinionis cl habitus scicntiæ simul esse possint in eodem, el de eadem conclusione? v, 326, a-335, b.
Differentia inter opinantem, inlelligenlcm, scientem, credentem, dubitantem, et nescienlem. v. XJ5, a.
Ulrum habitus opinionis possit stare cum actu scicntiæ de eodem? v, 378. b-385, b.

OPPOSITIO, OPPOSITUM

De oppositione usus fruitioni el electioni. 1, 92, b-93, a.
Despectu quorum et quomodo voluntas se habet ad oppobit · " i. Il I. I· – vn, 182. a. in fine.
Maxima oppositio est contradictio; et omnes alia» oppositiones addunt nd eam. 1, 154, b, in fine.
In quonam sensu contradictio est realis oppositio" 1, 161, b.
In oppositum cujuslibet dictaminls polest voluntas. Quis sensus? l, 215, n , in fine, h.
Sicut oppositum de opposito, ita propositum de proposito. Qufs aenau· ' n 67, b-68, a.
Duo opposita sirnul inesse eidem secundum idem, Deus non poln«t facere, n, 510, h.
In quonam sensu, Intellectu exsistente in apice rationis, voluntas potest in oppositum? ill, 350, b, in fine, ct inde.
Bonus et malus actus ex genere , sunt opposita 'mediata ; bonus vero et malus ex circumstantia, Immediata, iv, 454, b.
Quomodo est oppositio inter bonum et malum4 iv, 160, b, et inde.
In oppositis privative, quomodo inveniatur medium? IV, 461, a.
Oppositio formalis non solum est inter formas ejusdem generis proximi, sed etiam diversorum generum, v, 387, a.
Inter oppositionis genera primum eat contradictionis, v. 388, a.
Falsum est omnem potentiam mere passivam indifferenter esse ad opposita vel contradictoria, vi, 268, b.

OPUS

Duplex eat opus. Et n quonam open·, et a quanam relatione ad opus, dicitur habitua practicu»? l, 22, a, b. ct inde.
Opus perficitur delectatione; et quomodo? t, 76, b, m fine-83, o.
Utrum opera peccatoris possint rase rnoraliter bona? iv, 302, b, ct inde.
Opue dicitur magnum dupliciter, v, 139, b.
Opus aliquod potest esse laboriosum el difficile dupliciter. v, 296, b.
Opera bona pœnalla tantum pro faciente aunt meritoria; sed, dum fiunt pro nlio, tantum pro illo sunt aatlsfactoria. vi, 407. a.
Bonum opus unius potest alteri continuari dupliciter, vi, 408. a.

OPUSCULUM

Opusculum *de Natura materia* falso adseribitur sancto Thomæ. iv» 123, b.
Quædam reprobata ex eodem opusculo, iv, 132, b.

ORATIO

Licet totalis significatio orationis resultet ex significatis partium, non tamen constituitur ex partialibus significationibus partium quasi totum, sed quasi forma simplex ex sua dispositione materiali, vi, 157, a, in fine, et inde.
Oratio deprecative. non vero indicativa, est forma sacramenti extreme unctionis, vi, 451, a.
Beati in Verbo vident orationes vocales cis directas, et orationes mentales eorum qui sibi afficiuntur, vit, 119, a et b.

ORDO

Dc differentia ordinis a modo ct specie; et quid importat? i, 181, b, el inde.
Ordo pnrdicamentalis fundatur super re. nonnisi mediante intellectu, i, 353, a-354, a = iv. 89, a-90, a.
Ordo secundum naturam potest dupliciter considerari. n, 63, a.
Secundum ordinem causarum est ordo effectuum. II, 85, b.
In rebus creatis est duplex ordo, ll, 88, b
Aliqua esse ejusdem ordinis, prout requiritur ad relationem realem, contingit tripliciter, ll, 308, b.
Ordo in cognoscibilibus, n, 349, b.
Ordo divina» providentia· et praedestinationis est certus. Quomodo? n, 490, a ct b.
Ordo tam in activitate quam actualitato corporum inferiorum ad superiora, ct corporum absolute ad spirituales substantias. IV. 42, b, fl inde.
Ordo varius secundum prius ct posterius inter animam per generationem introductam et dispositiones. IV, 75, b.
Ulrum ait determinatus ordo formarum in introductione formæ substantialia post formam " tv, 85, a-87, a.
Ordo duplex : natura·, et temporis, iv, 356, a, in fine.
Unde sumatur ordo prædicabilium ? v, 98, a, circa finem.
Non est ordo in substantia. Quis sensus l v, 103, a.
Diversus est ordo originis rerum prophetatarum ct cognitionis carum, v, 200, n.
Non ordo tempori», sed natune tantum, attenditur in virtutibus, quantum ad habitus. \, 443, I», et inde vi, 301, n, in fine, b.
In sacramento ordinis est sanctificatio, vi, 16, b.
Aliquis non fictus recipit characterem ŏrdini , qui tamen non recipit gratiam gratum facientem, vi, 77, b.
Licet episcopatus sit alius ordo ab ordine sacerdotii, non tamen aliud sacramentum. VI, 95, b.
In omnibus ordinibus, tam sacris quam non sacris, imprimitur character. VI, 100, a-468, b, rt indo.
Quomodo Episcopus habeat aliquem ordinem supra simplicem sacerdotem? vi, |$4, b.
Differentia sacramenti ordinis ab aliis circa sanctificationem materiæ· vi, 154, b.
Privatio ordinis ad finem dupliciter, vr, 366. b.
Comparatio inter potestatem ordinis et potestatem jurisdictioni». vi, 3̆6, b.
Ordo ecclesiasticus, in quo datur spiritualis potestas, est vere sacramentum. vi, 466, a.
Ordo sacer diffinitur, vi, 465. a, circa finem.
Licet sint plures ordines in Ecclesia, omnes tamen sunt unum totale sacramentum, rt non pium totalia perfecta, nec plures ordines totales rt perfecti vi, 465, b.
Multitudo ordinum in Ecclesia inducta «t propter tria vi, 465, b.
Utrum ordo sacerdotalis sit sacramentum, ca-trri vero sint sacramentalia quædam?vi, 466, b, ct inde-468, b-471, a, el inde-475, b, et inde.
Ulrum potestas seu character sex ordinum inferiorum ext< ndat »c ad aliquem effectum interiorem rt spirituallem, in quem non posset carens tali ordine? vi, 470, a.
Distinctio ct sufficientia ordinum ecclesiasticorum, vi, 471, b.
Ordo ostiariorum, lectorum, rt acoluthorum, non sunt tantum cx institutione Ecclcsi». TI, 472. a.
Tota plenitudo sacramenti ŏrdini est in solo sacerdotio. Quis sensus? vi. 472, b-473, a.
Non est dc necessitate superioris ordinis quod aliquis habeat inferiorem, qui tamen posset omnia quæ posset ct inferior, vi, 472, b.
Ordo sacer dupliciter, vi, 473, a.
Sacramentum ordinis non se habet ad singulos ordines sicut totum universale, nec sicut totum intégrale, sed sicut totum potestativum, vi, 473, a et b- 475, b, et inde.
Episcopatus est ordo, accipiendo ordinem large, non vero proprie ct stricte. vi,478, b.
Cur ordines n solo Episcopo ĕonferuntur' vi, 485, b.
Potestas conferendi ordines remanet in Episcopo hæretico. vi, 485. b, el inde.
Ordo sacer impedit matrimonium contrahendum, et dirimit contractum, apud orientales vero non dinrnit contractum. vi, 517, a.
Utrurn ordines sacri impediant matrimonium ex hoc quod habent annexum votum continentia» ? vi, 525. a-540, b.
Ordo inter ponas damnatorum. VII, 98, b-106, b.
Ordo finalis in partibus inter se rt ad totum, vn, 276, b, circa finem, ct inde.

ORGANICUM, ORGANIZATIO. ORGANUM

Utrurn I>cus possit facere hominem, vel animal, .ibsque membris organicis? n, 515, a ct b-519, a.
Angelus potest cognoscere actus omnium virium organicarum in se III, 476, b.
In quonam sensu anima est actus corporis organici? iv, 101. a.
Non potest esse in parte organica character sacramentalis. x i. loi, a.
Utrum corpori orgynteo disposito anima separata possit virtute propria se unire? vn, 31, b, ct inde-46. b, et inde-v', a.
Utrum, quantum ad organiialionrm corporum, resurrectio mortuorum fiet in instanti? vn, 36, a-49, b.
Utrum organuatio et animatio corporum, in resurrectione, flent simul et in eodem instanti? vn, 36, b-50, a.
Ulrum organa tactus, in damnatis, rvalitcr calefiant? vn, 100, b-ttt, a et b.
Non omnis sensatio perficit sensum quoad organum, vn, 104. a.

ORIGO

Non oportet in omnihue originem ah originate distingui. I. SM. b.
Quomodo origine· possunt distingui? i1 20. b,
Ulruin ratione origini· una persona sil in alia? II. 148, b. in fine, rt inde - 150, b. *t inde.
Non per origines, sed potius per relationes originis, divinæ penona» constituuntur ct distinguuntur, n, 215, a, in tine, b.
Origo non dicit solum respectum dc genere relationis, sive active sumatur, sive passive, n, 239, b.
Ad significandum originem, non vero pnoritatem, principii nomen imponitur, n, 273. a.
Ongo active et passive sumpta potest fundarc relationem rcalem. iv, 225. a, circa finem.

ORNATIS

Ornatus corporis per pnesentiam spiritus, quid? m, 133, b.
L'lrurn per sacramenta, rt quidem per omnia, detur ornatos? vi, 5, b, ct inde-19, a, ct indc-436, b, m fine-442, a, circa finem.
Utrum ad ornatum effectivo inducendum pertingant sarrainenta? VI, 0, a, rt mdr-23, b, ct *nd
Utrum in confessione imprimatur aliquis ornatus in anima confitcnth? vi,375. b, el inde-377, b, el inde.
Utrum in sacramento pœiiitcntiæ, prater pccnilrnliam interiorem et remissionem peccati, sit ponendus aliquis ornatus; el quid sit iste ornatus? vi. 4.36, , et inde-437, a, b. ct inde-443, b. et inde
Spiritualis unctio potest vocari ornatus in sacramento extrema unctionis, vi, 160, a.
Ornatu qui imprimitur in anima per sacramentum matrimonii. quid? El quamlonam imprimitur in illis qui matrimonium contraxerunt in infidelitate ? vi. 500, a el b-501. a.

PAPA

Ex solius P.ıp:<· commissione potest simplex sacerdos non episcopus confirmare, vi, 131, b
Utrum Papa ponit aliquid immutare circa sacramenta et sacramentalia per Christum instituta; el simpliciter quid possit circa sacramenta? vt, 135, b, el inde-137, .i, circa finem, ct inde.
Solus Papa habet plenitudinem potestatis, vt, 143, b.
Papa potcftl dispensare cum ordinato in sacris quod possit contrahere matrimonium, vi, 429, b.
Papa non potest dispensare super obligatione ad reddendum debitum, vt, 430, a.
Aliqua quæ non potest Papa, potest inferior, etiam circa sacramenta· vi, 43t, a.
Non omnia perlinentia ad Episcopum potest Papa committere simplici sacerdoti· vi, 486, a, in fine. b.
Utrum Papa posait dispensare aliquem in hoc quod habeat simul duas uxores? VI, 519, b-530, b, in fine, el inde.
Utrurn Papa possit votum solemn© *ontinentia relaxare? vi, 520. a . ‹ l inde-532. n . el Inde.
Utrum Papa possit sic dispensare in \oto solemni religionis, quod monachiis, manens monachus, uxorctur? vi, »22, o. et indc-537. a.
Uirum Papa possit lacer»· simpliciter dc monacho non monachum? vi, 522. b. circa lincin-538, a.

PARADISUS

Aliquem exire de paradiso, potest inteliigi dupliciter, vn, 281, b, in fine.

PARS

Non omne h ibrns parti·· est inulta. *ii in potentia, tl, 201, b, in fine.
Utrum relatione· partium ad totum, et totius ad partes, sint reales? !i, 285, a, b, in fine-299, b-300, a.
Utnirn relatio unioni· partium continui oil invicem sit distincta a fundamento? π, 293, b. et inde-307, a.
Quomodo continuum dicatur héboro partes in potonlia? 11. 555, a.
Dcus non potest continuare divisionem partium proportionalium continui, n, 550, b.
In quonam sensu potest infinitum habore rationem partis? tu, 18, a.
Quomodo partibus motus repugnat esse simul? m, 65, b, in fine.
De motu partium per motum lotius, ill, 137, b, el inde.
Ali.e partes temporis, *lia paries motus, m, 176, |›.
Exsistentia partium non requirilurad exsistentiam totius successivi. m, 187, a.
Dividi in partes unius rationis eit c\ ratione quantitatis, in, 236. a. in fine.
A quibusdam partibus totum non potest abstrahi, iit, 237. a.
Diffcruntne, ct quomodo, forma· partium et fonna lotius? m . 240, u ei I» = v. 24, a.
Impossibile est quod aliquod corpus habeat partes ejusdem rationis, nisi habe.it partes diversarum rationum, iv, 9, b.
Materiam habere diversas partes per se, non eut possibile tv, 39, b –157, as vi, 283, a, in fine.
In quonam sensu dicitur quod partes diffinitionis significant partes rei? iv, 87. b. in line-88, a.
Pars potest habere in loto aliquam operationem quam in se non posset habere, iv, 97. b.
Partes heterogene.O animali· non differunt in forma substantiali. sed in multis aliis, per formam substantialem. IV, 10Sf b.
Differentia inter *este* partium alicujus totius et exse accidentis. tv, 114, b.
Quælilæl pars totius augetur, aucto loto, iv, 128, a.
Substantia quantitati subjecta habet alias partes a partibus sure quantitatis; non tamen habet de se partes actu, nec potest dici quod ejus partes magis ab invicem distent aut minus, remota quantitate, iv, 114, a et b =- VI, 282, b, vt inde.
Deus non potest conservare pariem in *esic* partis, el sub distantia ad partem, sine quantitate. IV, 145, a-IW, a.
Solum compositum habet per se partes, iv, I59, a.
Quomodo quælibet pars qualitatis sensibilia dicitur esse in | · · · iv, 166, a
Divisio rei naturalis in partes quonlitalivas es| dupliciter, tv. 1(36, b.
Non quælibet pars corporis divisa potest per se exsistere, iv , 167, a ct b.
Utrum toluin sit idem quod suæ *ari v, 10, q, ct in<|t-21 , a. et inde.
Si par» reuniretur toti, ut pes *animali suum prius subsistere fieret inexsistere. v. 124, a, urca finem.
Proprietas partis non denominat totum absoluto quando talis proprietas *ol st convenire toti ct padi, imrno si perfectius conveniat loti, v, 119, a-156, a.
Partes speciei perlinent per m» ad naturam specificam, partes vero materi» ad Individuum. VI, 284 , a
Partes intégrales sunt duplices : scilicet quantitati·, et essenthe. vi, 301, a-307, a-350, a.
In partibus successivorum, px qualihcl parte potest concludi totum, vi, 301, b.
Partes intégrales sacramenti, quadruplicih r. VI, >75, h.
Onto finalis in partibus inter se et ad totum, vn, 276, b, drea finem. ct inde.

PARTIDILITAS

I trurn quantitas sit psrtibililu, qua habens partes sit (or-

militer partibile ? Hl, 177. a, circa finem = vı, 255, b-265, b.
Prima radix partibilitatia materi» est quantitas, iv, 115, b-H8.s.
Deus non potest facere quantum sine partibilltate. iv, 116, b-148, a-149, h.
Partibilttas est effectue quantitatis, nt nnn quantitas. Aliqua tamen partibilitas est quantitas, iv,118, a et b-149, b-150, a-153, a, circa finem-154» b.
Psrlibilitus multipliciter· iv, 149, b = vr, 265, b.
De ratione quantitatis dimensiv» est haben partibilitalem in se, non autem m ordino ad aliud, vi, 191, b.

PABTICIPABE, PABTIC1PAT1O

Omnis creatura participat *rue*. Quis sensus ? i, 311, a ct b – v, 109, a.
Magis et minus participari potest forma indivisibilis, non tamen indivisibiliter exsistens, n, 123, a.
In divinis non est aliqua participatio, n, 225. a.
Inter omnes divinas participationes *eue* ěxsistentia est perfectissimus effectus, m, 103, h.
Participatio forma· a materia, qu»? iv. 109, a.
Cur substantia non participat imperfectiones accidentis, sicut accidens participat perfectiones substanti»? iv, 155, a.
Dupliciter aliquid participatur, v, 109, a.

PABTICULABE

Particulare multipliciter potest nominari. 1.228, a, in tino, b
Particulare agens non eodem modo concurrit ad actionem ac agens universale, i, 267, b.
Nec particulare, nec universale, est objectum intellectus inquantum terminans, i, 319. b.
Particulare in genere ŝubstantia habet nomen p̌rima intentionis et secundæ. n , 185, a.
Nec particularis, nec universalis, est divina scientia. II, b.
Utrum particularis vel universalis dicatur scientia ex ratione medii, et non potius ex ratione objecti ° ll, 101, b-101. b.
Differentia inter particularem causam el universalem, tl, 4-11, b.
Particulare el universale, licet inveniantur in omnibus generibus, tamen speciali quodam modo inveniuntur in genere substanti», ill, 2ü2, a. circa finem.
Abstractio universalis a particulari, quid ? HI, 237, b.
Particulare ct universale non possunt esse in divinis, itl, 217, a et l».
Aliquod particulare bonum unius aliquando mujus est quam bonum universale universi, v, 139, b.
Quidditas rei materialis, in ipsi sua particularitate, est objectum rationis particularis, vi, 212, b.

PASSIO

Prima passio appetitus est amor. I, 76, a.
Passionum ǎnima differentia potest dupliciter attendi, i, 76, a et b. = v, 330, a.
Immutatio ĥomini per passionem dupliciter contingit. I, 95, a.
Passionibus entis attributa, t, 142, b.
Licet propria passio primo competat primo el proprio subjecto, non autem rationi ejus, seu ipsi m sua communitate, sed solum in sup|>osilis. 1, 143, a.
Quomodo bonum est passio entis? I, 143, b.
Proximum principium passionis potestnecase idern ac proximum principium actionis? I, 193, a ct b.
Subjectum separari a propnis suis passionibus, implicat contradictionem. 1,211, b.
Quomodo propria passio fiuerr vel produci a subjecto dicatur? I, 212. h.
PosseUia Deus separare proprias passiones a subjecto, et a se invicem; rt poitrine subjectam comers arc sine propria passion· ? I, 218. b = h i, 56, · iv, 23. b. in fine, cl Inde-32. hevi, 182, b.
Qualiter dicatur passio in divinis? ı. 232 a.
Non passionis modum, sed rrfotfonta, habet generari, in divinis, π, 2,a-236. a-237, a-239. a, circa finem, b.
Quædam sunt pasMor.es propria? numero, quædam vero communes etiam multitudini, π, 205. b.
Per modum cujundam pipionis disponitur homo ad electionem ex inclinatione corporum arlcstium. II. 482, a.in fmr.b.
Eslne passio proprie dicta, creatio passive sumpta ? h i, 37. a, et inde.
Utrum passio et actio sint unus motus? m. 36, b. el inde-57, b, et inde.
Quomodo motus ĕm prrdicamcnto pavsionis? m, 62, b, rt mde=Ti. 261. b.
Utrum ex subjecto et passione propria fiat unum p<r se? HL 238, b.
Intelligere nnn est passio, sed actio, ill, 2S7, b.
Passiones animon non sunt in tempore nisi per accidens, m, 374, a.
Quomodo passio Christi operata est nostram s̈alutem iv, 485. a-486, b = v, 139, b. et inde = vi, HI. h vn. 128. b.
Passio Christi habet virtutem infinitam, v, 110, a.
Duplex est passio qua anima in corpore constituta patitur per accidens, stiam ut prrcedit s̈ecundum rationem suas potentias, v, 24b, a et b.
Quomodo passiones corporales rt loirnales in partibus anima colhpntur ? v, 230, a.
Passiones appetitus sensitivi shier fuerunt iu Christo quam in nobi" %, 251. a-255, b.
Tristitia immediati» sequens apprehensionem rationis non dicitur passio aut propassio v, 255. a . circa (inem.
Passiones appetitus sensitivi aider sunt in peccatoribus, aliter in justis, aliter m primo homme, aliter in beatis. v, 235, b. «I inde.
Hujusmodi passiones ct affectiones quatuor differentiis distingui poftsuut; et secundum quam carum magis salvatur ratio passionis? v, 255, b.
Hujusmodi affectus non habent proprie ralionem passionis, si non pervertunt rationem, vel si sunt ptrsscii, aut deliberati, juI a ratione imperati, v. 256, b.
Passio Christi applicatur nobis per fidem, v. 261, b.
Aliæ passiones Christi, absque morte, non suntdrputal» ad redemptionem generis humani ; et quomodo0 v, 263, b.
Cur aliquo? paMiones appetitus sensitivi respiciunt prxscns ct futurum, null» vero pralentum? v. 330. a. el inde = vi, 337, a.
Nomina aliarum passionum non ita convenienter transsumi possunt ad virtutem sicut nomen spei, v, 352, a.
Ad passiones refrenandas non est necessarium ponere habitum iu voluntate. Et quare? v, 397, a, b.et inde-399. b, in fine.
Poteslno scientia a passione superan ǂ v. 427, b, el inde.
Passio impedii considerationem tripliciter, v, 428. b.
Quomodo passio Christi causât virtutem sacramenlalem?vi, 45, b.
Ad passionem Christi diversum ordinem habent sacramenta vetens legis ct saqnimcnta novo» legis, vi. 53, b, et inde.
Quomodo passio Christi sit in diversi· causa æqualia aut in»qualis grati»? vi. 125. b. el inde.
Subjectum est effectivum propriæ passionis. Quis sensus? vi, 267, a.
Qua passione erunt passibilia corpora sanctorum post resurrectionem ? VII» 62. a.
Secundum duplicem modum receptionis, duplex est etiam modus passionis, seu dupliciter passio. MI, 68, b.
Aliqua passio potest dici realis dupliciter, vn , 105, b-IU8, b, in fine, et inde-ill, b.

PASSUM

Patsum disponitur ab agente approximato, antequam recipiat actum. Π, 144. a.
In quo sensu actio est in passo? n, .300, b = in, 58, a.
Quomodo intelligendum sit actionem divinam transire in jussum? lir. 52, a.
Actio transiens est in passo, m, 60, a.
Si in multa pusa jgens agat, estne una vel multiplex actio? m. 6»), b.
Quomodo ad productionem contrariorum in eodem passo possit concurrent aliqua causa naturalis ? iv, 210, a.

PATER

De Patre» et de substantia Patris, est genitus Filius. Quis sensus? i, 242. b-256, b. el inde.
Utrum Pater seipso producat Filium? l, 262, I», et inde-266, b. et mde.
Patrr non est prior Filio, ex natura rei, aliquo modo, extra intellectum, i, 269. a.
Pater non est causa Filii, sed principium, t. 269. b.
Pater potest a nobis in via dupliciter considerari ; et uno modo est prior Filio secundum rationem, alio modo non. i, 270, a.
Eadem potentia qua Pater potest esse Pater, potest generare, et econtra. Quis sensus? t. 277, a, circa finem.
Licet Paler jMissit generare, et hoc non possit Filius, non tarnen est potentior, aut habet aliquam potentiam quarn non habeat Filius; necob hoc Filius dicitur impotens, i, 277, b, et indeOxJ, a et b.
Quidquid potest Pater, potest el Filius. Quis sensus? i, 278, a.
Paler non eodem est generans quo Pater formalitcr. i, 2811. b-281, a.
Principale principium quo Pater generat, est essentia, i, 281,a
Utrum Pater cl Filius sint unum principium Spiritus Sancti '* ii. 31, a, et inde.
Licet Pater ct Filius sint duo spirantes, non tamen duo spiralorcs. n, 31, b, circa finem.
Non obstante quod in Patre sit perfecte spiratio activa, cl quod nihil accipiat Pater a Filio, non potest Pater producere Spiritum Sanctum, nisi ad hanc productionem concurrat et Filius. 11,39. a-Π, a.
Amor mutuus Patris ad Filium terminatur ad essentiam el personam diversimode, ll, 42, a.
In Patre non sunt dure res dislinctæ generare et spirare; differunt autem ratione, 11,54. b.
Pater et Filius ct Spiritus Sanctus dicuntur simililudinarie plura individua, n, 57, b. circa finem.
Soli Patri, in divinis, repugnat inhsio; proprio tamen Patri ct Filio convenit mitten· personam divinam, n, 05. b, in Ilne-60, a.
Filius exequatur Patri, non autem Pater coaequatur Filio, n. 153, a e< b.
Licet Pater habeat paternitatem, quam Filius non habet, non sequitur tamen quod habeat aliquid quod Filius non habeat ll,165,b<
Ulrum repugnet Patri, in divinis, constitui per relationem onginis? ll. 220. b, circa finem, ct mde-230, a. el inde.
Pater, quia generat, est Pater. Quis sensus? ll, 230, b-238, b»2U). b. m line, rt mde.
Hæc tria. Puter, paternitas, generatio, significant eamdem relationem, sed diversimode, n. 231, a, circa finem.
Utrum Paler verius constituatur per generare quam per paternitatem ' n 239, a-241,i.
In divinis, generare ver·· est in Patre, it, 240, b.
Pater intelligitper Filium. Quis sensus? ll, 245, a.
Productio activa qua Pater Filium producit, nominatur dictio ei generatio. 11, 259, a.
Paler dupliciter innotescere potest, 11, 261 , b.
Innnscibililas non est proprietas personalis vel constitutiva Patris; est autem vere ct proprie ejus notio, n, 262, a, circa finem, b.
Inspirabilitas non est notio Pafris. n, 263. a, circa flnem-270, b.
Pater distinguitur ab aliis per non habere essentiam ab alio. In quo sensu? n, 268, a.
Utrum ista sit vera: *Non omnem entitatem* quam *habet Paler, dedit Filial* π, 273, b, rl indc-277, a, el inde.
Quidquid habet Pater, habet Filius. Quis sensus? n, 277, b, et indc-279, b.
Sola essentia est Pater, id est, non sic cum paternitate quod quasi ex duobus confletur, ll, 278, a, in fine, et inde.
Solus Pater dicitur actor in divinis, quamvis Filius dicatur principium, ll, 0. b, in line.
Ista propositio, *Pater et Filius diligunt se Spiritu Sancto,* est vera et propria, 11, 326, b.
Prodicius ablativus, *Spiritu Sancto,* non solum construitur m habitudine signi, ut sil sensus quod Spiritus Sanctus est signum quod Pater cl Filius se diligunt, n, 326, b.
Nec debet resolvi in propositionem, id est, *per Spiritum Sanctum,* ut ly *per* designat subauctoritatem in Spiritu Sancto et auctoritatem in Patre et Filio, n, 327, a.
Nec construitur in habitudine forms, ut sit sensus quod Pater rt Filius diligant se formalitcr amore qui est Spiritus Sanctus, n, 327, a.
Sed construitur in habitudine quasi effectus formalis, ut sit sensus quod a Patre et Filio procedit amor, qui est Spiritus Sanctus, quo se diligunt, n, 327, a.
In ista propositione, *Pater et Filius diligunt se Spiritu Sancto,* diligere non dicit actum essentialem, sed notionalem. n, 328, a.
Pater diligit se Spiritu Sancto, ll, 328, b.
Pater diligit creaturas Spiritu Sancto, n, 329, a.
Ulrum Pater et Filius sic dicantur se diligere Spiritu Sancto, sicut arbor dicitur florere florihus? ll, 330, b-332, a, circa finem, b.
Pator, licet omnia videat in sapientia genita, vel Verbo, non tamen est sapiens sapientia genita, n, 333, b, in fine.
In quo sensu negatur Patrem esse sapientem sapientia genita? n, 335, b.
In hac locutione, *Pater diligit se Spiritu Sancto,* estne denominatio agentis a sua actione? Il, 336, a.
Proles quandoque magis a matre quam a patro diligitur, ct magis matri quam patri assimilalur. Quare? v. 47, a.
Pater non ad mensuram dat Spiritum Filio, Quis sensus? v, 173, b.

PATERNITAS

Paternitas significatur ut forina individualis. i, 280, a, bss ll. 230, .
Paternitas non est principale principium quo Pater general, sed solum cointcllecturn. I, 281, a.
Quanam causa cum paternitate ct ejus opposito stet spiratio activa? n, 24, a. circa finem.
Utrum paternitati, filiationi el spirationi, in divinis, repugnet constituere personam? ll, 221, b, in fine, el indr-2.31. b, el inde.
Ulrum paternitas, et filiatio, sit communicabitis? ll, 222, a-232, a el b.
Paternitas significat eamdem relationem ac Pater el generatio, sed diversimode, n, 231, a, circa tlnem.
Paternitas est infinita formaliter in divinis, n, 232, b.
Paternitas prius est rrlalio quam proprietas, secundum intellectum; sed, ut est quædam forma incommunicabilis, procedit generare, secundum intellectum, ll, 235, b-268, b.
Ulrum paternitas ct generare, in divinis, distinguantur realiler? n. 236, b.

Quomodo paternitas intelligatur prior vel posterior generatione? n, 211, a.
Ulrum per paternitatem, vel innaaeibiHtatem (constituatur persona Patris? Il, 261, a-265, a, ct indc-268, b, cl inde.
Quomodo innascibilitas ait prior aut posterior paternitate? n, 260, a.
In quonam sensu essentia se determinat ad paternitatem? ll, 269, b
Ulrum paternitas producatur principaliter a Patre, et comproducatur a Filio? ll, 300, a, circa linein.
Quid sit fundamentum ct ratio fundandi paternitatem? ll, 300, b, in Une.
Ulrum paternitas fundetur super aliquod cx generatione derelictum? v, 128. a, circa tlnem-129, a-134, b-135, b.

PATI

Quomodo intelligere sit quoddam pati? n, 361. b, in line 370, b = m. 287, n. ct inde-299, b-30n, a = vn, 267, b.
Intellectus patitur ab objecto, reali passione, ti, 363. a.
Non est concedenda Ista propositio : *Agere rit* txih. m, 61, a.
Visus potest dupliciter pati, v, 244, b.
Anima separata potest pati. El quomodo? v, 282, a =.vil, 96, b.
Nihil per se patitur a suo simili; secus per accidens M, 291. a-29l. a.
Pali multipliciter, vn, 97, b. in finc-267, b.
Sentire est quoddam pati. Quis sensus? vu, 113, a.

PATIENTIA

Circa quæ est principaliter patientia? vi, 372, a.

PAULOS

Quorum cl quomodo recordabatur Beatus Paulus, post raptum, eorum quæ in raptu vidit? m, 312. a = iv, 19 a.
Qualis fuerit Dei visio collata Beato Paulo m, 441, b
Beatus Paulus, licet viderit divinam essentiam, non tamen fuit Insitus simpliciter, soil secundum quid, v . 205, a=vu, 218, a.

PAX

Pax requiritur ad beatitudinem; el eam antecedit et consequitur secundum diversa, t, 82, b=vn, 163, b.
In quo sensu dicitur Deus *faciens pacem el creant malum* ' iv. 897, b.
Pax et gaudium non condistinguunlur charitatt, sicut faciunt misericordia el spei, v, 352, b.

PECCABILITAS

Esse cx nihilo eat prima radix pcccabilitalis. iv, 505, a.
Si aliqua natura assumeretur ad unitatem divini suppositi, non esset peccabilis. v, 20, b.

PECCANS, PECCARE

Peccans ex malitia, quomodo ĕ habeat ad conscientiam? iv, 450. b.
Peccans ex certa malitia est ignorans, iv, 451, a»v, IX». b.
Inter peccantem sola voluntate, rt peccantem voluntate ct actu, potest esso Inirqualltas voluntatis, rl consequenter Irucqualitas peccati, tripliciter, iv, 482, a.
Peccam venialitcr non agit contra sed prater legem Dei. iv, 488. I. v 1498, b.
Nullus jicccat errando circa prima principia practice, sed circa principia proxima, rt circa deductionem particularium conclusionum, v, 435, b.
In peccante est offenw active, vi, 360. a.
In peccante sunt duo dtfeclu». vi, 419, b.

PECCATOR

Peccator non potest ex puris naturalibus habere attritionem debite circumwtantiorutam. iv, 298, a et b.
Ulrum peccatoris opera possint esse rnorahlrr bona? iv, 3D2, b, el mde.
Juxta Bernardurn de Gannato, Deus ꝑos wwmere naturam in quo estel peexutum, et non esset inconveniens tunc dicere Deum esse peccatorem, v, 20, a.
In peccatoribus sunt pamones appetitui sensitivi aliter ac m justis. v, 253. b, rt mde.
In peccatore |»otest esse fides, non vero prudentia. Quare? v. 438, b.
Quid est illud quo formaliter aliquis dicitur peccator, transeunto actu peccati? vi, 299, b, et inde-310, a-313, b, et inde.
Peccator dicitur realiter reus el obligatus ad poenam, n, 312, b.

PECCATUM

Peccatum m actu liberi arbitrii contingit esse dupliciter, m. 331. b=v, 400, a.
Primum pecc.itum diaboli fuit superbia, ui, 337, b.
Omnia peccata sunt in diabolo secundum reatum, secundum affectum tero, sola peccata spiritualia, ill, 337, b.
Causa peccati, qu»? m, 318, .i, b, et inde = iv, 390, a, m fine, ct inde.
In actu non solum habente circumstantias contrarias regul» rationis, sed etiam in carente debitis circumstantiis, potest esse peccatum. ut, 350. a.
Impossibile est peccatum esse m voluntate, nisi pr»cessent defectus in ratione, m, 350. b.
Primum peccatum diaboli non fuit ignorantia. UI, 351, a.
Peccatum diaboli non fuit nuximiim secundum ġenu suum, vel suam speciem, sed secundum quid. Ill, 352, b, et inde.
Quodlibet peccatum diaboli ĕ irremediabile, sive panum, sive magnum. Ill, 352, b. in fine.
Duplex gravitas in peccato, m, 333, a.
Maximum peccatorum est superbia, m. 353, a.
Initium cl radix omnium peccatorum est superbia. Ill, 333. b. in fine«iv, 489, a, m line, b
Actus peccati, quo primo diabolum peccavit, potuit habere plures deformitates. Ill, 339f a, in tine.
Peccatum dupliciter contingit circa finem m. 424, b.
Causa liberationis a peccato, qu» ? h i, 425. b.
Peccatum est contra naturam mentis rationalis secundum se considerata·, licet sil naturale illi qu» peccato adhærct. m, 433, b, circa finem.
Non eM simile de calore in aqua, et de peccato in mente, quoad eoo naturalitatem, m, 454. a.
Peccatum originale a quo čausetur iv, 73, b, circa finem.
Peccatum originale non consequitur formam partis pnmo, sed formam totius, iv, 74, a.
Peccatum veniale, unde oriatur vel contingat in nobis? IV, HI. .1-182, a el I·
Homo, exsistens in statu graliæ, potest vitare omnia et singula peccata mortalia, singula cliaiii venialia, non vero omnia; exsistens in peccato mortali, potest singula peccata mortalia vitare, non tamen omnia, nec diu sine novo peccato mortali manere, iv. 285, b, et indo-308. a, et inde-315, b.
Non qualibet opera infidelium sunt peccata, iv, 301, a-464. b.
Non omnis actus non relatus finalitcr in Deum est peccatum. tv, ;t03. ă 170, i i t b-472, a el b.
Omnis vita infidelium peccatum est. Quis sensus? iv, 303. b-47i, b.

Peccata directe oppositi prcrceptis charitatis, vel aliis virtutibus theologici', non possunt vitari ſint gratia habituali; mſcu· de oppositis jun naturali, vel præceptis decalogi tv. 308, b. m One. et inde-310. a-312, a, circa finem.
Unum peccatum potest esso causa alterius secundum quatuor genera causarum. Item per se el per accidens, tv» 300. b.
A peccato excusat quædam impotentia, quædam vero non. iv. 312. a-321, 1-4U3, a.
Aliud est resistere peccato, aliud de eo victoriam habere; et victoria de peccato non est sine gratia habituali, iv, 313, a.
Dicere quoi in nobis est quædam natura mala nos impellens ad precatum, est hærelicurn. IV, 311. b.
Licet nullus sine speciali auxilio Dei possit percepta servire, imputatur tamen illi ad peccatum si non observet, n. 321, · et b.
A peccato excusat quædam ignorantia, qurdam vero non. iv, 322, a = vi. 71. b
Mora et alii defectus corporales sunlnc pœn» rt effectus peccati? iv, 327. b.
Duplex error circa peccatum originale, tv, 329, a.
Secundum lldern catholicam tenendum est, peccatum primi parentis transire originaliter in posteros; et contrarium tenerr est hrresis pelagians. IV, 329, b=sv, 27, a.
Quomodo Hat traductio peccati originalis? tv, 320, b-310, b.
Peccatum originale non potest proprie dici habitus positivus per modum qualitatis nul alicujus formæ absoluta Inclinantis ad malos el vitiosos actus, iv,330, a. m fine-334. b, et inde-342. b, el inde.
Peccatum originale non est pura privatio. IV, 330, b.
In peccato originali est aliquid quasi materiale, «cilicet concupiscentia habitualis; et aliquid quasi formale, scilicet privatio onginallaſuslitia tv, 331, a-343, ari b-344, a—vi. 63, a.
Quid est formale rl material? in peccato actuali? tv, 331, a.
Concupiscentia, qui? est quasi materiale in peccato originali, quomodo sumitur? iv, 331, b.
Peccatum originale cur magis dicitur concupiscentia quam ignorantia, cum utrumque inter defectus illius materiales contineatur? tv, 332, a.
Utrum peccatum original? causetur m anima ex morbida qualitate camis? tv, 333, b, in fino-315, α.
Utrum peccatum originale sit reatus, vel obligatio aut debitum pœnæ? tv, 337, a. cl inde-347, a, ct mdc.
Peccatum originale minimum habet dc ratione culpæ inter omoia peccata, iv, 310, a, in fines? v, 36, b.
Peccatum originale est minus quam veniale tripliciter; et. ob hoc, eidem minor pœna debetur, iv, 34l, a = v, 36, a.
Quatuor differentia» inter peccatum originale et actuale. IV, 311, α. in line, b.
Peccatum originale diversimode ad diversas ſire ǎnima per originem derivatur, iv, 313. a.
Diversa nomina peccati originalis, el singulorum ratio, iv, 341. b.
Quilis habitus «it peccatum originate? tv. 315. a.
Carentia originalis justitia», et similiter concupiscentia habitualis. unde habeant rationem peccati quod dicitur originale? iv, 345, b. ct inde.
Quid pnrno constituat rationem culpæ in peccato originali? iv. 346, a· 47 a.
Rcquunla ad peccatum originate· tv. 347, a.
Pecc«tum originale m primo parente habet rationem actualis el naturalis peccati; m sequentibus voro, naturalis tantum n. 347, a. circa fiDem-358. b.
Peccatum originale est subjective in anima, iv. 318. l›.
Peccatum originale fuit in Adam sicut in causa efficiente principal», in «etninr vero est sicut in causa inslrumentah iv, 348. b. cirra fimun.
Peccatum originale est per prius subjective in anima quam m potentiis, · contra de actuali, tv, 349, a.
Peccatum originate causatur in anima virtute seminis infecti, vel a carne infecta, iv, 349, b.
Peccatum originale dicitur peccatum naturæ. tv, 319, b-354. b.
Peccatum originale causatur in anima a semine patris inMrumentaliter, vel a carne prolis, dum est in fleri, seu in ipsa unione, iv, 350, a, in fine-353, a-357, h, circa finem et ipdo.
Ex hoc inficitur anima peccato, quod infecti corporis forma efficitur, iv, 350, b.
Utrum caro inficiatur peccato per semen infectum? iv, 352, b-355, b, ct inde.
Si peccatum originale non esset in essentia animæ, sed in potentiis, non contraheretur ex unione animæ ad carnem, iv, 354, a.
Infectio canus ex peccato originali procedens, quid? iv, 355. a.
In semine el in carne patris, non autem in semine matris, aut in carne prolis, est virtus activa causativa peccati originalis; in semine tamen matris est aliquo modo, licet non active, iv, 355, b-356, b-857, a.
Quamvis semen non sit animatum, potest tamen instrumenta!i1er concurrere ad transfusionem peccati, sicut et ad infusionem animæ, iv, 356, b.
Infectio peccati originalis per prius est in carne quam in anima. Quis sensus? iv, 356, b.
Formatus homo miraculose, el non per seminalem propagationem ab Adam, eliam ex matena infecta originali peccato, non contraheret peccatum originale, iv, 357, a,
Ordo progressus peccati originalis a persona in naturam, ct e contra, tv, 358, a.
Licet infectio originalis peccati traducatur ab aliis personis ab Adam procedentibus per generationem, non tamen habet rationem culpa» prout esi ab cis, sed solum prout est ab ipso Adam, tv, 358, h.
Privatio divinæ visionis est proprie el sola pœna intrinseca peccati originalis post mortem, iv, 366, b, circa finem.
Decedentes curn solo peccato originali non patiuntur aliquem dolorem interiorem, vt, 367, b.
Utrum parvtlU, in solo peccato originali decedentes, patiantur pœnam sensus; el utrum hoc senserit Ǎugustinus iv, 369. a. el inde-373, a, in fine, el inde.
Sicubi sancti Doctores dicant pueros cum solo peccato originali decedentes esse cruciandos pœna ignis, intelligendum est large sumpsisse ignem, pro quacumque ƿa. iv, 369, b-373, b-376, a.
Parvuli, cum peccato originali decedentes, ante usum rationis, non erunt in judicio a dextris aut a sinistris, ut videtur. Magis tamen est tenendum quod comparebunt in judicio, et cognoscent illud esse justissimum, tv, 375, a-378, a, in fine, b.
Si pro peccato originali deberetur pœna sensibilis, posset contingere quod aliquis mitius puniretur pro mortali actuali, quam alius pro solo originali, iv, 376, a-377, a, in fine.
Cur parvuli in hac vita patiuntur pœnam sensibilem propter peccatum originate, licet consecutive, et non in alia? iv, 376, b, ct inde.
Duplex pernarum genus consequitur originale peccatum, iv, 376, b42t, b.
Pueri» cum solo peccato originali decedentes, career! perpetuo claudentur, iy, 377, a.
Unde ǎctu voluntatis habeat primo rationem culpæ, vel peccati ? iv, 392, a.
Qoodlibet peccatum diminuit bonum naturæ. iv, 392, b-399, b.
Utrum defectibilitas voluntatis nit ratio quod ipsa voluntas «H causa peccati per accidens ? iv, 394, a, in flne-400, b, et inde.
Utrum peccatum «it a voluntate per accidens? iv, 395. b· 402, a, in fiiio-405, a.

Utrum per peccatum minuatur habilita» animæ ad gratiam? iv, 800, ‡406j a.
Ignorantia nt causa peccati. Et quomodo? tv, 401, h.
Voluntas Increata, seu Deus, nullo modo est cauta peccati, tv, 402, a-405, «413. b-422, a425, a.
Non omni» dcfectibilitna r»l causa peccati, iv, 102, b.
Tam defectus actuali» quam |>otrntialis, est causa peccati, iv, 403, b.
Peccata non spccificanlur ex parte aversionis, sed ex parte conversionis; secundum objecta distinguuntur, tv, 406, a-495, b.
Actus humanus, si sil malus, habet proprie rationem peccati. iv. 407, b.
Varia? opinione», quid sit, aut in quo consistât peccatum, iv, 407, b. in fine, ct inde.
In omni peccato actuali requiritur aliquis actus; non tamen omne peccatum est actus, nec includens intrinsece artum, iv, 408, i.
Varia» opiniones do peccato omissionis. IV, 4OH, b.
Utrum peccatum sit aliquid incomplcxe significabile0 tv, 409. a, circa linem, el inde-413. a, circa finem, el inde.
Utrum peccatum sil aliqua entitas? iv, 409, b, cirri finem-413, b.
Utrum pur.i omissio possit aliquo modo ease peccatum mortale? iv, 412, b, in tino, H inde-120, a, et inde.
Peccatum non est substantia; est nihil. Quis sensus? n 414, a.
Peccatum est quædam natura, aut quædam res. Quis «en·sus? iv. 414, b-415, n.
I)e requisitis ad precatum omissionis iv, 417, a, el inde.
Halio peccati in communi est recedere a regula, etiamsi non contingat recedere a line, iv, 418, b.
Peccatum est dictum vel facium contra legem Dei. Quis sensus? iv, 420, b, in fine.
Peccatum, ut sic, non potest habere rationem pœna», tv, 423, a. in fine, b, et inde.
Deus est causa actus peccati, iv, 425, b, in tine, ct inde
Deformitas non consequitur actum peccati secundum «c, sed ul est ab agente. IV, 428. b, in fine-429, a el b.
Cum tam Deus quam homo sil rausa actus peccati, unde provenit quod homo dicatur peccare, non nutem Deu·, iv, 432. b, In fini. et inde v h.
Licet Deus sit causa actus peccati, non tamen est concedendum quod sit causa ejus quo homo fit deterior, vel sit illius auctor cujus est ultor, tv, 433. a, in tine, b.
In actibus intellectus potest esse peccatum et culpa, <ed non ila proprie sicut in actibus voluntatis, iv, VII, a.
Peccatum contingit esse in ratione dupliciter, secundum duplicem actum rationis, iv, 411. b-447, a.
Utrum actus intellectus el actus voluntatis sint duo peccata? iv, 444. a· 147. . l b
Juxta Socratem, omne peccatum esi ignorantia. Estne verum. aut falsum? IV, 450. a.
Precatum ex malitia, quid? iv, 451, a.
Non referens actum suum actualiIit . nec virtualiter, in Deum, est in peccato mortali, licet non semper peccet per actum quem sic non refert iv. 470, a ct b-172. a-474, a ct b.
In quo sensu omne quod non est ex fide precatum r«t? iv, 471, a.
Actus exterior rt actus interior sibi conjunctus, in malis, non sunt duo peccata, iv, 475, a.
Actu» exterior, secundum se precise sumplus, non est peccatum. iv, 480. b-481, a.
Peccatum rst form.ihtcr in actu interiori, denominative vero m exteriori, iv, 487. a.
Peccatum veniale differt a mortali sicut imperfectum a per·foeto in eodem genere, iv, 487, b.
Divisio peccati in mortale et veniale non eat divisio univoci m univocata, sed analogi in analog.ila. iv, 4X7, h.
Peccatum veniale rt mortale uno modo differunt generr, i alio modo possunt sub eodem genere contineri, iv, 4<>j« b.
Utrum peccatum veniale sit lege æterna prohibitum, seu contra legem9 IV, 492, >498, b.
Peccatum veniale dicitur a venia tripliciter. rv, 493, b.
Unde dicatur aliquod peccatum mortalr. vel veniale, ex genere? iv, 494. a.
Quod aliquod peccatum excludat charitatem vel non excludat, potest contingere multipliciter, iv, 494, b.
Diversus modus deviandi a regula non est ratio specifier divisionis peccati, rv, 416, b.
Ad rationem peccati duo concurrunt. rv, 495, b
Inordinatio qur complet rationem peccati e>t duplex, tv, 496. a
Qualis circumstantia mutet speciem peccati9 rv, 496, b, In fine, et inde.
Imperfectio peccati potest esse dupliciter. |v, 497, b.
Nullum peccatum veniale est actus simpliciter voluntarius super materiam cadens simpliciter indebitam. IV, 498, a.
Precatum veniale dicitur peccatum per attributionem ad mortale, iv. 498, a.
Peccatum veniale eat contra diclamen naturalis rationi», rv. 498, b.
Peccatum veniale non corrumpit habitum urtutis, licet exeat ah æquahtetr actus, tv, 499. b.
Per peccatum homo dupliciter emi obligatus. V, 38, a.
Pro peccato totius natura» humanæ oportebat fieri dignam satisfactionem v, 259, a, in fine.
Peccatum primi homini» habet infinitatem ex tribus v, 259, b m, 325, a el b-330. b.
Delere peccatum dupliciter: formaliter scilicet, et effective; el hoc tripliciter, v. 268, a.
Sacramenta exiguntur ad deletionem peccatorum sicut instrumcntalitcr agentia, v, 268, b.
IJcet inconsidcratio possit pnrcedere omne peccatum, non tamen ignorantia, aut error, aut privatio, v, 400, a et b.
Peccatum mortale semper est in ratione. Quis sensus? v. 411. b
Cum quo judicio, vel «dentia, peccatum stare possit, vel η·»η jKHisit·' x, 429, b 433, a rt b.
Peccatum non solum ex infirmitate seu passione el ignorantia, sed eliam ex certa malitia originari potest, v, 135. a. circa finem, b.
Utrum peccatum originale possit deleri sine infusione gr.it; » ı ;. '6. 1-59, a. et indû·
Status peccati et gratia· non sunt contraria immediata simpliciter, sed solum post peccatum, vt, 59, a-62. a.
Desistere a pereatis non sufficit ad remissionem peccatorum, vi. 59, b. in tine.
Privatio naturalis rectitudini·» per peccatum originale, quid importat? vt, 61, a,
In peccato onginali «uni tria; rl quo ordine per baptismum vel circumcisionem sint ablata, xcl non ablata? vt, Γ>2. b.
Estne peccatum recipere scienter baptismum a malo nnnitro ‡ xi. 115. d-127.
Qualiter aut quando minister Ecclesia·, exsistens in peccato mortali, peccet vel non peccet, ministrando? vi, 115, b-127. b
Peccatum mortale consequitur reatus, cl pam.i· Tlema», rl pcrn.T temporalis, <rcundum divert qur in peccato inveniuntur. vi, 295, b.
Utrum, post actum peccati, remaneat in anima aliqua relatlo realh, quæ dicitur rcaliis pœtiæ? vt, 298. b, el inde-398, b. et ind··
In peccato «unt duo : netus culpæ, rl macula sequens; el quomodo marula tollatur ab anima? xi, 399, a.
Macula peccati, quid? xr, 310, b. rt inde-449, b.
Ex peccatorum diversitate, diversa; inaculæ oriuntur, vi, 310. b
In peccato «unt duo unum formale, scilicet axersio; cl

aliud materiale, scilicet conversio. Et primum tollitur per gratiam, non autem secundam necessario, vt, 314. a
Utrum resurgentium a peccato unus resurgat in majori gratia quam alius, aut certe omnes in æquali? vt, 316, b-321, a. M inde.
De uno peccato nullus homo potest satisfacere, relinendo aliud m. 326, .
Ille qui, post remissionem peccati mortali·», de novo peccat mortaliter, non potest, in statu novi peccati permanens, satisfacere pro peccato tibi prius dimisso, vi, 326, b.
Non sicut peccatum es aversione a Deo habet infinitum demeritum, ita conversio .id Deum est infinitum meritum, vi, 330, b.
Nullus in peccato mortali exsistens potest proprie Deo satisfacere, vi, 335, a, circa finem.
In inferno punitur homo pro peccato dimisso, pro quo non satisfecit in statu gratia·, ac si non fuisset dimissum, vi, 336. a.
Peccatum veniale non potest dimitti, manente voluntate ad illud, vi, 310, b.
Unum peccatum veniale potest dimitti sine alio veniali, vi, 3W, b.
Peccatum veniale non potest dimitti sine mortali, vel mortali manente, vi, 341, a.
In peccato veniali non solurn est culpa el debitum pœnæ, sed etiam aliquahs macula, vi, 342, b. el inde.
In peccato veniali est aliqua offensa Dei; el qualis? vi, 343, a.
Aliter remittitur peccatum veniale, ct aliter mortale, vi, 343. b-423, a.
Peccato veniali, el originali, competit irremissibilius el pœna «terna per accidens, ita quod in inferno nullo modo potest expiari quoad pœnam Vt, 344, a et b-415, b.
Non est possibile quod aliquis decedat cum veniali peccato et originali absque mortali, vt, 344, a, in fine, et inde.
Remissio peccati senialis non esi idem quod temporalis pœnæ solutio, vi, 345, b, in tine.
Non quilibet fervor charitalis opponitur cuilibet peccato veniali, vi, 346, a.
Ad remissionem peccati mortalis et venialis, quæ? vi, 346, b.
Quomodo peccatum veniale dicatur diminuere actum vel habitum charitalis' VI, 347. a.
Dc peccato plus dolere debet contritus, inquantum peccatum est offensa Dei, quam inquantum est nocivum sibi ipsi. VI, 357, b-368, a.
Peccatum est pejus morte corporali, etiam secundum Philosophum. vi, 370, b.
Peccatum mortale est majus malum quam pœna inferni, vi, 374. a, m fine, b.
Quomodo unum peccatum mortale aggravet aliud in eodem? Vi. 389. b. et inde.
Peccata venialia disponunt ad mortalia; et quomodo? vi, 390, a.
Peccatum non potest congrue dimitti sine pœna. vi, 4IO, a, in fine.
Peccatum veniale, quantum ad culpam, In eo qui in gratia decedit, remittitur in purgatorio, vi, 414, a-423, u, in Ime.
Ista remissio peceati venialis non fit per pomum, sed per actum charitalis deteslantis peccatum, vi, 415, a-423, a. in fine, b.
Cur pani perpetua respondeat peccato mortali? vi, 415, b.
Utrum peccatum veniale possit dimitti quoad pœnam, absque hoc quod dimittatur quoad culpam? vi, 417, 0-422, a.
PeccaU venialia non sunt de necessitate confessionis, vt, 419. b.
Velle retardari a gloria cælesli non est de se peccatum mortale. vi, 420, a, circa finem.
Velle perpetuari in hac vita non est sine peccato mortali, n, 420. b.
Satis eif probabile quod peccatum veniale in purgatorio slatirn remittatur, vt, 420, b.
Non omnis, recolens m articulo mortis de peccato veniali, ct non dc eo pœnitens, peccat mortaliter, vi, 421 , a. in fine.
Peccatum remitti, quid? vi, 422, b.
Λ consecutione bcatiludinis impeditur homo per peccatum, el ratione culpa·, el ratione pœnæ; aliter tamen per peccatum veniale, el aliter per peccatum mortale, vt, 422, b.
Probabiliiis est quod ante mortem dimittantur omnia peccata venialia decedenti in gratia el cum usu rationis; el hoc quantum ad culpam, vi, 423, a.
Actus contritionis, qui deleat peccatum veniale, potest esse in purgatorio, sed improprie. Vl, 424. a el b.
Sacerdos debet celare peccata sibi confessa. Vl, 424, b.
Peccatorum revelatio, m judicio, non erit Sanctis ad confusionem, sed ad gloriam. Vl, 428. a.
Remissio peccatorum potest sumi tripliciter, vi, 440, a.
Nullum peccatum per pœnitentiam semel dimissum rodit in se idem numero quoad identitatem actus, nec quoad identitatem culpa· vel maculæ, nec quoad identitatem reatus; potest tamen redire in suo effectu vi, 445, b, el inde.
Remissio peccatorum, quoad reliquias peccati, et, ex consequenti, etiam quoad culparn, si adest, est effectus principalis Extn ma· Unctionis. Vf, 453, a.
Ad dimissionem peccati venialis ordinaturne Extrema Unctio? vi. 455, a et b-460, a, circa fincm, et inde.
Tum per peccatum originale quam per peccatum actuale inhabilitanturanima el ejus potentiæ ad bonum, vi, 459, a.
Quatuor sunt vulnera inflicta toti naturæ humanæ ex peccato primi parentis, vi, 459, a, et inde.
Quomodo a peccato excusatur actus matrimonii? vi, 505, a el b.
Non obslanle opinione Magistri, dicendum est quod peccata per pœnitentiam deleta patefient aliis in judicio, vn , 124, a.
Stante aestimatione quod in Deo sit omne bonum, potest quis peccatum committere, absque hoc quod fiai hærelieus vit, 190, b, et inde.

PER

Hæc præpoiitio *per* quandoque dicit causam effectivam, quandoque formalem. Π, 163, b.
Quomodo inter se differant Islæ duæ propositiones *a* el *per?* il, 334, a.
llæc propositio *per* quot modis designat causalitatem in suo causali? m, 117, b.

PER ACCIDENS

Ens per accidens, quid? ı, 236. a = il, 228, b = Hl, 234, a, in fine, b-235, a-238, b = iv, 99, b = v, 80, b. et inde.
Per accidens movetur aliquid dupliciter, in, 137, h = vi, 199, b.
Dupliciter malum causatur per accidens a bono, m, 348, b.
Causa per accidens, quid? tv, 327, b.
Malum per accidens, quid? tv, 398, b.
Causa jier accidens dicitur tripliciter, iv, 400, b.
Quid sentitur per accidens? vi, 213, a.

PERFECTIO

Aliquid est perfectio alicujus dupliciter, t, 83, a, circa flnem v, hd, .» vn, 153, b.
Perfectio simpliciter duobus modis; el comparatio inter habentes tales perfectiones i. 217, . circa finem, b-3lM), b.
Quomodo potentia generandi dicat perfectionem simpliciter; el quomodo non? i, 277, b.
Multiplex gradus perfectioni·, seu modus attingendi pro-

prism perfectionem, invenitur in rebus, 1, 344, a = m, 196, a=vn, 206, a, in fine, b.
Perfectio simpliciter, prout attribuitur beo, non ℓ diffinibilis, sed excedit nomini» significationem, i, .390, b, in fine, ct inde-392, b-406, b, in fine.
Omnes perfectione» divina· sunt in beo unitissirnr. i, 394, »=11, 417, b, et inde.
Bonum dicit perfectionem simpliciter, non oletante respectu rationi» quem importat, i, 401, b.
Perfectio «Impliciter, quomodo possit importare respectam rationis? ir, 164, a.
Unitas, quantum ad id quod addit enti, non est perfectio, sed signum perfectionis, n, 206, b.
Utrum ratio intellectus dicat perfectionem simpliciter? nv 370, a ct b.
Quod est de perfectione natur» inférions, non semper invenitur in natura superiori, m, 291, b.
Ultimus terminus ℍumana perfectionis, quis est? m, 311, b.
Aliquam perfectionem addit cognitio rei singularis, inquantum hujusmodi, ad cognitionem quiddilatis. m, 318. b.
Ultima perfectio intellectualis nature est duplex, m, 361, b.
Plus perfectionis ponit aliquomodo in rebus motus locali', quam quicumque alius motus, iv, 47, b.
Perfectio ct perfectibile sunt relativ» secundum dici, el non secundum esse, iv, 384. b.
Summa perfectio hominis non est esse, v, 122, b-123, a.
Ad perfectionem dupliciter se habet dispositio, v, 333, b,
Perfectionem communem virtutum dona excedunt, v, 418. a.
Statui perfectionis, non autem perfectioni, repugnat actus matrimonii, pro tempore isto. vi. 499, a, in line.
Perfectio rei triplex, vn, 28, b.
Secunda perfectio rei est ejus operatio vn, 140, a.
Quod est posterius generatione, est prius perfectione. Quis sensus? vn. 160, b, in lino, et inde.
Majorem perfectionem secundum rationem includit beatitudo in communi quam divina visio, vn, 176, b.
Ad perfectionem intellectualis substantia?, quid? vn. 236. a.

PERFECTUM

Perfectum el imperfectum possunt dupliciter attendi, i, 42, b.
Est unum ens perfectissimum, i, 168, b.
Non oportet ad perfectum ejusdem generis reduci omne imperfectum. i. 415, a.
Non omne perfectius continet virtualiter id quod est imperfectius. n, 361, a.
Perfectum est extra quod nihil est. Quis sensus? ni, 18, a.
Perfectum est unumquodque, cum potest facere sibi simile. Quis sensu»? Vl, 481, b.

PERMANENS

Ista non debet concedi, Afotus *ctt rei permanent:* licet possit permanere quoad suum materiale, ni, 66, a.
Si ren permanens habet me per instans, necessario necessitate consequentia?, habet *ette* per tempus, in, 69. a.
Prima divisio quantitatis non est m permanentem ct successivam. ill, 174, a.
Quare permanens est virtus s.israinentahs in ministro, transiens vero m verbis? vi, 99, a.
Res permanens, si fuerit corrupta vel annihilat», potest per divinam potentiam eadem numero reparari, vu, I, b, et inde.
Si ipsi esse permanenti cointclligatur tempus, est dc per accidens, non de per se. vn, 24, a.

PERPETUUM

Universale «t perpetuum. Quissemus? 1. 51, b = v, 104, b
In perpetuis non differt em el posse. Quis senius? nr. 14. a, in fine, b.
Utrum perpetuum possit aliquando non r<se? Hi, 44, a et b-76, b.

PER SE, PERSE1TAS

Per se, multipliciter. 1, 321, a.
Per se unum dicitur tripliciter, n, 307, b. circa finem.
En» per se, tripliciter, m, 231, a.
Quod per se est non tale, per nullam potentiam potest fieri tale, in, 238, a.
Nullum malum habet per se causam 111, 348, a = iv, 390, a.
Ad per se unum, ℚuid iv. 152, b=v, 82, a.
Causa per sc, quid'l iv. 327, b.
Malum perse, quid rt quotuplex? tv, 398, b.
Aliqua propositio potest dici in pnmo modo dicendi per se dupliciter. V, 50, a.
Ad pnndicationem per se, quid requiritur? v, 51, a-143, b
Per *m* esse est de ratione ℙersona V, 165 b.
Perscitas tertii modi, quid? v. 110, a.
Aliquid est per se causa alicujus individui, quod non est causa ornnium individuorum ejusdem speciei, v, 295, b.

PERSONA

Ulrum in divinis personis sit concedenda aliqua compositio etiam secundum rationem? I, 156, b, et inde-161, b, et inde.
Divins person.?·, secundum rationem suarum proprietatum, habent causalitalem respectu creationi» rerum. 1,174, a et b-173. a.
Ulrum hoc nomen *Deui* possit quandoque pro persona ct quandoqut? pro essentia supponere ' t, 226, b-227, a.
Persona, in generatione divina, est terminus ad quem, loquendo de tolali gemlo. t, 242, a.
Quomodo in divinis ℵliqux proprietates intelligantur prrcedere personas? i, 238, a, m fine, b.
Distinctio divinarum personarum non pnrsupponil distinctionem intellectus el voluntatis in Deo. 1, 390, a.
Non quidquid competit alicui divins· personne, competit ei cx se pnmo. II, 24, a.
Res eadem qua· est filiatio, sub ratione filiationis, constituit personam Filii; sub ratione vero spirationis, distinguit personaliter, n, 28, a.
Relatio distinguit perbonas, non autem essentia, licet sint idem in divinis essentia ct relatio, II, 29, a.
Nullam personam divinam constituit spiratio activa, n, 29, b.
Essentia non constituit personam m esse personali, quoad illud quod est ultimatum in ratione ℙersona 11,32, b
Ad personam terminatur amor mutuus Patris »d Filium, diversimode ac ad essentiam. 11, 42. a.
Missio commit personis divinis 11, 64, a.
Respectus rationis non intrat constitutionem ℙeraona licet consequatur formale constitutivum ejus. 11, 147, a, circa finem.
Qualibet divina peKona est in alia qualibet. II, 148, .
Qurlibcl divina persona est in alia non secundum aliquem modum quo creatura dicitur in alio, sed reductive el simililudimrip. n. 148, a-150, b. rt mdc.
Utrum, in divini», una persona sit m alia, ratione essentia·? n, 148, a, in fine, et inde-150, a.
Ulrum, in divinis, una |>ersona sil in alia, ratione relationis ' n, 148, b-150, b.
Utrum, in divinis, una persona sit in alia, ratione originis? ii, 118, b, in fine, ct inde-130, b, et inde.

Ex parte relationis uni persona non est in alia secundum *euet* sed secundum intellectum. Et quomodo? il. 11». b-151,1.
Quomodo uni persona sit vel non sit primo ct per se in alia? il. 151. a, in fine. b.
Necesso est ponere æquaiilatem in divinis personis ; et hujusmodi æqualitas fundatur in quantitate virtutis, il. 152. b.
Cm persona non dicitur eadem alteri masculine, sed solum ncutrsliter. ıı, 155. b. in fine.
Quire Magister non tractavit de identitate personarum slcul de rqualitate et similitudine? π, 150. a.
Hoc nomen persona non est nornen ❡ecunda intentionis, liett sit nomen rei cui convenit secunda intentio, il, 178. b.
Quod in diffinitione person® ponatur aliquid pertinens ad secundam intentionem, hoc est ex penuria vocabulorum, ut circumloquamur, non autem propter hoc quod persona in suo conceptu formali includat secundam intentionem, n, 184, b.
Hoc nomen *pertona* non prædicatur in quid de Patre et Filio, n, 184, b.
Persona, de suo significato formali, significat individuum tel suppositum nature rationalis, n, 209, a.
Nomen person® proprie dicilur dc diyinis. n, 209, b.
Hoc nomen *pertona,* de significato matenati, significat in divinis essentiam, el relationem, el utrumque, in recto et in obliquo, ii, 210, a.
Hoc nomen *pertona* est commune divinis personis, non secundum rem, sed secundum rationem, n, 211, a.
Communitas persona· non est sicut communitas generis vel speciei, sed sicut individui vagi. II. 211, b.
Utrum nomen persona» significet in recto divinam essentiam, inquantum est idem quod hypostasis; relationem vero, in obliquo? n. 212, a-213, a ct b.
Utrum nomen person® significet relationem, prout est subsistens et habet modum substantia·, directe ct in recto, essentiam vero in obliquo? n , 212, a, circa finem, b-213, b.
Utrum persona ««uinatur pro re substrata intentioni? n.213, S-2H. a, in fine, b.
Mλteriale et formale significatum personal, quæ? ıı, 213, a
Person® ❡divina non distinguuntur ab invicem, nec constituuntur in *rite* personali, per aliquid absolutum, it, 213. a
Divin® per»onæ non constituuntur nec distinguuntur formaliter et principaliter in *ette* personali aut hypostasis per origines. Id eat, pei processiones aut productiones, sed potius per relationes originis, II, 215, a, m fine, b.
Utrum divin® persona» aliquibus proprietatibus relativis aut absolutis constituantur? H, 217, b, arca finem, b-223. a, et inde.
Utrum divinæ person® repugnet per relationem constitui? II, 220. a et b-228. b, circa finem, ct inde.
Utrum constituere personam repugnet paternitati, filiationi et spirationi, in divinis? n. 221. b, in fine, el inde-231, b, et mdc.
Utrum person® det subsistentiam relatio, inquantum essentia? n. 222, b-233, b. circa finem, et inde.
❡Persona constituuntur per relationes. Quis sensus? n, 224, a.
Utrum constitutio ❡divina person® non sit intelligenda per inodutn elTectun formalis, sed per modum cujusdam resultanti» · h . 221. a. et inde.
Utrum essentia non volutn constituat personas, sed etiam concurrat ad dritinclionem earum? II. 221, b-223, a.
lù'latio ut relatio est. non constituit personam, in divinis; immo sic est posterior ❡procession» et origine. H, 226. a et b.
Per têtu relativam, conceptam tamen per modum absoluti, persona constituitur, in divinis· it, 220, b
Quia generatio et nativitas, in divini», inlelligunlur per modum egredienlis aut via», non possunt inlelligi constituere personam. II, 227, a.
Persona in divinis, puta Filii, terminal relationem ejus a quo procedit, puta Patris, per hoc quod absolute dicilur Deus, n, 228, b.
Dc prionlale, secundum intellectum, principiorum constituentium personam, n, 229. a.
Distinctio divinarum personarum uno modo est nobilissima, alio modo minima, n, 229. b.
Quomodo generare, in divinis, præsupponat, secundum intellectum, personnm constitutam? n. 230, a, in fine.
L.stinclio personarum per relationes, in divinis, est realis. ii, 235, a.
Utrum intelligere el velle sint ❡productione personarum, in divinis? n, 251, b-259. b.
De notionibus personarum divinarum. Et quid sit notio? n, 271. »-28o, a.
In divinis nomen principii conqietit uni person® respectu allerius. II. 271, b.
❡Proprietate non sunl extrinseca» divinis personis; attamen alio modo sunt in divinis personis proprietates personales, et alio modo non personales, n, 277, a,
Quæ claudantur in ratione person®? II, 278, b = tn, 203, a=Y, 148, b.
Improprie loquendo, potest concedi esse in persona plures res; sed iste modus loquendi est periculosus, 11,279, a.
Divinæ ❡persona distinguuntur seipsis. Quis sensus? 11, 279. b.
Proprietas relativa est idem realiler ac persona, il, 337, a.
Proprietas ❡personali differt secundum rationem a persona. ii. 338. a.
Licet dislinctivum persona» non ex eo sit res unde distinguit, tamen realiler distinguit. II, 341, b, in fine.
Non est propria alicui persona» divina» potestas creandi, sed est communis toti TriniUiti; licet aliqualiter appropriclur personis procedentibus, m, 87, b.
Una persona divina non alio modo creat quam alia. Ili, 118, a in fine, b.
Aliquem respectum rationis habet una persona divina ex modo sua; originis ad creaturam, quem non habet alia, m, 118, b.
In divinis personis non potest esse universale el particulare, m. 2i7. .i.
Tres ❡persona divinæ non possunt dici individua ejusdem speciei, aut diversarum. Ill, 247, b.
De dependentia natur® assumplœ ad personem assumentem. v, 8, u-12, a
In persona, non autem in natura, facta est unio Incarnationis. v, 10, b, otinde-76, b.
Si 1res persone assumpsissent eamdem naturam humanam, 1res personae essent unus homo, v, 12, b.
Quælibel persona divipa potest assumere entitatem tertiam resultantem ex materia et forma lapidis. V, 15, a.
Utrum persona sit terminus assumptionis9 v, 53, b-M, b-61. a. et inde.
De mdivisione ❡ua potest concedi inter naturam assumptam el personam assumentem, v, 57, b.
Ullius Dei non assumpsit quamcumque personam, v, 86, a.
Non quodlibcl individuum m genere substanti®, etiam in natura rationali, habet rationem person®, v, 86, b.
Utrum persona addat ad naturam individualam aliquod |»ositivum? v, 90, a. cl inde-105, a, ct Inde.
Personam addere supra individuum aliquid positivum, potest inlelligi quadruplicitcr. v. 105, a.
Per m❡ esse eat de ratione person®, ct ipsum addit supra naturam individuatam, v, 1U5, b-107, a. b, el inde.
Natura humana unitur Verbo in *cue* divino, secundum quod est *cue* ❡persona Filii Dei, non secundum quod est *ette* ipsius ❡Mu-nlia vel ilianirn personarum, v, 119, b
CAnalus, ercundum quod iste Aorno, est persona, est proI>osilio simpliciter concedenda, v, 143. a «l b.

lire propositio est per accidens, Homo *ett pertonu;* sed hæc est per w, *Hic horno ett pertona.* El turc cal fal-.i, Pe/ruf, *tecuudum quod homo, ett pertona;* h»c autem est vera, *Petrut, tecundum quod hic homo, ett pertona.* v, 146, b.
Persona Christi quomodo dicatur composita, vel non composita? v. 155, b-286, o.
Pro persona IncreaU supponit hoc nomen *Ghritlut.* v, 284,

PERSONALE. PERSONALITAS

In divinis, generare est quid personale. i, 225, a.
In divinis, hoc nomen *Donum* dicit quid personale, n, 141, b, in fine.
In divinis. Verbum, proprie loquendo, est nomen personale. n, 244, b.
Innascibilium non est personalis proprietas, il, 262, a, in fine.
Quomodo personales et non personales proprietates sint in divinis? n, 277, a.
Personalis proprietas differt xecunduin rationem a persona, ii, 338, a.
Personalitas alio modo est in angelo quam in homine. Ill, 203, a.
Personale *etse* communicatur natur.»· ‡humana Verbo unit». Quis sensus? v, 76, a et b.
Implicatae personalitatem alicui uniri? v, 105, b.
Personalitas ad dignitatem perlinet. V. 108, b.
Personalitas, quid? v, 109, b, in fine-110, a.

PHANTASIA, PHANTASMA

Quomodo se habet intellectus ad phantasmata ante speciem, cl quomodo post? n, 360, a
Quid est intellectum converti ad phantasmata? il. 389, a, in fine.
De differentia inler abslractioncm speciei ‡uo est in intellectu a phantasmate, et abstractionem speciei quæ est in sensu a re sensibili. Ex quo sequitur intellectum non directe sed reflexe tantum intelligere phantasma n, 389, b.
Oportet intellectum phantasmata speculari. Quis sensus ? n, 390, a-391, a.
Ad phantasmata se habet intellectus ut visus ad colores. Quia sensus? m, 302. a.
Qualem actionem habet intellectus agens in phantasmata ? et de officio phantasmatum respectu utriusque intellectus m, 321, b. et inde
Phantasmata aunt mtelligibilia in potentia, m. 326. a.
Utrum angelus possit immutare phantasiam humanam ‡ Ili, 466, a-470, o476, b.
Quomodo possint angeli ordinare phantasmata? m, 177. a
Phantasmatum subjecta, scilicet spiritus vitales, quomodo kituentur iη phantasia? m, 477, a.
Post resurrectionem, beati poterunt intelligere convertendo et non convertendo se ad phantasmata, proul cis placuerit. v, 383, a
Phantasma agit in intellectum poasibHem. vi, 35. b.

PHYSICA

Prater physicas disciplinas, necessaria est aliqua doctrina secundum divinam revelationem i, 4. b, circa finem.
Objectum physica·, ‡uid' I, 58, a.

PfENA

Æqualitatem inter culpam et pœnam non servat Deus in puniendo. II, 572, b.
Pœna ignis debita pro peccato veniali eat proportionabilfa pœntr ignis debit» pro mortali, m, 372, a.
Pœna dæmonum, quomodo dicatur crescere? m, 448, a.
Quomodo mors et alii ‡defectu hominis sunt pœna peccati tv, 327, b, ct inde
Minor pœna debetur peccato originali quam veniali. iv, $Mt a=rv, 36, h.
Aliquem pali pœnam «une culpa, derogat divin» justitiae iv, 348. a.
Privatio ‡divina visionis est proprie ct sola pœna intrinseca peccati originalis post morUm. iv, 366. b, circa finem.
Pati< nturne pœnam tensus purh decedentes in solo originali ‡peccato' tv, 369, a. et inde-373, a. in fine, et inde.
Duplex genus pœnarum consequitur originale peccatum, tv, 376, b421, b.
Pœna. inquantum pœna, est mala; sed, inquantum justa, est bona, iv, 397. b.
Pana damni, duplex; et, in aliquo tensu, ornnis pœna est pœna damni, iv, 398, a=vn. 157, b
Tria sunt de ratione poenae, tv. 399, a. m fine, b.
Malum, in ‡u voluntariis, bene dividitur per pœnam et culpam Et quid utrumque? tv. 421, a.
Omnis pœna. inquantum pœna est, infligitur propter culpam. iv. 421, b.
Pœna potest considcran simpliciter ut pœna, et etiam ut satisfactoria. tv, 421, b.
Omnis pœn® Deus est auctor, iv, 422, a
Diversarum pœnarum, scilicet damni et sensus. Deus diversimode causa est- iv. 422. b.
Ob quinque causas contingit quod homo a Deo pœna flagelletur. tv, 423, a.
Peccatum, ut aie, non potest habere rationem pœn»; sed idem, secundum diversa, potest rw pœna et culpa, iv. 423, a. in fine, b, et inde=vn, 118, b.
Ornnis inordinatio conveniens agenti, ut recipit actum, habet rationcm pœnæ. iv, 424, a.
Detis est ‡au ‡pœna etiam qua: injuste ab homine irrogatur. tv, 424, b.
Actus exterior non addit pœnam essentialem actui voluntatis, si sit in se completus. IV, 476, a.
Pœna peccati essentialis respondet actui voluntatis interiori, accidentalis vero, exterion. IV, 482, b.
Cur Deus dicatur causa mali pœn», non autem mali culpa?? iv, 507, b.
Inconsideratio praecedens primam electionem non habet rationem ‡pœna aut ‡culpa v. 400. a.
Pœna temporalis et pœna «terna debentur peccato mortali, secundum diversa quæ in eo inveniuntur, vi, 295, b.
Pœna estne objectum virtutis pernitenti»? vt, 297, b, et inde 305, a, in fine, b.
Pana non est sola materia justitia? punitive, vi, 306. a.
Triplici pœna potest homo puniri, vi, 309, a.
Pœna duplex : exterminans, et corrigens, vi, 313. b.
Tenetur contritus in generali velle pati magis quamcumque pœnam quam peccare; non tamen tenetur in speciali descendere ad pœnam inferni, aut aliam, vi. 356. b.
Utrum in idem coïncidant offensa cum pœna ? vı, 360. b, in fine, et indr-387, a. In fine, ct inde.
Omnis pœna potest esse alicui matena alicujus virtutis, vı, 363. b.
Aliqua pœna potest esse voluntana ex conditione dupliciter. Et quomodo pœna purgatorii sit voluntana? vı, 364, b.
Ad hoc quod liceat eligere pœnam nun requiritur quod sit materia virtutis, sed sufficit quod sine ea non possit haberi aliquod bonum, vt. 364. b.
Pœna et culpa diversimode separant a Deo. vi, 366. b.
Pœna inferni est minus malum quam peccatum mortale, vi. 374. a, m fine, b.
Qu4nU debeat esse pœna satisfactoria pro peccato in hac vita? vi, 408, b.
Condonatio pœn®, cum perfecta satisfactione ei solutione, fit in baptismo, vi, 409, b.
Pœna ordinat culpam dupliciter, y i, 409, b-415, b, el inde

Non potest congrue peccatum sine pœna dimitti, vı, 410, a, in Âne.
Pifna aliter tollitur per absolutionem sacramenlnlcm, ct aliter per indulgentias. Et ad quarnnam potestatem Christi pertinet rcmi»io pœnæ? vi, 411, a et b.
Quare non decet committere facultatem absolvendi a poma illi cui est commissa facultas absolvendi a culpa? Et cur requiritur pœna ad plenam satisfactionem spiritualem, remota culpa? w, 413, a.
l>e remissione peccati venialis, quantum ad pœnnm, in purgatorio; et de pœna qua in inferno punitur talo peccatum, vi. 415, a et b.
Cur pœna perpetua respondeat peccato mortali? vi, 415, b.
Non omnis obligatio ad ponam habet rationem reatus, vi, **449, i.**
Utrum aliqua pœna, saltem accidentalis, in inferno, possit minui, aut etiam ex toto tolli? vi, 150, b, et inde.
Quænam est principalis pœna damnatorum? et de ordine inter eorum pœnas. vn, 98, b-106. b.
Variatio pœnarum non causabit refrigerium in damnatis, Quare? vn, 113, b.
Pœna, seu afflictio, unde causatur? vn, 117, a et b.
Pœna el culpa tripliciter differunt, vn, 118, b.

POENITENTIA

Pœnilens magis tenetur ad gratiarum actiones quam innocens. v. 35, a.
Pernitere de peccato contingit dupliciter, v, 436, b.
In sacramento pœnitentiæ el matrimonii sunt res et verba, sed differenter ab aliis sacramentis, vi, 18, a.
Pœnilenlia, inquantum est sacramentum, pnrcipae in confessione perficitur, vi, 22, b.
Pœnitentia csl «aeramentum· vi, 294, b.
Propria materia sacramenti pœnitentiæ sunt peccata ; proxima vero ejus materia sunt actus humani, puta confessio, contritio el satisfactio, vi, 295, a el b.
Sacramentum pœnitentiæ quandoque tollit culpam et totum reatum; quandoque autem culpam tantum, vi, 295, b-w, b.
Peccator violat amicitiam ct justitiam Dei ; et per pœnitenturn fit recompensatio quoad utrumque. vi, 296, a-369, a, in fine, b.
Utrum pœnitentia sil specialis virtus, ab aliis distincta, potissime a justitia? vt, 296, b, in fine, el inde-30!, b. et inde.
Uirum objectum pœnitentiæ quæ est virtus, sit pœna, vel precatum? vt, 297, b. et indc-305, a, in fine, b.
Utrum sola confessio sit de essentia sacramenti pœnitentiæ? vi, 298, a-307, a, et inde.
Hoc sacramentum proprie denominatur sacramentum pœnilentiæ. vi, 300, a-307. b.
Contritio, confessio et satisfactio concurrunt ad completam essentiam sacramenti pœnitentiæ. vi, 300, b, el inde-

Prædictæ 1res partes pœnitentiæ inveniuntur tam in poenitentia interiori quam exteriori. VI, 300, b, in line, et inde-352. b, circa finem.
Nec contritio precedent absolutionem, nec satisfactio sequens, pnrcedunt aut sequuntur sacramentum pœnitentiæ. vi, 301, a et b.
Pœnitrntia secundum aliud el aliud est virtus et sacramentum. vi. 302, a.
Pernitentia, inquantum est virtus, est pars justitiae commutative. Et quomodo? vi, 302. b. el inde.
Quomodo virtus pœnitentiæ est in innocentibus? vi, 303. a el b.
Pernitere est primus et principalior actus pœnitentiæ. vi, 303. b.
Quot et quos scius habeat pernitentia? vi, 304. a.
Actus pœnitentiæ procedit n timore servili et filiali secundum diversa, vi, 304. a.
Pœnitentia, inquantum virtus, est virtus moralis, vi, 301, b.
Pœnitentia respicit tamquam materiam et objectum larn culpam quam pœnam, sed differenter. VI. 305, a, in fine, et inde.
Recompensatio pœnitentiæ differt a recompensatione vindicative justitia· in duobus, vi, 305, b-349, b.
Diffinitio pœnitentiæ. vi, 306, b.
Pernitentia ponit medium in offonsls et peccatis. vi,306, b.
In sacramento pœnitentiæ, sacramentale signum est exterior pœnitentia, ita quod csl sacramentum el non res sacramenti. vi, <107. b, in fine, el indr-431, b.
Per pœnitentiam restituuntur virtutes, vi, 314, b.
Pœnilens non semper resurgit in .equali gratia vel virtute, immo quandoque in minori, vi, 31$, b, in fine.
Licet pcenitens resurgat in pluribus mentis quam ante, non tamen semper in potioribus. vi, 318, b-320, n.
Pœnitentia, secundum quod esi sacramentum, habet paries, vi, 348, i·.
Pœnitentia, secundum quod est virtus, non habet partes, vi, 3VJ, a.
Partes pœnitentiæ convenienter assignantur 1res : scilicet confessio, contritio ct satisfactio, vi, 319, a, circa finem.
Prædictæ partes dicuntur partes pœnitentiæ intégrales, non autem proprie subjectivae aut potentiales. vi, 319, b, circa flnem-351, b.
Quæ pœnitentia facta in mortali, et quando estsatisfactoria? vi, 353, a.
Sacramenta pœnitentiæ et matrimonii quomodo erant in yeteri lege? vi, 353, b, el inde.
Ad pœnitentiam magis sunt necessariae contritio et satisfactio quam confessio et absolutio. In quonam sensu? vi, 355, b.
Contritio est pars formali sacramenti pœnitentiæ, non autem informis, vi, 356, n.
Ail quid tenetur pœnitens, si sacerdos imponat pœnitentiam majorem vel minorem condigno? vt, 402, a.
Tectio peccatorum est unus inter effectus principales sacramenti pœnitentiæ. vi, 427, b.
Celatio confessionis est dc natura sacramenti pœnitentiæ triplici ratione, vi, 430. a.
In sacramento pœnitentiæ, res proxima, quæ se habet sicut reset sacramentum, est ipsa pœnitentia interior, vi, 435, a.
Pœnitentia interior potest considerari dupliciter. VI, 435. a, in fine.
In sacramento pœnitentia·, ultimata res, qus sic est res quod non sacramentum, est remissio peccatorum per gratiam. vi. 435. b.
Utrum m sacramento pœnitentiæ, præler pœnitentiam interiorem el peccati remissionem, sit ponendus aliquis ornatus? vi, 436, a, et inde-437, a, b, et inde-443, b, et inde.
Primus effectus pœnitentiæ, an sit sanatio cl justificatio? VI, 139. b, el inde.
Pœnitentia exterior potest perficere interiorem tripliciter, vi, 440, b.
Ornatus et contritio possunt simul concurrere in pœnitentia ad primam rem sacramenti pœnitentiæ. vt, 111, b, in finc-412. a.
Pœnitentia interior non est res et sacramentum in actu usque ad absolutionem, vi, 442, b.
Numquam est vera pœnitentia interior nisi cum exteriori, stillem in proposito, vt, 442, b.
Ornatus, in sacramento pœnitentiæ, quid? vt, 443, b, in fine, el inde.
Ornatus, in sacramento pœnitentiæ, est dispositio aliquomodo activa, vi, 414, b.
Quantum durat et quando cessat ornatus, in sacramento jxenitcntiæ? vt, 115, a.
Sola pœnitentia est sacramentum ordinatum ad deletionem perenti actualis, vi, 462, a.

POSSIBILE, POSSIBILITAS

Omne illud cujus voluntas cut principium, quantum in ms csl, possibile est east vel non vim·, &e tale vel tale, et euie tunc vel nunc. i. 2GOt a.
Multiplex possibilitati in creatura. l, 354, a.
Dupliciter contingere potest quod in natum alicujus non sit possibilitati ad non ℵ t, 366. a — vn, 43. a-
Possibile ct impossibile dicuntur tripliciter l, <168, b.
Judicium de re possibili el impossibili potest dupliciter considerari : scilicet secundum philosophum, el secundum theologum. i. 369, a.
Neceue esse, ct possibile non esae, quomodo contradicant? L 370, b
Possibile quod est objectum ŏmnipotentia Patris, non dicitur possibile distinctum contr.i necessariam, s« d possibile logicum, n, 169, b.
Possibilia numquam flenda habent perfecte idea^ in I>eo, non tamen eodem modo sicut ea q̆ua quandoque aunt. It, 464, b=v. 280, a.
Aliqua propositio de inesse alat cum alia de possibili, que tamen non stat cum illa dc inessc quæ corresponde! illi de possibili, n, 468. b.
Aliquid dicitur possibile dupliciter, n, 509, b=ni, 42, b. circa flnern.
Omni propositioni possibili veræ corresponde! aliqua de inease sub eisdem terminis non impossibilia. Quis sensus? m. 76. b. in fine, et inde.
Non quælibet possibilia possunt simul poni in esse m, 77. a
Non est simile de duobus angelis et de duobus corporibus quoad possibilitatem simul exsistendi in eodem loco, m, 144, a.
Passibile est aliquid nobis dupliciter, v, 338, a.

POSTERIUS

Quænam prioritas vel poslerioritas sit neganda aut concedenda in divinis? n, 42. b.
Quomodo relatio creationis sit posterior subjecto suo? m, 57, ...
Falsum est quod tempus non ait aliud quam prius rt posterius in motu, in, 174, a-177. a.
Animal umvcrtalc. aut nihil at, aut poilenut at (Î de Amnia, t. c. 8). m, 320. b.
Continuitas in molu locali non attenditur penes uM indivisibilia secundum prius et posterius, nr, 408. b, circa flnern.
Comparatio recessus termini *a quo* rt accessus termini *ad quem* secundum prius cl posterius, iv, 35, a.
Ordo varius secundum prius et posterius inter animam per generationem introductam ct dispositiones ejus. IV, 75, b.
Quod est posterius generatione, est prius perfectione. Quis sensus? vn, 160, b, in lino, et indo.

POTENTIA

Quornodo esse ultimum potentiæ conveniat fidei? l. 17. a.
Potentia duplex : naturalis scilicet, el obedientialis. Et quid utrnquo? t, 18, b, circa flnern. ct inde n. 508, .»-517, b, circa flnern, cl inde.
Potentiis sensitivis el intellectivis diversimode aliquid superadditur. I, 34, b.
Licet d̆uo potentia» attingant idem objectum, cl eamdem rationem objecti, nunquam tamen duæ p̆otentia referuntur ad idem objectum, secundum eamdem rationem objecti, ut objectum est. i, 44, b.
Potentis non dlvendflcatur quahbot distinctione objecti. Et aliqua diventilas objecti, quæ sufficit ad diversificandurn habitus, non sufficit ad divenifleandum potentias. I, 45, a-48, a = ii, 82, a.
In objecto alicujus potentiæ tria contingit considerare : formale, m̆al n ile t accidentale, i, 47. R
Actus simplex potentiæ, quis et qualis? i, 61, b.
Bonum tripliciter respicit potentiam appetitinm. i, 73, b-76, b.
Quomodo p̆otentia srnsitivæ differant ab intellectu^ r, 89, b-208, b.
Eadem potentia potest ferri in aliquod sub objecto suo contentum contingenter, el in aliquod necessario. I, 115, b, circa finem = tv. 219, a et b.
Potentia potest fi rri in oppositum objecti materiilis, non autem formalis, i, 136, a.
Licet potentia possit ferri in sitiorem rationem quam sit ratio soi objecti materialis proportionali, diam lamm rationem non inveniet nisi in eis in qua» fertur per illud, i. 437, a.
Improportio potentis ad objectum dupliciter. El quo illorum modorum possit reduci ud proportionem; rt quo non? r, 138. b.
Potentia naturalis est aliud quid a forma substantiali; ct universaliter potentia operative differt ab essentia, m omnibus rebus creatis. 1, 177, a-182, b = vi, 269, b.
Potentiæ anim.v non sunt ipsa essentia animæ. I, 189, a.
Potentia objectiva pura fictio est. t, 189. bt in flne = iv, 32, a.
Actum esse idem numero cum potentia impossibile est. i. 190, a.
Eadem potentia quæ ordinatur per se :»d propnum actum, ordinatur per accidens ad consequentia accidentia, i, 190, b.
Non eodem modo esse actum competit potentiæ animæ et essentiae. ı, 191, b.
Esse in potentia passira est aliud ab esse in potentia receptiva. i, 192, a.
Utrum, cx hoc quod in nulla creatura suum operari est suum esse, sequatur quod nulla creaturæ essentia sit sua potentia operativat I, 192. a et b.
Ab objectis distinctio specifica et generica potentiarum ănimo sumitur. Et quomodo? l, 193, a et b-194, a, el inde-196, a et b.
Non est inconveniens quod idem sit principium potentiæ activa» ct passiva?, scilicet anima; el tamen inconveniens est quod idem sil proximum principium actionis cl passionis. I, 193, b.
Quinque sunt genera potentiarum anirnæ distinctarum inter se et ab anima, ctiarn secundum Commentatorem, l, 195. b, el inde-214, a, in fine, b.
Nomine potentiarum animæ, quid? t, 196, b, circa finem.
Utrum intellectus possibilis sit pura p̆otentia i, 199. a-296, a. ct inde = ll, 361, b=m. 223, a, et inde.
Utrum actus vegelilhæ potentiæ sint substantia»? i, 2UO, a-212, a, circ.i finem.
In quibus oportet quod potentia sit ejusdem genens cum actu; et in quibus n̆on i, 212, b.
Quinam actus dlversiflcant potentias? i, 2!6, a.
Ad aliquam operationem specialis potentia deputatur. I, 217, a.
Liberum arbitrium est quædarn potentia anima», non autem actus; el quidem unica potentia, colligens tamen virtualilcr plures potentias, t, 217, b. circa finem, et inde» iv, 199, b, in fine-200, a, b, in fine, el inde.
Unam potentiam esso altera perfectiorem, contingit dupli citer, t, 219. b.
Intellectus, rt voluntas, in Deo non habet rationem potentiæ; nec comparatur ad suum intelligere. aut velle, sicul potentia ad actum, nisi secundum nostrum modum intelligrndi t, 219. b. in flne-276, b=n, 369. a.
Utrum eadem ait potentia qua Pater generat, el qua Filius ğeneratur l, 257, b=li, 166, a, circa finem-167. b.
Generans, in divinis, habet potentiam generandi, et spirans habet potentiam spirandi, i, 270, b.

Potentia generandi non continetur sub omnipotentia. sicut potenti» creandi, i, 271, a.
Potentia generandi dicil principaliter ct in recto divinam naturam, I, 271, a.
Potentia generandi dicil relationem, put.» paternitatem, in obliquo, i, 271. b.
Quomodo relatio sil dr ratione potentia generandi? I, 272, k-2 a rt h
l'oientm generandi, vel spirandi, non dicilur in Deo respectu generationis, vel spirationis, sed respectu geniti, vrl spirati, i, 277, a.
Eadem potentia qua Pater potest esse Pater, potest generare; rl econtra. Qui» sensus? i, 277, a, circa finem.
Quomodo potentia generandi dicat perfectionem simpliciter, et quornodo non? I, 277. b.
Eadem potentia qua est in Patre, esi in Filio Quis sensus? 1, 278. a, rl inde.
Commentator ct Philosophus potentiam passivam in Deo negant, non autem activam, i, 279, a.
Potentia generandi rt potentia spirandi non distinguuntur restiter in divini», i, 282, a.
Potentia generandi non dicilur proprie activa, aut passiva, sed productiva, i, 281, a. in fine.
Potentia »ubjecli est eadem ad omnes formas non solum unius speciei, sed etiam unius generis, i, 297, b-345, a, in fine.
Potentia generandi potest sumi tripliciter, r, 299. b, circa finem.
Non in potentiam el actum dividitur eue exsistentia i, 309. b.
Esse m potentia simpliciter, dupliciter polrsl contingere. I, 323. b, et inde-329, b.
Omne quod proprie est in genere, habet actum admixtum potentia», t, 332, b.
Esse in potentia, quid? i, 311, a, circa finem = n, 124, a-533, b.
Potentia susceptiva est ejusdem generis cum actu ad quem ordinatur. 1, 342, a et b.
Non tamen tatis forma, vel actus, dum est in potentia, est pars ejusdem actus el forma· m actu. t. 313, a.
Potentia ad actum non prævxigit alium potentiam, i, 315, b.
Nulls creatura habet m se potentiam per quam possit in nihilum cedere· t, 366, b.
Quid est inclinatio qua potentia inclinatur per habitum? tl, 75, b. circa finem, ct indc-83, b.
Non omne illud quod determinat sibi certarn rationem objecti, habet rationem potentiae n, 82, a el b.
Habitus non inovet potentiarr., sed potentia per habitum sc movet; rl objectum, mediante habitu, potentiam trahit. II, 83. b.
Cur sliqusj potentia· determinantur per habitus, quenam non; et quæ ? n, 83, b. in fine, et inde=v, 287, b, et inde-2M, b^J, a.
Potentia mpiscit substantiam actlu habilus vero modum, tl, 85, a.
Capacitas potentia·, quid? II, 128, a-137. b.
Potentia vusceptiva, duplex. If, 137, b=v. 171, b=vi, 1ÜM, a.
Potentia obedientialis non potest adimpleri; quis sensus? Secus de naturali n, 137. b-559, b.
Potentia generandi pertinet ad omnipotentiam Patris, non autem ad omnipotentiam simpliciter, n, 165, a.
Potentia divina ml omnipotentia; qua· ad aliquid quidem comparatur ul ad operatum, ad aliquid vero ut ad operalionvm n, 166, a-508. b.
Potentia passiva non rsl propne in divinis, sed solum grammaticaliter; nec distinguitur ab activa quæ est in Deo. tl, 167, b-505, a ct b.
Potentis pr»sens est prius natura species objecti quam ipsum objectum, it, 362. a.
Res qu» sunl extra animam, Impliciter se habent ad diversas potentias animæ. n, 363, a, In fine — vn, 273, b, circa finem.
Quid addat potentia perceptiva ad potentiam activam creatarn? tl, 365, a, in fine.
Omnis potentia perceptive creata præsupponit subjectivam, n, 367, a.
Potentia contradictionis potest esse dupliciter in aliquo, n, U.9. a
Potentia divina non est principium secundum rem divin» actionis, sed secundum rationem ; quamvis sil principium secundum rem illius quod producitur per actionem Dei. tl, $91. n-506. a, In tin··. b.
Duplex potentia : activa scilicet, et passiva, tl, 505, a et b.
Potentia divina non est aliud ab ejus essentia, secundum rem, sed solum secundum rationem, n, 505, b.
Potentia· nomen, quid importel? Ii, 506, a rt b.
Divina· pobnliæ activa non corresponde! aliqua potentia passiva ram adæquans; heel materia prima multas formas possit n Deo recipere. ad quas non est in potentia naturali, sed in potentia obedicntiali. n, 507, a.
Quod aliqua potentia non possit in aliquern effectum, cx tribus contingere potest. II, 508, b.
Potentia absoluta ct potentia ordinata, in Deo, non differunt secundum rem, nec potentia crcativa, generativα et aprativa, sed secundum rationem; et quid hæc omnia? II, 511, a.
Ulrum potentia obedicntiali sit potentia proprie dicta, el sit aliquid? n, 513. a-517. n, et inde.
Potentia obcdientiahs, multiplex. 11, 517, a.
Potentia naturalis, et ubedientialis, materiæ ad formam, quid? ii, 517, b, el inde.
Per Dei potentiam fieri potest ul sint simul duo corpora in eodem loco. 11. 519. b = vn, 76, n, in fine, b.
Divina potentia, licet habeat infinitatem ex essentia, aliquem tamen modum infinitatis habet, quem non habet essentia. II. 521, b, in I1η<··525, a = vn, 255, b.
Infinitas divinæ polentiæ ex variis argui potest : scilicet ex creatione rcruin e nihilo, ex æternitale primi motus, ex activitate nostri intellectus, etc. II, 525, b-527, a-528. a-529, b, ct indo533, a. el inde^v, 72, a.
Potentia additionis numerorum non est una, sed semper ex nova additione efficitur alia potentia in numero. 11,558, a.
Petentia logica, non conjuncta actui, potest non pnecedere actum suum, m, 23, a.
Cujus est potentia, ejus est actus. Quis sensus? m, 38, a-59. b.
Potentia activa et passiva relative dicuntur ad invicem, et mutuo se diffiniunt. Quis sensus? m, 45, b-79, a.
Potentia exseculiva movens corpus animalis non distinguitur ab appetitu sensitivo, licet sit alia potentia exseculiva habilitant membra, ill, 54, a.
Non omnis potentia est principium sui aclu». Ill, 54, b.
Potentia activa est principium transmutandi aliud, inquantum aliud. Quis sensus? m, 78, a-289, a=iv, 220, b-224, a.
Non omni potentur activa corresponde! aliqua passiva. Ill, 79, a
Potentia creandi nulli creatura communicari potest, nec sicut causa principali, nec sicut causa imtrumentali, m, 84, a.
Potentia creandi non est propria alicui divinæ persona·, sed communis loti Trinitati, licet approprietur aliqualiter personis procedentibus, m, 87. b.
Ulnim potentium infinitam in creante requirat crautio, propter distantiam inter en» el non ens? m, 88, b, et iude-9, a, in fine, b-97, u, el inde-112, n, circa finem, b.
Polentis facientis aliquid ex nihilo nullam proportionem habet cum potentia facientis aliquid tantummodo ox aliquo. ill. 1ÜÜ. a-107, a.
Null i potentia finita poloit «liquid ex nihilo producere. Ili 106, b, in fine, ct inde.

Potentia divina, neu virtu· creativa, est necessario infinita, m, 112, a, ⁄ ⁄nde
Quid est formam educi dc potentia materi»; et quare magi- dicitur educi de potentia material quam dc potentia agenti»? Et cur materia non dicatur educi dc potentia formæ? ill, 115, a, in fine, b-116, b, in llne = iv, 121. b-122, a.
Ilrum nota potentia quæ quandoque est in potentia, ct quandoque in actu, recipiat ab objecto9 Hl. 269, a»309, a.
Dupliciter est in potentia noster intellectu», in. 296. a.
Potentia, sive intellectiva, sive sensitiva, non potrst sine specie intueri objectum etiam prenions. ili, 305, b.
Cur universale rt singulare exigunt diversas potentias in homine, et non in Deo, nec in angelo? Hi. 317. b.
Non est inconveniens potentiam simpliciter finitam non habere terminum in determinato genere, licet habeat terminum simpliciter, m. 333, a.
Potentia apprehensiva el potentia appctitiva respiciunt res contrario ordine. Ill, 355, b.
Potenti» ⁄nima dupliciter inveniuntur esse in potentia ad diversa : scilicet quantum ad exercitium, rt quantum ad specificationem actus, nr. 449, a = iv. 230, a.
Potentia exsecutiva in nobis est alia a voluntate, et est potius virtus passiva quam activa, m, 461. l».
Voluntas movet, mediante intellectu, omnes alias potentias ad suos actus, m, 461, bssiv, 202, a.
Eadem est potentia contradictoriorum Quis sensus? iv, 10. b.
Potentia, quuntumcumque pura, determinat sibi aliquem actum in genere, iv, II, a.
Estne materia in pura potentia absolute? iv, 13, b.
Actus est simpliciter prior potentia, iv, 16, a.
De distinctione potenti» in objectivam ct subjectivam, iv, 32, a.
Non est in materia duplex potentia, quasi una sit ⁄orma substantialis, alia vero dimensionum, iv, 39, b. et inde.
Aclio potenti» nutritive, ad quid terminatur? iv, 103, a.
In materia est potentia passiva, nullo modo activa, iv. 113, b, in fine, et inde.
Potentia materi» duplex invenitur, iv, 116, a
Per Dei potentiam non potest separari esse ⁄xsistentia ab essentia, iv, 150, b=v, 109. b. in fine.
Nulla potentia ponenda est a parte materi», nisi illa qua» perficitur per formam substantialem, iv. I57, b.
Esse in potentia, dupliciter, iv, I66, a.
Quomodo una potentia animæ ab alia oriatur? ıv, 20I, a.
Liberum arbitrium non est potentia cognitiva, sed appetiliva; nec est potentia pure passiva, immo activa et motiva. iv, 261, a-202, a
Potentia magis Indifferens ad opposita, ct minus dependens, est magis libera. Quis sensus? iv, 204, b-215, a.
Quomodo intelligitur verbum Commentatoris (2 f'/n/sir., com. 48), quod contingens aequaliter non invenitur nisi in potentiis passivis? iv, 208, a-222, b-229. a el b.
Non sicut actus a potentia libere egreditur, ita potentias natura, iv, 215, a. circa finem.
Potentia ⁄nima potest moveri dupliciter, iv, 219, a.
Quid sit primum principium motus potentiarum anim», quantum ad specificationem, rt quantum ad exercitium? iv, 219, a.
Ejusdem ⁄potentia possunt esse ⁄plure operatione», iv, 227, b-229, a~ v, 198, n.
Non potest potentia exire in actum sine suo objecto, α quo el specificalur, ct praisertirn in potentiis passivi», iv, 245, b, in fine.
Non potentia, sed essentia animæ, est subjectum primum peccati originalis, iv, 319, a.
Potentia precandi, quantum ad positivum quod importat, a Deo est; non autem quantum ad defectum quem connotât. iv, 500, a-503, a cl b-5o7. l·
Ulrum potentia peccandi fundetur in libero arbitrio, ex hoc quod est eX nihilo? iv, 501, a, circa flnom-503, b.
Secundum quid dicatur gratia tollere potentiam peccandi' iv, 508, b, circa finrm, el inde.
Unde est quod potentia peccandi inert libero arbitrio cujuslibet creator» intellectualis, non autem Del·' iv, 5Û5, a el b.
Potentia peccandi in libero arbitrio oratur» pullulat ex tnbus. iv. 505, b.
Potentia deficiendi, etiam quoad esse natur», quomodo ait vel non sil α ⁄Deo' iv. 567, b.
Quidquid |>otest majus, potest minus. Qui» sensus? v, 19, b=rvit, 248, b, in fine, rt inde.
Potentia genere lira ⁄emina est imperfecta respectu potenti» generative viri, v, 4'». b
Potentiam concipiendi Christum dedit Spiritus Sanctus Beat» Vjrgini. Quis ⁄n«u· ' v, 47, b.
Quantitas et infinitas ⁄potentia attenditur principaliter penes quantitatem actus in quo fundatur; licet per comparationem ad objecta in quo» potest, consequatur aliquem modum infinitatis, v. 73, a-77, a. in fine. b.
Es«e actum potenti» creat», formaliter actuantrm, repugnat divino esse, v, 70, b = n, 273. a.
Potentia sensitiva non potest ferri in aliquod universale, licet feratur in aliquod universaliter. Quis sensus? v, 95. a s= vn. 181, a.
Potentiam peccandi non habuit Christus, proprie et -impliciter loquendo, v, 10u, a-199. b.
Cum dicitur *potentia aliquid faciendi,* potest intclligi dupliciter. V, 160. a.
Nullus actus secundus immutat proprie potentiam cognitivam. v, 184, b, et inde.
Aliquo» ⁄potentia ⁄cognitiva ponunt ex spcciebua pr»conceptis alias sibi formare, v. 228, b.
Utrum anima Christi habuerit potentiam supernaturalem perficientem ipsam ad transmutandum miraculose corpus suum vel ahcnurn? v. 235, a-236. b, ct inde.
⁄Qua potenti» sensitive apprehendant formas sensibiles, et qu» retineant intentiones non sensatas, puta intentiones corixenicnlis vel disconvenientis, praeteriti, etc.? v, 241, a.
Potenti» anima? dici possunt pali dupliciter, v, 243, b.
Quædam potenti» ex natura sua rectificantur; ⁄quæ varo ex regula; ct hoc dupliciter, v, 287, b. circa finem-2^, a.
Utrum potentia determinetur per habitum ad producendum determinatum actum? v,289, b, et inde-291, b, et inde.
Naturalis potentia est principium actus quoad substantiam. v. 300. a.
In his potentiis quarum actiones sunt transeuntes, alio modo accipitur complementum quam in his quarum actiones sunt immanentes, v, 314, b.
Potenti» anim» adjuvantur ab habitu fidei Quantum ad duo. 316. b.
In objecto potenti» contingit tria considerare, v, 320, a
Cujusnam potenti» visio dicatur actus? v, 329, b.
Potenti» et habitu» sunt principia actuum, sed differenter. v, 346, b, circa finrm.
⁄Potentia intellectis» non rvspidunt futurum, ul futurum, nec praeteritum, ul prarteritum, quemadmodum faciunt ali» potenti», v, 351. a.
Dupliciter aliqua ⁄vi ⁄niin.t dicitur es«e in potentia, v. 366, b.
Actus ⁄potentia appetitiv» parti», quid? v, 391, a.
⁄Quo ⁄potentia dicantur rationales' v, 398, b.
In potentiis sensitivis apprrhensivis non potest esse virtus y» 398. b.
Ali» potenti» non habent quod habrt xoluntas, quod ratione sui. sine habitu superaddito, operentur firmiter, prompte ct delectabiliter, v, 401. b, in fine.
Potentia sensitivae remanent in anima separata, sicut in radice tantum, v. 410, b, et inde.
Post resurrectionem erunt ⁄darn potenti» numero, qu» fuerunt in via. v, 411, a, circa finem.
In)>otcntiis apprehensivis duplex passivum, v, 437, a.

Qur potentia' animæ habeant connexionem ad invicem, et quæ non? Et quan·? v, 439, a.
Potentia seu virtus creata potest dupliciter materiam supponere, in qua operetur, vt, 30, a-98, b, circa finem.
Potrntia activa, ut sic, est nobilior passiva; licet quandoque ait rcontra simpliciter, vt. 39, a = vn,267, a rt b.
Differentia inter potentiam naturalem et habitum, VI, 79. a.
Potentia spirituali!, quæ nomine characteris importatur. est Instrumenta!! vt, 80, a.
In potentia animæ, et quidem intellectiva, non vero in es-*4 ntia, est Immediate character ăcramentalis. vt, 80, b-83. b, et inde-86, b, et inde-102, a, el inde-101, a, ct inde.
Virum character sacramentalis «it potentia activa, requisita ad aliquem actum? vi, 81. a, et inde-98, b, ct inde.
Character baptismi non est {olentia activa, sed passiva, vt, 101. a.
Per nullam potentiam potest effectus formalis esse sino forma, vi, 265, b,
Non omnis potentia mere passiva est in differenter ad opposita. vt, 268, b.
0mni> potentia contradictionis est passiva. Quis sensus? vt, 268. b. iη fine-269, a.
Quodhbet genus entis dividitur per potentiam et actum. Qui» sensus? vi, 270, a.
Potentur anima? inhabilitantur ad bonum per peccatum, n, 459, a.
Per divinam potentiam, res permanens, si fuerit corrupta, potest eadem numero reparari; non vero si est res successiva. vil, I, b.
Forma destructa non remanet amplius in potentia naturali rnateriæ, sed in potentia obedientiał! tantum vn, 11, a-16, b.
Cur potentia sensitiva debilitatur post immutationem ab excellenti sensibili ? vn, HI, b-112, b, in fine.
Si potentias animæ essent separabiles ab rxsentia, non sequitur quod putentia taliter separata posset beatificari, vn. 112, b.
Voluntas non en necessitate movet alias potentias, qua movetur in suum objectum, vn, 179. b, in fine, el inde
Quilis sit proportio inter potentiam cognoscitivam ct objectum naturaliter cognoscibile? vn, 206. a.
Putentia potest in omne quod continetur suh adaequato objecto suo. non tamen perfecte, naturaliter, vn, 207, a.
Excellentia alicujus sensibilis non solum de per accidens, sed etiam de p« r te excedit proportionem potentiæ sensitiva MI, 207. a
Dupliciter contingit alicujus potentiam, seu virtutem, fortificari vn, 208, b.
Triplex est potentia animae: ćilicet tantum agens, tantum icta, agens el acta, vn, 211, a, circa finem.
In potentiis cognoscilivis eslne ponenda aliqua species, qu r iit distincta ab actibus talium potentiarum? vn, 223, a, et inde-228, b, in fine, et inde.
In potentta cognitiva duplex est actus : unus totaliter productus ab objecto, qui est primus, et non dicitur vitalis; alius vero productus a potentia mediante impressione objecti, et hic est actus secundus, et dicitur vitalis, vn,
Dc infinitate intcnxna ct extensiva divina? potentiæ. vu, 255, a-256, a.
PoUntia divina potest dici infinita tripliciter, vu, 256, n.

POTENTIALE

Non omne recipient aliud, est potentiale respectu illius, i. 256. b.
Diffrrvns comparatio potentials ad actuale in rebus mate naIibu» naturalibus et intellectualibus. Ili, 326, a ct b
PotmtxalLs defectas estne causa ṕeccati' iv, 103, b.

PHACTICUM, PRAXIS

Differentia inter practicam et speculativam scientiam. i. 20. a et b e n, 403, a.
Cliqua scientia quæ non est actu simpliciter practica, potest fleri simpliciter et actu practica; quædam vero non. i. 21, a.
Ad habitum practicum, qua·? i, 22, a, el inde.
Omne opus cadens sub electione et consilio, et ordinabile ad aliquem finem, dicitur praxis, i, 22, b.
Eslne scientia practica nostra theologia? i, 23, a.
Utrurn habitus practicus sit de re opcrabili absolute? I, 23, l>-27, b, et inde.
Utrum habitus ordinatus ad directionem actuum intellectus sit practicus? I, 21, b-28, b, circa finem, et inde.
Estne aliqua intellectio vere praxis? i, 25. a et b-29, b.
Speculatio, quoad sui exercitium, est praxis. I, 29, b.
Scientia Dei est speculativa et practica. ll, 393, b.
Utrum Deus habeat scientiam practicam non solum de creabilibus flendis, sed etiam de non flendis? n, 100, b-4V2, b.
Providentia, proprie accepta, ad practicam solum pertinet. II, 480, a.
Differentia inter practicam scientiam et prudentiam. v, 427, b.
Diversus modus syllogizandi practice, v, 433, a et b.

PRÆCEPTUM

Ad implenda omnia præcepta legis divinæ perfecte, indiget homo, in præsenti statu, gratia habituali; sine ea tamen potest aliqua præcepta implere et imperfecte. IV, 281, b, in fine, et inde.
Quomodo sub præcepto cadat actus charitatis? iv, 309, a-465, ...
Opiniones quatuor quomodo sub praecepto cadat modui charitatis. iv, 311, a.
Ad præcepta Dei servanda tenemur dupliciter, tv, 311, b.
Licet nulla creatura possit Dei præcepta sine ejus speciali auxilio servare, Imputatur tamen illi ad peccatum si non observet. IV, 321, a pt b.
An observantia præccptonim Dei sit gravis, vel facilis? iv, 321. b.
Præceptum non ligat nisi per scientiam, vel debitum scientiae. iv, 451, b-452, b.
Aliquis observans præceptum, puta de honore parentum, potest peccare mortaliter, propter omissionem modi charitatis, ad quem tenetur, iv, 463, a, circa finem.
In hoc præccplo, Non coricuptarev reni *proximi,* prohibetur ictus interior separatus ab exteriori, non autem conjunctus. iv. 487, a.
Pneceptum rationis semper concomitatur electio præcepti a ratione, v, 438. a, in line.
Ad præcepta affirmativa tenemur absolute, non autem ut ex charitale impleantur. VI. »179, b.
l'trum a præcepto Ecclesiæ et Dei sit regulariter el in omni casu absolutus ille qui ficte confessus est? vt, 381, b.
Propter quodeumque præcepturn Ecclesiæ, vol Pradati, non debet confessor revelare confessionem, vı, 125, a.
Quæ primis, et quæ secundis pneceptis legis natura? prohibentur? vi, 515, b.
Duplicia sunt præcepta legis naturæ, et proportionalitcr duplex eorum a Deo dispensatio, vi, 526, b.

PR.EDESTINATIO

Dens potuit prædcstinare et non prædcstinarc. n, 467. a-a.
Ventas prædestinationis quare certitudinem habet" ll 171, a.
Prædestlnatio essentialiter pertinet ad scientiam et intel-

lectum, et magis ad rationem quam ad voluntatem. n, 473, a-478, a.
Praedestinatio, quid? II, 473, a ct b.
Pnedestinatio addit supra providentiam, ll, 473, b.
Praedestinatio pnrsupponil dilectionem et electionem, n, 474, a.
Praedestinationis duo effectus. n, 474, a, in fine, b.
Pradestmatio reoliter est in prédestinante, et non in pnrdestinalo; licet aliquid ponat in predestinate, ll, 474, b.
Eiecutio prodestinationis, quid? ll, 474, b
Pra'destinatio nominat actionem ïntellectu excogitantis vel dictantis ordinem rerum in finem, ct formam ordinis in intellectu dictatam, ct excogitatam]>cr Illum actum, ll, 478, a.
Divina prodestinatio nullam necessitatem absolutam imponit prodestinatis, quin quilibet eorum possit damnari; non tamen est possibilis ista copulativa, *late est prædeitmatua, et utc non salvabitur.* II, 488, a.
Differentia duplex inter istas dnas propositiones, *Album potest esse nigrum,* et, *Praedestinatus potest damnari.* n. 188, b.
Divina praxlestmatio infallibilis est, et certa; cl ejus certitudo addit supra certitudinem ïprovidentia ll, 490, b.
Licet tam numerus praedestinatorum quam reprobatorum sil Deo certissimus, tam formali1er quam materialiter. Limen stat quod .diter csl certus piimus quam secundus, ll, 491. ...
Praedestinatio alicujus patitur secum, in predestinate. potentiam moriendi in peccato mortali; non tamen compatitur actum vel eventum illum, ll, 496, a.
Nec merita nec pnnscieptia meritorum sunt causa praedestillationis ex parte actus prsedestinantis. ll, 198, b.
Effectus pnedestinationis non ordinatur alicui per merita prxexsistentia in alia vita, ut posuit Origenes. 11, 499. a.
Merita præexsistcntia in hac vita non sunt causa predestinationis effectus eo modo quo posuerunt Pelagum, n, 499, a, in fine, b
Nec merita sequentia effectum pnedestinationis sunt causa effectus praedestinationis eo modo quo dicunt aliqui, quod bonus usus gratia? prævisus sil ratio quare Deus dat alicui gratiam, ll, 499, b.
Licet aliquis particularis effectus pnedestinationis habeat causam ex parte nostra, tamen totalis effectus pradestinalionis in communi nullam causam habet ex parte nostri. n, 500, a.
Totalis effectus pnedestinationis causa est Dei bonitas, ll, 500, a.
Ex divina boniLite potest sumi ratio pnedestinationis aliquorum, el reprobationis aliorum; et sola divina voluntas est ratio quod istos reprobet, et illos eligat in gloriam, n, 501, a.
Utrum generalis ratio quare ileus aliquos pradestinat, et aliquos reprobat, sit ut appareat misericordia in electis, el justitia in reprobatis? n, 501, l»-502, b. in fine, et inde.
Dc pnedestinationis infallibilitati' circa s dvandos, qui tomen non salvati fuissent, si Adam non pcccasscl, iv, 174. a.
Prodestinatio Christi est causa pr.edeslinalionis ïnostra Quis sensus? v, 6, a.
An Deus prédestinaverit prius Adarn quam Christum9 v, 7. a.
Prodestinatio Christi est finis nostrae, el e converso, diversimode. v, 7. b.
Ex divina predestinatione plures beati habebunt æqualcm sibi in gloria, non solum hominem, sed etiam angelum; cl contrarium est erroneum, vi, 125, a el b.

PRÆDICA.MENTALE. PRAIDICAMENTUM

Decem genero pra dicamenlorum sunt decem primo intellecta. Quis sensus? I, 135, a. in fine, b.
Cur decem pnedicamenla dicantur simplicia? i, 135, b.
Predicaments nihil habent commune, nec secundum rem, nec secundum intentionem, i, 185, b.
Ordo pnrdicamentalis fundatur super re. nonnisi mediante intellectu, i, 353, a-354, a = iv, 89, a-90, a.
Pen dicarnenU non semper distinguuntur per realern distinctionem naturarum, sed penes diversum modum pradicandi. 1, 353. a, cl inde=ni, 27, b.
Ad hoc quod aliquid sit in pra dicamento. oportet quod sit compositum ex *me* et ewntia. Qui» sensus9 i, '159, b.
Quomodo pni dicamcnta alia a substantia remaneant m divini»9 I, 3G0. a, el inde.
Quomodo ïpridicamcnLilis actio differt a divina? t, 361, a — m. 28, a.
Decem prod ica menta dividunt ens quod distinguitur contra ens in anima, n. 281, b.
Unde sumatur ratio prodicamentorum actionis rt passionis9 Et varia denominatio ïdinrtioqiie eonimdemab invicem, m, 63, a.
Quatuor predicament! extrema dicunt puros respectus, ni, 139, b, in line, et mde-142, b, et inde.
Licet universale el particulare inveniantur generaliter in omnibus prædicaiiirntis, particulariter tamen inveniuntur in praedicamento ïsubstantia ni. 202. i, circa finem.
Sola genera cl species et ïdifferenti» pertinent per se ad ordinationem prædicamentaletn. seu sunt per se in predicamento; individua tamen pertinent ad prodicamenturn, loquendo dc individuis ïsubstantia nt, 234, a.
Non omnia contenta in eodem pradicamrnto habent unitatem realern. El quomodo differunt pnrdiranienta 9 v, 109, a, circa finem.
Super quam relationem fundatur prædicamentum habitus? vi, 91, a.

PRÆDICARÎ, PRÆOICATIO

Ad veritatem prrdicationis, quid9 i, 223, b.
©ua pr.rdicantur de aliquo conjunclim, possunt de eo pnedicari divisim. i, 216, b-255, b.
Non quzucumque variatio modi pnrdicandi infert fallaciam ïfigura dictionis. I, 234, b, circa finem.
Pra ïdicatio per ae, cl per atxidcns, non causal fallaciam figura· dictionis, sed forte fallaciam accidentis. 1. 255. a.
Praxlicari completur per intellectum; el quid sil? 1,352, basn . 183, a.
In divinis sunt tantum duo modi pnudlcandi. I, 360. b.
Non tantum voces, sed etiam rv» ad extra, prodicantur, secundum mentem Aristotelis, Commentatoris, et Linconiensis. i, 408, a, cl mdc=rit, 303, b, circa finem.
Modus pnrdicandi esi duplex. I, 409, a®v, 108. b, in fine.
In re extra animam nulla est prodicatio formaliter ct in actu, sed tantum fundamentaliter, ll, 57. b.
Quomodo prodicatur forma dc formato? Ill, 240, b.
Sumpta n diversis formis non ad invicem ordinatis, prodicantur de se invicem per accidens iv, 50, a.
Ad pra-dicalionem proprie quiddilatham, quid? iv, 388, b — v, 50, a.
Ad prodicationem per se non requiritur quod subjectum habeat conceptum per se unum. El quæ requirantur? v, 51, b.
Quomodo universale prodicatur? v, 91. b, in fine, et inde.
Quamnam unitatem rationis requirat prodicatio univoca? v. 100, b
Quando aliquid prodicatur do aliquo per participationem, oportet ibi aliquid osse, pnoter id quod participatur, v, 109, i.

PRÆDICATUM

Prodicatum ct subjectum, in qualibet propositione affirïmati a vera, significant idem secundum rem aliquomodo, ct diversum secundum rationem, i, 57, b.
Sufficit quod pr.cdicatum sit de ratione subjecti, ad hoc quod propositio sit per se nota. I, 144, b.

Quinque modi» praedicatum includitur in ratione subjecti, l. 147, b.
Predicatum difjiincturn, qualiter sil de ratione subjecti9 i. i49. a.
Quidquid predicatur de predicate. predicatur de subjecto. Qui» sensos * l. 153, b.
An, cum negatio alicujus pr.rdicali attribuitur alicui natura·, denotetur repugnantia predicali ad naturam illam? I. 225, a et b
Predicalum ad subjectum tripliciter comparari potest, i. 353» i.
Aliquod predicalurn potest alicui subjecto dupliciter convenire. vel ab eo removeri . scilicet totaliter. el non totaliter i, 391, b.
indicata appellant formam, Ill, 50. b = v, 158, »
Predicalum per »o convenit ei quod reduplicatur. quando cum reduplicatione est propria predicatio. v, 156, a.

PR.E.M1UM

Non oportet potentiam qua· est polior in merito per modum agentis. ße poliorein in premio per modum primi attingentis. I, 86, a. circa finem.
Utrum quis habendo charitatem mereatur ex condigno vitam æternsm, vel aliud premium? n, 78, a-88, b, el inde.
Utrum redditio pr.rmii pro merito pertineat ad justitiam distribulivarn? iv, 274, a-276, a, el inde
In prrmiationr actus meritorii, prout procedit ex gratia et instinctu Spiritus Sancti, servatur justitia commutativa, non solum secundum quid, sed simpliciter, tv, 27«, a.
Actus exterior nunquam addit ad premium essentiale actui voluntatis, si sit in se completus, tv. 476, a.
Premium essentiale respondet actui voluntatis interiori; accidentale vero premium, exteriori, tv. $76, b-183. litti, b.
In Christo, dum esset viator, id m aclus fuit premium el mentum; et in angelis meritum non precedit premium tempore, sed natura, v, 270, a.
Non omni» actus meritorius ordinatur ad premium, respectu cujus est meritorius, sicut ad finem, v, 270, b-271, a.
Non omne premium est dignius merito, v, 271, a, in line.
Opera extra charitatem facia non sunt proprie meritoria alicujus premii, etiam temporalis, vt, 326, b.
Si non redderetur a Deo premium creature quunlutncuinqur merenti de condigno, non simpliciter fleret ei injustitia. Yi, 339, a.
intellectu» respicit premium, voluntas meritum, vil, 155, a-158, b.

PR/EPARATIO

Qualis pneparatio sit concedenda in Deo respectu futurorum ? n. 4-45,
Duplex est preparatio voluntatis humana ad bonum, iv, 286. a.
Prepantio ad gratiam, quid? iv, 286, b.
Ad quam gratiam requiratur preparatio? vi, 321, a.
Duplex prepantio suscipientium Eucharistiæ Sacramentum. vi, 477, b.

PR.ESCIENTIA

Additne reprobatio aliquid supra prescienliam? H, 475, b, in fine.
Ad praicientiam et ad providentiam reducitur fatum, ll, v-
Divina prescientia nullam necessitatem rebus pncscitif imponit. n, 486, b.
Divina prescientia est cerb cl infallibilis, ll, 489, b.
Supra certitudinem preuientiæ addit certitudo providentiæ. π, 489, b. in fine-490, a.
Res. secundum quod subsunt divinæ præscicntiæ, sunt necessaria». Quis sensus? n, 404, a.
Prescientia Dei non habet necessariam habitudinem ad scita, ii, 405. a.
Non obstante inf.dlibililale divinæ prœncientiæ, pncdeslma·tionis, reprobationis, etc., non pal vanum conari ud bene agendum, ll, 496, a, el inde.
Utrum prescientia meritorum sit causa predestination» · n, 498, b, el inde.
Divina· præscientiæ. et prophetia·, eadem est ventas, v, 200. a et b.

PRÆSENS

Prioi natura est præsens potentia· species objecti quam objectum n, 362. a.
Presentia sunt Deo qua» nobis futura vel prelcrita »unt. n, 425. i.
Aliqua sunt presentia Deo, qua» tamen non sunt praesenti» nd Invicem, n, W>4, 1», circa linem.
Utrum ad presens instans continuetur preteritum et futurum9 m. 166, b, et inde-188, a et b·
['Irum sit aliquod tempus prescris? m, 167, a-188, b.
Prescris potest su ini dupliciter : scilicet pro eo quod secundum se totum present est. ct pro eo quod non secundum se lotum presens est. Ill, 188, a.
Ut presens realiter, ct ut presens intenlionaliter, Deus visus beatificat videntem, v, 195, I». el mde.
Omnia presentia. pneterita el futura videt anima Christi in Verbo, v, 209, a-2I I, a.
Quid proprie dicatur præsens? v, 329, b.
Utrum solummodo Unquam presens Christus sit in Eucharistia? vi, 165, b-17o. b.

PR.ESENTIA. PRAESENTIA LITAS

Presentia boni requiritur ad gaudium, vel delectationem. Quis sensus? i, 74, a el b.
Utrum presentia Dei in rebus sit presentia intuitus? n. 43$. .437, b.
Pr.i-sentialil.is Dei in rebus, quid? ll, 435, a.
Qu.rn.irn pnesentialitas sit ratio silualis? ll, 436, a, in fine.
Utrum pr.rsentialitas sit relatio simultatis9 ll, 436, b, el inde.
Quid sit fundamentum prescntialllatis Dei ad creaturas? ll. $37. a.
Radix pnesentialitatis materiæ el suarum partium ad locum, vel ad quantum, est quantitas, iv, 145, b.
Qualis presentia objecti faciat notitiam intuitiram? IV, 196, b.

PR.ETERITUM

Quæ sunt prelcrita nobis, sunt Deo presentia. ll, 425, a.
Deus non potest facere quod preteritum non fuerit. El quare ' n, 510, b-515, b, et inde - 521, a, ct indeszvi, 57, a
Preteritum non fuisse, potest accipi el ut impossibile per m·, et ut impossibile per accidens il. 521, a.
Utrum rationi praeteriti repugnet ratio infiniti? m, 5, a-16, a.
In prelenlo ita bene salvari potest infinitas sicut in futuro, licet alio modo, m, 16, b.
In quonam sensu propositio de pruderito vera est necessaria, cl propositio dr prelenlo falsa est impossibilis? m, 23. b, in fine.
Utrum preteritum ct futurum continuentur ad instans præsens? m. 166, b. cl inde-188, a el b.
Preteritum fuit, dum erat present, preteritum ct futurum. Quis sensus? IU, 188, b.
Omnia prelcrita, presentia et futura videt anima Chnsli in Verbo, v, 2D9, a.

Cur passione· appetitu» sensitivi non respiciunt preteritum? yf 350, a, ct inde = vi. 357, a.
Quomodo tristitia ait de prælcrito? v, XX), b, circa finrrn.
Habitu», tum appetiti vi, turn intellectuale», respiciunt praeteritum; intellectuales tamen non illud respiciunt ut preteritum. v. 351, a.

PRIMUM

Primum in unoquoque genere eat causa omnium eorum quæ sunt ejusdem generi». Quis sensu» ' 1, 167, a = iv, 47, a, circa finem.
Primurn, quid? ll, 267, b.
In successivis non oportet dari primum. Quare? m, 24, b.

PRINCIPIUM

Quorumnam principiorum evidentiam requirat scientia? i, 1 ^
Principia nostræ theologia? «uni articuli fidei. 1,2, b-9, b. et inda-17, b, ct inde.
Quorumnam principiorum unitae requiratur ad unitatem scientiæ? t. 36, a.
Principium demonstrationis potest cognosci per se. el conclusio per se, et utrumqur simul, i, 43, a.
Conclusio est nota propter principia. Quis sensu»? i. 79, b.
Sicut principium in speculativi», sic finis in operativi». Quis sensus? i, 96, b-97, b. in flne-98, a— vn, 186, b.
In ratione principii includuntur tria. 1, 174. L.
Utrurn ct quomodo sit possibile, unum omnino indistinctum re et ratione, esse principium actuum distinctorum0 I, 200. a et b-212, b-213, a.
Substantia non est immediatum principium ğenerationi i,
Ut pnmum principium, non vero ut proximum principium, natura anima· est capax Del. I, 211, a.
Non est necesse proximum principium operationis creature esse ejusdem genens vel :eque perfectum cum termino producto, i, 212. a, circa finem.
Ex hoc quod natura non est principium proximum motus et quietis, non sequitur quod sit principium per ăcciden i. 212, b.
Principia diffinientia respondentur ad interrogationem fartam per *quid* solum quando significantur per modum totius. I, 232, b 235, a
Principia diffinientia duobus modis significari possunt i, 235, a.
In creatis, principium generationis potest dupliciter accipi. I, 241, b.
Licet principium ct prmeipiatum *quoti* realiter distinguantur, non tamen principium cl principintum *quo*. i, 252, b, in line-253, a-265, b, el inde.
Principium omnium acluurn divinorum est essentia divina, i, 259, ».
Cujusnam actus sit principium essentia, sub ratione essenli.e i. 259, b-2M, b.
Principale principium quo Puter generat, est ĕatln, non vero paternitas, i. 259, b-284, a.
Principium cslne relativum? I, 266, a.
Principium Filii, non tero causa, est Paler, i, 269, b.
In qualibet generatione, principium generationi» principaliter non e»l aliqua forma individualis. čd forma qu.r pertinet ad naturam speciei. I, 280, a.
In divinis, principium processionis Filii est ĭntellectu principium processionis Spiritus Sancti est voluntas. Quomodo hoc intelligalur? I, 282, », cl inde.
Principium alicujus actu» divini ad intra, vel ad exim, non eat attributum ut attributum, sed res cui mens attribuit rationem attributi, i, 283, a, ct b.
Quantum ad suum principium, individuatio animæ rationalis dependet a corporc. I, 290, b = m, 248, a, cl inde — IV, 360, a.
Non semper principium el pnncipiatum sunt ejusdem generi», i, 341, b.
Principium utriusque processionis, in divini». est natura, non tamen est proximum principium. n, 15. b.
Utrum Pater et Filiu» ▸int unum principium Spiritus Sancti? il, 31. a, et inde
Licet hoc nomen *pnncquiun* «upponat pro duabus personis in divinis, non Umm pro duobus pnixupiis. n. 41 a, m fine.
Principia individuality, in rebus creati», constituunt ct distinguunt; in divinis, distinguunt tantummodo. it,234. a, circa finement, 228, a.
Quomodo verbum possit dici principium cognitioni»? u, 258, b.
Nomen principii propne dicitur in divinis. ct competit uni p̆erson respectu alterius, if, 271. b.
Nomme caus-e cl principii indifferenter Greci utuntur in di-v̆ini non autem Latini, »ed solo nomine principii, et imliuv n. 271. b-280, b-281, a.
Principium non dicitur univoce in divinis, secundum quod dicitur Deu» principium divinæ perwn» et creatun·, sed analogice, n, 272, a.
Principium in divinis, prout una persona dicitur pnncipium alterius, dicit notionem quæ est origo, non autem pnoritatcm. II, 272. b.
Quandonam idem p̆ote esse principium convemenlir el pnncipium distinctionis inter aliqua d̆uo n. 315, a
Principium actionis intellectus esi species intelligibibs. ll, 348. b
Qu.v rl quot repugnent pnmo principio? ll, 520, a.
Principium individuationia s̆ubstanti non semper oportet ad genu» substantia pertinere ill, 233. a-234, a-235, a.
Prima principia s̆ubstanti sunt pntni prinapta omnium. Qui» s̆ensus' 111, 234. b.
Principium individuabonis est per se de ratione individui, licet accidat speciei. ili, 241. b
InUdligerv principiorum el conclusionum non distinguuntur specie, m, 246. .i
Agens immanenti actione est ejusdem actionis principium et causa partialis. m, 289. b.
Principia non sunt ex alterutri». Quis sensus? it . 31. a.
Principium intnnsccum motus gravium el levium est activum. iv, 114, as= vn, 32. a.
Principium essendi differt a principio operandi. Qui» sensus? tv, 366, b, in fine-267, .l.
Perfectior cucnitio pnncipu arguitur ex nova cognitione alicujus effectus ex principio V, 219, » et b.
Nullus potest noviter elicere conclusionem dc principio, quam pnus non poterat elicere, nisi perfectius cognoscat principium quam ante» cognoxeril, v, 220, a.
Principium actus humani triplex, v, 389, b.
Actus humani sunt principium virtutis acquisiLr, per modum pnncipn acini, v, 404, b.
Principium visionis mentalis est triplex, v . 432. a, in fine, b.
Nullus peccat errando circa prima principia practice, potest tarnen errare circa proxima principia, cl circa particulares conclusiones, quas non recte deducit ex principii», v. 135. b
Quoad principium, non vero quoad terminum, divisio quantiUtna requirit quaptitatrm. VI, 284, b.
Quoad suum principium, actus secundus est similitudo objecli. vn. 229, b.

PRIORITAS, PRIUS

Prius generatione el tempore solum, est imperfectius, prius vero simpliciter, est perfectius i, 86, a.
Prius el posterius non sunt in divinis nisi secundum modum intelligendi. n, 42, b.

Aliquid prius potest distingui formalitcr per posterius; et quomodo0 11, 52, a.
De prioritate secundum intellectum principiorum constituentium personam, ll, 229, a.
Ens commune non est prius Deo, sed econtra. n, 383, b.
Prion|b i quam habet substantia respectu accidentis, quomodo et intelligenda? ni. 57, a-232, a, in line, b-233, b, circa finem.
Quomodo e/ie sit prius essentia, ct econtra? m. 102, b = v, 106, a.
Prius natura tripliciter, in, 109, b.
Tempus non vat prius et posterius motus, m, 174, a
Prius et posterius sine successione inlelligi non possunt, ni, 177, a.
Uno modo est prius natura magis commune quam minus commune, el alio modo csl posterius, m, .320, b-321, a.
Prius allero dupliciter, n, 29, b.
Comparatio recessus termini *a quo* et accessus termini *ad quem* secundum prius ct posterius, iv, 35, a.
Ordo varius secundum prius et posterius inter animam per generationem introductam ct dispositiones ejus. IV, 75, b.
Non omne prius alio potesl exsistere sine illo, iv, 167. a=v, 82, b.
Aliquosi prius mutatur ct innovatur ad mutationem et inno· rationem posterioris, vi, IbO, a.
Prius est perfectione, quoti est posterius generatione. Quis sensus? vn, 160. b, in line, et inde.

PRIVATIO

Privatio sumpta in ratione innascibililatis fundatur in ratione principii secundum quod est notio Patris. II, 262, u
Cur privationi subjecta est materia inferiorum, non vero materia coeli? IV, 14, a.
A privatione ad habitum non est regressus. Quis sensus? iv. 98, b = vi. 6I, a.
Peccatum originale non est pura privatio, iv, 330, b.
Privatio originalis justitiæ est quasi formale in peccato originali. iv, 331. a-313, a et b-3U, a = vi, 63, a.
Privatio divin» visionis est proprie et sola pœna intrinseca peccati originalis post mortem, iv, 366, b, circa flnem.
Malum formaliter sumptum, est pura privatio; secus si sumatur materialiter. iv,389, n = vn, 156, b.
Utrum omnis privatio boni debili sit malurn? iv, 393, b-398, a, et inde.
Utrum omne malum sit privatio in subjecto exsistens? iv, 394, a-400, a.
Quornodo intelligenda» sunl auctoritates sanctorum dicentium ipsas privationes osse quasdam entiLites, vel esse in rebus quibuscutnque? iv, 396, b.
Subjectum privationis potest accipi quadrupliciler. iv, 398, b.
Privationes non intelliguntur per speciem propriam, sed per speciem proprii habitus, iv, 448, b.
In privative oppositis, quomodo inveniatur medium? iv, 461. .i
Subjectum quod non est susccptivum habitus, non est susceptivmn privationis opposito» In quo sensu? iv, 462, q.
Privatio dicitur multipliciter, v, 387, b
Utrum privatio actualis justitii» sit illud quo aliquis formalitcr dicitur peccator0 VI, 300, a-313, b, in fine, el inde.
Privatio ordinis ad finem, dupliciter vi, 366, b.
Privatio gratia? non est omumo idem ac offensa. VI. 418, a.
Privatio divinæ visionis &· principalis pœna damnatorum, vil, 98, b - 118, a rt b.

PROCESSIO

Processio divinarum personarum est ratio, exemplar, ct causa processionis creaturarum. Quis sensus? t, 174, a et inde-177, b — h i. 117, b.
Spiritus Sanctus procedit naturaliter a Patre el Filio, non Limen per modum natura», sed per modum voluntatis, i, 260, h, in fin»·— n, H, b.
Processio quæ est per modum voluntatis distinguitur tripliciter ab ea quæ est per modum natura», i, 261, a.
Aliud est procedere naturaliter, el aliud per modum natura». i. 261, a, m fine, b.
Spiritus Sanctus, licet procedat naturaliter, tamen libere procedit a Patre, libertate excludente coactionem, i, 261, b.
Quod procedit per modum voluntatis, potest esse a»qtie immediate a duobus; non sic de illo quod procedit per modum natura». 1.268, a.
Quomodo intelligatur intellectum in divinis esse principium processionis Filii, el voluntatem esse principium processionis Spiritus Sancti? i, 282, u, et inde.
Processio Verbi in divinis dicitur generatio, il, 1, b.
Licet processio Spiritus Sancti sil viventis a viventi» conjuncto, secundum similitudinem natune, non tamen est generatio, n, 3, a, circa finem, b.
Spiritus Sanctus procedit processione amoris el voluntatis, n. II. i.
Processio Spiritus Sancti est ratio el exemplar liberalis processionis creaturarum a Deo. n, 11, b
Utrum Spiritus Sanctus procedat ut amor, vel ut aliquid pertinens ad voluntatem? Ii, 12, a, b, el inde-14, a, circa finem, et inde-15, b.
Utrum Spiritus Sanctus procedat ut actus diligendi ct ut actus amoris, el non ut impressio rei amalæ in amantem? n, 13, a et b-16. .i et b.
Licet natura sit principium utriusque processionis in divinis, non tamen proximum, ll, 15, b.
Si Spiritus Sanctus non procederet a Filio, non distingueretur ab eo personaliter, ll, 17, a, ct inde.
Spiritus Sanctus procedit a Patre el Filio, inquantum sunt unum, et inquantum sunt plures. Quis sensus? 11, 35. a-39, a.
Processiones passivae, Filii videlicet el Spiritus Sancti, non distinguuntur seipsis formalitcr. n , 45, a.
Islæ passiva» processiones non distinguuntur realiter penes principia, scilicet secundum hoc quod una est processio per modum natura» et intellectus, alia vero per modum voluntatis, ll, 45, b.
Islæ processiones distinguuntur secundum ordinem originis. II, 13. b, in fin· -16. a.
Utrum processiones passiva» per hoc simpliciter ultimate distinguantur, quod una est ab uno principio improducto, et alia a duobus, scilicet ab improduclo ct producto? il, 48, b, ct inde-52, b, et inde.
Sunt tantum dus processiones in divinis, n, 54, a.
Processiones in divinis sunt differentes quasi secundum spcciern. licet in procedentibus sit una natura communis, ll, 58. »
Relationes in divinis se habent aliquomodo ut principium el ut terminus ad ipsas processiones, ll, 58, a, in fine.
Aliqua processio Spintua Sancti est temporalis, ll, 58, b, ir fine.
Processio temporalis Spiritus Sancti non est aliud ab ejui procession»» æterna. il. 59, a, in line, b.
Processio temporalis Spiritus Sancti attenditur tantum secundum dona gratiæ gratum facientis, ll, 60, a.
Sicut processio personarum est ratio productionis creaturarum a primo principio, ita isidern processio est ratio redeundi in ultimum finem, n, 60. a, in fine.
Processio divinarum personarum in creaturas potest dupliciter considerari, ti, 60, b.
ProceMio temporalis Spiritus Sancti, vel est proprietas Spiritps Sancti, vel non distinguitur realiter ab »»a. n. 60. b.

Differentia inter missionem et processionem, ll, 64, a.
Procedere per modum doni, ct per modum amoris, idem est n. 447, b.
Ulrum processio Filii el Spiritus Sancti sil ratio processionis creaturarum? Ili, 88, a-96, b, et inde-117, b, et inde.

PRODUCENS, PRODUCTIO, PRODUCTIVUM, PRODUCTUM

Non est de ratione formalis termini productionis quod capiat *eue* real»·, seu quod sit realiter· t, 248, b.
Non omne producens est prius producto l, 260, b.
Productio Filii, m divinis, non potest dici quod sit essentialis, dicatur quod sit naturalis, i, 270. b.
Ad distinctionem productionum activarum et passivarum, iu divinis, quid" i. 280, b.
Productivum esse ejusdem rationis, dupliciter potest Intelligi. i. 390. .i.
Cur in divinis potius verbum quarn intellectio producatur realiter per intellectum, et potius amor quarn actus amoris per voluntatem? ll, 16, a
Quid est productivum Spiritus Sancti? ir, 42, a, in line.
Productiones in divinis non sunt intrinseca distinchva producentis et producti, ll, 52, a.
Differentia inter productionem voluntatis et naturae, in hoc quod est esse a duobus, ll, 54, a.
Ulrum intelligere et velle sint productiones personarum in divinis? H, 251, b-259, b.
Nihil producitur per actiones immanentes. Quis sensus? 11,256, b.
Producto verbo, non cessat actio intellectus, n, 258, b.
Inter producens et productum, in creaturis, sunl alia· relationes ab illis qua? importantur per producere et produci: secus in divinis, n, 301, a.
Intelligere abstrahit a produci, n, 365, a.
Ubi producens non pra'cedil productum, producens non prahabet ea quæ communicat producto, ll, 402, b.
Processus in productione artificiali, n, 464, a el b.
Quamcumque rem productam Deus potent facere meliorem accidentaliter, non tamen essentialiter, ll, 531», a. in fine.
Ulrum velle divinum sit productivum creaturarum, proprie cadens super eas? n, 579, b, in fine, el mde-586, b, ct inde.
Non omnis productio creatura», inquantum est productio, habet quod mensuretur instanti transeunte; potest tamen mensurari nunc stant»·. Iit, 19, a.
Omne aliud a Deo, est productum ab eo. 111,29, b.
Utrum a productione differat continuatio? Ill, 42, a-69. a
Ulrum ad productionem effectus cansw secunda· Deus immediate agat? m, 46, b-82. a, el inde.
De ratione productionis, inquantum hujusmodi, non est habere duos terminos reales; sed hoc est de ratione productionis cum motu, m, 69, b.
Materia est producta de nihilo. Ill, 77, b.
Ulrum producens totuin quod est in re producta, agat se toto? m, 90, a -99, b.
Nulla potentia finita potesl producere aliquid ex nihilo. Ill, 106. b. in line, ct inde.
Utrum majus sii producere materiam quam formam? Ili, 112, a, in fine, b.
All.l est productio alicujus de materia, et alia productio alicujus in materia. Ill, 116, a, in fine.
Cur in aliqua productione *fieri* præcedil *eue,* et in aliqua non? ifl, 186, b.
Ulrum producenti imputetur primus actus natur» pro· du< 444, a-3-43, b-355. a-357, a.
Ulrum forma qua?, secundum se tota, non est in A instanti, posvit immediate post, secundum te tola, simul produd? in, 368. a-375, b, et inde.
Quodnam est productivum respectu proprii accidentis, et respectu accidentis extranei? iv, 20, b.
Utrum idem effectus numero naturaliter produabilis ab hoc agente, sit etiam producibilis ab altero agente totaliter distincto et naturali? jv, 179, b.
Relationes producentis et prodocti simpliciter arguunt in omnibus diversitatem suppositorum, iv, 226, b.
Non in omni nova productione producitur novum east. v, 115, b-117, a.
Impossibile est diversas realiter productiones de non «se ad *eue* nonnisi ad diiersa realiter producta terminari, vn,

PROFESSIO

Professio solemnis est holocaustum, vi, 535, b-536, a.
Sub professione aliter cadunt tria vola, et aliter exteriores observantia?, vi, 538, a.
Professioni religiosa· directe contranatur contemptus regula·, vt, 538, b.

PRONOMEN

Additio pronominum ad concreta trahit illa ad significandum potius pro suppositis quam pro quidditate. v, 144, b. in fine-145. a.
Pronomen demonstrativum quomodo dicatur de Deo ° vi, 160, b.

PROPHETIA

Eadem est veritas prophetia» et divinæ præscientiæ. î, 14, bS3 v. 200, a et b.
In prophetia esi duo considerare, et diversus est ordo onginis inter ea. v. 200, a.
Prophetia, quid? v, 200. b
Quomodo prophetia evacuabitur in patria? v. 382. a.
Quomodo ratio prophetia competebat Christo in via? v, 382. a et b.
Prophetia potest esse sine chantate. vi, 111, b.
Ad visionem prophetia? duo concurrunt vn, 276, a.
In quo differat abstractio a sensibus in prophetia ab aliis abslractionibus a sensibus? vn. 276. a.

PROPORTIO

Quomodo sil arguendum a commutata proportione ll, 56, b. in fine-57, a = m. 176. b.
Proportio, quid? n, 533. a = mi, 2C<5, a, b, et inde.
Secundum proportionem arithmeticam accipitur medium in justitia comrnutativa. secundum vero proportionem geometricam, in justitia distributiva. n, 572. a el b.
Qualis sit proportio inter potentiam cognoscitivam el objectum naturaliter cognoscibile? vu, 2U6, a.
Proportion»'m potentia? sensitiva·, non solum de per accidens, sed dc per se, excedit excellcntij alicujus sensibilis, vn, 21)7, a.

PROPOSITIO

Sic rssr sicut significatur per propositionem, quid? I. 55, b, circa finem, et inde.
Propositio affirmativa quandoque significat non *eue* rei. I, 56, a, circa finem.
Hæc propositio, *Socrates est albus,* et similes, multa significant. i, 56, b.
In qualibet propositione vera, subjectum el prwdicatum significant idem secundum rem aliquornodo, ct diversum secundum rationem, i, 57, b.
Quod analogum reddat propositionem multiplicem, et quod non? i, 141, b, in fine-142, a.
Ad hoc quod aliqua propositio sit per se nota, sufficit quod pnrdicaturn sit de ratione subjecti. I, 144, b.
Non omnis propositio per se nota, est per se nota nobis. I, 145, a.

Hrc propositio. *Deui fit,* secundum se est per m» nota; non Stttem quoad not. i, 115. a.
Nulla proponito in qtn prodicatur *eue* dc re creata, est psr *9f* nota, t, 145. a-148, a.
Utrum hæc proportio, *Deui eit,* sit per «e nota beato? i, 147.1450, a
Licet omnis propositio cujus prxdfcaturn includitur in ratione subjecti sil per se nola, non tamen ccontra. i. 147. b
Propositio in qua passio prodicatur dc diffinitione subjecti, nunquam est per se nola, l, 147, b
Actualia exsistentia subjecti non requiritur ad veritatem propositionis cujuslibet. i, 148. l» = v, 275, a-281, a.
Qnæd^m dicuntur propositiones per se nola· quoad omnes, quæd.im vero secundum se. I, 149. a-150,a.
In propositione vocali, vel scnpla. tria sunt consideranda. El a quo illoruin dicatur simpliciter una? t. 149, a.
Duplei est identitas seu unitas propositionis : scilicet materialis. atque formalis. i. 149, b.
HfcC propositio. *Deui* non *generat Deum,* est falsa. Et cui propositioni rquipollct? t, 224, a-225, a.
In hae propositione, *Deui non generat,* negatio intelligilur procedere ct totum negare, i. 225, b.
Hæc propositio. *Deui genuit Deum,* est vera, immo propria. L 226. a.
Pro quo supponat ly *Deui* in hac propositione, *Deui creat* · l, 226, a, m fine-226, b, in fine.
Propositionem de primo et secundo modo dicendi |>er se. sunlne necessariae ? I. 303, a, et inde.
Omnis propositio, tam primi quam secundi modi perscltati«, ℓ sempiterna· ventatis, ila quod nec per Deum potest faliification. i, 330. b = l!l, 71, b, in Une.
Propositio de futuro, quod luturum Deus scivit, est uno modo necessaria, ct alio modo non. n, 452, b-159, b-471, b, ct inde-415, a.
Ulrum aliqua propositio singularis de futuro contingenti sit vera vel falsa? ji, 457. a, in fine, b-470, a, el inde.
Propositio veri in aliquo Instanti, necessario est vera in instanti illo, necessitate immutabilitatis .ivero in falsum; et idem de propositione falsa, a falso in verum, n, 467, b, in fine, et inde.
Aliqua propositio de inessc stat cum alia de possibili, quæ tamen non stat cum illa de inesse qua» corresponde! ilii de possibili. n. 468. b.
Propositio singularis de futuro duplicem causam veritatis habere potest, ir, 470, a.
Proposiliunis ringuhns do futuro totale significativum, quid9 ll, 470, b.
Non est eadem veritas trium propositionum. scilicet dc protento, pratenti, el futuro, de eadem re. n, 470. b.
Propositio contingens absolutu potest essu necessaria ex suppositione, ll, 471, b.
Omnu propositio vera de proterito est necessaria, ct omnis falsa impossibilis. Quis sensus? Ul, 23, b, circa finem.
Omni propositioni possibili vena corresponde! aliqua dc inessr sub eisdem terminis non impossibilis. Quis sensus? m. 76. b. m fine, el inde.
Aliqua propositio potest dici in primo modo dicendi per se dupliciter, v, 50, a.
Ista propositio, Album incipit *rue,* quandonam veriflcalur? v, 151. b-158, b.
Omnis propositio cathegorica affirmativa dc inesse, nullo modo equivalens hypothetica· vel moduli, non habens implicationem contingentem vel accidentalem vel impos- ñbd ex parte subjecti, eat et dicitur per se nola in vantate. v, 280, a, circa finem.

PROPRIETAS

Proprietas, persona el essentia, in divinis, non differunt secundum rem, sed secundum modum significandi; ideo omnia adjectiva quæ praedicant conditionem rei absolut», prodicantur communiter de proprietate, essentia ct persona. i, 155, a.
Secundum rationem suarum proprietatum habent divin» persone causalitatem respectu creationis rerum, i, 174, a el b-175, a.
Quomodo ahquæ proprietates in divinis intelligantur procedere personas? i, 258, a, in fine, h.
Eadem proprietate Filius est Filius et Verbum, sed diversis rationibus. Quis sensus? ll, 3, a-259, a.
Proprietas relativa est vere et secundum rem in essentia et in persona, sed diversimode, ll, 32, a-277, a-338, b.
Proprietas ul subsistens, in dhinis, quid? n, 213, b.
Ulrum aliquibus proprietatibus, relativis aut absolutis, constituantur divinæ persona·? ti, 217, a, circa finem, b-223, a, et inde.
Proprietates m divinis distinguunt supposita, non autem in creaturis, n. 228, b.
Non ex proprietate personali, sed ratione essenliæ. quæ includitur in significato persona·, Verbum divinum dicit respectum ad creaturas, n, 245, b.
Innascibilitis non est proprietas personalis, vel constitutiva Patris, n, 2f>2, in fin··.
Distinctio proprietatis potest tripliciter assignari, ll, 262, b.
Proprietates in abstracto notilicantes personas sunt ponendæ in divinis, n, 271, a.
Ulrum in divinis sint plures proprietates? ll, 273, a, et inde-277, a, el inde.
Proprielntes non eunt exlrinsecæ divinis personis. It. 277, a.
Alio modo proprietates personales, ct alio modo non personales sunt in divinis personis, ll, 277, a.
Proprietas relativa idem est realiter quod essentia divina, n. 336. b.
Proprietas relativa idem est realiter quod persona, n, 337, a.
Proprietas relativa et essentia divina differunt ratione, ll, 337, a, in fine, b.
Proprietas personalis differt secundum rationem a persona, n, 338, a.
Diversa.· proprietates partium non arguunt diversitatem specificam. iv, 97, b.
Utrum, quantum ad proprietates sibi proprias, anima· humana·sint squales? iv, 361, a-363, a.
Do modis quibus non potest proprietas personalis Verbi terminare naturam humanam, v, 59, a.
Proprietas personalis divina non potest uniri alicui creaturo corporcæ per modum forma.·, v, 62, b.
Proprietas personalis Verbi non est unita humanitati Christi ut forma, v, 63, a.
Proprietas partis non denominat totum absolute, quando tutis proprietas potest convenire toti et parti, et immo perfectius toti quam parti v, 149, a-156, n.
Proprietates utriusque naturo possunt dici absolute dc Christo, nisi dubitationem ingerant circa veritatem alterius naturo, v, 153, b.

PROPTER

Dupliciter contingere potest unam scientiam dicere proptei quid de principiis vel conclusionibus alterius. I, 15, b.
Propter quod unumquodque tale, et illud magis. Quis sensus? m, 300, b, in fine, ct Inde.

PROVIDENTIA

Divina cognitio dc futuris magis dicitur providentia quam providentia. It, 450, n.
Providentia, quid? ll, 473, b479, a el b.
Licet divina providentia essentialiter ad cognitionem pertineat, tamen voluntatem aliquomodo includit, u 478 b-479, b.
Providentia differt secundum rationem a scientia et a dispositione. ll, 478, b, in fine.

Ad quamnam scientiam, speculativam vel practicam. pertinet providentia? ii, 479» a pt b» t* inde.
Providentia ct dispositio, diversimode considerat», pertinent ad scientiam, voluntatem» el potentiam. II, 479, b.
Providentia differt secundum rationem ab arte divina, n, 4®, a.
Providentia differt realiter a fato, ıı, 480. a.
Ulrum providentia ait ratio ordini· in finem. in mente divina exsistent? n, 484, a-485, a, circa finem, b.
Utrum ad providentiam debout reduci fatum0 Il, 48$, b-485, b, in line, ct inde.
Providentia , turn in Deo quarn in nobis , non fanturn est actus providendi, sed etiam forma per actum illum producta, vel eumdem terminans, ll, 485, b.
Ad quæ se extendat divina providentia? et quid sub ea cadat0 n, 486, a.
Ad providentiam diversimode ac ad prmscientiam reducitur fatum, ll, 486, q.
Divina providentia nullam necessitatem rebus provisis contingentibus imponit, n, 487, b.
Ad providentiam, quæ perlinent? n, 487. b.
Divina providentia est certa el infallibilis; et ejua certitudo addit supra certitudinem præscientiæ. ll, 489, b, in fine.
Ordo divin» providentias dupliciter certus invenitur, n. 490, a et b.
Supra certitudinem providenti» addit certitudo praedestinationis. n, 490, b.
Non obstante divina providentia, inulta evenient contingenter. Quis sensus? n, 495. b.
Hec propositio, *Stante divina providentia, fatum* immutari *non potett,* habet duplicem sensum. 11, 497, a.
Dupliciler aliquid subesi divinæ providenti» ; ct. secundum hoc, est duplex providentia, approbationis scilicet, et concessionis; et sub secunda istarum providentiarum cadit

ZT<

PROXIMUS

Non omnes proximi sunt ex charitate diligendi æqualiter. v, 358, a.
Non tenemur per charitatem optare proximis tantum gradum gloriæ quantum sunt capaces simpliciter v, 373, b.

PRUDENTIA

Prudentia est forma virtutum diversimode ac gratin ct charitas. ii, 73, a-90, b = iv, 263. b, in fine, el inde.
Prudentia non potest esso sine virtutibus moralibus, v. 493, b-439, a.
Sine prudentia nulla virtus moralis perfecte potest haberi, v. 424, a-499, b
Prudentia non est cum perversa electione, et præcipue principalis ejus actus, qui est præciperc. v, $27, b-$38, b, in flne
Prudentia non solum est bene conciliative, sed etiam bene judicativa, ct bene pnrceptira. v. KM), b.
Differentia inter prudentiam ct syndereslm. v, 131, b.
Multa quæ pertinent ad partem sensitivam, requiruntur ad prudentiam, v, 434, b.
Habitus prudentia non genentur «x unico dictamine prodico solo; ct quid requiritur ad illum generandum9 V, 437, a.
Memoria est pars prudentia·. v, $37, b.
Præcipere est principalis actus prudentia·, v, 437. b.
Prudentia non est in peccatoribus, v, 438, b.
Prudentia importat ordinem ad appetitum rectum, v, 438, b.
Non potest aliquis esse sufficienter prudens circa muten.im unius virtutis, nisi sil prudens circa materias omnium virtutum, v. 441. a. et inde.

PUER

Unde provenit quod unus puer, ab instanti infusioni animæ, habeat aptitudinem ad longiorem vitam quam alius? iv. 75, a-76, b-77. a.
Utrum pueri decedentes cum originali doleant se esse privatos visione Dei? rv, 367. b, circa finem, et inde-373. a-377, b. rt inde.
Puer, quamprimum pervenerit ad usum liberi arbitrii., tenetur se rt omnia sua actualiter in Deum referre, tv, 462, a.
Pueri, infidelium filii, nondum habentes usum rationis, non sunt bapttxandi, invitis parrnLibas, vi, 113, b.
Utrurn puer possit primo peccare vrniahter? vj, 341, b-344, a, in fine, el inde.
Non drbel dari pueris sacramentum exirem» unctionis, vt, 464. a.

PUNCTUS

Non omnino similiter sicut se habet punctus ad lineam sic se habet nunc rtemitatis ad ælrrnitatem. n, 9. ·.
Utrum punctus sit ponendus? m. 125, b, et inde-135. b, ct inde.
Utrum punctus ex hoc sil ponendas quod finis lineam? Ill, 126, ·, el inde-136, a, el inde.
Poh suntne puncta imaginata 9 m, 129, b-143, h.
Aliqua sunt puncta in actu, et infinita «uni in potentia, ni, 135. b-146, b.
Quomodo punctus ab unitate distinguatur| Ili, 136. a.
Quid est lineam terminari puncto9 rt quornodo diceretur infinita si non terminaretur puncto? Iit. 136, a.
Punctus non est idem realiter cum linea, nec pars integralia, sed formalis, seu quasi forma. Quis sensu in, 1SJ, b-139. a.
Mobile non per sr acquirit suo motu punctum, ni, 138, a.
Utrum punctus sil aliquid intrinsece pertinens ad essentiam lineæ. vrl pars essentialis ejus, vr| quoddam positivum et indivisibile, realiter terminans lineam * Jli, 138, a, b, et inde.
Punctus suo fluxu causât lineam. Quis senius? HI, 146, tine. b.
Ulrum punctus sit subjective in linea, ve! m substantia ejus9 iv, 133. a-144. b.
Implicat contradictionem esse lineam sine puncto- iv, 146, a, in fine, b.
Punctus «t alio modo indivisibilis ac anima, vi, 210, b.

PURGATORIUM

Aliquis potest in purgatorio groviu puniri pœns sensus per ignem, quam aliquis positus in inferno, lif, 371. b, in fine, el inde.
Animæ sunt veraciter et realiter pnesentrs in purgatono. v, 282. a, circa finem.
Pœna purgatorii, quomodo potest esse voluntaria ' vt. 364 a et b.
In purgatorio rrmitlunlur peccata venialia, quantum ad culpam. in eo qui in gratia decedit. w. 41$. a423. a, in fine.
Quomodo meritum invenitur in purgatorio l vi, 414, b. in fine-415. a et b-424, a el b.
Est sat probabile peccMum veniale in purgatorio slatim rem illi. \i. I.
In purgatorio Hilr esse actus contritionis, sod improprie vi, $24. a et b.

PUTREDO, PUTREFACTIO

Quomcxlo non putrefieri secundum carnem post mortem convenerit Beatic Mari» Virgini? iv, 94, a.
Unde fonna cadaveris dicitur forma putredinis? ct quare

corpus Christi non fuit putrefactum post mortem? iv, 96. b, et inde.
Aliqua generata ei putrefactione sunt ejusdem rationis cum aliquibus generalis ex semine, vi, 2$, a, in fine, b.

QUALE, QUALITAS

Habitus $cientia prout est immediatum principium actus intrlligcndi. non est semper qualitas simplex. I, 32, b.
Utrum intellectus agens sit qualitas? i, 199, b-210, a et b.
Omne nomen proprie significat qualitatem, loquendo ut grammaticus loquitur de qualitate, i. 221, b. circa finem.
Qua ¢qualitate sint inchoat» in creatione, et quæ non? I. 341. a et b
In prima specie qualitatis est gratia gratum faciens, n, 73, a.
Ad rationem intensionis qualitatis, quid? ll, 94. a.
Dwiimiliter intenduntur qualitates prima? et sccundæ, simplices et ¢omposita n, 96, b.
®ualitate elementorum suntne impermixta) contrariis? n, 122, a.
Qualitatem in sua diffinitione includunt aliquo» species de genere substanti®, n, 202, a.
Ulrum super unitate qualitatis, in creaturis, fundetur ¢qualitas, vel similitudo? ll, 319, a, in fine, b-320, a, in fine, b-322, b, et inde-324. b.
Quomodo aliqua qualitas, si esset separata, esset individua? ll!, 231, b, et inde.
Gravitas ct levitas sunt qualitates ¢ctivo Quis sensus? m, 405, b.
Qualitas symbolic» corrumpitur ad corruptionem subjecti, non autem a contrario, iv, 36. b.
Id mixtione est una qualitas inedia, continens, non actu, sed virtute, formas elementorum, iv, 51, b-52. b-83. a.
Utrum resolutio mixti in quatuor elementa flat ratione qualitatis symbolic®? iv, 55, a-78, a, et inde.
Quomodo qualitas sit de ratione primi et per se termini conversionis panis in corpus Christi? iv, 99, b.
Qualitatis non est qualitas. Quis sensus? iv, 143. I».
Qualitatem corporalem potest Deui ponere in substantia •pintuali. iv. 148, b.
Raritas est qualitas, iv, 161. a = vi, 262, b, circa finem.
Qualitas, ut quanta est. in quo conveniat vel non conveniat cum quantitate? tv, 166, a.
Utrum calidum el frigidum in mixto sint duæ qualitates; el similiter humiduin rt siccum? iv, 332, b-338, a ct b.
Du» qualitates contraria?, et essentialiter distinet®. possunt simul esse in eodem subjecto, iv. 338, a.
Ex qualitatibus contrariis in mixto fit una qualitas media. K, 338. b.
Una qualitas mixti potest agere in aliam, iv, 338, b, circa finem.
Qualitatis ratio communissima, rv, 344. b.
Nulla fuit qualitas morbida, a diabolo causata in came protoparentum. a qua pullulet peccatum in anima, tv. 315, a.
Substantis secunda significat *quale quid* Quis sensus? v. 93. b-102. b. ct imb
Qualitas, qu» prius erat virtus, potest remanere non virtus, v. 301, b.
Qualitates corporales, ut pulchritudo et sanitas, non habent proprie rationem habitus, v, 303, a-403, b.
Habitus est una simplex qualitas, v, 403. a.
Character sacramentalis est in genere qualitatis, vi, 78, b, et inde.
Nonnisi mediante qualitate agit quantitas, vi, 251, b.
Utrum qualitas sit perfectior quantitate0 vt, 254, a-260, b, in fin», et inde.
Desinentibus qualitatibus, manente tamen quantitate, rrmanetne corpus ChrbU sub spccicbus sacramentalibus ° n. 280. a
A sua naturali qualitate non alterabitur corpus damnati per ignem infernL vn, 96. a.

QUANDO

Quando est relatio fundala super relatione quæ est adjacentia temporis ad temporalia, m, 411,a = vi,93, b, circa finem-94, a.

QUANTITAS

Quantitas habet aliquam causalitatem respectu *este* suppositalis. i, 240, a.
Quomodo quantitas concurrat ad individuationem subjecti, secundum Aristotelem et Commentatorem? i, 291, b, cl inde = iv, 127, a.
Omnis divisio est secundum quantitatem, vel secundum formam, i, 293, b.
In quantitate virtutis fundatur æqualitas in divinis. II, 152, b-153, a.
Quantitas virtutis, quid ? n, 156, a. in fine, b.
Quantitatem includunt in sui diffinitione aliquæ specierum de genere substantias. n, 202, a.
Discretio partium proprie non est extra genus quantitatis, ll, 206. a.
Super unitatem quantitatis fundata est æqualitas, tam in creaturis quam in divinis, n, 318, b.
Utrum super unitatem quantitatis, in creaturis, fundetur æqualitas, et similitudo? n, 319, a, in fine, b-320, a, in fine, b-322. b, et inde-32-4, b.
Species quantitatum sumuntur penes numerum, el proportionaliler ad species numerorum, ll, 324, b.
Tactus secundum quantitatem molis differt a tactu secundum quantitatem virtutis, n, -435, b, et inde = III, 135, a = iv, 226, b = vi, 210, a et b.
Non est faclibile, etiam per Dei potentiam, quod substantia corporea sil sine quantitate, n, 519. a = m, 190, b = vi, 2.T.. b.
Terminus quantitatis alius est a termino ¢ssentia ll, 21 . a.
Quantitas dirnensiva habet de se quamdam individuationem; quam, et separata ab omni subjecto, sola inter omnia accidentia, retinere potest. II, 532, a «= ni, 236, a, el inde = iv, 127, a = vi, 260, a.
Quantitas $cientia duplex, n, 542, a = v, 231 . b.
Quantitas, in Sacramento Eucharistia», supplet vicem materiæ, quoad omne contingens, ili, 111, a = vi, 253, a.
An situs qui ponitur in prædicamento quantitatis, sit de ratione vel differentia quantitatis? m, 142, b= vn, 85, a et b-86, a et b.
Prima divisio quantitatis non est in successivam cl permanentem, sed in continuam ct discretam, m, 174, a.
Motus et tempus sunlne quantitas perse? ill, 174, b, circa flncm-475, b-176, a.
Utrum quantitas sit partibilitas, qua habens partes sit formaliter partibile? m, 177, a, circa finem = vi, 255, b-265, h.
Ad genus quantitatis non pertinet tempus discretum, m , 182, b.
Quantitas dirnensiva est individuationis principium, m, 201, a-230, a. el inde.
In quibusdam locis dicit S. Thomas, quantitatem determinatam, esse principium individuationis; in quibusdam vero, quantitatem indeterminatam, m, 202, b-229, b, cl inde.
Utrum quantitas sit formale principium individuationis sub$tantia “ ih , 210, b, et inde-214, a-229, b, cl inde-238, a, circa finem, et inde.
Utrum quantitas sit ratio divisibilitalis in individuo ? m, 213, a-237, b.
Utrum quantitas sit de ratione individui concomitalivc? ill, 214, a-238, a, m fine, b.
Quantitas habet duplicem rationem individuationis. m , 230, b.

Quantitas est principium individuation!·, non tomen primum, aut principale, aut totale. Ill, 232, a, et indc-238, a , in fine 242-a.
Quantitatem praecedit substantia, in raie aubstanliæ; consequitur vero, quantum ad omnia quæ pertinent ad suam completam individuationem. ill, 232, b.
Quantitas est forma individui secundum completam rationem ejus, m, 232, b, et inde.
Quantitas interminata dupliciter; ct quomodo est principium individuationis? Ili, 236, a.
Quantitas seipsa primo distinguitur ab alia quantitate. Quis sensus? m, 236, a.
De ratione quantitatis est divisibilitan partium. Quis sensus? m, 236, a et b=iv, 166, b.
Quantitas habet ex se aliquod commune et aliquod individuum. Ili, 24!, b.
Materia remota, de necessitate removetur quantitas iv, 12. b.
Materia generabilium el corruptibilium naturaliter est separabilis a quantitate· IV, 19, b.
Quantitas est propria passio corporis ut sic. iv, 20, a-38, b = vi, 190, a-193, b.
An necessario corrumpatur quantitas in corruptione substantia corporea.»? iv, 25, a, el inde-34, b, cl inde.
De quo educatur quantitas noviter genita? ct utrum, in generatione substantiali. quantitas recipiatur in indivisibili, vel divisibili? iv, 37, a.
Utrum quantitas sit de ratione primi et per se termini conversionis panis in corpus Christi? iv, 99, b.
Quantitas terminata necessario requiritur ad constitutionem suppositi materialis, iv, 115, a.
Quantitas, qua substantia dicitur formaliter quanta, est accidens el nullo modo substantia, iv, 124, a.
Quantitas non claudit in sua ratione materiam sensibilem, sed solum intelligibilem. iv, 121, a.
Nulla quantitas generari potest aut corrumpi proprie, iv, 125, b.
Quantitas est prima dispositio materiæ; cl est primum inter accidentia, et subjectum aliorum accidentum corporalium el absolutorum inhærentium substantis, iv, 126, b = vi, 250, a.
Quantitas dirnensiva potest acquiri ct deperdi in substantia, iv, 127, a, in line.
Quantitas eadem numero potest per essentiam quandoque esse major, et quandoque minor; el hoc per rarefactionem ct condensationem, iv, 127, b.
Aliqua quantitas potest dici interminata, et aliqua non. IV, 128. b.
Nulla quantitas dirnensiva sic ponenda esi interminata. quod præccdat formam substantialem in matena, et quod possit stare successive cuin diversis formis substantialibus, et terminari diversimode, secundum quod requirunt diveraæ formæ substantiales. IV. 129, a.
Utrum quantitas sit accidens habens alias partes a partibus materiæ vel substantiae? tv, 134, b, et inde-148, b, et inde = vi, 266, b.
Utrum nulla quantitas perdatur in materia, nec acquiratur? iv, 137, h, ct inde-155, a, in tine, b.
Utrum, in rarcfactione, nova quantitas necessario acquiratur, et antiqua necessario dčperdatur iv, 139, a, in fine, b-155, b.
Utrum quantitas sit coæva materia»; et in eadem materia quantitas quantitati succedat 9 iv, 141, b, rt inde-159, b, et inde.
Quomodo quantitas sit susceptive contrariorum? iv, 144, a.
Deus non potest conservare partem in esse partis, el sub distantia ad partem, sino quantitate. IV, 145, a-148, a.
Quantitas est prima radix ct formale principium partibilitatis, extensionis, el localis præsentialitatis, atque distinctionis partium tam suarum quam substantia». IV, 145, b-148, a.
Deus non potest facere albedinem individuam sine subjecto, id est, separatam a substantia vel qualitate; quod tamen non repugnat quantitati, iv, 145. b. et inde.
Duo attributa quantitati, ıv, 4&0, b-148, b, in tine, et inde-149. b.
Ulrum a quantitate sit realiter distincta figura9 iv, 148, b.
Licet quantitas non det eamdem partibilitalem omnibus per earn quantiflcMis, dat tamen idem esse. iv, 150, a-153, a, circa flnem.
Quantitas non solum est partibililas, sed etiam parlibilis; non fcolurn magnitudo, sed magna, iv, 154, a, in flne, b.
Opinio quod quantitas non habeat partes, est contra Philosophum, philosophiam, et totam logicam, iv, 154, b.
Quantitas potest etflci major per solam intensionem, rv, 155, b.
Eadem quantitas potest dici terminata, et interminata, secundum diversa, IV, 156. a.
Quantitas non suscipit magis ct minus. Quis sensus? IV, 160, a = vi, 263, b.
In quo conveniat vel non conveniat cum quantitate qualitas ut quanta est? iv, 166, a.
Quantitas, si esset separata a subjecto et ab omni forma naturali, vel a subjecto tantum, quomodo posset augen ? n. 170, a.
Quantitas potentiæ attenditur principaliter penes quantitatem actus in quo fundatur, v, 73, a.
Quantitas meriti ex duobus : scilicet ex gratia, et ex quantitate opens. V, 374 , b.
Quantitas perse concurrit ad actionem naturalem, et etiam violentam, vi, 52. b.
Ulrum. in forma sacramenti Eucharistiæ. ly *hoc* demonstret non solum substantiam, sed quantitatem, sub totali ratione quantitatis? vi, 150, b, circa finem, et inde-160, a, et inde.
Quantitas čorpori Christi est realiter in Eucharistia, el habet respectum præsentialitatis ad species, non autem respectum contactus, vi. 172, b, in fine.
Utrum m sacramento Eucharistiæ sil lota quantitas diinensiva corporis Christi ? vi, 182, a-184, b, in flne, et inde-193. a, circa flnem, cl inde.
Quomodo quantitas, cui per se competit divisibihtas. possit esse in sacramento Eucharistiæ indivisibiliter? vt, 194. a.
De ratione quantitatis est divisibilitas, partibililas. situs, rt hujusmodi, in se, non autem in ordine ad aliud, vi, 194, b-196, a, ct inde.
Quid competat et non competat quantitati corporis Christi in Eucharistia? vt, 196, b.
Quantitas corporis Christi absolvitur in Eucharistia a divisibilitate extrinseca, non autem intrinseca; et dat huic corpori omnem effectum furmalem intrinsecum, non autem exlnnsecum. vt, 198, a ct b.
Dissimilitudo inter quantitatis interminatae in materia, ct quantitatem corporis Christi in Eucharistia, vl, 198, a.
In Eucharistia, alia accidentia a quantitate sunt subjective in quantitate. VI, 250. b-255, a-263, b, in flne, et inde.
Quantitas non agit nisi mediante qualitate. VI, 251. b.
Quid est perfectius, quantitas, aut qualitas9 vi, 254, a-260. b, m flne, et inde.
Utrum in condensatione ct rarcfactione specierum, in sacramento Eucharistiæ, quantitas prior distinguatur a posteriori? vi, 254, b-262, a, et inde.
Utrum quantitas Eucharistiæ possit naturaliter corrumpi ? vi, 259, b-275, b, el inde.
Quantitas est habilior cæteris accidentibus ad hoc quod separata subsistat. Vl. 259, b.
Partes substantia? non sunt partes quantitatis, nec econtra. vi, 282. b. circa flnem.
Licet divinio quantitativu requirat quantitatem quoad principium, non tamen quoad terminum, vi, 284. b.
Quomodo sine divisione quantitatis unum possit fleri multa9 vi. 285. a.

Quantitatis partes quandoque Mint unius rationis, quandoque direnarum rationum. VI, 301, a-XX), a.
Licet quantitatem dimensivam non habere situm sit impossibile, non est tamen de ratione quantitatis quod partes ejus situ distinguantur, vn, 85, a, el inde.
Habere positionem est differentia quantitatis. Quis sensus? vn, 85, b, in fine, et inde.

QUANTUM

Quantum et tantum, quomodo inveniantur in rebus finitis, rt etiam infinitis, ut in «ternitale ' n, 10. a.
Dupliciter intelliffi potest quod *eue* corporeum hominis sit quantum, iv, 92, a.
Anima intellectiva non est quanta, nec per se, nec per accidens. iv, 131. »>-158. b.
Quantum, seu mensuratum quantitate, est duplex, iv, 132, b.
Deus potest facere quantum sine extensione, non autem sine partibihute. iv, 146, b-148, a-149, b.
Omne quantum est necessario divisibile uno modo, non alio iv, I66. b.
Quantum, additum quanto, facit majus. Quis sensus? iv, 482. b.
Duo quanta non possunt habere simul idem *ubi numero, vi.* 177, a.

QUIA EST, QUID EST

Cognitio quantum ad *quid eil,* quid? I, 121, b, ct inde-139. b.
De Deo non cognoscimus in via nisi an *al*, ct *quia at,* non autem *quid at.* Quis sensus ? i, 122, a et b-139, a et b.
Cognitio *quia at,* quid ' i. 122, b.
Cognito de aliquo quia ert, facile est cognoscere *quid* est. Quis sensus ' i, 129, a-140. b.
Ad cognoscendam conclusionem demonstrationis, non oportet cognoscere de subjecto *quid at.* i, 140, b.
Quondonam principia diffinientia respondent ad interrogationem faciam per *quid?* i, 232, b-235, a.
Mensuram sufficit esse notiorem mensurato quantum ad *quia eit.* ΠI, 178. a.

QUIDD1TAS, QUIDDITATIVUM

Quiddites rei materialis est objectum materiale intellectus, proportionatum nobis pro isto statu. 1.118, n.
E«tne quidditas rei materialis formalis ratio objecti intellectus nostri? I, 127. b-135. b, in fine, et inde.
QuiddiUs rei materialis, quid? i, 137, a-229, b.
Quidditatem substantiae immaterialis non possumus cognoscere in via. bene vero quidditatem materialis substanlir i. 141, a.
QuiddiUs Dei distincte significatur per hoc nomen *Deui.* 1.222, ·.
Omnis quidditas creata differt realiter a suo *eue.* i, 301, b, et inde =» 11, 532. b = iv, 107, b, in fine, et indo· 115. a.
Ad quidditatem creatura- non se habet *eue* ejus omnino similiter sicut ad materiam se habet forma substantialis. I.3IÎ. b
Ratione ŭ» quiddibtis, non vero sui *eue,* aliquid ponitur m genere i. 332. b-334, a.
\liquem conceptum pradicari qulddltative de Deo, contingit dupliciter; rl In quonam sensu aliquis conceptus est quidditaUvt communia Deo et creaturis ? I. 400, b, et inde.
QuiddiUs dupliciter : scilicet pro essentia, et pro conceptu dilfinitivo. ill. 58, b.
vi quiddilativam pradlcationem. ŭquid' iv, 388, b=v, ». a.
Quidditas rei materialis, in Ipsa sua particularitate, est oî>-jrctuni cogitativæ. vi, 212, b.
Asse quidditativum. tam in *eue* reali quam in *eue* intelligibili, quid? VII, 231. b-232, a.

QUIES, QUIESCERE

Complacentia est quies voluntatis. Quis sensus? i, 77, b.
Ouïes duplex: scilicet desiderii, et motus, i, 100, a.
Quomodo natura sil principium quietis? i, 212, b.
Ad rationem quietis, quid? m, 382, b-418, a et b.
Utrum sit dare ultimum instans in quo angelus quiescit in termino a quo? m. 394, a-417, a.
Materia non quiescit sub forma quæ est in corrumpi, ill, 417, b, et inde.
Unde arguitur quies cœli futura? in. 485, b.
In beatitudino, essentia divina quietat intellectum objectiva, visio vero illum quietat formaliter, v, 195, a.
Utrum quies cœli futura sit causa inalteralionis et incorruptionis corporum damnatorum ? vn, 99, b, et 107, b, ct inde.
Utrum quidquid necessario quiescit in aliquo sibi præsente, necessario rnanuteneatillud præsens sibi, si potest? vn, 171, b-182. b-183. a, in fine, b
Quies non est nisi de re præsente, ct voluntas non quiescit in ultimo fine, nisi dum realiter ct actualiter habet illum, vn, 184, b.

QUO EST, QUOD EST, QUOD QUID EST

Quod quid eit non est idem cum *eo cujus est,* eliam In substantiis immaterialibus creatis. I, 230, a, et Inde-233, a et b-240, a, in fine, b-24!, a = v, 100, a, In fine, b-108, a.
Quo eit, tripliciter. I. 313. a = iv, 151, a. in fine, b.
Quod at, proprie sumptum, quid? i, 313, a.
Quod quid at, quid? v, 106, b.

RAPTUS

In raptu, Paulus non fuit beatus simpliciter, v, 205, asxVit 218. a.
Raptus, seu nbstractio a sensibus, ex duplici causa contingit. vn. 276, a.

HAREEACT1O

Per rarcfiictionem et condensationem, quantitas eadem numero potest pei essentiam quandoque esso major, et quandoque minor, iv, 127, b.
Utrum in rarefactione quantitas corrumpatur vel generetur? iv, 137, b, circa finem, et inde-155, a, in fine, b.
Utrum in rarefaction·? necessario acquiratur novo quantitas, et deperdatur antiqua? iv, 139, a, in fine, b-155, b.
RareLictio et condensatio, quid? iv, 162, a et b = vi, 262, a et b-263, b.
Utrum agens naturale possit facere de parvo magnum absque rarefaction iv, 164, b, et inde-168, a, et inde.
Utrum ratio rarefactionis consistat in hoc formaliler, quod eadem materia accipiat majores dimensiones quam prius? iv. 164, b, in fine, et inde-168. a, in fine, ct indo.
Rarofactio est causa ăugmentation! , et c converso, secundum diversa. IV, 168, b.
Non potest es«e rarefactio, nisi sequatur major extensio quantitatis, iv, 169, a.
Utrum In rarcfactione et condensatione spocicruin, in sacramento Eucharistia, quantitas prior distinguatur a posteriori? vi, 254, b-262, a, et inde.

RARITAS

Hariis, ri deniitas powunl tnlendi. el remitti; et quomodol II. 144, g.
Hantas ct qualitas, tv, 161, . = V|, 262, b, circa fin.m.

RATIO

.Non apparentia non est formalis ratio intrinseca objecti fidei, vel nostro» theologia». I, 14, n.

Medium quo aliquid est cognoscibile, dicitur ratio cognoscibilis. I. 19, b.

Penes unitatem rationis formalis objecti attendenda eat unitas specifica habitus scientific!. 1, ‡6, b, cirai finem

Non omnia quæ sunt ejusdem rationis, |»o·»ıɪɳI in eutndein effectum. I. 42. b.

Formalis ratio objectiva rIicujus habitus scientific!, non solum est illud ad quod terminatur primo actus talis habitus, sed potius illud quod est causa per ĕ quod aliquid per illum actum attingatur 1, 46, b. in fine.

Formalis ratio objecti potest sumi tripliciter. I, 47, b.

Formalis ratio subjectiva, ut quod, tria requirit: universalitatem, principalitatem, et distinctionem. I, 48, a.

Ratio formalis objecti theologia», sicut ratio qua aliquid cognoscitur, est lumon divina» revelationi··. I, 49. a.

De ratione formali objecti possumus loqui dupliciter, i, 58, a.

In scienti.i principaliter consideratur ratio objecti ut est res, non vero ut esi objectum aut scibile. I, 39. d.

Objectum rationis est nobilius quam objectum appetitus, t, 85, a el b- xii, 162, a

In voluntate, ut includit rationem superiorem, vel inferiorem. est consensus. I, 89, b-90. a»

Ad rationem pertinet quod est formale in electione, i, 93, b, circa flnem,

Actum elicere non potest voluntas, nisi ut movetur a ratione i, 94, b.

Omnis consensus sequitur judicium rationis, sive recta?, sive erroneæ. i. 95, a.

Utrum ens habeat unam rationem? i. 125, b, el inde-133, b, et inde.

Utrum unam rationem significet illud quod dicitur analogice dc suis significatis? i, 127, a-135, b.

Quid intelligitur per rationem entis, vel boni, aut alicujus alterius? 1.132, b. et inde.

Quædam habent rationem, quæ non habent diffinitionem, f. 133. a-373, b.

Licet polentin possit ferri in uItiorem rationem quam sit ratio sui objecti materialis proportionali, illam tamen rationem non inveniet nisi in cis in quæ fertur per illud, i. 137. a.

Distinctio rationis tollit contradictionem, ct maxime in divinis. i, 154, a, el inde-397, a el b==UI, 342, a, in fine, b-345, b.

De ratione formali objecti possumus loqui dupliciter, i, 58, a.

De ratione supposiii, qua»? i, 155, b, circa llnern-228. a, circa flnem. ‹»l inde-237. h. et inde=n, 226, a = v, 105, a, et inde.

Utrum sola distinctio rationis, quæ solum in virtute sit in re, et in actu sit per intellectum, sufllciat ad tollendum contradictiones in divinis? i, 156, a. et inde-159, j, et inde.

Contradictio, tam inter complexa quam inter incornplexa. est habitudo rationis, i. 159, a.

Ratio dupliciter. I, 160, b. circa finem = 11, 337, b-343, b.

Diversitas rationum formalium quæ in eadem re fundantur, unde proveniat9 i, 162, a ct b-163, b iv, 9. a-90, ·.

Quomodo ratio substantia» addit ad rationem entis, ita ratio relationis, in divinis, addit ad rationem essentia». I, 163, h. in fine, ct inde.

Ratio vestigii, quæ? ct quomodo distinguitur a ratione imaginis? et in quibus repentur? I, 173, a. b, ct inde-176, a. et inde.

Proccesio divinarum personarum est ratio processionis creaturarum. i, 174. a, ‹»i Indessii. 11, b = ut, 117, b.

Rationem causa Illati· habet Trinitas personarum, in ratione qua talis Trinilft· i. 171. b.

Ratione lanium distinguuntur, in rebus creatis, bonum, verum, el unum, i, 181, a.

Mullis modie possunt aliqui distingui ratione. !, 253, b-395. b.

Aliquid dicitur dupliciter reUtisum secundum rationem, i. 966. b

In otnni alia ratione includitur en», prout sumitur nomina·liter, non vero participisliter. i. 324. b.

Quid nomine rationi», cum aliqua dicuntur distingui ratione? i. 373, a, circa finem, b, el inde.

Ipeærnet rationes attributorum sunt in Deo i, 375. a.

Utrum idem distinguatur secundum rationem a leipso9 i, 378, b-397, a. b, et inde.

Utrurn attributa importent determinatam rationem in recto principaliter? I, 380, b-400, a, et inde.

Pluralitas rationi» non semper provenit ex eo quod intellectus id quod in se unum est, comparet ad distincta realiter i, 389, 3-412, b

Rationes divinorum attributorum non sunt indivisa· in se, e! divisæ ab aliis, ante opus intellectus, I, 391. a.

Distinctio rationis potest esse actu ab a-lerno. 1, 392, a

Ratio non significat raie, sed esse quid. i. 393, a.

Ex hoc quod aliqua res distinguitur a seipsa ratione, non sequitur quod aliqua ratio sit ejus el non sit ejus. 1, 397. a.

Quid intelligitur per hoc quod dicitur res secundum tuam i-aiionem? t. 399, a.

Ratio est form.de distinctivum intrinsecum ejus quod distinguitur secundum rationem a seipso. !, 399, b.

Tarn ratio relativa, quam absoluta, potest esse communii Deo et crcaturæ. i. 401, b.

Rationes attributorum habent proximum fundamentum in Deo. Quis MOfQS? t. 412, a-413, b.

Distinctio rationis non se habet omnino ad distinctionem rcatem sicut ens rationis ad ens reale. t, 412, b.

Distinctio rationis, consequens apprehensionem, non semper consequitur rralcm distinctionem mediorum inlelligendl. i, 413, a

Distinctio rationis, vel ex natura rei. non potest esse causa distinctionis realis. n, 29. a.

Propru ratio spirationis, quæ? II, 52. b, çirca finem.

Respectus rationis non intrat constitutionem pertona», licet consequatur formale constitutivum ejus. It, 117, a.

Sola ratione differunt, in divinis, rqualilas, similitudo et identitas, n. 155. b.

Ratio in qua consistit veritas. quas? 11,158· a, et inde-160, b, circa finem, et inde-ICI, a

Quomodo in hac vita homo possit judicare secundum ratione· æternа n, 102, ·.

Quomodo respectum rationis potsll importare perfectio simpliciter9 n. 164, a.

Quid significet hoc nomen ratio, cum dicitur ratio sapientia», vel justitia»? n, 177, a.

Distinctio rationis, in quo sit formaliter, et in quo fundamentaliter? ii, 182. b.

Non omne ena rationis est secunda intentio, n, 185, a.

Negationem rationis dicit unitas in recto, ii, 188, a.

Ratio fundata in re. duplex. II. 211, a-233. a

In entibus rationis non est proprie genus, neque speciet, n. 281. b.

Ratio in intellectu rerum tripliciter se habet. II, 312. b.

Multi respectus rationis conveniunt rebus, nullo intellectu consideranto, n, 316. a.

Respectus rationis pdtest esse in aliquo multipliciter, ll, 317, b.

In divinis personis æqualihs nihil ponit, nisi secundum rationem. Quare? ll, 319, a.

Non sine causa Sanctus Thomas distinguit de ratione qua» est tantum in ratiocinante, ct de ratione qua» non tantum ĕ in ratiocinante, il, 313, b.

Relatio, in divinis, comparata ad essentiam, est ratio. Quis sensus? n. 344, a.

Ei qua· distinguuntur secundum suas rationes formale».

plus distinguuntur quam ea quæ tantum distinguuntur secundum modum significandi, n, 345, a, in fine, b.
Diventtas formarum inferiorum csl ratio diversitatis materiarum, non secundum essentiam, sed secundum esse, et secundum rationem, Π, 388, a = iv, 15, a, in fine, b.
Divina essentia est propria ralio cujuslibct ĕreatura n, 406, 1-419, a.
Rationes creaturarum in Deo sunt plures el distincta? secundum respectus rationis, licet sint eædem secundum rem ; et illæ plures rationes sunt plures ideæ. n, 407. b.
Omnia quæ habent in Deo rationem, sunt vita in eo. n, 411. a
Ulrurn divina ratio aliis rationibus substernatur? 11, 413, b-420, a, in fine, b.
Diversorum non potest esse eadem adæquata ralio. it, 419, a.
Nulla creatura potest esse propria ratio alterius créature, sed sola divina essentia, n. 419, b.
Principalius rationi quam voluntati attribuitur prodestinatio. n, 478, a.
Providentia est ratio ordinis in finem, in mente divina exsistens, n. 479, a, b, ct inde-484, a-485, a, circa finem, b.
Quænam est ratio quare Deus quosdam prédestinât, cl quosdam reprobat? n, 501, a el b-502, b, ct inde.
Deus indidit materiæ duplices rationes : scilicet causales, seu obedientiales; et seminales, n, 508. a.
Ratio obedienlialis, et seminalis, quid? et unde dicatur seminalis? n, 517, a, in fine, b =iv, 113, a. in fine, b. et inde.
Aliquem respectum rationis habet una persona divina ad creaturam, quem non habet alia, in, 118, b.
In ratione *ubi* duo inveniuntur, in, 139, b.
Non omnis ratio cognoscendi plura habet objectum in quo perfecte includuntur illa plura, m, 312, b-313, b, circa finem.
Non omnis ratio cognoscendi creata mensuratur a suo objecto. m, 313. a, b, in fine.
De una re cognoscibili possunt intelligi plures rationes ; el non oportet quod angelus sciens rem aliquam, sciat omnes rationes intelligibiles de ipsa; ac de quibusnam rationibus angelus inferior illuminatur a superiore? m, 314, b. in flne-315, a-498, b = v, 228, b-229. b.
Impossibile est peccatum esse in voluntate, nisi procedat defectus in ratione, m, 350, b.
Defectus in ratione ex duobus contingit, m, 423, a = v, 429, a = vn, 131, q, in fine, b.
Impossibile est quod aliquod corpus habeat partes ejusdem rationis, nisi habeat partes diversarum rationum, iv, 9, b.
Quomodo Intelligitur materiam esse vel non esse ejusdem rationis ? iv, 14, b.
Omnes materiæ sunt unius rationis generalis, non autem specialtaims. tv, 18, a.
De variis modis quibus aliquid potest dici ratio agendi alicui agenti, iv, 46, a.
Ejusdem rationis effectus non inconvenit esse a diversis causis, tv, 91, b.
Non omne quod est de ratione alicujus, est indistinctum ab eo. tv, 153, a.
Differentia inter rationem agendi intentionalem et rationem agendi naturalem, tv, 240, b.
Omne ĕn rationis, aut negatio est, aut relatio, tv, 379, b.
Hoc nomen *ratio* sumitur septupliciter. IV, 388, a.
Ratio humana est regula, proxima In his quas per voluntatem aguntur, tv, 407, b.
Ulrum ex conformitate ad rectam rationem sumatur rectitudo volunUtis? iv, 411, a-415, b, et inde.
Dupliciter contingit peccatum esse in ratione, secundum duplicem actum rationis· iv, 441, b-447, a.
Contra diclnmen naturalis rationis est peccatum veniale, π 498. b-
Rationes rerum sunt necessario?, tam in re quam in intellectu; et de his proprie est scientia, v, 98, a, in fine, b, et inde.
Ratio sumitur Iribus modis, v. 100. a.
Per naturalem instinctum, divina ratione eis inditum, animalia bruta habent motus similes motibus rationis, v, 241, b.
Dolor passionis Christi pervenit usque ad rationem, ut est natura, licet non ut est ralio. v. 242, b-250, b-253, a.
Ratio sumitur quandoque ut ratio, et quandoque ut natura; et prodicta distinctio est ipsius rationis secundum quod comparatur ad objectum, v, 243, a-245, b, ct inde-217, b, et inde.
Inferior ratio Christi, vel ejus voluntas, ut natura considerata, nolebat absolute passionem aut mortem; licet considerata ut ratio, vellet illam, v, 243, b, in fine-246, a, et inde-252, a, et inde.
Distinctio rationis in ratione ut est natura, ct ut est ratio, potest intelligi duobus modis, v, 244, b.
Ratio superior et ratio inferior quomodo distinguantur? v, 245, ;i.
Ratio inferior, ut natura, non syllogizot, sed lanium ul ralio. v, 253, a, in tine, b.
Procescui rationis proporlionalur processus voluntatis, v, 2S3, b.
Affectus appetitus sensitivi non sunt propre passiones si non pervertunt rationem, aut si sunt a ratione imperati, v, 256, b.
Ratio formalis objecti fidei potest accipi dupliciter; et uno modo includit ens rationis, v, 320, b.
De ratione fonnali objecti charitalis. v, 364, b, et inde.
Principalius in actu virtutis est rationis, v, 402, a.
Est in ratione peccatum mortale; quis sensus? El nullus actus, nisi a ratione ordinetur, potest esse virtutis, v,411,b.
Fortitudo facit ne ratio absorbeatur a dolore et tristitia, v, 418, b.
Quomodo rationem sequatur vel non sequatur appetitus? v, 428, b, et inde.
Ad quem actum rationis sequatur electio? v, 430, a.
Judicium rationis potest pali duplicem errorem, v, 430, b-441, a.
Imperium est actus rationis, prasupposito aclu voluntatis. , 438, a.
Ratio potest aliquid intimare vel denuntiare dupliciter, v, 438, a.
Ulrum voluntas discordans a ratione erranti sit mala? vt, 70, b.
Matrimonium non est procise de dictainine rationis naturalis. vi ,MM, a.
Damnum rationis incurrit homo per actum matrimonii, non quantum ad habitum, sed quantum ad actum, vi, 510, a, circa finem.
Naturali ratione probabiliter convincitur resurrectio mortuorum, vn, 29, b, in Une.
Utrum rationes probantes animam humanam non posse perpetuo manere extra corpus sint efficaces? vn, 84. a-44, b, et inde.
Ratio naturalis convincit esse rectam apprehensionem qua anima rationalis apprehendit immortalitatem esse sibi possibilem ct appetibilem, vn, 3«, b, circa finem.
Quxnam sit spiritui separato ralio essendi in loco? vn, 116, «.
Aliqua forma potest dici propria et distincta ratio alicujus inlelligtbilis dupliciter, vn, 247, b.

REATUS

Omnia peccata sunt in diabolo secundum reatum, m,

Ulrum peccatum originale sit reatus aut debitum pœnæ? iv, 337, a. et inde-347. .·, · t imte
Reatus po næ æternæ et pœna· temporali· consequitur peccatum mortale, secundum diversa quæ in peccato inveniuntur. vi, 295 , b.
A realu pœnæ plenariam vel non plenariam absolutionem percipit homo, secundum quod totaliter vel non totaliter participat virtutem passionis Christi, vi, 296. a.
Utrum post actum peccati remaneat in anima aliqua relatio realis qua· dicatur reatu· pœna·? vi, 298, b, ct inde-308, b, et inde
Reatus, quid? Quodnam ejus fundamentum, et quænam causa ejus? V!, 309, b, et inde.
Reatus est respectus rationis, vi, 310, a.
Reatus non solum ab intellectu, sed etiam a re dependet, nec solum causatur a Deo, s» d etiam a creatura, vi, 310. a et b.
In eadem anima possunt esse reatus contrariorum viliorum. vi, 311, b.
Reatu dicitur peccator realiter reus, vi, 312, b.
Qualiter a se invicem distinguantur reatus, macula, ct offensa? vi, 312, b, m fine 313. a et b.
Utrum reatus pœnæ œternae, secundum quod causabatur ex actibus peccatorum prius dimissorum, redeat per peccatum mortale sequens? vi. 446, b, et inde.
Non omnis obligatio ad pmnarn habet rationem reatus, sed sola illa quæ est propter peccatum, vi, 449, a.

RECIPIENS

Non omne recipiens aliud est potentiate respectu illius, i. 256, b.
Non omne principium quo receptionis formæ est primum quod recipiens eam. iv. 38, a

RECTITUDO

Quem actum contingat a rectitudine non deviare9 ut, 331, b.
Rectitudo voluntatis est effectus inseparabiliter concomitans visionem divinæ essentiæ. in, 4-12, a.
Rectitudo actus voluntarii sumitur secundum ordinem rationis ct legis æternæ. tv, 407, b.
Quomodo recta ratio et lex divina sint mensuræ dantes actui rectitudinem? iv, 411, a-415, b, et inde.
Ostendere rectitudinem sufficit ad rationem mensum·. n. **410. a.**
Rectitudinem appetitus importat prudentia, v, 438, b.
Rectitudo quam tollit peccatum originale, est triplex. vi. 61, a et b.
Ad rectitudinem appetitus creatura.· rationalis requiritur quod appetat Deum explicite, actu vel habitu vn, 188, b.

REDEMPTIO, REDEMPTOR

Utrum solum pro redemptione animarum fuerit prxdestinatio animæ Christi ? v, 3, b-5, b, circa finem, et inde
Qua redemptione redemit nos Christus? v, 38, a ct b
Utrum tante ratio dominii competat Deo propler redemptionem, sicut propter creationem? v, 138, a-139, a.
Opus redemptionis principaliter attribuitur divinitati Christi, et non humanitati. Et quæ requirantur ad redemptioih'in 139, h - 110, ■
Licet tota Trinitas possit dici redemptor, tamen solus Christus proprio dicitur redemptor, v, 164, a-2b6, s.
Utrum ad redemptionem generis humani suffecisset alia passio Christi sino morte ? v, 265, b.

REDUPLICATIO

Ad reduplicationem proprie dictem, quid ? iv, 84, a — v, 142, a, in fine.
Terminus in reduplicatione positus potest dupliciter accipi, v. 142, a-143, a.
Reduplicatio potest fieri circa subjectum ratione ejus quod est in subjecto tam accidenlaliter quam essentialiter, v. 142. b.
Nomen sumptum curn reduplicatione magis proprie tenetur pro natura quam pro supposito, v, 145, a-149. a.
Ad ventitem reduplicative, quid ? v, 146, a, circa fioem.
In reduplicatione proprie dicta, praedicatum per se convenit termino reduplicato. v, 156, a.

REFLEXIO

Reflexus conceptus, quamvis soporior sit. continetur tamen sub inferiori, t, 134. b.
Lumen reflexum non est diversum a lumine incidente, sicut rst diversa species solis incjdens in speculum a specie reflexa a speculo in oculum, t, 298. b.
Utrum in reflexione numeri super numerum generetur alius numerus? II, 195. a, in fine, b-203, a, arca finem.
Motus reflexus estne unus et continuus 9 iv. 87, a.

REGULA

Ut aliquis habitus dicatur practicus, oportet quod sit proxima regula operis. T, 22, b.
Utrum apprehensio quam sequitur inclinatio appetitus sensitivi et rationalis, sit dirigibilis aliqua superiori regula ? tv, 186. a.
Recedere a regula est radix peccati incommuni, iv, 4I8. b.
Actus intellectus aliquando est proxima regula prava electionis, aliquando non. tv, 447, a.
Diversus modus deviandi a regula estne ratio specifica divisionis peccati? iv, 495. b.
Aliqu» operationes indigent regula eas rectifiante, aliqu» vero non. v, 163, a circa finem, b.
Dupliciter contingit quasdam potentias recipere rectitudinem a sua regula, v, 288. ·»
In regula monastica continetur aliquid dupliciter. H, 538. a. circa finem.

RELATIO

Non qualibet relatio ad opus facit intellectum eue practicum. i, 22. b.
Relatio activa in finem est rationis; sed relatio passiva potest esse cujuscuroque directi m finem, i. 94. a, in fine.
Ad conceptum relationis addit conceptus essentia; et similiter ratio relationis addit ad rationem essentiae, t, 163, b, in fine, et inde.
Adaquabo qua? est in intellectu humano. in ventate, estne relatio rcahs, v«l relatio rationis? I, læ, a.
Utrum relatio sit formalis terminus generationis divin» ? i, 245. a, in fine, b-252, b, in fine, et inde.
Qualem distinctionem reatem requirat relatio realis? I, 266,
Quomodo relatio sit de ratione potentia generandi? t, 271. I>, rt inde-281. b.
Licet relatio personalis in divinis teneat locum omnium principiorum individuantium person», et sit proprietas ejus constitutiva, et distinctive illius, non tamen contrahit aut determinat divinam essentiam, ‡ua tenet locum natura speciei, i, 294, b.
Relatio non multiplicatur, nisi multiplicata matena ejus in subjecto, scilicet multiplicato fundamento. Ex quo sequitur quod unica relatione refertur pater ad plures filios, et magister ad plures discipulos; et sic de similibus. 1, 296. «•297, a = n, 323, a et b-429, a =in, 110, a, in fine, b = v. 124, b, in fine, ct inde-126. a.
Plures relationes ejusdem speciei, et secundum eamdem causam, non possunt esse in eodem subjecto, i, 296. b.
Destructo termino per se, non remanet eadem relatio; secus destructo termino per accidens, t, 297, a, in tine.

Relatio invenitur in divinis, etiam secundum rationem generis. I, 360, b, et mde.
Generatio pasairs dicta, eat relatio, 11, 2, a.
Relationem aliquid causare, vel inferre, potest inlelligi dupliciter. Et qualiter possit cwc agendi comprincipium? n. 3. b = v, 242, a.
Relationes non possunt distinguere divinas personas, nisi secundum quod sunt opposiiæ, 11. 17. a. circa finem.
Licet essentia et relatio sint idem in divinis, quia tamen distinguuntur ratione, relatio distinguit personas, non autem essentia, n, 29, a.
Relatio, in divinis, non distinguit ut est res; sed hoc habet ex sua ratione. Quis sensus? n, 29. b-343, b.
Relationes distinguuntur penes terminos, semper in esse relationis, non autem semper m *eue* rei. Il, 56. b.
Relationes, io divinis, se habent aliquo modo ut principium et ut terminus ad ipsas processiones, it, 58, a, in tine.
Licet relatio suscipiat *magie* et niinux per fundamentum, non tamen semper intenditur fundamentum cum Intenditur relatio, aut e converso, n, 123, a.
Utrum, in divinis, ratione relationis una persona sit in alia? it, 148, a, in fine, et indc-150, a et h.
Ex parte relationis una persona non est in alia secundum *eue, sed* secundum intellectum, et quornodo?n, 150, b-151. a.
.Equalitas et similitudo, in divinis, non sunt relationes a relationibus personalibus secundum rem ðistincta , sed bene secundum rationem, n, 153, b.
Relatio non habet ex ratione sui generis, nec ex sua ratione qulddltativa (quod idem est), nec etiam ex ratione sui generis repugnat, quod sit aliquid reale n, 165, a-166. b-168, a, circa finem, b-323. a, circa fioetn-312, b-3U, b =» v, 125, b-133,a
Relationes rationis, seu que solum habent *eue* in anima, non sunt in genere. II, 168, b.
Aliud est dicere unitatem cum relatione, et unitatem sub relatione, u, 207, a.
Utrum persona significet directe et in recto relationem proul est subsistens? tl, 212, a, circa finem, b-213, b.
Relatio ut subsistens, in divinis, quid? 11, 213, b.
Licet relatio ex natura relationis habeat constituere et distinguere in *eue* relativo divinas hypostases, non tamen ex natura relationis hsbet distinguere aut constituere illas in *eue* hypostatico subsistenti, seu personali, u, 216. b.
Utrum relationi, ut relatio est, repugnet constituere suppositum? II, 219, a, et inde-227, a, et inde.
Utrum relatio. In divinis, prwsupponat suppositum constitutum? n, 219, b-228, a.
Utrum constitui per relationem repugnet divin» person»? IL 220, a cl b-228, b, circa finem, et inde.
Utrum constitui per relationem originis repugnet Patri, in divinis? 11.220, b, circa finem, et inde-230, a, cl inde,
Utrurn constitui per relationem originis repugnet person» Filii, in divinis? u, 221, a, in fine, b-230, b, ct inde.
Utrum relatio ut subsistens constituat suppositum? n, 222, a, el lode-233. a. et Inde.
Utrum relatio, inquantum essentia, del person» subsistentiam? u, 222, b-233. b, circa Iinem, el inde.
Person constituuntur per relationes. Quis sensus? n, 224. a
Relatio, ut Malio est, non constituit personam In divinis, immo sic est posterior processione cl origine, n, 220, a el b
Quomodo esae ad se repugnet relationi, vel non repugnet, et maxime in divinis? Il, 227, a.
Relatio non solum dat esse ad aliud, etiam in creaturis, il. 227. b.
Relationes opposit» non possunt esse in eodem supposito In divinis, sicut possunt In creaturis; el quare ° II, 228, b.
Persona in divinis terminal relationem ejus a quo procedit, per hoc quod absolute dicilur Deus, n, 228, b.
Per relationem refertur id In quo est rclalio ut in supposito. ii. 229. a.
Relatio, in divinis, sub diversis rationibus diversa comtiluit; et quid prius secundum intellectum? ir, 230, a.
Relatio solum ut constitutiva potest includi in ratione termini productionis. Il, 231, a.
Eadem relatio significatur per haec tria: scilicet Pater, paternitas, et generatio; sed diversimode. Et sic do Filio. 1L 231, a.
Remota relatione, in divinia, non remanet hypostasis distincta. n , 231. b.
Relationibus ðivini dat essentia divina subsistere. II, 234, a.
Relatio, in divinis, facit realem distinctionem hypostasum. n. 235. a
Secundum Intellectum, paternitas est prius relatio quam proprietas, n, 235. b
Actio, in divinis, dicit divinam essentiam cum relatione reall vel rationis, n, 235, b, circa finem = ili, 26, b, et Inde-28, a-54, a, in fine.
Generare et generari, in divinis, potius habent modum relationum quam actionum el passionum, il, 236, a, circa finem-237, a-239, a, circa finem, b.
Origo non dicit respectum de genere relationis. 11, 239, b.
Distinctio Inter relationem, proprietatem ct notionem, in divinis, n, 262, b. et inde.
Utrum relationes divinæ sint nec finit» nec infinitæ? il, 266. b-270, a.
Qualibet relatio divina est infinita secundum rem et formaliter, n, 270, a.
Implicat contradictionem, et est contra philosophiam, quod una relatio sit in duabus speciebus relationis. 11, 279, b
Aliqua relatio est verum ens reale extra animam. 11, 282, a.
In illis tantum mutua relatio realis invenitur, in quibus ex ulraque parte est eadem rallo ordinis unius ad alterum, n, 282. b-308, b
Crealbra refertur ad Deum relatione reall, sed non econIra. n, 283. b.
Utrum relationes dupli, et dimidii, etc., sint reales? et in quo sint sicut in subjecto? et an habeant partes? et quales? n. 285. a-285, b-293, a, circa finem-299, b-300. a-307, b, el Inde.
Utrum releliones totius ad partes, el c converso, sint reales, n, 285. a, b, in fine-299, b-300, a,
Utrurn relationes identitatis, similitudinis et æqualitalls sini extra animam? n, 285, b-299, b.
Utrum relationes producentis ad productum, ut paternitas et filiatio, et universaliter relationes secundi modi, sint reales? II, 286, a-300, a, circa finem, et inde.
Utrurn dominium, et servitus, et hujusmodi, sint relationes extra animam? Il, 286, b-3Oi, a.
Utrum relationes tertii modi, ut scienti» ad scibile, et e converso, sint reales, seu extra animam? 11, 286, b-301. b.
Quomodo relatio connectât extrema0 n, 287, b-302, a.
Utrurn nulla rea extra animam, quæ non est signum, sit relatio, vel *ad aliquid* ? ir. 288. a, et lnde-303, b.
Utrum relatio sil entitas distincta ab absolutis entilatibus? il. 289, a, et lnde-304. a el b.
Utrum relatio distinctionis sit realiler difTerens n suo fundamento, et ab eo distinguatur seipsa, cl selpsa referatur ad aliud? Il, 292. b. el lnde-306, a.
Utrum relatio unionis forma· ad materiam, el partium continui ad invicem, «it distincta a fundamento? n, 293, b, ct inde-306, b.
Utrum relatio distanti» distinguatur a tuo fundamento? Il, 294, b, In fine, et lnde-307, a, in fine, b.
Utrum relatione· fundat» in numeris, ut dupli et dimidii,

distinguantur a sute fundamentis7 », 296, a, in line-307. b.
Utrum relationes domini et servi distinguantur a suis fundamentis ? », 290, o-308, a.
Ilelatio consequitur naturaliter positionem ani fundamenti, ii. 299, a.
Relationia causa efficiens et formalis est fundamentum et terminus. », 299, a in line, b.
Relatio totius continui homogenel nd partes, et e converso, non est reaiis; secus dc heterogeneo el dc discreto. », 299, b-307, a.
Quomodo sensus apprehendat vel non apprehendat relalionss? », 299, b.
Ilelatio non proprie generatur, aut corrumpitur, sed desinit este, dupliciter. », 300, b = v, 134, b.
In creaturis, inter producens et productum sunt aliæ relationes ab illis ᵭua importantur per producere el produci; secus in divinis. », 301, a.
id relationem realern, qua·? », 301, b-311, b-325, b.
Duplicem relationem habet scientia ad objectum. », 301, b. circa finem.
Relatio reaiis potest alicui de novo advenire, et ab eo etiam desinere, absque novitate absoluti, et sine ejus mutatione, sed tantum per mutationem termini correlativi. », 302, a, b, et inde-305, a-306, a = vi, 82, a-9i, a et b.
Relatio reahter substanti® adveniens, postremum et imperfectissimum *eue* habet ; propter quod est secundum aliquid ellam debilior tempore. », 302, b-348,a.
Relatio non facit compositionem cum eo in quo est. ». 302, b, in fine, cl inde.
Quomodo relatio dicatur assistens, vel media inter duos terminos? », 303, *a et* b.
Relatio rationis nullibi csl subjective, sed est solum in intellectu. », 303. b-317, a, In fine, b.
Licet de relatione in abstracto pnrdicentur quædam absoluta, puta ena, entitas. essentia, el hujusmodi, non tamen sequitur quod sit quid absolutum. ». 304, a
Identitas numeralis, est relulio rationis; specifica vero, atque generica, est relatio reaiis. ». 305, a, circa finem.
Inter materiam el forinam cadit relatio reaiis media, qu® dicilur unio. », 306, bx=iv, 103, b.
Relatio distenti® localis acquiritur in instanti, if, 307, a, in fine, b.
Aliam ct aliam relationem distant!® habet semper corpus quod movetur ad corpus quiescens, a quo elongatur, tel cui appropinquat. ». 307, b.
Deus non potest transferre relationem de subjecto In subjectum. u, 308, a, in fine.
Creans, Dominus, et hujusmodi, dicta de Deo, nullam ponunt in eo relationem realern, sed sunt relativa secundum rationem tantum. », 309, b.
Aliquae sunt relationes non reales, nec extra intellectum, sed rationis, ct in intellectu. », 310, b.
Relatio rationis duplex, secundum quod duobus modis consistit in ordine intellectuum, », 310. b - v» 312. a.
Relationes rationis sunt in quadruplici differentia, n, 311, a s= vi, 92 , u.
Deus refertur ad creaturas relatione secundum rationem . et lallum relationum qu.rdatn sunl In Deo ex tempore, et quædam ab «terno. », 312, a-313, a
Utrurn entis ad non ena, rt o converso, sit relatio reaiis? », 313, b, ‹«l indr-316, a, ct inde.
Aliud eat relationem, seu respectum, alicui convenire realiter, et aliud esse rem seu respectum realern, », 316. b.
In relativis tertii modi non est mutua relatio reaiis. », 316, b.
Terminus relationis reaiis eat quid absolutum. ». 317, a.
Dei ad creaturas esse relationem rationis ex tempore, puteat inlelligi multipliciter. », 317, b. in line.
Æqualites ponit In creatoris relationem rtalecn, sed m Deo ponit relationem secundum rationem n.318, b.
Utrum similitudo rt TgmdiUs sint relationes reales? ». 390, a-324, a, et inde.
Relatio super quid fundetur, secandum quamlibet speciem ᵭelationi ? »,323. a, in tine, b.
Relationes opposita in divinis fundantur super actus notionales distinctos. », 325, b.
Qu it relatio supponat fundamenta distincta, et que non? », 325, b, circa finem
Utrum relatio habeat «uum esse a fundamento», 341. a-314. b, et inde.
Relationes personales, in divinis, distinguuntur realiler seipsis », 342. b, in One
Relatio, in divinis, comparata ad essentiam, est ratio. Quis sensus? », 344. a.
Non similiter ew habent differvntta in genere sicut divin» relationes in essentia. », 344, b.
Relationes non pnrdicanlur de Deo secundum substantiam. dcc secundum accidens. Quis sensus5 », 344, b.
Relatio, secundum rationem sui generis, non est quid subsistens, seu inherent. », 344, b, circa finem = t î, 251, b. et inde.
Euentia et relatio, in divinis, non sunt idem ex natura rei adequate et convertibiliter. », 345, b.
Propter Istam inconvertibiliUtem, non infringitur ars syllogistica, nec sequitur quod essentia excedat relationem, aut sit major ea. », 346, b-347, a et b.
Creatura futura, vel pn» lente. quomodo referatur ad Deum reall relatione przsenlialiutis? », 428, a-429, b.
Non omnis relatio ᵭu iparanti» est reaiis ex utroque extremo. », 428. b.
Utrum pmentialitas sit relatio positiva ? ». 436. b, et indo.
Dens non posset facere relationem subsistere tine fundamento et termino »,555, a.
Creatio passiva non refertur ad Deum relatione reali. I», 27. ..
Quomodo relatio creationis ᵭats» sit prior el posterior creatur», seu subjecto ᵭuo ' IU, 57, a.
Relatio aliud habet inquantum relatio, et aliud inquantum accidens, m, 60, a.
Relatio importata in ratione actionis est subjective iq agente. 1», 60, b.
Potest case relatio reaiis inter subjectum et actum suum.
Triplex relatio intervenit in composito ex voluntate et volitions finis, tv, 225. b.
Falsum est quod sola actio el passio predicamentslis fundent relationem. IV, 225. b
Omne ens rabonis est relatio aut negatio, iv, 379, b.
Fundamentum relationis, quod, et quotuplex? v, 53, a «= v», 46, b.
Utrum unio naturas humanae ad Verbum sit relatio? v, 54, b, et inde-57. b, et inde.
Utrum unio in Christo sit relatio consequens conjunctionem natur® human» ad Verbum? v, 56. a-61, a = ▾ !. 172. a.
Licet Christus non referatur ad Matrem aliqua reali filiatione, refertur tamen ad Ipsam aliqua alia reali relatione v, 125, b.
Unde relatio habeat suam rralilalem? v, 126, a-133, a tl inde » vt, 175, b.
Non eat idem esse fundamentum relationis et esse subjectum. v, 132, b.
Non ex eodem habet rebtio rationem sui generis, vel speciei. el suam rvalttalern. v, 134, a.
Non est mens 8 Thoma· quod virlu·» sit pura relatio, v. 3°0. b.
1riplex relatio importatur per characterem sscramentaiam. vi, 78, b.

Nulh relatio realis potest fundari super aliam relationem. μ . 92, a.
Super quarn relationem fundantur *quando, ubi, positio et habitus?* vi. 93, b, circa finem-91, a.
Potestas ministrorum Ecclesia non est pura relatio, vi, 95, b.
Ex partione humana non insurgit nisi relatio rationis, vi, 1(6, 1.
Est natura relationis ut in aliis rerum generibus causam habeat; et ad motum de necessitate consequitur aliqua relatio, vi, 172, a.
Nulla relatio rcalis potest, quacumque virtute, separata remanere a quolibet absoluto. VI, 261, a.
Utrum sit relatio realis illud quo quis formalitcr dicitur peccator, transeunto actu? vt, 299, b-313, b.
Aliqua· relationes rationis habent realem causam in eo quod refertur. m, 312, b.
Matrimonium, quantum ad illud quod est res cl sacramentum, essentialiter est quædam relatio de genere conjunctionis. vi, 488, a-503, b, in lino.
Utrum matrimonium sit relatio *realis' vi*, 492, a, in fine-503, b.

RELATIVUM

Relativum, in divinis, multipliciter, l. 255, a.
Aliquid concipi relative, contingit dupliciter, j, 266, a.
Relativum secundum rationem dicitur aliquid dupliciter, t, see; b
Relativa proprietas «t vere et secundum rem in essentia et in persona, sed diversimode, n. 32, a-277, a-338, b.
Utrum aliquibus relativis aut absolutis proprietatibus constituantur persona· divina·? II, 217, a, circa finem, b-223, a, et inde.
Per rem relativam , conceptam tamen per modum absoluti, persona constituitur in divinis. II, 226. b
Utrum omne relativum sit relativum formaliter per relationem sibi inhærcntem et distinctam ab eo? ii, 290, a, et inde-304, b, el inde.
Multa sunt non relativa extra animam, quorum tamen ratio est relativa, n, 316, a ct b.
In relativis tertii modi estne relatio mutua ? n, 316, b, et inde
Relativa proprietas est idem realiter ac essentia divina; differt tamen ab ea ratione. 11, 336, b-337, a, in line, b.
Relativa proprietas est idem realiter quod persona. !i, 337, a.
Omne relativum non solum habet relationem, sed etiam aliquam essentiam absolutam, n, 345, b.
Bonum, perfectio cl pcrfectibile sunt relativa secundum dici, iv, 381, b.
Unum relativum terminat totaliter dependentiam sui correlativi intensive, et non semper extensive, v, 8, a.
Falsum est quod Filias producatur solum in *eue* relativo, v. 73, b.
Relativa dicuntur quorum *eue* est ad aliud se habere. Quis sensus? v, 133, b, in fine, et inde.
Utrum aliquod accidens relativum possit per se esse sine subjecto? Vf, 254, b-261, a.

RELIGIO

Aliquis, post sponsalia juramento firmata, potest ingredi religionem, vi, 514, a.
Utrum in voto solemni religionis Papa sic dispensare possit, quod monachus, manens monachus, uxoretur? vi, 522. a et inde-537, a et b.
Triplex votum, scilicet paupertatis, continentiae, el obedienliæ. congrue religioni aptatur. Vi. 535, a, circa finem.
Qui religionem profitetur, Domino consecratur, per modum holocausti, vt, 535, b-536, a.
Religionis status tripliciter considerari potest, vi, 535, b.
Debitum continentiae non per accidens, sed per se, annexurn est ei qui religioni consecratur, vt, 536, a.
Obligatio ad actus religionis estne essentialis ipsi religioni? vt, 536, b, el inde.
Una religio quomodo differt essentialiter ab alia? vt 538, a.

REMOVENS

Removens prohibens movet per accidens, ut sic. in, 398, i.

REPARATIO

Deus non potest eadem numero reparare successiva, si in nihilum redigantur; permanentia autem omnia reparare potest, in, 248, as VI, 119, a = vu, 1, b.
Non omnia accidentia consequentia animam possunt per eam reparari, tv, 76, a-77, a.
Vita spiritualis amissa per peccatum mortale non potest reparari per aliquod principium intrinsecum, sed solum per extrinsecum. tv, 488, a.
Nullum corruptum potest peragens naturale idem numero reparari, vn, 1, b.
Ex reparatione motus corrupti in identitate numerali, quæ contradictiones sequuntur? vn, 10, b-25, a-26, a.
Humanitas eadem numero, in resurrectione, reparabitur in singulis, vn, 27, a.

REPRÆSENTATIO

Ratio vestigii consistit in hoc quod est repræsentatio causæ, vel causalitatis, quantum ad solam causalitatem, absque repræsentatione formæ. I, 173, a.
Utrum verburn sit forma représentai!va objecti principalis? n. 249, b-257. b. in fine. · t mde.
Species quæ imprimitur in intellectu, repræsental universale; non tamen représentât ipsam universalitatem, neque ea quæ accidunt natura·, n. 253, a-362, a = 111,298, a-319, b.
Cur species inlelligibilis nostri intellectus non repræsental singulare, quod tamen représentât species inlelligibilis intellectus divini et angelici? II, 389,a = ni, 317, b-320, a.
Idea, quantum ad aliquid, repræsental res naturaliter; quantum vero ad aliquid, représentât voluntarie. 11, 418, b, in fine, et inde-164, a.
Divina essentia non représentât distincte creaturas ex parte repnrx-nlanlis, sed ex parle repræsenlabilis. 11, 421, a = vn. 251,
Repræsentarc distincte el proprie, quid? u, 421, b, circa finem.
Aliter repræsental rosam species ejus in intellectu nostro, el aliter idea ejus in Deo. n, 462, a.
Nil prohibet quin idea, quæ in divino intellectu'abstrahit ab omni situ el successione, representet situm el successionem. n, 163, a.
Utrum debeat quæri repræsenlativum, per quod angelus inIclligat' m. 266, b-305, a.
Species in intellectu angelico représentai non solum naturam universalem, sed etiam individuum, ac omnia quæ tam naturæ accidunt quam omnibus individuis ejus; el est quodammodo infinita in repræsentando. lit, 315, a et b-317, a.
Modus repraesentandi, quomodo sequitur modum essendi? m, 317, b.
Tanta est precise apparentia objectiva in *eue* objectivo, quanta est species intelligibilia in *eue* representative. Quis sensus? v, 489, b.
Quædam conceptio anima· est représentât!va tantum. VI, 157. b.
Species intelligibiles non sufficienter représentant intellectui humano quidditatem diiTorentem secundum genus in modo essendi a natura cognoscitiva. vn, 205, a.

Verbum quandoque représentât expressius objectum quam i •pecies intelligibilia. vn, 232, a.
Utrum divina essentia représente! naturaliter et ex neces- •itate rc· creatus et creabiles, quantum ad id quod sunt? vn, 240, a-253, b, et fade·
Divina essentia, ut essentia est, non repraesentat distincte creaturas. Quis sensus? vil, 243, b-216, b-247, b-251, l>.

REPROBATIO

Reprobatio est præscientia ïniquitatis cum voluntate permittendi casurn in culparn et inferendi d imnationem pro colpa. n, 475, u, in fine.
Reprobatio aliter se habet ad malum reprobati in causando, quam prædc&tinatio ad l>onum prédestinaii. li, 475, b.
Cur reprobatus dicitur prœscitua, non autem reprobatio pnvscientia? II, 475, b, in fine-476, a.
Numerus reprobatorum est aliter certus ac numerus praedestinatorum. n, 491, a ct b.
Non obstante infallibilitate divinæ reprobationis, non est vanum conari ad salvationem. H, 496, a, in fine.
Respectus quem dicit reprobatio, licet sitæternus, tamen potest non fuisse, n, 497, a.
Utrum generalis causa cur Deus aliquos reprobat, sit ut appareat justitia in reprobis? n, 501, b, rt inde-502, b, in fine, et inde.
Reprobatio aliter respicit punitionem, et aliter malitiam. II, 503, b.
Ouomodo Deus reprobet sine nota crudelitatis, ct absque hoc quod delectetur in pœnis? n, 501, a.

RES

Res non est proximum objectum assensus, ut assensus, sed ut cognitio; nec dicimur rei assentire, nisi prout est in cognitione. I, 53, a et b.
Ad rem per ipsum repnesentatam, tripliciter potest se habere conceptus animæ. i, 133. a.
Quælibet res creati, extra animam exsistens, potest dici veru triplici veritate, i, 179, b. cl indes II, 159, a.
Super re fundatur ordo prædicamenblis, nonnisi mediante intellectu, i, 353, a-354, a = iv, 89, a-90, a.
Res ad extra, el non solum voces, prenlicanlur, juxta mentem Aristotelis, Commentatoris, et Linconiensis. i, 408, a, et mde = n, 303, b. circa finem·
In rebus non est veritas, nisi secundum quod comparantur ad intellectum, n , 157, b.
Entitas rei, habens relationem confonnilatis ad intellectum, dicitur esse ipsa veritas rei. Quis sensus? it. 158, b-163, b.
Utrum res dicantur veræ ex conformitate ad intellectum divinum? n, 159, a-161, b, et inde.
In rebus est prius tempore veritas, quum in nostro intellectu; led ratio veritatis perfectius salvatur in intellectu quam in re extra, ul extra est. II, 163, a, in fine, b,
Signum veritatis rei non est veritas intellectus; sed id in quo fundatur veritas intellectus, est signum ejus in quo fundatur veritas rei. II, 163, h.
Communitas rei, quid? n, 211, a-233, a.
Differentia inter hæc duo nomina : rns ct rei It, 277, a.
Nomon rei quomodo prodicetur singulariter, vel pluraliter, in divinis? El non est simpliciter concedendum quod m eadem persona divina sint plures res. II, 277. b-279, a.
De robus, non vero de conceptibus, fit enuntiatio. II, 393, a.
Ea ąua dicuntur de similitudine rei, possunt dici de re secundum *me* quod habet in sua similitudine, cl econtra. II, 423, b.
Res intuitive ab angelo cognita non est causa totali· vel partialis ñotitia ăngelico , secus in cognitione humana, ubi res causal speciem III, 295, a.
Unde proveniat quod una res non possit esse sine alia? iv, 32, b.
Unde habeat res una quod possit fundare plures respectus? n, 90, b.
Nomen rei dupliciter sumitur; ct quomodo peccatum sit res? iv, 415. a
In rebus sunt bonurn et malum; in intellectu autem verum et falsum. Quis sensus? Π, 448, a.
Res sub conceptu est immediatum objectam intellectionis. v, 191, b.
Vox significat rem, mediante conceptu intellectu·, v, 192, a.
Res sacramenti, in pernitentia et matrimonio, non dicitur univoce cum rebus aliorum sacramentorum, τι, 18. b-442, b.
Duplex est res sacramenti Euchansüæ. τι, 149, a-382, b. circa linem.
In poenitentia, quid est res tantum, ac res et sacramentum simul ? vi, 308, a431, b-435, a el b, 442, b.
In pernitentia, quod est res et sacramentum simul, et quod est res tantum, possunt precedere tempore quod est sacramentum Untcim. vi, 443, a, m fine, b.

RESISTENTIA

In quo tensu inlelligitur dictum Philosophi, quod omnis successio in motu sil propter resistentiam? Ill, 388. a-406, a.
Resistentia motus, qua· rl quotuplex l m, 420, a et b
Resistere peccato non est idem ac habere victoriam de eo Et quænam gratia requiratur ad resistendum tentitionibus ° iv, 313, a, b, et inde.
Resistentia tentationum sine gratia gratum faciente non est facilis, aut prompta, vel delectabilis, iv, 315, b.
Resistere tentationi dicitur dupliciter, v, 297, a.

RESPECTUS

Dc respectu quem in sua ratione bonum importat. I, 187, b, circa finem, rl inde-101, b402r a = iv, 379, a, el inde.
Aliquod nomen potest importare respectum dupliciter. I, 188, b-401, b=iv, 384. b = v. 301. a=vi, 90, b.
Tres respectus importat processio temporalis Spiritus Sancti n, 62. a, circa finem.
Respectus rationis non intrat constitutionem persona?, m divinis, licet consequatur formale constitutivum ejus. u, 147, a, circa linem.
Ventas, prout est in intellectu, ultra aliquod absolutum, dicit respectum conformitalis ad rem intellectam, n, 158, b.
Utrum ratio in qua consistit veritas, sil aliquis respectus" Dicitne essentiam cum respectu * n, 160, b, in !ine-16l, a ct b-164. a et b.
Quomodo perfectio simpliciter possit importare respectum rationis? 11, 161. a.
Multi sunt respectus rationis qui conveniunt rebus, nullo intellectu considerante. II, 3ib. a.
Respectus rationis in aliquo multipliciter esse potest. II. 317. b
Utrum actus intelligendi dicat tantum respectum potenti» ad objectum? n. 355, b-364, b = ni, 258, b, in fine, cl inde-280, b, ct indo.
De respectibus inclusis in ratione ider. n, 415, a-416, a, circa fin- in, b422, b423, a=vn. 217, b.
Pluralitas respectuum facit quod divina essentia sit plures ïdea Et quomodo intelligcnda est divisio idearum per respectus? n, 421. a, circa finem, b
De respectibus rationis quos person» divin» possunt habere ad creaturas ili, 118, b, el inde.
Quatuor pnrdtcaincnb extrema dicunt puros respectus. Ul. 139, b, in fine, el indoH2, b, et inde.

Respecta· commenjurationis mima» ad corpus proprium, est de formali ratione non animæ in communi, sed hujus, inquantum hæc. Et unde habeat prodictus respectui quod rit indivisus in »e, ct distim tus ab aliis? Ili. 249, a et b.
Utrum *ubi* sil essentialiter respectus? Ill, 391, a-410, b, in One, et inde.
Purus respectui, aut modus, non est terminus per sc conversionis panis in corpus Christi, iv, 99. a el h=vi, 188, b. et mde-242, a.
Unum quod integratur ex materia et forma non est respectus. v. 25, a.
Licet aliqui respectus possint cise terminus motus realis. non tamen niu prerequisite aliquo absoluto v. 61, b.
Utrum virtus connotct respectum? v, 292, a-*300,* b, ct inde.
Duplex genus respectuum, v, 308, b.
Respectus qui includitur in ralione formali objecti charitati·, estne respectus aptitudinalis, an actualia? v, 359, b-.»i, a
Utrum sit respectus pnescntialilas quam habet corpus Christi ad species sacramentales 9 vi. 166, a-171, b-216, b.
Estne respectus medius inter subjectum et accidens; ct qualis'· vi, 171. b, circa finem, el indo.
Respectus derelictus inter corpus Christi et species sacramentalcs potest reduci ad genus *ubi* vel *habitu».* vt, 172. b.
Respectum presentialitalis ad species, non vero respectum contactus, habet quantitas corporis Christi in Eucharistia, vt, 172. b, in fine, cl inde.
Meritum el reatus iunt respectus rationis tantum; qui tamen respectus non solum dependent ab intellectu. ied a re. vi, 310, a-312. b.

RESURRECTIO

Resurrectio non erit generatio, t, 251, a.
Resurrectio Christi contulit nobis ad salutem, tv, 97, a.
De modo quo resurrectio Christi operata esi ad ncjlram salutem. IV, 485. a.
In resurrectione totus homo denuo a Christo assumptus est. Quis sensus? v, 273, a.
Post resurrectionem, poterunt beati intelligere, convertendo el non convertendosc ad phantasmata, prout eis placuerit. v, 383, a.
Post resurrectionem remanebunt in patria virtutes morales et cardinales, v, 392. a.
Post resurrectionem erunt cædcm potentiæ numero quæ fuerunt in via. v, 411. a, circa finem.
Quroam hmniditai hominis reaasumelur in resurrectione? vi, 191. b.
In resurrectione generali, convenienter renovabitur mundus. vt. 458, b.
Humanitas eadem numero in resurrectione reparabitur in singulis, vn, 27, a.
Resurrectio mortuorum non solum fide tenetur, sed etiam naturali ratione convincitur. vn, 29, b, in fine.
Licti resurrectio mortuorum sola divina virtute perficiatur, Umrn angeli cooperabuntur ad aliquid præambulum resurrectioni, vn, 31, b.
In resurrectione ont aliquid quod fiet in instanti, el aliquid quod fiet in tempore. VII, 32, b.
Omnes homines resurgent simul et in eodem instanti, vn. 33, ▮
Utrum resurrectio mortuorum. quantum ad organizationem corporum, fiet in instanti? \ji. 36, a-49, b.
Utrum animatio el organizatio corporum, in resurrectione, fiant simul el in eodem instanti? vn, 36, b-50, a.
Ad ventatain resurrectionis requiritur quod anima réassumai idem corpus numero quod prius habuit, vn. 52, a.
Ad identitatem resurgentis requiritur quod habeat eamdem materiam numero quam prius habuil. vit, 52, a, in fine.
I Tempore resurrectionis, ad quem pertinebit materia carnis quæ fuit de veritate humana» natura· in diversis? vn, 60. a, el inde.
Poten» e»l Deu» de lapidibu» i»ti» micitare /ilio» Abraht (Matlh. 3. v. 9). Quis sensus? vn, 61, a.
Post resurrectionem, corpora sanctorum erunt passibilia, passione communiter dicta, prout omnis receptio dicitur passio, vn, 62, a.
Utrum Christus resurrexerit ex clauso sepulchro? Et utrum hoc habeatur ex Sacra Scriptura? vn, 79, a ct l>-88, b-90, a el b.
Post resurrectionem, corpus humanum non est transmutabile de forma in formam, vn. 96, a.

SACERDOS

In triduo mortis Christus non desiit esse sacerdos, v, 285. a.
Sacerdotis virtus instrumentons, in sacramentis, est simpliciter major virtute verborum; r converso autem secundum quid, vi, 36, b, in fine.
Simplex sacerdos potest ex commissione solius Papa» confirmare. vi. 134. b.
Sacerdos, etiamsi sola verba consecrationis proferat, cum intentione consecrandi, conficit Eucharistiam, vi, 163, b.
Sacerdotes, In sua ordinatione. Episcopo concelebrant. Quare? vi, 286, a, circa finem, b.
Sacerdos potest absolvere ct ligare pœnitentem, secundum proprium arbitrium divino instinctu rcgulatum; aliter non, vi, 395, b.
Utrum sacerdos habeat potestatem arbitrandi9 vi, 397, b, in fine, cl indc-402, a.
Quonam jure quilibet sacerdos potest absolvere quemlibet ab omni ligamine, in articulo mortis? vi, 400, a.
Ad rectum arbitrium sacerdotis pœnitentiam injungenti·, quid requiratur? vi, 402. u et b.
Sacerdos debet celare peccata confessa sibi, ct etiam alia dicta per quæ possent peccata confitcntis deprehendi, vi, 424. b-425, a.
Ulrurn solum sacerdotium sil sacramentum, cæteri vero onlines sacrarnentalia? vi, 466, b, el inde-468, b-471, a, et inde-477, a cl b.
In solo sacerdotio est tota plenitudo sacramenti ordinii. Quis sensus? vi, 472, b.
Sacerdotium, prout est ab aliis ordinibus distinctum, estne perfectum sacramentum? vi, 477, b.
Sacerdos est proprius minister omnium sacramentorum quæ sunt instituta principaliter ad purgationem peccatorum; el eadem est potestas sacerdotia, qua conficit, el qua absolvit. vi, 477, b, circa finem.
Episcopus dicitur summus sacerdos. Quare? vi, 483, b.
Quin· episcopatus præsupponit sacerdotium? vi, 484, b, m fine, et inde.
Simplici sacerdoti non possunt committi a Papa omnia quæ pertinent ad Episcopum, sed quædarn tantum. VI, 486, a, circa finem, b.

SACRAMENTALE, SACRAMENTUM

Passio Christi sortitur suum effectum in illis in quibus applicatur per fidem formatam el sacramenta, v, 261, b.
Sacramenta exiguntur ad deletionem peccatorum sicut in«trumentaliler agentia, v. 268, b.
Virtus supernatural!· quæ est in sacramentis, estne tantummodo ordo ad aliquid? v, 31)1, a
Diffinitio sacramenti quam ponit Magister, scilicet : *Sacra·mentum cil* invisibilis *gratur visibilis forma, ita ut eju» imaginem gerat, et cauia exsiitat,* est bene assignata, et competens sacramentis nova· legis, vt, 1, b.
Diversa acceptio sacramenti, vi, 2. a.
Sacramenta novæ legis consistunt in rebus ct verbis, vi, 2. a.

Sacramenta nov® legis sunt cauta grati®, non aolum ut cauta sine quo non, aed ctiarn ut causa per quam. vi, 3, 1-43, b-45, a-W, b.
Sacramenta nover legis pertingunt ad gratiam aacramentalem effective; ad gratiam vero gratum facientem, aolum diapositive. vt, 4, a-19, b, in flne-20, a.
In sacramentis nov® legis est aliqua virtus grati® causativa. vi. 4, a.
Sacramentum, quid, secundum Hugonem; et quid, secundum Augustinum? vi, 5, a-15, b-17, a-4V7, b.
Utrum dispositio ad gratiam aut ornatus dentur per sacramenta? vi, 5, b, rt lnde-19. a, rt inde.
Utrum sacramenta pertingant ad characterem, vel dispositionem ad gratiam, vel ornatum, effective inducendum * vi, 6, a et inde-23, b, et inde.
Utrum sacramenta agant in instanti, et præsertim Eucharistia? vi, 6, b-25, a, in fine, b-26, a.
Utrum efficacia sacramentorum possit ita salvari sine charactere et ornatu sicut cum eis? vi, 9, a-30, a. el inde.
Utrum sit aliqua virtus spiritualis causative grati® in sacramentis nov® legis? vi, 11, a, et indo-14, a. et inde-34, a, ct inde-46, b, et inde.
Sacramenta non sunt primæ causa? graüæ, sed tantum instrumentales. vi, 17, a-45, b-324, a.
Quædarn sacramenta requirunt actum ejus qui sanctificatur, quantum ad substantiam sacramenti; quædarn vero non. vi, 18, a.
Quomodo accipiatur materiale elementum in diffinitione sacramenti? vt, 18. a-497, b.
In sacramento pœnitentiæ et matnmonii, non univoce dicitur res sacramenti cum rebus aliorum sacramentorum. ' i. 18, b-442. b.
Verba non sunt univoce in omnibus sacramentis, vi, 18, b.
Qualis contactus materiæ requiritur in usu sacramentorum? vi, 20, b, et inde.
Non est nisi virtute sacramenti quod habet in proposito, quod contritus consequitur gratiam, vi.22. a, circa linem.
Sacramenta directe ordinantur ad gratiam sacramentalern; et quid sit talis gratia, quantum nd singula sacramenta? vi. 22. b, in fine, et inde-74, b, cl inde-70, a.
Sine sncramentali gratia potest esse gratia gratum faciens, vi, 23, a.
Quædarn ratio sanctificationis competit omnibus sacramentis; quæd.im tantum quibusdam, vt, 23, b.
In ultimo instanti prolationis, verba sacramcntalia attingunt effectum ad quem ordinantur, vi, 25, a, in fine, b, et inde.
Ultima syllaba verborum sacramentalium causât effectum, et non præcedentes. vi, 32. b, in fine, rt inde-47, a.
In quo sit subjective virtus verborum sacramcntalium? vt, 33, a-47. a.
Gratia est in sacramentis non complete, quantum ad quatuor. vi, 84. b.
Secundum quæ attenditur motus sacramentorum ad Deo ad gratiam? vi, 35, a
Virtus spiritualis in sacramentis, est mere spiritualis, tam per essentiam, quam per efficaciam, vi, 35, a.
Virtus sacramrntalis est in singulis instrumentis sacramenti incomplete; in omnibus vero simul, completo vi, 3d, b-53, a, in llnc-99, a-151.
Qualiter sit virtus sacramentalis in diversis pertinentibus ad singula sacramenta0 vi, 37, a et b
In materia non «anctillcata virtus Mcramentalis non remanet post usum sacramenti, vi. 38. a.
Sacramenta novæ legis, in quo præemineant sacramentis veteris legis? vi, 43. a et b-58, α et b.
Apostoli in sacramenti» utebantur certa forma verborum, vt, 44, b.
Virtus sacramentorum causatur per passionem Christi, el per carnem, cl per humanitatem, ct per suppositum, vi, 45, b.
Non inconvenit dicere quod virtus aacramenlalis sit in qualibet parte aquæ baptismi, el in qualibet syllaba verborum. vi, 47, a.
Virtus sacramenti consequens prolationem verborum non dural nisi per instans, sicut et quædarn aha entia incompleta. vi, 48, a.
Institutio sacramentorum fuit conveniens, vi, 49, s.
Virtus sacramentalia, etiam si ageret de necessitate natur®, non ageret m quodcumque indifferenter; mullo mtnu» cum agat aliquo modo ex electione, vi, 50. b.
Sacramenta veteris legis non conferebant gratiam ex aliqua virtute eis inhærcnte, sicut faciunt sacramenta nov» legis vi, 53, b.
Sacramenta none legi alium ordinem habent ad passionem Christi quam sacramenta vetens legis vi, 53. b. et inde.
Quid operarentur sacramenta veteris legis, duplex opinio, vi, 54, a.
Utrum convenienter awgnetur differentia inter sacramenta novæ legis el veleris legis per hoc quod est causare gratiam per virtutem inhrrcnlem et non per inbarrentem? vi, 55, b. et inde-57, b, et inde.
Quomodo erant utilia sacramenta veteris legis? vi, 58. a.
Sacramenta vetens legis, et aliae cæremoni® legales, cessaverunt, quoad vim obligandi, et quoad utilitatem eorum, in adventu Christi, vi, 65, a.
Sacramenta veleris legis non possunt observari pro nunc aine mortal,, vi, G5. b.
Sacramenta veleris legis aliquando fuerunt salutifera, aliquando mortua, aliquando mortifera, vi. 66. b-73, b
Sacramenta novæ legis dupliciter sunt instituta : quantum ad documenlum ei exercitium, et quantum ad neceasttatem ct obligationem. Et, quantum ad primum, non omnia sunl instituti ante passionem Christi, sed magis necessaria. ut baptismus et poenitentia; alia vero in passione Chnsti. vi, 66, b, circa finem, et inde.
Sacramenta novæ legis ex sua institutione conferunt gratiam alterius rationis a gratia donorum ct virtutum, vt, 67. b.
Gratia sacramentorum quomodo distinguatur a gratia donorum et virtutum; et ad quid ulraque? vi, 74, b-75, a et b.
Convenienter ponuntur septem sacramenta ; et eorum sufficientia. Ad quid singula ordinentur? vt, 74, b, circa finem, et inde-76. a et b-8t, a et b-439, a rt b.
Utrum gratia una specie, vel divers®, profluant ex uno iterato sacramento? vi, 75, a.
Cur effectus proximus sacramentorum nominatur gratia sacramentalb? el quomodo se habet gratia sacramentalis vd gratiam gratum facientem? vi, 77, a, et inde.
Aliqua sacramenta nov® legis impnmunl characterem; aed non omnia, solum tria, vt, 78. a-81, a
Sacramenta novæ legis id duo ordinantur vi, 79. b-81, a-439. a.
Susceptio sacramentorum, saltem in voto, necessaria est ad suscipiendum effectus eorum, vt. 94, b.
Potestas ministri sacramentorum non est pura relatio, vt. 95, b.
Episcopatus non eat aliud sacramentum a simplici sacerdotio; et non est ordo, secundum quod ordo est sacramentum, vt, 95, b-478, b, et inde.
Falsum est ministrum sacramentorum nihil agere in animam recipienti· sJcramentutn. vi, 96, a.
Quare virtus sacramentalis in verbis eat transiens, in ministro vero permanens? vi, 99, a.
Virtus sacramentorum assimilitur virtuti queest in semine, vt, 105, a.
Virtus sacramentalis, m sacramento matrimonii, cadit sub dispositione prælalonim. vi, 105, b, circa flnern.
Sacramentalis character dicitur sigillum et custodia, vi, 106, a.
Effectus per ae sacramentorum «qualiter participatur a

suscipientibus ilia; non autem effectus per accidens. VI. 126, b.
Quatuor modis potest quia dici lictus cum accedit ad aliquod sacramentum, vı, 129, a.
Circa sacramenta et sacramentalia a Christo instituta, potestne Papa aliquid immutare? VI, 135, b, et inde-137, a, circa finem, et inde.
Christus commisit hominibus respectu sacramentorum solummodo simplex ministerium, non vero potestatem ȩxcellentis et hoc ne essent in Ecclesia diversa sacramenta, ex quibus divisio in Ecclesia oriretur, vt, 137, b-139, a.
In quibus consistat potestas excellentia», quam habuit Christus in sacramentis nota» legis? vi, 138, b, el indc-411, b.
Duplicem potestatem habuit Christus respectu sacramentorum : auctoritatis scilicet, el excellentiae, vi, 139, a.
Quare ordinatio humani statuti est de necessitate sacramenti matrimonii potiusquam aliorum sacramentorum? vi, 140. b-499. b, et inde.
Sacramentum, quid, secundum nominis proprietatem? vi, 145, a-465, b-474, a.
Formæ sacramentorum significant effectum eorum. Quis sensus? vt, 101, b.
Res c̆ontenta in sacramentis videntur a beatis. VI, 211, b, in One, et inde.
Efficacia sacramentorum est ex iribus, vi, 288, b.
Non omne sacramentum dispensatur a ministris Ecclesiæ. vi, 351, b.
Non oportet quod omnis pars sacramenti sit aliquid sensibile sensu exteriori, vi, 352, b.
Sacramenta nova» legis tripliciter se habent ad sacramenta veleris legis, vi, 354, b.
Quodlibet «aeramentum imprimit in anima vel characterem, vel aliquam dispositionem ad gratiam, vi, 377, b.
Accedere ad sacramentum cum fictione non est prohibitum præceplo Ecclesiæ, sed Christi, vi, 385, a, in One.
Estne verum sacramentum quando quis confitetur sine contritione? vi, 386, a.
Sacramenlalin absolutio tollit pœnam aliter ac indulgentia, vt, 411, n.
Sacramenta novae legis tria significant, inter qua» illud quod agitur in futuro saeculo, vı, 128, a.
Diversa sacramenta diversimode promovent suscipientes ad sanctitatem, vi, 434, b, et inde.
Ulrum in omni sacramento imprimatur ornatus? vj, 436. b, circa finem-442, a, circa linem.
Varii effectus sacramentorum, vi, 438, a-439, a et b.
Gratia sacramentalis, quam inslrumentaliter effective, primo el directe, sacramenta inducunt in animam, non est aliquis actus secundus; distinguitur etiam a virtutibus et donis, vi. 438, b-439, a.
Quomodo, inquantum est pars sacramenti, contritio causai remissionem peccatorum? vi, 441, a.
Ornatus in sacramentis esi dispositio ad gratiam gratum facientem, vi, 4-42» a.
Ornatus non similiter imprimitur in omnibus sacramentis, vi, 442, a.
Sacramenta dupliciter operantur : ct actu exhibita, et voto suscepta, vt, 443, a.
An sacramentum possit causare rem sacramenti, prout non est actu, sed tantum in voto? vi, 443, a, m fine, b.
Differentia inter sacramentum el sacramentale. VI, 452, b, in fine, et inde-464, b.
Gratiae sacramrntales uno modo sunt dispositiones ad gratiam gratum facientem; alio modo sunl ejus effectus, vi, 457. b.
Materia quorumdam sacramentorum duplici sanctificatione sanctificatur, vt. 462, b.
Non quilibet contactus Christi dedit virtutem sacramentalem rei tacta vi, 463, a.
Qualis sit divisio sacramenti in sacramentum tantum, in rem tantum, et in rem et sacramentum simul? n 465, b.
Utrum alii ordines a sacerdotio sint sacramenta, vel sacramentalia tantum? vt, 466, b, et Inde-468, b-471, a, el inde-477, a ct b.
Pars integralis sacramenti, quadruplici1er vj, 475, b.
Sacramentorum q̆ua sunt instituta principaliter ad purgationem peccatorum, proprius minister est sacerdos, vi, 477, b, circa linem.
Non omnis benedictio, vel consecratio, quæ homini adhibetur, est sacramentum, vi, 478, a-484, a.
Omnia alia sacramenta ordinantur ad Eucharistiam sicut ad finem. VI. 484, a.
De ratione sacramenti novo» legis sunt tantum duo. vi, 491, b, in fine.
Illa quæ in sacramentis aguntur, inquantum ad sacramentum pertinent, sunt signa non naturalia, sed a Deo instituta. vi, 497, a.
Non est propter necessitatem sacramenti, quod baptismus possit dari a non sacerdote, sed quia ejus efficacia est solum ex materia et forma ejus, vi, 501, a.
Aliud est de solemnitate sacramenti, et aliud do solemnitale voti, vt, 536, a, circa finem.

SACRILEGIUM

Confiions cum complacentia peccati praeteriti, vel cum proposito in futurum peccandi, committit peccatum quod potest reduci ad genus sacrilegii, VI, 382, b, el inde.
Quicumque Eucharistiam sumit cum peccato mortali, incurrit sacrilegium, vt, 383, a.

SACRUM

Aliquid potest esse sacrum dupliciter. VI, 153, a.

SANCTIFICATIO

Sanctificatio Beata Maris Virginis non potuit esse decenter ante infusionem animæ. v, 26, b.
Per sacramentum matrimonii confertur gratia ex sanctificatione. Quis sensus? vi, 16, b.
In sacramento ordinis est sanctificatio, vi, 16, b.
Sanctificatio duobus modis accipitur, vi, 23, b-81, b.
Qui in utero sanctificantur, debent tamen baptizari. VI, 74Sa'
Non in sanctificatione alicujus materia» exterioris, sed potius in sanctificatione personæ per materiam exteriorem, consistit sacramentum ordinis, vi, 154, b.
Duplici sanctificatione sanctificatur materia quorumdam sacramentorum, vi, 462, b.

SANCTUM,SANCTUS

Ulrum Deus sit in sanctis per gratiam, sicul objeclum m operante? 11, 433, b-437, b.
Cur magis dicantur haberi corpora sanctorum dum habentur eorum cadavera, vel ossa, quam si ex cis haberetur \ermis, vel ignis? IV,92« b.
Sanctum dupliciter, vi, 145, a.
Sanctis non erit ad confusionem, sed ad gloriam, peccatorum revelatio In dic ultimi judicii, vi, 428, a.

SANGUIS

Sanguis non est actu pars animalis, nec informatur anima, iv, 98, b = vi, 190, b, in fine, ct inde.
Virtus sanguinis Christi quæ operatur in sacramento Eucharistiæ, ad tria ordinatur, quæ per verba consecrationis sanguinis sunt expressa, vi, 148, b.
Hærvsis Durandi, quod sanguis Christi, in passione effusus, non fuerit unitus divinitati, vi, 235, a et b.

Sanguini Christi in Eucharistia poteet aliqui» liquor admisceri. VI, 277, a.
Qusndonam desinat vel non desinat vm»« ⁂angui Christi in 'sacramento Eucharist!®, superinfuso alio liquore? vi, 990, b.

SAPIENTIA

Improprie dicitur sapientia generant· 1, 263, b, circa linem.
An perseveraverit sapientia in Salomone, dum peccaverit mortaliter? tt, 69, a, circa finem, b.
Pater omnia videt Sapientia genita, non tamen est sapiens Sapientia genita; Filius autem potest dici sapiens sapientis genita ct ingenita, n, 333, b, in fine-334, a.
Per suam sapientiam determinatur divina voluntas ad alia objecta a principali. II, 589, a.
Inter facere aliquid sapienter, et facere stulte, est dare medium. m, 372, a.
Sapientia dupliciter dicitur : scilicet ul virtus, el ul donum Spiritus Sancti, v, 322, b.

SATISFACTIO

Salisfacloria poena est aiiquomodo voluntarii, iv, 421, b.
Nulla pura creatura potuit sufficienter satisfacere pro lota natura humana, v, 259. a.
Oportuit pro peccato lotius natur® human® fleri dignam satisfactionem, v, 259, a, in fines vi, 325, a.
Aliqua satisfactio potest dici sufficiens duobus modis, v, 259, b = vi, 325, a.
De condignitale, sufficientia, infinitate et ultima efficientia satisfactionis Christi, v, 259, b, in fine-260, a el b-261, a, b, el inde.
Possumus Deo sufficienter satisfacere pro peccatis nostri», »cd non sufficienter gratias agere pro beneficiis, v, 266, b.
Satisfactio ad materiam proximam sacramenti pernitenti® pertinet, vi, 295, a et b-300, h, ct inde.
Purus homo non potest perfectissime satisfacere Deo, nisi in virtute meriti Christi, vi, 325, a.
Nullus homo potest satisfacere de uno peccato, non satisfaciendo de alio, sed illud relinendo. \i, 326, a.
Nullus, post remissionem peccati mot talis sibi factam per contritionem, noviter peccans mortaliter, potest in statu illo, extra chariLitem, satisfacere pro peccatis sibi prius dimissis, vi, 326, b.
Satisfactio pro peccato, dupliciter, vi, 330. a el b.
Licet actio puri hominis ex gratia informanto haberet efficaciam infinitam, non tomen esset perfecte «utisfacloria. vi, 332, a.
Ad perfectam satisfactionem quatuor requiruntur, vi, 332. b, circa finem, el inde,
Qu® satisfactio, vel pcBDilenlia, facta in moruli, valeat; rl ad quid? vi, 331, b, ct inde-353, a.
Nullus exsistens in mortali peccato potest proprie Deo satisfacere. vi, 335, a, circa finem.
In inferno punitur homo pro peccato dimisso, pro quo non nalisfeclt in statu ğratin ac si non fuisset dimissum. vi, 336, a.
Satisfactio est pars sacramenti pernitenti®. vi, 349, u, in fine, b-353, a.
Satisfactio et contritio sunt magis neccesarl® ad pamltentiain quam confessio et absolutio. Qui» sensus? VI, 355, b.
Do ratione satisfactionis est quod homo sit unitus Deo per charitatem. vi, 385, b.
Menta Christi ct sanctorum possunt cedero in Mtisfaclionorn pœii® quam debemus pro peccatis nostris, licet h®c merita sint ad plenum prmmiata vi, 406, b»
Satisfactio quam homo pro alio facit, sibi quidem est meritoria, rt non illi; sed illi est liberatoria, el non sibi, vi, 407, a.
Quanta debeat c««c ⁋a xalistactoria pro peccato in hac vita ? vi. 408. b.
Condonatio pœo®, cum pleni satisfactione, fit in baptismo, vi, 403, b.
Cur. remota culpa, requiratur pœna ad plenam satisfactionem spiritualem? n, 413, a.

SCIENTIA

Licet omnis scientia requirat evidentiam et intellectum primorum suorum principiorum, non tamen omnis vaentia requirit intellectum aut evidentiam suorum principiorum proximorum, pnrsertim scientia subalterne, ı 1. b.
Scientia aubalternata. quantum est ex te, procedit ex principiis creditis; subalternans vero scientia, necessario ex evidentibus el notis, i, 1, b-13, a.
Nulli scienti® subalternatur theologia naturalis; scienti® vero Dei ct beatorum subalternatur theologia rerelata, l, 2, a-6. b, et inde-13, b, in fine, et inde.
Theologia revelata, licet non sit scientia aeque perfecte et proprie sicut theologia naturalis, est tamen scientia, inquantum continuatur scienti® Dei et beatorum, i, 2, b.
Dc comparatione certitudinis scienti® théologie® cum certitudine aliarum scientiarum. 1,3, a et b.
Eo modo quo est scientia, theologia est scientia non articulorum fidei, sed conclusionum qu® sequuntur ex illis. I, 4, a.
Utrum scientia subalternam sit habitus principiorum respectu scienti® subalterna!®? i, 5, b-11, b.
Qu® sufficiant ad scientiam? I, 12, a.
Qua sit radix diversitatis inter sdentiam, intellectum, fidem, opinionem ct dubitationem? i, 13, a et b.
Scientia subalternam dicit propter quid de principiis suballernalac. Quis sensus? 1.15, b.
Auctoritas potest mediate generare scientiam. I, 16, a.
Sibntia Dei et beatorum est causa essentialis theologi® viatorum. Quis sensus? t, 17. a.
Nulla ^dentia probat sua principia ex propriis a priori; declarat tamen a posteriori; et quomodo? I, 17, b, circa finem.
Scientia proprie speculativa differt a praotica quantum ad finem, et quantum ad materiam : sic quod finis speculativa? est consideratio veritatis, materia vero res opere scientis non operabilis; praclica autem finis est operatio, materia vero, seu objectum, est res ab hujusmodi scientiam habente operabilis. I, 20. a=n, 403. a.
Scientia secundum quid speculativa non differt semper a pr.ictica, quantum ad materiam, vel objectum; immo aliquis potest habere acienlbm speculativam de n» operabili ab ipso; et sic de eodem habere scientiam secundum quid speculativam, ct secundum quid praclicam. I, 20, b<=3)i, 403. a.
Aliqua scientia potest dia speculativa tripliciter. 1. 20, b= n. 399, b.
Aliqua scientia qu® non est aclu «impliciter praclica, potest fieri simpliciter et actu praclica; quatiam vero non. i, 21. a.
Habitus scicntiflcus non dicitur praclicus, prout praclicum dividitur contra speculativum, ab opero interiori, quod inanet intra intellectum, sed «b opere exteriori, prout omne opus sequens declionein ixitcstdici praxis, t. 22, a.
Non ⁑mni habilus scientificus dicitur praclicus, nec omnis cognitio meretur dici practica, ex quacumque relatione ad praxim; sed oportet quod sit proxima regula operis. I. 22. b.
Utrum edentia praclica sit do re operabili absolute? i. 23, h, el indr-27, b, in fine, et inde.
Utnim logica sil scientia speculativa? i» 24, b-28, b. circa finem-29, ».
Utruin speculativum ct practicum sint essentiales differentia· scienti®? |, 26, n-36, a ct b.

Sdentia» naturales ct «dentia theologica aliter el aliter ordinantur ad bentitudinrrn. I, 32, a.
Licet habito scienti» ℔t una simplex qualitas» non constituta cx multi·, prout habitum dicimus habilitatem nd utendum complete formis intelbgibihbus; Lamen habitus •cienti», prout est immediatum principium actus intelligendi, non »cmper est qualitas simplex, i, 32. b.
Profectos scienti» est duplex, i, 33. b.
Scientia, quomodo est aogmenlabills, seu intcnsibilis? i, XI, b-10, a=!i, 97, b-99, a.
Habitus fdentiæ, quid, secundum Avicennani ? cl quid magis sen«ent Sanctu· Thomas ? i, 34, .
Distinctio secundum genu·» scientiarum speculativarum attendenda est penes divisionem secundum genu· scibilis, inquantum est scibile; cl similiter s‹· habet de unitate •dentia· -ecundum genus, quia attenditur secundum unitatem genens scibilis i, 35, a.
Sdrntir speculativa· distinguuntur secundum diversam ab·-tractioi ℔ i mat» π.ı et ηη'Iıı. i. 35, b.
De eadem tnatena »unt diverxm scienti» propter diversa principia, rt eeontra, loquendo de principiis primis non simpliciter, sed in aliquo genere scibilis, ul sic. i, 30, a.
Unitas specifica habitus scientific! attendenda est panes unibtrm formalis rationis objecti quam primo el per se re-«picti ; ita quod omnes habitus qui respiciunt idem objectum sub eadem ratione formali primo et adæqu.de, sunt idem specie, sive dia ratio sil generalis (ul ratio enti· mobilis), sive specialis (ut ratio mobilis ad locum) i 88, l», in fine.
Scibile est unum genus, habens sub ee differentias el spedes subalternas et specialissimas, secundum quarum distinctionem distinguuntur scienti», sive genere, sive specie. 1, 37, b.
Habitus scienlificus, ut dicil habilitatem, est idem, secundum essentiam, in principio et in fine cognitionis, respectu unius conclusionis, sicut ropectu decem, secas est ut dicil collectionem specierum. i, 40, a.
Utrum in quamcuinque conclusionem potest habitus scientia· perfectui, possit et imperfectus ejusdem rationis? I, 40, a el b-4t, b-42, b.
In eadem scientia, eodem habitu cognoscitur conclusio prima cl conclusio secundo, ut sequens ex prima; sed in suballenialione esi alius habitus hujus el hujus; ct quare ’ ‹ i, 43, .
Habitus «cientia· csl essentialiter ipsa species» licet in obiiquo includat relationem ortlinm cl congruenti» ad considerandum. Et qualis sit iste ordo? i, 43, b.
Idem, secundum diversas rationes objecti, el ut objectum est, et ut res est, refertur ad diversas scientias, ı, 44, b.
Cur non omnia cognita lumine intellectus agentis pertineant ad eamdem scientiam, sicut omnia cognita lumine divins revelationis? i, 45, a, in fine, b.
Objectum scientia· nostr ‹ r>t quid incoinploxum ex parte rei, licet cx parte nostra sil quid complexum per modum cnuntiabilis. i, 16, u.
Subjectum ℭientl:e non »tt omnino idem quod objectum ejus. i. 46, b.
Aliquando objectum scienti» accipitur pro subjecto, cl ccontra Î. 46. b.
Formali· ralio objectiva .tlirujus habitus scientific! non ·olum est illud ad quod primo terminatur scius talis habitus, sed potius illud quod est causa per se quod aliquid per talem ovium attingatur i. 16, b. in lino, rt inde.
In objecto alicujus »cienliir, et etiam potentia», est tria considerare scilicet formale, materiale, cl accidentale, i, 17. a
Objectum formale scientia? duplex : scilicet quo, cl quod i. t: b
Hitio foniulis objecti siirnlnr tripliciter ; scilicet ex parle scimli-, ex parle ‹clbilh ut res, cl ex parle scibilh ul objectum. I, 47, b
Formalis ratio subjectiva scientia» ut *tpiod* tria requirit : «cilicet universalitatem, principalitatem, ct distinctionem, i, 48, a.
Unde aliquando dicatur objectum scientia», ct unde Mibjc·lum? r, 48, b.
Scientia ℭ dc impossibilibus aliter se habere, seu de nrccs- ‘III · ll'll ' i. 31, b, circa lim-iii—V, W, 4 rt b.
Scientia esi de uni versaiibus. Quis sensus? t, 53, b. in tine, el inde.
Halio formalis objecti scientia· potest dupliciter considerari» î, 58. a.
Habo objecti ul ros, sive cx parte scibilis, principaliter censideratur in scientia, et per illam probantur passiones; non autem ratio objecti ul objectum csl, el ex parte scientis, i, 59, n.
Scientia non considerat omnia qua» conveniunt objecto secundum rationem ejus formalem ex parte rei scilæ, xed cx parte scientis, t. 60. a.
Quomodo scientia possit haberi etiam singularium vine sensus adminiculo. î, 119, a et b.
Scientia est res scita. Quis sensus? i, 398, a. circa finem.
Utrum relatio scienti»ad scibile sit realis? n. 286, b-30l,b.
Scientia habet duplicem relationem ad objectum, ll, 30!» b.
Dc objecto divina? scienti», ll, 371, a, el inde.
De conditionibus divin» scienti», n, 393, b, el inde.
Scientia, ut scientia, causam activam non dicit, n, 396, b.
Utrum scientia operabihum, quoad corurn diffinitiones et præihcata universalia, sil speculativa; et non practica" n. 400« b-102, b, in fine, et inde.
Utrum scientia dicatur universalis vel particularis ex ratione medii, cl non potius ex ralione objecti? il, 4OI, b-WI, b.
Scientia moralisent speculativa quoad modum, rt non quoad finem; cl ideo csl simpliciter practica. ll, 4U2, b, circa finem, cl inde.
Non omnis scientia dependet ul» omni suo objecto, it, 105, b.
Scientia divina est prima radix contingenti» in creaturi». u. 410, b, hi finr441. a.
Dc scientia divina respectu futurorum contingentium, ill, 447, b, el ind‹·
De differentia Inter scientiam el providentiam; cl quomodo providentia pertineat ad scientiam? 1t, 478, h, in line· 179. a, I», el inde.
Quantitas scientia», seu cognitionis, duplex. ll, 542, a = v, 231, b.
Habens majon^m scientiam, habet el majorem conscientiam. Quis sensus? iv, 448. b.
Opinio Socratis, quod omnes virtutes sunt scientia·, iv, 4ΓA», a=v, 427, b, cl inde.
Pr.wcptum non ligat nisi per scientiam, vel debitum selenii». iv, 451, b-4'>2, h.
Unde dicatur scientia realis, vel rationalis? v. 97. b.
Ulrum scienlin naturalis «lt de his «pia» sunt in motu el materia? v, 98. h.
Scientia esi de aliquo dupliciter, scilicet principaliter, et secundario; quo modo csl etiam rontingoritiiiin. v, 99, a rt h.
Non potest anima Christi ess·· sciens fonnaliter scientia increata, tamquam in actu secundo, v, 171, a.
D«· triplici scientia anim» Christi : beata scilicet, infusa, cl acquisita, v, 175, a.
Diversa» rationi» sunt scientia infusa et scientUi acquisita, in Chnsto; ac qu» et quot poterat anima ejus per unamquamque scientiam cognoscere? v, 296, u-207, h, el inde-223, b.
Nec in scientia lieata, nec in scientia infusa profecit Christus; bene vero in ^cientia acquisita, v, 206, b.
Scientia naturalis beatorum potest augeri usque ad diem judicii, et non ultra v, 207, a.
Dignius csl acqulnre scientiam per sensibiles rroalnra» immediate, quam per hominis doctrinam x, 207, b.
St iculis mdiu, in Christo, voujx.rabalur ad ucquisilionem

scienti® experimentali»; cl «i non fuiiscl in anima ejus alia scientia pneter divinam, nihil cognovisset v, 208, a.
per nullam scientiam nnima Christi cognoscit omnia quæ Deus scit. v. 208, b, et inde-221, b.
Quæ infinitas competat per se scienti», cl quæ per accidens? v, 231, b, ct inde.
Quomodo scientia dicatur minus vel magis virtus quam ' v. 314. a.
Quare homo potest scire quasdam conclusiones unius scientiæ, vt ignorare alias? v, 319, b.
De comparatione inter certitudinem scienti» et certitudinem fidei. v, 322, b-327. a, el indo-335, b. rt Inde.
Scientia dicitur dupliciter : scilicet ut virtus, et ut donum Spiritus Sancti, v, 322, b.
Ulrum scientia et opimo. quoad actus, simul esse possint in eodem, respectu ejusdem? v, 325, a, circa finem, el inde-332, b, in fine, el inde.
Ulrum habitus scienti» el opinionis simul esse possint in eodem, et de eadem conclusione? v, 326, a-335, b.
Quomodo scientia distinguatur iib opinione? v, 332, b-331, a.
Utrum scientia cl fides possint esse dc eodem, -erundum idem, sive quoad artum, sive quoad habitum? v, 324. a, et inde-330, b, in fine, et inde.
In artibus el habitibus scientia· habet lorum distinctio de certiori quoad se et de certiori quoad nos. v, 336, h.
Utrum cum actu scientia? possit stare habitus opinionis de eodem? v, 378. l>-38.'>, b.
Quomodo habitus ct actus scienti» destruentur in patria? V, 382, b. el inde.
Habitus idem, qui habet rationem fidei, potest, adveniente demonstratione, habere rationem scienti». v, 385. a.
Scientia practica slat rum perversa electione, v. 427, b.
Habere scientiam contingit muHipliritcr. v, 427. b, in fine.
Scientiam contingit a passion·· superari, v, 128, a.
Cum quanam scientia possit vel non possit staro peccatum? V, 42», b-433, a Ct h.
In scientiis non est connexio sicul in virtutibus monilibus, v, 439, a el b-112, n.

SCOTIS

Peccata in forma arguendi Scoti contra hoc quod voluntas necessario vult ultimum finem apprehensum sub ratione sua universali, ı, 112, a.
Quomodo intelligatur ista maxima Scoti : *Quocumque formailler aliquid constituitur in rsset eodem distinguiiui. distinctione conveniente (ali ëntitate* n, 22, b-27, b. circa fincin-28, b.
Magnum inconveniens ad quod deducitur Scolus. quod ali· qua parva albedo posset tantum intendi, quod esset |>erferlior angelo, ll, 116. a, cirra flncm-130. a.
Quod ponit Scolus,duos scilicet angelos solo numero dilierre sub eadem specie per hæccoitales, est impossibile, m. 251. a.
Contraria fidei plurima, tam a Septo dicta, quam qu» consequuntur ad varias Scoti opiniones, iv, 100. aev, 254, b, circa finem-266, b»vi. 192, a.
Scotiis ct Scotisbr ponunt rationem boni ïve pur»· absolutam; quod non est ponendum. iv, 881, b, in fine, cl inde-381, b, et mde-389. a.
Doctrina Scoti fuit occasio pervers® hæresi Wiclcllslarum, rt magnum ei fomentum praebuit, v, 103, b.
Scolus sibiipsi pluries contradicit, v, 223, as-vit, II, b.
Scotus non apprehendit mentem S. Thomæ dicentis quod ratio inferior, in Christo, considerata ul natura, noleliat passionem el mortem v,253. a.
Perversum consilium Scoti circa matrimonium contrahendum ab eo qui vovit absolute servare virginitatem, vi. 511, u.

SCRIPTURA

Quomodo in Sacra Scriptura Indatur ïheologia l i, 17, b.
Scriptura Sacra in sui famulatum assumit philosophiam tnpliciler. I, 18, a.
Quomodo non tint valid» responsiones ad ăuctoritate Sacra· Striptune pro conception·· Beata Virginia in ongin.»li? v. 10. j.
Ulrum ut contra Sacram Scripturam ponere possibilitatem acluv fidei cum actu visionis in patria, vel quod de facto sint ïmuI ' v 1-386, a.
Sermo ct scriptura recipient in expositione quamdam virtutem intcnliunaleni causativum conceptus; et ăquomodo vi, 19, a, ei inde.

SECRETUM

Dc obligatione semndl «ecrelum confessionis; ct qu® cadant sub hoc MM-relo ï vi, 121, b-425, a-426, a, el inde-128, a, et inde.
Nullo modo tenetur subditus revelare secretum prxbto praecipienti? vi, 132, a.

SEMEN

Virtus neminis est causa unionis animæ ad corpus iv, 71. b.
Ulrum virtus seminis causct dispositiones ad animam rationalem, non Holum præcedcnles. sed etiam concomitantes? iv. 71, b, ct inde.
In quonam genero causæ, juxta Henæum. semen causet dispositiones ordine natur» ĕonsequente nnlmarn? iv, 76, b.
Semen patris instrumenlaliter causal premium origin.de m amm.un prolis. ıv. 318. b. circa finein«19, b, o! iud·.
M.igi» per M-rnm quam per carncm pm perfrcUin inficitur Jlilllll.l IV. 3jD. b.
Ulrum per semen infectum caro inficiatur peccato? tv. 352. b-355, b, rt inde.
In semine ct in carne patris, non autem in semine matris, aut in carne prolis, est virtus activa causaliva peccati originalis in anima; in semine tamen matris est aliquomodo, lice t non active, iv, 335, b-356, b-.'l57, a.
Quamvis ïMen non sit animatum, potest tamen instrumentaliter concurrere ad transfusionem peccati, situi ad infusionvni animæ. n , 356t b.

SEMINALE, SEMINARIUM

Deus indidit materi» rationed seminales, n, 508, a.
Quid sint ration··» seminales? ll, 317, b= IV, 113» a, in fine, rt inde.
Uiqnid ïpolc diu seminarium alterius dupliciter, iv, 278, b, in fine.

SENSATIO

Non anima per m», soil conjunctum, est principium et subjectum MUisationia. iv, 68, b.
Nulla sensatio exterior est sensatio sui; et nulla sensatio interior est primo et directe cognitio sui. v, 191. b.
Omnis sensatio perficit sensum quoad potentiam, sed non omnis quoad organum, vu, KM, i.
An. cessante motu cudi, necesse >il quoti cessent sensationes aliorum sensuum a visu ? vn, 108. a, el inde.
Ad sensationem per se non requiritur nisi immutatio spiriïuali El quomodo requiratur naturalis; et ad quo·» sensus? vu, 111. n, b, et inde.
Sensatio quandoque sumitur pro actu primo, quandoque pro secundo, vn, 229, b.

SENSATUM

E* «enatum, rei eae imaginabile, est medium per se el essentialitrr, ei non per comparationem ad hoc vel illud subjectum, inter esse materiale ct immateriale. III, 297, a.

SENSIBILE

Motus est sensibile commune, quoad suum formale, non autem quoad suum materiale, in, 66, a.
Indivisibilia quantitatis non sunt sensibilia, ni, 138. a.
Intellectus possibilis est in potentia naturali solum ad omnia intelligibilia sensibilia ; et ideo non habet in se naturam alicujus sensibilium in actu, m, 222, a.
Ad veritatem sensibilis doloris, quæ? v, 231, b-239, a.
Differentia inter sensibilia tactus el sensibilia aliorum sensuum. v, 210, a.
Convenientia vel disconvenientia sensibilium ad suos sensu exteriores non percipitur nisi sensu interiori; posset tamen dici quod etiam sensu exteriori, aliquo modo, v, 241, a, b, el inde.
Sensibilia communia, propria, el per accidens, quomodo distinguantur? vi, 51, b-213, .i.
Non oportet quod omne quod est pars sacramenti proprie dicta, sit aliquid sensibili· sensu exteriori in se; sed sufficit quod sil sensibile, m se, vel m suo signo, vel effectu proximo, aul sensu interiori organico, vi, 352, b.
Sensibilia activa non potuissent naturaliter immutare corpora humana in statu innoccntiæ. vu, 106, a.
Quare intensa sensibilia corrumpunt instrumenta sensuum? vn, 112. b, circa finem.
De sensibilibus aliorum sensuum a tactu, non habetur per se dolor, sed solurn tristitia. Quare? vn. 113, a el b.
Excellentia alicujus sensibilis excedit proportionem potentiæ sensitiva·, non solum de per accidens, sed etiam de per se. vn, 207, a.

SENSITIVUM

Utrum sensitivus appetitus differat a sensu? i, 202, b, circa fincm-219, a.
Sensitiva virtus semper est in potentia proxima ad sentiendum. t, 2Û8, b.
Sensitivum est in potentia ad intellectivum, in homine. Quis sensus? i, 360, a.
In viribus sensitivis relinquit charilatis actus aliquam impressionem. n, 127, b, circa finem.
Sensitivum continet vegelativurn aliter ac forma intensa continet formam remissam, n, 129, a.
Polentiæ sensitivae non remanent aclualiter in anima separata; el ideo, licet doleal, non tamen dolon sensitivæ partis, n, 360. b.
Continuatio mentis viribus sensitivis dupliciter fit. n,390, a.
Sensitivus appetitus, quid ? iv. 459. b.
In parte sensitive duplex est operatio, v, 192, b.
Dc parte sensitiva inquantum est subjectum virtutis moralis, v. 389, a-393, a, et indc-394. a-397, a, el |nde-4O2, b.
Multa quæ pertinent ad partem sensitivam, requiruntur ad prudentiam, v, 434, b.
Cur potentia sensitiva, post immutationem ab excellenti sensibili, debilitatur? vu, lit, b-112, b, in fine.
Vires sensitive sunt polentiæ tantum actæ. vu, 211, b.

SENSUS, SENTIRE

Deficiente sensu aliquo, defidl scientia illius. Quis sensus? i. 119, b
De differentia inter sensum el appetitum sensitivum. I, 202, b, circa fioera-219, a.
Sensus aliter comparatur ad suas species quam intellectus ad suas, l, 2U8, », circa finem.
Nomino sensus duo possumus intelligere. i, 211, a,
Non quemlibet sensum sequitur oppetitus, sed solam æitimntivam. i, 219, a.
Sensus terminatur non nisi ad res exteriores actu exsistentes, n, 234, b, in fine.
Responsio ad octo experientias quibus videtur quod actus sensus terminetur ad rem actu non exsistcnlcm.il, 255, a.
Non oportet quod sensus per actum suum fabricet sibi objectum. 11,257, a, in fine.
Quomodo sensus apprehendat vel non apprehendat relationes? ti, 299, h.
Cur sensus egeat informatione speciei ad sentiendum? n, 363, a.
Sensus non comparatur ad res quarum notitiam percipit, sicut patiens quod cooperatur agenti. 11.363, a, circa flnem.
Sensus non est locus specierum. n, 363. b.
Non eodem modo abstrahitur similitudo quæ est in sensu a re sensibili, et similitudo quæ est in intellectu ab ipso phantasmate, n, 389, b.
Utrum sil dare sensum agentem? ni, 324, a-326, b, circa finem, el inde.
Car sensus interiores dicantur intuitivi, non autem interiores. aut intellectus? iv, 195, b.
Aliquam certitudinem habet sensu.sexlerior.quam non habet sensus interior, aut intellectus, iv, 195, h.
Sensus communis percipit sensationes sensuum exteriorum, v. 194. a.
Quomodo dolor dicatur ose sensus? v, 240, b.
Sensus interior, quid potesl cognoscere? v, 241, a.
Sensus hebetudo oritur cx gula. v. 432. b, m fine.
Quid demonstretur ad sensum? vi, 161, a.
Sensu corporali aliquid dupliciter sentitur, vi, 213, a.
Primum secundum sensum judicamus magis commune quam minus, vi, 213, a.
Sensu interiori cognosci poscunt quiddilas substantia materialis et ipsæ substantias particulares, vi, 213, b.
Ulrum in sensibus possit esse immutatio spiritualis sine reaii? Et quid sint, ac quomodo hæ immutationes ab invicem distinguantur? vn, 99, a-100, b-103, b-105, b-109, a-lll. b-H2, a-273, b.
Utrum organa sensuum damnatorum realiter calefiant? vn, lin. b-HI.
Non omnis immutatio spiritualis, seu inlcntionalis, sensuum exteriorum, vel interiorum, est conveniens naturas animalis. vn , 103, b.
Omnis sensatio perficit sensum quoad potentiam, sed non omnis quoad organum, vn, 104, a.
Organa sentiendi dupliciter immutantur a rebus quæ sunl extra animam, vn, 105, b.
Eslimatioiicm tnali non habet sensus exterior, nisi concurrente sensu interiori, vn, 107, a.
Ordo nobilitatis inter sensus exteriores, vn, 112, a.
Post intensam receptionem objecti excellentis In sensu, potest remanere aliqua species objecti, non autem ipsum reale objectum in co, ncc secundum *eite* reale, ut faciat sensationem, vn, 112. a.
Secundum Philosophum ct Commentatorem , sensus non recipit formam sui objecti univoce, sed tantum speciem, seu intentionem, vn , 112, b.
Sentire est quoddam pati. Quis sensu vn, 113, n.
Proprium sensus est recipere formas sine materia. Quis sensus? vn. 273, a.
Abstractio a sensibus dupliciter contingit, vn , 276, a.

SEPARARE, SEPARATUM

Dc intellectione animæ separata·. i, 137, b = n, 368, a-392, b= vn, 259, b-269. a et b-270. h-271, a ct b-272, n el b.
Non omnlp realiter distincta possunt ab invicem realiter separari; et quæ non? i, 211, b. in fine, el inde-327, a.

Quæ sunt Illa quæ separari non possunt per divinam potentiam ? I, 218, b = m, 86» · — V!, 1X2. b.
Ulrum. per Dei potentiam, possit dnn aliqua albedo separata? Et qualiter sic separata, ĕt* individua? n, 532, a-536, b-537, a = ill, 231, b = iv, 145. b-146, b.
Accidens separatum, ti easel, non ageret in subjectum suum, transmutando ipsum, ll, 553, a.
Quare, si modicum frigus separatum esset in maximo igne, non destrueretur ab illo? III, 111. b.
In substantiis separatis qualibet multitudo est transcendens. in. 151, b,
Utrum animæ separatæ distinguantur numero per habitudinem ad diversa corpora. seu per diversa csm quæ in corpore receperunt? m, 219, a-248. a el b.
In formis separatis non est divisio niippositorurn cum una specie; el tales separatæ formæ seipsia indit iduantur. iu, 233, a.
Deus non potesl facere plures animas separata·» a corporibus, quin habeant naturalem habitudinem ad hac corpora. m, 252, b.
Calor separatus haberet virtutem ad producendum ŏmne effectus caloris, iv, 18. b- 19, a = v, 186, o.
De separabilitate materi»· a forma, IV, 19, I».
Eue exsistentiæ non potest separari ab essentia, etiam per Dei potentium, iv, 150, b = v, 109, b, in fine.
Quantitas separata ab omni subjecto, quomodo posset augeri? iv, 170, a.
De eo quod potest vel non potest anima separata relate ad motum corporum, v, 281, b = vn, 279, b-280, a.
Debclurne animæ separata» locus vel silua? v. 282, a et b = vu, 281, a.
Anima separata potesl pati el affligi igne corporro; et quomodo? v, 282. a = vn, 96, b.
Intellectus animæ ŝeparata non ita se habet ad intelligibilia ul sunl in seipsis. vi, 216, b.
Ulrum Deus posset separare a subjecto omne accidens, quantumcumque modica» entitatis? vi, 255, b, circa finem, el inde-259, b, et inde-266, b.
Separata a subjecto, quantitas potest relinere cumdcrn modum individuationis quem habet in subjecto. VI, 259. b.
Relatio realis non potest separari a quolibet absoluto. VI, 261, a.
Diversimode separant a Deo culpa et pœna; el separatio culpæ est pejor. VI, 366, b.

SIGNIFICARE, SIGNIFICATUM

Quid significent enuntiabilc affirmativum ct cnuntiabile negativum? i, 56, a.
Quid est significatum hujus propositionis, *Socratet ett albut,* vel similis? i, 56, b.
In qualilæt propositione affirmativa vera, subjectum el praedicatum significant idem secundum rem aliquo modo, ct diversum secundum rationem, i. 57, b.
Dc significato nominis. !, 221. a, ct inde = n, 176, a, et inde = vi, 495, a.
Significaro aliquid in potentia ct implicito, quid? i, 236, b.
Ad diffiniendum, quid oporteat significare9 i, 316. a.
Specie significat unam naturam numero, wd diversam realiter in diversis suppositis, i, 349, n,
Quatuor modi significandi in divini ll, 181, b.
De significato personæ. ll, 209, a-210, a-212, a vt b-213, ari b = vi, 495. b.
Significare, dupliciter. II, 210, b — vt. 49.'», b.
Significare per imperium voluntatis, et significare ex institutione, non sunt idem, ut, 495, a.
Nomen non semper significat id n quo imponitur, iv, 268, b. m fine.
Quid voces significent immediate, el quid mediato? v, 192, a.
De eia quæ forma» sacramentorum el ipsa sacramenta significant. vi, 161, b-428. M97, a.

SIGNUM

Imago Trinitatis in creaturis eil perfecta in genere signi. I, 177. b.
Veritas intellectus non est signum seritatis rei; sed id in quo fundatur veritas intellectus, est signum ejus in quo fundatur veritas rei. n, 163, b.
Utrum signa quibus angeli loquendo manifestant suos conceptus, sint naturalia, vel ad placitum? m, 192, a-194, a.
Signum in angelis, quid'l in. 494, a.
Signum, non proprie, -rd communiter dictum, est in angelis. in, 495, a.
Cur signum requiratur in locutione angeli ad angelum, nou autem in locutione angeli ad Deum? ni, 495, a.
Licet signum et signatum distinguantur, quandoque tamen quæ dicuntur de uno, altnbuuniur alteri, v, 140, b.
Signum, quantum in se est. quid importat? vi, 42, b.
Quale signum sit character sacramentalis; et cur debeatur magis fidei quam charitati habere tale signum9 vi, 109, b-110, a.
Signum sacramentale in poenitentia, quid? vt, 307, b, in fine, et inde-434, b.
Matrimonii sacramentum est signum rei contentae, et rei non contente. TI, 196. b.
Non omne signum rei sacræ est sacramentum, sed solum signum rei sacræ, ut est actu sacrans, n, 197, a.

SIMILE, SIMILITUDO

Imago est perfecU similitudo, vestigium vero imperfecta i,173.b.
Quæ unitas requiratur in natura specifica ad proxime fundandum similitudinem in ipecie? i, 351, b = v, 95, b.
Quis ṁodu similitudinis causet amorem amicitia?? n, 39, b, ct inde.
Similitudo'ot «qualitas. in divinis, non sunt relationes a relationibus personalibus secundum rvtn distincta», sed bene secundum rationem vel intellectum, n. 153, b.
Fundaturae similitudo supra forma substantiali? II, 154, a, circa fineni-156, a, circa finem.
Similitudo cl æqualilas ct identitas, in divinis, sola ratione differunt. U. 135, b.
Non omni!» similitudo fundata super i-isentiam est identitas secundum essentiam, nec econtra. n. 156, a.
Similitudo, si stricte sumatur, oon fundatur nisi super accidentia; large vero, etiam super id quod significatur per modum qualitatis. H, 156, b.
Utrum similitudo non sit in rerum natura, nisi intellectus apprehendat? n. 281. a, el indc-298, b, et inde.
Utrum Minilitudo sit aliqua entitas inhærcns qualitati? H, 293j a, Circa finem-30b. a.
Qua» sit causa effectiva similitudinis, vel cujuscumque relationis? ll, 299. a. arca finem.
Similitudo, licet supponat inditisionem, non est tamen indivisio essentialiter, sed habitudo positiva; et io quo fundetur indivisio quam supponit similitudo? ll, 299, b.
Ulrum similitudo fundetur super unibte qualitatis?!!,319, a. in fine, et inde-322, b. el inde.
Ulrum similitudo ait relatio realis? n, 320, a ct inde-324, a, el indo.
Similitudo et axjualitas, in creaturis, supponunt unitatem specificam secundum commcnsumtionem, et non unitatem numeralem illorum in quibus fundantur; qua· unita·» non est secundum rvtn, sed secundum rationem. II, Zft22. b-324. b.
Similitudo fundatur super natum specifica, non ut est hæc.

sed ut continet virlualiter unitatem specificam cum alia nature, », 321, b.
Utrum essentia divina habeat rationem similitudinis ct speciei in dinno intellectu?», 383, a-393, a, circa finem, ct inde.
Utrum divina essentia sit similitudo omnium creaturarum secundum aliam el aliam perfectionem el rationem quam in se habeat? », 413, a, et inde-419, b, in fine, et inde.
Ea qu» dicuntur de similitudine rei, possunt dici de re secundum exw quod habet in sua similitudine, el econtra. ». 423. b
Qualis similitudo inter cognoscens ct cognitum exigatur? », 463. a = m,304, a = v, 488. a-189, b.
Quomodo agens participans aliquam naturam faciat sibi simile? i». 108, b.
Similitudo dupliciter. »1, 301, a-306, b.
Appetere Dei similitudinem contingit dupliciter : bene videlicet, cl male. »t, 337, a.
Juxta quosdam philosophos, similitudo ad Deum in causando eat finis motus cadi, lil, 486, a.
Similitudo proprie dicta non est convenientia in genere, sed in specie specialissima, iv. 89, b.
In quibus attendatur similitudo posita per Apostolum (*Roman. 5*), quando dicit: *Sicut per un\ui inobedicntiam, cic.irv,* 337, a, circa finem-347, b.
In omni cognitione secundum similitudinem, modus cognoscendi est secundum convenientiam similitudinis ad illud cujus est similitudo, v, 189, b.
Aclus precedent habitum nunquam est similis actui ab habitu elicito, v, 296, a.
Per nullam similitudinem creatam, ipsam repraesentantem, potest videri essentia divina, v», 219, a-223, a, el inde-228. b, circa finem, el inde.
Per similitudines inferioris ordinis rerum nullo modo possunt superiora cognosci. Quis sensus? v», 219, a, in fine-222, a-228 a, circa finem.
Defectus similitudinis perfectas contingit plurimis modis.vtl, 219, b, in fine, et inde.
Quomodo intelliganlur verba sanctorum, quando dicunt quod cognitio est similis rei cognita·? v», 227, a, el inde.
Aclus secundus est similitudo objecti, non quoad suam essentiam, sed quoad suum principium vel terminum, vu, 229, b.

SIMPLEX

Quare decem prædicamonla dicantur simplicia? j, 135, b.
Simplex, aut totaliter cognoscitur, aut totaliter ignoretur. Quis sensus? i, IU), b = iv, 89, b, circa finem.
Forma» ǎccidentale sunt simplices, i, 313. b.
Non omne simplicius, est perfectius, nisi sit subsistens, i. 41. «
Simplices qualitates, quomodo intenduntur? », 96, b.
Quomodo simplex forma dici possit variari? », 129, a.
Mensura est quid simplicius mensuratis, i». 191, a.
De processu nature· in generatione simplicium, iv, 72, b
Essentia naturæ composita· non est simplex, ellam secundum Philosophum, v, 22, b.
Simplicior est habitus virtutis moralis quam habitus corporis. v, 103. a.
Udi simplici qualitati habituali attribuitur ratio virtutis moralis. v, 404, a.
Relate sd quid significatio orationis sil simplex? vi, 157, b.
Differentia inter simplex ct ṡolemn quoad votum, vi, 331, a. circa finem, et ṁde.

SIMPLICITER

Sicut simpliciter ad simpliciter, ita ṁagi .id magis, cl maxime ad maxime. Quis seniua? i, 202, a-218, b.
Esso in potentia simpliciter, potest dupliciter contingere, t 325. b, cl inde-329. b.
Numerus est unum aiinplidtcr. », 189, a-201. b, circa fl. nem.
/Equalitas est perfectio simpliciter. », 326, a.
Simpliciter potest accipi dupliciter : absolute scilicet, «t omnino, seu totaliter, tv, 93, a, circa finem = v, 278, a:.· vi, 186, b.
Quid est esso simpliciter, cl esse secundum quid? rv, 114, b.
Non omne generari simpliciter, est fieri simpliciter, v, IU, b.
Secundum quid dicitur aliquid simpliciter ens?v, 157, b.

SINGULARE

Singularium poterne haberi scientia sine sensui adminiculo? I, 119, a ct b.
Singulare concretum, de genere substanti», includit accidentia non eodem modo quam concretum commune, i, 236, b.
Forma specularis, seu species intclligibilis, est singularis in exsistendo, sed universalis in repraesentando;et ejus singularitas non repugnat su» intelligibilitati. », 253, a = I», 298, a-319, b.
Singularis est, tam in essendo quam in repraesentando, species immediate impressa ab objecto sensibili. », 362, a.
Singularia cognoscit Deus, ct ui distincta. », 372, b-388, a.
Cognoscitur singulare intellectus noster; el quomodo0 », 379. b-389, a, circa finem, cl inde.
Quare singulare non repræsentatur per species intellectui nostri.bene vero per raliones ideales in Deo exsistentes? »,389, a.
Singularis propositio de futuro potest habere duplicem causam veritatis; ct quid sit ejus totale significatum ? », 470. a rl b.
Singulare, in coordinatione pnrdicamenti substantlæ, convenit cuicumque convenit per aliquid illius coordinationis pnecise. Quis sensus? m, 235. a.
Singularis natura non est omnino eadem realiter ac natura universalis, lil, 242, a.
De singularium cognitione quam habet angelus. HI, 257, a et b-272. b. ct inde-292, a-316, b-317, a, in line, et inde-a = IV, 195. a.
Querere quomodo singularia intelligantur ab angelo, eslne vanum?el utrum primum cognitum ab intellectu sil singular.· ' i», 275. b-3!‘», b.
Singulare, prout refertur ad potentiam cognoscilivam hominis, exigit potentiam diversam a potentia cognosciliva universalis. Et quare? t», 317, b.
Cognitio rei singularis, inquantum hujusmodi, aliquam perfectionem addit ad cognitionem ǫuidditati I», 318, b.
Licet aliquo modo singulare plus habeat de entilate quam universale, non tamen habet plus dc intclligibilitale. »l, 320, a. m fine.
Quomodo singularia et individua sunt ejusdem rationis? v, 100, a.
An <luæ singulares, habentes omnes conditiones contradictionis, excepta eadem intentione proferentis, sint contradictoriae? vi, 4X1, a ct b.
Dc cognitione lingularium «piam habet anima separata, v», 271, a el b-272, a.

SITUS

Liccl idea quæ est in intellectu divino abstrahat ab omni •»itu jn essendo, nihil tamen prohilwl quin ˈrepræscntel situm. », 163, a.

Utrum locus sit formaliler silua, «eu positio? m, 128, b, et indo-140, i, in line, b, cl indo.
Vhi «si prior qumn situs. h i, 141, a.
Situs v»l duplex : ťinu qui ponitur in prædIcomento quantitatis, cl aller qui cul pncdicamcntum. Et utrum primus sil de ratione vel differentia quantitatis? Ill, 142, b — vn, 85, a cl b-86, u el b.
Per quid unus altus distinguatur ab olio? ill, 2.Ї6, b.
Silui confert ad individunlioncm. El quomodo ? in, 212, a.
Quomnarn situm habet quantitas corporis Christi in Eucharistia? VI, IWJ, a, b, cl inde = vn, 86, λ rl b.
Silus qui quantitatem circumloquitur, est e-viitiale distinclivum dimensionum ; non autem situs qui est prnxlicumenlum. vn, 91, n.

SOL

Quomodo in sole el in acre sil una lux secundum essentiam? i. 52, b.
Modus quo sol el alia corpora cœleslia agunt in ista inferiora. η, 434, b.
Si sol futascl ab .rterno, in nullo instanti linente rl in nullo determinato situ fuisset pruno creatus. III, 21, n.
Sol el homo generant hominem. Quis sensu··? vi, 42, a.

SPECIES

Specie· intclligibilis dicitur habitus, non autem «pedes visibilis. El quare? i. 31, b = v, 298, b.
Habitus scientiru esi essentialiter ip-a species, i, 43. b.
Quomodo m formis sit species? i, 52. b
Species, prout esi pars vestigii, quid importai? i, 178, b-182, a · t l·
Specio modus ct ordo, pene·» qua· attenditur assignatio vestigii, non sunt idem inter se, nec cum illo cujus sunt. i. 181, l».
Species intclligibilis esi propinquissima objecta in ropimventando, sed est ab eo remotissima in essendo. i, 207, a.
Ad suas species aliter comparatur intellectus possibilis quam sensus, t, 208, n.
Natura in abstracto significata non ťe species, neque genus. t, 231, n.
Duorum individuorum, etiam ejusdem speciei, nunquam species in organis sensuum sunt ejusdem rationis t, 297. a.
Quicumque intellectus pote$t inlelligere mulla sub una specie, potest simul plura inlelligere; quicurnque vero per diversas species inlelligit, non simul multa inlelligit. I, 298. a.
Sicut, addita vel subtracta unitate, variatur species numeri, ita, addita vel subtracta differentia substantiali, variatur species substantial^, i, 331, b _ n. 126. b.
Non oportel ut diversarum speciemrn, quarum est idem genus, sil una essentia. î, 346. a, in fine.
Species est aliquid unum simpliciter, i, 318, b.
Species non significat unam naturam numero, sed diver-»m realiter in diversis suppositis l, 319, s.t
In quo sensu natum, secundum quod est in Intellectu, esi species intclligibilis? 1,351, a.
Ad proxime fundandam similitudinem in specio, qua· unitas requiratur? t, 351, b = v. 95. b.
Penes qua' essentia Speciei differat nb essentia generis ° Et quid significet species? i, 357, b. et indo.
Dictum Philosophi (rfe PnrJirnmeriH», cap. 41, quod diversorum *generum, et* m»n *mibattrmntnn petitorum, divertet mint rpeciet et differentia*, salvalurno. si actio cl passio non habeant per genera, «pecies et differentias? n, 46, b, in fine, rl inde-50, b, in fine, rl inde.
Aliquid potest itare speciem alicui quod non est ejtiMlrin generta cum illo, ll, 51» a·
Dupliciter pOMUinus considerare speriom in uno individuo, ii, 37, b, circa finem.
Formæ quæ recipiunt speciem ex se vel aliquo sui. non -uni inlvn-ibilv- secundum ···, et illa? qua· dant speciem participanti cas, non sunt intensibiles secundum participationem subjecti, il, 98, b.
Quod da! speciem numero, ť ultima unita·, n, 189, a.
Aliqua -pedes de genere substanti» includunt in «us diffinitione qualitati in cl quantitatem, il, 2Û2, a.
Differentia inter «pedem intelligibilem et conceptionem intellectus, n, 212. e-318, b — v. 185, a. in fine-192, b.
S|h !i h * in ďivini polc-l accipi duplidter n, 244, b.
Quamvis aliquid sil species alterius, non tarnen oportet quod semper, quando convertitur in «pedem, convertetur in illud cujus est species. n, 246, a.
Spectes inlelligibilis, in mlclleclu creato, est infinita in repnr-rnlaiido, »cu secundum rationem suor speciei; non autem secundum eue. n, 252, b. in fine, cl inde.
Species quæ imprimitur in inlellrctu, esi universalis in repnesentando, ita quod repniental universale; non utilem in ci-undo, quia singularis «t. n, 253, a-362, a -x m. 298, .1-319, b
In entibus quibus repugnat rcalitas, non est genus, necipeťn ll, 281, b.
Species quantitatis continu» sumuntur penes numerum, et proportionaliter nd spedes numerorum, it, 324, b.
I tnim a specie intelligibili differat aclus intelligendi? tt, 350, a-338. b= v 187, b.
Utrum «pedes intclligibilis ponatur ut suppleat vicem objecti in ratione terminantis, nut in ratione formalis principii aclus elecitivi? ll, 352, a ctb-361, b.
I irum in intellectu tam humano quam angelico «it ponenda aliqua species prrvla acini intelligendi? ll. 353. a. el inde-362, a, ct inde = m, 261, a, et inde-298, a, cl inde.
Intellectum diversis spedebus simul actuari est impossibile, n, 358· b, in fine — nr. 301, b.
Omnes species mtdligibiks in intellectu nostro «unt ejusdem generis. H, 359, a = v, 387, a = vn, 234, a.
Quid est «pedes e-se in intellectu in habitu? tt, 359. a = m. 301, b
\d quid species intelligibili- in Intellectu? ll, 361, a, in tine, b — in, 306, a, in fine, b-308, a.
Species immediate impressa ab objecto sensibili est singularis, tam in essendo quam in repræsentando. n, 362. a.
Species objecti esi prius natura præsens polcnliæ quam ipsum objectum, n, 362, a.
Spodes inlelligibilis tripliciter est in intellectu, it, 362. a, in fine, b.
Usu- Mpecierum in intellectu dependet cx voluntate. II, 362. b.
Cur intellectus el sensus recipiunt speciem objecti, non vero voluntas? n, 363, a.
Intellectus est locus spodorum ; non sensus. II, 363, b,
Spccirs intdligibilis concurrit ad productionem actus intolbgvndi, differenter ab intellectu, ll. 3(M, m, circa finem.
Anima separata non inlelligit per .«pedes acceptas a rehus in statu separationis, bene \ero per species quas accepit a rebus dum cr.it in corpore, cl per species in ipsa separatione sibi divinitus infusas, ll, 368, ·, circa flnern-392. b = VII, 259, b.
Non per altam speciem quam per suam essentiam Deui mi· lllgil el Videt· il. 369. b = iv, 190. b.
Speci· * visibilis, csl primum quod videtur a visu. Quis sensus? ll, 373, b-374. b.
Utrum essentia divina h.it>cat rationem speciei in divino mlclleclu? n, 383. a-39J, a, circa finem, et inde.
Omne- speciet numerorum Deus actualiter videt. II, 385, b.
Cur ŝpecio intclligibilis intellectus nostri non repnvsental -mgiitarc, quod tamen reprasentat species inlelligibilis

intellectus divini, et etiam angelici? 11, 389, a = nr, 317, b-320, a.
Eadem specie potest intellectus ferri directe in naturum communem, el indirecte in acturo speciem, phantasma ct lingulare, u, 399, b.
Divina essentia est species intelligibilis divini intellectus, non obstante quod sil primo cognita. II, 401, a.
Species et genera non habent in Deo aliam ideam ab idea individui, η, 411, a.
Species rosæ, quæ est in intellectu humano, aliter repræsentât rosam quam idea hujus rt».i· in divino intellectu, il, 462, a.
Poteslno Deus facere infinitae species meliores, ct per consequens infinitos mundos specifice distinctos? n, 551, a-560. a.
Falsum est quod quælibet substantia spiritualis intelligat noviter recipiendo speciem intelligibilem ab objecto suo. 111,222. b.
Intellectus cum specie non facit unum per se, sicut facit materia cum forma. HI, 225, a.
Sola genera et species de per se pertinent ad praedicamentum. m, 234. a.
Natura speciei aliter dividitur quam natura'generis, ili, 237, b, circa finem-238, a.
Species intelligibiles in intellectu angeli el in intellectu hominis non sunt ejusdem rationis, m. 246, a.
Angeli non omnia cognoscunt per essentias suas, sed per species connatural» et concreatas. m, 255, azriv, 195, a.
Species quibus inklligit angelus, non sunt accepta? a rebus, m, 255. a = vn. 266, a , in fine.
Per eamdem speciem, angeli inlelligunt plures quiddilates; el quanto angelus est superior, Unio per species pauciores et universaliores inlelligit. m, 256, b.
Utrum sit ponenda aliqua species in potenliis sensitivis ?m, 265, a, et inde-300, a <l inde.
Ulrum species intelligibilis nostri intellectus distinguatur realiter ab intellectione? m, 267, b. el inde-306, b, el inde.
Utrum per speciem naturo? universalis, angelus cognoscat omnia individua; ct unica specie intelligat infinita? m, 272, a et b-315, a, ct inde.
Species intelligibiles intellectus angelici consequuntur naturaliter naturam angelicam tanquam ejus accidentia propria. HI, 291, a-293, b.
Non oportet quod species in angelo sint infinita?, m, 292. a-298. b.
Quomodo species sensibilis, quæ scilicet est cum conditionibus materialibus, possit causare speciem in intellectu, •me talibus conditionibus? in. 298, a.
Species intelligibilia non sufficit id intelligendum. Iit,299, a.
Species gerit vicem objecti, ad ponendum potentiam in acJtu primo, seu ad faciendum ei esse objectum præsens; non autem semper ad terminandum actum secundum, ni, 300, b.
Experimur in nobis esse species imaginarias et intellectuales. Ili, 302, b, et inde.
Species intelligibilis, et id cujus est species, sunt ejusdem rationis, licet differant secundum esse. ili, 304, a, circa finem.
Nec sensitiva nec intellectiva potentia potest sine specie intueri objectum etiam præsens. in, 305, b.
Species intelligibilis non est perfectior actu intelligendi. Ili, 307, a.
Species intelligibilis diutius conservatur in intellectu quam actus intelligendi. m. 308. a.
Species intelligibilis est quasi forma; ct non dependet ab objecto in esse, sed tantum in *fieri.* m, 309. u.
Species intellectus angelici non t-olum speciebus sed etiam generibus primo corresponded? pos-unt. Ill, 309. b.
Impossibile est ponere aliquam speciem creatam perfecte rvpnescnUntern divinam essentiam. Ill, 312. a.
Species intellectui angelici est propria ratio plurium, sed non adæquala alicui illorum, m. 313. a-31 i. a.
Nulla species Intellectus nostri potest esse propria ratio plurium disparatorum. Quis sensus? m, 313, a.
Per un.nn speciem non potest angelus inlelligere omnia a *e intelligibilia. m, 314. b.
Species, in intellectu angelico, représentant non solum naturam universalem, sed etiam individuum, et omnia qua? tam natune accidunt quam omnibus individuis ejus, m, 315, a.
Species intellectus angelici est quodammodo infinita in repræsentando. m, 315, b-317. a.
Species, in intellectu angelico, licet determinetur ad certum numerum quidditaturn, non tamen ad certum numerum individuorum, m, 317, a.
Species quæ imprimitur in intellectu, non représentât ℣ni versalitatcm ipsam, vel alia quæ natune accidunt, sive secundum ℣e quod habet in intellectu, sive secundum *mt* quod habet in re. m, 319. b.
Species intelligibilis est in potentia activa phantasmatis, non aulem in passiva. Ill, 326, a.
Utrum sit dare primum instans in quo species imaginativa agit in intellectum? m. 367, a-373, a.
Angeli possunt naturaliter videre species intelligibiles, non tamen usum earum in se; et quare ? HI, 464, a ct b.
Ex una specie quam intellectus penes se habet, in diversas cogitationes prodit; cl non omnia actu cogitamus, quorum species apud nos habemus, h i, 472. b.
Eidem species intelligibilis, quæ est principium inlelligendi rosam, est principium intelligendi rctiexe intellectionem rosæ et speciem rosa?, Ili, 474, a.
Species intelligibilis duplex : impressa scilicet, et expressa. El unde hæc, scilicet expressa, dicatur verbum? ill, 491, a-503, a = vn, 232, a.
Omnis notitia est per speciem, nisi objectum sil forma intellectus, m, 496, b.
Non quidquid determinat sibi genus, determinat sibi speciem. iv, 30, b.
Similitudo proprie dicta est convenientia in specie specialissima. IV, 89, b.
Omnis cognitio de Deo habita per quamcumque speciem est ænigrnatica. IV, 193, b, in fine.
Non per speciem propriam , sed per speciem proprii habitu», intelliguntur privationes. IV, 448, b.
Species peccati quali circumstantia mutatur? IV, 496, b, in tine, et inde.
Sola divina essentia, inter substantias spirituales, potest esse species intelligibilis in intellectu alterius, v, 64, b, ct inde = vn, 220, a el b.
Quid objicitur immediate intellectui : species, an res extrinHOI 177, a-190. b.
De ratione speciei intelligibilis nostri intellectus non est quod sil effecta ab intellectu, vel quod inhæreal intellectui, vel se habeat ad ipsuin ut actus ad potentiam, vel ut forma ad formatum in essendo. v, 185, b.
Diversa conditio diversarum formarum in hoc quod p«t esse vel posse esse speciem intelligibilem in intellectu, v, 186, a et b.
Non oportet quod species, quæ est ralio videndi, præcisc et ada quate sit tanta realiter quanta est apparentia objectiva.
Species intelligibilis se habet ul quo intelligens mtelligit, non autem ul qdo<f directe aut primo, v, 191, b, el indo.
Species derelicta? cx clara Dei visione, quomodo représentent? v. 196, b-228. b.
Naturale desiderium creatura» rationalis est ad sciendum species ct genera rerum, non autem singularia quæcunquc. v, 221, b. m fine-222. a.
Ex quo determinatur quantum ad speciem, sive in esM nature, sive in case moris, actus humanus? v, 294, a, circa finem, el inde.

A principiis diversarum spederum possunt procedere ăctu· intensius et remissius in eadem specie, v, 299, b.
Utrum speciei tint materia Eucharistie *f* vi, 149, a-153, b, ct Inde.
Sumere sub utraque specie Eucharistiam tenetur celebrans, non populus. Quare? vı, I56, a
Non est inconveniens concedere quod corpus Christi contineat aliquomodo species aacramentales. vi, 161. a.
Utrum species sacramentales sint ratio formalis quod corpus Christi sit in sacramento Eucharistie? vi, 167,b-174, ·, circa llncrn-180, a.
Quisnam est respectus corporis Christi ad species sacramentalet? vi. 172, b.
Cessantibus speciebus, desinit esse corpus Christi in sacramento, Quare? vi, 201, b.
Cognitio angeli per species concreatas non se extendit nisi ad naturalia, vi, 219. h.
Ultra sua speciem aliquid potest agere, non tamen virtute propria, vi, 251, b.
Utrum, corruptis speciebus, in sacramento Eucharistia, adveniat nova materia, quao sit subjectum formæ substantialis geniti ex his speciebus? vi. 259, a, circa flnem-274, a, in line, et inde.
Species, in Sacramento Eucharistiae. alio modo se habent ad posse generare quam ad posse corrumpere, vi, 271. a.
In speciebus sacramcntalibus erat, in potentia obedirntiali, materia geniti ex his speciebus. vi, 275, a.
Speciei partes pertinent per se ad naturam specificam, vi, 281. a.
Aliqua species objecti potest remanere in sensu post intensam receptionem objecti, vn, 112. a.
Species intelligibiles sufficienter non représentant essentiam vel quiddilatern differentem secundum genus in modo esaendi a natura cognoscitiva. vn, 205, a.
Ex specie intelligibili el ex intellectu constituitur unum effectivum actus intelligendi. vn, 210, a. in line.
Utrum sit ponenda aliqna species in potentiis cognoscitivis, quæ sit distincta ab actibus Lilium potentiarum? vn, 223. a, et inde-228, b, in fine, et inde.
Species influxae animis separatis non sunt ejusdem ratio- %9 30 S^CC^es ûc9u*s^æ anima corpori juncta, vn,

Per species influxas a Deo, non autem per species abstract™ a rebus quando erat conjuncta corpori, anima separata potest cognoscere singularia. El quare? vn. 270, b-27f, a et b.

SPECIFICATIO

Quid est moveri quantum ad specificationem actus? 1,103. a
A quonam objecto voluntas moveatur necessario quantum ad specificationem? i, 103, a, ct inde = iv, 250, a =vn, 168, a-177, b, et inde.
Quid est primum principium motu· potentiarum animw, quantum ad specificationem actus? iv. 219. u.
Specillcatur actus ab objecto, maxime in potentiis passivis, iv, 245. h, in fine.
Quilibet diligit se amore amicitiæ necessario quoad specificationem netus, vu, 185, a.

SPECU!ATIO, SPECULATIVUM

Do differentia speculativo· scicntiæ a practice, i, 20, a el b = n. 403, a.
De divisione intellectus in speculativum et praclicum; et ratio hujus divisionis. l, 22. a = n. 393, b.
Theologia cstno speculativa, vol practice? I, 23, a.
Ulrum logica sit scientia speculativa? I, 24, b-28, b, circa fincrn-29, a.
Non solum nd contemplationem vel speculationem pertinet ipsa veritatis speculatio, imino multi ahi actus. I, 29, a.
Speculatio, quoad tui exercitium, ai sub electione cadat, est praxis, i, 29, b.
Dc distinctione scientiarum speculativarum, r. 35, a et b.
Speculativa et pradica est scientia Dei. II, 393, b.
In mente divina, idea, sumpta pro ratione vel principio cogooscitivo, ad speculativam scientiam pertinere potest, it, 410, a, circa finem, b.
In operatione intellectui speculativi consistit beatiludo. vn, 147, b.

SPECULUM

Non est Deus speculum rerum, sed potius res ĕreat sunt speculum Dei. Et quare? U, 386, a.
Quomodo aliquid videatur in speculo? it, 386, a = v, 188, b.
Cur dicantur cognosci tn speculo ea ĕu sunt fidei? v, 330, a.
In quo sensu debet intelligi dictum Augustini (de videndo *beum,* cap. 6), quod divina essentia est speculam voluntarium? vn. 239, a-251 , b.
Dationes rerum non sunt in Deo illo modo quo plures formæ *unt in speculo, vn, 250, b-252, b.

SPES

Delectatio spei, quid; et quemnam gradum tenet inter delectationes? |, 74, a, circa finem = V, 239, a.
In quonam fruibih ponitur spes? I, 81, a, in tine, b.
Nullus actus divinæ voluntatis, secundum propriam rationem, dicitur spes. 11,566, a.
Spes de divina misericordia non potest esse in diabolo. Ill· 456, a.
Actus spei non est necessarius, v, 270, b.
Spes non est perfecta virtus sine duritate, v, 3!5, b, in fine, el inde
Habitus spei siatim tollitur per primum actum ubi contrarium. v, 319, a.
Spes est virtus v, 338, a.
Spes differt a desiderio in duobus v, 338, a, circa finem - 345. b.
In objecto spei quatuor considerantur, v, 338, b.
Spes quasi habet duo objecta, vel respicit duo in suo objecto. v. 338. b-343, b-319. b.
Spes est virtus theologica, v, 339, a.
Sp« est virtus distinc ta a fide et charitate. v, 339, a.
Ulrum Deus, vel potius beatiludo sit objectum spei? v, 339, b, in line, el iode-342, a. el inde.
Ulrum futuntio sit dc ratione objecti spei? v, 341, b-349, b. et inde.
Ulrum spes sit alia virtus theologica a charitate? v, 34!, b, in fine, et inde-352. a, ct inde.
Spes est prior charitate ordine generationis, rcontra autem ordine perfectionis, v, 342, b.
Spes non est amor concupiscentur, licet ad illum pertineat, et ab illo derivetur, v, 342, b-343, a.
Spes attingit Deum sicut regulam et mensuram, et sicut pninam causam efficientem, et ultimum finem, v, 346. a.
Spe attingit Deum immediate ul objectum formale, v. 318. a.
Certitudo fidei et spei quadrupliciter differunt, v, 348. b.
Spes est solum in appetitu superiori, qui est voluntas, v, 348, b.
Licet objectum spei sit particularius quam objectum fidei, spes tamen non distinguitur essentialiter a fide sicut habitus de objecto particulari ab habitu de universali, v, 348, b, circa linam
Spes in quo differat ab amore? v, 349, a.
Actus spei ex duplici credulitate vel aestimatione procedit, v, 349, b.
Spes respicit ælernum ct futurum, v, 349, b.

Spe pnte-t es«e media inter duo vitia, v, 351, b.
Nomina altarum passionum non ita convenienter nd virtu· hun transumi |>oMtint sicut nomen spei. v, 352, a.
Quid it de ratione spei? v, 352, a. circa finem.
Chantas non potest eme primum el immediatum principium voluntati ad sperandum. v, 353, a.
Spe non perseverat m beati sicut charitas. Et quare? v, 353, a-381, b-382. a-383. b-381, a.
Cur spe sit habitus distinctus a charitato, curn nullus sil habitus distinctus ab amicitia, ad obtinendum arduum in vita politica? v. 353. a.
Sine spe vilæ futurs quidam morti se exposuerunt dupliciter. vn. 189, b.

SPIRARE, SPIRATIO

Spiran in divinis, habet potentiam spirandi, t, 270, b, circa finem.
Potentia spirandi et potentia generandi non distinguuntur realiter in divini i, 282, a.
Spirare est causa filiationis generari cum spirari. Quis sensus? n, 24, a.
Cur spiratio potest stare cum paternitate ct opposito ejus, filiatio vero non potest stare cum spirare ct opponito ejus? n, 21, a et b.
Spiratio activa, quæ est in Filio, est prima ratio distinctionis Inter Filium et Spiritum Sanctum. 11. 26, a.
Eadem res est spiratio et filiatio; sed, ut filiatio, constituit Filium in este personali; ul autem est spiratio, distinguit eum a Spiritu Sancto, ii. 28, a.
Per spirationem activam Pater et Filius distinguuntur personaliter a Spiritu Sancto, non ut una persona a!> alia, sed ut unus spirator ab uno spirato, 11, 28, a.
Spiratio activa nullam personam divinam constituit. n, 29, b.
Licet Pater et Filius sint duo spirantes, non tamen duo spiratores. n, 34, b, circa finem.
Quomodo ad spirationem concurrunt concordia et mutuitas? ii. 39. a.
Ratio spirationis passivo non consistit in hoc quod est se a duobus, licet per hoc differat a generatione passiva, n, 52, b. circa tlnern-53, a et b.
Spirare est in Patre eadem res ac generare; differt tamen ratione, n, 54, b.
Licet spiratio ct generatio non distinguantur realiter, non tamen una prodicatur de alia, n, 55. a.
Utram spirationi repugnet constituere personam, in divinis? 11. 221. b, in fine, et inde-231, b, et inde.
Unde csl quod spiratio activa magis est communicabitis in divinis quam paternitas, vel filiatio, vel processio? n, 232. b.
Utrum in aclu spirandi includatur determinatio effectus sicut in actu diligendi? n, 331, a-332, b, circa linent
Differentia inter spirare et diligere, u, 332. b, in fine.

SPIRITUALE

!n spiritualibus, unde sumatur genus? i, 308, a-332 333, a.
Quodnam spirituale ease haberet corporeltas de genere substantir separata a corpore quod est trina dimensio * iv, 148. b.
A spirituali causa potest effectus corporalis causari, iv, 350, a.
Quid magnitudo m spiritualibus? tv, 363, b.
Aliter in spiritualibus est eue in, et aliter in corporalibus, vi . 161, a.
Spiritualis macula, quid? vt,' 310, b. el lnde-419, b.
Spiritualis unctio quæ causatur per sacramentum extrema» unctionis, quid? vt, 460. a.
Immutatio scm tantummodo spiritualis in corporibu gloriolis erit, vu, 105, b, et inde.
Spiritualis immutatio, quid? vit. 111, b-2T3, b.

SPIRITUS SANCTUS

Spiritus Sanctus non plui producitur voluntate, inquantum volunt.is est, quam Hiius; sed producitur a voluntate, id csl, per actum voluntati ul intundi est. i, $60, a vt b.
Spiritus Sanctus procedit naturaliter a Patre rt Filio, non tamen per modum naturæ, sed per modum voluntatis, i, 260, b, in fine, et indexa: n, II, b.
Licet Spiritus Sanctus procedat naturaliter, cum hoc larnen procedit libere a Patre, non libertate excludente necessitatem, icd coactionem. 1, 261, b.
Spiritus Sanctus non est principium alicujus divinæ persono». i, SOI. a.
Licet processio Spiritui Sancti hit viventis a vivente conjuncto secundum similitudinem naturæ, hoc tamen non habet ea ratione qua est processio per modum amoris, n, 3, a, circa finem, b.
Spiritus Sanctus procedit processione amoris et voluntatis. H, 11. a.
Processio Spiritus Sancti est ratio el exemplar liberalis processionis creaturarum a Deo. n, II, b.
Utrum Spiritus Sanctus procedat ut amor, vel ut aliquid pertinens ad voluntatem? 11, 12, a, b, el inde-14, a, circa finem, el inde-15, b.
Utrum Spiritus Sanctu procedat ul actus diligendi, el ut actus amoris, et non ul impressio rei amnlæ in amantem? Ii, 13, a et b-1<>. a et b.
Spiritus Sanctus est flamma, vel ardor, vel incendium. Quii sensus? n, 16, b.
Spiiitus Sanctus procedit a Filio, alias non distingueretur personaliter ab eo. n, 17, a, et inde.
Quænam sil prima ratio distinctionis inter Filium el Spiritum Sanctum? n, 26, a, circa finem, b.
Pater et Filius sunt unum principium Spiritus Sancti. II, 34, a, circa finem.
Ista, *Pater et* Filius *sunt idem principium Spiritus Sancti,* uno modo est concedenda, alio modo non. n, 34, b.
Spiritu·Sanctus procedit a Patre el Filio, inquantum sunt unum, et inquantum sunt plures. II, 35, a.
Utrum Pater et Filius, ut concordes in voluntate, spirent Spiritum Sanctum, el per consequens semper ul plure It, 36, b, el inde-39, b, el inde.
Utrum, si Paler el Filius producerent Spiritum Sanctum ut concordes, eseel ante Spiritum Sanctum alius Spiritus Sanctus productus? II, 37, a, in line, el indu-42, a, et inde.
Quomodo concurrunt concordia, mutuitas el unio ad spirationem Spiritus Sancti? n, 39, a.
Filius est Spiritui Sancto ratio procedendi a Patre. II, 41, a, circa finem.
Actus voluntatis non est principium productivum, sed cit ipsa productio amoris, seu Spiritus Sancti. II, 42, a, inline.
Spiritus Sanctus, secundum modum nostrum intelligendi, prius est Spiritus amoris quam sil Spiritus amoris amiciliæ, vel quam sit nexus. II, 42, b.
Subjectum hujus. *Pater et Filius sunt unum principium Spiritui Sancti,* et similiter pradicatum, supponunt confuse. n, 43, a ct b.
De distinctione processionis Filii et processionis Spiritus Sancti, n, 45, a, b. et inde.
Loquendo secundum quamdam similitudinem, Paler, Filius el Spiritus Sanctus distinguuntur sicut plura individua ejusdem speciei. 11, 57, b, circa finem.
Spiritus Sanctus procedit temporaliter; et aliqua processio Spiritus Sancti est temporalis, n, 58, b, in tine.
Spiritus Sanctus est amor quo Paler amat Filium el creaturas. n, 59, a.
Proelio temporalis Spiritus Sancti non est aliud ab ejus processione œterna. n, 59, a, m fine, b.
Non tantum dona Spiritus Sancti procedunt in nos, sed etiam ipse Spintus Sanctus, ii, 59, b.

Tempornli» processio Spiritu» Sancti attenditur tantum secundum dona gratia gratum fiiclenth. It, 60, a.
Temporalis processio Spiritu» Sancti i« eat proprietas Spiritus Sancti, vel non distinguitur n.ililcr ab ea. 11,60, b.
Utrum iit possibile dari Spiritum Sanctum homini, absque hoc quod ei detur aliquod donum creatum? II, 01, a, in lltW-62, b-76, b, «! imh-86. b.
Licet tota Trinitas sit in mente in ratione amati, solui Umen Spiritui Sanctus procedit in mentem in ratione amati, n, 61, b, in line.
Qualis «it ordo inter emanationem alcmam Spintus Sancti ct illum modum quo per gratiam procedit in creaturas? it, 62, a.
Processio temporalis Spiritus Sancti importat 1res respectus, n, 62, a, circa finem.
Per prius accipimus Spiritum Sanctum quam dona ejus uno modo, et econtra alio modo. II, 63. a.
Processio temporalis Spiritus Sancti claudit in se dationem. 1l, 63, a.
Spiritui Sancio minus proprie convenit mittere personam divinam, n, 66, b.
Missio Spiritui Sancti et missio Filii distinguuntur, n, 68, b.
Nunquam Spiritus Sanctus mittitur quin mittatur Filius, loquendo de missione invisibili; nec econtra. II, 69, a.
Amor, sumptus essentialiter, est quid commune tribus personis divinis, sed appropriatum Spiritui Sancto; secundum autem quod sumitur personaliter, est proprium Spiritus Sancti, n, 147, a.
Per hoc quod Spiritus Sanctus dicitur procedere ut impressio, non sequitur quin procedat ul amor. Il, 147, a.
Datio activa Spirilus Sancti non opponitur dationi passiva ejus, n, 147, b.
Spiritus Sanctus est ratio quod Filius datur, et non econtra. n, 447, b.
Licet Spiritus Sanctus icquelur Patri et Filio, nullus tamen eorum æqualur Spiritui Sancio, II, 153, a.
Spirilus Sanctus, sicut non dicitur natus, ita nec imago, il, 240, b-260, b.
Ista propositio, *Pateret Filius diligunt se Spiritu Sancto,* est vera ct propria. El quis est ejus sensus? n, 320, b-327, u. et inde.
Paler diligit se Spiritu Sancto, II, 328, b.
Pater diligit creaturas Spiritu Sancto n. 329, a.
Ista, *Spintus Sanctus diligit se Spiritu Sancto,* uno modo est vera, alio modo non. n, 330. a.
Non sequitur, si Spintus Sanctus habeat in se amorem essentialem et amorem subsistentem, quod ideo sit perfectior Patre aut Filio, n, 333, b.
In hac locutione, *Pater diligit se Spiritu Sancto,* estne denominatio agentis a sua actione? n, 836, a.
Spiritui Sancto approprintur aliqualiter potentia creandi m, 87, b.
Quomodo intelligitur Spiritum Sanctum formasse corpus Cbr:'ii m instanti? iv. 93. n.
Estne Christus Spintus Sancti filius per creationem, el adoptionem? v, 46. a. el inde-51. b. el inde.
Spirilus Sanctus dedit Beats Maria Virgini potentium concipiendi Christum. Quis sensus? v, 47, b.
De Spiritus Sancti donis : quid sint ; utrum distinguantur a virtutibus, el remaneant m patria? v. 412, a, el inde,
Quomodo homo sit instrumentum Spiritus Sancti ' v, 419, n.
Timor servilis secundum essentiam suam, est a Spiritu Sancto, non tarnen donurn Spiritus Sancti ; conditio vero Mrvilitatis non est a Spiritu Sancto, vi, 365. b.

SPONSALIA

Powt sponsalia juramento firmata, potest quia religionem ingredi, vt, 514, a.

SUBALTEHNATiO

Scientia subaltarnans, et subalt^mata, quid? i, 1. b, et inde.
Nulli scientia subalternalur theologia naturalis; theologia vero revelata subalternatur <cienliT Dei ct beatorum. 1, 2, a.
Utrum scientia sub.iltemans sit habitui principiorum respectu aubaltematte? I, 5, b-11, b.
Utrum hubaHcrnatio theologia viatoris scienti» beatorum sit subalternatio quoad principium, vel quoad modum sciendi? 1. 6, b, et inde-13, b, in fine, et inde.
Subaltcniatio, quid essentialiter; et quæ ad veram subaltrrnationem requisita? i, 14, b-15, a el 1-43, a.
Theologia habet omne illud quod est de essentia subalternationis, licet non habeat omnia qua sicut accidentia concurrunt ad subalternalionem in omnibus scientiis, i, 15, a.
Suballrrnsn scientia dicit propter quid de principiis subalternala i, 15, b.
Cur idem habitus respectu secunda· conclusionis non subaltemetur sibi ipsi respectu pnmo·'· l, 43, a.
Nulla est «uballenulio entis communis ad objectum divina? scientû Il, 383, b.

SUBJECTUM

Subjectum scienti» non est omnino idem ac objectum ejus; aliquando tamen unum accipitur pro alio. I, 46, b.
De subjecto theologi». t, 48, 1^51. a et b-57, b, arca finem, et inde.
Subjectum et pneduatum, in qualibet propositione affirmativa vera, significant idem fecundum rem uliquomodo, ct diversum secundum rationem, i, 57, b
Non oportet cognoscere de subjecto quid est. ad mtelhgendum conclusionem demonstratam. I, 140, b.
Pmlicatum esso de ratione subjecti sufficit ad hoc quod ajiqua projK)sitio sit per se nota. I, 141, b.
Quinque modis in ratione subjecti includitur praedicatum- i, 147, b
Subjecti exsistentia actualis non requiritur ad veritatem propositionis cujuslibet i, 148, b=?v. 275, a-280, a.
Qualiter sit de ratione subjecti pradicalum disjunctum9 l, 149, a.
Quidquid pradicatur de pradicato, pradicatur dc subjecto. Quis sensus? i. 153, b.
Subjectum potest intelligi sine propria passione, ut anima sine intellectu. Quis sensus, i, 211, b.
Quomodo dicatur fluere a subjecto propria passio? i. 212, b.
Poteslne Deus a subjecto separare proprias paasfones, vel subjectum conservare sine propria passione? i. 218. b = ut, 56, a = iv, 2.t, b. in line, el inde-32, b = vi, 182. b.
Nullum concretum vel abstractum accidentale de significato principali significat subjectum; sed quædam illorum dant Intelligere suum subjectum ex consequenti, i. 223, b.
In subjecto generationis non potest pnvexsislcre terminus formalis generationis. I, 250. b.
Subjectum est efTccthum propri.T passionis. Quis sensus? I, 267. α
In eodem subjecto non possunt este plures relationes ejusdem speciei, ct secundum eamdem causam. I, 296. b.
Potentia subjecti esL eadem ad omnes formas, non solum unius speciei, sed etiam unius genens. I, 297, b-345, a, in fine.
Ex subjecto et accidente non fit unum per se. t, 343, b-344, a = in, 238, b.
Ad subjectum tripliciter potest se habere prædicatum. i, 353. a.
Alicui subjecto dupliciter convenire potest aliquod pnrdicatum. I, 391, b.
Tripliciter in subjecto esse dicuntur forma unius generis. n, 94. b = m, an. b-328. a = iv. 338, b.

Utrum in eodem subjecto possint simul esse in aliquo gradu forma? ad invicem contraria? ll, 99, a, el inde-117, a, cl inde = iv, 338, n.
Utrum forma ex hoc formalilcr intendatur, quia dat aliud et aliud «re subjecto, vel quia plus inest subjecto quam prius? n, 108, a, circa finern, et indc-124, b, circa Unem, ct inde.
Utrum per solam subjecti dispositionem intendatur charitas? Quis sensos?ll, 109,a,et inde-123, a et b-125, a, et inde.
Unde procedat impossibilitas exsistendi formarum contrariarum in eodem subjecto in gradibus intensi·»? II, 117, a, et mde-118, b, ct inde.
Nullus gradus forms denominat subjectum, nisi sil ultra medium latitudinis ejus, ll, 119, a et b.
Possetne Deus, et quomodo, remittere in subjecto unam formam, contraria non intensa? n. 121, b, circa finem.
Subjectum non semper corrumpitur, variato ew accidentali, bene voro variato *eue* substantiali. Quare? ıı, 126, a.
Licet mutatio de non subjecto simpliciter in subjectum simpliciter sit generatio, tamen mutatio de non subjeclo secundum quid m subjectum secundum quid non est generatio proprio, n, 128, a, circa finem.
Subjectum sub forma remissa, contradatur sibilpsi sub eadem forma intensa, n, 128, b, in fine.
Transferre accidens de subjecto in subjectum Deus non potest, n, 308, a el b.
Poterne Deus facere albedinem sine quocumque subjecto? ll, 532, a = iv, 145, b.
Multa sunt eadem subjecto, quæ tamen sunt diversa diffinitione. ni, 58, b-59, a.
Deus non potest a suo subjecto separare accidens, in primo instanti in quo ipsum producit. Ili, 99, s.
Indivisibilia quantitatis non habent subjecta adæquala. ill, 136, b-137, -181, a.
Subjectum non solum est susccplivum, sed etiam productivum propria passionis; aliorum vero accidentium, susceplivum tantum, tv, 20, b.
Materia est subjecto ratio substandi accidentibus, non autem proximum subjectum, iv, 38, a, in fine, b-39, b.
Proximum et totale subjectum sensationis, quid? iv, 68. a,
Subjectum aliorum accidentium corporalium el absolutorum inhaerentium substantiae, est quantitas, tv, 126. b.
Subjectum tripliciter comparatur ad accidens, iv, 143, b = vi, 264. a.
Ex hoc quod forma dat esse subjecto non sequitur quod sit causa efficiens ejus, tv, 149, a.
Eue actual subjectum, non virtute prioris actus, sed per scipsum. iv, 151. a.
Inter subjectum et actum suum potest esse relatio realis. iv, 225. a.
In eodem subjecto possunt esse simul duæ qualitates contraria: el essentialiter distinctae, iv, 338, a.
Subjectum quod non est susceptivum habitus, non est susceptivum privationis ȹpposite iv, 462, a.
Substantia non dicitur de subjecto, nec est in subjecto, secundum metaphvsicum; bene vero secundum logicum. v, 102. b-103, a.
Esse subjectum relationis, ct esse fundamentum ejus, non sunt idem. v. 132, b.
Quid in subjecto includitur? v, 142, b.
Quare dicatur subjectum in propositione teneri materialiter? v, 158. a.
Subjectum doloris est appetitus, v, 240. b.
Secundum rationem subjecti potest competere habitui habere ordinem ad actum, v, 302, b.
Quornodo subjectum includatur in significato concreti de genete accidenti»? v. 307. α et b.
In diversis subjectis partialibus possunt esse habitus corporales. v. 403, b.
Estne necesm? in eodem subjecto case dispositionem et id ad quod disponit? vi. 31, b-102, a.
Inter subjectum el accidens esi respectus medius; et qualia? vi, 171. b. in fine, el inde.
Ealsurn est quod in naturalibus nunquam sit habitudo inter terminos factionis nisi ratione subjecti, vt. 247, b, circa flnem.
Ulrum Heus posset a subjecto separare accidens, quantumcumque modica? cnlitalis? vi, 255, b, circa fincrn, et inde· 259, b, el inde-266. b.
Subjectum diversimode se habet ad diversa sua accidentia, vi, 267, b.
In eodem subjecto esse simul duas formas unius generis, in actu perfecto, est impossibile, vn, 234, a.

SUBSISTENS, SUBSISTENTIA, SUBSISTERE

Eue non debetur nisi rei subsistenti, i, 239, a = n 555, I».
Nulla creatura subsistens est suum *esse* exsistentia:, i, 301, b, el inde.
Eue subsistens est simpliciter infinitum. 1. 305, b.
Si aliquod *esse* dicatur per se subsistens quia non recipitur in alio, de necessitate dicetur etiam el erit per se subsistens simpliciter, id est, non contractum ad specialem gradum entis i. 305. b-306, a.
Esse subsistenti nihil competit per accidens, i, 306, a ct b.
Esse subsistenti nihil reale competit, nisi quod est entis, inquantum ens; secus per rationem nostram, i, 306, b.
Esse subsistens continet tolarn perfectionem essendi. i, 307. a.
Si subsisteret natura cujuscumque generis, nullam haberet differentiam. I, 307, b, et inde.
Non subsistens non proprie fit. I, 327, a.
Ulrum persona significet relationem prout est subsistens? II, 212. a, circa flnem, b-213, b.
Relatio ut subsistens, in divinis, quid? it, 213, b.
Utrum Halio, ut subsistens, constituat suppositum ? ll, 222, a, et inde-233, a, et inde.
Utrum relatio, inquantum essentia, det persona? subsistentiam? n, 222. b-233, b. el inde.
Ucel sit unum tantum subsistere in divinis, non tamen una tentum subsistentia, ti, 225. b-233, b, in fine, et inde.
Quodcumque removeatur in divinis. quod significatur per modum formæ, non remanet aliquid subsistens. Quis sensus? ll, 231, b.
Omne quod subsistit in divinis, est incommunicabile quodammodo ; sed aliquid potest esse communicabile alio modo, n, 232, b.
Subsistentia, quid ? ll, 234. a.
Divina essentia dat subsistere non solum personis, sed etiam relationibus divinis, ll, 234, a.
Subsistere, quid addat super esse? n. 234, b.
Delatio, inquantum hujusmodi, non dicit subsistens, n, 344, b, circa finem.
Quid intelligit DivusThomas, dum dicit quod Deus est ipsum *esse* subsistens? n. 532. b.
Ulrum possit subsistere aliqua natura specifica non individuate? n, 54-4. a-554, b.
Indivisibilia quantitatis non sunt per se subsistentia, 1H, |
Impossibile est quod sil *eue* subsistens nisi unum tantum, m, 200, a.
Forma lotius non subsistit, sed est in suis partibus, m, 240, a, in fine, b
Forma ex natura sua subsistens, non est ex se universalis vel particularis, m, 247, b.
Qualibet forma immaterialia, per se subsistens, de se est hæc. m, 247, b, circa finem.
Forma per se subsistens potest informare intellectum angeli, et aliquam ei activitatem tribuero, ut ratio operandi, m, 308, b.

Subsistentia divina personor communicatur naturae humana· Verbo unita. Quii aenius ? v, 70, a.
Filius Dei non assumpsit subsistentiam, v, 86. a, circa flnem.
Hem creatam subsistere per se, potest intelligi dupliciter, v, 110, a.
Si para reuniretur toti, ut pre animait, suum prius *tubtuterc* fieret triexaislere. v, 124. a, circa flnem.
Nihil potest per se operari, nisi sit per se subsistens. v, 162, b.
Utrum subsistere detur accidenti, in sacramento Eucharistia vr, 255, a, circa finem-264, b, el inde.
Quantitas est habilior caeleris accidentibus ad hoc quod separata subsistat. VI, 259, b.

SUBSTANTIA

Substantia· immateriales quomodo in present! statu cognoscantur a nobis? i , 136, a, et inde.
Licet substantiae immateriales ct materiales conveniant m genere logico, non tamen in genere naturali, i, 136, b, in fine.
Ignorantia substantiarum separatarum non est sicut excitas. i, 139, a.
Licet substantia non cadat sub sensu, est tamen a nobis quidditative cognoscibilis. 1, 141, a.
Substantia dupliciter. I, 1G2, b-229, b-237, a = II. 184, b = iv, 414, b.
In quo sensu intelligitur dictum Philosophi: Universale non est substantia? i, 163, a=v, 102, b, el inde.
In substantiis tantum invenitur ratio vestigii, i, 176, a.
De reali distinctione inter substantiam, virtutem, et operationem , penesquasattenditur assignatio vestigii.!, 182, b.
Proprium est substantia?, secundum sui mutationem, rsie susceptivum contrariorum. I, 199, b-211, a.
Utrum actus generative potentiæ sit substantia? ı, 200, a-212, a. circa finem.
Licet substantia immediate generetur a substantia, non tamen est immediatum principium generationis, i, 205, a.
Omne nomen, cujuscumquc sit pnvdicamcnti, significat substantiam cum qualitate, i, 221, a = n. 176, a.
Nullum nomen de praedicamento accidentis significat substantiam, prout eam accipit logicus, vel primus philosophus. i, 221, a, in fine.
Omne nomen supponit pro substantia, cl proprie significat qualitates, loquendo ut grammaticus loquitur de substantia el qualitate, i, 221, b. circa finem.
Individuum substantia? habet quatuor nomina, i. 228, b, circa flnem-237, a, in fine, ct inde.
In substantiis spiritualibus creatis abstractum non prædicaturde concreto, i, 231, a.
In substantiis spiritualibus creatis sunt accidentia diversa, licet non omnia talia qualia in corporalibus, i, 231, a, circa flnem, b.
Non eodem modo individuatur concretum, et abstractum, de genere substantial ; nec est idem de ratione utriusque. t. 234, b.
Concretum singulare, et commune, do genere substantis?, quomodo diversimode includunt accidentia? i. 236, b.
De substantia Patris est genitus Filius. Quis sensus' i» 242, b-257, a.
Quomodo individuentur substantia· separata'? i, 293, b, et inde.
Quomodo se halieal nd substantiam creatura· esse cxsislcnlino? i, 313. a.
Qualis sit divisio entis in substantiam et accidens? i, 321, b.
Quomodo intelligatur quod substantia simplex sit selpsa in .u Iu ' I, 322, b
Omne» substantias intellectuales esse incorruptibiles, et non haberi· de se potentiam ad non case, multipliciter demonstralur; secus per potentiam Dei. t, 366, b, circa flnem ss vit, 38, a, et inde
Substantia separata habet simpliciter et absolute Decease esse. Quis aenius? r, 370, a et b.
Particulare in genere substantia habet nomen primae intentionis el secundæ. n, 165, a.
Spcciemrn de genere subsUntix aliqua? includunt qualitatem el quantitatem In sui diffinitione. II, 202, a.
Substantia immateriales sunt infinita et fimtai, secundum diversa, n, 232, b.
Fisse in se quid addat ad substantiam? 11, 267. b.
Utrum, ai Filius accepit totam substantiam, acceperit et totam entitatem? 11, 273, b-277, a et b.
Per se exsistere non est de essentia substantis. n, 548. b.
Substantia est prior accidente. Quis sensus? Ill, 57, a-232, a, m fine, b-233. b, circa finem.
Proprie loquendo, nulla creatura conservat aliquam substantiam. m. 69, a, circa finem.
Substantiam spiritualem suum ewe dare corpori contingit dupliciter. Ill, 120, b.
Tam substantia quam virtus et operatio angeli est in loco, sed diversimode, Ili, 131, b.
Substantia angeli et ĕju eiie, secundum se, mensurantur ævo rl non tempore, Ill, 153, a.
De principio individuationis in substantiis materialibus, m, 200, b, ct mde.
Speciali modo universale et particulare inveniuntur in genere substanti®. Ill, 202, ·, circa finem.
Ulrum substantia omnino spiritualis, sive sit angelus, sive anima, sit composita cx aliquo principio materiali et ex aliquo principio formali seu actuali? Ill, 2D6, b. ct inde-222, a, et inde.
Utrum formale principium individuationis substantis sit quantitas? m, 219, b, rt inde-214, a-229, b, el inde-238, a, circa finem, el mde.
Substantis séparais non sunt a nobis naturaliter actu intelligibiles per sui impressionem in intellectum nostrum. • m, 222. a. circa finem.
Falsum est quod quxlibrt substantia spiritualis intelligat doviter recipiendo speciem inlelligibilem ab objecto euo. m, 222. b.
Substantia spiritualis quomodo patiatur ab igne corporeo ? Quomodo etiam agat, vel patiatur, vel extraneum admittat ? 111, 225, b.
Substantia pnma, in ratione et rsse primæ substantia precede omnia accidentia, etiam quantitatem. Hi. 232, b.
Principium individuationis substantia· non «emper oportet ad genus substanti.r pertinere. Ill, 233, a-234. a-235, a.
Pnma substantia, inquantum prima substantia, nullomodo est ens per accidens, tit, 234. a. circa finem.
Prima principia substantia? sunt prima principia omnium. Quis sensus ' 111,234, b .
In substantiis separatis non potest esse distinctio formalis nisi cx ratione forma 111, 250, a.
Substantia angeli ct ejus intelligere difTcrunt realiter. m, 253. b.
Substantia? incorporea non sunt circumscriptive in loco, in, :ist. a.
Omnis substantia naturaliter immaterialis, est intellectiva rt intelligibilis in actu, tv, 12, b. in fine.
An in corruptione substantia· corporea? necessario corrumpatur ct quantitas ? iv, 25, a, ct inde-34. b. el inde.
Esse medium inter, substantiam el accidens implicat contradictionem. iv, 52, a.
In substantiis spiritualibus est unica compositio actus ct potentiæ, in corporalibus vero substantiis, duplex, tv, 108. a.
Proprium est substantia· esse simpliciter, accidentis vero cs«c secundum quid. IV, IH. b.
In substantia potest acquiri cl deperdi quantitas dirnensiva. iv, 127, a, in fin··.
Licet substantia quantitati subjecta alias habeat paries a (•artibus suæ quantitatis, non tamen habet de se partes

actu, aut extentionem; nec potest dici major aut minor, tel quod partes ejus magis at» invicem distent aut minus, remota quantitate, iv, 144, a et b =vt, 282, b, ct indo.
Corporeiba de genero substantia? potest esse sine corporeitate de genere accidentis, iv. 148, b.
Cur substantia non participat imperfectiones accidenti·», sicut accidens perfectiones substantia ? tv, 155, a.
Non omne individuum substantiae perae solitarie exsistere potest. iv, 167, a.
In substantiis separati·» uno modo tantum potest es-c malum, IV, 186, a, in fine.
Substantia producitur a substantia creata, semper mediante aliquo accidente, non autem omne accidens, iv, 226. a.
Sicut in numeris non est magis et minus, ita nec in substantia. Quis sensus? tv. 366, a.
Peccatum non est substantia. Quis sensus? tv. 411, a.
Potest substantia ease secundum quid minus nobilis quam aliquod accidens, v, 79, b-316, a.
SubMantia prima significat *hoc aliquid;* secunda vero *quale quid,* v, 93, b-102. b. et mde.
Hoc nomen *tubilanlia fecunda* formaliler dicit accidens. Krj. b
Secundum metaphpicum, substantia nec dicitur de subjecto, nec est in subjecto; sed solum secundum logicum, v. 102, b-103, ...
In quo sensu intelligitur dictum Philosophi : In substantia non est ordo, v, 103, a.
Quomodo prima substantia dicatur subsistere per essentiam suam, et quomodo non. v. 110, a.
Tria pertinent reductivo ad pnrdicamentum substantia»; scilicet cur, materia, el forma, v, 110, b. circa finem.
Licet conjunctio seu unio unius substantia· cum alia possit esse quoddarn accidens, ipsa tamen substantia ex tali conjunctione non potest dici accidens alterius, v, 156, b.
Ad hoc quod substantia separata sit in loco, quid requiratur, et quid sufficiat? v, 281, b.
Substantia actus est a potentia, determinatio vero ab habitu ▾el a specte, v, 291, a el b-295, a-300, a = vn, 141. b.
Quomodo due substantia sibi invicem succedant in sacramento Eucharistia vt, 27, a et b-247. b.
Difficilius est accidens converti in accidens quam substantia in substantiam, vt, 179, a.
Substantia potest esse in aliquo non substantialiter, vt, 195, b.
Substantia spiritualis potest uniri corpori per contactum virtutis, vt, 210, a ct b.
An substantia sit aliquo sensu interiori perceptibilis vi, 213, b.
Substantia panis ct vini non remanet post consecrationem in sacramento Eucharistia·, vi, 220, b-223, b, in fine, el .ude 231, b, In fine, et inde.
Substantia panis ct vini convertitur in corpus ct sanguinem Christi conversione singularissima, vt, 222, a.
Utrum, manente substantia panis, nulla facta conversione, posset corpus Christi ense in altari, divina virtute ! VI, 229, b-241, b, et fade
Substantia generari potest cx accidentibus Eucharistie corruptis. M, 252, a.
Substantia, et suum accidens quo agit, non sunt duæ causa efficientes. vi, 266 , b.
Quid ad perfectionem intellectualis substantis pertineat, quantum ad cognitionem? vn, 236, a.
Substantia separati immediatius movent corpora motu locali quam aliis motibus, vn, 288, a.

SUBTILE, SUBTILITAS

Dos subtilitatis non pnvstat corpori glorioso ut sit simul cum alio corpore in eodem loco, vi, 177. b, et inde = vn, 75, a. et lndr-84, b.
Corpora beatorum erunt subtilia propter plenum dominium animæ supra corpus, ut perfecto informat, et per aliquam formam eis inhœrentem, quæ dicitur dos subtilitatis. vn, 73, b.
Das subtilitatis, quid, ct ad quid? vn, 73, b, el inde-82, b, in fine, et inde.
Christus non habuit ex dote subtilitatis quod ejus corpus esset cum alio corpore in eodem loco, vn, 95, b,

SUCCESSIO, SUCCESSIVUM

Successio temporis est in actioni intellectus componentis et dividentis, et discurrentis; secus in simplici apprehensione. I, 56, b = ni, 371. a el b.
Successionem, non solurn in generali, immo in speciali, pia Mat idea divina, ll, 463, a.
Utrum successio sit de ratione infiniti partibilis? u, 552, a-561, b, circa finem.
Infinitum in successivis potest dari a parte ante; ct quomodo? ni, 16. a-21, b.
Cur in successivis non datur primum mutatum esse? Iit, 24, b.
Successio estne dc diffinitione motus? m, 40, a-65, b.
Apud nos successio quædam est, quando intelligimus unum continuative, sicut quando inlelligiinus plura successive, m, 151, b, in fine.
Quomodo tempus possit dici vel non dici esse successio; et qualia successio ; ct quomodo in morosa successione consistat ? m. 152, 1-174, a-176, b.
Utrum sit eadem successio temporis el motus? Ili, 157, b-174, a. b, rl inde.
Successio, quid? m, 171, b-176, b.
Successio in motu, duplex : scilicet intrinseca, et extrinacca, m. 174. b-176, a, in fine, b.
Successio non eat formaliter quantitas, cum possit esse inter non quanta, m, 174, b.
Successiva sunt tantummodo dum fiunt. Ill, 186, b.
Ad exsistentiam tolius successivi non requiritur exsistentia partium, m, 187, a.
Oportet quod motus qui est actus imperfecti, sil successivus; motus vero qui est actus perfecti, non est successivus, sed subitus, in, 374, b.
Omnis successio in motu est propter resistentiam. Quis m iisus ?iii. 388, a-406, a.
Cur in motu interveniat necessario successio m, 417, b.
Quomodo m Eucharistia duæ substantia) sibi invicem succedant" \i. 27, i el b-247, b.
Utrum in transsubslanlialione sit successio *ew* unius substantiæ post *nun* es«· ulterius? VI, 230, b, circa flnem-246, !.. in Ime , . t ıη·I‹·
In partibus successivorum, ex qualibet parte potest concludi totum, vi, 3OI, b.
Nulla res successiva corrupta potest, quacumque potentia, eadem numero reparari, vu, I, b. el inde.
Utrum ct <|uas contradictiones claudat, quod successiva eadem numero reparentur? vn, 7, a-10, b-25, a-26, a.

SU PERBIA

Superbia fuit primum peccatum diaboli. Ill, 337, b.
Superbia est maximum peccatorum ill, 353, a.
Superbia, m quo conshUl? in, 353, b.
Superbia, ut est speciale peccatum, est radix el initium omnis peccati, ili, 353, b, in fine = iv, 489, a, in line, b.
Ad superbiam ct invidiam reducuntur omnia peccata muli angeli, licet fuerint plura, m, 359, a, circa finem.

SUPERNATURALE

Flnem ultirnum supernaluralem polrslnc creatura intellectualis cognoscere naturaliter? i, 10, b-18, b, ct inde.

Circa supornnturalia, quamnam ignorantiam potest habere angelus? m, 352, b-450. b-461, n el b = iv, 186, a.
Do supernatural! beulitudltw angelorum; quomodo illam habuerunt? m, 361, a, b, rt inde.
Utrum aliquo supernatural! habitu indigeat homo ad diligendum Deum plus quam se? v, 360, a367, b.
Non omnis dilectio Dei super omnia eat supernaturalis. v, 368. i.-3tat>. a.
De distinctione supernalurallum et naturalium, vi, 219, a.
Non quidibet supernaturalis forma pnrrequirit dispositio» noni supernaluralem. vn, 202, a-216, a, in fine.

SUPPOSITIO

Pro quo nomen supponit? i, 221, b, circa finem, ct inde — v, 157, a.
De suppositione hujus termini *beui,* I, 224, a-226, a ct b-227, a ct b.
Suppositioni simplici attributa, i, 148, b.
Termini communes, sua naturali suppositione, stant seu supponunt confuse, et non determinate; sed aliter accipit hic suppositionem confusam S. Thomas quam accipiant communiter logici, ll, 43. b.
Pro quo supponit nomen *principium* in divinis? n, 44, a, in line.
Suppositio nominis non est idem quod significatio nominis, secundum S. Thomam. Et unde dicatur nomon «upjionere, el undo copulare ? vi, 495, a, el inde.

SUPPOSIT I'M

Dc ratione suppositi, quæ? i, 155, h, circa finein-228. a, circa finem, et inde-237, b, et inde = îf, 226. a.
Hoc nomen *Dcut* significat indistincte supposita divinæ natura·, i, 222, a.
A suppositis recipiunt numerum nomina adjectivo, non vero substantiva i, 223, a, circa flnem. b = n, 3«, a, in fine.
Do differentia inter suppositum et naturam, i, 228, a, circa finem, cl inde-231, a-238, b = m, 202. a.
Quid nominis suppositi? i, 228, a, circa finem.
Suppositum est nomen sccundæ intentionis, i, 228, b =» n, 184, I·. in fine·
Unde dicatur natura constituere suppositum ; clquis sensus* I. 235, a, in lim·, h v, JOR, o.
Utnim de ratione suppositi sil non esse in alio, et non cs?c unibilo? t, 237, b, ol indo.
Inter accidentia, sola quantitas habet aliquam rausalitatein respectu eoe suppositalis. t, 240, a.
Distinctio suppositorum non esi prima ratio distinctionis realis numeralis, i. 295, a et b.
Ubicumque est suppositum entis, est suppositum veri; rt verum ct ens quoad supposita convertuntur, ll, 163. b.
Quædam intentionum secundarum conveniunt «oppositis naturarum, n, 178, n ct b.
Persona significat suppositum natura· rationalis, ll, 200. v
Utrum constituero suppositum repugnet relationi, ut rotatio est? n, 219, a, el indr-227, n. ct inde.
Utnim relatio in divinis pnraupponat suppositum constitutum? n, 219, b-228, a.
Utrum relatio ut subsistens constituat suppositum? ll, 222, a, et inde-233, a, ct inde.
Aliqu.» qu.r suut do ratione suppositi, dicunt jx*ifectioncin; non autem omnia, ir, 225« b.
Quomodo Gentiles et Judæi utuntur nomine suppositi in divinis ' I!, 22Γ», h.
(n divinis non est aliquod suppositum absolutum, ii, 225, b-226, a.
Actiones sunt suppositorum. Quis sriinis ' n, 2i\ b. rt indo _ v, |t?j, a.
In divinis, non possunt esse in eodem supposito irtatio-
nes opposita, sicut possunt in creatoris. Ei quare? n, 228. b.
Proprietatis, in divinis, distinguunt supposito, non autem in creaturis, π. 228, b.
Suppositum. in creaturis, constituitur et distinguitur p r rrm aIUrina generi·. H. 229. b.
Quam incomrnunirabditatrm suppositum importet in sui ratione? n, 233. b
Si in divinis non ex nisi unuurn suppositum, non remaneret innascibilius proprie, n. $3, a.
Primum suppositum Jubet per inniscibihtatem quod sit primum, non anlein quod sil suppoMturn. n, 268. b.
(jjr divisio suppositorum non «st in formis separatis a matern sicut in unitis? ill, £13, a.
Natura creata ex se sibi determinat certum suppositum. Quis scnnus,› lit, 252, a.
Ad constitutionem suppositi materiatis necessario requiritur quantitas terminata, n, 115, a.
Suppositorum diversitatem arguunt simpliciter in omnibus rotationes producenti rt producti, iv, 226. b.
Quare suppositum creatum totaliter terminat dependentiam natur», non autem mercatum? r, 8, b.
Cur supposita creata non possunt p!uniicari in eadem natura, sicut increata · v, 9, a.
Natura humana «c perfecte supportatur in natura divina MCUt supportaretur m supposito propno, sed non ita invommunicabiliter. v, 10, a.
Non est siinile tie accidente et de natura ens pla , quoad hoc quod est posse vel non pesse esse m pluribus suppositis. v, 10, a
In hac propositione, *I)eui cut homo,* ho« nomen Λσηιο prodicatur ile hoc numine Dem in quid, ratione suppositi. V, 50. a.
Eue actualis exsistentia· est de ratiune suppositi, v, 105. a, et inde.
Ad rise exsistentia· divini suppo.Mli terminatur creatio anima· Christi, v, 116, b.
Solius suppositi est exsistere simpliciter; el rsir actual pruno suppositum essentia·, non vero essentiam, v, 116, b-119.
Natura humana, in Christo, dat esse formaliler supposito divino. Quis sensus? v, 119, a.
Multiplex r«e pnejudicat unitati suppositi; non autem multiplex operatio, v, 119. b. circa finem, rt inde.
Si in Christo non sunt dn» filiationes real·· non est praecise quia in illo non sunt plura supposita, sed quia unicum suppositum Christi non est capax roulis filiationis temporalis, v, 129. b, circa finem.
Filiatio magis respicit suppositum quem generatio passiva, v, 131, a.
Additio pronominum ad nomina concreta trahit ilh ad standum pro suppositis poliusquam pro quiddit.ite. v. 146, a.
Actio cujus principium est natura assumpta, plus imputanda est supposito assumenti quam non assumenti, wl quam actio naluræ non assumpta, v, 162, a.
Per te rue quod convenit supposito de genere substantia·, non habet anima vu, 42, a.

SYLLOGISMUS

In quolibet actu, tam virtutis quam peccati, est quantam deductio quasi syllogistica; ct quomodo in utrimque? (, 91. bwvt ISS» a · 135, a.
Medio syllogismi attributa, t. ||3, a.
Syllogismus rxpositurius non infringitur ex positione trium personarum in unitate essentiæ, l. 153. a et b.
Falsa syllogivitio prnclica quandoque contingit ex passione, quandoque nutem ex malitia, v. 133, b.
Conclusio syllogismi quæ fit m eperabihbus, ad quamium potentiam pertinet, ct quomodo vocatur? v. K<8, b.

SYNDERES1S

Naturali murmuri synderesis diaboli repugnat ejus perversa voluntas, nt, 445, b. in fine.
Sjnderesis prmlituit finem virtutibus moralibus, prudentia vero dirigit ca qu.v sunt ad finem, v, 431, b.
Sjndrrrws, simpliciter loquendo, nunquam exlinguilur, sed solum secundum quid, aliquando, v, 436, a.

TACTUS

Dissimilitudo inter Lictum secundum quantitatem molis, ct secundum quantitatem virtutis, n, 435, b, cl inde = m, 135, a=rr. 226, b=vi. 210, a et b.
iη sensu tactus medium est caro 111, 297, a.
Licet objectum lictus sit vere ct realiler activum, species tamen ejus nonnisi inientionalis est, et intcntionalitcr immutans, Ill, 363, b, in fine-361, a.
In solo tactu est dolor proprie. Et cur de sensibilibus .iliorum sensuum a tactu non habetur per sc dolor, sed solum tristitia, v, 235, a=vn, 113, a cl b.
Animalia bruta non delectantur in sensibilibus aliorum sensuum a tactu, nisi secundum quod referuntur ad sensibilia tactus, v, 240. a.
Visus pati potest, non solum ut visus, sed etiam ut quidam tactus, v, 244, b.
Tactus corporalis, quid? vi, 207. a, in fine.
Utrum in corporibus damnatorum organa sensus tactus realiler calefiant? vn, 100. b-111, a ct b.
Secundum tactum immutarentur corpora beatorum, si transirent per ignem, non tamen affligerentur, vn, 101, b.

TEMPERANTIA

Temperantia, secundum propriam rationem quam dicitur virtus moralis, non est in divina voluntate, n, 568, b.
In appetitu sensitivo, non nutem in voluntate, est temperantia. Quare? v, 397, b-399, a.

TEMPORALE

Ad temporale se habet tempus aliter quam æternitas ad ælernum et onrum ad æviternum. π. 5, b.
Dc temporali processione Spiritus Sancti, n, 58. b, et inde.
Quomodo ælerna vel temporalis est creatio activa? m, 68, b.
Quando est relatio fundata super relatione ʠua est adjacentia temporis ad temporalia, vi, 93, b, circa lincm-94, a.

TEMPUS

/Elcmitas non est tempus, nec ævum. II. 4, b=iii, 190, a.
fonnak cl materiale in tempore, quid? n, 4, b-8, a, in fine, b.
Tempus et *nunc* temporis dupliciter differunt. n, 5, a.
Tempus se habet ad temporale aliter ac ivtemitas ad ;rlcrnum ct sevum ad æviternum. II. 5, b.
Triplex difformitas in tempore, triplex vero uniformitas in a Irruitote. n. 8. b.
IJuratio, extensio et continuitas non sunl d·· ratione temporis. n, 10, a.
Quidquid agitur in toto decursu temporis, divinus intellectus mtuctur in toLi sua crlcrnitate quasi præsens; nec tamen id quod agitur in quadam parte temporis, exsistent in tota sua aeternitate, n, 10, b-424, a, in fine-449. b
Utrum Deus realiler referatur ad creaturas ex tempore? il, 297. b 3W. b.
Tempus motus potent dupliciter accipi tn motu, et précipite in localt. n, 527, b.
Esse infinitum non conveniret eodem modo tempori praeterito ct futuro, m, 15, a.
Si infinitum tempus praeterisset, non esset dare primum diem, etiam secundum intellectum; et idem dicitur de aliis successivis, quod non esset dare primam eorum partem. m, 24, b.
In tempore est motus, quoad suum formale; in instanti vero, quoad suum materiale, lit, 66. a.
Tempus est subjective in motu cœli, quantum ad uM. Ili, 67, h.
Si res permanens habet esso per instans, necessario, etiam ex suppositione, habet esse per tempus. Ill, 69, a.
Motus qui est actus perfecti, mensuratur tempore solum per accidens, m, 142, a.
Omnes motus continui corporum inferiorum mensurantur uno cl eodem tempore, quod est passio, el principaliter mensure primi motus, m. 145. a.
Tempus, quid? Ill, 145, a, b, el inde· 191. a.
Unicum tempus ad diversos motus diversimode comparatur· m, 145, b-156, a.
Unde est quod cogitationes anirnæ, ʠuo temperi non subjiciuntur, tempore mensurentur? m. 146. n-183, a.
In toto tempore continuo est idem nunc seu instans secundum essentiam, sed plura nunc vel multa instantia secundum rationem, etiam secundum Aristotelem et Commentitorem. m, 147. n, et mde-178, a el b.
Tempus procedit ab ®vo, juxta illud Boetii, Qui tempus *ab* Λ·υο ire /ubei. Quis sensus? Ill, 148, b-155, a.
Nunc quod est idem in toto tempore, est secundum se notius tempore; licet quandoque tempus sit notius nobis, ut. 148, b.
Prêter tempus continuum, quod est passio primi motus, est aliud tempus discretum, el nullo modo continuum, m, 149, b.
Operationes et motus angelorum mensurantur tempore discreto, vel etiam continuo; quod tamen non est idem cum tempore quo mensuratur motus primi mobilis, ill, 150, b-154, a-155, a cl b.
Tempus estne numerus? m, 151, a cl b-176, n.
Quomodo possit vel non possit dici tempus successio; el qualis successio; et quomodo in morosa successione consulat ° ni. I52. i 174, a 176, l›.
Nullum tempus habet ʠe completum extra animam cl intellectum, ill, 152, b-164, b, el inde-186, a, el inde.
Eue ipsius angeli et ejus substantia, secundum se, mensurantur :rvo, et non tempore; aliqua vero operatio angeli mensuratur tempore continuo, el aliqua tempore discreto, m, 153. a.
Qua· sil ratio unitatis temporis? m. 155, b, in fine-156, a.
I Irum tempus sit subjective solum in motu primi mobilis? m, 157, a, ct indr-173, a, cl inde.
Utrum temporis el motus sit eadem successio? m, 157, b-174, a, b, et inde.
Utrum tempus sil successio in abstracto? Ill, 158, a-158, b.
Utrum tempus sil corpus quod movetur regulariter el uniformiter? m, 158, b, circa flncm-177, l›.
Utrum duo tempora possint simul esse? Ill, 163, b, et inde-IKI, b. el inde.
Utrurn tempus sit compositum ex partibus non simul sed successive exsistentibus? m, 1G4, b, in linc-lMfl, b.
Partes temporis, quomodo dicantur habere rije? ut, 165, b-187, a cl l».
Utrum sil aliquod tempus pnesens? ill, 167, a-188, b, circa finem, rt inde,
Utrum tempus aliquod reale absolutum dicat supra motum? m. 172. b-197, l·
Quale tempus erat n principio errationis mundi? m, 173, b.
Si tempus stricte el proprio rt iimplicitrr sumatur, rtst unum tantum; secus si large ct sccundurn quid, m, 173, b-183. b. ‹ i inde.
Dum bellum Jonur agebatur, erat tempus, m. 174, a.
Icmpns nop est prius rt posterius motus, sed numerus eorum concrelivc sumptorum, m, 174, a-177, a.

Tempus est quantitas prr M, non autern motus ni, 174, b, circa finem.
Tempus est principalius continuum quam discretum, secundum Albcrturn ; sed econtra secundum Sanctum Thornam. ili, 170, n.
Tempus alias partes habet a partibus motus, ct aliain successionem. m, 170, b.
Opinari tempus esse aplueram cob!extern, stultum est, secundum Aristotelem; quod tamen opinatur Gregorius de Arimini. ni, 177, b.
Secundum Aristotelem el Commentatorem, est aliquod nunc, quod manet idem secundum substantiam in toto Hnpore, ni, 178, a, circa finem, b.
Nunc fluens causal tempus. Quis sensus9 m. 179, b.
instantia quæ continuant tempus, quam comparationem habeant ad *nunc* stans? ili, 180, a.
Indivisibilia temporis ac motus, et omnia alia, ipsum quoque tempus ac motus, quomodo corrumpantur9 ili, 181, a.
Esse plura tempora discreta in diversis angelis, vel etiam in eodem, non inconvcnit. ill, 182, a ct b.
Tempus discretum non perlinet ad genus quantitatis, m, 182, b.
Necessitas ponendi tempus discretum, etiam secundum Augustinum. m, 182, b-183, a.
Intellectiones anirnæ ŝeparata mensurantur tempore discreto, et, in casu, etiam ǎnima conjunct.r. ill, 183, a.
Tempus est causa diversitatis motuurn formaliter, econtra vero materialiter, m, 184, b. in fine-185, a.
Tempus est creatura Dei. m, 186, a.
In quo sensu dicitur de corporibus codostibus, in Genesi, line in iif/ηα *et tempora* f m, 186, a.
Tempus est n»s successiva, cujus proprium est tantum esse dum fit. m, 186, b.
Tempus non proprie generatur ct corrumpitur. mxI per accidens; et non est simul generatio temporis cl ejus corruptio, ni, 187, a.
Multa tempora mj includentia sunt pressantia. m, 188, a-188, b. circa finem, ct inde.
Tempus est in instanti; quis sensus? m, 18!), a.
Tempus est subjective in motu, non quoad aliquid ejus indivisibile, nec secundum sc totum, seu quamlibet partem m, 190, b.
In angelo secundum se est solum coassistentia ad tempus m, 193, a.
Id quod de tempore est quasi materiale, fundatur in motu, quod vero est quasi formale, completur in ratione anim e numerantis, m, 197, a.
Non est eadem comparatio temporis ad motum, qua· est ipsius ævi ad æviternum. m. 197, b.
Non inconvcnit, immo necessarium est dari uhimum instans temporis discreti, m, 359, b, circa finem.
Instantia temporis continui cl discreti sunt improportionabilia. m, 360, a.
Inter duo instantia temporis disrreti non necessario medium cadit, sui vel alterius generis, m. 3fi0, a, circa finem, b
Operationes et passiones ǎnima non sunt in tempore nisi per accidens, m, 373, b, cl inde.
In bis quæ subjacent tempori, non est dare ultimum instans, sed primum instans ct ultimum tempus, m. 371. a, in fine.
Nullus motus angeli mensuratur tempore nostro, m, 383, a.
Angelus movetur in toto ťempon composito ex instantibus, m, 414, a.
Lirat instans temporis discreti ipsius angeli cocx.sist.it tempori nostro, non tamen posset in ro angelus moveri. MÎCUt posset m tempore nostro, m, 41.»» a.
Ordo duplex : temporis scilicet, et natur.»·, iv, 356, a, in fine.
Tempori·» ordo non attenditur in virtutibus, quantum ad habitus, sed ordo natura», r, 443, b, et indes vt, 304, », in fine, b.
Quando e«t relatio fundata super relatione qua? est adjacentia temporis ad temporalia, vi, 93. b, circa finem-94, a.
Utrum identitas temporis requiratur, ultra identitatem agenti» et materiae, ad identitatem effectus reparati? vn, 3, », ct inde-l, a-16, a, el inde-19, a. circa finem, b.
Tempus non est de intellectu eue permanentis', nisi per accidens, vn, 24, a.
Aliquid dicitur esse in tempore dupliciter : scilicet per «e, cl per accidens, vil. 24. b.
In resurrectione erit aliquid quod fiet in instanti, et aliquid quod flet in lempore. vn, 32, b.
Tempore mensurari non potest visio Dei, ǧua ponitur esse beatitudo hominis, vn, 135, b.

TENTATIO

Tentatio malorum angelorum et victoria bonorum potuerunt esse in eodem instanti. HI, 359, b.
Licet sine speciali habitu gratir posait qui» resistere tentation!, non tamen sine speciali Dei auxilio, tv, 313, a et b.
Resistentia lentationum sine gratia gratum faciente non est facilis, aut prompta, vel delectabilis, iv, 315, b.
Resistere (enlalioni, dupliciter v, 297, a.

TERMINATUM

Terminata quantitas necessario requiritur ad constitutionem suppositi materialis, tv. 115, a.
Utrurn a terminati» dimensionibus distinguantur interminata? sicut ens m potentia ab ente in actu5 iv, 139, b, et inde-156. a.
Utrum divisio dimensioni» in terminatam et interminatam sit conveniens? iv, 110, b-156. b, et inde.
Aliquod ens est de se terminatum quadrupliciter. iv, 150, a, in fine, b.
Eadem quantitas potest dici terminata et interminata, secundum diversa, iv. 156, a.

TERMINUS

Terminus motus, dupliciter, l. 189, a.
Non oportet proximum principium operationis esse ejusdem generis cum termino prodocto, i. 212. a. circe finem.
Ilie terminus *Heu»* convenit cum ťermini communibus et cum termini» discretis i, 224, b.
Terminus generationi·» potest dupliciter accipi m rebus creatis, cl etiam in ǧdivini i. 211, b.
Generatio divina non habet terminum a quo. I, 242, a.
Id quod in utroque termino generationis manet idem, est materia. Quis sensus? i. 218, a-257, b.
Quid dc ratione formali» termini generationis? i, 218, b-251, a et h.
Formalis terminus generation!» potest praeexsistere in generanto, non autem in «ubjerto generationis. 1, 250. b.
Formali·» terminus generationis cl totali» non sunl idem i, 252, a. m fine. b.
Terminus formalis productioni» Verbi, ǧuis i. 283, b, • irc.i linum.
Destructu termino per m;* nun nmiaiivt eadrin relatio; secus destructu termino per actidcns. I, 297, a. vina finem.
Termini ejusdem generationis sunl genitum, forma, cl *et»e,* »ed diversimode, t. 322. a.
Terminus creationis est *e»$e* unirtnule. Quis sensus? i, 330, a = 1II, l(U. 4, Ct Huh'.
Tvnr.ini commune» »ua naturali suppositione stant confuse, rt non determinate, n. 43, b.
Quomodo |»cnc·» terminos distinguuntur rchtiones? π. 56, b.

In ȡivini r»lationes µ» habent aliquo modo nd procc«sione· ut terminus ct ut principium, n, SB, a, in fine.
Ad novitatem moins non requiritur novui terminus, sed «uffidt antiquus novo modo; ex qua novitate potest rliam diri novus terminus, π, 122, a – v, 61. n.
Eadem forma potest ȇ -*e* terminus a quo et terminus ad quem H. 121, a.
Non est inconveniens eamdem formam m«» terminum duarum mutationum, scii ȕb alio et alio eoe. n, 129, a.
Ad aliquem terminum non pervenit augmentum rhanlalis, ultra quem non possit augen, it, HW, b-131, bev, 170, b.
Terminus in augmento alicujus formai potest profigi tripliciter n. 131, a —v, 170, b.
Quomodo filiatio est terminus generationis Filii, cl quomodo non? n, 230, b. in fine cl indo.
Terminus est causa iflldens proxima similitudini». it, 299 a, in tine.
Terminus relationis realis est quid absolutum, η, 317, η.
Terminus actionis ȋntellectu est conceptio seu verbum rei intellecte' n, 318, b.
Terminus duplex ; essentia» scilicet, el quantitatis, ti, **524. a.**
Urum terminus motus ct ȋnolu sint idem realiter? ni, 88, b, circa finem, et inde-411, a, circa finem, et inde = iv, 160, b. in line-167. h mi. 21, b.
Eadem forma est motus, terminus rnotus, terminus suiiptius, mutatum c*m\ terminus mutati ȇc. Qui» sensus? in, 63, b, m line-04, a et b.
Habere duos terminos reales non est de ratione productioȋi inquantum hujusmodi, sed de ratione productionis cum motu, til, 69. b.
Quot modia contingit aliquid ȇs unum commune utrique termino mutationis? m , 70. h.
He uno termino ȋnolu transire in alium, contingit dupliciter In molibus corporalibus, m, 151), u.
Ultimus terminus humana perfectionis, quis est? m, 311, b.
Non est inconveniens virtutem simpliciter finitam non habere terminum in determinato genere, licet habeat terminum simpliciter. III. 333, o.
Utrum priusquam fuerint m termino læcraverint angeli mah? lit, 316, a, et indc-357, a, in line, et inde.
Omnis mutatio instaiitanea csl terminus motus continui. Ili, 382. b
Utrum sit daiv ultimum instans in quo angelus quiescit in termino a quo? IH. 391, a-417, a.
An m termino a quo, aut in termino ad quem, rnovelur angelus? III. **Iit**, a.
Si duo termini sunl contrarii· el titerqiiorM aliquid positive, mutatio non potest fieri in instanti, secus si mutatio habet unum terminum positivum, et altarum puram negationem. m, 421, b.
Comparatio ren * ȳu termini a quo ol ȁccessu termini ud quem secundum prius el posterius, tv, 35, n.
Duplex i ut ȶerminu ȁlteration! iv, 37, b-10, a.
ȳioncs quu» m instanti ȋnfusioni animie inducuntur curn <a, sunl terminus altcr.dionis praiccdcnlta, non quidem terminus intrinsecus, sed extrinsecus, iv, 77, a. circa finem.
Terminus per se ȏonversioni panis in corpus Christi non est purus respectus aul modus, sed substantia sub modo ȕmdt in Mcramenlo. tv, 99, a et h = vi, 188, b, et inde-Sttt a.
Terminus extrinsecus, sicut anima respectu nutritionis, cl locus respectu motus localis, ȳote procedere actionem el motum. iv, 103, b.
Duplicem terminum habet dimensio, tv, 432, a, circa finem.
Termini ȋnotu sunl ȋnȏompo Duplex sensus, tv, 155, b.
Utrum proximus terminus unionis cum natura creata |k ȳ »4 <-<·» essentia divina per se subsistens? v, 5, a –10, b, • t inde.
Determino assumptionis in Incarnatione. Estne persona, vel potius respectus unionis? v, 53, h-56, b-fil, .T, cl Inde.
Posauntno aliqui ȓespectu ease termini ȋnolu nulls? v, (il. I..
Terminus in reduplicatione positus potent dupliciter accipi V, 142, a-113. ...
In reduplicatione proprii» dicta, prtrdicaluin per su convenit termino reduplicato, v, 150, n.
Absque let mino est appetitus finis, v. 357, b.
Divendi mutationibus, ct non una, terminus a quo desinit, ct terminus ud quem incipit. VI, 28. b.
Idem *ubi* respicere diversus terminos implicat contradictionem. Vi, 174, h.
Quomodo est unus per se terminus unius mutationis, ct etiam plures? vt, 238, a,
Terminus unius rationis potest esse per se terminus distinctarum mutationum secundum genus, vt, 239,
Falsum eat quod in naturalibus nunquam sil habitudo inter terminos factionis nixi ratione subjecti, vi, 217, b, circa finem.
Divisio non requirit quantitatem quoad terminum, vi, 281, b.
Terminus nd qurm ipsius intensionis realiter dilTcrt n termino ad quem ipsius remissionis, vn, 21, b, circa finem.
Ad eumdem terminum cxtrinsecuni, non nutem intrinsecum, possunt terminari diversi rnotus. vn, 22, a.
Visio csl similitudo objecti, quoad aui terminum, vel principium, non quoad sui essentiam, vit, 229, b, in fine.

THEOLOGIA

Theologia naturalis nulli scicnlkc subalternatur; theologia vero revelata subaltcrnatur sciential Dei el beatorum, h 2, a.
Theologia revelata est quædarn participatio et n^similatio ad divinam cognitionem; cujua prirnum principium est intellectus diyniux, proximum vero fides, id est, articuli fidei, i, 2, a el l>-lfi, a.
Theologia revelata, licet non sit ajque perfecta ct proprio scientia sicul theologia naturalia, tumen ȋp cat scientia, inquantum continuatur scientia? Dei et beaturum, i, <2»h·.
Theologia revelata ȇ rerlior quacumque scientia humaniȶu inventa, licet sil inevidvntior. i, 3, a
Theologia revelata, eo modo quo est scientia, non eat scientia .iiticulorum fidei, xrd conclusionum qmr sequuntur ev illis· **i,4**, a.
Pneter physicas disciplinas necessaria est ad salutem theologia revelata i, 1, b.
Utrum theologia nostra suhalternetur Hclenthn Dei el beatorum quoad principium ? i, l>, b, cl mdc-13, b, m fin·», cl inde
Utrum theologia ȋra subaltcmelur scientia· Dei et bcalorum quoad modum sciendi? i, 7, n cl Ih l 4, b, el Inde.
Veritas prima, ut ȏlan visu, est ubjecturn thcologiu» beatorum; noalnr vero, ut non apparens, ila ul non apparentia sit ratio formalis objecti, non intrinseca, ȇd ul motiva ud actum, l, 14, a.
Theologia revelata habel omnia qua· sunt do essentia nubalternationis, non autem omnia qua» accidunt cuilibet itibulternata·. **i**, 15, a.
Qualis demonstratio ȇ. in nostra theologia? i, Ifi, n.
Scientia Dei et beatorum est causa essentialis theologia» nostr.e· Quis sensui·? **t**, 17, a.
Quomodo theologia tradatur in Sacra Scriptura cl Saem Canone? 1, 17, b.
Quomodo M habc.il theologia nostra nd probanda el deviarand.1 sun principia proxima? i, 17, b, circa finem, et inde.

Theologia nostra est pritClicA ct epeculotlVA, licet principalius hit speculativa quern practice, ı, 23, a.
Fini» theologi» nostra» qule. · I ad qu r ordinatur · I, 31, b.
Aliter ordinetur theologia ad beatitudinem quam identic humanitus Inventa·. ı, 32, η.
Theologia revelata el theologia humanitus inventa differunt secundum genus, i, 30, b,
Theologia csl una scientia, i, 37, b.
Deus est subjectum theologi.n, et formale objectum, sicut quod cognoscitur per habitum theologicum. I, 48, b.
Ratio formalia objecti theologia· nostra·, sicut qua aliquid in theologia cognoscitur, est lumen divina· ℟evelationi i. 19, n
Triplex ratio objecti theologi» revolat». i, 10, a.
Ens divinitus revclablle estne subjectum theologi ' ? t,51, a cl b-57, b, in line, et inde.
Ðeu estne subjectum nostra theologia· absolute sub raliont ðeitati I. 59. a , » l inde.
Per theologiam tides acquiritur. Quis sensus? v, 317, b.

THEOLOGUS

Theologus scit conclusiones suas ðase infallibilitcr veras, sicut ct propheta, l, 14, a, circa tlnem. b.
Discursus theologi est demonstrativus solum apud ℻idele t, Hl, a.
Theologus non considerat idem pro ultimo bono ac philosophus. v, 314, b.

TIMOR

Nullus actus divin» voluntatis est proprie timor, il, 560, a.
Be ralione timoris, quid? v, 235, a.
A timore servili el filiali procedit actus ℘œnitentia vt,

lunor servilis, secundum essentiam suam, non est malus, sed est a Spiritu Sancio; secus ralione senilitatis, vt, 365, b.
I unor servilis tripliciter se potest habere ad chariLaterii. vt» 305, b.

TOTUM

fotum, tripliciter, i, 211. b = vi, 173, a–170, b, circa finem.
I'ıtıη per modum totius, non per modum partis, designantur, principia diffinientia respondentur ad qu;csliontm factam per quid. i. 235, a.
Genus, species et differentia significant lotum, sed diversi mode, i, 357, b.
fotum universale nullo modo invenitur m divinis. r.36ü. b
I Irum relationes lotius ad partes, ‹·! e ron verso, sint rea- I - *n.* 2.‹». *a.* b.in fine-299. b-30o, .. 807. e
lotum divinam essentiam, sed non proprio totaliter, vident beati, n, 422, ‹‹.v, 189, α-220. b = vit, 249, b.
Nullum infinitum habet rationem totius, il, 569, b = III, 15, b.
t Irum producens lotum quod csl in re producta, agat ℮ toto? m, 00, a-99, b.
Ad exsistentiam totius successivi non requiritur exsistentia partium, ni, 187, a.
Aliquid habet totum suum e»M simul, tametsi porail deficere nb ηıı». ut, 193, u.
Totum, a quibus partibus abstrahat, vel non abstrahat? m •Λ17. a
Differentia inter esse partium alicujus lotius et *eue* accidentis. iv, 114, b.
fn motu augmenti, aucto toto, augetur qu.ehlwl ejus ℘ar iv , 128 , .·.
lotum in te parliculan quanta, duplex n, 158, a, drea finem.

Sota amrna rationalis est simpliciter toti in toto, rt tota in quolibet parte; ali» vero formo», secundum quid. Quis sensus? iv, 138, b.et irxte = vj. 46,b-283, b-284, b.
Utrum totum sit idem quod su» partes ? v, 16, a, et inde- 21, a, et mde.
Non est unus conceptu· totius, el partium, quantommmque unitarum, v, 21, a, circa finem.
Differre se tota potent intelligi dupliciter, v, 22, b.
Dictam ℭommentatori quod scilicet omne· partes simul non sunl aliud a toto, quumolo intelligitur? v, 21. i et h.
Non est dicendum quod lotum superaddat aliquid partibus, vel quod faci.it unum eum partibus. v, 24, b.
Qu» eut |Kdtssima ratio quod totum differat realiter a partibui ' v, S5t .·.
Ad rationem totius duo perlinent, v, 1t7, α·155, b-286 a.
Proprietas partis non drnorninal lotum absolute, quando talis proprietas potest convenire toti el parti. tt prwsertim mi pnncipalitu convomat toti, v, 119, a-136, a.
Christus est ‹‹ήρ«·Γ rt ubiquu totus. Quis sensus? v, 284, a et b.
Tolus Cliristu· est ubique, sed non totum ubique, v, 286.1.
Quod totalis significatio orationis constituatur ex partialibus significationibus partium quasi totum, nept expresse S. Thomas, vi, 157. a. in fine.
Quomodo anima perfecti animalis habeat totalitalem, qua nt tel non sit tota in toto, ct tota m qualibet parta? vi, 193, a.
In partibus successivorum, ct qualibet parte potest concludi totum, vi, JDl, b.
Totum ℘otestati urn, quid? vt, W6, 1-531, b.
Anima potest diri lotum potentiate respectu anims intellectiva·, sensitiv.v rt vegetative; licet, secundum slum rationom, anima intellectiva possit dici totum potentiate mpectu iliorum, vi, 176, b.
Non tantum in bonum lotius sicul m tinem ordinantur ℘ari» totius, vn, 276, b. circa finem.

TRANSMUTATIO

Materia non «-t principaliter ad hunc linem, ut subjiciatur transmutationi substantiali, iv, 12, a, m fine.
Qu.i· transmutationes requirant de necessitate matemm ' iv, 12. b. vt imlr
Multarum transmutationum potest esse subjectum anima rationalis. IV, 38. b.
Transmutatio creaturarum triplex· v, 234, a.

TRANSSUBSTANTIATIO

Utrum in tranMuhst mtiationc sit eucceuio *eue* unius substanti» |MHt non *eue* alterius? vi, 230. b, circa fin» in- 24b, h. m fine, et mde.
Utrum transsubstintiatio sit subjective in pane' vt. 231, I. 248, a.
Tran«i5ubvtantiatio per ℮ terminatur non solum ad corpus Chri»ti, «ed etiam ad pnvsentiam ejus in sacramento; et quomodo? vi, 237. b. rt inde.
Trunssubitantlitio non IU nisi m ultimo initanti prolationis vcrlxn um. vt, 248, b.

TRINITAS

Ex positione trinitatis personarum in unitate essenti», non infringitur ani syllogistica, ncc s|llogismus expositonus. I, 153, a, m fine. ℉
In divinis, cx hoc quod ponimun unitatem cMcnli» cl trinitatem p nonarum, non fftl»ificatur illud principium , */te quolibet affiiniatio tel neqatio* cit vera, *etc.* !, 154, u, cl inde.

De Trinitatis imagine et vestigio in oraturis, i, 172, b, circa finem, ct inde·
Toti Trinitati est communis potentia creandi. I, 174, a = in, 87. b.
Trinitas personarem, in ratione qua talis trinitas, habet rationem causalitatis. I, 174, b.
Quomodo aliqua intclligantur a nobis prius vel posterius in his ꝙua pertinent ad trinitatem personarum, i, 269, b, circa finem, et inde.
Amor, essentialiter sumptus, est quid commune loti Trinitati. n. 147, a.
Utrum Trinitatem, sen Deum esse unum et trinum, primus homo cognoverit evidenter per speciem influxam ? iv, 192. a-f91, b.
Quomodo attribuenda est redemptio loti Trinitati? v, 139, b, in flne-161, a-266. a.
Tundat tibi toll nota etl, el homini attumpto (Isidor., *de Summo bono,* lib. 1, cap. 3). Quis sensus? v, 208, b-233, a.
Character sacramcntalis configurat Innitatem creatam Trinitati increatæ. VI, 80, b.

TRISTITIA

Tristitia distinguitur realiter ab odio, i, 76. b. circa finem.
Nullus actus divinæ voluntatis dicitur proprie tristitia, n, 565, b.
Ulrum tristitia et dolor sint secundum se quædam mala? tv. 393, a. in line. b-397. a cl b.
Tristitia ct didor non sunt mala formaliter, sed denominative solum, iv, 397. a.
Licet agens contra conscientiam tristatur, non tarnen conscientia est triMit. › iv, 448, b.
De differentia inter tristitiam et dolorem, v. 210, a.
Utrum m voluntate Christi fuerit quæcumque tristitia, in hora passionis, propter dolorem corporis? v, 246, b-249, a, circa finem, ct inde.
Undo causabatur tristitia quæ ent in voluntate Christi, tempore pasdonis? v. 251, b.
Tristitia immediate sequens apprehensionem intellectus, aut rationis, non dicitur pastio, aut propassio, v, 255, a, circa finem.
Tristitia quæ erat in anima Christi, nullo modo contraria erat gaudio fruitionis, v. 258, b.
Tristitia quomodo ſit vel non sit de proteritis? v, 350. b.
Virtus fortitudinis non tollit omnem tristitiam corporalem aut animalem. sed facit ne ratio ab eis absorbeatur. v. 418, a el b.
Tristitia, dupliciter, vi. 301, b.
Eo modo quo objectum est causa passionis, magis proprie e»t causa tristitia» aut doloris malum conjunctum quam bonum amissum. VI, 368. a.
Cur de sensibilibus aliorum sensuum a tactu non habetur perse dolor, sed solum tristitia? vn, 113, a ct b.
Tristitia non est summum hominis malum, vn, 118, a.

UBI

Motus localis non est, proprie loquendo, locus vel ubi; conceditur tamen quod est lucus vel ubi, qui est in (luxu, m, 06. b.
Licet idem locus possit pluries acquiri, non tamen idem ubi. m. 67, a.
Tempus est subjective in motu cœli, quantum ad *ubi.* lit, 67. b.
Ubi in sua ratione dicit duo. m, 139, b.
Utrum ubi sit locus? in, 110, a-391, a-411, b, circa finem.
L'bi eat posterius loco, et prius situ. Ill, 141. a.
Ub» prrdicamcutuin, quid *f* ill, 380, b, et inde.
Ubi et locus non sunt in ꝺdem airut in subjecto ill. 381. a.
Utrum *ubi* ſi essentialiter respectos? in, 391, a-410, b, in fine, et inde.
Polcstne *ubi* prædicart tam de Deo quam do creatura? Ul, 391, b-412. b.
Ubi duplex : scilicet indivisibile seu simultaneum, et divisibile icu successivum. Et quid utcumque? nt, 407, b, ct inde.
Ubi indivisibile potest perdi in instanti, seu totum simul ; divisibile vero, partibiliter; et quomodo? m, I08, a.
Ubi, super qua relatione fundatur? vi, 94. a.
Idem ubi respicere diversos terminos, implicat contradictionem. vi, 174, h.
Non potest idem *ubi* simul esse in duobus quantis, vi, 177, a.

UNCTIO

Extrema unctio est sacramentum, vt. 452. b.
Effectus principalis ĕxtrema unctionis est remissio peccatorum quoad reliquias peccati, el ex consequenti etiam quantum ad culpam, si eam inveniat, vi, 153, a.
Materia proxima rxlremæ unctionis est oleum per Episcopum consecratum, vi, 453. b.
Cur exigatur consecratio materia» in extrema unctione? vi, U3. b.
Forma extrema» unctionis est oratio dcprccaliva, ct non Indicativa. vt, 151. a.
Utrum effectu·» ĕxtrernx unctionis sil corroboratio naturæ contra debilitatem ex peccato relictam? vi, 454, b-458, a, et inde,
Utrum extrema unctio ordinetur ad remissionem peccati, sive mortalis, sive venialis, quoad culpam? VI, 455, a el b-160. a, b. cl inde.
Ulrum, concurrentibus omnibus qua? sunt de essentia sacramenti ĕxtrema unctionis, consequatur aliquis effectus ex eo? vi, 456, a-463, , el inde.
Quis sit proximus et per se effectus ĕxtrema unctionis? vi, 458, a. cl inde.
Sacramentum extrema· unctionis non debet dari nisi infirmis ile quorum periculo vital limetur, vi, 458, a.
Inaptitudo ct inhabilitas contra quam datur extrema unctio, non est naturalis, sed pcr.se effectus peccati, vi, 458, b.
Effectus primus extremw unctionis est quidam actus primus; et potest dici spiritualis quædam unctio, ct eliam ornatus, vi, 460, a.
Ordo inter plures effectus ĕxtrema unctionis. VI, 460. a.
Aliqua fictio impedit effectum ĕxtrema unctionis, aliqua vero non. vi, 464, a.
Sacramentum extrema· unctionis non debet dari pueris. \i, IGt, a.
Unctio catechumenorum non est sacramentum; vt qualis est dispositio quarn confert? vi, 464, b.

UNIO, UNIRE

Unio aliter perlinet ad amorem, et aliter ad delectationem; ct plus unit amor quam delectatio. 1, 75, b.
Major est unio, secundum amorem, cum amato, ipsius appetitus, quam appetentis mju amantis, i, 76, a.
Unio est causa rl essentia cl effectus amoris, diversimode. I, 77, ⊔n, 40, a.
Duplex unio anima· ad objectum beatificum requiritur ad bcaliludinem. ĕd diversimode, i, 83, n.
Per affectum quis Deo perfectius unitur quam per intellectum, rt e converso, secundum diversa. I, 84, b = vn, 161. b.
Ex unione aliquorum ad invicem non semper resultat tertium compositum, i, 235, b-325, b.
Tribus modis uniri potent halæns *ette* completum, i. 239 b = v,87, a.
Quomodo unio, concordia el mulultas concurrunt ad spirationem Spiritus Sancti? n. 39. a.

Quod advenit» eliam post me completum, ellam si sit distinctum realiter, si trahatur ad illud me, non unitur accidentaliter. II, 228, b, in flne — V, 12, l>58, b. circa finem = vu , 42, b.
Utrum relatio unionis form® ad materiam, el partium continui ad invicem, sit distincta a fundamento n. 293, a, cl inde-307, a.
Unio quæ est relatio, non unitur suo subjecto per aliam unionem mediam, n, 306, b, in fine.
Mixtio est unio miscibiliurn alteratorum. Qui sensus? tv. 81, a.
I nio natura humanæ integra rum divino «-opposito erst una in actu, et duæ in potentia; qua· potentia fuit reducta in actum, Christo morienle. iv, 93, a.
Ulrum una natura sic posset assumi a tribus personis, quod primus terminus unionis esset persona? v, 4, a-8, a, ct inde-10, a.
Utrum essentia divina per ě suhsi-tens possit esse proximus terminus ünioni cum natura creata? v, 5, a-1(), a, circa finem, cl inde.
Non est eadem similitudo de accidente n·spectu plurium subjectorum, el de unione naturæ ad plures personas divinas. V, 8, b.
Unio Verbi ad carnem est facta in persona, non in natura. Quis sensus? v, 10, b, el lnde-76, b.
Unio natura· divinæ et humanæ prasupponit unionem ejus ad aliquam personam, v, 12, a.
Unum per se quod Integratur ex materia et forma, est aliud a relatione unionis earum, v, 25, b.
Unio naturarum in Christo est quid creatum, v, 33, a.
Unio, quid? v. 53, a.
Unio, in Christo, differt realiter ab assumptione; et inter unionem et assumptionem est quintuplex differentia, v.

Unio naturarum in Christo est maxima inter ěreata uniones. v, 54, a, et inde.
I Irum unio naturæ humanæ ad Verbum sil relatio? v, 54, b, el inde-57, b, et inde.
Utrum unio duarum naturarum in Christo sit relatio consequens conjunctionem natura humanæ ad Verbum? v, 56, a-61, a = vi, 172, a.
Utrum respectus unionis sil in Incarnatione Chrisli terminus assumptionis? v, 56, b-61. a, el inde.
Unio duarum naturarum in Christo prxsupponit Indivisionem duarum naturarum in supposito divino, super qua unitate relatio unionis fundatur. v,57, b, ct inde-118, a el b.
Unio aliquorum poteat case multipliciter, v. 57, b = vn, 47. a.
Humana natura non unitur Filio Dei accidcntaliler. v, 59, a-156, b = vn. 42, b.
Nec divina essentia, nec proprietas personalis, potest uniri alicui creatura corporcæ per modum formæ, proprie loquendo de forma, v, G2, b.
Essentiam divinam uniri alicui creatura· spirituali in rx/c intelligibili, non est impossibile; secus in *cue* naturali, v, 64, a.
Natura· humana· Verbo uniUr communicatur me personale, vel subsistentia divinæ person®. Qui sensus? v. 76, a.
Ulrurn implied contradictionem personalitatem divinam, vel aliam, alicui uniri? v, 90, a-fO5, b.
Eue supposili non potest Deo uniri, v, 106, a.
Natura humana unitur Verbo in *me* divino, secundum quod cal *eue* persona· Eilii, non secundum quod est me esaenti® vel aliarum personarum, v, 119. b.
Gratia est dispositio ad unionem, v, 172, b.
Quali unio requiratur ad vitalem immutationem? v, 184. b.
Inter unita triplex polctt considerari medium. VI, 171, b, circa finem.
Qualis est unio inter humanam naturam et divinam? vi,

Dicere quod sanguis Christi ěffusu in passione non fuerit unitus divinitati, est erroneum, vi, 235, a et b.
Utrum anima «eporata ßit virtute propria se unire corpori organico disposito? vn, 34, b» et inde-46, b, et inde-49, n.
Ulrum unio animæ ad corpus sit quid positivum? vn, 35, a-48, b.
l'nio animæ ad corpus tria point importare vw, 46, b.
Requiritur unio divinæ essentia», tanquam inlelligibilis formæ, intellectui nostro, ut divinam e»sentiam videamus, vn, 219, b.
Divina essentia unitur intellectui beatorum per eeipsam. vn, 234, b.
Ad quid unitur anima corpori? vn, 276, b, et inde.

UNITAS

Unita generica, et unitas specifica scientia, ßene quæ attenduntur? i. X>, a-36. b, circa finem.
Unitas ünıversali in ñnulli particularibus asrimilatur unitati lucis in luce generante et luce genita, f, 52, b.
Unitas rei nihil addit super rem quæ dicitur una. ălia esset processus in infinitum. 1, 180, b.
Ulrum sit aliqua realis unitas prxter numeralem? J, 317, a-X>l, b = v. 80, b-101, a.
Quæ ünita requiratur in natura specifica, ad proxime fundandum similitudinem in specie? I, 351. b = v, 95, b.
Non ad perfectam, sed ad perfectissimam unitatem debet reduci imperfecta distinctio, t, 415, a.
Unitas quæ est principium ntnnert, addit aliquid supra rem quæ dicitur una. H, 183, b, circa finem.
Id quod addit ünita de (renere ǫuantitati supra rem quis dicitur un.i, est esse quod dat quantitas continua subjecto, non autem forma continuitatis; vel est quoddam accidens indivisibile de prædicto prædicamento, et non predictum esse. n. 180. b-187, s.
Unita quæ est principium numeri, solum reperitur in rebus materialibus. n, 187, a, in fine.
Unitas dicit in recto unicam negationem, rationis, et non rei U, 188, ·.
An unitas sit pnor multitudine? n, 188, a.
Ultima unitas est forma numeri, dans ei speciem. It, 189, a et b-2(M. a.
Utrum ex imitatibus constituatur forma numeri? ir, 194, b, et indo-202, b. et inde.
Unita quæ est principium numeri, cl ünita transcendentalis, sunt duæ, dualitate quæ non est numerus, sed dualitale transcendente, ll, 200, b. arca finem.
Unita non habet situm in continuo, n, 201, a.
Quomodo debeant intclligi auctoritates probantes quod numerus est unitates? II, 201, b.
A qualibet unitate seorsum accepta, et ab omnibus unitatibus simul sumptis, differt realiter numerus, n, 203, a, circa finem.
Ex unitatibus, non ex unis, componitur numerus, n, 204, b, circa finem.
Omnis unitus est indivisibilis, tam actu quam potentia. II,

Id quoti addit unitas super rem unam, non est perfectio, sed signum ƥerfectioni II, 200. b.
Quæ sit in numero ultima unitas, qua· ě realis forma numeri, habeti» ordinem realem ad alias? n, 206, b, el inde.
Ultima unitas est forma numeri extrinseca, non intrinseca. II, 206, b, circa finem.
Licet ultima unitas, cum relatione ad alias, sil ens per accidens, non tamen sub relatione; et ĩc est forma numeri, n. 207, a.
Termini numerales, in divinis, dicunt unitatem vel multitudinem qua· consequuntur ĩn n, 2u7, a, circa finem.

Super quamnam unitatem fundatur æqualitas? it, 318, |>-319. a et b-320, a rt b-322, b-323, a-324, b.
Unitu specifica, ve! gcnerica, quomodo sint in individui»? ıı, 321, a rib.
Differentia inter nnitalrs cl puncta. Hl, 136, a.
Ad nniUtem loci, quæ? h i, 142, a-143, a. circa fincm, b.
Unitas de gcncre quantitatis cstno acddcns additum rei qua? dicitur una? iv, 131. a, circa finem-146 b.
Opinio Hennci et Bernardi, quod unitas sit forma continuitatis. iv, 146, b, circa finem.
Unitas negativa, scu indivbdo, duplex, iv, 152, a. in fine.
Communissimus unitatis modus repertus in rebus materialibus est unitas continuitatis, v, 23, b.
Prrter unitatem quam habent ab intellectu, natura universales habent aliam unitatem in *tnt* quiddltalis. v, 96, b.
Non omnia contenta in eodem pradicamcnto habent unitatem realem. v, 100, a, circa finem.
Unitatem rationi· requirit pradicalio univoca; ct quamnam? v, 100, b.
Duplex unitas realis : naturalis scilicet, ot communis, sive specifica sit, sive generica. v, 101, a.
Unitas universalis non descendit ad inferiora, v, 101, n, in fine, b.
Unita facta per intellectum polestne dici unitas essentialis? v, 102, a, circa finem.
Unitas ipsius me in Christo attenditur secundum .suppositum. v, 119, b.
Qus unitate Sacramentum Eucharistiæ est unum? vj, 119, b-!55, b, circa finem, et inde.

UNIVERSALE

Univerele est perpetuum, ct incorruptibile, ubique ct semper. Quis senius; et quot modis id verificatur? 1,51, |>-63, a = v, 104. a.
Universali accidit unitas, ct multitudo. i, 52, b.
De universalibus est scientia. Quis sensus? i, 53, b, in fine, et inde.
Nulla natura creata, est universalis extra intellectum, i, 54. a, et inde = v, 85, b.
Universale dupliciter considerari potest, i. 51, a-352, a, circa finem = n. 254. a-891, b = ut, 320. b = v, 92, b.
Universale non est substantia. Quis sensus? i, 193, a => v, 102» b, et inde.
Utrurn universale sit extra intellectum? l. 346, b, et inde-348, b. et inde.
Ulrum universale proprie et simpliciter sumptum, scilicet objective, cl ut est objectum intellectus, et subjectum beirnlir realis, ct diffinibile, sit partim ab intellectu, ct partim in re? t, 347, b-352, b = n, 253, a, b. el inde = v, 88. b, circa finem, et inde-99, b, circa finem, el inde.
Objectum intellectus, inquantum terminans, nec est universale, nec particulare: sed inquantum movens, est universale. i, 349, b.
Universale triplex, i, 351, n, in fine = iil, 228, b=v, 104, a.
Dc ratione universalia, quid? i, 352. b-362, b.
Quomodo intellectus réducat nd actum illam potentiam qua dicilur universale esse in rebus ante operationem intellectun? t, 352, b.
!n divinis non potest osse universale et particulare. 1,360, b = mi.247. a.
Spec· quæ imprimitur in intellectu, est universalis in rvprasentsndo, Ita quod représentât universale; non autem in cswcndo. tl, 253, 1-362, a=ili, 298, n-319. b
Differentia later Platonem tl Aristotelem in positione universalium n, 253. b — m. 32) » a.
Quomodo distinctio inter universale rl particulare apprehendatur intellectu? n. 390, b, circa finem-301, b, ct inde.
Ulnim scientia dicatur universalis vel particularis ex ratione medii, el non potius ex ratione objecti? ii, 401, b-404, h.
Dc differentia inter universalem el particularem causam, n, 441, b.
Universalissimus effectus reducitur in universalissimam causam. Quis sensus? m, 103, a.
Licet universale el particulare generaliter inveniantur in omnibus praedicamentis, particulariter tamen inveniuntur in pradicamcnto substantiæ. Ill, 202. n, circa finem.
Ulnim universale sit forma, an compositum, vol materia? Hi, 240, b, et inde.
Septem rationibus probat Mag. Albertus quod universalia vere consistant extra intellectum, ill, 242, b. ct inde.
Cur universale ct singulare exigunt diversas potentias in homine, el non In Deo, nec in angelo? m, 317, h.
Universale, quantum ad naturam significatam, est in re; quantum vero ad universalitatem, est in intellectu, m, 319, b-320, b.
Quid habet plus de entitate : universale, an singulare? m, 320. a, circa finem.
Universale, secundum quod accipitur cum intentione universalitatis, est quodammodo principium cognoscendi; secundum autem quou habet *esse* in singularibus, est quodammodo principium essendi. m, 321, a.
Utrum universale sil aliquid in re? V, 87, h, circa finem, cl inde-92, a. et inde.
Utrum universale, objective et proprie sumptum, sil proprie el simpliciter in re. el secundum quid solum ab intellectu? v, 89, a, el inde-100, b, el inde.
Universale quadrupliciter potest sumi. V, 92, a.
Omne universale, quoad suum formale, dicit accidens, v. 93. b.
Quomodo et pro quo universale praedicetur? v, 93. b-95, a-103. b.
Potentia sensitiva non potest ferri in aliquod universale, licet feratur in aliquod universaliter. Quis sensus? v, 95, a = vn, 181. a.
Duplex unitas potest considerari in natura substrata intentioni universalitatis, ct neutra est realis in aclu. v, 90, b.
Intellectus agens facit universale, non intelligcndo, sed abstrahendo, et possibilis comparat illud ad rxtra. v, 99, h, circa finrm-97, b.
Universale est uno tantum modo ens per accidens, v, 99. b, circa finem.
Quomodo intellectus, dando rei universalitatem, non dat •ibi repugnans? v, |00, b.
Natura in individuis est universalis in potentia. Quis sensus? v, 100, b, circa finem.
Unitas universalis non descendit ad inferiora, v, 101 ⧫ a, in fine, b.

UNIVERSUM

Diversa diversimode ordinantur ad bonum universi, etiam creature rationales, n. 491, b-498, a.
Deus posset facere universum in infinitum melius quam sit, quantum ad aliquid, et quantum ad aliud non. n, 539, b.
Duplex est bonum universi, n, 539, b, in fine, ct inde = m, 205, b.
Utrum, si partes aliqua universi meliorarentur, aliis non melioratis, tanta esset bonitas universi, quanta est hodie? n, 540, a-551, n, vt inde-560, b.
Universum potest fieri a Deo melius septempliciter, n, 540, b.
Eslnr possibile Deum facere duo vel plura universa '» ii 560. a, circa linem.

Quid, ct quomodo aliquid ait de perfectione univer si ? |i, 5fio. i›, rt inde.
Aliquod bonum particulare unius aliquando est rnujus quam Ixjnuin universale universi. v, 139, l».

ÜN1V0CATI0, UNIVOCUM

Effectus cognitus ducit necessario in cognitionem causæ univocai dumtaxat, t. 18, b.
Nullum nomon a nobis impositum dicitur univoce dc Deo el creatura, t, 125, a-359, a-361, b, in finc401, a =. κ , 172, a.
Ulrum ens dicatur univoce de Deo el creatoris? I, 129. b. el indc-141, a, et inde.
Aliter dividitur univocum quam analogum et aqtiivocum. I, 135, a.
Hpqnisila ad univociitioncm. i, 144,a-359. a-3fi0, a =H,281, a-398, b.
Non univoco dividitur bonum in honestum, utile el delectabile. i, 189, a.
Non univoce dicilur memoria in nobis ct in Deo. t, 219, l›.
Dunitlo non dicilur univoce dc omni ducatione. II, 9. a.
Quid csl nomen dici dc pluribus univoce; ct qua· ad hoc requirunlur? n, 175, b.
Non univoce dicitur principium in divinis, secundum quod dicitur Deus principium divinæ person» ct enatura·, u, 272, a. circa finem.
Divina scientia non est univoca ſcientia nostr.r. n, 398, b.
Non oportet omnem offectum ſiaben causam primam univocam. n, 422, b.
Agens univocum, sicut ad effectum unius speciei determinatur, ita ad motum unius rationis. Ill, 4ti). b.
Divisio peccati in mortale et veniale non est divisio univoci m univocata. iv. 487, b.
Quam rationis unitatem requirat pr.vdicatio univoca? v, 100, b.

UNUM

Utrum ens habeat rationem unam, seu conceptum unurn ' ı, 125. b, et inde-129, l», el indft-133, b, el inde.
An unum et ens significent substantiam rerum? I, 162, b, in finc-163, a.
Unum dupliciter : scilicet transcendens, et de genere quantitatis. Et unum transcendens non addit realilatem aliquam super en». t, 180. b = it. 185. b. in iine-20o. b
I num, verum el bonum, in rebus creatis, distinguuntur ratione, i, 181, u.
Secundum Commentatorem, quod est indivisibile secundum quantitatem, est magis unum quam illud quod est indivisibile secundum formam. I, 293, b.
Ex subjecto el accidente non fit unum per sc. i, SI3, b-3U, a = m. 238. b = v. 81. a et b.
Genus non dicil aliquid unum simpliciter; species autem est aliquid unum simpliciter. i. 348, b.
Omnia attributu divina sunl omnino unum re in Deo. I, 372, a, ct inde.
Licet de ratione unius sil esse indivisum in se, non tamen esse divisum ab aliis, n, 52. a.
Tam unum quod est principium numeri, quam unurn quod convertitur cum ente, dicil negationem divisionis, n, 187. b-20fi, b.
Numerus qui est de genere quantitati», est unurn quid simpliciter. n, 189, a.
Utrum unum quod est principium numeri, dicatur dc rebus abstractis n materia? II, 197, », ct inde-201, b, ct inde.
Ulrum ratio unius sil negativa? II, 109, n cl b-20G, a et b.
Cum invenitur dictum ab auctoribus quod unum eat indivisibile, nrcipilur unum pro unitate, n, 2DI, b.
Non ex unis, sed ex unitatibus comi»onilur numerus, n. 201, b, circa finem.
Unum, quod est subjectum unitatis qua» est principium numeri, csl urnplicikr indivisum actu. sed divisibile m potentia. |f, 203. a.
Unum, quomodo dicatur prvscinderc ab ente in sua ratione, el includere nepliooem m obliquo tantum? II, 206, a.
Per quid principalius unum habeat rationem ṕrima mensura·? n, 2D(», a.
Per se unum simpliciter, ct quod est unum numero, didlur tripliciter, n, 3Ü7, b, circa finem vi, 475, a.
Sicut ex materia et forma fit unum in eue naturali, ita ex intellectu ct forma intclhgibili fit unum m cisa intclhgihili; sed intellectus cum specie non faal unum perit, sicut facit materia cum forma, n. 361, a = ut. 9S3, a.
Si tempus stricte el propnr el simpliciter sumatur, est unum lanium; aecus si large et «ecundum quid, ni, 173. b-183, b, et inde
Omne quod est. ideo est, quia unum numero esi. Qui» sensus m. 228, b.
Ea sunt numero unum, quorum materia est una. Quis sensus * m, 230, a, circa finem.
Annna vegetativa, sensitiva, et intellectiva, in homine, sunt una numero, Iv, 50, a el b.
I'n«le res qu» est una, habeat quod possit fundare plure» conceptu»? iv, 90, ».
Ad unum per ic, seu simpliciter unum, q̆uid iv, 152, b = v. 81, b-82, a.
Ex con.parato ad alterum ut forma ad materiam, et ipso altero, fit unum, sicut ex materia et forma. IV, 440. b.
Totum non facit unum cum partibus; sed esi quoddam unum, reallter differens a partibus, v, 21. b.
Ex materia el forma fit per se unum, licet ipsa non fiant unuin. v, 25. a.
Tale unum quod fit ex materia et forma, non est respectu», aut respectivum, aul materia, aut forma, aut unio, v, 25, a el b.
,\d pr«-dicationem per se non requiritur quod subjectum habeat conceptum per se unum, v, 51, a circa finem.
Ex essentia ct esse nullum vere unum tertium resultat, v, 110, h.
Intellectus et intellectum sunt unum. Quis sensu»? 185, b.
Eucharistia est sacramentum unum, et non plura; el qua unitate? vi, 145, b-149, b-155. b, circa finem, et inde.
Quomodo unum possit fieri mulla sine divisione q̆uantitatis v i, 285. a.
Utrum, si aclio non est una, sequatur quod nec terminus actioni» possit esse unus? vn, 18, a rl b.
Animam unam uniri diversiscorponbu» est impossibile, vn, 53, a.

USUS, UTI

Usu» est actus xoluntatis. i, 88, a,
Usux, quid? 1, 88, a = iv, 283, a·
Usu potest esse actus intellectus ct potenti» exseeutivæ. i, 88. a, circa finem.
Differentia inter uti ct usum, I, 88, b.
Usus proprie e-l respectu eorum quæ sunt ad finem, ı.
Urus sequitur electionem respectu ejusdem objecti potentia· exsecutira·. i, 90, a.
Qualiter aliquando usus pnrcedat electionem" t, 90, b.
Utrum usus sumatur ab applicatione rei ad operationem * i, 91, b, ct inde-92, b, circa finem, ct inde.
Quomodo usus opponatur fruitioni ct electioni? I, 92, b-Kl, n.
Quomodo cirlo, angelis, ct omnibus aliis qua» a Deo facta sunt. utamur ad operatione» nostras? i, 93, a
Operatio qua· ad usum requiritur, largo dicitur usus. I. 93. b.

ŧis non est essentialiter referre, Bed causaliter, ı, 95, α, in flne.
Usos specierum In intellectu dependet ex voluntate, il, 362. b.
Homo non obligatur ad utendum gratia semper, in, 357. b.
Nomen usus ita significat actum, quod nullo modo potentiam, tel habitum ь. Ilî, a.
In usu sacramentorum qualis contactus materiæ requiritur? VI, 20, b, et inde.
Virtutibus nullus male utitur. Quis sensus? vı, 3KI, a.
Ulrum quis possit, reservato sibi usu, tradere dominium proprii corporis? vi. 509, a513, b. in fine, ct inde.

UTILE

De division? boni in utile, delectabile et honestum, i, 189, ■.
Utile, quid? VI,58, a.

UXOR

Utrum cognoscens uxorem, ad vitandam fornicationem in te, peccet? \i, ⅜05, b-508, a-511,a et inde.
Licet habere plures uxores simul sit aliquomodo contra legem ɲatura tamen Lilis pluralitas quandoque fuit licita, ex Dei dispensatione. VI, 515, a.
Solus Drus potest dispensare super pluralitate uxorum, vi, 516, a-526, a-528, b.
Utrum habere plures uxores sit contra primum jus natura, sic quod nulla cadat dispensatio? vi, 517, a, in line, et inde-525, a, In fine, ct indo.
Utrum, ex hoc quod pluralitas uxorum impedit aliquornodo pacem familia·, sequatur quod sit illicitum habere plures uxores, contra legem Dei? vi, 518, a-528, b.
Ulrum aliquando fuerit licitum habere plures uxores, ex dispensatione divina, propter multiplicationem fidelium? vi, 518, a, in fine, b-529, a.
Utrum liceat habere plures uxores ex dispensatione Papii·? vi, 519, b-330, b, in line, et inde.
Habere plures uxores non est contra prima pr.eccpta legis natura, vi. 527, b-529, b.
Quando, quibus, ct quomodo fuit facta dispensatio de pluralitate uxorum? vi, 529, a-530, a.
Infidelibus semper fuit peccatum habere plures uxores. Vi, 529, a.
Quando moi *fuit plura uxoiys habet e, peccatum non erat.* (August) Quis sensus ? VI, 530, b.

VACUUM

Motus (actus in vacuo nullam proportionem habet ad motum factum in pleno, in, 97, b.
Si in vacuo aliquid moveretur, moverelurne in instanti? m, 418, b-419, a et b, et inde.
Polestne angelus in vacuo moveri? m, 421, a.

VELLE

Velle dicitur propne respectu finis, l, 61, b.
Non omnis actus voluntatis est velle vel nolle, i, 77, b.
Idem actus potest esse velle respectu unius, ct nolle respectu alterius, i, 8). a.
Velle el intelligere «untne productiones personarum in divinis? n. 251, b-259, b.
Quomodo velle et intelligere sint actus essentiales in divinis, vel notionales? ll, 259, b.
Utrum divinum velle ail semper ut In egrediendo? ll, 402, a-493. b, in fine, et inde.
Quomodo divinum trllr elicitur a divina voluntate ' ll, 564, b, in fine-565, a.
Deus non potest velle malum, n, 566, b.
Licet divinum *velle* Intelligatur *a* nobis non esso elicitum, non tamen potest inlelligi a nobis nisi per modum eliciti, n, 571, a, in tine, b.
Utrum *velle* divinum sit productivum creaturarum, proprie cadens super eas?II, 579, b, in line, et mde-586, b, el inde.
Ulrum per aliquod *velle* intrinsecum Deus determinet se ad volendum aliquid ab asterno? II, 581, b-588, b.
Ulrum *velle* divinum attingat volitum m particulari secundum omnes conditiones illud singulare circumstantes, sic quod tale *velle* sit efficax? II, 582, b-589, b.
Utrum *vede* divinum habeat circa causata rationem causail- Litis ' n, 582, b. et inde-589, b.
Quid addat determinatio divini *velle* ad ipsum ? II, 587, a.
Quomodo in Deo *velle* differat ab executione? Ili, 51, a.
Velle imperii in aliquibus est excculio, non tamen in omnibus. m, 54, a.
Ulrum *velle* amicitia» respectu sui fuerit primus actus inordinatus voluntatis diaboli? m. 342, b-354, a.
Angelus beatus non potest mate velle, m, 422, b, circa Unem.
Potestne daunon, vel damnatus, bene velle? m, 424, b, ct mde-429, b, et indc-445. b, el inde.
Ulrum. ex sua lilærlate, possit voluntas non velle? Ill, 430, b-417. b.
Quomodo liene velle moraliter excedat facultatem voluntatis? h i. 416, b.
Ex ({ilibus causis accedat diabolo quod non possit bene relit · m. H7, « et b-456, b457f b.
Non quæcumque aut quomodocumque potesl velle angelus, potest ogere. m. 460, b.
A quibus causis procedere possit bene vel male velle in volunt.·!·· ' iv. 416, a cl b= V, 434, b.
Tripliciter aliquis vult aliquid ; et quid est velle aliquid in su.i causa? vi, 365, a, ct inde.

VENEHEA

(n delectatione Venereorum est tria considerare, iv, 173, b.

VERBUM

Ulrum essentia sit principium generationis Verbi sub ratione intellectus, vel ulterius attributi? I, 282, b, et inde.
Verbum, quid proprie significet : formam, vel actionem? I, 325, a, in line.
Diversitas inter significatum verbi el nominis verbalis. I, 329, b, circa linein.
Processio Verbi, in divinis, dicitur generatio; el ipsum Verbum procedens dicitur Filius. H, I, b.
Filius Dei eadem proprietate est Filius et Verbum, sed diversis rationibus, ll, 3, a-259, a.
In divinis, cur potius intellectus sit productivus verbi quam intellectionis actualis? n, 16, a.
Verbum est notitia genita, vel cognitio, vel sapientia, et hujusmodi. Quis sensus? n, 16, b-258, b, circa linem-260, b, circa flnem.
Verba ct participia recipiunt numerum a suppositis, ll, 38, b.
Non ponit S. Thomas quod actualis intellectio ait ratio producendi Verbum, sed potius quod sit ipsa productio Vorbi. II, 42, a
De ratione spiritus est quod procedat a verbo, tum in Deo, tum in nobis, h , 53, b.
Ulrum Verbum dicatur mitti per omnem perceptionem veritatis? n. 69, a. circa flnem, b.
Es aliquid in Verbo tripliciter, n, 151, a.
Verbum intellectus nostri est illa conceptio, vel intentio, vel similitudo rei, quam intelllgens per actum intelligendi prcdudt 11,241, b.

Verbum differt a r· intellecta, nb actu intelligendi, et a npecic inlelligibili; et verbum exteritis significat primo verbum interitu, ct eo mediante, rem extra, n, 211, b, circa flnem, et indo = III, 281, b=Vfi, 227, b,
Triplex est verbum : scilicet cordis, imaginationi· ct vocis, n, 212, b.·
Verbum dicitur species inlelligibilis, ot quæ? n, 243, a, circa flnvm-258, b.
In divinis est Verbum quod producitur per inUtlcctum paternum. Il, 243, b.
Licet Verbum in divinis possit sumi essentialiter, tamen, proprie loquendo, csl nomen personale, et non essentiale, n, 244, b.
De ratione verbi nostri, duo. n, 241, b, in flne.
Verbum divinum dicit respectum ad en aturas, non ex proprietate personali, sed ratione essentia), qua· includitur in significato personal. II, 245. b = m, 118, b, et inde.
Sicut verbum, si proprie capiatur, in divinis, dicitur dc solo Hlio, ita et imago. Il, 218, a, circa flnem.
Utrum verbum sil forma rupncsi-ntaliva objecti principalis? n. 219, b-257, b, in fln< , « t inde.
Utrum verbum sit terminus intellectionis perfecta·, vel imperfecta»? II, 250, n, circa flnem-258. a, in flne, b.
Ulrum verbum sit aliud quam actus intelligendi? n, 230, b-258, b, circa flnem.
Verbum intelligible ul ratio cognoscendi rem ad extra, II, 253, b, in flne.
Eodem actu fertur intellectus in verbum et in rem per verbum repræsentatam. n. 254, a.
Elicilivum verbi, quid? n, 257, a.
Verbum ct species intelligibilia sunt formæ ejusdem generis, non autem ejusdem speciei, ll, 257, b.
Necessitas producendi el ponendi verbum in intellectu ultra speciem intelligibilern a phantasmatibus abstractam. 11, 257, b-258, b-300, b = vn, 227, b.
Utrum ad unum tantum verbum visio beatiflca terminetur? ll, 257, b.
Cur solum verbum, inter ea quæ sunl in intellectu, cognoscitur directe? n, 258. a.
Nulla intellectio, qualiscuinquv sit, completur sine verbo, perfecto, vel imperfecto. II, 258, a.
Quomodo verbum possit diei principium cognitionis? ll, 258, b.
Producto verbo, non cessat actio intellectus. II, 258. b.
Cur Verbum, in divinis, magis importat respectum ad creaturas. quam nomen Filii, vel Spiritu· Sancti? il, 260, a.
Verbo Dei non proprie convenit nomen cogitationis. II, 281, a.
Verbum, seu conceptio rei intellvctæ, est terminus actionis intellectus, ii, 348, b.
Utrum res sint verius in sripsis quam iu Verbo divino? It, 384, a.
Cognosci per Verbum, quid? ll. 387, b.
Prius est generatio Verbi quam notitia Creaturarum, in divinis, n, 402. b
Verbum Dei non solum est </uo agens agit, ut ratio m mente artilicis, sed etiam est *quod*. Ill, 118, a
In Verbo tot vident beati, in primo instanti suæ beaüludinis, quot ibidem visuri sunt, nt, 284, b, el indeev, 108, b-229, a= VII. 121. b-250. b
Ad verbum primo terminatur intelligere, ct, medianto verbo, ad rem. IU, 294, b, in flne. el inde —iv, 147, b.
Duplicem cognitionem Verbi habuit angelus : unam naturalem, aliam beatam, III, 312, b.
Species interlui concepta·, secundum quid habeant rationem \erbim. 491. a.
Utrum respectu eorum quæ videntur in Verbo, possit esso illuminatio angelica? lit, 501, a-503, b.
Verbi incarnationem faciam esse in natura, csl impossibile, v, 10, b-li, o.
Verbum Dei nullam ſiature aitumpte partem depoiuit in *morte* (Damascenus). Quis sensus? ', 21, b»
Uirurn unio naturae human® id Verbum sit relafio? v, 51, b, et inde-57, b, et inde.
Proprietas personalis Verbi Dei non est unita humanitati Christi, nec ejus cami, ut forma, v, 63, a.
Non est auurnptibilis a Verbo materia prima denudata a quacumque forma. V, 109, b.
Verbum divinum suppoMUt humanam natoram. Quis -rnsus? v, 110, a.
Si α Verbo dimitteretur natura humana, oporteret tibi dari novum esse actualis exsistentia», v, 117, b-120, b
Non omnis perfectio hominis debuit assumi a Verbo, v, 122, b.
In Verbo videt anima Christi omnia pnrsentia, pnrtenta ct futura, el infinita secundum quid, non autem infinita simpliciter» v,2f)9, a-210, b-211, a-233, b, el inde=vn, ©7, a.
Ulrum possit intellectus creatus cogitare aliquid in Verbo praeter ipsum Verbum? v, 214, b, ct inde-225, a, el inde.
Cognito distincte et perferte aliquo effectu in Verbo, comprehenditur Verbum, ut est causa illius effectos, licet non ■impliciter comprehendatur, v, 218, b.
Quare unus beatus plur. videt in Verbo quam alius" v, 221 b-229. a.
Ex perfection cognitione Verbi, non ex cognitione creaturarum in V< rbo, aliquis est beatior, v, 222, a.
Quæcutnque m Verbo videt beatus, simul videt, v, 222, b.
Eodem actu udetur Verbum ct res in Verbo, v, 228, b, circa flnem.
Angeli videntes Deum non cognoscunt omnes rationes cognoscibiles rerum qua% vident m Verbo, v, 229, b.
Utrum sil in verbi·» sa», ramenta libus virtus >pintualis causative gratis? vi, II, b-37, b, circa flnem, ct inde.
Verba non sunl univoce in omnibus sacramentis, vi, 18, b.
Verba sacramental ia attingunt effectum ad quem ordinantur, in ultimo instanti prolationis, vt, 25, a, ia fine, b, et inde.
Verba consecrationis, in Sacramento Eucharistia·, ad quid allingunt? vi, 26. b-28, b, ct inde.
Ultima syllaba veriorum sacramcntalium causal effectum, el non pHrcedrnlvs. vt, 32, b, in fine, et indc-47, a.
Verborum sacramcntahum virtus, in quo iit subjective? vi, 33, a-4i, a.
Verba, in sacramento baptismi, debent profem simul cam corpus abluitur, vi, 38, a.
In verbis sacramentalibus est virtus transiens, non permanens. Quare9 VI, 99, a.
Verba Domini exprimunt in sacramento Eucharistia· consecrationem materia· et usum materi® consecrat®. El quaenarn ex his verbis sunt de forma vt essentia sacramenti? vi. 147, α el b-155, a-162, b.
In Verbo vident beati rts contentas in sacramentis, vi, 214, b, ct inde.
Quænain mysteria gratia? cognoverunt angeli in Verbo, a principio suæ beatitudinis? vt, 216, a.
A verbo dicto realiter differt actus loquendi, vt, 501, b, circa flnem.
In Verbo vident beati orationes vocales eis dinrclas. oratio nes mentales eorum qui sibi afficiuntur, el omnia qua· ad perfectionem au® beatitudinis pertinent, vn, 119, α ct b.
Verbum quandoque expressius représentai objectum quam species inlelligibilis; nec tamen propter hoc continet eam eminenter, vn, 232. a.
Quid est dictu, *aliquid videre* in *Verbo?* vn, 250, b.
Nov.r revelationes qua· fiunt beatis, non fiunt in eis formalilvr per visionem Verbi, vn, 256, b.

VERITAS

Verita prima» ut appareri cat objectum visionis patriæ; it veritas pnnv. ut non apparens, est objectum Odei el theologia noslræ. I, 11, a.

Unde prophetia habeat immobilem veritatem? i, 14, h = v. *2xM), a, orca (im m, b.

Veritati» consideratio esi finis speculativa scientias i, 20, a. in fine.

Ad veritatem cujmdihct proportionis non requiritur actualis exsistentia subjecti i, 148, b = v, 275, a-280, b, el inde.

Veritas est in Intellectis divino, proprie ct primo; in intellectu autem humano, proprie, sed secundario; in rebus autem, improprie et secundario. I, 179, b.

Quomodo omnium esi una veritas, vl diversa· diversorum» rl singulorum plitres? El de veritate proprie cl improprie dicta i 179, b. in fine-180, a.

Adatqualio quæ est de ratione veritatis, quid? i, 180, a.

Veritas rei creata differt realiter ab ejus bonitati·. î, 181, a-183, 1>-186, b.

Venias nulli creatura competit formaliler per essentiam, ita quod nulla res creata rst sua ventas. Quis sensus? i, K». i. m fine, b-187, I·.

Cognitio est edoctus veritatis. :, 186, b.

Verita» non est bona sine bonitate , licet intelligatur non intellecta ejus bonitate; el erontra. i, 186, b, circa finem.

Ad veritatem predicationis, quid? i, 223, b.

Sempiterni) veritatis e«t omnis projiOMtio tam primi quam secundi modi perseitatis. l. 330, b = m, 71, b.

Ad veritatem locutionis, qua·? n, 33. .i.

Veritas, principaliter, el secundum suam formalem rationem, est m intellectu; in rebus autem, nonnisi secundum quod comparantur ad intellectum, ll, 157, Ii.

Veritas, prout est in rc, dicit esse vel essentiam rei, et, cum hoc, quamdam relationem fundatam m re, el terminatam ad cognitionem vel similitudinem qu» est in intellectu (loquendo de veritate quæ est in re creata), ii, 158, a.

Veritas, proul cui in intellectu, non est relatio adæquationis; sed rst cognitio, vel spi cies, seu conceptus adæqualu» rei, vel adæquans sibi rem; ita quod Veritas supponit pro tali absoluto quod est in intellectu, sed, ultra illud absolutum, dicil respectum conformitalis vel adæquationis ad rem intellectam. ll, 158, b.

Quæhbet res creata, extra animam exsistens, potest dici vera triplici veritate : scilicet veritate quæ est formaliler in re, veritate qua· est Deu», ct veritate quæ est in intellecta creato, n, 159, a.

Ulrum veritas sitconformilas actus intellectus ad rem extra? . 159, b-162. b.

rtrum veritas sil in intellectu tantummodo objective? it, 159, b-162, b, circa finem, vl inde.

Utrum ratio veritatis consistat in aliqua conformitate, vel respectu? ii, 160. b, circa flnem-164, a.

Utrum veritas dicat essentiam cum respectu, vel potius cum -ogregatione ab omni sibi extraneo, negativo vel positivo? II, 161, a-164, a, in fine, b.

Quomodo homo in hac vita possit judicare secundum veritatem divinam Incommunicabilem, seu secundum ratione» sternas? n, 162, a.

Non sequitur, si verita» sit in rebus sicut in causa, quod sit propter hoc in rebus formaliler. 11, 163, a-164, b.

Ventas est in rebus prius tempore quam tn intellectu nostro; sed ratio veritati» perfectius salvatur in intellectu quam in re extra, ut extra est. ll, 163. a, in fine. b.

Ventas intellectus non signum veritatis rei; sed id in quo fundatur ventas intellectus, est signum ejus in quo fundatur veritas rei. n. 163. b.

Duplicem caudam veritatis potest habere propositio singularis de futuro, ll, 470, u.

Non est eadem veritas trium propositionum, scilicet «le pnrterito. pn» senti, rt futuro, de eadem re. n, 170, b.

Non est determinata veritas do futuris contingentibus. Quis sensus? It, 471, a.

Veritatis cognitio est duplex : una per naturam, alia pe· gratiam ; et ita eat duplex, m. 290, b. rura finem.

Mulla. veritates potest homo cognoscere bine gratia gratum faciente, tv, 283, a.

Ad veritatem reduplicativæ, quid? v, 146, a, circa finem.

Veritas prima estne objeclum formale fidei; cl in quo sensu? v, 3i3, a-319, 1>-32I, a-390, b.

VERUM

Verum est objectum intellectus nostri primum, id est, adæquatum; non tamen per se, hoc e»t, per propriam rationem. i, 117, b.

Ratio veri consequitur ad omne intelligere. Quis sensus? i. 118. a.

Liret verum non sit per se vel formale objectum *quod* intellectus, btat quod est formale et per sc objectum *quo* intellectus, l, 119, b, in fine, et inde.

Nulla res creata est vera formaliler proprio per suam essentiam, i, 179, b.

Verum el bonum ratione distinguuntur, l, 181, a.

Ratio veri non competit omni rei per se primo modo, sed secundo, i, 187, b.

Quid intelligit D. Thomas quando dicil quod verum et bonum distinguuntur per intellectum? I, 187, b, circa finem.

Utrum res dicantur vene ex conformitate ad intellectum ‹livinum? ll, 159, a-161, b, el inde.

I trum vera sit, vel falsa aliqua propositio singularis dc futuro contingenti? ll, 457, a, in fine, b470, a, et inde.

Duo contradictoria possunt simul esse vera in *tume* ævi, secus in nunc temporis, m, 193, a.

Apprehendens falsum sub ratione veri potest immobililari in eo. ni, 456, a.

Quid addat verum super ens? IV, 379, b, circa finern, cl inde.

Verum et falsum sunt in Intejjectu, bonum vero el malum in rebus. Quis sensu·? IV, 448, a.

Veium comparatur ad intellectum ut objectum formale cl motivuin; ad voluntatem autem, ul materialeel lerrntna·livum. vit, 153, a.

Ratio primi veri csl ralio specialis objecti beatifici, vn, 153, a.

VESTIGIUM

Penes quid differunt vestigium el imago? I, 173, a et b-175, b.

Utrum de ratione vestigii sil sola repraesentatio causa quoad causalitatem, vel etiam quoad formam? I, 173, b, circa finem, et inde.

Ralio vestigii non repentur in accidentibus, sed tantum in substantiis. I, 176, a.

Votigiurn non solum penes accidentalia, sed ellam pones substantialia attenditur, i, 177, a, in fine.

Magis propne dicitur vestigium divinæ Trinitatis, quam vestigium divina) essentia·, i, 177, b.

Partes vestigii, qualitercumque assignentur, ad tria genera reducuntur. 1, 178, ·,

Partes vestigii avignat® per unum, verum et *bonum,* diferant ab eo in quo tale vestigium rcperitur. 1, 178, h.

Ista tria, modus, *tpeciee,* ct *ordo,* penes quæ attenditur vestigium, differunt η-aliter in rebus creatis, non autem in Deo, in quo sunt sicut in causa, i, 181, b, el inde.

Sulutantia, virtu», ct *operatio,* penes quæ attenditur alta assignatio vestigii, ab invicem realiter distinguuntur; cl duo « orum distinguuntur ab eo cujus sunt, i, 182, b.

VIA, VIATOR

In via, chantas pnccmincl omnibus habitibus; sccus in patria· I. 85, b-w, b VII. 156, »460, a.
Pro statu viæ, voluntas vultu»! aliquid necc^ario t, 103, ax- vu, 168, a-177, b.
In via, justus homo non perfecte fruitur. I, 100, a.
Cm· angelo præflxn cut via per duo instantia? ill, 358, b.
Quare detur longior via hominibus quam angelis? ill, 425, a.
Cur m via diligimus Deum contingenter; et quomodo naturaliter? m, 443, a.
In Christo, solum dum esset viator, idem actus fuit premium et meritum. V, 270, a.
Non semper, nee omnia ilia per qua· quis meretur, pertinent ad statum viatoris. V, 271, b.
Quomodo, in via, ralio prophetia· competebat Christo * v, 382. i ei b.
In via |>otest amitti charitas; secus in patria. VII, 1X1, a-191, a.
Voluntas ordinata viatoris, sicut et beati, ordinat omnes actus, lain suos quam aliarum potentiarum, in visionem hei sicut in flnem. vn, 153, a, circa flnem·
Quomodo in via voluntas appetit intensissime ultimum finem sibi practice ostensum? vn, 182, b, circa flnem.

VIOLENTUM

In violenta morte, semper est altcratio prævia, pt naturale corrumpens intrinsecum, iv, 86, a, circa finem.
Actum qui est secundum inclinationem intellectus, contingit esse violentum, iv, 214, a.
Ea qua» Hunt in corporibus inferioribus ex influxu corporum cœlostiurn, non sunt violenta, etiamsi videantur esse contra propriam naturam inferiorum corporum, v, 368, a, in fine, b.
Quantitas et figura de per se faciunt ad motum violentum, vi. 52, b.

VIRGINITAS, VIRGO

A<l perfectionem virginitatis concurrit integritas mentis vt corporis, tv, 173, a.
Integritas mentis, ad virginitatem requisita, contingit sahi dupliciter, iv, 173, a.
Virginitas, unde dicatur? iv, 173, a. cires finem.
I Irum virginitas secundum se pertineat ad dignitatem human® nuluræ? IV, 171, b, circa llnem-177, a.
Utrum integritas membri corruptlbllb sit materiale in virginitate? iv. 175. »477, a.
Virginitas quintuplicity, iv. 176, a.
Integritas mentis, quam importat virginitas, contingit esse quadruplex, iv, 176, a.
Integritas corporis, ad virginitatem requisita, est triplex, iv, 176, a, in fine. b.
Propositum servandi virginitatem mentis et corporis potest ẽs triplex, iv, 176, b.
Quomodo cum coitu conjugali omittatur rei stet virginitas, rt in statu natura· integra, ct in statu natura corrupta·? iv, 176, b.
In actu generationis est triplex corruptio; rt qua· harum est materia ♀virginitatis. IV, 177, a.
An virginitas sit virtus? v, 115, a, circa finem, b.
An in virginum consecratione conferatur ❡gratia Vl, 481, a.
Cur solus Episcopus consecrat virgines? vi, 485, b.
Virginitas Johannis non prafrriur matrimonio Abraha·, propter duo ta. 499» I-5Î9. a, m line, b
Non ub-tante voto virginitatis per earn omisso, Resta Maria verum mulriinoifiuin contraxit, vi, 506, a.
Be virginitate sen and» duplex votum emiserat Beata Maria, ante aiinunlial.onem. vl, 512. a, in fine, b.

An virginitas, vel continentia, sit bona non solum in ordine ad aliud, sed etiam secundum se? vi, 534, a, et inde.
Quomodo fuisset virginitas m statu Innocentia·, et quomodo non? vi, 534, b

VIRTÜOSUM

Aliquis actus est virtuosos simpliciter, et aliquis est virtuosu» secundum quid, jv, 498, a.
Quandonam quia virtuose se exponit periculo mortis? vt, 372, b.

VIRTUS

In quolibet actu virtutis est quædam deductio quasi syllogistica, ct abler ac In actu peccati, i, 94, b = v, 433, a.
De ♂distinctioni reali inter virtutem, operationem, el substantiam. 1, 182, b.
Differentia inter virtutes et grabarn. H. 72, a = iv, 236, a-264, a ct b.
Actus virtutis Informatur tripliciter, w, 73, a=iv, 263, b, in fine.
Ad qui<l sint necessarii ♓habitu ♀virtutum ' ll, 83, a.
Omnium virtutum forma est charitas; el quid dat rirtu-♓ibu per hoc quod est ilbrurn ♓forma n , 90, b, et inde.
Quantitas virtutis, quid? it, 156, a, in line. b.
Tactus secundum quantitatem virtutis est dissimilis a tactu secundum quantitatem molis, ll. 435, b, el inde = 111, 135, a = iv, 220, b=vi, 210, a el b.
De infinitate divinæ virtutis. 11, 323, b, circa finem, et inde.
Non est in divina voluntate aliqua virtus per modum habitus. n, 568, a.
Virtutes qu.v circa passiones nos dirigunt, non possumu» in Deo ponere; po--unt tamen ipsi attribui metaphorice. II, 568, b-569. α
Conta< tus virtutis, quo angelus contingit locum, et virtus, secundum cujus contactum dicitur esse in loco, ♂quid m. 133, a et b.
Quomodo virtus angeli sil in loco? Ill, 134. b.
Virtus, seu potentia Dei, quid? Ill, !&>, a.
Virtus animæ apprehenditur ex operatione ejus. m. 478, .
Differentia inter virtutes acquisitas et infusas. rvf 256, b.
Utrum in virtutibus el donis consistat formaliler ratio grati.e? iv, 258. b. cliva finem, el mdc-263, a, cl inde.
Ulrum virtutes profluant a gratia; ct quomodo? iv, 260. b, et mdo-269, .i, cl inde = \i. 23. .
Gratia est virtutum productiva et dispositiva. Quis sensus iv. 264, ».
Virtutes non faciunt Deo gratum formaliler, sed gratia sola, iv, 265. a.
Forma virtutum sunt gratia et charitas, sed alio modo, iv, 265, a.
Per habitus virtutum nullus est dignus vita ætema sicut cx primo formali iv, 266, a.
Quomodo virtutes theologico· destruantur, vel non destruantur. destructa giatu. iv, 266, b-271, a et b.
Virtutes ♓morale non constituunt voluntatem in rwe morali, *cd ccontra. tv. 267, a.
Virtus moralis, quid, el unde ♂dicatur iv, 267, a ct b = v, 408, b.
Virtutes sunt a gratia·effective ct formaliler. Quomodo? it . 269, a.
Unde sumitur diversitas virtutum et donoruin? iv. 269, b.
Connexio virtutum, unde sumitur? iv. 269, b=v, 302, a-445, a.
Virtu· potest haberi, eliain si deficiat materiale in ea. iv, 269, b, circa finem.
Gratia perficit ♓actu omnium virtutum; el est perfecta connexio inter ♀virtute et gratiam iv. 272, a.
Ex actibus virlutitls infusa· nullus gmeratur habitus, iv. 299, b

Sob virtutes infusa sunl perfecta virtutes, chain morale et in infidelibus unl ver» virtutes morales, non aulem ultimato perfeci», vel meritari» tv. 301, a» et inde-471, a, et inde.
Differentia inter veram el fabain virtutem, iv, IK>!, b=
Quomodo exponitur hoc verbum, quod Otnna virtutes, ei non operantur propter Deum, et uti sunl in infidelibus, «uni viti i ' iv, 3U3, a-172, b.
Opinio Socrati quod omnis virtus sil scientia, quomodo vera >il. aut falsa? IV, 450, a.
Actu» pnrcedenta» virtutem, quomodo sunt boni el virtuosi? iv. 459, a.
Bonum temporale non est sufficiens tinis actus virtutis, iv, 473, a.
Virtu potest aliquo modo sine culpa diligi propter se. tv, 473, b.
Peccatum veniale non corrumpit habitum virtutis, licet exeat ab aequalitate actus. IV, 499. b.
Non sua naturali virtute, bene vero virtute sibi divinitus colluta, anima separata potest movere aliquod corpus, v, 281, b=\n, 279, b-280 .·.
Habitus virtutum sunt nobis necessarii, ct pnesertim nd tria; ultra virtutes etiam theologicas sunt nobis necessarii» virtutes morales; et. ultra infusas, etiarn acquisita}· v, 287, a-297, a-kW, b.
Virtutes humari» sunt habitus, v, 288, b.
Nomen virtutis, quid significet? V, 288, b-301, a et b-314, b.
Utrum virtus connolel respectum? v, 292, a-300, b, el inde.
Utrum virtus dicat miram relationem? v, 292, a, circa finem, el inde-300, b-303, a, el inde.
De diffinitione virtutis, v. 292, b-391, b-411, b-423, a.
Ulrum virtus sit quid compositum, seu ens per accidens? v, 292, b-305, a, ct inde.
Duplici ratione aliquis habitus dicitur virtus, v, 298, n.
Virtus supernaturalis qu» est in sacramentis, cstne tantummodo ordo ad aliquid? V, 301, λ.
Qualitas quæ prius erat virtus, potest remanere non virtus, v. 301, b.
Habitus qui prius fuit virtus moralis, non desinit esse moralis ex variatione ætatis, vel fortunæ, vel status person», ip manente, licet pro aliquo tempore inclinare |»ossil ad aliquem actum ad quem non inclinat alio tempore, v, 302. a.
Ad virtutem non est motus, puta alteratio, niai ex consequenti ct per accidens; quod tripliciter contingit, v, 303, a-405, *a.*
Corruptio virtutum habet causam positivam, el potest etiam habere negativam, v, 303, b, circa finem, ct inde.
Quomodo l'espectus, qui connolatur in ratione virtutis, se habeat ad formam absolutam ipsius virtutis? v, 305. a.
In aliis virtutibus medium non eodem modo accipitur ac in justitia, v, 306, b.
Utrum fide sil virtus? v, 309, a, in fine-310, a, circa finem, el tnde-313, a, circa finem, el inde.
Ad virtutem intellectualem, quæ? v. 313, b.
Fide· uno modo magis proprie dicitur virtus quam scientia; et ratio virtutis magis proprie convenit fidei format» quarn informi, v, 314, a-315, a.
Quæ dicatur virtus secundum philosophum, el quæ secundum theologum? V, 314, b, et inde.
Sine charitate apes non csl perfecta virtus, v, 315, b. in fine, et inde.
Circa qua? vergentur virtutes intellectuales? v, 322. b.
Spes est virtus, el quidem theologica, ac alia a fide et chantait. v, 338. a-339, a-34t, b. el indr-348, a. ct inde.
Idem secundum rrm esi objectum omniurn virtutum theologicarum. differens tantum secundum rationem, v, 339, b.
Unde aliqua virtus dicatur theologica? v, 339, b.
Virtus theologica, quomodo possit vel non possit esse media inter duo vitia * v, 351, b.
Sola virtus theologica potest denominari ab aliqua passione ; urtus vero moralis nonnisi a modificatione passionum, v' 351, b.
Charitas est virtus, v, 354, a.
Ulrum ct quando amicitia sit virtus? v, 354, a-359, a cl b-363, b.
Virtus tollitur, ablata possibilitate actus virtutis, v, 384, a cl b.
Virtutes theologica possunt cessare quoad proprias rarum rationes, si scilicet removeatur carum principale objectum ; et tamen poterunt tunc remonere secundum aliquam aliam rationem communem, v, 385, b.
Aliqua virtutes morales sunl subjective in appetitu sensitivo, qui dividitur per irascibilem et concupiscibilem. Et secundum quid competat concupiscibili el irascibili esse subjectum virtutis moralis? v. 389, a.
Aliquæ virtutes possunt in nobis esse ex assuetudine operum, rt causari ex actibus nostris, v, 390, b.
Pnrter virtutes morales humanitus acquisitas, sunt homini necessariæ quædam alia virtutes morales divinitus infusa v, 391, b-408. b, in fine, et indo.
Virtutes morales ct cardinales remanebunt in patria posl resurrectionem, v. 392, a.
In virtutibus cardinalibus est aliquid materiale, et aliquid formale, v, 392, a.
Objectum formale virtutum moralium, quid? v, 392, a-410, a.
Virtutes cardinales habent duos actus, v, 392, b.
Utrum virtutes morales sint solum in parte sensitiva0 V. 393, a. el inde-397, a, cl inde.
Diffinitiones virtutum cardinalium, secundum Augustinum. El quomodo intelliguntur? v, 393, b-399, a, circa finem, b.
Ulrum virtutes morales sint subjective a»qualiler in utroque appetitu, scilicet sensitivo et intellectivo? v, 394, a-402, b.
Utrum virtutes causentur ex actibus nostris sicut per principium activum? v, 395, a-404, b, et inde.
Utrum virtutes morales semper infundantur cum gratia ct charitate, el sint necessario connexæ cum illis? v, 395, b, et inde-405, b, el inde.
Utrum virtutes morales maneant in patria quantum ad actum? v, 396, b-4I0, a.
Quæ virtus moralis sil subjectivo in voluntate, et quæ in viribus sensitivis? v, 397, a, b, et inde.
Nulla virtus potest esse in potentiis sensitivis appreliensivis. v, 398, b.
In quonam sensu intelligilur quod omnis virtus est amor, et ars recte vivendi? v, 399, a el b.
Intellectus magis indiget habitu virtutis quam voluntas, ad determinandum actum ejus, quoad objectum, el quoad modum agendi, v, 401, s.
Id quod in actu virtutis moralis est principalius, pertinet ad rationem, v, 402, a.
Virtus potest pertinere ad plures potentias, non ex æquo, sed ordine quodam; ct virtus moralis est aliqualiter in utroque appetitu, scilicet sensitivo, et intellectivo, v, 402, b.
Virtus moralis simplicior est habitu corporali, puta sanitate. v, 403, a.
Non semper actus appetitus sensitivi concurrit in materia virtutis moralis, v, 4U4, a.
Virtus moralis est habitus, qui est qualitas simplex, v, 404. a.
Virtutes morales infusae non solum habent connexionem ad invicem propter prudentiam, sed etiam propter charitatem, quam necessario requirunt, v, 405, b-4-40, b.
Virtutes dantur in baptismo, v, 406, a.
Non semper habens habitum xirtutls operatur secundum illam delectabiliter, v, 407, a.
Differentia inter virtutes infusas et acquisitas in reprimendis passionibus, v, 407, b.

Cum gratia infunduntur omne· virtutes ⁋morale etiarn in habentibus acquteilas ante gratiam, v, 4OH, a.
Actus virtutis acquisii® non potest esso meritorius nisi medianto virtute infusa, v, 409, b.
Virtutes morales acquisite distinguuntur specie ab infusis dupliciter, v, 409, b, circa florin, et inde.
Virtutes morales erunt in anima separata sicut in radice solum, sicut m es remanent potentia' sensitiva»; post resurrectionem vero omnia pradicla erunt in beatis perfecte cl in actu, v, 411, a.
Virtus non est in viribus inferioribus nisi inquantum participant rationem. Quis sensos? v, 411, b.
Distinctio inter virtutes infusas et dona Spiritus Sancti, v, 412, a.
Utrum dona in hoc a virtutibus distinguantur, quod virtutes modo humano, dona vero auperhumano, perficiant .mimam? v, 414, b, et inde-417, a, el inde.
Utrum dona in hoc a virtutibus distinguantur, quod virtutes disponunt voluntatem ut est ⁋mobili a ratione, dona vero ul est mobilis a Spiritu Sancto? v, 415, b-416, a. rt inde-421, a el h.
Virtutes in tria genera distinguuntur, v, 117, b.
Virtutes theologiae præferuntur donis, sicut virtutes intellectuales moralibus, v, 417, b.
A virtutibus derivantur dona, el eas præsupponunt. v, 417, b.
Communem perfectionem virtutum dona excedunt, et sd altiorcs actus dantur quam sini actus virtutum. V, 418, a·419, a.
Quæ delectatio consequatur virtutum opera? v, 418, a,
Virtutes operantur circa eamdem materiam ac dona, sed diversimode, v, 420, a, cl inde.
Aliquid est objectum virtulis dupliciter, v, 422, a.
Λ quibus virtutibus remanebunt distincta dona Spiritus Sancti in patria, et a quibus non? v, 122, a et b.
Sine virtutibus moralibus non potest esse prudentia, v, 423, b-439, b.
Nulla virtus moralis pcrfecla potest haberi sine prudentia et intellectu, sed omnes sunt necessario connexo» cum illis cl inter se; secus de imperfectis, v, 124, a-439, b, in fine, cl inde-411, a, ct inde.
Quatuor virtutes cardinales sunt connexa», ila quod qui acquirit vel habet unam, acquirit vel habet omnes; nec acquisita sine aliis habet proprie rationem virtutis, v, 424, n, circa flnem-442, b, r| inde,
Virtus moralis duplex: perfecta scilicet, et imperfecta, et ad perfectionem ejus tria sunt necessaria, v, 124, a, in line-431, a.
Distinctio virtutum cardinalium varia, secundum ₫diverso v. 124, b.
Syndercsis præstituit finem virtutibus moralibus v, 131, b.
In scientiis speculativis, ct in artibus, non est connexio conclusionum, sicut est connexio virtutum moralium in prudentia, v, 439, a cl b-142, a.
Virtutes intellectuales non sunt ad invicem conncx.v.v, 439, b.
Triplex est gr.idus virtutum, v, 410. a.
Non potest esso aliqui» sufficienter prudens circa materiam unius virtutis, nisi sil prudens circa materias ornnium vit lutum, v, 111, o. el inde.
Virtutes morales acquisita» possunt haberi sine magnificentia el magnanimitate; el quomodo? v. 442, b.
Quælibet virtus esi alteri causa ·ıuı<· qmi *non* esscndl virtutem. v, 443, a, in fine, b.
In virtutibus, quantum ad habitus, non attenditur ordo temporis, sed natune. v, 443, b, et indo = vt, 301. m lino, b.
Unus actus generans ultimum habitum virtutis, generat el omnes alias virtutes ⁋morale in rue virtulis. v, 444, a.
Eslno virtus virginitas? v, 445. a. circa finem, b.
Si virtutes sunt connexa·, cur aliqui dicuntur haltere magis aliquam virtutem quam aliam? v. 4Γ», b.
Estne in sacramentis novar legis aliqua virtus supematuralis, causativi grati®? vi, 4. a-11, >, et inde-14, a, cl inde-31. a. el inde-46, b, et inde.
Virtus agendi est alio modo in principali agente, et alio rnodo In instrumental!, vi, 4, a, m fine.
Utrum agens instrumentale, inquantum hujusmodi, habeat aliquam virtutem inlrnlionalrm impressam a principali agente, prater motum ⁋ocalem vi, 10, b-12, a-33, a-19, b.
Virtus verborum sacramentahum, in quo sit subjective! YT, 33, a-47, a.
Virtus supcmaturalis in sacramentis rst mere spiritualis. Um per essentiam quam per efficaciam, vı, 35, a,
Virtus sacramentalis est in singulis instrumentis sacramenti incomplete, in omnibus vero simu) complete, n. 36, b-33, a, in fine-99, a-154. a.
In sacramento Eucharistia». virtus conversionis est perfectior in sacerdote quam in verbo, simpliciter; e convergo autem, secundum quid. vi. 36, h.
Qualiter ait virtus sacramentels in diversis perlinentibus sd singula sacramenta ? vt, 37, a et b.
Virtus sacramenta!» non remand in materia non sanctificata, post usum sacramenti, vi, 38, a.
De .irtute quim ⁋magne influit ferro, vi, 40, a, in fine-41, b.
Agens principale impnmit aliquam virtutem instrumento, vt, 42. a.
Virtus sacramentorum causatur per passionem Christi, et per carnem, ct per humanitatem, cl per ⁋ppositum. vt, 45. b.
Virtus agendi instrumentaliter datur instrumento duplialcr. vi, 46. a.
Virtus sacramenti consequens prolationem verborum non durat nisi per instans, vi, 18. a.
Sermo, cl dum scriptura, in expositione, suscipit quamdam virtutem intentionalcin, causativam conceptus; ei quo-. modo? vi, 19, a, ct inde.
Virtus «aeramentalis, etiamsi ageret de necessitate natura, non ageret in quodeumque indilTcrvnter. vt, 30, b.
Virtus sacramentalis, in sacramento matrimonii, in quo sit subjective, «l qmd operetur ⁋ vi, 53, a.
Esi diversa gratia sacramenlalis a gratia virtutum el donorum, et addit super virtutes et dona, vt, 67, b-439, a.
Contingit quamlibet virtutem. habentem falsam opinionem adjunctam, prodesse posse, vt, 72. b, circa finem.
Quare virtus Mcramcntalis in verbis est transiens, in ministro vero |M»rnuncns ⁑ vi, 1>9, a
Virtus «aeramentorum assimibtur virtuti qu» ₫ in semine, vi, 105, a.
Virtus sanguinis Christi, quæ in racramento EucharisUz operatur, ad tria ordinatur, vt, 148, b.
Verum corpus Christi non «sl virtus sacranu nli Eucharistiz formalilcr, sed est subjectum talis virtutis partialiter, vt, IM. a.
Virtus ⁑acramental! non rsl principaliter m materia, in sacramento Euchanstiz. vi, 134. b.
Per virtutis contactum potest subsbntia spiritualis uniri corpori, vt, 210. a vt b.
Aliquid, in virtute superioris, ⁋olr agere ultra suam ⁋c-dvm. vi. 251, b.
Ubi inaurat virtus verborum prius prolatorum, donec concelebrans eadem proférai? vi, »287. b.
Virtus ⁋nstrurnmlali potest habere effectum suum antequam sit. vt, 288, a.
Utrurn punitrntia sit «pecialls virias? VI.2UÜ. b, in fine, et indc-3l)l, b, el inde.
Virtus pernitentia» acquisita non est in innocentibus, bene vero virtus infusa, vi. 3W, a el b.
Ad primum cl principalem actum virtulis, qu® sufficiant? vi. 3D4, a et b.
Pœnitentia esi virtus moralis, vt, 301. b.
Virtutes infusr tripliciter se habent ad Deum, vt, .304, b.

Virtutes restituuntur per p<rnilenliam. vt, 314, b.
Virtutibus nullus male utitur. Quis sensus? vi, 383, a.
Quomodo, inquantum est actus virtutis, contritio causal remissionem peccatorum? vi, HI, a.
Utrum, virtute propria, possit anima separata m unire corfon organico disposito? vit. 34, b, ct fnde-46, b, ct inde-49, a. ;
Habitus virtutis non solum determinat ad unum modurn operandi. sed etiam ad unum objectum, vn, 81, a.
Aliter medium determinant virtutes intellectuales, ct aliter ;morale vn, 84, a.
Viriolis contactus est ralio angelo cl animæ separate exsistendi in loco, vu, 116, a.
I Irum virtutes morata præemincant intrllcctualibiui; ct unde dicatur una virtus simpliciter nobilior seu perfectior alia ' vn. 162, a.
Virtus intellectus agentis non potal augeri, nec intensive, nec extensive; secus virtus intellectus possibilis. vn, 211, a.
Sol.i divina virtute, vel angelica, III quod animæ separate virentibus appareant, vn, 282, a.

VISIBILE

Visibile. duplex, t, 102, b, circa finem.
Visibilis species est primum quod videtur a visu. Quis sensus? n. 373| b-374, b.
Sicut visibile ad visum, sic inlclligibilc ad intellectum. Quis sensus? ni, 171, b.

VISIO

Quomodo videantur ea quæ fidei subsunt? t, 12, b, in fine-13. a.
Fruitio beatifica transit super visionem qua Deus idetur. t, (B, a, circa finem.
Ulrum eodem aclu quis frualur Deo el visione ejus? i,117, i. 82, a
Sicut µ· Iµ Iµ'I visio .ul comprehensionem, ita fruitio ad .imorem. Quis sensus? i, 73, a.
Non ⅜! fruendum visione Dei ul primario el principali obj<-clo. licet sine illa non posait quis perfecte frm Deo. i. 81, a v. 344, l>-3tfi, a.
Vimo, non vero deletlalio, est linis charitalis in patria, t, 83, b.
Omnis actus beatificus ordinatur ad visionem Dei, sicut nd finem ultimum quo. t, 87, b = vn, 133, a, circa finem.
Clare videns Deum non potest suspendere actum suum propter experientiam propria· libertatis, i. 114, n =3 111, 442. a. in finc = vn, 181), q.
Videns divinata essentiam non potest motu proprio el per -e velit· rarero illa visione, sed solum per occidens. et motu alieno, et volitione electiva. 1,114, b, in fine-115, b = III, 140, a et b-442, a el b- 444, a.
Slanlc Dei visione, non potest quis Deum per ĕ odire. 1, 115, λ el b = tn, 436, a = v, 136, b.
Clara cl ĕonfusa visionis mentalis diversa aunt objecta.1,116,a.
Visio beatifica esi subjective in essentia ăanima licet potentu sit ipsi ĕssentia ratio subjiciendi. 1, 204, u.
Quomodo aliqua simul videri possunt? 1, 298, j.
Nunquam chantas per suum augmentant potest perduci ad perfectionem visionis beatifica·. n. 430, a.
Virum ad unum tantum verbum visio beatifica terminetur? n . ±57, b.
Videre in aliquo, dupliciter.·, el similiter intelligere. 11, 333, b, in fine, el inde.
Ipsa forma que visui imprimitur, visio vocatur nb Augustino. Ad quem sensum? 11,364, u.
Quomodo aliquid videatur in speculu * II. 386, u v, 188, b.
Uati vident divinam essentiam totam, sed non proprie lolalibr. n, 422. a = v, 180. a-220, b = vt!. 249, b.
De scientia visionis in Deo. 11, 492, u, in finc-494, b = v. 210, a et b-211, .1 — vi. 217, a.
Visio beatifica est ejusdem rationis in angelo et m anima. Ill, 246, b.
Utrum visio beatifica sit actus nb intellectu creato elicitus? ni, 259, b-281, a.
Beati tot vident in Verbo per visionem beatificam in primo instanti suæ bcslitadkiis, quoi ibidem visuri sunt in teter» num. ita quod nulla fit cis nova revelatio, nisi per aliam notitiam a visione Verbi, m, 284. b, ct indesv, 198, b-229, n = vn, ±56, b.
Triplex visio; el quomodo differant inter se? Ill, 294. b.
Medfam in visione, tum corporali quam intellectuali, est triplex. 111, 300, !>3i0, b = iv, 189, b, ii. line = v, 203, a, in line.
Ad videndum Deum, homo, post peccatum, indiget triplici medio; ante peccatum, duplici; in patria, unico; Deus, nullo, ni, 310, b, cl indo = tv, 190. a et b =z v, 203, b.
Deus non potest videri per speciem creatam, ill, 311, b-312, a.
Quorum, el quomodo recordaretur Paulus, post raptum, rorum quæ in raptu vidit? m, 312, a =z iv. 199, a.
Utrum aliqua visio possit partibiliter acquiri? 111,367, b-375, a.
Quomodo visio corporalis possil vel non possit intendi vel remitti ? m, 375, a.
Visio objecti successive présentait non est una, sed alia el alia continue, ili, 375, a. in line.
Non omnis clara visio Dei confirmat in bono, ill, 436, b-444, b.
Principium visionis divinæ essonlhe est gratia. Hi, 442, a.
Effectus inseparabiliter concomitans visionem divinæ essentia» est rectitudo voluntatis. 111, 442, a.
Qualis fuerit illa Del visio quæ collala fuit Paulo cl Moysi? mi , 4Ù, b.
Triplex lumen potest concurrere in intellectuali visione, ıı ı, 502, a, in fine. b.
Utrum Deus posset creare unum inlelligenliam qua! cssct essentialiter visio Dei? iv, 185, b-188, a.
Tripliciter Dem videri potest, tv, 190, b.
Ad videndam Dei essentiam, quid requiritur? iv, 194. a.
Privatio divina· visionis est proprie el sola pania iiilriimcc.1 peccati originalis post mortem, iv, 366, b, circa llncm
Pueri, decedentes cum originali peccato, dolenliie se osse privatos visione Dei? iv, 367, b, circa linem, cl inde-373, a-377, b, cl inde.
Utrum divina essentia uniatur dc facio cuilibet intellectui beato, ut formalis visio? v. 177, b, el indc-192. b, el inde.
Utrum visio beatifica, prout est sui, ail æque perfectu seipsa, prout est Verbi? v, 178, a-492. b, et inde.
Ulrum Deus ipse quietet intcllrclum ex hoc quod causal m intellecta beati visionem creatam de se? v. 178, a-195, n, rt Inde.
Utrum Deus beatificet ex hoc quod terminat et efficit visionem creatam ? v, 178, b. ct inde-193, a. et inde.
Formalis apparentia objecti apprehensi, id est visio ejus, vel •pecies qua» » 4 ratio videndi, non oportet quod sit tanta præcisc et adæquata realiter, quanta esi apparentia objectiva; secus in eue représentalivo. v, I89. a
Visio beatifica, ul est visio Dei, beatificat formaliter el essentialiter , ul vero est visio sui, beatificat solum accidenla-I''· | v. 192. b.
Visione beatifica directius et immediatius videtur Deus quam ipsamet. v, 193, a.
PotKibile est visionem beatificam non esse visionem sui. v, 193. b.
Visionem beatificam perfectiorem esse respectu Ori quain respectu alterius objecti, potest intelligi tripliciter, v, 195, a.
In visioni» beatifica, essentia divina, in mc, cl per se, quiet.it Intellectum ; visio vero, formalitcr. v, 195, n.

Quomodo repnesentent specus derelicto cx clara Dei vision·· v, 190, b-228, b.

Quandoque visio per medium est perfectior quam Immediata. v, 197, a.

Quomodo sunt intelligenda dicta Augustini, quod eadem visione beatus est Drus et creatura, rt quod omnia sunt facienda propter visionem beatificam? v, 197, a.

Visio beata, in creato intellectu, csl finita, tametsi fiat per speciem infinitam. V, 2DI, a.

Beatus qui imperfectius videt Deum quum alius, non propter hoc videt rem aliter quam est; nec propler hoc est aliquid in Deo quod non videat. V. 202, b.

Impossibile eat quod aliquis intellectus erratus possit per sua naturalia videre divinam essentiam; ad hanc visionem indiget adjutorio lumini gloria v, 204, a et h-205, a = Vlt. 1115, b-196, a.

Nullus intellectus creatus, videndo Dei essentiam, videt in ea ornnia quæ Deus facit vel facere potest; licet quilibet videat aliqua. V, 205, b«=vi!, 235, a.

Modus videndi rea in Verbo rnngis assimilatur visioni conclusionis in principio, quum visioni rei in speculo, v, 209, n-226. a-vii, 250, b.

Utrum aliquis intellectus, videnda Deum, videat sic creaturas, quod ponat eas in prospectu suo? v, 215, b. in line, et inde-227, a, circa finem, cl inde.

Quare unus beatus plus videat in Verbo quam alius? v, 221, b-229, a.

Videntes divinam essentiam, simul vident in ea qua· vident, v, 222, b-229, a = vn, 258, a, circa finem, b.

Ex visione imaginis videtur proprie res cujus c»l imago, v, 225, b.

Virtute visionis beatific» potest intellectus formare enuntiationes. v, 220, a.

Eodem aclu videtur Verbum, el res in Verbo, v, 228, b. circa finem.

Videns divinam essentiam, non videt omnia qua in ea relucent, v, 229. a, circa finem.

Angeli, videntes Deum, non cognoscunt omnes rationes cognoscibiles rerum quas vident in Verbo, v, 229, I».

Visio, cujus potentiæ dic.Uur actus? v. 329. b.

Cur articuli fidei non tut visi, sicut sunt visa principia demonstrationum? v, .337, b.

Beati proximius, iininediutius el perfectius delectantur de Deo quam de visione Dei. v, 341, b-347, a.

Do mcoinpossibilitate fidei et visionis de eodem in eodem subjecto. V, 375, I». et inde.

Fides non proprie dicitur visio, v, 381», b.

Triplex est principium visionis mentalis, v, 432, a, in lini, b

Potestne aliquis oculus videre corpus Christi prout csl in Euchirlslto? Vh 206, b.

De ralionc visionis corporalis, quæ? vl, 211. b vn. 219. a

Oculus corjiorous beatorum videbit divinam essentiam sicut sensibile per accidens, vt, 214, a.

Beati vident in Verlio res contentas in sacramentis vt, 211, b. cl indo.

De omnibus de quibus nunc est fide in patria erit manifesta visio, vi, 215, a.

Privatio divina· visionis est principalis potna damnatorum, vn, (B, I»-HP2. b. cl inde-118, i. H inde.

Beati vident in Verbo orationes vocales eis directas, el orationes mentales ac cogitationes eorum qui sibi afllciuntur. vu. 1l · i et b

Utrum divina essentia possit nb aliquo videri sine gaudio vn, 123. b-125, a, et inde-129. a. circa finem, et inde.

Utrum clara Dei visio necessltet videntem ad diligendum Deum'l mi. 12.'·, tod80t ··

visio Dei. etiam a creatura, non mensuratur tempore, nui instanti, nul ævo, sed sola ii'lcrnilalc. vn, 135, a »·l b.

Visio Dei actualis, est ipsa beatitudo; habitualis vero est dus. vil, 143, a.

Dilectio speciali modo ordinatur nd visionrm Dei.vu, 151,b

Voluntas beati plus et principalius vult visionem Dei quam quemcumque actum proprium, vn, 155, a.

Ulrum lumen glori» sit ap visio dari ct facialis? vn. 201, a, ct inde-215, a, el inde.

intellectu creatus hleo non potest p»-r sua naturalia videre Deum per rtsenUam, quia non potest naturaliter habere speciem intelligibdcrn sufficienter eam repraesentantem, rtadix autem hujus est differentia modi rs«»ndi naturi cognoscenti a modo essendi divin» nati». Illam autem speciem lialicl p» lum< gloria? superinfusum, vil, 205. b 206. b.

Qualis sit proportio quam habet per gr.ili.im innlhtlus creatus ad videndum Deum, vn. 205. b, circa flnenvWtS, a et b.

Intellectus agens nullam actionem habet in visione beatifica. vu, 2fX». b.

Divina essentia jicr nullam erratam similitudinem, ipsam rvprrsrntantrrn, videri potest. vn, 219. a.

Ad videndum divinam scnliam requiritur ut ipsa divina essentia uniatur intellectui nostro ut intellipiUlis forma. mi. 219. b.

Ulrum clara et facialis visio -it ratio quare divina essentia non possit videri per speciem* vn, 221, a, et inde-227, a. cl inde.

Utrum, si aliqui» intellectas videret omnia in Deo, requireretur quod comprehenderet Deum'l vn, 235, a cl b-238 Ie24û, b. in fine, cl inde-250, a-2.V». 1.

intellectu creatus, videns divinam essentiam, aliquo modo videt in ea omnia, et aliquo motio non. vn, 235, b.

Utrum divinam essentiam flo« aliquis videre ub una ratione, puta sub ratione veri, el non sub aha? vn, 238, a-247. , rt inde.

Ulrum intellectus beatus videat in Verbo omnis creata et creabilia, quantum ad *quid gunl,* non autem quantum ad an rint? VII, 239. b, el inde-252, b, ct inde

Utrum crtaturre videantur in divina essentia sicut in specuh. · vn 239 b-250, £257, b.

Ulrum, si eodem aclu videatur Verbum rt crratura.de necradbde sequatur quod videns Verbum videat omnes creatura ' vn. 241. b-238. a. circa finem, cl inde.

Licet vidrir» divinam r»< nlum. per idem medium vid· st Drum distincte cl creatum distincte, non tamen necessario videt quamlibet creaturam. vn, 249, a.

Quid est dicta, *aliquid videra* in Fcrbo? Ml, 250. b.

Omnis qui videt iliquid tn quo sunt aliqua divUim. ul forma in speculo, videl simul omnia illa; secus si int in co uniformiter ct unita, ut conclusiones in principio. iii.25O,I>.

Ad visionem proplieli.v duo concurrunt. Ml, 270, *j*.

Visio imaginaria semper III cum aliqna abstractlone a en· sibus. vn. 270. a.

VISUS

Quomodo lux sil forni de cl per se objectam visus, cl quomodo non t. 120, a.

Non cui simile dc colore respectu visus, ct dc bono respecta voluntatis. i, 188, a.

Primum quod videtur a visu, e specie visibilis. Qul· sciimis? n, 373. b-374, b.

Albedo separata possel disgregare visum, n, 551. b.

Sicut se habet visu .id colore sic intellectas ad phantasmata. Quis sensus? m, 302, a.

Sicut visibile ad visum, sic intelligibde ad intellectum. Quis sensus? m. 471, b.

Quare oporteat esso majorem efficaciam visus, ad hoc qnm| aliquid videatur a remotiori quam de propinquo ' v, 232, b, in fine, ct indo.

Visus potest duobus modis pati : scilicet ut vi>us, et ut tat tus v, 211. h

Dc visi non potest esse fide v, 321. b, in fine, cl inde.

Non visum, et non apparens, est dc ratione fidei, ex parte credentis, v, 387, a, in fine, b.
Dissimilitudo inter visum et Intellectum in modo cognoscendi. vi, 49, b.
Visus potest impediri a visione quatuor molis, vn, 105, a et b.

VITA

Memoria, intdligenlia ct voluntas sunt una vita. Quis sensus? 1, 201, b-216, a.
Utrum vitam «ternam mercatur ex condigno qui habet charitatem ' n, 78. a-88, b, el indo.
Aliquis potest dici dignus vita adorna dupliciter, ll, 86, b.
Creatura, in puns naturalibus, non est digna vita «terna, n. 87, a.
Omnia quæ habent ideam in Deo, vel rationem, aut similitudinem, sunt viu in Deo. ll, 41 i, a.
Vite opera non possunt exercere angeli in corporibus assumptis. m, 201, a.
Aptitudo in puero ad longiorem vitam, unde causatur0 iv, 75, a-76, b-77, a.
Omnis vita infidelium peccatum est. Quis sensus? iv, 303, b-471. b.
Cur in hac vita patiuntur parvuli pœnam sensibilem propter peccatum, et non in alia vita? tv, 376, b, ct inde.
Vita spiritualis amissa per peccatum mortale potest reparari solum per principium exlrinsecum. iv, 488. a.
Vita corporalia Christi fuit condigna recompensatio pro vita spirituali amissa per peccatum, v, 260, a.
Ad vitarn «ternam consequendam, dupliciter valet opus humanum gratia informatum, v, 260. b.
Velle perseverari in hac vita, non est sino peccato mortali. M. 420, b.
ett autem vita (tterna ; ut cognoicant 'e, solum *Deum verum, et quem mieüti Jetum Chrtotum* (Johan. 17, v 3). Quis sensus? \n, 129, b.
Vita dupliciter, vn, 135, a, circa finem.
Sine vita spe quidam morti se exposuerunt, vn, 189, b.

VITALE

Actus vitalis, quid ? t, 215, b.
Ad vitalem immutationem, qualis unio cum potentia requiratur Et quare aliqua operatio dicatur vitalis? v, 184. b.
Aliqua vitalis operatio est a principio intrinseco el oxtrin»eco, diversimode. El quis aclus potenliæ cognitiva» dicatur vitalis. TU, 229.

VITIOSUS, VITIUM

Aclus vitiosus e st dispositio ad augmentum vitii, n. 128. a.
Usine vitiosa intentio operantis, qua aliud a Deo propter se diligitur ' iv, 468, a-473, .i.
In quo sensu virtutes in infidelibus sunt vilia? tv, 472, b.
Quare vitiosus patitur difficultatem, dum incipit recedere a %itio cl accedere ad virtutem? v. 401, b. in fine-402, a.
Habitus vitiosus non stat cum gratia. v, 408, a.
Contrariorum vitiorum reatus |K>ssunt esse in eadem anima, vi, 311, b.

VIVENS, VIVUM

Duplex eue in viventibus inferioribus : scilicet materiale, cl itntn.ilrmb , rl hoc, duplex, i, 193, a.
Licet proc s-io Spiritus Sancti it viventis i vivente conjuncto, tecundum Mmililndinem naturæ. non tamen « st generatio. II, 3, a, circa finem, b
Vivens a non vivente, unde primo distinguatur? ill, 381, b.
Cur vivum magis dicitur componi ex torpore ct .mima, quam quodeumquo aliud inanimatum dicatur sic componi corpore et forma? tv, 92, b.
Corpus Christi vivum fuilne simpliciter idem numero ac corpus Christi mortuum? iv, 92, b-93, a = v, 278, a. cl inde=vi. 186, b.
Corpori vivo non est statim dissimile cadaver. Quare? iv, 100, a.

VOLITIO

Differentia inter volilionem proprie dictam et intentionem. l. 62, b.
Utrum volitio finis sit causa volitionis eorum qua' sunt ad finem i, 79, h= ivf 211, b-228, b, circa finem, el inde.
Nulla volitio est directo et principaliter volitio sui, sed tantum secundario. Et de nolilione idem est dicendum, i, 82, a.
Volitio elicita non semper præcedit notitiam etiam libere elicitam, ill, 330, a.
Omnem volitionem præcedit intellectio confusa, vel determinata; el non semper econtra. nr, 331, a.
Volitio necessaria præcedit cognitionem discundvam, non autem intuitivam. m, 331, b.
Volitio non est de se nata movere ad sui intellectionem. m, 472, a.
Volitio finis, et electio eorum quæ sunt ad finem, quandoque sunl unus actus , quandoque plures. iv, 228, b.
Nec volitio, nec nolitio, est remissibilis in infinitum, iv, 420, b.
Utrum objectum sit causa volitionis, non solum sine *qua non,* vel formalis, vel finalis, sed etiam effectiva? tv, 238, a, et inde-253, a, et inde.
Utrum intellectus, vel aclus ejus, sit causa effectiva volitionis? iv. ? i et b.
Non volitio objecti, sed objectum volitionis, est per se objectum voluntatis; el ideo non oporlcl quod lania necessitate voluntas foratur in volitionem illius objecti reflexe, quanta fertur in objectum recte, vn, 181, b.

VOLITUM

Rebus volilis non generaliter imponit necessitatem divina voluntas, il, 440, a et b-577, b.
Ad votitum non habet voluntas divina eamdem habiludinem quam aclus scicntiæ divinæ ad scitum, il, 169, h.;
Licet principale volituin a Dei voluntate sit sola divina essentia, tamen Deus vult alia a sua essentia, ll, 573. a.
Alia volita ab essentia divina non vult Dei voluntas necessario, sicut necessario vult divinam essentiam, n, 573, b.
Utrum *velle* divinum attingat aliquod volitum particulare, secundum omnes conditiones illud singulare circumstantes, sic quo<l tale *velle* sil efficax? ll, 582, b-589, h.
Estne necessario volitum, illud in quo non est ali(|ua ratio mali, nec defectu· boni? vn, 169, >>-178. b.
In duplex volitum tendit voluntas : in unum necessario, in aliud contingenter, vu, 193, a, cl inde.

VOLUNTARIUM

Voluntarius non esset mutus charitatis, si non proccilcret ab aliqua forma habituali in nobis, superaddita putenti.·· naturali. II, 70, b, circi finem.
Unde dicatur aliquid vuliintariuni ; ct quomodo voluntarium possit esse sine actu? iv, 212, b-H7, a.
Rectitudo voluntarii aclus, secundum quid sumitur? iv, 407, b.
Tripliciter ignorantia dicitur voluntaria, v, 431, a.
Voluntarium, dupliciter, vr, 361, a, in fine, b.
Voluntarium speculum est divina essentia, vn, 251, h.

VOLUNTAS

In voluntate, ct in qualibet vi appcletiva, sont quadam qualitates inclinantes m objecturn, ḋua dicuntur habitu·, i. 35. .·.

Voluntas, respectu finis, habet 1res actus realiter dilfermtes: scilicet voluntatem, intentionem, et fruitionem. i,0J. a, circa llncm-63, a.

Intentio est actui voluntati·, l, 62. b.

Aclus voluntatis duplex : scilicet naturalis, ‹l contingenter seu libere productus vcl elicitus, qui scilicet sibi competit cx imperio rationi» i, 63, a-260. a-261, b-268. b = m. 138, b, ct inde.

Voluntatis operatio nobilissima ⁑l fruitio, et similiter amor potest dici principalissima operatio voluntatis, i. 72, b.

Non omnis actus voluntatis ⁑l velle, vcl nolle, i. 77 b.

In quo sensu complacentia dicitur quies voluntatis'4 i 77, b.

Utrum voluntas eodem actu possit ferri in fin‹ m cl in ea quæ sunt ad finem? I, 78, a, ct inde.

Aclus voluntatis potest ferri in finem dupliciter, i. 79. I» = tv, 435, a.

Idem actus voluntatis potest esse velle respectu unius, et nolle respectu alterius, ı, 8Ü, a.

Finis ultimus recta· voluntatis ⁑ostra non est delectatio, aut alius actus voluntatis, sed operatio intellectus, i. &1. b-87, b.

Actus voluntatis circa Deum, in via, est nobilior quam aclus intellectus, in patria vero econIra. i. 85. a.

Voluntas est polior in merito, intellectus vero in prærnio i, 86, a. in fine, h.

Usus csl voluntatis actus, i, 88, a.

Electio est aclus voluntatis. I, b, in line. iv. 213. ».

Consensus est actus voluntatis; et est in sola voluntate ut includit rationem superiorem \el inferiorem, I, 89. Ih 90, a.

Utrum a voluntate sil ordinatio qua est in actu electionis, t, 92, a, circa ⁑nem b, circa Unem

Voluntas non dirigit, sed actum directum elicit, nonnisi ut movetur a ralione. I, 94. b.

Voluntas necessario fertur in llncin ultimum apprehensum sub ratione sua universali, et eodem modo in bcatitudinetn. i, 95, b, et inde-113, a.

Tam voluntas quam intellectus w necessitate tendit m illa ad qmv naturaliter ordinatur. I, 96. i.

Voluntas, sine praejudicio libertatis, in aliquo figitor, t. 98. a ct b.

Voluntas non potest cogi t, 100, a = vn, 132, a.

Licet voluntas necessitate naturalis inclinationi- velit bvalitudinem apprehensam sub ratione summi boni, vel beati» ludinis, aut felicitatis, non tamen necessario vult eam apprehensam sub aliqua speciali ratione illius in quo beatitudo consistit, et hoc. dum est in via. i, 102, b = vn, 176, a, cl inda

Voluntas, pro statu viæ. nihil necessario actualiter vult ; nec ab aliquo objecto movetur necessario, quantum ut exercitium actus; secus, quantum ad specificationem actus, i. 108, a vn. ibs. 177. b.

Voluntas dupliciter moveri polrsl : scilicet quantum ad exercitium, et quantum ad specificationem aclus. Et α quibus, rl quomodo, et qualis utrrquc motus ' i, 103, a-II0, ti = iv, 250. a.

Invenitur tndetrrminalio voluntati- quoad tria i, t(d. b sil. 177, b. circa finem

Libertas voluntatis in tribus consideratur : scilicet quantum ad actum, quantum ad objectum, et quantum ad ordinem in finem, et diversa comparatio ejus ad hæc. i, 101, a ut, 440. b = vii, 178, a

Voluntas, pro quocumque statu, potent suspendere actum suum. Quis Mmsus9 ı. IOI. b.

Voluntas creata ncccMano movetur ad dilectionem divinæ rs&rnliæ dare visa», non solurn quoad specificationem aclus, an! eltarn quoad exercitium, i. 105. a.

Ultimo line clan apprehenso, voluntas Ðrci surio fruitur. I, 105, b— in. 431. b, circa linein, el inde * vn. 192, a. in line. b.

Ultimo fine apprehensu sub generaJi ratione summi vcl perfecti boni, aut felicitati», aut beatitudinis, citra beatificam visionem, voluntas non fruitur perfecte, i. 105. b. In fine·

Voluntas aliquando ⁑nagi aliquando minus, m ultimo line complacet. I. 112. b.

I'ole-lati voluntatis non subeat judi. iurn de pio-ccutiune respertu ultimi tinis dare visi, vel sub communi ratione i. Π3. b, in line

Voluntas, rmpeclu ⁑ini ⁑ habet ut potentia intellectualia; respectu veio eorum ḋua ⁑nl ad finem. ut rationalis, t. IIL b

VolunL»» videntis Iteuui. respectu quorum se habeat vel non habeat ad ⁑pposita I, 114, b.

Voluntas, ut rationalia et deliberativa. mulla potent circa Deum dare visum, quæ non potest ut natura I. 116. b.

Non valet consequentia : Voluntas amat entitatem rei une bonitate; ergo enHias est tona sine bonitate I, I8b. i, circi finem.

Non est simile de bono rvapcctu voluntatis, ct dc colore respectu risus, i, 188, a.

Voluntas et intellectus -uni duæ potenliæ ḋistincte realiter. eliarn secundum Philosophum et Commentatorem. 1.194. a-200. h. et indr-213, a, et inde.

Utrum voluntas »it substantia? I, tJ9. b-211. a.

Utrum actus ⁑voluntati· sit cognitio ⁑ i, 200, b. circa linrin. et inde-215. a, et inde

Voluntas habet libertatem cx «latura anima, seu per essentiam. Quis sensus? i, 202. a-217, b, in line, vt inde = tv. 215, a.

Utrum voluntas, prout est pars imagini», dicat actum, aut habitum, aut potentiam, aut nullum horum? I. 203. b, in line, et inde-2n). a, el inde.

Actu» voluntatis includit in ralione sua actum intellectas; cl ideo ab eo reparatus esse non poteM. I, 213. a.

Voluntas non est ḉa. Quis sensu» ' i. 213. a.

Voluntas potest in oppositum cujuslibet ḋictamini Quis sensus? t, 215. a, in tine. b.

Voluntas est appetitus rationalis in apliludine. 1,218, b, in line

Quod est a voluntate, est possibile me, et possibile non

Spiritus ⁑anctu non plus producitur voluntate, inquantum est voluntas, quam Filius; sed producitur per actum voluntatis, ut naturalis esU i, 260. a, in tine, b

Voluntas potest ad aliquid comparari ut ud objectum, ct ut ad principium; et hoc dupliciter, i, 260. b.

Per modum voluntatis procedit Spiritus Sanctus i. 260. b, in lino = ii. II. a.

Processio quæ est per inodum voluntatis. distinguitur tripliciter ab c i quæ est per modum naturæ. i. 261, a.

Voluntas aliquos actus producit naturaliter, el aliquos libero contingenter, i, 261, b-268. b.

Liccl Deus habuerit voluntatem concomitantem respectu ⁑generationi Filii,, non tamen voluntatem accedentem, nec antecedentem duraltone vel intellectu, i, 261. b.

Voluntas in Deo non habet rationem potentiae, nisi secundum nostrum modum intelligendi. I, 276, b.

Quomodo intrlligalur voluntatem in divinis esse principium processionis Spiritus Sancti? i, 282, a, el inde.

Cur In divinis potius amor quam actus amoris producatur per voluntatem? n, 16, a.

Actus voluntatis non est principium productivum, srd est ipsa productio Amoris, seu Spintus Sancti, n, 12, . in line.

Differentia inter productionem voluntatis et naturo in hoc quod est esse α duobus. ll, 51, a.
Utrum voluntas, in puri» naturalibus constituta, possit actum charilativæ dilectionis elicsre? *nf* 74, a, et inde-80, b, et inde.
In quaincumquc subsLmham actus potest voluntas cum charitale, potest et sine ea, non tamen quantum ad omnem ejus perfectionem, puta quantum ad ordinrm in finem ultimum, et quantum ad efficaciam merendi, ll, 80, a. circa finem, el inde-83, a.
Voluntas sine chantate potest habere actum ejusdem speciei in genere natura! cum actu charitatis, sed non in genere mori·, u, 90, a.
Vires rnola· a voluntate duo ab ea recipiunt. ll, 90, b, circa finem.
Ex voluntate dependet usus specierum in intellectu, n, 362, b.
Cur voluntas non eget ad volendum, sicut intellectus eget ad inlelligendum, specie qua informetur? ii, 363, a.
Secundum quod habet voluntatem adjunctam, scientia Dei est causa rorum. Quis sensus ' H, 105, a.
Voluntas divina est radix ȼontingentia. n. $40, a
Voluntas Dei consequens, licet semper impleatur, non tamen generaliter necessitatem rebus volitis imponit, n, 440, a et b-577, b.
Voluntatis divins actus habet habitudines contingentes ad objecta secundaria, ll, 444, b.
Voluntas divina non attingit necessario omne volibile. n, 447, a-465, b.
Estnr verum quod idea sunt in Deo ante actum voluntatis? n, 6, a.
Voluntatis divin» actus non habet ad votitum eamdem habitudinem quam actus ȼcientia. ad scitum. II, 169. b.
Providentia præsupponil actum voluntatis, n, 479, b.
De ratione voluntatis est quod actus ejus sit liber, ll, 186. b.
Aliter se habet infinitas ad voluntatem divinam, et aliter ad intellectum, ll, 557, a.
Voluntas est in Deo, non quidem differens ab ejus esseotir secundum rem. sed secundum rationem, ll, 563. a vt b.
Non secundum rem, sed secundum nostrum modum intelligendi, voluntas divina elicit *velle* divinum, n. 56$, b. in fine-565. a.
Nullus actus voluntatis divina? est proprie dolur. tristitia, spes, desiderium, limor, pœnitentia, ira, invidia, odium ll. 565. b-566, a et b.
Aliquis actu» voluntatis divina.· habet rationem gaudii vel delectationi». 11,567, a.
Aliquis actus voluntatis divinae habet rationem amoris, n, 567. b.
Aliquis actus voluntatis divina? puteal dici amor amicitia· proprie, et aliquis quasi umor concupiscentis. n, 568, a.
In voluntate divina non est aliqua virtus per modum habitus. 11,568, a.
Iu voluntate divina non est fortitudo, nec temperantia, secundum propriam rationem qua dicuntur virtutes morales; nec justitia cominutativa ; bene vero justitia dislnbutna n, 568, b.
Voluntatis divina· principale volitum, est sola divina essentia; attamen Deus vult alia a sua essentia, ll, 573, a.
Voluntas divina, licet eadem volitione velit divinam essentiam el aha voliU, non Umen necessario vult alia, sicut necessario vult divinam essentiam, ll. 573, b.
Voluntas divina, quidquid vult, teternaliter voluit. el ad ea volenda determinata est;et omnia qua? vult, necessario vult, necessitate absoluta, vel necessitate conditionala. seu suppositionis, ll, 574, b.
De voluntate antecedente el consequente, in Deo. ll, 5a6, a, Ui fine, b, et inde.
S voluntate beneplaciti Deus aliquid vult, necesse est quod illud fiat. II, 579, a.
Ulrum Deus omnem voluntatem creatam necessitare poaslt necessitate naturaliter procedente; vel quomodo? n, 583, b-580, u.
Voluntas divina determinatur ad amandum se ex natura sua;ad volendum vernalia, per intellectum et sapientiam; et intellectus determinatur per voluntatem, quantum ad exercitium actus, n, 589, a el b.
Ex antiqua voluntate potest sequi novus effectus, tam in creaturis quum in Deo. m, 49, b-50, a.
Primus actus inordinatus voluntatis dæmonis fuilne *velle* amicitis respectu sui? m, 342, b-354, a.
Dupliciter voluntas est causa mali, m, 3$8. b= IV, 39$, b, et inde.
Est impossibile esse in voluntate peccatum, nisi procedat defectus in ratione, m , 350, b.
Intellectu exsistente in apice rationis, voluntas potest m oppositum. Quis sensus? m, 350, b. In fine et inde.
Voluntas est impossibilium. Quis sensus? ui,351, b-352, a, circa finem, b.
Secundum sanctum Thomam , quis fuerit primus actus voluntatis angelica? ‘ ni, 358, a el b-149, b.
Voluntas, quoad actum primum, movetur a solo Deo. m, 396, b = iv, 230, b-248, b-249, b, circa finem.
Voluntas non secundum idem inovet et movetur, m, 396, b.
Ulrum voluntas, ex sua libertate, possit non velle, seu nullum actum habere? m, 430, b-447, b.
Nihil est magis in potestate nostra quam ipsa voluntas. Quis sensus? m, 130, b447, b = iv, 253, , circa fincin-307, a, circa finem = vu, 171, b-182, a-183, a.
Ulrum voluntas angelica adhæreal immobiliter alicui volito? m, 432, b, el inde-455, a.
Voluntas ut ratio, et ut natura, quid; quidque respicient9 in, $39. a, et inde = v, 243, b, in fine, et indc-253. b.
Distinctio voluntatis in βούλησιν el Οέλτ,σιν est accidentalis m, 439, a — v, 253, b.
Respectu ejusdem objecti, etiam Dei clare visi, polestne voluntas habere dilectionem naturalem, et electivam, el alteram sine altera, et cum opposito alterius? lit, $39. b, in fine, ct inde.
Quomodo et a quibus necessitetur volunlas? m, $41, a el b-445, r iv, 219, a et b-241, a = vn, 130, b.
Rectitudo voluntatis est effectus inseparabiliter concomitans visionem divinæ vssentiæ. ill, $42, a.
Actus voluntatis potest dici naturalis dupliciter. Ill, 4-15, a, circa finem.
Bene velle moraliter excedit facultatem voluntatis, non simpliciter, sed ul est corrupta per peccatum, ill, 446, b.
Unde insit voluntati quod habeat movere alias potentias ad agendum, et quomodo eas moveat? ill, 449, a.
Immutabilitas voluntatis non repugnat ejus libertati, ill, 453. u.
Non sic contingenter se habet voluntas, post generatum habitum, ad producendum actum dissimilem, sicut ante, ili, 45$, a.
Voluntas perversa diaboli repugnat naturali murmuri synderesis. m, 455, b, in fine.
Voluntatis angelicae sunt duu? actiones : una immanens, aha transiens, quæ dicitur excculio. Voluntati autem humana? curnpelil tantum operatio immanens, sicut et intellectui, ni, 461, a.
In nobis potentia exeeutiva est alia a voluntate, ill, 461, b.
Volunlai movet immediate intellectum, et, eo mediante, omnes alias potentias ad suos actus. Ili, 461, b = iv, 202, a.
Voluntas, »icut el intellectu·, potest se extendere tam ad actu· quam ad objecta quæ sunt diversa genere, ul tamen comeniunl in aliqua ralione communi, m , 462, a.
Volunlas angeli, licet non quoad actum volendi, tamen quoad actum movendi, requirit approximationem. m, 462, b

Actus voluntatis est magis occultus alteri a volente, quam actus Intellectu·. m. 472, a.
Voluntas movet seipsam. IV. 202, a. circa finom-221, a-222, b-223, a–224, a.
Ulrum sil principalius in voluntate, vel in intellectu, libertas arbitrii? iv, 203. b, in flnr, rt inde-214. b, ct inde.
Utrum voluntas sil liberior intellectu? tv. 206, b, el inde-218, b, ct inde.
Utrum volunlas sit potentia activa respectu propni actu ? iv, 207, b, cl inde-220, b, cl inde.
Utrum volunlas hoc habeat per essentiam nudam? tv, 208, a, in fine, b-223, a.
Libertas csl in voluntate formalitcr, cl ul in subjecto; causaliter vero, in intellectu, iv, 215, b-217, ▷
Quomodo voluntati imputetur cogitatio morosa? tv, 216, a ct b.
Voluntas potest determinare intellectum, sine hoc quod agat. iv. 217, a.
Quomodo voluntas, cum sil de se indeterminata, ƥote determinare se, et etiam intellectum; et quomodo rii.irn determinatur ab intellectu? iv, 220, a-224. b-245, a el b.
Libertas arbitrii esi voluntas ut continet in virtute actum potentiæ ƌeliberativa Quis sensus? tv, 220, a, in fine. h.
Cum voluntas movet seipsam, secundum aliud fundat relationem moventis, ct secundum aliud terminat eam, et fundat relationem oppositam, iv, 221, b.
Voluntas, a quo moveatur active respectu finis? tv, 223. a
Dum volunlas movet se, triplex relatio realis intervenit, tv. 225, b.
Una voluntas potest agere in aliam per modum objecti. non per modum vitalis principii, iv. 226, b.
Voluntas in quibusdam actibus habet dominium completum, in quibusdam autem incompletum, tv, 227. b-459, b
Necesse est absolute, in sensu composito, voluntatem, positam sub actu, tendere in objectum talis actus iv, 228, a.
Voluntatis divina? actus potest terminari ad rosam ct non rosam, non variata specie volitionis; non autem human» voluntatis actus. Quis sensus? iv. 21®, a.
Non naturalis, sed coactionis necessitas répugnai voluntati iv, 229, b=vn, 180. a-193t b.
Voluntas movetur vel moveri potest ah intellectu iv. 230, a.
Voluntas potest moveri ab aliquo exleriori. iv, 230, b-232. a.
Solus Deus potest movere voluntatem ad exercitium ƌi actus, tanquam principium exterius iv. 231, a.
Duplex est vplunlatis objectum, iv, 231, b.
Nulla creatura potest immutare voluntatem nostram, quoad exercitium, necesiario. iv, 231, b.
Voluntatis et intellectus diversitas, m hoc quod est moveri necessar io, cl non necessario, iv, 232, a.
Utrum Deus causet immediate actum voluntatis, aut sola voluntas ? iv, 236, b, circa finem, et inde-250, b, et inde.
An aliqua impressio in voluntatem fiat ab objecto" iv, 247. a.
An objectum voluntatis requiratur ad actum. precise ut causa sine *qua non;* et an ǎctu voluntatis causehir effectivo ah objecto concepto, specificati ve vero ab eo ut ƒ quid reale? iv, 248. a, ct inde-254, b.
Per hoc quod Deus est causa actus voluntatis, non perdit voluntas rationem moventis se, nec libertatem, nec facultatem merendi vel demerendi, iv, 251, a-252. b. circa finem.
Solus Deus movet voluntatem ad actum primum; cl quandoque quoad sequentem. Et quis sit ille actus primus; rt quomodo ad illum se habeat volunlas" iv, 252, a el b.
Voluntas actuatur formaliter per actum volendi, efirctive autem a ǎeip IV, 253, a et b.
Objectum ⁋voluntati dupliciter se habet ad Ipsam : scilicet ut movens, ct ut terminans, tv, 253, h.
Voluntatem non constituunt in morale virtutes, s<x1 econtra. iv, 267, a.
In voluntate sunt meritum el demeritum. Qui» sensus? iv, 270, b.
Duplexent præparatio voluntatis humanrad bonum.iv,2fce,a.
Dcua dupliciter operatur ad productionem actui nostnr voluntatis, it , 305, a et b.
Quod volunta· moveat intellectum ad aisentiendum, pota«t contingere cx duobus, rv, 312, b.
Justitia originalis magis propne importabat rectitudinem voluntatis, quam rectitudinem virium sensitivarumiv,353.b·
Utrum quidquid velit voluntas creata, velit sub ratione boni? iv, 382. b-387. b.
Sicut divina voluntas non vult malitiam sub ratione malitis», ita nec voluntas humana, i, Φ7, b.
Undo actus voluntatis habeat pnmo rationem culp»? rv, 392. a.
Utrum defcctibilitas voluntatis sit ratio quod ipsa voluntas sit causa peccati per accidens ? iv, 394. a, in fine-460, b, ct inde.
Ulrum peccatum «lt a voluntate per accidens? iv, 396, b-102. a. in flnc-405, a.
In voluntate rrcata, duplex defectus, iv. 401, a. circa finem.
Voluntas mereata nullo modo est causa peccati, rv, 402, χ-ια'», 1413. b-422. a-425. a.
Male ve) bene velle, in voluntate, a quibus causis procedere potestiv. 416, el bs v. 434. b.
Voluntas potest esse o iiim alicujus per se, et per accidens, iv. 117. a et b.
Licet voluntas creata habeat a Deo quod agit, non tamen quod male apt. IV, 431. a.
Ad bonitatem voluntatis non sufflcil appetitus recti finis, ⁋t requiritur citam ǎppetitu rorum qur sunt ad finem, tv, 435. a.
Intentio potest dupliciter se haberr ad voluntatem, iv, 435, b
⁋Volunta non est bona, si sit intentio mala, tv, 435, b
Requirilume ad bonitatem voluntatis duplex bonitas, saliret finis, cl ejus quod est ad finem" tv, 436. a, ct inde-437, b. el inde.
Objectum voluntatis est terminus ejus? Quis ⁋ensu iv. 4-U). b
Malum invenitur in actu voluntatis ex objecto, rv, 441. a.
In actu voluntatis invenitur primo ratio culpa», tv, 441. a.
Pertinelne ad voluntatem conscientia0 tv, 442, t-445. a. et inde-448. b, et inde
Utrum actu?. ⁋voluntati et actus ⁋ntellectu sint duo peccata0
Nullo interveniente voluntatis actu, contingit actum Intellectu? habere rationem culpæ. iv, 447, a et b.
Quomodo quis teneatur conformare voluntatem suam divine voluntati ' tv. 455, a = v. 249. b.
Actui interiori voluntatis respondent pœna et premium essentialia; accidentalia vero, artui exteriori, iv, 476. b-482, b-483. b-484. b.
Contingit voluntatem secundum se fleri meliorem in bonis, vel pejorem in malis, tripliciter, tv. 476, b.
Inaequalitas voluntatis, ct per consequens peccati, potest tripliciter esse inter peccantem sola voluntate et peccantem voluntate el actu, tv, 482, a.
Ad voluntatis imperium, habitus reducitur inactum, v, 223. b
Voluntas Chnsti, considerata ut natura, nolebat absolute passionem et mortem Christi, licet considerata ut ratio vellet illam, v. 243. b.
Secundum voluntatem sensualitatis, cl secundum voluntatem rationis qur consideratur per modum nature, poterat Christus aliud velle quam Deus, cl non conformari voluntati ƌivina cl voluntati ut est ratio, in objecto nocivo; non tamen propter hoc erat contraria voluntati divina; el confonnaluntur omnes in actu volendi, v, 214, b-252, b-251, a cl b.
Ulrum in voluntate Christi fuerit qurcumque tristitia. in hora passionis? v. 246. b, el indr-249, a, el inde.
Quare voluntas ut natura dolebat in Christo, tempore ƥas •Ionii, et non imperfecte, non autem voluntas ul ratio? v, 219, b-250, b-252, b, et inde.

r,-

ProccsHQ» voluntatis proportionalur processui rationis. v, 253. b.
In voluntate cal &pt v, 348. b.
Voluntatis objectum non eat cns, sod bonum. v, 366, b.
lion Ha» voluntatis non dependet ex quacumque rircuinatintte V, 373. b.
Dupliciter aliquod bonum potest excedere proportionem voluntatis, v, 397, b.
Cur justitia eut in voluntate, non autein fortitudo aut temperantis? v, 397, b-399, a.
In voluntate, sicut in subjecto, est justitia, v, 81 a-404, a.
Cur voluntas non egeat habitu ad moderandas passiones? v, 399. b, circa finem.
Unde primo insurgit culpa m tolunlalc? v, 400, h.
Debetne esse in voluntate aliqua virtus respectu ejus ad quod naturaliter inclinatur? v, 101, a. circa finem.
Voluntas, sine habitu superaddito, habet, ex ratione suæ pnlentiæ. quod operetur firmiter, prompte rl delectabiliter; quod quidem albe potentia· non habent nisi per habitus supperaddilos. v, 401. b. in fine, ct inde.
Ad voluntatem diversimode fc habent habitus in intellectu exsistentes v, 431, b.
Voluntas potest inlrllrclum avertere a recta consideratione, ct tamen non per aliquem actum, quo directe hoc velit. v. 43», a · ı l»
Actus voluntati» pnrsuppomlur in imperio, v, 438, a.
Unde habeat voluntas discordant a ratione quod sii mala ? vi, 70, b, et inde.
Assimilatio homini ad Deum per voluntatem, qualis? vi, 103. b
Differentia inter habitus voluntatis et intellectus, vi, 1DI, a.
Voluntate manente ad peccatum veniale, non potest illud peccatum dimitti, vi, 340, b.
Ira, odium, offensa el indignatio, cum dicuntur de Deo. ponunt in eo actum justa· et tranquillo» voluntati vi, 367, h.
Voluntas angelorum movet cœlum mediante virtute, vn, 70, a.
Voluntatem movet Deus dupliciter, vn, 132, a.
Utrum actus voluntatis sit nobilior quam actus intellectus? vn, 150. a, et inde-159, a, el uhL·.
Voluntas fertur formalius in objectum beatificum, intellectus vero prius el immediatius, vn, 153, a.
Voluntas, tam beati quam viatoris, omnes actus, tarn suos quam aliarum potentiarum, ordinat in visionem Del sicut in finem, vn, 153, a, circa finem.
Operatio voluntatis nuinquam est propter se flnaliter,scd propter actum intellectus, vn, 154, a.
Voluntas beati principalius vult visionem Dei quam actum proprium. VU, 155. a.
Utrum illud in quo non est aliqua ratio mali, ner defectu boni, sit necessario volitum a voluntate? vn. 169, b-178, b.
Naturali» inclinatio voluntatis semper est ad particulare bonum, sed nonnisi sub communi ratione beatitudinis vel lumrm boni, vn, 176. b, el inde.
Voluntas necessario elicit actum volendi circa ultimum finem, nonnisi necessitate suppositionis, scilicet stante apprehensione practica ejus, utrum scilicet eit appetendus vel non. vn, 178, b, circa finem-184. a
Appetitu naturalis, quo voluntas naturaliter vult finem, est netus elicitu vn, 179. a.
Voluntas non ea necessitate movet alias potentia qua movetur in suum objectum, vu, 179. b, circa finem, et inde.
Naturalis inclinatio voluntatis m suum objectum non est per habitum acquisitum, vu, 180, a.
Voluntas potest odire aliquid in universali, vn, 181, a.
Voluntas naturaliter appetit immortalitatem, artu elicito implicite, vu. 181, b.
Voluntas, ut voluntas, eu ut rationalis, se habet ad opposita; secus ut natura, vn, 182, n. in line.
Quomodo voluntas in via dicatur appetere intensissime ultimum finem? vn, 182, b. circa finem.
Voluntas non plus ncccssitatur, quantum ad exercitium actus, quam intellectus, vn. 183, a.
Non tanta necessitate fertur voluntas in volitionem sui per se objecti quanta in ipsum vn, 184. b.
In aliquo immobiliter fertur voluntas, in quo tamen non immobiliter quietatur. vn, 184, b.
In duplex volitum tendit voluntas : in unum necessario, in aliud contingenter, vn, 193, a. ct inde.

VOTUM

Duplex votum de virginitate servanda emiserat Beata Maria ante Annuntiationem, vi. 512, n, in fine. b.
Votum solemne impedit matrimonium contrahendum, et dirimit contractum, vi. 316, b.
Utrum Papa relaxare possit votum solemn·» continenti®? xi. 520, a, el indc-532, a, et inde.
Utrum in volo soleinni religionis, sic possit Papa dispensare, quod monachus, manens monachus, uxorelur? vi, 522, a, el inde-537, a el b,
Estne ratione voti annexi, quod sacer ordo impedit matrimonium? vi, 525, a-540, b.
Differentia inter votum solemne et votum simplex, vi, 531. a. circa finem, el inde.
Compensatio magni boni communis non potest esse sufficiens ratio dispensandi in voto solemni continenti®. vi, 533. b.
Cur votum solemne abstinentis» a cibis potest recipere dispensationem, non autem votum solemne continent!»1? vi. 536. a.
Alio modo se habet solemnitas voti ad votum, quain solemmtas sacramenti ad sacramentum, vi, 536. a, circa finem.
Tria xota religionis cadunt sub professione aliter ac exteriore observanti», vi. 538. a.

VOX

Non tantum voces, ed etiam res ad extra, praedicantur, secundum montem Aristotelis, Commentatoris, el Linconiensis. 1, -408, a, ct inde=n. 303, b. circa finem.
Voce» immediate significant conceptus, ct, ei mediantibus· res extra, v, 192, a.

EXPLICIT INDEX ANALVTICUS

ERRATA CORRIGENDA

Vol. I, pag. 165, col. 2, lin. 44 : Sive Statur; *lege,* sine statu. —489. 1.2: tertio loco. *I.,* quarto loco. — 212, I, 32 Ad quartum; Z., *ó.* Ad argumenta aliorum. Ad primum. — 212. 1,42 *Ad quintum; L, Ad secundum.* — 212, 2, 7 : zld *sextum ; 1.9* zld *tertium.* —212, 2, 32 : /Id w/dimum , *l.t Ad quartum.*

Vol. II, pag. 164, col. 2. lin. 30 : medici perna prius; *lege,* medicina per prius. — 228, 2, 10: nimirum; E, nil mirum. — 30-4, I , 16 : aliud; E, ad aliud — 304, 1,22 : abstracta; E. absoluta. —345 , 2, 11 : secundum; Z., sed etiam. — 373 , 2 , 27 : *intellecta respectu; l., intellecta secunda.* — 393 , 2 , 25 : *essentia;* Z., *scientia.* — *•432, 2,* 56: contractum; Z., contactum. — 498, 1,38 : prima; Z., octava. — 530, 1, 36: finitum; *l* , infinitum. —

Vol. III, pag. 99, col. 1, lin. 14: creative? ; *lege,* creatura?. — 110, 2, 40: causatum; I., creatum — 177, 1. 42 : sint ; /., sit. — 420, 1, 19 : separaretur; *I.,* superaretur. — 460, 2, 51 : novrndo; Z., movendo. —

Vol. IV, pag. 214, col. 2, lin. 20 : nautea ; *lege,* natura — 272, 1, 20 : qui ; Z., quæ. — 392, 1,21 : buod ; Z., quod. — 451. 1. 22: scientia; E, malitia, — 474, 1,55: undamenti ; Z., fundamenti.

Vol. V. pag. 119, col. 1, lin. 40: activis; *lege,* accidentibus. — 119, 2, 40: *II; l , III* — 174, 1, 30: *ǫ̆u ; L, qui.* — 188, 1,36: conjugibilis. Z., conjungibilis. — 206, 2, 11 : cognoscebantur; Z., cognoscebatur — 238, 1, 17 : Christum ideo precise fecisse miracula propter duo, primo quidem ad hoc ut ostenderet se esse Deum. Z., Christum solum fecisse miracula ad hoc ut ostenderet se esse Deum ; quia fecit propter duo —244, 2, 31 actu ; Z., tactu. — 336, 1,9: hoc modo ; Z., non hoc modo. — 336, 1, 13 : ei; E, cis — 370, 1,9: bonum, E, bona. — 383, I, 39 : *guttere ; 1.9 gutture.* —

Vol. VI, pag. 27, col. 1, lin. 23 : sap. Joan., *lege,* sup. Joan — 318, 2, 51 : habitudinis; *l.,* beatitudinis. — 409, 2, 5: acctunlis; Z., actualis. — 509, 1, 10: Item; *l , Quarto.* — 536, 1,3: persono?; et; Z., p̈erson

Vol. Vil, pag. 212, col. 2, lin 45: visiu ; *lege,* visui —